

T.C.
ERCIYES ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI ANABİLİM DALI
TÜRK DİLİ BİLİM DALI

ÂŞIK ÇELEBİ'NİN RAVZA TERCÜMESİ (İnceleme- Metin- Sözlük)

Danışman
Prof. Dr. Ümit TOKATLI

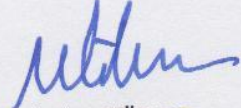
Hazırlayan
Metin GÜLER

DOKTORA TEZİ

EKİM 2015
KAYSERİ

BİLİMSEL ETİĞE UYGUNLUK

Bu çalışmadaki bütün bilgilerin, akademik ve etik kurallara uygun bir şekilde elde edildiğini beyan ederim. Aynı zamanda bu kural ve davranışların gerektirdiği gibi, çalışmanın özünde olmayan tüm materyal ve sonuçları tam olarak aktardığımı ve referans gösterdiğimi belirtirim.

Metin GÜLER

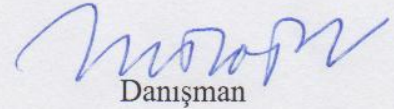
YÖNERGEYE UYGUNLUK

Âşık Çelebi'nin Ravza Tercümesi (İnceleme- Metin- Sözlük) adlı Doktora tezi, Erciyes Üniversitesi Lisansüstü Tez Önerisi ve Tez Yazma Yönergesi'nde belirtilen kurallara uygun olarak hazırlanmıştır.

Tezi Hazırlayan

Metin GÜLER

Danışman

Prof. Dr. Ümit TOKATLI

Prof. Dr. Ümit TOKATLI danışmanlığında Metin GÜLER tarafından hazırlanan “Âşık Çelebi'nin Ravza Tercümesi (İnceleme- Metin- Sözlük)” adlı bu çalışma jürimiz tarafından Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı Türk Dili Bilim Dalında doktora tezi olarak kabul edilmiştir.

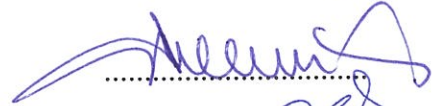
02 / 10 / 2015

JÜRİ:

Danışman : Prof. Dr. Ümit TOKATLI

Üye : Prof. Dr. Ali AKTAN

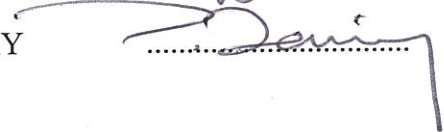
Üye : Prof. Dr. Atabey KILIÇ

Üye : Prof. Dr. Bilal YÜCEL

Üye : Yrd. Doç. Dr. Erdiñ DEMİRAY

ONAY:

Bu tezin kabulü Enstitü Yönetim Kurulunun 22 / 10 / 2015 tarih ve 24 sayılı kararı ile onaylanmıştır.

22 / 10 / 2015

Prof. Dr. Lütfullah ÇEBECİ

Enstitü Müdürü

ÖN SÖZ

XVI. yüzyılın tanınmış şair ve münşilerinden olan Âşık Çelebi bu özellikleri yanında Arapça ve Farsçaya vâkıf, bilgili, yetenekli ve kendine has bir üslup ortaya koymuş önemli bir nesir ustasıdır. Bu vasıflarından dolayı da Âşık Çelebi'nin mensur eserleri ayrıca incelemeye değerdir. Âşık Çelebi'nin şiirleri ve tezkiresi üzerine akademik çalışmalar yapılmasına rağmen, -telif, tercüme- diğer mensur eserleri dil açısından incelenmemiştir.

Âşık Çelebi, telif eserleri yanında Arapça ve Farsçadan yapmış olduğu dini ve ahlaki konuları ihtiva eden tercümeleriyle de şöhret bulmuş bir şahsiyettir. Onun Arapçadan tercüme ettiği eserlerden biri de Ravzatü'l-aḥbār el-Müntehab min Rebi'ü'l-ibrār'dır.

Eserin Aslı Zemahşeri'ye aittir. Zemahşeri'nin Rebi'ü'l-ibrār adlı eseri üzerine Hatibzade Muhyiddin Mehmed (M. 1460- 1534) ihtisar çalışması yapmıştır. Âşık Çelebi tarafından Sultan II. Selim'in emriyle tercüme edilen eser, Hatibzade'nin Ravzatü'l-aḥbār adını verdiği bu ihtisar çalışmasıdır. Eser, İslam kültürü ve ahlakı açısından mühim bir kaynaktır. Ravzatü'l-aḥbār hem bu yönüyle hem de dil ve üslup açısından incelemeye değer görülmüştür.

Çalışmamız Giriş, İnceleme, Metin, ve Sözlük bölümlerinden oluşmaktadır.

Giriş bölümünde Âşık Çelebi'nin hayatı ve eserleri üzerinde durulmuş, eserleri üzerine yapılan akademik çalışmalar da sıralandıktan sonra Ravzatü'l-aḥbār'ın önemi, konusu ve yazma nüshaları üzerinde açıklayıcı bilgiler verilmiştir.

İnceleme bölümünde ünsüzler ve ünlüler üzerinde durulmuştur. Ünsüzler ile ilgili kısımda eserdeki belirgin ünsüz değişimleri gösterilmiştir. Ünlüler bölümünde ise eserdeki ünlü değişimleri sıralandıktan sonra özellikle dil ve dudak uyumu üzerinde

durulmuştur. Dil ve dudak uyumu incelenirken eserdeki bütün örnekler kullanılmaya çalışılmıştır. Örneklerin çok fazla olduğu durumlarda sınırlandırma yoluna gidilmiştir. Eklerin sınıflandırılmasında Yavuz Kartallıoğlu'nun Klasik Osmanlı Türkçesinde Eklerin Ses Düzeni (16. 17 ve 18. Yüzyıllar) adlı eserden faydalanılmıştır. Bu eserdeki bulgularla metinden çıkan sonuçlar gerektiğinde karşılaştırılmış, ayrıca yer yer 16. yüzyıl ve öncesinde yazılmış eserlerin dil ve dudak uyumuyla ilgili verilerinden de yararlanılmıştır.

Çalışmamızın bir diğer bölümünü Metin kısmı oluşturmaktadır. Eserin müellif hattı günümüze kadar ulaşmamış veya bulunamamıştır. Bu nedenle çalışmamızda Ravzatü'l-aḥbār'ın ulaşabildiğimiz yirmi yazması içerisinde tespitlerimize göre en eski ve harekeli nüsha olan İstanbul Araştırmaları Enstitüsü (İM) nüshası esas alınmıştır. Varak ve satır numaraları bu nüshaya aittir. İM nüshası ile yine tespitlerimize göre istinsah tarihi en eski nüshalardan olan Koç Vakfı Sadberk Hanım Müzesi Hüseyin Kocabaş Yazmaları nüshası (K) ve harekeli olan Nuruosmaniye nüshasından (N) faydalanılmıştır. Nüshalar arasındaki her türlü fark (yazım, anlatım, söz varlığı vs.) sayfa altlarında dipnotlarla gösterilmiştir. Metinde geçen cümle niteliğindeki Arapça- Farsça cümle ve şiirler orijinal imlalarıyla yazılmış, ayrıca metindeki ayetlerin Kur'an-ı Kerim'de hangi surede oldukları yanlarında köşeli parantezle belirtilmiştir. Şeddesi sonda olan Arapça kelimeler de Türkçe söyleyişe uymaması sebebiyle tek sesle gösterilmiştir.

Çalışmanın bir başka bölümü ise Sözlük'tür. Bu bölüm Sözlük ve Özel Adlar Sözlüğü kısımlarından oluşmaktadır. Sözlük kısmında metinde geçen bütün kelimelerin metinde kullanılan anlamları verilmiştir. Madde başına alınan kelimeyle ilgili birleşik fiil ve terkipler de madde başının altında verilmiştir. Özel Adlar Sözlüğü kısmı ise metinde geçen kişi, yer, sure ve eser adları gibi özel adları kapsamaktadır. Eserde pek çok tarihi şahsiyet, peygamber, sahabe, tabiin, ilk dönem mutasavvıfları veya sultan adları geçmektedir. Metinde geçen bu adlar, çeşitli ansiklopediler ve dini kaynaklar taranarak

açıklanmaya çalışılmıştır. Bazı isimlerle ilgili ise pek bir bilgiye ulaşılamamıştır. Birbiriyle ilgisi olan özel adlar asıl madde başına gönderilmiştir.

Metin neşri ve dil incelemesi üzerine çalışanların mâlumu olduğu üzere, bu uzun ve yorucu çalışma sırasında birçok zorlukla karşılaşıldı. Bu zorlukları aşmada danışman hocam Prof. Dr. Ümit Tokatlı'nın büyük desteğini gördüm. Kendisine teşekkür ederim. Ayrıca bugüne kadar Türk dili üzerine eser ve makale seviyesinde çalışarak bizlere ufuk açan, şevk veren bütün Türk dili gönüllülerine, hocalarıma da teşekkür etmek benim için bir borçtur. Sevgili eşim Nuray, oğlum Bahadır ve kızım Neva da zorlukları aşmamda manen hep yanımdaydılar. Bu vesileyle kendilerini teşekkürle anmak benim için bir borç ve zevktir.

Metin GÜLER

Haziran 2015, İskenderun

ÂŞIK ÇELEBİ’NİN RAVZA TERCÜMESİ (İnceleme- Metin- Sözlük)

Metin GÜLER

Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Doktora Tezi, Haziran 2015

Danışman: Prof. Dr. Ümit TOKATLI

ÖZET

Âşık Çelebi’nin Ravza Tercümesi (İnceleme- Metin- Sözlük) adını taşıyan bu çalışma XVI. yüzyıl Türkçesinin nesir dilini ve bu dönemin dil özelliklerini (özellikle dil ve dudak uyumu) ortaya koymak için hazırlanmıştır. Bu amacı gerçekleştirmek için dönemin güçlü kalemlerinden şair, mütercim ve müellif Âşık Çelebi’nin Ravzatü’l-ahbâr el-Müntehab min Rebî’i’l-ibrâr adlı tercümesi malzeme olarak seçilmiştir. Bu eserin seçilmesinde eserin dilinin devrin diğer eserlerine oranla sade olması, tercüme edildiği dönemde ve sonraki dönemlerde çok okunmasının büyük etkisi olmuştur. Dönemin dil özelliklerini en iyi şekilde yansıtan eser ayrıca, dudak uyumunun başladığı bir dönemde yazılmasından dolayı da ayrı bir öneme sahiptir.

Çalışmanın Giriş bölümünde Âşık Çelebi’nin hayatı, eserleri ve üzerinde çalıştığımız metnin yazma nüshaları üzerinde durulmuştur. İnceleme bölümünde eserde belirgin şekilde görülen dil özellikleri incelenmiştir. Metin kısmında yazarın müellif hattının elimizde bulunmayışından dolayı en eski nüsha olan İstanbul Araştırmaları Enstitüsü nüshası (İM) esas alınmış ve iki nüshayla daha karşılaştırılmıştır. Metin yaygın transkripsiyon alfabesi kullanılarak Latin alfabesine aktarılmıştır. Sözlük bölümünde ise metinde geçen kelimelerin metindeki anlamlarını veren sözlükle yine metindeki özel isimleri tanıtan Özel Adlar bölümü bulunmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Âşık Çelebi, Ravzatü’l-ahbâr, Klasik Osmanlı Türkçesi, Dil ve Dudak Uyumu, 16. Yüzyıl Türkçesi, Dil İncelemesi.

A STUDY ON THE TRANSLATION OF RAVZA BY ÂŞIK ÇELEBİ

İncluding the scruting, the text and the Dictionary Section

By Metin GÜLER

Erciyes University, Social Sciences İnstitute Ph. D. Program Thesis, June, 2015

Adviser: Prof. Dr. Ümit TOKATLI

ABSTRACT

This study so called “The Turkish version of Ravza Translated by Âşık Çelebi including the scruting the translation and chapters was conducted with a view to explain the prose language of the XVIth century. Turkish as well as its linguistic characteristics, particularly back-front harmony and unrounded- rounded harmony. Employed to this end, was the translation work “Ravzatü’l-ahbâr el-Müntehab min Rebi’i’l-ebrâr by the poet, translater and the author Âşık Çelebi, one of the prominent literary men of the age. The relatively simple language of the work when compared other works of the period and rather than frequent reference to it both its own age and later periods played and important role in choosing this work. Reflecting well the linguistic features of the age, this work is also of importance as it was written in an age, when unrounded- rounded harmony.

In the introduction chapter of the study, emphasis was made on the biography and works of Âşık Çelebi. Furthermore, manuscript issues of the text under question was given a special interest. When scrutinizing, out standing linguistic features work was also studied. Due to lack of the author’s handwriting of the text, reference was made to the version held by İstanbul Araştırmaları Enstitüsü (İM) which is the earliest version. Later on this version was compared with two other issues. Transcription alphabet was used to transform the text into Latin alphabet. The dictionary chapter involves Special Names – Özel Adlar- section in addition to part which provides the meanings of certain words as they are used in the text.

Key words: Âşık Çelebi, Ravzatü’l-ahbâr, Classic Ottoman Turkish, back- front harmony and unrounded- rounded harmony, linguistic scrutiny.

İÇİNDEKİLER

Bilimsel Etiğe Uygunluk Sayfası	I
Yönergeye Uygunluk Sayfası	II
Kabul ve Onay Sayfası	III
ÖN SÖZ	IV
ÖZET	VII
ABSTRACT	VIII
İÇİNDEKİLER	IX
KISALTMALAR	XV

GİRİŞ

0.1. Âşık Çelebi	1
0.1.1. Hayatı	1
0.1.2. Eserleri	3
0.2. Ravzatü'l-aḥbār el-müntehab min Rebi' i'l-ibrār	6
0.2.1. Eserin Önemi ve Konusu	6
0.2.2. Eserin Yazma Nüshaları	13
0.3. Âşık Çelebi'nin Eserleri Üzerine Yapılan Çalışmalar	17

BİRİNCİ BÖLÜM

İNCELEME

1.1. ÜNSÜZLER	20
1.1.1. İkizleşme	20
1.1.2. Hemzenin y Olması	20
1.1.3. t/ ṭ > d Değişmesi	25
1.1.4. ḳ > ğ Değişmesi	29

1.1.5. k/ğ Değişmesi	30
1.1.6. η/ n Değişmesi	31
1.1.7. η/ m Değişmesi	32
1. 8. b> p Değişmesi	32
1. 9. v> b Değişmesi	33
1.2. ÜNLÜLER	34
1.2.1. e > i Değişmesi	34
1.2.2. e > ö Değişmesi	34
1.2.3. a > o Değişmesi	35
1.2.4. “O” Zamiri	36
1.2.5. “Şu” Zamiri	36
1.2.6. ÜNLÜ UYUMLARI	36
1.2.6.1. DİL UYUMU (Kalınlık- İncelik Uyumu)	37
1.2.6.1.1. Kelime Tabanında Dil Uyumu	37
1.2.6.1.2. Eklerde Dil Uyumu	37
{+A} Yaklaşma Hâli Eki	37
{+CI} İsimden İsim Yapma Eki	38
{-AcAK} Gelecek Zaman Eki	39
{-AcAK} Sıfat-Fiil (Partisip) Eki	39
{+AGU} İsimden İsim Yapma Eki	40
{-AK} Fiilden İsim Yapma Eki	40
{-AnAK} Fiilden İsim Yapma Eki	40
{-ArAK} Zarf-Fiil (Gerundium) Eki	41
{+cAGIZ} İsimden İsim Yapma Eki	41
{+cAK} İsimden İsim Yapma Eki	41

{+cIK} İsimden İsim Yapma Eki	42
{+CUGAz} İsimden İsim Yapma Eki	42
{+dAş} İsimden İsim Yapma Eki	43
{-dUK} Sıfat-Fiil (Partisip) Eki	44
{-AGAn} Fiilden İsim Yapma Eki	45
{-GAn} Fiilden İsim Yapma Eki.....	45
{-GU} Fiilden İsim Yapma Eki	46
{-GUr-} Fiilden Fiil Yapma Eki	46
{-IcAK} Zarf-Fiil (Gerundium) Eki	47
{-(X)K} Fiilden İsim Yapma Eki	47
{+(I)K-} İsimden Fiil Yapma Eki	49
{-ken} Zarf-Fiil (Gerundium) Eki	49
{+GI} İsimden İsim Yapma Eki	50
{+IİK} İsimden İsim Yapma Eki	51
{-mAK} Fiilden İsim Yapma Eki	51
{+rAK} İsimden İsim Yapma Eki	52
1.2.6.2.DUDAK UYUMU (Düzlük- Yuvarlaklık Uyumu)	52
1.2.6.2.1. Kelime Tabanında Dudak Uyumu	53
1.2.6.2.2. Eklerde Dudak Uyumu	57
1.2.6.2.2.1. Yapım Eklerinde Dudak Uyumu	57
1.2.6.2.2.1.1. “İ” Sınıfı Ekler	57
1.2.6.2.2.1.1.1 Eski Türkçeden Beri Düz Ünlü Bulunduran Ekler	57
{+CI} İsimden İsim Yapma Eki	58
{-(I)D-} Fiilden Fiil Yapma Eki	58
{-InCA} Zarf-Fiil (Gerundium) Eki	59
{-mAdIn; -mAdAn} Zarf-Fiil (Gerundium) Eki	60
1.2.6.2.2.1.1.2. Eski Türkiye Türkçesinde Düz Ünlülü Olan Ekler	61

{+cAGIz} İsimden İsim Yapma Eki	61
{+CII} İsimden İsim Yapma Eki	61
{+cIIAyIn} İsimden İsim Yapma Eki	62
{-IcAK} Zarf-Fiil (Gerundium) Eki	62
{-IcI} Fiilden İsim Yapma Eki	63
{-(I)l-} Fiilden Fiil Yapma Eki	64
{-(I)n-} Fiilden Fiil Yapma Eki	65
{-(I)ş-} Fiilden Fiil Yapma Eki	66
{+IIK} İsimden İsim Yapma Eki	66
1.2.6.2.2.1.2. “U” Sınıfı Ekler	68
1.2.6.2.2.1.2.1. Eski Türkçeden Beri Yuvarlak Ünlü Bulunduran Ekler	68
{+AcUK} İsimden İsim Yapma Eki	68
{+egü} İsimden İsim Yapma Eki	68
{+ArU} Yön Eki	68
{-dUK} Sıfat-Fiil (Partisip) Eki	69
{+dUr} Bildirme Eki	70
{-dUr} Kuvvetlendirme / İhtimal Eki	71
{-dUr-} Fiilden Fiil Yapma Eki	71
{+GU} Fiilden İsim Yapma Eki	72
{-GUr-} Fiilden Fiil Yapma Eki	73
{-U} Zarf-Fiil (Gerundium) Eki	73
{-(U)K} Fiilden İsim Yapma Eki	74
{-Up} Zarf-Fiil (Gerundium) Eki	75
{-(U)r-} Fiilden Fiil Yapma Eki	76
1.2.6.2.2.1.2.2. Eski Türkiye Türkçesinde Yuvarlak Ünlülü Olan Ekler	76
{+CUK} İsimden İsim Yapma Eki	76
{+CUGAz} İsimden İsim Yapma Eki	77
{+DU} İsimden İsim Yapma Eki	78
{-dUKCA} Zarf-Fiil (Gerundium) Eki	78

{-dUKDA} Zarf-Fiil (Gerundium) Eki	79
{+IU} İsimden İsim Yapma Eki	79
{+sUz} İsimden İsim Yapma Eki	81
{-U} Fiilden İsim Yapma Eki	82
{-UbAn} Zarf-Fiil (Gerundium) Eki	83
{-UrAK} Zarf-Fiil (Gerundium) Eki	83
1.2.6.2.2.1.3. “X” Sınıfı Ekler	84
{-(I)D} Fiilden İsim Yapma Eki	84
{+(I)l} İsimden İsim Yapma Eki	85
{+I-} İsimden Fiil Yapma Eki	85
{+(I)K-} İsimden Fiil Yapma Eki	85
{-(I)m} Fiilden İsim Yapma Eki	86
{-(X)n} Fiilden İsim Yapma Eki	86
1.2.6.2.2.2. Çekim (İşletme) Eklerinde Dudak Uyumunu	87
{+I} Yükleme Hâli (Akkuzatif) Eki	87
{+(U)m} Teklik 1. Şahıs İyelik Eki	87
{(U)η} Teklik 2. Şahıs İyelik Eki	90
{+(s)I} Teklik 3. Şahıs İyelik Eki	91
{+(U)mUz} Çokluk 1. Şahıs İyelik Eki	92
{+(U)ηUz} Çokluk 2. Şahıs İyelik Eki	94
{+lArI} Çokluk 3. Şahıs İyelik Eki	95
{+(n)Uη} İlgî Hâli (Genitif) Eki	95
{+Am}, {+Um}, {+In} Teklik 1. Şahıs Ekleri	97
{+sIn} Teklik 2. Şahıs Eki	99
{+vUz}, {+Uz} Çokluk 1. Şahıs Ekleri	100
{+sIz} Çokluk 2. Şahıs Eki	101
{+dUm} Görülen Geçmiş Zaman Teklik 1. Şahıs Eki	101
{-dUη} Görülen Geçmiş Zaman Teklik 2. Şahıs Eki	102
{-dI} Görülen Geçmiş Zaman Teklik 3. Şahıs Eki	102

{-dUK} Görülen Geçmiş Zaman Çokluk 1. Şahıs Eki	103
{-dUηUz} Görülen Geçmiş Zaman Çokluk 2. Şahıs Eki	104
{-dIIAr} Görülen Geçmiş Zaman Çokluk 3. Şahıs Eki	105
{-mIş} Öğrenilen Geçmiş Zaman Eki	105
{-Ur}, {-Ir}, {-Ar} Geniş Zaman Eki	106
{-AyIm}, {AyIn} Teklik 1. Şahıs Emir Eki	107
{-sUn} Teklik 3. Şahıs Emir Eki	108
{-AlUm} Çokluk 1. Şahıs Emir Eki	109
{-(U)η}, {(U)ηUz} Çokluk 2. Şahıs Emir Eki	110
{-mAlI} Gereklilik eki	111
{mI} Soru Eki	111
SONUÇ	112

İKİNCİ BÖLÜM

METİN	118
-------------	-----

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

3.1. SÖZLÜK	592
3.2. ÖZEL ADLAR SÖZLÜĞÜ	763
KAYNAKÇA	811
ÖZ GEÇMİŞ	826

KISALTMALAR

- A. : Arapça
- bk. : bakınız
- C. : Cilt
- Çev. : Çeviren
- F. : Farsça
- H. : Hicri
- Hz. : Hazreti
- İbr. : İbranice
- İM : Ravzatü'l-ahbâr el-Müntehab min Rebi' i'l-ebrâr (İstanbul Araştırmaları Enstitüsü Yazmalar Bölümü Şevket Rado Yazmaları Nüshası)
- İt. : İtalyanca
- K : Ravzatü'l-ahbâr el-Müntehab min Rebi' i'l-ebrâr (Koç Vakfı Sadberk Hanım Müzesi Kütüphanesi Hüseyin Kocabaş Yazmaları Nüshası)
- M. : Miladi
- MÖ : Milattan önce
- MS. : Milattan sonra
- N : Ravzatü'l-ahbâr el-Müntehab min Rebi' i'l-ebrâr (Nuruosmaniye Yazma Eserler Kütüphanesi Nüshası)
- ö. : Ölümü
- Rum. : Rumca
- s. : Sayfa
- S. : Sayı
- T. : Türkçe
- vb. : ve benzerleri

- vd.** :ve diğerleri
- vs.** :vesaire
- Yun.** :Yunanca
- <** : Bu Őekilden veya bu dilden gelir.

GİRİŞ

0.1. Âşık Çelebi

0.1.1. Hayatı

Tanınmış Türk şair ve münşilerinden olan Âşık Çelebi'nin asıl adı Pir Mehmet'tir. es-Seyyid Pir Mehmed bin Çelebi namıyla da bilinmektedir. Yazmış olduğu şuarâ tezkiresi ile büyük bir şöhret kazanmıştır. Şiirlerinde Âşık mahlasını kullandığı için Âşık Çelebi adıyla şöhret bulmuştur. Mahvî'nin biyografisinde *faķir Âşık mahlaşın ihtiyâr êtdükde ol dahı fâriğ taħalluş ihtiyâr êtmiş idi* ifadesi ile mahlasını açıkça belirtmiştir (Kılıç, 2010: 27).

XIV. asırda Bağdat'tan gelip Bursa'ya yerleşen seyyid bir aileye mensup olan Âşık Çelebi babasının Üsküp kadılığı görevindeyken burada doğmuştur. Âşık Çelebi'nin doğduğu yer ile ilgili kaynaklarda farklı bilgiler bulunmaktadır. Bursalı Mehmet Tahir Osmanlı Müellifleri adlı eserinde Âşık Çelebi'nin bazı kaynaklarda Pritzen'de doğduğuna dair kayda karşı çıkarak, Bursa'da doğduğu görüşünü yine Osmanlı döneminin bazı tezkire yazarlarının verdiği bilgilerden hareketle savunmuştur (Bursalı, 2000: c: II, s: 307).

H. 926 (M. 1520) yılında Bugün Kosova sınırları içerisinde bulunan Pritzen yakınlarındaki Vılcıtrın adlı küçük bir köyde doğduğu, Meşâ' irü's-şuarâ adlı şair

tezkiresinde yazılıdır (Kılıç, 2010: 27). Doğum tarihi, doğumu sebebiyle babasının düştüğü tarih kaydı münasebetiyle tam olarak tespit edilebilmektedir.

Âşık Çelebi'nin babasının adı Seyyid Ali'dir. Babası Filibe kadısı iken H. 941 (M. 1534- 1535) yılında vefat etmiştir. Seyyid Ali tarih düşürmede hüner sahibi bir kişidir. Ayrıca tıp ilmindeki bilgisi ve Farsçaya vukufiyetiyle de dikkat çektiği belirtilmektedir (Köprülü: 1965, 695).

Âşık Çelebi, anne tarafından da meşhur ve nüfuzlu bir aileden gelmektedir. Annesi, silsilesi Ebu İshak Kazerunî'ye çıkan ve II. Bayezid devrinde büyük nüfuz sahibi olan şair ve âlim, II. Bayezid'in kazaskerlerinden Müeyyedzâde'nin (M. 1456- 1516) kızıdır (Kılıç: 2010: 30).

İlim ehli bir aile ortamında doğduğu için küçük yaşta tahsil hayatına başlamıştır. Daha çocuk denebilecek yaşta babasını kaybetmesi münasebetiyle İstanbul'a gelen Âşık Çelebi, burada dönemin önde gelen hocalarından dersler almıştır. İstanbul'da tahsil gördüğü çocukluk çağlarında Sururi Çelebi, Taşköprüzade Efendi, Arapzade Efendi, Abdülbaki Efendi, Saçlı Emir Efendi, Karasılı Hasan Çelebi, Ebussuud Efendi, Fenarî Muhiddin Efendi gibi meşhur âlimlerden ders okumuş; Zâtî, Taşlıcalı Yahya, Hayalî, Rahikî, Aşki, Ferruhî, Bursalı Kandî, Arifî gibi şair ve âlimlerle de dostluğu olmuştur (Köprülü, 1965, 696).

İstanbul'daki eğitiminden sonra Bursa'ya gelerek mahkeme katipliği yapan Âşık Çelebi, burada devrin önemli şairlerinden Sa'î ile de dostluk kurmuştur. Bursa'da bulunduğu sürede ilmiye mesleğini bırakarak Emir Sultan vakıflarında mütevellî olarak da görev yapmıştır. Bursa'da bulunduğu zaman diliminde bugün elimizde bulunmayan Bursa Şehrengizi adlı eserini yazmıştır (H. 948/ M. 1541).

Çelebi, Bursa'da vakıf mütevellisi görevinden, yazılan bir rapor sonucunda azledilerek İstanbul'a dönmüştür. Burada mahkeme katipliği ve Ebussuud Efendi'nin fetva katipliği yapmıştır.

İstanbul'daki bu görevlerden sonra kadılık görevi başlamış olan Âşık Çelebi Silivri, Priştine, Serfice, Narda, Alaiye (Alanya), Niğbolu, Çenovi, Kıratova, Üsküp kadılıklarında bulunmuştur.

Âşık Çelebi, Üsküp'te yakalandığı zatülcenb hastalığından kurtulamayarak H. 979 (1572) yılı şaban ayı sonlarında vefat etmiştir. Üsküp'teki mezarına daha sonra türbe yaptırılmıştır. Lokman Baba tekkesi müridlerinden Hacı Galip Bey tarafından yeniden yaptırılan türbe sekiz kaide üstüne, sağır kasnaklı, üstü kubbeli, üç pencerele iken 1963 yılında Üsküp'te meydana gelen depremde yıkılmıştır. Günümüzde birkaç mezar taşının bulunduğu bu alan halk arasında Gazi Baba veya Kadı Baba Türbesi olarak anılmaktadır. (Kılıç: 2010: 40- 41).

0.1.2. Eserleri

Âşık Çelebi'nin tercüme, telif ve manzum 12 eserinin olduğu bilinmektedir. Bu eserlerin bir kısmı ismi bilinmesine rağmen günümüze kadar ulaşamamış veya henüz ele geçirilememiştir:

1. **Divân:** Âşık Çelebi'nin şiirlerinin toplandığı divanın bugün için bilinen tek yazma nüshası Millet Kütüphanesindedir. (Millet Kütüphanesi Ali Emiri Manzum Eserler Kısmı No: 263.) Divanda Âşık Çelebi'nin kaside, gazel, terkip ve terci-i bend, mesnevi vs. şekilleriyle yazdığı şiirlerinin yanı sıra hezel ve hicivleri de yer almaktadır. Divanındaki şiirlerinde diğer şairlerin kullandığı konuları kullanmakla birlikte çoğunlukla kendi hayatı ve mizacını

yansıtmaktadır. Eser Filiz Kılıç tarafından yüksek lisans tezi olarak yayımlanmıştır (Kılıç: 1988).

2. **Tercüme-yi Tıbre'l-mesbûk:** Gazalî'nin Sultan Sencer'in emri üzerine huzurunda geçen konuşmaları Farsça olarak yazdığı kitabın Arapça tercümesinden Türkçeye aktarılmış biçimidir (Kılıç, 2010: 44). Eserin Topkapı Sarayı Müzesi Türkçe Yazmaları 351 numarada ve Türkiye Büyük Millet Meclisi Kütüphanesi Koleksiyonu 249 numarada olmak üzere iki nüshası görülmektedir.
3. **Mecmuâ-yi Şukûk:** Âşık Çelebi'nin değişik şehirlerde mahkeme katipliği ve kadılık görevlerinde bulunurken kaleme aldığı ve edebi değeri bulunan resmi belgelerdir. Eser üzerine herhangi bir çalışma bulunmamaktadır.
4. **Meşâ'irü'ş-şu'arâ:** Âşık Çelebi bu tezkiresini H. 976 yılında tamamlayıp devrin sultanı II. Selim'e takdim etmiştir. Eser, şair biyografileri ve mukaddime olmak üzere iki bölümden oluşmaktadır. Oldukça hacimli bir eserdir. Eserin başında Âşık Çelebi, şiirin oluşumu, tarihi gelişimi gibi konular üzerinde de durmuştur. Müellif bu bilgileri toplarken çok sayıda kaynaktan yararlandığını belirtmektedir.

Eser üzerine, Filiz Kılıç doktora tezi hazırlamıştır (Kılıç, 1994). Kılıç'ın çalışması İstanbul Araştırmaları Enstitüsü tarafından yayımlanmıştır (Kılıç, 2010).

5. **Miracü'l-iyâle ve Minhâcü'l-adâle:** Hanbeli mezhebinin meşhur fıkıh âlimi İbn-i Teymiye'nin es-Siyâset-i Şer'iyeye adlı eserinin tercümesidir. Âşık Çelebi bu eseri Sultan II. Selim'in emriyle Türkçeye tercüme etmiştir. Âşık Çelebi tercüme ettiği bu esere Osmanlı kamu hukukuna ait önemli ilaveler de yapmıştır. Osmanlı hukuku konusunda tercüme ve ilave telif olan bu eserin Topkapı Sarayı Müzesi

Türkçe Yazmaları R. 1610 ve Milli Kütüphane Yazmalar Koleksiyonu 8112 (Dvd no: 529), Nuruosmaniye Yazma Eserler Kütüphanesi 2315 olmak üzere üç nüshası görülmektedir. Bursalı Mehmet Tahir Osmanlı Müellifleri adlı eserinde Miracü'l-iyâle ve Minhacü'l-adale'nin Aşir Efendi ve Manastır kütüphanelerinde birer nüshalarının olduğu bilgisini vermektedir.

Eserdeki siyaset düşüncesi üzerine Ahmet Çelik yüksek lisans çalışması yapmıştır (Çelik: 2014).

6. **Ravzatü'ş-şühedâ:** Tercüme bir eserdir. Âşık Çelebi H. 953'ten önce bazı ilaveler yaparak Farsçadan tercüme etmiştir. Hazret-i Hüseyin'in Kerbela'da şehit edilmesi olayını konu alan eser Hüseyin Vâ'iz'in aynı adlı eserinden tercümedir. Eserin bir nüshası E.Bloch, Catal. Mss.de la Bibl. Nat. anc.fon. turc, no: 107'de bulunmaktadır (Kılıç, 2010: 44).
7. **Sigetvarnâme:** Âşık Çelebi'nin kaynaklarda adı geçen, fakat henüz ele geçmemiş bulunan manzum bir mesnevisidir. Eser Kanuni Sultan Süleyman'ın Sigetvar (Zigetvar) seferi (M. 1566) üzerine yazılmıştır.
8. **Şehrengiz:** Âşık Çelebi'nin elimizde bulunmayan eserlerinden biridir. Manzum olarak yazılan eser Bursa güzellerini anlatmaktadır. Şehrengiz, Âşık Çelebi tarafından Bursa'da kadılık ve vakıf mütevellisi görevinde bulunurken kaleme alınmıştır.
9. **Tercüme-yi Şerh-i Hadîş-i Erba'în:** Atâyi, Âşık Çelebi'nin bu ad altında iki eseri olduğunu ve birisinin Kemal Paşazade'nin Arapça derleme ve şerhinin tercümesi birinin de kendisinin derlemesi olduğunu zikretmektedir. Bursalı Mehmet Tahir'e göre bunlardan biri matbudur (Kılıç, 2010: 44- 45). Seyfettin Özege'nin

hazırlamış olduğu Eski Harflerle Basılmış Türkçe Eserler Kataloğu'nda bu eser yer almamaktadır.

10. **Şakāyıkū'n-numāniyye:** Taşköprizade'nin aynı adı taşıyan eserinin tercümesidir.

Âşık Çelebi eseri tercüme ederek aynı zamanda hocası olan Taşköprizade'ye takdim etmiştir. Aynı eserin başka mütercimler tarafından yapılmış tercümeleri de olduğu bilinmektedir.

11. **Zeyl-i Şakāyık:** Âşık Çelebi bu eseri Arapça olarak yazmış ve devrin sadrazamı Sokollu Mehmet Paşa'ya takdim etmiştir.

0.2. Ravzatü'l Aḥbār el-Müntehab min Rebī' i'l-ebrār

0.2.1. Eserin Önemi ve Konusu

Âşık Çelebi telif eserleri yanında Arapça ve Farsçadan yapmış olduğu dini ve ahlaki konuları ihtiva eden tercümeleriyle de tanınan bir şahsiyettir. Ravzatü'l-aḥbār el-Müntehab min Rebī' i'l-ebrār, onun tercüme ettiği ve gerek devrinde gerekse daha sonraki zamanlarda rağbet gören eserlerinden biridir. Eserin farklı zamanlarda yapılmış birçok nüshasının olması esere olan ilginin ne denli fazla olduğunu göstermesi açısından önemlidir.

Aslı Zemahşeri'ye ait olan Rebī' ü'l-ebrār adlı eser, muhazarat (faydalı bilgiler) ve siyasetname sahasındaki en önemli eserlerden sayılmaktadır. Zemahşeri'nin bu eseri üzerine Hatibzade Muhyiddin Mehmed (M. 1460- 1534) tarafından ihtisar çalışması yapılmıştır. Hatibzade eser üzerinde bazı ilavelerde de bulunmuştur. Âşık Çelebi tarafından tercüme edilen Ravzatü'l-aḥbār el-Müntehab min Rebī' i'l-ebrār, Hatibzade Muhyiddin Mehmed'in bu ihtisar çalışmasına dayanmaktadır. Sultan II. Selim'in (M. 1524- 1574) emriyle tercüme edilen eser, İslam kültürü ve ahlaki açısından önemli bir

kaynaktır. Mütercim eserin, önemine binaen Sultan Selim'in emriyle tercüme edildiğini eserin girişinde şu şekilde ifade etmektedir:

bu 'abd-ı haķır ve bende-yi pür-taķşır (14) ol cenāb-ı sa'ādet-niṣāb mekremet-me'āb salṭanat-intisāb ḥazret-i ṣehzāde-yi cüvān (15) baht-ı āsumān taht-ı melce-yi a'lām-ı 'ulemā-yi kāmilīn melāz-ı a'yāni'l-ūmarā'yı ve's-selāṭīn (16) es-sulṭān ibnü's-sulṭān ibnü's-sulṭān sulṭān Selīm bin sulṭānū's-selāṭīn Süleymān ḥan (17) bin sulṭān Selīm ḥan lā-zālet rāyātu salṭanatīhi musallaṭen 'alā ma'ārifi'l-'ālemīne (18) ve ṣūmūsu ma'deletīhi ṭālī'atun 'alā sükkāni'l-āfāķi ve'l-arzayni ṭarafından iṣāret-i [2a] (1) 'āliye oldu ki bu kitāb-ı fāḥiri 'Arabī lügātden Türki lisānıla tercüme kııl ki (2) tā fāyidesi 'ām ola 'Arabī'den ḥazṣı olmayanlar müstefīd olup cāmi'ine ve mütercimine (3) ve sebep olanlara du'a edeler pes bu 'abd-ı faķırleri daḥı imtiṣālen li'l-emri'l-'ālī (4) sem'an ve ṭā'aten dēyüp 'alā ḳadri'l-vuṣ'i maḳṣūda ṣürü' eyledi [1b].

İslam ahlakı ve sosyal konular üzerine yazılmış olan bu eserde, yazar başta İslami kaynaklar olmak üzere (Kur'an-ı Kerim, hadisler, sahabe, tabiin, tebeü't-tabiin, İslam âlimleri ve Müslüman sultanlar...) farklı kaynaklardan görüşler belirtmiştir. Konularla ilgili en fazla Hz. Muhammed ve Hz. Ali'nin görüşlerinden faydalanılmıştır.

Eserde İslam büyüklerinin yanında İslam öncesinde yaşamış hükümdar ve bilginlerin (Aristo, Eflatun, Solon, Büzürcimih, Nuşirrevan- Enüşirvan...) konuyla ilgili görüşlerine de başvurulmuştur. Eser kendilerinden görüşler alınan şahsiyetlerin fazlalığı ile de dikkat çekicidir.

Eser taşıdığı kelime hazinesinden dolayı Türk dili açısından da büyük önem taşımaktadır. Bu nedenle Tarama Sözlüğü oluşturulurken Ravzatü'l-aḥbar'dan da faydalanılmıştır. Eserin İstanbul Üniversitesi Nadir Eserler Kütüphanesi 1548 numarada kayıtlı nüshası Kilisli Rıfat Bilge tarafından taranmıştır.

Farklı bilim dallarında çalışan araştırmacılar için bilgiler içeren bu eser 50 ravza üzerine oluşturulmuştur. Ravzaların içerdđđ konular ve yazmalardaki nüsha karşılıkları şu řekildedirⁱ:

pes evvel ma' lüm ola ki bu kitāb elli ravza üzere tertīb olunmuřdur ki her biri ravza-yı cināndan niřān vērūr evvelā 'alā řarīķı'l-icmāl fihrist ravza oldur ki beyān olunur.

[İM3b], [K4a], [N4b] evvelki ravza dīnde ve aña müte' allık olan 'ibādātdadır.

[İM16a], [K14b], [N18a] ikinci ravza 'ilmde ve hıkmetde ve edebde ve kitābetdedür ve dağı buña muttaşıl eřyādadır.

[İM28a], [K25b], [N31b] üçüncü ravza saltanatda ve imāretde ve vizāretde ve siyāsetde ve 'adilde ve 'afüvde ve mürüvvette ve ihřānda ve vālī ve hākim olanlara řā' atde ve buña münāsib olanlardadır.

[İM47a], [K39b], [N48a] dördüncü ravza cihādda ve şatilde ve řehādetde ve şarbde ve şulhde ve silāhlarda ve ğāretlerde ve hezīmetde ve řecā' atde ve řorķaķlıķda ve buña münāsib olanlardadır.

[İM51a], [K42b], [N51b] beşinci ravza zānda ve firāsetde ve 'aķılda ve zekāvetde ve re'ye ve tedbirde ve tecrube ētmekde ve müřāvere ķılmaķdadur.

[İM56b], [K47a], [N56b] altıncı ravza řazāda ve hūkümetde ve řühūd zıkrinde ve dūyūn ve huřūmetler zıkrindedür.

[İM59b], [K49a], [N59b] yēdinci ravza řāyife-yi mutaşavvıfa ve ķuřřāř zıkrindedür.

ⁱ Ravzaların içerdđđ konular yazmalarda az da olsa farklılık göstermektedir. Buradaki ravza numaraları ve konular İM nüshasının 2a- 3b varaklarındaki fihristinden alınmuştır.

[İM62b], [K51b], [N62b] sekizinci ravza şan'atlar ve hırfetler zikrinde ve kesbde ve ticâretde ve ğinâda ve fakırda ve bunlara münâsib olanlardadır.

[İM69a], [K57a], [N67a] toğuzuncu ravza rızıkda ve rızıkdan mahrûmlıkda ve tebeddül-i ahvâl tefâvütteredür.

[İM72a], [K59a], [N70a] onuncu ravza dünyâ ve âhîret zikrinde ve yılda ve ayda ve günde ve gecede ve sâ'atde ve bunlara münâsib olanlardadır.

[İM77b], [K64a], [N75a] on birinci ravza semâda ve bulutda ve kıarda ve yağmurda ve yelde ve şovukda ve ıssıdadur.

[İM80b], [K66a], [N77b] on ikinci ravza odda ve çırâkıdadur ve şuda ve ağaçda ve bağçede ve reyhânlarda ve 'akârda ya' nî yerde ve yurtdadır.

[İM82a], [K67b], [N79a] on üçüncü ravza şehirlerde ve diyârda ve binâlarda ve bunlara müte'allık olanlardadır.

[İM86a], [K71a], [N82b] on dördüncü ravza melek ve cinde ve şeyâ'inde ve hayvânâtdadır.

[İM88a], [K72b], [N84a] on beşinci ravza Allâh'içün muhabbet ve buğz etmekde ve mücâlisetde ve kıardaşıklıda ve cevârihde ve şöhetde ve bunlara beşzerlerdedür.

[İM94a], [K77b], [N90a] on altıncı ravza cehlde ve lahnda ve tahrîf ve haţâda ve buña münâsib olanlardadır.

[İM95b], [K78b], [N91a] on yedinci ravza cünûnda ve hamâkatda ve ğafletde ve mekirde ve hîle kıılmakıda ve 'aceledeedür.

[İM97b], [K80b], [N93a] on sekizinci ravza cevābātda ve reşakāt ya'ni hüsni edāyla maqbūl kelimātda ve cevāblardadır.

[İM -], [K85b], [N98b] on toközüncü ravza hayāda ve sükūtda ve 'uzletde ve vahdetde ve ihtilātdadır.

[İM -], [K89b], [N102b] yigirminci ravza şabrda ve nefsi zabt etmekde ve 'iffetde ve zühdde ve vera' da ve helāl ve harāmdadır.

[İM -], [K91a], [N104a] yigirmi birinci ravza Allāhu Ta'ālā hazretin zikir etmekde ve Allāhu Ta'ālā'ya hamd etmekde ve tesbīh ve du'āda ve nebīye şalavāt vèrmekdedür ve istiğfardadır.

[İM -], [K96a], [N109a] yigirmi ikinci ravza şihhatde ve marazlarda ve 'illetlerde ve tıbda ve devāda ve buña münāsib olanlardadır.

[İM102a], [K101b], [N114b] yigirmi üçüncü ravza medhde ve şenāda ve tīb zikrinde ve zemde ve hicivde ve şetimde ve gıybetdedür.

[İM106a], [K105a], [N117b] yigirmi dördüncü ravza 'izzetde ve şerefde ve riyāsetde ve zelīllikte ve horlıkda ve hissetde ve himmetsüzlikde ve buña münāsib olanlardadır.

[İM108a], [K106b], [N119a] yigirmi beşinci ravza şıdķda ve emānetde ve vefāda ve kizibde ve riyāda ve kıvcılıkda ve ğadrde ve hıyānetde ve serikadadır.

[İM110b], [K108b], [N121b] yigirmi altıncı ravza şefā'atde ve 'ināyetde ve ıslāhda ve şalāh ve fesādda ve şer ü fücür zikrinde ve 'adāvetde ve aldamada ve hasedde ve buğzdadur.

[İM114a], [K111b], [N124a] yigirmi yedinci ravza şıhhatde ve ni' metde ve şükürinde ve küfrânında ve tevekkülde ve kanâ' atdedür.

[İM117a], [K114a], [N126b] yigirmi sekizinci ravza hediye ve rişvet zikrindedür.

[İM119a], [K115b], [N128a] yigirmi üçüncü ravza ta' âmda ve elvânında ve ziyâfetde ve zıkr-i eklde ve toklıkda ve açlıkda ve lezzetde ve elemde ve buña müşâbih olanlardadır.

[İM124b], [K120b], [N133a] otuzuncu ravza zıkr-i nisâda ve tezevvüde ve ahlâk-ı nisâda ve hıtbeye ya' nî ' avret taleb etmede ve ğilmân zikrinde ve livâta zikrinde ve cimâ' da ve zekerde ve fercde ve bunlara münâsib olanlardadır.

[İM131b], [K126a], [N139a] otuz birinci ravza aşvâtda ve elhânda ve ırlamağda ve semâ' da ve lehvde ve lu' bda ve lezzâtta ve zıkr-i nebîzde ve sekrde ve bunlara müşâbih olanlardadır.

[İM136b], [K130a], [N144a] otuz ikinci ravza libâslarda ve hâtemlerde ve elvânda ve boyada ve koçulardadır.

[İM142b], [K134b], [N149a] otuz üçüncü ravza muzhik kelimâtda ve laîfelerde ve zihkde ve zürâtda ve hezilde ve şiddetden sonra halâşdadur.

[İM147b], [K138b], [N153b] otuz dördüncü ravza ağlamağda ve hüzinde ve mekrûhlarda ve şiddetlerde ve belâlarda ve havfda ve cez' ada ve şikâyetde ve ' itâbdadır.

[İM152a], [K142a], [N157b] otuz beşinci ravza eyi hulklarda ve güzel ' âdetlerde ve kabîhlerde ve hilmde ve çirkinlikde ve ğazabda ve rıfk etmekte ve ' unf kılmağda ve

rikkatde ve kasavetde ve rûhî hafîf olmağda ve şakîl olmağda ve tevâzu' da ve kibirde ve iftihârdadır.

[İM159b], [K148a], [N164a] otuz altıncı ravza 'amelde ve şiddetde ve meşekkatde ve sür'atde ve şugulde ve talebde ve havâyic bitürmededir.

[İM165a], [K152a], [N168b] otuz yedinci ravza 'tama' da ve recâda ve emelde ve ye's etmekde ve hırşda ve temennâda ve va' de etmekde ve va' deyi yerine getürmekde ve muhâlefet etmekde ve eglemekdedür.

[İM168a], [K154b], [N171a] otuz sekizinci ravza 'hüsnde ve kubğda ve semüzlükde ve arıklıkda ve uzunlıkda ve kısalıkda ve kuvvetde ve za' afdadır.

[İM171a], [K157a], [N174a] otuz dokuzuncu ravza 'ışğda ve hevâda ve muhabbetdedür.

[İM174b], [K160a], [N176b] kırkıncı ravza 'aczde ve keselde ve takşîrlükda ve hamâkatda ve nisyândadır.

[İM176b], [K161b], [N178b] kırk birinci ravza ta' accübededir.

[İM178a], [K162b], [N179b] kırk ikinci ravza zulümde ve bağîde ve ezâdadur.

[İM182a], [K166a], [N183a] kırk üçüncü ravza esmâda ve künyetlerde ve lağablardadır.

[İM183b], [K167a], [N184b] kırk dördüncü ravza seferde ve gurbetde ve buña münâsib olanlardadır.

[İM185b], [K169a], [N186b] kırk beşinci ravza kullarda ve câriyelerde ve hidmetdedür.

[İM188a], [K171a], [N188b] kırk altıncı ravza yaşda ve tūl-ı ‘ömrüdedür ve kışalığındadır ve şeyhde ve şâbdadır.

[İM192a], [K174a], [N191b] kırk yedinci ravza nevmde ve uykusuzlukda ve rü’yâda ve tefe’ül etmekde hayrıla ve taṭayyür etmekde şerrile ve kâhinlikdadur ve efsün okumakdadur.

[İM195b], [K177a], [N194b] kırk sekizinci ravza şî‘irde ve feşâhatda ve belâğatdadur.

[İM198a], [K178b], [N196b] kırk dokuzuncu ravza karâbetlerde ve nisbetlerdedür ve babalar ve analar hūkūkındadır ve şıla-yı rahm etmekdedür naşîhatdedür ve zecirdedür.

[İM100b], [K180b], [N198a] ellinci ravza mevtde ve vaşiyette ve muşîbetde ve buña münâsib olanlardadır kabir zikri ve tâbüt zikri gibi ve ta‘ziye gibi.

Konu dizininden de anlaşılacağı üzere Ravzatü’l-aḥbâr’da ibadetten tıbbâ, amelden kokulara kadar birçok konuyla ilgili bilgiler verilmektedir.

0.2.2. Eserin Yazma Nüshaları

0. 2.2.1. İstanbul Araştırmaları Enstitüsü Kütüphanesi Yazmalar Bölümü Şevket Rado Yazmaları ŞR_ 000281.

Müellif hattına ulaşamadığımız Ravzatü’l-aḥbâr el-Müntehab min Rebi‘i’l-ebâr adlı eserin tespit edebildiğimiz en eski nüshası, Âşık Çelebi’nin vefatından on üç yıl sonra istinsah edilmiş olan İstanbul Araştırmaları Enstitüsü (İM) nüshasıdır. Yazmanın harekeli ve tespit edebildiğimiz en eski nüsha olması münasebetiyle metnin kuruluşunda bu nüsha esas alınmıştır. Yazmanın her sayfasında 19 satır bulunmaktadır. *230×160, 170×100 mm.* ölçülerindedir. 204 varak olan yazmada 100b varaktan sonra kopmadan dolayı eksik vardır. Eser katalogda, Tercüme-i Ravzatü’l- Ahyari’l müntehab min

Rebî'î'l-Ebrâr adıyla kaydedilmiştir. Esere sonradan sayfa numaraları verilmiştir. Muḥammed el-ḥaḳîr tarafından istinsah edilen eserin tarih kaydında *hicretüñ toḳuz yüz toḳsan ikisinde mübârek rebî'î'l-âḫirinüñ evâylinde* (M. 1584/ 1585) ifadesi yer almaktadır.

0.2.2.2. Sadberk Hanım Müzesi Kütüphanesi Hüseyin Kocabaş Yazmaları (S.H.M.H.K Yaz. 274)

Tercüme-i Ravzatü'l-ahyari'l-müntehab min rebî'î'l-ebrar. Nesih hattıyla yazılmıştır. 200×130- 145×80 ölçüsündedir. 184 varaktan oluşan eserin her sayfasında 21 satır bulunmaktadır. 20 Şaban 1037/ 1628'de istinsah edilen eserde mütercim adı geçmemektedir. Metnin kuruluşunda bu yazmadan faydalanılmıştır.

0.2.2.3. Topkapı Sarayı Müzesi Türkçe Yazmaları E.H 1327.

Ravzatü'l-ahyari'l-müntehab min rebî'î'l-ebrar adıyla kaydedilen eser 179 varak olup her sayfada 21 satır bulunmaktadır. Nesih hatlı olan yazma, harekesizdir. Eser H. 1065 (M. 1654/1655) yılında istinsah edilmiştir.

0.2.2.4. Topkapı Sarayı Müzesi Türkçe Yazmaları E.H 1328.

Topkapı Sarayı Müzesi Türkçe Yazmaları'nda Ravzatü'l-ahyari'l-müntehab min rebî'î'l-ebrar adıyla kaydedilen eser 231 varak olup her sayfada 17 satır bulunmaktadır. Talik hattıyla yazılmış olan eser, harekesizdir.

0.2.2.5. Almanya Milli Kütüphanesi Türkçe Yazmaları Ms.or.oct.2993.

Tercüme-i Ravzatü'l-ahyari'l-müntehab min rebî'î'l-ebrar. 203 varak 19 satır. Nesih hattıyla yazılan eserin müstensihinin Yusuf bin Abdülmenî olduğu belirtilmiştir. www.yazmalar.org sitesinde kaydı bulunan bu esere ulaşamamıştır. Alman makamlarıyla yaptığımız görüşmelerde yukarıdaki katalog numarasının tespit edilemediği bilgisine ulaştık.

0.2.2.6. Ankara Milli Kütüphanesi 06 Mil Yz A 3574

Ravzatü'l- ahyari'l-müntehab min rebî'î'l-ebrar. Dvd no: 194. 193 varaktan oluşan eserin her sayfasında 17 satır bulunmaktadır. Nesih hattıyla yazılan eser harekesizdir.

0.2.2.7. Ankara Milli Kütüphanesi 06 Mil Yz A 368/1

Ravzatü'l- ahyari'l-müntehab min rebî'î'l-ebrar. Bir cilt içerisinde 1a- 128b varaklar arasında bulunan yazmanın her sayfasında 21 satır bulunmaktadır. Nesih hattıyla yazılmıştır. Eserin tarih kaydında H. 1092 (1681) görülmektedir. Dvd no: 7.

0.2.2.8. Nuruosmaniye Yazma Eserler Kütüphanesi 34 Nk 3729. Demirbaş no: 03729, Sınıflandırma: 892. 7.

Tercüme-i Ravzatü'l- ahyari'l-müntehab min rebî'î'l-ebrar. 200 varaktan oluşan eserin her sayfasında 17 satır bulunmaktadır. Tespitlerimize göre eserin harekeli olan iki nüshasından biri de budur. Üzerinde tarih kaydı olarak rebîü'l-evvel yirmi beş yazan eserin dil ve kağıt özelliklerinden geç tarihli olduğu (XVIII. yüzyıl) tahmin edilmektedir. Eser Dervîş Muhammed 'Alî tarafından istinsah edilmiştir. Harekeli olması münasebetiyle metnin kuruluşunda bu nüshadan da faydalanılmıştır.

0.2.2.9. Nuruosmaniye Yazma Eserler Kütüphanesi 34 Nk 3925.

Ravzu'l Ahyar el-Müntehab min Rebi'î'l Ebrar Tercümesi. Demirbaş no: 003925, Sınıflandırma: 892. 7. 248 varak.

0.2.2.10. İstanbul Millet Kütüphanesi. Sın: 892.78. Bölüm: AEsry 747.

Ravzatü'l-ahbari'l-müntehab min rebî'î'l-ebrar tercümesi. Eser, 208× 126, 151× 78 mm boyutlarındadır. 117 varaktan oluşan eserin her sayfasında 19 satır bulunmaktadır. Arap- talik hattıyla yazılan eser miladi 1084 senesinde Dervîş Velî tarafından istinsah edilmiştir.

0.2.2.11. Manisa İl Halk Kütüphanesi 45 Hk 5249.

Ravzatü'l-ahbar. Derviş Seyyid Ahmed İsmailî tarafından İstanbul'da istinsah edilen eserin istinsah tarihi 1773'tür. Eser 171 varaktır. Nesih hattıyla yazılan eserin her sayfasında 17 satır bulunmaktadır.

0.2.2.12. Süleymaniye Kütüphanesi Laleli Bölümü. Demirbaş no: 01696, Sınıflandırma: 894

Ravzatü'l Ahyar Tercümesi. 170 varaktan oluşan eserin her sayfasında 23 satır bulunmaktadır. Nesih hattıyla yazılmıştır. H. 1055 yılında istinsah edilen eser 240×19, 120×80 ölçülerindedir.

0.2.2.13. Süleymaniye Kütüphanesi Reşid Efendi Bölümü. Demirbaş no: 00540, Sınıflandırma: 894.35

Ravzatü'l- ahyari'l-müntehab min rebî'î'l-ebrar Tercümesi. Eser 157 varak olup her sayfada 17 satır bulunmaktadır. Nesih hattıyla yazılan H. 1147 yılında istinsah edilmiştir.

0.2.2.14. Süleymaniye Kütüphanesi Atıf Efendi Bölümü. Demirbaş no: 02130, Sınıflandırma: 892.7

Tercüme-i Ravzatü'l- ahyari'l-müntehab min rebî'î'l-ebrar. 143 varak olan eserin her sayfasında 25 satır bulunmaktadır. Eser nesih hattıyla yazılmıştır. Müstensih kaydında Edirnevî Hüseyin Halîfe adı geçmektedir.

0.2.2.15. Süleymaniye Kütüphanesi Şehit Ali Paşa Bölümü. Demirbaş no: 02832- 006, Sınıflandırma: 894.35

Tercüme-i Ravzat al- ahbar al- müntehab min rebî'î'l-ebrar lil Zamahşeri. Bir cilt içerisinde 51- 149 varaklar arasında bulunan yazma nesih hattıyla yazılmıştır. Her sayfada 31 satır bulunmaktadır. 291×135, 262× 102 ebadındadır. H. 1013 yılında istinsah edilmiş olan eserin müstensihi Yusuf bin 'Abdu'l-mānî' olarak geçmektedir.

0.2.2.16. Süleymaniye Kütüphanesi Demirbaş no: 03925, Sınıflandırma: 892. 7.

Tercüme-i Ravzatü'l Ahyar el-Müntehab min Rebi' i'l- Ebrar. 248 varak olan eserin her sayfasında 19 satır bulunmaktadır.

0.2.2.17. İstanbul Üniversitesi Nadir Eserler Kütüphanesi

Ravdu'l Ahbari'l- Müntehab min Rebi' i-l Ebrar Tercümesi. Eser İstanbul Üniversitesi Yazma Eserler Kütüphanesinde 1548 numarada kayıtlıdır. 250 varaktır. Her sayfada 15 satır bulunmaktadır. H. 1063 yılında istinsah edilen eserin müstensihi 'Ömer Yūsuf el-Çurtubî olarak geçmektedir.

0.2.2.18. İstanbul Üniversitesi Nadir Eserler Kütüphanesi

Ravdu'l Ahbari'l- Müntehab min Rebi' i-l Ebrar Tercümesi 3030 numarada kayıtlıdır. 79 varaktan oluşan eserin her sayfasında 15 satır bulunmaktadır. Eser Talik hatla yazılmıştır.

0.2.2.19. İstanbul Üniversitesi Nadir Eserler Kütüphanesi

Tercüme-i Ravdatü'l Ahyar fi Muhtasari Rebi' i'l- Ebrar. 6297 numarada kayıtlı olan eser 178 varaktır. Her sayfada 26 satır bulunmaktadır. Üzerinde tarih kaydı bulunmayan eserin yazı ve kâğıt özelliklerinde geç tarihli olduğu anlaşılmaktadır.

0.2.2.20. Bursa Yazma ve Eski Basma Eserler Kütüphanesi Haraççioğlu Bölümü

Tercüme-i Ravzü'l Ahbari'l- Müntehab min Rebi' i'l Ebrar. 00135 demirbaş numarasında kayıtlı eser 135 varaktır. Eserin istinsah yılı H. 1061 olarak tespit edilmiştir. Mehmed bin 'Abdu'llâh tarafından istinsah edilmiştir.

0. 3. Âşık Çelebi'nin Eserleri Üzerine Yapılan Çalışmalar

Âşık Çelebi'nin eserleri üzerine üniversitelerimizde yapılan yüksek lisans ve doktora çalışmaları şunlardır:

Âşık Çelebi ve eserleri üzerine en kapsamlı çalışma, Prof. Dr. Filiz Kılıç'a aittir. Kılıç Âşık Çebebi'nin Meşâ'irü's-şuarâ adlı eseri üzerine doktora tezi hazırlamıştır:

Kılıç, Filiz (1994). *Meşâ'irü's-şuarâ inceleme- tenkitli metin (Danışman: Prof. Dr. Mustafa İsen)*, Ankara: Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Doktora tezi.

Kılıç'ın bu hacimli eseri İstanbul Araştırmaları Enstitüsü yayınları arasında yayımlanmıştır:

Âşık Çelebi- Meşâ'irü's-şuarâ (Hazırlayan: Prof. Dr. Filiz Kılıç), İstanbul: İstanbul Araştırmaları Enstitüsü Yayınları.

Filiz Kılıç, ayrıca Âşık Çelebi Divanı üzerine bir yüksek lisans çalışması da hazırlamıştır:

HANÇERLİOĞLU (KILIÇ), Filiz (1988). *Âşık Çelebi Divanı (Danışman: Yard. Doç. Dr. Cemal Kurnaz)*, Ankara: Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yüksek Lisans Tezi.

Kılıç'ın hazırlamış olduğu Âşık Çelebi Divanı Kültür ve Turizm Bakanlığının resmi internet sitesinde e-kitap olarak yayımlanmıştır:

<http://ekitap.kulturturizm.gov.tr/Eklenti/10593,asikcelebidivanifilizkili.pdf?0>

Âşık Çelebi'nin eserleri üzerine yapılan diğer yayınlar da şunlardır:

BÖREKÇİ, Muhsine (1988). *Âşık Çelebi Tezkiresinin Sentaks Bakımından İncelenmesi* (Danışman: Doç. Dr. Efrasiyab Gemalmaz), Erzurum: Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi.

ÇELİK, Ahmet (2014), *Âşık Çelebi'nin Miracü'l İyale ve Minhacu'l Adale Adlı Eserindeki Siyaset Düşüncesi* (Danışman: Prof. Dr. Hasan Hacak), İstanbul: Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi.

KARABEY, Turgut (1978). *Âşık Çelebi Meşâ'irü'ş-şuarâ Açıklamalı İsimler ve İndeksi*: Erzurum.

KORKMAZ, Vedat (2012), *Latifî ve Âşık Çelebi Tezkirelerinin Anekdotlar Yönünden İncelenmesi* (Danışman: Prof. Dr. Menderes Coşkun), Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi.

BİRİNCİ BÖLÜM

İNCELEME

1.1. ÜNSÜZLER

1.1.1. İkizleşme

İkizleşme, iç seste iki ünlü arasında bulunan bazı ünsüzlerin iki ayrı heceye ait olmak şartıyla yinelenmesi olayıdır (Karaağaç, 2010: 80). Tekin, ünsüz ikizleşmesini asli uzun ünlülerin tespitinde ölçü olarak kabul etmiş ve ortaya çıkan durumu komşu ünlünün tesiriyle oluşan bir çeşit ünsüz uzaması olarak yorumlamıştır (Tekin, 1995).

Türkiye Türkçesi yazı dilinde pek rastlanmayan bu ses olayı Anadolu ağızlarında görülmektedir.

Metinde Türkçe kelimelerde ünsüz ikizleşmesi örneği şu kelimelerde tespit edilmiştir:

ıssıdadur 2b- 3, ıssı 29a- 3- 4, 79a- 10, 79b- 17- 18, 101b- 15, ıssısından 79b- 18, ıssıdır 80a- 18, ıssısında 80b- 1, ıssısı 85a- 15.

1.1.2. Hemzenin y Olması

Arapça ecvef (üçlü kökün ortadaki harfinin illetli olması) kökü ism-i failinden illetli harf hemzeye dönüşür. Bu değişiklik sadece bu kalıpta görülmektedir.

Farsçada hemze olmadığı için bu ses üzerinde yazıldığı ‘y’ sesine dönüşerek imlada gösterilen hemzenin ses değeri tamamıyla ‘y’ olmuştur. Bu özellik Türkçede de hemze olmaması dolayısıyla aynen benimsenmiştir.

Türkçede genellikle kelime sonunda düşen hemze, çoğu zaman da kelime içinde yerini, üzerinde bulunduğu ünlüyü karşılayan ünsüze bırakır (Tokatlı, 1996: 149).

Türkçede ve Farsçada hemze atılmasa da okunuşta y olarak karşılanmaktadır. Bu değişikliği daha net göstermek için bazı yazmalarda hemzeyle birlikte ‘y’ harfi de kullanılmaktadır.

Bu durumun en tipik örnekleri de çalışmamızda görülmektedir:

‘acāyib (< ‘acā’ib): 76a- 3, ‘acāyibindendür 177b- 9.

‘avāyid (< ‘avā’id): ‘avāyidin 1b- 10.

Āyişe (< Ā’iše): Āyişe 11b- 14, 77b- 8, 139a- 17, ḥazret-i Āyişe 77b- 6, ḥazret-i Āyişe'den 7a- 10, 10a- 18, ḥazret-i Āyişe'ye 159a- 2.

behāyim (< behā’im): 202b- 11.

beyis (< be’is): 102b- 1.

cāyiz (< cā’iz) (33): 6a- 17, 22a- 18- 19, 197a- 2- 4.

cāyize (< cā’ize): cāyizelerin 30b- 14, cāyizesi 133b- 4.

Cebrāyil (< Cebrā’il): 55a- 11, 68b- 18, 69a- 1, 80b- 5- 6- 12, 148a- 7.

cerāyim (<cerā'im): cerāyimile 43b- 11.

dāyim (<dā'im): 5a- 12, 38a- 12- 13, 93a- 13- 14, 112b- 16, 176a- 2.

evāyil (<evā'il): evāyilde 30b- 11, zamān-ı evāyilde 59b- 14.

fāyide (<fā'ide): 2a- 1, 6a- 14, 48b- 7, 60b- 2, 165b- 8, 202b- 8.

ferāyiz (<ferā'iz): ferāyiz 9b- 14, ferāyizde 8a- 12.

fevāyid (<fevā'id): 1b- 7- 10.

fezāyil (<fezā'il): 175b- 8, fezāyilinün: 24a- 3, fezāyil-i keşīreden 64b- 6.

ğāyib (<ğā'ib): 51b- 12, 85b- 9- 11, 109a- 19, 181a- 2.

ḥaḳāyık (<ḥaḳā'ik): 4b- 19.

ḥalāyık (<ḥalā'ik): 78b- 5, 155a- 5.

ḥavāyic (<ḥavā'ic): ḥavāyic 3b- 2, 76b- 2, ḥavāyicdedür 159b- 19, ḥavāyici 163b- 8, ḥavāyicin 163a- 15, ḥavāyicini 76b- 4, 108b- 15- 17, ḥavāyicün 163b- 15, ḥavāyiciñüzde 163a- 12.

ḥāyın (<ḥā'in): 7b- 12, 31b- 7, 34a- 19, 44a- 10, ḥāyınleri 84b- 7.

ḥazāyın (<ḥazā'in): 119b- 16.

İsrāyil (<İsrā'il): 18a- 6, benī İsrāyil 18a- 8- 14, 44a- 17, 62a- 1- 13.

ḳabāyih (< ḳabā'ih): 78a- 15.

ḳabāyil (<ḳabā'il): 201b- 9.

ḳāyil (< ḳā'il): 95b- 1, 197b- 19.

ḳāyim (< ḳā'im): 4a- 10, 9b- 12, 15a- 9, 158a- 3- 4, 193a- 2.

lāyih (< lā'ih): 4a- 14.

leṭāyif (< leṭā'if): 1b- 7- 12.

leyim (<le'im): 43a- 13, 45b- 13, 47a- 2- 4, 151b- 4, 167a- 19, leyimleri 104a- 4, leyimlerine 104b- 2, leyimlikdür 187b- 6.

māyil (< mā'il): 101a- 7, 137b- 17, 189a- 6.

melāyike (< melā'ike): melāyike 86a- 8- 14, 89b- 15, 181b- 16, melāyikeye 67b- 11.

mesāyil (<mesā'il): 23b- 7.

Mikāyil (< Mikā'il): 80b- 7, Mikāyil'i 80b- 6.

muṭmayin (< muṭma'in): 4a- 11, 60a- 18.

naṣāyih (< naṣā'ih): 28a- 10, 32a- 18, 34b- 18.

nāyib (<nā'ib): nāyibligin 134a- 5.

nefāyis (< nefā'is): 123a- 18.

reyis (< re'is): 20a- 2, reyislik 24b- 11, reyisligün 38b- 3, reyisleri 86a- 13, reyisü'l-
kurrādur 151b- 1.

şagāyir (<şagā'ir): 132a- 6.

sāyil (<sā'il): 10b- 16, 16b- 16, 12a- 16, sāyili 10b- 3-6, şâyile 117b- 15, sāyilün 11a- 7.

şâyim (<şā'im): 77a- 8, 118a- 3, 153b- 7.

sāyir (< sā'ir): 6a- 11, 22b- 10, 45b- 16, 62b- 1, 66a- 17, 77b- 16, 139a- 3.

sāyis (< sā'is): 39a- 19.

şedāyid (< şedā'id): şedāyidde 147b- 2, 170a- 4.

şerāyiṭ (< şerā'iṭ): şerāyiṭ-i istihāreyi 56a- 6.

ṭavāyif (< ṭavā'if): ṭavāyif-i enām 1b- 4.

ṭāyife (< ṭā'ife): 6a- 12- 13, 3a- 13, 110b- 18, 155a- 16- 18 vs.

zāyid (< zā'id): 196b- 17.

zāyil (< zā'il): 4a- 5, 10a- 10, 30b- 5, 51a- 13, 162b- 7.

1.1.3. *t/ṭ > d Değişmesi*

Aslında t olan bu fonemin d şeklinde gelişmesi Eski Türkçe devresinin sonlarında başlamıştır. Ancak bu değişimin gösterdiği seyir pek açık değildir. Eski Türkiye Türkçesinde ise t'yi devam ettirme veya d'ye dönüştürme bakımından karışık bir durum kendini göstermektedir. Bu karışıklık yüzyıldan yüzyıla ve eserden esere göre farklılıklar göstermekle birlikte, daha ziyade ince sıradan kelimelerin başındaki t'ler d'ye dönüşürken, kalın sıradan kelimelerdeki t'ler daha çok korunmuştur ve bunlar da genellikle ṭ ile yazılmıştır (Özkan, 1995: 99).

Metinde şu kelimelerde kelimenin hem t'li hem d'li yazımına rastlanmıştır:

İsimlerde:

Metinde iki isimde kelime sonunda –t > -d değişikliği tespit edilmiştir:

ḡurt/ḡurd

ḡurt: 34b- 18, 35a- 11, ḡurtlar 112b- 9, ḡurtlarum 96a- 1.

ḡurd: 11a- 2, 35a- 2- 14, 35b- 4, 82a- 15, 112b- 9- 10

yigit/yigid

yigit: 40a- 17, 100a- 12, 141b- 11, 175b- 3, yigitdür 175b- 2, yigitler 129b- 8, 189a- 5- 6, yigitlere 190a- 9, yigitlerdedür 188b- 1, yigitlerden 166b- 9, yigitlerün 190a- 8, yigitligi 191b- 17, yigitlik 141b- 19, 189a- 7, 192a- 5, yigitlikdür 141b- 7.

yigid: 11b- 10.

tağ/ dağ

İM nüshasında 14 yerde geçen tağ kelimesi N nüshasında –bir örnek dışında- düzenli olarak dağ şeklinde yazılmıştır:

N121a- 4- 5, dağlarına N121a- 8, dağı N154a- 10, dağlar N167b- 5.

tuṭaḫ/ duduḫ

İM nüshasında tuṭaḫ şeklinde yazılan kelime, N nüshasında dudak biçiminde tespit edilmiştir:

tuṭaḫ İM125b- 18.

duduḫ N134a- 10.

Fiillerde:

Kalın ünlü taşıyan şu kelimelerin metinde hem –ṭ’li hem de d-‘li olarak yazıldığı tespit edilmiştir:

ṭur-/ dur-

ṭur- (yardımcı fiillerle birlikte) ṭur- 77b- 8, 80a- 5, 83b- 19, 129b- 10, 156b- 14, ṭura 13b- 1, ṭurdı 11a- 8, 12a- 16, 37b- 19, 41a- 17, 80a- 6, 97a- 9, 98b- 18, K91a- 7, 128b- 13, 151a- 6, 176b- 4, ṭuran 28a- 11, 31a- 16- 17, ṭurduḡı 83b- 5, ṭurmaḡa 12b- 16, ṭurmaḡıla 40b- 13, 191b- 8, ṭurḡurdı 80a- 7, ṭurḡurduḡ 80a- 6, ṭurḡurmadı 80a- 7, ṭurmaḡ 32b- 17, 41a- 13, K93b- 19, ṭurmaz 145a- 17, 189b- 11, ṭursa 98a- 3, 120b- 17, ṭursam 191b- 9, ṭurmasa 38b- 8, ṭurmaya 106a- 7, ṭurmuş 12a- 1, K92b- 12, 197b- 6,

199a- 10, ursun 80a- 16, urur 129b- 15, 169a- 11, 176a- 5, ururıdı 8a- 3, K84b- 3, 187b- 15, 199b- 5, ururıdum 72a- 4, ururın 25a- 13, 25b- 6, 29a- 15, 30a- 16, 105b- 19, 116b- 7, 152a- 17, 157b- 18, 196a- 3, ururlar 62a- 7, urursın 89b- 13, ururun 31a- 17, 38b- 13, 99b- 1, 137a- 9, ururiken 28a- 16, 59a- 7, urup 39b- 12, K92b- 4, 102a- 11, 173a- 4, oluturum 48a- 5, urur mısın 4b- 16, 73a- 2, 99a- 19, 183a- 1, 201b- 15.
dur- (yardımcı fiillerle birlikte) dur- 8a- 11, durdı 10b- 17, durdua 86a- 12, durur 52b- 17, 85b- 5, olup durursın 67b- 4.

İM nüşhasında geen grp urur mısın kelimesinin N nüşhasında grp durur mısız Şeklinde yazıldığı grlmŐtr:

grp urur mısın İM 201b- 14.

grp durur mısız N199a- 11.

ut-/ dut-

ut- (yardımcı fiillerle birlikte) ut 26b- 14, 90a- 15, 99a- 8, uta 32a- 14, utam 202a- 7, utanları 153a- 10, utar K97b- 6, utarıdı 94a- 17, utarlar 16b- 3, utdı 7b- 11, 144b- 3, utdılar 152b- 11, utdum 198b- 12, utarın K83b- 2, utarısa 4a- 17, 129a- 6, utıcağ 44b- 16, utmağ 12b- 13, 14b- 14, 26b- 9, 48a- 8, 66b- 15, K90a- 4, utmadı 66b- 2, 183b- 11, utmağdur 9b- 11, utmayup 26a- 14, 75b- 10, utmaya K96b- 9, utmaz 12a- 5, utmıŐlar 35a- 1, utsa 10a- 3, 158b- 6- 8, 202b- 19, utucı K92b- 8, utulmaz 70b- 14, utup 4a- 11, 23b- 5, 26b- 5, 98b- 8, 128b- 6.

dut- dutmazıdı 11b- 13.

tuý-/ duy-

İM nüshasında geçen tuymadın kelimesinin K nüshasında duymadın şeklinde yazıldığı görülmektedir:

tuymadın İM193a- 14.

duymadın K175a- 14.

unut-/ unud-

Metinde unut- kelimesi unud- şeklinde de tespit edilmiştir:

(ünsüz yumuşamasına uğradığı şekiller): unuda 177a- 18, unudan 176a- 15, unudıcağ 115a- 6, unudırımış 176b- 7, unudurın 92a- 17, 119b- 18.

unud- fiili kök şeklinde: unudmamağ 139b- 8.

uzat-/ uzad-

Metinde 3 yerde geçen uzat- fiili bir örnekte uzad- şeklinde yazılmıştır:

uzatma 36b- 16, uzatmış 97a- 14, uzatsa 97a- 7.

uzadur 95b- 1.

ét-/ éd-

Metinde ét- yardımcı fiilinin éd- şeklinde yazıldığı da tespit edilmiştir:

‘amel ‘edmeyi 63a- 9, ‘iķāb ‘edmesine 6a- 16, iķdām ‘edmeye 49b- 5, la‘net ‘edmeyüp 105b- 19, ref’ ‘edmek 9b- 3, ‘aleb ‘edseler 45b- 2, te’dīb ‘edmezsın 188a- 4.

‘oylamaz/ doylamaz

İM nüshasında ge‘en ‘oylamaz kelimesinin K nüshasında doylamaz Şeklinde yazıldığı görölmektedir:

‘oylamaz İM173b- 15.

doylamaz K159b- 2.

Yabancı kelimelerde:

elbette: 34a- 15, 38a- 1, 52a- 8, 56a- 2- 18, 57a- 11, 70a- 6, 89a- 16, 91a- 13, 93b- 10, 137b- 17, 150a- 12- 16, 150b- 3.

elbetde:16b- 13- 15, 24b- 12, 63b- 19, K86a- 10, K87a- 2, K92a- 1, K95a- 2.

1.1.4. ķ > ğ Değişmesi

Metinde bazı örneklere iki ünlü arasında kalan ķ ünsüzü ğ’ye dönüşmüştür:

acığur 68b- 15, birağur 165b- 12, birağasın 202a- 8.

Bir örnekte ise ırağ kelimesinin ırağ Şeklinde yazıldığı tespit edilmiştir:

ırağ 36a- 19.

İM nüshasında 24 yerde geçen anı kelimesi K ve N nüshasında anı eklinde de tespit edilmiştir:

K 26b- 10, 35b- 5, 68a- 19, 68b- 15,69a- 5, 70b- 14- 16, 71a- 11, 72a- 4, 75b- 19, 90b- 6, 105a- 12, 110a- 21, 119a- 6, 120a- 5, 122b- 2, 131b- 19, 136a- 20, 144b- 2, 182b- 12.

N 33a- 1, 79b- 15, 80b- 4, 82a- 16- 17, 82b- 13, 83b- 9, 87a- 10, 118a- 1- 2, 122b- 9, 123a- 7, 130a- 3, 131b- 15, 132b- 16, 133b- 15, 135a- 15, 145b- 10, , 150b- 17, 160a- 1, 198b- 16, 200a- 10.

1.1.5. / Değişmesi

Kelime iinde ve sonundaki / değişikliği Eski Anadolu Trkesinde karışık bir durum arz etmektedir. nk aynı kelimenin 'li ekli yanında 'lı ekli de gemektedir. Eski Anadolu Trkesinde aynı metinde grlen bu 'lı ve 'lı ekillerden 'lı olanların byk kısmı daha sonra Osmanlı sahasının malı olmuş, 'lı olanlar ise Azeri şivesinde umumileşmiştir (Yelten, 1998: 114).

Bu karışık durumda mstensihlerin dilleriyle ilgili ağız zelliklerinin rolleri olabileceği gibi, iki ekli gelişigzel kullanmalarının, birbirine karıştırmalarının da etkili olduğu sylenebilir (zkan, 1995: 100).

İM nüshasında ou eklinde yazılan kelime N nüshasında 3 yerde ou eklinde yazılmıştır:

oulardadır N4a- 6, oulu 148b- 2, 171b- 4.

İM nüshasında 10 yerde geçen yoħsa kelimesi N nüshasında 2 yerde yoħsa şeklinde yazılmıştır:

yoħsa: N11b- 6, N145b- 3.

İM nüshasında düzenli olarak uyħu şeklinde yazılan kelimenin N nüshasında uyħu yanında uyħu imlasıyla da yazıldığı görölmüştür:

uyħu 78a- 6, 192a- 6, 192b- 4, 196b- 1, uyħuda 40b- 3, 191b- 17, uyħudur 176a- 5, uyħunun 192b- 10, uyħusuzlukda 191b- 17.

1.1.6. η/ n Değişmesi

Türkçenin sesleri yalındır. Buna aykırı olarak Türkçede iki birleşik ses bulunmaktadır: ny ve ng. ny daha Eski Türkçe devresi tamamlanmadan kendi unsurlarına ayrılmış, dolayısıyla korunan sese göre iki ağız ortaya çıkmıştır: n ağız ve y ağız. Bunun için bu birleşik sesin telaffuzunu bugün için doğru bir şekilde tespit etmek mümkün görölmemektedir.

İkinci birleşik ses daha uzun ömürlü olmuştur. Tahminen on yedinci yüzyılın içinde kendi unsurlarına ayrılarak bazı lehçelerde n, bazılarında g sesi hakim olmuştur. Batı Türkçesinin İstanbul ağızı başından beri n tarafındayken, Azeri ve Türkmen ağızları ise kısmen n, kısmen g tarafındadır. G sesi bölgeye göre bazısında v diğesinde ise y sesine dönüşmüştür.

Bu durumu Klasik Osmanlı Türkçesinin bazı eserlerinde de görmek mümkündür (Duman, 1995: 146; Önler, 2000: 12).

Metinde sağır kef'in orijinal imlasıyla fonetik değişmesini yanyana görmek mümkündür:

ķoņşudan 200b- 15, 93b- 19, ķoņşulıđında 93b- 16, ķoņşuluk 114a- 13, ķoņşunuđ 200b- 16, ķoņşusına 93b- 14.

ķoņşısı: 100a- 12.

ķoņşuları 125b- 10, ķoņşısı 84b- 17.

1.1.7. η/ m Değişmesi

η/ m değişmesi içinde dudak ünlüsü bulunan hecedeki η sesinin dudaksılaşması olayı olarak değerlendirilmektedir (Banguoğlu, 1998: 103). Karaağaç bu hadiseyi “Yuvarlak ünlüler olarak bilinen dudak ünlüleri ile dudak ünsüzleri yanındaki ünlü ve ünsüzlerin yuvarlaklaşması veya dudak ünsüzlerine dönüşmesi olayıdır.” şeklinde ifade etmektedir (Karaağaç, 2010: 71).

İM nüshasında göñlek kelimesinin N nüshasında dudaksılaşarak gömlek şeklinde yazıldığı görölmektedir:

göñlek: 43b- 2, N62a- 1.

gömlek: N145a- 6- 9- 10, N146b- 5.

1.1.8. b> p Değişmesi

Türkçede ötümsüzleşme, oldukça değişik yer ve koşullarda pek az görölür (Karaağaç, 2010: 91) Metinde şu örneklerde tespit edilmiştir:

barmaq/parmaq

barmaq: barmaqında 139b- 13- 14, barmaqıla 107a- 19, barmaqılar 122a- 5, barmaqıların 122a- 4.

parmaq: parmaqıla 18b- 15.

bek/pek

bek 35b- 19, 90a- 15.

pek 98b- 8.

İM nüshasında geçen bek kelimesi N nüshasında düzenli olarak pek şeklinde yazılmıştır.

pek: N 37a- 15, N86a- 9,

İM nüshasında habs olarak yazılan kelimenin K nüshasında haps şeklinde de yazıldığı görülmektedir:

haps K119a- 11, K157b- 14, K164b- 5, hapsinden K148b- 17.

1.1.9. v > b Değişmesi

Bu ses değişikliği Türkçede yaygın olarak görülen bir durum değildir. Buradaki başkalaşmaya esbāb (sebepler) kelimesiyle bir semantik analoginin sebep olduğu söylenebilir. Metinde bir örneği vardır:

esbāb (< esvāb) 85a- 9, esbābın 30b- 10.

“esvāb” kelimesindeki bu değişiklik Osmanlı döneminde yazılmış galatat sözlüklerinde de tespit edilmiştir (Kültüral 2008: 80).

1.2. ÜNLÜLER

1.2.1. e > i Değişmesi

Kelime başında bir kelimenin hem e- hem i’li yazımı tespit edilmiştir:

erkek 86b- 8, 182a- 8.

irkek 86a- 8- 10.

İM nüshasında 172 yerde ‘gerek’ kelimesinin ‘girek’ şeklinde harekelendiği görülmektedir.

Bazı örnekler şunlardır:

İM31b- 9, 32b- 2- 3- 6- 13, 33a- 3- 8, 33b- 7, 58a- 1, 72a- 15, 91b- 8, 121a- 7, 126b- 3, 133b- 1, 166a- 3- 6 vs.

1.2.2. e > ö Değişmesi

Türkçedeki benzeşmeler çoğunlukla ilerleyici benzeşmelerdir. Yani kelimeye gelen ekler kökteki ünlünün kalınlık-incelik veya düzlük-yuvarlaklık durumuna göre şekil alırlar.

Bu genel kurala aykırı olarak gerileyici benzeşme adı verilen az sayıda örnekler de yok değildir. Bunlardan biri de metinde örnekleri bulunan ‘eyle’ kelimesidir. Oluşmasında o+y+ile > öyile vurgusuz orta hece vokalinin düşmesiyle öyle hâline gelen kelime bir ileriki safha olan èyle metnin imlasına bağlı kalınarak eyle olarak tespit ettiğimiz kelimedir.

eyle: 43b- 7, 50b- 7, 51a- 15, 73a- 16, 76b- 15, 79a- 8, 87b- 18, 182b- 13, eylece 74b- 18.

öyle: 6b- 9, 16b- 3, 51b- 12, öylesiye K84a- 10, 104b- 3, 149b- 1.

1.2.3. a > o Değişmesi

Metinde birçok yerde 3. teklik şahıs için kullanılan “andan” ve “aņa” kelimeleri yanında “ondan” ve “oņa” şekilleri de görülmektedir.ⁱⁱ

o: ondan 32b- 13, 76b- 18, 85b- 6.

oņa: 170b- 1.

ⁱⁱ Prof. Dr. Ümit Tokatlı yayımlanmamış Farsça Ders Notları’ında bu durumu şu şekilde izah etmektedir: Birçok dilde olduğu gibi Türkçede de 3. şahıs için ayrı bir zamir yoktur. Üçüncü şahıs zamiri, işaret zamiriyle ortaktır. Türkçedeki ‘ol’ bu sebepten dolayı ekleşmez ve çekime girmez. Çekime girebilmesi için ‘ol’un yerini ayrı bir zamir alır ki bu zamir de Farsça bir ek olan ‘an’dır. Çekimde zamirin yerini Farsçada ‘o’ anlamına gelen ‘an’ almıştır. Daha sonra ‘ol’ ünsüzünü yitirerek ‘o’ hâline gelmesine rağmen çekimde Farsçadaki ‘an’ eki ünlü değişmesine uğrayarak aynen devam etmiştir.” (Tokatlı, Ümit (2015). Yayımlanmamış Farsça Ders Notları, Kayseri.)

1.2.4. “O” Zamiri

Metinde üçüncü şahıs zamiri ve işaret sıfatı ‘ol’ yanında bu kelimenin l ünsüzü düşerek umumileşen ‘o’ şekli de iki örnekte geçmektedir:

o: 14b- 11, 86a- 4.

1.2.5. “Şu” Zamiri

Metinde ikinci şahıs zamiri ve işaret sıfatı ‘şol’ yanında standart Türkiye Türkçesinde kullanılan biçimi olan ‘şu’ yazımı da görülmektedir:

Şol: Metin boyunca 135 yerde geçmektedir. Bazı örnekleri şunlardır:

şol: 8a- 4, 10a- 9, 20a- 18, 28b- 12- 15- 18, 96a- 11 vs.

şu: Metinde 18 örneği vardır: 9b- 7, 20a- 7, 30a- 19, 39b- 11- 18, 42b- 4, 83b- 13, 101a- 17, 135a- 18, 169a- 6, 177a- 16- 18, 180b- 2, 182b- 19, 192b- 19, 193a- 12, 194b- 9, 203b- 17.

1.2.6. ÜNLÜ UYUMLARI

Türkçe sözlerde kök- hece ünlülerinin taşıdıkları kalınlık- incelik, düzlük- yuvarlaklık niteliklerine göre öteki heceler ünlülerine yaptığı etki sonucunda ortaya çıkan benzeşme sistemi (Korkmaz, 2007b: 229); bir sözcüğün ünlülerinin özellikleri yönünden birbirine benzer olması (İmer- Kocaman- Özsoy, 2011: 253) olarak tanımlanan ünlü uyumları Türkçede iki türdür: Dil Uyumu (Kalınlık- İncelik Uyumu ve Dudak Uyumu (Düzlük- Yuvarlaklık Uyumu).

1.2.6.1. DİL UYUMU (Kalınlık- İncelik Uyumu)

Dil uyumu Türkçenin temel ses uyumu olarak nitelendirilmektedir (Gülsevin- Boz, 2004: 93). Bir kelimedeki ünlülerin kalınlık- incelik bakımından birbirine uygun olması (Ergin 1998: 70) olarak da ifade edilen dil uyumu için Türkiye Türkçesi gramer kitaplarında kalınlık- incelik uyumu (Ergin 1998: 70), damak uyumu, dil benzeşmesi (Banguoğlu 1998: 79; Bozkurt, 1995: 35) büyük vokaller kanunu, ünlü uyumu veya ünlülerin benzeşmesi (Deny 2012: 99) gibi çeşitli terimler kullanılmıştır.

Dil uyumu başlangıçtan bugüne kadar Türkçenin her devrinde çok kuvvetli olarak hakim bulunmuş olan ve günümüze kadar da devam eden bir kuraldır (Kartallıoğlu 2009: 47).

1.2.6.1.1. Kelime Tabanında Dil Uyumu

Türkçenin en belirgin fonetik özelliği olarak kabul edilen dil uyumu prensibi, incelediğimiz metinde Türkçe kelimelerde kelime tabanında sağlam bir kural olarak görülmektedir.

Metinde Türkçe kelimelerden dil uyumuna aykırı şu örnekler tespit edilmiştir:

inanmasa 60b- 4, inanavuz 188a- 5- 6.

1.2.6.1.2. Eklerde Dil Uyumu

{+A} Yaklaşma Hâli Eki

Arap harfli metinlerden hareketle yaklaşma hâli ekinin niteliğini tespit etme imkânı yoktur. Gerek kalın, gerekse ince sıradan kelimelere eklenen ve her iki durumda da ‘h’ ile yazılan ekin nasıl okunması gerektiğini tespit etmek neredeyse imkânsızdır.

Develi, yaklaşma hâli ekinin seslendirilmesinde –sonuçları itibariyle yeterli sayılamasa da- son çekim edatlarından dAK’ın ipucu olabileceğini belirtmektedir. (Develi, 1995: 39). Standart Türkiye Türkçesinde sadece ince şekli olan son çekim edatı ‘dek’in Evliya Çelebi Seyahatnamesinde hem ince hem kalın şekli olmasından dolayı bu yargıya varmıştır.

Metinde son çekim edatlarından ‘dek’in sadece ince şeklinin olması bize ekin hangi kelimelerde ince hangisinde kalın okunacağıyla ilgili hiçbir ipucu vermemektedir. Bu nedenle – diğer hal eklerinde olduğu gibi- yaklaşma hâli ekinin okunuşunda kalın ünlülü tabanlardan sonra kalın, ince ünlülü tabanlardan sonra ince okunması yoluna gidilmiştir.

{+CI} İsimden İsim Yapma Eki

Yaklaşma hâli ekinde olduğu gibi {+CI} isimden isim yapma eki ünlüsünün ses değerini Arap harfli metinlerden tespit etmek mümkün değildir. Develi, ekin Meninski’de kalın ünlülü tabanlara büyük ölçüde uyumsuz geldiğini belirtmektedir (Develi, 1995: 40- 41).

Ekin, kendinden sonra gelen {+IİK} isimden isim yapma ekinden hareketle seslendirilmesi yoluna gidilmiştir. Metinde {+CI} isimden isim yapma ekinden sonra gelen {+IİK} ekinin dil uyumuna bağlı olduğu görülmektedir.

İnce ünlülü tabanlardan sonra: ekincilik 61b- 10.

Kalın ünlülü tabanlardan sonra: kıovcılık 3a- 2, kıovucılık 109a- 12, 110a- 6, kıuyuncılık 62b- 18.

Metinde {+CI} isimden isim yapma ekinin okunuşunda kalın ünlülü tabanlardan sonra kalın, ince ünlülü tabanlardan sonra ince okunması yoluna gidilmiştir.

{-AcAK} Gelecek Zaman Eki

Eski Türkiye Türkçesinde dil uyumuna bağlı olan ek (Gülsevin, 1997: 103), Osmanlı Türkçesi döneminin birçok eserinde de uyuma tabidir (Kartallıoğlu, 2011: 53- 54).

Metinde ekin ince tabanlı kelimelerde daima uyuma tabi olduğu görülmüştür.

İnce ünlülü tabandan sonra: binecekdür 126a- 7, yenecekdür 126a- 7.

Kalın ünlülü tabandan sonra: ezâ olacaqdur 182a- 2.

Kalın tabanlı kelimelerde bazı örneklerde ekin uyum dışı kaldığı tespit edilmiştir:

nikâhlanacekdür 126a- 8.

{-AcAK} Sıfat-Fiil (Partisip) Eki

Ek, Eski Türkiye Türkçesinde dil uyumuna bağlıdır (Gülsevin, 1997: 123).

Metinde {-AcAK} sıfat-fiil (partisip) ekinin ince ünlülü tabanlardan sonra ince ünlülü, kalın ünlülü tabanlardan sonra kalın gelecek dil uyumuna tamamen bağlandığı görülmektedir:

İnce ünlülü tabandan sonra: bilecek 18b- 3, 194a- 17, édecekleri 170a- 12, gelecek 76a- 1, 150a- 5, 166a- 13- 16, 189b- 12, 194a- 19, incinecek 44b- 10, mürüvvetlenecek 125a- 9, vaz' édecek 55a- 3, yetecek 176b- 3, yetişecek 191a- 16.

Kalın ünlülü tabandan sonra: alacak 85a- 9, başacak 82a- 1, olacak 29b- 12, 32b- 3, oturacak 157b- 19, şatılacak 85a- 10, yazacak 131b- 9.

{+AGU} İsimden İsim Yapma Eki

Ekin Eski Türkiye Türkçesinde dil uyumuna bağlı olduğu bilinmektedir (Gülsevin, 1997: 117).

Metinde ekin bir örnekte geçtiği ve dil uyumuna bağlı olduğu görülmektedir:

biregü 84b- 6.

Ek, Kartallıoğlu'nun çalışmasında da 'biregü' kelimesinde tespit edilmiş ve uyuma bağlı olduğu görülmüştür (Kartallıoğlu, 2011: 54).

{-AK} Fiilden İsim Yapma Eki

{-AK} fiilden isim yapma ekinin Eski Türkiye Türkçesinde uyuma bağlı olduğu görülmektedir (Gülsevin, 1997: 54).

Metinde geçen sınırlı örnekte de ekin dil uyumuna uyduğu görülmüştür:

bıçağıla 129a- 5, bıçaksuz 57a- 5- 7, kırkak 49a- 19, 49b- 2, kırkaklık 49b- 4, oturaç 168b- 2.

{-AnAK} Fiilden İsim Yapma Eki

Ek, Eski Türkiye Türkçesinde dil uyumuna bağlıdır (Gülsevin 1997: 134). Metinde bir örnekte geçmektedir. Ekin bu örnekte dil uyumuna uyduğu görülmektedir:

degenek 153b- 17.

{-ArAK} Zarf-Fiil (Gerundium) Eki

Eski Türkiye Türkçesinde dil uyumuna bağlı olan ekin (Gölsevin, 1997: 131), Klasik Osmanlı Türkçesi metinlerinde de –bir örnek dışında- uyuma tabi olduğu görölmektedir (Kartallıoğlu, 2011: 56- 57).

İncelediğimiz metinde ek, dil uyumuna tamamen bağlıdır:

İnce ünlü tabanlardan sonra: deyererek 183a- 6, ederek 95b- 16, gülerek 127a- 5, 148b- 4, öterek 195a- 7, segirderek 143a- 6, yelerek 52b- 19.

Kalın ünlü tabanlardan sonra: korķarak 15b- 5, şalınarak 132a- 17, 158a- 12, şayrınarak 52b- 19, yırtarak 149a- 9.

{+cAGIZ} İsimden İsim Yapma Eki

Metinde bir örnekte geçen ekin dil uyumuna uyduğu görölmektedir:

Kalın ünlü tabandan sonra: kızcağızları 41b- 18.

Ekin XVI. yüzyıla ait Arap harfli farklı metinlerde de dil uyumuna bağlı olduğu tespit edilmiştir (Kartallıoğlu, 2011: 58).

{+cAK} İsimden İsim Yapma Eki

{+cAK} isimden isim yapma eki, Eski Türkiye Türkçesinde uyuma bağlıdır (Gölsevin, 1997: 114). Klasik Osmanlı Türkçesi metinlerinde çok büyük oranda uyuma girmiş olan

ek (Kartallıođlu, 2011: 59), XVI. yūzyıl sonunda istinsah edilen ūzerinde alıřtıđımız metinde de dil uyumuna bađlıdır:

İnce ūnlūlū tabandan sonra: gūkcek 94a- 4, 200b- 14, gūkek 45a- 2, 54b- 9, 103b- 1, 115a- 17, 122a- 15, 142a- 3, 161a- 1, 166a- 12, 170a- 3, 201b- 4- 6, gūkekdūr 64a- 9, 66a- 13, tizcek 9a- 10, 13a- 11, 72b- 13, 97b- 3, 155b- 10, 177b- 19, 200b- 14.

Kalın ūnlūlū tabandan sonra: ısıcađ 128a- 11.

{+cIK} İsimden İsim Yapma Eki

Eski Tūrkiye Tūrkesinde uyuma bađlı olduđu belirtilen {+cIK} isimden isim yapma ekinin Klasik Osmanlı Tūrkesine ait bazı metinlerde uyum dıřı örneklerine de rastlanmıřtır (Kartallıođlu, 2011: 59- 62).

Metinde ek būtūn örneklerde dil uyumuna bađlıdır:

İnce ūnlūlū tabandan sonra: lařıfecūk 144b- 6, serecikler 8a- 7.

Kalın ūnlūlū tabandan sonra: azacıđ 173b- 18, azacuđ 36a- 7, kıızancıđ 71b- 8, ođlancıđ 198b- 12, ođlancıđlar 86b- 14, 148b- 1, 152b- 10, 157a- 7, ođlancıđlara 152b- 16, ođlancıđlar 200b- 5, ođlancıđlarımızı 100a- 15, ođlancuđ 34b- 16, 74b- 7, 100a- 14, ođlancuđlar 131a- 14, 132a- 11, 144b- 11.

{+CUGAZ} İsimden İsim Yapma Eki

Gūlsevin, {+CUGAZ} isimden isim yapma ekinin Eski Tūrkiye Tūrkesinde dil uyumuna bađlı olduđunu belirtmektedir (Gūlsevin, 1997: 116). Klasik Osmanlı Tūrkesi dönemine ait bazı eserlerde ekin dil uyumuna uymayan örneklerine rastlanmıřtır (Kartallıođlu, 2011, 62- 64).

Ek, metinde 3 örnekte tespit edilmiştir ve örneklerde ekin dil uyumuna bağlı olduğu görülmektedir:

İnce ünlülü tabandan sonra: ipcegez 189b- 14, ipcegez 189b- 13.

Kalın ünlülü tabandan sonra: başcuğazı 10b- 4.

{+dAş} İsimden İsim Yapma Eki

Eski Türkiye Türkçesi metinlerinde dil uyumuna bağlı olan ekin (Gülsevin, 1997: 116), Klasik Osmanlı Türkçesi dönemine ait bazı eserlerde büyük oranda uyuma girdiği görülmektedir. Ekin Klasik Osmanlı Türkçesi döneminin bazı eserlerinde iki örnekte uyum dışı kaldığı belirtilmiştir:

ķadeķdeş, ķarındaş (Kartallıoğlu, 2011: 65).

Metinde {+dAş} isimden isim yapma ekinin seslendirilmesinde, kalın ünlülü tabandan sonra elifli yazılışlar, ince ünlülü tabandan sonra elifsiz yazılışlar esas alınmıştır. Buna göre bir örnek dışında kelimenin dil uyumuna girdiği görülmektedir:

Kalın ünlülü tabanlardan sonra: ķardaş 23a- 4, ķardaşı 59a- 15, ķardaşlıkda 2b- 7, ķardaşum 87a- 18, ķardaşumdur 51b- 5, ķardaşuñ 87a- 15, ķardaşuņa 43b- 5, 46a- 13, ķardaşuñdan 43b- 2 vs.

ķarındaşı 191b- 7, ķarındaşın 174b- 11, ķarındaşum 173a- 3, ķarındaşumdur 199b- 12, ķarındaşına 23a- 3, ķarındaşuñ 199a- 5, ķarındaşuņa 191b- 9, ķarındaşuñdur 191b- 9.

Metinde {+dAş} isimden isim yapma ekinin ‘kardeş’ kelimesinde dil uyumu dışında kaldığı görülmektedir:

Kalın ünlülü tabandan sonra uyum dışı örnekler: kardeş 90a- 9- 17, 91b- 2, 125a- 7, kardeşden 91b- 11, kardeşdür 91b- 2, kardeşi 93b- 8, 181b- 17, kardeşin 91a- 5, kardeşine 117b- 12, 121b- 12- 15, 181b- 15, kardeşinün 59a- 1, 118b- 4, kardeşler 91b- 13, kardeşleri 90b- 3, kardeşlerimün 122b- 10, kardeşlerinün 46a- 2, kardeşlerinün 43b- 16, kardeşlik 91b- 16, 118b- 6, 158b- 17, 162a- 1, kardeşlikda 91b- 2, 92a- 9.

{-dUK} Sıfat-Fiil (Partisip) Eki

{-dUK} sıfat-fiil (partisip) ekinin Eski Türkiye Türkçesinde dil uyumuna bağlı olduğu görülmektedir (Gülsevin, 1997: 123).

Metinde ekin çok büyük oranda dil uyumuna bağlı olduğu görülmektedir. Ekin uyuma aykırı bir örneği tespit edilmiştir:

İnce ünlülü tabanlardan sonra uyanlar: bilmedükleri 21a- 16, dedükden sonra 7b- 19, dedükleri 23b- 8, geçdükden sonra 71b- 6, geldüklerinden sonra 10a- 7, hicret etdüklerinden sonra 13b- 5, istiftâ etdükleri 21a- 16, taşdıķ etdükden sonra 8a- 16, taşdıķ etdüklerinden sonra 8a- 17- 18, ‘uruc etdükden sonra 8b- 3, verdükden sonra 7b- 11, vüs‘ate êrdükleri 118b- 11 vs.

dedigin 100a- 19, dedigiyiçün 147b- 4, dedigüme 126a- 4, dediğinden 31b- 12, erüdiği 31b- 10, gitdigimiçün 75b- 8, istemediği 80a- 8, sevindiginden 149a- 3.

Kalın ünlülü tabanlardan sonra uyanlar: ayrıldıķdan sonra 100a- 3, azduķlarında 118b- 13, buyurduķları 57b- 1, kaldurduķları 36a- 15, kılduķlarıdur 66b- 18, olduķdan sonra 30b- 3, 98b- 2, olduķları 34b- 13, 94b- 12, 118b- 7, olunmaduķ 124b- 6, yazduķlarınuñ 26b- 15.

bağışladığı 74b- 7, istihsân kıldığımdan 138b- 2, kıldığı için 42b- 19, kılmadığı için 57b- 3, olduğu 31b- 8, 114a- 2, olmadığı için 57b- 1, soyduğuna 74b- 6, toğduğu 167a- 15, vâkıf olduğum 1b- 11, zühd kıldığı için 159a- 15.

Dil uyumuna aykırı örnekler: yeşerduğı 24a- 18.

Ekin Klasik Osmanlı Türkçesi döneminde yazılmış Arap harfli başka metinlerde de uyum dışında kaldığı örnekler tespit edilmiştir (Kartallıoğlu, 2011: 68).

{-AGAn} Fiilden İsim Yapma Eki

Eski Türkiye Türkçesi metinlerinde seyrek kullanılan ve dil uyumuna bağlı olan ek (Gülsevin, 1997: 134), Klasik Osmanlı Türkçesi metinlerinde de pek işlek değildir (Kartallıoğlu, 2011: 70).

Metinde bir örneği olan ekin dil uyumuna bağlı olduğu görülmektedir:

Kalın ünlülü tabandan sonra: olağan 70a- 15.

{-GAN} Fiilden İsim Yapma Eki

Abartmalı sıfatlar türeten bu {-GAN} fiilden isim yapma eki Eski Türkiye Türkçesi metinlerinde uyuma bağlıdır. Kartallıoğlu'nun incelediği XVI. yüzyıl metinlerinde örneği olmayan ekin, metnimizde bir örneğine rastlanmıştır:

söylegen 190a- 6.

{-GU} Fiilden İsim Yapma Eki

{-GU} fiilden isim yapma eki, Eski Türkiye Türkçesinde dil uyumuna bağlanmıştır (Gülsevin, 1997: 134).

Metinde bir kelimedede geçen ekin dil uyumuna bağlı olduğu görülmektedir:

İnce ünlülü tabanlardan sonra: sevgüli 91b- 8, sevgülidür 91b- 5, 122b- 13, sevgülisi 28b- 8, 122b- 10, 139b- 18, 164b- 13, sevgülü 182a- 13, sevgülüdür 16a- 8- 10, 67b- 10, 86a- 17, 112a- 10, 148a- 12, 153b- 16, 167a- 8, 186a- 7, 190b- 12, 200b- 19, sevgülünüz 143a-11, sevgülüsü 67b- 8, 182b- 7, sevgülüydü 81a- 13.

sevgisi 173a- 13.

{-GU} fiilden isim yapma ekinin Klasik Osmanlı Türkçesine ait Arap harfli diğer metinlerde de uyuma bağlı olduğu tespit edilmiştir (Kartallıoğlu, 2011: 71).

{-GUr-} Fiilden Fiil Yapma Eki

Eski Türkiye Türkçesinde (Gülsevin, 1997: 140) ve Klasik Osmanlı Türkçesine ait metinlerde (Kartallıoğlu, 2011: 74) dil uyumuna tamamen bağlı olan ek, metinde de dil uyumuna bağlıdır:

İnce ünlülü tabandan sonra: dirgürmişdür 86b- 4, ergusonür 12b- 17, 63b- 3, 146a- 14, 180b- 2.

Kalın ünlülü tabandan sonra: turgurduş 80a- 6, turgurmadı 80a- 7, turgurdı 80a- 7.

{-IcAK} Zarf-Fiil (Gerundium) Eki

Ekin Eski Türkiye Türkçesinde dil uyumuna uyduğu görülmektedir (Gülsevin, 1997: 129).

İncelediğimiz metinlerde ekin N nüshasında dil uyumuna aykırı üç örneği tespit edilmiştir.

ifâkat bulıcek N181b- 7, olıcek N142a- 13, hılvet olıcek N139a- 9.

N nüshasındaki örnekler dışında ek dil uyumuna bağlıdır:

İnce ünlülü tabandan sonra: bilıcek 5a- 9, girıcek 82a- 16, görıcek 158a- 2.

Kalın ünlülü tabandan sonra: anılayacağ 194a- 18, olacağ 194a- 19, olıcağ 45b- 11.

Metinde ekin *{-AcAK}* şekli de görülmektedir:

İnce ünlülü tabandan sonra: eylemiyecek 154a- 19.

Kalın ünlülü tabandan sonra: alacağ 198b- 9.

Klasik Osmanlı Türkçesi dönemine ait farklı metinlerde ekin dil uyumuna bağlı olduğu tespit edilmiştir (Kartallıoğlu, 2011: 76).

{-(X)K} Fiilden İsim Yapma Eki

Klasik Osmanlı Türkçesi dönemine ait Arap harfli metinlerde dil uyumuna tamamen bağlı olan ekin, çeviriyazılı bazı metinlerde dil uyumuna aykırı örnekleri görülmektedir (Kartallıoğlu, 2011: 78).

Metinde geçen örneklerde ekin dil uyumuna tamamen bağlı olduğu görülmektedir:

İnce ünlü tabanlardan sonra: bölüğü 66b- 5, 68a- 8, bölümünde 57b- 13, bölümüne 192a- 5, bölükten 66b- 4, bölük 37b- 3, 38a- 7, 41b- 10- 11, 60b- 11, 101b- 2, 152b- 10, 185a- 5, bölükde 192a- 5, bölüktür 41b- 9, bölükleri 64a- 14, büyük 199a- 5, büyük 5a- 7, 16a- 3, 35a- 4, 40a- 12, 65b- 10, 110a- 15, 154a- 9, 168b- 15, 169b- 19, 170a- 7, 190a- 15- 18, 199a- 9- 12, büyükile 203b- 6, büyükleri 71a- 17, 125b- 15, büyüklerünüziledür 188b- 3, büyüklükde 20a- 2, eksik 90a- 3, 101a- 5, 190b- 8, eksikliğe 114a- 12, eksikleri 31a- 6, 127b- 16, eksiklik 9a- 9, eksiklikdür 61a- 19, eksük 6b- 19, 7a- 7, 45a- 1, 66b- 15- 18, 69a- 5, 103b- 6, 165b- 16, 171b- 10, 192b- 5, küçük: 20a- 1, 22b- 10, 40a- 11, 65b- 9, K83b- 8, 109b- 10, 110a- 15- 16, 115a- 18, 125b- 17, 168b- 4- 15, 170b- 3, 190a- 13, 199a- 5, 203b- 6, küçükile 203b- 5, küçüklüğünde 190a- 12, öksürük 94a- 16, yitük 96a- 17, yitüktür 90a- 10, yüksek 17b- 6, 24b- 15, 47a- 7, 64a- 18, 84b- 4, 189a- 8, yükseklik 185b- 1.

Kalın ünlü tabanlardan sonra: açık K97b- 2, 167a- 11, açuk 145a- 12, 167a- 16, alçağ 47a- 6- 7, 80b- 9, 84b- 4, 107b- 6- 10- 12, 109a- 7, 115a- 18, 189a- 9, 190a- 14, alçağdan 107b- 11, alçağlara 94a- 4, alçağları 104a- 4, alçağlığın 157a- 9, artık 86a- 4, 93a- 4, artıklığından 67a- 19, artuk 7a- 1, 8b- 15, 9a- 18, 10b- 13, 11a- 13, 13b- 5- 7, 21b- 4, 48a- 5, 82a- 16, 104b- 15, 110a- 2, 117b- 18, 131b- 3, 136a- 11, 146a- 3, 151b- 3, 176b- 5, 193a- 3, artukdur 23a- 2, 27b- 8, 129a- 13, 196a- 16, ırak 90a- 16, 111b- 11, 191b- 9, 200b- 15, ırakdur K96a- 16, karışık K86a- 18, kırıkları 122b- 16, konıklığa 120a- 10, konuk 12b- 10, 122a- 9- 11, 122b- 9, 187b- 3, konuklara 122a- 19, 122b- 2- 4- 5- 7- 9, konukların 122b- 1, konuklığa 52b- 8, 120a- 12, konukluk 52b- 8, 123b- 6- 9, oturak 168b- 2, şatılıkdur 144a- 15, şovuk 79b- 2, K87b- 14, K96b- 19, K98b- 2, 192b- 18, şovuğa 129b- 14- 15, şovukda 129b- 10, şovukdan 199a- 1, şovuğu 85a- 16- 17, şovukluk 114b- 11, ulaşıklık K94b- 1- 3, uyanıklığıdur 198a- 10, uyanıklık 198a- 11, uyanıklığıdur 192b- 9, uyanuklığıla 198a- 11, uzak 167b- 19, yırtık 135a- 9, yumuk 167a- 10- 15, yumşak 153b- 1, yumuşak 137b- 19, yumuşaklığıla 36b- 17.

{+(I)K-} İsimden Fiil Yapma Eki

Osmanlı Türkçesinde genellikle “acığ- ve birik-“ kelimelerinde geçen ek, dil uyumuna bağlıdır (Kartallıoğlu 2011: 77).

Metnimizde sadece acığ- fiilinde tespit edilen ekin dil uyumuna bağlı olduğu görülmektedir:

acığur 68b- 15, açıkdum 54a- 19, acıkmaz 68b- 15, açıksalar 140a- 13.

{-ken} Zarf-Fiil (Gerundium) Eki

Bugün, Türkiye Türkçesinde yaygın olarak kullanılan {-ken} zarf-fiil (gerundium) eki sadece i- fiili ile kullanılmakta, i- ek fiili de, -ken'den başka zarf-fiil eki almamaktadır. İ- ek fiili, hem isimlerin hem de fiil şekillerinin üzerine gelebildiği için buna bağlı olarak, {-ken} zarf-fiil ekinin de geniş bir kullanım alanı bulunmaktadır (Özmen 2014: 11).

Metinde {-ken} zarf-fiil ekinin tek şekilli olduğu ve kalın sıradan kelimelerde dil uyumuna aykırılık teşkil ettiği görülmüştür. Örneklerde i- ek fiiline gelen {-ken} zarf-fiil ekini ‘iken’ biçiminde kendinden önceki kelimedenden ayrı yazıldığı imlalar dikkate alınmamıştır.

Uyum dışı örnekler:

Kalın ünlülü kelime tabanlarından sonra: ağlariken 132a- 12, bākī olmışiken 200a- 9, bulmışiken 128b- 14, cabbāriken 87b- 11, huṭbe oğuriken 87b- 4, 138a- 1, kıjgururiken 36a- 14, oluriken 31b- 14, oğunuriken 60b- 19, 194a- 7, oğuriken 30b- 9, otururiken 15a- 11, 128a- 3, 173a- 1, 191b- 7, 193a- 7, otururikendür 15a- 15, örü tururiken 28a- 16, 59a- 7, şarariken 74a- 19, uyuriken 93a- 12- 16, 126b- 1, yağariken 78b- 3,

yaturiken 18a- 2, yoğiken 10a- 1- 2, 22a- 4, 37b- 2, yoğ olmışiken 144a- 2, zikir kıuriken 62a- 7.

Klasik Osmanlı Türkçesi döneminde yazılan Arap harfli ve çeviriyazılı metinlerde de {-ken} eki daima ince ünlü olup kalın sıradan kelimelerde dil uyumuna girmemiştir (Kartallıoğlu, 2011: 80).

{+GI} İsimden İsim Yapma Eki

Ek, Eski Türkiye Türkçesinde dil uyumuna bağlıdır (Gülsevin, 1997: 117).

Metinde ince sıradan kelimelerde düzenli olarak dil uyumuna bağlıdır. Bazı örnekler şunlardır:

evvelki 2a- 7, içindekiye 27b- 18, şimdiki 123b- 10 vs.

Kalın sıradan kelimelerde uyumun dışında kalan 3 örnek tespit edilmiştir. Bu örneklerde kalın ünlü kelime tabanlarına ince sıradan ekin geldiği görülmektedir:

arzdaki 85b- 4, ortasındaki 202a- 7, uzdaki 86a- 1.

+KI ekinin şu örneklerde kalın sıradan kelimelerde de dil uyumuna bağlandığı görülür:

arşamdağı K90b- 20, soñrağı 115b- 7, zährındağı 50a- 15.

Ek, bu şekliyle yüzyılın başka yazma eserlerinde de tespit edilmiştir (Kartallıoğlu, 2011: 80).

{+IİK} İsimden İsim Yapma Eki

Eski Türkiye Türkçesinde dil uyumuna bağlı olan +IİK isimden isim yapma ekinin (Gülsevin, 1997: 83), Klasik Osmanlı Türkçesi dönemine ait bazı metinlerde de uyum dışı örnekleri görülmektedir (Kartallıoğlu, 2011: 83- 88).

Metinde ekin uyum dışı birçok örneği bulunmaktadır:

İnce ünlülü tabandan sonra: ‘âcizlik 115b- 15, 175b- 12, ‘âcizlikda 175b- 10, bağıllık 43a- 1, 154b- 7, bağıllıkdur 127a- 10, faķırlık 65a- 11-18, faķırlığı 177a- 10, ğanılık 68b- 2-6, ğanılıkda 68a- 16, haķırlık 171b- 14, haķırlığı 190b- 9, haķırlığındandır 56b- 5, haşılık 9b- 15, 50a- 1- 2- 3, 120a- 14, 134a- 10, haşılıkdur 166b- 19, hurremlık 132b- 14, kâhinlikdadur 3b- 14, kardeşlik 91b- 16, 118b- 6, 158b- 17, 162a- 1, kardeşlikda 91b- 2, 92a- 9, lûtilığımız 131b- 3, peygamberlik 136a- 12, şâmitlik 198a- 8, şûfîlik 59b- 13, şâkirlik 12a- 19, taķşîrlik 7a- 3, 22b- 14, 174b- 19, 175a- 1, 196b- 15, taķşîrlikda 3b- 7, taķşîrlikdan 69a- 7, taķşîrlikdadur 174b- 17, tuğmelik K97b- 7.

Kalın ünlülü tabandan sonra: âsânlık 153a- 9, dermânsuzluk 99b- 7, dînârlık 138b- 18, döstlik 115a- 15, döstligi 118a- 14, döstlige 174b- 2, döstlikden 174b- 2, hastaligünji 35a- 15, hastaligünje 35b- 1, hastalikler K97a- 18, hastaliginden K100a- 14, hüylik 105a- 7, iltifâtsizlik 10a- 3, i‘tikâdsızlık 160b- 8, ma‘mürlikile 38a- 19, pâdişâhligi 87a- 16, perhîzkârlık 36b- 8, 168b- 7, peşimânlık 39a- 14, 53b- 1, 148b- 14, 159a- 17, peşimânlıkdür 120b- 3, peşimânlıkların 97b- 9, râhatlık 114b- 11, 176a- 3, râhatlıkdür 29a- 3- 4, râhatligi 116a- 12, sekrânlık 134a- 5, şümligin 134a- 1, şümlük 84b- 19, 140a- 15, şümlükde 133b- 12, yakınlık 155b- 18.

{-mAK} Fiilden İsim Yapma Eki

Metinde birçok yerde geçen ek, büyük oranda dil uyumuna bağlı iken birkaç örnekte uyum dışı kalmıştır:

İnce sıradan kelimelerde: şūfīlenmak 58a- 11.

Kalın sıradan kelimelerde: hayrlaşmek 92b- 15, mektūblaşmek 172b- 1, nikāhlanmek 170a- 1.

Klasik Osmanlı Türkçesi dönemine ait farklı metinlerde de büyük oranda dil uyumuna bağlı olan ekin uyum dışı örneklerine rastlamak mümkündür (Kartallıoğlu, 2011: 89-90).

{+rAK} İsimden İsim Yapma Eki

{+rAK} isimden isim yapma eki, Eski Türkiye Türkçesinde uyuma bağlıdır (Gölsevin, 1997: 119).

Metinde üç kelimedede geçen ekin, bir kelimedede dil uyumuna uymadığı, iki kelimedede ise uyuma girdiği görölmektedir:

hakīmrekdür K99a- 2, yēgrekdür 95a- 1- 3.

Uyuma aykırı örnek: sür' atregi 181a- 15.

Ekin, Klasik Osmanlı Türkçesi döneminde yazılan farklı eserlerde de uyum dışı örneklerini görmek mümkündür (Kartallıoğlu, 2011: 90- 91).

1.2.6.2. DUDAK UYUMU (Düzlük- Yuvarlaklık Uyumu)

Türkçe kelimelerin ilk hecelerindeki ünlülerin düz veya yuvarlak oluşlarına göre onu takip eden hecelerdeki ünlülerin, kelimenin ilk hecesi düz ünlülü ise düz, yuvarlak ünlülü ise dar-yuvarlak veya düz-geniş olarak gelmesi kuralı şeklinde tanımlanan (Korkmaz: 1992: 104) ve bugünkü Türkiye Türkçesinde daha sistemli olarak karşımıza

çıkıldığı söylenen (Ergin: 2004: 76) dudak uyumu araştırmacılarca dudak benzeşmesi (Banguoğlu, 1995: 80; Bozkurt, 1995: 37), dudak uyumu kanunu (Banguoğlu, 1995: 84), küçük ünlü uyumu (Gencan, 2001: 66, Ediskun, 1999: 80), düzlük- yuvarlaklık uyumu (Ergin, 1998: 72) gibi adlarla anılmıştır.

1.2.6.2.1. Kelime Tabanında Dudak Uyumu

Eski Türkiye Türkçesinde değişik sebeplerle bünyesinde yuvarlak ünlü bulunduran bazı kelimeler Klasik Osmanlı Türkçesi devresinde düzleşerek dudak uyumuna uyma temayülü göstermiştir.

Üzerinde çalıştığımız metinde bu türlü örnekler görmek mümkündür:

berü/ beri

berü: 7a- 5, 77a- 17, K85a- 4, berüye 7a- 4.

beri 9a- 12, 34a- 16, 54a- 17, 76a- 8, 80b- 7, 124b- 1.

degül/ degil/ degel

degül: 25a- 1, 27a- 13, K84a- 10, 129a- 9, degüldür 10b- 3, 21b- 3, degülsin K85b- 7- 8.

degil: Metinde 129 yerde geçmektedir. Bazı örnekleri şunlardır:

degil: 17b- 2, 18b- 5, 48b- 18, degildür 4b- 8- 9, 67b- 5, 159a- 10, degilsüz 116a- 7.

degel: degelüz 201b- 10.

eksük/ eksik

eksük: Metinde 10 yerde geçmektedir.

eksük: 6b- 19, 7a- 7, 45- 1, 66b- 15- 18, 69a- 5, 103b- 6, 165b- 16, 171b- 10, 192b- 5.

eksik: Metinde 8 örneği tespit edilmiştir.

eksik: 90a- 3, 101a- 5, eksikleri 31a- 6, 127b- 16, 190b- 8, eksiklige 114a- 12, eksiklik 9a- 9, eksiklikdür 61a- 19.

kendü/ kendi

kendü: Metinde büyük oranda dudak uyumuna bağlı değildir. 223 yerde geçmektedir.

Bazı örnekleri şunlardır:

kendü: 4b- 3- 5, 51b- 8 kendülerini 21b- 9, kendüsü 48b- 17, 199a- 14, kendüsinden 133b- 12, kendüye 49b- 14- 18, 100a- 13 vs.

kendi: Metinde 6 yerde tespit edilmiştir.

kendi: 17a- 16, 42a- 15, 49b- 19, 181a- 6, kendiden 198b- 5, kendiye 198b- 5.

eyü/ eyi/ iyi

eyü: 11b- 1, 12a- 11, 16b- 12, 27b- 19, 91a- 14, 139a- 9, 161a- 9, 165b- 7, 168a- 11, 169a- 8, 184b- 14, eyüdür 176b- 10, eyülere 33b- 15, eyüsin 30a- 9, 137a- 13.

eyi: 3a- 17, 43b- 7, 44b- 1, 59b- 16, 68a- 13, 74b- 12, 78a- 12, 90a- 18, 91a- 14, 71b- 17, K87a- 13, K97b- 11, 146a- 11, 151b- 5, eyiler 125b- 10, 128a- 3, 155a- 12, eyilik 143a- 13, eyilikleri 91b- 17.

iyi: 16b- 13, 90a- 14.

güyegü/ güyegi

güyegü 52b- 13, 125b- 1, 140a- 18, güyegünün 52b- 16, güyegüsü 193a- 6.

N nüshasında 2 örnekte güyegü kelimesinin uyuma girerek güyegi şekline girdiği görülmektedir:

güyegi 133b- 16, 147a- 4.

kaşuq/ kaşık

kaşık: Kelimenin dudak uyumuna tam uyduğu görülmektedir:

kaşık 119b- 19, 120a- 1, 120a- 7, kaşığı 120a- 5.

çüri- / çürü-

çüri-: çürümiş 106b- 4, çüriye 177a- 14.

Metinde kelimenin çürü- şekline rastlanmamıştır.

ķuru/ ķuri

ķurudı 113b- 14, ķurumadan 98b- 2, ķurumıř 24a- 17, ķurusıdur 26b- 17.

ķurı: 79b- 15, 83b- 4, K97a- 3, 123a- 2, 124a- 5, 178b- 18, 194b- 10, 196b- 12, ķurıda 160a- 6.

oķu-/ oķı-

oķu-: Metinde oku- k k nden t retilmiş 59  rnek tespit edilmiştir. Bazıları şunlardır:

oķudılar 147a- 6, oķumaķdadur 3b- 15, oķurlar 195b- 18, oķuyup 8b- 11 vs.

oķı: oķı 156b- 16, 197b- 7, oķıdı 82a- 12, 133a- 7, 161a- 16, oķımada 180a- 17, oķımadum 28a- 2, oķımaduņ 42b- 2, oķımaķ 176a- 7, oķımıřdur 185b- 13, oķısın 163b- 7, oķıyıcaķ 51b- 7.

sem z/ semiz

sem z: sem z 202b- 12- 13, sem zlikde 3b- 6.

semizlikde 168a- 2.

ŗođrı/ toğru

ŗođrı 49b- 13, K85a- 10.

ŗođru: ŗođru 44a- 11, 56a- 11, 94b- 10, 158b- 14, ŗođruya 39b- 3, 94b- 10- 11.

yeņ / yeņi

yeñü: 75a- 14.

yeñi: yeñi 73b- 12, 137a- 16, 138a- 16, yeñi yeñi: 40b- 12.

yürü-/yüri-

yürü-: yürüdüğü 199a- 1, yürüdüğün 162b- 8, yürüdükleri 72a- 4, yürür 72a- 2, 132a- 15, 158a- 12, yürüridi 181b- 6, 199a- 1, yürüriken 52b- 17, yürürsin 162b- 9, yürüyişe 158a- 13.

yüri-: yüri K98b- 17, 152b- 13, yürüdi 181a- 13, yürüdün 92b- 10, yürimek 162b- 11, 191b- 10, yürimekten 191b- 11, yürimemek 28a- 16, yürimez 160a- 6, 196b- 12, yürise 178b- 8, yürüyeler 31b- 19, 203a- 14.

Metnimizde dudak uyumuna uyduğu görülen bu kelimelerden bazılarının XVI. yüzyıl öncesinde yazıldığı bilinen Arap harfli bazı metinlerde de uyuma girdiği bilinmektedir (Argunşah 1999: 52- 54; Demir, 2004: 294- 297; Ersoylu, 2001: 522- 526; Tokatlı, 2012: 53).

1.2.6.2.2. Eklerde Dudak Uyumu

1.2.6.2.2.1. Yapım Eklerinde Dudak Uyumu

1.2.6.2.2.1.1. “T” Sınıfı Ekler

1.2.6.2.2.1.1.1. Eski Türkçeden Beri Düz Ünlü Bulunduran Ekler

{+CI} İsimden İsim Yapma Eki

Ek, Eski Türkiye Türkçesinde büyük oranda {+CI} biçiminde düz ünlüdür. Ekin, Eski Türkiye Türkçesinde örnekleri az da olsa yuvarlak ünlülü şekilleri de tespit edilmiştir (Gülsevin, 1997: 116, Demir, 2004, 325, Özmen, 2001: 318).

Metinde, ek bütün örneklerde yuvarlak ünlülü tabanlardan sonra dudak uyumuna aykırıdır. Ekin yuvarlak ünlülü örneği yoktur.

Örnekler şunlardır:

kovcılık 3a- 2, kovuculuk 109a- 12, 110a- 6, kıyumcu 169b- 3- 5- 8, kıyumcudan 169b- 6, kıyumcuya 169b- 4, kıyumculuk 62b- 18, muştucıya 5a- 14.

bābūçci 63a- 6, demürce 52b- 3, demürceci 52b- 1, gözcisi 33b- 3.

Metinde {+CI} isimden isim yapma ekinin yuvarlak ünlülü örneği olmamasına rağmen XVI. yüzyıla ait Arap harfli farklı metinlerde –az da olsa- ekin yuvarlak ünlülü şekilleri görülmektedir (Kartallıoğlu, 2011: 104- 106).

{-(I)D-} Fiilden Fiil Yapma Eki

Tek ünsüzden oluşan fiilden fiil yapma eki {-(I)D-} önündeki yardımcı ünlünün dudak uyumuna uyması bakımından incelenmektedir. Eski Türkiye Türkçesinde ekin yardımcı ünlüsünün daima düz olduğu tespit edilmiştir (Gülsevin, 1997: 139).

Klasik Osmanlı Türkçesinde büyük oranda dudak uyumuna girdiği belirtilen yardımcı ünlü (Kartallıoğlu, 2011: 124) metnimizde de uyuma tabidir. Ekin önündeki yardımcı ünlünün uyum dışında kalan örneğine metinde rastlanmamıştır:

Düz ünlülü tabanlardan sonra: ağıtsa 81b- 4, eskitdi 14b- 16, incidüridi 87b- 5, incitdi 87a- 6, incitmiş 73a- 7, eyitmiş 5b- 10- 13- 16, eyitseler 68a- 4- 5 vs.

Yuvarlak ünlülü tabanlardan sonra: kırkudıcı 191b- 1.

{-InCA} Zarf-Fiil (Gerundium) Eki

{-InCA} zarf-fiil (gerundium) ekinin Eski Türkiye Türkçesinde daima düz ünlülü olduğu belirtilmesine rağmen (Gülsevin, 1997: 126) yuvarlak ünlülü şekillerine de rastmamak mümkündür (Argunşah, 1999: 61).

Metnimizde ekin yuvarlak ünlülü örnekleri yoktur. Ek, düz ve yuvarlak ünlülü tabanlardan sonda daima düz ünlülüdür.

Düz ünlülü tabanlardan sonra: bağışlanmayınca 10a- 11, hâlince 181a- 6, miqdârınca 165a- 11, muhtezâsınca 152b- 16, olmayınca 11a- 14, ölmeyince 166a- 18, uvanınca 83a- 12, yağdırmayınca 167b- 15 vs.

Metinde ekin yuvarlak ünlülü tabanlardan sonra daima uyum dışında kaldığı görülmüştür:

Yuvarlak ünlülü tabanlardan sonra: olduğınca 25a- 4, olınca 120b- 1, olıncaya dek 15a- 2, önjince 188b- 15, çoyınca 119b- 16, 120b- 10, 121b- 12, yolınca 25b- 2.

{-InCA} zarf-fiil (gerundium) ekinin Klasik Osmanlı Türkçesi döneminin bazı eserlerinde yuvarlak ünlülü örneklerini tespit edilmiştir (Kartallıoğlu, 2011: 124- 130).

{-mAdIn; -mAdAn} Zarf-Fiil (Gerundium) Eki

Yapısı üzerine çeşitli görüşler ileri sürülen ekin (Korkmaz, 2007: 1011) Eski Türkçe ve Eski Türkiye Türkçesindeki {-mAdIn} şeklinde olduğu bilinmektedir (Gülsevin, 1997: 127).

XVI. yüzyılın başlarında {-mAdAn} şeklinin ortaya çıktığı ve {-mAdIn} şeklinin XVIII. yüzyıldan sonra yerini {-mAdAn} biçimine bıraktığı belirtilen ek (Kartallıoğlu, 2011: 131- 155), üzerinde çalıştığımız, XVI. yüzyıl sonunda istinsah edilen metinde sıkça görülmektedir.

Ek eserde hem {-mAdAn} (üstün ile) hem de {-mAdIn} (ye veya esre ile) şeklinde geçmektedir:

{-mAdIn}

İnce ünlülü tabanlardan sonra: ‘amel etmek 82a- 10, bilmedin 21a- 7, 22a- 4, da‘vet etmek 41b- 7, du‘â etmek K94a- 21, fehm etmek K85a- 12, talep etmek 45b- 1, yemedin 120a- 17.

Kalın ünlülü tabanlardan sonra: ayrılmadın 8a- 19, bağlamadın 145a- 11, kalkmadın K95a- 12, olmadın 87b- 15, 119a- 18, 141b- 16, 193a- 14, toğmadın 77b- 7, tuymadın 193a- 14, vâkı‘ olmadın 96b- 3, varmadın 77a- 11.

{-mAdAn}

İnce ünlülü tabanlardan sonra: talep etmek 45a- 15.

Kalın ünlülü tabanlardan sonra: çıkmadan 127a- 7, kıyâmet kopmadan 86b- 4, kurumadan 98b- 2, muqarrer olmadan 87a- 13, olmadan 191b- 1.

1.2.6.2.2.1.1.2. Eski Türkiye Türkçesinde Düz Ünlülü Olan Ekler

{+cAGIz} İsimden İsim Yapma Eki

İsimlerden ve isim niteliğinde olan sözlerden küçültme, sevgi ve acıma ifadesi veren {cAGIz} eki, +cAK ekinin +Az <+Iz pekiştirme ekiyle genişlemesinden oluşmuş birleşik bir ektir (Korkmaz, 2007: 41, Ergin 1998: 166).

Klasik Osmanlı Türkçesi dönemine ait eserlerde çok sık rastlanmayan ek, Arap harfli metinlerde –az geçmesine rağmen- dudak uyumuna bağlıdır (Kartallıoğlu, 2011: 160).

Metnimizde bir örneği bulunan ekin dudak uyumuna uyduğu görülmektedir:

kızcağızları 41b- 18.

{+CII} İsimden İsim Yapma Eki

Eski Türkçede +çII (Clauson, 1972: XLII: Ergin 1998, 176) ve Eski Türkiye Türkçesinde +CII şeklinde olan ek her iki dönemde de düz ünlüdür.

Metinde ekin sadece düz ünlülü tabandan sonra bir örneği vardır:

bencillere 132a- 10.

{+cIIAyIn} İsimden İsim Yapma Eki

Ergin ekin, +IAyIn ekiyle ilgisinden bahsetmektedir (Ergin, 1998: 174). Sadece zamirlerde kullanılan ve Eski Türkiye Türkçesinde kullanım alanı geniş olan ek metinde bir kelimedede ve iki yerde geçmektedir:

ancılayın 9a- 11, 92b- 1.

{-IcAK} Zarf-Fiil (Gerundium) Eki

Bugün Türkiye Türkçesinde bulunmayan bu ek, Eski Türkiye Türkçesinde ilk ünlüsü daima düz olarak tespit edilmiştir (Gülsevin, 1997: 125- 126).

İncelediğimiz metinde ek, ilk ünlüsü hem düz hem de geniş olarak kullanılmıştır. Ekin, yuvarlak ünlülü tabanlardan sonra uyum dışı örnekleri yanında uyuma tabi olduğu birçok örnek de vardır:

İlk ünlüsü düz olanlar:

Düz ünlülü tabanlardan sonra: bilicek 18b- 3, 98b- 9, dèyicek 38a- 2, 131a- 6, 180a- 11, èdicek (17) 6a- 15, 19b- 7 vs., gelicek 144a- 17, 181a- 8, 201a- 16, işidicek (12), 35b- 3, 143b- 16 vs., işleyicek 24a- 15, vèricek 21b- 6, 99a- 1 vs.

Yuvarlak ünlülü tabandan sonra: bulıcağ 109a- 16, 178a- 1, 180a- 12, dönicek 14a- 4, göricek (7) 30b- 15, 35a- 18, 54a- 7, olıcağ (63) 201a- 15, 178b- 16, 139a- 13 vs., olmayıcağ (10) 20a- 14, 82a- 2, unudıcağ 115a- 6, varıcağ 129b- 6.

İlk ünlüsü geniş olanlar:

Düz ünlülü tabanlardan sonra: alacağ 198b- 9.

Yuvarlak ünlülü tabanlardan sonra: eylemiyecek 154a- 19.

Uyum dışı örnekler:

Yuvarlak ünlülü tabanlardan sonra: göricek 30b- 15, 35a- 18, 54a- 7, 86a- 1, 158a- 2, 169a- 12- 13, 172a- 8, 181b- 7, 184b- 1, 190a- 1, 200b- 5, olıcağ (63) 6a- 13- 18.

{-IcI} Fiilden İsim Yapma Eki

{-IcI} fiilden isim yapma ekinin Eski Türkiye Türkçesinde çoğunlukla ünlüleri düz olmasına rağmen yuvarlak ünlülü örneklerine de rastlanmıştır (Gülsevin, 1997: 137).

Metinde ekin her iki ünlüsünün düz olduğu örnekler yanında, birinci ünlüsünün yuvarlak ikinci ünlüsünün düz ve birinci ünlüsü düz ikinci ünlüsü yuvarlak olarak kullanıldığı örnekler görmek mümkündür:

Her iki ünlüsü de düz olanlar:

Düz ünlülü tabanlardan sonra: güdicilerdür 26b- 17.

Yuvarlak ünlülü tabanlardan sonra: bozıcı 178a- 11, em̄in olıcıdur 108a- 11, helāk olıcıdur 41b- 9, 95a- 12- 14, kırkudıcı 191b- 1, şoyıcı 116b- 4.

İlk ünlüsü geniş olanlar:

Düz ünlülü tabanlardan sonra: kıovucılık 109a- 12, 110a- 6, māni' olucıdur 178a- 11, urucı 191a- 10.

Yuvarlak ünlülü tabanlardan sonra: dökücidür 191a- 10, sürücü 22b- 17- 19, süricidür 22b- 16.

Metinde bir örnekte ekin birinci ünlüsü dar iken ikinci ünlüsünün yuvarlak olduğu görülmektedir:

dişleyicülerdür 118b- 18.

Kartallıoğlu'nun incelediği XVI. yüzyıla ait Arap harfli metinlerde ekin daima düz ünlülü örnekleri bulunmasına rağmen metnimizde ekin yuvarlak ünlülü örnekleri de görülmektedir.

{-(I)l-} Fiilden Fiil Yapma Eki

Ekin önündeki yardımcı ünlü Eski Türkiye Türkçesi döneminde çoklukla düz olmasına rağmen yuvarlak şekillerini de görmek mümkündür (Gülsevin, 1997: 140; Argunşah, 1999: 63; Özkan, 1993: 110).

Metinde ekin önündeki yardımcı ünlünün uyuma tabi örnekleri yanında düz ünlülü tabanlardan sonra yuvarlak, yuvarlak ünlülü tabanlardan sonra düz olarak geldiği de görülmektedir:

Düz ünlülü tabanlardan sonra yuvarlak yardımcı ünlü: erişülür 22b- 2, gönderüle 117b- 9, işidülir mi 134a- 15.

Yuvarlak ünlülü tabanlardan sonra düz yardımcı ünlü: boğulur 119a- 13, ırla 10b- 14, yorılmağ 196b- 17.

Şu örneklerde de ekin önündeki yardımcı ünlünün uyuma girdiği görülmektedir:

İnce ünlülü kelimelerden sonra: dökülür 130b- 6, dürüle 89a- 16, dürülmüş 104a- 15, görülmese 94a- 6, görülür 99a- 13, görülür mi 4b- 18, ögülür 127a- 1 14, ögülmez 127a- 12.

Kalın ünlülü kelimelerden sonra: tütülü 31a- 16, tütulmaz 70b- 14, tütulmasın 95b- 17, unudulur 26b- 5, urulmağ 7b- 13.

{-(I)n-} Fiilden Fiil Yapma Eki

{-(I)n-} fiilden fiil yapma ekinin önündeki yardımcı ünlü Eski Türkiye Türkçesinin başlarında yazılan eserlerde yalnızca düzdür. Dönemin daha sonraki devirlerinde yazılan eserlerde yardımcı ünlünün düz ünlülü tabanlardan sonra daima düz, yuvarlak ünlülü tabanlardan sonra bazen düz bazen yuvarlak olarak gelebildiği görülmüştür (Argunşah, 1999: 64; Özkan, 1993: 111).

Eski Türkiye Türkçesinde görülen bu durum XVI. yüzyıl sonunda istinsah edilmiş olan metnimizde de görülmektedir:

Düz ünlülü tabanlardan sonra: alınmağdur 40b- 11, bilin 24a- 16, bilinmeye 22a- 19, bilinmezidi 60a- 3, çekinür 22b- 17, kılınsa 57a- 5, şalınarak 132a- 17, 158a- 12, şalınmış K88b- 9, şarınmış 138b- 13, sevindi 196a- 6, sevindiginden 149a- 3- 4, sevindüğümden 81b- 18, şığın 65a- 11, şığınıcı 202b- 1, şığınurın 138b- 1, şığınurum 161b- 15, silinme 9b- 11, tağınuğ 139b- 12.

Yuvarlak ünlülü tabanlardan sonra: buluna 13a- 3- 4- 5, bulunmasa 13a- 14, bulunmayalar 23b- 8 vs, olunan 47a- 17, olunur 25a- 6, 163a- 4, sevünürler 79b- 1, sevünür miydün 80b- 16, toğunduğı 80b- 15. vs.

Birçok örnekte yuvarlak ünlülü tabandan sonra dudak uyumuna bağlanan ek şu örneklerde uyum dışı kalmıştır:

bulına 154b- 14, da‘vet olınsa 120a- 11, dökinüñ K98b- 2, görinen 194b- 5, i‘timād olınan 90b- 1, rivāyet olunmuşdur 178a- 8, su‘āl olındı 52a- 11, ihsānı toķına 94a- 8, toķındı 144b- 12.

{-(I)ş-} Fiilden Fiil Yapma Eki

Bu ekin de yardımcı ünlüsü Eski Türkiye Türkçesi döneminin başlarında yazılan eserlerde düz iken (Gülsevin, 1997: 141) dönemin sonraki safhalarında yazılan metinlerinde yuvarlak ünlülü tabanlara yuvarlak yardımcı ünlüler gelmeye başladığı görülmektedir (Argunşah, 1999: 65).

Şu örneklerde ek, dudak uyumuna tamamen uygundur:

dikişüp 12a- 14, dürişdi 173a- 8, karşışdur 145b- 6, şalışurıdı 21a- 9, sevişenlere 92b- 12, yetiş- (22) 9b- 1, 41a- 16, 192a- 5.

Şu örneklerde düz ünlülü tabanlardan sonra yuvarlak yardımcı ünlü gelerek ekin uyum dışı kaldığı görülmektedir:

erüşür 54a- 4, yapuşa 159b- 6, yapuşdı 201b- 5, yapuşmaduñ 201b- 5, yapuşmaķda 126b- 6, yapuşup 128a- 6, yapuşurısa 200b- 15, yapuşmazısa 200b- 15, yētüşilür 163a- 4.

{+IİK} İsimden İsim Yapma Eki

Timurtaş, {+IİK} isimden isim yapma ekini düz ünlülü ekler arasında gösterir. Ancak ekin yuvarlak ünlülü örneklerini de verir (Timurtaş, 1994: 51).

Dönemin birçok eserinde, düz ünlülü kullanımlar yanında, ekin yuvarlak ünlülü şekillerini de görmek mümkündür (Argunşah, 1999: 54- 55; Demir, 2004, 325; Gülsevin, 1997: 117; Özkan, 1993: 109; Özmen, 2001, 318- 319; Yelten, 1998: 61).

Metinde, {+IİK} isimden isim yapma eki düz ünlülü tabanlardan sonra büyük oranda dudak uyumuna bağlıdır:

âdemlikdür 184b- 10, beglik 33a- 13, 61b- 9, çirkinlikde 3a- 18, em̄nlikdür 16b- 1, 49a- 12, günlük 120a- 16 vs.

Metinde ekin yuvarlak ünlülü kök ve gövdelerden sonra büyük oranda dudak uyumuna girmediği görülmektedir:

dermānsuzluk 99b- 7, dilsüzlik 154b- 1, dōstlik 115a- 15, dōstligi 118a- 14, dōstlige 174b- 2, dōstlikden 174b- 2, esrūkligi 94b- 4, günlük 120a- 16, himmetsüzlikde 3a- 1, 106a- 10, hūylik 105a- 7, ma‘mūrlikile 38a- 19, semüzlikde 3b- 6, şūmligin 134a- 1, şūmlük 84b- 19, 140a- 15, şūmlükde 133b- 12, ünegulik 155b- 14.

Ekin yuvarlak ünlülü kök ve gövdelerden sonra iki örnekte dudak uyumuna girdiği ve yuvarlak ünlülü ek aldığı tespit edilmiştir:

ķulluk 4a- 8, tuzluluk 34b- 4.

XVI. yüzyıla ait Arap harfli farklı metinlerde de {+IİK} isimden isim yapma ekinin – incelediğimiz metinde görülen- düzensizlik safhasının devam ettiği tespit edilmiştir (Kartallıoğlu, 2011: 221; Tokatlı, 1996: 154).

1.2.6.2.2.1.2. “U” Sınıfı Ekler

1.2.6.2.2.1.2. 1. Eski Türkçeden Beri Yuvarlak Ünlü Bulunduran Ekler

{+AcUK} İsimden İsim Yapma Eki

Eski Türkiye Türkçesinde tek örnekte görülen (azacuk) ve dudak uyumuna uymayan ek (Gülsevin, 1997: 115), metnimizde de aynı kelimedede tespit edilmiştir. Ekin, metindeki tek örnekte dudak uyumuna bağlanmadığı görülmektedir:

azacuk 36a- 7.

{+egü} İsimden İsim Yapma Eki

Ek Eski Türkiye Türkçesinde bir örnekte tespit edilmiştir ‘biregü’ (Gülsevin, 1997: 117). Klasik Osmanlı Türkçesi dönemine ait eserlerde de aynı kelimedede ve sınırlı sayıda görülen (Kartallıoğlu, 2011: 237) {+egü} isimden isim yapma eki, incelediğimiz metinde de aynı kelimedede geçmektedir.

Bir kelimedede geçen ekin, bir örnekte ikinci ünsüzünün Eski Türkiye Türkçesinde olduğu gibi yuvarlak, başka bir örnekte ise düz olduğu görülmektedir:

Uyuma aykırı kullanım: biregü 84b- 6.

Kelime bir örnekte dudak uyumuna uymuştur: biregiler 120a- 14.

{+ArU} Yön Eki

Ek, Eski Türkiye Türkçesinde yuvarlak ünlülü olarak tespit edilmiştir (Gülsevin, 1997: 115). Metinde şu kelimelerde geçmektedir:

içerü: 38a- 11, K100a- 21, K100b- 1, 127a- 4, 137a- 12, 144a- 10, 169a- 12- 16, 197b- 12- 16- 16, içerüde 101a- 9, 149a- 1, içerüden K97b- 6, 114b- 13, 183a- 15, içerüye 114b- 12, 187b- 12, ilerü 7a- 4, 47a- 2, yukaru 18a- 3, 30a- 6- 7, 90b- 19, 93b- 3, K91a- 3, yukarudan 70b- 18.

üzerü/ üzeri

Kelime, metinde iki farklı şekilde yazılmıştır:

üzerü: Metin boyunca 21 kez kullanılmıştır. Uyuma bağlı değildir.

üzeri: Metinde 103 kez kullanılan kelime uyuma tabidir.

N nüshasında iki örnekte yukaru kelimesinin dudak uyumuna uyarak ‘yukarı’ şekline girdiği tespit edilmiştir: 86b- 12, 99a- 4.

{-dUK} Sıfat-Fiil (Partisip) Eki

Ekin Eski Türkiye Türkçesinde daima yuvarlak ünlülü olduğu görülmüştür (Gülsevin, 1997: 123).

Metinde ekin, yuvarlak ünlülü örneklerinin yanında birçok örnekte düzleştiği ve düz ünlülü tabanlardan sonra uyuma girdiği görülmektedir:

Uyum dışı örnekler:

Düz ünlülü tabanlardan sonra: ayrıldıktan sonra 100a- 3, azduklarında 118b- 13, kıldıklarındur 66b- 18, olunmaduk 124b- 6, yazduklarunun 26b- 15.

bilmedükleri 21a- 16, dedükden sonra 7b- 19, dedükleri 23b- 8, geçdükden sonra 71b- 6, geldüklerinden sonra 10a- 7, hicret etdüklerinden sonra 13b- 5, istiftâ etdükleri 21a- 16, taşdıķ etdükden sonra 8a- 16, taşdıķ etdüklerinden sonra 8a- 17- 18, ‘urüc etdükden sonra 8b- 3, vërdükden sonra 7b- 11, vüs‘ ate ërdükleri 118b- 11, yeşerduğı 24a- 18 vs.

Yuvarlak ünlülü tabanlardan sonra: buyurduķları 57b- 1, kaldurduķları 36a- 15, olduķdan sonra 30b- 3, 98b- 2, olduķları 34b- 13, 94b- 12, 118b- 7.

Ekin şu örneklerde yuvarlak ünlülü tabanlardan sonra düz ünlülü olarak geldiği ve uyum dışı kaldığı görölmektedir:

erüdiği 31b- 10, olduğı 31b- 8, 114a- 2, şoydığına 74b- 6, toğdığı 167a- 15, vâķıf olduğın 1b- 11.

Uyuma bağlı örnekler:

bağışladığı 74b- 7, istihsân kıldığımdan 138b- 2, kıldığıyıçün 42b- 19, kılmadığıyıçün 57b- 3, olmadığıyıçün 57b- 1, zühd kıldığıyıçün 159a- 15.

dëdiđin 100a- 19, dëdiđiçün 147b- 4, dëdiđüme 126a- 4, dëdiđinden 31b- 12, gitdiğimiçün 75b- 8, istemediği 80a- 8, sevindiğinden 149a- 3.

{+dUr} Bildirme Eki

Eski Türkiye Türkçesinde yuvarlak ünlülü olan {+dUr} bildirme eki, (Gülsevin, 1997: 83- 84), incelediğimiz metinde de büyük oranda yuvarlak ünlülüdür:

Allâh'dur 6b- 4, Câhız'dur 19a- 3, dünyâdur 37b- 11, kışalığındadur 3b- 13, olanlardadur 37b- 3, seriķadadur 3a- 3, zât-ı Haķ'dur 4a- 6 vs.

Metinde bir örnekte bildirme ekinin düz ünlülü şekline de rastlanmıştır:
oldır 38a- 14.

{-dUr} Kuvvetlendirme / İhtimal Eki

Metinde birçok örneği bulunan ek hemen bütün örneklerde yuvarlak ünlülü olarak tespit edilmiştir:

buyurmuşlardır 122a- 13, demişlerdür 39a- 11, 42a- 5, 55a- 11, 82a- 15, 92b- 13, 93a- 10 taldırılmışdur 134b- 1 vs.

Ekin şu örneklerde düzleşerek, düz ünlülü tabanlardan sonra uyuma girdiği görülmektedir:

gelmişindir 197b- 9, kocaldırlar 161a- 4, va^c de eyledügidir 10b- 19.

{-dUr-} Fiilden Fiil Yapma Eki

Eski Türkiye Türkçesi metinlerinde yuvarlak ünlülü olan ek (Gülsevin, 1997: 140), incelediğimiz metinde büyük oranda yuvarlak ünlülüdür ve düz ünlülü tabanlardan sonra dudak uyumuna aykırıdır:

Uyum dışı örnekler:

bindürdiler 40a- 19, bindüreler 189a- 11, bindürmege 189a- 11, çiftlendür 16a- 1, çiftlendürdi 186a- 9- 10, çiftlendürsün 131a- 6, erişdürür 12b- 13- 14- 15- 16, 17b- 16, gölgelendürür 18a- 8, işitdürmemek 126b- 7, qarışdur 145b- 6, kındurırıldı 47b- 8, kındurursın 47b- 10, nikâhlendürmekde 97b- 15, nürlandurdı 7b- 5, taldurur 51b- 15, taldururıldı 124b- 16, taldura 155a- 7, ulaşıdurmaz K96a- 9, üleşdürdüm 10a- 18, üleşdürür 84a- 4, üleşdürürüdük 111a- 9, yandursa 81a- 9, 181b- 1, yapdurmuş 84a- 14,

84b- 1, yapdurduŷısa 84b- 4- 6, yazdurmıŷdur 61b- 2, y d r ridi 118a- 2, 119b- 10, y d rmedi 19b- 12, y tiŷd rmiŷler 130b- 19.

Metinde ekin  nl s n n iki  rnekte d zleŷtiđi g r lmektedir. Bu  rneklerde ek, d z  nl l  tabanlardan sonra dudak uyumuna bağlıdır:

indire 82b- 7, yağdırmayınca 167b- 15.

{+GU} Fiilden İsim Yapma Eki

Eski T rkiye T rk esinde yuvarlak  nl l  olan ek (G lsevin, 1997: 134), d z  nl l  tabanlardan sonra dudak uyumuna aykırıdır. Ekin d z ŷekilleri XVI. y zyıldan sonra ortaya  ıkmaya baŷlamıŷtır (Kartallıoğlu, 2011: 278).

XVI. y zyılda istinsah edilmiŷ olan incelediğimiz Arap harfli yazmada ek bir kelimedede ge mektedir. Ek yirmi beŷ  rnekte d z  nl l  tabandan sonra yuvarlak  nl l  olarak kullanılmıŷ ve dudak uyumuna bađlanmamıŷtır:

sevg li 91b- 8, sevg lid r 91b- 5, 122a- 13, sevg lisi 28b- 8, 122a- 10, 139b- 18, 164b- 13, sevg l  182a- 13, sevg l d r 16a- 8- 10, 67b- 9, 86a- 17, 112a- 10, 148a- 11, 153b- 16, 167a- 9, 186a- 7, 190b- 12, 200b- 19, sevg l n z 143a- 11, sevg l si 67b- 8, K88a- 11, K92a- 7, 182b- 7, sevg l yidi 81a- 13.

Ekin d z  nl l  ŷekli metinde bir  rnekte ge mektedir. Ek,  rnekte d z  nl l  tabandan sonra dudak uyumuna bađlanmıŷtır.

sevgisi 173a- 13.

{-GUr-} Fiilden Fiil Yapma Eki

{-GUr-} fiilden fiil yapma eki Eski Türkiye Türkçesinde daima yuvarlak ünlüdür (Gülsevin, 1997: 140).

Metinde ekin yuvarlak ünlülü şekillerinin yanında düz ünlülü şekillerini de görmek mümkündür:

Yuvarlak ünlülü tabanlardan sonra: ırgurduı 80a- 6, ırgurmadı 80a- 7, ırgurdu 80a- 7.

Düz ünlülü tabanlardan sonra uyumsuz: ęrgürür 12b- 17, 63b- 3, 146a- 14, 180b- 2.

Ek, bir örnekte düz ünlülü tabandan sonra düz ünlülü olarak kullanılmış ve dudak uyumuna bağlanmıştır:

dirgirmişdür 86b- 4.

{-U} Zarf-Fiil (Gerundium) Eki

{-U} zarf-fiil (gerundium) eki, Eski Türkiye Türkçesinde genellikle yuvarlak ünlülü olarak görülmesine rağmen ekin düz ünlülü örneklerine de rastlamak mümkündür (Demir 2004: 368; Ergin, 1998: 340; Yelten, 1998: 85; Özkan, 1995: 97).

Metinde {-U} zarf-fiil ekinin hem düz hem yuvarlak şekilli örnekleri vardır:

Düz ünlülü tabanlardan sonra yuvarlak ünlülü ek: dęyü (57 yerde) 1b- 13, 12a- 4, 20a- 15, 30b- 2- 6- 15, 147b- 10- 11, 195b- 2- 5 vs., aluvęrürin 131b- 12, dęyüvęr 169b- 7, kıluvęrüridi 41a- 12.

Düz ünlülü tabanlardan sonra düz ünlülü ek: alıvèrmiş 138b- 7, èdivèr 98b- 3, èdivère 32a- 12, şalıvèrdiler 62b- 14, şalıvèreyin 145b- 2, şalıvèrmek 145b- 12.

Yuvarlak ünlülü tabanlardan sonra düz ünlülü ek: düzivèr 169b- 10.

Ekin düz ünlülü tabanlardan sonra yuvarlak, yuvarlak ünlülü tabanlardan sonra düz şekillerinin görülmesinden dolayı dudak uyumu açısından düzensizliği söz konusudur.

{-(U)K} Fiilden İsim Yapma Eki

{-(U)K} fiilden isim yapma ekinin önündeki yardımcı ünlü Eski Türkiye Türkçesinde genellikle yuvarlak iken, düz örnekleri de tespit edilmiştir (Gülsevin, 1997: 136; Tokatlı 2012, 63; Demir, 2004: 327).

Düz ünlülü tabanlardan sonra düz yardımcı ünlülü ek: açık K97b- 2, 167a- 11, artık 86a- 4, 93a- 4, artıklığından 67a- 19, esrik 94b- 3, uyanık 94a- 14, uyanıkdur 39a- 15, 64b- 2, uyanıklığıdur 198a- 10, uyanıklık 198a- 11, uyanıklıkdur 192b- 9.

Düz ünlülü tabanlardan sonra yuvarlak yardımcı ünlülü ek: açuk 145a- 12, 167a- 16, artuk (30), esrükligi 94b- 4, uyanuklığıla 198a- 11.

Yuvarlak ünlülü tabanlardan sonra yuvarlak yardımcı ünlülü ek: bölük 37b- 3, 38a- 7, 41b- 10- 11, 60b- 11, 101b- 2, 152b- 10, 185a- 5, bölükde 192a- 5, bölükdür 41b- 9, bölükleri 64a- 14, konuuk 12b- 10, 122a- 9- 11, 122b- 9, 187b- 3, konuuklara 122a- 19, 122b- 2- 4- 5- 7- 9, konuuklaruñ 122b- 1, konuuklığıa 52b- 8, 120a- 12, konuuklık 52b- 8, 123b- 6- 9.

Yuvarlak ünlülü tabanlardan sonra düz yardımcı ünlülü ek: bölükden 66b- 4, konuuk 120a- 10.

Ekin yardımcı ünlüsünün düz ünlülü tabanlardan sonra yuvarlak, yuvarlak tabanlardan sonra düz şekillerinin görülmesinden dolayı dudak uyumu açısından düzensizliği söz konusudur.

{-Up} Zarf-Fiil (Gerundium) Eki

Eski Türkiye Türkçesinde ekin ünlüsünün sürekli yuvarlak olduğu belirtilmiştir. (Gülsevin, 1997: 133) Ekin bu dönemde, XIV. ve XV. yüzyıllarda, yazılmış bazı metinlerde düz ünlülü şekilleri de görülmektedir (Argunşah, 1999: 65; Özkan, 1993: 98).

{-Up} zarf-fiil (gerundium) eki İM nüshasında daima yuvarlak ünlülü olarak kullanılmıştır. Metinde ekin düz ünlülü örneği yoktur. Ekin kullanımıyla ilgili bazı örnekler şunlardır:

açup 35a- 14, 36b- 10, 201b- 3, alup (29), 10b- 19, 11a- 2, 181a- 7, ayurmayup 32b-17, bilüp 6a- 5, 29a- 10, 55a- 6, 72b- 12, 159a- 17, boğazlayup 10a- 18, 170b- 11- 14, çıkarup 19b- 14, 70b- 1, 128a- 5, 139a- 2, 144a- 16, çıkarupsın 114b- 14, çıkup 35b- 5, 62a- 10, 75a- 7, 101b- 10, 145a- 12, 157a- 12, deyüp (20) 2a- 4, 173a- 7, 202a- 4, édüp (207) 104a- 11, 202a- 4, gelüp (38) 5a- 7, 171b- 18, kalküp 11a- 3, 39b- 12, 79b- 11, 94a- 13, 107b- 3, 145b- 8, kılup (30), 12b- 4, 56a- 4- 5, 159b- 16, tayanup 17a- 7, 158a- 2, tutamayup 26a- 14, varup 12a- 7, 39b- 7, 86a- 2, 94a- 14, 99a- 1, 180a- 10, 188b- 13, yoklayup 44a- 6 vs.

Ek, N nüshasında iki yerde düz ünlülü tabandan sonra düz ünlülü olarak kullanılmış ve dudak uyumuna uymuştur: kırıp N129a- 10, kalkıp N161a- 14.

{-Up} zarf-fiil (gerundium) ekinin Klasik Osmanlı Türkçesi dönemine ait farklı metinlerde de düz ünlülü şekilleri tespit edilmiştir (Kartallıoğlu, 2011: 311).

{-(U)r-} Fiilden Fiil Yapma Eki

Eski Türkiye Türkçesinin ilk dönemlerinde yardımcı ünlüsü genellikle yuvarlak olan ekin daha sonraki dönemlerde düz ünlülü örnekleri görülmeye başlanmıştır (Argunşah, 1999: 62).

XVI. yüzyıla ait Arap alfabesiyle yazılmış bazı eserlerde ekin düz ünlülü şekilleri görülmesine rağmen (Kartallıoğlu, 2011: 312- 314), incelediğimiz metinde ekin düz ünlülü şekline rastlanmamıştır. Ek, düz ünlülü tabanlardan sonra dudak uyumuna tamamen aykırıdır:

artur-: artura K96a- 2, arturasın 157a- 3, arturmaz 165b- 17, arturur 92b- 14, K96a- 3, 132b- 6, aşırı: 157a- 3, belürmeye 168b- 15, bişürtmek 122a- 10, bitürdi 76b- 4, bitürdiler 148a- 3, bitürir 50a- 10, havāyic bitürmededür 3b- 3, bitürücek 76a- 2, bitürür 66a- 5, 190a- 11, bitürürler 150a- 5, şaşurdi 128b- 14, şaşurmaya K98b- 17, taşuruz 82a- 14, toğurdi 131b- 11, toğurmamışdur 91b- 12, toğurmaz 190a- 7, toğurur 131b- 9, 133b- 15, toyurur 66a- 16, uçururuz 36a- 11, yetürmegi 163a- 1, yetürmekdür 162b- 19, yetürüñ 200b- 15, yitürdüm 149a- 12, yitüre 114b- 7, yitüren 167a- 2, yitüren K98a- 6, 149a- 10, yitürmekdür 192a- 5, yitürmiş 96a- 13, 110a- 11, 149a- 8, 149b- 8.

1.2.5.2.2.1.2.2. Eski Türkiye Türkçesinde Yuvarlak Ünlülü Olan Ekler

{+CUK} İsimden İsim Yapma Eki

İsimden isim yapma eki{+CUK} Eski Türkiye Türkçesinde yuvarlak ünlülüdür (Gülsevin, 1997: 116).

Üzerinde çalıştığımız metinde birçok örnekte yuvarlak ünlülü olan ek, şu örneklerde düzleşerek düz ünlülü tabanlardan sonra dudak uyumuna bağlanmıştır:

azacığ 173b- 18, kızancığ 71b- 8, serçecikler 8a- 7, oğlancığından 108a- 10, oğlancık 198b- 12, oğlancıklar 86b- 14, 148b- 1, 152b- 10, 157a- 7, oğlancıklar 200b- 5, oğlancıklara 152b- 16, oğlancıklarımızı 100a- 15.

Metinde ekin düz ünlülü tabanlardan sonra yuvarlak ünlülü olarak geldiği ve uyum dışı kaldığı görülmektedir:

azacuk 36a- 7, oğlancuğı 100a- 13, oğlancuğın 10b- 19, oğlancuğum 34b- 15, 73b- 4, 87b- 13, oğlancuk 34b- 16, 74b- 7, 100a- 14, oğlancuğuna 35b- 16.

{+CUGAZ} İsimden İsim Yapma Eki

{+cAGIz} isimden isim yapma ekinde olduğu gibi küçültme, sevgi, acıma gibi anlamlar katan bir ektir. {+CUK} ekinden çıktığı ve Eski Türkiye Türkçesinde {+CUGAZ} şeklinde olduğu belirtilen ek (Ergin, 1998: 166) incelediğimiz eserde iki örnekte geçmektedir. Ekin düz ünlülü tabanlardan sonra bir örnekte uyuma girdiği, bir örnekte uyum dışı kaldığı görülmektedir:

başcuğazı 10b- 4.

ipcigez 189b- 14.

Metinde ekin +cegez şekline de rastlanmıştır:

ipcegez 189b- 13.

{+DU} İsimden İsim Yapma Eki

Yalnızca tabiat taklidi isimlerde kullanılan bir ek olan {+DU} isimden isim yapma eki Eski Türkiye Türkçesinde yuvarlak ünlülü olarak ve bir örnekte tespit edilmiştir. (Gülsevin, 1997: 117).

Metinde bir örnekte tespit edilen ek, yuvarlak ünlülü tabandan sonra uyum dışı kalmıştır:

gürüldi 151b- 11.

Kartallıoğlu'nun çalışmasında XVI. yüzyıla ait, incelenen Arap harfli metinlerde ekin örneğine rastlanmamıştır.

{-dUKCA} Zarf-Fiil (Gerundium) Eki

Ek, Eski Türkiye Türkçesinde daima yuvarlak ünlülü olarak kullanılmıştır (Gülsevin, 1997: 131).

Metinde ekin düz ünlülü şekline rastlanmamıştır. {-dUKCA} zarf- fiil eki metinde düz ünlülü tabanlardan sonra uyum dışı kalmıştır:

Düz ünlülü tabanlardan sonra uyum dışı örnekler: geldükce 94a- 17, gitdükçe 203b- 6.

Yuvarlak tabanlardan sonra uyuma bağlı örnekler: durduqça 86a- 12, kâdir olduqça 98b- 14, 106a- 7, mümkün olduqça 35b- 13, 61a- 7, mümkün olduqça 47a- 9, 202a- 7, müntefi'c' olduqça 81b- 2, müte'c' allık olduqça 7b- 1, olduqça 99a- 6, 120b- 1- 3.

{-dUKDA} Zarf-Fiil (Gerundium) Eki

{-dUKDA} zarf-fiil (Gerundium) eki Eski Türkiye Türkçesinde yuvarlak ünlüdür (Gülsevin, 1997: 127- 128). XVII. yüzyıl ve sonraki dönem metinlerinde düz ünlü şekilleri de görülen ek (Kartallıoğlu, 2011: 362- 365), incelediğimiz metinde düzenli olarak yuvarlak ünlüdür. Ek, düz ünlü tabanlardan sonra uyum dışı kalmıştır:

alduğda 51b- 2, dedükde 11b- 8, 51b- 6, erişdükde 53b- 10, geçdükde 151b- 15, geldükde 122b- 14, iqbâl êtdükde 74b- 10, istimâ' êtdükde 195a- 11, öldükde 203b- 7, su'âl êtdükde 117b- 1, taleb êtdükde 179b- 1, teveccüh êtdükde 201a- 5, uyandukda K91b- 20, vardukda 157a- 5, yüz dönderdükde 53b- 10.

{+IU} İsimden İsim Yapma Eki

Eski Türkiye Türkçesinde ünlüsünün kurallı olarak yuvarlak olduğu belirtilmesine rağmen (Gülsevin, 1997: 118) dönemin sonlarına doğru yazılan eserlerde düz ünlü örneklerini de görmek mümkündür (Argunşah, 1999: 62; Ersoylu, 2001: 544- 545; Yelten, 1998: 62; Tokatlı, 2012: 60).

Metinde düzensiz olarak, ekin hem düz hem yuvarlak ünlü şekilleri görülmektedir:

Düz ünlü tabanlardan sonra düz ünlü ek: adlı 183a- 16, bağı 85a- 5, denli 97a- 10, ekinli 144b- 19, etli 168b- 2, fikirli 150b- 15, gayretli 89a- 7, geceli 7b- 6- 9, havflı 188a- 6, hayrlı 7b- 19, 63b- 15, hayrlıdır 42a- 5, 52b- 16, hayrlısı 45b- 14, hayrlısın 204a- 13, hayrlısıdır 41b- 14, kâffeli 145a- 3, renkli 39b- 5, 140a- 17, şerli 44a- 6, 63b- 16, 140a- 9, şerlisi 23b- 10, 123b- 6, vahşetli 91a- 15, vefalı 90a- 13.

Yuvarlak ünlü tabanlardan sonra düz ünlü ek: çoklısıdır 155b- 15, gündüzli 7b- 6- 9, hulkli 184b- 14, kapulı 75a- 3, koçulı 168b- 5, nürli 9b- 10- 11, 77a- 9, şaburlı 33b-

2, şulu 145a- 19, sevgüli 91b- 8, sevgülidir 122b- 13, sevgülisi 28b- 8, 122b- 10, 164b- 13, sözli 40a- 15, yollı 25b- 2.

Düz ünlülü tabanlardan sonra yuvarlak ünlülü ek: a^c dālu 42b- 9, adlu 1b- 6, 25b- 13, 51a- 11, 128a- 9, 131b- 18, 133b- 12, 186a- 9, 202a- 5, aqçelü 116b- 14, 137a- 7, ‘aқıllusın 138a- 11, ‘aқıllusından 54b- 7, atlu 48a- 15, atludan 48a- 15, ‘avretlü 125a- 17- 18- 19, ‘azāblusı 80b- 9, āzādular 187a- 11, āzādusıdur 188b- 7, bağaluları 65b- 15, bahālu 69b- 4, 137a- 6, beñizlü 39b- 6, bereketlüsi 125a- 3, fayidelü 146b- 3, fayidelüdür 27a- 6, gizlü 16b- 12- 13, 43a- 19, 90b- 1, 107a- 10, 114b- 9- 10, ğamlu 113a- 2, 149b- 8, 150a- 8, 167a- 1, 197b- 16, ğuşşalu 68a- 12, 149b- 1- 8, günāhlu 43b- 19, 44a- 2, günāhlusı 13a- 19, ħāllüsü 51a- 9, ħayırlu 91b- 9, ħayrlu 39b- 2, 51a- 2, 53b- 4- 7, 75a- 18, 91b- 1, 112a- 18, 155a- 15, 161a- 15- 18- 19, 183b- 13, 193a- 11, ħayrludur 20a- 3, 23b- 12, 28b- 11, 39a- 6, 44a- 8, 47a- 11, 52b- 7, 65a- 3, 69a- 10, 91a- 16- 19, 91b- 1, 91b- 11, 108a- 18, 112a- 12, 121a- 9, 154b- 1- 2- 3, 165a- 4, 167b- 1- 3- 6, 175a- 3, 185a- 11, 190a- 5, 201a- 1- 3, ħayrlular 155a- 12, ħayrlulara 112a- 19, 157b- 12- 13, ħayrlulardur 157b- 13, ħayrlularuñ 47a- 8, ħayırlusı 38b- 3, ħayrlusı 7a- 6, 17a- 10, 23b- 10, 63b- 5, 83a- 8, 162a- 9, 185a- 4- 6, 190a- 8, ħayrlusıdur 127a- 11, ħayrluñuz 73b- 1, 117a- 18, ħayrlusın 26b- 15- 16, ħayrlusını 4a- 4, ħayrlusısın 198b- 7, heybetlü 106b- 14, 107a- 1, 141a- 2, ħıddetlü 190a- 6, ħürmetlü 72b- 7, 124b- 8, ihtiyātlu 21a- 17, iltifātlu 27a- 19, inşāflu 138b- 11, isimlü 182b- 5, qasāvetlü 196b- 2- 3, kıymetlü 137a- 1- 3- 4, kıymetlülerinden 137b- 5, köpüklü 34b- 12, kuvvetlüdür 163a- 8, lezzetlü 116a- 16, 124b- 5, lezzetlüdür 124b- 3, miñnetlüsi 68b- 4, nesillü 177b- 18, sa^c ādetlülere 48a- 2, 169b- 13- 14, şaqallulara 188b- 16, şıfātudur 173a- 6, şecā^c atlü 48a- 3, şefqätlü 29b- 3, şerlüdür 83a- 5, şerlü 111b- 6- 11, 112a- 18, 135a- 2, 193a- 11, şerlülere 112a- 19, 157b- 12- 13, şerlülere 69b- 6, şerlüleruñ 47a- 8, şerlüsi 17a- 11, 31a- 15, 83a- 3, 83a- 9, 180a- 1, 186b- 8, 190a- 9, şıddetlü 153a- 10, 159b- 8, şübhelü 21a- 18, tātlu 43b- 9, 74b- 12, 121a- 1, 121b- 17, 126a- 2, 129b- 14, 133a- 17, tātlu dillü 112b- 4, tātcludur 44a- 8, tātlluların 126a- 1, tātlluluğı 72b- 11, vüs^c atlü 121b- 5,

yamalu 137b- 12, yaşlu 149a- 9, 190a- 16, yerlü 39a- 17, 53a- 11, zahmetlü 142a- 4, 144b- 17, zanlu 43b- 6- 7, ziyâdelüsidür 21a- 13.

Yuvarlak ünlülü tabanlardan sonra yuvarlak ünlülü ek: boyludur 172b- 19, boyluların 125b- 19, boylularuñ 126a- 2, boylusın 126a- 3, dürlü 17b- 5, 53b- 7, 61a- 7, 65b- 11, 76a- 3, 115b- 19, 121a- 4, 145a- 4, 153b- 5, 168b- 13, 186b- 11, 196b- 18, dürlü dürlü 122b- 18, 132a- 13, 142b- 16, 151a- 2, dürlüdür 55b- 10, 91b- 13, hulklu 152b- 18, koçulu 127b- 11, 142a- 3, tonlu 35b- 6, tuzluluğına 34b- 3, gözlü 140b- 14, ‘ömürlü 188b- 10, sevgülü 182a- 12, sevgülüdür 16a- 8- 10, 67b- 9, 86a- 17, 112a- 10, 153b- 16, 167a- 8, 186a- 7, 190b- 12, 200b- 19, sevgülüsi 67b- 8, 182b- 7, sevgülüydü 81a- 13, şüretlü 133b- 2, 169a- 15, yüzlü 154b- 5.

{+sUz} İsimden İsim Yapma Eki

Eski Türkiye Türkçesinde ünlüsünün devamlı yuvarlak olduğu belirtilen (Gülsevin, 1997: 119) {+sUz} isimden isim yapma ekinin bu dönemde yazılan eserlerde düz ünlülü şekilleri de görülmüştür (Argunşah, 1999: 62).

İncelediğimiz metinde geçen örneklerde ekin, metin boyunca birçok yerde düz ünlülü şekillerinin kullanıldığı görülmektedir. Düz ünlülü tabanlardan sonra düz ünlülü ekin gelerek uyuma tabi örnekleri yanında yuvarlak ünlülü tabanlardan sonra da düz ünlülü ekin gelmesi dudak uyumuna aykırı bir durum oluşturmuştur:

Düz ünlülü tabanlardan sonra yuvarlak ünlülü ek: ‘amelsüz 19a- 16, ‘aybsuz 43b- 17, bıçaksuz 57a- 5- 6, cemā‘atsüz 9a- 16, cengsüz 19b- 16, cidalsüz 19b- 16, dermânsuzluk 99b- 7, dikensüz 74a- 5, dilsüz 36a- 1, 36b- 10, 107b- 17- 18, dilsüzlik 154b- 1, edebsüz 56a- 15, 187b- 1, edebsüzlikile 37a- 3, eminsüz 56a- 16, fâyidesüz 96b- 7, ğamsuz 113a- 3, hiçâbsuz 197b- 18, himmetsüzlikde 3a- 1, 106a- 10, izinsüz 98a- 1- 7, minnetsüz 45a- 7, münâsibetsüz 128a- 13, niyyetsüz 162a- 12, raķıbsüz 124b- 4, şeksüz

5a- 2, şübhesüz 5a- 2, ‘usretsüz 47a- 14, varaqsuz 74a- 6, yärsuz 43b- 17, yaşdıqsuz K98a- 7.

Yuvarlak ünlülü tabandan sonra yuvarlak ünlülü ek: gözsülere 95b- 12, şusuz 81a- 14, susuzluğuñ 192b- 14, yolsuz 25a- 15, uyqusuz 71a- 9, 191b- 7.

Düz ünlülü tabanlardan sonra düz ünlülü ek: ‘amelsiz 171b- 7, beläsiz 11a- 6, dermänsiz 174b- 4, fikirsiz 56a- 9, ‘ilmsiz 25a- 13- 15, iltifätsizlik 10a- 3, i‘tikädsizlik 160b- 8, mälsiz 47a- 14, 64b- 7, manşıbsız 64b- 7, mededsiz 175b- 4, mertebesiz 64b- 7, nerdibänsiz 160a- 7, salţanatsız 47a- 15, şähidsiz 59a- 14, şeksiz 5b- 7, şübhesiz 5b- 8, tecribesiz 56b- 19, tedbirsiz 56a- 10, ‘unfsız 40b- 9, zararsız 11a- 5.

Yuvarlak ünlülü tabanlardan sonra düz ünlülü ek: rühşiz 8b- 19, şusız 130a- 19, şusuzluğından 121b- 12, uyqusuzluk 149b- 19, uyqusuzlukda 3b- 13, 192a- 11, yüzşizlik 129a- 2.

{-U} Fiilden İsim Yapma Eki

Gülşevin {-U} fiilden isim yapma ekinin Eski Türkiye Türkçesinde daima yuvarlak ünlülü örneklerini vermiştir (Gülşevin, 1997: 137).

İncelediğimiz metinde ekin yuvarlak ünlülü örneklerinin yanında düz ünlülü örneklerini de görmek mümkündür:

Düz ünlülü tabandan sonra yuvarlak ünlü: ayru 135b- 17, yazu 27a- 2- 14, 28a- 9- 10, yarusı 10b- 5.

Düz ünlülü tabandan sonra düz ünlü: yazı 26b- 4, 126b- 9, 152a- 16, yazıları 176a- 7.

Yuvarlak ünlülü tabandan sonra düz ünlü: öli 31b- 6, süriyle 96a- 1, sürisinden 46b- 14.

Yuvarlak ünlülü tabandan sonra yuvarlak ünlü: çoğulardadır 3a- 14, çoğulamak 127b- 12, çoğulardur 139a- 14, çoğularından 142a- 7, çoğulu 168b- 5, çoğulu 127b- 11, 142a- 3, çoğusu 68a- 7, 184a- 10, çoğusun 128a- 11, 198b- 4, çoğuyı 142a- 6, 198b- 1, ölüdür 95a- 5, ölüler 136b- 2, ölüsi 200b- 13, sürüler 95b- 17, sürüsün 28a- 15, sürüsüne 26b- 16, sürüyen 198b- 3, tolu 21b- 3, 129b- 3, tolodur 150b- 13, toptolu K91a- 3.

Örneklere ekin düz ünlülü tabanlardan sonra düz şekillerinin gelerek dudak uyumuna bağlanırken, bazı örneklerde yuvarlak ünlülü tabanlardan sonra da düz ünlülü şeklinin geldiği ve uyum dışı kaldığı görülmektedir. Bu durum XVI. yüzyıla ait Arap harfli başka yazmalarda da tespit edilmiştir (Kartallıoğlu, 2011: 420- 421).

{-UbAn} Zarf-Fiil (Gerundium) Eki

Eski Türkiye Türkçesinde yuvarlak ünlülü olan{-UbAn} zarf-fiil eki incelediğimiz metinde düz ünlülü tabanlardan sonra yuvarlak ünlülü olarak kullanılmış ve dudak uyumu dışında kalmıştır:

hayā edüben K86a- 9, hāzer edüben K90a- 17, meyl edüben 15b- 4, şükr edüben 15b- 6.

XVI. yüzyıla ait incelenen Arap harfli farklı metinlerde de {-UbAn} zarf- fiil ekinin ilk hece ünlüsünün daima yuvarlak olduğu ve düz ünlülü tabanlardan sonra dudak uyumuna bağlı olmadığı görülmektedir (Kartallıoğlu, 2011: 427).

{-UrAK} Zarf-Fiil (Gerundium) Eki

Eski Türkiye Türkçesinin sonlarında ortaya çıkan ek, başlangıçta {-UrAK} şeklindedir. Ekin, zarf-fiil eki ile karşılaştırma ekinin birleşmesinden oluştuğu anlaşılmaktadır. Karşılaştırma eki ile önce -u, -ü, -ı, -i gerundium ekinin, sonra Osmanlıcada -a, -e

gerundium ekinin birleştirildiği, böylece –arak, -erek ekinin meydana geldiği anlaşılmaktadır (Ergin, 1998: 341).

Eski Türkiye Türkçesinde çoklukla ilk hece ünlüsü yuvarlak olan {-UrAK} zarf-fiil (gerundium) ekinin az da olsa düz ünlülü şekillerini görmek mümkündür (Gülsevin, 1997: 131).

İncelediğimiz metinde ekin sadece {-ArAK} şekli bulunmaktadır:

korğarak 15b- 5, şalınarak 132a- 17, 158a- 12, tayrınarak 52b- 19, yırtarak 149a- 9.

Kartallıoğlu'nun çalışmasında incelenen XVI. XVII ve XVIII. yüzyıla ait Arap harfli yazmalarda ekin {-UrAK} şekli tespit edilmiştir (Kartallıoğlu, 2011: 478- 479).

1.2.6.2.2.1.3. “X” Sınıfı Ekler

{-(I)D} Fiilden İsim Yapma Eki

Eski Türkiye Türkçesinde dudak uyumuna bağlı olduğu görülen ek (Gülsevin, 1997: 136), incelediğimiz metinde iki kelimedede geçmektedir. Örneklerde ekin dudak uyumuna bağlı olduğu görülmektedir:

Düz ünlülü tabanlardan sonra: biniddür 17a- 7, binididür 86b- 1, binidi 86b- 2.

Yuvarlak ünlülü tabanlardan sonra: unuda 177a- 18, unudan 176a- 15, unudıcağ 115a- 6, unudırımış 176b- 7, unudmamağ 139b- 8, unudulur 26b- 5, unudurlar 58a- 2, unudurın 92a- 17, 119b- 18, unutdı 176a- 16, unutdum 176a- 14, unutduğuz 113b- 10, unutma 199a- 4, unutmağdan 26a- 14, unutmağ 65b- 6, unutmayalar 48a- 4,

unutmayayın 176b- 9, unutmazın 176b- 10, unutmış 176b- 12, unutsa 34a- 11, unutmazlar 118b- 11.

{+(I)l} İsimden İsim Yapma Eki

İşlek olmayan ve benzerlik ifade eden ek (Ergin, 1998: 177), Eski Türkiye Türkçesi metinlerinde de inceledimiz metinlerdeki kelimelerde tespit edilmiştir (Gülsevin, 1997: 117). Ekin yardımcı ünlüsünün Eski Türkçeden beri dudak uyumuna bağlı olduğu görülmektedir:

kızıl 35b- 6, 39b- 6, 40b- 8, 141a- 8, 168a- 16.

yeşil 45a- 10, 140b- 12.

{+I-} İsimden Fiil Yapma Eki

Eski Türkçede kullanılan ve sonradan işlekliliğini ve canlılığını kaybeden ek bugün klişeleşmiş ve unutulmuş olarak birkaç örnekte görülmektedir (Ergin, 1998: 182).

ağrıdı 102a- 11, ağrımış 101b- 14, ağrır 102a- 1- 7, şağın 48b- 14, 108b- 3 vs.

{+(I)K-} İsimden Fiil Yapma Eki

Osmanlı Türkçesinde genellikle “acığ- ve birik-“ fiillerinde geçen ek, dudak uyumuna bağlıdır (Kartallıoğlu 2011: 494). Metnimizde sadece acığ- fiilinde tespit edilen ekin dudak uyumuna bağlı olduğu görülmektedir:

acığur 68b- 15, açığdum 54a- 19, acığmaz 68b- 15, açığsalar 140a- 13.

Ekin dudak uyumu sürecinin Eski Türkiye Türkçesinde başladığı görülmektedir (Gülsevin, 1997: 120).

{-(I)m} Fiilden İsim Yapma Eki

Eski Türkiye Türkçesinde dudak uyumuna bağlanan eklerden biridir (Gülsevin, 1997: 135).

Metinde ekin, bütün örneklerde uyuma tabi olduğu görülmektedir:

Düz ünlülü tabanlardan sonra: adım 123b- 3, 157a- 12, 178b- 8, adımlaya 123b- 4, adımuñ 157a- 18, yarım 55b- 12- 14, 68a- 10- 11, yetimine 109b- 12.

Yuvarlak ünlülü tabanlardan sonra: ölüm 75b- 6, 110a- 11, ölüme 114b- 5, ölümü 203a- 18, ölümün 51a- 1, ölümler 191a- 12.

Kartallıoğlu, çalışmasında ekin, XVI. yüzyıl metinlerinde dudak uyumuna aykırı örneklerini tespit etmiştir (Kartallıoğlu, 2011: 494).

{-(X)n} Fiilden İsim Yapma Eki

Eski Türkiye Türkçesinde birçok örnekte dudak uyumuna bağlıyken uyum dışı örnekleri de görülen ekin (Gülsevin, 1997: 135; Kartallıoğlu, 2011: 497) incelediğimiz metinde de uyum dışı örneklerini görmek mümkündür:

Uyuma bağlı örnekler:

Düz ünlülü tabanlardan sonra: şatın 121a- 19.

Yuvarlak ünlülü tabanlardan sonra: düğün 76a- 13, uzun (24) 12b- 6, 36a- 11.

Uyum dışı örnekler:

Düz ünlülü tabanlardan sonra: şatun 11a- 15, 12a- 14, 30a- 5, 85a- 9, 110a- 16, 112a- 7, 137a- 10- 18, 142b- 6, 152b- 14, 181a- 9, 186a- 4.

Yuvarlak ünlülü tabanlardan sonra: dügin 132a- 2, uzın 170b- 4.

1.2.6.2.2.2. Çekim (İşletme) Eklerinde Dudak Uyumu

İşletme ekleri, adlar ile adlar veya adlar ile fiiller arasındaki geçici ilişkiler kuran eklerdir (Korkmaz, 2007a: 22).

{+I} Yükleme Hâli (Akkuzatif) Eki

Eski Türkiye Türkçesinde düz ünlülü olan ek, bu dönemde yazılan bazı metinlerde yuvarlak ünlülü olarak da tespit edilmiştir (Argunşah, 1999: 61).

Metinde yükleme hâli eki daima düz ünlülüdür. Ekin yuvarlak ünlülü örneğine rastlanmamıştır. Bazı örnekleri şu şekildedir:

bunı 7b- 10, 12a- 11, 13b- 1, 143b- 16, dâruñı 84a- 17, göñlümüzi 36b- 18, güninde 9b- 12, 13a- 15, 13b- 13, 201a- 17, futasını 198b- 3, hayrlusını 4a- 4, ihtiyâcuñı 68a- 19, ismümüzi 142b- 8, kapusını 37b- 18, şenâsını 115a- 13 vs.

Kartallıoğlu XVI, XVII ve XVIII. yüzyıllara ait eserler üzerine yaptığı çalışmasında yükleme hâli ekini daima düz ünlülü olarak tespit etmiştir (Kartallıoğlu, 2011: 167).

{+(U)m} Teklik 1. Şahıs İyelik Eki

Teklik 1. şahıs iyelik ekinin yardımcı ünlüsü, Eski Türkiye Türkçesinde daima yuvarlak ünlülüdür (Gülsevin, 1997: 12), Eski Türkiye Türkçesinde düz ünlülü kelime tabanlarından sonra dudak uyumu dışında kalmıştır.

Metinde ek, büyük oranda yuvarlak ünlülü iken düz ünlülü örnekleri de vardır:

Yuvarlak ünlülü örnekler (ötre veya vav ile):

Düz ünlülü tabanlardan sonra yuvarlak ünlülü ek: ‘abdumdur 181a- 5, açlığum 120a- 13, adum 183a- 18, 183b- 9, ‘afvum 164b- 18, ağzumu 135b- 13, ‘aqlum 5a- 7, 134b- 17, Allāh'um 202a- 19, altumda 100b- 5, ‘ammum 152a- 9- 11- 15, aşhābumdur 45b- 17, atduğuma 84a- 7, atumdan 68a- 13, ayağum 198b- 18, ayağımı 149b- 14, başarımdan 167a- 8, başarıımı 130a- 11, başum 128b- 3, bañnum 102a- 7, bañnumda 102a- 3, boğazumda 201a- 17, cārum 103b- 15, 131a- 15, cārumdur 103b- 11, cüvānlığum 133a- 4, dōstlarum 91b- 6, dōstlaruma 67b- 11, fazlum 64b- 16, fesādum 192a- 8, günāhum 10a- 11, 177a- 6, günāhlarum 202a-9, günāhumdan 41a- 9, haqqımı 128b- 17, haşādum 192a- 7, hātıruma 128a- 17, havfum 92a- 3, havfumdan 148a- 9, havfumdur 152a- 3, hażzum 73a- 17, hıfzum 26a- 18, hışımlarum 179b- 5, hışımlarımı 91b- 6, hıdmetkārılarum 180b- 19, ihşānum 94a- 6, 118b- 1, ihvānum 183a- 16, kaftanumdan 68a- 12, kanımı 96a- 11, kardeşlarumun 163b- 19, kardeşum 87a- 18, karındaşum 171a- 3, karındaşumdur 199a-12, katumda 30a- 17, 88b- 18, 115b- 16, 172a- 13, 173a- 7, katumuzda 116a- 13, kelāmum 192b- 5, kılduğum 116b- 1, kılduğumdur 156a- 2, kızum 130a- 8, kulağum 171b- 4, kullarum 178b- 3- 4, kullarumdan 79b- 19, kurtlarum 96a- 1, maķāmum 58b- 6, 91a- 1, mālumdan 45b- 13, mālümü 45b- 9- 11, maşlahatım 37b- 18, menāmum 192b- 4, metā‘um 42a- 12, murādum 140a- 3, 180b- 13, nazmumda 197a- 11, oğlanlarum 180b- 19, pādişāhum 195b- 13, raķşum 197a- 12, saçlarumdur 47b- 14, sulţānum 35a- 10, 35b- 1, şeyhum 187a- 5, üstādum 23a- 15- 17, varacağum 159b- 9, yañağlarum 148a- 12, yanuma 138a- 11, yaramazlığum 169a- 9, yoldaşlarumıla 133a- 4.

ābdestüm 41a- 14, aḥvālümünden 40a- 16, ‘amelüm 159b- 2, 161b- 18, ‘amelümi 152a- 3, ‘avretüm 131b- 11, ‘ayālüm 104b- 4, begüm 131a- 13, 131b- 1, ceddümünden 199a- 9,

celālüm 148a- 8, cevrum 98a- 12, dāmenüme 128b- 5, delīlüm 5b- 19, dīnüm 64b- 16, döşegüme 191b- 7, düşmenüm 112a- 10- 11, ecelüme 159b- 1, elüm 11b- 11, 12a- 5, elüme 133a- 6, elümde 133a- 7, elümden 133a- 12, 180b- 10, 198b- 13, emelüme 159b- 2, evümde 95b- 19, evümden 68a- 6, evümi 84a- 16, gözlerüm 192a- 3, gözlerümi 128b- 2, hācetüm 34a- 14, 113b- 19, 202a- 6- 8, hālüm 35a- 19, 106a- 1, 159b- 7, hālüme 64b- 17, hāzīnelerüm 45b- 17, hilmüm 180b- 6, ‘ıyālüm 95b- 19 ‘ilmüm 74a- 4, 164b- 17, isā’etüme 169a- 9, ‘izzetüm 148a- 8, kabrum 110b- 15, kalbüm 9a- 2, kalbümünden 107a- 13, kalbümün 50a- 6, 57b- 14, karındaşuğa 199a- 9, karındaşuğdur 199a- 9, kavmüm 48b- 19, 122b- 11, kavmümün 104a- 2- 4, keffüm 193b- 14, keffümünden 193b- 15, keremüm 148a- 8, kudretüm 47b- 10, 59b- 1, melāletümün 57b- 15, meleklerüm 67b- 11, meveddetüme 110b-19, miḥmetümünden 180a- 9, muḥabbetüm 9b- 7, 92b- 12, muşāhiblerüme 45b- 18, nefsum 94b- 14, 124b- 7, 153a- 2, 178b- 14, 180b- 12, nefsüme 43b- 5, 116a- 8, nefsümi 116a- 10, 152b- 14, ni‘ metüm 114b- 10, 122b- 10, rabbümünden 201a- 16, rabbüme 154b- 11, şefā‘atüm 110b- 16, şefā‘atüme 110b- 18, şehrumde 82b- 8, şeriküm 103b- 16, şerikümdür 103b- 12, şı‘ rüm 197a- 6, ümmetüm 183a- 5, ümmetümünden 7b- 8, ümmetümün 192a- 14, veledüm 9a- 17, 11a- 4, 133b- 19, yeğüm 191b- 18, yeğümünden 191b- 18, yerüm 82a- 2, yerümde 169b- 15, yeregüm 102a- 1- 11, 152a- 10, zamirümde 172b- 12, zekerüm 130a- 11, zekerüme 130a- 11, zilletüm 92a- 17.

Yuvarlak ünlülü tabanlardan sonra yuvarlak ünlülü ek: boynuma 126a- 4, buğzum 174a- 8, bürcum 75a- 15, cüdüm 164b- 18, çıkdüğüm 177b- 9, ḥatunum 152a- 18, 172a- 14, ḥatunımı 172a- 13, ḥayfsındüğüm 75b- 6- 8, karpüzcuğüm 180b- 9, korğduğüm 179b- 4, koyuncuğüm 140a- 2, koyunum 95b- 18, kulum 79b- 19, 151a- 8, kulumdur 66b- 8, kuşuruma 197a- 12, küñzum 45b- 17, memlüküm 181a- 5, nürümü 141b- 2, oğlancuğüm 27b- 11, 34b- 15, 73b- 4, 87b- 13, 108a- 13, 192a- 16, 199a- 3, 200b- 1, 202a-10, oğlum 147b- 9, olduğüm 30b- 1, 131b- 2- 7, 150b- 8, 174a- 8, rüḥum 201a- 17, 201b- 18, rüḥümü 39b- 14, ta‘ alluğüm 161b- 12, yaluğümü 81a- 6, 151b- 15, yolum 71b- 2, yoldaşcuğumdur 131b- 6, zünübüm 154b- 12.

eksüğüme 75a- 14, gözüm 130a- 12, gözümde 143b- 11, gözüme 81a- 4, gözümden 63a- 5, hüznüm 75b- 6- 8, hüznümün 57b- 15, kâmil idüğüme 104a- 10, katl etmedüğüm 70b- 4, ‘ömrüm 170a- 13, ‘ömrümde 105b- 19, üstüme 101b- 8, üzerüme 58b- 17, 61a- 3, 152a- 3, yüzüme 169b- 5.

Düz ünlülü örnekler:

Düz ünlülü tabanlardan sonra düz ünlülü ek: bed-nefsim 14a- 8, ‘ırzımı 45b- 14, ihtiyâcım K89a- 19, K89b- 2- 6- 8, kardeşlerimün 122b- 10, hâtıırma 78a- 18, hâtıırında 8a- 1, kılıcımuñ 50a- 7, lisânımı 23a- 10, meṭâ‘imdür 19b- 17, tağıma K84b- 7.

Ekin şu örneklerde yuvarlak ünlülü kelime tabanlarından sonra düz ünlülü gelerek uyum dışı kaldığı görülmektedir:

Yuvarlak ünlülü tabanlardan sonra düz ünlülü ek: sevdüğimi 43b- 11, zünübımdan K100a- 4.

{(U)ñ} Teklik 2. Şahıs İyelik Eki

Eski Türkiye Türkçesinde yardımcı ünlüsü yuvarlak olan ek (Gülsevin, 1997: 12) incelediğimiz metinde üç örnek dışında daima yuvarlak ünlülüdür:

adımuñ 157a- 18, aduñı 183b- 6, ‘aqluñ 54a- 1, ananuñ 159a- 12, arduñuzça 57b- 17, babanuñ 159a- 12, burnuñ 170a- 7, çıkdıguñ vaqt 36b- 10, dâruñı 84a- 17, döstuñ 88a- 19, 88b- 16, 91b- 5, 92a- 15, 112a- 8, döstlaruñıla 94a- 1, fazluñ 118a- 13, fazluñ ve ‘ilmün için 65a- 5, haccuñ 12b- 19, haşmuñ 97a- 1, hâtıruña 51a- 14, hayâtuñda 65a- 4, hışımlaruñ 91b- 6, ihsânuñ 118a- 14, kapuña 162b- 15, kardaşuñ 87a- 16, kardaşuña 43b- 5, kardaşuñdan 43b- 2, kendü mālũñdan 84b- 5, maḥbũbuñ 173b- 3- 4, maḳâmũñ 58b- 7, mālũñ 67a- 14, necât umduğıuñ 99b- 8, oğlanlaruñ 126b- 15, oğluñ 199b- 17,

olduđuđ 74b- 16, řakaluđ 102a- 1, řalātuđda 109a- 6, senüđ arduđda 41a- 14, senüđ babalaruđ 98b- 15, senüđ bařuđı 181a- 7, senüđ düřmenlerüđden 112a- 2, senüđ řuzüruđa 144b- 2, senüđ ‘ivažuđ 156b- 11, senüđ iřtiyācuđı 68a- 19, senüđ ‘ilācuđ 101b- 17, senüđ řatuđda 117a- 11, 174a- 11, senüđ mālūđ 67b- 6, senüđ nūruđ 81a- 7, senüđ ođluđ 121a- 16, 151b- 18, senüđ rızķuđa 116b- 14, senüđ řabī‘atuđ 37b- 1, senüđ yanuđca 117b- 8, senüđ yanuđda 108b- 7, 109a- 15, sırruđ 114a- 6, rabbüđı 4b- 16- 18, ‘usruđ 118a- 18, yarađuđ 50a- 6, yoluđa 181a- 13, řannuđ 43b- 5.

Ekin şu örneklede düz ünlülü tabanlardan sonra uyuma girdiği görölmektedir: şilmiğ 40b- 3, ayağığı 198b- 16, senüğ mālıđ 74b- 16.

{+(s)I} Teklik 3. şahıs İyelik Eki

Eski Türkiye Türkçesinde çoklukla düz ünlülü olmasına rağmen (Gölsevin, 1997: 12-13), dönemin bazı metinlerinde yuvarlak ünlülü şekilleri de görölmektedir (Argunşah, 1999: 61; Yelten, 1998: 749.)

şayrlısıdur 7a- 6, 17a- 10, 23b-10, 162a- 9, 185a- 4- 6- 11, 188a- 18, 190a- 8, şayrlısıdur 198b- 7, şayrlısıdur 41b- 14, şayrlısı 26b- 15- 16, şayrlısını 4a- 4, üstinde 4a- 2, 50b- 4 vs.

Ek düz ünlülü tabanlardan sonra büyük oranda uyumludur. Bazı örnekle şunlardır:

đāyetine 1b- 8, ‘āmilini 162a- 9, cāmi‘ine 2a- 1, dilini 104a- 16, ehlini 38b- 9, elini 46a- 8, 134b- 1, fi‘lini 38b- 4, göğlini 189b- 3, řālını 11b- 8, şavlini 42a- 8, 42b- 3, 185b- 17 vs.

Kartallıoğlu’nun çalışmasında XVI. yüzyıldaki Arap harfli metinlerden alınan örneklede {(s)I} ekinin yuvarlak şekillerinin daima yuvarlak ünlülerden sonra kullanıldığı tespit edilmiştir (Kartallıoğlu, 2011: 145).

Üzerinde çalıştığımız metindeki bazı örneklerde {(s)I} teklik üçüncü şahıs iyelik ekinin düz ünlülü tabanlardan sonra yuvarlak ünlülü olarak kullanıldığı ve uyum dışı kaldığı görülmektedir:

elünje 68b- 18, evünden 85b- 7, 120a- 17, yerünje 84b- 1.

Birçok örnekte ek, yuvarlak ünlülü tabanlardan sonra düz ünlülü olarak kullanılmıştır.

Bazı örnekler şunlardır:

bilmedüğine 22a- 18, dedüğine 146a- 2, diledüğine 111b- 15, gërüsine 22b- 17, gögine 39b- 15, göksine 69a- 1, göñlini 189b- 3, gözinden 4b- 11, gözine 22b- 10, 87b- 5, 102a- 12, 128a- 6, 141a- 1- 3- 10- 13, 143b- 6, günine 76b- 12, güninde 9b- 12, huşūline 48b- 5, 66a- 11, kemüğine 50a- 16, kendüsine 104b- 16, 132b- 10, qorkusından 21a- 17, 77a- 11, 173a- 15, 201a- 18, murād êtdüğine 97b- 5, ‘ömrinde 10a- 3, öñine 121b- 1, 122b- 14, 123a- 3- 6- 7, 123b- 14, 128a- 6, 169b- 4, sürüsine 26b- 16, şükürinde 3a- 5, taqarrübine 37b- 6, tebeddüline 50a- 3, üstine 8a- 7, 18a- 7, 70b- 12, 128b- 3, 149a- 7, yüzine 10b- 14, 33b- 5, 102b- 10- 19, 103a- 1, 125a- 1, 125b- 3, 135b- 12, 141b- 18, 143a- 3, 169a- 16, 169b- 17.

Şu örneklerde ek, yuvarlak ünlülü tabanlardan sonra yuvarlak ünlülü olarak kullanılmış ve uyumu girmiştir:

qoynuna 174a- 18, uyluğuna 204a- 3.

{+(U)mUz} Çokluk 1. Şahıs İyelik Eki

{+(U)mUz} çokluk 1. şahıs iyelik eki Eski Türkiye Türkçesinde yardımcı ünlüsü ve ek ünlüsü sürekli yuvarlak olarak tespit edilmiştir (Gülsevin, 1997: 12).

İncelediğimiz metinde ek ünlüsü daima yuvarlak iken yardımcı ünlünün düz olduğu örnekler görülmektedir:

{+(U)mUz}: (ötre veya vav ile) aḥlākumuz 188a- 1, āṣārumuz 84b- 12, āṣārumuza 84b- 13, günāhumuz 130a- 5, ḥaqqumuz 42b- 15, ḥālīkumuṣ 50a- 7, ḥidmetkārlarımız 188a- 1, ihtilāfumuz 98a- 16- 18, 98b- 1, ihvānumuz 88b- 10, ḫatumuzda 150b- 18, 170b- 19, ḫuṣūrumuzdan 6b- 4, māllarumuzdan 81a- 13, oğlançuklarımızı 100a- 15, olduğumuza 84b- 12, ümmehātumuzdan 81a- 13, zamānumuzı 73b- 17.

aḥvālümüze 159b- 15, bedenümüz 79a- 12, bildüğümüz 52b- 11, elümüzden 68a- 18, em̄inlerümüzdür 188a- 5, girdiğümüz 75a- 5, gönlümüzü 36b- 18, ismümüzü 142b- 8, ‘iyādetümüz 111a- 8, ‘ilmümüz 21b-18, mu‘āvinümüz 99a- 15, ricālümüzde 172a- 4, peygamberümüz 138a- 8, Resūlümüz 86b- 1, 86b- 15, 188a- 18, üzerümüze 61a- 3, 135b- 4, 143a- 9, 157a- 14, zikr etdiğimiz 76b- 12.

{(I)mUz}: (harekesi tam olarak yazılanlardan tespit edilenler) aṣḥābımız 23b- 14, aṣḥābımızdan 23b- 12, ‘azīzlerimizden K86b- 6, baṣīretimüz K85b- 11, birimiz 129b- 10, ḥāṭırımızı 128a- 15, ḥidmetkārlarımız 186a- 17, ḫatımızda 74a- 10, kesbimizden 6b- 4, kıldığımız 60a- 18, lūṭīlīgımız 131b- 3, meclisimizde 121b- 6. birimiz 98a- 18- 19, 129b- 10, em̄irimizdür 42b- 16.

{+mUz}: ebnāmuzdan 81a- 14, ikimiz 99a- 14, ḫanḫımız 87a- 17, 138b- 18, ḫarṣumuza 135b- 6 vs.

XVI. yüzyıla ait bazı Arap harfli metinlerde ekin her iki ünlüsünün düz şekilleri tespit edilmiştir (Kartallıoğlu, 2011: 438).

{+(U)ηUz} Çokluk 2. Şahıs İyelik Eki

Eski Türkiye Türkçesinde {+(U)ηUz} çokluk 2. şahıs iyelik ekinin yardımcı ünlüsü ve ek ünlüsü yuvarlaktır (Gülsevin, 1997: 12).

Metinde ekteki yardımcı ünlü ve ek ünlüsünün hem düz hem yuvarlak şekilleri tespit edilmiştir:

{+UηUz}: arduñuzça 57b- 17, ayuñuzda 105a- 18, bayramuñuz 75b- 4, ĥatunlaruñuz 141a- 3, ĥayrluñuz 73b- 1- 3, 117a- 18, ‘ırzlaruñuz 105a- 17, ĥaftanlaruñuzı 137a- 3, ĥanlaruñuz 105a- 16, mällaruñuz 105a- 17, 204a- 10, mällaruñuzı 66a- 9, maşlahatuñuz 145b- 1, vañanlaruñuz 137a- 2, yoluñuz 194a- 17.

âĥiretüñüz 65a- 6, bedenümüñüz 79a- 12, bildüğüñüz 202b- 11, büyüklerüñüziledür 188b- 3, dirilerüñüz 139b- 19, êdüğüñüz 4b- 15, ĥazretüñüzden 197b- 17, heybetüñüz 146b- 17, ĥürmetüñüz 146b- 18, ĥüsnüñüz 146b- 16, ĥalblerüñüz 179a- 10, ĥalbüñüzde 73a- 12, kızbüñüze 113b- 16, leĥâfetüñüz 146b- 16, meyyitlerüñüze 139b- 19, nefslerüñüze 112a- 18, nefsüñüz 134b- 9, nefsüñüze 157b- 12, peygâmbereñüze 98b- 3, rabbüñüz 88a- 8, rabbüñüzden 94b- 2, rabbüñüz 115a- 3, şehrlereñüze 137a- 2, üzereñüze 29a- 10- 12, 105a- 17, 147a- 1, veledüñüze 182b- 9, yüzüñüz 79a- 13.

{+InUz}: ayagıñuz 98b- 2, ĥarazıñuz 60b- 14.

bir birineñüze 117b- 5, biri birineñüz 93a- 12, 178b- 4, birineñüz 14b- 10, 118b- 3, 163b- 2, 202b- 16, birineñüzün 200b- 13, dedüklerineñüze 202a- 2, ĥeydüklerineñüzden 186b- 7, ĥâlineñüz 79a- 12, ĥavâyicineñüzde 163a- 12, içineñüzde 23b- 18, ikineñüz 96a- 12, kendülerineñüz 46b- 1.

Bir örnekte ekin ünlüsünün düzleşerek düz ünlülü tabandan sonra dudak uyumuna girdiği görülmektedir:

{+InIz}: kangıñız 91b- 1.

{+lArI} Çokluk 3. Şahıs İyelik Eki

Eski Türkiye Türkçesinde ikinci ünlüsü daima düz olan ek (Gülsevin, 1997: 12) incelediğimiz metinde de çoklukla düz ünlülüdür ve uyuma bağlıdır:

‘amellerinüñ 162b- 18, ‘ayblarınüñ 184b- 11, dōstlarınüñ 138b- 3, gözlerinüñ yaşı 148a- 15, hasūdlarınüñ birisidür 158b- 2, hātunlarınüñ 171b- 4, hıdmetkārlarınüñ ismin 176b- 7, ‘ilmelerinüñ nūrıyla 23a- 6, қаftanlarınüñ 137b- 1, қardaşlarınüñ ve yoldaşlarınüñ hātırın 46a- 2, 59b- 17, muşāhiblerinüñ 36a- 3, oğullarınüñ ba‘zınüñ 135a- 8, şuçlarınüñ şağırlerine 184b- 9, veledlerinüñ birine 11a- 9.

Bir örnekte ekin ikinci ünlüsünün yuvarlak olduğu (hem vav hem ötre ile) tespit edilmiştir.

қарdeşлерүнүñ зилетине 43b- 16.

{+(n)Uñ} İlgı Hâli (Genitif) Eki

Eski Türkiye Türkçesinde yuvarlak ünlülü olan ek (Gülsevin, 1997: 26), dönemin bazı metinlerinde düz ünlülü olarak da görülmektedir (Argunşah, 1999: 61).

Metinde ekin hem düz hem yuvarlak ünlülü örnekleri mevcuttur:

{+(n)Uḡ}: Allāh'ūḡ 4a- 5, anlarūḡ 6a- 18, Cabbār-ı Qadīm'ūḡ 4b- 3, Hakk'ūḡ 5a- 1- 3, 5b- 6, Haḡ sūbhānehu ve ta'ālānuḡ 5b- 14- 17, kelāmuḡ 4a- 3, olmaḡlıḡınuḡ 4b- 9, ši' rüḡ 4a- 3, Taḡrı Ta'ālā'nuḡ 4b- 8 vs.

šu örneklerde ekin düz ünlülü olarak kullanıldıḡı ve düz ünlülü tabanlardan sonra uyuma girdiḡi görölmektedir:

{+(n)İḡ}: kıızıḡdur 110a- 4, mālıḡ 45b- 14, 67a- 10, 74b- 16, re'sü'l-mālıḡ 63b- 3.

Zamir çekiminde teklik 1. šahıs zamirinin genitifli šeklinde yuvarlaklık daima korunmuštur: benüm, senüḡ. Bu zamir çekiminde ekin düz ünlülü çekimine rastlanmamıštır. Ben šahıs zamirinde bir örnekte farklı bir çekim söz konusudur:

benin 183a- 16.

Teklik 3. šahıs zamirinin genitifli šekli ise kelime yalnız başına kullanıldıḡında hep yuvarlak ünlülü olarak tespit edilmištir: anuḡ. Kelime bir yerde onuḡ olarak tespit edilmištir: 170b- 14. İün edatıyla birleštiḡi durumlarda ise hem düz ünlülü hem yuvarlak ünlülü olarak görölmüštür:

anıḡün (vav veya esre ile): metinde 64 yerde tespit edilmištir.

anuḡün (vav veya ötre ile): metinde 22 yerde geçmektedir.

okluk 1. šahıs zamirinin genitifli šeklinde bir örnekte düz ünlülü çekime rastlanmıštır: bizim 128a- 15. Ek, 40 örnekte 1. okluk zamirine yuvarlak ünlülü olarak eklenmištir:

bizüm.

Çokluk 2. şahıs zamirinin genitifli şeklinde ise ekin daima yuvarlak ünlülü çekimine rastlanmıştır:

sizün (40) 12a- 17, 29a- 10- 12, 202b- 16.

{+Am}, {+Um}, {+In} Teklik 1. Şahıs Ekleri

{+Um} teklik 1. şahıs eki Eski Türkiye Türkçesinde yuvarlak ünlülü olarak kullanılmıştır (Gülsevin, 1997: 96). Bu dönemde {+In} teklik 1. şahıs ekinin düz ünlülü olarak kullanıldığı görülmektedir (Gülsevin, 1997: 96).

Metinde ek şu şekillerde görülmektedir:

{+Um}: (ötre ile), kırkarum K87b- 20, oluğturum 48a- 5 (vav ile) şıgınurum 161b- 17. bilürüm 18a- 3, hayā ederüm 94a- 7, ‘uqūbet ederüm 43b- 3.

Metinde ekin düz ünlülü şekillerinin olduğu ve düz ünlülü tabanlardan sonra uyuma girdiği görülmektedir:

{+Im}: (esre ile) 5 örneği vardır: ağlarım 12b- 10, dēyeyim 146b- 6, kırkarım 108b- 11, şehādet ederim 13b- 12, yarlıgayım 13b- 17.

{+In}: bilmezin 21b- 8- 11- 15- 16- 17, 22a- 3- 14, 83b- 9, 102a- 9, 195a- 5, dilemezin 7b- 7, ğam yēmezin 117a- 3, gitmezin 10a- 10, görmezin 140a- 3, 174a- 7, hıfz edemezin 26b- 2, içmezin 134b- 18, istemezin 163b- 19, 199a- 12, i‘tibār etmezin 109b- 1, kabūl kılmazın 67a- 18, kırkmazın 116a- 1, medh etmezin 103a- 2, olmazın 10a- 10, 88b- 6, rāzī olmazın 164b- 16, şaymazın 164b- 7, sevmezin 141b- 2, su’āl etmezin 163b- 17, 172b- 11, teşbīh etmezin 191b- 17, unutmazın 176b- 10, uyuyamazın 81a- 4, varmazın 113b- 16.

‘aceblerin 159a- 11, 177a- 16- 18- 19, ‘āciz olurun 191b- 5, ağların 99b- 18, 201a- 12, ‘afv ederin 187b- 9, aluvêrürin 131b- 12, ayrılurun 191b- 10, ‘aṭā ederin 45b- 9, bahādur olurun 49b- 1, bī-aklı olurun 135a- 7, bī-ḥuzūr olurun 101b- 8, bilürin 54a- 8, bulurun 88b- 7, demeyüp ṭururun 152a- 17, dilerin 7b- 8, K84a- 8, düşerin 201a- 14, edinüp ṭururun 30a- 16, edüp ṭururun 25b- 6, 30a- 16, etmeyüp ṭururun 105b- 19, getürürin K85b- 8, giderin 100a- 10, görüp ṭururun 29a- 15, görürin 25b- 4, 49a- 18, 63a- 2, 68a- 13, 89b- 5, 143a- 6, 149b- 3- 5, 189b- 11, ḥarīṣ olurun 191b- 6, hicv ederin 104b- 10, ḥükm ederin 49a- 18- 19, ırak olurun 191b- 9, ‘ibādet ederin 15b- 8, inerin 201a- 14, īṣār ederin K85a- 21, istiġfār ederin K95a- 7, 96a- 14- 18, isterin K92b- 7- 8, 154a- 8, 201a- 18, işidüp ṭururun 25a- 13, 157b- 18, 199a- 10, işidürin 26b- 2, 187b- 9, kaṣd ederin 98a- 12, kerīh görürin 62b- 19, kılurun 15a- 2, qorin 15a- 2, qorqaq olurun 49b- 2, qorqarin 23b- 19, K87b- 12, 108b- 11, 179b- 2, 198b- 8, qorin 100a- 10, mecālese ederin 89b- 15, medḥ ederin 104b- 9- 10, mekrüh görürin 120a- 13, 163b- 19, meṣġül olurun 15a- 3, miḥnet kılurun 29b- 1, muḥsin olurun 159a- 3, musallaṭ kılurun 29b- 8, mülākī olurun 154b- 11, namāz kılurun K83b- 2, oqurun 54a- 8, olurun 112a- 12, oruq ṭutarın K83b- 2, rāḥat bulurun K88a- 20, rāḥat olurun 68a- 14, raḥmet kılurun 29a- 18, recā ederin 74a- 18, 179b- 2, red ederin K95a- 4, ṣabr ederin K85a- 17, 170a- 4, ṣaqların 45b- 11, ṣaḳınurun 45b- 14, ṣaḳīl olurun 191b- 3, ṣanurun 18a- 10, selām vèrürin K95a- 4, selāmet bulurun K88a- 20, severin 91b- 7, 103b- 13, ṣıġınurun K84b- 7, K92a- 19- 20, K92b- 14, 138b- 1, ṣorarın 63a- 3, ṣoyup ṭururun 116b- 7, söylerin 124a- 19, süd emüp ṭururun 196a- 3, ṣehādet ederin 146a- 2, ṣükr ederin K85b- 1, K96b- 14, ta‘accüb ederin 177a- 12, 177b- 2, ta‘accüb kılurun 63a- 3, K87a- 4, taḥammül kılurun 170a- 5, terk ederin 98a- 11, tesellī bulurun K88a- 18, tevaḳḳu‘ ederin 201a- 16, unudurun 92a- 17, 119b- 18, utanurun 131a- 9, uyqusuz olurun 191b- 8, uyurun 191b- 7, vaḳf kılurun 45b- 9, vèrürin 45b- 10- 11- 13- 18, 59a- 19, 59b- 2, 188a- 11, yüz qaralığın ederin 131a- 10, za‘īf olurun 191b- 3, zan ederin 100a- 4, zem ederin 100b- 17, zıkr ederin 81a- 4. gelmişindir 197b- 9, girmişin 193b- 17, görmemişin 69a- 19.

{+Am}: (üstün ile) 11 örneği vardır: bilmezem 42b- 9, 83a- 5- 6, gülerem 128a- 18, kayırmazam 75b- 3, keserem 181a- 7, taleb ederem 202a- 6, tedbîr ederem 195a- 5, temennâ ederem 95b- 17, 96a- 1, zan ederem 188b- 14.

{+sIn} Teklik 2. Şahıs Eki

Eski Türkiye Türkçesinde düz ünlülü olan ek (Gülsevin, 1997: 81), yuvarlak ünlülü tabanlardan sonra uyum dışı kalmıştır. Ekin düz ve yuvarlak ünlülü tabanlardan sonra geldiği örnekler şunlardır:

görüp turur mısın 4b- 16, def^f-i şübhe etmişsin 5b- 17, dëyesin 7a- 17, kılursın 7b- 12, ağlarsın 12b- 9, günâh işlemişsin 18a- 10, söylersin 19a- 13, utanmaz mısın 21b- 16, 38a- 3, ta' zîm edersin 23a- 16, varmazsın 23b- 17, me'yûs olmuşsin 28a- 9, câhil olursın 34a- 17, bilmezsin 34a- 18, hâyin olursın 34a- 19, lâyıķ olmazsın 34a- 19, olursın 38a- 4, kenz etmezsin 45b- 16, hâzîne kılmazsın 45b- 16.

XVI. ve XVII. yüzyılda yazılmış Arap harfli metinlerde yuvarlak ünlülü örneklerine çok az rastlanan -her yüzyılda bir örnek- {+sIn} teklik 2. şahıs ekinin (Kartallıoğlu, 2011: 506- 508) yuvarlak ünlülü örnekleri üzerinde çalıştığımız metinde üç örnekte tespit edilmiştir.

nice olursun 54a- 7, hükmi mi kılursun 59a- 14, çağırursun 187b- 14.

Bir örnekte ikinci teklik şahıs ekinin 'sen' şeklinde geldiği gözlemlenmiştir:

harâb etmişsen 84a- 17.

{+vUz}, {+Uz} Çokluk 1. Şahıs Ekleri

{+vUz}, {+Uz} çokluk 1. şahıs ekleri Eski Türkiye Türkçesinde yuvarlak ünlüdür (Gülsevin, 1997: 93- 94).

İncelediğimiz metinde ekin {+vUz} şeklinin daha az kullanıldığı görülmektedir. Büyük oranda yuvarlak ünlü olan {+Uz} eki yuvarlak ünlü tabanlardan sonra uyum dışı kalmıştır. Ekin düz ünlü şekli bir örnekte görülmektedir:

{+Uz}: feraḥ oluruz 161a- 6, inanuruz 188a- 5, intiḳām alıcıyuz 178b- 10, namāz kılmazuz 166a- 9, olduğumuza 84b- 12, oluruz 138b- 19, taḫuruz 82a- 14, uçururuz 36a- 11.

bilmezüz 123a- 5, dönerüz 36b- 17, éderüz 36a- 11, étmezüz 60a- 2, giderüz 201b- 12, ḫaber vèrürüz 53b- 8, ḫuşūmet éderüz 12a- 10, ıztırāb çekmezüz 79a- 13, kıṣṣa éderüz 60a- 17, ḫaleb éderüz K99b- 16, tevaḳḳuf éderüz 201b- 12, zem éderüz 73b- 17.

{+vUz}: Metinde 5 yerde tespit edilmiştir.

bilevüz 36a- 10, bilmeyevüz 36a- 10, inanavuz 188a- 6, i' timād kılavuz 188a- 7, olavuz 55a- 16.

Metinde {+Uz} ekinin düz ünlü bir örneği tespit edilmiştir:

{+Iz}: (ye/ esre) olamazız 131a- 7.

{+Uz} ekinin düz ünlü şekilleri XVI. yüzyılda yazılmış Arap harfli farklı yazmalarda da görülmektedir (Kartallıoğlu, 2011: 510).

{+sIz} Çokluk 2. Şahıs Eki

{+sIz} çokluk 2. şahıs eki Eski Türkiye Türkçesi ve XVI. yüzyıla kadar olan Arap harfli metinlerde düz ünlülü olarak tespit edilmiştir (Kartallıoğlu, 2011: 518).

Üzerinde çalıştığımız metinde de ekin daima düz ünlülü olarak kullanıldığı ve yuvarlak ünlülü tabanlardan sonra uyum dışı kaldığı görülmüştür:

Düz ünlülü tabanlardan sonra: bilmezsiz 96a- 17, bulasız 180b- 13, da' vet edersiz 123b- 11, dilersiz 127b- 12, geyersiz 137a- 8, göresiz 115a- 3, hamd étmez misiz K84b- 10, istersiz 97b- 7, olasız 203a- 15, ta' z̄im edersiz 23a- 13, teslīm edesiz 30b- 2, tesmiye edesiz 182a- 7.

Yuvarlak ünlülü tabanlardan sonra: görürsiz 201a- 17, haber vērür misiz 204a- 11, huşūmet edişürsiz 12a- 10, oğursız 98b- 16, olursız 48b- 18, 141a- 2, oturursız 132a- 4, ölürsiz 172a- 3.

{+dUm} Görülen Geçmiş Zaman Teklik 1. Şahıs Eki

Eski Türkiye Türkçesinde daima yuvarlak ünlülü olan ekin XVI. yüzyılın ikinci yarısından itibaren düz şekillerinin ortaya çıktığı belirtilmektedir (Kartallıoğlu, 2011: 368).

Metinde ekin düz ünlülü şekli yoktur. Ek düz ünlülü tabanlardan sonra dudak uyumuna bağlanmamıştır.

Düz ünlülü tabanlardan sonra: gıtdüm 5a- 15, kabūl kıldum 116a- 9, müşāhede kıldum 21b- 10, namāz kıldum 8b- 17, şabāhladum 159b- 2, uyanladum 57b- 16 vs.

Yuvarlak ünlülü tabanlardan sonra: buldum 74b- 4, dedüm 7b- 17, girdüm 9a- 6, işitdüm 52a- 16, mübtelâ oldum 70b- 14, taleb eyledüm 150a- 9, terk êtdüm 57b- 16, zan eyledüm 117b- 18 vs.

{-dUŋ} Görülen Geçmiş Zaman Teklik 2. Şahıs Eki

Ek Eski Türkiye Türkçesinde yuvarlak ünlülüdür (Gülsevin, 1997: 89). XVI. yüzyıl sonunda istinsah edilen İM nüshasında ekin düz ünlülü şekli yoktur:

araduŋ 99b- 5, atduŋ 84a- 7, bulduŋ 52b- 14, ğâfil olduŋ 40b- 1, güzel kılduŋ 92b- 9, ırlarıduŋ 87b- 17, kıdır olduŋ 20a- 7, kılduŋ 12a- 11, muhtâc olduŋ 87b- 18, oğumaduŋ 42a- 18, 42b- 2, olmaduŋ 99b- 13, otururıduŋ 87b- 17, şehâdet kılduŋ 59a- 17, turğurduŋ 80a- 6, vâkıf olmaduŋısa 34a- 17, vâşıl olmaduŋ 64a- 16, yaraqladuŋ 79a- 14, yapdurduŋısa 84b- 4- 6.

Metinde ekin düz ünlülü şekli N nüshasında ve bir örnekte yer almaktadır:

bağladıŋ N136a- 11.

XVI. yüzyılda yazılmış metinlerde ekin –az da olsa- düz ünlü şekillerinin bulunmasına rağmen (Kartallıoğlu, 2011: 374) üzerinde çalıştığımız eserde ekin Eski Türkiye Türkçesindeki şeklini koruduğu görülmektedir.

{-dI} Görülen Geçmiş Zaman Teklik 3. Şahıs Eki

{-dI} görülen geçmiş zaman teklik 3. şahıs eki, Eski Türkiye Türkçesinde düz ünlülüdür (Gülsevin, 1997: 89- 90).

Üzerinde çalıştığımız metinde bütün kullanımlarda ek düz ünlülüdür. Ekin yuvarlak ünlülü örneği yoktur. Ek, yuvarlak ünlülü tabanlardan sonra uyum dışı kalmıştır. Bazı örnekler şunlardır:

Düz ünlülü tabanlardan sonra: dedi 23a- 16, 100b- 1, 188a- 12- 14- 19, dediler 53a- 13- 17, eyitdi 129a- 2, geldi 4b- 15, inşa etdi 4b- 5, medh etdiler 53b- 3 vs.

Yuvarlak ünlülü tabanlardan sonra: buyurdu 5a- 2, 11a- 18, 19, buyurdılar 4a- 2, 204a- 15, 9b- 12- 18, darb olundu 66b- 7, lāzım oldu 49a- 6, nūrlandurdu 7b- 5, oğudu 51a- 17, 93b- 17, oldu 2a- 1, oturdu 128b- 16, rivāyet olundu 4a- 2, su'āl olundu 5a- 19, tuttu 7b- 11, vāqı'ı oldu 117a- 15, zafer buldu 116a- 15 vs.

XVI. yüzyıla ait bazı Arap harfli yazmalarda ek ünlüsünün yuvarlak olduğu örnekler görülmüştür (Kartallıoğlu, 2011: 114).

{-dUK} Görülen Geçmiş Zaman Çokluk 1. Şahıs Eki

Eski Türkiye Türkçesinde yuvarlak ünlülü olan ek (Gülsevin, 1997: 89), metinde büyük oranda yuvarlak ünlülüdür:

Düz ünlülü tabanlardan sonra: almaduk 135b- 5, bilmeduk 175b- 18, bilüridük 7a- 13, dedük 78b-11, 135b- 6, gönderüridük 140a- 10, götüreyidük 100b- 8, içdük 133a- 5, inşa etdük 144a- 1, irtikāb eyledük 202b- 1, işleridük 111a- 8, setr ederidük 111a- 10, söyleşiridük 7a- 12, su'āl etdük 39b- 13, su'āl eylemedük 203a- 11, şehādet etmedük 52b- 11, taleb etdük 68b- 6, tavāf etdük 13a- 1, terk etdük 131b- 13, üleşdürüridük 111a- 9, var eyledük 144a- 2, yardım ederidük 111a- 10, yedük 133a- 5, zıkr eyledük 131b- 15, geldük 39b- 15, 75a- 7, getürdük 39b- 13, girdük 75a- 5, halk olunmaduk K99b- 8, kılduk 70b- 3, mübāşir olurıdük 7a- 17, olurıdük 130b- 19, otururıdük 195a- 7, yevm-i 'ıyd kılırıdük 13b- 11.

Yuvarlak ünlülü tabanlardan sonra: ‘āṣī̄ olduk 202a- 19, bulduk 204a- 13, emr olunduk 55a- 15, gördük 18b- 2, kâyim olduk 158a- 3, me’nūs olduk 75a- 7, uyutduk 193a- 2.

XVI. yüzyıla ait farklı Arap harfli yazmalarda olduğu gibi (Kartallıoğlu, 2011: 351-352) metnimizde de ekin düz ünlülü şekilleri tespit edilmiştir:

kıldık 193a- 2, uyardık 193a- 2.

{-dUḡUz} Görülen Geçmiş Zaman Çokluk 2. Şahıs Eki

Ek, Eski Türkiye Türkçesinde yuvarlak ünlüdür (Gülsevin, 1997: 89). Metinde büyük oranda her iki ünlüsü de yuvarlak olan ekin, sınırlı sayıda da olsa zaman eki olan birinci parçasındaki ünlünün düzleştiği örnekler bulunmaktadır:

{+dUḡUz}: ağladuḡuz 81b- 19, buyurduḡuz 23b- 13, emr kılmaduḡuz 88b- 14, kurtulduḡuz K84b- 11, unuttuḡuz 113b- 10.

buḡz éderidüḡüz 166b- 3, dedüḡüz 98b- 4, dilerisenḡüz 68a- 5, 134a- 6, erişdüḡüz 48b- 3, erişmezisenḡüz 17a- 19, étdüḡüz 12a- 19, 78b- 11, gördüḡüz 20b- 14, göreyidüḡüz 166b- 2, güldüḡüz 177a- 3- 5, ḡabs étmezidüḡüz 70b- 6, ḡarāb étidüḡüz 201a- 10, hibe étidüḡüz 181a- 11, iḡtilāf édişdüḡüz 98a- 15, ḡabūl eyledüḡüz 116a- 6, mu‘āyene étidüḡüzden 204a- 11, şākırlıḡ étidüḡüz 12a- 19, ta‘yīn étidüḡüz 201a- 10, yemezidüḡüz 202b- 12, zıkr étmezidüḡüz 73a- 12.

Ekin düz ünlülü şekilleri metinde oldukça sınırlıdır. Şu örneklerde rastlanmıştır:

dedüḡüz 98b- 4, ḡarāb étidüḡüz 201a- 10 (N nüshasında), olurıdüḡüz 57a- 17, ta‘yīn étidüḡüz 201a- 10 (N nüshasında).

{-dlAr} Görülen Geçmiş Zaman Çokluk 3. Şahıs Eki

Eski Türkiye Türkçesinde ek düz ünlüdür (Gülsevin, 1997: 90).

İM nüshasında ekin yuvarlak ünlülü şekli yoktur. Ekin yuvarlak ünlülü tabanlardan sonra uyum dışı kaldığı görülmektedir:

Düz ünlülü tabanlardan sonra: çıkardılar 42b- 7, dediler 8a- 14, ihtiyâr êtdiler 7b- 4, yalvardılar 113b- 15 vs.

Yuvarlak ünlülü tabanlardan sonra: buyurdılar 4a- 1, halvet oldılar 7b- 3, helâk oldılar 86b- 18, muṭî^c oldılar 40a- 19, oḡudılar 131b- 19 vs.

Ekin yuvarlak ünlülü örneğine N nüshasında rastlanmıştır. Örnekte düz ünlülü tabandan sonra yuvarlak ünlülü ekin geldiği ve uyumun bozulduğu görülmektedir.

kıldularıdı N62a- 6.

{-mlş} Öğrenilen Geçmiş Zaman Eki

Ek, Eski Türkiye Türkçesinde daima düz ünlüdür (Gülsevin, 1997: 86- 87- 88).

Metinde, ekin Eski Türkiye Türkçesinde olduğu gibi daima düz ünlülü olarak kullanıldığı görülmektedir. Metinde birçok örneği bulunan ekin, uyum dışı örneklerinden bazıları şunlardır:

buyurmuşlar 55a- 7, 83a- 3, 101b- 1, buyurmuşdur 4a- 8, düşmiş 143b- 6, ḡāfil olmuşdur 4a- 16, görmüş 5a- 1, olmuş 72a- 2, ölmüşiken 65a- 2, tertib olunmuşdur 2a- 5, ṭurmuş 12a- 1, vārid olmuşdur 112b- 11, yazdurmuşdur 61b- 2 vs.

{-mIş} öğrenilen geçmiş zaman ekinin XVI. yüzyılda yazılan Arap harfli metinlerde de daima düz ünlülü olduğu tespit edilmiştir (Kartallıoğlu, 2011: 135).

{-Ur}, {-Ir}, {-Ar} Geniş Zaman Eki

Geniş zaman eki, ünlü ile biten fiil kökü veya gövdesinden sonra -r'dir: (oku-r/ bekle-r/ anla-r); ünsüz ile biten iki heceli kök veya gövdeden sonra -ır/ -ir/ -ur/ -ür'dür: (göster-il, bildir-il, yorul-ur, üzül-ür); tek heceli fiil köklerine ise yaklaşık %6 oranında -ır, %94 oranında -ar/ -er eki gelir (Tokatlı, 2003: 83).

Eski Türkiye Türkçesinde -ur/ -ür; -ar/ -er; ve r olarak kullanılan ekin bu dönemde dudak uyumuna girmiş şekilleri görülmeye başlamıştır (Argunşah, 1999: 62).

{-Ar}

Düz ünlülü tabanlardan sonra: çıkar (38) 6a- 19, 37a- 4, gider (60) 10a- 16, 151b- 6, şarariken 74a- 19, şatar 11a- 15, 12a- 13, şatarıdı 110a- 16 vs.

Yuvarlak ünlülü tabanlardan sonra: düşer 63b- 6, 86a- 1, konar 8a- 5- 7, 22b- 10, konarıdı 8a- 4- 7, kopardı 35b- 4, koparmış 35a- 6, tatarısa 4a- 17, 129a- 6 vs.

{-Ir}

Şu örneklerde düz ünlülü tabanlardan sonra gelen {-Ir} geniş zaman eki uyuma bağlamıştır:

çağırır 87b- 17, çağırırıldı 38- 16, eydirdi 154a- 14, eydirler 48a- 12, gelir N14a- 16, gözedirler 33b- 6, tarılırlar 153b- 7.

Metinde bazı örneklerde geniş zaman ekinin yuvarlak ünlülü tabanlardan sonra {-Ir} biçiminde geldiği ve uyum dışı kaldığı görülmektedir:

göriirler 14b- 17, unudırımış 176b- 7.

{-Ur}

Düz ünlülü tabanlardan sonra: alur 19b- 2, 50a- 9, 69a- 13, alurlar 34b- 14, 78b- 7, edebilür 4b- 4- 10, 110b- 5, 115b- 14, gelür (47) 7a- 5, 202b- 10, alur (15) 21a- 4, 162a- 6- 7- 8, ılur (122) 8b- 8, 124a- 7, söyleşürler 7a- 11, söyleşürleridi 144b- 7, varur (19) 16b- 17, 142b- 5, anur 94b- 19, 95a- 19, 141b- 11, anurlar 68a- 16, anurın 18a- 10, yaturıdı 135b- 9, yaturiken 18a- 2 vs.

Yuvarlak ünlülü tabanlardan sonra: bulur (17) 9a- 10, 192b- 11, buyurur (32) 4b- 1, 186b- 5, girürler 23b- 15, görür (36) 27b- 14, 67a- 9, aldurur 7b- 11, 142b- 5, olur (703) 4a- 5, 83b- 8- 9, 204a- 4, olunur (83) 2a- 7, 203b- 12, urur (32) 169a- 11 vs.

{-AyIm}, {AyIn} Teklik 1. ahıs Emir Eki

{-AyIm}, {AyIn} teklik 1. ahıs emir ekinin Eski Türkiye Türkçesinde hem düz hem yuvarlak ünlülü örnekleri görülmektedir (Kartallıoğlu, 2011: 488).

Ek, metinde geen bütün örneklerde dudak uyumuna bağlıdır:

{-AyIm}: aböl ılayım 67a- 13, urayım 169b- 16, yarlığayım 13b- 17, yapayım mı 101b- 9.

dėyeyim 146b- 6, dűzeyim 169b- 11, edā edeyim 116b- 1, edeyim 32a- 4, gideyim 120a- 12, gőreyim 131b- 2, aber vėreyim mi 60b- 14, secde edeyim 88b- 9.

{-AyIn}: aņdurayın 103a- 3, bulayın 5a- 18, keşil olayın 116b- 15, olayın K90b- 6, unutmayayın 176b- 9, varayın 38a- 2, yapayın 85a- 14.

bileyin 88b- 5, 172b- 2, delālet ēdeyin 77b- 2, edā ēdeyin 126a- 5, ĥaber vēreyin 111a- 12, 204a- 8, ‘ilāc ēdeyin 148a- 18, işlemeyeyin 32a- 9, maĥal ēdeyin 80a- 17, mecālese ēdeyin 89b- 17, meyl ētdüreyin 29b- 4, řalıvēreyin 145b- 2, sevmeyeyin 86b- 3, tefekkür ēdeyin 145a- 9, vēreyin 96a- 14, ziyāret ēdeyin 38a- 2.

Metinde ekin her iki şeklinin de olmasına rağmen, eski şekil olan {AyIn} biçiminin daha fazla kullanıldığı görölmektedir.

Kartallioğlu, şalışmasında ekin uyum dışı bir örneğini tespit etmiştir (Kartallioğlu, 2011: 490).

{-sUn} Teklik 3. şahıs Emir Eki

Ek, Eski Türkiye Türkçesinde yuvarlak ünlölüdür (Gülsevin, 1997: 113). Eski Türkiye Türkçesinden sonra Osmanlı Türkçesi devresinde de son devirlere kadar yuvarlak ünlölü kalan ekin ünlüsü, Osmanlı Türkçesi döneminin sonlarına doğru düzleşmiştir (Ergin, 1998: 306).

Metinde ekin –çok az örnek dışında- yuvarlak ünlölü şekilleri görölmektedir. Ek düz ünlölü tabanlardan sonra uyuma bağlı değildir.

Uyum dışı örnekle şunlardır:

řoķmasun 35b- 15, çıķsun 47a- 15, 163b- 7, olmasun 53b- 17, müřāvere kılsun, ayrılısun 78b- 1- 2, olmasun 87b- 14, 89b- 2- 4- 9, aķsun K86b- 15, alsun K94b- 15, 154a- 11,

ziyāde kılsun 109b- 12, kılsun 120b- 9, 163b- 4, oqısun 163b- 7, muqarrer kılsun 189b- 3, yaraqlansun 191a- 2, mü'eyyed kılsun 195b- 2, fehm olunmasun 195b- 8.

vêrsün 7b- 18, getürmesün 17a- 15, terk êtsün 24a- 15, müdâvemet êtsün 26b- 13, raḥmet eylesün 30b- 4, şabr êtsün 34b- 3, izin vêrsün 38a- 1, gelsün 38b- 16, 41a- 5, girsün 41a- 5.

Ek, bir örnekte yuvarlak ünlülü tabandan sonra düz ünlülü olarak gelmiş ve uyum dışı kalmıştır:

uyusınlar 187b- 7.

Ekin düz ünlülü tabanlardan sonra dudak uyumuna bağlı tek örneği N nüshasında tespit edilmiştir:

olmasınlar N144b- 5.

{-AIUm} Çokluk 1. Şahıs Emir Eki

Ek, Eski Türkiye Türkçesinde yuvarlak ünlülüdür (Gülsevin, 1997: 107).

Metinde ekin düz ünlülü şekline rastlanmamıştır. Ek, uyuma bağlı değildir:

Düz ünlülü tabanlardan sonra: 'afv êdelüm 186a- 18, 'amel êdelüm 124a- 10, ibtidâ êdelüm K84b- 19, nice kılalum 103a- 10, ma'îşet kılalum K87b- 20, tar kılmayalum 90b- 11, taṭayyub êdelüm 142b- 9, temennî êdelüm 95b- 16.

Yuvarlak ünlülü tabanlardan sonra: getürelüm 100a- 5, mübâşir olalum 129b- 12, râzî olalum 129b- 11.

XVI. yüzyılda yazılan Arap harfli metinlerde ekin uyuma bağlı tek örneği tespit edilmiştir (Kartallıoğlu, 2011: 337).

{-(U)η}, {(U)η Uz} Çokluk 2. Şahıs Emir Eki

Yardımcı ünlüsü Eski Türkiye Türkçesinde yuvarlak olan ek (Gülsevin, 1997: 112), incelediğimiz metinde de düzenli olarak yuvarlak ünlülü olarak kullanılmıştır:

{+(U)η}: ‘âdet kıluḡ 157b- 12, atuḡ 46b- 1, bilüḡ 47b- 18, 160b- 1, cimā‘ édüḡ 126a- 9, du‘ â édüḡ 84a- 15, édüḡ 88a- 8, gelüḡ 84a- 15, gëyüḡ 137a- 3, görüḡ 84a- 15, ḡazer édüḡ 72a- 18, 105a- 19, 134a- 7, ‘ibâdet édüḡ K87b- 17, iḡtirâz édüḡ 79a- 7, ikrâm édüḡ 58a- 13, isti‘ânet édüḡ 79b- 12- 13- 14, 114a- 2, isti‘mâl édüḡ 140b- 16, 141a- 2, iḡâ‘at édüḡ 46b- 2, ḡayd édüḡ 26b- 4, kefen kıluḡ 140a- 1, kıluḡ 58b- 15, lu‘b édüḡ 134b- 8, muḡâlif oluḡ 141a- 7, nedâmet édüḡ 29b- 3, oturuḡ 95b- 16, ögrenüḡ K87b- 16, şaçuḡ 102a- 18, 102b- 10- 12, şaḡınuḡ 46b- 11, 65b- 7, K89a- 7, 105a- 19, 105b- 2, 107b- 15, 141a- 5, 179a- 9, şükr üzerine oluḡ 115a- 5, ḡaḡınuḡ 139b- 12, ḡaleb édüḡ 25a- 15- 16, K91a- 12, ta‘zîm kıluḡ 57b- 18, tebrîd édüḡ 98b- 1, tevaḡḡuf kıluḡ 97b- 7, tezevvüc édüḡ 140b- 15, varuḡ 25b- 7, K84a- 16- 19- 21, K84b- 1, vaşf édüḡ 125b- 15, vërüḡ 10b- 4, yaḡın olun 67b- 12- 13, ziyâde kıluḡ 115a- 2.

{+(U)ηUz}: aḡladuḡuz 81b- 19, emr kılmaduḡuz 88b- 14, nâfi‘ olurıduḡuz 57a- 17.

Metinde ekin asıl ünlüsünün düz şekline rastlanmamıştır. Kartallıoğlu’nun XVI. yüzyıla ait Arap harfli yazmalarda, ekin düz ünlülü şekli tespit edilmiştir (Kartallıoğlu, 2011: 461).

{-mAlI} Gereklilik eki

{-mAlı} gereklilik ekinin Eski Türkiye Türkçesi devresinin sonlarına doğru ortaya çıktığı düşünülmektedir (Ergin 1998: 313) Ek, bu dönemde asıl kendi fonksiyonunu icra etmeyip, gelecek zaman sıfat-fiili olarak kullanılmıştır (Akkuş 2000: 67- 84).

Metnimizde gereklilik kipi ifade eden herhangi bir eke rastlanmadığı gibi başka fonksiyonlarda kullanılan –mAlı eki de yoktur. Metinde gereklilik -mAk gerek, -sAm gerek ifadesiyle yapılmıştır. Bazı örnekler şunlardır:

almağ gerek 18b- 9, 72a- 14, i' tiğād etmek gerek 6a- 16, qaderī olmamağ gerek 6b- 6, qorqmağ gerek 126a- 9, qosam gerek 100a- 10, müşāvere etmek gerek 33a- 9, taḥṣīl etmek gerek 16b- 14, ta' zīm eylemek gerek 189a- 1, vērse gerekdür 12b- 4, yoldaş olmağ gerek 185a- 9.

{mI} Soru Eki

{mI} soru eki, Eski Türkiye Türkçesinde yuvarlak ünlüdür (Ergin, 1998: 243). Ek, Klasik Osmanlı Türkçesi dönemine ait incelenen Arap harfli yazmalarda daima düz ünlü olarak tespit edilmiştir (Kartallıoğlu, 2011: 230- 232).

Metinde ek bütün örneklerde düz ünlüdür. Bazı örnekler şunlardır:

görüür mi 4b- 18, ' ibādet mi éderin 4b- 17, kılmadı mı 67a- 2, olduḡ mı 181a- 12, olmaz mı 187b- 12- 13, olur mı 199a- 17, 200b- 17 vs.

SONUÇ

Âşık Çelebi'nin Ravza Tercümesi (İnceleme- Metin- Sözlük) adını taşıyan bu çalışmada, XVI. yüzyıl Türkçesinin nesir dilini ve bu dönemin dil özelliklerini (özellikle dil ve dudak uyumu) ortaya koymak amaçlanmıştır. Bunun için dönemin güçlü kalemlerinden şair, mütercim ve müellif Âşık Çelebi tarafından Türkçeye tercüme edilen Ravzatü'l-ahbâr el-Müntehab min Rebi' i'l-ebâr adlı yazma eser malzeme olarak seçilmiştir. Bu eserin seçilmesinde eserin dilinin sade olması, tercüme edildiği dönemde ve sonraki dönemlerde çok okunması gibi sebepler ayrıca etkili olmuştur. Eser, dönemin dil özelliklerini en iyi şekilde yansıtmaya ve dudak uyumunun başladığı bir dönemde yazılmasından dolayı da ayrı bir öneme sahiptir.

Çalışmanın metin kısmında, Ravzatü'l-ahbâr el-Müntehab min Rebi' i'l-ebâr adlı yazmanın İstanbul Araştırmaları Enstitüsü nüshası (İM) harekeli ve ulaşabildiğimiz en eski nüsha olması münasebetiyle metnin kuruluşunda esas alınmıştır. Ayrıca istinsah tarihi itibarıyla en eski nüsha olan Koç Vakfı Sadberk Hanım Müzesi Kütüphanesi Hüseyin Kocabaş Yazmaları nüshası (K) ile harekeli bir nüsha olan Nuruosmaniye Yazma Eserler Kütüphanesi nüshası (N) karşılaştırılarak tenkitli metin hazırlanmıştır.

İnceleme bölümü Ünsüzler ve Ünlüler üst başlıklarını taşımaktadır.

Ünsüzler:

Bir kelimedede ünsüz ikizleşmesi örneği tespit edilmiştir: ıssı

Harekeli olan İM ve N nüshalarında, Arapçadan alınma şu kelimelerde kelime içindeki hemzenin y'ye dönüştüğü ve bu değişikliğin hemzenin yanında y harfi kullanılarak gösterildiği tespit edilmiştir. Bu durum harekesiz olan K nüshasında çoklukla yoktur.

‘acāyib (< ‘acā’ib), ‘avāyid (< ‘avā’id), Āyişe (< Ā’işe), behāyim (< behā’im), beyis (< be’is), cāyiz (< cā’iz), cāyize (< cā’ize), Cebrāyil (< Cebrā’il), cerāyim (< cerā’im), dāyim (< dā’im), evāyil (< evā’il), fāyide (< fā’ide), ferāyiz (< ferā’iz), fevāyid (< fevā’id), fezāyil (< fezā’il), ğāyib (< ğā’ib), haḳāyık (< haḳā’ik), ḫalāyık (< ḫalā’ik), ḫavāyic (< ḫavā’ic), ḫāyin (< ḫā’in), ḫazāyin (< ḫazā’in), İsrāyil (< İsrā’il), ḳabāyih (< ḳabā’ih), ḳabāyil (< ḳabā’il), ḳāyil (< ḳā’il), ḳāyim (< ḳā’im), lāyih (< lā’ih), leṭāyif (< leṭā’if), leyim (< le’im), māyil (< mā’il), melāyike (< melā’ike), mesāyil (< mesā’il), Mikāyil (< Mikā’il), muṭmayin (< muṭma’in), naṣāyih (< naṣā’ih), nāyib (< nā’ib), nefāyis (< nefā’is), reyis (< re’is), ṣaġāyir (< ṣaġā’ir), sāyil (< sā’il), ṣāyim (< ṣā’im), sāyir (< sā’ir), sāyis (< sā’is), ūedāyid (< ūedā’id), ūerāyit (< ūerā’it), ṭavāyif (< ṭavā’if), ṭāyife (< ṭā’ife), zāyid (< zā’id), zāyil (< zā’il).

Şu kelimelerde hem t/ṭ hem d’li yazılışlar tespit edilmiştir: ḳurt/ kurd, yigit/ yigid, ṭaġ/ daġ, ṭur-/ dur-, ṭut-/ dut-, unut-/ unud-, uzat-/ uzad-, èt-/ èd-, elbette/ elbetde.

Şu kelimelerde ḳ/ḫ deġişikliği görölmüştür: ḳoḳu/ ḳoḫu, yoḫsa/ yoḳsa, uyḳu/ uyḫu.

Klasik Osmanlı Türkçesinin bazı eserlerinde görölen ŋ/ n deġişmesi özelliğine metinde bir örnekte rastlanmıştır: ḳoṅşu/ ḳoṅşu.

Bunun yanında metinde zamir n’sinin ŋ ile yazıldığı örnekler de tespit edilmiştir: ihtiyāruṅ elüṅe 68b- 18, yērüṅe 84b- 1.

N nüshasında gömlek kelimesinin iki farklı biçimde yazıldığı gözlemlenmiştir: göṅlek/ gömlek.

Metinde b/p deġişmesi örneği de bulunmaktadır. Parmak kelimesi iki farklı şekilde yazılmıştır: barmak/ parmak.

Ayrıca İM nüshasında Һabs olarak yazılan kelimenin K nüshasında Һaps şeklinde yazıldığı görülmektedir.

Bir kelimenin de semantik analogi yoluyla v >b değişmesine uğradığı tespit edilmiştir: esbāb (< esvāb).

Ünlüler:

Gerek kelimesinin metinde 172 yerde girek şeklinde, erkek kelimesinin ise 2 yerde irkek biçiminde harekelendiği görülmektedir. Bu durum müstensihin ağız özelliğini metne yansıtması olarak değerlendirilebilir.

Yazmalarda ‘eyle’ ve ‘öyle’ biçimlerinin aynı anda kullanıldığı örnekleri görmek de mümkün olmuştur.

Metinde birçok yerde 3. Teklik şahıs için kullanılan ‘andan’ ve ‘ana’ kelimeleri yanında ‘ondan’ ve ‘ona’ şekilleri de kullanılmıştır.

Ayrıca metinde ‘şol’ ve ‘ol’ zamirleri yanında ‘şu’ ve ‘o’ zamirleri de kullanılmıştır.

Metinde kapalı ê sesinin kullanıldığı da görülmektedir. Bu sesi taşıyan bēl, bēş, dē-, dēyü, êr-, êrte, êt-, vēr-, yē, yēr, yēg, yēn- ... gibi kelimeler çoklukla y kullanılarak yazılmıştır.

Ünlü Uyumları:

İnceleme bölümünde üzerinde ayrıntılı olarak durulan ünlü uyumlarıyla ilgili sonuçlar şu şekildedir:

Dil Uyumu (Kalınlık- İncelik Uyumu):

Eklerde dil uyumunun, bazı istisnalar dışında neredeyse tam olduğu söylenebilir. Bazı eklerde ise uyum dışında kalındığı görülmektedir:

Metinde şu eklerin tamamen ünlü uyumuna bağlı olduğu görülmüştür: {-AcAk} sıfat-fiil (partisip) eki, {+AGU}, {-AK}, {-AnAK}, {-ArAK}, {+cAGIz}, {+cAK}, {+cIK}, {+cUGAz}, {-GAn}, {-GU}, {-GUr-}, {-(I)K}, {-(I)K-}.

Şu eklerde de uyum dışı örnekler görülmektedir: {-AcAK} gelecek zaman eki, {+dAş}, {-dUK}, {-IcAK}, {+IİK}, {-mAK}, {+rAK}.

{-ken} eki tek şekilli olduğu için dil uyumuna aykırılık göstermektedir.

{+GI} ekinin imlada çoklukla ince şekli kullanılmıştır. Bu yüzden ek, kalın sıradan kelimelerde uyum dışı kalmıştır. Ekin kalın sıradan kelimelerde uyuma tabi örnekleri incelenen nüshalarda görülmektedir.

Dudak Uyumu (Düzlük- Yuvarlaklık Uyumu):

Dudak uyumu Eski Türkiye Türkçesinde çeşitli sebeplerle bozulmuştur. XVI. yüzyıldan sonra birçok ekin uyuma tekrar girdiği görülse de bazı eserlerde klasik imlaya bağlı kalındığı için XVI. yüzyılda uyuma bağlı olan bir ekin sonraki dönemlerde uyum dışı kaldığı örnekleri sıkça görmek mümkündür. İncelediğimiz XVI. yüzyıl sonu metni olan İM nüshasıyla, XIII. yüzyıl metni olan N nüshaları arasında bu durumun örnekleri vardır.

Metinde dudak uyumuyla ilgili şu sonuçlara ulaşılmıştır:

Eski Türkiye Türkçesinde bünyesinde yuvarlak ünlü bulunduran bazı kelimelerin metinde hem yuvarlak hem düz ünlülü biçimleri kullanılmıştır:

berü/ beri, degül/ degil/ degel, eksük/ eksik, kendü/ kendi, eyü/ eyi/ iyi, güyegü/ güyegi, kaçuğ/ kaçık, çürü-/ çürü-, kuru/ kurı, oğu/ oğı, semüz/ semiz, toğrı/ toğru, yeñü/ yeñi, yürü-/ yürü- gibi.

Yapım eklerinde:

Sadece düz ünlülü örnekleri bulunan ekler: {+CI}, {-InCA}, {+CAGIz}, {+CII}, {+CIIAyIn}, {-IcAK}, {DU}, {+(I)I}, {+I-}, {+(I)K-}.

Sadece yuvarlak ünlülü örnekleri bulunan ekler: {+AcUK}, {-Up}, {- (U)r-}, {-dUKCA}, {-dUKDA}, {-UbAn}.

Hem düz hem yuvarlak ünlülü örnekleri bulunan ekler: {-IcI}, {- (I)I-}, {- (I)n-}, {- (I)ş-}, {+IIK}, {+egü}, {+ArU}, {-dUK}, {-dUr}, {-dUr-}, {+GU}, {-GUr-}, {-U}, {- (U)K}, {+CUK}, {+CUGAz}, {+IU}, {+sUz}, {-U}, {-UrAK}, {- (I)D}, {- (I)m}, {- (X)n}.

Bu eklerden {-Up} Zarf-fiil eki, {- (U)r-} fiilden fiil yapma eki ve {-dUKCA} fiilden isim yapma ekinin düz ünlülü şekillerine N nüshasında rastlanmıştır.

Çekim (İşletme) eklerinde:

Sadece düz ünlülü örnekleri bulunan ekler: {+I} Yükleme (Akkuzatif) hâli eki, {-dI}, {-dIIAr}, {-mIş}, {-AyIm}, {-AyIn}, {mI}.

Sadece yuvarlak ünlülü örnekleri bulunan ekler: {+dUm}, {- (U)ñ}, {- (U)ñUz}.

Hem düz hem yuvarlak ünlülü örnekleri bulunan ekler: {+(U)m} İyelik eki, {+(U)ñ}, {(s)I}, {+(U)mUz} (ek ünlüsü daima yuvarlak), {+(U)ñUz}, {+IArI}, {(n)Uñ}, {+Um}, {In} şahıs eki, {+sIn}, {+VUz}, {+Uz}, {-dIK}, {-dUñUz}, {+sUn}, {-AIUm}.

Yazmalarda Eski Türkiye Türkçesinin karakteristik özelliklerini gösteren {-UbAn} yapım ekiyle {+vUz} çokluk 1. şahıs ekiyle, {Am}, {+In} teklik 1. şahıs eklerinin kullanımının devam ettiği görülmüştür.

İKİNCİ BÖLÜM

METİN

[İM, K, N1b]

(1) Bismi'llāhi'r-raḥmani'r-raḥīm

(2) el-ḥamdü-li'llāhi'r-rabbi'l-‘alemin ve’ş-şalātu³ ‘alā nebiyyihi ve resūlihi Muḥammedin ve ālihi ecma‘in (3) ba‘dehu şöyle ma‘lūm ola ki ‘ilm-i muḥāzarāt ‘ulūm-ı ‘Arabiyye ve fūnūn-ı edebiyye içinde (4) ‘ilm-i nāfi‘ ve fenn-i fāḥirdür⁴ ṭavāyif-i enām ve ‘ulemā’-yı ‘izām bu fenne rağbet ède (5) gelmişlerdür ḥattā fāzıl-ı ‘allāme şāḥib-i Keşşāf ki ‘ulemā’ içinde Cāru’llāh ‘allāme (6) Zemaḥşerī demek ile meşhūrdur bu ‘ilimde Rebi‘u’l-Ebrār adlu bir kitāb (7) te’līf ètmişdür⁵ içinde leṭāyif-i esrārdan bī-nihāye fevāyid idā‘ ètmişdür ki⁶ (8) gāyetine idrāk èrmez ve nihāyeti⁷ recā olunmaz evhām ihātasından kâşir ve efhām (9) muḥāfazasından ‘āciz ve müteḳāşirdür fużalādan ba‘z-ı müteahḥirīn ol [N2a] kitābuḅ (10) fevāyidin naḥb èdüp ve nuket-i ‘avāyidin müstaḥsen gördügin ‘alā vechi’l-iḥtisār (11) ketb èdüp daḥı kütüb-i üdebāda vāḳıf olduḅ⁸ ve efāzıl-ı ‘ulemādan istimā‘ (12) èdügi leṭāyif-i ḥikāyātı ve ‘acayib-i ‘ibārātı ilḥāk èdüp Ravzātü’l-aḥbār el- (13) Münteḥab min Rebi‘i’l-ibrār dēyü ad vèrmişdür ve bu ‘abd-ı ḥaḳīr ve bende-yi pür-taḳşir (14) ol cenāb-ı sa‘ādet-nişāb mekremet-me’āb salṭanat-intisāb ḥazret-

³ İM1b- 1 ve’ş-şalātu: ve’ş-şalātu ve’s-selāmu N1b- 2.

⁴ İM1b- 3 fūnūn-ı edebiyye içinde (4) ‘ilm-i nāfi‘ ve fenn-i fāḥirdür: fūnūn-ı edebiyye (5) ‘ilm-i nāfi‘ dür ve fenn-i fāḥirdür N1b- 4.

⁵ İM1b- 6 bu ‘ilimde Rebi‘i’l-Ebrār adlu bir kitāb (7) te’līf ètmişdür: N’de yok.

⁶ İM1b- 7 ètmişdür ki: ètmişdür lākin N1b- 9.

⁷ İM1b- 8 nihāyeti: nihāyetine N1b- 10.

⁸ İM1b- 11 daḥı kütüb-i üdebāda vāḳıf olduḅ: ve daḥı kütüb-i edebde vāḳıf olduḅ N2a- 3.

i şehzâde-yi cüvân (15) baht-ı âsumân taht-ı melce-yi a' lâm-ı ' ulemâ-yı kâmilîn⁹ melâz-ı a' yâni'l-ümarâ'yı ve's-selâtin (16) es-sultân ibnü's-sultân ibnü's-sultân [K2a] sultân Selîm bin sultânü's-selâtin Süleymân han (17) bin¹⁰ sultân Selîm han¹¹ lâ-zâlet râyâtu saltanatıhi musallaaten¹² 'alâ ma'ârifil 'âlemîne (18) ve şümûsu ma' deletıhi tâli' atun 'alâ sükkâni'l-âfâki ve'l-arzayni tarafından işâret-i

[İM2a]

(1) 'âliye oldı ki bu kitâb-ı fâhîri ' Arabî lügatden Türkî lisânıla¹³ tercüme kııl ki (2) tâ¹⁴ fayidesi 'âm ola ' Arabî'den¹⁵ hazzı olmayanlar müstefîd olup câmi' ine ve mütercimine (3) ve sebep olanlara du' â edeler pes bu 'abd-ı fakîrleri dağı¹⁶ imtişâlen li'l-emri'l-'âlî (4) sem'an ve tâ'aten dëyüp 'alâ kadri'l-vus' i maqşûda şürü' [N2b] eyledi pes evvel (5) ma' lûm ola ki bu kitâb elli ravza üzre tertîb olunmuşdur ki (6) her biri ravza-yı cinândan nişân vërür evvelâ 'alâ tãriki'l-icmâl fihrist (7) ravza oldur ki¹⁷ beyân olunur evvelki ravza dînde ve aña müte'allık olan (8) 'ibâdâtdadur¹⁸ üçinci ravza¹⁹ saltanatda ve imâretde ve vizâretde ve siyâsetde ve 'adilde (9) ve 'afüvde ve mürüvvetde ve ihsânda ve vâlî ve hâkim olanlara tâ'atde ve (10) buña münâsib olanlardadur ikinci ravza 'ilmde ve hikmetde ve edebde ve kitâbetdedür (11) ve dağı buña muttasıl eşyâdadur dördüncü ravza²⁰ cihâdda ve katilde ve şehâdetde (12) ve harbde ve şulhde ve silâhlarda ve gâretlerde²¹ ve hezîmetde ve şecâ'atde (13) ve qorqaklıqda²² ve buña münâsib

⁹ İM1b- 14 hâzret-i şehzâde-yi cüvân (15) baht-ı âsumân taht-ı melce-yi a' lâm-ı ' ulemâ-yı kâmilîn: hâzret-i şehzâde-yi cüvân-baht melce-yi a' lâm-ı ' ulemâ-yı (9) kâmilîn N2a- 8.

¹⁰ İM1b- 17 bin: ibn K2a- 1.

¹¹ İM1b- 17 es-sultân ibnü's-sultân ibnü's-sultân sultân sultân Selîm bin sultânü's-selâtin Süleymân han (17) bin sultân Selîm han: es-sultân Selîm (10) ibn sultân Süleymân han ibn sultân Selîm han N2a- 9.

¹² İM1b- 17 musallaaten: sâta'aten K2a- 2, N2a- 11.

¹³ İM2a- 1 Türkî lisânıla: Türkî lisâna N2a- 14.

¹⁴ İM2a- 1 kııl ki (2) tâ: kııl tâ ki N2a- 14.

¹⁵ İM2a- 2 ' Arabî'den: ' Arabiyyet'den N2a- 14.

¹⁶ İM2a- 2 bu 'abd-ı fakîrleri dağı: bu 'abd-ı fakîr dağı N2a- 16.

¹⁷ İM2a- 7 fihrist ravza oldur ki: K2a- 10 fihrist oldur ki, N2b- 3 fihrist olunup.

¹⁸ İM'de burada yazılması gereken ikinci ravza satırın kenarına yazılmış: ikinci ravza 'ilmde ve hikmetde ve edebde ve kitâbetdedür ve dağı buña muttasıl eşyâdadur. Aynı ifade İM2A 10-11'de de var. Satır numaraları karışmasın düşüncesiyle burada bir düzeltme yoluna gidilmemiştir.

¹⁹ N'de ravza numaraları rakamla yazılmıştır.

²⁰ K2a- 15, N2b- 9 dördüncü ravza zanda ve firâsetde.

²¹ İM2a- 12 ve gâretlerde: K ve N'de yok.

olanlardadır beşinci ravza zanda ve firâsetde ve²³ ‘ağılda (14) ve zekâvetde ve re’yde²⁴ ve tedbîrde ve tecrîbe etmekde²⁵ ve müşâvere kılmaktadır (15) altıncı ravza kazâda ve hükümetde ve şühûd zikrinde ve düyûn ve huşûmetler (16) zikrindedür yedinci ravza²⁶ tâyife-yi mutaşavvıfa ve kuşşâş zikrindedür (17) [K2b] sekizinci ravza şan‘atlar ve hîrfetler zikrinde ve kesbde ve ticâretde ve ğinâda (18) ve fakrda ve bunlara münâsib olanlardadır toközüncü ravza [N3a] rızıkda ve rızıkdan (19) mahrûmlıkda ve tebeddül-i ahvâli tefâvüt dedür onıncı ravza dünyâ ve âhîret zikrinde

[İM2b]

(1) ve yılda ve ayda ve günde ve gecede ve sâ‘atde ve bunlara münâsib (2) olanlardadır²⁷ on birinci ravza semâda ve bulutda ve kıarda ve yağmurda ve yelde²⁸ (3) ve şovukda ve ıssıdadur on ikinci ravza odda ve çırâkdadır ve şuda (4) ve ağaçda²⁹ ve bağçede ve reyhânlarda ve ‘ağârda³⁰ ya‘nî yerde ve yurtdadır (5) on üçüncü ravza şehirlerde ve diyârda³¹ ve binâlarda ve bunlara müte‘allık³² olanlardadır on (6) dördüncü ravza melek ve cinde ve şeyâtinde ve hayvânâtdadır on beşinci ravza Allâh’içün muhabbet (7) ve buğz etmekde ve mücâlisetde ve kıardaşlıkda ve cevârihde³³ ve şöhbette (8) ve bunlara beşzerlerdedür on altıncı ravza cehilde ve lahnda ve tahtîrîf ve hâfâda (9) ve buña münâsib olanlardadır on yedinci ravza³⁴ cünûnda ve hamâkatda ve ğaflette ve mekirde (10) ve hîle kılmakda³⁵ ve ‘acelededür on sekizinci ravza cevâbâtda

²² K2a- 17 korkaklıkda yazılması gereken kelime muhtemelen müstensih hatası olarak yanlış yazılmıştır.

²³ İM2a- 13 zanda ve firâsetde ve: N’de yok.

²⁴ İM2a- 14 ve re’yde: N’de yok.

²⁵ İM2a- 14 tecrîbe etmekde: tercibe N2b- 13.

²⁶ İM2a- 16 yedinci ravza: yedinci N2b- 15.

²⁷ K2b- 4, N3a- 3 olanlardadır: olanlardur İM2b- 2.

²⁸ İM2b- 2 ve yelde: N’de yok.

²⁹ İM2b- 3 odda ve çırâkdadır ve şuda (4) ve ağaçda: otda ve ağaçda ve şuda N3a- 5.

³⁰ K2b- 8, N3a- 6 ağarda: ağar İM2b- 4.

³¹ İM2b- 5 diyârda: diyârlarda N3a- 7.

³² İM2b- 5 müte‘allık: münâsib ve (8) müte‘allık N3a- 7.

³³ İM2b- 7 kıardaşlıkda ve cevârihde: kıardaşlıkda ve civâr N3a- 10.

³⁴ K2b- 14, N3a- 12 ravza: İM’de yok.

³⁵ İM2b- 10 hîle kılmakda: hîlede N3a- 13.

ve reşakāt ya' nī (11) hüsni edāyıla³⁶ maqbūl kelimâtda ve cevâblardadır on toközuncü ravza³⁷ (12) hayâda³⁸ ve sükūtda ve 'uzletde ve vahdetde ve ihtilâtdadır (13) yigirminci ravza şabrda ve nefsi zabt etmekde ve 'iffetde [N3b] ve zühdde ve vera' da (14) ve helâl ve harâmdadır yigirmi birinci ravza Allāhu Ta'ālā hazretin zikir etmekde (15) ve Allāhu Ta'ālā'ya hamd etmekde ve tesbīh ve du'āda ve nebiye şalavāt vèrmekdedür³⁹ (16) ve istiğfârdadır yigirmi ikinci ravza şihhatde ve marazlarda ve 'illetlerde ve tıbda (17) ve devâda [K3a] ve buña münāsib olanlardadır⁴⁰ yigirmi üçüncü ravza medhde ve şenâda (18) ve tīb zikrinde⁴¹ ve zemde ve hicivde ve şetimde ve ğıybetdedür yigirmi dördüncü ravza (19) 'izzetde ve şerefde ve riyâsetde ve zelîllikte ve horlıkda ve hissetde

[İM3a]

(1) ve himmetsüzlükde ve buña münāsib olanlardadır yigirmi beşüncü ravza şıdkda⁴² ve emânetde ve vefâda (2) ve kızibde⁴³ ve riyâda ve kovcılıkda ve ğadrde ve hıyânetde ve seriğada (3) dur yigirmi altıncü ravza şefâ'atde ve 'inâyetde ve ıslâhda ve şalâh ve fesâdda (4) ve şerr ü fücür zikrinde⁴⁴ ve 'adâvetde ve aldamada ve hasedde ve buğzdedür (5) yigirmi yedüncü ravza şihhatde ve ni'etde ve şükürde ve küfrânında ve tevekkülde ve kanâ'atde (6) dür yigirmi sekizüncü ravza⁴⁵ hediyyede ve rişvet zikrinde⁴⁶ yigirmi toközuncü ravza ta'âmda ve elvânında (7) ve ziyâfetde ve zikr-i eklde ve toklıkda ve açlıkda ve lezzetde ve elemde⁴⁷ (8) ve buña müşâbih olanlardadır otuzuncü ravza zikr-i nisâda [N4a] ve tezevvüde (9) ve ahlâk-ı nisâda ve hitbede ya' nī

³⁶ İM2b- 11 hüsni edāyıla: K2b- 16 hüsni- i adâbla, N3a- 14 hüsni- i edebde.

³⁷ K2b- 16, N3a- 15 ravza: İM'de yok.

³⁸ İM2b- 12 hayâda: hayâtda K2b- 16, N3a- 15.

³⁹ İM2b- 15 du'âda ve nebiye şalavât vèrmekdedür: du'â ve Hazret-i Resûl'e şalavât-ı şerîf vèrmekdedür N3b- 3.

⁴⁰ İM2b- 17 münāsib olanlardadır: beşerlerdedür N3b- 5.

⁴¹ İM2b- 18 zikrinde: zikrinde N3b- 6.

⁴² İM3a- 1 şıdkda: şıdk N3b- 10.

⁴³ İM3a- 2 ve kızibde: N'de yok.

⁴⁴ İM3a- 4 zikrinde: zikrinde N3b- 12.

⁴⁵ K3a- 10 ravza: İM'de yok.

⁴⁶ İM3a- 6 rişvet zikrinde: rişvetdedür N3b- 15.

⁴⁷ İM3a- 7 ve elemde: K ve N'de yok.

‘avret taleb etmekde ve ğilmān zikrinde (10) ve livāta zikrinde ve cimā‘ da ve zekerde⁴⁸ ve fercde ve bunlara münāsib (11) olanlardadır otuz birinci ravza aşvātda ve elhānda ve ırlamağda ve semā‘ da⁴⁹ (12) ve lehvde ve lu‘bda ve lezzātda⁵⁰ ve zikr-i nebīzde ve sekrde ve bunlara müşābih⁵¹ (13) olanlardadır otuz ikinci ravza libāslarda ve hātemlerde ve elvānda ve boyada (14) ve қоқulardadır⁵² otuz üçüncü ravza muzhik kelimātda ve laṭifelerde ve zihkde (15) ve zurātda ve hezilde ve şiddetden sonra⁵³ hālāşdadur otuz (16) dördüncü ravza ağlamağda ve hüzinde⁵⁴ ve mekrūhlarda ve şiddetlerde ve belālarda (17) ve havfda [K3b] ve cez‘ ada ve şikāyetde ve ‘itābdadır otuz beşinci ravza eyi⁵⁵ hulklarda (18) ve güzel ‘ādetlerde ve kabīhlerde ve hilmde ve çirkinlikde ve ğazabda (19) ve rıfğ etmekde ve ‘unf kılmağda ve rikkatde ve kasāvetde ve rūhı hafif olmağda

[İM3b]

(1) ve şakīl olmağda ve tevāzu‘ da ve kibirde ve iftihārdadır otuz altıncı ravza (2) ‘amelde ve şiddetde ve meşekkatde⁵⁶ ve sür‘atde ve şugulde ve talebde ve havāyic (3) bitürmededir otuz yedinci ravza tama‘ da ve recāda ve emelde ve ye’s etmekde (4) ve hırşda ve temennāda ve va‘ de etmekde ve va‘ deyi⁵⁷ yerine getürmekde (5) ve muhālefet etmekde ve eglemekdedür [N4b] otuz sekizinci ravza hüsnde ve kubhda (6) ve semüzlükde ve arıklıkda ve uzunlukda ve kısalıkda ve kuvvetde ve za‘afdadır⁵⁸ (7) otuz toközüncü ravza ‘ışğda ve hevāda ve muhābbetdedür kırkıncı ravza (8) ‘acizde ve keselde ve takşirlikda ve hamākatda ve nisyāndadır kırk birinci ravza (9) ta‘accübedür kırk ikinci ravza zulümde⁵⁹ ve bağıde ve ezādadır kırk üçüncü ravza (10) esmāda ve

⁴⁸ İM3a- 10 livāta zikrinde ve cimā‘ da ve zekerde: livāta ve cimā‘ da N4a- 2.

⁴⁹ İM3a- 11 semā‘ da: semāda K3a- 16.

⁵⁰ İM3a- 12 lezzātda: lezzāt K3a- 16, N4a- 4.

⁵¹ İM3a- 12 müşābih: münāsib N4a- 5.

⁵² İM3a- 14 қоқulardadır: қоқulardadır N4a- 6.

⁵³ İM3a- 14 zihkde (15) ve zurātda ve hezilde ve şiddetden sonra: horaṭa ve hezilde ve şiddetden N4a- 7.

⁵⁴ İM3a- 16 hüzinde: hüzünlerde K3a- 21.

⁵⁵ İM3a- 16 eyi: eyü N4a- 10.

⁵⁶ K3b- 5, N4a- 14 şiddetde ve meşekkatde: şiddetden ve meşekkatden İM3b- 2.

⁵⁷ İM3b- 4 va‘ de etmekde ve va‘ deyi: va‘ dede ve N4a- 17.

⁵⁸ K3b- 10, N4b- 2 za‘afdadır: za‘afda İM3b- 6.

⁵⁹ İM3b- 9 zulüm: zulm N4b- 5.

künyetlerde⁶⁰ ve laḡablardadır kırk dördüncü ravza seferde ve ğurbetde (11) ve buña münāsib olanlardadır kırk beşinci ravza ḡullarda ve cāriyelerde (12) ve ḡidmetdedür⁶¹ kırk altıncı ravza yaşda ve tül-ı ‘ömrdedür ve kışalığında (13) dur ve şeyḡde⁶² ve şābdadır kırk yedinci ravza nevmde ve⁶³ uykusuzlukda ve rü’yāda (14) ve tefe’ül etmekde ḡayrıla ve taṡayyür etmekde şerrile ve kāhinlikdadır⁶⁴ (15) ve efsün oḡumaḡdadır kırk sekizinci ravza şı‘irde ve feşāḡatda ve belāḡatdadır (16) kırk toḡuzuncu ravza ḡarābetlerde ve nisbetlerdedür⁶⁵ ve babalar [K4a] ve analar ḡuḡūḡındadır⁶⁶ (17) ve şıla-yı raḡm etmekdedür naşīḡatdedür⁶⁷ ve zecirdedür ellinci ravza (18) mevtde⁶⁸ ve vaşıyyetde ve muşībetde ve buña münāsib olanlardadır⁶⁹ ḡabir (19) zıḡri ve tābūt zıḡri gibi ve ta‘ziye gibi⁷⁰ **ravza-yı evvel**

[İM4a]

(1) **dīnde ve aña müte‘allıḡ olanlardadır** Ḥazret-i Resūlu’llāḡ [N5a] şalla’llāḡu ‘aleyhi ve sellemden (2) rivāyet olundu ki minber üstinde buyurdılar⁷¹ اشعر كلمة قالتها (3) **العرب كلمة لبد الا كل شئ ما خلا الله** ya‘nī kelāmuḡ ziyāde (4) gerḡegi⁷² ve şı‘rün ziyāde ḡayrlusını ki ‘Arab anı dēmişdür bu kelāmdur ki ma‘nāsı (5) budur aḡāḡ ol ki her şey ki⁷³ Allāḡ’uḡ ḡayrıdur ol bāṡıldur zāyil olur (6) bāḡī ve ḡaḡ olan⁷⁴ zāt-ı Ḥaḡ’dur

⁶⁰ İM3b- 10 künyetlerde: künyetde ve daḡı N4b- 6.

⁶¹ İM3b- 12 ḡidmetdedür: ḡizmetdedür N4b- 8.

⁶² İM3b- 12 tül-ı ‘ömrdedür ve kışalığında (13) dur ve şeyḡde: tül-ı ‘ömrde ve kışalığında ve şeyḡ N4b- 9.

⁶³ N4b- 10: ve daḡı.

⁶⁴ İM3b- 14 kāhinlikdadır: kāhinlikda N4b- 11.

⁶⁵ İM3b- 16 nisbetlerdedür: nisbetlerde N4b- 13.

⁶⁶ İM3b- 16 ḡuḡūḡındadır: ḡuḡūḡında N4b- 13.

⁶⁷ İM3b- 17 şıla-yı raḡm etmekdedür naşīḡatdedür: şıla-yı raḡm etmekde ve naşīḡatde N4b- 14.

⁶⁸ K4a- 2, N4b- 14 mevtde: mevtdedür İM3b- 18.

⁶⁹ İM3b- 18 olanlardadır: olanlarda ve N3b- 15.

⁷⁰ İM3b- 18 ḡabir (19) zıḡri ve tābūt zıḡri gibi ve ta‘ziye gibi: ḡabir (16) zıḡri ve ta‘ziye gibidedür vallāḡu a‘lem ve’l-ḡakem N4b- 15.

⁷¹ N5a- 2 buyurdılar şı‘r.

⁷² İM4a- 4 gerḡegi: çirkinini N5a- 3.

⁷³ İM4a- 5 ki: N’de yok.

⁷⁴ İM4a- 6 bāḡī ve ḡaḡ olan: bāḡī olıcaḡ K4a- 9, N5a- 6.

sübhānehu ve ta‘ālā Hāzret-i ‘Alī'den rivāyetdür (7) rađıya'llāhu ta‘ālā ‘anhu⁷⁵ her nesne ki evhāmda⁷⁶ taşavvur olunur zātu' (8) llāh haqqında zātu'llāh anuñ hilāfidur haqqıkat vācib-i idrākde ‘aql ve vehm kâşir ve ‘ācizdür⁷⁷ Şāfi'î⁷⁸ hāzretleri buyurmuşdur ki (9) bir kimse ki⁷⁹ müdebbirini tālīb ola ya‘nī Hāq sübhānehu ve ta‘ālā ki müdebbirdür (10) cümle umūrında ve⁸⁰ talebinde kâyim ve şābit olsa eger fikri bu⁸¹ mevcūdāt-ı (11) mümkineden bir mevcūdda karar tutup muṭmayin olursa ya‘nī zāt-ı (12) Hāq'ı ol mevcūdātın bir mevcūd⁸² i' tikkād ederise ol kimse⁸³ müşebbehdür (13) ya‘nī Tağrı Ta‘ālā'yı⁸⁴ bir mümkinde teşbīh etmiş olur eger fikri mücerred⁸⁵ (14) nefy-i maḥzda kalurisa cümle her ne ki lāyih ola Tağrı'yı sübhānehu (15) ve ta‘ālā⁸⁶ andan tenzih edüp nefy-i [N5b] maḥzda kalurisa ol kimse⁸⁷ (16) mu‘atıldur ya‘nī ta‘til edicidür şifāt-ı şübūtiyyeden gāfil olmuşdur (17) bu dağı evvelki gibi bātıldur [K4b] ve eger fikri şuja karar tutarisa ki bir zāt-ı (18) mevcūddur ki⁸⁸ anuñ idrākinde ‘uḫl ve evhām ‘ācizdür dēyüp (19) ‘acizine i' tirāf ederise ol kimse muvaḥḥiddür Hāzret-i ‘Alī'den menḫüldür ki

[İM4b]

(1) buyurur⁸⁹ هو الذي انشاء الاشياء مبتدعاً فكيف (2) كيفية المرء ليس المرء يدركها فكيف الجبار ذي القدم (3) buyurur⁹⁰ kişi kendü keyfiyyetin idrāk edemez

⁷⁵ İM4a- 6 Hāzret-i ‘Alī'den rivāyetdür (7) rağıya'llāhu ta‘ālā ‘anhu: K4a- 10 Hāzret-i ‘Alī'den rivāyetdür rağıya'llāhu ‘anhu, N5a- 7 Hāzret-i ‘Alī'den rağıya'llāhu ‘anhu rivāyetdür.

⁷⁶ İM4a- 7 evhāmda: evhāmdan K4a- 11.

⁷⁷ İM4a- 8 kâşir ve ‘ācizdür: kâşirdur ve ‘ācizdür N5a- 10.

⁷⁸ İM4a- 8 Şāfi'î: İmām-ı Şāfi'î N5a- 10.

⁷⁹ İM4a- 9 ki: N'de yok.

⁸⁰ N5a- 12 ve: İM ve K'de yok.

⁸¹ N5a- 12 bu: İM ve K'de yok.

⁸² İM4a- 14 bir mevcūd: N'de yok.

⁸³ İM4a- 14 kimse: kimsene N5a- 15.

⁸⁴ K4a- 18, N5a- 15 Tağrı Ta‘ālā'yı: Tağrı Ta‘ālā İM 4a- 13.

⁸⁵ İM4a- 13 mücerred: K ve N'de yok.

⁸⁶ İM4a- 14 Tağrı'yı sübhānehu (15) ve ta‘ālā: K4a- 19 Tağrı sübhānehu ve ta‘ālā'yı, N5a- 17 Hāq sübhānehu ve ta‘ālā'yı.

⁸⁷ İM4a- 15 kimse: kimsene N5b- 1.

⁸⁸ İM4a- 17 zāt-ı (18) mevcūddur ki: zāt ki mevcūddur K4b- 1.

⁸⁹ İM4a- 19 Hāzret-i ‘Alī'den menḫüldür ki [4b] buyurur: yine (6) Hāzret-i ‘Alī'den menḫüldür ki buyurmuşlardur ki şı'r N5b- 5.

⁹⁰ K4b- 6, N5b- 9: buyurur ki.

Cebbār-ı (4) Qadīm'ün keyfiyyetin nice idrāk edebilür ol cebbār Hâk sübhānehu oldur ki⁹¹ ⁹² (5) cümle eşyâyı inşâ etdi ibtidāen kendü maḥz-ı kudretiyile qadīmi naḡş ve (6) mişāl yoğıdı pes ne keyfiyyetile idrāk ede anı ḥādīşü'n-nefs olanlar (7) bu kelām daḡı 'Alī'den menḡıldür raḡıya'llāhu 'anhu⁹³ 'aql resm-i 'ubudiyyeti (8) idrāk içündür⁹⁴ ya' nī ḡulluḡ 'ādetin fehm etmek içündür rubūbiyyet idrāk için degildür⁹⁵ ya' nī Taḡrı Ta'ālā'nuḡ rabbe'l-'ālemīn (9) olmaḡlıḡınuḡ esrārın fehm etmekiçün degildür 'uḡül-ı beşer anı nice idrāk (10) edebilür [N6a] Resūlu'llāh'dan mervīdür şalla'llāhu 'aleyhi ve sellem buyurur⁹⁶ ki (11) Hâk sübhānehu ve ta'ālā bu başīret gözinden muḡtecib olmuşdur anuḡ ḡaḡīḡatine (12) 'aḡıl ermez nitekim gözlerden muḡtecib olmuşdur anı gözler görüp (13) idrāk edemez ve mele'-i a'lā ya' nī göklerde olan ferīşterler ve maḡlūḡāt (14) ḡaḡḡı ḡaleb ederler bilmek isterler nitekim siz bu 'ālem-i arzīde ḡaleb (15) etdüḡünüz gibi bir kimse⁹⁷ geldi Ḥazret-i 'Alī'ye raḡıya'llāhu 'anhu (16) su'āl etdi dedi ki rabbūḡı görüp ḡurur mısın Ḥazret-i 'Alī buyurdu ki⁹⁸ (17) görmedüḡüm Taḡrı'ya 'ibādet mi ederin andan şonra ol kimse ḡerü⁹⁹ dedi ki (18) rabbūḡı nice [K5a] görürsin¹⁰⁰ rab görölür mi buyurdılar ki gözler anı idrāk (19) edemez müşāhede-yi 'ayān ile lakin ḡalbler anı idrāk eder ḡaḡāyıḡ-ı İmānıla

⁹¹ İM4b- 4 ol cebbār Hâk sübhānehu oldur ki: ol cebbār Hâk sübhānehu ve ta'ālādur ki K4b- 7.

⁹² İM4b- 3 Cebbār-ı (4) Qadīm'ün keyfiyyetin nice idrāk edebilür ol cebbār Hâk sübhānehu oldur ki: cebbār Hâk sübhānehu ve ta'ālā N5b- 10.

⁹³ İM4b- 6 'Alī'den menḡıldür raḡıya'llāhu 'anhu: K4b- 9 Ḥazret-i 'Alī'den menḡıldür ki, N5b- 13 Ḥazret-i İmām-ı 'Alī'den (14) menḡıldür ki.

⁹⁴ İM4b- 7 'aql resm-i 'ubudiyeti (8) idrāk içündür: K4b- 10 'aql resm-i 'ubudiyeti idrāk için degildür, N5b- 14 'aql vehm-i 'ubudiyetini idrāk içündür.

⁹⁵ K4b- 11, N5b- 15 ya' nī ḡulluḡ 'ādetin fehm etmek içündür rubūbiyyet idrāk için degildür: İM'de yok.

⁹⁶ İM4b- 10 buyurur: buyururlar N6a- 1.

⁹⁷ İM4b- 14 ālem-i arzīde ḡaleb (15) etdüḡünüz gibi bir kimse: K4b- 18 ālem-i arzīde ḡaleb eyledüḡünüz gibi bir kimse, N6a- 6 ālem-i arzda ḡaleb eyledüḡüz gibi bir kimsene.

⁹⁸ İM4b- 15 Ḥazret-i 'Alī'ye raḡıya'llāhu 'anhu (16) su'āl etdi dedi ki rabbūḡı görüp ḡurur mısın Ḥazret-i 'Alī buyurdu ki: Ḥazret-i 'Alī'den raḡıya'llāhu 'anhu su'āl etdi ki rabbūḡı görür misin (8) Ḥazret-i 'Alī daḡı buyurdılar ki N6a- 7.

⁹⁹ İM4b- 17 andan şonra ol kimse ḡerü: ol kimsene andan şonra N6a- 9.

¹⁰⁰ İM4b- 18 görürsin: bilürsin N6a- 9.

[İM5a]

(1) ya' nî gönül¹⁰¹ bir vechile ma' lûm edinür Hâkķ'ıñ varlığını ki gözle görmiş (2) gibi şübhesüz ve şeksüz olur hükemâdan biri buyurdı ki kişiye (3) vâcibdür ki Hâkķ'ıñ varlığına ikrâr êde ve 'ibâdet êde hâķîkatini¹⁰² (4) talebden bahşı terk êde eger hâķîkatini taleb êderise talebden ğayrı (5) nesneye êrmez zât-ı Hâkķ'ı kemâ hüve hâķķahu¹⁰³ kimse idrâk êdemez Hâzret-i 'Alî'den¹⁰⁴ (6) menķıldür ki eger ben tıfl iken ölsem [N6b] ve cennete girsem başa sürür vêrmez¹⁰⁵ (7) zîrâ büyük olup 'aqlum gelüp Hâkķ'ı¹⁰⁶ bilmeyince kemâle êrmez (8) aşıl i' tibâr Hâkķ'ı bilmekdedür bir kimse rabbini bilse celîl olur ve bir kimse (9) nefsin bilse zelîl olur ya' nî i' tibâr-ı küllî Hâkķ'ı bilmekdedür¹⁰⁷ bir kişi Hâkķ'ı bilicek (10) celâlin ve 'azametin bilmiş olur Hâķ sübĥânehu ve ta' âlâ daĥı ol ķulı celîlü' (11) l-ķadr êder bir kimse ki nefsin¹⁰⁸ bilse bilmiş olur ki kendüsi (12) bir muĥtâc nesnedür dâyim Hâkķ'a ibtizâli lâzımdur nefsini zelîl görüp dâyim (13) 'ubûdiyyet üzre olur Hâzret-i Ya' ķüb 'aleyhi's-selâm Hâzret-i Yûsufı (14) muĥtuladıķları vaķtin muĥtuciya dêmiş ki Yûsufı ne dîn üzre ķoduñ (15) gitdün beĥîr dēdi ki dîn-i İslâm üzre ķodum gitdüm buyurdı¹⁰⁹ ki (16) الان تمت النعمة يعقوب على ال ان تمت النعمة يعقوب على ال ya' nî Şimdi tamâm oldu (17) ni' met-i Ya' ķüb üzre ve âli üzre Hâzret-i Mûsâ 'aleyhi's-selâm buyurdı ki (18) seni yâ rabbî ne yêrde bulayın Hâķ sübĥânehu ve ta' âlâ buyurdı ki yâ Mûsâ¹¹⁰ (19) kaçan başa ki¹¹¹ kaçd êdesin başa vâşıl olasın [K5b] bir A' râbî'ye su'âl olundu

¹⁰¹ İM5a- 1 gönül: N'de yok.

¹⁰² İM5a- 3 'ibâdet êde hâķîkatini: 'ibâdet hâķîkatı K5a- 5, N6a- 14.

¹⁰³ K5a- 7, N6a- 16 kemâ hüve hâķķahu: kemâ hüve İM5a- 5.

¹⁰⁴ İM5a- 5 Hâzret-i 'Alî'den: Hâzret-i 'Alî'den rağıya'llâhu 'anhu N6a- 17.

¹⁰⁵ İM5a- 6 vêrmez: vêrmezidi N6b- 1.

¹⁰⁶ İM5a- 7 Hâkķ'ı: K ve N'de yok.

¹⁰⁷ İM5a- 9 bilmekdedür: bilmekdür N6b- 4.

¹⁰⁸ İM5a- 11 bir kimse ki nefsin: bir kimsene ki (6) nefsin N6b- 5.

¹⁰⁹ İM5a- 15 buyurdı: K5a- 18 buyurur, N6b- 10 buyurdılar.

¹¹⁰ İM5a- 18 yâ Mûsâ: N'de yok.

¹¹¹ İM5a- 19 ki: N'de yok.

[İM5b]

(1) vücūd-ı Hakk'a delīlden dēdi ki baġar baġire delīldür ya' nī (2) deve kıġı deveye delīldür eger deve olmasa kıġı daġı¹¹² (3) olmazdı ve ayak izleri mesīr¹¹³ ya' nī seyr ēdene delīldür [N7a] pes (4) semā-yı zāt-ı ebrāc ya' nī gök ki¹¹⁴ burelar issidür ve arz-ı zāt-ı fecāc (5) ya' nī¹¹⁵ yerler ki yollar issidür ve biġār-ı zāt-ı emvāc ya' nī zikrler ki (6) mevcler issidür 'alīm u ġabīre delālet ētmez mi¹¹⁶ ya' nī Hakk'ın vücūdına (7) delālet ētmez mi ēder bu maşnu'āt-ı ġarībeye ve āşār-ı 'acībeye¹¹⁷ şeksiz (8) ve şübhesiz nazār-ı başīreti olana şāni' -i' -i ġaġ¹¹⁸ ve mü'eşşir-i muṭlaġa¹¹⁹ (9) delīllerdür bir şūfī 'azīz kimseye¹²⁰ su'āl ētmişler ġaġ sübhānehu ve ta'ālā (10) nuġ birliğine delīlden¹²¹ eyitmiş kim¹²² أغنى الصباح عن الصباح (11) ya' nī şabāġ ġırāġa¹²³ ihtiyāc ġomamışdur ya' nī birliği bir mertebede¹²⁴ zāhir (12) dūr ki delīle ihtiyācı yoġdur buġa münāsib bir ġarınuġ¹²⁵ bir dānişmend (13) oġlı varımış bir ġün anasına eyitmiş ki bi-ġamdi'llāh¹²⁶ ana ol (14) ġadar 'ilm taḡşīl ētdüm ki ġaġ sübhānehu ve ta'ālānuġ varlığına ve birliğine (15) biġ bir delīlüm vardur dēmiş ġarı daġı mü'mine ve muvaġġide ġatun (16) imiş¹²⁷ eyitmiş oġul biġ bir şübheġ var imiş¹²⁸ biġ bir delīl ile¹²⁹ def -i (17) şübhe ētmişsin benüm ġaġ sübhānehu ve ta'ālānuġ varlığına ve birliğine (18) şübhem aşlā yoġdur ki delīle muḡtāc

¹¹² İM5b- 2 daġı: N'de yok.

¹¹³ K5b- 3, N6b- 17 mesīr: müsīn İM5b- 3.

¹¹⁴ İM5b- 4 semā-yı zāt-ı ebrāc ya' nī gök ki: semā-yı el-ebrāc ya' nī N7a- 1.

¹¹⁵ İM5b- 4 ya' nī: N'de yok.

¹¹⁶ İM5b- 6 delālet ētmez mi: delālet ister N7a- 3.

¹¹⁷ İM5b- 7 bu maşnu'āt-ı ġarībeye ve āşār-ı 'acībeye: bu maşnu'āt-ı ġarībe ve āşār-ı 'acībe N7a- 4.

¹¹⁸ N7a- 5 şāni' -i ġaġ: zāyi' -i ġaġ İM5b- 8.

¹¹⁹ İM5b- 8 mü'eşşir-i muṭlaġa: mü'min olana N7a- 5.

¹²⁰ İM5b- 9 kimseye: kimseneye N7a- 6.

¹²¹ İM5b- 10 delīlden: delīl nedür N7a- 7.

¹²² İM5b- 10 kim: ki K5b- 9, N7a- 7.

¹²³ İM5b- 11 ġırāġa: ġırāġına N7a- 8.

¹²⁴ İM5b- 11 mertebede: mertebe N7a- 8.

¹²⁵ İM5b- 12 bir ġarınuġ: N'de yok.

¹²⁶ İM5b- 13 bi-ġamdi'llāh: bi-ġamdi'llāh-i ta'ālā N7a- 10.

¹²⁷ İM5b- 16 imiş: N'de yok.

¹²⁸ İM5b- 16 var imiş: varımış K5b- 15.

¹²⁹ İM5b- 16 ile: ilen N7a- 13.

olam¹³⁰ demiş Hâzret-i ʿĪsâ'dan (19) ʿaleyhi's-selâm¹³¹ rivâyetedür buyurmuşlar ki لا يجد العيد

[İM6a]

(1) [N7b] yaʿnî ʿabd (2) haqîkat-ı imâna vâkıf olup meretebe-yi imânıla mütehaqqıq olmaz Allâhu Taʿâlâ'ya (3) ʿibâdet etmeği ve¹³² hamd etmeği sevmeyince haqîkat-ı imâna éren kimse¹³³ dâyim (4) muktezâ-yı imânı üzre ʿibâdet etmeği sever kendüden vâkıʿ (5) olan [K6a] ʿibâdeti dağı Allâh'ıñ ihsânın ve ʿaʿtâsın bilüp hamd etmeği de¹³⁴ (6) sever Hâzret-i Resûl'den¹³⁵ şalla'llâhu ʿaleyhi ve sellem rivâyet olunur ki buyurmuşlar ki¹³⁶ (7) bir bidʿat ki İslâm içinde zâhir olsa Haq sübhânehu ve taʿâlâ ol bidʿat (8) mukābelesine¹³⁷ bir velî şâlih kimse¹³⁸ halk éder ol bidʿatı defʿe (9) sâʿî olur ol bidʿatı menʿ¹³⁹ éder Şaʿbî rağıya'llâhu ʿanhu buyurmuşlar ki (10) sev âl-i Muḥammed'i şalla'llâhu ʿaleyhi ve sellem ve ʿalâ âlihi¹⁴⁰ lakin Râfizi olma yaʿnî hemân (11) muḥabbeti âl-i Muḥammed'e¹⁴¹ ḥaşr édüp sâyir¹⁴² aşḥâba buğz ve ʿadâvet etme¹⁴³ (12) dağı Allâh'ıñ vaʿidini işbât et¹⁴⁴ Mürçi¹⁴⁵ t̄âyifesinden¹⁴⁶ olma (13) Mürçi¹⁴⁷ ol t̄âyifedür¹⁴⁸ ki eydürler maʿşiyete imân olıcağ zarar (14) étmez¹⁴⁹ nitekim

¹³⁰ İM5b- 18 muhtâc olam: ihtiyâcım ola N7a- 15.

¹³¹ İM5b- 18 Hâzret-i ʿĪsâ'dan (19) ʿaleyhi's-selâm: Hâzret-i ʿYaḥyâ (16) ʿaleyhi's-selâmdan N7a- 15.

¹³² N7b- 2 Allâhu Taʿâlâ'ya ʿibâdet etmeği ve: İM6a- 3 Allâhu Taʿâlâ (3) ʿibâdet etmeğe: Allâhu Taʿâlâ'ya ʿibâdet etmeği K5b- 20.

¹³³ İM6a- 3 haqîkat-ı imâna éren kimse: K5b- 20 haqîkat ile éden kimse, N7b- 3 haqîkatıla éden kimsene.

¹³⁴ İM6a- 5 de: dağı K6a- 1, N7b- 5.

¹³⁵ İM6a- 6 Hâzret-i Resûl'den: Hâzret-i Resûl'llâh'dan K6a- 1-2, N7b- 5.

¹³⁶ İM6a- 6 buyurmuşlar ki: demişler N7b- 6.

¹³⁷ İM6a- 7 bidʿat (8) mukābelesine: bidʿatı mukābelesinde N7b- 7.

¹³⁸ İM6a- 8 kimse: kimsene N7b- 8.

¹³⁹ İM6a- 9 menʿ: defʿ N7b- 9.

¹⁴⁰ İM6a- 10 ve ʿalâ âlihi: ve ʿalâ âlihi ve şahbihi N7b- 10.

¹⁴¹ İM6a- 11 âl-i Muḥammed'e: âl-i Resûl'e N7b- 11.

¹⁴² İM6a- 11 sâyir: sâʿir K6a- 7.

¹⁴³ İM6a- 11 étme: étmeye N7b- 12.

¹⁴⁴ İM6a- 12 işbât ét: işbât N7b- 12.

¹⁴⁵ İM6a- 12 Mürçi: Mürciyye N7b- 12.

¹⁴⁶ İM6a- 12 t̄âyifesinden: t̄âʿifesinden K6a- 8.

¹⁴⁷ İM6a- 13 Mürçi: Mürciyye N7b- 13.

¹⁴⁸ İM6a- 13 t̄âyifedür: t̄âʿifedür K6a- 9.

¹⁴⁹ İM6a- 13 zarar (14) étmez: imân zarar étmez N7b- 13.

küfr ile t̄a' at f̄ayide¹⁵⁰ étmez imdi Allāh'ıñ va'îdini (15) işbât étmek¹⁵¹ gerek ya' nî bir mü'min bir ma' şiyet édicek Allāhu Ta'ālā (16) anıñ muqābelesinde 'iḳāb édmesine¹⁵² i'tiḳād étmek gerek günāhın (17) 'afv étmek daḥı cāyiz¹⁵³ ve daḥı nāsa bir günāh étmekile¹⁵⁴ [N8a] kāfirdür dēme (18) z̄irā böyle olıcaḳ Ḥāricī olur anlarıñ mezhebi oldur ki ma' şiyet (19) ile mü'min imāndan çıkar kāfir¹⁵⁵ olur d̄erler bu vechile i'tiḳād étme

[İM6b]

(1) mek gerek¹⁵⁶ daḥı ḥasene ve ḥayr olan işleri Ḥaḳ'dan bil anıñ (2) 'ināyetiyile ve ḥaḳıyıludur d̄e¹⁵⁷ seyyi'e ve şer olan işleri kendü nefsiñe (3) isnād ét kendüñüñ¹⁵⁸ yaramazlığından bil egerçe ki şerrüñ daḥı (4) ḥālıḳı Allāh'dur¹⁵⁹ ammā bizüm kendü kuşurumuzdan ve yaramaz kesbimizden Allāhu Ta'ālā (5) ḥaḳq étdi d̄emek gerek eger biz ḥayr¹⁶⁰ ḳaşd étsek Allāh¹⁶¹ anı ḥaḳq (6) éderidi Allāh tarafından¹⁶² bize cebr yoḳdur Ḳaderī olmamaḳ gerek¹⁶³ (7) Ḳaderī ol t̄ayifedür¹⁶⁴ ki her ne ise eger ḥayr eger şer ki (8) vāḳi' d̄ür cümle Allāh'ıñ maḥzā taḳd̄iriyiledür¹⁶⁵ hiç 'abduñ [K6b] medḥali yoḳdur (9) d̄erler 'abd öyle olıcaḳ mecbūr olur eger k̄üfür ve eger imān¹⁶⁶ (10) cebr ile şādır olmış

¹⁵⁰ İM6a- 14 f̄ayide: f̄a'ide K6a- 10.

¹⁵¹ İM6a- 14 Allāh'ıñ va'îdini (15) işbât étmek: Allāhu Ta'ālā (15) nuñ va'îdini işbât N7b- 14.

¹⁵² İM6a- 16 édmesine: étmesine K6a- 11, N7b- 16.

¹⁵³ İM6a- 17 cāyiz: cā'iz K6a- 12.

¹⁵⁴ İM6a- 17 nāsa bir günāh étmekile: K6a- 13 nāsa bir günāh étmek ile, N7b- 17 bir nās bir günāh étmekile.

¹⁵⁵ İM6a- 19 kāfir: N'de yok.

¹⁵⁶ İM6b- 1 girek.

¹⁵⁷ İM6b- 2 d̄e: d̄er (5) imdi N8a- 4.

¹⁵⁸ İM6b- 3 kendüñüñ: kendü N8a- 6.

¹⁵⁹ İM6b- 4 Allāh'dur: Allāhu Ta'ālā'dur N8a- 6.

¹⁶⁰ İM6b- 5 ḥayr: ḥayrāt K6a- 18.

¹⁶¹ İM6b- 5 Allāh: Allāhu Ta'ālā K6a- 19.

¹⁶² İM6b- 5 ḥaḳq étdi d̄emek gerek eger biz ḥayr ḳaşd étsek Allāh anı ḥaḳq (6) éderidi Allāh tarafından: anı (8) ḥaḳq éderidi Allāhu Ta'ālā cānibinden N8a- 7.

¹⁶³ İM6b-6 girek.

¹⁶⁴ İM6b- 7 t̄ayifedür: t̄a'ifedür K6a- 20.

¹⁶⁵ İM6b- 7 taḳd̄iriyiledür: taḳd̄iridür N8a- 10.

¹⁶⁶ İM6b- 9 imān: ehl-i İslām N8a- 12.

olur böyle olıcağ ‘abduñ günāhı olmaz (11) küfür ve ĩmān bir olmağ lāzım olur¹⁶⁷ bu vechile i‘tikād bātıldur (12) mü‘min-i muħaqqıķ ve ehl-i sünnet¹⁶⁸ ve cemā‘at olan kimse¹⁶⁹ bu mağūle i‘tikāddan (13) berī olmağ gerek¹⁷⁰ İbn-i Mes‘ūd'dan rağıya’llāhu ‘anhu mervīdür buyurmışlar ki (14) cemā‘at keşret-i nās ile degildür bir kimse kim ĩağ¹⁷¹ mezheb anuñıla (15) ola ol cemā‘atdür [N8b] eger şüretde bir kimse ise dağı Sevrī rağıya’llāhu ‘anhu (16) buyurmışlar ki cemā‘at bir ‘ālim-i muħaqqıķ kimsedür eger tağ (17) başında ise dağı Ĥazret-i ‘Alī'den rağıya’llāhu ‘anhu mervīdür (18) buyurmışlar ki¹⁷² *إن دين الله بين المقصر والغالي* ya‘nī Allāh'ıñ¹⁷³ (19) dīni muħařır ile ġālī ortasındadır¹⁷⁴ ya‘nī ne ĥadden eksük

[İM7a]

(1) ola¹⁷⁵ ne artuğ ola¹⁷⁶ *فعلیکم بلنموقة الوسطی* size lāzım olan (2) ortadur¹⁷⁷ ĥadd-i i‘tidāle olandur *ويرجع إليها* (3) *فيها لحق المقصر والغالي* ya‘nī ĥadd-i i‘tidāle olan ile tağřırlıķ edüp ġerü kalan (4) berüye lāĥıķ olur¹⁷⁸ mu‘tedil mağbül olur ve ilerü gidüp (5) ifrāt eden berü gelür ĥağķ-ı mu‘tedile rücū‘ eder mağbül olur¹⁷⁹ (6) Sokrat'dan mervīdür *خير الأمور* *أوسطها* ya‘nī emirlerüñ ĥayrlusı (7) ortalarındur ne ĥadden ziyāde ve ne eksük ola belki mu‘tedil (8) olandur demekdür ve¹⁸⁰ rivāyet olunmışdur ki *رأس الدين صحة اليقين* (9) dīnün başı yoğı yağın řaĥıĥlıgidür ya‘nī Ĥağķ'a ve Ĥağķ'ıñ aĥkāmına (10) cān u dilden yağın

¹⁶⁷ İM6b- 11 olur: gelür N8a- 13.

¹⁶⁸ İM6b- 12 ehl-i sünnet: ehl-i cennet N8a- 14.

¹⁶⁹ İM6b- 12 kimse: kimsene K6b- 4, N8a- 15.

¹⁷⁰ İM6b- 13 girek.

¹⁷¹ İM6b- 14 bir kimse kim ĥağ: bir kimse ise dağı kim N8a- 17.

¹⁷² İM6b- 17 Ĥazret-i ‘Alī'den rağıya’llāhu ‘anhu mervīdür (18) buyurmışlar ki: Ĥazret-i ‘Alī rağıya’llāhu ‘anhudan mervīdür ki buyurmışlar N8b- 3.

¹⁷³ İM6b- 17 Allāh'ıñ: Allāhu Ta‘ālā'ıñ N8b- 4.

¹⁷⁴ İM6b- 19 ortasındadır: ortasında N8b- 5.

¹⁷⁵ İM6b- 19 eksük [7a] ola: eksik N8b- 5.

¹⁷⁶ K6b- 11 ola: İM'de yok.

¹⁷⁷ İM7a- 1 size lāzım olan (2) ortadur: pes size lāzım (7) olan oldur ki N8b- 6.

¹⁷⁸ İM7a- 4 olur: olup N8b- 9.

¹⁷⁹ İM7a- 5 mağbül olur: mağbül N8b- 11.

¹⁸⁰ N8b- 13: ve dağı.

ve i' tirāf etmekdür Hāzret-i 'Āyişe'den rağı (11) ta' ālā 'anhā mervīdür ki¹⁸¹ buyurur Resūlu'llāh şalla'llāhu 'aleyhi ve sellem bizümile söyleşürler¹⁸² (12) [K7a] muşāhibet [N9a] éderidi ve biz dağı anuñıla muşāhibet édüp¹⁸³ söyleşürüdük (13) kaçan namāz vağtı olsa ke'ennehu ne ol bizi bilüridi ve ne biz anı (14) bilürüdük ya' nī Allāhu Ta' ālā emrine ve ađkāmına yağınımız ol mertebede¹⁸⁴ idi ki (15) kaçan vađt-i hükm olsa Allāhu Ta' ālā'nun ħavfi ve ħaşyeti bir vechile (16) ġālib olurıdı ve emr-i dīnde¹⁸⁵ ihtimām bir vechile¹⁸⁶ ħavī olurıdı ki (17) ħuşuşī emri itmāma ve edāya mübāşir olurıduğ bir vechile dēyesin ki (18) ħiç biri birin bilmez gibidür¹⁸⁷ biri birine iltifātı ve teveccühi yoğdur belki (19) teveccühleri mađzā Ĥađ¹⁸⁸ sübhānehu ve ta' ālāyadur ki ħađ edā ile řākat-ı beşeriyye

[İM7b]

(1) müte'allıđ olduđca emr-i ħađđı edā édeler¹⁸⁹ ba' z-ı fużalāya dēnildi¹⁹⁰ ki (2) teheccüd édenlerün ħāli nedür ki¹⁹¹ yüzleri güzel olur cevāb buyurdılar¹⁹² (3) إنيهم خلوا بلرحمن ألبسهم نوراً من نوره ve Hāzret-i Rađmān ünsiyile me'nūs olup¹⁹³ ħalvet iĥtiyār étdiler Hāzret-i Rađmān (5) dađı nūrından anları nūrlandurdı anıñiçün yüzleri münevverdür ħūbdur Hāzret-i (6) Rābi' a rađimehā'llāhu gēceli ve gündüzli biñ rek' at namāz kılırıdı¹⁹⁴ (7) ve dēridi ki¹⁹⁵ [N9b] ben bunun ile¹⁹⁶

¹⁸¹ İM7a- 10 Hāzret-i 'Āyişe'den rağı (11) ta' ālā 'anhā mervīdür ki: K6b- 20 Hāzret-i 'Āyişe rağıya'llāhu ta' ālā 'anhā mervīdür ki, N8b- 16 Hāzret-i 'Āyişe rağıya'llāhu ta' ālā 'anhādan mervīdür ki.

¹⁸² İM7a- 11 söyleşürler: söyleşüp K6b- 21, N8b- 17.

¹⁸³ İM7a- 12 muşāhibet édüp: N'de yok.

¹⁸⁴ İM7a- 12 ol mertebede: bir (4) meretebe N9a- 3.

¹⁸⁵ İM7a- 16 emr-i dīnde: emrinde N9a- 5.

¹⁸⁶ İM7a- 16 vechile: meretebe N9a- 6.

¹⁸⁷ İM7a- 18 gibidür: gibi K7a- 7, N9a- 7.

¹⁸⁸ İM7a- 18 Ĥađ: N'de yok.

¹⁸⁹ İM7b- 1 emr-i ħađđı edā édeler: K7a- 9 emr-i ħađđı edā éderler, N9a- 10 o ħađđı edā éderler.

¹⁹⁰ İM7b- 1 dēnildi: dēnilür N9a- 10.

¹⁹¹ İM7b- 2 ki: K ve N'de yok.

¹⁹² İM7b- 2 buyurdılar: K7a- 10 buyurdılar ki, N9a- 12 buyurmuşlar ki.

¹⁹³ İM7b- 2 ve Hāzret-i Rađmān ünsiyile me'nūs olup: K7a- 12 Hāzret-i Rađmān'ı me'nūs olup, N9a- 13 Hāzret-i Rađmān'ıla me'nūs oldılar.

¹⁹⁴ İM7b- 6 kılırıdı: kılırıdı N9a- 17.

¹⁹⁵ İM7b- 7 ki: N'de yok.

sevāb dilemezsin lakin Resūlu'llāh şalla'llāhu ta'ālā 'aleyhi ve sellem¹⁹⁷ (8) mesrūr etmek dilerin anıñçün kim¹⁹⁸ sāyir peygamberlere dēr ki nazar eyleñ benüm ümmetümden (9) bir hatun kişiye kim geceli ve gündüzli 'ameli böyle ola¹⁹⁹ bir gün (10) Haccāc İbn-i Müseyyeb katında namāz kıldı İbn-i Müseyyeb bunu gördi kim²⁰⁰ imāmdan öñden²⁰¹ (11) baş kıldurur ve baş²⁰² kıor selām vërdükden şonra kaftanın tıtdı (12) ve ğazabıla eyitdi ki yā sārık [K7b] ve yā hāyin namāzı böyle mi kılırsın yüzünge mi (13) urulmağ²⁰³ istersin dēdi Haccāc ol zamānda hacca varmış idi²⁰⁴ (14) gelüp Şām'a rücū' edüp ve Medīne'ye vālī olduğda 'ale'l-fevr (15) mescide gelüp Sa'īd ibn-i²⁰⁵ Müseyyeb hāzretinüñ meclisine kaşd (16) etdi ve aña dēdi ki sen baña fülān zamānda böyle dēyen degil misün²⁰⁶ (17) dēdi ol dağı ne' am ben ol kişiyim ki anı saña dēdüm dēdi (18) Haccāc eyitdi Allāh saña hayrlar ile cezālar ve²⁰⁷ 'ivaızlar vërsün (19) hayrlı mu'allim ve hayrlı mü'eddib olduñ²⁰⁸ sen dēdükden şonra

[İM8a]

(1) hiç bir vaqt kılmadum²⁰⁹ illā senüñ sözüñ hātırımda idi dēdi (2) İbn-i Zübeyr hāzretleri rağıya'llāhu 'anhu Mescid-i Harām'da namāz kılırıldı (3) huşū' ve huşū' ile²¹⁰ [N10a] bir vechile namāzda ağır ve tavīl tıururıldı (4) ki başına göğercin kıonarıldı şol yërde dikilmiş muhkem ağaç üzre (5) kıonar gibi ve İbrāhīm bin Yezīd bin Şerīk et-

¹⁹⁶ İM7b- 7 bunun ile: bununıla N9b- 1.

¹⁹⁷ İM7b- 7 şalla'llāhu ta'ālā 'aleyhi ve sellem: K7a- 16 şalla'llāhu 'aleyhi ve sellem, N9b- 1 şalla'llāhu ta'ālā (2) 'aleyhi ve sellem hāzretlerin.

¹⁹⁸ İM7b- 8 kim: N'de yok.

¹⁹⁹ K7a- 19, N9b- 4 böyle ola dēye.

²⁰⁰ İM7b- 10 kim: ki K7a- 20, N9b- 5.

²⁰¹ İM7b- 10 öñden: öñdin N9b- 6.

²⁰² İM7b- 11 baş: kelin N9b- 6.

²⁰³ İM7b- 13 urulmağ: urulmağı K7b- 1.

²⁰⁴ İM7b- 13 varmış idi: varmışıdı N9b- 9.

²⁰⁵ İM7b- 15 ibn: bin K7b- 4.

²⁰⁶ İM7b- 15 kaşd (16) etdi ve aña dēdi ki sen baña fülān zamānda böyle dēyen degil misün: kaşd edüp aña dēdi ki (12) fülān zamānda böyle dēyen degil misin N9b- 11.

²⁰⁷ İM7b- 18 hayrlar ile cezālar ve: hayrlar ilen N9b- 14.

²⁰⁸ İM7b- 18 olduñ: olduğıñ N9b- 15.

²⁰⁹ K7b- 8 kılmadum: N9b- 15 kılmaduğ, İM8a- 1 kılmadı.

²¹⁰ İM8a- 3 huşū' ile: huşū' ıla N9b- 17.

Teymī radīya'llāhu ʿ anhu (6) namāz kılırıldı ve secdede ol kadar eglenürıdı ki arķasına (7) serçecikler ķonarıdı²¹¹ dīvār üstine ķonar gibi bir kimse Resūl (8) ģazretine şalla'llāhu ʿ aleyhi ve sellem²¹² dēdı ki yā Resūlu'llāh duʿ ā eyle ki (9) Ħaķ sūbhānehu ve taʿ ālā baņa cennetde senūñile refīķ olmaķ müyesser ēde (10) buyurdılar keşret-i sūcūda ihtimām eyle çok çok²¹³ namāz kııl dēmek (11) ola ya sūcūdda ģuzūʿ ve ģuşūʿ²¹⁴ ēdüp çok dur dēmek ola (12) nevāfilde taṭvīl erkān-ı şalāta müsteģabdur ammā ferāyizde ģuşūşan (13) imām ola iʿ tidāl üzre olmaķ gerek İbn-i ʿ Abbās ve ʿ Alī radīya²¹⁵ (14) ʿ anhumā ve ʿ ani'ş-şahābeti ecmaʿīn dēdiler ki²¹⁶ Ħaķ sūbhānehu ve taʿ ālā (15) nebisini²¹⁷ gönderdi [K8a] lā-ilāhe illā'llāh şehādetiyile vaģdet-i Ħaķķ'a (16) şehādet ēdeler²¹⁸ bu ģuşūşda taşdıķ ētdükden şonra namāzı (17) ziyāde eyledi anı daģı taşdıķ ētdüklerinden şonra orucu²¹⁹ ziyāde ētdi (18) anı²²⁰ daģı taşdıķ ētdüklerinden şonra ģacci ziyāde eyledi (19) andan şonra cihādı yaʿ nī kāfire ʿ azābı²²¹ ziyāde eyledi²²² andan şonra

[İM8b]

(1) cümle dīni ikmāl²²³ ve itmām ētdi Muķātil²²⁴ rivāyet ēder ki Ħazret-i Nebi²²⁵ (2) şalla'llāhu ʿ aleyhi ve sellem Mekke'de iken şabāģda iki [N10b] rekʿ at namāz kılırlardı²²⁶ (3) ve yatsuda daģı²²⁷ iki rekʿ at namāz kılırlardı²²⁸ semāya ʿ urūc ētdükden

²¹¹ İM8a- 4 şol yērde dikilmiş ... (7) serçecikler ķonarıdı: N'de yok.

²¹² İM8a- 7 bir kimse Resūl (8) ģazretine şalla'llāhu ʿ aleyhi ve sellem: bir kimse Resūlu'llāh (3) şalla'llāhu ʿ aleyhi ve sellem ģazretlerine N10a- 2.

²¹³ İM8a- 10 çok çok: çok N10a- 6.

²¹⁴ İM8a- 10 ya sūcūdda ģuzūʿ ve ģuşūʿ: sūcūdda ģuşūʿ ve ģuzūʿ N10a- 6.

²¹⁵ İM8a- 13 radīya: radīya'llāhu N10a- 9.

²¹⁶ İM8a- 14 ki: N'de yok.

²¹⁷ İM8a- 15 nebisini: nebisin N10a- 10.

²¹⁸ İM8a- 16 ēdeler: ēderler N10a- 12.

²¹⁹ K8a- 3 orucu: ģacci İM8a- 17.

²²⁰ İM8a- 18 anı: K'de yok.

²²¹ İM8a- 19 ʿ azābı: ģazāyı K8a- 4.

²²² İM8a- 16 taşdıķ ētdükden şonra ... (19) ziyāde eyledi: taşdıķ inkārından şonra (13) orucu ziyāde eyledi daģı taşdıķ inkārından (14) şonra cihādı yaʿ nī kāfire ģazāyı ziyāde eyledi N10a- 12.

²²³ İM8b- 1 ikmāl: tekmiil N10a- 15.

²²⁴ Muķātil: İM'de Maķātil olarak harekelenmiş.

²²⁵ İM8b- 1 Ħazret-i Nebi: Ħazret-i Resūlu'llāh N10a- 16.

²²⁶ İM8b- 2 kılırlardı: kılırıldı N10b- 1.

²²⁷ K8a- 7 daģı: İM'de yok.

şonra bēş vaqt (4) namāzı emr eylediler²²⁹ Hāzret-i ‘Alī’den rađıya’llāhu ‘anhu rivāyet kılurlar ki (5) buyurur²³⁰ kaçan bir ‘abd ölse aña ağlar namāz kıldıđı yēr²³¹ ve ‘ameli gökden²³² (6) ‘urūc êtdüğü²³³ mekân dađı ağlar Cābir rađıya’llāhu ‘anhu eydür ki²³⁴ Resūlu’llāh (7) hāzretlerine şalla’llāhu ‘aleyhi ve sellem dēnildi ki yā Resūlu’llāh²³⁵ fūlān kimse²³⁶ gēcede (8) namāz kılur ve şabāh uğurlık ēder buyurdılar ki mercūdur ki anuđ²³⁷ (9) namāzı anı nehy eyleye bu mađūle fi’l êtmege māni’ ola ve Temīmīlerden (10) bir ‘azīz eydür Hāzret-i Süfyān-ı Şevrī bize ađşam namāzına imām (11) olup namāza şürū’ êtdi kaçan ki Fātiha’yı okuyup nesta’īne geldi (12) ağladı ve kırā’ati kesdi şonra namāza şürū’ êtdi vaqtā ki (13) namāzı tamām êdüp kıldı²³⁸ bizden yaña iltifāt êtdi ve dēdi ki benüm gibi (14) kimse lāyık degildür ki²³⁹ tađaddüm êdüp halka imāmet ēde ve bundan (15) şonra artuđ imāmet êtmedi evvelince ol ‘azīzün kemāl-i ihtiyātından (16) ve kendüye ‘adem-i i’timādından idi ki²⁴⁰ böyle dēdi nefsinı kesr êtmek (17) idi ba’z-ı ‘azīz dađı dēdi ki Zū’n-nūn-ı [K8b] Mışrī’nünj ardında namāz kıldum (18) kaçan ki ref’-i yed êdüp²⁴¹ Allāhu ekber dēmek diledi Allāh dēdi (19) [N11a] mebhūt oldu şöyle kaldı güyā bir ceseddür ki rühsız bu dađı

²²⁸ İM8b- 3 ve yatsuda dağı iki rek’at namāz kılurlardı: N’de yok.

²²⁹ İM8b- 4 eylediler: olındı N10b- 2.

²³⁰ İM8b- 4 Hāzret-i ‘Alī’den rağıya’llāhu ‘anhu rivāyet kılurlar ki (5) buyurur: Hāzret-i ‘Alī’ rağıya’llāhu ‘anhudan rivāyet (3) kılur ki dēmişler N10b- 2.

²³¹ İM8b- 5 aña ağlar namāz kıldığı yēr: namāz kıldığı yēr aña ağlar N10b- 3.

²³² İM8b- 5 gökden: göge N10b- 4.

²³³ K8a- 10, N10b- 4 êtdüğü: idüğü İM8b- 6.

²³⁴ İM8b- 6 ki: N’de yok.

²³⁵ İM8b- 6 Resūlu’llāh (7) hāzretlerine şalla’llāhu ‘aleyhi ve sellem dēnildi ki yā Resūlu’llāh: Resūlu’llāh şalla’llāhu ‘aleyhi ve sellem hāzretine dēdiler ki N10b- 5.

²³⁶ İM8b- 7 kimse: kimsene N10b- 6.

²³⁷ İM8b- 8 anuğ: N’de yok.

²³⁸ İM8b- 13 namāzı tamām êdüp kıldı: namāzı şürū’ından tamām êdüp kıldı N10b- 11.

²³⁹ İM8b- 14 ki/ ve: N’de yok.

²⁴⁰ İM8b- 16 idi ki: N’de yok.

²⁴¹ İM96b-18 ref’-i yed êdüp: ref’ êdüp N10b- 17.

[İM9a]

(1) rabbine ziyāde ta' zīm' etdüğinden idi sonra ki gëru (2) Allāhu ekber dëdi²⁴² benüm kalbüm anuñ tekbiri heybetinden helāk (3) olayazdı ba' z-ı ' azizler dëmiş kim bir kimseye²⁴³ cemā' atile namāzı terke (4) kılmak²⁴⁴ vāki' olmaz illā bir günāh işledüğü sebebden olur Ebū Süleymānū' (5) d-Dārānī rahmetu'llāhi²⁴⁵ eydür ki yigirmi²⁴⁶ yıl ikāmet etdüm ihtilām (6) olmadum kaçan kim Mekke'ye girdüm benden bir hādeş vāki' oldı (7) hiç bir vaqt şabāh olmadı ki ben ihtilām olmayam ol olan (8) hādeş benden uluyıdı ki²⁴⁷ cemā' atile yatsu namāzın terk kıldum²⁴⁸ (9) idi ba' z-ı ' azizlere²⁴⁹ günāh ve yā bir eksiklik etmek²⁵⁰ ile eşeri (10) tizcek²⁵¹ zāhir olur cezāsın tiz bulur²⁵² āhirete kıalmaz bu dağı (11) Hākk'ıñ²⁵³ ' azizlere bir ' ināyetidür tenbīh olur bir dağı ancılayın etmezler (12) Sa' id ibn-i²⁵⁴ Müseyyeb hāzretleri eydür kırk hac eyledüm elli yıldan beri (13) iftitāh tekbirin imām ile²⁵⁵ fevt etmedüm dër zehī sa' ādet-i ' uzma (14) rivāyet olunur ki Hāzret-i Resul şalla'llāhu ' aleyhi ve sellem elli yıl (15) şabāh namāzın yatsu ābdestiyile kıldı²⁵⁶ Hātım-i Eşam rağıya'llāhu ' anhu (16) eydür bir vaqt namāzı cemā' atsüz kıldum Ebū İshāq-ı Buḥārī hāzretleri (17) ta' ziyeye geldi [N11b] andan ğayrı kimsene²⁵⁷ gelmedi benüm eger veledüm ölse (18) beni ta' ziyeye on binçden

²⁴² İM8b- 19 bu dağı [9a] (1) rabbine ziyāde ta' zīm' etdüğinden idi sonra ki gëru (2) Allāhu ekber dëdi: mertebeye dağı ziyāde ta' zīmdür sonra gëru Allāh dëdi N11a- 2.

²⁴³ K8b- 5 kimseye: İM9a- 3 kimse, N11a- 4 kimsene.

²⁴⁴ İM9a- 3 cemā' atile namāzı terke (4) kılmak: namāzı cemā' atile terk kılmak N11a- 4.

²⁴⁵ İM9a- 5 rahmetu'llāhi: rahmetu'llāhi ' aleyhi K8b- 7.

²⁴⁶ İM9a- 5 yigirmi: yigirmi dört N11a- 6.

²⁴⁷ İM9a- 8 benden uluyıdı ki: ol idi kim N11a- 9.

²⁴⁸ İM9a- 9 terk kıldum: kıldum N11a- 9.

²⁴⁹ K8b- 9, N11a- 10: ' azizlere: ' azizlerde İM9a- 9.

²⁵⁰ İM9a- 9 eksiklik etmek: eksiklik N11a- 10.

²⁵¹ İM9a- 10 tizcek: tiz N11a- 10.

²⁵² İM9a- 10 tiz bulur: bulur N11a- 11.

²⁵³ İM9a- 11 Hākk'ıñ: Hāq Ta' ālā'nuñ N11a- 11.

²⁵⁴ İM9a- 12 ibn: bin K8b- 13.

²⁵⁵ İM9a- 13 imām ile: imāmıla N11a- 13.

²⁵⁶ İM9a- 14 Hāzret-i Resul şalla'llāhu ' aleyhi ve sellem elli yıl (15) şabāh namāzın yatsu ābdestiyile kıldı: Hāzret-i Resulu'llāh (15) şalla'llāhu ' aleyhi ve sellem buyurdılar ki elli yıl şabāh namāzın yatsu ābdestiyile kıldum N11a- 14.

²⁵⁷ İM9a- 17 kimsene: kimse K8b- 18, N11b- 1.

artuḡ²⁵⁸ kimse gelüridi ammā ḡalḡ ḡatında (19) dīn muşībeti ḡolaydur dünyā muşībetinden selefūn ḡālī böyle idi ki²⁵⁹

[İM9b]

(1) imāmıla²⁶⁰ tekbīr-i evveliyye yetişmeseler [K9a] on güne dek nefislerine²⁶¹ ta'ziye (2) ederleridi kaçan cemā' at fevt etseler yedi güne dek ta'ziye ederleridi²⁶² (3) bir şūfī 'azīz bir kişiye su'āl etdiler namāzda elleri ref' etmek mi²⁶³ (4) efdaldür yoḡsa²⁶⁴ irsāl mi ya' nī aşığa eli koyıvèrmek mi (5) cevāb dedī²⁶⁵ ki ḡalbi Allāhu Ta'ālā ḡazretine ref' etmek ikisinden daḡı²⁶⁶ (6) efdaldür Allāhu Ta'ālā ḡazret-i Dāvūd peygāmbere²⁶⁷ vahy etdi dedī ki yā Dāvūd (7) şu kimse ki benüm muḡabbetüm da'vā ède ve ḡaraḡlıḡ²⁶⁸ olduḡı vaḡtın uyuya (8) benden ḡāfil ola ol kimse yalancıdur 'aşıḡ ma'şūḡıla ḡalvet (9) olmaḡı sever ḡazret-i ḡasan raḡıya'llāhu 'anhu buyurmışlar ki kaçan Allāhu Ta'ālā (10) ḡaşyetinden aḡlasaḡ gözlerüñi silme ol gözyaşı yüziñi nūrlı (11) eder kaçan ābdest alsaḡ silinme zīrā ol yüzi²⁶⁹ nūrlı eder kıyāmet (12) güninde rabbūñ ḡuzūrında ḡāyim²⁷⁰ olasıñ Yūnus bin 'Ubeyd ḡazreti²⁷¹ buyurdılar ki (13) bir kimse taḡavvu' ve nāfile namāzları kılmaḡı 'ādet edinüp meşḡul olsa (14) ferāyіз namāzlar²⁷² aḡa āsān ve ḡafīf gelür²⁷³ Süfyān-ı Şevrī ḡazreti (15) buyururlar²⁷⁴ ki [N12a] kaçan bir kimseyi²⁷⁵ görseñ

²⁵⁸ İM9a- 18 artuḡ: ziyāde N11b- 2.

²⁵⁹ İM9a- 19 ki: kim K8b- 21.

²⁶⁰ İM9b- 1 imāmıla: K8b- 21 imām ile, N11b- 3 imām ilen.

²⁶¹ İM9b- 1 nefislerine: N'de yok.

²⁶² İM9b- 2 kaçan cemā' at fevt etseler yedi güne dek ta'ziye ederleridi: N'de yok.

²⁶³ İM9b- 3 etmek mi: K9a- 3 etmek mi, N11b- 5 etmek.

²⁶⁴ İM9b- 4 yoḡsa: yoḡsa N11b- 6.

²⁶⁵ İM9b- 5 dedī: vèrdi K9a- 4, N11b- 6.

²⁶⁶ İM9b- 5 daḡı: N'de yok.

²⁶⁷ İM9b- 6 ḡazret-i Dāvūd peygāmbere: K9a- 6 ḡazret-i Dāvūd peygāmbere, N11b- 8 Dāvūd peygāmbere.

²⁶⁸ İM9b- 7 ḡaraḡlıḡ: ḡaraḡlıḡ N11b- 9.

²⁶⁹ İM9b- 11 yüzi: yüziñi N11b- 13.

²⁷⁰ İM9b- 12 ḡāyim: kâ'im K9a- 12.

²⁷¹ İM9b- 12 Yūnus bin 'Ubeyd ḡazreti: Yūnus ibn-i 'Ubeyd (15) ḡazretleri N11b- 14.

²⁷² İM9b- 14 namāzlar: namāzları N11b- 16.

²⁷³ İM9b- 14 gelür: olur N11b- 17.

²⁷⁴ İM9b- 14 Süfyān-ı Şevrī ḡazreti (15) buyururlar: Süfyān-ı Şevrī ḡazretleri buyurdılar N11b- 17.

²⁷⁵ İM9b- 15 kimseyi: kimse N12a- 1.

imāmet étmege ħarişlık éder²⁷⁶ (16) sen anı te'ħir ét²⁷⁷ zîrâ ol kişinün ihtiyâti²⁷⁸ azlığına delâlet (17) éder anuñ gibi kişi imāmete lâyıķ degildür Ĥazret-i Resûlu'llâh²⁷⁹ şalla'llâhu (18) 'aleyhi ve sellem buyurdılar ki ذكاة الجسد الصيام ya' nî bedenün zekâti (19) oruç tıtmakđur Ebû Hureyre ħazreti rağıya'llâhu 'anhu bir kimse iftâr

[İM10a]

(1) étse ramazāndan bir günden iftâra ruĥşat yoğiken²⁸⁰ ya' nî ĥastalık (2) gibi yâ sefer gibi 'özri yoğiken Allâhu Ta'âlâ [K9b] dağı anuñ ĥaķķında ruĥşat (3) édüp iltifâtsizlik²⁸¹ édüp bir yıl belki cemi'ci-i 'ömrinde oruç tıtsa (4) ħabûl étmemege yer olur meger luţfiyıla iĥsâni ile²⁸² günâhın 'afv (5) édüp ħabûl éde Zührî rağıya'llâhu 'anhu eydür 'acebdür nâsdan ki²⁸³ i' tikâfi (6) terk édeler²⁸⁴ Resûlu'llâh şalla'llâhu 'aleyhi ve sellem nevâfil-i tâ'atden bir şeyi işleridi ve terk (7) dađı²⁸⁵ éderidi ammâ i' tikâf étmegi Medîne'ye geldüklerinden şonra (8) dünyâdan müfâraķat édincede dek terk étmediler 'Aţâ'-yı Ĥorasânî rağıya' (9) llâhu 'anhu eydür mu'tekif olanuñ meşeli şol ħuluñ²⁸⁶ meşeline beñzer ki nefsin (10) Allâh ĥazreti²⁸⁷ ħatında bıraķdı ve eydür ki gitmez ve zâyil²⁸⁸ olmazın ĥattâ (11) benüm günâhum bağışlanmayınca dèyüp tazarru' ve niyâz [N12b] üzre şâbit²⁸⁹ olmuş (12) gibidür zâhir bu maķûle ĥüsn-i i' tikâdıla²⁹⁰ efendisine tazarru' ve niyâz ħılanuñ (13) kerîm ü raĥîm Tañrı Ta'âlâ günâhın 'afv éder niçün

²⁷⁶ İM9b- 15 ĥarişlık éder: ĥariş olur N12a- 1.

²⁷⁷ İM9b- 16 sen anı te'ħir ét: anı te'ħir édün N12a- 1.

²⁷⁸ İM9b- 16 ihtiyâti: ihtiyâtin N12a- 2.

²⁷⁹ İM9b- 17 Ĥazret-i Resûlu'llâh: Ĥazret-i Resûl N12a- 3.

²⁸⁰ İM9b- 19 Ebû Hureyre ĥazreti rağıya'llâhu 'anhu bir kimse iftâr [10a] étse ramazāndan bir günden iftâra ruĥşat yoğiken: Ebû Hureyre rağıya'llâhu 'anhu buyururlar ki (6) من افطر يوماً من رمضان غير رخصةً bir kimsene (7) bir gün iftâr étse iftâra ruĥşat yoğiken N12a- 5.

²⁸¹ İM10a- 3 iltifâtsizlik: iltifâtsizlik N12a- 9.

²⁸² İM10a- 4 iĥsâni ile: N'de yok.

²⁸³ İM10a- 5 ki: kim K9b- 4.

²⁸⁴ İM10a- 6 édeler: éderler N12a- 12.

²⁸⁵ İM10a- 6 ve terk (7) dağı: ve dağı terk N12b- 13.

²⁸⁶ İM10a- 9 mu'tekif olanuñ meşeli şol ħuluñ: mu'tekif olan şol ħul N12a- 15.

²⁸⁷ İM10a- 10 ĥazreti: N'de yok.

²⁸⁸ İM10a- 10 zâyil: zâ'il K9b- 9.

²⁸⁹ İM10a- 12 şâbit: N'de yok.

²⁹⁰ İM10a- 12 ĥüsn-i i' tikâdıla: ĥüsn-i i' tikâd ile K9b- 11.

mü'min olan (14) 'abd-ı 'āṣī i' tikāfa ihtimām etmek Hāzret-i Ā'īşe raḍıya'llāhu 'anhā²⁹¹ buyurur²⁹² ki (15) zekāt hiç bir aqçeye qarışmadı illā ol aqçeyi helāk etti zekātın (16) kişi vermeyince kalan aqçenün daḥı bereketi gider zāyi' ve helāk²⁹³ (17) olur şāhibi andan menfa'at bulmaz²⁹⁴ devāmı ve²⁹⁵ beḳası olmaz gerü Hāzret-i (18) 'Āyişe raḍıya'llāhu 'anhā buyurur²⁹⁶ ki bir qoyunu boḡazlayup bölüp²⁹⁷ ḥalka üleşdördüm (19) hemān boynı qaldı dedüm ki yā Resül qoyundan nesne qalmadı

[İM10b]

(1) boynından ḡayrı²⁹⁸ Resülu'llāh şalla'llāhu 'aleyhi ve sellem buyurdu ki küllisi qaldı (2) boynından ḡayrı bāḳī olan ḥalka ve fuḡarāya verilendür evde kalan (3) degüldür Resülu'llāh şalla'llāhu 'aleyhi ve sellem buyurmuşlardır ki sāyili²⁹⁹ (4) maḥrüm etmen verün [K10a] eger bir kuş başcuḡazı daḥı olurısa ba'z-ı (5) ḥadīşde eger bir ḥurmā yarısı daḥı olurısa dēyü buyurmuşlardır (6) Hāzret-i 'İsā peyḡamber³⁰⁰ 'aleyhi's-selām buyurmuşlardır ki bir kimse bir sāyili³⁰¹ maḥrüm (7) gönderse yedi güne dek anuñ evine melek gelmeye Resül'ümüz şalla'llāhu (8) 'aleyhi ve sellem iki ḥaşleti ḡayrı kimseye etdürmege qomazdı kendüsi (9) bizzāt ederidi birisi bu ki gece ile teheccüd qılmaḡa ābdest (10) şuyın kendüler ḥāzırlardı ve birisi daḥı buyıdı³⁰² ki kendüler (11) mübārek elleriyile ḥamīr edüp³⁰³ miskīne kendü elleriyile verürleridi (12) Şa'bi raḍıya'llāhu 'anhu eydür bir kimse kendünün şevāb-ı şadaqaya ihtiyācın (13) bir faḳīrün şadaqaya

²⁹¹ K9b- 13 Hāzret-i Ā'īşe raḍıya'llāhu 'anhā: N12b- 4 Hāzret-i Ā'īşe raḍıya'llāhu 'anhā, İM10a- 14 ḥāzret raḍıya'llāhu 'anhā.

²⁹² İM10a- 14 buyurur: buyururlar N12b- 4.

²⁹³ İM10a- 16 zāyi' ve helāk: zāyi' N12b- 6.

²⁹⁴ İM10a- 17 bulmaz: bulmaz K9b- 16.

²⁹⁵ K9b- 16, N12b- 7 ve: İM'de yok.

²⁹⁶ İM10a- 17 Hāzret-i (18) 'Āyişe raḍıya'llāhu 'anhā buyurur: K9b- 16 Hāzret-i 'Ā'īşe raḍıya'llāhu 'anhā buyurur, N12b- 7 'Āyişe ḥāzretleri buyururlar.

²⁹⁷ İM10a- 18 bölüp: ve pāreleyüp K9b- 17, N12b- 8.

²⁹⁸ İM10a- 19 hemān boynı qaldı dedüm ki yā Resül qoyundan nesne qalmadı [10b] (1) boynından ḡayrı: hemān boynı qaldı boynından ḡayrı qalmadı Kb- 18, N12b- 9.

²⁹⁹ İM10b- 3 sāyili: sā'ili K9b- 21.

³⁰⁰ İM10b- 6 peyḡamber: K'de yok.

³⁰¹ İM10b- 6 sāyili: sā'ili K10a- 3.

³⁰² İM10b- 10 buyıdı: bu idi K10a- 7.

³⁰³ K10a- 8 edüp: üyüdüp İM10b- 11.

ihtiyâcından artuğ görmese ol kimse (14) şadaqasın ibtâl etmişdür anuñıla yüzine urıla³⁰⁴ Hâzret-i Resûl'den (15) şalla'llâhu 'aleyhi ve sellem mervîdür ki buyurdılar³⁰⁵ şadaqa yêtmiş şer kapusın (16) bağlar bir hâton kişi aḥşam yemegin yeridi bir sâyil³⁰⁶ geldi (17) qarşusunda durdı³⁰⁷ hâton kalkdı bir loḡmayı sâyilüñ³⁰⁸ ağızına (18) koydı³⁰⁹ ertesı hâtonuñ eri ekin ekmede idi aña ta'âm iletmege (19) gitdi yolda oğlanuğın bile alup gitmiş idi³¹⁰ bir yerde

[İM11a]

(1) kazâ-yı hâcet etmege oturdı oğlanı³¹¹ bir yerde qodı bu kendü (2) hâline meşğül iken bir qurd geldi oğlanı ağızına³¹² alup gitdi (3) hâton kalkup gördi hâl böyle Hâq sübhânehu ve ta'âlâ hâzretine (4) niyâz edüp eyitdi yâ rab benüm veledüm vër meded senden dëdi (5) [N13a] nâgâh bir kimse³¹³ görünüp geldi qurduñ ağızından zararlısız (6) [K10b] ve³¹⁴ belâsız çıkardı³¹⁵ hâtona vërdi ve dëdi ki bu loḡma³¹⁶ ol bir loḡma sebebiyle (7) dür ki sâyilüñ³¹⁷ ağızına qomış idüñ³¹⁸ rivâyet olunur ki bir sâyil (8) Hâzret-i 'Alî'nüñ³¹⁹ qatına gelüp tırdı 'Alî rağıya'llâhu 'anhu³²⁰ (9) veledlerinüñ birine buyurdı ki anañuza dëñ evde olan altı (10) dirhemden bir dirhemi getürsin³²¹ hâton hâzreti dëdi ki ol (11) aqçe evde ma'âş içün un almağadur 'Alî rağıya'llâhu 'anhu (12) dëdi ki hiç

³⁰⁴ İM10b- 1 Resûlu'llâh şalla'llâhu 'aleyhi ve sellem buyurdı ki ... (14) şadaqasın ibtâl etmişdür anuñıla yüzine urıla: N'de yok.

³⁰⁵ İM10b- 14 Hâzret-i Resûl'den (15) şalla'llâhu 'aleyhi ve sellem mervîdür ki buyurdılar: Resûlu'llâh şalla'llâhu 'aleyhi ve sellemden mervîdür (10) buyururlar ki N12b- 9.

³⁰⁶ İM10b- 16 sâyil: sâ'il K10a- 14.

³⁰⁷ İM10b- 17 durdı: tırdı K10a- 14, N12b- 11.

³⁰⁸ İM10b- 17 sâyilüñ: sâ'ilüñ K10a- 15.

³⁰⁹ İM10b- 18 koydı: qodı N12b- 12.

³¹⁰ İM10b- 19 gitmiş idi: gitmişidi N12b- 13.

³¹¹ İM11a- 1 oğlanı: dañı oğlanı N12b- 14.

³¹² İM11a- 1 ağızına: N'de yok.

³¹³ İM11a- 5 kimse: kimsene N13a- 1.

³¹⁴ K10b- 1 ve: İM'de yok.

³¹⁵ İM11a- 6 çıkardı: çıkarup N13a- 2.

³¹⁶ İM11a- 6 loḡma: N'de yok.

³¹⁷ İM11a- 7 sâyilüñ: sâ'ilüñ K10b- 2.

³¹⁸ İM11a- 7 qomış idüñ: qomışıduñ N13a- 3.

³¹⁹ İM11a- 8 Hâzret-i 'Alî'nüñ: Hâzret-i İmâm-ı 'Alî'nüñ N13a- 4.

³²⁰ İM11a- 8 'Alî rağıya'llâhu 'anhu: Hâzret-i 'Alî rağıya'llâhu (5) ta'âlâ 'anhu N13a- 4.

³²¹ İM11a- 10 getürsin: getürsün N13a- 6.

bir ‘abduñ ĩmānı ſādiķ olmaz ĥattā³²² kendü elinde olan (13) nesneden Allāhu Ta‘ālā ĩkudretinde olan nesneye i‘timādı artuķ (14) olmayınca ol³²³ altı dirhemi cümle taſadduķ eyledi ſonra bir kiſiye (15) ſataſdı ğördi bir deve ſatar yüz kırķ dirheme ſatun aldı (16) ſonra bir āĥar kimseye ſatdı iki yüz dirheme altmıſ dirhemi ĥatunı (17) Fāṭıma'ya rağıya'llāhu ‘anhā ğetürdi ĥatun dēdi ki bu nedür (18) ‘Alī rağıya'llāhu ‘anhu buyurdı³²⁴ ki bu Allāhu Ta‘ālā'nun babañ lisānı üzre (19) va‘de eyledüğidir ki buyurdı قوله تعالى من جاء بالحسنة

[İM11b]

(1) فله عشر أمثالها [VI- 160] bir kiſi bir eyü ‘amel ğetürse muķābelesinde (2) on miſli ſevāb³²⁵ ola bir dirhem baſına on dirhem ğeldi altı dirhem (3) [N13b] ſadaķa ētdi altmıſ dirhem ğeldi rivāyet olunur ki bir kimse³²⁶ (4) oğlın ſefere ticārete³²⁷ ğönderdi bir ay ğeçdi ĥiç oğlanuñ bir ĥaberine (5) vāķıf olmadı iki dāne ğirde iki kimseye³²⁸ taſadduķ ētdi (6) ol ğüne tāriĥ ĩodı bir yıl ğeçdüğinden ſonra³²⁹ oğlı ſeferden (7) sālīm ve ğānīm aſſı ile³³⁰ ğeldi oğlına su‘āl ētdi ĥālün nice oldı (8) ĥiç belāya ve zaĥmete rāst ğeldün mi dēdüķde oğlı ĥālını beyān ēdüp (9) [K11a] dēdi ki deniz ortasında ğideridüm ğemi ğarķ oldı nāğāĥ helāk (10) ſadedinde iken ĥayātdan ümīz kesmiſ iken³³¹ iki yigid peydā (11) oldı benüm elüm aldılar kenāra ſıĥĥatile ğetürdiler ve dēdiler³³² babaña dē ki (12) bu ĩaźiyye ol iki³³³ ğirde ſebebindendür³³⁴ bu varĥadan ĥalāſa ſebeb (13) oldı daĥı³³⁵ rivāyet

³²² İM11a- 12 ĥattā: N’de yok.

³²³ İM11a- 14 ol: dēyü K10b- 8, N13a- 10.

³²⁴ İM11a- 18 ‘Alī rağıya'llāhu ‘anhu buyurdı: Ĥazret-i ‘Alī rağıya'llāhu ‘anhu buyurdılar N13a- 14.

³²⁵ İM11b- 2 ſevāb: N’de yok.

³²⁶ İM11b- 3 kimse: kimsene N13b- 1.

³²⁷ İM11b- 4 ticārete: ticāret için N13b- 2.

³²⁸ İM11b- 5 kimseye: kimseneye N13b- 3.

³²⁹ İM11b- 6 ğeçdüğinden ſonra: ğeçdi N13b- 4.

³³⁰ İM11b- 7 aſſı ile: N’de yok.

³³¹ İM11b- 10 ĥayātdan ümīz kesmiſ iken: N’de yok.

³³² K11a- 3, N13b- 9: dēdiler ki.

³³³ K11b- 4, N13b- 9 iki: İM’de yok.

³³⁴ K11a- 4, N13b- 9: ſebebindendür ki.

³³⁵ İM11b- 13 daĥı: K ve N’de yok.

ëtmişlerdür ki³³⁶ bir h̄atun elleri dutmazıdı³³⁷ (14) maraža mübtelā idi ‘Āyişe rağıya’llāhu ‘anhā atına geldi³³⁸ ‘Āyişe³³⁹ (15) rağıya’llāhu ‘anhā h̄alinden su’āl tdi h̄atun eyitdi babam (16) şadaa tmeđi³⁴⁰ severidi anam şadaaya buđz deridi ‘ömr içinde³⁴¹ taşadduğ (17) tmedi illā bir pāre et ve bir dađı³⁴² eski bez anamı dūřde gördüm kıyāmet (18) opmış anam ‘üryān olmış ‘avretini ol şadaa tdüđi eski bez ile³⁴³ (19) örtmiş ve elinde ol şadaa tdüđi et pāresi³⁴⁴ ‘ař ğālib

[İM12a]

(1) olup ol eti yalar ve babamı gördüm bir h̄avuzuğ [N14a] kenārında urmiş (2) gelen halka şu vērür babamdan ben dağı bir adeğ şu diledüm anam (3) iün³⁴⁵ ol şuyı adeğ ile anama vėrdüm řuwardum³⁴⁶ nidā olındı kim (4) bu h̄atunı kim şuwardı ise elleri utmaz ola dēyü³⁴⁷ menāmdan uyandum (5) bu vechile elüm utmaz oldu³⁴⁸ من يعط باليد الطويلة (6) Fuğayl rağıya’llāhu ‘anhu eydür bir er ile³⁴⁹ bir ‘avret pamuđ³⁵⁰ egirüp (7) ma’işetlerine sebeb derleridi bir ğün er bāzāra varup ipligin (8) şatdı bir dirheme andan eve³⁵¹ gelüriken iki kimseye³⁵² şataşdı (9) birbiriyile h̄uşümet dişürler bu kişi su’āl tdi niün³⁵³ h̄uşümet (10) diřürsüz³⁵⁴ eyitdiler ki bir dirhem ecli iün³⁵⁵

³³⁶ İM11b- 13 tmışlerdür ki: derler N13b- 10.

³³⁷ İM11b- 13 dutmazıdı: utmaz oldu N13b- 11.

³³⁸ İM11b- 14 ‘Āyiře rağıya’llāhu ‘anhā atına geldi: K ve N’ de yok.

³³⁹ İM11b- 14 ‘Āyiře: K11a- 6 ‘Ā’işe, N13b- 11 H̄azret-i ‘Āyiře.

³⁴⁰ K11a- 7, N13b- 13 tmeği: İM’de yok.

³⁴¹ İM11b- 16 ‘ömr içinde: ‘ömrinde N13b- 13.

³⁴² İM11b- 17 dağı: pāre N13b- 14.

³⁴³ İM11b- 18 şadaa tdüği eski bez ile: şadaa vėrdüđi (16) bez ile N13b- 15.

³⁴⁴ İM11b- 19 şadaa tdüği et pāresi: şadaa vėrdüđi et pāresi ile N13b- 16.

³⁴⁵ İM12a- 2 diledüm anam (3) iün: K11a- 13 şalep tdüm, N14a- 2 şalep tdüm anama vėrdüm.

³⁴⁶ İM12a- 3 ol şuyı adeğ ile anama vėrdüm şuwardum: şoğ (?) vėrdüm N14a- 2.

³⁴⁷ K11a- 14 bu h̄atunı kim şuwardı ise elleri utmaz ola dēyü: İM12- 4 kim vėrdiyise ol h̄atuna elleri utmaz olsun, N14a- 3 bu h̄atunı kim şu vėrdiyise elleri utmaz olsun.

³⁴⁸ İM12- 5 utmaz oldu: utmaz olmış buldum K11a- 15, N14a- 3.

³⁴⁹ İM12a- 6 bir er ile: eri ile K11a- 16, N14a- 4.

³⁵⁰ İM12a- 6 pamuğ: K11a- 16 panbuğ, N14a- 5 panbuğ.

³⁵¹ İM12a- 8 eve: evine N14a- 7.

³⁵² İM12a- 8 kimseye: kişiye N14a- 7.

³⁵³ İM12a- 9 niün: ne iün K11a- 19, N14a- 8.

³⁵⁴ İM12a- 10 dişürsüz: dersiz N14a- 9.

³⁵⁵ İM12a- 10 ki bir dirhem ecli iün: K11a- 20 ki bir dirhem ecliyiqün, N14a- 9 bir dirhem iün.

huşūmet ederüz ol kimse (11) bu dirhemi ol iki kimseneye vèrdi hatunı bunı görüp [K11b] eyü kılduñ (12) dedı³⁵⁶ anuñ vèrdügin istihsān ètdi ortada bir gün geçdi (13) gèrū³⁵⁷ bāzāra vardı gördi ki bir kimsene gelür³⁵⁸ balıķ şatar bu balıģı (14) iplik ile dikişüp şatun aldı³⁵⁹ eve götürdi hatun balıģı (15) pāk ederiken içinde bir dürdāne³⁶⁰ buldı yüz yigirmi biñ aķçeye (16) şatdı eve geldi kapuda bir sāyil³⁶¹ şüretinde bir kimsene³⁶² gelüp tırdı (17) gāh gelüp³⁶³ gāh gider gibi olup dedı ki ben sizün rabbünüzün elçisin³⁶⁴ (18) size zarūret vèrüp faķr şiddetiyle ibtilā ètdi [N14b] sizleri şabūr u (19) kerīm buldı faķra rāzī ve şākirlıķ ètdünüz ve sürūr ve refāhetile³⁶⁵

[İM12b]

(1) daħı ibtilā ètdi³⁶⁶ sizi şükr-i ħalīm buldı ve size ol bir dirhem şadaķanız (2) muķābelesinde yigirmi dōrt kırāt³⁶⁷ vèrdi bir kırātını dünyāda (3) size ta‘cīl ecr-i şadaķa vèrdi bākī yigirmi üç kırāt āhıretünüz için (4) zāħıre kılup āhıretde vèrse gerekdür³⁶⁸ dedı Ĥazret-i ‘Alī’den rağıya’ (5) llāhu ‘anhu eydür *من يعط باليد القصيرة يعط باليد الطويلة* ya‘nī bir (6) kimsene³⁶⁹ kışa eliyile vèrse uzun el ile³⁷⁰ vèrile ya‘nī edā-yı ihsān³⁷¹ (7) muķābelesinde çok ihsān icrā kılına rivāyet olunur ki Ĥazret-i ‘Alī (8) rağıya’llāhu ‘anhu³⁷² kıtatına aşķābdan birisi girdi ve gördi ĥazret-i³⁷³ (9) emīrū’l-mū‘minīn ağlar dedı

³⁵⁶ İM12a- 11 bu dirhemi ol iki kimseneye vèrdi hatunı bunı görüp eyü kılduñ (12) dedı: bu dirhemi ol iki kimseye vèrdi hatunı bunı gördükde (11) eyü kıldıñ dedı N14a- 10.

³⁵⁷ İM12a- 13 gèrū: yine N14a- 12.

³⁵⁸ İM12a- 13 gördi ki bir kimsene gelür: K11b- 2 gördi ki bir kimse, N14a- 12 gördi bir kimse.

³⁵⁹ İM12a- 13 bu balıģı (14) iplik ile dikişüp şatun aldı: balıģı iplikile dikişüp şatun alup N14a- 13.

³⁶⁰ İM12a- 15 bir dürdāne: bir dāne inci N14a- 14.

³⁶¹ İM12a- 16 sāyil: sā’il K11b- 5

³⁶² İM12a- 16 kimsene: kimse K11b- 5, N14a- 15.

³⁶³ İM12a- 17 gelüp: gelir N14a- 16.

³⁶⁴ İM2a- 17 rabbünüzün elçisin: K11b- 6 rabbünüzün elçisiyin, N14a- 17 rabbünüz elçisiyim.

³⁶⁵ İM12a- 19 refāhetile: refāhet ile K11b- 8.

³⁶⁶ İM12b- 1 ètdi: kıldı N14b- 2.

³⁶⁷ K11b- 10 yigirmi dōrt kırāt: İM12b- 2 yigirmi dōrt biñ kırāt: N14b- 3 yigirmi dōrt kırāt dūr.

³⁶⁸ İM12b- 4 vèrse gerekdür: K11b- 12 vèrse gerek, N14b- 5 vèrseñüz.

³⁶⁹ İM12b- 6 kimsene: kimse K11b- 14, N14b- 7.

³⁷⁰ İM12b- 6 el ile: elile K11b- 14, N14b- 7.

³⁷¹ İM12b- 6 edā-yı ihsān: çok ihsān N14b- 8.

³⁷² İM12b- 7 Ĥazret-i ‘Alī (8) rağıya’llāhu ‘anhu: İmām-ı ‘Alī N14b- 9.

³⁷³ İM12b- 8 ĥazret: N’de yok.

ki yâ emîrû'l-mü'minîn ne için³⁷⁴ ağlarsın dedi ki (10) anuñ için³⁷⁵ ağlarım ki yedi gün oldu ki başa ol günlerde konuk (11) ve sâyil³⁷⁶ gelmedi şevâb-ı ikrâm-ı zayf ve şevâb-ı şadağa³⁷⁷ hâşıl olmadı (12) 'Ömer bin 'Abdu'l-'azîz'den rağıya'llâhu 'anhu³⁷⁸ rivâyet olunur buyurdu ki³⁷⁹ (13) namâz kılmak ıarık-ı Hakk'uñ nışfına³⁸⁰ erişdürür oruç tutmak dârü'l-mülke (14) erişdürür [K12a] ya' nî tahtgâh-ı pâdişâhiye erişdürür ya' nî Hakk'uñ rızâsı (15) mağâmına firdevs-i a' lāya erişdürür ve şadağa etmek dârü'l-mülke ve dârü' (16) l-mülk içinde ıurmağa ve³⁸¹ mütemekkin olmağa³⁸² erişdürür³⁸³ ya' nî firdevs-i a' lāyı cennetü'l-me'vâda (17) mütemekkin ve sâkin olmağa³⁸⁴ ergürür hadîş-i [N15a] nebevîde vârid olmışdur ki buyururlar (18) kaçan ki Ādem peygamber³⁸⁵ menasik-i haccı kazâ eyledi melekler aña mülâkât edüp eyitdiler (19) yâ Ādem haccuñ mağbûl olsun senden evvel biz bu beyti iki biñ yıl evvel hac³⁸⁶ edüp

[İM13a]

(1) tavâf edduk ve dahı hadîşde vârid olmuş³⁸⁷ ki Hakk Ta'âlâ her gece arza (2) nazâr-ı rahmet ile³⁸⁸ nazâr eder evvel nazâr eddüğü halk³⁸⁹ ehl-i haremduñ ve ehl-i haremden (3) evvel³⁹⁰ nazâr olunan ehl-i mesciddür şol kimse ki ol vaktde tavâf eder³⁹¹ buluna (4)

³⁷⁴ İM12b- 9 ne için: niçün N14b- 11.

³⁷⁵ İM12b- 10 anuñ için: N'de yok.

³⁷⁶ İM12b- 11 sâyil: sa'il K11b- 18.

³⁷⁷ İM12b- 11 şevâb-ı şadağa: şadağa N14b- 12.

³⁷⁸ K11b- 19 'Ömer bin (20) 'Abdu'l-'azîz'den rağıya'llâhu 'anhu: 'Abdu'l-'azîz bin 'Ömer rağıya'llâhu 'anhudan İM12b- 12.

³⁷⁹ İM12b- 12 rivâyet olunur buyurdu ki: rivâyet olundu ki buyurur N14b- 14.

³⁸⁰ İM12b- 13 nışfına: manşıbına N14b- 14.

³⁸¹ İM12b- 16 ıurmağa ve: N'de yok.

³⁸² K12a- 3 mütemekkin olmağa: İM'de yok.

³⁸³ İM12b- 16 erişdürür: ergürür N14b- 17.

³⁸⁴ İM12b- 16 erişdürür ya' nî firdevs-i a' lāyı cennetü'l-me'vâda (17) mütemekkin ve sâkin olmağa: N'de yok.

³⁸⁵ İM12b- 18 Ādem peygamber: Ādem peygamber 'aleyhi's-selâm N15a- 1.

³⁸⁶ K12a- 7, N15a- 3 iki biñ yıl evvel hac: iki biñ yıl hac İM12b- 19.

³⁸⁷ İM13a- 1 vârid olmuş: gelmişdür N15a- 5.

³⁸⁸ İM13a- 2 nazâr-ı rahmet ile, K12a- 8 rahmet nazârıyla, N15a- 5 nazâr-ı rahmetile.

³⁸⁹ İM13a- 2 halk: halkı N15a- 6.

³⁹⁰ İM13a- 2 ehl-i haremden (3) evvel: ehl-i haremden dahı evvel K12a- 9, N15a- 6.

³⁹¹ İM13a- 3 şol kimse ki ol vaktde tavâf eder: şol kimsene kim ol vaktde tavâf edenler N15a- 7.

günâhları yarlıgana³⁹² şol kimsene³⁹³ ki ol vaq̄tde namâz kıılır buluna (5) günâhları yarlıgana³⁹⁴ şol kimsene³⁹⁵ ki kıâyim buluna kıbleden tarafa müteveccih³⁹⁶ ola (6) yarlıgana Mücâhid eydür hüccâc kaçan Mekke'ye gelseler melekler anları³⁹⁷ (7) karşılayalar şataşalar³⁹⁸ develere binenlere³⁹⁹ selâmlar véreler ve⁴⁰⁰ hımârlara (8) binenlere⁴⁰¹ görüşeler yayağ olanları ile kol kıola kıoyup kıocuşalar⁴⁰² (9) selefün ' âdeti idi ğazîleri gönderi giderleridi ve hâcîları (10) istikbâl édüp karşılarıdı ve gözleri ortasından⁴⁰³ öperleridi (11) ve anlardan du' â taleb éderleridi ' acele ile tizcek biri birini öğüleridi⁴⁰⁴ ⁴⁰⁵ (12) hüccâc ğerü ğelüp paslanmazdan⁴⁰⁶ evvel Resûlu'llâh'a şalla'llâhu ' aleyhi ve sellem buyururlar ki (13) Allâhu Ta' âlâ va' de eyledi ki bu beytimi her yılda altı kerre yüz biğ kimsene⁴⁰⁷ tavâf (14) éde eger âdemden ol kıadar bulunmasa⁴⁰⁸ melekler ile tekmîl éde ve Ka' be⁴⁰⁹ kıyâmet (15) ğüninde haşır ola ğerdege ğiren [K12b] ğelin ğibi⁴¹⁰ müzeyyen ola ve her kimse ki⁴¹¹ hac édüp (16) tavâf [N15b] étmiş ola astârına yapuşalar etrâfında⁴¹² sa' y édeler şol keyfiyyetile⁴¹³ (17) haşır ola tâ cennete bile ğireler Allâhümme erzaķnâ ve hadîşde vârid olur⁴¹⁴ (18) buyurmuşlar zünûba ya' nî

³⁹² İM13a- 4 yarlıgana mücâhid: Mücâhid renkli yazılmış. Kelime 7. Satırdaki Mücâhid'in yanlış satıra yazılması olmalıdır.

³⁹³ İM13a- 4 kimsene: kimse K12a- 11.

³⁹⁴ İM13a- 4 şol kimsene ki ol vaq̄tde namâz kıılır buluna (5) günâhları yarlıgına: N'de yok.

³⁹⁵ İM13a- 5 kimsene ki, K12a- 12 kimse ki, kışi kim N15a- 8.

³⁹⁶ İM13a- 5 müteveccih: teveccühi K12a- 12.

³⁹⁷ İM13a- 6 anları: N'de yok.

³⁹⁸ İM12a- 6 şataşalar: K ve N'de yok.

³⁹⁹ K12a- 14, N15a- 10 binenlere: bineler İM13a- 7.

⁴⁰⁰ İM13a- 7 ve: K'de yok.

⁴⁰¹ K12a- 14, N15a- 10 binenlere: bineler İM13a- 8.

⁴⁰² İM13a- 8 yayağ olanları ile kol kıola kıoyup kıocuşalar: K12a- 15 yayağ olanları ile kol kıola kıocuşalar, N15a- 11 yayağ olanları kol kıola kıocuşurlar.

⁴⁰³ İM13a- 10 karşılarıdı ve gözleri ortasından: gözlerinden N15a- 12.

⁴⁰⁴ İM13a- 11 ve anlardan du' â taleb éderleridi ' acele ile tizcek biri birini öğüleridi: N'de yok.

⁴⁰⁵ İM13a- 11 öğüleridi: öğür derleridi K12a- 18.

⁴⁰⁶ İM13a- 12 paslanmazdan: pāslanmazdan K12a- 18.

⁴⁰⁷ İM13a- 13 altı kerre yüz biğ kimsene: K12a- 20 altı yüz biğ kimse, N15a- 15 altı yüz biğ kışi.

⁴⁰⁸ İM13a- 14 bulunmasa: K12a- 20 bulunmaz ise, N15a- 16 bulunmazısa.

⁴⁰⁹ K12a- 21, N15a- 16 tekmîl éde ve Ka' be: tekmîl éder ve Ka' be'ye İM13a- 14.

⁴¹⁰ K12b- 1, N15a- 17 ğibi: kışi İM13a- 15.

⁴¹¹ İM13a- 15 her kimse ki: her kışi kim N15a- 17.

⁴¹² K12b- 2, N15b- 1 etrâfında: etrâfına İM13a- 16.

⁴¹³ İM13a- 16 keyfiyyetile: keyfiyyet ile K12b- 2.

⁴¹⁴ İM13a- 17 olur: K12b- 3 olmuş, N15b- 3 olmuşdur ki.

günâhlara⁴¹⁵ kefarete olmaz illâ ‘arefede⁴¹⁶ ve dağı (19) vârid olmuştur ki buyururlar nâsuğ⁴¹⁷ a‘ zam günâhlusu⁴¹⁸ oldur ki

[İM13b]

(1) ‘Arafât’da vaqfeye⁴¹⁹ tura ve zannı bu ola ki Allâhu Ta‘âlâ bunı⁴²⁰ mağfiret (2) etmiş ola ve ba‘z-ı selefden mervîdür eydür kaçan yevm-i ‘arefe cum‘aya⁴²¹ râst gelse (3) ehl-i ‘Arafât’uğ⁴²² cemi‘isi mağfûr ola ol dünyâda günlerüñ efdâlidür Resûlu’ (4) İllâh’uğ şalla’llâhu ‘aleyhi ve sellem hacet-i veda‘ı böyle vâki‘ oldı Mekke’den (5) Medîne’ye hicret etdiklerinden sonra artuğ⁴²³ hac etmek vâki‘ olmadı (6) illâ hicretüñ onıncı yılında ol yılda hac etdi⁴²⁴ ve nâsa vedâ‘ etdi (7) artuğ müyesser olmadı ol hacca hac-ı vedâ‘ dediler ol zamân⁴²⁵ ‘arefe (8) günü yevm-i cum‘a idi ol gün⁴²⁶ vaqfede iken bu âyet-i kerîme nâzil⁴²⁷ (9) oldı قوله تعالى اليوم اكملت لكم دينكم (10) واتممت عليكم نعمت ورضيت لكم الإسلام دينا [V- 3] ehl-i kitâb dediler ki (11) eger bu âyet⁴²⁸ bizüm üstümüze ine idi⁴²⁹ biz bu günü yevm-i ‘îd kıluıduğ (12) Hâzret-i ‘Ömer rağıya’llâhu ‘anhu buyurmışlardur ki şehâdet ederim ki bu (13) âyet-i kerîme⁴³⁰ iki bayramuğ güninde [N16a] nâzil oldı biri yevm-i ‘arefe ve⁴³¹ biri yevm-i (14) cum‘a ‘Arafât’da Resûlu’llâh şalla’llâhu ‘aleyhi ve

⁴¹⁵ İM13a- 18 zünûba ya‘nî günâhlara: günâhlara N15b- 3.

⁴¹⁶ İM13a- 18 ‘arefede: ‘arefeye vuqûf N15b- 3.

⁴¹⁷ İM13a- 19 nâsuğ: nâsuğ N15b- 4.

⁴¹⁸ K12b- 5, N15b- 4 günâhlusu: günâhlarını İM13a- 19.

⁴¹⁹ İM13b- 1 vaqfeye: vaqfede N15b- 5.

⁴²⁰ İM13b- 1 bunı: birini N15b- 5.

⁴²¹ İM13b- 2 yevm-i ‘arefe cum‘aya: yevm-i ‘arefe yevm-i cum‘aya K12b- 7.

⁴²² İM13b- 3 ehl-i ‘Arafât’uğ: ehl-i ‘Arafât’ıñ N15b- 7.

⁴²³ İM13b- 5 artuğ: N’de yok.

⁴²⁴ İM13b- 6 ol yılda hac etdi: hac edüp N15b- 10.

⁴²⁵ İM13b- 7 zamân: gün N15b- 12.

⁴²⁶ İM13b- 8 yevm-i cum‘a idi ol gün: K12b- 13 yevm-i cum‘a vâki‘ olmuş idi ol gün, N15b- 12 yevm-i cum‘a vâki‘ olmuş imiş ol.

⁴²⁷ İM13b- 8 nâzil: vâki‘ ve nâzil N15b- 13.

⁴²⁸ İM13b- 11 bu âyet: bu âyet-i kerîme N15b- 15.

⁴²⁹ İM13b- 11 ine idi: ineyidi K12b- 16, N15b- 16.

⁴³⁰ İM13b- 12 buyurmışlardur ki şehâdet ederim ki bu (13) âyet-i kerîme: K12b- 17 buyurmışlardur ki şehâdet ederim ki bu âyet-i kerîme ki, N15b- 17 buyurmışlar ki bu âyet-i kerîme.

⁴³¹ K12b- 18, N16a- 1 ve: İM’de yok.

sellem vakfe üzere iken⁴³² (15) nâzil oldu ve rivâyet olunur ki kaçan Âdem peygamber⁴³³ Ka'be'nün binâsın (16) tamâm êtdi dâdi ki yâ rab her 'amelün bir ecri vardur benüm 'amelümün ecri (17) nedür dâdi [K13a] buyurdı ki her kaçan ki⁴³⁴ tavâf eyleseñ senün zünubuñı yarlıgayım (18) Âdem peygamber dâdi⁴³⁵ dañı ziyâde eyle Hâk sübhânehu ve ta'âlâ dâdi ki senün evlâduñ (19) için kıble kıldum Âdem peygamber 'aleyhi's-selâm dâdi ki⁴³⁶ dañı ziyâde eyle Hâk

[İM14a]

(1) Ta'âlâ⁴³⁷ dâdi ki ehl-i tevhi'dden her kimse ki senün evlâduñdan tavâf (2) êde ve benden mağfîret taleb êde⁴³⁸ aña mağfîret êdem Âdem peygamber⁴³⁹ 'aleyhi' (3) s-selâm dâdi ki yâ rabbî hasbî yêter Hâzret-i Hâsan'a rağıya'llâhu 'anhu dâdiler ki⁴⁴⁰ (4) hacc-ı mebrûr nedür dâdi ki hacc-ı mebrûr⁴⁴¹ oldur ki secdeden dönicek (5) dünyâdan zühd ehli⁴⁴² olup âhirete rağbet êdici⁴⁴³ olduğın hâlde (6) dönesin 'Abdu'l-'azîz bin Verrâd eydür altmış yıl Beytü'l-haram'da mücâveret (7) êtdüm ve⁴⁴⁴ altmış hac êtdüm a' mâl-i hayırdan hiç bir 'amele girmedüm illâ (8) bed-nefsim⁴⁴⁵ şerrinden naşib-i şeytânı vâfir gördüm naşib Allâh'dan (9) ya' nî ihlâş kılletinden 'ibâretdür Allâhu Ta'âlâ cümlemüze a' mâlde ihlâş⁴⁴⁶ (10) müyesser eyleye âmin⁴⁴⁷ Hâzret-i 'Alî'den buyurmuşlar⁴⁴⁸ ki

⁴³² İM13b- 14 iken: ikisi N16a- 2.

⁴³³ İM13b- 15 peygamber: 'aleyhi's-selâm N16a- 3.

⁴³⁴ İM13b- 17 buyurdı ki her kaçan ki: buyurdılar ki her kaçan kim N16a- 5.

⁴³⁵ İM13b- 18 Âdem peygamber dâdi: K13a- 3 Âdem peygamber dâdi yâ rab: N16a- 6 Âdem 'aleyhi's-selâm dâdi ki yâ rab.

⁴³⁶ İM13b- 19 Âdem peygamber 'aleyhi's-selâm dâdi ki: K13a- 2 Âdem peygamber 'aleyhi's-selâm dâdi ki yâ rab: N16a- 7 Âdem 'aleyhi's-selâm dâdi ki.

⁴³⁷ İM13b- 19 Hâk [14a] Ta'âlâ: Hâk sübhânehu ve ta'âlâ K13a- 4, N16a- 8.

⁴³⁸ İM14a- 2 taleb êde: dileye N16a- 9.

⁴³⁹ İM14a- 2 peygamber: N'de yok.

⁴⁴⁰ İM14a- 3 ki: N'de yok.

⁴⁴¹ İM14a- 4 hacc-ı mebrûr nedür dâdi ki hacc-ı mebrûr: hacc-ı mebrûr K13a- 7, N16a- 11.

⁴⁴² İM14a- 5 ehli: üzre K13a- 8.

⁴⁴³ İM14a- 4 secdeden dönicek (5) dünyâdan zühd ehli olup âhirete rağbet êdici: hacdan dönicek (12) zühd üzre ola dünyâdan âhirete êrici N16a- 11.

⁴⁴⁴ İM14a- 6 altmış yıl Beytü'l-haram'da mücâveret (7) êtdüm ve: K ve N'de yok.

⁴⁴⁵ İM14a- 7 illâ (8) bed-nefsim: illâ anda nefsim K13a- 10-11, N16a- 14.

⁴⁴⁶ K13a- 12 a' mâlde ihlâş: İM14a- 9 a' mâl hâlâş, N16a- 16 a' mällere ihlâş.

Ḳur'ān (11) sizlerden⁴⁴⁹ öñdin [N16b] olanlardan ḥaberdür ve sizlerden şonra olacaḳlardan daḥı (12) ḥaber vërür⁴⁵⁰ sizün ortaḡuza da ḥükmdür dünyāḡuzuḡ ve āḥiretüḡüzün⁴⁵¹ (13) intizāmı anuḡıladur Ḥazret-i Resül'den⁴⁵² şalla'llāhu 'aleyhi ve sellem buyurmuşlar ki (14) Ḳur'ān'ı oḡuḡ ve aḡlaḡ eger aḡlayamazısaḡuz aḡlanaḡ mümkün olduḡı (15) ḳadar tedebbür ve tefekkür⁴⁵³ üzre olup ḡayret etmek lâzım imiş beyān ola⁴⁵⁴ (16) Resūlu'llāh şalla'llāhu 'aleyhi ve sellem 'Abdu'llāh bin⁴⁵⁵ 'Ömer ḥazretine raḡıya'llāhu (17) 'anhu emr eylemişler⁴⁵⁶ ki Ḳur'ān'ı yedi gecedede ḥatm ede ve Ḥazret-i 'Osmān'dan (18) mervīdür raḡıya'llāhu 'anhu⁴⁵⁷ cum' a gècesi Ḳur'ān oḡumaḡa başlar⁴⁵⁸ (19) [K13b] sūre-yi Baḳara'dan Māide'ye varınca⁴⁵⁹ ol gece oḡurıdı⁴⁶⁰ cum' a ertesi

[İM14b]

(1) gece Enām'ıla sūre-yi Hūd'a varınca oḡurıdı⁴⁶¹ yekşenbe gècesi (2) Yūsuf sūresi ile Meryem sūresine dek oḡurıdı⁴⁶² düşenbe (3) gècesi Ṭā-ha sūresinden Ṭā-sīn-mīm sūresi ve Fir'avn sūresine (4) varınca oḡurıdı seşenbe gècesi 'Ankebüt ile sūre-yi (5) Şād'a

⁴⁴⁷ İM14a- 10 müyesser eyleye āmin: K13a- 13 müyesser ede āmin, N16a- 16 müyesser ede āmin yā rabbe'l-'ālemin.

⁴⁴⁸ İM14a- 10 Ḥazret-i 'Alī'den buyurmuşlar: K13a- 13 Ḥazret-i 'Alī raḡıya'llāhu 'anhu buyurmuşlar, N16a- 17 Ḥazret-i 'Alī raḡıya'llāhu 'anhu buyurmuşlardır.

⁴⁴⁹ İM14a- 11 sizlerden: sizden N16a- 17.

⁴⁵⁰ İM14a- 11 ve sizlerden şonra olacaḳlardan daḥı (12) ḥaber vërür: daḥı N16b- 1.

⁴⁵¹ İM14a- 12 ḥaber vërür sizün ortaḡuza da ḥükmdür dünyāḡuzuḡ ve āḥiretüḡüzün: K13a- 15 ḥaberdür daḥı sizün ortaḡuza ḥükmdür dünyāḡuz ve āḥiretüḡüz, N16b- 1 ḥükmdür dünyāḡuz (2) ve āḥiretüḡüz.

⁴⁵² İM14a- 13 Ḥazret-i Resül'den: K13a- 16 Ḥazret-i Resūlu'llāh, N16b- 2 Ḥazret-i Resül.

⁴⁵³ K13a- 18, N16b- 4 tedebbür ve tefekkür: tefekkür İM14a- 15.

⁴⁵⁴ İM14a- 15 beyān ola: anı beyān ola K13a- 19, N16b- 5.

⁴⁵⁵ İM14a- 16 bin: ibn N16b- 6.

⁴⁵⁶ İM14a- 17 eylemişler: etmişler N16b- 6.

⁴⁵⁷ İM14a- 17 Ḥazret-i 'Osmān'dan (18) mervīdür raḡıya'llāhu 'anhu: Ḥazret-i 'Osmān'dan raḡıya'llāhu 'anhu mervīdür N16b- 7.

⁴⁵⁸ İM14a- 18 Ḳur'ān oḡumaḡa başlar: Ḳur'ān-ı şerīfi oḡumaḡa başladum N16b- 8.

⁴⁵⁹ İM14a- 19 varınca: gelince N16b- 8.

⁴⁶⁰ İM14a- 19 oḡurıdı: oḡurıdım N16b- 9.

⁴⁶¹ İM14b- 1 gece Enām'ıla sūre-yi Hūd'a varınca oḡurıdı: K13b- 2 gècesi sūre-yi Enām'ıla Hūd'a varınca oḡurıdı, N16b- 9 gècesi sūre-yi Enām'dan sūre-yi (10) Hūd'a gelinci oḡurıdım.

⁴⁶² İM14b- 2 Yūsuf sūresi ile Meryem sūresine dek oḡurıdı: K13b- 3 sūre-yi Yūsuf Meryem sūresine dek oḡurıdı, N16b- 10 sūre-yi Yūsuf'dan sūre-yi Meryem'e (11) gelince oḡurıdım.

varınca okurıdı⁴⁶³ çehârşenbe gècesi Tenzîl ile (6) sûre-yi Raḥman'a varınca okurıdı⁴⁶⁴ pençşenbe gècesi ḥatm-i Qur'an ederidi (7) ba'z-ı 'ulemâ demişlerdür ki Qur'an'ın aḥzâbı yedidür hizb-i evvel üç sûre hizb-i şânî beş sûre⁴⁶⁵ (8) hizb-i şâliş yedi sûredür⁴⁶⁶ hizb-i râbi' tokuz sûre hizb-i ḥâmis on bir sûre⁴⁶⁷ hizb-i sâdis on üç sûredür⁴⁶⁸ (9) hizb-i sâbi' el-mufaşşal [N17a] Kâf sûresinüñ⁴⁶⁹ âḥirine dek Ḥazret-i Resûl'den (10) 'aleyhi's-selâm mervîdür⁴⁷⁰ buyurmuşlar ki kaçan biriñüz gece kalksañuz⁴⁷¹ namâz (11) kılmâğa kırâ'atini âşikâre êde katı katı okuya zîrâ o dârda olan (12) melekler kırâ'atini işidürler namâzını bile kıllalar⁴⁷² ve 'ulemâ⁴⁷³ demişlerdür ki (13) Qur'an'ı muşḥafdan görüp okumak efđaldür zîrâ anda hem Qur'an'a⁴⁷⁴ (14) naẓar vardur hem eliyile yöñelinmek ve tutmak 'ameli vardur şevâbda daḥı (15) ziyâde olur zîrâ 'amel ki⁴⁷⁵ ekşer olur efđal olur Ḥazret-i 'Osmân⁴⁷⁶ (16) raḍıya'llâhu 'anhu iki muşḥaf eskitdi⁴⁷⁷ çok okuyup isti' mâl (17) êtdüğü ecilden ve şahâbe rıḍvânu'llâhi 'aleyhim ecma'în mekrûh görirler (18) idi

⁴⁶³ İM14b- 2 düşenbe ... (5) okurıdı, K13b- 3 düşenbe gècesi 'Ankebût ile sûre-yi Şâd'a varınca okurıdı, N16b- 11 düşenbe gècesi 'Ankebût'a gelince okurıdı (12) şelâse gècesi sûre-yi 'Ankebût'dan şüre-yi Şâd'a gelince okurıdum.

⁴⁶⁴ İM14b- 5 Tenzîl ile (6) sûre-yi Raḥman'a varınca okurıdı: K13b- 5 Tenzîl ile Raḥman sûresine varınca okurıdı, N16b- 13 sûre-yi Tenzîl'den sûre-yi Raḥman sûresine gelince okurıdum.

⁴⁶⁵ K13b- 7, N16b- 15 hizb-i şânî beş sûre: İM'de yok.

⁴⁶⁶ İM14b- 8 sûredür: sûre K13b- 8, N16b- 16.

⁴⁶⁷ K13b- 8, N16b- 16 hizb-i râbi' tokuz sûre hizb-i ḥâmis on bir sûre: İM'de yok.

⁴⁶⁸ İM14b- 8 sûredür: sûre K13b- 9, N16b- 17.

⁴⁶⁹ İM14b- 9 sûresinüñ: sûresinden K13b- 9, N17a- 1.

⁴⁷⁰ İM14b 9 Ḥazret-i Resûl'den (10) 'aleyhi's-selâm mervîdür: Ḥazret-i Resûlu'llâh şalla'llâhu 'aleyhi ve sellem K13b- 10, N17a- 1.

⁴⁷¹ İM14b- 10 biriñüz gece kalksañuz: sizden biriñüz gece ile kalksa K13b- 11, N17a- 2.

⁴⁷² İM14b- 11 zîrâ o dârda olan (12) melekler kırâ'atini işidürler namâzını bile (12) kıllalar: K13b- 11 zîrâ melekler o dârda olanlar (12) anuñ kırâ'atini işidürler ve anuñ namâzını bile kıllurlar, N17a- 3 zîrâ melekler anuñ kırâ'atini işidürler (4) daḥı namâzın bile kıllurlar.

⁴⁷³ İM14b- 12 'ulemâ: N'de yok.

⁴⁷⁴ İM14b- 13 anda hem Qur'an'a: hem anda Qur'an-ı 'azîme N17a- 5.

⁴⁷⁵ İM14b- 15 'amel ki: K13b- 14 'amel, N'de yok.

⁴⁷⁶ K13b- 17, N17a- 7 Ḥazret-i 'Osmân: Ḥazret-i 'Osmân'dan İM14b- 15.

⁴⁷⁷ İM14b- 16 eskitdi: köhne kıldı N17a- 8.

bir gün daḥı⁴⁷⁸ muşḥafa nazār êtmeyeleridi bir faḫīh kimsene⁴⁷⁹ Ḥazret-i (19) Şāfi'î'nün üzerine girdi seḥer vaḫti idi öñinde muşḥafi⁴⁸⁰

[İM15a]

(1) var idi aña êtdüğüm fıḫh sözi Ḳur'ân oḫumaḫdan alı ḫodı ben (2) yatsu namāzın ḫılurın öñümde muşḥafi ḫorın şabāḫ [K14a] olıncaya dek⁴⁸¹ (3) ḫırā't-i Ḳur'ân'a meşḡul olurın dēdi rivāyet olunur ki ḫaçan ramazān (4) gelse Ḥazret-i Süfyān-ı Şevrī raḫıya'llāhu 'anhu cemī'c-i 'ibādāt-ı (5) nāfileyi⁴⁸² terk êderidi muşḥafdan⁴⁸³ Ḳur'ân oḫumaḫa teveccüh-i küllī êderidi (6) ve İmām-ı Ebū Ḥanīfe raḫıya'llāhu 'anhu ve İmām-ı Şāfi'î raḫıya'llāhu 'anhu⁴⁸⁴ (7) her birinden rivāyet olınmışdur ki ramazān ayında altmış ḫatm-i (8) Ḳur'ân êderleridi ve Ḥazret-i 'Alī'den⁴⁸⁵ raḫıya'llāhu 'anhu rivāyet (9) olunmışdur ki⁴⁸⁶ her kim Ḳur'ân [N17b] oḫuya şalavāt içinde ḫāyim iken anuñiçün (10) her ḫarf muḫābelesinde⁴⁸⁷ yüz ḫasene ola ve şol ḫişi kim Ḳur'ân'ı oḫuya (11) namāzda otururiken anuñiçün her ḫarfi⁴⁸⁸ muḫābelesinde elli ḫasene (12) ola ve şol ḫişi kim Ḳur'ân'ı oḫuya kendü namāzdan ḫāric iken (13) ammā ābdest üzre olsa⁴⁸⁹ her ḫarfi⁴⁹⁰ muḫābelesinde yigirmi bēş ḫasene (14) ola⁴⁹¹ ve dēdiler kim efḫal-i tilāvet

⁴⁷⁸ İM14b- 17 şaḫābe rıḫvānu'llāhi 'aleyhim ecma'ın mekrūh görirler (18) idi bir gün daḥı: K13b- 18 şaḫābe rıḫvānu'llāhi 'aleyhim ecma'ın mekrūh görirler idi bir gün geçüp daḥı, N17a- 8 şaḫābe-yi kirām (9) rıḫvānu'llāhi ta'ālā 'aleyhim ecma'ın mekrūh gördi bir gün geçüp (10) daḥı.

⁴⁷⁹ İM14b- 18 kimsene: kimse K13b- 19.

⁴⁸⁰ İM14b- 19 muşḥafi: muşḥaf K13b- 20.

⁴⁸¹ İM15a- 2 öñümde muşḥafi ḫorın şabāḫ olıncaya dek: muşḥafi öñümde ḫorın şabāḫ olıncaya N17a- 13.

⁴⁸² K14a- 2, N17a- 15 cemī'c-i 'ibādāt-ı nāfileyi: cemī'c-i 'ibādāt-ı nāfileyi İM15a- 5.

⁴⁸³ İM15a- 5 muşḥafdan: N'de yok.

⁴⁸⁴ İM15a- 6 İmām-ı Ebū Ḥanīfe raḫıya'llāhu 'anhu ve İmām-ı Şāfi'î raḫıya'llāhu 'anhu: İmām-ı Ebū Ḥanīfe ve İmām-ı Şāfi'î (17) ḫazretleri raḫimehumu'llāhu N17a- 16.

⁴⁸⁵ İM15a- 8 Ḥazret-i 'Alī'den: 'Alī'den K14a- 6.

⁴⁸⁶ İM15a- 7 ki ramazān ayında altmış ḫatm-i (8) Ḳur'ân êderleridi ve Ḥazret-i 'Alī'den raḫıya'llāhu 'anhu rivāyet (9) olunmışdur ki: N'de yok.

⁴⁸⁷ K14a- 7 muḫābelesinde: muḫābelesine İM15a- 10.

⁴⁸⁸ İM15a- 10 muḫābelesinde yüz ḫasene ola ve şol ḫişi kim Ḳur'ân'ı oḫuya (11) namāzda otururiken anuñiçün her ḫarfi: N'de yok.

⁴⁸⁹ K14a- 10 ābdest üzre olsa: İM15a- 13 ābdest olsa, N17b- 3 ābdest üzre ola.

⁴⁹⁰ İM15a- 13 her ḫarfi: her bir ḫarf N17b- 3.

⁴⁹¹ K14a- 11: ola ve şol ḫişiye kim Ḳur'ân'ı oḫuya ābdestsiz ola(12)her ḫarf muḫābelesinde on ḫasene ola.

âbdest alup kıbleden tarafa müteveccih (15) olup otururikendür⁴⁹² ve dağı murabba⁴⁹³ olmamağdur ve dağı dayanmamağdur⁴⁹⁴ (16) ve mütekebbir⁴⁹⁵ oturması gibi oturmamağdur belki şol vechile oturmağdur ki (17) bir ħavf ve ħürmet⁴⁹⁶ êdügün kimsene⁴⁹⁷ katında oturmağ gibi bir rek' atde (18) tamām-ı Qur'an'ı ħatm êtmış kimsene⁴⁹⁸ ümmetden dört kimsenedür⁴⁹⁹ biri 'Oşmān (19) bin 'Affān'dur⁵⁰⁰ rağıya'llāhu ' anhu biri Temīmü'd-dārī⁵⁰¹ biri Sa' id bin

[İM15b]

(1) Cübeyr⁵⁰² biri dağı Ebū Ħanīfe'dür⁵⁰³ 'İsā peygamberden 'aleyhi's-selām⁵⁰⁴ rivāyet (2) olunmuşdur ki buyurur 'ubūdiyyet da' vāyı terkdür ve belā ve miĥneti yüklenüp şabr (3) êtmekdür Ħağ sübhānehu ve ta' ālāy⁵⁰⁵ sevmekdür Ħazret-i 'Alī'den mervīdür ki (4) buyurlar [K14b] ki⁵⁰⁶ bir ħavm 'ibādet êtse rağbeten ya' nī şevāba⁵⁰⁷ meyl êdüben bu mağüle (5) olan 'ibādet⁵⁰⁸ tācirler 'ibādetidür ve bir ħavm 'ibādet êtse rehbeten ya' nī gazābından ħorħarağ⁵⁰⁹ bu mağüle 'ibādet ħullar 'ibādetidür⁵¹⁰ ve bir ħavm 'ibādet êtse

⁴⁹² İM15a- 14 ve dēdiler kim efđal-i tilāvet âbdest alup kıbleden tarafa müteveccih (15) olup otururikendür: K14a- 13 ve dēdiler kim efđal-i tilāvet âbdest üzre olup (14) kıbleden tarafa müteveccih olup otururiken olandır, N17b- 4 ve dēdiler ki efđal-i tilāvet âbdest ile kıbleye müteveccih olup (5) otururiken.

⁴⁹³ İM15a- 15 murabba': mürtefi' N17b- 5.

⁴⁹⁴ İM15a- 15 dayanmamağdur: dayanmamağ gerekdür K14a- 14, N17b- 5.

⁴⁹⁵ İM15a- 16 mütekebbir: mütekebbirler K14a- 15.

⁴⁹⁶ İM15a- 17 ħürmet: ħizmet N17b- 7.

⁴⁹⁷ İM15a- 17 kimsene: kimse K14a- 16.

⁴⁹⁸ İM15a- 18 kimsene: N'de yok.

⁴⁹⁹ İM15a- 18 kimsenedür: kimsedür K14a- 16.

⁵⁰⁰ İM15a- 18 'Oşmān (19) bin 'Affān'dur: 'Oşmān ibn 'Affān N17b- 9.

⁵⁰¹ İM15a- 19 biri Temīmü'd-dārī: biri dağı Temīmü'd-dārī rağmetu'llāhi 'aleyh N17b- 9.

⁵⁰² İM15a- 19 Sa' id bin [15b] Cübeyr: Sa' id ibn-i Cübeyr rağmetu'llāhi 'aleyh N17b- 10.

⁵⁰³ İM15b- 1 biri dağı Ebū Ħanīfe'dür: K14a- 17 biri Ebū Ħanīfe'dür rađıya'llāhu ' anhu, N17b- 10 biri Ebū Ħanīfe rağmetu'llāhi 'aleyh.

⁵⁰⁴ İM15b- 1 'İsā peygamberden 'aleyhi's-selām: 'İsā 'aleyhi's-selāmdan N17b- 11.

⁵⁰⁵ İM15b- 3 Ħağ sübhānehu ve ta' ālāy: Allāhu Ta' ālā'yı N17b- 12.

⁵⁰⁶ İM15b- 4 ki: N'de yok.

⁵⁰⁷ K14b- 1 bir ħavm 'ibādet êtse rağbeten ya' nī şevāba: İM15b- 4 bir ħavm 'ibādet êtse rağbeten şevāba, N17b- 13 'ibādet êtse rağbeten ya' nī şevāba.

⁵⁰⁸ K14b- 2 meyl êdüben bu mağüle olan 'ibādet: İM15b- 5 meyl êdüben bu mağüle olan 'ibādetün evler, N17b- 14 êdüben bu mekk gibi.

⁵⁰⁹ İM15b- 5 ħorħarağ: ħorħarın N17b- 15.

şükran ya' nî (6) Allāhu Ta'ālā'nun vërdüğü ni' metler muķābelesinde şükr ëdüben bu maķüle (7) ' ibādet hürler ' ibādetidür⁵¹¹ Fuđayl raħimehu'llāhu [N18a] eydür ben Allāhu Ta'ālā'ya (8) ' ibādet ëderin⁵¹² muħibbe ' ibādet ëtmege řāķat getürmen Maħmüd-ı (9) Verrāk⁵¹³ raħimehu'llāhu ' aleyhi⁵¹⁴ eydür⁵¹⁵ حيه وانت تظهره (10) تعطي الأله وانت تظهره هذا وربي في القياس (11) بديع لو كان حبك صادقاً لأطعته إن المحب لمن يحب مطيع (12) edersin bu maķüle fi' l⁵¹⁶ rabbüm haķķıyıçün kıyāsda ' acīb emrdür⁵¹⁷ (13) eger senüñ⁵¹⁸ muħabbetüñ řādık olsa sen aña muşı' olurıduñ zırā muħib (14) olan maħbübına muşı' olur ba' z-ı kimseneler daħı dëmiřdür⁵¹⁹ من (15) أطاع الله جل (16) Allāhu Ta'ālā ģazretine⁵²⁰ muşı' ola ķadri celīl ve mertebesı refı' (17) olur ve bir kimsene ki⁵²¹ Allāhu Ta'ālā'ya ' aşı' ola ģalk içinde yā dünyāda (18) ve yā āħiretde⁵²² zelīl olur bir A' rābı namāzın ģafıf eyledi andan (19) şonra dëdi ki العين حور اللهم زوجني حور العين yā rab baña cennet hürīlerin

[İM16a]

(1) gözleri ķara ola⁵²³ çiftlendür ' Ömer rağıya'llāhu ' anhu eyitdi النقد أسأت (2) وعظمت (3) etdüñ ya' nî maķsüduñ büyük ammā bahāsı ķalīl⁵²⁴ **ravza-yı řāniye**⁵²⁵ ' **ilmde** (4) **ve ģikmetde ve edebde**

⁵¹⁰ K14b- 3, N17b- 15 ve bir ķavm ' ibādet ëtse rehbeten ya' nî ģazābından ķorķarak bu maķüle ' ibādet ķullar ' ibādetidür: İM'de yok.

⁵¹¹ İM15b- 6 şükr ëdüben bu maķüle (7) ' ibādet hürler ' ibādetidür: şükr ëdüp bu ki hürler ' ibādeti dërler N17b- 17.

⁵¹² İM15b- 8 ëderin: ëderim N18a- 1.

⁵¹³ İM15b- 8 Maħmüd-ı (9) Verrāk: Maħmüd-ı Deķķāk N18a- 2.

⁵¹⁴ İM15b- 9 ' aleyhi: K'de yok.

⁵¹⁵ N18a- 2 eydür şı' r.

⁵¹⁶ İM15b- 12 fi' l: N'de yok.

⁵¹⁷ İM15b- 12 ' acīb emrdür: ' acībdür N18a- 6.

⁵¹⁸ İM15b- 13 senüñ: seniñ N18a- 6.

⁵¹⁹ İM15b- 14 ba' z-ı kimseneler daħı dëmiřdür: K14b- 11 ba' z-ı kimseler daħı dëmiřdür, N18a- 7 ba' z-ı kimseler (8) dëmiřdür ki.

⁵²⁰ İM15b- 15 bir kimsene ki (16) Allāhu Ta'ālā ģazretine: K14b- 12 bir kimse ki Allāhu Ta'ālā ģazretine, N18a- 9 bir kimsene kim Allāhu Ta'ālā'ya.

⁵²¹ İM15b- 17 kimsene ki: K14b- 14 kimse ki, N18a- 10 kişi kim.

⁵²² İM15b- 18 ve yā āħiretde: K14b-14 yā āħirīde, N18a- 11 yā āħiretde.

⁵²³ K14b- 17, N18a- 13 ķara ola: ķara İM16a- 1.

⁵²⁴ N18a- 16 ķalīl dëdi vallāhu a' lem.

ve kitâbetde ve bunlara münâsib olanlardadır Hâzret-i (5) Resûlu'llâh⁵²⁶ [N18b] şalla'llâhu 'aleyhi ve sellemden rivâyet olundu ki buyurmuşlar (6) 'âlimlerüñ [K15a] mürekkebi şehîdlerüñ kanları kıyâmet gününde⁵²⁷ mîzânda vezn (7) oluna biri⁵²⁸ birinden efdâl olmaya ve dağı taleb-i 'ilm içinde bir (8) ğadve sevgülüdür yüz ğadveden ki⁵²⁹ ğayrı nesnelere şarf oluna⁵³⁰ (9) ğadve şabâh namâzı vaqtinden⁵³¹ güneş toğmağ vaqtine dekdür ki⁵³² ya'ni taleb-i (10) 'ilm üzere vaqt⁵³³ başa sevgülüdür yüz ol kadar vaqtden ki sâyir (11) nesnelere şarf oluna⁵³⁴ ve dağı bir kimsene taleb-i 'ilm için çıksa (12) anuñ için⁵³⁵ bir melek müvekkil olup aña cennet muştulaya ve bir kimsene⁵³⁶ (13) ölse ve anuñ mîzânı devâtlar ve kâlemler olurisa cennete gire⁵³⁷ rivâyet (14) olunur⁵³⁸ 'Alî'den⁵³⁹ rağıya'llâhu 'anhu ve kerrema'llâhu vechehu⁵⁴⁰ nâsuñ kıymet yöninden (15) 'âkili 'ilm yöninden 'âkilidür dünyânuñ kıyâmı dört nesne iledür (16) 'ulemânuñ 'ilmiyiledür ve beglerüñ 'adliyiledür ve budalânuñ 'ibâdeti iledür⁵⁴¹ (17) ve saĥîlerüñ saĥâveti ile⁵⁴² ve demişlerdür ki cemî'-i ümem⁵⁴³ her ne zamânda ve her ne (18) dînde⁵⁴⁴ oldılarisa cümlesi ittîfâk etmişlerdür dört ĥalkuñ medĥinde (19) biri 'ilm ve⁵⁴⁵ biri zühd ya'ni dünyâyâ meyl etmemek ve biri iĥsân etmek biri dağı⁵⁴⁶

⁵²⁵ İM16a- 3 ravza-yı şâniye: ikinci N18a- 16.

⁵²⁶ K14b- 20 Hâzret-i Resûlu'llâh: İM16a- 5 Hâzret-i Resûl'den, N18a- 17 Hâzret-i Resûl.

⁵²⁷ İM16a- 6 kıyâmet gününde: kıyâmetde N18b- 2.

⁵²⁸ İM16a- 7 biri: birisi K15a- 1, N18b- 2.

⁵²⁹ İM16a- 8 ki: N'de yok.

⁵³⁰ İM16a- 8 şarf oluna: şarf ola K15a- 3, N18b- 4.

⁵³¹ İM16a- 9 vaqtinden: vaqti N18b- 5.

⁵³² K15a- 4 dekdür ki: İM16a- 9 dârlar ki, N18b- 6 dekdür.

⁵³³ İM16a- 10 vaqt: N'de yok.

⁵³⁴ İM16a- 11 şarf oluna: şarf ola K15a- 5, N18b- 6.

⁵³⁵ İM16a- 11 bir kimsene taleb-i 'ilm için çıksa (12) anuñ için: bir kimse 'ilm talebi için çıksa anuñ için K15a- 6, N18b- 7.

⁵³⁶ İM16a- 12 kimsene: kimse K15a- 7, N18b- 8.

⁵³⁷ İM16a- 13 olurisa cennete gire: K15a- 7 olsa cennete gide, N18b- 8 ola cennete gire.

⁵³⁸ N18b- 9 rivâyet olunur ki.

⁵³⁹ İM16a- 14 'Alî'den: Hâzret-i 'Alî'den K15a- 8, N18b- 9.

⁵⁴⁰ İM16a- 14 ve kerrema'llâhu vechehu: N'de yok.

⁵⁴¹ İM16a- 16 'ibâdeti iledür: 'ibâdetidür N18b- 12.

⁵⁴² İM16a- 17 saĥâveti ile: K15a- 11 saĥâveti iledür, N18b- 12 saĥâvetiyiledür.

⁵⁴³ İM16a- 17 cemî'-i ümem: ümem N18b- 12.

⁵⁴⁴ İM16a- 18 dînde: N'de yok.

⁵⁴⁵ İM 16a- 19 ve/ ve: K ve N'de yok.

⁵⁴⁶ K15a- 14, N18b- 15 biri iĥsân etmek biri dağı: biri dağı iĥsân dağı İM16a- 19.

[İM16b]

(1) em̄nlikdür ʿulemā-yı selef dēmişlerdür ki begler halk üzere⁵⁴⁷ hākimlerdür (2) ve⁵⁴⁸ ʿālimler begler üzere hākimlerdür yaʿnī ʿādil ve ʿākil pādīşāhlar (3) ʿulemānuñ sözlerin⁵⁴⁹ tutarlar hükmlerine muhālefet etmezler öyle⁵⁵⁰ ʿulemāya (4) maḥkūm olmuşlardur [N19a] ve daḥı dēmişlerdür ki bir kimsene⁵⁵¹ ʿilm ağacın dikse yaʿnī (5) taḥşīl-i ʿilm etse⁵⁵² şeref yemişlerin dēvşire⁵⁵³ ve bir kimsene zühd dikse (6) ʿizzet yemişin dēvşire⁵⁵⁴ ve bir kimsene⁵⁵⁵ iḥsān dikse muḥabbet yemişin dēvşire⁵⁵⁶ (7) ve bir kimsene⁵⁵⁷ kibr dikse helāklik ve gāzab yemişin dēvşire ve bir kimsene⁵⁵⁸ (8) [K15b] hırş dikse zelīllik yemişin⁵⁵⁹ dēvşire ve bir kimsene⁵⁶⁰ fikr dikse ḥikmet yemişin (9) dēvşire⁵⁶¹ ve bir kimsene vaḳār dikse mehābet yemişin dēvşire ve bir kimsene⁵⁶² tamaʿ (10) dikse zaḥmet yemişin dēvşire⁵⁶³ eşʿārda gelmişdür⁵⁶⁴ şīʿr (11) وما تخفي المكارم حيث ولا أهل المكارم حيث كانوا tercümesi (12) oldur ki mekārım yaʿnī eyü ḥulklar ve vaşflar her ne yerde ki ola gizlü (13) ḳalmaz ve mekārım ehli⁵⁶⁵ olanlar daḥı her ne yerde ki⁵⁶⁶

⁵⁴⁷ İM16b- 1 üzerine: üzre N18b- 16.

⁵⁴⁸ İM16b- 2 ve: K'de yok.

⁵⁴⁹ İM16b- 2 ve ʿākil pādīşāhlar (3) ʿulemānuñ sözlerin: yaʿnī ʿākil ve ādil pādīşāhlar ʿulemā (17) sözün N18b- 16.

⁵⁵⁰ İM16b- 3 öyle: N'de yok.

⁵⁵¹ İM16b- 4 kimsene: kimse K15a- 18, N19a- 1.

⁵⁵² İM16b- 5 taḥşīl-i ʿilm etse: ʿilm taḥşīl etse N19a- 1.

⁵⁵³ İM16b- 5 dēvşire/ kimsene: dēvşirür/ kimse K15a- 19, N19a- 2.

⁵⁵⁴ İM16b- 6 yemişin dēvşire, K15a- 19 yemişlerin dēvşirür, N19a- 2 meyvesin dēvşirür.

⁵⁵⁵ İM16b- 6 kimsene: kimse K15a- 20, N19a- 3.

⁵⁵⁶ İM16b- 6 yemişin dēvşire: K15a- 20 yemişlerin dēvşirür, N19a- 3 yemişi dēvşirür.

⁵⁵⁷ İM16b- 7 kimsene: K15a- 20 kimse, N19a- 3 kişi.

⁵⁵⁸ İM16b- 7 yemişin dēvşire ve bir kimsene: K15a- 21 yemişin dēvşirür ve bir kimse, N19a- 4 yemişlerin dēvşirür ve bir kişi.

⁵⁵⁹ K15b- 1 hırş dikse zelīllik yemişin: hırş yemişin zelīl yemişin İM16b- 8.

⁵⁶⁰ İM16b- 8 gāzab yemişin dēvşire ve bir kimsene: K15b- 1 gāzab yemişlerin dēvşirür ve bir kimse, N19a- 4 gāzab meyvesin (5) dēvşirür ve bir kişi.

⁵⁶¹ İM16b- 9 yemişin dēvşire/ kimsene: yemişlerin dēvşirür/ kişi K15b- 2, N19a- 5.

⁵⁶² İM16b- 9 yemişin dēvşire ve bir kimsene: K15b- 3 yemişlerin dēvşirür ve bir (3) kişi, N19a- 6 yemişin dēvşirür ve bir kişi.

⁵⁶³ İM16b- 10 yemişin dēvşire: yemişlerin dēvşirür K15b- 3, N19a- 7.

⁵⁶⁴ K15b- 4, N19a- 7: gelmişdür ki.

⁵⁶⁵ İM 16b- 13 ehli: N'de yok.

⁵⁶⁶ İM16b- 13 yerde ki: yer kim N19a- 10.

ola⁵⁶⁷ gizlü qalmazlar elbetde ma' lüm olur⁵⁶⁸ zāyi' olmaz kişi fazl u kemāl ve iyi⁵⁶⁹ hulklar (14) taḥṣīl etmek gerek her kişi ne ederise zāyi' olmaz yā dünyāda yā (15) āhīretde elbetde⁵⁷⁰ bir vechile zāhir olur ba' z-ı fuḫalā⁵⁷¹ su'āl etmişler ki (16) 'ilm mi efḫaldür yoḫsa māl mı efḫaldür⁵⁷² demişler ki 'ilm efḫaldür sāyil⁵⁷³ (17) gerü su'āl edüp demiş ki niçün⁵⁷⁴ 'ulemā aṣḫāb-ı māl qapusına varurlar (18) ve aṣḫāb-ı māl ekşer 'ulemā qapusına gelmezler cevāb demiş⁵⁷⁵ ki anıñiçün ki⁵⁷⁶ (19) 'ulemā 'ariflerdür her nesnenüñ qadrin ve hūkmin bilürler aña göre 'āmil

[İM17a]

(1) olurlar pes 'ulemā mālın qadrin bilürler⁵⁷⁷ aṣḫāb-ı mālā varurlar māl (2) taḥṣīli için ammā ol maḫūle [N19b] aṣḫāb-ı māl cāhillerdür⁵⁷⁸ 'ilmün qadrin (3) bilmezler anıñiçün 'ulemāya gelmezler ne' ūzu billāhi ta' ālā min ehli'l-cehl Sehl bin⁵⁷⁹ (4) 'Abdu'llāh et-Tüsteri ki meşāyih-i 'izām dandur demişler ki hiç bir kimse ki⁵⁸⁰ (5) Allāhu Ta' ālā'ya 'āṣi olmamışdur⁵⁸¹ cehlden eşed işyān ile dēnildi ki yā Ebā Muḫammed hiç bilür misin cehlden eşed nesne⁵⁸² dēdi ki (6) ne' am الجهل بالجهل ya' nī yā Ebā Muḫammed⁵⁸³ cehlün bilmemek cehl bir (7) maṭiyyedür ya' nī bir biniddür ki her kimse ki aña bindi

⁵⁶⁷ K15b- 6 her ne yerde ki ola gizlü qalmaz ve mekārīm ehli olanlar daḫı her ne yerde ki ola: her yerde ki olalar İM16b- 13.

⁵⁶⁸ İM16b- 13 elbetde ma' lüm olur, K15b- 7 elbette ma' lüm olur, N19a- 11 elbetde.

⁵⁶⁹ İM16b- 13 iyi: eyü N19a- 11.

⁵⁷⁰ İM16b- 15 āhīretde elbetde: āhīride elbette K15b- 8.

⁵⁷¹ K15b- 9, N19a- 13 ba' zı fuḫalāya: ya' nī fuḫalā İM16b- 15.

⁵⁷² İM16b- 16 'ilm mi efḫaldür yoḫsa māl mı efḫaldür: 'ilm mi efḫal yoḫsa māl mı N19a- 13.

⁵⁷³ İM16b- 16 sāyil: sa'il K15b- 10.

⁵⁷⁴ İM16b- 17 demiş ki niçün: K15b- 11 demiş ki ne için, demiş niçün N19a- 14.

⁵⁷⁵ İM16b- 18 cevāb demiş: K15b- 12 cevāb vērmiş, N19a- 16 cevāb demişler.

⁵⁷⁶ İM16b- 18 anıñiçün ki: N'de yok.

⁵⁷⁷ İM16b- 19 her nesnenüñ qadrin ve hūkmin bilürler aña göre 'āmil [17a] (1) olurlar pes 'ulemā mālın qadrin bilürler: her nesnenüñ qadrin (17) bilürler N19a- 16.

⁵⁷⁸ İM17a- 2 cāhillerdür: cāhildür N19b- 1.

⁵⁷⁹ İM17a- 3 bin: ibn N19b- 2.

⁵⁸⁰ İM17a- 4 ki: N'de yok.

⁵⁸¹ İM17a- 5 olmamışdur: olmaz N19b- 3.

⁵⁸² K15b- 18 eşed işyān ile dēnildi ki yā Ebā Muḫammed hiç bilür misin cehlden eşed nesne: İM17a- 5 cehlden eşed nesne dēdi ki, N19b- 4 eşed işyānıla dēnildi ki yā Ebā Muḫammed hiç bilür misin (5) cehlden eşed nesne nedür.

⁵⁸³ İM17a- 6 ya' nī yā Ebā Muḫammed: N'de yok.

ayağı tayanup (8) düşdi öldi ve her kimse kim⁵⁸⁴ aña muşāhib oldı zelīl (9) oldı [K16a] ve cāhiller ile muşāhibet etmek dağı kimseyi⁵⁸⁵ zelīl eder (10) خیر المواهب العقل وشر الجهل المصابیب الجهل ya‘nī bağşışler ĥayrlusı (11) ‘aql⁵⁸⁶ bağşışidür ve muşībetlerün şerlusi⁵⁸⁷ cehldür cāhil olan māl (12) taleb eder ‘āqil olanlar kemāl taleb eder الجهل العصايل من اقبیح (13) الرزایل faẓīletlere cāhil olmağ yaramaz şıfatlarun ziyāde çirkinidür (14) ba‘zı fuẓalā demişdür⁵⁸⁸ لا تعجبین الجهول وحلة فذاك ميت (15) وثوبه كفنٌ ya‘nī cāhillerun ĥulle-yi libāsları seni ‘acebe getürmesün (16) kendi⁵⁸⁹ meyyit libāsı kefendür Süfyān-ı Şevrī ĥazretleri⁵⁹⁰ eydür (17) ‘ilm talebinden efdal ‘amel yoğdur kaçan niyyet-i şaĥīĥe ile olurısa⁵⁹¹ (18) ya‘nī ol ‘ilmile dār-ı āĥiret dilerise demişler ki ‘ilmi öğrenün eger anuğıla (19) bir ĥazza ve naşībe [N20a] erişmezisenüz⁵⁹² dağı zırā ‘ilm kendü⁵⁹³ bir kemāldür⁵⁹⁴ ki

[İM17b]

(1) taĥşīline ‘āqil rāzī ve mütesellī olur⁵⁹⁵ ġayrı nesne metrebet olmağ (2) lāzım degil ba‘z-ı selef demişdür ki ‘ulüm dört nesnedür⁵⁹⁶ biri ‘ilm-i (3) fıĥhdur dīn ecliyiçün⁵⁹⁷ biri dađı⁵⁹⁸ tıb ‘ilmidür beden ecliyiçün⁵⁹⁹ biri dađı⁶⁰⁰ (4) nücüm ‘ilmidür zamān ecliyiçün⁶⁰¹ biri dađı⁶⁰² naĥv ‘ilmidür lisān ecliyiçün (5) ve bir dürlü⁶⁰³ dağı demişlerdür

⁵⁸⁴ İM17a- 8 kim, K15b- 21 ki, N’de yok.

⁵⁸⁵ İM17a- 9 dağı kimseyi: kişiyi N19b- 8.

⁵⁸⁶ İM17a- 11 ‘aql: N’de yok.

⁵⁸⁷ K16a- 3, N19b- 10 şerlusi: ĥayrlusı İM17a- 11.

⁵⁸⁸ İM17a- 14 demişdür: demişlerdür N19b- 13.

⁵⁸⁹ İM17a- 16 kendi: kendü K16a- 7, N19b- 14.

⁵⁹⁰ İM17a- 16 ĥazretleri: ĥazreti K16a- 8, N19b- 15.

⁵⁹¹ İM17a- 17 ile olurısa: olsa ile olur N19b- 16.

⁵⁹² İM17a- 19 erişmezisenüz: erişirisenüz N20a- 1.

⁵⁹³ İM17a- 19 kendü: kendüsi K16a- 10, N20a- 1.

⁵⁹⁴ İM17a- 19 kemāldür: seĥāludur N20a- 1.

⁵⁹⁵ İM17b- 1 rāzī ve mütesellī olur: rāzī olur K16a- 11, N20a- 2.

⁵⁹⁶ İM17b- 1 ba‘z-ı selef demişdür ki ‘ulüm dört nesnedür: K16a- 12 ba‘z-ı selef demişdür ki ‘ulüm dördür, N20a- 2 ba‘z-ı selef (3) demişlerdür ki ‘ulüm dördür.

⁵⁹⁷ İM17b- 3 ecliyiçün: içün N20a- 3.

⁵⁹⁸ İM17b- 3 biri dağı, K16a- 13 biri, N20a- 3 ve biri dağı.

⁵⁹⁹ İM17b- 3 ecliyiçün: içün N20a- 4.

⁶⁰⁰ İM17b- 3 biri dağı: ve biri dağı K16a- 13, N20a- 4.

⁶⁰¹ İM17b- 4 ecliyiçün: içün N20a- 5.

⁶⁰² İM17b- 4 biri dağı: ve biri dağı K16a- 14, N20a- 5.

⁶⁰³ İM17b- 5 dürlü: dürlü N20a- 5.

‘ilm ikidür biri⁶⁰⁴ ‘ilm-i nāfi‘dür ve biri ‘ilm-i (6) rāfi‘dür ya‘nī yüksek edici ‘ilmdür ‘ilm-i rāfi‘ fikh ‘ilmidür ki şāhibini (7) refī‘u’l-ḳadr eder ḫalḳuḅ merci‘i olur ve ‘ilm-i nāfi‘ ‘ilm-i tıbdur⁶⁰⁵ ‘Alī raḏiya’llāhu (8) ‘anhu buyurmuşlardur ki bir kimsene⁶⁰⁶ ‘ilm-i nūcūmdan bir ‘ilm taḫṣīl étse (9) cümle Ḳur‘ān’dan ya‘nī⁶⁰⁷ ḫāfız-ı kelāmu’llāh olanlardan anuḅ imānı ve yaḳīnı⁶⁰⁸ arta andan ōnra bu (10) āyeti okudı قوله تعالى إن في خلق الله في السموات والأرض لآيات لقوم يتقون (11) اختلاف الليل والنهار وما gece ile gündüzün ihtilāfından [K16b] daḅı göklerde ve yerlerde Allāhu Ta‘ālā (13) ḫalḳ étduḅ nesnelere āyāt ve ‘ibret vardur müttakī olan ḳavm (14) iḅün müttakīye taḫṣīṣ olundu anıḅiḅün zīrā ‘āḳibetden ḳorḳup (15) ḫiṣṣe ve ‘ibret alanlar anlardur anları taḳvāları ve ḫazerleri tefekkür⁶⁰⁹ ve tedebbüre (16) da‘vet edüp erişdürür [N20b] ba‘zı ‘ulemā⁶¹⁰ demişlerdür ki nūcūma (17) nazār étmek Ḥaḳ sübhānehu ve ta‘ālānuḅ⁶¹¹ tevḫīdine ve kemāl-i ḳudretine istidlāl (18) étmekiḅün⁶¹² ḫā‘atlerüḅ a‘zamıdur nūcūma ve⁶¹³ ḫisāba evvel nazār eden (19) İdrīs peyḅamberdür Meymūn bin⁶¹⁴ Mihrān eydür ōaḳınuḅ ‘ilm-i nūcūmı tekzīb

[İM18a]

(1) étmekden zīrā ‘ilm-i nūbüvvetden bir ‘ilmdür Ebū Hureyre Ḥazret-i Resūl’den ōalla’ (2) llāhu ‘aleyhi ve sellem⁶¹⁵ rivāyet eder ki bir kimse arḳası yerde yaturiken yūzi (3) yuḳaru⁶¹⁶ nūcūma ve semāya nazār étđi dedı ki vallāhi taḫḳīḳ bilürüm ki⁶¹⁷ (4) senüḅ

⁶⁰⁴ İM17b- 5 biri: K ve N’de yok.

⁶⁰⁵ İM17b- 7 ‘ilm-i tıbdur: tıbdur K16a- 17, N20a- 8.

⁶⁰⁶ İM17b- 8 buyurmuşlardur ki bir kimsene: buyurmuşlar ki bir kimse: K16a- 18, N20a- 9.

⁶⁰⁷ N20a- 10 cümle Ḳur‘ān’dan ya‘nī: İM ve K’de yok.

⁶⁰⁸ K16a- 19, N20a- 11 yaḳīnı, İM17b- 9 raḅbeti.

⁶⁰⁹ İM17b- 15 anları taḳvāları ve ḫazerleri tefekkür: taḳvāları ve cezbleri tezekkür N20a- 17.

⁶¹⁰ K16b- 4, N20b- 1 ba‘zı ‘ulemā: ya‘nī ba‘zı ‘ulemā İM17b- 16.

⁶¹¹ İM17b- 17 Ḥaḳ sübhānehu ve ta‘ālānuḅ: K16b- 5 Ḥaḳ sübhānehunuḅ, N20b- 1 Ḥaḳ Ta‘ālānuḅ.

⁶¹² İM17b- 18 étmekiḅün: iḅündür N20b- 2.

⁶¹³ İM17b- 17 ve: K ve N’de yok.

⁶¹⁴ İM17b- 19 bin: ibn N20b- 3.

⁶¹⁵ İM18a- 1 Ebū Hureyre Ḥazret-i Resūl’den ōalla’ (2) llāhu ‘aleyhi ve sellem: Ebū Hureyre raḅmetu’llāhi ‘aleyhi ḫazretleri buyururlar ki Resūl’llāh (6) ōallallāhu ‘aleyhi ve sellem ḫazretlerinden N20b- 5.

⁶¹⁶ İM18a- 3 yuḳaru: N’de yok.

⁶¹⁷ İM18a- 3 ki: N’de yok

içün⁶¹⁸ hâlik ve rabbün vardır اللهم اغفر لي yâ rabbî beni yarlığa (5) dedi dağı nazar etti Allāhu Ta'ālā dağı aña nazar eyledi⁶¹⁹ günahlardan (6) yarlıgadı Benî İsrâyl içinde şöyle 'âdetu'llāh carî olmuş idi ki⁶²⁰ (7) kaçan bir kimse Hakk'a otuz yıl 'ibâdet etse üstüne⁶²¹ gelir bulut (8) sâybân olup gölgelendirür⁶²² Benî İsrâyl'den bir kimse⁶²³ otuz yıl (9) 'ibâdet etti ol 'âdet üzre bulut gelmedi anasına şikâyet (10) etti anası dağı⁶²⁴ dedi ki şöyle şanurın bu yıllarda bir günâh işlemişsin⁶²⁵ (11) ol kimse dedi ki yok⁶²⁶ kışşa bu dedüğün gibi degildür andan dedi ki (12) semâya nazar edüp Allāhu Ta'ālā'nun şan'at-ı 'acîbesin görüp tefekkür ve tedebbür (13) etmemek vâki' [N21a] oldu mı dedi ki belî olmuşdur⁶²⁷ dedi imdi⁶²⁸ sebep budur 'ulemâ-yı Benî (14) İsrâyl iki⁶²⁹ 'ilmi setr⁶³⁰ [K17a] ederleridi evlâdlarına dağı öğretmezleridi (15) biri 'ilm-i nücûm biri⁶³¹ 'ilm-i tıb anıñiçün ki pâdişâhların bu iki 'ilme ihtiyâcları (16) olup⁶³² pâdişâhlar ile ve mülük ile ol cihetiçün müşâhibet edüp⁶³³ (17) yakınlık edeler bu pâdişâhlar ile ve mülük ile ihtilâf etmek müşkildür⁶³⁴ fitnesi⁶³⁵ ve belâsı (18) dünyevî ve uhrevî çokdur kişi dînine zarar gelmekden ziyâde hâzer üzre ola (19) zîrâ⁶³⁶ pâdişâhları âteşe teşbîh etmişler yakın olmağda fâyide⁶³⁷ dağı vardır

⁶¹⁸ İM18a- 4 senün için: senün için K16b- 11, N20b- 8.

⁶¹⁹ İM18a- 5 nazar eyledi: nazar etti N20b- 10.

⁶²⁰ İM18a- 6 olmuş idi ki: olmuş idi N20b- 11.

⁶²¹ İM18a- 7 üstüne: üstüne N20b- 12.

⁶²² İM18a- 8 olup gölgelendirür: K16b- 15 olup gölgelendirürüridi, olurıdı anuñ ile gölgelenürüridi N20b- 12.

⁶²³ İM18a- 8 bir kimse: bir kişi N20b- 13.

⁶²⁴ İM18a- 10 dağı: N'de yok.

⁶²⁵ İM18a- 10 işlemişsin: işlemişsin N20b- 15.

⁶²⁶ İM18a- 11 yok: N'de yok.

⁶²⁷ K16b- 18, N21a- 1 belî olmuşdur: İM'de yok.

⁶²⁸ İM18a- 13 imdi: ki N21a- 1.

⁶²⁹ K16b- 21, N21a- 1 Benî İsrâyl iki: Benî (14) İsrâyl'ün keyi İM18a- 13.

⁶³⁰ İM18a- 14 setr: sır N21a- 2.

⁶³¹ N21a- 3 ve biri.

⁶³² İM18a- 15 ihtiyâcları (16) olup, K17a- 2 ihtiyâtları olup, N21a- 4 ihtiyâcı olur.

⁶³³ İM18a- 16 ve mülük ile ol cihetiçün müşâhibet edüp: ol cihet için müşâhibet ederler N21a- 4.

⁶³⁴ K17a- 4 bu pâdişâhlar ile ve ve mülük ile ihtilâf etmek müşkildür: İM18a- 17 bu pâdişâhlar ile ihtilâf etmek müşkildür, N21a- 7 pâdişâhlar ile ihtilâf müşkildür.

⁶³⁵ İM18a- 17 fitnesi: fitne N21a- 5.

⁶³⁶ İM18a- 18 hâzer üzre ola (19) zîrâ: hâzer üzre gerek K17a- 5, N21a- 7.

⁶³⁷ İM18a- 19 fâyide: fâide K17a- 6.

[İM18b]

(1) zarar ihtimālî daḥı vardır ʿilm-i nücūma müteʿallık münāsebet ile baʿz-ı aḥkām (2) zıkr olunmuşdur biz daḥı baʿzısın⁶³⁸ zıkr etmeki evlā gördük demişlerdür ki (3) nücūm ʿilmine iştiğāl mekrūhdur illā evḳāt-ı şalavāt bilicek kadar (4) ʿilm⁶³⁹ müsteḥabdur İmām-ı Ebū Yūsuf raḥimehu'llāhi buyurur⁶⁴⁰ her ʿilmi öğrenüñ illā (5) üç ʿilmi degil biri ʿilm-i nücūm kişiye şūmlık çok getürür⁶⁴¹ biri ʿilm-i kimyā (6) kişiyi müflis⁶⁴² eder biri ʿilm-i cidāl ḥuşūşā dīn ʿilminde ola⁶⁴³ zındıkiyyeye (7) erişdürür neʿuzu billāhi ʿilm taḥşil bābında Ḥazret-i ʿAlī'den rivāyet (8) olunmuşdur⁶⁴⁴ ki ḥikmet mü'minüñ yitigidür⁶⁴⁵ anı her kanda ki⁶⁴⁶ bulurısa (9) almak gerek eger müşrikler ağızında⁶⁴⁷ daḥı olurısa Ḥazret-i Resūl'den⁶⁴⁸ (10) şallallāhu ʿaleyhi ve sellem buyururlar ki فضل العالم على العابد كفضلي (11) [N21b] رجل على أدناكم يا ʿnī ʿālimüñ faẓīleti ʿābid cāhil üzerine (12) benüm faẓīletüm gibidür sizden ednā bir recül üzre Ḥazret-i Ebū Ḥanīfe (13) raḍıya'llāhu ʿanhu Ḥammād'a ʿilm-i fiḫ öğrenmege vardı⁶⁴⁹ Ḥammād dedi ki her (14) günde⁶⁵⁰ üç mes'ele öğren ziyāde öğrenme⁶⁵¹ bu hāl üzre ʿamel etdi (15) bir vechile ʿilm-i fiḫ taḥşil etdi ki⁶⁵² parmağıla gösterür oldılar bu kadar (16) şāhib-i [K17b] mezheb olup zāhir oldı demişlerdür ki dört (17) kimseneyi dört nesnede ḥiç kimse

⁶³⁸ İM18b- 2 baʿzısın: baʿzı N21a- 9.

⁶³⁹ İM18b- 3 evḳāt-ı şalavāt bilicek kadar (4) ʿilm: evḳāt bilicek (11) ʿilm N21a- 10.

⁶⁴⁰ İM18b- 4 İmām-ı Ebū Yūsuf raḥimehu'llāhi buyurur: ammā Ebū Yūsuf raḥmetu'llāhi ʿaleyhi buyururlar N21a- 11.

⁶⁴¹ İM18b- 5 şūmlık çok getürür: şūmlık vürür N21a- 12.

⁶⁴² İM18b- 6 müflis: bi-müflis N21a- 13.

⁶⁴³ N21a- 14 ola zırā.

⁶⁴⁴ İM18b- 8 olunmuşdur: olunur/ N21a- 15.

⁶⁴⁵ İM18b- 8 yitigidür: yitügidür N21a- 15.

⁶⁴⁶ İM18b- 8 ki: N'de yok.

⁶⁴⁷ İM18b- 8 ağızında: ağızından N21b- 9.

⁶⁴⁸ İM18b- 9 Ḥazret-i Resūl'den: Ḥazret-i Resūl N21a- 17.

⁶⁴⁹ İM18b- 13 öğrenmeye vardı: öğrenmege iḳdām (4) edüp varurıdı N21b- 3.

⁶⁵⁰ İM18b- 14 günde: gün N21b- 4.

⁶⁵¹ N21b- 5 öğrenme iḳdām etme.

⁶⁵² İM18b- 15 ʿilm-i fiḫ taḥşil etdi ki: K17a- 21 taḥşil ve tekmiḻ etdi ki, N21b- 6 taḥşil etdi ki.

geçmiş degildür ve dağı kimse⁶⁵³ (18) ermemişdür biri Ebū Ḥanīfe ḥazretleridür ‘ilm-i fiğhda anı (19) kimse geçmemişdür ve kimse mertebesine ermemişdür sirāc-ı ümmet

[İM19a]

(1) olmışdur birisi dağı Ḥalīl'dür Sībeveyh'ün (2) üstādıdur kimse Ḥalīl mertebesine ermemişdür (3) nücūm ‘ilminde biri Cāhız'dur te'līfde ve taşnīfde (4) aña kimse ermemişdür biri dağı Ebū Temmām'dur (5) şı' rde kimse muḳābil olmamışdur (6) ve demişlerdür ki Ebū Ḥanīfe raḍıya'llāhu ta'ālā (7) ‘anhu⁶⁵⁴ ‘ulemā içinde ümerā içinde ḥalīfeye ve⁶⁵⁵ (8) sulṭāna beşzer ‘ulemānuḡ sulṭānıdur Resūlu'llāh (9) ḥazretine şalla'llāhu ta'ālā ‘aleyhi ve sellem su'āl étdiler⁶⁵⁶ (10) ‘ilmelerün efdali nedür dediler buyurdı ki⁶⁵⁷ ‘ilm-i (11) billāhdur dağı⁶⁵⁸ ‘ilm-i fiğhdur tekrār böyle dedi (12) āḡir sāyil⁶⁵⁹ dedi ki ben ‘ilmün efdalinden su'āl (13) éderin⁶⁶⁰ yā Resūlu'llāh baña [N22a] ‘ilm söylersin (14) Resūlu'llāh şalla'llāhu ‘aleyhi ve sellem dedi⁶⁶¹ ki ‘ilmile⁶⁶² (15) az ‘amel saña nāfi' dür cehlile⁶⁶³ saña⁶⁶⁴ çok ‘amel ol kadar (16) nāfi' degildür ‘amelsüz ‘ibādet éden kimse degirmen eşiğine (17) beşzer döner döner⁶⁶⁵ mesāfe қаt' étmez ‘İsā peygamber⁶⁶⁶ ‘aleyhi' (18) s-selām buyurmuşlar ki bir kişi ‘ālim olsa⁶⁶⁷ ve ‘ilmiyile (19) ‘āmil olsa melekūt-ı a' zām içinde ‘azīm ‘ad oluna

⁶⁵³ İM18b- 16 dört (17) kimseneyi dört nesnede hiç kimse geçmiş degildür ve dağı kimse: K17b- 1 dört kimseyi dört (2) nesnede hiç kimse geçmiş degildür ve dağı kimse, N21b- 7 dört kimse devrinde hiç kimse (8) geçmemişdür ve.

⁶⁵⁴ İM19a- 6 Ebū Ḥanīfe raḍıya'llāhu ta'ālā (7) ‘anhu: K17b- 7 Ebū Ḥanīfe raḍıya'llāhu ‘anhu, N21b- 13 Ebū Ḥanīfe raḡmetu'llāhi ‘aleyh.

⁶⁵⁵ K17b- 7, N21b- 14 ve: İM'de yok.

⁶⁵⁶ İM19a- 8 Resūlu'llāh (9) ḥazretine şalla'llāhu ta'ālā ‘aleyhi ve sellem su'āl étdiler, K17b- 9 Ḥazret-i Resūlu'llāh şalla'llāhu ‘aleyhi ve sellem su'āl étdiler, N21b- 14 Ḥazret-i Resūlu'llāh şalla'llāhu ‘aleyhi ve sellemden (15) su'āl étdiler ki.

⁶⁵⁷ İM19a- 10 dediler buyurdı ki: buyurdılar ki N21b- 15.

⁶⁵⁸ N21b- 16 ve dağı.

⁶⁵⁹ İM19a- 12 sāyil: sā'il K17b- 11.

⁶⁶⁰ K17b- 11 éderin: N21b- 17 éderin siz, İM19a- 13 édeyin.

⁶⁶¹ İM19a- 14 dedi: buyurdı N22a-1.

⁶⁶² İM19a- 14 ‘ilmile: ilm ile K17b- 12.

⁶⁶³ İM19a- 15 cehlile: cehl ile K17b- 13.

⁶⁶⁴ İM19a- 15 saña: N'de yok.

⁶⁶⁵ K17b- 14, N22a- 3 döner döner: döner İM19a- 17.

⁶⁶⁶ İM19a- 17 peygamber: N'de yok.

[İM19b]

(1) rivāyet ederler ki⁶⁶⁸ İmām-ı Mâlik hazretleri kaçan hadîs⁶⁶⁹ (2) nakl etmek istese âbdest alur⁶⁷⁰ ve mübârek şakalın tararadı ve şadr-ı (3) meclisde vakâr ile ve heybetile otururadı Resûlu'llâh'ın şalla'llâhu (4) 'aleyhi ve sellem⁶⁷¹ hadîsine ta' zîm için⁶⁷² böyle ederidi hulefâ-yı 'Abbâsiyye'den⁶⁷³ (5) Hârûnu'r-reşîd murâd edindi ki Muvattâ' İmâm-ı Mâlik⁶⁷⁴ te'lîf etdüğü hadîs (6) kitâbının ismidür [K18a] oğullarıyla⁶⁷⁵ Hazret-i İmâm-ı Mâlik'den dinleye meclisi (7) hâlî kıldı İmâm-ı Mâlik eyitdi⁶⁷⁶ 'ilmi 'amme-yi halkdan men' edicek (8) hâşşa ol 'ilmile müntefi' olmaz halîfe dağı bunı işidicek (9) nâsa izn vèrdi hazzı olan girüp bile hadîs dinlediler⁶⁷⁷ (10) Vehb rağıya'llâhu 'anhu eydür 'ilmün taleb edenlere bezl eyle (11) ve taleb etmeyenleri⁶⁷⁸ 'ilmüne da'vet eyle eger böyle olmazısa⁶⁷⁹ senün (12) mişlün ol kimse mişlidür ki⁶⁸⁰ aña bir yemiş vèrdiler [N22b] ol yemişi kimseye yèdürmedi (13) hattâ fâsid olup gidince İskender-i Zü'l-karneyn Aristotalis⁶⁸¹ hakîmden (14) naşihat taleb etdi hakîm dağı dedi ki 'ilme mülâzemet et⁶⁸² andan çıkarup⁶⁸³ (15) 'amel et şol nesneyi aña söyleyen kimselerün⁶⁸⁴ lisânların tatlu ède ve işiden (16) kimsenelerün kulûbın çeke ve ra' iyyeti saña cengsüz ve cidâlsüz muî' ve münkâd ède (17) ve demişlerdür ki cesedlerün kuvveti meşârib ve me'tâ' imdür ya' ni

⁶⁶⁷ İM19a- 19 olsa: N'de yok.

⁶⁶⁸ İM19b- 1 ki: N'de yok.

⁶⁶⁹ İM19b- 1 hadîs: hadîs-i şerîf N22a- 6.

⁶⁷⁰ İM19b- 2 âbdest alur: âbdest aluradı N22a- 7.

⁶⁷¹ İM19b- 3 Resûlu'llâh'ın şalla'llâhu (4) 'aleyhi ve sellem: Resûlu'llâh şalla'llâhu 'aleyhi ve sellemün N22a- 8.

⁶⁷² İM19b- 4 için: etdüğü için K17b- 20, N22a- 9.

⁶⁷³ İM19b- 4 hulefâ-yı 'Abbâsiyye'den: hulefâ-yı 'Abbâs'dan N22a- 9.

⁶⁷⁴ İM19b- 5 İmâm-ı Mâlik: İmâm-ı Mâlik rahmetu'llâhi (11) 'aleyhi N22a- 10.

⁶⁷⁵ İM19b- 6 oğullarıyla: oğulları ile K18a- 1.

⁶⁷⁶ İM19b- 7 eyitdi: dedi N22a- 12.

⁶⁷⁷ İM19b- 9 hadîs dinlediler: hadîs-i şerîf dinleye: N22a- 15.

⁶⁷⁸ İM19b- 11 taleb etmeyenleri: taleb etmişleri N22a- 16.

⁶⁷⁹ İM19b- 11 olmazısa: olmaz ise N22a- 17.

⁶⁸⁰ K18a- 6 ol kimse mişlidür ki: İM19b- 12 ol kimse mişlidür, N22a- 17 ol kişi mişlidür ki.

⁶⁸¹ İM19b- 13 Aristotalis: Aristotalis N22b- 2.

⁶⁸² İM19b- 14 et: eyle N22b- 3.

⁶⁸³ İM19b- 14 çıkarup: çıkup N22b- 3.

⁶⁸⁴ İM19b- 15 kimselerün: kimlerün N22b- 4.

yemekler ve şarâblardur⁶⁸⁵ (18) ‘aqluñ kuvveti hikmetdür ve ‘ilmdür Resûlu’llâh’dan şalla’llâhu ‘aleyhi ve sellem⁶⁸⁶ mervîdür (19) ki buyurmuşlar benüm ümmetümün helâki iki şeydedür biri ‘ilmi

[İM20a]

(1) terk etmek biri māl cem‘ etmekde⁶⁸⁷ ve bir kimse⁶⁸⁸ ki küçük iken ‘ilm (2) öğrenme büyüklükde reyis olamaz⁶⁸⁹ Zühri rağıya’llâhu ‘anhu demişler ki (3) bir yıl ‘ilm öğrenmek hayrludur iki yıl ‘ibâdet etmekden demişler ki (4) edebün yemişi ‘aql-ı rācihdür ‘ilmün yemişi ‘amel-i şâlihdür dünyâda bir kıla⁶⁹⁰ (5) hikmetden efđal bir nesne⁶⁹¹ verilmemişdür âhiretde Allâhu Ta‘âlâ’nun⁶⁹² (6) rahmetinden efđal nesne⁶⁹³ verilmemişdür Eflaṭun’a demişler ki ne keyfiyyet (7) ile şu⁶⁹⁴ ‘ilmün külline kıdır olduñ dedi ki çırağda zeyt yağını⁶⁹⁵ (8) ol kıadar ifnâ etdüm ki senün ‘ömrün içinde ne kıadar [K18b] şu içdüñise ol (9) şudan çokdur ya‘nî⁶⁹⁶ gece [N23a] muṭṭâli‘a edüp ‘ilme iştiğâl etmekile taḫşil (10) etdüm demekdür Hâzret-i Ebü Yûsuf’dan rağıya’llâhu ‘anhu⁶⁹⁷ rivâyet ederler ki (11) bir oğlı âhirete intikâl etdi anuñ techizin ve tekfinin⁶⁹⁸ ve sâwir levâzımın (12) görmege bir kimseyi⁶⁹⁹ vekil edüp aña işmarladı kendüsi bile hâzır (13) olmadı Hâzret-i Ebü Hânîfe’nün⁷⁰⁰ meclisin terk etmedi ola mes’ele zıkr (14) oluna ben

⁶⁸⁵ İM19b- 17 şarâblardur: içmeklerdür N22b- 7.

⁶⁸⁶ K18a- 13 şalla’llâhu ‘aleyhi ve sellem: şalla’llâhu ‘aleyhi ve sellemden İM19b- 18, N22b- 8.

⁶⁸⁷ İM20a- 1 māl cem‘ etmekde: cemī‘-i māl etmek N22b- 9.

⁶⁸⁸ İM20a- 1 kimse: kimsene N22b- 10.

⁶⁸⁹ İM20a- 2 olamaz: olmaz K18a- 16, N22b- 10.

⁶⁹⁰ İM20a- 4 bir kıla: bu maḳûle N22b- 4.

⁶⁹¹ İM20a- 5 bir nesne: nesne N22b- 14.

⁶⁹² İM20a- 5 Allâhu Ta‘âlâ’nun: Allâhu Ta‘âlâ N22b- 14.

⁶⁹³ N22b- 14 nesne: İM ve K’de yok.

⁶⁹⁴ İM20a- 7 şu: şol K18a- 20, N22b- 15.

⁶⁹⁵ İM20a- 7 yağını: yağıyla N22b- 16.

⁶⁹⁶ İM20a- 9 ya‘nî: N’de yok.

⁶⁹⁷ İM20a- 10 rağıya’llâhu ‘anhu: K ve N’de yok.

⁶⁹⁸ İM20a- 11 anuñ techizin ve tekfinin: techiz ve tekfin N23a- 3.

⁶⁹⁹ İM20a- 12 kimseyi: kişi N23a- 3.

⁷⁰⁰ İM20a- 12 Hâzret-i Ebü Hânîfe’nün: Hâzret-i Ebü Hânîfe N23a- 4.

ol meclisde hâzır olmayıcağ ol mes'eleden ġāfil olam⁷⁰¹ (15) dēyü 'ilm-i şerīfe kemāl-i rağbetinden ve tamām ihtimāmından⁷⁰² böyle êtdi (16) ve dēmişlerdür⁷⁰³ ki derse mülâzemet êtmek gerek zîrâ ders bir degme ağaca (17) beñzer Hâk Ta'âlâ'nun emriyle anuñ yēmişi⁷⁰⁴ hâşıl olur t̄alibler şonra (18) yerler temettü' ederler⁷⁰⁵ ve dēmişlerdür ki 'ilme yētişmez şol kimse⁷⁰⁶ ki dersi uzun (19) êtmeye ve nefsine zahmet vèrmeye İbn-i 'Abbās rağıya'llāhu 'anhumā

[İM20b]

(1) ve 'ani'-ş-şahābeti ecma'ın⁷⁰⁷ hâzretlerine dēmişler ki ne ile 'ilme⁷⁰⁸ (2) erişdün dēdi ki lisān-ı se'ül ile ya'nî çok su'âl edici dil (3) ile⁷⁰⁹ ve kalb-i 'uqûl ile ya'nî ziyâde ta'aqqul ve idrāk eder kalb ile⁷¹⁰ (4) Büzürcimihir hâkîme su'âl êtdiler ki ne ile erişdün 'ilme ve kemâle dēdi ki (5) bükür ile ya'nî şabâh êrlikleriyle ġurâb bükürü gibi ve hırş ile (6) hınzîr hırşu gibi ve yük çekmege taħammül êtmekile kelbün taħammülü gibi ve temelluğ (7) êtmekile kedi temelluğıyla taħammül-i miħnet hâkķında dēmişlerdür ki خزان المنى (8) على قناطر المحن ya'nî maķşūdlar ve murādlar hâzîneleri miħnetler köprisi (9) üzerindedür ya'nî miħnet çekmeyince maķşûda erişilmez⁷¹¹ Hâzret-i İbn-i (10) 'Abbās rağıya'llāhu ta'âlâ 'anhumā buyurmuşlar⁷¹² ki ذلت طالب وعزت مطلوبا (11) ya'nî t̄alib olduğum hâlde⁷¹³ zillet ihtiyâr êtdüm zelîl oldum 'ilm ki (12) maķşûdum idi taħşîl êdüp maṭlûb oldum 'azîz oldum (13) İmām-ı Hinduvānî Buħārâ'dan Belh'e gelince su'âl

⁷⁰¹ İM20a- 13 ola mes'ele zıkr (14) oluna ben ol meclisde hâzır olmayıcağ ol mes'eleden ġāfil olam: ola ki bir mes'eleden ġāfil olam K18b- 5, N23a- 5.

⁷⁰² İM20a- 15 kemāl-i rağbetinden ve tamām ihtimāmından: kemāl-i rağbet ve ihtimāmından N23- 6.

⁷⁰³ İM20a- 16 dēmişlerdür: dēmişler N23a- 6.

⁷⁰⁴ İM20a- 17 Hâk Ta'âlâ'nun emriyle anuñ yēmişi: Hâk Ta'âlâ emriyle yēmişi N232a- 8.

⁷⁰⁵ İM20a- 18 temettü' ederler: K ve N'de yok.

⁷⁰⁶ İM20a- 18 kimse: kişi N23a- 9.

⁷⁰⁷ İM20a- 19 İbn-i 'Abbās rağıya'llāhu 'anhumā [20b] (1) ve 'ani'-ş-şahābeti ecma'ın: İbn-i 'Abbās rağıya'llāhu 'anhu N23a- 10.

⁷⁰⁸ İM20b- 1 ne ile 'ilme: ne 'ilmile N23a- 10.

⁷⁰⁹ İM20b- 2 lisān-ı se'ül ile ya'nî çok su'âl edici dil (3) ile: lisān-ı se'ülile N23a- 11.

⁷¹⁰ İM20b- 3 idrāk eder kalb ile: idrāk-i kalbile N23a- 11.

⁷¹¹ İM20b- 4 Büzürcimihir hâkîme ... (9) maķşûda erişilmez: K ve N'de yok.

⁷¹² İM20b- 9 Hâzret-i İbn-i (10) 'Abbās rağıya'llāhu ta'âlâ 'anhumā buyurmuşlar: Hâzret-i İbn-i 'Abbās rağıya'llāhu 'anhu buyurmuşlardur N23a- 12.

⁷¹³ İM20b- 11 t̄alib olduğum hâlde: olduğum hâller N23a- 13.

olundu ki⁷¹⁴ fuḫahādan (14) ne aşıl kimse gördüğüz dediler ki⁷¹⁵ bir tamām faḫīh gördüm (15) ve bir daḫı nışf faḫīh gördüm tamām faḫīh İmām-ı Meydānī (16) ve nışf faḫīh Muḫammed bin Faḫl [N23b] idi zīrā Muḫammed bin Faḫl ‘ilm-i ḫisābeyātī⁷¹⁶ (17) bilmezidi Muḫammed bin Faḫl bu sözi işidüp ‘ilm-i ḫisāba iştiğāl edüp (18) ol fende daḫı muḫtedā oldı Naḫfī demişdür⁷¹⁷ ki سال سؤال (19) حفظ حفظ [K19a] الالكياس ya‘ nī aḫmaḫlara su‘āl gibi su‘āl et

[İM21a]

(1) tekrār tekrār zekīler ḫıfzı gibi ḫıfz et demişlerdür ki bir nesne (2) dilemekde ḫayā etmedi⁷¹⁸ su‘ālī terk etmemek gerek zīrā bir kimsenüñ⁷¹⁹ (3) yüzi raḫīḫ olup su‘ālden ḫayā etse ‘ilmi daḫı raḫīḫ olur (4) ya‘ nī yufḫa olur ekşer maḫalde cehl üzre ḫalur Mücāhid eydür (5) ‘ilmi öğrenmez ol kimse⁷²⁰ ki ḫayā edici ola ve daḫı mütekebbir ola (6) ya‘ nī su‘āl edüp bilmedügin bilmek istemeye ululana⁷²¹ ‘Alī⁷²² raḫıya’ (7) llāhu ‘anhu eydür bir kimsene⁷²³ nāsa fetvā vērse bilmedin⁷²⁴ gökler (8) ve yerler aḫa la‘ net eyleye naḫl olunur ki aşḫāb rıḫvānu’llāhi (9) ‘aleyhim ecma‘in⁷²⁵ biri birine şalışurıdı⁷²⁶ dört nesnede birisi (10) imāmet birisi emānet birisi vaşıyyet birisi fetvā⁷²⁷ kemāl-i ihtiyātlarından (11) böyle ederleridi demişlerdür ki nāsuñ fetvāya ḡāyet⁷²⁸ sür‘at (12) edeni ‘ilmde eḫallidür ve ziyāde def‘ edeni vera‘ı ve zühdi (13) ziyādelüsidür Ḥāzret-i

⁷¹⁴ İM20b- 13 ki: N’de yok.

⁷¹⁵ İM20b- 14 ki: N’de yok.

⁷¹⁶ İM20b- 16 ‘ilm-i ḫisābeyātī: ‘ilm-i ḫisābāt N23b- 1.

⁷¹⁷ İM20b- 18 demişdür: demişlerdür N23b- 3.

⁷¹⁸ İM21a- 1 demişlerdür ki bir nesne (2) dilemekde ḫayā etmedi, K19a- 2 demişlerdür ki bir nesneyi bilmekde ḫayā etmediḫ, N23b- 5 demişler ki bir nesneyi bilmekde ḫayā etmekden.

⁷¹⁹ İM21a- 2 kimsenüñ: kimsenenüñ N23b- 6.

⁷²⁰ İM21a- 5 kimse: kimsene N23b- 8.

⁷²¹ İM21a- 6 ya‘ nī su‘āl edüp bilmedügin bilmek istemeye ululana: N’de yok.

⁷²² İM21a- 7 ‘Alī: Ḥāzret-i ‘Alī N23b- 9.

⁷²³ İM21a- 7 kimsene: kimse K19a- 7.

⁷²⁴ İM21a- 7 bilmedin: bilmeden N23b- 10.

⁷²⁵ İM21a- 8 rıḫvānu’llāhi (9) ‘aleyhim ecma‘in: rıḫvānu’llāhi ta‘ālā ‘aleyhim ecma‘in N23b- 11.

⁷²⁶ İM21a- 9 şalışurıdı: şalışurlarıdı K19a- 9, N23b- 12.

⁷²⁷ İM21a- 9 birisi (10) imāmet birisi emānet birisi vaşıyyet birisi fetvā: birisi imāmet biri emānet (13) biri vaşıyyet biri daḫı fetvā N23b- 13.

⁷²⁸ İM21a- 11 fetvāya ḡāyet: fetvāda ziyāde N23b- 14.

Resūlu'llāh şalla'llāhu   aleyhi ve sellemden⁷²⁹ mervīdūr ki (14) buyurmuşlar⁷³⁰ اجرأكم على
 النار اجرأكم على الفتوى İbn-i Mes'ūd (15) h zreti⁷³¹ [N24a] buyurmuşlar ki şol kimse ki⁷³²
 n sa fetv  v re her (16) istift   td kleri nesnede ol mecn ndur   aklı olan kimse⁷³³ emr-i
 (17) fetv da ziy de iħtiy tlu olur h t   tmek k rkusından (18) Ő bhel  y rlerde⁷³⁴ s k t
  d p cev b v rmez   Al -yi Belh 'den (19) su' l  tmişler bu mes'eleden ki bir
 kimsenen n⁷³⁵ k y'ı boĝazına gelse

[İM21b]

(1)  bdesti nice olur d mişler ki  bdesti⁷³⁶ i'  de  tmek gerek d şinde (2) Res lu'll h'i
 şalla'll hu   aleyhi ve sellem g rdi buyurdılar⁷³⁷ ki l  y    Al  (3) ya' n  mes'ele de⁷³⁸ sen
 ded g n  zre deg ld r y    Al  aĝız tolu istifr ĝ (4)  tmeyince  bdest Őınmaz bu
 k ziyyeden⁷³⁹ Şonra   ahd [K19b]  tdi kim artuĝ (5) kimseneye⁷⁴⁰ fetv  v rmeye fetv 
 v rmek farz-ı kif yed r⁷⁴¹   ulem  (6) i inde bir kimsene v ricek  har    limlerden⁷⁴²
 s k t olur va'z (7) u naŐ hat  tmek daĝı b yled r İbn-i   Abb s h zreti eyd r (8)
    limler n l -edr  demesi ya' n  bilmezsin demesi c nnelerid r ya' n  k lkanlarıdur
 anuĝla (9) kend lerini⁷⁴³ Őaĝlarlar cehennem odından HaŐ m bin Cem l eyd r M lik
 (10) bin Enes h zretleri⁷⁴⁴ m Ő hede k ldum kırk sekiz mes'eleden su' l (11) olundu

⁷²⁹ İM21a- 13 H zret-i Res lu'll h şalla'll hu   aleyhi ve sellemden: H zret-i Res l'den şalla'll hu   aleyhi ve sellem K19a- 12.

⁷³⁰ İM21a- 14 buyurmuşlar: buyurmuşlardur ki N23b- 16.

⁷³¹ İM21a- 15 h zreti: h zretleri N23b- 17.

⁷³² İM21a- 15 kimse ki: K19a- 14 kimsene ki, N24a- 1 kimsene.

⁷³³ İM21a- 16 kimse: kimsene N24a- 2.

⁷³⁴ İM21a- 18 y rlerde: y rde N24a- 3.

⁷³⁵ İM21a- 19 kimsenen n: kimsen n K19a- 18.

⁷³⁶ İM21b- 1  bdesti: N'de yok.

⁷³⁷ İM21b- 2 buyurdılar: buyurdi N24a- 7.

⁷³⁸ İM21b- 3 de: K ve N'de yok.

⁷³⁹ İM21b- 4 k ziyyeden: k Ő sadan N24a- 9.

⁷⁴⁰ İM21b- 4  tdi kim artuĝ (5) kimseneye:  tdi ki artuĝ kimseye K19b- 1, N24a- 9

⁷⁴¹ İM21b- 5 fetv  v rmek farz-ı kif yed r: v rmek farz-ı kif yetd r N24a- 10.

⁷⁴² İM21b- 6 bir kimsene v ricek  har    limlerden, K19b- 2 bir kimse v ricek  har    limler, N24a- 11 bir kimsene v ricek  har    limler n  zerinden.

⁷⁴³ İM21b- 9 kend lerini: kend leri K19b- 4, N24a- 14.

⁷⁴⁴ İM21b- 9 M lik (10) bin Enes h zretleri: K19b- 5 Enes bin M lik h zretlerini, N24a- 15 Enes ibn-i M lik h zretleri.

otuz ikisinde lā-edrī dēdi ya‘ nī bilmezim dēdi (12) dēmişlerdür ki lā-edrī nişf ‘ilmdür ‘Abdu’llāh [N24b] bin Yezīd bin (13) Hürmüz⁷⁴⁵ eydürdi ki ‘ālim kimseye⁷⁴⁶ lāyık oldur ki muşāhibet eden (14) kimseneler⁷⁴⁷ kendü kendününden şonra mīrās qoya lā-edrī dēmegi ya‘ nī ol ‘ālimlerden anlara aşıl ola bilmedükleri maḥalde lā-edrī dēyeler⁷⁴⁸ (15) Ḥazret-i Şa‘ bī’ye bir mes’eleden su’āl ētdiler dēdi ki bilmezim⁷⁴⁹ (16) dēdiler ki utanmaz mısın sen faḫīh-i ‘irāqeyn olasın bilmezim⁷⁵⁰ dēyesin (17) eyitdi kim⁷⁵¹ melekler istiḫyā ētmedügi nesneden ben daḫı istiḫyā ētmezim (18) zīrā melekler dēdiler ki لا علم لنا إلا ما علمتنا [II- 32] ya‘ nī bizüm ‘ilmümüz yoḫdur (19) illā sen⁷⁵² ta‘līm ētdüğün Süfyān bin ‘Uyeyne eydür ‘Abdu’llāh

[İM22a]

(1) ḥazretinüñ⁷⁵³ meclisinde otururıdum bir kimse bir mes’eleden su’āl ētdi (2) buyurdılar ki lā-edrī dēdiler ki ne ‘aceb sen imāmü’l-hüda olasın (3) bu mes’eleden bilmezim dēyesin cevāb dēdi ki ol daḫı ‘acebdeñdür ki⁷⁵⁴ (4) bilmedin cevāb dēyesin⁷⁵⁵ i‘timād yoḫiken ḥaber vėresin Ḥazret-i (5) ‘Alī’den raḫıya’llāhu ‘anhu su’āl ētdiler minber üstinde iken dēdi ki⁷⁵⁶ (6) lā-edrī dēdiler ki bu cāhiller mekānı degildür dēdi⁷⁵⁷ ki bu ba‘z-ı (7) [K20a] şeyi bilür ve ba‘zın bilmez mekānıdır ammā şol kimse⁷⁵⁸ ki bile ve hiç (8) nesneye cāhil olmaya anuñ mekānı yoḫdur Ebū Yūsuf ḥazretinden (9)

⁷⁴⁵ İM21b- 12 ‘Abdu’llāh bin Yezīd bin Hürmüz: ‘Abdu’llāh ibn-i Yezīd Hürmüz N24b- 1.

⁷⁴⁶ İM21b- 13 kimseye: kimseneye N24b- 1.

⁷⁴⁷ İM21b- 14 kimseneler: kimselere: K19b- 9, N24b- 2.

⁷⁴⁸ K19b- 10 mīrās qoya lā-edrī dēmegi ya‘ nī ol ‘ālimlerden anlara aşıl ola bilmedükleri maḥalde (11) lā-edrī dēyeler: İM21- 14 mīrās qoya edrī dēyeler, N24b- 2 mīrās lā edrī dēyeler.

⁷⁴⁹ İM21b- 15 su’āl ētdiler dēdi ki bilmezim: su’āl ētdiler ki dēdi ki bilmezim N24b- 3.

⁷⁵⁰ İM21b- 16 faḫīh-i ‘irāqeyn olasın bilmezim: faḫīh-i ‘irāq olasın bilmezim N24b- 4.

⁷⁵¹ İM21b- 17 kim: ki N24b- 4.

⁷⁵² İM21b- 19 sen: N’de yok.

⁷⁵³ İM22a- 1 ḥazretinüñ: ḥazretlerinüñ N24b- 7.

⁷⁵⁴ İM22a- 2: ne ‘aceb sen imāmü’l-hüda olasın (3) bu mes’eleden bilmezim dēyesin cevāb dēdi ki ol daḫı ‘acebdeñdür ki: K19b- 17 ne ‘aceb sen imāmü’ (18) l-hüda olasın bu mes’eleden bilmezim dēyesin cevāb vėrdi ki ol daḫı (19) ‘acebdeñdür ki, N24b- 9 ne ‘aceb siz imāmü’l-hüda olasız bu mes’eleden bilmezim dēyesin (10) cevāb vėrdi ki ol daḫı ‘acebdeñdür.

⁷⁵⁵ İM22a- 4 cevāb dēyesin: cevāb vėrdi ki N24b- 10.

⁷⁵⁶ İM22a- 5 ki: N’de yok.

⁷⁵⁷ İM22a- 6 dēdi: buyurdılar N24b- 13.

⁷⁵⁸ İM22a- 7 kimse: kimsene N24b- 14.

raḥimehu'llāhu ta'ālā⁷⁵⁹ su'āl olundu bir mes'eleden dēdi ki lā-edrī (10) dēdiler ki beytü'l-māldan her gün sen bu kadar dirhem ekl edesin (11) daḥı lā-edrī dēyesin [N25a] dēdi ki 'ilmüm kadar ekl ederin eger cehlüm (12) kadar ekl ede idüm cemī' -i dünyāda olan kifāyet étmezidi Ebū Bekr-i (13) Ḳabbāzī daḥı minber üstinde⁷⁶⁰ iken bir kimsene⁷⁶¹ mes'ele şordı eyitdi ki (14) bilmez⁷⁶² dēdiler ki bu mevzi' cāhiller mevzi' i degildür Ebū Bekr eyitdi (15) ben bu mevzi' e ki çıkdum 'ilmüm kadarı çıkdum eger cehlüm kadarı çıksam (16) göge çıkarıdum bir A' rābī eyitdi ki⁷⁶³ لا تقل في ما تعلم فتهم فيما نعلم (17) ya' nī bilmedüğü nesneyi söyleme bildüğü nesnede töhmet olunmıyasın (18) zīrā bir kimsene⁷⁶⁴ bilmedüğü söylemek cāyiz⁷⁶⁵ olıcaḳ bilmedüğüne i' timād ḥāşıl (19) olunmaz cāyiz bilinmeye⁷⁶⁶ Aristatālis⁷⁶⁷ ḥakīm dēmiş ki bir kimse⁷⁶⁸ edebi terk

[İM22b]

(1) étse 'aḳlı 'aḳımdür ve ḥüsn-i edeb ḳabḥu'n-nesebi setr eder⁷⁶⁹ daḥı fazl (2) 'ilmile edeb iledür aşlıla neseb ile degildür her ḥayr işe yētişilür taleb eyle edeb ile daḥı⁷⁷⁰ ziyāde erişülür dēmişlerdür⁷⁷¹ edeb māldur ve anuḡ (3) isti'māli kemāldür Ḥazret-i Resūlu'llāh şalla'llāhu 'aleyhi ve sellem buyurmışlar ki (4) ما نخل والد ولده نخلا أفضل من أدب حسن ya' nī ḥiç bir⁷⁷² baba (5) veledine ḥüsn-i edebden efḍal nesne 'atā étmemişdür

⁷⁵⁹ İM22a- 9 raḥimehu'llāhu ta'ālā: N'de yok.

⁷⁶⁰ İM22a- 11 minber üstinde: minberde N25a- 2.

⁷⁶¹ İM22a- 13 kimsene: K20a- 7 kimse, N25a- 3 kişi.

⁷⁶² İM22a- 14 bilmez: bilmezim N25a- 3.

⁷⁶³ İM22a- 16 ki: N'de yok.

⁷⁶⁴ İM22a- 18 kimsene: K20a- 11 kimse, N'de yok.

⁷⁶⁵ İM22a- 18 cāyiz: cā'iz K20a- 11

⁷⁶⁶ İM22a- 18 ḥāşıl (19) olunmaz cāyiz bilinmeye: K20a- 12 ḥāşıl olmaz cā'iz ki bilmeye, N25a- 8 ḥāşıl olmaz.

⁷⁶⁷ İM22a- 18 Aristatālis: Ristatālis, N25a- 8 Aristatālis.

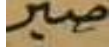
⁷⁶⁸ İM22a- 19 bir kimse: bir kimsene N25a- 9.

⁷⁶⁹ İM22b- 1 setr eder: sed eder N25a- 10.

⁷⁷⁰ K20a- 14 fazl 'ilmile edeb iledür aşlıla neseb ile (15) degildür her ḥayr işe yētişilür taleb eyle edeb ile daḥı: İM22b- 2 fazl-ı 'ilmim edeb iledür daḥı, N25a- 10 fazl 'ilmile edebiledür aşl ile (11) nesebile degildür.

⁷⁷¹ N25a- 12 dēmişlerdür ki.

⁷⁷² İM22b- 4 ḥiç bir: N'de yok.

Ḥazret-i Loḳmān'dan (6) mervīdūr⁷⁷³ demişler dört kimsenüñ⁷⁷⁴ birisi ol ya⁷⁷⁵ ‘ālim ol ya mu‘allim (7) ol ya‘nī ‘ālime şākird ol ya⁷⁷⁶ müstemī‘ ol ya‘nī [N25b] ‘ilm diñle⁷⁷⁷ yā muḥib ol ‘ulemāya (8) beşinci olma ya‘nī [K20b] bu dörtten⁷⁷⁸ bile ḥāric olma tā⁷⁷⁹ helāk olmayasın Ḥazret-i (9) ‘Alī raḍıya’llāhu ‘anhu buyurmışlar ādem olan yā ‘ālim olur yā müte‘allim olur⁷⁸⁰ (10) sāyir nās hemecdür ya‘nī ḳapunuñ yazın gözine ḳonar⁷⁸¹ küçük sivri siñek (11) dērler oldur ya‘nī yaramaz i‘tibār olıcaḳ degildür demek olur⁷⁸² (12) Ebū Ḥayyān eydür tevḥīd ‘amel ile me’nūs olmaz mādām ki ‘ilm den (13) vaḥşet üzerine⁷⁸³ ola ‘ilmde daḥı itḳān ve iḥkām olmaz ‘amelde (14) taḳşīrlıḳ edicek ve lakin ikisini⁷⁸⁴ cem‘ etmek gerekdür demişlerdür ki (15) nefis bir ünegi ata beñzer⁷⁸⁵ şāhibine itā‘at etmez⁷⁸⁶ ‘ilm anuñ öñinden (16) yedicidür ve ‘amel ardından sürücidür eger öñinden yedici olsa (17) ardından sürüci olmasa gērüsine çekinür itā‘at etmez⁷⁸⁷ eger ardında (19) sürüci olsa öñindeki yedici olmasa⁷⁸⁸ şaḡına şolına

[İM23a]

(1) istiḳāmet⁷⁸⁹ etmez demişlerdür ki cāhilüñ yetmiş günāhı yarlığanur ‘ālimüñ (2) bir günāhı yarlığanmazdan evvel ‘ālim ola günāh işleye ol artuḳdur⁷⁹⁰ cāhil (3) olup günāh

⁷⁷³ K20a- 19, N25a- 15: mervīdūr ki.

⁷⁷⁴ İM22b- 6 kimsenüñ: kimsenenüñ N25a- 16.

⁷⁷⁵ İM22b- 6 ya/ya: yā/ yā K20a- 20, N25a- 16.

⁷⁷⁶ İM22b- 7 ya: yā K20a- 21, N25a- 17.

⁷⁷⁷ K20a- 21, N25b- 1 ya‘nī ‘ilm diñle: İM’de yok.

⁷⁷⁸ K20b- 1, N25b- 1 dörtten: dördin İM22b- 8.

⁷⁷⁹ İM22b- 8 tā: N’de yok.

⁷⁸⁰ İM22b- 9 müte‘allim olur: müte‘allim N25b- 3.

⁷⁸¹ İM22b- 10 ḳapunuñ yazın gözine ḳonar: yazın ḳapunuñ (4) gözine konan N25b- 3.

⁷⁸² İM22b- 11 oldur ya‘nī yaramaz i‘tibār olıcaḳ degildür demek olur: K20b- 4 oldur ki ya‘nī yaramaz i‘tibār olıcaḳ degildür demek olur, N25b- 5 ya‘nī yaramaz i‘tibār olıcaḳ degildür demektür.

⁷⁸³ İM22b- 13 üzerine: üzre N25b- 6.

⁷⁸⁴ İM22b- 14 ikisini: ikisin N25b- 7.

⁷⁸⁵ N25b- 8 beñzer ki.

⁷⁸⁶ İM22b- 15 itā‘at etmez: ikinmez N25b- 8.

⁷⁸⁷ İM22b- 18 eger ardından sürüci olmasa gērü çekinür itā‘at etmez: 18. Satırda tekrarlanmış.

⁷⁸⁸ İM22b- 17 ardından sürüci olmasa gērüsüne çekinür itā‘at etmez eger ardında (19) sürüci olsa öñindeki yedici olmasa: N’de yok.

⁷⁸⁹ İM22b- 19 : cāyız N25b- 10.

işleyenden bir ‘ālim qarındaşına bir ‘aziz naşihat etmiş⁷⁹¹ (4) demiş ki qardaş Allāhu Ta‘ālā saña ‘ilm vėrdi ‘ilmünün⁷⁹² nūrın sۆyündürme (5) günāhlarınun zulmetiyile tā ki zulmetden⁷⁹³ qalmayasın qaçan kıyāmet güninde (6) ehl-i ‘ilm olanlar ‘ilmelerinün nūrıyla kıyāmet zulmetinde sa‘y etdikleri (7) vaqtdē⁷⁹⁴ Hāzret-i Ebū Hānife'den rağıya'llāhu ‘anhu rivāyet ederler ki⁷⁹⁵ (8) üstādı Hammād'a babasından anasından muqaddem du‘ā ederidi Vaşık'un (9) üstādı [N26a] kendüye gelmişidi Vaşık bir vechile tekrīm ve ta‘zīm⁷⁹⁶ etmiş ki (10) vaşfa gelmez demişler ki sebep ne⁷⁹⁷ demiş ki bu benüm ol lisānımı Allāhu (11) Ta‘ālā zikriyile⁷⁹⁸ söylemege sebep olandur ve beni rahmetu'llāha qarīb [K21a] edendür (12) İskender-i Zū'l-qarneyn hāzretine su‘āl etmişler ne ‘aceb üstādunuza (13) ta‘zīm edersiz babañuzdan dađı⁷⁹⁹ ziyāde demiş ki babam beni⁸⁰⁰ gökden (14) yere inmegüme⁸⁰¹ sebep olmuşdur ya‘nī ‘ālem-i ervāhdan semavātta iken bu ‘ālem-i cismāniyye gelmege sebep olmuşdur⁸⁰² ammā⁸⁰³ ‘ilmile taḥşil-i kelām edüp cennet ki (15) semādudur aña varmağa ve rahmetu'llāha qarīb olmağa üstādum sebep olmuşdur⁸⁰⁴ (16) dēdi Büzürcimih'r'e dağı demişler ki ne ‘aceb ta‘zīm edersin üstāduna babañdan (17) ziyāde cevāb demiş⁸⁰⁵ ki babam benüm ḥayāt-ı

⁷⁹⁰ İM23a- 2 artuqdur: riyādur N25b- 12.

⁷⁹¹ İM23a- 3 bir ‘ālim qarındaşına bir ‘aziz naşihat etmiş: K20b- 13 bir ‘ālim qarındaşına bir ‘aziz naşihat etmiş, N25b- 12 bir ‘aziz (13) qarındaşına naşihat edüp.

⁷⁹² İM23a- 4 ‘ilmünün: ‘ilmün N25b- 14.

⁷⁹³ İM23a- 5 günāhlarınun zulmetiyile tā ki zulmetden: günāhlar zulmetiyile N25b- 14.

⁷⁹⁴ İM23a- 6 ehl-i ‘ilm olanlar ‘ilmelerinün nūrıyla kıyāmet zulmetinde sa‘y etdikleri (7) vaqtdē: ehl-i ‘ilm olanları nūrıyla kıyāmet zulmetine sa‘y edüp ḥalāş oldukları (16) maḥalde N25b- 15.

⁷⁹⁵ İM23a- 7 Hāzret-i Ebū Hānife'den rađıya'llāhu ‘anhu rivāyet ederler ki: Hāzret-i Ebū Hānife rađıya'llāhu ‘anhu eydürler ki N25b- 16.

⁷⁹⁶ İM23a- 9 tekrīm ve ta‘zīm: ta‘zīm ve tekrīm K20b- 19, N26a- 1.

⁷⁹⁷ İM23a- 10 ne: nedür K20b- 20, N26a- 2.

⁷⁹⁸ İM23a- 10 bu benüm ol lisānımı Allāhu (11) Ta‘ālā zikriyile: evvel lisānımı Allāh zikriyile N26a- 2.

⁷⁹⁹ İM23a- 13 babañuzdan dağı: K21a- 2 babañuzta ta‘zīmden dağı, N26a- 4 babañuz (5) ta‘zīminden.

⁸⁰⁰ İM23a- 13 beni: benüm K21a- 2

⁸⁰¹ İM23a- 14 inmegüme: inmege N26a- 5.

⁸⁰² K21a- 3, N26a- 6 ya‘nī ‘ālem-i ervāhdan semavātta iken bu ‘ālem-i cismāniyye gelmege sebep olmuşdur: İM'de yok.

⁸⁰³ İM23a- 14 ammā: ve N26a- 7.

⁸⁰⁴ İM23a- 15 sebep olmuşdur: sebebdür N26a- 8.

⁸⁰⁵ İM23a- 17 cevāb demiş: cevāb vėrmiş K21a- 7, N26a- 9.

fāniyeme sebep olmuştur üstādum benüm hayāt-ı bākīme sebep olmuştur⁸⁰⁶ (18) Hāzret-i Resūlu'llāh şalla'illāhu 'aleyhi ve sellem buyurmuşlar ki 'ulemānuñ yüzlerine (19) nazar etmek 'ibādetdür ammā 'ulemāda dañı maqbūl anlardur ki 'imleri ile

[İM23b]

(1) 'āmil olalar Ebū Derdā⁸⁰⁷ hāzretleri rağıya'llāhu 'anhu buyurmuşlar ki veyl ya'nī (2) eşedd-i 'azāb⁸⁰⁸ bir kerre bilmeyene bilene ve 'amel eylemeyene yedi kerre Evzā'ī (3) hāzretleri ki 'ulemā-yı a'lāmdan birisidür demişler ki Hāq sübhānehu (4) ve ta'ālā⁸⁰⁹ ziyāde buğz eyledügi ol nesnedür ki bir 'ālim kimse 'āmil (5) olan kimseye ya'nī halkuñ işin tutup 'örf emrler⁸¹⁰ edeni ziyārete (6) varmağdur belki 'ālim [N26b] olanlara lāyıķ⁸¹¹ oldur ki vaķār u sūkūn⁸¹² üzre şābit (7) olalar demişlerdür ki ziyāde kabāhatdür 'ālimlere mesāyil⁸¹³ şorup ziyāret (8) etmege geleler anda bulunmayalar⁸¹⁴ kandanur dedükleri vaķtın⁸¹⁵ begler (9) katındadır dēyeler ve Hāzret-i Fuđayl raħmetu'llāhi ta'ālā 'aleyhi⁸¹⁶ buyurmuşlar ki (10) 'ālimlerüñ şerlisi oldur ki āmir ile otura⁸¹⁷ ve ümerānuñ hayrlusı (11) oldur ki 'ulemāyıla⁸¹⁸ otura İbn-i Mübārek 'ulemā-yı 'izāmdandır⁸¹⁹ raħmetu'llāhi (12) 'aleyhi buyurur ki şubaşı [K21b] ve 'ases olmağ hayrludur bizüm aşhābımızdan (13) eyitdiler⁸²⁰ ki ne 'aceb buyurduñuz dedi ki zirā 'ases olanlar kaçan ki (14) kebīr olsalar tevbeye gelürler kaçan bizüm aşhābımız kebīr olsalar sulţān (15)

⁸⁰⁶ K21a- 8 babam benüm hayāt-ı fāniyeme sebep olmuştur üstādum benüm hayāt-ı bākīme sebep (9) olmuştur: N26a- 9 benüm (10) babam hayāt-ı fāniyeme sebebdür ammā üstādum hayāt-ı bākīme sebebdür, İM23a- 17 babam benüm hayāt-ı fāniyeme sebep olmuştur.

⁸⁰⁷ İM23b- 1 Ebū Derdā: Ebu'd-Derdā K21a- 11.

⁸⁰⁸ 'azāb İM'de iki kere yazılmış.

⁸⁰⁹ İM23b- 3 Hāq sübhānehu (4) ve ta'ālā: Allāhu Ta'ālā N26a- 15.

⁸¹⁰ İM23b- 5 emrler: emr N26a- 17.

⁸¹¹ İM23b- 6 olanlara lāyıķ: olanlar N26b- 1.

⁸¹² İM23b- 6 vaķār-ı sūkūn: lāyıķ vaķār ve sūkūn N26b- 1.

⁸¹³ İM23b- 7 mesāyil: mesā'il K21a- 17.

⁸¹⁴ K21a- 18 anda bulunmayalar: N26b- 2 anda bulunmaya, İM23b- 7 evinde bulunmayalar.

⁸¹⁵ İM23b- 8 dedükleri vaķtın: dedüklerinde N26b- 3.

⁸¹⁶ İM23b- 9 raħmetu'llāhi ta'ālā 'aleyhi: raħmetu'llāhi 'aleyhi K21a- 19.

⁸¹⁷ İM23b- 10 'āmir ile otura: ümerā ile oturalar K21a- 20.

⁸¹⁸ İM23b- 11 'ulemāyıla: 'ulemā ile K21a- 20.

⁸¹⁹ İM23b- 9 Hāzret-i Fuğayl ... (11) 'ulemā-yı 'izāmdandır: N'de yok.

⁸²⁰ İM23b- 13 eyitdiler: dediler N26b- 7.

‘ameline girürler⁸²¹ Daḥḥāk bin Müzāḥim ḥazretleri ki⁸²² celīlū’l-ḳadr ehl-i (16) Ḥorāsān’uḡ⁸²³ ‘ulemāsındandır aḡa dēmişler niçün⁸²⁴ ‘Ömer bin⁸²⁵ ‘Abdu’l-‘azīz (17) ḥazretlerine varmazsın⁸²⁶ cevāb buyurmışlar⁸²⁷ ki ‘Ömer bin⁸²⁸ ‘Abdu’l-‘azīz (18) ḥazretleri bilürin⁸²⁹ ki imām-ı ‘ādildür lakin sizün⁸³⁰ içiñüzde çok eglenmez (19) āhirete intikāl eder Benī Ümeyye ümerāsı ki evlād-ı Mu‘āviye’dür beni bilmezler⁸³¹ ḳorḳarın ki

[İM24a]

(1) ‘Ömer bin⁸³² ‘Abdu’l-‘azīz ḥazretleri beni ma‘rūf ve meşhūr eyleye kendüsi (2) gitdükden şonra gelen⁸³³ ümerā baḡa i‘tibār edeler beni ḡayrıla da‘vet edüp (3) ‘amele dāḡil ḳılalar dēdi ‘amelün fezāyilinün nihāyeti yoḡdur ammā (4) zamāna āfetinden iḡtirāz daḡı ziyāde müşkildür İmām-ı Mālīk raḡıya’ (5) llāhu ‘anhu ḥazretleri⁸³⁴ ḳatında İbn-i ‘Abdu’l-ḡakem dērler [N27a] ‘ālim kimsene⁸³⁵ (6) daḡı var idi muşāḡibet-i ‘ilmiyye edüp imām ḥazretlerinden oḡurıdı (7) öyle namāzı vaḡti olup İbn-i ‘Abdu’l-ḡakem namāz ḳılmaḡa ḳalḳdı İmām-ı (8) Mālīk buyurdı ki ḳalḳduḡuḡ nesne bu şimdi meşḡul olduḡuḡ (9) nesneden efḡal degildür niyyetün şaḡīḡ olıcaḡ dēdi bu namāzı terk (10) et⁸³⁶ ‘ilmiçün dēmek degildür belki ‘ilmün fażiletin beyāndur şalāt (11) daḡı farzdur fażileti bī-ḡaddür ‘ilm daḡı farzdur⁸³⁷ fażileti daḡı ziyādedür ḡuşuşan ki ‘ilm-i

⁸²¹ İM23b- 13 ḳaçan ki ... (15) girürler: ḳaçan (8) gērü olsalar tevbeye gelürler ve bizüm aşḡbımızdan gērü olsalar (9) sulḡān ‘ameline girürler N26b- 7.

⁸²² İM23b- 15 ki: N’de yok.

⁸²³ İM23b- 15 ehl-i (16) Ḥorāsān’uḡ: Ḥorāsān N26b- 9.

⁸²⁴ İM23b- 16 dēmişler niçün: dēmişler ki ne içün N26b- 10.

⁸²⁵ İM23b- 16 bin: ibn N26b- 10.

⁸²⁶ İM23b- 17 varmazsın: varmazsız N26b- 11.

⁸²⁷ İM23b- 17 cevāb buyurmışlar: dēmiş N26b- 11.

⁸²⁸ İM23b- 17 bin: ibn N26b- 11.

⁸²⁹ İM23b- 18 bilürin: bilirüm N26b- 11.

⁸³⁰ İM23b- 18 sizün: N’de yok.

⁸³¹ K21b- 7, N26b- 12 Benī Ümeyye ümerāsı ki evlād-ı Mu‘āviye’dür beni bilmezler: Benī Ümeyye arasıñı evlād-ı mu‘āviyedür bilmezler İM23b- 19.

⁸³² İM24a- 1 bin: ibn N26b- 13.

⁸³³ İM24a- 2 gelen: ilkin N26b- 14.

⁸³⁴ İM24a- 4 raḡıya’ (5) llāhu ‘anhu ḥazretleri: raḡıya’llāhu N26b- 17.

⁸³⁵ İM24a- 5 ‘ālim kimsene: K21b- 12 ‘ālim kimse, N27a- 1 bir ‘ālim kimsene.

⁸³⁶ İM24a- 10 et: eyle N27a- 5.

⁸³⁷ K21a- 18, N27a- 6 fażileti bī-ḡaddür ‘ilm daḡı farzdur: İM’de yok.

uşul (12) dīn ve tefsīr ve ḥadīṣ ve ‘ilm-i fiḫ ola⁸³⁸ Aristotalis ḥakīm⁸³⁹ eydür (13) ḥikmet aḥlākiçün tıb gibidür ecsād içün ḥükemādan birisi (14) demiş ki bir kimsene⁸⁴⁰ beni taleb edüp bulmasa benüm naşihatüm aña (15) oldur ki bildügi [K22a] nesnenüñ aḥseni ile ‘āmil olsun ve bildügi nesnenüñ⁸⁴¹ ıķbaḥuñ terk etsün böyle işleyecek hemān (16) ben anuñıla bilin⁸⁴² ve demişler ki pādişāh ve⁸⁴³ sulṭānlar ‘ilmi sevmek ol metrük (17) olan nesneleri taşarruf edemez ḥāṭırlarını açar⁸⁴⁴ ke’ennehu şol ḫurumiş (18) ağaçlar yeşerduğı gibi ya‘nī pādişāh olanlaruñ ‘ilme ve ‘ulemāya⁸⁴⁵ iltifātı (19) gerekdür ki⁸⁴⁶ tā āşār-ı ‘ilm zāhir ola ve ‘ālim içre ehl-i ‘ilm ve ehl-i kemāl olanlar⁸⁴⁷

[İM24b]

(1) zūhūr edüp ‘ilmlerin ve kemāllerin ziyāde edeler ve izhār edeler⁸⁴⁸ (2) Hārūnu’r-reşid ki ḥulefā-yı ‘Abbāsiyye’ dendür yolda gideriken imāmü’ (3) l-‘Arabiyye Kisāyī’ye⁸⁴⁹ rāst geldi atı başın⁸⁵⁰ çeküp Kisāyī’nüñ ḥāṭırın [N27b] şordı (4) biraz zamān tevaḫḫuf etdi ve⁸⁵¹ Kisāyī eyitdi ‘ilm ve edebüñ⁸⁵² hiç şemeresin görmesem (5) emirü’l-mü’minin ḥazretleri baña bu ḫadar yolda tevaḫḫuf etdüğinden (6) ğayrı baña kifāyet ederidi ve demişlerdür⁸⁵³ ki ولو لا الشهوة لأنقطع الدنيا ولو لا حب (7) لو لا الحرص لخربت الدنيا (8) ya‘nī eger hırş olmasa dünyā ḫarāb olurıdı ne bağlar ve ne bağçeler

⁸³⁸ İM24a- 12 ‘ilm-i fiḫ ola: K21b- 19 fiḫhdur, N27a- 7 fiḫ ola.

⁸³⁹ İM24a- 12 Aristotalis ḥakīm: K21b- 19 Aristotalis, N27a- 8 Aristotalis.

⁸⁴⁰ İM24a- 14 kimsene: kimse K21b- 21, N27a- 9.

⁸⁴¹ K22a- 1, N27a- 10 aḥseni ile ‘āmil olsun ve bildügi nesnenüñ: İM’de yok.

⁸⁴² İM24a- 16 ben anuñıla bilin: K22a- 2 ben anuñıla bileyin, N17a- 11 ben anuñ yanınca (12) bilin.

⁸⁴³ İM24a- 16 pādişāh ve: K 22a- 3 pādişāh, pādişāhlar ve N27a- 12.

⁸⁴⁴ İM24a- 16 metrük (17) olan nesneleri taşarruf edemez ḥāṭırlarını açar: metrük ḫalmış taşarruf edemez ḥāṭırları açar K22a- 3, N27a- 13.

⁸⁴⁵ İM24a- 18 ‘ilme ve ‘ulemāya: K22a- 5 ‘ilm ve ‘ulemāya, N27a- 14 ‘ulemāya.

⁸⁴⁶ İM24a- 19 ki: N’de yok.

⁸⁴⁷ İM24a- 19 olanlar: N’de yok.

⁸⁴⁸ İM24b- 1 ve izhār edeler: N’de yok.

⁸⁴⁹ İM24b- 2 imāmü’ (3) l-‘Arabiyye Kisāyī’ye: K22a- 8 imāmü’ (3) l-‘Arabī Kisāyī’ye, N27a- 17 imāmü’l-ḫurrā Kisāyī’ye.

⁸⁵⁰ İM24b- 3 atı başın: at başını N27a- 17.

⁸⁵¹ İM24b- 4 ve: N’de yok.

⁸⁵² K22a- 10, N27b- 1 ‘ilm ve edebüñ: ‘ilm-i edebüñ İM24b- 4.

⁸⁵³ İM24b- 6 demişlerdür: demişler N27b- 3.

ve ne⁸⁵⁴ sarāylar (9) ve dükkānlar hiç birisi olmazdı şöyle ma' mūr olmaz ḥarāb ḳalurıdı⁸⁵⁵ (10) ve daḥı şehvet olmasa nesil⁸⁵⁶ munḳaṭı' olurıdı ve daḥı riyāset ya' nı̄ (11) dünyāda⁸⁵⁷ reyislik hevāsı olmasa 'ilm⁸⁵⁸ bāṭıl olurıdı⁸⁵⁹ zāhir olmazıdı⁸⁶⁰ (12) elbetde i'tibāra ve ḥalḳuḥ⁸⁶¹ mūrāca' atına meyli olmamaḳ olmaz⁸⁶² selāṭin-i (13) māziyyenüñ raḥimehumu'llāhu ta'ālā eger 'ilme ve 'ulemāya iltifātı olmasa 'ilm (14) bu mertebeye gelüp zāhir olmazıdı cemī' an ef'āl ve aḥkām ḥikmet üzredür (15) Hārūnu'r-reṣīd Bağdād'da bir gün ḳaşrına çıḳmıṣ idi yüksek (16) yerden⁸⁶³ [K22b] eṭrāfa nazar ederiken gördi bir toz peydā oldı keṣret-i nās (17) olup birbirin geṣer⁸⁶⁴ ne ḥāldür dēdi dēdiler ki Ḥorāsān'dan bir (18) 'ālim ve fāzıl kimsene⁸⁶⁵ vardur⁸⁶⁶ İbn-i Mübārek dērler ol geldi⁸⁶⁷ ḥalḳ istiḳbāle⁸⁶⁸ (19) çıḳmıṣlardur bu 'alāmet anuḥ 'alāmetidür pes emirü'l-mü'minīn dēdi ki⁸⁶⁹

[İM25a]

(1) vallāhi melik ol ancak Hārūn degül zīrā Hārūn ḥalḳı ağaḳıla cem' eder (2) ictimā' bu ictimā' dur ki ḥalḳ kendü iḥtiyārı ile [N28a] cem' olup teveccüh (3) edeler dēdi ehl-i ma' rifet ve ehl-i yaḳīn olana lāzımdur ki 'ulemāya (4) ḳādir olduḡınca ta' zīm ēde⁸⁷⁰ Zennūn-ı Mıṣrī ḥazretlerinden mervīdür ki (5) buyurmıṣlar ṣaḳın 'ilmi cehl ile ṭaleb

⁸⁵⁴ K22a- 14 ve ne bāḡçeler: İM'de yok.

⁸⁵⁵ İM24b- 8 ne baḡlar ve ne baḡçeler ve ne sarāylar (9) ve dükkānlar hiç birisi olmazdı şöyle ma' mūr olmaz ḥarāb ḳalurıdı: N'de yok.

⁸⁵⁶ K22a- 16, N27b- 6 nesil: nesli İM24b- 10.

⁸⁵⁷ İM24b- 10 riyāset ya' nı̄ (11) dünyāda: N'de yok.

⁸⁵⁸ K22a- 17, N27b- 7 'ilm: 'ilmi İM24b- 11.

⁸⁵⁹ N27b- 7 olurıdı: İM24b- 11 olur, K22a- 17 olup.

⁸⁶⁰ İM24b- 11 zāhir olmazıdı: N'de yok.

⁸⁶¹ İM24b- 12 elbetde i'tibāra ve ḥalḳuḥ, K22a- 18 elbette nefsiñ i'tibāra ve ḥalḳuḥ, N27b- 7 elbetde nefsiñ i'tibārına ve ḥalḳıñ.

⁸⁶² İM24b- 12 olmaz: gerek N27b- 8.

⁸⁶³ İM24b- 15 çıḳmıṣ idi yüksek (16) yerden: çıḳmıṣıdı yüksekden N27b- 11.

⁸⁶⁴ İM24b- 17 birbirin geṣer: birbirini geṣer bu N27b- 12.

⁸⁶⁵ İM24b- 18 kimsene: kimse K22b- 3.

⁸⁶⁶ İM24b- 18 vardur: var idi N27b- 13.

⁸⁶⁷ İM24b- 18 İbn-i Mübārek dērler ol geldi: ism- i (14) ṣerīfine İbn-i Mübārek dērleridi ol kimsene bu cānibe geldi ki müstemi' (15) oldı N27b- 13.

⁸⁶⁸ İM24b- 18 istiḳbāle: K22b- 3 istiḳbāl ēde, N27b- 15 aḡa istiḳbāl ētmege.

⁸⁶⁹ İM24b- 19 ki: K ve N'de yok.

⁸⁷⁰ İM25a- 4 ēde: edeler K22b- 8, N28a- 2.

ötmekden demişler ki yā şeyh ne (6) keyfiyyet ile ‘ilm cehl ile taleb olunur demiş ki kaçan bir ‘ālim kimseye varmak kaçd edesin⁸⁷¹ ‘ilm öğrenmek için ammā vaktinde varmayasın ve dağı ‘ilmi taleb edesin⁸⁷² p̄irlere hürmeti terk ötmek (7) tariķiyıla dağı olmaya şöyle ki bir p̄ir gideriken anı ta‘z̄im ötmegi terk ötmek⁸⁷³ (8) tariķiyıla olmaya ve sükün ve vaķār terk ötmek tariķiyıla dağı olmaya⁸⁷⁴ (9) şöyle ki bu üslub üzre ‘ilmi taḥṣīl kaçd ötsen tariķi ile ‘ilmi taḥṣīl ötmüş olursın⁸⁷⁵ Ebū (10) ‘Ubeyd ki ‘ulemādandur eydür hiç bir kerre vāķi‘ olmamışdur ki ‘ulemādan (11) birinüñ kapusın dögem çıkarmak kaçd edem ‘ilme⁸⁷⁶ ta‘z̄imden böyle (12) ederidi İmām-ı Hasan eydür aṣḥāb-ı Resūlu’llāh’dan şalla’llāhu ‘aleyhi (13) ve sellem çok kimsenelerden işidüp t̄ururın ki eydürleridi ‘ilmsiz (14) ‘amel eden kimsenenüñ⁸⁷⁷ ṣāliḥ ‘amelinden fāsīd ‘ameli çok olur ve (15) demişler ki ‘ilmsiz⁸⁷⁸ ‘amel yolsuz gidene beñzer ‘ilmi taleb ödün bir tariķıla (16) ki ‘ibādete zarar [K23a] gelmeye ve ‘ibādeti dağı taleb ödün bir vechile ki (17) ‘ilme zarar gelmeye⁸⁷⁹ ya‘nī ikisin bile taḥṣīl lāzımdur hiç birinüñ (18) terki cāyiz degildür ‘Aṭā ibn-i ebī Rebāḥ Mekke ‘ālimlerindenür buyurmuşlar⁸⁸⁰ ki (19) ben meclisi görmedüm İbn-i ‘Abbās ḥazretleri⁸⁸¹ raḍıya’llāhu ‘anhu meclisden

⁸⁷¹ K22b- 11 kaçd edesin: isteyesin N28a- 5.

⁸⁷² K22b- 10, N28a- 4-5 cehl ile taleb olunur demiş ki kaçan bir ‘ālim kimseye varmak kaçd edesin ‘ilm öğrenmek için ammā vaktinde varmayasın ve dağı ‘ilmi taleb edesin: İM’de yok.

⁸⁷³ K22b- 13 anı ta‘z̄im ötmegi terk ötmek: ta‘z̄im ötmek İM25a- 7.

⁸⁷⁴ İM25a- 7 şöyle ki bir p̄ir gideriken anı ta‘z̄im ötmegi terk ötmek (8) tariķiyıla olmaya ve sükün ve vaķār terk ötmek tariķiyıla dağı olmaya: N’de yok.

⁸⁷⁵ K22b- 15, N28a- 7 ‘ilmi taḥṣīl kaçd ötsen tariķi ile ‘ilmi taḥṣīl ötmüş olursın: ‘ilm taḥṣīl ötmüş olursın İM25a- 9.

⁸⁷⁶ İM25a- 11 ‘ilme: K ve N’de yok.

⁸⁷⁷ İM25a- 13 çok kimsenelerden işidüp t̄ururın ki eydürleridi ‘ilmsiz (14) ‘amel eden kimsenenüñ: K22b- 18 çok kimselerden işidüp t̄ururın ki eydürleridi ‘ilmsiz ‘amel eden kimsenenüñ: N28a- 11 çok kimsenelerden işidür idüm ki eydürleridi ‘ilmsüz ‘amel eden kimsenenüñ.

⁸⁷⁸ İM25a- 15 demişler ki ‘ilmsiz: demişlerdür ki ‘ilmsüz N28a- 13.

⁸⁷⁹ İM25a- 16 ve ‘ibādeti dağı taleb ödün bir vechile ki (17) ‘ilme zarar gelmeye: N’de yok.

⁸⁸⁰ İM25a- 18 buyurmuşlar: buyurmuşlardur K23a- 3.

⁸⁸¹ İM25a- 19 ḥazretleri: ḥazreti K23a- 4.

[İM25b]

(1) ekrem zīrā fīkh ‘ilmi anda çoğıdı aşhāb-ı Kūr’ān ve aşhāb-ı şī‘r anuñ (2) [N28b] katında idi⁸⁸² her birini yollı yolınca⁸⁸³ ri‘āyet ederidi İbn-i Keşīr (3) hāzretleri⁸⁸⁴ ki Mekke-yi müşerreffe kādīlarındandır eydür düşümde bir gece (4) Resūlu’llāh hāzretin şalla‘ llāhu ‘aleyhi ve sellem görürin oturmuşlar⁸⁸⁵ (5) halka su’āl ederler şübhelerin hal etmek taleb ederler buyurdılar ki (6) minber altında bir kenz defn edüp tururın İmām-ı Mālik’e emr eyledüm⁸⁸⁶ ki (7) anı sizün ortağuzda kısmet eyleye varuñ Mālik’e dēñ dedi (8) işāret-i Resūlu’llāh bu idi⁸⁸⁷ ki İmām-ı Mālik hāzretleri eḥādīs-i (9) nebeviyyeyi ve şerāyi‘-i Mustāfaviyyeyi⁸⁸⁸ nās içinde neşr edüp ta‘līm etmese (10) idi⁸⁸⁹ demişlerdür ki eḥādīs kitābları içinde anuñ kitābı (11) Muvattā demek ile meşhūrdur cümlesinden muḥaddem te’līf olmuşdur (12) Kütüb-i Sitte ki ‘ulemā içinde meşhūrdur eḥādīs kitāblarından birisi (13) İmām-ı Mālik hāzretlerinüñ Muvattā adlu kitābıdır biri daḥı İmām-ı (14) Buḥārī hāzretlerinüñ⁸⁹⁰ Cāmi‘-i Şaḥīḥ’idür birisi daḥı Müslim hāzretlerinüñ (15) Cāmi‘-i Şaḥīḥ’idür birisi daḥı Cāmi‘-i Tirmizī’dür⁸⁹¹ birisi daḥı (16) Sünen-i Ebī Dāvūd birisi daḥı Sünen-i İbn-i Māce’dür bu kitāblar içinde (17) cümleden eşaḥḥı Cāmi‘-i Şaḥīḥ-i Buḥārī ve Cāmi‘-i Şaḥīḥ-i Müslim’dür⁸⁹² ve bu ikinüñ⁸⁹³ içinde daḥı

⁸⁸² K23a- 5: katında idi: N28b- 1 katında ere, İM25b- 2 vaḳtinde idi.

⁸⁸³ İM25b- 2 yollı yolınca: yollu yolınca N28b- 1.

⁸⁸⁴ İM25b- 3 hāzretleri: hāzreti K23a- 6, N28b- 1.

⁸⁸⁵ İM25b- 4 Resūlu’llāh hāzretin şalla‘ llāhu ‘aleyhi ve sellem görürin oturmuşlar: K23a- 7 Resūlu’llāh hāzretlerin şalla‘ llāhu ‘aleyhi ve sellem görürin oturmuşlar, N28b- 2 Resūlu’llāh şalla‘ llāhu (3) ‘aleyhi ve sellem hāzretlerin görürin oturmuş.

⁸⁸⁶ İM25b- 6 emr eyledüm: emr eyle N28b- 5.

⁸⁸⁷ İM25b- 8 işāret-i Resūlu’llāh bu idi: K23a- 11 işāret-i Resūlu’llāh buyıdı, N28b- 6 işāret-i Resūlu’llāh şalla‘ llāhu ‘aleyhi ve sellem bu idi.

⁸⁸⁸ İM25b- 8 eḥādīs-i (9) nebeviyyeyi ve şerāyi‘-i Mustāfaviyyeyi: eḥādīs-i nebeviyyede ve şerāyi‘-i Mustāfaviyyede (8) her ne ki vārid olmuşıdı N28b- 7.

⁸⁸⁹ İM25b- 9 etmese (10) idi: etmişıdı N28b- 8.

⁸⁹⁰ İM25b- 14 hāzretlerinüñ: hāzretinüñ K23a- 16.

⁸⁹¹ İM25b- 14 Müslim hāzretlerinüñ (15) Cāmi‘-i Şaḥīḥ’idür birisi daḥı Cāmi‘-i Tirmizī’dür: Müslim hāzretinüñ Cāmi‘-i Tirmizī’dür K23a- 17, N28b- 13.

⁸⁹² K23a- 19, N28b- 15 Cāmi‘-i Şaḥīḥ-i Buḥārī ve Cāmi‘-i Şaḥīḥ-i Müslim’dür: Cāmi‘-i Şaḥīḥ ve Müslim’dür İM25b- 17.

⁸⁹³ İM25b- 17 bu ikinüñ: bu iki N28b- 15.

- (18) Buḥārī'nün Şaḥīḥ'i rāciḥdür Müslim Şaḥīḥ'inden demişler⁸⁹⁴ ḥattâ demişlerdür ki
 (19) Qur'ân'dan sonra şaḥīḥ kitâb Şaḥīḥ-i Buḥārī'dür Muḥammed bin İshaḳ demişdür ki

[İM26a, K23b]

(1) dünyâda [N29a] gök altında görmedüm 'ilm-i ḥadîs'de Ḥazret-i Buḥārī'den a'lem (2) ve aḥfaz kimse dèrler ki İmâm-ı Buḥārī yüz biḳ ḥadîs-i şaḥīḥ (3) ḥıfz ètmişdür iki yüz biḳ daḥı⁸⁹⁵ ḥadîs-i ğayr-ı şaḥīḥ ḥıfz ètmişdür⁸⁹⁶ (4) şaḥīḥ olmayan (5) ḥadîsleri ḥıfzından maḳşûd ḥalka i'âm içündür ki bileler ki (6) ğayrı şaḥīḥdür Buḥārī ḥazretleri demişlerdür ki⁸⁹⁷ ben Cāmi' -i Şaḥīḥ'den (7) ḥiç bir⁸⁹⁸ ḥadîs yazmadum illâ muḳaddem ğusl ètdüm ve iki rek'at namâz (8) kıldum ğusl mâ'-i zemzem ile idi ve şalât daḥı Mekke'de⁸⁹⁹ maḳâm-ı İbrâḥîm'de⁹⁰⁰ (9) idi zehî sa'âdet-i 'uzmâ ki anuḳ gibi⁹⁰¹ maḳâmda bu üslûb ile⁹⁰² (10) eḥadîs-i şaḥīḥe cem' edeler ve bâblarını tercüme ravza-yı şerîfe'de (11) ḳabr-i şerîf-i nebevîde şalla'llâhu 'aleyhi ve sellem minber-i şerîf ortasında (12) vâḳi' olmuşdur her tercüme için daḥı⁹⁰³ iki rek'at namâz kıllurlar imiş (13) bu üslûb üzre on altı yılda cem' ètmışler raḍıya'llâhu 'anhu ve raḥmetu'llâhi 'aleyh raḥmeten ve is'aten İmâm-ı Şâfi'î ḥazretleri Vekî' bin Cerrâḥ'a ki 'ulemâ-yı Kûfe'dendür şikâyet ètmışler⁹⁰⁴ sū'-ı ḥıfzdan ya'ni⁹⁰⁵ (14) ezber tutamayup unutmâḳdan Ḥazret-i Vekî' daḥı demişler ki (15) ma'şiyetden şaḳın İmâm-ı Şâfi'î buni nazm ètmışler ki⁹⁰⁶ شكوت الى (16) وفضل الله لا يعطى لعاصي (17) سوء حفطي فأرشدني الى ترك المعاصي وذاك لأن حفظ المرء فضيل

⁸⁹⁴ İM25b- 18 demişler: N'de yok.

⁸⁹⁵ İM26a- 3 ḥıfz ètmişdür iki yüz biḳ daḥı: ḥıfzında iki yüz biḳ N29a- 2.

⁸⁹⁶ iki yüz biḳ daḥı ḥadîs-i ğayr-ı şaḥīḥ ḥıfz ètmişdür: İM26a- 4'te tekrar yazılmış.

⁸⁹⁷ İM26a- 6 Buḥārī ḥazretleri demişlerdür ki: Buḥārī ḥazreti (5) demişdür ki N29a- 4.

⁸⁹⁸ İM26a- 7 ḥiç bir: bir N29a- 5.

⁸⁹⁹ İM26a- 8 Mekke'de: N'de yok.

⁹⁰⁰ K23b- 7, N29a- 7 maḳâm-ı İbrâḥîmde: maḳâm-ı İbrâḥîm İM26a- 8.

⁹⁰¹ İM26a- 9 anuḳ gibi: ancılayın N29a- 7.

⁹⁰² İM26a- 9 ile: üzre N29a- 8

⁹⁰³ İM26a- 12 daḥı: N'de yok.

⁹⁰⁴ K23b- 11 raḍıya'llâhu 'anhu ve raḥmetu'llâhi (12) 'aleyh raḥmeten ve is'aten İmâm-ı Şâfi'î ḥazretleri Vekî' bin Cerrâḥ'a ki 'ulemâ-yı (13) Kûfe'dendür şikâyet ètmışler: N29a- 12 raḍıya'llâhu 'anhu İmâm-ı Şâfi'î ḥazretleri raḍıya'llâhu 'anhu Vekî' ibn-i Cerrâḥ'a (13) 'ulemâ-yı Kûfe'dendür şikâyet ètmışler, İM'de yok.

⁹⁰⁵ İM26a- 13 ya'ni: N'de yok.

⁹⁰⁶ N29a- 15 nazm ètmışler ki şî'r.

tercümesi oldur ki eydür şikâyet⁹⁰⁷ êtdüm (18) وكيعه سوء حفظه dan ya^ç nî hıfzum [N29b] kemliginden baña irşâd êtdi (19) ma^ç şiyeti terk êtmege⁹⁰⁸ zîrâ kişünün hıfzı fazlıdur Allâhu Ta^ç âlâ

[İM26b]

(1) fazlı ‘âşîlere vërmez bir recül Resûlu’llâh hazretlerine şalla’llâhu (2) ‘aleyhi ve sellem⁹⁰⁹ gelmiş eyitmiş ki hadîşi işidürin ammâ hıfz edemez⁹¹⁰ (3) yazmağa delâlet êtmişler⁹¹¹ ve buyurmışlar ki العلم قید [K24a] بالكتابة ya^ç nî ‘ilmi (4) kayd êdün yazı ile⁹¹² ‘ilm bir vaşî tayra beñzer anı yazmağ ayağına bağ êtmege beñzer⁹¹³ ve meşelde gelmişdür⁹¹⁴ ki (5) وما كتب قر ما حفظ قر şol nesne ki hıfz oluna kaçar ya^ç nî unudulur zâyi^ç olur ve⁹¹⁵ şol nesne ki yazıla karar tutup sâbit (6) olur zâyi^ç olmaz⁹¹⁶ Şa^ç bî eydür kaçan nesneyi işitseñ anı yaz eger (7) dîvâr üzre⁹¹⁷ dañı olurısa⁹¹⁸ Hazret-i ‘Alî ibn-i⁹¹⁹ ebî Tâlib radıya’llâhu (8) ‘anhu buyurmışlar ki ‘ilm keşirdür iğşâya kâbil degildür her şeyden (9) ahsenin ve hûbın ihtiyâr êdüp tutmağ gerek ve bu ma^ç nâyı gèrû⁹²⁰ kendüleri (10) inşâ êtdiler⁹²¹ إنما العلم بعيد غوره فخذوا من كل (11) ما حوى العلم جميعاً احدا لا ولو مارسه الف سنة tercümesi (12) oldur ki zıkr olunur⁹²² hiç bir kimse ‘ilmi cemî^ç sin hıfz êdüp (13) ihâta êtmedi gerekise⁹²³ biñ yıl mümâreset ve müdâvemet êtsün ‘ilmün (14) ğavri

⁹⁰⁷ K23b- 17, N29a- 17 şikâyet: hikâyet İM26a- 17.

⁹⁰⁸ İM26a- 19 êtmege: êtmeği N29b- 1.

⁹⁰⁹ İM26b- 1 Resûlu’llâh hazretlerine şalla’llâhu (2) ‘aleyhi ve sellem, K23b- 20 Resûlu’llâh hazretine şalla’llâhu ‘aleyhi ve sellem, N29b- 3 Resûlu’llâh hazretine.

⁹¹⁰ İM26b- 2 edemez: edemezüm N29b- 3.

⁹¹¹ İM26b- 3 êtmişler: êdüp N29a- 4.

⁹¹² İM26b- 3 ‘ilmi (4) kayd êdün yazı ile: kayd êdün (5) ‘ilmi yazıyla N29b- 4.

⁹¹³ K24a- 2, N29b- 5 anı yazmağ ayağına bağ êtmege beñzer: İM’de yok.

⁹¹⁴ İM26b- 4 ve meşelde gelmişdür: ve gelmişdür meşelde N29b- 6.

⁹¹⁵ K24a- 3 şol nesne ki hıfz oluna kaçar ya^ç nî unudulur zâyi^ç olur ve: İM ve N’de yok.

⁹¹⁶ İM26b- 5 ya^ç nî unudulur sâbit (6) olur zâyi^ç olmaz: ya^ç nî unudulur sâbit olup zâyi^ç olmaz şol nesne ki hıfz oluna kaçar N29b- 7.

⁹¹⁷ İM26b- 7 üzre: K24a- 5 üzerine, N’de yok.

⁹¹⁸ İM26b- 7 olurısa: olur ise (9) ve dañı N29b- 8.

⁹¹⁹ İM26b- 7 ibn: bin K24a- 6.

⁹²⁰ K24a- 8, N29a- 11 gèrû: ki İM26b- 9.

⁹²¹ İM26b- 10 inşâ êtdiler: K24a- 8 inşâd êtdiler, N26b- 11 inşâ êtdiler şi^ç r.

⁹²² İM26b- 12 zıkr olunur: N’de yok.

⁹²³ İM26b- 13 gerekise: gerek N29b- 15.

ba'iddür⁹²⁴ her şeyden ahsenin ve key hūbın ihtiyār edüp tut (15) Aristo demiş ki okuduğuş nesnenüş hayrlusın yaz ve yazduğularuş⁹²⁵ (16) hayrlusın⁹²⁶ hıfz et⁹²⁷ [N30a] 'ilmi koyun sürüsine teşbih etmişler (17) ki kitāblar anuş⁹²⁸ otlağı kurusıdur ve kalemle anuş⁹²⁹ ve güdicileridür (18) 'ömr fānī ve haṭ bākīdür eyyām ve zamān geçmesi anı i' dām etmez⁹³⁰ ve demişlerdür ki (19) الخط لسان اليد ياروا لك دليلير وخط هندسة روحانية

[İM27a]

(1) ālāt-ı cismāniyye⁹³¹ ile zāhir olur ve demişlerdür⁹³² الخط عند الفقير مال (2) ya' nī yazı faķır kimseneler⁹³³ katında maldur anuş sebebiyle faķr şiddetin (3) def' eder⁹³⁴ ve inde'l-ğınā cemāl gānīler katında güzelliğdür ve ekābir (4) katında kemaldür ve demişler⁹³⁵ ki احدى من التبر [K24b] ya' nī divit āletlerüş⁹³⁶ enfa' idur ve mürekkeb (6) altun pāresinden⁹³⁷ fāyidelüdür⁹³⁸ ve yēğdür şāhib-i kalem ile şāhib-i (7) seyf muḥāsama etmişler şadāretde şāhib-i seyf eydür ki şadr (8) benümdür salṭanat benüm ile ḥāşıl olur şāhib-i kalem demiş ki şadr (9) benümdür ben rācihin senüş üzerüşe dört nesne ile bir⁹³⁹ bu ki def' -i a' dā (10) etmekte ve nef' -i eḥibbāda ihtiyāc⁹⁴⁰ baṇadur ve bir⁹⁴¹ daḡı seyf' illet-i cerāhatdur (11) bir 'illet ittifaķ ve ictimā' ve ülfet ve üns ve bir daḡı aşḡāb-ı kalemde bağı (12) olmaz ammā aşḡāb-ı seyfden bağıler

⁹²⁴ İM26b- 14 ba'iddür: ba'id K24a- 12, N29b- 15.

⁹²⁵ İM26b- 15 yazduğularuş: yazduğuş K24a- 14, N29b- 17.

⁹²⁶ İM26b- 15 hayrlusın koyun.

⁹²⁷ İM26b- 16 et: eyle N29b- 17.

⁹²⁸ K24a- 15, N30a- 1 kitāblar anuş: kitāblaruş İM26b- 17.

⁹²⁹ İM26b- 17 anuş otlağı kurusıdur.

⁹³⁰ İM26b- 18 eyyām ve zamān geçmesi anı i' dām etmez: eyyāmı ve zamānı (3) geçmesi anı i' lām etmez N30a- 2.

⁹³¹ İM27a- 1 ālāt-ı cismāniyye: ālet-i cismāniyye K24a- 18, N30a- 4.

⁹³² N30a- 5 ve demişlerdür ki.

⁹³³ İM27a- 2 yazı faķır kimseneler: K24a- 18 yazı faķır kimseler, N30a- 6 yazı faķirler.

⁹³⁴ K24a- 23, N30a- 6 def' eder: dokuş dēler İM27a- 3.

⁹³⁵ İM27a- 4 demişler: demişlerdür K24a- 21.

⁹³⁶ İM27a- 5 divit āletlerüş: K24b- 1 devāt āletlerüş, N30a- 9 devātlaruş.

⁹³⁷ K24b- 1, N30a- 9 pāresinden: perdesinden İM27a- 6.

⁹³⁸ İM27a- 6 fāyidelüdür: fā'idelidür K24b- 1.

⁹³⁹ İM27a- 9 bir: biri K24b- 4, N30a- 13.

⁹⁴⁰ İM27a- 9 nef' -i eḥibbāda ihtiyāc: nef' -i eḥibbā (14) ihtiyācı N30a- 13.

⁹⁴¹ İM27a- 10 ve bir: biri N30a- 14.

vardur ve bir dağı bu⁹⁴² ki şāhib-i (13) qalem şāhib-i seyfi⁹⁴³ def' eder re'yile 'aksi böyle degül⁹⁴⁴ şāhib-i qalem [N30b] için şadr (14) muqarrer oldu evvel yazu⁹⁴⁵ yazan Hāzret-i İdrīs peygamber 'aleyhi's-selām (15) idi haṭṭ-ı kūfīyi ṭarīqa-yı 'Arabiyye'ye⁹⁴⁶ evvel naql eden İbn-i Muḳle idi (16) mülük haṭṭına ziyāde iltifāt ederleridi haṭṭā kayşer-i Rūm İslāmbol⁹⁴⁷ (17) içinde Ayaşofıyya'da bunun haṭṭını⁹⁴⁸ zabṭ edüp 'idlerde bile⁹⁴⁹ (18) çıkarurlardı halk temāşā ederleridi ḥüsn-i haṭ zāhir olup (19) iltifātlu oldu⁹⁵⁰ bu 'ilm-i haṭṭa risāleler vaz' oldu şonra

[İM27b]

(1) İbn-i Bevvāb zāhir oldu şonra ta'rib-i haṭṭı da⁹⁵¹ ziyāde eyledi (2) bundan şonra Yāḳūt haṭṭāt zuhūr etdi fenn-i haṭṭı ol⁹⁵² tamām tekmiḷ (3) etdi haṭm etdi⁹⁵³ zīrā qalemi Hārūt'uñ ve Mārūt'uñ sihrin⁹⁵⁴ ibṭāl etdi bir beyt⁹⁵⁵ (4) içinde cemī' -i ḳavānīn haṭṭı derc etdi ol beyt budur ki zıkr (5) olunur⁹⁵⁶ اصول و ترکیب کراس و نسبة صعود و تشمیر (6) نزول و إرسال etdi ol beyt budur ki zıkr (5) olunur⁹⁵⁶ demişlerdür ki kitāb bir bostāndur haṭ anuñ (7) içinde nergisidür⁹⁵⁷ Ebī Bekr-i Hārizmī'ye⁹⁵⁸ hālet-i mevte iken demişler ki (8) ḳatuñda ne nesneye iştiḥā⁹⁵⁹ artuḳdur demiş ki eṭrāf-ı kitāba ve ḫavāşīye (9) [K25a] nazār etmek bu kelām ziyāde kemāline haṭda⁹⁶⁰ mahāretine delālet eder (10) Me'mūn ḫalīfe bir gün evlādından birine nazār etdi

⁹⁴² İM27a- 12 bu: budur N30a- 16.

⁹⁴³ N30a- 17 şāhib-i seyfi: seyfi İM27a- 13.

⁹⁴⁴ İM27a- 13 degül: diñle N30a- 17.

⁹⁴⁵ İM27a- 14 yazu: yazı N30b- 1.

⁹⁴⁶ N30b- 2, K24b- 10 haṭṭ-ı kūfīyi ṭarīqa-yı 'Arabiyyeye: İM27a- 15 haṭṭ-ı kūfīyi ṭarīqa-yı 'Arabiyyeyi.

⁹⁴⁷ İM27a- 16 İslāmbol: İstanbul N30b- 4.

⁹⁴⁸ İM27a- 17 bunun haṭṭını: K24b- 12 bunun haṭṭın, N30b- 4 anuñ haṭṭın.

⁹⁴⁹ İM27a- 15 'idlerde bile: N30b- 5 'idlerinde, K'de yok.

⁹⁵⁰ İM27a- 19 zāhir olup iltifātlu oldu: K24b- 13 zāhir olup iltifātlu oldu, N30b- 6 zāhir olur iltifātlu oldu.

⁹⁵¹ İM27b- 1 şonra ta'rib-i haṭṭı da: ta'rib-i haṭṭı K24b- 14-15, N30b- 7.

⁹⁵² İM27b- 2 ol: N'de yok.

⁹⁵³ İM27b- 3 haṭm etdi: K ve N'de yok.

⁹⁵⁴ K24b- 16 Hārūt'uñ ve Mārūt'uñ sihrin: İM27b- 3 Hārūt'uñ sihrini, N30b- 9 Hārūt'uñ neshin.

⁹⁵⁵ İM27b- 3 beyt: heybet K24b- 16, N30b- 9.

⁹⁵⁶ K24b- 16, N30b- 10 zıkr olunur beyt.

⁹⁵⁷ İM27b- 7 nergisidür: nergis gibidür N30b- 12.

⁹⁵⁸ İM27b- 7 Ebī Bekr-i Hārizmī'ye: Ebū Bekr-i Hārizmī ḫazretlerine N30b- 13.

⁹⁵⁹ İM27b- 8 iştiḥā: iştiḥār N30b- 14.

⁹⁶⁰ İM27b- 9 haṭda: ve 'ilm-i haṭda K25a- 1, N30b- 15.

gördi ki (11) bir kitāba nazar eder eyitdi oğlancığum ne kitābdur nazar etdiğün (12) [N31a] dedi ki ‘aqla küşādelik vèrür⁹⁶¹ ve vahşetden hālāş edüp (13) üns vèrür kitābdur dedi ki el-ḥamdülillāhi ta‘ālā baña bir⁹⁶² zürriyyet ‘aṭā (14) etdi ki ‘aql göz ile aḥsen görür bu şūret göziyile gördüğinden⁹⁶³ ba‘z-ı mülūka su‘āl etdiler neden (15) ḥaz ve iştihānuz vardır⁹⁶⁴ dediler dedi ki ḥabībden ḥazzum vardır ki (16) aña nazar edem ve bir daḥı faḳīr muḥtācdan ki aña nazar edem⁹⁶⁵ ve bir daḥı (17) faḳīr muḥtācdan ki aña i‘ānet edem ve bir daḥı kitābdan ki aña (18) daḥı⁹⁶⁶ i‘tibār edüp içindekiye⁹⁶⁷ nazar edem demişler ki zamānede (19) ḥayr-ı celīs⁹⁶⁸ kitāb-ı nefīsdür kitābdan eyü⁹⁶⁹ muşāhib olmaz⁹⁷⁰ ve kişinüj

[İM28a]

(1) kitābı⁹⁷¹ kendüye delīldür İbn-i Mübārek eydür hiç bir kimsenenüj kitābın (2) oқımadum illā anuḡ⁹⁷² ‘aqlınuḡ miḳdārın andan bildüm demişlerdür⁹⁷³ ki (3) عقول الرجال يا‘nī ricālün ‘aқılları⁹⁷⁴ kalemeleri ucındadır (4) ya‘nī ‘aқıllarına delālet eder demişlerdür ki her kimsene⁹⁷⁵ kendü vüs‘atinde (5) ve rāḥatındadır mādām ki şi‘r etmeye ve kitāb te’līf etmeye anuḡiçün (6) denilmişdür ki من صنف فقد استهدف ya‘nī bir kimsene ki taşnīf (7) ede⁹⁷⁶ kendüyi oқ atmağa nişāne kılmış olur⁹⁷⁷ her kişi andan tarafa

⁹⁶¹ K25a- 3, N31a- 1 vèrür: vèrürin İM27b- 12.

⁹⁶² İM27b- 13 bir: N’de yok.

⁹⁶³ K25a- 5, N31a- 3 ‘aql göz ile aḥsen görür bu (6) şūret göziyile gördüğinden: ‘aql göziyile gördüğünden İM27b- 14.

⁹⁶⁴ İM27b- 15 iştihānuz vardır: iştihā gördüğüz N31a- 4.

⁹⁶⁵ İM27b- 16 faḳīr muḥtācdan ki aña nazar edem: K ve N’de yok.

⁹⁶⁶ İM27b- 17 aña (18) daḥı: K25a- 9 daḥı: N’de yok.

⁹⁶⁷ İM27b- 18 içindekiye: N’de yok.

⁹⁶⁸ İM27b- 19 ḥayr-ı celīs: ḥüs-n-i celīs N31a- 6.

⁹⁶⁹ İM27b- 19 eyü: eyi N31a- 7.

⁹⁷⁰ İM27b- 19 olmaz: ola K25a- 10, N31a- 7.

⁹⁷¹ K25a- 11, N31a- 7 kitābı: kitāb İM28a- 1.

⁹⁷² İM28a- 1 hiç bir kimsenenüj kitābın (2) oқımadum illā anuḡ: K25a- 11 hiç bir kimsenenüj kitābın oқımadum illā anuḡ, N31a- 8 hiç bir kimsenenüj kitābın oқımadum illā.

⁹⁷³ N31a- 9 ve daḥı demişlerdür.

⁹⁷⁴ İM28a- 3 ‘aқılları: ‘aқılların N31a- 10.

⁹⁷⁵ İM28a- 4 kimsene: K25a- 14 kimse, N31a- 11 kişi

⁹⁷⁶ İM28a- 6 bir kimsene ki taşnīf (7) ede: K25a- 16 bir kimse ki kitāb taşnīf ede, N31a- 13 bir kimse kitāb te’līf etse.

kelām (8) sehmin atar Ḥalīl gördi bir kimsenenün elinde bir defter var⁹⁷⁸ ziyāde (9) ince yazu ile dēdi ki iy miskīn ‘ömr-i ṭavīlden me’yūs olmışsın (10) qaleme müte‘allıq ba‘z-ı naşāyih kılmışlardur⁹⁷⁹ evvel dēmişler ki⁹⁸⁰ qalem-i ma‘kūd ile yazu (11) yazmamak gerekdür ya‘nī bu ḡanī ṭuran qalem ile⁹⁸¹ yazmak gerekmez [K25b, N31b] nitekim şınmış (12) ṭaraq ile ṭaranmamak gerek ve maqbereler ortasında yürümemek gerekdür⁹⁸² (13) Ḥazret-i ‘Alī’den raḏıya’llāhu ‘anhu⁹⁸³ mervīdür⁹⁸⁴ ما قضمت (14) قطيعة الغنم ولا لبست (15) القلم فمن اين اصابني هذا إلا لم (15) السراويل على القدم ولا جلست على براءة (16) ortasından geçmedüm ve ayak ṭonın örü ṭururiken⁹⁸⁵ ḡeymedüm ve qalem yongası⁹⁸⁶ (17) üzerine oturmadum baḡa bu elem neden erişdi dēmek olur⁹⁸⁷ (18) bir rivāyetde vemā qata‘tu’l-qalem ‘alā’l-qalem⁹⁸⁸ vāqī‘ olmuş⁹⁸⁹ ya‘nī qalemi bir āḡar qalemün (19) üzerinde qat‘ etdüm dēmekdür **şāliş ravza**⁹⁹⁰ **salṭanatda ve imāretde**

[İM28b]

(1) ve vizāretde ve siyāsetde ve ‘adl ve ‘afv ve mürüvvet ve ihsānda ve vālī ve ḡākim olanlara (2) ṭā‘atde⁹⁹¹ ve buḡa münāsib olanlardadır⁹⁹² Ḥazret-i Resūl’llāh şalla’llāhu (3) ta‘ālā ‘aleyhi ve sellem⁹⁹³ buyurmuşlar ki Allāhu Ta‘ālā ḡōgi

⁹⁷⁷ İM28a- 7 kılmış olur: kılmışdur N31a- 13.

⁹⁷⁸ İM28a- 8 var: N’de yok.

⁹⁷⁹ İM28a- 10 kılmışlardur: kılmışdur ki N31a- 16.

⁹⁸⁰ İM28a- 10 ki: K’de yok.

⁹⁸¹ İM28a- 11 ṭuran qalem ile: duran qalemile N31a- 17.

⁹⁸² İM28a- 12 ṭaraq ile ṭaranmamak gerek ve maqbereler ortasında yürümemek gerekdür: ṭaraqla ger ṭaranmamak gibi ve maqbereler ortasında yürümemek gibi (2) ḡāyet şumlıḡı vardur N31b- 1.

⁹⁸³ K25b- 2, N31b- 2 raḏıya’llāhu ‘anhu: raḏıya’llāhu ‘anhudan İM28a- 13.

⁹⁸⁴ N31b- 2 mervīdür şı‘r.

⁹⁸⁵ İM28a- 16 örü ṭururiken: dururiken N31b- 5.

⁹⁸⁶ İM28a- 16 yongası: K25b- 5 yongasıḡı, N31b- 5 yonıḡanuḡ.

⁹⁸⁷ İM28a- 17 dēmek olur: dēmekdür N31b- 6.

⁹⁸⁸ N31a- 6 vemā qata‘tu’l-qalem ‘alā’l-qalem: vemā qata‘tu’l-qalem İM28a- 18.

⁹⁸⁹ İM28a- 18 vāqī‘ olmuş/ qalemün: vāqī‘ olmuşdur/ qalem N31b- 7.

⁹⁹⁰ İM28a- 19 şāliş ravza: K25b- 7 üçüncü ravza, N31b- 7 ravza-yı şāliş.

⁹⁹¹ K25b- 9 vālī ve ḡākim olanlara ṭā‘atde: vilāyete ṭa‘at İM28b 2.

⁹⁹² İM28a- 19 salṭanatda ... [28b] ... (2) olanlardadır: bu bölüm N nüshasında tercüme edilmemiş, Arapça olarak yazılmış N31b- 8-9.

⁹⁹³ İM28b- 2 Ḥazret-i Resūl’llāh şalla’llāhu (3) ta‘ālā ‘aleyhi ve sellem: Ḥazret-i Resūl şalla’llāhu ‘aleyhi ve sellem K25b- 10, N31b- 9- 10.

tezyīn eyledi (4) üç nesne ile biri şems biri kamer biri daḥī⁹⁹⁴ kevākib ve yēr yüzini (5) daḥī⁹⁹⁵ üç nesne ile tezyīn eyledi bir ‘ulemā ile bir daḥī yağmur ile⁹⁹⁶ (6) bir daḥī sulṭān-ı ‘ādil ile Ebū Sa‘īdü’l-ḥudrī raḍıya’llāhu (7) ‘anhu⁹⁹⁷ rivāyet eder Ḥāzret-i Resūlu’llāh’dan şalla’llāhu ‘aleyhi (8) ve sellem⁹⁹⁸ buyurmuşlar ki ‘ulemānuḡ Allāhu Ta‘ālā ḥāzreti ḡatında sevgūlisi ve (9) ḡıyāmet güninde meclisde⁹⁹⁹ aḡrebi imām-ı ‘ādildür Resūlu’llāh (10) şalla’llāhu ‘aleyhi ve sellemden mervīdür buyurmuşlar ki¹⁰⁰⁰ bir sādī at ‘adl (11) étmek ḡayrludur bir yıl ‘ibādet étmekden ve daḥī [N32a] buyurmuşlar ki (12) şol Taḡrı ḡaḡḡı ki benüm nefsum anuḡ yedindedür¹⁰⁰¹ imām-ı ‘ādil içün her (13) gün ra‘ıyyeti étdüḡi ‘ameller ḡadar ‘ameli ref‘ olur bir kerre namāzı ṡoksan (14) bin kerre¹⁰⁰² namāza mu‘ādil olur şevābda ve daḥī buyurmuşlar ki Allāhu Ta‘ālā (15) ḡatında ḡiç bir kimse efḡal olmaz şol imām-ı ‘ādilden¹⁰⁰³ ki söz (16) söyledüḡi vaḡtin şādıḡ ola ve ḡükm étdüḡi vaḡtin¹⁰⁰⁴ ‘adl éde (17) [K26a] Ḥāzret-i ‘Ömer raḍıya’llāhu ‘anhu Resūlu’llāh ḡāzretine şalla’llāhu ‘aleyhi ve sellem¹⁰⁰⁵ (18) dēdi ki yā Resūlu’llāh baḡa ḡaber vēr şol sulṡāndan ki ḡalḡ anlara (19) itā‘ at éder cemī‘-i emrlerinde boyun egüḡ ḡuzū‘ éderler¹⁰⁰⁶ nedür anuḡ ḡālī

⁹⁹⁴ İM28b- 4 daḡı: N’de yok.

⁹⁹⁵ İM28b- 5 daḡı: N’de yok.

⁹⁹⁶ İM28b- 5 bir ‘ulemā ile bir daḡı yağmur ile: bir ‘ulemāyla biri yağmurıla N31b- 12.

⁹⁹⁷ İM28b- 6 raḍıya’llāhu ‘anhu: raḍıya’llāhu ta‘ālā ‘anhu N31b- 13.

⁹⁹⁸ İM28b- 7 Ḥāzret-i Resūlu’llāh’dan şalla’llāhu ‘aleyhi (8) ve sellem: K25b- 13 Ḥāzret-i Resūl’den şalla’llāhu ‘aleyhi ve sellem, N31b- 13 Ḥāzret-i Resūl (14) şalla’llāhu ‘aleyhi ve sellemden.

⁹⁹⁹ İM28b- 9 ḡıyāmet güninde meclisde: K25b- 15 ḡıyāmet güninüḡ meclisinde, N31b- 15 ḡıyāmet güninde meclisinde.

¹⁰⁰⁰ İM28b- 10 Resūlu’llāh (10) şalla’llāhu ‘aleyhi ve sellemden mervīdür buyurmuşlar ki: ve Resūlu’ (16) llāh şalla’llāhu ‘aleyhi ve sellem ḡāzretlerinden mervīdür buyurmuşlardur ki N31b- 15.

¹⁰⁰¹ İM28b- 12 yedindedür: yed-i ḡudretindedür N32a- 1.

¹⁰⁰² İM28b- 14 kerre: K ve N’de yok.

¹⁰⁰³ İM28b- 15 imām-ı ‘ādilden: imām-ı ‘ādildür N32a- 4.

¹⁰⁰⁴ İM28b- 16 ḡükm étdüḡi vaḡtin: ḡükminde N32a- 5.

¹⁰⁰⁵ İM28b- 17 Resūlu’llāh ḡāzretine şalla’llāhu ‘aleyhi ve sellem: Resūlu’llāh şalla’llāhu ‘aleyhi ve sellem ḡāzretine N32a- 6.

¹⁰⁰⁶ İM28b- 19 ḡuzū‘ éderler: ḡuzū‘ édüp eydürler K26a- 3, N32a- 8.

[İM29a]

(1) Hâzret-i Resûl şalla'llâhu 'aleyhi ve sellem cevâb buyurdu¹⁰⁰⁷ ki (2) Allâh'ın ızılıdır arzda¹⁰⁰⁸ Allâhu Ta'âlâ irâdeti ve ihşâniyla pâdişâh (3) olan râhatlıkdür müslümânlara nitekim ıssı günlerde ızıl ya'nî (4) gölge nice râhatlıkdür diyâr-ı 'Arab'da¹⁰⁰⁹ ziyâde ıssı olmağın (5) yaz güninde gölge ziyâde¹⁰¹⁰ maflûb ve mu'teberdür anuñiçün (6) ızıl dârler râhat murâd âderler¹⁰¹¹ bu ma'nâ üzre te'vîl eylemişdür (7) İmâm-ı Râzî Tefsîr-i Kebîr'de Allâhu a'lem ve Resûl'e ve dağı tetimme-yi (8) hadîşde buyurdılar ki kaçan ki¹⁰¹² pâdişâh olan ihşân etse (9) ya'nî eylik eylese ve eylik üzre olsa¹⁰¹³ anuñiçün ecr (10) ve şevâb vardur ve sizün üzerünjüze¹⁰¹⁴ şabr âtmek lâzımdur pâdişâha lâzım¹⁰¹⁵ anuñ ihşânını bilüp (11) şükr âtmekdür [N32b] kaçan isâ'et etse ya'nî yaramazlık eylese (12) anuñ üzerine şakîl¹⁰¹⁶ günâh vardur sizün üzerünjüze¹⁰¹⁷ şabr (13) âtmek lâzımdur pâdişâh olanlar isâ'et âdügüyiçün (14) bağı âdüp tuğyân âtmek olmaz şabr gerekdür¹⁰¹⁸ Mâlik bin¹⁰¹⁹ Dînâr (15) hâzretleri eydür ben¹⁰²⁰ ba'z-ı kitâblarda görüp tûrurın ki¹⁰²¹ (16) Hâk sübhâne¹⁰²² ve ta'âlâ eydür ben mâlikü'l-mülûkın beglerün¹⁰²³ kalbleri (17) benüm elümeddür bir kimse muñi' olsa ben buğları anuñ üzerine (18) rahmet kıılırın¹⁰²⁴

¹⁰⁰⁷ İM29a- 1 buyurdu: buyurdılar N32a- 9.

¹⁰⁰⁸ İM29a- 2 arzda: K26a- 5 arzda ya'nî arzda, N32a- 10 arzda ya'nî arz.

¹⁰⁰⁹ İM29a- 4 diyâr-ı 'Arabda: diyâr-ı 'Arab K26a- 7, N32a- 12.

¹⁰¹⁰ İM29a- 5 ziyâde: K ve N'de yok.

¹⁰¹¹ İM29a- 6 âderler: âdinürler N32a- 13.

¹⁰¹² İM29a- 8 ki: N'de yok.

¹⁰¹³ İM29a- 9 ya'nî eylik eylese ve eylik üzre olsa: K26a- 10 ve eylik üzre (11) olsa, N'de yok.

¹⁰¹⁴ İM29a- 10 üzerünjüze: üzerünjüze N32a- 16.

¹⁰¹⁵ K26a- 11 şabr âtmek (12) lâzımdur pâdişâha lâzım: N32a- 17 şabr âtmek lâzımdur pâdişâha lâzım: İM'de yok.

¹⁰¹⁶ İM29a- 12 anuñ üzerine şakîl: K26a- 13 anuñ üzerine şakîl ve, N32b- 1 üzerine şakîl.

¹⁰¹⁷ İM29a- 12 üzerünjüze: üzerünjüze N32b- 2.

¹⁰¹⁸ İM29a- 13 pâdişâh olanlar isâ'et âdügüyiçün (14) bağı âdüp tuğyân âtmek olmaz şabr gerekdür: tuğyân âtmemek gerekdür N32b- 2.

¹⁰¹⁹ İM29a- 14 bin: ibn N32b- 3.

¹⁰²⁰ İM29a- 15 ben: N'de yok.

¹⁰²¹ İM29a- 15 görüp tûrurın ki: gördüm N32b- 3.

¹⁰²² İM29a- 16 sübhâne: sübhânehu K26a- 16.

¹⁰²³ İM29a- 16 beglerün: beglerümün K26a- 16, N32b- 4.

¹⁰²⁴ İM29a- 18 kıılırın: kıılırum N32b- 5.

anlaruñ¹⁰²⁵ zıll-i ħimāyetinde ħuzūr eder şol (19) kimse¹⁰²⁶ ki baña ‘āşī ola ol begleri anuñ üzerine ni‘ met

[İM29b]

(1) ve miĥnet kılrın¹⁰²⁷ dilleriñüzi¹⁰²⁸ meşğül kılrın (2) beglere¹⁰²⁹ sögmeklige velakin baña tevbe ve nedāmet (3) edüñ¹⁰³⁰ size ol¹⁰³¹ beglerüñ göñlin şefqatlü edüp (4) [K26b] size meyl etdüreyin dēr¹⁰³² rivāyet (5) olunmuşdur ki Allāhu Ta‘ālā ħazreti ba‘z-ı enbiyāsına (6) vaĥy eyledi ki kaçan beni bilen kimsene¹⁰³³ baña (7) ‘āşī olsa anuñ üzerine musallať (8) kılrın¹⁰³⁴ beni bilmeyeni Hüşeng'den mervīdür (9) eyitmiş¹⁰³⁵ ki ben raĥmetin muşliĥler için ve ni‘ metin (10) ve miĥnetin müfsidler için Ĥazret-i Fuđayl (11) eydür eger benüm için bir da‘vet-i müstecābe (12) olsa ya‘nī kabül olacağ du‘ā ma‘lüm olsa (13) ol du‘āyı imām-ı zamān ve sultān-ı cihān (14) olana ederidüm zīrā imām-ı zamān şālih (15) olıcağ ‘ibād ve daĥı¹⁰³⁶ belād emīn olur Ĥazret-i (16) ‘Alī rağıya’llāhu ‘anhu buyurmuş¹⁰³⁷ sultān (17) ra‘iyyetüñ ĥayātıdır ve beriyyenüñ ya‘nī (18) maĥlūkuñ şalāĥıdır¹⁰³⁸ bu daĥı ‘Alī'den menķüldür (19) rağıya’llāhu ‘anhu¹⁰³⁹ ra‘iyyetüñ ħalbleri rā‘i olan

¹⁰²⁵ İM29a- 18 anlaruñ: N’de yok.

¹⁰²⁶ İM29a- 19 kimse/ni‘ met: N’de yok.

¹⁰²⁷ İM29b- 1 kılrın: kılrurum N32b- 7.

¹⁰²⁸ İM29b- 1 dilleriñüzi: K26a- 20, N32b- 7 dilleri ve gözleri.

¹⁰²⁹ İM29b- 1 beglere: K26a- 20 beglerüñ, N32b- 7 begleri.

¹⁰³⁰ İM29b- 3 edüñ: edin N32b- 8.

¹⁰³¹ İM29b- 3 ol: N’de yok.

¹⁰³² İM29b- 1 meyl etdüreyin dēr: K26b- 1 meyl etdüreyin dēdi, N32b- 9 meyl etdürem dēdi.

¹⁰³³ İM29b- 6 kimsene: kimse K26b- 2.

¹⁰³⁴ K26b- 3 kılrın ben.

¹⁰³⁵ İM29b- 9 eyitmiş: eydür K26b-3, N32b- 11.

¹⁰³⁶ İM29b- 15 daĥı: K ve N’de yok.

¹⁰³⁷ İM29b- 15 Ĥazret-i (16) ‘Alī rağıya’llāhu ‘anhu buyurmuş: Ĥazret-i ‘Alī buyurmuş rağıya’llāhu ‘anhu K26b- 8, N32b- 15 Ĥazret-i ‘Alī rağıya’llāhu ‘anhu buyurmuşlar.

¹⁰³⁸ İM29b- 17 ve beriyyenüñ ya‘nī (18) maĥlūkuñ şalāĥıdır: N’de yok.

¹⁰³⁹ İM29b- 18 bu daĥı ‘Alī'den menķüldür (19) rağıya’llāhu ‘anhu: ve bir daĥı Ĥazret-i ‘Alī rağıya’llāhu ‘anhu menķüldür N32b- 16.

[İM30a]

(1) pādişāhların hazīneleridir her kankı pādişāh ki¹⁰⁴⁰ (2) anlarda [N33a] ‘adl ve¹⁰⁴¹ cevz kosa anı bulur İbnü’ (3) s-semmak Hārūnu’r-reşid’e eyitmiş ki Allāhu Ta‘ālā (4) saña cemī‘-i dünyāyı vērđi bahşış etdi sen (5) nefsiñi şatun al ol¹⁰⁴² dünyānuñ ba‘zıyıla dañı (6) seniñ kadründen¹⁰⁴³ yuğaru kadr kalmadı sen dañı (7) seniñ şükriñden yuğaru şükr kılma¹⁰⁴⁴ ‘Ömer bin el-Ĥattāb¹⁰⁴⁵ (8) rağıya’llāhu ‘anhu hilāfeti zamānında ra‘iyyete ta‘āmuñ (9) eyüsin laţifin vērüridi ve kendü ġalizin (10) yēridi ve ra‘iyyete kaftanuñ ve libāsuñ incesin (11) vērüridi¹⁰⁴⁶ kendü ĥaşyetin ve yoğunun geyeridi ve bunlara ĥağların vērüridi¹⁰⁴⁷ istihkāklarına göre kendü (12) yoğunun geyeridi ve ziyāde dañı vērüridi¹⁰⁴⁸ Ĥazret-i (13) Ebū Bekr rağıya’llāhu ‘anhu hilāfetleri zamānında (14) buyurmuşlar ki ben vālī olalıdan berü¹⁰⁴⁹ müslimīnün¹⁰⁵⁰ bir dirhem (15) velā bir dīnārın¹⁰⁵¹ almadum kendü nefsum için lakin ekl (16) edüp tūrurın ta‘āmlarınun ġalizinden ve libās edinüp [K27a] tūrurın (17) bezlerinun yoğunlarından ve irilerinden benim¹⁰⁵² katumda anlar ĥişşesinden ki (18) fey’-i müslimīn dērler nesne yoğdur illā bir deve vardur şu çeker ve bir (19) dañı şu ‘abd-ı Ĥabeşī vardur ve bir dañı şol kaţife vardur kaçan

¹⁰⁴⁰ İM30a- 1 her kankı pādişāh ki: K26b- 10 her kankı pādişāh ki, N33a- 1 kankı pādişāh.

¹⁰⁴¹ İM30a- 2 anlarda ‘adl ve: K26b- 11 anlarda ‘adl ve yā, N32b- 17 anlar [33a] ‘adl ve yā.

¹⁰⁴² İM30a- 5 nefsiñi şatun al ol: nefsiñi şatın al N33a- 2.

¹⁰⁴³ İM30a- 6 kadründen: kadriñden N33a- 3.

¹⁰⁴⁴ İM30a- 6 sen dañı (7) seniñ şükriñden yuğaru şükr kılma: N’de yok.

¹⁰⁴⁵ İM30a- 7 Ömer bin el-Ĥattāb: K26b- 15 Ömer bin Ĥattāb, N33a- 4 Ömer ibn el-Ĥattāb.

¹⁰⁴⁶ İM30a- 9 laţifin vērüridi ... (11) vērüridi: vērür idi ve kendü ġalizin yer idi ve ra‘iyyete libāsuñ (6) incesin vērüridi N33a- 5.

¹⁰⁴⁷ K26b- 17, N33a- 6-7 kendü ĥaşyetin ve yoğunun geyeridi ve bunlara ĥağların (18) vērüridi: İM’de yok.

¹⁰⁴⁸ K26b- 18, N33a- 7 istihkāklarına göre ve ziyāde dañı vērüridi: istihkāklarına göre kendü (12) yoğunun geyeridi ve ziyāde vērüridi İM30a- 11.

¹⁰⁴⁹ K26b- 20, N33a- 9 berü: İM’de yok.

¹⁰⁵⁰ İM30a- 14 müslimīnün: bir miskīnün N33a- 9.

¹⁰⁵¹ İM30a- 15 velā bir dīnārın: N’de yok.

¹⁰⁵² İM30a- 15 ekl ... (18) benim: ekl eyledüm ta‘āmlarınun ġalizin ve libāslarınun yoğunların etdüm (11) bezlerinden N33a- 10.

[İM30b]

(1) ben kabz olduğum vaqtin bunları ‘Ömer hazretine rağıya’llāhu ‘anhu¹⁰⁵³ teslīm (2) edesiz dēyü buyurdılar hem sonra kaçan Allāhu Ta‘ālā emri ile kabz-ı rūḥ (3) olduğdan sonra Hazret-i ‘Ömer rağıya’llāhu ‘anha bu mezkūr olanları teslīm (4) etdiler¹⁰⁵⁴ Allāhu Ta‘ālā rahmet eylesün Ebā Bekr dünyādan i‘rāz ederidi¹⁰⁵⁵ (5) zeḥārifine zīnetlerine meyl ve iltifāt etmezidi bākī olup zāyil (6) olmayan¹⁰⁵⁶ nesneye iqbāl ve teveccüh ederidi¹⁰⁵⁷ dēyü buyurdılar ‘Ömer bin ‘Abdu’ (7) l-‘azīz rağıya’llāhu ‘anhu ḥalīfe olmazdan evvel nās içinde ziyāde tenağgum (8) [N33b] ile ma‘īšet eder kimselerden idi kaçan ki müslimīne ḥalīfe oldu (9) dünyāda¹⁰⁵⁸ zühdi ihtiyār etdi bir cum‘a gün¹⁰⁵⁹ ki ḥuṭbe okuriken ḥalk¹⁰⁶⁰ arkasında (10) olan esbābın gördiler ḥisāb etdiler kıymetin nihāyet¹⁰⁶¹ üç dirhem ederidi (11) evāyilde ḥulefā-yı rāşidīn e’imme-yi ‘ādilīn intiḳāl etdiklerinden (12) sonra zālīm sultānlar olduğu ecilden ‘ulemā ziyāde (13) ihtirāz ederleridi anlar ile āşinālīk¹⁰⁶² edüp muşāḥibet (14) etmekden belki cāyizelerin ve¹⁰⁶³ ‘aṭaların almağdan perhīz ederleridi (15) iḥsānın göricek ḳalbe meyl ve¹⁰⁶⁴ muḥabbet düşe dēyü ve cum‘alarda (16) minberler yakınında oturmazlarıdı ḥaṭībler ol zālīm begleri medḥ (17) edüp zıkr edicek istimā‘ etmekden kaçdııkları için¹⁰⁶⁵ (18) imām-ı faḳīh Ebu’l-leys hazretleri ki müftī-yi (19) şaḳaleyn olmuşdur ya‘nī inse cinne müftī olmuşdur anlar¹⁰⁶⁶ buyurmışlar ki

¹⁰⁵³ İM30b- 1 bunları ‘Ömer hazretine rağıya’llāhu ‘anhu: ‘Ömer hazretlerine N33a- 13.

¹⁰⁵⁴ İM30b- 2 dēyü buyurdılar... (4) etdiler: K ve N’de yok.

¹⁰⁵⁵ İM30b- 4 Ebā Bekr dünyādan i‘rāz ederidi: anlar dünyādan i‘rāz eder (15) ler idi N33a- 14.

¹⁰⁵⁶ K27a- 6, N33a- 16 olmayan: olan İM30b- 6.

¹⁰⁵⁷ İM30b- 6 ederidi: eder N33a- 16.

¹⁰⁵⁸ İM30b- 9 dünyāda: dünyādan N33b- 2.

¹⁰⁵⁹ K27a- 9, N33b- 2 bir cum‘a gün: bir gün İM30b- 9.

¹⁰⁶⁰ İM30b- 9 ḥalk: ḥalk-ı (3) ‘ālem N33b- 2.

¹⁰⁶¹ İM30b- 10 nihāyet: N’de yok.

¹⁰⁶² İM30b- 13 āşinālīk: āşinālīk K27a- 13.

¹⁰⁶³ N33b- 6 ve: İM ve K’de yok.

¹⁰⁶⁴ İM30b- 15 meyl ve: N’de yok.

¹⁰⁶⁵ İM30b- 16 minberler yakınında ... (17) kaçdııkları için: minberlere yakın oturmazlarıdı ḥaṭībler zālīm begleri (9) medḥile zıkr edicek istimā‘ indan kaçarlarıdı N33b- 8.

¹⁰⁶⁶ İM30b- 19 ya‘nī inse cinne müftī olmuşdur anlar: N’de yok.

[İM31a]

(1) evvel ben fetvâ vèrürüdüm ki Qur'ân ta' lîm etmekiçün ücret almak mu' allimlere¹⁰⁶⁷
 (2) helâl degildir ve ' ulemâ-yı selâtin üzerine duhûl edüp muşâhibet (3) etmek
 harâmdur dèridüm ve ' âlimleri köylere çıkmagı men' ederidüm şimdi (4) bunların¹⁰⁶⁸
 küllisinden rücu' etdüm eger şimdiki zamânda [K27b] ta' lîm-i Qur'ân'a (5) ücret
 olmazısa Qur'ân zâyi' olmak lâzım gelür ta' lîm etmezler (6) eksikleri olmaz oldı¹⁰⁶⁹ ve
 halkın ihtiyâcı vardır¹⁰⁷⁰ pâdişâhlar (7) ile¹⁰⁷¹ eger ' âlimler ihtilâf etmezise halka zarar
 lâzım gelür yâ pâdişâhların (8) ehl-i ' ilm ile¹⁰⁷² ihtilâfı cânib-i şer' e ihtimâmın ve
 meylin¹⁰⁷³ ziyâde eder (9) zulümden ictinâb edüp [N34a] ' adle meyleri ziyâde olur ve
 köylere¹⁰⁷⁴ (10) ' ulemâ varmayınca ehl-i karye¹⁰⁷⁵ cehl üzre kalur dîn emri ve şer' i (11)
 hükmi anlar içinde¹⁰⁷⁶ mu' atıl olup metrük olur ve¹⁰⁷⁷ Hâzret-i (12) ' Ömer rağıya'llâhu
 ' anhu buyurmışlardır ki vilâyetün ya' nî hâkim olup¹⁰⁷⁸ (13) sultân olanların gâyet
 şakîsi oldur ki anın sebebiyle ra' iyyet (14) dağı şakî ola Hâzret-i ' Alî'den dağı
 mervîdür rağıya'llâhu ' anhu¹⁰⁷⁹ nâsun (15) ziyâde şerlûsi ol¹⁰⁸⁰ sultândur ki ra' iyyete
 cevri edici ola (16) kendü dâl ve gayrı muğil bir tıtulı tıran sünneti¹⁰⁸¹ imâte ede (17) ve
 bir terk öli tıran¹⁰⁸² bid' atı ihyâ ede ben işidüp tırunun¹⁰⁸³ (18) Resûlu'llâh'dan

¹⁰⁶⁷ İM31a- 1 evvel ben fetvâ vèrürüdüm ki Qur'ân ta' lîm etmekiçün ücret almak mu' allimlere: fetvâ vèrdüm ki (11) Qur'ân ta' lîm etmek için ücret almak N33b- 10.

¹⁰⁶⁸ İM31a- 4 bunların: N'de yok.

¹⁰⁶⁹ İM31a- 5 ta' lîm etmezler (6) eksikleri olmaz oldı: ta' lîm eksikleri olmazdı N33b- 15.

¹⁰⁷⁰ İM31a- 6 vardır: var N33b- 15.

¹⁰⁷¹ İM31a- 7 ile/ yâ: N'de yok.

¹⁰⁷² İM31a- 8 ehl-i ' ilm ile: ' ulemâyıla N33b- 16.

¹⁰⁷³ İM31a- 8 ve meylin: N'de yok.

¹⁰⁷⁴ İM31a- 9 köylere: köylerde N34a- 1.

¹⁰⁷⁵ İM31a- 10 ehl-i karye: re'âyâ N34a- 1.

¹⁰⁷⁶ İM31a- 10 dîn emri ve şer' i (11) hükmi anlar içinde: dîn emri ve hükmi şer' i içlerinde N34a- 2.

¹⁰⁷⁷ İM31a- 11 metrük olur ve: metrük kıılır N34a- 3.

¹⁰⁷⁸ İM31a- 12 buyurmışlardır ki vilâyetün ya' nî hâkim olup: buyurmışlar ki hâkim ve N34a- 3.

¹⁰⁷⁹ İM31a- 14 Hâzret-i ' Alî'den dağı mervîdür rağıya'llâhu ' anhu: K27b- 9 Hâzret-i ' Alî'den mervîdür rağıya'llâhu ' anhu, N34b- 5 Hâzret-i ' Alî'den rağıya'llâhu ' anhu mervîdür ki.

¹⁰⁸⁰ İM31a- 15 ol: N'de yok.

¹⁰⁸¹ İM31a- 16 bir tıtulı tıran sünneti: ve dutması lâzım (7) ola fî-sünneti N34a- 6.

¹⁰⁸² İM31a- 17 öli tıran: olan N34a- 7.

¹⁰⁸³ İM31a- 17 ben işidüp tırunun: işitdüm N34a- 7.

şalla'llāhu 'aleyhi ve sellem¹⁰⁸⁴ buyurmuşlardır ki (19) kıyāmet gününde ol¹⁰⁸⁵ zālīm pādīşāhı getüreler hīç bir kimse¹⁰⁸⁶

[İM31b]

(1) yardımcı yok¹⁰⁸⁷ ve 'özür dileyicisi yok cehenneme atalar cehennemün (2) dibine vara şöyle bağlana¹⁰⁸⁸ kıala İbn-i 'Abbās radıya'llāhu 'anhu (3) Hāzret-i Resūl'den¹⁰⁸⁹ şalla'llāhu 'aleyhi ve sellem¹⁰⁹⁰ rivāyet eder (4) Resūlu'llāh şalla'llāhu 'aleyhi ve sellem¹⁰⁹¹ buyurdu ki işrāt-ı (5) sâ' atdendür ya' nî kıyāmet alāmetlerindendür namāzları (6) terk etmeklik¹⁰⁹² ve şehvāta ittibā' etmeklik ve hevāya meyl etmek (7) lik¹⁰⁹³ ve 'avretlere hāyin olmak ve vüzerā fāsıqları olmaklık¹⁰⁹⁴ bunı (8) işidicek Selmān-ı Fārisī hāzretleri şıçradı ve eyitdi ki bu olsa mı (9) gerek dedı ki ne' am yā Selmān böyle olduğı zamānda mü'min (10) olanuñ kıalbi erıye tuz şu içinde erüdüğü gibi¹⁰⁹⁵ tağayyür (11) etmege kıādir olmaya gerü Selmān dedı ki böyle olıcağ (12) dur¹⁰⁹⁶ he mi [K28a] ğarāzı Selmān'ın böyle [N34b] dedıginden¹⁰⁹⁷ isti' cāb ve isti' zām (13) idi ya' nî dīn-i İslām böyle kıuvvet bulup şer' -i şerīf (14) nebevī kıuvvetile cārī oluriken¹⁰⁹⁸ za' f gelüp bu zıkr olan (15) keyfiyyet üzre olması¹⁰⁹⁹ 'azīm ve 'acīb gördüğüyiçün idi (16) gerü buyurdılar

¹⁰⁸⁴ İM31a- 18 sellim.

¹⁰⁸⁵ İM31a- 19 ol: N'de yok.

¹⁰⁸⁶ İM31a- 19 hīç bir kimse: hīç N34a- 9.

¹⁰⁸⁷ İM31b- 1 yok: N'de yok.

¹⁰⁸⁸ İM31b- 1 cehennemün (2) dibine vara şöyle bağlana: cehennemün dibinde bağlanup N34a- 10.

¹⁰⁸⁹ İM31b- 3 Hāzret-i Resūl'den: Resūlu'llāh (11) hāzretinden N34a- 10.

¹⁰⁹⁰ İM31b- 3 sellim.

¹⁰⁹¹ İM31b- 3 Resūlu'llāh şalla'llāhu 'aleyhi ve sellem: K27b- 15 Resūl şalla'llāhu 'aleyhi ve sellem, N'de yok.

¹⁰⁹² İM31b- 6 etmeklik: edüp N34b- 12.

¹⁰⁹³ İM31b- 6 ve şehvāta ittibā' etmeklik ve hevāya meyl etmek (7) lik: şehvāta ittibā' edüp ve hevāya meyl edüp N34a- 13.

¹⁰⁹⁴ İM31b- 7 vüzerā fāsıqları olmaklık: ve fāsıqlar (14) fısķı āşıkāre ede N34b- 13.

¹⁰⁹⁵ İM31b- 8 bu olsa mı ... (10) gibi: bunlar olması gerek yā Selmān böyle olduğda mü'minün (16) kıalbi tuz şuda eridüğü gibi erıye ve N34a- 15.

¹⁰⁹⁶ İM31b- 11 olıcağ (12) dur: K27b- 21 olacağdur, N34a- 17 olur.

¹⁰⁹⁷ İM31b- 12 dedıginden: K28a- 1 dedüğinden, N34b- 1 dedıgünden.

¹⁰⁹⁸ İM31b- 13 kıuvvet bulup şer' -i şerīf (14) nebevī kıuvvetile cārī oluriken: kıuvvet ve kıudretile cārī iken N34b- 2.

¹⁰⁹⁹ İM31b- 14 bu zıkr olan (15) keyfiyyet üzre olması: zıkr olduğı gibi olmasını N34b- 2.

ki ne^c am yā Selmān ya^c nī bu vechile vāqī^c olsa (17) gerekdür ol günde¹¹⁰⁰ nāsuñ ğayet zelīli halk içinde (18) mü'min olan ola bu zālimlerün içinde mü'min olanlar¹¹⁰¹ ğavfıla (19) yürüyeler eger söyleseler bunları yêyeler¹¹⁰² helāk edeler

[İM32a]

(1) ve eger¹¹⁰³ süküt etseler ğazablarından bu münker ve nā-meşru^c işleri (2) gördükleri için helāk edeler ne^c ūzu billāhi min şerri zalike^c z-zamān (3) Bellġ pādişāhlarınuñ birisine kefāret-i yemīn etmek¹¹⁰⁴ lāzım olmuş (4) ol zamānda olan ^c ulemānuñ ve fuḫahānuñ birine su'āl etmiş nice edeyim¹¹⁰⁵ (5) dèyü ol ^c ālim buyurmuş ki şavm eyle kefāret kıl şavm emr etdügiyiçün (6) ol pādişāh ağlamış zīrā aña¹¹⁰⁶ işāret olmuş ki bunuñ cemī^c -i māmeleki (7) ḫarām ola anuñ¹¹⁰⁷ hiç ḫelāl nesnesi olmaya zarūrī şavm ile¹¹⁰⁸ (8) kefāret kıla mes'ele oldur ki bir kimse¹¹⁰⁹ yemīn etse bir nesneyi (9) işlemeyeyin dèyü şonra lāzım olup işlese ol işi işledükden şonra (10) Allāhu Ta^c ālā emri oldur ki yemīnine¹¹¹⁰ kefāret kıla üç nesnenüñ (11) arasında muḫayyerdür dilerise ḫul āzād ede dilerise on faḫīri (12) iṭ^c ām ede her bir faḫīre ğeyesi edivère¹¹¹¹ eñ ednāsı namāz kılmak (13) cāyiz [N35a] olacaḫ ḫadar eger bu üçden birine ḫādir olmazısa¹¹¹² üç gün (14) oruç ṭuta¹¹¹³ biri biri ardınca ortasın kesmeye¹¹¹⁴ ol pādişāha (15) şavm ile¹¹¹⁵

¹¹⁰⁰ İM31b- 16 ya^c nī bu vechile vāqī^c olsa (17) gerekdür ol günde: böyle olasıdır ol günlerde N34b- 4.

¹¹⁰¹ İM31b- 18 mü'min olan ola bu zālimlerün içinde mü'min olanlar: K28a- 6 mü'min olan ola bu zālimlerün içinde mü'min olan, N34b- 5 mü'min olan bu zālimler içre mü'min.

¹¹⁰² İM31b- 19 eger söyleseler bunları yêyeler: ve çok söyleyen (6) mü'mini N34b- 5.

¹¹⁰³ İM32a- 1 eger: K'de yok.

¹¹⁰⁴ İM32a- 3 kefāret-i yemīn etmek: kefāret-i (10) yemīn N34b- 9.

¹¹⁰⁵ İM32a- 4 ol zamānda olan ^c ulemānuñ ve fuḫahānuñ birine su'āl etmiş nice edeyim: ^c ulemā ve fuḫahādan birine su'āl edüp nice edelüm N34b- 9.

¹¹⁰⁶ İM32a- 5 ol ^c ālim buyurmuş ki şavm eyle kefāret kıl şavm emr etdügiyiçün (6) ol pādişāh ağlamış zīrā aña: ^c ālim daḫı buyurmuş ki şavm eyle kefāret kıl dedükde pādişāh (11) daḫı şavm eyleyin dedüğine ağlamış zīrā N34b- 10.

¹¹⁰⁷ İM32a- 7 anuñ: N'de yok.

¹¹⁰⁸ İM32a- 7 şavm ile: şavmıla N34b- 12.

¹¹⁰⁹ İM32a- 8 kimse: kişi N34b- 13.

¹¹¹⁰ İM32a- 10 yemīnine: yemīne N34b- 15.

¹¹¹¹ İM32a- 12 iṭ^c ām ede her bir faḫīre ğeyesi edivère: ṭa^c āmladura ve her faḫīre ğeyesi vère N34b- 17.

¹¹¹² İM32a- 13 olmazısa: olmaz ise K28a- 19, N35a- 1.

¹¹¹³ İM32a- 14 ṭuta: duta K28a- 19.

¹¹¹⁴ N35a- 2 kesmeye şer^c -i şerīf budur emri.

kefâret emr edicek ma' lûm oldu ki mâlı helâl (16) degil imiş ne kul âzâd etmege ve ne fakîr¹¹¹⁶ iç'âm edüp [K28b] ve ne libâs (17) etmege kâdir degil imiş zîrâ kefâret 'ibâdetdür helâl ile¹¹¹⁷ (18) olur harâm ile olmaz fuzalâ-yı selef pâdişâh olanlara¹¹¹⁸ naşâyiğ (19) buyurmuşlardur¹¹¹⁹ halk üzre mir¹¹²⁰ olanlar ehl-i hevâ ile¹¹²¹ muşâhibet etme

[İM32b]

(1) mek gerek¹¹²² zîrâ muşâhib¹¹²³ kişiyi kendü hevâsına çeker (2) ve nâşihler sözün dinlemek gerek ve kendü ra'iyetine ve 'askerine (3) ezâ olacak nesne etmemek gerek¹¹²⁴ anlaruñ kalbleri içinde¹¹²⁵ (4) buña kîn ve rağbetsizlik olmaya¹¹²⁶ vaqt-i zarûretde bulına (5) cân u baş vèreler terkin urmayalar¹¹²⁷ ve saħî olup cömerd olmağ (6) gerek¹¹²⁸ zîrâ insân 'abîdü'l-ihsândur ihsân¹¹²⁹ insânı (7) kul eder ba'z-ı hükemâ demişdür¹¹³⁰ ki halk içinde beg olanlar yer yüzinde (8) tağlar gibidür lâzımdur ki vaqârlu ola halîm ola¹¹³¹ ve şabûr (9) ola ve emîn ola ve bir kimseye 'ukûbet etmekte isti'câl etmeye (10) haqqında bir söz işitse câyiz ki düşmen ve hasûd¹¹³² sözi ola şoñ (11) peşimânlık¹¹³³ aşşı etmez zîrâ her sözi işidicek i' tîkâd edicek¹¹³⁴ halk (12) ondan¹¹³⁵ emîn

¹¹¹⁵ İM32a- 15 şavm ile: şavmıla N35a- 3.

¹¹¹⁶ İM32a- 16 fakîr: fakîri N35a- 4.

¹¹¹⁷ İM32a- 17 kâdir degil imiş zîrâ kefâret 'ibâdetdür helâl ile: kâdir (5) olur zîrâ kefâret 'ibâdetile helâl ileyin N35a- 4.

¹¹¹⁸ İM32a- 18 pâdişâh olanlara: pâdişâhlara N35a- 6.

¹¹¹⁹ İM32a- 19 buyurmuşlardur: buyurmuşlardur ki K28b- 2, N32a- 6.

¹¹²⁰ İM32a- 19 mir: emîr N35a- 7.

¹¹²¹ K28b- 3 ehl-i hevâ ile: İM32a- 19 ehl-i hevâyâ, N35a- 7 ehl-i hevâyıla.

¹¹²² İM32b- 1 girek.

¹¹²³ İM32b- 1 muşâhib: muşâhibet N35a- 7.

¹¹²⁴ İM32b- 2 ve nâşihler sözün dinlemek girek ve kendü ra'iyetine ve 'askerine (3) ezâ olacak nesne etmemek (3) girek: nâşihler sözün tutup ra'iyete ve 'askere zulm (9) etmemek gerek N35a- 8.

¹¹²⁵ İM32b- 3 anlaruñ kalbleri içinde: K28b- 5 anlar kalbleri içinde, N35a- 9 tâ kim kalblerinde.

¹¹²⁶ İM32b- 4 buña kîn ve rağbetsizlik olmaya: kîn ve rağbetlik olmaya N35a- 9.

¹¹²⁷ İM32b- 5 cân u baş vèreler terkin urmayalar: cân u baş neşâr edüp terk etmeyeler N35a- 10.

¹¹²⁸ İM32b- 5 ve saħî olup cömerd olmağ (6) girek: ve saħî gerek N35a- 10.

¹¹²⁹ İM32b- 6 'abîdü'l-ihsândur ihsân: 'abdü'l-ihsân N35a- 11.

¹¹³⁰ İM32b- 7 demişdür: K28b- 8 demişlerdür, N35a- 11 demişler.

¹¹³¹ İM32b- 8 halîm ola: halîm N35a- 12.

¹¹³² İM32b- 10 ve hasûd: N'de yok.

¹¹³³ N35a- 15 peşimânlık: İM32b- 11 peşimân, K28b- 11 peşimân evvelâ.

olmaz kalblerinde h azer  zre olurlar a a i' tim ad (13)  tmezler p diŐ ahlar bundan ziy de perh z  zre gerek her s ze (14) i' tim ad  dici olmamaŐ  gerek¹¹³⁶ tam m  avrine  rmeyince h kmin (15) v rmemek gerek¹¹³⁷ ve daŐ ı p diŐ ah olanlara ittifaŐ -ı [N35b] muŐ aribe  tmek (16) l zım gelse kend si bi-nefsihi cenge iŐ d m  tmemek gerekd r¹¹³⁸ (17) belki sancaŐ ı dibinden ayurmayup Ő abit  turmaŐ  gerek¹¹³⁹ kend ye (18) t bi' i' tim ad  td Ğ i kimseler ile¹¹⁴⁰ ol¹¹⁴¹ h zer  zre olmaŐ  gerek (19) ve kaŐ an bir beg babası y rine p diŐ ah olsa babası d stlarına

[ M33a]

(1) ta'  z m  tmek gerek babası sevmed Ğ i kimselerden¹¹⁴² h zer  zre gerek¹¹⁴³ (2) z r  muŐ abbet ve buŐ z ikisi daŐ ı v riŐ ¹¹⁴⁴ olur babadan oğ ula ve daŐ ı (3) h diŐ   demleri eski kimseler n¹¹⁴⁵  zerine muŐ addem  tmemek gerek¹¹⁴⁶ (4) [K29a] z r  bu fi' l anlaruŐ  kalbin fes da v r r¹¹⁴⁷ ve kaŐ an  ahrıla ve cebrile (5) ' ad sınuŐ  mek nına otursa ol ' ad ların ol y rde¹¹⁴⁸ beg (6)  tmemek gerek¹¹⁴⁹ anlaruŐ  mekrinden em n olmamaŐ  gerek¹¹⁵⁰ (7) z r  ta' aŐ sub anlaruŐ  kalbinden  ıŐ maz ve p diŐ ah olanlar¹¹⁵¹ kend 

¹¹³⁴  M32b- 11 her s zi iŐ idicek i' tiŐ ad  dicek: her s ze i' tiŐ ad  dicek N35a- 15.

¹¹³⁵  M32b- 12 ondan: andan K28b- 12, N35a- 15.

¹¹³⁶  M32b- 13 bundan ziy de perh z  zre gerek her s ze (14) i' tim ad  dici olmamaŐ  gerek: bundan ziy de perh z gerek N35a- 17.

¹¹³⁷  M32b- 15 gerek.

¹¹³⁸  M32b- 15 ve daŐ ı p diŐ ah olanlara ittifaŐ -ı muŐ aribe  tmek (16) l zım gelse kend si bi-nefsihi cenge iŐ d m  tmemek gerekd r: ve muŐ aribe l zım gelse kend  bi-nefsihi cenge iŐ d m  tmek gerek N35b- 1.

¹¹³⁹  M32b- 17 gerek.

¹¹⁴⁰  M32b- 18 kimseler ile: kimselerile N35b- 3.

¹¹⁴¹  M32b- 18 ol: N'de yok.

¹¹⁴²  M33a- 1 sevmed Ğ i kimselerden: sevmed Ğ ilerden K28b- 19.

¹¹⁴³  M33a- 1 ta'  z m  tmek gerek babası sevmed Ğ i kimselerden h zer  zre gerek: ta'  z m  d p babası (5) sevmed klerinden h zer  zre gerekd r N35b- 4.

¹¹⁴⁴  M33a- 2 v riŐ : mir Ő  N35b- 6.

¹¹⁴⁵  M33a- 3 eski kimseler n: eskiler n N35b- 6.

¹¹⁴⁶  M33a- 3 gerek: gerekd r N35b- 7.

¹¹⁴⁷  M33a- 4 anlaruŐ  kalbin fes da v r r: kalblerin v r r N35b- 7.

¹¹⁴⁸  M33a- 4 cebrile (5) ' ad sınuŐ  mek nına otursa ol ' ad ların ol y rde: N35b- 8 zecrile, K'de yok.

¹¹⁴⁹  M33a- 6 gerek.

¹¹⁵⁰  M33a- 6 olmamaŐ  gerek, K29a- 2 olmamak, N35b- 8 olmaŐ  gerek

¹¹⁵¹  M33a- 7 kalbinden  ıŐ maz ve p diŐ ah olanlar: kalblerinden  ıŐ maz ve p diŐ ahlar N35b- 9.

re'yelerinde (8) müstaķil olmamaķ gerek müşāvere ehli olmaķ gerek¹¹⁵² umūr-ı müşkilede¹¹⁵³ (9) erkān-ı devletile müşāvere etmek gerek ḥaṭā etmekden key iḥtirāz (10) etmek gerek¹¹⁵⁴ ve pādişāhlara ve beglere lāyık olan oldur ki¹¹⁵⁵ (11) ḥalkā in'ām ve iḥsān etmek gerek¹¹⁵⁶ zīrā bu ḥalk beglere (12) ittibā'c etmekler illā dünyevī ğaraziçün ederler¹¹⁵⁷ ve daḥı in'āmların (13) bir kavme ve bir ṭāyifeye¹¹⁵⁸ maḥşūş etmemek gerek zīrā beglik (14) 'askere ve fiķarāya¹¹⁵⁹ ve 'ulemāya ve büleġāya ve şu'arāya¹¹⁶⁰ ve ehl-i ḥirfet ki (15) ehl-i şanāyi'c dūr cümlesine ḥākimlikdür her emri ehline ışmarlamaķ (16) gerek¹¹⁶¹ ve illā müstaḥiķ olanlaruḡ ḳalbi fāsıd olur ehli olmayan müstaḥiķ (17) olanı¹¹⁶² müstaḥiķ olmayandan fark etmek müstaḥiķ olanlaruḡ ḳalbi fāsıd (18) olur¹¹⁶³ pādişāh olan kimselere biḡ kerre biḡ¹¹⁶⁴ nāşiḥ olsa (19) azdur ve ne ḳadar daḥı¹¹⁶⁵ ziyāde olsa evlādur ammā bir düşmeni

[İM33b, N36a]

(1) olsa ol¹¹⁶⁶ çoķdur girekdür¹¹⁶⁷ ki ḥiç olmaya ve buḡlara lāyıkdur ki (2) her bāzārda ve köşelerde ḥavşalası vāsi'c şaburlı bir kimse¹¹⁶⁸ (3) gözcisi ve cāsusi¹¹⁶⁹ ola pādişāha maḥfī anı ḥaber vēre zīrā (4) ḥaberuḡ şaḥiḥi ṭaşrada bellü olur erkān olanlar pādişāh (5)

¹¹⁵² İM33a- 8 olmamaķ girek müşāvere ehli olmaķ girek: olmayup N35b- 10.

¹¹⁵³ İM33a- 8 umūr-ı müşkilede: K29a- 4 umūr-ı müşkileye, N35b- 10 umūr-ı müşkileyi.

¹¹⁵⁴ İM33a- 9 müşāvere etmek gerek ḥaṭā etmekden key iḥtirāz (10) etmek gerek: müşāvere ḳılıp ḥaṭādan ziyāde (11) iḥtirāz gerek N35b- 10.

¹¹⁵⁵ İM33a- 10 oldur ki: N'de yok.

¹¹⁵⁶ İM33a- 11 ḥalkā in'ām ve iḥsān etmek gerek: ḥalkā in'ām etmekdür N35b- 11.

¹¹⁵⁷ İM33a- 12 ğaraziçün ederler: ğaraz içün N35b- 12.

¹¹⁵⁸ İM33a- 12 in'āmların (13) bir kavme ve bir ṭāyifeye: K29a- 7 in'āmların bir kavme ve bir ṭā'ifeye, N35b- 12 in'āmı bir ṭāyifeye.

¹¹⁵⁹ İM33a- 16 ve fiķarāya: N'de yok.

¹¹⁶⁰ N35b- 14 şu'arāya ve fiķarāya.

¹¹⁶¹ İM33a- 16 girek.

¹¹⁶² İM33a- 16 müstaḥiķ (17) olanı: müstaḥaķķı N35b- 16.

¹¹⁶³ İM33a- 17 müstaḥiķ olanlaruḡ ḳalbi fāsıd (18) olur: N'de yok.

¹¹⁶⁴ İM33a- 18 pādişāh olan kimselere biḡ kerre biḡ: pādişāhlar bin kerre N35b- 16.

¹¹⁶⁵ İM33a- 19 daḥı: N'de yok.

¹¹⁶⁶ İM33b- 1 ol: N'de yok.

¹¹⁶⁷ İM33b- 1 girekdür.

¹¹⁶⁸ İM33b- 2 şaburlı bir kimse: bir kimsene N36a- 2.

¹¹⁶⁹ İM33b- 3 ve cāsusi/ anı: N'de yok.

olanlara¹¹⁷⁰ ve beglere degme vaktde şahih söylemezler haqqı yüzine (6) karşı beyân etmezler¹¹⁷¹ hâtırın gözedirler yahūd havf ederler (7) ve gâzab hâlinde ziyâde hâzer gerek¹¹⁷² nesne hüküm etmemek (8) gerek zîrâ¹¹⁷³ gâzab zamânında hüküm hâdâdur gâzab geçdükdüden sonra (9) mülâhaza edüp ma'kül ne ise¹¹⁷⁴ müşâvere edüp hüküm (10) etmek gerek demişlerdür ki gâzabdan şağın seni sonra 'özü (11) etmek zilletine uğratmaya Hazret-i [K29b] 'Alî buyurur rağıya'llâhu 'anhu حده (12) المرء تهلكه ya'nî kişinüñ hiddeti ve gâzabı kendüyi helâk (13) eder ve buyurmuşlardur ki المرء حلم kişinüñ hilmi yardımıdur (14) ve sulţânlara lâyıkdur ki 'uğûbeti te'hîr edeler gâzab def' (15) olmak zamânına dek¹¹⁷⁵ ve eyülere ihsân edüp mükâfat etmegi ta'cîl (16) edeler zîrâ te'hîr-i 'uğûbetde 'afv imkânı vardır ve eylüğe (17) mükâfatı ta'cîl etmekte tâ'ate müsâ'ra'at vardır ve lâyıkdur ki (18) vezîr olanlar işlâh edici olalar vezîr şâlih olsa melik (19) dağı şâlih olur kaçan vezîr fâsid olsa melik dağı fâsid

[İM34a]

(1) olur demişlerdür ki sulţândan su'âl etme vezîrine (2) nazar kıl vezîrlerün ahseni oldur ki bir vâki' olması (3) câyiz¹¹⁷⁶ olan nesne için yaraqlana ve gâyet yaramaz vezîr (4) oldur ki bir vâki' olması câyiz¹¹⁷⁷ olan nesne için yaraqlanmaya (5) ve gâyet yaramaz vezîr oldur ki câyiz olur nesne için (6) yarağın etmeye¹¹⁷⁸ kendü nefesine i'timâd ede ve zekâvetine tayana (7) Resûlu'llâh'dan şalla'llâhu 'aleyhi ve sellem mervîdür ki¹¹⁷⁹ Allâhu Ta'âlâ (8) kaçan bir emîre hayr dilese anı için bir vezîr-i şâdik kılur kaçan (9) emîr unutsa anı andurur kaçan emîr zikir etse vezîr (10) aña mu'avin

¹¹⁷⁰ İM33b- 4 erkân olanlar pâdişâh (5) olanlara: erkân ehli (4) olanlar pâdişâhlara N36a- 3.

¹¹⁷¹ İM36a- 5 yüzine (6) karşı beyân etmezler: yüzine söylemeyüp (5) beyân etmeyüp N36a- 4.

¹¹⁷² İM33b- 7 gerek: edüp N36a- 6.

¹¹⁷³ K29a- 19, N36a- 6 zîrâ: İM'de yok.

¹¹⁷⁴ İM33b- 8 gâzab geçdükdüden sonra (9) mülâhaza edüp ma'kül ne ise: K29a- 20 gâzab geçdükdüden sonra mülâhaza edüp ma'kül nesne ile, N36a- 7 gâzabından sonra mülâhaza ve ma'kül nesne ile.

¹¹⁷⁵ K29b- 4 dek: İM'de yok.

¹¹⁷⁶ İM34a- 3 câyiz: câ'iz K29b- 10.

¹¹⁷⁷ İM34a- 4 câyiz: câ'iz K29b- 10.

¹¹⁷⁸ İM34a- 5 ve gâyet yaramaz vezîr oldur ki câyiz olur nesne için (6) yarağın etmeye: K'de yok.

¹¹⁷⁹ İM34a- 7 Resûlu'llâh'dan şalla'llâhu 'aleyhi ve sellem mervîdür ki: Resûlu'llâh'dan mervîdür şalla'llâhu 'aleyhi ve sellem K29b- 12.

olur kaçan ki bir emîre Allāhu Ta‘ālā hayr dilemese (11) ol emîr için yaramaz vezîr
 kıılır eger emîr unutsa vezîr (12) aınduramaz eger emîr aınsa vezîr yardım  tmez İskender-
 i Z ‘l-ıarneyn (13) ıazreti bir vez rini hayli zam n ıidmetlendi ol vez re (14) eyitdi hi 
 ben m sen n ıidmet ne ıacet m yok ben ins nın (15) elbette ins n ıaıadan ve
 nisyanndan ıal  olmaz eger sen (16) benden şadır olmiş bir ıaıaya bu nice zam ndan beri
 (17) v kif olmaduıısa b yle olıcaı sen c hil olursın ıaıayı (18) şav bı bilmezsin c hil
 vez rlige yaramaz eger v kif olup (19) setr [K30a]  derisen ıen ıayın olursın vez rlige
 l yık olmazsın

[ M34b]

(1) dedi Solon ıak m ki Eflatun'un ana tarafından ceddidir (2) demiş ki bir kimse sult n
 ile muşahibet  tse ıas vetine (3) şabr  ts n ıavv ş olan kimse şabr  tduği gibi baırun
 tuzlu (4) luđına¹¹⁸⁰ İskender'den merv dir buyurmişlar ki sult nlara ıztır  (5) bları
 vaıtinde ve ıaz bları ve ıarlııları zam nlarında yaıın olma (6) zir  ecr n s k n 
 vaıtinde adem¹¹⁸¹ az s lim olur muıalif y ller (7) olup mevceler ıztır bı vaıtinde baırde
 olanlar ne keyfiyyet ile (8) s lim olalar M tenebb  ř  ir Seyf d-devle'yi medı  tduği
 ıaıidede (9) bu beyti bu kel mdan almışdur ساكناً على الدر واحذره (10) هو البحر غص فيه اذ كان
 تerc me¹¹⁸² oldur ki (11) eyd r baıre d r talebine ıal kaıan baır s kin ola ve
 ıazer eyle (12) kaıan ki k p kl  ola şağanı eyd r m l kdan¹¹⁸³ şaıın bunlar ki¹¹⁸⁴ (13)
 bir kimse ile biliş olalar ol biliş olduğları kimsenen n¹¹⁸⁵ (14) m luı¹¹⁸⁶ alurlar şol kimse
 ile ki d şmen olurlar baıın alurlar¹¹⁸⁷ ba' z-ı (15) selef demişd r ki iy oğlancuğum
 sult ndan şaıın zir  sult n (16) olanlar oğlancuğ ıaz bı¹¹⁸⁸ gibi ıaz b  derler ve arslan

¹¹⁸⁰  M34b- 3 şabr  tduği gibi baırun tuzlu (4) luğına: baırun tuzluluğına (4) şabr  tduği gibi K30a- 3.

¹¹⁸¹  M34b- 6 adem: K'de yok.

¹¹⁸²  M34b- 10 terc me: terc mesi K30a- 9.

¹¹⁸³  M33b- 10 ıaz bdan şaıın ... [34b] ... (12) m l kdan: N'de yok.

¹¹⁸⁴  M34b- 12 bunlar ki: bunlaruı N36a- 8.

¹¹⁸⁵  M34b- 13 kimsenen n: kimsen n K30a- 11.

¹¹⁸⁶  M34b- 14 m luı: malın N36a- 9.

¹¹⁸⁷  M34b- 14 şol kimse ile ki d şmen olurlar (satırın kenarına sonradan ilave edilmiş) baıın alurlar: K30a- 12 şol kimse ile ki d şmen olurlar, N'de yok.

¹¹⁸⁸  M35b- 15 sult n (16) olanlar oğlancuğ ıaz bı: sult nlar (11) oğlancuğlar ıaz bı N36a- 10.

hamlesi (17) gibi hamle ederler münasebet ile¹¹⁸⁹ ba' z-ı hayvânât ahvâlinde (18) lisân-ı hâl ile¹¹⁹⁰ naşâyiḥ irâd etmişlerdür¹¹⁹¹ bir arslan ve bir kırt¹¹⁹² (19) ve bir daḥı¹¹⁹³ dilkü yoldaş olup şayd u şikâr¹¹⁹⁴ édüp bir eşek

[İM35a]

(1) ve bir geyik ve bir tavşan tutmuşlar arslan kırdı eyitmiş ki (2) gel bu şikârı ortamuzda kısmet et kırd daḥı eyitmiş ki (3) n'ola münāsib oldur ki sen cümlemüzün reyisi ulusısın¹¹⁹⁵ eşek (4) cümleden büyük ol senün¹¹⁹⁶ olsun geyik ortacadur benüm (5) olsun tavşan [N36b] dilkünün olsun¹¹⁹⁷ demiş arslan hemân hamle (6) édüp kırdun başın [K30b] kıparmış helâk etmiş dilküye demiş ki (7) sen taḫsîm eyle dilkü eyitmiş sen¹¹⁹⁸ melikü'l-vuḥuşsın münāsib budur ki (8) eşegi şabâḥ gıdâsı edesin ve geyigi aḥşam gıdâsı edesin (9) ve tavşanı bu iki vakt ortasında¹¹⁹⁹ yeyesin arslan eyitmiş (10) bire saḡa bunı¹²⁰⁰ kim öğretdi dilkü daḥı demiş ki hey sulṭānum (11) kırdun başı öğretdi ve daḥı demişler¹²⁰¹ ki bir arslan bir kırt¹²⁰² (12) ve bir dilkü mülāzimet ederleridi ittifāḫ arslan bir miḡdâr¹²⁰³ hasta (13) oldu dilkü eğlendi gelmedi arslan kırdı eyitdi ki dilkü ne (14) hoş eğlendi¹²⁰⁴ kırd daḥı nifāk bâbın açup eyitdi ki¹²⁰⁵ ḡarâmzâdedür (15) dilkü¹²⁰⁶ senün ḡastaligünji bildi vardı başka şikâra ve kesbe (16) gitdi dedî¹²⁰⁷ dilkü daḥı bir zamândan

¹¹⁸⁹ İM35b- 17 ile: edenler N36a- 12.

¹¹⁹⁰ İM34b- 18 lisân-ı hâl ile: lisân-ı hâle N36a- 12.

¹¹⁹¹ N36a- 13 irâd etmişlerdür ki.

¹¹⁹² İM35b- 18 kırt: kırd N36a- 13.

¹¹⁹³ İM35b- 19 daḥı: K ve N'de yok.

¹¹⁹⁴ İM35b- 19 şayd u şikâr: şayd-ı şikâr K30a- 16.

¹¹⁹⁵ İM35a- 3 reyisi ve ulusısın: reyis ve ulusın N36a- 16.

¹¹⁹⁶ İM35a- 3 senün: seniḡ N36a- 17.

¹¹⁹⁷ İM35a- 5 olsun: N'de yok.

¹¹⁹⁸ N36b- 2 sen: İM ve K'de yok.

¹¹⁹⁹ K30b- 3 bu iki vakt ortasında: İM35a- 9 bu iki vakt ötesinde, N36b- 4 bu iki ortasında.

¹²⁰⁰ İM35a- 10 saḡa bunı: bunı saḡa N36b- 5.

¹²⁰¹ İM35a- 11 demişler: demişlerdür N36b- 6.

¹²⁰² İM35a- 11 kırt: kırd K30b- 6, N36b- 7.

¹²⁰³ İM35a- 12 bir miḡdâr: N'de yok.

¹²⁰⁴ İM35a- 13 dilkü ne (14) hoş eğlendi: ne hoş (9) dilkü eğlendi N36b- 8.

¹²⁰⁵ İM35a- 14 eyitdi ki: N'de yok.

¹²⁰⁶ İM35a- 15 dilkü: N'de yok.

¹²⁰⁷ İM35a- 16 dedî: K30b- 10 dedügi gibi, N'de yok.

şonra geldi¹²⁰⁸ arslanı (17) gördi rencide-hâtır olmuş fehm êtdi ki kırdan nifâk (18) olmuş arslan dilküyi göricek eyitdi ki bire ne bâ' iş oldı (19) senün geç geldüğüne¹²⁰⁹ benüm hâlüm hod bilüridün dëdi dilkü¹²¹⁰ eyitdi

[İM35b]

(1) vallâhi sulţânım cümle memleketi¹²¹¹ ve şehrleri gezdüm senün hastaligüne (2) ' ilâc bulmayınca gelmedüm dëdi arslan eyitdi ya ' ilâcı¹²¹² ne imiş eyitdi ki (3) حصيه الزيب ya' nî kırdun hâyesi hemân arslan bunı¹²¹³ işidicek (4) hamle êdüp kırdun hâyesin kıopardı kırd miskîn kıana ğark (5) [N37a] ve feryâd u figâna müstağrak olup¹²¹⁴ taşra çıkdı dilkü dağı çıkup (6) kırdun yanına gelüp eyitdi iy kızıl tonlu kıaçan ki pâdişâhlar ve begler (7) ile¹²¹⁵ muşâhibet ve mecâleset êdesin nazâr ile gör ne keyfiyyet ile (8) müte' allıkâtını kendüye zıkr êtmek gerek imiş dëdi¹²¹⁶ (9) ve ba' z-ı fuzalâ dëmiş ki kıaçan sulţâna yakınlık êtseñ saña ne kıadar (10) inbisât êderise [K31a] sen hazer üzre ol inkılabından ve rıfķ üzre (11) ol oğlancuğuna rıfķ êder¹²¹⁷ gibi ve göñli neyi¹²¹⁸ iştihâ êderise (12) aña göre söyle mâdâm ki huķûku'llâhdan birisi zâyi' olmaya (13) ammâ ma' şiyet olan nesnede¹²¹⁹ mümkün olduķca müsâ'ade êtmeysin¹²²⁰ (14) ve dağı seni anuñ iltifâtı ve muşâhibeti ehl-i beyti ile evlâdı ve haşemi (15) ortasına şokmasun illâ

¹²⁰⁸ İM35a- 16 bir zamândan şonra geldi: K30b- 10 bir zamândan şonra çıka geldi, N36b- 11 bir zamândan çıka geldi.

¹²⁰⁹ İM35a- 18 ne bâ' iş oldı (19) senün geç geldüğüne: K30b- 12 ne bâ' iş oldı ki geç geldün, N36b- 13 ne bâ' iş oldı ki geç geldin.

¹²¹⁰ N36b- 14 dilkü dağı.

¹²¹¹ İM35b- 1 memleketi ve şehrleri gezdüm senün hastaligüne: memâliki ve şehrleri gezdüm hastaligüne N36b- 14.

¹²¹² K30b- 14, N36b- 15 dëdi arslan eyitdi ya ' ilâcı: arslan eyitdi ya ' ilâc İM35b- 2.

¹²¹³ İM35b- 3 bunı: N'de yok.

¹²¹⁴ İM35b- 4 kıana ğark (5) ve feryâd u figâna müstağrak olup: kıana müstağrak [37a] olup feryâd u figân ile N36b- 17.

¹²¹⁵ İM35b- 6 kırdun yanına gelüp eyitdi iy kızıl tonlu kıaçan ki pâdişâhlar ve begler (7) ile: kırdun yanına gelüp kırmızı kıana müstağrak buldı mizâc (3) yerinden eyitdi iy kızıl tonlu şahs kıaçan kim pâdişâhlarıyla N37a- 2.

¹²¹⁶ İM35b- 8 girek imiş dëdi: gerek imişidi N37a- 5.

¹²¹⁷ İM35b- 11 oğlancuğuna rıfķ êder: oğlancuğa êder K31a- 1.

¹²¹⁸ İM35b- 11 neyi: ne N37a- 8.

¹²¹⁹ İM35b- 13 nesnede: nesnelerde N37a- 9.

¹²²⁰ İM35b- 13 êtmeysin: olmayasın K31a- 4.

hayrıla anlariçün hayr söyleye (16) pâdişâhların ve mülûkuñ iç t̄ayifesinden ziyâde hâzer gerek¹²²¹ (17) ve kaçan sen va^c de eylesen va^c de êtdüğün nesneye taḥkîk (18) ile muḥâlifet êtme ve kaçan haber vêrseñ gerçek söyle ve kelimât (19) êtdüğün vaqt ne kıatı bek¹²²² söyle şağıra söyler gibi ve ne ziyâde

[İM36a]

(1) ihfâ ile¹²²³ söyle dilsüz gibi kaçan bir söz naql êtseñ ehline isnâd êt ki (2) i^ctimâd oluna ve münker ve ġarîb olan eḥâdîs¹²²⁴ naql [N37b] êtme ki (3) şübheye varmayalar Manşür eydür mülûk muşâhiblerinin her nesnesine (4) taḥammül êderler illâ üç nesneye taḥammül êtmezler biri sırrı ifşâ êtmek (5) biri haremlerine ta^c rîz êtmek biri mülklerini ve salṭanatlarını¹²²⁵ kadh (6) êtmek ve fuzalâ demişler¹²²⁶ ki mülûkdan ziyâde hâzer üzre olmağ (7) gerek¹²²⁷ zîrâ anlar kişinün boynın urmağı azacuğ nesne ^cad (8) êderler cevâb red êtmeği¹²²⁸ ^cazîm ^cad êderler İskender-i Zü'l-ḳarneyn ḥazretinden (9) mervîdür ki buyurmuşlar¹²²⁹ sa^c id ol kişîdür ki ol¹²³⁰ bizi bilmeye (10) ve daḥı biz anı bilmeyevüz¹²³¹ zîrâ şol kimse ki biz anı bilevüz anuñ (11) günini uzun êderüz ve¹²³² uyḳusın uçururuz ḥükemâ demişler ki (12) dört nesneyi men^c ile ḳarşulamağ dört nesnede helâke sebeb olur (13) biri begleri ġazabından ḳarşulamağ biri¹²³³ sele hücûm êderiken ḳarşulamağ (14) biri fîli kıjğururiken¹²³⁴ ḳarşulamağ biri [K31b] re^câyâyı¹²³⁵ ḥareket êdüp (15) baş ḳaldurdukları vaqtde¹²³⁶ ḳarşulamağ bunlarda şabur gerek fırsat (16) vaqtin gözetmek

¹²²¹ İM35b- 16 gerek.

¹²²² İM35b- 19 bek: pek K31a- 8, N37a- 15.

¹²²³ İM36a- 1 ihfâ ile: ihfâyıla N37a- 16.

¹²²⁴ İM36a- 2 eḥâdîs: eḥâdîsi N37a- 17.

¹²²⁵ İM36a- 5 salṭanatlarını: sulṭanlarını N37b- 3.

¹²²⁶ İM36a- 6 demişler: demişlerdür K31a- 14, N37b- 4.

¹²²⁷ İM36a- 7 hâzer üzre olmağ gerek: hâzer gerek N37b- 4.

¹²²⁸ K31a- 16, N37b- 5 red êtmeği: İM36a- 8 red êtmek.

¹²²⁹ İM36a- 9 buyurmuşlar: buyurmuşlar ki K31a- 17.

¹²³⁰ İM36a- 9 ol: N³de yok.

¹²³¹ İM36a- 10 bilmeyevüz/ bilevüz: bilmeyüz/ bilmeyüz N37b- 7.

¹²³² N37b- 8 ve anı ki bilirüz günü kışa (9) ve uyḳusını.

¹²³³ İM36a- 13 biri: bir daḥı N37b- 11.

¹²³⁴ İM36a- 14 kıjğururiken: ġırğururiken N37b- 11.

¹²³⁵ İM36a- 14 biri re^câyâyı: K31b- 1 biri re^câyâ, N37b- 12 biri daḥı re^câyâ.

¹²³⁶ İM36a- 15 vaqtde: vaqtinde N37b- 12.

gerek¹²³⁷ tā helāk olmaya Büzürcimihir dërimiř ki¹²³⁸ ümerā (17) kelāmına i‘ tirāz cāyiz degildür Hürmüz bin Şābūr’dan ki mülük-ı (18) Sāsānilerdendür mervīdür dëmiř ki¹²³⁹ bir āteř gibi yüz bir (19) kimse¹²⁴⁰ āteře yaqın olsa zararı çođ¹²⁴¹ olur ırağ olsa

[İM36b]

(1) müntefi‘ olur ve dëmiřlerdür ki mülük ile mücāliset ētseñ¹²⁴² (2) sükūta mülāzım ol ve¹²⁴³ esrārı řaqla ve řavtuñ [N38a] ařađa eyle (3) ve vaqār-ı iħtiyār ile Ebu’l-fetħ-i Büstī mülük-ı Sāsāniyye zamānında (4) zühür bulmiř řu‘ arādandur hicretten dōrt yüz senesinde (5) vefāt ētmiřdür bu ři‘ ri dëmiřdür¹²⁴⁴ اذا خدمت الملوك فالبس (6) من التوقى أشد ملبس اذا خدمت الملوك فالبس (7) فأدخل اذا دخلت اعمى واخرج اذا خرجت اذا خرجت (8) ētseñ řaqlınmađ ve perhīzkārlik libāsı¹²⁴⁷ gëy qačan mülūka girseñ (9) a‘ mā olup gir ya‘ nī řuđa řuđa¹²⁴⁸ nazar ētme görmeze ur ve (10) mülükdan çıđduđuñ vaqt¹²⁴⁹ dilsüz çıđ kimseye sır açup söz¹²⁵⁰ (11) söyleme ve dëmiřlerdür ki Hārūnu’r-reřīd’e Ařma‘ ī evvel girdügi¹²⁵¹ (12) gün Hārūn’a nařīħat ēdüp ādāb-ı mülükı aña ta‘ līm ētdi (13) Hārūn dëdi¹²⁵² yā Ařma‘ ī bize ħalq içinde nesne öğretime ve ħalvetde (14) dađı bize va‘ z u nařīħat ētmekde sür‘at ētme ve bizi (15) her nesnede dađı tařdıđ ētmekde sür‘at ētme ve ħayrı söylemekde (16) dađı uzatma mekr lāzım gele ve bizi görseñ ħađ

¹²³⁷ İM36a- 16 vaqtın gözetmek gerek: gözetmek gerek N37b- 13.

¹²³⁸ İM36a- 16 dërimiř ki: K31b- 2 dëmiřdür ki, N37b- 14 eydür.

¹²³⁹ İM36a- 18 mervīdür dëmiř ki: mervīdür ki dëmiřler N37b- 15.

¹²⁴⁰ İM36a- 19 kimse: kimsene N37b- 15.

¹²⁴¹ İM36a- 19 çoğ: çoğ N37b- 16.

¹²⁴² İM36b- 1 dëmiřlerdür ki mülük ile mücāliset ētseñ: dëmiřler ki (17) mülükıla mücāliset ētsüñ N37b- 16.

¹²⁴³ İM36b- 2 ol ve: ola N37b- 17.

¹²⁴⁴ İM36b- dëmiřdür: K31b- 8 dëmiřdür nazm, N38a- 3 eylemişdür şi‘ r.

¹²⁴⁵ İM36b- 7 eydür: N’de yok.

¹²⁴⁶ İM36b- 7 ħidmet: ħizmet N38a- 5.

¹²⁴⁷ İM36b- 8 perhīzkārlik libāsı: perhīzkārlik libāsını N38a- 5.

¹²⁴⁸ İM36b- 9 şuğa şuğa: şuğa N38a- 6.

¹²⁴⁹ İM36b- 10 çıđduđuñ vaqt: çığduğda N38a- 7.

¹²⁵⁰ İM36b- 10 söz: N’de yok.

¹²⁵¹ İM36b- 11 girdügi: girdigi N38a- 8.

¹²⁵² N38a- 9 Hārūn dëdi: dëdi ki İM36b- 13.

işden¹²⁵³ (17) dönerüz sen rıfķıla yumuřaklıķıla bizi döndermek¹²⁵⁴ (18) ķaşd ét bizüm göñlüümüzi ıarıltma ve bizi ĥaıaya nisbet étme (19) ve kelimātuñ raķıķların fehm-i ‘asırlerin¹²⁵⁵ söyleme Ĥazret-i Loķmān ‘ m¹²⁵⁶

[İM37a]

(1) eyitdi ki kaçan begler bir kimseye ri‘āyetin¹²⁵⁷ ziyāde étse ol kimseye (2) dağı lāzımdur ki ta‘zīmın¹²⁵⁸ [K32a] ziyāde éde Aristo dėmiřdür ki (3) bir kimse sultān ĥidmetin taleb étse¹²⁵⁹ edebsüzlikile selāmetden helāke (4) çıkar ve ‘uķalā dėmiřdür ki كلام الملوك [N38b] الكلام ya‘nī beglerün¹²⁶⁰ (5) kelāmı kelāmlaruñ begidür ve dėmiřlerdür¹²⁶¹ ki devlet ehl-i mülhem (6) olur Ĥaķ tarafından Resūl’llāh şalla’llāhu ‘aleyhi ve sellem¹²⁶² buyurmuşlar ki (7) bir kimse on kiřinüñ üzerine vālī olsa anuñ kırķ ādem ķadar (8) ‘aķlı olur ve bir kimse ki kırķ kimsenüñ üzerine vālī ve ĥākim (9) olsa¹²⁶³ anuñ dört yüz ādem ķadar ‘aķlı olur ve dėmiřlerdür ki (10) mülukuñ müřāvere étmesi¹²⁶⁴ vezirler taķlīd için degildür belki anuñ (11) fikri ķalan fikirler üzerine rüĥānı zāhir olmağıçındur (12) ve dėmiřlerdür ki beg ‘āķil olur vezirden vezir ne ķadar ‘ālim dağı (13) olurısa Ĥārūnı’r-reşid ĥocası Ařma‘ī’ye dėmiřdür ki sen (14) benden a‘lemsin ben senden ‘aķıllın¹²⁶⁵ ve dėnilmiřdür ki eger ‘ulemānuñ (15) ‘aķıllarından beglerün ‘aķılları ziyāde degil imişise ‘ālimlere ‘ilmeriyiçün (16) tevāzu‘ étmeyeleridi ve pādiřāhlaruñ kerem nefislerine ve fażiletlerine (17) řāhid-i řādıķdur ki

¹²⁵³ İM36b- 16 işden: işinden N38a- 12.

¹²⁵⁴ İM36b- 17 yumuřaklıķıla bizi döndermek: bizi döndermege N38b- 12.

¹²⁵⁵ İM36b- 19 kelimātuñ raķıķların fehm-i ‘asırlerin: kelimātuñ ĥayrların N38a- 13.

¹²⁵⁶ İM37a- 19 ‘ m: K31b- 20 ‘aleyhi’s-selām, N38a- 14 raĥmetu’llāhi ‘aleyhi.

¹²⁵⁷ İM37a- 1 bir kimseye ri‘āyetin: bir kimseneye ri‘āyet N38a- 14.

¹²⁵⁸ İM37a- 2 ta‘zīmın: ta‘zīmden N38a- 15.

¹²⁵⁹ İM37a- 3 bir kimse sultān ĥidmetin taleb étse: bir kişi sultān ĥidmetin étse N38a- 16.

¹²⁶⁰ İM37a- 4 beglerün: beglerin N38b- 1.

¹²⁶¹ İM37a- 5 dėmiřlerdür: dėmiřler N38b- 1.

¹²⁶² İM37a- 6 sellim.

¹²⁶³ İM37a- 7 anuñ kırķ ādem ķadar (8) ‘aķlı olur ve bir kimse ki kırķ kimsenüñ üzerine vālī ve ĥākim (9) olsa: N’de yok.

¹²⁶⁴ İM37a- 10 müřāvere étmesi: müřāveresi N38b- 4.

¹²⁶⁵ İM37a- 14 ‘aķıllın: ‘aķıllım N38b- 8.

fāzıl ve ‘ālim olanları şoḥbetlerine ihtiyār ederler¹²⁶⁶ (18) ve daḥı¹²⁶⁷ cāhil olanları kendülere yakın kılmayalar ki anlarıñ yaramaz ḥulḳları (19) ve ṭabī‘atları kendülere daḥı¹²⁶⁸ sirāyet etmeye Eflaṭun eydür şerīr

[İM37b]

(1) kişiyi kendüñe muşāḥib etme zīrā ki senüñ ṭabī‘atıñ¹²⁶⁹ andan (2) şerre uğramaya senüñ ḥaberüñ yoḡiken Ḥazret-i Loḳmān eydür (3) üç bölük kimse ile¹²⁷⁰ müdürā etmek vācibdür biri begler (4) biri ‘avretler biri ḥastalar Ebu’l-ḥasan eydür begler ile¹²⁷¹ ziyāde (5) açılmaḳdan ḥazer üzre ol [N39a] ve taḳarrüb etdüğüñe¹²⁷² i‘timād etme (6) ve demişlerdür ki maḡrūr olmañuz beglerüñ taḳarrübine ve¹²⁷³ ‘avretlerüñ (7) temelluḳına ve a‘dānuñ gülmesine [K32b] ve kışuñ ḥarāretine İbn-i Mu‘tez eydür (8) pādişāhlarla¹²⁷⁴ dünyā ‘izzetinde ortaḳ olsa āḥiret zelīlliginde ve ḥor (9) lıḡında daḥı¹²⁷⁵ ortaḳ olur begler ḳapusunda zelīl olan (10) ehl-i ‘ilmi ziyāde zem etmişlerdür ki İbn-i Semmāk demişdür bu şi‘ri¹²⁷⁶ عجا (11) لأهل العلم كيف تغافلوا عن الدين وأستغشوا ثياب المهالك (12) يطوفون حول الظالمين كأنما يطوفون حول البيت وقت المناسك (13) tercümesi oldur ki ‘acebdür ehl-i ‘ilme¹²⁷⁷ ne vechile dīnden ḡāfil (14) olurlar ve mehleke ḳaftanların¹²⁷⁸ gēyerler zālimlerüñ etrāfında çegzi (15) nürler ṭavāf ederler ḥac vaḳtinde beyti¹²⁷⁹ ṭavāf etdikleri gibi (16) İbn-i Mübārek ki ‘ulemā-yı rabbāniyyūndandır ḳaçan ki Bağdād'a geldi (17) Hārūnu’r-reşīd anı ziyāret etmege geldi ḳapusunda oturdu (18) ḳapusını¹²⁸⁰ aña açmadı

¹²⁶⁶ İM37a- 17 ederler: ederleridi N38b- 11.

¹²⁶⁷ İM37a- 18 daḥı: N’de yok.

¹²⁶⁸ K32a- 16 yakın daḥı.

¹²⁶⁹ İM37b- 1 zīrā ki senüñ ṭabī‘atıñ: zīrā senüñ ṭabī‘atıñ N38b- 14.

¹²⁷⁰ İM37b- 3 kimse ile: kimsenelerile N38b- 15.

¹²⁷¹ İM37b- 4 Ebu’l-ḥasan eydür begler ile: İbn’ül-ḥasan eydür beglerle N38b- 17.

¹²⁷² İM37b- 5 etdüğüñe: etdüğüñe N39a- 1.

¹²⁷³ N39a- 2 ve daḥı.

¹²⁷⁴ İM37b- 8 pādişāhlarla: pādişāhlar ile N39a- 3.

¹²⁷⁵ İM37b- 9 daḥı: K ve N’de yok.

¹²⁷⁶ K32b- 3 bu şi‘ri nazm, N39a- 6 bu şi‘ri şi‘ri.

¹²⁷⁷ İM37b- 13 tercümesi oldur ki ‘acebdür ehl-i ‘ilme: ya‘nī ehl-i ‘ilm ‘acebdür N39a- 8.

¹²⁷⁸ İM37b- 14 ḳaftanların: ḳaftanları N39a- 8.

¹²⁷⁹ İM37b- 15 beyti: K ve N’de yok.

¹²⁸⁰ İM37b- 18 ḳapusını: ḳapusını N39a- 12.

dēdi ki ben andan ġaniyīn¹²⁸¹ anuḡıla¹²⁸² maşlaḡatum (19) yoḡdur dēdi Hārūnu'r-reşīd
zarūrī ṡurdu gitdi¹²⁸³

[İM38a]

(1) vezīri Yaḡyā-yı Bermekī gönderdi¹²⁸⁴ elbette¹²⁸⁵ baḡa izin vērsün (2) varayın ziyāret
ēdeyin dēdi Yaḡyā egilüp¹²⁸⁶ bunu dēyicek İbn-i (3) Mübārek dēdi ki sen¹²⁸⁷ utanmaz
mısın senüḡ gibi kimse anuḡ (4) gibi kimseye ēlçi mi olursın dēdi izin vērmedi (5)
Süfyān-ı Şevrī ḡazretleri eyitdi istedüm ki İbn-i Mübārek gibi (6) olam zühdde ve
ḡalkdan ʿuzletde üç gün ḡādir olamadum (7) dēdi ʿAbdu'llāh-ı Tüsterī ḡazretleri eyitdi
ki¹²⁸⁸ üç bölük kimsenüḡ (8) muşāḡibetinden şaḡınmaḡ gerek biri zālimler¹²⁸⁹ ki
zulümlerinden [N39b] daḡı (9) ḡāfiller olalar¹²⁹⁰ biri daḡı¹²⁹¹ mürāyī dānişmendler biri
daḡı cāhil şūfīlenenler¹²⁹² (10) Saʿīd-i Ḥumeyd¹²⁹³ eydür sulṡanlaruḡ ʿāmili olmaḡlık
ḡammām gibidür içinde (11) olanlar çıḡmaḡ ister¹²⁹⁴ ve ṡaşra olanlar içeri girmek ister
Hüsrev-i Pervīz (12) Şirīn'e eyitmiş ki [K33a] ne güzelidi¹²⁹⁵ şol mülk eger dāyim olsa
(13) Şirīn eyitmiş eger dāyim olsa¹²⁹⁶ bize intīḡāl ētmezidi dēmiş feylesof (14) eyitmiş
melik-i aʿzam oldır ki şehvetine mālīk ola muḡtezāsın (15) vērmeye zabṡ ēde Erdeşīr
bin Bābek Sāsānīlerüḡ evvel melikidür (16) dēmiş ki ḡaçan begler ʿadlden dōnseler
raʿiyyet daḡı aḡa muṡīʿ (17) olmaḡdan dōneler¹²⁹⁷ ve daḡı dēmişdür ki sulṡan olmaz illā

¹²⁸¹ İM37b- 18 ġaniyīn: ġaniyim N39a- 12.

¹²⁸² İM37b- 18 anuḡıla: N'de yok.

¹²⁸³ İM37b- 19 zarūrī ṡurdu gitdi: ṡurdu ṡurdu gitdi N39a- 13.

¹²⁸⁴ K32b- 12, N39a- 13 gönderdi: gönder İM38a- 1.

¹²⁸⁵ İM38a- 1 elbette: elbetde N39a- 14.

¹²⁸⁶ İM38a- 2 egilüp: N'de yok.

¹²⁸⁷ İM38a- 3 sen: N'de yok.

¹²⁸⁸ İM38a- 5 istedüm ki ... (7) eyitdi ki: N'de yok.

¹²⁸⁹ İM38a- 8 zālimler: zālimlerüḡ N39a- 17.

¹²⁹⁰ İM38a- 8 daḡı (9) ḡāfiller olalar: ḡāfil olalar N39b- 1.

¹²⁹¹ İM38a- 9 daḡı / daḡı: N'de yok.

¹²⁹² İM38a- 9 şūfīlenenler: şūfīler N39b- 1.

¹²⁹³ İM38a- 10 Saʿīd-i Ḥumeyd: Ḥumeyd N39b- 1.

¹²⁹⁴ İM38a- 11 ister/ister: isterler/ isterler N39b- 2.

¹²⁹⁵ İM38a- 12 ne güzeldi: ne güzel idi K33a- 1, N39b- 4.

¹²⁹⁶ İM38a- 13 Şirīn eyitmiş eger dāyim olsa: K ve N'de yok.

¹²⁹⁷ İM38a- 17 dōneler: dōnerler N39b- 8.

ricāl (18) ile ve ricāl olmaz illā māl ile¹²⁹⁸ ve māl daḡı olmaz illā memleket (19) ma' mürlikile¹²⁹⁹ ve memleket¹³⁰⁰ ma' mür olmaz illā 'adl ile ve ḡısn-i siyāset

[İM38b]

(1) ile ve dēmişlerdür ki riyāset tamām olmaz illā ḡısn-i siyā (2) setile ve dēmişlerdür ki¹³⁰¹ السياسة أساس الرياسة ya' nī siyāset (3) reyisligüñ bünyādıdır meliklerüñ ḡayırlusı oldur ki (4) fi' lini ve niyyetini güzel ède ve 'askeri ve ra'ıyyeti içinde 'adl ède (5) Ḥazret-i İdrīs nebīden mervīdür şalla'llāhu 'aleyhi ve sellem (6) buyurmuşlar ki bir kimse¹³⁰² bir yèrde sākın olsa ki¹³⁰³ ol yèrde (7) sulṭān ḡāhir olmasa ve ḡādī 'ādil olmasa ve ṭabīb 'ālim (8) olmasa ve bāzār ṭurmasa ve aḡarşu olmasa ol kimse (9) nefsinı ve ehlini¹³⁰⁴ ve mālını ve veledini zāyi' eylemişdür mülük-ı Sāsānī (10) lerden Erdeşir'den şonra Enüşirevān'dan 'ādil [N40a] kimse¹³⁰⁵ gelmemişdür (11) Ḥazret-i Resūl'llāh şalla'llāhu 'aleyhi ve sellem¹³⁰⁶ anuñ salṭanatı zamānından (12) yēdi yıl geçdükdē şonra ṭoḡmuşdur tefahḡhur èdüp¹³⁰⁷ buyurdılar (13) ben melik-i 'ādil zamānında ṭoḡup ṭururun¹³⁰⁸ sāyir¹³⁰⁹ kisrālar (14) zālimler idi dēmişler ki Nüşirrevān ki öldi kendü (15) vaşıyyetiyle cemī' -i memleketi tābütiyıla ṭavāf ètdürdiler ve bir münādī (16) çağırırıldı¹³¹⁰ Nüşirrevān'dan zūlm gören ve ḡaḡḡı olan gelsün dēyü (17) vilāyeti içinde bir kimse¹³¹¹ bulunmadı ki gele bir dirhem (18) ṭaleb eyleye dünyāda¹³¹² pādışāhlığı

¹²⁹⁸ İM38a- 18 māl ile: mālıla N39b- 9.

¹²⁹⁹ İM38a- 19 ma' mürlikile: ma' mürliğıla N39b- 9.

¹³⁰⁰ N39b- 10 memleket daḡı.

¹³⁰¹ İM38b- 1 ve dēmişlerdür ki riyāset tamām olmaz illā ḡısn-i siyā (2) setile ve dēmişlerdür ki: K ve N'de yok.

¹³⁰² İM38b- 5 Ḥazret-i İdrīs nebīden mervīdür şalla'llāhu 'aleyhi ve sellem (6) buyurmuşlar ki bir kimse: Ḥazret-i İdrīs nebīden 'aleyhi'ş-şalātu ve's-selām mervīdür buyurmuşlardur ki bir kişi N39b- 11.

¹³⁰³ İM38b- 6 ki: N'de yok.

¹³⁰⁴ İM38b- 8 ol kimse (9) nefsinı ve ehlini: ol kişi nefsinı helāk ve ehlini N39b- 16.

¹³⁰⁵ İM38b- 10 kimse: kimsene N40a- 1.

¹³⁰⁶ İM38b- 11 sellim.

¹³⁰⁷ İM38b- 12 tefahḡhur èdüp: faḡrlanup N40- 2.

¹³⁰⁸ İM38b- 13 ṭoḡup ṭururun: ṭoḡdum N40- 3.

¹³⁰⁹ İM38b- 13 sāyir: sā'ir K33a- 16.

¹³¹⁰ İM38b- 16 çağırırıldı: K33a- 18 çağırıldı, N40a- 5 çağırır idi.

¹³¹¹ İM38b- 17 vilāyeti içinde bir kimse: bir niçe vilāyet içinde bir kimsene N40a- 6.

¹³¹² İM38b- 18 dünyāda: N'de yok.

müddeti kırk sekiz yıl olmuştur (19) vezîri Büzürcimîhr idi¹³¹³ aḥbâr-ı şaḥîḥe vardur¹³¹⁴
Nûşirrevân

[İM39a]

(1) egerçi zamân-ı cāhiliyyetde gelmiş idi¹³¹⁵ küfr üzre gitmişdür ammâ ‘ad (2) liyiçün
āḥiretde [K33b] ehl-i a‘râfdur demişler a‘râf cennet ile¹³¹⁶ cehennem (3) ortasında bir
maḥaldür anuḡ ehlinde ‘ulemānuḡ çok iḥtilāfi (4) vardur Ḥazret-i Resūlu’llāh’dan
mervīdür buyurmuşlar ki¹³¹⁷ عدل (5) ساعة خير من عبادة سبعين سنة ya‘nī bir sâ‘at (6)
miḡdāri¹³¹⁸ ‘adl étmek ḡayrludur yétmiş yıl ‘ibādet étmekden (7) ve daḡı buyurmuşlardur
ki ki¹³¹⁹ العدل عز الدنيا وقوة السلطان (8) وفيه صلاح الخاص والعام ya‘nī ‘adl dünyānuḡ¹³¹⁹ ‘izzetidür (9)
ve sulṭānlaruḡ kuvvetidür ne kadar ‘adli ziyāde olsa kuvvetleri (10) ziyāde olur¹³²⁰ ve
ḡāşşuḡ ve ‘āmmuḡ şalāḡı ‘adldedür demişler (11) dūr ki¹³²¹ لا تظلمن اذا ما كنت مقتدرًا بالندم
تتام [Nb40] والمظلوم منتبهُ يدعو عليك وعين الله بالندم (12) فالظلم اخره ياتيک
oldur ki kaçan ki ḡādir olsaḡ¹³²² kimseye zūlm (14) étme zūlmüḡ āḡiri peşimānlik¹³²³
getürür senüḡ gözlerüḡ uyur sen (15) ḡuzūrdasın¹³²⁴ ammā mazlūm¹³²⁵ uyanıḡdur saḡa
bed-du‘ā éder (16) Allāhu Ta‘ālā ḡafletden ve uyumaḡdan münezzehdür cemī‘-i ef‘ālī
(17) ve aḡvālī¹³²⁶ bilür yerlü yerinde cezāsın ḡılır ve demişlerdür ki (18) ‘adlüḡ
fāyidesi¹³²⁷ ḡāşşadur kim ki iḡsān ve baḡşış oldıyısıa (19) aḡadur¹³²⁸ ba‘z-ı ḡükemā
demişdür ki ‘aḡıl gibi sāyis¹³²⁹ yoḡdur

¹³¹³ İM38b- 19 Büzürcimîhr idi: Büzürcimîhr eydür N40a- 8.

¹³¹⁴ İM38b- 19 vardur: vārid olmuştur ki N40a- 8.

¹³¹⁵ İM39a- 1 gelmiş idi: gelüp N40a- 9.

¹³¹⁶ İM39a- 2 demişler a‘râf cennet ile: a‘râf cennetile N40a- 10.

¹³¹⁷ İM39a- 4 Ḥazret-i Resūlu’llāh’dan mervīdür buyurmuşlar ki: Ḥazret-i Resūl şalla’llāhu ‘aleyhi ve sellimden (12) mervīdür ki buyurmuşlar N40a- 11.

¹³¹⁸ İM39a- 6 miḡdāri: N’de yok.

¹³¹⁹ İM39a- 8 dünyānuḡ: dünyā N40a- 15.

¹³²⁰ İM39a- 9 ne kadar ‘adli ziyāde olsa kuvvetleri (10) ziyāde olur: N’de yok.

¹³²¹ N40a- 16 demişlerdür ki şī‘r.

¹³²² İM39a- 13 tercümesi oldur ki kaçan ki ḡādir olsaḡ: ya‘nī kaçan ki ḡādir (2) olası N40b- 1.

¹³²³ İM39a- 14 peşimānlik/ senüḡ: peşimānlik/ seniḡ N40b- 2.

¹³²⁴ İM39a- 14 sen (15) ḡuzūrdasın: uyḡuda ve ḡuzūrdasın N40b- 3.

¹³²⁵ İM39a- 15 mazlūm: K’de yok.

¹³²⁶ İM39a- 17 ve aḡvālī: N’de yok.

¹³²⁷ İM39a- 18 ‘adlüḡ fāyidesi: K33b- 13 ‘adlüḡ fā’idesi, N40b- 5 ‘adliḡ fāyidesi.

[İM39b]

(1) ve ‘adl gibi hāriṣ ya‘nī¹³³⁰ ikinci yokdur ya‘nī ‘ālim keṣt-zārına¹³³¹ ‘adl (2) tohumın eken kimse¹³³² ziyāde çok hāṣıl ve hayrlu tereke taḥṣıl eder (3) ve ḥaḳ gibi kılıç yokdur ve¹³³³ şıdk gibi yardım yokdur¹³³⁴ toğruya Tanrı (4) yardımcı dərler meşhūr meşeldür ما جشنون اسم Fārisī mu‘arredür mey-gün (5) şarāb renkli demek olur Ya‘ḳūb bin¹³³⁵ ebī Mesleme'nün laḳabıdır (6) kızıl beñizlü kişi idi ehl-i Medīne'den idi ‘Ömer bin¹³³⁶ ‘Abd’ul-‘azīz’üñ (7) hilāfeti zamānında idi sonra Bağdād'a varup hicretten yüz altmış (8) dört senesinde vefāt etti oğlı ḥikāyet etmişdür ki babamıñ (9) rūhı çıkdı öldi dēyü ğassāl getirüp [K34a] teneşüy tahtasın (10) getirüp mevtā¹³³⁷ ‘ādeti üzre babamı ğusl etmege mübāşir iken ğassāl (11) gördi kademinde bir tamar hareket eder üç gün şu¹³³⁸ hāl (12) üzre tırup andan sonra¹³³⁹ ḳalḳup oturdu [N41a] ta‘ām taleb (13) etti getürdük yedi¹³⁴⁰ ba‘dehu ne hāldür dēyü su‘āl etdük (14) hālin ḥikāyet edüp eyitdi ki bir melek benüm rūḥumı¹³⁴¹ alup ‘urūc (15) etti dünyā gögine geldük ḳapusu fetḥ olup tā yedinci (16) ḳat göge tertīb üzre getürdi¹³⁴² ol melege dēdiler ki (17) senünile bile gelen kimdür ol melek dēdi¹³⁴³ mācuşundur dēdiler ki (18) daḥı vaḳti olmamışdur ‘ömrinden şu ḳadar zamān daḥı¹³⁴⁴ ḳalmışdur dēyü (19) bir miḳdār zamān ta‘yīn etdiler andan sonra beni gērü ol

¹³²⁸ İM39a- 18 kim ki iḥsān ve baḥṣīş oldıyısa (19) aḳadur: K ve N’de yok.

¹³²⁹ İM39a- 19 dēmişdür ki ‘aḳıl gibi sāyis: dēmişler ki ‘aḳıl gibi ṣābit N40b- 6.

¹³³⁰ İM39b- 1 ya‘nī: İM ve K’de yok.

¹³³¹ İM39b- 1 ‘ālim keṣt-zārına: K32b- 14 ‘ālim keṣt-zārında, N40b- 7 ‘ilm keṣt-zārında.

¹³³² İM39b- 2 kimse: kimsene N40b- 8.

¹³³³ İM39b- 3 ve: N’de yok.

¹³³⁴ N40b- 9 yokdur zīrā.

¹³³⁵ İM39b- 5 bin: ibn N40b- 11.

¹³³⁶ İM39b- 6 bin: ibn N40b- 12.

¹³³⁷ İM39b- 9 ğassāl getirüp teneşüy tahtasın (10) getirüp mevtā: ğassāl teneşüy tahtasın getirüp mevt N40b- 15.

¹³³⁸ İM39b- 11 şu: o N40b- 17.

¹³³⁹ İM39b- 12 tırup andan sonra: tıruḳdan sonra N40b- 17.

¹³⁴⁰ K34a- 4 getürdük yedi: İM39b- 13 getürdük dēdi, N’de yok.

¹³⁴¹ İM39b- 14 eyitdi ki bir melek benüm rūḥumı: dēdi ki bir melek rūḥumı N41a- 2.

¹³⁴² İM39b- 17 getürdi: ilettdi N41a- 3.

¹³⁴³ İM39b- 17 senünile bile gelen kimdür ol melek dēdi: K34a- 7 senünile gelen bile kimdür, N41a- 4 senünile gelen kimdür dēdi.

¹³⁴⁴ İM39b- 18 şu ḳadar zamān daḥı: K34a- 8 şol ḳadar zamān, N41a- 5 bir niçe zamān.

[İM40a]

(1) melek aşağıya nüzül ettürdi gördüm Resūlu'llāh şalla'llāhi ʿaleyhi ve sellemi (2) sağ tarafında Hāzret-i Ebū Bekr¹³⁴⁵ ve şol tarafında Hāzret-i ʿÖmer¹³⁴⁶ oturur (3) ve ʿÖmer bin ʿAbd'ul-ʿazīz hāzretleri¹³⁴⁷ ki hulefā-yı Benī Ümeyye'dendür (4) önlerinde oturur ben meleğe dedüm ki Resūlu'llāh hāzretlerine¹³⁴⁸ (5) şalla'llāhu ʿaleyhi ve sellem¹³⁴⁹ ʿÖmer bin¹³⁵⁰ ʿAbd'ul-ʿazīz ne ʿaceb ziyāde¹³⁵¹ yakın (6) oturur dedi ki ol haqqıla ümmet ve raʿiyyet içinde ʿamel (7) etmişdür cevri ve zulm zamānında ammā Ebū Bekr ve ʿÖmer hāzretleri rağıya' (8) llāhu ʿanhumā bunlar haqqıla ʿamel etmişlerdür haqq zamānında dedi (9) pes maʿlūm oldu ki şimdiki zamānda haqqıla mülük ʿamel etmek (10) aşhāb-ı ʿizām zamānında haqqıla ʿamelden efdāl¹³⁵² ve şevābda ziyāde imiş (11) ve dağı demişlerdür ki küçük suçlara ʿināb etmemek¹³⁵³ (12) büyük suçlara erişdürür lāzımdur ki suç miqdārına göre (13) aña¹³⁵⁴ hüküm edeler zulmile¹³⁵⁵ dağı erişmeye ihmāl olunup dağı [N41b] ʿazīm (14) suçta dađı¹³⁵⁶ ermeye Hāzret-i ʿOsmān rağıya'llāhu ʿanhu hilāfetleri zamānında (15) buyurmuşlar ki vāy bir şahīh sözlü kimse olaydı andan [K34b] haber şorayidum (16) kendü aḥvālümünden¹³⁵⁷ baña haqq üzre cevāb vereyidi dedi (17) enşārdan bir yigit baş kaldurup dedi ki yā emīre'l-mü'minīn (18) sen bu ḥalka luṭf

¹³⁴⁵ İM40a- 2 Hāzret-i Ebū Bekr: K34a- 10 Ebū Bekr, N41a- 7 Ebū Bekr hāzreti (8) rađıya'llāhu ʿanhu.

¹³⁴⁶ N41a- 8 Hāzret-i ʿÖmer rağıya'llāhu ʿanhu.

¹³⁴⁷ İM40a- 3 hāzretleri: N'de yok.

¹³⁴⁸ İM40a- 4 hāzretlerine: hāzretine K34a- 12, N41a- 10.

¹³⁴⁹ İM40a- 5 şalla'llāhu ʿaleyhi ve sellem: N'de yok.

¹³⁵⁰ İM40a- 5 bin: ibn N41a- 10.

¹³⁵¹ İM40a- 5 ziyāde: N'de yok.

¹³⁵² İM40a- 10 efdāl: efdaldür N41a- 15.

¹³⁵³ İM40a- 11 ʿināb etmemek: ʿibādet etmemek ile N41a- 16.

¹³⁵⁴ İM40a- 13 aña: N'de yok.

¹³⁵⁵ İM40a- 13 zulmile: zulm N41a- 17.

¹³⁵⁶ İM40a- 13 ʿazīm (14) suçta dağı: K34a- 20 dağı ʿazīm suçta, N41b- 1 ʿazīm suçta.

¹³⁵⁷ İM40a- 15 buyurmuşlar ki vāy bir şahīh sözlü kimse olaydı andan haber şorayidum (16) kendü aḥvālümünden: K34a- 21 buyurmuşlardur ki vāy bir şahīh sözlü kimse olaydı andan haber şorayidum kendü aḥvālümünden, N41b- 2 buyurmuşlardur ki vāy bir şahīh sözlü kimsene olaydı haber şorayidum aḥvālümünden.

ve mülāyimet üzre baş egdün¹³⁵⁸ anlar seni taht-ı (19) hilāfete bindürdiler senünj emrüne cān u dilden¹³⁵⁹ muṭī^c oldılar

[İM40b]

(1) kaçan ki sen anlardan gāfil olduñ anlar dañı seni selb (2) étdiler saña bunlar zılm étmege bā^c iş ve sebeb olmadı illā senünj (3) ifrātıla hilmiñ¹³⁶⁰ Hāzret-i ‘Osmān eyitdi gerçək söyledün¹³⁶¹ dēdi (4) Yezdicerd ki mülūk-ı Sāsāniyye'nünj āhiridür ‘askeri münhezim (5) olıcağ kaçdı bir taḥḥānuñ evine girüp¹³⁶² anda katl étdiler (6) Hāzret-i ‘Osmān'ıñ raḍıya'llāhu ‘anhu¹³⁶³ hilāfeti zamānında idi hilāfetden yigirmi (7) yıl pādişāhlık sürmişdür¹³⁶⁴ ol¹³⁶⁵ bir ḥakīme su'āl étdi şalāḥ-ı (8) mülkden cevāb dēdi ki¹³⁶⁶ şalāḥ-ı mülk ra'ıyyete rıfğ étmekdür (9) ve anlardan ḥaqqı ‘unfsız almağdur ve anlar içinde ‘adlile ‘amel étmekdür¹³⁶⁷ ve mazlūmlara zılm étmemekdür¹³⁶⁸ (10) ve yollar¹³⁶⁹ anuñ zıll-i ḥimāyetinden emīn olmağdur ve mazlūmlaruñ zālimlerden (11) ḥaqqı alınmağdur¹³⁷⁰ ḥulefā-yı ‘Abbāsiyye içinde Mehdī keşirü'l-‘azl idi (12) ya'ni¹³⁷¹ beglerini tiz tiz ‘azl éderidi ve yeñi yeñi kılırdı¹³⁷² (13) anıñiçün ki çok turmağıla mülk edinüp ra'ıyyete zılm édeler dēyü (14) qorqardı [N42a] bir gün bir kimse bir na'lin getürdi¹³⁷³ eyitdi yā ḥalīfe-yi (15) zamān bu na'l Resūl'llāh'ıñ na'l-i şerīfidür dēdi

¹³⁵⁸ İM40a- 18 luṭf ve mülāyimet üzre baş egdün: mülāyimet (5) üzre baş egdiñ N41b- 4.

¹³⁵⁹ İM40a- 19 senünj emrüne cān u dilden: ve emrüne cānıla N41b- 5.

¹³⁶⁰ İM40b- 2 illā senünj (3) ifrātıla hilmiñ: illā seniñ ifrātıla (8) hilmiñ dēdi N41b- 7.

¹³⁶¹ İM40b- 3 Hāzret-i ‘Osmān eyitdi gerçək söyledün: Hāzret-i ‘Osmān raḍıya'llāhu ‘anhu gerçək söylersin N41b- 8.

¹³⁶² İM40b- 5 kaçdı bir taḥḥānuñ evine girüp: bir baqqāluñ evine girüp N41b- 10.

¹³⁶³ N41b- 10 Hāzret-i ‘Osmān'ıñ raḍıya'llāhu ‘anhu: K34b- 9 Hāzret-i ‘Osmān'ıñ, İM40b- 6 Hāzret-i ‘Osmān

¹³⁶⁴ İM40b- 7 sürmişdür: sürmişidi N41b- 12.

¹³⁶⁵ İM40b- 7 ol: N'de yok.

¹³⁶⁶ İM40b- 8 cevāb dēdi ki: ol dañı cevāb (13) vērdi ki N41b- 12.

¹³⁶⁷ İM40b- 9 ‘amel étmekdür: K'de yok.

¹³⁶⁸ K34b- 12 ve mazlūmlara zılm étmemekdür: İM'de yok.

¹³⁶⁹ İM40b- 10 yollar: bunlar K34b- 12.

¹³⁷⁰ İM40b- 9 ve anlar içinde ... (11) ḥaqqı alınmağdur: ve ‘adālet édüp zılm étmemekdür ve ḥalğ zıll-i ḥimāyetinden emīn (15) olmağdur ve mazlūmlardan alınmağdur N41b- 14.

¹³⁷¹ İM40b- 12 ya'ni: N'de yok.

¹³⁷² İM40b- 12 ve yeñi yeñi kılırdı: N'de yok.

¹³⁷³ İM40b- 14 getürdi: getürüp N42a- 1.

Mehdî (16) ħalîfe daĥı alup gözlerine sürdi ve on biĥ dirhem vèrmek (17) emr eyledi ol kimse dönüp gitdükden sonra¹³⁷⁴ eyitdi vallâhi (18) bu na'li Resûlu'llâh şalla'llâhu 'aleyhi ve sellem¹³⁷⁵ görmedi lakin¹³⁷⁶ (19) eger red édeyidim ħalk içinde bu sözi dèridi ki Resûl'ün

[İM41a]

(1) şalla'llâhu 'aleyhi ve sellem¹³⁷⁷ na' lın¹³⁷⁸ iletdüm red eyledi dèridi¹³⁷⁹ (2) ħalkuĥ daĥı ekşeri¹³⁸⁰ [K35a] bunı taşdıĥ éderidi zîrâ 'avâm-ı (3) nâs za'îf olanlaruĥ ħavî üzre¹³⁸¹ sözin ħabûl édici olur¹³⁸² (4) ve daĥı ol¹³⁸³ ħalîfenüĥ 'âdeti idi¹³⁸⁴ kaçan mezâlim teftîşine otursa (5) dèridi ki 'ulemâ ve ħuzât gelsün girsün¹³⁸⁵ anlardan ħayâ édüp (6) mezâlimi red édem dèridi bu söz kemâl-i inşâfından idi (7) raĥmetu'llâhi 'aleyhi ve daĥı¹³⁸⁶ anuĥ zamânında bir vaĥtde bir 'aceb muĥkem (8) yèl esdi vardı bir eve girdi¹³⁸⁷ yüzün topraĥa sürdi (9) eyitdi yâ rab benüm günâhumdan ise bu 'alâmet işde ben ħuluĥ (10) ehl-i edyânı düşmen şamâtasından şaĥla dèyüp tazarru' kıldı (11) hemân ol sâ'atde¹³⁸⁸ yèl sâkin oldı bèş vaĥt namâzı¹³⁸⁹ (12) kendüsi ħıluvèrüridi¹³⁹⁰ câmi'-i Başra'da bir vaĥt ħâmet (13) getürdiler namâza ħurmaĥ üzre oldı bir A' râb¹³⁹¹ dèdi ki (14) yâ emîre'l-

¹³⁷⁴ İM40b- 16 on biĥ dirhem vèrmek (17) emr eyledi ol kimse dönüp gitdükden sonra: on biĥ dirhem vèrdi ol kişi gitdükden sonra N42a- 3.

¹³⁷⁵ İM40b- 18 sellim.

¹³⁷⁶ İM40b- 18 lakin: ammâ N42a- 4.

¹³⁷⁷ İM40b- 19 bu sözi dèridi ki Resûl'ün [41a] şalla'llâhu 'aleyhi ve sellem: Resûlu'llâh şalla'llâhu 'aleyhi ve sellem N42a- 5.

¹³⁷⁸ İM41a- 1 na' lın: K34b- 21 na' leynin, N42a- 5 na' lını.

¹³⁷⁹ İM41a- 1 dèridi: dèr idi N42a- 6.

¹³⁸⁰ İM41a- 2 ħalkuĥ daĥı ekşeri: K35a- 1 ħalkuĥ ekşeri daĥı, N42a- 6 ħalkuĥ ekşeri.

¹³⁸¹ İM41a- 3 üzre: üzerine K35a- 2, N42a- 7.

¹³⁸² İM41a- 3 ħabûl édici olur: ħabûl éderler N42a- 7.

¹³⁸³ İM41a- 4 ol: N'de yok.

¹³⁸⁴ N42a- 8 idi: İM ve K'de yok.

¹³⁸⁵ İM41a- 5 gelsün girsün: gelsünler ki N42a- 9.

¹³⁸⁶ İM41a- 7 daĥı/ bir vaĥtde: N'de yok.

¹³⁸⁷ İM41a- 8 yèl esdi vardı bir eve girdi: yèl eseridi bir eve girüp N42a- 11.

¹³⁸⁸ İM41a- 11 hemân ol sâ'atde: hemân dem N42a- 13.

¹³⁸⁹ N42a- 13 ve bèş vaĥt namâzı.

¹³⁹⁰ İM41a- 12 kendüsi ħıluvèrüridi: kendü ħıluurıdı N42a- 14.

¹³⁹¹ İM41a- 13 bir A' râb: bir A' râbî N42a- 15.

mü'min̄in benüm ābdestüm yoḡ isterüm ki senüñ arduḡda¹³⁹² (15) namāz kılam dēdi mihrābda ayak¹³⁹³ üzre tevaḡḡuf ētdi tā A^ʿ rābī (16) ābdest alup gelüp yētişince¹³⁹⁴ andan tekbīr ēdüp (17) namāza ṡurdu [N42b] ve dēmişler¹³⁹⁵ ki melik-i ^ʿādil Allāhu Ta^ʿ ālā'nunḡ (18) ^ʿavnıyıla maḡfūzdu belāyā ve ḡazāyādan Sehl bin ^ʿAbdu'llāh (19) dan mervīdūr bir kimse¹³⁹⁶ sulṡānuḡ imāmetine inkār ētse ol kimse¹³⁹⁷

[İM41b]

(1) zındīḡdur¹³⁹⁸ Allāhu Ta^ʿ ālā'nunḡ ḡükm-i ḡaṡ^ʿ īsine inkār ētmış olur (2) Ḥaḡ sübhānehu ve ta^ʿ ālā sulṡānları¹³⁹⁹ ḡalḡa imām ve muḡtedī (3) ētmışdür āmirlerine iṡā^ʿ at ve imtişāl ētmek vācib ve farz (4) ḡılımışdur mādām ki ma^ʿ şiyet ile emr olmaya ve bir kimseyi¹⁴⁰⁰ sulṡān (5) da^ʿ vet ēde emrine icābet ētmeye ol kimse cāhildūr sulṡānları¹⁴⁰¹ (6) emrine iṡā^ʿ at lāzım olduḡın bilmemişdür ve bir kimse¹⁴⁰² sulṡānlara (7) da^ʿ vet ētmedin vara ol daḡı [K35b] cāhildūr ve gērü Sehl bin¹⁴⁰³ (8) ^ʿAbdu'llāh'dan mervīdūr eydür ki bu¹⁴⁰⁴ firḡa-yı İslām yētmış üç (9) bölükdür yētmış ikisi helāk olıcıdur sulṡān-ı zamān olana¹⁴⁰⁵ (10) buḡz üzredür ^ʿadem-i ittibā^ʿ üzredür bir bölük ḡaḡ üzre (11) dūr ki¹⁴⁰⁶ ol bölük¹⁴⁰⁷ sulṡān-ı zamān olana iṡā^ʿ at ve ittibā^ʿ (12) üzre olandur firḡa-yı nāciye ya^ʿ nī necāt ehli bu firḡadur (13) ve su'āl olundu ki nāsuḡ ḡanḡısı¹⁴⁰⁸ ḡayrlıdur cevāb dēdi¹⁴⁰⁹ ki (14) sulṡān

¹³⁹² İM41a- 14 senüñ arduḡda: arduḡda N42a- 15.

¹³⁹³ İM41a- 15 ayak: ayaḡ N42a- 16.

¹³⁹⁴ İM41a- 16 ābdest alup gelüp yētişince: ābdest alınca N42a- 17.

¹³⁹⁵ İM41a- 17 dēmişler: dēmişlerdür N42b- 1.

¹³⁹⁶ İM41a- 18 Sehl bin ^ʿAbdu'llāh (19) dan mervīdūr bir kimse: Sehl bin ^ʿAbdu'llāh ḡazretinden mervīdūr ki bir kişi N42b- 2.

¹³⁹⁷ İM41a- 19 ol kimse: N'de yok.

¹³⁹⁸ N42b- 3 zanḡdur (?) ya^ʿ nī zındīḡdur.

¹³⁹⁹ İM41b- 2 Ḥaḡ sübhānehu ve ta^ʿ ālā sulṡānları: Ḥaḡ Ta^ʿ ālā pādīşāhları N42b- 4.

¹⁴⁰⁰ İM41b- 4 mādām ki ma^ʿ şiyet ile emr olmaya ve bir kimseyi: mādām ki ma^ʿ şiyet (6) emri olmaya ve bir kimseneyi N42b-5.

¹⁴⁰¹ İM41b- 5 ol kimse cāhildūr sulṡānları: ol kimsene cāhildūr sulṡān N42b- 7.

¹⁴⁰² İM41b- 6 bilmemişdür ve bir kimse: bilmez (8) ve bir kimsene N42b- 7.

¹⁴⁰³ İM41b- 7 bin: ibn: N42b- 9.

¹⁴⁰⁴ İM41b- 8 mervīdūr eydür ki bu: mervīdūr ki eydür N42b- 9.

¹⁴⁰⁵ N42b- 10 ve sulṡān-ı zamān olana.

¹⁴⁰⁶ İM41b- 10 bir bölük ḡaḡ üzre (11) dūr ki: bir bölüḡi ḡaḡ üzredür K35b- 3, N42b- 11.

¹⁴⁰⁷ İM41b- 11 ol bölük: N'de yok.

¹⁴⁰⁸ İM41b- 13 ḡanḡısı: ḡanḡısı K35b- 5.

cemî^c -i halkıñ hayrlısıdur dēdiler ki ne ʿaceb (15) dēdi ki Hāḡ sūbhānehu ve taʿālā her günde¹⁴¹⁰ sulṭān olana¹⁴¹¹ iki kerre naḡar ēder (16) bir naḡar¹⁴¹² anıñçün ki müslimānlaruñ anuñ sebebiyle mālları sālīm (17) olmasına kimse ellerinden alımaz ve bir naḡar¹⁴¹³ daḡı müslümānlar (18) kızcağızları¹⁴¹⁴ zālimler ve levendler elinden sālīm olmasına [N43a] sebeb olur¹⁴¹⁵ (19) daḡı Hāḡ sūbhānehu ve taʿālā¹⁴¹⁶ kendü luṭfiyla ʿāmil olur

[İM42a]

(1) anlaruñ¹⁴¹⁷ şahīfe-yi aʿmālinde olan günāhların ʿafv ēder (2) daḡı¹⁴¹⁸ dēmişdür ki ḡalīfe-yi zamān olan eger şālīḡ olmasa (3) budalā¹⁴¹⁹ mertebesindedür eger¹⁴²⁰ şālīḡ olsa ḡutb-ı zamāndur ki (4) dünyā anuñ üzerine döner şebātına sebeb olur ve dēmişler (5) dūr ki zālīm imām hayrlıdur dāyim fitnedēn¹⁴²¹ Süleymān bin (6) ʿAbdu'l-melik ḡulefā-yı Mervāniyye'dendür bir gün meclisde mezālīm (7) diñleriken bir kimse geldi eyitdi¹⁴²² işitmedüñ mi ki¹⁴²³ Allāhu Taʿālā'nuñ¹⁴²⁴ (8) bu ḡavlini ki buyurur فأن مؤذن بينهم ان لعنة الله فأذن مؤذن بينهم ان لعنة الله (9) علی الظالمين [VII- 44] yaʿnī yevm-i kıyāmetde buñlaruñ ortasında bir iʿlām (10) ēdici iʿlām ēde bunı ki Allāhu Taʿālā'nuñ laʿneti zālimler (11) üzerinedür dēyü¹⁴²⁵ Süleymān ḡalīfe dēdi ki nedür ḡālūñ¹⁴²⁶ ve neden (12) dūr şikāyetüñ¹⁴²⁷ dēdi ki senüñ vekilüñ

¹⁴⁰⁹ İM41b- 13 dēdi: dēdiler N42b- 14.

¹⁴¹⁰ İM41b- 15 Hāḡ sūbhānehu ve taʿālā her günde: Hāḡ Taʿālā günde N42b- 14.

¹⁴¹¹ N42b- 15 sulṭān olana: İM ve K'de yok.

¹⁴¹² İM41b- 16 bir naḡar: bir naḡarı N42b- 15.

¹⁴¹³ İM41b- 17 bir naḡar: bir naḡarı N42b- 16.

¹⁴¹⁴ İM41b- 18 kızcağızları: kıızları ve ḡatunları ve civārları N42b- 17.

¹⁴¹⁵ N43a- 1 sebeb olur: olur İM41b- 18.

¹⁴¹⁶ İM41b- 19 daḡı Hāḡ sūbhānehu ve taʿālā: Hāḡ Taʿālā N43a- 1.

¹⁴¹⁷ İM42a- 1 anlaruñ: N'de yok.

¹⁴¹⁸ N43a- 2 ve daḡı.

¹⁴¹⁹ İM42a- 3 budalā: belā N43a- 3.

¹⁴²⁰ N43a- 3 ve eger.

¹⁴²¹ İM42a- 5 fitnedēn: fitne (5) üzerine olandan N43a- 4.

¹⁴²² İM42a- 7 bir kimse geldi eyitdi: bir kimsene geldi ve eyitdi N43a- 6.

¹⁴²³ İM42a- 7 ki: N'de yok.

¹⁴²⁴ İM42a- 7 Allāhu Taʿālā'nuñ: Hāḡ sūbhānehu (7) ve taʿālānuñ N43a- 6.

¹⁴²⁵ N43a- 9 dēyü: İM ve K'de yok.

¹⁴²⁶ İM42a- 11 Süleymān ḡalīfe dēdi ki nedür ḡālūñ: ḡalīfe dēdi ki nedür ḡikāyetüñ N43a- 10.

¹⁴²⁷ İM42a- 12 şikāyetüñ: şikāyetüñ N43a- 10.

benüm fülân metâ^c um (13) ğaşb êtdi¹⁴²⁸ senüñ¹⁴²⁹ fülân metâ^c uña qatdı dèdi ħalîfe daħı aña cevâb vèrüp dèdi ki¹⁴³⁰ (14) ol metâ^c senüñ olsun Allāhu Ta^c ālā ħavfindan ħazer êdüp (15) kendi¹⁴³¹ metâ^c in bile aña vèrdi [K36a] Hārūnu'r-reşîd ħalîfe bir gün (16) köyler¹⁴³² tarafına gitdi köy ħatunlarından biri geldi¹⁴³³ (17) ħalîfeye bir kimseden Őikâyet êtdi¹⁴³⁴ ħalîfe dèdi ki (18) oqumaduñ mı¹⁴³⁵ yâ ħatun¹⁴³⁶ Allāhu Ta^c ālā'nunñ bu qavlini ki (19) buyurur *إن الملوك اذا دخلو قرية افسدوها* [XXVII- 34] ya^c nî qaçan begler¹⁴³⁷

[İM42b]

(1) bir qaryeye girseler¹⁴³⁸ ol qaryeyi ifsâd ederler ħatun (2) daħı¹⁴³⁹ dèdi [N43b] yâ ħalîfe sen oqımaduñ mı Qur'ân-ı 'azîimde¹⁴⁴⁰ Allāhu Ta^c ālā (3) nuñ bu qavlini ki buyurur *ونلك بيوتهم خاوية بما ظلمو* [XXVII- 52] (4) ya^c nî Şu görünen¹⁴⁴¹ yerler ve mekânlar geçmiş zâlim olanlaruñ¹⁴⁴² evleridür (5) ħâli qalmıŐdur zulm êtdükleri sebep ile ħalîfe bunı işitdi (6) dèdi ki yâ ħatun gerçeksın dèyüp¹⁴⁴³ andan 'ibret alup (7) emr êtdi 'askeri ol nâhiyeden çıkardılar Me'mün ħalîfeye ehl-i (8) Kûfe beglerinden Şikâyet êtdiler ħalîfe eyitdi¹⁴⁴⁴ 'ummâl içinde (9) bundan a^c dâlu âmir ra' iyyete¹⁴⁴⁵ bundan aqdem kimse bilmezem dèdi (10) ol qavmüñ içinde bir kimse eyitdi yâ emîre'l-mü'minîn (11) çün bu vechile ol kimse 'âdil olup ve ra' iyyet emrine (12) nâfi^c olıcaq emîrü'l-mü'minîn

¹⁴²⁸ İM42a- 13 metâ^c um ğaşb êtdi: K35b- 20 metâ^c um ğaşb êdüp, N43a- 11 metâ^c umı alup ğaşb êdüp.

¹⁴²⁹ İM42a- 13 senüñ: seniñ N43a- 11.

¹⁴³⁰ N43a- 12 ħalîfe daħı aña cevâb vèrüp dèdi ki: K35b- 20 ħalîfe dèdi, İM'de yok.

¹⁴³¹ N43a- 13 kendi: anuñ İM42a- 15.

¹⁴³² İM42a- 16 köyler: bir köy N43a- 14.

¹⁴³³ İM42a- 16 geldi: gelüp N43a- 14.

¹⁴³⁴ İM42a- 17 ħalîfeye bir kimseden Şikâyet êtdi: Şikâyet êtdi (15) bir kimseden ħalîfeye N43a- 14.

¹⁴³⁵ İM42a- 18 oqumaduñ mı: oqımaduñ mı K36a- 2.

¹⁴³⁶ İM42a- 17 ħalîfe dèdi ki (18) oqumaduñ mı yâ ħatun: yâ ħatun oqumaduñ mı N43a- 15.

¹⁴³⁷ N43a- 17 qaçan begler: İM42a- 19 begler, K36a- 4 begler qaçan.

¹⁴³⁸ İM42b- 1 girseler: girse N43a- 17.

¹⁴³⁹ İM42b- 2 daħı/ sen: N'de yok.

¹⁴⁴⁰ İM42b- 2 Qur'ân-ı 'azîimde: Qur'ân-ı 'azîimden N43b- 1.

¹⁴⁴¹ İM42b- 4 Şu görünen: Şol görinen K36a- 6, N43b- 2.

¹⁴⁴² İM42b- 4 zâlim olanlaruñ: zalimler N43b- 3.

¹⁴⁴³ İM42b- 4 dèyüp: K ve N'de yok.

¹⁴⁴⁴ İM42b- 7 Me'mün ħalîfeye ehl-i (8) Kûfe beglerinden Şikâyet êtdiler ħalîfe eyitdi: Me'mün ħalîfe eyitdi N43b- 5.

¹⁴⁴⁵ İM42b- 9 ra' iyyete: ve umür-ı ra' iyyete N43b- 6.

üzerine lâzım olur ki (13) anı şehir-be-şehir beg eyleye hattâ her şehir halkına bize lâhik olan (14) ‘adl kadar ahlara dağı ‘adli ve nef’i dege¹⁴⁴⁶ ammâ bu¹⁴⁴⁷ üslûb üzre (15) olıcağ bizüm üç yıldan ziyâde haqqumuz¹⁴⁴⁸ olmaz üç yıldur ki¹⁴⁴⁹ (16) bu emîr bizüm¹⁴⁵⁰ emîrimüzdür bâkî fermân halîfenüñdür dedi (17) halîfe dağı gelüp emîri¹⁴⁵¹ ol şehir begliginden ‘azl etdi (18) Manşûr-ı Devānîkî ki hulefâ-yı ‘Abbâsiyye’nün ikinci halîfesidir (19) harâc-ı mâlde¹⁴⁵² bir dânik ziyâde kıldığıyün Devānîkî dediler

[İM43a]

(1) bahîllik ile ve hasîslik¹⁴⁵³ ile meşhûr iken bir gün vâki‘ o (2) ldi ki on bin dirhem taşaddıç etdi Süleymân bin ‘Abdu’l-melik (3) Ebî’l-hâzîm’den ki ‘ubbâd-ı ehl-i Medîne’ dendür su’âl etdi dedi ki (4) bu âmirden [K36b] necât ne iledür¹⁴⁵⁴ dedi ki emr âsândur dedi (5) nedür¹⁴⁵⁵ dedi ki hiç bir¹⁴⁵⁶ nesneyi alma illâ haqqından ve hiç bir nesneyi (6) koma illâ haqqında [N44a] dedi ki buña kim kâdir olur dedi ki (7) cennet taleb eden ve nârdan kaçan ‘Abdu’llâh bin Zâhir ki (8) Şâm’da ve Mısr’da ve Hürâsân’da ümerâdandır zâhidlerden (9) ba‘zısına su’âl etdi dedi ki bu devlet¹⁴⁵⁷ bizde niye dek (10) bâkî olur dedi ki mādâm ki bu eyvânda ‘adl ola Ebî Temmâm (11) şâ’irün kavli efendisine ne hoş demişdür¹⁴⁵⁸ اذا عاتبتي (12) في كل ذنب فما فضل الكريم على اللئيم (13) sen baña her (13) günâhda ‘itâb ederisen yâ kerîmün leyim üzre fazlı nedür (14) Ebû

¹⁴⁴⁶ İM42b- 13 hattâ her şehir halkına bize lâhik olan (14) ‘adl kadar ahlara dağı ‘adli ve nef’i dege: tâ her şehirde ‘adli ve nef’i dege N43b- 9.

¹⁴⁴⁷ İM42b- 14 bu: N’de yok.

¹⁴⁴⁸ İM42b- 15 üç yıldan ziyâde haqqumuz olmaz: N’de yok.

¹⁴⁴⁹ İM42b- 15 ki: K’de yok.

¹⁴⁵⁰ İM42b- 16 bu emîr bizüm: N’de yok.

¹⁴⁵¹ İM42b- 17 emîri: N’de yok.

¹⁴⁵² İM42b- 18 hulefâ-yı ‘Abbâsiyye’nün ikinci halîfesidir (19) harâc-ı mâlde: hulefâ-yı ‘Abbâsiyye’nün ikinci halîfesidir harâc-ı mâldan N43b- 12.

¹⁴⁵³ İM43a- 1 bahîllik ile ve hasîslik: bahîllik ile ve hastalık N43b- 13.

¹⁴⁵⁴ İM43a- 4 ne iledür: neyiledür N43b- 16.

¹⁴⁵⁵ İM43a- 5 nedür: N’de yok.

¹⁴⁵⁶ İM43a- 5 hiç bir: hiç N43b- 17.

¹⁴⁵⁷ İM43a- 9 ba‘zısına su’âl etdi dedi ki bu devlet: K36b- 5 ba‘zısına su’âl etdi dedi ki bu devletde, N44a- 3 birine su’âl etdi ki bu devlet.

¹⁴⁵⁸ İM43a- 11 ne hoş demişdür: ne hoşdur şî‘r N44a- 7.

Ca^c fer-i Neseḫi i^c tizār ḳabūlinde dēmişdür ki¹⁴⁵⁹ (15) اقبل معاذير من (16) قال او فجرا فقد طاعك يأتيك معتذراً ان تر عندك فيما (17) من يرضيك ظاهرة وقد اجلك من يعصيك مستتراً (18) gerçek ve eger¹⁴⁶¹ yalan ise daḫı edüp gelenüñ¹⁴⁶⁰ i^c tizārın ḳabūl eyle eger sözinde (19) ve içinde ^c işyān gizlü daḫı olurısa saña zāhiri muṭi^c olmuşdur (19) ve içinde ^c işyān gizlü daḫı olurısa saña zāhiri muṭi^c dūr.¹⁴⁶²

[İM43b]

(1) ve saña iclāl¹⁴⁶³ ve ikrām edicidür ve Muḫammed bin Sīrīn dēmiş¹⁴⁶⁴ ki (2) kaçan senüñ bir ḳardaşuñdan saña bir göñlek istemedügi yaramaz (3) nesne işitsen¹⁴⁶⁵ anuñiçün bir ^c özr¹⁴⁶⁶ taleb eyle dē ki eger bulmaz isen saña ^c uḳūbet ederüm dē¹⁴⁶⁷ (4) cāyızdūr ki bir ^c özri var ola bir ^c āḳil kimseye dēmişler ki (5) fülān ḳardaşuña zannuñ nicedür dēmiş ki kendü nefşüme zūlm (6) gibidür pes bir kimse yaramaz zanlu olsa her kimseyi yaramaz zanlu anlar¹⁴⁶⁸ (7) gērü kendü eyi zanlu kimse olsa¹⁴⁶⁹ ḫalkı daḫı eyle¹⁴⁷⁰ zan eder (8) eş^c ār-ı ^c Arabiyye'de gelmişdür ki¹⁴⁷¹ [N44b] به (9) فمن يك ذا فهم حر مريضاً يجد مرأاً [K37a] alsa acı bulur¹⁴⁷⁴ Me'mūn ḫalīfe ^c aceb¹⁴⁷⁵ ^c afv ile meşhūr olmuşıdı (11) eydürdi ki ḫalk benüm ^c afvı sevdügimi bilseleridi cerāyimile (12) baña taḳarrüb ederleridi ya^c nī çok suç

¹⁴⁵⁹ N44a- 7 dēmişdür ki şı^c r.

¹⁴⁶⁰ İM43a- 17 gelenüñ: geleniñ N44a- 10.

¹⁴⁶¹ İM43a- 18 eger: N'de yok.

¹⁴⁶² İM43a- 19 ve içinde ^c işyān gizlü daḫı olurısa saña zāhiri muṭi^c dūr: N'de yok.

¹⁴⁶³ İM43b- 1 iclāl: N'de yok.

¹⁴⁶⁴ İM43b- 1 dēmiş: dēmişdür K36b- 14, N44a- 12.

¹⁴⁶⁵ İM43b- 2 kaçan senüñ bir ḳardaşuñdan saña bir göñlek istemedügi yaramaz (3) nesne işitsen: kaçan senüñ bir ḳardaşuñdan (13) bir göñlek istemedügi nesneyi işitsen N43a- 12.

¹⁴⁶⁶ İM43b- 3 ^c özr: ḫarez N44a- 13.

¹⁴⁶⁷ N44a- 14 eger bulmaz isen saña ^c uḳūbet ederüm dē: bulmazısañ İM43b- 3.

¹⁴⁶⁸ İM43b- 6 her kimseyi yaramaz zanlu anlar: her kimse yaramaz zanlu olsa N44a- 16.

¹⁴⁶⁹ İM43b- 7 gērü kendü eyi zanlu kimse olsa: K36b- 19 eger kendü eyi zanlu kimse olsa, N44a- 17 eger eyü olsa.

¹⁴⁷⁰ İM43b- 7 eyle: eyü N44a- 17.

¹⁴⁷¹ K436b- 20 gelmişdür ki şı^c r

¹⁴⁷² İM43b- 9 ki: N'de yok.

¹⁴⁷³ N44b- 2 acı ola dēr.

¹⁴⁷⁴ İM43b- 10 bulur: olur N44b- 2.

¹⁴⁷⁵ İM43b- 10 ^c aceb: N'de yok.

kılurlarını¹⁴⁷⁶ benden ‘afv (13) şadır olmağičün ve demişlerdür ki¹⁴⁷⁷ تحمل ذلة الاخوان (14) tercümesi بغير عيب سيقى الدهر ليس له صديق (15) عنهم اذا ازلوا وانت بهم رفيق ومن بيع الصديق oldur ki (16) kardeşlerünün zilletine taħammül ile yoldaş olıcağ bir kimse ki¹⁴⁷⁸ (17) ‘aybsuz yār isteyen yārsuz qalır¹⁴⁷⁹ demişlerdür ki ħalīm (18) ol kimsedür ki ulu günāhları ve ‘azīm suçları ‘afv êde (19) ve dağı demişlerdür ki günāhlu kişinün günāhına ikrārı

[İM44a]

(1) şefī‘dür ve tevbesi günāhına ikrārı ve i‘tirāfidır¹⁴⁸⁰ (2) bir günāhlu kimsenün günāhın bilmedügi ve görmedügi (3) bir başka günāhdur¹⁴⁸¹ ve ‘ākıller demişlerdür ki ‘ākıl olana (4) zehī qabīhdür kendünü¹⁴⁸² mādiğ olanların medğinden ħaz (5) êde ve qadh edenlerin qadğından bī-ħuzūr ola buğz eyleye (6) kendü aħvālin yoğlayup eger ħayr ve eger şerli¹⁴⁸³ ‘amellerin bilmeye (7) ve ‘ākıl naşihāt qabül êdici olmağ gerek¹⁴⁸⁴ naşihātün evveli (8) acı gelürise¹⁴⁸⁵ şonı tatludur¹⁴⁸⁶ ħayrludur vüzerānün (9) emīni oldur ki mülūka¹⁴⁸⁷ şıdğıla muşāhibet êde naşihāt (10) bābında şıdğ ihtiyār êde ve ħāyin¹⁴⁸⁸ oldur ki müdarā [N45a] ve müdahene (11) ihtiyār êde toğru söyleyüp beglerin murādınca zıkr êde ve seğā (12) şıfatı dağı şıfat-ı ħamidedendür ‘ale’l-ħuşuş ki ümerāya

¹⁴⁷⁶ İM43b- 11 cerāyimile (12) bağa tağarrüb êderleridi ya‘nī çoğ suç kılurlarını: şabr ile tağarrüb êderleridi ya‘nī çoğ suç êderleridi N44b- 4.

¹⁴⁷⁷ N44b- 5 demişlerdür ki şı‘r.

¹⁴⁷⁸ İM43b- 16 bir kimse ki: bir kimse N44b- 9.

¹⁴⁷⁹ İM43b- 17 ‘aybsuz yār isteyen yārsuz qalır: kimse ‘aybsuz yār isterise yārsuz qalır N44b- 9.

¹⁴⁸⁰ İM43b- 19 ve dağı demişlerdür ki günāhlu kişinün günāhına ikrārı [44a] şefī‘dür ve tevbesi günāhına ikrārı ve i‘tirāfidır: K37a- 9 ve demişlerdür ki günāhlu kişinün günāhına ikrārı ve i‘tirāfidır, N44b- 10 ve demişlerdür ki günāhlı (11) kişinün günāhına ikrārı ‘ayn i‘tirāfidır.

¹⁴⁸¹ İM44a- 2 bir günāhlu kimsenün günāhın bilmedügi ve görmedügi (3) bir başka günāhdur: günāhın bilmemek başka günāhdur N44b- 11.

¹⁴⁸² İM44a- 4 kendünü: kendüyü K37a- 11.

¹⁴⁸³ İM44a- 4 ve eger şerli: eger şer K37a- 13, N44b- 14.

¹⁴⁸⁴ İM44a- 7 ve ‘ākıl naşihāt qabül êdici olmağ gerek: ve ‘ākıl (15) olan ağa naşihāt êdici olmamağ gerek zīrā N44b- 14.

¹⁴⁸⁵ İM44a- 8 gelürise: K37a- 14 gelür, N’de yok.

¹⁴⁸⁶ İM44a- 8 tatludur: tatlı N44b- 16.

¹⁴⁸⁷ İM44a- 9 mülūka: mülük ile K37a- 15.

¹⁴⁸⁸ İM44a- 10 ħāyin: ħāyini N44b- 17.

(13) lâzım ve mühimdür kulüb müncezib olur nesnelere mülâzimet (14) eyleye saḥâvet¹⁴⁸⁹ ve iḥsân halkı kul eder cān u baş terkine (15) sebep olur dērler ki Ḥaḳ sübhānehu ve ta'ālā Ḥazret-i Mūsā'ya (16) 'aleyhi's-selām¹⁴⁹⁰ [K37b] buyurmuşlar ki sâhîri öldürme zîrâ (17) saḥîdür dēyü imdi bu kadar Benî İsrâyl'i¹⁴⁹¹ ızlâl edüp bûta¹⁴⁹² 'ibâdet (18) êtdürmiş iken seḥâsiyiçün öldürme dēnildi¹⁴⁹³ ve mürüvvet (19) daḥı şîfât-ı ḥamîdedendür Behrām bin Hürmüz mülük-ı Sāsāniyye'dendür¹⁴⁹⁴

[İM44b]

(1) dēmiş¹⁴⁹⁵ ki مروت جميع محاسني ya' nî cemî' -i eyi nesneleri (2) cāmî' dür dēmişler¹⁴⁹⁶ ki Ḥaḳ sübhānehu ve ta'ālā mürüvveti¹⁴⁹⁷ bu âyet-i (3) kerîmede cem' êtmışdür قوله إن الله¹⁴⁹⁸ [XVI- 90] ya' nî (5) Allāhu Ta'ālā ḥazreti¹⁴⁹⁹ 'adlile emr eder ve iḥsân ile emr eder (6) ve qarâbet issi fuḳarâya i'tâ etmek emr eder ve fâhiş günâhlardan (7) ve münkerden ve baḡî etmekden ya' nî zamānuḡ imāmına ve ḥalîfesine (8) 'aşı olup ḥurûc etmekden nehy eder bu âyet-i kerîme ile (9) 'amel eden ehl-i mürüvvet olur fütüvvet ni' meti izhâr edüp (10) ve¹⁵⁰⁰ miḥneti gizlemege dērler ve ba'zıları [N45b] dēmiş ki kimse¹⁵⁰¹ incinecek (11) işi men' edüp ve¹⁵⁰² iḥsân êtmeği bezl êtmege ve şikâyeti terk (12) êtmege dērler Yaḥyâ-yı Bermekî ki Benî 'Abbās ḥulefâsına vezîrdür (13) dēmiş ki dünyâdan vēr dünyâ saḡa

¹⁴⁸⁹ N45a- 3 zîrâ saḥâvet.

¹⁴⁹⁰ İM44a- 15 Ḥaḳ sübhānehu ve ta'ālā Ḥazret-i Mūsā'ya (16) 'aleyhi's-selām: Ḥaḳ Ta'ālā Ḥazret-i Mūsā'ya N45a- 5.

¹⁴⁹¹ N45a- 6 saḥîdür dēyü imdi bu kadar Benî İsrâyl'i: saḥîdür bu kadar Benî İsrâyl İM44a- 17.

¹⁴⁹² İM44a- 17 bûta: pûta K37b- 2, N45a- 6.

¹⁴⁹³ İM44a- 18 êtdürmiş iken seḥâsiyiçün öldürme dēnildi: êtdürmişiken seḥâsi içün öldürme dēnildi imdi bundan ma'lûm (8) bir kimsene mü'min ola ve saḥî ola gör ne kadar iḥsânı ola N45a- 7.

¹⁴⁹⁴ İM44a- 19 mülük-ı Sāsāniyye'dendür: mülük-ı Sāsāni'dendür N45a- 9.

¹⁴⁹⁵ İM44b- 1 dēmiş: K37b- 4 dēmişlerdür, N45a- 9 dēmişler.

¹⁴⁹⁶ İM44b- 2 dēmişler: dēmişlerdür N45a- 10.

¹⁴⁹⁷ İM44b- 2 mürüvveti: N'de yok.

¹⁴⁹⁸ K37b- 6, N45a- 11: قوله تعالى

¹⁴⁹⁹ İM44b- 5 Allāhu Ta'ālā ḥazreti: Allāhu Ta'ālā celle şānühü (13) ve 'amme nevālehu kulına N45a- 12.

¹⁵⁰⁰ İM44b- 10 ve: N'de yok.

¹⁵⁰¹ İM44b- 10 dēmiş ki kimse: K37b- 11 dēmişler ki kimse, N45b- 1 dēmişlerdür ki bir kimsene.

¹⁵⁰² İM44b- 11 ve: N'de yok.

müteveccih iken sen andan (14) vèrmeñ ardınca¹⁵⁰³ ol saña müteveccih iken andan nesne nağş étmez ve gèrü (15) dünyādan vèr dünyā yüz çevürüriken zīrā sen anı (16) men‘ édüp vèrmemeñ anı sende bākī kıomaz kim ki yüz tıtıcağ (17) ve dèmişlerdür ki كُن سَخِيًّا وَلَا تَكُن مَبْذُورًا ya‘ nī saħī ol (18) ammā isrāf ‘edici olma وَكُن مَقْتَدِرًا وَلَا تَكُن مَقْتَرًا (19) ya‘ nī ‘adl ‘edici ol her işde i‘tidāl ihtiyār ét¹⁵⁰⁴ tağşīr

[İM45a]

(1) édüp mertebesinden eksük kılıcı¹⁵⁰⁵ olma Sokraťdan rivāyet kılmışdur¹⁵⁰⁶ ki (2) dèmiş¹⁵⁰⁷ sīretlerüñ efdalı gökçek¹⁵⁰⁸ kesb étmeğdür ve infākı (3) daħı i‘tidāl üzre kıılmağdür Hāzret-i [K38a] ‘Alī rağıya’llāhu ‘anhu buyurmuş ki (4) az iħsāndan utanma şöyle maħrūm kıalmağdan utan ve dèmişler¹⁵⁰⁹ ki (5) insāniyyet nedür dèmişler¹⁵¹⁰ ki rif‘at zamānında tevāzu‘ kıılmağdür (6) ve kıudret vağtinde ‘afv étmeğdür ya‘ nī mücrime cezā étmege kıādir iken (7) cürmin ‘afv étmeğdür ve minnetsüz ‘aťā ve iħsān étmeğdür¹⁵¹¹ (8) ba‘zı selef dèmiş ki yed üçdür¹⁵¹² biri yed-i beyzā ya‘ nī ağ el (9) ol budur ki ibtidāen iħsān ve in‘ām ve ‘aťā étmeğdür ve biri (10) yed-i ħađrā ya‘ nī yeşil eldür¹⁵¹³ ol budur ki bir eylik étmiş kimseye (11) [N46a] eylikdür ve biri daħı yed-i sevdādur¹⁵¹⁴ ya‘ nī kıara eldür ol (12) eylüge minnet ile ola¹⁵¹⁵ ol eylik mezmūmdur ve Hāzret-i (13) ‘Alī rağıya’llāhu ‘anhu buyurmuşlardur ki seħā oldur ki evvel (14) iħsān ola ya‘ nī iħsān muķābelesinde olmaya hemān ibtidāen (15) eylik görmedüğü kimseye iħsān ola ve taleb étmeden olan (16) iħsāna seħā dèmezler ödeşmek gibi olur ve iħsān

¹⁵⁰³ K37b- 14, N45b- 4 vèrmeñ ardınca: vèrmeñ İM44b- 14.

¹⁵⁰⁴ İM44b- 19 i‘tidāl ihtiyār ét: i‘tidāl ét N45b- 8.

¹⁵⁰⁵ İM45a- 1 eksük kılıcı: eksük ‘edici N45b- 9.

¹⁵⁰⁶ İM45a- 1 kılmışdur: kılmışlardur N45b- 9.

¹⁵⁰⁷ İM45a- 2 dèmiş: K ve N’de yok.

¹⁵⁰⁸ İM45a- 2 gökçek: K37b- 21 gökçeği, N’de yok.

¹⁵⁰⁹ İM45a- 4 dèmişler: dèmişlerdür N45b- 12.

¹⁵¹⁰ İM45a- 5 dèmişler: buyurmuşlar N45b- 12.

¹⁵¹¹ İM45a- 7 ve minnetsüz ‘aťā ve iħsān étmeğdür: ve daħı minnetsüz ‘aťā ve iħsāndur N45b- 14.

¹⁵¹² İM45a- 8 yed üçdür: seħāyı el ile vèrmek üç dürlüdür N45b- 15.

¹⁵¹³ İM45a- 10 yed-i ħađrā ya‘ nī yeşil eldür: ve biri ħađrā yeşil eldür N45b- 17.

¹⁵¹⁴ İM45a- 11 yed-i sevdādur: ve biri daħı sevdādur N46a- 1.

¹⁵¹⁵ İM45a- 12 eylüge minnet ile ola: eylik (2) minnetile ola N46a- 1.

talebiyle (17) olan ihsāndur¹⁵¹⁶ ol daḥı seḥā degildür belki ḥayādan şadır (18) olur ya' nî utanur daḥı ihsān eder bu daḥı maḳbûl¹⁵¹⁷ degildür (19) İbn-i ' Abbās ḥazretleri daḥı raḍıya'llāhu ' anhu¹⁵¹⁸ ve ' anıṣ-şahābeti ecma' in

[İM45b]

(1) buyurmuşlardur¹⁵¹⁹ ki ' aṭıyye edesin su'āl ve taleb etmedin kaçan (2) senden taleb edseler¹⁵²⁰ daḥı sen verson ol vërdüğün¹⁵²¹ nesne (3) anuḥ yüzi kirāsı olur zîrā su'āl etmekile yüzi şuyın dökmişdür (4) anıñiçün dënilmişdür *اجل النوال ما وصل قبل السؤال* ' aṭānuḥ a' zāmı (5) su'ālden evvel vāşıl olandur bu şi'ri daḥı Ḥazret-i ' Alî'den (6) raḍıya'llāhu ' anhu ve kerrema'llāhu vechehu menḳöldür buyurmuşlar¹⁵²² *مالي كله (7) سأمنح* [K35b] *فأما كريم صنت بالمال عرضه واما لثيم صنت (8) من جاء طالباً واجعله وقفاً على القرض والغرض* *عرضي* (9) *عن لومه* ya' nî ' aṭā ederin ben mālumı¹⁵²³ her taleb edüp gelene ve ben mālumı vaḳf kıılırın (10) ḳarza ve farza vëürin ammā kerim olanuḥ ' ırzını māl ile¹⁵²⁴ (11) [N46b] şaḳların ve mālumı¹⁵²⁵ vëürin cāyiz mālā¹⁵²⁶ iḥtiyācı olıcaḳ ' aṭā etmege (12) kendüde māl olmaya nādāna iḥtiyāc göstere ' ırzın¹⁵²⁷ bezl (13) ede dëyü ve ammā¹⁵²⁸ leyim olana daḥı mālumdan¹⁵²⁹ vëürin kendü (14) ' ırzını şaḳınurın¹⁵³⁰ ve dëmişlerdür ki mālın ḥayrlısı oldur¹⁵³¹ anuḥıla (15) ' ırz şaḳlana İskender-i Zü'l-ḳarneyn ḥazretine

¹⁵¹⁶ K38a- 12, N46a- 6 ihsāndur: ihsān İM45a- 17.

¹⁵¹⁷ K38a- 13, N46a- 7 maḳbûl: maḳbûle İM45a- 18.

¹⁵¹⁸ İM45a- 19 raḍıya'llāhu ' anhu: raḍıya'llāhu ta'ālā ' anhu N46a- 8.

¹⁵¹⁹ İM45b- 1 buyurmuşlardur: buyurmuşlar N46a- 8.

¹⁵²⁰ İM45b- 2 edseler: edseler K38a- 15, N46a- 9.

¹⁵²¹ İM45b- 2 vërdüğün: vërdüğün N46a- 10.

¹⁵²² İM 45b- 5 Ḥazret-i ' Alî'den (6) raḍıya'llāhu ' anhu ve kerrema'llāhu vechehu menḳöldür buyurmuşlar: K38a- 19 Ḥazret-i ' Alî'den raḍıya'llāhu ' anhu ve kerrema'llāhu vechehu (20) menḳöldür buyurmuşlar nazm, Ḥazret-i ' Alî'den menḳöldür ki buyurmuşlardur şi'ri N46a- 13.

¹⁵²³ İM45b- 9 mālumı/ mālumı: mālumı/ mālumı N46a- 16.

¹⁵²⁴ İM45b- 10 ammā kerim olanuḥ ' ırzını māl ile: yā kerim ola anuḥ ' ırzını mālıla N46a- 17.

¹⁵²⁵ İM45b- 11 mālumı: mālumı N46b- 1.

¹⁵²⁶ K38b- 3, N46b- 1 cāyiz mālā: cāyiz ki İM45b- 11.

¹⁵²⁷ İM45b- 12 ' ırzın: ' ırzını K38b- 4, N46b- 2.

¹⁵²⁸ İM45b- 13 ede dëyü ve ammā: ve yā N46b- 2.

¹⁵²⁹ İM45b- 13 mālumdan: mālumı N46b- 3.

¹⁵³⁰ İM45b- 14 şaḳınurın: şaḳınuram N46b- 3.

¹⁵³¹ İM45b- 14 mālın ḥayrlısı oldur: mālın (4) ḥayrlısı oldur ki N46b- 3.

demişlerdür¹⁵³² ki niçün mâlı (16) kenz étmezsin ya' nî şaklayup hazine kılmazsın sayir selâtin ve mülük (17) kılduğı gibi dedi ki benüm künūzum ya' nî şaklu hazinelerüm aşhābundur (18) muşāhiblerüme vērürin mâlı anlarda cem' ederin bir kimse ki¹⁵³³ (19) mâlın şaklaya aşhābın ve ricālin zāyi' kıılır Hāzret-i ' Alī rağıya'llāhu

[İM46a]

(1) ' anhu buyurmuş¹⁵³⁴ ki kenzlerün ḥaseni kulūbuḡ muḥabbetidür Eflaṭun ḥakīm (2) demiş ki devlet vaqtinde kardeşlerinün ve yoldaşlarınuḡ ḥatırın (3) ele alup gönüllerin hoş kılmayıcak zarūreti ve faqrı vaqtinde anı terk (4) ederler devlete müsā'ade kılmazlar ve demişlerdür ki المواسات (5) افضل الاعمال والمدارة اجمل الخصال ya' nî gönül ele getirüp (6) muşāhibleri ile¹⁵³⁵ hoş ḥatırlık etmek ' amellerün efdalidür ve ḥalkıla¹⁵³⁶ (7) müdārā etmek ḥaşletlerün ziyāde güzelidür ve demişlerdür ki bir kimse (8) elini in'ām ile bışt etse ya' nî elin in'āmıla ḥalka döşese (9) anuḡ ni' meti ' ale'd-devām ola ve demişlerdür ki insānı dört (10) [N47a] nesne ref' eder ya' nî mertebesin ziyāde eder biri ' ilm ve¹⁵³⁷ biri ḥilm (11) ve¹⁵³⁸ biri iḥsān ve biri جود الانسان عبد الاحسان ādem iḥsān (12) kulıdır [K39a] kişiyi iḥsān etmek kul eder iḥsān edene¹⁵³⁹ Hāzret-i (13) ' Alī rağıya'llāhu ' anhu buyurmuşlardur ki dünyāda¹⁵⁴⁰ kardeşuḡa ' itāb (14) etmeli olıcak iḥsān etmekile ' itāb et ve in'ām eylemekile¹⁵⁴¹ şerrini def' (15) eyle ve pādişāhlara ma'şiyet ḥuşuşında uymak olmaz emrine ol bābda (16) itā'at etmese cāyizdür¹⁵⁴²

¹⁵³² İM45b- 15 demişlerdür: demişler N46b- 5.

¹⁵³³ İM45b- 18 muşāhiblerüme vērürin mâlı anlarda cem' ederin bir kimse ki: K38b- 10 muşāhiblerüme vērürin mâlı anlardan cem' ederin bir kimse ki, N46b- 7 muşāhiblerüme vērürim zirā mâlı (8) anlardan ötrü cem' ederim bir kimsene.

¹⁵³⁴ İM46a- 1 Hāzret-i ' Alī rağıya'llāhu [46a] ' anhu buyurmuş: K38b- 11 Hāzret-i ' Alī rağıya'llāhu ' anhu buyurmuşlardur, N46b- 9 Hāzret-i ' Alī kerrema'llāhu buyurmuşlardur.

¹⁵³⁵ İM45a- 6 muşāhibleri ile: muşāhiblerile N46b- 14.

¹⁵³⁶ İM45a- 6 ḥalkıla: ḥalka N46b- 15.

¹⁵³⁷ İM45a- 10 ve: N'de yok.

¹⁵³⁸ İM45a- 11 ve/ ve: N'de yok.

¹⁵³⁹ İM45a- 12 kişiyi iḥsān etmek kul eder iḥsān edene: kişiyi iḥsān kul eder N47a- 3.

¹⁵⁴⁰ K39a- 2, N47a- 3 dünyāda: düynede İM46a- 13.

¹⁵⁴¹ İM45a- 14 ' itāb et ve in'ām eylemekile: ' itāb eyle ve in'ām etmekile N47a- 4.

¹⁵⁴² İM45a- 16 cāyizdür: cā'izdür K39a- 4.

Resūlu'llāh şalla'llāhu 'aleyhi ve sellem¹⁵⁴³ bir yere (17) ' asker-i mü'min̄in gönderdi¹⁵⁴⁴ içlerinden birini anlarıñ üzerine¹⁵⁴⁵ (18) em̄ir kıldı ve emr eyledi ki aña muṭī' ve münkād¹⁵⁴⁶ olalar ve em̄ir olan (19) kimse yolda bunlar ile terāzī¹⁵⁴⁷ üzre olmadı bunlara ğāzab edüp

[İM46b]

(1) od yakmak emr etdi yaqdılar¹⁵⁴⁸ ve içine kendüleriñüz atıñ dēyü (2) emr eyledi bunlarıñ ba' zı Resūl bize¹⁵⁴⁹ buña itā' at edüñ dēyü (3) emr eyledi dēyü¹⁵⁵⁰ oda girmek kaçd eddiler ba' zı¹⁵⁵¹ ma' şiyetdür (4) kişi kendüyi āteşe ihtiyārıla¹⁵⁵² atmak olmaz dēyü muhālifet eddiler şonra (5) ol maḥalden gērü gelüp Resūl'e mülākāt olıcağ¹⁵⁵³ aḥvāli hikāyet (6) eddiler Resūlu'llāh şalla'llāhu 'aleyhi ve sellem¹⁵⁵⁴ buyurdı ki eger bunlar oda (7) girseleridi od içinde qalurlarıdı لا طاعة في معصية الله (8) buyurdılar ya' nī ümerāya tā' at¹⁵⁵⁵ yoğdur Allāhu Ta' ālā ma' şiyetde انما الطاعة في المعروف (9) ümerāya itā' at lāzım olmaz¹⁵⁵⁶ illā ma' rūfda ya' nī şer' an (10) ve ' aq̄len münker ve menhī olmayanlarda [N47b] dañı müfārağat ve muhālifet cāyiz¹⁵⁵⁷ (11) degildür Ḥāzret-i ' Alī raḍıya'llāhu ' anhu buyurmuşlardur¹⁵⁵⁸ ki şaḳınuñ (12) ümerāya ve ḥulefāya muhālifet edüp anlardan müfāriğat etmekden (13) zīrā cemā' at-i müsliminden müfārağat eden şeyṭāniçündür

¹⁵⁴³ İM46a- 16 sellim.

¹⁵⁴⁴ N47a- 7 gönderdi ve.

¹⁵⁴⁵ İM46b- 17 anlarıñ üzerine: anlar N47a- 7.

¹⁵⁴⁶ İM46b- 18 muṭī' ve münkād: muṭī' N47a- 8.

¹⁵⁴⁷ İM46b- 19 bunlar ile terāzī: bunlarıla terāḥī N47a- 8.

¹⁵⁴⁸ İM46b- 1 emr etdi yaqdılar: emr eyledi N47a- 9.

¹⁵⁴⁹ İM46b- 2 bunlarıñ ba' zı Resūl bize: bunlardan ba' zı bize Resūlu'llāh şalla'llāhu 'aleyhi ve sellem N47a- 10.

¹⁵⁵⁰ İM46b- 2 dēyü: N'de yok.

¹⁵⁵¹ N47a- 11 ve ba' zı.

¹⁵⁵² İM46b- 4 āteşe ihtiyārıla: ihtiyārıla āteşe N47a- 12.

¹⁵⁵³ İM46b- 5 Resūl'e mülākāt olıcağ: Resūlu'llāh şalla'llāhu 'aleyhi ve sellem ḥāzretine (14) mülākāt olıcağ N47a- 13.

¹⁵⁵⁴ İM46b- 6 Resūlu'llāh şalla'llāhu 'aleyhi ve sellim, K39a- 13 Resūlu'llāh'dan şalla'llāhu 'aleyhi ve sellem, N47a- 14 Resūlu'llāh şalla'llāhu 'aleyhi ve sellem.

¹⁵⁵⁵ İM46b- 8 tā' at: itā' at K39a- 15.

¹⁵⁵⁶ İM46b- 8 buyurdılar ... (9) lāzım olmaz: dēyü buyurdılar ya' nī ümerāya itā' at (17) lāzım olmaz N47a- 16.

¹⁵⁵⁷ İM46b- 8 cāyiz: cā' iz K39a- 17.

¹⁵⁵⁸ İM46b- 11 buyurmuşlardur: buyurmuşlar N47b- 2.

koyn¹⁵⁵⁹ (14) sürisinden hâric kalan kurdüçündür¹⁵⁶⁰ pâdişâhlar katında olan (15) cemâ'at-i müsliminden müfârağat etmek olmaz¹⁵⁶¹ pâdişâhuñ¹⁵⁶² ba'zı zulmiyile Hâzret-i (16) 'Alî radîya'llâhu 'anhu bu kelâmı buyurdı [K39b] dañı¹⁵⁶³ dediler ki (17) meger ki havâric fi'li ve mezhebi üzre olanlar ile olıcağ (18) anları katlı eylemek ve ol mağûle¹⁵⁶⁴ ümerâya muhâlifet eylemek ve aña (19) mütâbi'at eden cemâ'atden müfâriğat eylemek câyizdür¹⁵⁶⁵ ve dañı vâlî

[İM47a]

(1) olanlar¹⁵⁶⁶ gerekdür ki bir 'abda tākati yētmedügi maşlahatı emr (2) etmeyeler muhâlifet edicek 'özri olur ve leyim olanları ilerü çeküp (3) halk üzre hâkim kılmamak gerek¹⁵⁶⁷ demişlerdür¹⁵⁶⁸ ki اذا ساد (4) اللئام باد الكرام ya'ni kaçan leyim olanlar kavım içinde seyyid olsalar (5) kirâm ya'ni kerîmler helâk olurlar¹⁵⁶⁹ ve dañı demişlerdür ki اذا (6) ارتفع الوضيع اتضع الرفيع alçağ kimseler¹⁵⁷⁰ mürtefi' olsa (7) yüksek kimseler¹⁵⁷¹ alçağ olur nizâm-ı 'âleme ihtilâl olur (8) دولة الاشرار محنة الاخيران şerlülerüñ devleti hayrlularuñ¹⁵⁷² (9) miñnetidür ammâ be-her-hâl¹⁵⁷³ emr-i Hâk'ka mümkün olduğça itâ'at gerek¹⁵⁷⁴ (10) İbrâhîm bin Edhem hâzretleri rahmetu'llâhi ta'âlâ¹⁵⁷⁵ buyurmuşlar ki (11) ben tâ'at üzerine olup cehenneme girmek hayrludur [N48a] Allâhu (12) Ta'âlâ'ya 'âşî olup

¹⁵⁵⁹ İM46b- 8 koyın: koyun K39a- 20.

¹⁵⁶⁰ İM46b- 14 hâric kalan kurdüçündür: hâric kıla ol kalan koyun kurd içündür N47b- 4.

¹⁵⁶¹ İM46b- 14 pâdişâhlar katında olan (15) cemâ'at-i müsliminden müfârağat etmek olmaz: K ve N'de yok.

¹⁵⁶² İM47b- 15 pâdişâhuñ: pâdişâhlarıñ N47b- 4.

¹⁵⁶³ İM46b- 16 dañı: N'de yok.

¹⁵⁶⁴ İM46b- 17 olanlar ile olıcağ (18) anları katlı eylemek ve ol mağûle: olalar öyle olıcağ anları (7) katlı etmek o mağûle N47b- 6.

¹⁵⁶⁵ İM46b- 19 müfâriğat eylemek câyizdür: K39b- 3 müfâriğat eylemek câ'izdür, N47b- 8 müfâriğat câyizdür.

¹⁵⁶⁶ İM47a- 1 olanlar: olanlarıñ N47b- 1.

¹⁵⁶⁷ İM47a- 3 gerek.

¹⁵⁶⁸ İM47a- 3 demişlerdür: demişler N47b- 10.

¹⁵⁶⁹ İM47a- 5 olurlar: olur N47b- 12.

¹⁵⁷⁰ İM47a- 6 kimseler: kimseneler N47b- 13.

¹⁵⁷¹ İM47a- 7 kimseler: kimseneler N47b- 13.

¹⁵⁷² N47b- 8 ya'ni şerlülerüñ devleti hayrlularıñ.

¹⁵⁷³ İM47a- 9 be-her-hâl: be-her tağdîr N47b- 15.

¹⁵⁷⁴ İM47a- 9 gerek.

¹⁵⁷⁵ İM47a- 10 rahmetu'llâhi ta'âlâ: rahmetu'llâhi ta'âlâ (17) 'aleyhi N47b- 16.

cennete girmekden ve Hâzret-i ‘Alî rağıya’llâhu (13) ‘anhu¹⁵⁷⁶ buyurmuşlar ki bir kimse¹⁵⁷⁷ dilerise ki Allâhu Ta‘âlâ’ya mu‘î‘ (14) olup mâlsız¹⁵⁷⁸ ğanı̄ ola ve ‘usretsüz ‘azîz ola ve salţanat (15) sız¹⁵⁷⁹ itâ‘at bula zillet-i ma‘şiyetden¹⁵⁸⁰ çıksun ‘izzet ü tã‘ate girsün (16) bir kimse kim¹⁵⁸¹ Hâĸ sübhânehu ve ta‘âlâya¹⁵⁸² itâ‘at ‘izzetiyle¹⁵⁸³ mu‘azzez ola bu (17) zikr olunan hâller aña müyesser olur¹⁵⁸⁴ Allâhu Ta‘âlâ hâzreti¹⁵⁸⁵ cümle mü’minler (18) ile kendüye maĸz-ı rızâsıyîĸün itâ‘at ve tã‘at edenlerden (19) kıla âmîn¹⁵⁸⁶ **ravza-yı râbi‘a**¹⁵⁸⁷ **cihâdda ya‘nî kâfir**¹⁵⁸⁸ **ile ğazâda ve katilde**

[İM47b]

(1) **ve şehâdetde ve ĸarb ve şulĸde ve silâhlarda ve hezîmetde ya‘nî şınmaĸda** (2) **ve şecâ‘atde ve cübünde ya‘nî ĸorĸmaĸlıĸda**¹⁵⁸⁹ **ve bunlara münâsib olanlarda** (3) **dur [K40a]** Ebû Hureyre rağıya’llâhu ‘anhu¹⁵⁹⁰ rivâyet kıılır Hâzret-i Resûl'den (4) şalla’llâhu ‘aleyhi ve sellem¹⁵⁹¹ buyurmuşlar ki Allâhu Ta‘âlâ kefîl olur (5) yolında cihâd eyleyenlere ve mu‘âvenet etmegi iki yerde¹⁵⁹² biri ‘iffet taleb (6) edenlere mu‘âvenet etmek biri mükâtib olana mu‘âvenet etmegi¹⁵⁹³ (7) ki mâl¹⁵⁹⁴ edâ

¹⁵⁷⁶ İM47a- 12 rağıya’llâhu (13) ‘anhu: rağıya’llâhu ta‘âlâ ‘anhu N48a- 2.

¹⁵⁷⁷ İM47a- 12 bir kimse: bir kimsene N48a- 2.

¹⁵⁷⁸ İM47a- 14 mâlsız: mâlsuz N48a- 2.

¹⁵⁷⁹ İM47a- 14 ‘azîz ola ve salţanat (15) sız: ‘izzet bula ve salţanatsuz N48a- 3.

¹⁵⁸⁰ İM47a- 14 zillet-i ma‘şiyetden: ma‘şiyetden N48a- 3.

¹⁵⁸¹ İM47a- 16 kimse kim: kimsene N48a- 4.

¹⁵⁸² N48a- 4 Hâĸ sübhânehu ve ta‘âlâya: K39b- 16 Hâĸ sübhânehu ve ta‘âlâ, İM47a- 16 Hâĸ sühân ve ta‘âlâ.

¹⁵⁸³ İM47a- 16 itâ‘at ‘izzetiyle: itâ‘at (5) etse ‘izzetiyle N48a- 4.

¹⁵⁸⁴ İM47a- 17 olur: ola N48a- 5.

¹⁵⁸⁵ İM47a- 17 Allâhu Ta‘âlâ hâzreti: Hâĸ Ta‘âlâ hâzreti K39b- 17, N48a- 5-6.

¹⁵⁸⁶ N48a- 7 âmîn biĸürmeti seyyidü’l-mürselîn.

¹⁵⁸⁷ İM47a- 19 ravza-yı râbi‘a: K39b- 19 dördinci ravza, N48a- 7 dördinci ravza zanda ve firâsetde.

¹⁵⁸⁸ İM47a- 19 kâfir: kâfirler N48a- 8.

¹⁵⁸⁹ İM47b- 2 ĸorĸmaĸlıĸda: ĸorĸlıĸda N48a- 10.

¹⁵⁹⁰ İM47b- 3 rağıya’llâhu ‘anhu: rağıya’llâhu ta‘âlâ ‘anhu N48a- 11.

¹⁵⁹¹ İM47b- 3 Hâzret-i Resûl'den (4) şalla’llâhu ‘aleyhi ve sellem: K40a- 1 Hâzret-i Resûlu’llâh şalla’llâhu ‘aleyhi ve sellem, N48a- 11 Hâzret-i (12) Resûlu’llâh şalla’llâhu ‘aleyhi ve sellem hâzretinden.

¹⁵⁹² N48a- 13 mu‘âvenet etmegi (14) iki yerde: İM47b- 5 mu‘âvenet etmek, K40a- 3 mu‘âvenet etmege.

¹⁵⁹³ N48a- 15 mu‘âvenet etmegi: İM47b- 6 mu‘âvenet etmek: K40a- 4 mu‘âvenet.

¹⁵⁹⁴ İM47b- 7 ki mâl: gibi mâlın N48a- 15.

tmek dileye Mañur ibn-i¹⁵⁹⁵  Ammr hlk gz tmege (8) kndururud¹⁵⁹⁶ bir htun bun iidp iki zvbesin (9) ya n iki gs alarn¹⁵⁹⁷ kesp eyitdi ki [N48b] iy İbn-i  Ammr (10) hlk gzya kndurursn ben  cizenn kdretm ytdgi (11) bu alarumdur senn zerne atdum¹⁵⁹⁸ billhi f-sebli'llhi (12) gzilern atlarına baĝ klasn ola ki¹⁵⁹⁹ Hk sbhnehu (13) ve ta l ben za fe  iye criyesin yarlıĝaya¹⁶⁰⁰ raĝmet (14) de ddi meclisde¹⁶⁰¹ olanlar aĝladlar anu hsn-i (15) i tikdna in tdiler Resl'den alla'llhu  aleyhi ve sellem¹⁶⁰² (16) mervdr ki buyurmlar dmene mlkt isteme Allhu Ta l (17) dan  fiyet tleb eyle kaan dmene mlkt tsenz (18) iddete¹⁶⁰³ belya abr dn ve biln taĝkk ki¹⁶⁰⁴ cennet (19) kllar glgeleri altnadur ya n vallhu a lem¹⁶⁰⁵ cennete vule

[İM48a]

(1) sebep kfirler ile¹⁶⁰⁶ cihd ve muĝtele dp kllara krib olmaĝdur (2) anca ba sa detllere hdet myesser olup cennete vl olur¹⁶⁰⁷ (3) Reslu'llh alla'llhu  aleyhi ve sellem¹⁶⁰⁸ hlkn ziyde ec atlı (4) siyidi hdi-i erflerinde buyurur¹⁶⁰⁹ ki ben nsun zerine (5) drt nesne ile artuĝ ve glib oluturum birisi¹⁶¹⁰ (6) seĝ birisi¹⁶¹¹

¹⁵⁹⁵ İM47b- 7 ibn: bin N48a- 15.

¹⁵⁹⁶ İM47b- 7 gz tmege (8) kndururud: gzya kndurup N48a- 16.

¹⁵⁹⁷ İM47b- 9 iki gs alarn: K40a- 6 iki gs alarn, N48a- 17 iki gssn alarndan.

¹⁵⁹⁸ İM47b- 10 hlk gzya kndurursn ben  cizenn kdretm ytdgi (11) bu alarumdur senn zerne atdum: hlk gzya kndurursn an iidp bir nesneye (2) iĝtidrum olmaĝn el-muĝy-yi mmelek muĝtezsnca bu iki gs ki (3) alarumdur kesp saĝa getrp vrdm ki N48b- 1.

¹⁵⁹⁹ İM47b- 12 ola ki: t ki N48b- 4.

¹⁶⁰⁰ İM47b- 13 yarlıĝaya: daĝ anlarn hrmetine yarlıĝayup N48b- 5.

¹⁶⁰¹ İM47b- 14 meclisde/ anu: meclis/ ol misknn N48b- 6.

¹⁶⁰² İM47b- 15 Resl'den alla'llhu  aleyhi ve sellim: Reslu'llh alla'llhu  aleyhi ve sellemden N48b- 7.

¹⁶⁰³ İM47b- 18 iddete: iddetde N48b- 9.

¹⁶⁰⁴ İM47b- 18 taĝkk ki: N'de yok.

¹⁶⁰⁵ İM47b- 19 vallhu a lem: Allhu a lem K40a- 14, N48b- 10.

¹⁶⁰⁶ İM48a- 1 kfirler ile: kfirile N48b- 10.

¹⁶⁰⁷ İM48a- 2 olur: olurlar N48b- 12.

¹⁶⁰⁸ İM48a- 3 sellim.

¹⁶⁰⁹ İM48a- 4 buyurur: buyururlar N48b- 14.

¹⁶¹⁰ İM48a- 5 oluturum birisi: K40a- 18 oluturum birisi, N48b- 15 olurum biri.

¹⁶¹¹ İM48a- 6 birisi/ birisi/ birisi: ve biri/ ve birisi/ ve birisi N48b- 15.

şecâ' at birisi keşret-i cimâ' birisi şiddet-i batş (7) Allāhu Ta'ālā emriyle¹⁶¹² mu'āheze ve 'iķāb  tmegi ve Hāķ Ta'ālā'nun emrini¹⁶¹³ kuvvet (8) ve şiddetle tutmaķ ve daķı Resūlu'llāh şalla'llāhu 'aleyhi ve sellem¹⁶¹⁴ [N49a] buyur (9) mişlardur ki الحرب خدعة ya' nī cenk aldamadur [K40b] T rkī (10) lisānda meşel olmuşdur¹⁶¹⁵ erlik on toķuzı h le ğazā  deriken (11) kāfir ile maķallinde hud' a kılmaķ cāyizd r¹⁶¹⁶ ve nās iķinde vardur ki (12) eydirler¹⁶¹⁷ اذا لم تغلب فأخلب ya' nī sen ğālib olmayıcaķ hud' a (13) ve h le kıl demek olur ve daķı demişlerd r ki خادم في الحرب (14) من ألف فارس يا' nī cenk iķinde bir ehl-i harem ya' nī (15) ehl-i zabt ve tedb r hayrludur biņ atludan z rā atlu ya¹⁶¹⁸ (16) on ya yigirmi kimse depeleye ammā gāh olur ki bir ehl-i (17) harem ya' nī ehl-i zabt ve h sn-i tedb r h sn-i zabt¹⁶¹⁹ sebebiyle bir (18) 'askeri şabır demişlerd r ki şeci' olmaz ol kişi ki¹⁶²⁰ (19) 'āfiyet fikir eyleye gerçi şecā' at b yled r ammā kemāl-i

[ M48b]

(1) iķtiyā'  tmekded r¹⁶²¹ i' tidāl merğ bdur ve maķāmında şabr gerek (2) d r¹⁶²² gāh olur¹⁶²³ maķl b hāşıl olmaz illā şabr eyle Ben  Muhalleb (?) (3) v zerādandur Ben  'Abbās h l felerine¹⁶²⁴ demişler ki neyile  rişd n z (4) bu mertebeye demişler ki şabr ile¹⁶²⁵ ve zamānında girekd r¹⁶²⁶ ki (5) bir maķl buņ huş line yaraķ  deler¹⁶²⁷ bir yıl yaraķ bir g n gerek¹⁶²⁸ (6) ammā bu daķı vardur ki Hāķ s bhānehu ve ta'ālā¹⁶²⁹ bir emri

¹⁶¹²  M48a- 7 emriyle: emri ile K40a- 19.

¹⁶¹³ N48b- 16 'iķāb  tmegi ve Hāķ Ta'ālā'nun (17) emrini: 'iķāb  tmeli kimseye  M48a- 7.

¹⁶¹⁴  M48a- 8 sellim.

¹⁶¹⁵  M48a- 9 T rkī (10) lisānda meşel olmuşdur: ve T rkī lisānda meşh rdur N49a- 2.

¹⁶¹⁶  M48a- 11 cāyizd r: cā'izd r K40b- 2.

¹⁶¹⁷  M48a- 12 eydirler: eyd rler K40b- 3.

¹⁶¹⁸  M48a- 15 ya (16) /ya: yā/ yā K40b- 5, N49a- 7.

¹⁶¹⁹ N49a- 8: ve h sn-i zabt.

¹⁶²⁰  M48a- 18 demişlerd r ki şeci' olmaz ol kişi ki: demişlerd r şeci' olmaz ol kimsene ki N49a- 9.

¹⁶²¹  M48b- 1  tmekded r:  tmekd r N49a- 10.

¹⁶²²  M48b- 1 girek (2) d r.

¹⁶²³ N49a- 11 olur ki.

¹⁶²⁴  M48b- 3 h l felerine/ neyile: h lifeye/ ne ile K40b- 11.

¹⁶²⁵  M48b- 4 şabr ile: şabrıla N49a- 13.

¹⁶²⁶  M48b- 4 girekd r ki.

¹⁶²⁷ N49a- 14 yaraķ  deler ki.

¹⁶²⁸  M48b- 5 girek.

naşīb kılmayıcak (7) yarağuş dağı fāyidesi¹⁶³⁰ olmaz anıñıçün demişlerdür ki لا (8) انقضت المدة لم ينفع العدة ya' nī kaçan müddet dükense (9) 'udde ya' nī yarağ nāfi' olmaz Hārūnu'r-reşīd halīfe (10) 'Abdu'l-melik bin Şālih'i [N49b] bir 'asker üzerine emīr kıldı ve naşīhat (11) eyledi dēdi¹⁶³¹ ki sen Allāhu Ta'ālā'nun tācirisin kullar için (12) sen muđārebe éder kimse gibi aşşı gördüğün¹⁶³² vaqtin aşşı taḥşīl (13) eyle re's-i mālı¹⁶³³ ḥıfz eyle aña zarar gelmesün fāyide¹⁶³⁴ ve aşşı (14) taleb éderiken şaḥın ki¹⁶³⁵ aşıl mālı zāyi' kılasın 'asker (15) üzerine vālī olan dağı gerekdür¹⁶³⁶ ki ğanīmet ṭama'ından (16) 'askere zarar getürmeye ḥıfz bābında¹⁶³⁷ ziyāde ihtiyāṭ kıla (17) İskender-i Zū'l-ḳarneyn [K41a] ekşer cenk maḥallinde kendüsi (18) bizzāt mübāşir olursız dēyene eydürdi¹⁶³⁸ ki inşāf degil (19) dūr ki¹⁶³⁹ benüm ḳavmüm benümiçün cenk ve muḳātele édeler

[İM49a]

(1) ben bunlar için muḳāteleyi¹⁶⁴⁰ terk édem dēridi ve dağı mervīdür¹⁶⁴¹ (2) الحزر لا يغني الدر ya' nī şaḥınmağ ḳaderde olan nesneyi def' (3) eylemez gerçi¹⁶⁴² maḥallinde ḥazer dağı merğūbdur illā be-her-ḥāl taḳdīrde (4) dağı olan olur ḳorḳaklığuş dağı fāyidesi yoḳdur¹⁶⁴³ ve dağı İskender'den (5) rivāyet étmişlerdür ki bir maḥalde maḥārebe ḳaşdın eyledi (6) ol maḥalde nisāyile muḳātele¹⁶⁴⁴ étmek lāzım oldı İskender muḳāteleden¹⁶⁴⁵

¹⁶²⁹ İM48b- 6 bu dağı vardır ki Ḥaḳ sübhānehu ve ta'ālā: bu dağı vardır Ḥaḳ (15) ta'ālā N49a- 14.

¹⁶³⁰ İM48b- 7 fāyidesi: fā'idesi K40b- 14.

¹⁶³¹ İM48b- 11 dēdi: N'de yok.

¹⁶³² İM48b- 12 kimse gibi aşşı gördüğün: gibi aşşı gördüğün N49b- 2.

¹⁶³³ N49b- 3 ve re's-i mālı.

¹⁶³⁴ İM48b- 13 fāyide: fā'ide K40b- 19.

¹⁶³⁵ İM48b- 14 ki: N'de yok.

¹⁶³⁶ İM48b- 15 girekdür.

¹⁶³⁷ K40a- 21, N49b- 6 bābında: yanında İM48b- 16.

¹⁶³⁸ İM48b- 18 mübāşir olursız dēyene eydürdi: K41a- 1 mübāşir olurıdı eydürdi, N49b- 7 mübāşir olurıdı dēr idi.

¹⁶³⁹ İM48b- 19 ki/ benümiçün: N'de yok/ benüm için N49b- 8.

¹⁶⁴⁰ İM49a- 1 muḳāteleyi: muḳātele N49b- 8.

¹⁶⁴¹ N49b- 9 mervīdür ki.

¹⁶⁴² İM49a- 3 gerçi: egerçi N49b- 10.

¹⁶⁴³ İM49a- 4 dağı olan olur ḳorḳaklığuş dağı fāyidesi yoḳdur: olan olur ḳorḳaklık dağı fāyide (12) étmez N49b- 11.

¹⁶⁴⁴ İM49a- 6 muḳātele: muḥārebe K41a- 6, N49b- 13.

¹⁶⁴⁵ İM49a- 7 muḳāteleden: muḥārebe N49b- 14.

(7) ferāgat kıldı dēdi ki bunlara ġālib olsa¹⁶⁴⁶ bize fahr ētmek (8) olmaz eger anlar bize ġālib olurisa¹⁶⁴⁷ ebede'd-dehr fezāhat (9) ve rüsvāyılık olur ve Keyhüsrev'den menķüldür¹⁶⁴⁸ dēmiş ki (10) ziyāde haṭā 'azīm haṭā şulḥ taleb eden kimselerile¹⁶⁴⁹ (11) muḥārebe ve muḳātele ētmekdür ḥarb muḥkem ve şarp işdür (12) [N50a] ve şulḥ emīnlıkdür ve şenlıkdür taḥkīk oldur ki her nesne (13) nūḡ bir maḳāmı vardır maḳāmında olıcaḡ ḥūbdur maḳām (14) vardır¹⁶⁵⁰ şulḥ ḥayrdur maḳām vardır ki muḳātile ḥayrdur¹⁶⁵¹ eger (15) çı ظاهر ا سفك دم واذهاق روح dur ya' nī ḳan dōkmek (16) ve rūḡ çıkarmaḡdur lakin mālı ḥayr olıcaḡ fesādı şalāḥa (17) mübeddel olur 'Amr bin¹⁶⁵² 'Āş Mu'āviye'den ḥalīfe iken su'āl ētdi (18) ba'z-ı evḳātında senden iḳdām görürin şecā' atüḡe¹⁶⁵³ ḥükm ēderin (19) ve ba'z-ı evḳātında ḳaçarsın ḥükm ēderin¹⁶⁵⁴ ki cebān ya' nī ḳorḳaḡ olasın¹⁶⁵⁵

[İM49b]

(1) dēdi ki fırsat bulıcaḡ bahādur olurun ḳaçan¹⁶⁵⁶ fırsat olmayıcaḡ (2) ḳorḳaḡ olurun İbn-i Ḳurtı'den su'āl ētmişler zekāvetden dēmiş ki (3) تجرع الغصة وتوقع الفرصة ya' nī¹⁶⁵⁷ zekāvet oldur ki ġuşşa (4) yudup fırsat ummaḡdur ḳorḳaḡlık¹⁶⁵⁸ aşıl ol vaḳtdür ki fırsat (5) ola daḡı iḳdām ēdmeye¹⁶⁵⁹ ammā fırsat olmayıcaḡ [K41b] yerinde ḳaçmaḡ (6) daḡı erlıkdendür¹⁶⁶⁰ dērler Efrāsiyāb'dan rivāyet ētmişler ki dēmiş¹⁶⁶¹ (7) bahādır sev¹⁶⁶² ḥattā

¹⁶⁴⁶ K41a- 8, N49b- 14 olsaḡ: olasuz: İM49a- 7.

¹⁶⁴⁷ İM49a- 8 ġālib olurisa: ġālib olsa N49b- 15.

¹⁶⁴⁸ N49b- 16 menķüldür ki.

¹⁶⁴⁹ İM49a- 10 'azīm haṭā şulḥ taleb eden kimselerile: 'azīm şulḥ eden kimselerile N49b- 17.

¹⁶⁵⁰ İM49a- 13 maḳāmında olıcaḡ ḥūbdur maḳām (14) vardır: N50a- 2 maḳām vardır ki, K'de yok.

¹⁶⁵¹ İM49a- 14 ḥayrdur: ḥayrlıdur N50a- 2.

¹⁶⁵² İM49a- 17 bin: ibn N50a- 5.

¹⁶⁵³ İM49a- 18 şecā' atüḡe: şecā' atile K41a- 16.

¹⁶⁵⁴ İM49a- 19 ve ba'z-ı evḳātında ḳaçarsın ḥükm ēderin: K'de yok.

¹⁶⁵⁵ İM49a- 18 senden iḳdām görürin ... (19) ḳorḳaḡ olasın: benden aḳdem görürüm şecā' atile ḥükm ēdüp ki recbān (7) ya' nī ḳorḳaḡ olursun N50a- 6.

¹⁶⁵⁶ N50a- 8 ḳaçan ki.

¹⁶⁵⁷ N50a- 9 ya' nī fırsat.

¹⁶⁵⁸ İM49b- 4 ḳorḳaḡlık: ḳorḳuluḡ N50a- 10.

¹⁶⁵⁹ İM49b- 5 daḡı iḳdām ēdmeye: K41a- 21 daḡı iḳdām ētmeye, N50a- 11 iḳdām ētmeye.

¹⁶⁶⁰ İM49b- 5 ḳaçmaḡ (6) daḡı erlıkdendür: daḡı ḳaçmaḡ ġāyet erlıkdür N50a- 12.

¹⁶⁶¹ İM49b- 6 rivāyet ētmişler ki dēmiş: rivāyet ētmişlerdür ki (13) eyitmiş N50a- 12.

düşmen dağı olurısa belki gāh vāki^c olur ki¹⁶⁶³ düşmeni (8) bir bahādıra fırsat bulsa¹⁶⁶⁴ bahādırlığına kıyamaz ^cafv eder¹⁶⁶⁵ (9) ve qorqağı kimse¹⁶⁶⁶ sevmez hattā anası dağı yerinde olur ki¹⁶⁶⁷ (10) kişiye¹⁶⁶⁸ qorqaqlığıyüçün anası dağı qaqrır demişlerdür mağallinde (11) şabur gerek الفرج الصبر مفتاح الفرج şabr tarlıqlardan [N50b] hālāşa (12) sebebdür demişlerdür ki mīknātis nice demür çekmek hāşşa (13) sıdur¹⁶⁶⁹ şabruñ hāşşası dağı toğrı ve murāda ve şavli (14) kendüye çeker İbn-i ^cAbbās'a¹⁶⁷⁰ demişler ki vaşf eyle şecā^c ati (15) ve qorqaqlığı ve cūdı ve buhlı buyurmuşlar ki şücā^c ¹⁶⁷¹ oldur ki (16) bilmedügi kimse ile muqātele¹⁶⁷² éde ve¹⁶⁷³ qorqaq oldur ki ^cavretinden (17) dağı muhārebe vaqtinde qaça ve cevād¹⁶⁷⁴ ya^c nī cömerd oldur ki (18) kendüye lāzım olmayanuñ dağı haqqın vère¹⁶⁷⁵ bañıl oldur ki¹⁶⁷⁶ (19) kendi¹⁶⁷⁷ nefsinden bile men^c éde Allāh için vère¹⁶⁷⁸ demişler ki cūbn ya^c nī qorqaqlıq¹⁶⁷⁹

[İM50a]

(1) ecel-i maqtū^c uñ te'ħirine ħarişlıqdur ve şereh ya^c nī me'külāta ve (2) meşrubāta¹⁶⁸⁰ muhaşşal ğidā olanlara ħarişlıq rızq-ı maqtū^c uñ (3) tağyirine ve tebeddüline ħarişlıqdur bundan ziyāde yaramaz¹⁶⁸¹ kim vardur ki¹⁶⁸² (4) Allāhu Ta^c ālā'nuñ qaderinde maqtū^c ve

¹⁶⁶² İM49b- 7 sev: K 41b- 2 severin, N50a- 13 severem.

¹⁶⁶³ K41b- 2 düşmen dağı olurısa belki gāh vāki^c olur ki: İM49b- 7 düşmen dağı belki gāh vāki^c olur, N50a- 13 düşmeni dağı olur ise belki gāh (14) vāki^c olur ki.

¹⁶⁶⁴ İM49b- 8 bir bahādıra fırsat bulsa: bahādıra fırsat bulup N50a- 14.

¹⁶⁶⁵ İM49b- 8 kıyamaz ^cafv eder: K41b- 3 kıyamaz ^cafv ederin, N50a- 15 kıymayup ^cafv ederin.

¹⁶⁶⁶ İM49b- 9 kimse: kimsene N50a- 15.

¹⁶⁶⁷ İM49b- 8 olur ki: oldur ki K41b- 4.

¹⁶⁶⁸ İM49b- 10 kişiye/ demişlerdür: oğlına/ demişler ki N50a- 16.

¹⁶⁶⁹ İM49b- 12 hāşşa (13) sıdur: hāşşası ise K41b- 7, N50b- 1.

¹⁶⁷⁰ K41b- 7, N50b- 3 İbn-i ^cAbbās'a: İbn-i ^cAbbās İM49b- 14.

¹⁶⁷¹ İM49b- 15 şücā^c: şecā^c at K41b- 9, N50b- 4.

¹⁶⁷² K41b- 10 N50b- 4 muqātele: muqābele İM49b- 16.

¹⁶⁷³ N50b- 5 ve dağı.

¹⁶⁷⁴ İM59b- 17 cevād: cūd N50b- 6.

¹⁶⁷⁵ İM49b- 18 vère: vère ve K41b- 12.

¹⁶⁷⁶ İM49b- 18 kendüye lāzım olmayanuñ dağı haqqın vère bañıl oldur ki: N'de yok.

¹⁶⁷⁷ İM49b- 16 kendi: kendü K41b- 12.

¹⁶⁷⁸ N50b- 6 Allāh için vère: İM ve K'de yok.

¹⁶⁷⁹ İM49b- 19 qorqaqlıq: qorkulıq N50b- 7.

¹⁶⁸⁰ İM50a- 1 me'külāta ve (2) meşrubāta: meşrubāta ve me'külāta N50b- 8.

¹⁶⁸¹ İM50a- 3 yaramaz: yaramazlıq N50b- 9.

meczûm olan eceli ve rızkı (5) tebdîl etmek taleb ede¹⁶⁸³ Hürmüz'e Behrâm'ıla¹⁶⁸⁴ muhârebe zamânında demişler ki (6) yarağuş nedür demiş ki benüm yarağuş kalbümün şebâtıdur ve râ'imün (7) aşâleti ve eylügidür ve kılıcımuş demüridür ve hâlîkumuş nuşretidür (8) İbn-i Rûmî demiş ki hiç kimseye hazır fâyide olmaz¹⁶⁸⁵ seyfile dirhemden (9) yeg seyfile düşmeden hayfin alur dirhemile maşlahatın ve hâcetin¹⁶⁸⁶ (10) bitürir zü'l-fikâr ki bir meşhûr [K42a] kılıçdur Hâzret-i 'Alî'den (11) sonra rağıya'llâhu 'anhu¹⁶⁸⁷ evlâdına mirâş kaldı (12) hattâ Benî 'Abbâs'a¹⁶⁸⁸ erişdi Aşma'î eydür Hârûn hâlîfeyi gördüm bir kılıç (13) [N51a] tağmış eyitdi ki zü'l-fikârı görmek ister misin dedüm ki (14) ne' am dedi¹⁶⁸⁹ çıkar imdi gör çıkardum gördüm on sekiz (15) fıkrâ üzre her bir fıkrası âdem zâhrındağı¹⁶⁹⁰ fıkraya benzer (16) fıkrâ deyü¹⁶⁹¹ onurga kemüğine derler anıñiçün zü'l-fikâr (17) demişler ki fıkralar issi olduğıiçün demişler ki Belkîs (18) Hâzret-i Süleymân 'aleyhi's-selâma¹⁶⁹² yedi kılıç hediye getürdi (19) birisi zü'l-fikâr idi sonra Resûlu'llâh şalla'llâhu

[İM50b]

(1) 'aleyhi ve sellem¹⁶⁹³ hâzretine vâşıl oldu Hâzret-i 'Alî'den mervîdür¹⁶⁹⁴ buyurmuşlar ki (2) mevtün¹⁶⁹⁵ ziyâde ekremi katıldür ol Tağrı (3) hağkı ki benüm rûhum anuğ

¹⁶⁸² İM50a- 3 ki: N'de yok.

¹⁶⁸³ İM50a- 5 tebdîl etmek taleb ede: taleb etmek tebdîl ede N50b- 11.

¹⁶⁸⁴ İM50a- 5 Behrâm'ıla: Behrâm ile K41b- 17.

¹⁶⁸⁵ İM50a- 5 hiç kimseye hazır fâyide olmaz: K41b- 19 hiç bir (20) kimseye çalma fâ'ide olmaz, N50b- 14 hiç bir kimseneyi çalmada fâyide olmaz.

¹⁶⁸⁶ K41b- 21, N50b- 15 maşlahatın ve hâcetin: maşlahatın hâcâtın İM50a- 5.

¹⁶⁸⁷ İM50a- 11 rağıya'llâhu 'anhu: N'de yok.

¹⁶⁸⁸ İM50a- 12 Benî 'Abbâs'a: Benî 'Abbâsiyye'ye K42a- 2, N50b- 17.

¹⁶⁸⁹ N51a- 2 dedi ki.

¹⁶⁹⁰ İM50a- 14 gördüm on sekiz (15) fıkrâ üzre her bir fıkrası âdem zâhrındağı: K42a- 4 on sekiz (15) fıkrâ her bir fıkrası âdem zâhrındağı, N51a- 2 on sekiz fıkrası var her fıkrası (3) âdem zâhrındağı.

¹⁶⁹¹ K42a- 5, N51a- 3 deyü: İM'de yok.

¹⁶⁹² N51a- 5 Hâzret-i Süleymân 'aleyhi's-selâma: K42a- 5 Hâzret-i Süleymân'a 'aleyhi's-selâm, İM50a- 18 Hâzret-i Süleymân 'aleyhi's-selâm.

¹⁶⁹³ İM50b- 1 sellim.

¹⁶⁹⁴ İM50b- 1 Hâzret-i 'Alî'den mervîdür: Hâzret-i 'Alî'den mervîdür rağıya'llâhu 'anh N51a- 7.

¹⁶⁹⁵ İM50b- 2 mevtün: mevtün N51a- 7.

küdrete dendir kılıç ile¹⁶⁹⁶ bir kerre darb (4) başa kolaydır döşek üstünde¹⁶⁹⁷ ölmekten şahib-i da'vet (5) Ebu'l-müslim'den mervîdür¹⁶⁹⁸ demişler ki من قتل بالسيف وبالسيف (6) bir kimse seyfile¹⁶⁹⁹ bir kimse katl etse ol kimse dahı (7) seyfile katl olur hem ekşeriyâ¹⁷⁰⁰ eyle vâki' olur ve dahı (8) demişler ki seyfile¹⁷⁰¹ mevt başa hayrludur eṭbbâ¹⁷⁰² gelüp (9) marazda ihtilâf edişüp ve kişünün şuyına nazar kıilup (10) ve marazın belâsın ve şiddetin çeküp ve zev acıların çekmekten (11) Mansûr halîfeye bu sözi demişler eyitmiş ki صادق (12) منيته ya'ni murâdına erişmiş hem fi'l-vâki' istediği (13) gibi oldu ehl-i nifâk ğadr edüp şehid kılmışlardır (14) rahimehu'llâhu ve raḍıya'llâhu ta'âlâ 'anhu Sokrat'dan mervîdür [N51b] bir korkak (15) herif harbden kaçmış gideriken râst gelüp demiş ki (16) cenkden kaçmak ziyâde [K42b] fezâhatdur ol kimse demiş ki (17) hay sen sâkit ol ölmek fezâhatdan degildür demiş (18) fi'l-vâki' tahkîk oldur ki kaçmak dahı maḳâmında gerek¹⁷⁰³ (19) cebânlıktan olmak lâzım gelmez¹⁷⁰⁴ ammâ şeci' olanlar ekşeriyâ

[İM51a]

(1) ehl-i ihtiyâṭ olmaz ölümün fikr eylemez zîrâ seyfile ölmeği¹⁷⁰⁵ döşekde (2) ölmekten hayrlu bilür vallâhu a'lem¹⁷⁰⁶ **ravza-yı hâmise**¹⁷⁰⁷ **zanda**¹⁷⁰⁸ **ve firâsetde** (3) ve 'aql

¹⁶⁹⁶ İM50b- 3 kılıç ile: kılıçıla N51a- 8.

¹⁶⁹⁷ İM50b- 4 üstünde: üstünde N51a- 9.

¹⁶⁹⁸ İM50b- 4 şahib-i da'vet (5) Ebu'l-müslim'den mervîdür: şahibü'l-da'vet (10) Ebu'l-mülk'den(?) mervîdür ki N51a- 9.

¹⁶⁹⁹ İM50b- 6 seyfile: seyf ile K42a- 13.

¹⁷⁰⁰ İM50b- 7 ekşeriyâ: ekşer N51a- 12.

¹⁷⁰¹ İM50b- 8 seyfile: seyf ile N51a- 12.

¹⁷⁰² İM50b- 8 eṭbbâ: eṭbbânuḡ N51a- 13.

¹⁷⁰³ İM50b- 18 gerek.

¹⁷⁰⁴ İM50b- 14 rahimehu'llâhu ve ... (19) lâzım gelmez: rahmetu'llâhi 'aleyh Sokrat'dan mervîdür ki [51b] bir korkak 'aziz harbden kaçmış gideriken bir döstına râst gelüp (2) demiş ki iy 'azizim gidersin cenkden kaçup adam olana cenkden (3) kaçmak ziyâde fezâhatdan degildür demiş fi'l-vâki' tahkîk oldur ki (4) maḳâmında kaçmak dahı gerek cebânlıktan nesne lâzım gelmez N50b- 17.

¹⁷⁰⁵ N51b- 5 zîrâ seyfile ölmeği, K42b- 4 seyfile ölmeği: İM51a- 1 seyfile ölmek.

¹⁷⁰⁶ İM51a- 2 hayrlu bilür vallâhu a'lem: hayrludur vallâhu ta'âlâ a'lem ve Resül şalla'llâhu 'aleyhi ve sellem N51b- 6.

¹⁷⁰⁷ İM51a- 2 ravza-yı hâmise: beşinci (5) ravza K42b- 4, N51b- 7.

¹⁷⁰⁸ İM51a- 2 zanda: hulletde N51b- 7.

ve fitnatda ya'ni zekâvetde ve re'y ve tedbîrde ve tecrîbede (4) ve müşâverededür¹⁷⁰⁹ Hâzret-i 'Alî'den mervîdür rağıya'llâhu 'anhu şöyle¹⁷¹⁰ (5) buyurmışlar ki اتقوا ظنون المؤمنين فان الله تعالى جعل الحق زاننından şaķınıuđ¹⁷¹¹ zîrâ Allâhu Ta'âlâ (7) haķķı anlaruğ lisânları üzre ķomışdur mü'min olanlar zan édüp (8) firâset ile¹⁷¹² söz söyleyicek haķķı söylerler bir 'âlim kiřiye¹⁷¹³ şormışlar ki (9) nâsuğ yaramaz hâllüsi kimdür demiş ki hiç kimseye i'timâdı (10) olmayandır¹⁷¹⁴ sū'-i zan ķıldıđıyıçün ve kendünüğ sū'-i fi'linden (11) kimse aña i'timâd etmeyendir Mütevekkil hâlîfe Zeķķâķ adlu bir kimse¹⁷¹⁵ ki (12) Cüneyd aşhâbından idi cāriyesine tama' etmiş bir vechile (13) sever imiş ki farı-ı muhabbetinden gördüği vaķt 'aķlı zāyil olurıdı bir gün¹⁷¹⁶ (14) ol¹⁷¹⁷ cāriye [N52a] efendisine eyitdi ki ķorķma ve¹⁷¹⁸ hâtıruña yaramaz (15) fi'l getürme ben kefîl sen sevdüğüñ¹⁷¹⁹ nesneye kimse dağıl (16) etmeye bir gün Mütevekkil cāriyeye Kır'an oķu deyi emr eyledi (17) cāriye dağı 'ārifeye idi bu āyet-i kerîmeyi oķudı¹⁷²⁰ قوله (18) تعالى ان هذا اخی له تسع وتسعون نعجة ولي نعجة واحدة [XXXVIII- 23] (19) Hâzret-i Dāvūd peygāंबर¹⁷²¹ toķsan toķuz hātunı var iken bir kimseyi

[İM51b]

(1) ğazāya gönderüp ol kimse¹⁷²² Allâhu Ta'âlâ emriyle āhirete gitdükdən (2) sonra hātunını alduķda Hâķ sübhānehu ve ta'âlâ emriyle¹⁷²³ iki (3) melek [K43a] ādem

¹⁷⁰⁹ İM51a- 4 müşâverededür: müşâverede N51b- 8.

¹⁷¹⁰ İM51a- 4 Hâzret-i 'Alî'den mervîdür rağıya'llâhu 'anhu şöyle: Hâzret-i 'Alî'den (9) rağıya'llâhu ta'âlâ 'anhu mervîdür ki N51b- 8.

¹⁷¹¹ İM51a- 6 şaķınıuđ: şaķınıuđ N51b- 11.

¹⁷¹² İM51a- 8 ile: édüp N51b- 12.

¹⁷¹³ İM51a- 8 kişiye: kimseye N51b- 13.

¹⁷¹⁴ İM51a- 9 i'timâdı (10) olmayandır: nef' i olmayandır ve N51b- 14.

¹⁷¹⁵ İM51a- 11 kimse: kimsene N51b- 15.

¹⁷¹⁶ N51b- 17 bir gün: İM ve N'de yok.

¹⁷¹⁷ İM51a- 14 ol: N'de yok.

¹⁷¹⁸ N52a- 1 ve: İM'de yok.

¹⁷¹⁹ İM51a- 15 sevdüğüñ: sevdüğüñ N52a- 2.

¹⁷²⁰ N52a- 4 okudı ki.

¹⁷²¹ İM51a- 19 peygāंबर: K42b- 19 peygāंबर, N52a- 5 peygāंबरüñ.

¹⁷²² İM51b- 1 kimse: kişi N52a- 6.

şüretine girüp Hâzret-i Dâvûd'un maḥkeme (4) sine gelüp ḥuşûmet şüretinde¹⁷²⁴ birisi dedi yâ Dâvûd bu benüm (5) ḳardaşumdur ṭoḳsan ṭoḳuz dişi¹⁷²⁵ ḳoyunı vardur benüm bir dâne (6) dişi ḳoyunum var anı benden almaḳ ister¹⁷²⁶ dedükde Hâzret-i Dâvûd'a¹⁷²⁷ (7) 'ibret ḥâşıl olduḡı¹⁷²⁸ âyet-i kerîmeyi okıyıcak Mütevekkil ḥalîfe (8) firâset ḳılıp kendü ḥâline daḡı¹⁷²⁹ 'ibret edüp câriyeden (9) ferâgat ḳılıp şâhibine göndermiş ve demişlerdür¹⁷³⁰ ki (10) gözlerde¹⁷³¹ âfet ve mâni' olmayıcak müşâhidât¹⁷³² ve maḥsûsât (11) nice mürtesim olup müşâhede olurısa¹⁷³³ kezâlik 'uḳûlde (12) gözden¹⁷³⁴ ḡâyib olanlar şehvâtdan¹⁷³⁵ berî ve sâlim olıcak öyle (13) mürtesim olup zâhir olur Ya'ḳûb peygâMBER¹⁷³⁶ 'aleyhi's-selâm (14) ḥâzretine demişler ki Mışır'da bir kimse zâhir [N52b] oldu miskînlere (15) iç'âm eder ve yetîmlerün ḳoynın ve yanın ṭoldurur ḥüsn-i (16) firâsetler ile¹⁷³⁷ buyurmuşlar ki ol kimse¹⁷³⁸ ehl-i beyt-i enbiyâdandır (17) hem sonra¹⁷³⁹ zâhir oldu ki gerü kendülerün¹⁷⁴⁰ mübârek (18) ehl-i beytlerinden Hâzret-i Yûsuf imiş 'aleyhi's-şalâtu ve's-selâm (19) ve 'alâ cemî'i'l enbiyâ'i'l-kirâm demişlerdür¹⁷⁴¹ ki عين عوان

¹⁷²³ İM51b- 2 Hâḳ sübhânehu ve ta'âlâ emriyle: K42b- 21 Hâḳ sübhânehu ve ta'âlâ emri ile, N52a- 7 Hâḳ ta'âlâ emri ile.

¹⁷²⁴ İM51b- 4 şüretinde: şüretine girüp N52a- 9.

¹⁷²⁵ İM51b- 5 dişi: N'de yok.

¹⁷²⁶ K43a- 4, N52a- 11 ister: isteridüm İM51b- 6.

¹⁷²⁷ K43a- 4, N52a- 11 ḥâzreti Dâvûd'a: ḥâzreti İM51b- 6.

¹⁷²⁸ İM51b- 7 olduḡı: oldu N52a- 11.

¹⁷²⁹ İM51b- 8 firâset ḳılıp kendü ḥâline daḡı: firâset edüp kendüye gelüp N52a- 12.

¹⁷³⁰ İM51b- 9 demişlerdür: demişler N52a- 13.

¹⁷³¹ İM51b- 10 gözlerde: göziñüzde K43a- 7, N52a- 14.

¹⁷³² İM51b- 10 müşâhidât: müşâhede N52a- 15.

¹⁷³³ İM51b- 11 olurısa: olur ise N52a- 15.

¹⁷³⁴ İM51b- 12 gözden: gözde N52a- 15.

¹⁷³⁵ İM51b- 12 şehvâtdan: şehvetden N52a- 16.

¹⁷³⁶ İM51b- 13 peygâMBER: peygâMBER K43a- 10, N52a- 17.

¹⁷³⁷ İM51b- 16 firâsetler ile: firâsetile K43a- 12, N52b- 2.

¹⁷³⁸ İM51b- 16 kimse: kimsene N52b- 2.

¹⁷³⁹ İM51b- 17 sonra: N'de yok.

¹⁷⁴⁰ İM51b- 17 kendülerün: kendü N52b- 2.

¹⁷⁴¹ İM51b- 19 ve 'alâ cemî'i'l enbiyâ'i'l-kirâm demişlerdür: ve 'alâ cemî'i'l enbiyâ'i ve'l-mürselîn demişler N52b- 4.

[İM52b]

(1) bu herîf¹⁷⁵⁶ dülgerdür birisi dēdi ki bu demürçidür (2) ol kimseden su'âl étdiler¹⁷⁵⁷ dēdi ki fi'l-vāqî' (3) evvel demürçi idüm el'ân dülgerin hüs-n-i firâsetlerinden ol (4) iki imâm bu herîfün şan' atın fehm kıldılar¹⁷⁵⁸ Firâsetnâme'de (5) dēmişlerdür ki¹⁷⁵⁹ kaçan bir kimseyi görseñ ki şabâhın (6) çıksa ve dēse¹⁷⁶⁰ ki ما عند الله خير وابقى ya' nî Allāhu (7) Ta'âlâ katında olan hayrludur ve ziyâde bâkî kalıcıdır belki (8) ol kimse civârında bir konuklık olmışdur ve anı evvel konuklığa (9) da' vet kılmamışlardur¹⁷⁶¹ ve kaçan görseñ bir kavmi kâdî katında (10) taşra çıksalar ve dēseler¹⁷⁶² ki وما شهدنا إلا بما عملنا (11) ya' nî biz şehâdet étmedük illâ bildüğümüz ile dēmek olur bilmek (12) gerek¹⁷⁶³ ki ol kavmün şehâdetin kabûl kılmamışlardur¹⁷⁶⁴ (13) anıñçün böyle dēyüp çıkarlar ve kaçan bir güyegü görseñ¹⁷⁶⁵ gerdek (14) értesi çıksa ve dēseler ki nice bulduñ dēse ki¹⁷⁶⁶ (15) ya' nî [K44a] şalâh her nesneden (16) hayrlıdır¹⁷⁶⁷ belki ol güyegünün hâatunı çirkindür (17) ve dañı¹⁷⁶⁸ kaçan bir kimseyi görseñ durur¹⁷⁶⁹ [N53b] ve yürürken döner (18) bir nesneye iltifât éder bil anı ki¹⁷⁷⁰ ol kimse¹⁷⁷¹ bir haber (19) söylemek ister ve kaçan bir kimse tayrınarak¹⁷⁷² yelerek gider

¹⁷⁵⁶ İM52b- 1 bu herîf: bu kişi N53a- 4.

¹⁷⁵⁷ N53a- 5 gelüp su'âl étdiler.

¹⁷⁵⁸ İM52b- 4 bu herîfün şan' atın fehm kıldılar: K43b- 13 bu herîfün şan' atın fehm eylediler, N53a- 7 bu kişiniñ şan' atın fehm étdiler.

¹⁷⁵⁹ İM52b- 4 Firâsetnâme'de (5) dēmişlerdür ki: bu huşuşda bir kitâb cem' édüp adını (8) Firâsetnâme komışlar imdi N53a- 7.

¹⁷⁶⁰ İM52b- 5 şabâhın (6) çıksa ve dēse: şabâh çıka (9) ve dē N53a- 8.

¹⁷⁶¹ İM52b- 8 ve anı evvel konuklığa (9) da' vet kılmamışlardur: ve anı da' vet kılmamışdur N53a- 8.

¹⁷⁶² İM52b- 10 dēseler: dēyeler N53a- 12.

¹⁷⁶³ İM52b- 12 gerek.

¹⁷⁶⁴ İM52b- 12 şehâdetin kabûl kılmamışlardur: şehâdeti kabûl (14) olmamışdur N53a- 13.

¹⁷⁶⁵ N53a- 14 görseñ: İM'de yok.

¹⁷⁶⁶ İM52b- 14 çıksa ve dēseler ki nice bulduñ dēse ki: evinden çıkup kendüne dēseler ki hâatunı nice bulduñ (16) dēye ki N53a- 15.

¹⁷⁶⁷ İM52b- 16 hayrlıdır: hayrludur N53a- 16.

¹⁷⁶⁸ İM52b- 17 dañı: N'de yok.

¹⁷⁶⁹ İM52b- 17 durur: turur N53a- 17.

¹⁷⁷⁰ İM52b- 18 bil anı ki: belki K44a- 3, N53b- 1.

¹⁷⁷¹ İM52b- 18 kimse: kimseye N53b- 1.

¹⁷⁷² İM52b- 19 bir kimse tayrınarak: K44a- 4 bir kimse tayrılarak ve, N53b- 2 bir kimseyi talbınarak ve.

[İM53a]

(1) taḥkīk belki bir maşlahatı vardır ve kaçan görseñ bir kimse vālī (2) ve ḥākim katından çıkar ve dēr ki يد الله فوق ايديهم ya'ni¹⁷⁷³ Allāh'ın (3) yed-i kudreti¹⁷⁷⁴ bunların āli¹⁷⁷⁵ üzredür ya'ni ğālibdür demek olur¹⁷⁷⁶ (4) taḥkīk anı bil bir kışşa müşāhede kılmışdır ki ḥākim olanların (5) murādlarına muḥālif bir nesne zāhir olmışdır Ḥaqq'ın kudreti ğalebesin (6) müşāhede etmişdür Ḥazret-i Resūl'den mervīdür¹⁷⁷⁷ şalla'llāhu 'aleyhi ve sellem (7) buyurmışlar ki 'aql kalbde nūrdur anuñıla ḥaḳ ile bātıl orta (8) sı fark olunur ve 'uḳalā¹⁷⁷⁸ demişlerdür ki 'aql er gibidür nefis (9) 'avreti gibidür cism ev gibidür¹⁷⁷⁹ kaçan 'aql nefisün üzerine (10) musallaḫ olsa cismün meşāliḫine meşġul olur nitekim (11) erine maġlūb 'avret gibi evün¹⁷⁸⁰ meşāliḫin yerlü yerinde kıılır cümle (12) meşāliḫ hūb olur kaçan nefis 'aql üzerine ğālib olsa (13) nefisün¹⁷⁸¹ sa'yi fāsīd olur Enes raḍıya'llāhu 'anhu Resūl ḥazretine şalla'llāhu 'aleyhi ve sellem dediler ki (14) yā Resūlu'llāh şalla'llāhu 'aleyk ve 'alā bi'ayke¹⁷⁸² fūlān kimsenün¹⁷⁸³ 'aqlı hūbdur ammā zūnūbı çoḳdur buyurdılar ki (15) ādem oġlından bir kimse bulunmaz ki anuñ zūnūbı ve ḥaḫāyāsı (16) olmaya şol kimse ki 'aqlı hūb ve yaḳīnı çoḳ ola¹⁷⁸⁴ (17) aña zūnūb zarar etmez dediler ki yā Resūl¹⁷⁸⁵ [N54a] nice olur¹⁷⁸⁶ buyurdılar ki (18) zirā¹⁷⁸⁷ herbār ki ḥaḫā

¹⁷⁷³ N53b- 4 ya'ni: İM'de yok.

¹⁷⁷⁴ İM53a- 3 yed-i kudreti: kudreti N53b- 4.

¹⁷⁷⁵ N53b- 4 āli: İM53a- 3 illeri, K44a- 6 bu illeri.

¹⁷⁷⁶ İM53a- 3 demek olur: N'de yok.

¹⁷⁷⁷ İM53a- 6 Ḥazret-i Resūl'den mervīdür: Ḥazret-i Resūlu'llāh N53b- 7.

¹⁷⁷⁸ İM53a- 7 ḥaḫ ile bātıl orta (8) sı fark olunur ve 'uḳalā: ḥaḫkıla bātıl fark olur ve N53b- 8.

¹⁷⁷⁹ İM53a- 8 nefis (9) 'avreti gibidür cism ev gibidür: nefis 'avret gibidür ve cism daḫı er gibidür N53b- 9.

¹⁷⁸⁰ İM53a- 11 evün: K44a- 14 evvel, N53b- 11 ol.

¹⁷⁸¹ İM53a- 13 nefisün: nefisün N53b- 12.

¹⁷⁸² N53b- 13 Resūl ḥazretine şalla'llāhu 'aleyhi (14) ve sellem dediler ki yā Resūlu'llāh şalla'llāhu 'aleyk ve 'alā bi'ayke: K44a- 17 eydür Resūlu'llāh şalla'llāhu 'aleyhi ve sellem dediler ki: İM53a- 13 eydür Resūlu'llāh.

¹⁷⁸³ K44a- 17 kimsenün: İM53a- 14 kimse, N53b- 15 kimsenün.

¹⁷⁸⁴ İM53a- 16 şol kimse ki 'aqlı hūb ve yaḳīnı çoḳ ola: K44a- 19 şol kimse ki 'aqlı hūbdur ve yaḳīnı çoḳdur, N53b- 16 ve şol kişi ki 'aqlı hūbdur ve yaḳīnı çoḳdur.

¹⁷⁸⁵ İM53a- 16 yā Resūl: K44a- 20 yā Resūlu'llāh, N53b- 17 yā Resūlu'llāh şalla'llāhu 'aleyke ve 'alā ālike.

¹⁷⁸⁶ İM53a- 17 nice olur: yā nice olur N54a- 1.

¹⁷⁸⁷ İM53a- 18 zirā/ ki/ ḥaḫāsın: N'de yok.

êtse eglenmez h̄atāsın [K44b] tedārik êder (19) tevbeyle¹⁷⁸⁸ nedāmetile êtdüğü günāhlara ve fi' llere nedāmet¹⁷⁸⁹

[İM53b]

(1) ve peşimānlik¹⁷⁹⁰ êder günāhları maḥv olur anuḡ sebebiyle (2) Allāhu Ta' ālā¹⁷⁹¹ ' avnıyla āḡir cennete dāḡil olur ve rivāyet (3) olunur ki Resūlu'llāh¹⁷⁹² ḡatında bir ḡavm bir kimseyi medḡ êtdiler (4) aḡa ṣenāda mūbālīga ḡıldılar ḡayrlu ḡiṣāl ile vaṣf eylediler¹⁷⁹³ (5) Resūlu'llāh ḡazreti ṣalla'llāhu ' aleyhi ve sellem buyurdı ki¹⁷⁹⁴ (6) ol kimsenüḡ¹⁷⁹⁵ ' aḡlı nicedür ol ḡavm dēdiler ki yā Resūlu'llāh¹⁷⁹⁶ (7) biz saḡa¹⁷⁹⁷ anuḡ ' ibādetde ictihādın ve anuḡ¹⁷⁹⁸ dūrlü dūrlü ḡayrlu (8) işlerin ḡaber vērürüz siz ' aḡlından su'āl êtmek¹⁷⁹⁹ neden (9) buyurdılar ki aḡmak ḡumḡı sebebiyle fācir ve fāsıḡ fūcūrı ve fıṣḡı (10) sebebiyle êriṣdükde¹⁸⁰⁰ a' zām ve¹⁸⁰¹ ekṣer belāya êriṣür ve daḡı Ḥaḡ (11) sūbhānehu ve ta' ālā¹⁸⁰² yarın cennetde ḡullarına derecāt ve merātib vērür (12) Ḥaḡ ḡatında mertebeleri ' aḡıllarına ḡöre olur ' aḡlı ziyāde (13) olanuḡ¹⁸⁰³ mertebesi a' lā olur ba' z-ı ḡükemā dēmiṣlerdür¹⁸⁰⁴ ki (14) ḡaçan bir kimseye devlet iḡbāl ve¹⁸⁰⁵ teveccūh êtse

¹⁷⁸⁸ İM53a- 19 tevbeyle: tevbe ile K44b- 1.

¹⁷⁸⁹ İM53a- 19 nedāmet: N'de yok.

¹⁷⁹⁰ İM53b- 1 peşimānlik: peşimānlık N54a- 2.

¹⁷⁹¹ N54a- 3 ve Allāhu Ta' ālā.

¹⁷⁹² İM53b- 3 Resūlu'llāh: Resūlu'llāh ṣalla'llāhu ta' ālā ' aleyhi ve sellem N54a- 4.

¹⁷⁹³ İM53b- 4 aḡa ṣenāda mūbālīga ḡıldılar ḡayrlu ḡiṣāl ile vaṣf eylediler: K44b- 4 aḡa ṣenāda mūbālīga ḡıldılar ki ḡayrlu ḡiṣāl ile vaṣf eylediler, N54a- 5 ve aḡa ziyāde mūbālīga ḡıldılar ki ḡayr-ı ḡiṣālıla vaṣf êtdiler.

¹⁷⁹⁴ İM53b- 5 Resūlu'llāh ḡazreti ṣalla'llāhu ' aleyhi ve sellem buyurdı ki: K44b- 5 Resūlu'llāh ḡazreti ṣalla'llāhu ' aleyhi ve sellem buyurdı ki, N54a- 6 Resūlu'llāh ṣalla'llāhu ta' ālā ' aleyhi ve sellem buyurdılar ki.

¹⁷⁹⁵ İM53b- 6 kimsenüḡ: kiṣinüḡ N54a- 7.

¹⁷⁹⁶ İM53b- 6 yā Resūlu'llāh: yā Resūlu'llāh ṣalla'llāhu (8) ta' ālā ' aleyhi ve sellem N54a- 7.

¹⁷⁹⁷ İM53b- 7 saḡa: K44b- 6 ḡazretüḡe, N54a- 8 ḡullarınuz ḡazretinüze.

¹⁷⁹⁸ İM53b- 7 anuḡ/ ḡayrlu: N'de yok.

¹⁷⁹⁹ İM53b- 8 su'āl êtmek: su'āl êderisenüz N54a- 9.

¹⁸⁰⁰ İM53b- 10 êriṣdükde: K44b- 9 êriṣdigünden, N54a- 11 êriṣdügünden.

¹⁸⁰¹ İM53b- 10 ve: N'de yok.

¹⁸⁰² İM53b- 10 Ḥaḡ (11) sūbhānehu ve ta' ālā: Allāhu (12) Ta' ālā N54a- 11.

¹⁸⁰³ İM53b- 13 olanuḡ: olanuḡ N54a- 13.

¹⁸⁰⁴ İM53b- 13 dēmiṣlerdür: dēmiṣdür N54a- 14.

¹⁸⁰⁵ İM53b- 14 ve: K ve N'de yok.

şehvāt anuḡ (15) ʿaqlına hızm̄et¹⁸⁰⁶ ʿeder kaçan¹⁸⁰⁷ yüz dönerise ʿaqlı şehvāta (16) hızm̄et¹⁸⁰⁸ ʿeder aḡa tābīʿ olur ʿākıl olan sevdüġin terk (17) ʿeder¹⁸⁰⁹ şonra sevmedüġi nesne ile ʿilāc olmasun d̄eyü¹⁸¹⁰ (18) ve d̄emişlerdür ki Ādem peygāberün¹⁸¹¹ [N54b] ʿaqlı cemīʿ-i evlādı ʿaqlı¹⁸¹² (19) kaçardur ʿAmir bin¹⁸¹³ Kays ki aşhābdandur d̄emiş¹⁸¹⁴ ki kaçan senün

[İM54a]

(1) ʿaqluḡ¹⁸¹⁵ saḡa ʿiḡāl ola seni mā-lā-yaʿniden māniʿ ola böyle olurısa¹⁸¹⁶ (2) sen ʿākılsin ve d̄emişlerdür ki ʿaqlı melikdür ve¹⁸¹⁷ hışāl-i ḡamīde raʿiyyet (3) gibidür kaçan ʿaql hışāl üzre kıyāmı ve ḡükmi zaʿīf olsa (4) anlara ḡalel ʿerüşür Maʿn bin¹⁸¹⁸ Zāyide feşāḡat ile¹⁸¹⁹ ve firāset ile (5) meşhūr kimselerdendür¹⁸²⁰ [K45a] d̄emiş ki ben hiç bir kimseyi¹⁸²¹ (6) görmedüm kafāsından illā anuḡ ʿaqlını bildüm ne mertebededür¹⁸²² (7) d̄ediler yüzün¹⁸²³ göricek nice olursun d̄edi ki ol vaḡt (8) keʿennehu bir kitābdan oḡurın anuḡ gibi bilürin¹⁸²⁴ baʿzı ʿulemā (9) d̄edi¹⁸²⁵ ki ʿākıl olan evvel rāʿiyile umūrınuḡ

¹⁸⁰⁶ İM53b- 15 hızm̄et: ḡidmet K44b- 13.

¹⁸⁰⁷ N54a- 15 ammā kaçan.

¹⁸⁰⁸ İM53b- 16 hızm̄et: ḡidmet K44b- 14.

¹⁸⁰⁹ İM53b- 17 ʿeder: ʿede ki N54a- 16.

¹⁸¹⁰ İM53b- 17 şonra sevmedüġi nesne ile ʿilāc olmasun d̄eyü: şonra sevmedüġi nesne ilen (17) ʿilāc olmasun d̄erler N54a- 17.

¹⁸¹¹ İM53b- 18 Ādem peygāberün: K44a- 16 Ādem peygāberün, N54a- 17 Ādem peygāber ʿaleyhiʿs-selāmın.

¹⁸¹² İM53b- 18 ʿaqlı: Nʿde yok.

¹⁸¹³ İM53b- 19 bin: ibn N54b- 2.

¹⁸¹⁴ İM53b- 18 d̄emiş: d̄emişler K44a- 17.

¹⁸¹⁵ İM53b- 19 senün [54a] ʿaqluḡ: seniḡ ʿaqlıḡ N54b- 1.

¹⁸¹⁶ İM54a- 1 böyle olurısa: eger (3) bu minvāl üzre olurısa N54b- 2.

¹⁸¹⁷ N54b- 4 ve: İMʿde yok.

¹⁸¹⁸ İM54a- 4 bin: ibn N54b- 5.

¹⁸¹⁹ İM54a- 4 ile: Nʿde yok.

¹⁸²⁰ İM54a- 5 meşhūr kimselerdendür: meşhürdür N54b- 6.

¹⁸²¹ İM54a- 5 kimseyi: kimse N54b- 6.

¹⁸²² İM54a- 6 anuḡ ʿaqlını bildüm ne mertebededür: anuḡ ʿaqlını bilmedüm ne mertebededür N54b- 7.

¹⁸²³ N54b- 7 yā yüzün.

¹⁸²⁴ İM54a- 8 anuḡ gibi bilürin: şöyle bilürin N54b- 8.

¹⁸²⁵ İM54a- 8 baʿzı ʿulemā (9) d̄edi: K45a- 3 baʿzı ʿulemā d̄ediler, N54b- 8 baʿzı (9) ʿulemāya raḡmetuʿllāhi ʿaleyhim d̄ediler.

āhirin görendür (10) ba^c z-ı hükemā demişdür¹⁸²⁶ ki kaçan bir kimse ile muşāhibet (11) etmek isteseñ anuñ ^c aqlına nazār et dīnine nazār etme¹⁸²⁷ (12) zīrā dīni kendü içündür ammā ^c aklı hem kendü için (13) hem senüñ içündür¹⁸²⁸ bir A^c rābī demiş ki eger ^c aklı muşavver (14) olsa güneş anuñ katında qarañu ola eger hamākat (15) muşavver olsa gece anuñ katında aydın ola ve demişlerdür ki (16) her şey¹⁸²⁹ muhtācdur bir hakīme demişler ki ne vaqtden (17) beri ^c aqilsin demiş ki anadan toğaldan beri¹⁸³⁰ hakīm (18) su'al edenlerden inkār şūretin görüp demiş ki kaçan (19) ki acıkdum ol zamān ağladum meme istedüm ve¹⁸³¹ kaçan meme vërdiler sâkin

[İM54b]

(1) oldum pes bir kimse ki hācātı miqdārın bile ol kimse (2) ^c ākil olur¹⁸³² Baṭlamyus hakīm demiş ki [N55a] bir nesneye ki ^c aklı (3) izin vëre ol nesne şavābdur Hāzret-i ^c Alī'ye raḍıya'llāhu ^c anhu¹⁸³³ (4) demişler ki ^c ākili vaşf eyle buyurmuşlar ki ^c ākil şol kimse (5) dūr ki¹⁸³⁴ her nesneyi yërine važ^c ède demişler ki¹⁸³⁵ cāhili (6) vaşf eyle buyurmuşlar ki cāhil oldur ki bir nesneyi¹⁸³⁶ yërine (7) važ^c ède Haccāc İbn-i Qurtī'ye su'al etmiş¹⁸³⁷ nāsuñ ziyāde ^c aqıllu (8) sından¹⁸³⁸ demiş ki ^c ākil oldur ki¹⁸³⁹ zamāne ehliyile müdārā (9) yı gökçek ède ve demişdür المواصلة افضل الاعمال ya^c nī (10) ḥalkıla mu'āşere ve rızqda müşāreke ^c amellerün efdalidür المداراة (11) اجمل الخصال ve ḥalkıla

¹⁸²⁶ İM54a- 10 demişdür: ve demiş N54b- 10.

¹⁸²⁷ İM54a- 11 anuñ ^c aqlına nazār et dīnine nazār etme: ^c aqlına nazār ède dīnine nazār etmeye N54b- 11.

¹⁸²⁸ İM54a- 12 ammā ^c aklı hem kendü için (13) hem senüñ içündür: N'de yok.

¹⁸²⁹ İM54a- 16 her şey: bir kişi N54b- 14.

¹⁸³⁰ İM54a- 17 anadan toğaldan beri: toğandan beri N54b- 15.

¹⁸³¹ İM54a- 19 ve/meme: N'de yok.

¹⁸³² İM54b- 1 bir kimse ki hācātı miqdārın bile ol kimse (2) ^c ākil olur: kimsene ki hāceti miqdārını bile ^c ākildür N54b- 17.

¹⁸³³ İM54b- 3 Hāzret-i ^c Alī'ye raḍıya'llāhu ^c anhu: K45a- 14 Hāzret-i ^c Alī'ye, N55a- 1 Hāzret-i ^c Alī'ye raḍıya'llāhu ^c anhu.

¹⁸³⁴ İM54b- 4 ^c ākil şol kimse (5) dūr ki: ^c ākil kimsenedür ki N55a- 2.

¹⁸³⁵ N55a- 3 ve demişler ki.

¹⁸³⁶ İM54b- 6 bir nesneyi: her nesneyi N55a- 4.

¹⁸³⁷ N55a- 5 su'al etmiş ki.

¹⁸³⁸ İM54b- 7 ^c aqıllu (8) sından: ^c aqıllusı kimdür N55a- 5.

¹⁸³⁹ İM54b- 8 ^c ākil oldur ki: ziyāde ^c aqıllu oldur ki N55a- 5.

müdarā etmek haşletlerüñ ziyāde güzeli (12) dür ve ba^c z-ı meşāyih [K45b] demişdür¹⁸⁴⁰ ki ehl-i zamānı bilmeyen kimse¹⁸⁴¹ (13) cāhildür Loqmān hazretleri ‘aleyhi’s-selām demişler¹⁸⁴² ki (14) من عاده قومه طال يومه وطار نومه bir kimse ki¹⁸⁴³ kavmiyile (15) ‘adāvet üzre olsa ol kimsenüñ günü uzun olur (16) ve uyqusı uçar muhaşşıl rāhat yüzün az görür ve maqāmında şer (17) dañı hayr yerine geçer anıñiçün ‘uqalā demişlerdür ki (18) وفي شرده necāt (19) vardur şol h̄indeki ihsān fāyideyi kılmaya¹⁸⁴⁴ şı^c rde

[İM55a]

(1) demişlerdür ki¹⁸⁴⁵ مضر كوضع السيف في موضع الندي (2) ووضع الندي في موضع السيف بالعلي tercümesi oldur ki (3) dēnilür ihsān vaz^c etmek¹⁸⁴⁶ kılıç vaz^c edecek yērde (4) zarar edicidür [N55b] ihsān mevzi^c inde seyf vaz^c etmek gibi (5) her nesnenüñ maħalli vardur ‘ākil olan anı fikr edüp (6) bilüp¹⁸⁴⁷ yērinde kılmak gerek ve Hazret-i ‘Alī’den mervīdür rağıya’llāhu (7) ‘anhu buyurmuşlar ki¹⁸⁴⁸ hilm bir setr edici perdedür ‘uyūbları¹⁸⁴⁹ (8) setr eder ‘aql¹⁸⁵⁰ bir keskin kılıçdur haqqı bātıldan fark edüp (9) ortasın keser ma^c lüm eder halkuñ halelin hilmüñ¹⁸⁵¹ perdesiyile (10) setr eyle ve hevā-yı nefsüñi ‘aqluñ kılıcıyla¹⁸⁵² katl eyle ve demişler (11) dür¹⁸⁵³ ki Hazret-i Ādem peygāmbere ‘aleyhi’s-

¹⁸⁴⁰ İM54b- 12 demişdür: demiş N55a- 9.

¹⁸⁴¹ İM54b- 12 kimse: N’de yok.

¹⁸⁴² İM54b- 13 demişler: demiş N55a- 10.

¹⁸⁴³ İM54b- 14 bir kimse ki: ya^c nī bir kimse N55a- 11.

¹⁸⁴⁴ İM54b- 19 şol h̄indeki ihsān fāyideyi kılmaya: K45b- 7 şol h̄indeki ihsān fā’ide kılmaya, N55a- 15 şol h̄inde ihsān fayide kılmaz.

¹⁸⁴⁵ K45b- 7, N55a- 15 demişlerdür ki şı^c r.

¹⁸⁴⁶ İM55a- 2 tercümesi oldur ki (3) dēnilür ihsān vaz^c etmek: ya^c nī āl vaz^c etmek N55a- 17.

¹⁸⁴⁷ İM55a- 6 bilüp: N’de yok.

¹⁸⁴⁸ İM55a- 6 ve Hazret-i ‘Alī’den mervīdür rağıya’llāhu (7) ‘anhu buyurmuşlar ki: Hazret-i ‘Alī’den rağıya’llāhu ‘anhu (3) mervīdür ki buyurmuşlar N55b- 2.

¹⁸⁴⁹ İM55a- 7 perdedür ‘uyūbları: yērde ma^c lümdür ‘uyübü N55b- 3.

¹⁸⁵⁰ N55b- 4 ve ‘aql.

¹⁸⁵¹ N55b- 5 ve imdi hilmüñ.

¹⁸⁵² İM55a- 10 hevā-yı nefsüñi ‘aqluñ kılıcıyla: hevā-yı nefsiñi ‘aqluñ kılıcıyla N55b- 6.

¹⁸⁵³ İM55a- 10 demişler (11) dür: demişler N55b- 6.

selām¹⁸⁵⁴ Cebrāyil¹⁸⁵⁵ üç (12) haşlet getürdi biri hayā biri dīn biri ‘aql (13) idi dēdi ki bu üç haşlet¹⁸⁵⁶ içinden birin ihtiyār eyle¹⁸⁵⁷ Ādem peygāmbere¹⁸⁵⁸ (14) ‘aleyhi’s-selām ‘aqlı ihtiyār eyledi hayā ile¹⁸⁵⁹ dīn dēdiler ki (15) biz emr olunduğ ki ‘aql her ne yerde olurısa biz dağı müfāriqat (16) kılmayup anda bile olavuz cümlesi cāmi‘ oldı dēmişlerdür ki¹⁸⁶⁰ (17) kaçan ‘aql ġālib olsa ādemde her¹⁸⁶¹ ne yaramaz şıfatlar varısa¹⁸⁶² (18) hep güzel şıfatlara mütebeddil¹⁸⁶³ olur mekri [K46a] fiñnat olur (19) hezli herzesi belāğat olur ‘uqūbeti edeb olur cübni

[İM55b]

(1) ya‘ nī kōrkaklığı¹⁸⁶⁴ hāzer olur isrāfi cūd u sehā olur ve ‘uqālā (2) dēmişlerdür ki لا کیمسینو رے رے دے گیلدے (4) ‘ākil olan kendü müstaķil re’yine i‘timād etmez [N56a] her emürde müşāvere (5) eder dēmişlerdür ki re’y ‘aqlı mirātidur¹⁸⁶⁷ şol kimse ki (6) isterise¹⁸⁶⁸ kendü ‘aqlınuş şüretin müşāhede kıla müşāvere¹⁸⁶⁹ kılsun (7) ve dēmişlerdür ki her re’y ki bir¹⁸⁷⁰ tamām geçe fikr¹⁸⁷¹ anuş üzerine (8) geçmeye ol re’yı yılı yētmedük mevlūde beñzer aña i‘tibār olmaz (9) Hāzret-i Resūl¹⁸⁷² şalla’llāhu ‘aleyhi ve sellem

¹⁸⁵⁴ İM55a- 11 Hāzret-i Ādem peygāmbere ‘aleyhi’s-selām: K45b- 15 Hāzret-i Ādem peygāmbere ‘aleyhi’ (16) s-selām, N55b- 6 Ādem peygāmbere ‘aleyhi’s-selāma.

¹⁸⁵⁵ İM55a- 11 Cebrāyil: Cebrāyil ‘aleyhi’s-selām N55b- 7.

¹⁸⁵⁶ N55b- 8 bu üç haşlet: K45b- 17 bu üçüñ: İM’de yok.

¹⁸⁵⁷ N55b- 9 ihtiyār eyle dēdi.

¹⁸⁵⁸ İM55a- 13 peygāmbere: K45b- 1 peygāmbere, N’de yok.

¹⁸⁵⁹ İM55a- 14 ile: eyle N55b- 9.

¹⁸⁶⁰ İM55a- 15 biz emr olunduğ ki ... (16) dēmişlerdür ki: biz emr olunduğ ‘aql her kında ise biz dağı bile olup (11) müfāriqat kılmayup bile oluruz dēyü üçü dağı cem‘ oldı dēmişler ki N55b- 10.

¹⁸⁶¹ N55b- 12 ādemde her: İM’de yok.

¹⁸⁶² İM55a- 17 varısa: var ise N55b- 12.

¹⁸⁶³ İM55a- 18 mütebeddil: mübeddel K45b- 21, N55b- 13.

¹⁸⁶⁴ K46a- 2, N55b- 14 kōrkaklığı: kōrkaklık İM55b- 1

¹⁸⁶⁵ İM55b- 2 ol kimse ki: ol kimsenüñ N55b- 16.

¹⁸⁶⁶ İM55b- 3 ve: K’de yok.

¹⁸⁶⁷ İM55b- 5 dēmişlerdür ki re’y ‘aqlı mirātidur: ve dağı dēmişlerdür ki re’y ‘aqlı mirātidur N56a- 1.

¹⁸⁶⁸ İM55b- 5 şol kimse ki (6) isterise: şol kışı ki N56a- 2.

¹⁸⁶⁹ İM55b- 6 müşāvere: müşāverede N56a- 2.

¹⁸⁷⁰ İM55b- 7 bir: N’de yok.

¹⁸⁷¹ N56a- 3 ve fikr.

¹⁸⁷² İM55b- 9 Hāzret-i Resūl: Hāzret-i Resūl-i ekrem N56a- 4.

buyurmuşlar ki meşveret (10) kılan kimseye Allāhu Ta‘ālā tarafından yardım olunmuşdur
 Ḥasan (11) rağıya’llāhu ‘anhu buyurmuş¹⁸⁷³ ki nās üç dürlüdür biri tamām (12) recildür
 biri yarım recildür biri hiç recül degildür (13) tamām recül oldur ki şāhib-i re’y ve ehl-i
 tedbīr ola hem ehl-i (14) meşveret dağı ola yalnız kendü fikrine i‘timād kılmaya ve
 yarım recül (15) oldur ki kendüsi şāhib-i re’y ve ehl-i fikir ve tedbīr ola (16) ammā
 meşveret ehli olmaya mücerred kendü ‘aql ve fikrine i‘timād (17) kıilup kimseyile¹⁸⁷⁴
 müşāveresi olmaya hiç recül olmayan (18) oldur ki ne ‘aqlı ola ve ne müşāveresi ola
 demişlerdür ki (19) ricālün ziyāde ‘ākili ehl-i ‘aql¹⁸⁷⁵ müşāveresinden ğanī ve müstağnī

[İM56a]

(1) degildür ne kadar ‘aqlı ve fikri ziyāde dağı olurısa (2) elbette müşāvereye muhtācdur
 müşāvereyile¹⁸⁷⁶ olan kār (3) yalnız fikrile olmaz¹⁸⁷⁷ ve dēnilmişdür¹⁸⁷⁸ ki bir kimse
 kendü re’yyile (4) ve fikriyle¹⁸⁷⁹ mücāhede kıilup kudretin fikirde şarf étse ve
 rabbinden¹⁸⁸⁰ (5) istiḥāre kılsa ya‘nī Allāhu Ta‘ālā¹⁸⁸¹ tarafından ḥayr taleb kıilup (6)
 şerāyiṭ-i [K46b] istiḥāreyi yerine getürse ve dōstıyıla¹⁸⁸² müşāvere (7) kılsa Allāhu
 Ta‘ālā anuđ¹⁸⁸³ maşlaḥatın diledüğü gibi ḥāşıl kıla (8) Mansūr ḥalīfe veledine naşīḥat
 kıilup dēdi ki benden (9) iki nesneyi¹⁸⁸⁴ aḥz eyle biri bu ki fikirsiz söz söyleme (10) biri

¹⁸⁷³ İM55b- 10 Ḥasan (11) rağıya’llāhu ‘anhu buyurmuş: Ḥasan-ı (6) Başırahmetu’llāhi ‘aleyh buyurmuşdur N56a- 5.

¹⁸⁷⁴ İM55b- 17 kimseyile: kimse ile K46a- 15.

¹⁸⁷⁵ İM55b- 17 ehl-i ‘aql: K’de yok.

¹⁸⁷⁶ İM56a- 2 müşāvereyile: müşāvere ile K46a- 19.

¹⁸⁷⁷ İM55b- 12 recildür biri yarım recildür ... [56a] (3) yalnız fikrile olmaz: recül (7) biri yarım recül biri hiç recül tamām recül oldur ki her işde müşāvere (8) éde yarım recül oldur ki şāhib-i ‘aql ola şāhib-i re’y ve ehl-i tedbīr (9) ola ammā meşveret étmeyüp mücerred kendü ‘aqlına ve fikrine i‘timād kıla (10) ve hiç recül ne re’y şāhibi ola ve ne müşāvere éde ol hüccetdür N56a- 7.

¹⁸⁷⁸ İM56a- 3 dēnilmişdür: demişlerdür N56a- 10.

¹⁸⁷⁹ İM56a- 3 re’yyile (4) ve fikriyle: re’yi ve fikri ile N56a- 11.

¹⁸⁸⁰ İM56a- 4 rabbinden: yerinde N56a- 12.

¹⁸⁸¹ İM56a- 5 Allāhu Ta‘ālā: Allāh K46a- 21.

¹⁸⁸² İM56a- 6 dōstıyıla: dōstlarıyıla N56a- 13.

¹⁸⁸³ İM56a- 7 anuğ: N’de yok.

¹⁸⁸⁴ İM56a- 9 nesneyi: nesne N56a- 15.

dağı¹⁸⁸⁵ tedbirsiz ‘amel işleme ve demişlerdür ki الرأي الشديد (11) ya‘nî
 toğru ve şahih re‘y muhkem ellerden¹⁸⁸⁶ (12) biñ def‘ edicidür zararları [N56b] Erdeşir
 bin¹⁸⁸⁷ Bâbek ki mülük-ı (13) Sāsānî’nün evvelidür demişdür ki dört nesne dört (14)
 nesneye muhtâcdur¹⁸⁸⁸ biri haseb ya‘nî kişinün kendü fazileti (15) dür edebe muhtâcdur
 edesüz kimse¹⁸⁸⁹ fazilet-i mu‘tebere (16) taḥşil edemez¹⁸⁹⁰ ve biri sürürdür muhtâcdur
 emne eminsüz¹⁸⁹¹ (17) sürür olmaz ve biri dağı qarâbetdür muhtâcdur meveddete qarib
 olan (18) elbette qaribin sever mabeyinlerinde meveddet ve muhabbet olmayınca
 olmaz¹⁸⁹² (19) ve biri dağı¹⁸⁹³ ‘aqlıdur muhtâcdur tecribeye tecribesiz ‘aqlı¹⁸⁹⁴

[İM56b]

(1) âşarı inen zâhir olmaz isti‘mâl ile ve tecrube ile ziyâde olup âşar-ı (2) cemileleri
 zâhir olur¹⁸⁹⁵ İskender-i Zü’l-karneyn rahmetu’llâhi ‘aleyhi¹⁸⁹⁶ (3) buyurmuşlar ki bir
 ḥaḳîr kimseden bir ‘azîm re‘yi¹⁸⁹⁷ ve laṭîf fikri (4) ḥaḳîr görme¹⁸⁹⁸ bir ḥaḳîr kimse¹⁸⁹⁹
 ğavvâşlık edüp bahre talup (5) dür çıkarsa ol ğavvâşuñ ḥaḳîrlığındandır laṭîf ḥaḳîr
 olmaz kelâma (6) nazar kılmak gerek mütekellim nice olurısa¹⁹⁰⁰ olsun Ḥazret-i ‘Alî’den
 (7) mervîdür raḳıya’llâhu ‘anhu buyurmuşlar ki re‘y-i şahih devlet iledür¹⁹⁰¹ (8) kaçan

¹⁸⁸⁵ İM56a- 9 biri bu ki fikirsiz söz söyleme (10) biri dağı tedbirsiz ‘amel işleme: K46b- 3 biri müşâvere ve biri dağı tedbirsiz ‘amel işleme, N56a- 15 biri müşâvere ve biri tedbirsiz (16) ‘amel işleme.

¹⁸⁸⁶ İM56a- 11 ellerden: ellerinden N56a- 17.

¹⁸⁸⁷ İM56a- 12 bin: N’de yok.

¹⁸⁸⁸ İM56a- 13 demişdür ki dört nesne dört (14) nesneye muhtâcdur: demişlerdür ki dört (2) nesneye muhtâcdur N56b- 1.

¹⁸⁸⁹ İM56a- 15 kimse: kimsene N56b- 3.

¹⁸⁹⁰ İM56a- 16 edemez: kılmaz N56b- 3.

¹⁸⁹¹ İM56a- 16 eminsüz: eminsiz N56b- 4.

¹⁸⁹² İM56a- 17 biri dağı qarâbetdür ... (18) olmaz: ve biri dağı ferâsetdür muhtâcdur meveddet ve muhabbete (5) olmayınca olmaz N56b- 4.

¹⁸⁹³ İM56a- 19 dağı: N’de yok.

¹⁸⁹⁴ İM56a- 19 tecribesiz ‘aqlı: zîrâ tecribesüz ‘aqlı N56b- 5.

¹⁸⁹⁵ İM56b- 2 olur: olurısa N56b- 7.

¹⁸⁹⁶ İM56b- 2 rahmetu’llâhi ‘aleyhi: rahmetu’llâhi ta‘âlâ ‘aleyhi K46b- 14.

¹⁸⁹⁷ İM56b- 3 re‘yi: re‘y N56b- 8.

¹⁸⁹⁸ İM56b- 4 ḥaḳîr görme: çıkar görmese K46b- 15.

¹⁸⁹⁹ N56b- 8 kimse: kimseden İM56b- 4.

¹⁹⁰⁰ İM56b- 6 mütekellim nice olurısa: mütekellime nice olur ise N56b- 10.

¹⁹⁰¹ İM56b- 6 Ḥazret-i ‘Alî’den (7) mervîdür raḳıya’llâhu ‘anhu buyurmuşlar ki re‘y-i şahih devlet iledür: Ḥazret-i ‘Alî’den mervîdür ki buyurmuşlar re‘y-i şahih devletiledür N56b- 11.

devlet yüz döndürüp gitse re'y-i şahîh dağı gider (9) bu¹⁹⁰² dağı anlardan mervîdür ki buyurmuşlar bir kimsenüñ¹⁹⁰³ 'avākîb-i umūrda (10) fikri çok olsa ol kimse bahâdır olmaz zîrâ [K47a] şecâ'at (11) olan kimseler iñen şoñın fikir eder olmaz¹⁹⁰⁴ zîrâ şoñın fikr (12) edici kimse kendüyi mehlekeye atmaz kendü selâmetin isteyen (13) kimse iken ma'âlî kaçdın eder olmaz kesellik eder kendüyi (14) şarp işlere urmaz¹⁹⁰⁵ her mağâmuñ¹⁹⁰⁶ bir kimsesi olur ve her mağâmuñ (15) bir sözi olur 'âkil olan her kelâmdan merâmı¹⁹⁰⁷ fehm eder (16) vallâhu a'lem¹⁹⁰⁸ **ravza-yı sâdise**¹⁹⁰⁹ **każâda ve hükümetde ve şühüd zikrinde [N57a] ve düyünler (17) ve huşümetler zikrindedür** Ebū Hureyre rağıya'llâhu 'anhu rivâyet (18) kıılır Hâzret-i Resûl'den¹⁹¹⁰ şalla'llâhu 'aleyhi ve sellem¹⁹¹¹ buyurmuşlar ki bir (19) kimse yokdur nâs içinde hüküm eyleye illâ kıyâmetde

[İM57a]

(1) iki elleri bağlanmış getirüle¹⁹¹² 'adl anuñ bağıın çöze ve dağı¹⁹¹³ (2) buyurmuşlar ki bir kimse iki kimsenüñ¹⁹¹⁴ ortasında hüküm (3) etse ve hağkıla każâ etmese Allâhu Ta'âlâ'nuñ la'neti anuñ üzerine (4) ola¹⁹¹⁵ ve dağı mervîdür¹⁹¹⁶ buyurmuşlar bir kimse ki¹⁹¹⁷ nâsa (5) kağı olup el¹⁹¹⁸ içinde kağı kıılinsa¹⁹¹⁹ ol kimse bıçaksuz (6)

¹⁹⁰² İM56b- 9 bu: ve N56b- 12.

¹⁹⁰³ İM56b- 9 mervîdür ki buyurmuşlar bir kimsenüñ: mervîdür (13) buyurmuşlar ki bir kimsene N56b- 12.

¹⁹⁰⁴ İM56b- 10 şecâ'at (11) olan kimseler iken iñen şoñın fikir eder olmaz: N'de yok.

¹⁹⁰⁵ İM56b- 12 kendü selâmetin isteyen ... (14) urmaz: kendü selâmetin (15) ister kendüyi şarp işlere urmaz N56b- 14.

¹⁹⁰⁶ İM56b- 14 mağâmuñ/ mağâmuñ: mağâmıñ/ mağâmıñ N56b- 15.

¹⁹⁰⁷ İM56b- 15 merâmı: mizâcı N56b- 16.

¹⁹⁰⁸ İM56b- 16 vallâhu a'lem: vallâhu ta'âlâ a'lem N56b- 17.

¹⁹⁰⁹ İM56b- 16 ravza-yı sâdise: altıncı ravza N56b- 17.

¹⁹¹⁰ İM56b- 17 rivâyet (18) kıılır Hâzret-i Resûl'den: rivâyet eder Hâzret-i Resûlu'llâh N57a- 1.

¹⁹¹¹ İM56b- 18 sellim.

¹⁹¹² İM57a- 1 getirüle: getirile K47a- 9.

¹⁹¹³ İM57a- 1 dağı: N'de yok.

¹⁹¹⁴ İM57a- 2 kimsenüñ: kişinüñ N57a- 4.

¹⁹¹⁵ İM57a- 3 Allâhu Ta'âlâ'nuñ la'neti anuñ üzerine (4) ola: Allâhu Ta'âlâ'nuñ rahmeti kendüden ırağ ve la'neti (6) üzerine olur N57a- 5.

¹⁹¹⁶ İM57a- 4 mervîdür: N'de yok.

¹⁹¹⁷ İM57a- 4 bir kimse ki: bir kimsene N57a- 6.

boğazlanmışdur ya'ni ekser helâke mü'eddî olur helâki gözile (7) görülmemeğin ke'ennehu bıçaksuz boğazlanmış gibidür¹⁹²⁰ haqqıla halk (8) içinde kâdîlik kılmak ziyâde müşkildür ol ecildendür ki¹⁹²¹ (9) selef kâdîlikdan ziyâde ihtirâz kılurlardı¹⁹²² rivâyet olunur (10) İbn-i Hübeyre ki 'Irâk ve Hürâsân'da Mervân bin¹⁹²³ Muhammed halîfenün¹⁹²⁴ eyyâmında (11) vâlî ve emîr idi Hâzret-i Ebû Hanîfe'ye elbette¹⁹²⁵ kâdî ol sen (12) a'lem-i nâsın dëyü teklîf êtdi anlar¹⁹²⁶ kemâl-i vera' ve nihâyet zühdlerinden (13) haqqıla kâdîlik müşkil olduğı ecilden ihtiyâr kılmadılar hattâ (14) üç kerre da'vet eyledi her bir da'vetde¹⁹²⁷ kabûl [K47b] kılmaduğı ecilden (15) otuz degnek ile¹⁹²⁸ darb êtdi üçüncü da'vetde Ebû Yûsuf (16) ile müşâvere kıldı Ebû Yûsuf hâzreti¹⁹²⁹ dëdi ki n'ola kâdî (17) olsañuz halka nâfi' olurduñuz¹⁹³⁰ Ebû Hanîfe ziyâde (18) gâzab tarîkıyla nazâr êdüp dëdi ki eger ben emr olunsam (19) bahri yüzmekile geç dënirse baña ol âsândur kâdî olmağdan

[İM57b, N57b]

(1) ammâ beñzer ki sen¹⁹³¹ kâdî olasın hem şonra buyurdukları (2) gibi Ebû Yûsuf kâdî oldu¹⁹³² dëmişlerdür ki Ebû Hanîfe hâzretleri (3) kâdîlik ihtiyâr kılmadığıyüñ bu zıkr olunan gibi¹⁹³³ İbn-i (4) Hübeyre hâbs kılpup darb êtmişdür bir dağı Mansûr Halîfe¹⁹³⁴ (5)

¹⁹¹⁸ K47a- 13, N57a- 6 el: İM'de yok.

¹⁹¹⁹ İM57a- 5 kılnsa: K47a- 13 kılsa, N57a- 7 kılna.

¹⁹²⁰ İM57a- 5 ol kimse bıçaksuz ... (7) boğazlanmış gibidür: ol kişi bıçaksuz boğazlanmış gibidür N57a- 7.

¹⁹²¹ İM57a- 8 ol ecildendür ki: ol sebebden N57a- 8.

¹⁹²² İM57a- 9 kılurlardı: êderleridi N57a- 9.

¹⁹²³ İM57a- 10 bin: ibn N57a- 10.

¹⁹²⁴ İM57a- 10 halîfenün: halîfenün N57a- 10.

¹⁹²⁵ İM57a- 11 elbette: elbetde N57a- 11.

¹⁹²⁶ N57a- 12 anlar dağı.

¹⁹²⁷ İM57a- 14 her bir da'vetde: N'de yok.

¹⁹²⁸ İM57a- 15 ile: N'de yok.

¹⁹²⁹ İM57a- 16 hâzreti/ n'ola: N'de yok.

¹⁹³⁰ İM57a- 17 olurduñuz: olur (16) dëdükde N57a- 15.

¹⁹³¹ İM57b- 1 beñzer ki sen: beñzersin N57b- 1.

¹⁹³² K47b- 6 hem şonra buyurdukları gibi Ebû Yûsuf kâdî oldu: İM58a- 1 hem şonra buyurdukları (2) gibi kâdî oldu, N57b- 1 baña buyrukları gibi Ebû Yûsufı kâdî naşb êtdiler.

¹⁹³³ İM57b- 2 dëmişlerdür ki Ebû Hanîfe hâzretleri (3) kâdîlik ihtiyâr kılmadığıyüñ bu zıkr olunan gibi: Ebû Hanîfe hâzretleri ihtiyâr kılmadığıyüñ tekrâr zıkr olunan gibi N57b- 2.

habs édüp ɗarb étmişdür buyurdılar ki baña ağaçlar ile (6) dünyâda ɗarb olunmağ âsândur âhiretde haqqıla kâdîlik (7) kılmayıcak demürden matraklar ile¹⁹³⁵ ɗarb olunmağdan âhir habisinde (8) vefât étmişlerdür rağı ‘ anhu ve raħmetu’llâhi ‘ aleyhi¹⁹³⁶ Enes bin (9) Mâlik ħazreti rağıya’llâhu ‘ anhu¹⁹³⁷ buyurmuşlar ki kâdîlar kıyâmet (10) güninde ħalka köpri olalar ħalk anlaruğ üzerinden¹⁹³⁸ geçeler (11) ‘ Abdu’llâh bin Vehb ħazretlerine kâdîlik teklîf étmişler (12) buyurmuşlar ki ben bu ‘ ilmi anıñıçün mi taħşîl étüm ki (13) kıyâmet güninde kâdîlar böliginde¹⁹³⁹ ħaşr olam sirâc-ı ümmet Ĥazret-i (14) Ebû Ĥanîfe¹⁹⁴⁰ aşĥâbına buyurmuşlar ki sizler benüm ħalbümün (15) sürûrlarisiz ve ħubûrları ve ħüznümün ve melâletümün cilâlarisiz (16) bu fıĥıh ‘ ilmini uyanladum ve daħı egerledüm ve nâsı terk étüm (17) nâs¹⁹⁴¹ sizün elfâzuñuz taleb ederler ve arduñuzça giderler (18) sizlere tâbi‘ olurlar pes bu ‘ ilmi sizler daħı ta‘ zîm kıluğ (19) kâdîlik mezelletinden şaklañ ve bu daħı anlardan mervîdür ki

[İM58a]

(1) buyurmuşlar¹⁹⁴² [K48a] kâdîları bir yıldan ziyâde kâdî étmemek gerek¹⁹⁴³ (2) zîrâ hevâya ve riyâsete düşüp ‘ ilmi unudurlar ve bir¹⁹⁴⁴ rivâyetde (3) üç yıldan şonra kâdîları ‘ azl edeler¹⁹⁴⁵ [N58a] medrese (4) vèreler tâ ki¹⁹⁴⁶ ‘ ilmi unutmayalar ‘ uĥalâ demişler¹⁹⁴⁷ ki القضاء (5) او قاف والتصوف والتصلب (6) قضاء والتدريس تلبیس وتولية الاوقاف حمل احد (5) القضاء (5) ya‘ nî kâdîlik

¹⁹³⁴ İM57b- 4 bir daħı Manşûr Ĥalîfe: ve bir daħı ħalîfe N57b- 3.

¹⁹³⁵ K47b- 11, N57b- 5 matraklar ile: matraklar ile İM57b- 7.

¹⁹³⁶ İM57b- 8 rağı ‘ anhu ve raħmetu’llâhi ‘ aleyhi: K47b- 11 rağıya’llâhu (12) ta‘ âlâ ‘ anhu ve raħmetu’llâhi ‘ aleyhi, N57b- 6 raħmetu’llâhi ‘ aleyhi.

¹⁹³⁷ İM57b- 8 Enes bin (9) Mâlik ħazreti rağıya’llâhu ‘ anhu: K47b- 13 Enes bin Mâlik ħazreti rağıya’llâhu ta‘ âlâ ‘ anhu, N57b- 6 Enes bin Mâlik rağıya’llâhu ‘ anhu.

¹⁹³⁸ İM57b- 13 ħalk anlaruğ üzerinden: ve ħalk anlaruğ üzerinden N57b- 7.

¹⁹³⁹ İM57b- 13 böliginde: böliginde K47b- 16, N57b- 9.

¹⁹⁴⁰ N57b- 10 Ebû Ĥanîfe raħmetu’llâhi ‘ aleyh.

¹⁹⁴¹ N57b- 12 nâs: İM’de yok.

¹⁹⁴² İM58a- 1 buyurmuşlar: buyurmuşlar ki K47b- 21, N57b- 15.

¹⁹⁴³ İM58a- 1 kâdî étmemek gerek: kâdîlik étürmemek gerek N57b- 16.

¹⁹⁴⁴ N57b- 17 ve bir: K48a- 2 bir: İM58a- 2 bu.

¹⁹⁴⁵ İM58a- 3 edeler: édüp N57b- 17.

¹⁹⁴⁶ İM58a- 4 ki: kim N58a- 1.

¹⁹⁴⁷ İM58a- 4 demişler: demişlerdür N58a- 1.

Allāh¹⁹⁴⁸ tarafından (7) kazā ve belādur ve müderrislik telbīsdür ekşer ehl-i tedris (8) olan telbīs ehli olur haq eksigi olmaz¹⁹⁴⁹ çok yerde (9) haqdan ‘udul eder bir gāraz sebebiyle¹⁹⁵⁰ ve daḥı vaqıflaruḡ (10) mütevellīsı olmaḡ ya Uḡud taḡın¹⁹⁵¹ yaḡud Kāf taḡın götürmiş¹⁹⁵² (11) gibidür ve taşavvuf ya‘nī şūfīlenmaḡ¹⁹⁵³ lāf kılmaḡdur ve da‘vālar¹⁹⁵⁴ (12) urmaḡdur Ḥazret-i İbn-i ‘Abbās'dan mervīdür¹⁹⁵⁵ raḡıya’llāhu ‘anhu (13) buyurmuşlar ki ikrām edüḡ şāhidlere zīrā Allāhu Ta‘ālā (14) anlaruḡ sebebiyle ḡuḡūḡ-ı nāsı çıkarur izḡār eder ve¹⁹⁵⁶ anlaruḡ (15) sebebiyle zulmi def‘ eder Resūlu’llāh'dan mervīdür şalla’llāhu ‘aleyhi (16) ve sellem buyurmuşlar ki¹⁹⁵⁷ dīn ḡammı gibi ḡam yoḡdur ve göz veca‘ı (17) ve¹⁹⁵⁸ elemi gibi veca‘ elem yoḡdur Ebū Hureyre ḡazreti rivāyet kıılır¹⁹⁵⁹ (18) Resūlu’llāh'dan şalla’llāhu ‘aleyhi ve sellem¹⁹⁶⁰ buyurmuşlar ki (19) bir kimse nāsuḡ mällarını¹⁹⁶¹ alsa edā etmek niyyetiyle

[İM58b]

(1) Allāhu Ta‘ālā anı edā eyleye ol denīden ol kimseyi (2) ḡalāş kıla ve şol kimse ki nāsuḡ mällarını (3) alsa¹⁹⁶² telef ve zāyi‘ eylemek niyyeti üzre Allāhu Ta‘ālā anı telef (4) ede ‘Amr bin Dīnār eydür bir kimse¹⁹⁶³ Resūlu’llāh ḡazretine şalla’llāhu (5) ‘aleyhi ve sellem¹⁹⁶⁴ dedı ki yā Resūlu’llāh beyān eyle ki¹⁹⁶⁵ (6) ben Allāhu Ta‘ālā yolına şehīd

¹⁹⁴⁸ İM58a- 6 Allāh: Allāhu Ta‘ālā N57b- 3.

¹⁹⁴⁹ İM58a- 8 haq eksigi olmaz: N’de yok.

¹⁹⁵⁰ İM58a- 9 bir gāraz sebebiyle: N’de yok.

¹⁹⁵¹ İM58a- 10 ya Uḡud taḡın: Uḡud taḡını N58a- 5.

¹⁹⁵² İM58a- 10 götürmiş: götürmek N58a- 6.

¹⁹⁵³ İM58a- 11 şūfīlenmaḡ: şūfīlenmek N58a- 6.

¹⁹⁵⁴ İM58a- 11 da‘vālar: da‘vā N58a- 6.

¹⁹⁵⁵ İM58a- 12 Ḥazret-i İbn-i ‘Abbās'dan mervīdür: Ḥazret-i İbn-i ‘Abbās N58a- 7.

¹⁹⁵⁶ İM58a- 14 anlaruḡ sebebiyle ḡuḡūḡ-ı nāsı çıkarur izḡār eder ve: N’de yok.

¹⁹⁵⁷ İM58a- 15 Resūlu’llāh'dan mervīdür şalla’llāhu ‘aleyhi (16) ve sellem buyurmuşlar ki: Resūlu’llāh'dan (9) şalla’llāhu ‘aleyhi ve sellem mervīdür ki buyurmuşlar N58a- 8.

¹⁹⁵⁸ İM58a- 16 veca‘ı (17) ve: N’de yok.

¹⁹⁵⁹ İM58a- 17 Ebū Hureyre ḡazreti rivāyet kıılır: Ebū Hureyre raḡıya’llāhu ‘anhu rivāyet eder N58a- 10.

¹⁹⁶⁰ İM58a- 18 sellem.

¹⁹⁶¹ İM58a- 19 mällarını: mälların N58a- 11.

¹⁹⁶² İM58b- 1 ol deniden ol kimseyi (2) ḡalāş kıla ve şol kimse ki nāsuḡ mällarını (3) alsa: ol kimseneyi denīden ḡalāş kıla ve şol kimsene ki (13) nāsuḡ mälların alup N58a- 12.

¹⁹⁶³ İM58b- 4 kimse: kimsene N58a- 14.

¹⁹⁶⁴ İM58b- 5 şalla’llāhu ‘aleyhi ve sellem: N’de yok.

olıcak maḳāmum ne yēr olur¹⁹⁶⁶ (7) Resūlu'llāh şalla'llāhu 'aleyhi ve sellem¹⁹⁶⁷ buyurdılar ki **[K48b]** maḳāmuñ cennet (8) olur andan **[N58b]** dēdi ki Cebrāyil baña şöyle dēdi¹⁹⁶⁸ (9) eger ol şehid olan kimse medyūn degilise¹⁹⁶⁹ (10) Ebū Sa'īd-i Ḥudrī ḫāzretleri raḍıya'llāhu 'anhu¹⁹⁷⁰ eydür enşārdan (11) bir kimse ölüp¹⁹⁷¹ cenāzesin namāz kılmak için ihzār (12) kılmışlarıdı Resūlu'llāh şalla'llāhu 'aleyhi ve sellem¹⁹⁷² buyurdılar ki (13) bu kimsenüñ deyni var mıdur dēdiler ne' am vardur (14) Resūlu'llāh ḫāzreti şalla'llāhu 'aleyhi ve sellem döndi gitdi¹⁹⁷³ (15) namāzın kılmadı şahābeyeye siz kıluñ dēdi Ḥāzret-i 'Alī (16) raḍıya'llāhu 'anhu dēdi yā Resūlu'llāh zāmin oldum anuñ deyni (17) benüm üzerüme olsun Resūlu'llāh şalla'llāhu 'aleyhi ve sellem¹⁹⁷⁴ dañı (18) dēdi ki yā 'Alī Allāhu Ta'ālā senüñ raḳabeñi ḫalāş etsün (19) sen anuñ raḳabesin ḫalāş etdüğüñ gibi bir kimse ki dünyāda

[İM59a]

(1) bir mü'min ḳardeşinüñ raḳabesin deynden¹⁹⁷⁵ fek etse **[N59a]** ayırsa Ḥāḳ sübhānehu (2) ve ta'ālā dañı āḫiretde ḳıyāmet güninde anı fek ēde zımmetin ḫalāş ēde¹⁹⁷⁶ (3)

¹⁹⁶⁵ İM58b- 5 yā Resūlu'llāh beyān eyle ki: yā Resūlu'llāh şalla'llāhu 'aleyke ve 'alā tābi' ike beyān eyleñ ki N58a- 14.

¹⁹⁶⁶ İM58b- 6 ne yēr olur: ne olur K48a- 21, N58a- 16.

¹⁹⁶⁷ İM58b- 7 Resūlu'llāh şalla'llāhu 'aleyhi ve sellim: K48a- 21 Resūlu'llāh ḫāzreti şalla'llāhu 'aleyhi ve sellem, N58a- 16 Resül ḫāzreti şalla'llāhu 'aleyhi ve sellem.

¹⁹⁶⁸ K48b- 1 dēdi ki.

¹⁹⁶⁹ İM58b- 8 andan dēdi ki ... (9) degilise: ba' deñ Ḥāzret-i Resūlu'llāh şalla'llāhu 'aleyhi ve sellem [58b] dēdi ki Cebrāyil 'aleyhi's-selām bār-i ḫudā cānibinden gelüp dēdi ki eger (2) şehid olan kimsene medyūn degilise zīrā üzerinde ḳul ḫāḳḳı olsa Ḥāḳ (3) sübhānehu ve ta'ālā keremine müfevvaż ḳılır N58a- 17.

¹⁹⁷⁰ İM58b- 10 Ebū Sa'īd-i Ḥudrī ḫāzretleri raḍıya'llāhu 'anhu: K48b- 2 Ebū Sa'īd-i Ḥudrī raḍıya'llāhu 'anhu, N58b- 3 İbn-i Sa'īd-i Ḥudrī raḍıya'llāhu ta'ālā 'anhu.

¹⁹⁷¹ İM58b- 11 bir kimse ölüp: bir kimsenüñ N58b- 4.

¹⁹⁷² İM58b- 12 şalla'llāhu 'aleyhi ve sellem: şalla'llāhu ta'ālā 'aleyhi ve sellem N58b- 5.

¹⁹⁷³ İM58b- 14 Resūlu'llāh ḫāzreti şalla'llāhu 'aleyhi ve sellim döndi gitdi: Ḥāzret-i Resūlu'llāh şalla'llāhu ta'ālā 'aleyhi ve sellem dönüp gitdiler N58b- 7.

¹⁹⁷⁴ İM58b- 17 sellim.

¹⁹⁷⁵ İM59a- 1 deynden: dünyāda K48b- 11.

¹⁹⁷⁶ İM58b- 14 döndi gitdi ... [59a] ... (2) ḫalāş ēde: dönüp gitdiler namāzın kılmadılar ve şahābeyeye emr eylediler ki siz kıluñ (8) deñ ol maḫalde Ḥāzret-i 'Alī kerrema'llāhu ta'ālā vecchehu ve raḍı 'anhu (9) buyurdılar ki yā Resūlu'llāh ben zāmin oldum anuñ ne miḳdār deyni (10) var ise benüm üzerüme olsun dēdüñde Resūlu'llāh ḫāzreti şalla'llāhu (11) 'aleyhi ve sellem buyurdılar ki yā Alī Allāh sübhānehu ve ta'ālā senüñ raḳabeñi (12) ḫalāş eylesün nice ki sen anuñ raḳabesin ḫalāş etdüğüñ gibi imdi (13) bundan

hükemādan birisi demiş ki deyin cemi^c-i yaramazlığı cāmi^c dūr zīrā bir kimsenün deyni olsa¹⁹⁷⁷ gece de (4) guşşadur gündüz de zilletdür Allāhu Ta^c ālā kaçan bir kulını (5) zelīl etmek dilese anuñ boynına deyin tavkın eder Resūlu'llāh'dan (6) mervīdür şalla'llāhu ^c aleyhi ve sellem¹⁹⁷⁸ buyurmuşlar ki bir kimse (7) örü tururiken¹⁹⁷⁹ şaçalın tarasa Allāhu Ta^c ālā anı medyūn eyleye (8) bir kimse bir kimseye demiş ki¹⁹⁸⁰ baña huşūmeti ta^c līm eyle nice olur (9) demiş ki üzerünđe olana inkār eyle ve senün¹⁹⁸¹ olmayan (10) nesneyi da^c vā eyle ölmüş kimseleri¹⁹⁸² şahid kııl ve yemīni te'hīr eyle¹⁹⁸³ (11) tezvīr tarīkıyla huşūmet böyle¹⁹⁸⁴ olur iki kimse kādī (12) Şüreyh'e huşūmet [K49a] ede gelmişler ittifağ birisi yenildi¹⁹⁸⁵ kelāmından (13) ikrār hāşıl oldu kādī ol kimsenün¹⁹⁸⁶ üzerine hüküm (14) kııldı ol kimse eyitdi yā kādī şahidsiz hüküm mi kıılırsun (15) kādī Şüreyh eyitdi شهد عليك ابن اخت خالتك ya^c nī senün üzerine şehādet etdi¹⁹⁸⁷ deyenün kız kıardaşı oğlu¹⁹⁸⁸ (16) murād kendü olur ya^c nī sen ikrār etdün¹⁹⁸⁹ ke'ennehu kendü üzerünđe (17) şehādet kııldıñ demek olur bir gün dağı bir ^c avret geldi (18) erinden şikāyet kııldı baña erüm¹⁹⁹⁰ nafağa vèrmez

ma^c lūm oldu ki ne miqdār sevāb varımış ki bir kıardaşun deyni olup (14) ezā edicek şey olmayup ^c alā kıadri't-tāka aña mu^c āvenet edüp fānī (15) olan nesnelerden vèrüp āhıretde derecāt tahşīl ede ve Hāzret-i Resūl (16) şalla'llāhu ^c aleyhi ve sellemiñ Hāzret-i ^c Alī'niñ hakkında olan du^c āya mazhār düşe (17) ve bir kimsene dünyāda bir mü'min kıardaşınun raqabesin fek etse ya^c nī deyninden [59a] kurtarsa yā vèrmeyile yāhūd akçe şahibini hakkından helāl etdürmek (2) gibi Allāh sübhānehu ve ta^c ālā dağı kıyāmetde ol kulun raqabesin fek ede (3) ya^c nī üzerinde olan şeylerden hālāş ede N58b- 7.

¹⁹⁷⁷ N59a- 4 zīrā bir kimsenün deyni olsa: İM'de yok.

¹⁹⁷⁸ İM59a- 5 Resūlu'llāh'dan (6) mervīdür şalla'llāhu ^c aleyhi ve sellem: Resūlu'llāh'dan mervīdür ki N59a- 6.

¹⁹⁷⁹ İM59a- 6 bir kimse (7) örü tururiken: ayağ üzre N59a- 7.

¹⁹⁸⁰ İM59a- 8 bir kimse bir kimseye demiş ki: bir kimse bir kışıye N59a- 7.

¹⁹⁸¹ İM59a- 9 senün: seniñ N59a- 9.

¹⁹⁸² İM59a- 10 kimseleri: kimseneleri N59a- 9.

¹⁹⁸³ K48b- 20, N59a- 10 eyle: İM'de yok.

¹⁹⁸⁴ İM59a- 11 böyle: N'de yok.

¹⁹⁸⁵ İM59a- 11 iki kimse kādī (12) Şüreyh'e huşūmet ede gelmişler ittifağ birisi yenildi: iki kışı kādī Şüreyh'e gelmişler huşūmet (11) ede birisi yenildi N59a- 10.

¹⁹⁸⁶ İM59a- 13 kimsenün: kışinün N59a- 11.

¹⁹⁸⁷ K49a- 3 kādī Şüreyh eyitdi (4) شهد عليك ابن اخت خالتك ya^c nī senün üzerine şehādet (5) etdi: kādī Şüreyh eyitdi şehādet etdi İM59a- 15.

¹⁹⁸⁸ İM59a- 15 kız kıardaşı oğlu: kıardaşı oğlu N59a- 14.

¹⁹⁸⁹ İM59a- 16 ikrār etdün: ikrār kııldıñ N59a- 15.

¹⁹⁹⁰ N59a- 16 erüm: İM ve K'de yok.

dédi kâdî Şüreyh erinden (19) su'âl kıldı er¹⁹⁹¹ eyitdi ki ya kâdî [N59b] ben kâdir olduğum vèürin

[İM59b]

(1) ol benüm kudretüm yétmedüğü nesneyi taleb éder dedı kâdî eyitdi ki (2) ne taleb éder ol er eyitdi ben şuya kâdirin vèürin¹⁹⁹² (3) ol etmek ister dedı¹⁹⁹³ kâdî Şüreyh güldi¹⁹⁹⁴ ikisine dağı ihsân (4) étdi **yédinci ravza**¹⁹⁹⁵ **mutaşavvıfa beyânındadır**¹⁹⁹⁶ **ve kışşa édenler ve va'az**¹⁹⁹⁷ **édenler** (5) **beyânındadır** Resûlu'llâh şalla'llâhu 'aleyhi ve sellem hazretinden¹⁹⁹⁸ şonra (6) müslimîn içlerinde¹⁹⁹⁹ olan fuzalâ aşhâb demekile ma' rûf olurlardı (7) anlar Resûlu'llâh'ı görmişler ve muşâhibet étmişlerdür²⁰⁰⁰ ve anlardan (8) şonra olan fuzalâyâ tâbi' in dèrler Resûl'i şalla'llâhu 'aleyhi ve sellem²⁰⁰¹ (9) görmemişlerdür ammâ aşhâbı görmüşlerdür²⁰⁰² ve anlardan rivâyet (10) kılmışlardur anlardan şonra dağı²⁰⁰³ tâbi' -i tâbi' in dèrler anlar dağı²⁰⁰⁴ (11) aşhâbı görmemişdür ammâ tâbi' ini görmüşlerdür ve anlardan (12) rivâyet kıllurlar anlardan şonra olan²⁰⁰⁵ fuzalâyâ havâş ümmete zühhâd (13) ve 'ubbâd dèrler ve şüfîler dèrler²⁰⁰⁶ tâyife-yi mutaşavvıfa²⁰⁰⁷ ya' nî şüfîlik éden (14) tâyifeye²⁰⁰⁸ dağı [K49b] merâtibce içlerinde

¹⁹⁹¹ İM59a- 19 er: K49a- 8 eri, N59a- 17 ol dağı.

¹⁹⁹² İM59b- 1 dedı kâdî eyitdi ki (2) ne taleb éder ol er eyitdi ben şuya kâdirin vèürin: tekrâr mizâc yöninden eyitdi ben şuya kâdirem anı vèürem N59b- 2.

¹⁹⁹³ K49a- 11 ol etmek ister dedı: İM59b- 3 ol etmek isteridi, N59b- 2 ammâ (3) ol etmek ister dedı.

¹⁹⁹⁴ İM59b- 3 güldi: gülüp N59b- 3.

¹⁹⁹⁵ K49a- 12, N59b- 3 yédinci ravza: İM'de yok.

¹⁹⁹⁶ İM59b- 4 beyânındadır: N'de yok.

¹⁹⁹⁷ İM59b- 4 va' az: va' z N59b- 4.

¹⁹⁹⁸ İM59b- 5 hazretinden: hazretlerinden N59b- 5.

¹⁹⁹⁹ İM59b- 6 içlerinde: içinde N59b- 5.

²⁰⁰⁰ İM59b- 7 anlar Resûlu'llâh'ı görmüşler ve muşâhibet étmişlerdür: anıçün ki Resûlu'llâh hazretin şalla'llâhu 'aleyhi (7) ve sellim görmüşler ve muşâhibet étmişleridi N59b- 6.

²⁰⁰¹ İM59b- 8 Resûl'i şalla'llâhu 'aleyhi ve sellim: zîrâ Resûlu'llâh'ı şalla'llâhu 'aleyhi ve sellem N59b- 8.

²⁰⁰² İM59b- 9 görmüşlerdür: görmüşler N59b- 9.

²⁰⁰³ İM59b- 10 anlardan şonra dağı: ve anlardan şonra olanlar N59b- 9.

²⁰⁰⁴ İM59b- 10 anlar dağı: zîrâ anlar N59b- 10.

²⁰⁰⁵ K49a- 20, N59b- 11 olan: İM'de yok.

²⁰⁰⁶ İM59b- 13 dèrler: N'de yok.

²⁰⁰⁷ İM59b- 13 tâyife-yi mutaşavvıfa: tâ' ife-yi mutaşavvıfa K49a- 21.

²⁰⁰⁸ İM59b- 14 tâyifeye: tâ' ifeye K49a- 21.

kāmiller daḥı vardır²⁰⁰⁹ zamān-ı evāyilde geçmişlerdür (15) ammā müte’ahḥirīn zamānında fitneler ve bid‘atlar çok zāhir oldı²⁰¹⁰ (16) içlerinde eyi kāmil kimseler²⁰¹¹ daḥı vardır şūret ehli (17) daḥı vardır kıllarınuḥ ḥaḳıḳat-i ḥālını²⁰¹² Allāhu Ta‘ālā bilür mü’min (18) olan kimselere lāyık olan ḥüsn-i zan etmek gerek mizān-ı şerī‘at (19) dūr ol kimse ki aḥvāli şer‘e muvāfıḳdur²⁰¹³ aḥa eyi²⁰¹⁴ i‘tikād

[İM60a]

(1) gerek²⁰¹⁵ şol kimse ki ḥaḳıḳatde anuḥ aḥvāli şer‘e²⁰¹⁶ muḥālif ola (2) [N60a] aḥa i‘tikād cāyiz degildür ve etmezüz²⁰¹⁷ demişlerdür ki şūfī ismiyile evvel tesmiye olunan (3) Ebū Hāşim-i Şevri’dür eger Ebū Hāşim-i Şevri olmasa deḳāyık-ı riyā²⁰¹⁸ bilinmezidi (4) demişler ki²⁰¹⁹ ba‘z-ı şūfīler ‘ālem-i menāmda Ḥazret-i Resūlu’llāh’a şalla’llāhu ‘aleyhi ve sellem²⁰²⁰ (5) taşavvufdan su‘āl etmiş²⁰²¹ buyurmuşlar ki da‘vāları terk kılıp ma‘nāları²⁰²² (6) ketm edüp şaḳlamaḳdur ba‘zıları demişdür²⁰²³ ki صدور الاحرار (7) قبور الاسرار ya‘nī şālīḥ ve²⁰²⁴ ‘aziz kimseleruḥ göğüsleri (8) esrār-ı ḳabirleridür ya‘nī anlaruḥ göñüllerinde sırlar maḥfūz ve mestürdür (9) aḡyāra rāz u esrār²⁰²⁵ açmazlar ve demişlerdür ki حق الاسرار صوتها (10) عن الاغيار esrāruḥ ḥaḳḳı oldur ki aḡyārdan anı ḥıfz

²⁰⁰⁹ K49b- 1, N59b- 13 içlerinde kāmiller daḥı vardır: içlerine vardır İM59b- 14.

²⁰¹⁰ İM59b- 15 çok zāhir oldı: çok oldı N59b- 14.

²⁰¹¹ İM59b- 16 eyi kāmil kimseler: kāmil kimseneler N59b- 14.

²⁰¹² N59b- 15, K49b- 3 ḥaḳıḳat-i ḥālını: ḥaḳıḳat-i ḥālī İM59b- 17.

²⁰¹³ İM59b- 17 Allāhu Ta‘ālā ... (19) muvāfıḳdur: Allāh (16) bilür mü’minlere lāyık olan ḥüsn-i zandur o kimsene ki ef‘ālī şer‘-i şerīfe (17) muvāfıḳdur N59b- 15.

²⁰¹⁴ İM59b- 19 eyü: eyi N59b- 17.

²⁰¹⁵ İM60a- 1 gerek.

²⁰¹⁶ İM60a- 1 şol kimse ki ḥaḳıḳatde anuḥ aḥvāli şer‘e: ve şunki ḥālī şer‘-i şerīfe N59b- 17.

²⁰¹⁷ N60a- 1 aḥa i‘tikād cāyiz degildür ve etmezüz: i‘tikād etmezüz İM60a- 2.

²⁰¹⁸ N60a- 3 deḳāyık-ı riyā: dünyāda iyi N60a- 2.

²⁰¹⁹ N60a- 3 ve demişler ki.

²⁰²⁰ K49b- 9 Ḥazret-i Resūlu’llāh’a şalla’llāhu ‘aleyhi ve sellem: İM60a- 4 Ḥazret-i Resūl şalla’llāhu ‘aleyhi ve sellem, N60a- 3 Resūlu’llāh’ı şalla’llāhu ‘aleyhi ve sellem (4) görüp.

²⁰²¹ İM60a- 5 etmiş: etmişler N60a- 4.

²⁰²² İM60a- 5 kılıp ma‘nāları: ve ḳulūba gelen (5) ma‘nāları N60a- 4.

²⁰²³ İM60a- 6 ba‘zıları demişdür: ve ba‘zıları demişlerdür N60a- 5.

²⁰²⁴ N60a- 6 ve: İM’de yok.

²⁰²⁵ İM60a- 9 aḡyāra rāz u esrār: ki aḡyār olana rāz (8) ve esrār N60a- 7.

édeler Ruveyim hazretleri ki²⁰²⁶ (11) meşâyih-i ‘izâmdandur taşavvufdan su’âl olunduğda demişler²⁰²⁷ ki (12) şūfî ol kimsedür²⁰²⁸ ki nesneye mâlik olmaya ve aña dağı kimse²⁰²⁹ (13) mâlik olmaya kendü ıtlâkıında ola ağıyâr ile²⁰³⁰ muqayyed olmaya (14) Cüneyd demiş ki meşâyihüh²⁰³¹ hikâyeleri ve sözleri Allâhu Ta‘âlâ (15) ‘askerinden bir ‘askerdür su’âl etmişler ol hikâyelerüh fâyidesinden²⁰³² (16) bu âyeti²⁰³³ oğumış قوله تعالى ما نشئت به فؤادك [XII- 120] ya‘nî senüh üzerüh²⁰³⁴ yâ Muhammed kışşa éderüz (18) senden evvel gelen resüllerüh haberlerinden seni²⁰³⁵ [K50a] anuñla şâbit ve muţmayin²⁰³⁶ kılduğumuz (19) nesnelerden pes enbiyanüh ve anlara tâbi‘ olan evliyâ ve meşâyihüh

[İM60b]

(1) hikâyeleri ve kışşaları [N60b] mü‘min olanlarüh qalbinüh i‘tikâdınuñ (2) şebâtın ve iţminânın ziyâde éderimiş fâyidesi²⁰³⁷ uluyımış²⁰³⁸ (3) Ruveyim hazretinden rivâyet olunur²⁰³⁹ demişler ki bir kimse²⁰⁴⁰ (4) meşâyihüh kelimâtına inanmasa ve inkâr kılsa Allâhu Ta‘âlâ anuñ (5) qalbinden imân nürin²⁰⁴¹ çıkara izâle éde ne‘uzu billâhi min ğazabihi (6) Ruveyim'e²⁰⁴² ünsden su’âl olundu dedi ki üns vaşşet eylemekdür (7) Allâhu

²⁰²⁶ N60a- 9 Ruveyim hazretleri ki, K49b- 15 Ruveyim ki, İM 60a- 10 Ruveyim.

²⁰²⁷ İM60a- 11 demişler: demiş N60a- 10.

²⁰²⁸ İM60a- 12 kimsedür: kimsenedür N60a- 10.

²⁰²⁹ İM60a- 12 kimse: kimsene N60a- 11.

²⁰³⁰ İM60a- 13 ağıyâr ile: ağıyârıla N60a- 12.

²⁰³¹ İM60a- 14 meşâyihüh: meşâyih N60a- 12.

²⁰³² İM60a- 15 fâyidesinden: fâ'idesinden K49b- 19.

²⁰³³ İM60a- 16 âyeti: âyet-i kerîmeyi N60a- 13.

²⁰³⁴ İM60a- 17 üzerüh: üzeriñe K49b- 21.

²⁰³⁵ N60a- 15 senden evvel gelen resüllerüh haberlerinden seni: resüllerüh haberlerinden senüh qalbüh İM60a- 18.

²⁰³⁶ İM60a- 18 muţmayin: muţma'in K50a- 1.

²⁰³⁷ İM60b- 2 fâyidesi: fâ'idesi K50a- 3.

²⁰³⁸ İM60a- 19 pes enbiyanüh ve ... [60b] ... (2) uluyımış: imdi (17) enbiyâlarüh ve anlarüh tâbi‘ i olan evliyâ ve meşâyihüh hikâyeleri dağı istimâ'ında [60b] mü‘minüh i‘tikâdınuñ şebâtın ve iţminânın ziyâde éde demiş imdi selefiñ (2) aħbârın istimâ'ınuñ fâyidesi ol imiş N60a- 16.

²⁰³⁹ İM60b- 3 Ruveyim hazretinden rivâyet olunur: Ruveyim hazretlerinden rivâyetdür N60b- 2.

²⁰⁴⁰ İM60b- 3 kimse: kimsene N60b- 3.

²⁰⁴¹ İM60b- 4 Allâhu Ta‘âlâ anuñ (5) qalbinden imân nürin: Allâh sübhâne (4) ve ta‘âlâ qalbinden nür-ı imânı N60b- 3.

²⁰⁴² İM60b- 6 Ruveyim'e: Ruveyim hazretlerine K50a- 6, N60b- 4-5.

Ta'ālā'nuḡ ġayrından ḡattā kendü nefsunḡden ve daḡı Cüneyd'e²⁰⁴³ (8) su'āl étdiler muḡabbetden dēdi ki cemī' -i aḡvā'le maḡbūba (9) muvāfaqatdur ve²⁰⁴⁴ bu beyti inṡād étdi²⁰⁴⁵ *وَقَلْتُ لِدَاعِي الْمَوْتَ أَهْلًا وَمَرْحَبًا* (10) *وَلَوْ قُلْتُ لِي مَتَّ سَمْعًا وَطَاعَةً*²⁰⁴⁵ ḡazret-i 'Ömer raḡiya'llāhu 'anhu (11) ehl-i Yemen'den bir bölük mu'atṡal ḡavme mülākāt étdi bunlara (12) dēdi ki kimsiniz dēdiler ki biz mütevekkillerüz ḡazret-i 'Ömer²⁰⁴⁶ (13) dēdi ki yalan söylersiz belki müte'ekkillersiz ya'nī yēmek (14) yēyicilersiz ġaraḡıñuz ekldür sizlere ḡaber vēreyim mi mütevekkillerden²⁰⁴⁷ (15) mütevekkil ṡol kimsedür ki yēriñ ḡarnına²⁰⁴⁸ dāne (16) eke daḡı Allāhu Ta'ālā ḡazretine²⁰⁴⁹ tevekkül édüp ḡaḡ'dan recā (17) éde ammā rızḡunḡ taḡṡīli ṡariḡına ḡuvvet-i kesbiyyesin ṡarf éde (18) kesb²⁰⁵⁰ ḡuldan yaratmaḡ Allāh'dan Enes ḡazretine raḡiya'llāhu 'anhu (19) su'āl étdiler ṡol ḡavmden²⁰⁵¹ ḡur'an oḡunuriken ḡayḡıralar dēdi ki²⁰⁵²

[İM61a]

(1) bu fi'l ḡavāricdür ve daḡı dēdi ki bir ġün ḡazret-i Resül (2) ṡalla'llāhu 'aleyhi ve sellem va'z étdi bir kimse ḡayḡırdı Resül (3) ṡalla'llāhu 'aleyhi ve sellem buyurđı ki²⁰⁵³ kimdür ṡol bizüm üzerümüze dīni (4) telbīs eyleyen eger ṡādīḡ ise nefsini ḡalḡ içinde teṡḡir eyledi (5) [N61a] ve eger kāzib ise [K50b] Allāhu Ta'ālā anı helāk ve fenāya lāyīḡ ve²⁰⁵⁴ müstaḡīḡ (6) ḡıldı ammā bu kelām kendüyi zaḡṡa ḡādir olanlara ġoredür (7) ammā²⁰⁵⁵ iḡtiyār elden ġidicek kelām bir dürlü daḡıdur²⁰⁵⁶ mümkün olduḡca²⁰⁵⁷ (8) edeb

²⁰⁴³ N60b- 6 ve daḡı Cüneyd'e: K50a- 8 daḡı Cüneyd'e daḡı, İM60b- 7 daḡı Cüneyd (8) daḡı.

²⁰⁴⁴ İM60b- 9 ve: ba' dehu N60b- 7.

²⁰⁴⁵ K50a- 9 inṡād étdi beyt, inṡād étdi ṡi'r N60b- 7.

²⁰⁴⁶ N60b- 10 ḡazret-i 'Ömer raḡiya'llāhu 'anhu.

²⁰⁴⁷ İM60b- 13 dēdi ki yalan söylersiz ... (14) mütevekkillerden: N'de yok.

²⁰⁴⁸ İM60b- 15 mütevekkil ṡol kimsedür ki yēriñ ḡarnına: mütevekkil ṡol kimsenedür ki (12) ḡarnına N60b- 11.

²⁰⁴⁹ İM60b- 16 Allāhu Ta'ālā ḡazretine: Allāhu Ta'ālā'ya N60b- 12.

²⁰⁵⁰ N60b- 13 zīrā kesb.

²⁰⁵¹ K50a- 18 ṡol ḡavmden ki.

²⁰⁵² İM60b- 19 ḡur'an oḡunuriken ḡayḡıralar dēdi ki: ḡur'an oḡuriken ḡaḡıruurlar N60b- 15.

²⁰⁵³ İM61a- 1 bir ġün ... (3) buyurđı ki: K50a- 19 bir ġün ḡazret-i Resül ṡalla'llāhu 'aleyhi ve sellem (20) buyurđı ki, N60b- 15 bir ġün ḡazret-i Resülü'llāh ṡalla'llāhu 'aleyhi ve sellem buyurđı ki.

²⁰⁵⁴ İM61a- 5 anı helāk ve fenāya lāyīḡ ve: helāk eyledi ve fenāya N61a- 1.

²⁰⁵⁵ İM61a- 6 olanlara ġoredür (7) ammā: olanlarıñdur N61a- 2.

²⁰⁵⁶ İM61a- 7 daḡıdur: daḡı olur N61a- 3.

ve sükûn olasıdır²⁰⁵⁸ ammâ ehl-i hâl olanlara Qur'ân-ı 'azîmüñ (9) istimâ'ından bir hâl gelse²⁰⁵⁹ bî-ihtiyâr olup haykırsa ba'îd degildir (10) aña inkâr olmaz²⁰⁶⁰ Hâzret-i 'Ömer rağıya'llâhu 'anhu buyurmuşlar ki bir kimse²⁰⁶¹ (11) nâsa kalbinde²⁰⁶² olan hâlden ziyâde huşû' ve hużû'²⁰⁶³ izhâr étse (12) ol kimse nifâk üzredür nifâk izhâr éder Hasan-ı Başrı²⁰⁶⁴ eydür (13) ba'z-ı kavm tevâzu'ların kaftanlarında kılmışlar ve kibrlerin şadırlarında (14) kılmışlardur Ebu'l-hüseyn en-Nürî buyurmuşlar taşavvuf evvel hâl idi (15) sonra kâl oldu ya'nî söz oldu sonra hâl de ve kâl de gitdi (16) hemân ihtiyâl bâkî kaldı ya'nî hîle kılmak bu kelâm mürâyî şüfîler (17) içündür²⁰⁶⁵ ba'z-ı 'ulemâya bu maķûle şüfîler hakkında su'âl étmişler demiş ki²⁰⁶⁶ (18) taşavvuf ekle ve rakşa ya'nî yemek yeyüp dönmege ve kalkmağa²⁰⁶⁷ mübeddel olmışdur (19) ba'zılar dağı demişler **الرقص نقص** ya'nî dönüp kalkmak²⁰⁶⁸ eksiklikdür

[İM61b]

(1) aşıl kemâl zikri edeb ile étmekdür ba'z-ı mutaşavvıfa hâteminde (2) bu naķşı yazdurmuşdur²⁰⁶⁹ ükülehâ dâyimun bu maķûle şüfîler ve şeyhler (3) hakkında demişler **واهو لها يكره ان يشرب في فضة ويشرب الفضة إن** (4) **[N61b]** عجتت من شيخ ومن زهده يذكر النار **ki**²⁰⁷⁰ **نالها** (5) tercümesi oldur ki eydür 'aceblerin ben²⁰⁷¹ ol şeyhi ve dağı (6) zâhidi²⁰⁷² ki nârı

²⁰⁵⁷ İM61a- 7 oldukça: oldukça K50b- 3, N61a- 3.

²⁰⁵⁸ İM61a- 8 edeb ve sükûn olasıdır: edeb ve sükût oladır N61a- 3.

²⁰⁵⁹ İM61a- 9 gelse: gelüp N61a- 4.

²⁰⁶⁰ İM61a- 10 olmaz: olunmaz N61a- 5.

²⁰⁶¹ İM61a- 10 kimse: kimsene ki N61a- 6.

²⁰⁶² İM61a- 11 kalbinde: kalbinden K50b- 6, N61a- 6.

²⁰⁶³ İM61a- 11 huşû' ve hużû': hużû ve huşû' N61a- 6.

²⁰⁶⁴ İM61a- 12 Hasan-ı Başrı: Hasan-ı Başrı hâzretleri N61a- 8.

²⁰⁶⁵ İM61a- 17 içündür: K50b- 12 için, N'de yok.

²⁰⁶⁶ İM61a- 17 ba'z-ı 'ulemâya bu maķûle şüfîler hakkında su'âl étmişler demiş ki: K50b- 12 ba'z-ı 'ulemâ (13) bu maķûle şüfîler hakkında su'âl étmişlerdür demişler ki, N61a- 12 ba'z-ı 'ulemâ bu maķûle şüfîler hakkında su'âl (13) étmişlerdür anlar dağı cevâb verüp demişler ki.

²⁰⁶⁷ N61a- 14 dönmege ve kalkmağa: dönmek kalkmağa İM61a- 18.

²⁰⁶⁸ İM61a- 19 ba'zılar dağı demişler **الرقص نقص** ya'nî dönüp kalkmak: ve ba'zılar dağı demişlerdür ki **الرقص نقص** ya'nî dönüp kalkmaklık N61a- 15.

²⁰⁶⁹ N61a- 16 bu naķşı (17) yazdurmuşdur: naķşı yazdurmuş ki İM61b- 2.

²⁰⁷⁰ İM61b- 3 demişler ki: demişlerdür N61a- 17.

²⁰⁷¹ İM61b- 5 tercümesi oldur ki eydür 'aceblerin ben: ya'nî 'aceblerin N61b- 3.

²⁰⁷² K50b- 20 zâhidi: İM61b- 6 zühdini, N61b- 3 zâhide.

ve anuñ şiddetlerini halka aņdurur va^c z²⁰⁷³ eder²⁰⁷³ (7) gümüş kabdan şu içmegi mekrūh görür ammā eger²⁰⁷⁴ eline girse (8) [K51a] gümüşi²⁰⁷⁵ kendüyi içeridi Me'mūn halife demiş ki dünyānuñ umūri²⁰⁷⁶ (9) dört nesnedür biri beglik birisi²⁰⁷⁷ ticāret birisi dağı (10) şinā^c at ve birisi²⁰⁷⁸ dağı ekincilik bir kimse ki bunlaruñ ehli olmaya (11) nās üzre ol yükdür şıķletdür ve ba^c z-ı ekābir demiş ki (12) dünyānuñ ve dīnūñ kıvāmı ^c ilmdür ve kesb etmezdür bir kimse²⁰⁷⁹ ki (13) ikisin dağı terk eylese ve dese ki ben zūhdi ihtiyār eyledüm (14) ^c ilmi degil ve tevekküli²⁰⁸⁰ ihtiyār etdüm kesbi degil pes böyle deyen kimse²⁰⁸¹ (15) cehle düşdi ve tama^c a düşdi halk elinde olana tama^c kıılır (16) kendüsi kesb kıılmaz²⁰⁸² ba^c z-ı hükemā demiş ki māl taleb (17) kıılmağda tamām-ı bezl ve nihāyet-i himmetini şarf etmeyüp belki icmāl etmek (18) ve nāsa ihtiyāc azlığı efđal-i ^c ibādetdür²⁰⁸³ ba^c z-ı şūfīlere su'āl (19) etdiler semā^c da kıaftan yırtmađdan²⁰⁸⁴ dedi ki ol kişinūñ kıalbi darlığına delālet eder zīrā hiç bir yerde kıaftan yırtmağ yokdur²⁰⁸⁵ Hāzret-i Mūsā şalavātu'llāhi

[İM62a]

(1) ^c aleyhi ve's-selām Benī İsrāyil içinde²⁰⁸⁶ va^c z [N62a] ederidi içlerinden (2) bir kimse gömlegin yırtdı Allāhu Ta'ālā Hāzret-i Mūsā peygāmbere buyurdı ki²⁰⁸⁷ (3) ol

²⁰⁷³ İM61b- 6 anuñ şiddetlerini halka aņdurur ve va^c z²⁰⁷³ eder: K50b- 20 anuñ şiddetlerin halka aņdurur ve va^c z²⁰⁷³ ederler, N61b- 3 anuñ şiddetin halka aņdurur ve va^c z²⁰⁷³ ederler.

²⁰⁷⁴ İM61b- 7 mekrūh görür ammā eger: mekrūh görürler ammā kendüler N61b- 4.

²⁰⁷⁵ İM61b- 8 gümüşi: gümüş K50b- 21

²⁰⁷⁶ İM61b- 8 umūri: zīneti N61b- 6.

²⁰⁷⁷ İM61b- 9 birisi/ birisi: biri / biri N61b- 6.

²⁰⁷⁸ İM61b- 10 birisi/ kimse: biri/ kimsene N61b- 7.

²⁰⁷⁹ İM61b- 12 kimse: kimsene N61b- 9.

²⁰⁸⁰ İM61b- 14 tevekküli: tevekkül K51a- 6, N61b- 10.

²⁰⁸¹ İM61b- 14 kimse: kişi N61b- 11.

²⁰⁸² İM61b- 16 kendüsi kesb kıılmaz: kendüsi degil ya^c nī kesb kıılmaz N61b- 12.

²⁰⁸³ İM61b- 18 efđal-i ^c ibādetdür: ^c ibādetlerūñ ahsenidür N61b- 14.

²⁰⁸⁴ İM61b- 19 yırtmağdan: yırtmağ nedür N61b- 15.

²⁰⁸⁵ N61b- 15 ol kişinūñ (16) kıalbi darlığına delālet eder zīrā hiç bir yerde kıaftan yırtmağ yokdur: İM'de yok.

²⁰⁸⁶ İM61b- 19 Hāzret-i Mūsā şalavātu'llāhi ^c aleyhi ve's-selām Benī İsrāyil içinde: K51a- 12 Hāzret-i Mūsā şalavātu'llāhi ^c aleyhi Benī İsrāyil içinde, Hāzret-i Mūsā peygāmbere şalavātu'llāhi ^c aleyhi ve's-selām Benī İsrāyil'e N61b- 17.

kimseye dē²⁰⁸⁸ ki ƙalbüñi yırt şevābūñ yırtma ehl-i haƙıƙatden (4) bir kimseye²⁰⁸⁹ su’āl etdiler vecdden dēdi ki vecd-i rūḥ (5) ‘āciz olmaƙdur ḥalāvet-i zıkr²⁰⁹⁰ ƙatında gelen ğalebe-yi şevƙe taḥammül etmekden (6) Aḥmed bin Ḥanbel ḥazretine rağıya’llāhu ‘anhu dēmişler ki bir cemā’at (7) zıkr ƙıluriken ayağ üzre tıururlar ve raƙş ƙılurlar²⁰⁹¹ dēdi ki (8) bunlar ‘aşıƙlardur Allāhu Ta’ālā ḥazretinün ünsiyile ve muḥabbetiyyile bir sâ’at (9) feraḥ olurlar şol ŧâyife²⁰⁹² ki kelâmların düzeler ƙoşalar (10) tezyin edeler²⁰⁹³ ḥalkuñ mâlin yemek için kürsilere ƙıƙup ğāḥ (11) ğāḥ ḥoş āvāzıla oƙuyalar ve kelimât-ı münāsibe²⁰⁹⁴ zıkr edüp ƙışşalar (12) **[K51b]** ve ḥikâyetler getüreler ḥalka riyâ edeler anlara²⁰⁹⁵ ƙuşşâş dērler (13) Resül ḥazreti şalla’llāhu ‘aleyhi ve sellem²⁰⁹⁶ buyurmuşlar ki Benî İsrâylil (14) vaƙtâ ki ƙışşa etmekge başladılar bu zıkr olan vech üzre (15) helâk oldılar²⁰⁹⁷ bu ḥaberi işidicek Ka’bü’l-aḥbâr evvel ƙışşa (16) ƙılurıdı²⁰⁹⁸ terk eyledi lakin ƙaçan bir kimse Allāhu Ta’ālā ḥazretin (17) zıkr etse ve ḥalka rızâ-yı Allāḥ için²⁰⁹⁹ va’z ve naşîḥat ƙılsa (18) bu üslûb niyyet-i şaḥîḥe ile olıcaƙ merğûbdur ve enbiyâ ḥarîƙıdır (19) belki farz-ı kifâyedür ‘ulemâ cümlesi²¹⁰⁰ terk etse ‘āşî olurlar

[İM62b]

(1) içlerinden birisi bir şehirde edâ ƙılsa sâyr ‘âlimlerden ḥaƙ va’z (2) ve naşîḥat **[N62b]** sâƙıt olur²¹⁰¹ farz edâ olunur anlara nihâyet müsteḥab (3) ve mendûb olur

²⁰⁸⁷ İM62a- 2 bir kimse gömleğin yırttı Allāhu Ta’ālā Ḥazret-i Mūsâ peygambere buyurdı ki: biri göñleğin yırttı Allāḥ sübhâne ve ta’ālā Mūsâ peygambere (2) buyurdı ki N62a- 1.

²⁰⁸⁸ K51a- 14, N62a- 2 dē: dēdi İM62a- 3.

²⁰⁸⁹ İM62a- 4 kimseye: kişiyeye N62a- 2.

²⁰⁹⁰ İM62a- 5 ḥalāvet-i zıkr: ḥalāvet N62a- 3.

²⁰⁹¹ İM62a- 7 ayağ üzre tıururlar ve raƙş ƙılurlar: ayağ üzre tıurdılar ve raƙş (6) ƙıldularıdı N62a- 5.

²⁰⁹² İM62a- 9 ŧâyife: tā’ife K51a- 19.

²⁰⁹³ İM62a- 9 ƙoşalar (10) tezyin edeler: ƙavme tezeyyün edeler N62a- 8.

²⁰⁹⁴ İM62a- 11 kelimât-ı münāsibe: münāsib K51a- 21, N62a- 9.

²⁰⁹⁵ İM62a- 12 anlara: N’de yok.

²⁰⁹⁶ İM62a- 13 sellim.

²⁰⁹⁷ İM62a- 14 ƙışşa etmekge başladılar bu zıkr olan vech üzre (15) helâk oldılar: ƙışşa etmekge başlasalar bu zıkr olan vech (12) üzre ederleridi N62a- 11.

²⁰⁹⁸ İM62a- 16 ƙılurıdı: ederleridi N62a- 13.

²⁰⁹⁹ İM62a- 17 için: N’de yok.

²¹⁰⁰ İM62a- 19 cümlesi: cümlesin N62a- 16.

²¹⁰¹ İM62b- 1 ḥaƙ va’z (2) ve naşîḥat sâƙıt olur ḥaƙ va’z u naşîḥat [62b] sâƙıt ve N62a- 17.

vallāhu a‘lem ve aḥkem²¹⁰² **ravza-yı şāmine şanā‘ atda (4) ve ehl-i ḥirfetlerdedür ve kesebde ve ticāretdedür ve ḡanīde (5) ve faḳırdadur ve buña münāsib olanlardadur**²¹⁰³ Sehl bin Sa‘d rivāyet (6) eder Ḥazret-i Resūl'den şalla'llāhu ‘aleyhi ve sellem²¹⁰⁴ buyurmuşlar ki ricālünj (7) ‘ameli derzīlikdür ve nisānuḡ ‘ameli iplik egirmekdür kendü mübārek (8) ḳaftanların dikmişlerdür²¹⁰⁵ Sa‘īd bin²¹⁰⁶ Müseyyeb eydür Ḥazret-i Loḳmān ‘aleyhi’s-selām (9) derzī idi²¹⁰⁷ İbn-i Şūzeb eydür İdrīs peygāmbere²¹⁰⁸ ‘aleyhi’s-selām daḡı²¹⁰⁹ (10) derzī idi Mücāhid eydür Ḥaḳ sübhānehu ve ta‘ālā ḳavlinde وَأَتَّبِعْكَ (11) الْأَرْضَ لُون [XXVI- 111] el-erzelūndan murād çulḡalardur dēr²¹¹⁰ Ḥazret-i Meryem ‘aleyhā (12) s-selām oḡlı ‘İsā peygāmbere²¹¹¹ ṡaleb étmege gitdi yolda çulḡalara (13) rāst geldi çulḡalıḳ²¹¹² işlerleridi anlardan su‘āl étidi anlar (14) yanlıḡ yol şalıvêrdiler²¹¹³ zaḡmet çekdi anlara bed-du‘ā ḳıldı (15) dēdi ki yā rabbī²¹¹⁴ bunlaruḡ kesbinden bereketi gider ve bunları (16) faḳīr [K52a] oldur ve bunları²¹¹⁵ nās gözlerinde ḡor ve ḡaḳīr göster (17) Ḥaḳ sübhānehu ve ta‘ālā daḡı ḡācetin revā ḳıldı²¹¹⁶ ḡükemādan bir kimse (18) bir kimseyi²¹¹⁷ görmüş ḳuyumcılıḳ şan‘atıyla faḡr eder dēmiş ki (19) ben ol ma‘rifeti ve şan‘atı kerīḡ görürin ki ḳaçan bir ḡammām

²¹⁰² İM62b- 3 vallāhu a‘lem ve aḥkem: vallāhu ta‘ālā a‘lem N62b- 1.

²¹⁰³ İM62b- 4 ravza-yı şāmine ... (5) buña münāsib olanlardadur: K51b- 10 sekizinci ravza şanā‘ atda ve ehl-i ḡireflerdedür ve kesebde (11) ticārette ve ḡanīdedür ve faḳırdadur ve buna münāsib olanlardadur, N62b- 2 şanā‘ atda ve ehl-i ḡireflerde ve daḡı kesb ve ticārette ve ḡanī ve faḳırdada ve bunlara (3) münāsib olanlardadur.

²¹⁰⁴ İM62b- 6 sellim.

²¹⁰⁵ İM62b- 7 kendü mübārek (8) ḳaftanların dikmişlerdür: ve ḳaftanların dikmeleridür N62b- 5.

²¹⁰⁶ İM62b- 8 bin: ibn N62b- 5.

²¹⁰⁷ İM62b- 9 derzī idi: K51b- 15 daḡı derzī idi, N62b- 6 daḡı derzīdür.

²¹⁰⁸ İM62b- 9 peygāmbere: peygāmbere K51b- 16, N62b- 7.

²¹⁰⁹ İM62b- 9 daḡı: N’de yok.

²¹¹⁰ İM62b- 11 çulḡalardur dēr: ḡallāclardur dēr (12) zīrā N62b- 11.

²¹¹¹ İM62b- 12 peygāmbere: peygāmbere K51b- 18, N62b- 9.

²¹¹² İM62b- 12 yolda çulḡalara (13) rāst geldi çulḡalıḳ: ḡallāclara rāst geldi ḡallāclar N62b- 12.

²¹¹³ İM62b- 14 şalıvêrdiler: şalıvêrdi ḡayli N62b- 11.

²¹¹⁴ İM62b- 15 yā rabbī: yā rab N62b- 12.

²¹¹⁵ İM62b- 15 bunları (16) faḳīr oldur ve bunları: bunlara faḳırdadur ve N62b- 12.

²¹¹⁶ İM62b- 17 Ḥaḳ sübhānehu ve ta‘ālā daḡı ḡācetin revā ḳıldı: Ḥaḳ Ta‘ālā du‘āsını ḳabūl ḳıldı N62b- 13.

²¹¹⁷ İM62b- 17 bir kimse (18) bir kimseyi: biri bir kimse N62b- 13.

[İM63a]

(1) içinde h̄alvet olsam ölsem²¹¹⁸ ol ma'rifet benümile bile ölmeye (2) H̄azret-i 'Ömer rağıya'llāhu 'anhu buyurmışlar ki bir kimseyi görürin²¹¹⁹ (3) şüretde güzel kiři ta' accüb kıılurın řorarın²¹²⁰ bunun řan' atı (4) ve h̄irfeti nedür kaçan deseler ki [N63a] řan' atı yokdur bađtāldur (5) gözümünden çıkar²¹²¹ mekrüh olur H̄azret-i Dāvūd şalla'llāhu (6) 'aleyhi ve sellem²¹²² bir bābūçci²¹²³ görmişler demişler ki yā hazā ya' nī (7) iy řařıř²¹²⁴ iřle kesb eyle anuñıla ma' iřet kııl ekl eyle Allāhu Ta' ālā (8) h̄azreti²¹²⁵ sever 'amel edüp ekl edeni sevmez ekl edüp 'amel (9) edmeyeni²¹²⁶ demiřler²¹²⁷ ki kesb-i h̄elāl ve nafağayı 'ayāl (10) a' mālī abdāldandur abdāl řol ricāl-i ğaybdur ki (11) biri ölse yerine biri dağı bezl kıılurlar tā²¹²⁸ kıyāmete dek (12) ba' zıları demiřler²¹²⁹ ki abdalıñ 'adedi kırkıdır H̄azret-i (13) 'Alī rağıya'llāhu 'anhu buyurmışlar ki bir kimse kesb-i (14) h̄elāl ta'yinden ve zağmetinden ölse ol kimse²¹³⁰ Allāh rızası (15) üzre ölmüş olur ba' zıları demişler ki mürüvvet 'iffet (16) ve h̄irfetdür ya' nī kendü²¹³¹ h̄ālinde olup bir řan' at üzre olmağdır (17) ve demiřlerdür²¹³² ki bir kimsenüñ dimāğı yazın kesb-i h̄elāl (18) zağmetinden kıızup kaynamasa kışın çömlegi ocađda²¹³³ (19) kaynamaz ticāret h̄elāl mālıla merğüb ve memdūđdur řariķ-ı

²¹¹⁸ İM63a- 1 ölsem: K ve N'de yok.

²¹¹⁹ İM63a- 2 bir kimseyi görürin: bir kimse gördüm N62b- 16.

²¹²⁰ İM63a- 3 ta' accüb kıılurın şorarın: K52a- 6 ta' accüb kıılurın şorarın ki, N63a- 17 ta' accüb kıılup şordum ki.

²¹²¹ İM63a- 5 çıkar: N'de yok.

²¹²² İM63a- 6 şalla'llāhu (6) 'aleyhi ve sellem: şalla'llāhu 'aleyhi N63a- 1.

²¹²³ İM63a- 6 bābūçci: pāpuççi K52a- 8, N63a- 2.

²¹²⁴ İM63a- 6 yā hazā ya' nī (7) iy şaşış: N'de yok.

²¹²⁵ İM63a- 8 h̄azreti: celle ve 'alā N63a- 3.

²¹²⁶ İM63a- 9 edmeyeni: etmeyeni K52a- 11, N63a- 4.

²¹²⁷ İM63a- 9 demişler: dağı buyurmışlar N63a- 4.

²¹²⁸ İM63a- 11 tā: N'de yok.

²¹²⁹ İM63a- 12 demişler: dedi N63a- 6.

²¹³⁰ İM63a- 14 kimse: kişi N63a- 8.

²¹³¹ İM63a- 16 kendü: N'de yok.

²¹³² İM63a- 17 demişlerdür: demişler N63a- 10.

²¹³³ İM63a- 18 ocağda: ocağında N63a- 11.

[İM63b]

(1) inşāfıla²¹³⁴ ve şıdķ-ı mu‘āmele ile ehl-i ticāret naşīhatlerindendür²¹³⁵ ki (2) demişler metā‘ ı evvel taleb edene vēr şonra ayaga düşer (3) az tama‘ çok [K52b] ziyāna ergusür re’sü’l-mālın hayrlısı diyānet (4) dür Hāķ sübhānehu ve ta‘ālānuĵ ef‘āli hıķmet üzredür tācirlere²¹³⁶ (5) ğafletleri ve hırşları sebep olup memleketleri gezüp²¹³⁷ halkuĵ (6) ‘ayāli meşālīhine sebep olurlar ‘ālem nizām ve intizām üzre (7) olur²¹³⁸ Resūlu’llāh’dan şalla’llāhu ‘aleyhi [N63b] ve sellem mervīdür (8) buyurmuşlar²¹³⁹ ki hayr yokdur şol kimsede ki (9) mālı sevmeye rahmın şıla etmekiçün ve halkdan müstāgnī olma (10) ğiçün İmām-ı Şāfi‘ī’den mervīdür rahmetu’llāhi ta‘ālā ‘aleyhi²¹⁴⁰ (11) لقد طفت في شرق شرأ (13) والعسر ولم ار بعد الدين خيراً من الغنى ولم ار بعد الكفر (12) البلاد وغربها وجربت هذا الدهر باليسر من الفقر tercümesi oldur ki eydür²¹⁴¹ şarkda ve ğarbda (14) olan şehrleri tavāf etdüm ve bu dehri tecrube kıldum (15) kolayın ve gücin ve dīnden şonra ğanīden²¹⁴² hayrlı görmedüm (16) ve küfrden şonra fakırdan şerli²¹⁴³ görmedüm ba‘zıları (17) demişler ki²¹⁴⁴ لا بد للمؤمن من مال يعش به وداخل القبر (18) من محتاج الى الكفن tercümesi oldur ki²¹⁴⁵ kişiye māl gerekdür²¹⁴⁶ (19) anuĵıla dirlik etmekge kabre²¹⁴⁷ giren daĵı elbetde muhtācdur

²¹³⁴ İM63b- 1 inşāfıla: inşāf ile K52a- 20.

²¹³⁵ N63a- 12 ve şıdķ-ı mu‘āmele ile ehl-i ticāret (13) naşīhatlerindendür: ve şıdķ-ı mu‘āmele ehl-i ticāret naşīhatlerindür İM63b- 1.

²¹³⁶ İM63b- 4 Hāķ sübhānehu ve ta‘ālānuĵ ef‘āli hıķmet üzredür tācirlere: Hāķ ta‘ālānuĵ ef‘āli hıķmet üzredür tācirleri N63a- 15.

²¹³⁷ İM63b- 5 memleketleri gezüp: kimi memleket gezüp N63a- 16.

²¹³⁸ İM63b- 7 olur: olurlar N63a- 17.

²¹³⁹ İM63b- 7 Resūlu’llāh’dan şalla’llāhu ‘aleyhi ve sellem mervīdür (8) buyurmuşlar: Resūlu’llāh’dan şalla’llāhu ‘aleyhi [63b] ve sellem mervīdür N63b- 1.

²¹⁴⁰ İM63b- 10 İmām-ı Şāfi‘ī’den mervīdür rahmetu’llāhi ta‘ālā ‘aleyhi: K52b- 6, N63b- 2 İmām-ı Şāfi‘ī’den mervīdür rahmetu’llāhi ‘aleyhi şı‘r.

²¹⁴¹ İM63b- 13 eydür: N’de yok.

²¹⁴² İM63b- 15 ğanīden: ğinādan N63b- 7.

²¹⁴³ İM63b- 16 şerli: şerlü N63b- 7

²¹⁴⁴ N63b- 8 demişler ki şı‘r.

²¹⁴⁵ İM63b- 18 tercümesi oldur ki: ya‘nī N63b- 9.

²¹⁴⁶ İM63b- 18 girekdür.

²¹⁴⁷ N63b- 10 zirā kabre.

[İM64b]

(1) taş yuvalamak gibidür āsāndur Resūlu'llāh şalla'llāhu 'aleyhi (2) ve sellem²¹⁶¹ buyurmuşlar ki hikmet ğināyıla uyanıkdur faqrıla (3) uyurdur ya'ni ğinā sebebiyle hikmet āsarı zāhir olur (4) ammā faqr sebebiyle zāhir olmaz faqrün kelāmına i'tibār olmaz²¹⁶² (5) ba'zı 'uqalā²¹⁶³ demişdür ki meşālih-i zarūriyyeye teveccüh (6) etmek kişiyi fezāyil-i keşireden alıkor māni' olur ve demişlerdür ki (7) mālsız dirlik mezmūm dirlikdür²¹⁶⁴ ve manşıbsız ve mertebesiz (8) 'ilm zāyi' kılınmış kelāmdur kelimātına iltifāt etmezler (9) Hāzret-i Resūl'den mervīdür şalla'llāhu 'aleyhi ve sellem²¹⁶⁵ buyurmuşlar ki (10) mü'min olan kimse²¹⁶⁶ faqrden qorqar dīnine faqr sebebiyle āfet ve zarar (11) erişe dēyü ba'zı 'uqalā buyurmuşlar ki قلت مال وكثرة عيال (12) ne'uzu billāhi min zālike'l-hāl demişler ki²¹⁶⁷ Buqraṭ eyitmiş kıllat-i 'ayāl (13) iki āsanuḡ biridür ya'ni be-her-hāl āsanlıkdan hālī olmaz (14) mü'neti lāzım olmaz bir miqdār hıffet olur dērler ki İbn-i Mübārek (15) hāzretleri bir miqdār [K53b] māl cem' etmiş ve demiş ki yā rabbe'l-ālemīn (16) sen bilürsin ki ben bu mālı cem' etdüm illā fazlum ve dīnüm şaklamak (17) için kimseye muhtāc olup hālūme zarar erişmeye Eflaṭun (18) hākīme demişler ki nenüḡ için mālıla²¹⁶⁸ 'ilmi cem' (19) edersin demiş ki 'izzet ve kemāl için ve daḡı aḡa demişler ki

[İM65a]

(1) niçün ādem qocar gider daḡı bu kadar pīr ölmüşiken mālı gērü cem' (2) eder demiş ki insān ölüp a'dāsına şonında māl qomaq (3) hayrludur saḡ olup dōstlara muhtāc olmaqdān ve daḡı (4) dedi ki hayātunḡa 'ilmi ve mālı taleb eyle ve 'amel-i şāliḡi daḡı

²¹⁶¹ İM64b- 1 Resūlu'llāh şalla'llāhu 'aleyhi (2) ve sellim: Resūl şalla'llāhu 'aleyhi ve sellem N64a- 8.

²¹⁶² İM64b- 4 zāhir olmaz faqrün kelāmına i'tibār olmaz: olmaz faqrün kelāmına i'tibār olunmaz N64a- 11.

²¹⁶³ K53a- 12, N64a- 11 ba'zı 'uqalā: ba'zı 'uqalādan İM64b- 5.

²¹⁶⁴ İM64b- 7 mālsız dirlik mezmūm dirlikdür: mālsız dirlik mezmūmdur N64a- 13.

²¹⁶⁵ İM64b- 9 Hāzret-i Resūl'den mervīdür şalla'llāhu 'aleyhi ve sellim: Resūlu'llāh şalla'llāhu 'aleyhi ve sellem N64a- 14.

²¹⁶⁶ İM64b- 10 kimse: kişi N64a- 14.

²¹⁶⁷ İM64b- 7 demişler ki: demişler K53a- 19.

²¹⁶⁸ K53b- 3 nenüḡ için mālıla: nenüḡ için kimseye sen mālıla İM64b- 18.

(5) taleb eyle z̄irā havāş seni severler fazluñ ve ‘ilmüñ için ‘avām (6) olanlar seni severler mālñ için kendü cāniñçün ve āh̄iretünüz için (7) ‘amel-i şālih olur İbn-i ‘Uyeyne eydür şol kimse için²¹⁶⁹ ki (8) māl evvelā anı işlāh etsün z̄irā siz bir zamāndasız ki bir kimse (9) bu zamānda nāsa muhtāc olsa evvel bezl ēdecegi d̄inidür²¹⁷⁰ (10) ne‘ ūzu billāh min z̄alike H̄azret-i ‘Alī rağiya’llāhu ‘ anhu İbn-i H̄anefiyye dēdi ki (11) yā oğul faqırdan [N64b] Allāhu Ta‘ālā’ya şıgın z̄irā faq̄irlik kişinüñ (12) d̄inini alıcıdur²¹⁷¹ ‘aqlına hayret v̄ericidür ve buğza ve ‘adāvete (13) bā‘ iş ve dā‘ idür²¹⁷² ve ḡerü anlardan merv̄idür ki dēmişler²¹⁷³ faqr (14) mevt-i ekberdür dağı buyurmuşlar²¹⁷⁴ ki māl dünyā ekinidür ve ‘amel-i (15) şālih āh̄iret ekinidür niçe kavm vardır ki H̄ağ sübhānehu ve ta‘ālā²¹⁷⁵ (16) anda ikisin dağı cem‘ eylemişdür²¹⁷⁶ H̄azret-i Resūl şalla’llāhu ‘aleyhi ve sellem²¹⁷⁷ buyurdı ki²¹⁷⁸ (17) şaķ̄ilerün ḡayet şaķ̄isi oldur ki anuñ üzerine cem‘ oluna (18) faq̄irlik ile²¹⁷⁹ āh̄iret ‘azābı ya‘ n̄i hem dünyāda faq̄ir miñnetin²¹⁸⁰ çeke (19) ve āh̄iretde dağı günāhları sebebiyle ‘azāb ehli ola ne‘ ūzu billāh

[İM65b]

(1) şi‘rde gelmişdür²¹⁸¹ واقبح الجهل [K54a] ما احسن الدين والدنيا اذ اجتمعا (2) والافلاس بالرحل (3) ikisi bir yerde cem‘ olsa ne çirkin nesnedür kişiye cehlile iflās cem‘ (4) olsa²¹⁸⁴ H̄azret-i Loķmān ‘aleyhi’s-selām rivāyet kıulurlar ki kaçan (5) aġniyāya rāst gelse eydürdi ki yā ehl-i e’n-na‘im iy

²¹⁶⁹ İM65a- 7 için: içündür K53b- 10.

²¹⁷⁰ İM64b- 12 ne‘ ūzu billāhi min z̄alike’l-hāl ... [65a] (9) d̄inidür: N’de yok.

²¹⁷¹ İM65a- 11 kişinüñ (12) d̄inini alıcıdur: d̄inin alıcıdur N64b- 1.

²¹⁷² İM65a- 12 ve buğza ve ‘adāvete (13) bā‘ iş ve dā‘ idür: buğza ve ‘adāvetine bā‘ işdür N64b- 2.

²¹⁷³ İM65a- 13 dēmişler: K53b- 15 dēmişlerdür ki, N’de yok.

²¹⁷⁴ İM65a- 14 dağı buyurmuşlar: ve dēmişlerdür N64b- 3.

²¹⁷⁵ İM65a- 15 H̄ağ sübhānehu ve ta‘ālā: Allāhu Ta‘ālā N64b- 4.

²¹⁷⁶ İM65a- 16 ikisin dağı cem‘ eylemişdür: ikisini dağı cem‘ etmişdür N64b- 4.

²¹⁷⁷ İM65a- 16 sellim.

²¹⁷⁸ N64b- 5 buyurdı ki: İM ve K’de yok.

²¹⁷⁹ İM65a- 18 faq̄irlik ile: faq̄ırılı N64b- 5.

²¹⁸⁰ İM65a- 18 faq̄ir miñnetin: faqr miñnetini N64b- 6.

²¹⁸¹ K53b- 21, N64b- 7 gelmişdür şi‘r.

²¹⁸² İM65b- 2 tercümesi oldur ki: ya‘ n̄i N64b- 8.

²¹⁸³ İM65b- 2 d̄in ü dünyā: d̄in ve dünyā N64b- 8.

²¹⁸⁴ İM65b- 3 ne çirkin nesnedür kişiye cehlile iflās cem‘ (4) olsa: N’de yok.

ni' metler (6) şāhibi na'īm-i ekberi unutmañ ya' nī āhîret ni' metlerin kaçan fuqarāya (7) rāst gelse eydürdi ki şaķınıñ²¹⁸⁵ iki kerre mağbūn olmağdan dünyāda (8) faķr ile āhîretde 'azāb ile ne'ūzu billāh²¹⁸⁶ bir A' rābī bir dīnārı eline (9) almış ve eyitmiş ki ne 'aceb kāmētūñ ve cūsseñ küçük līkin (10) himmetūñ²¹⁸⁷ büyük ve 'ākîller dēmişler ki الدينار مفتاح الأطوار (11) ya' nī fuluri tavarlar miftāhıdır anuñıla her dürlü nesne taḥşīl (12) olunur ve dēmişlerdür ki الدرهم مزيل لهم ya' nī aķçe ğuşşayı²¹⁸⁸ (13) zāyil ēdicidür الدرهم مرهمم والنقود تحل العقود (14) dēmişlerdür ki dirhemler merhemlerdür anuñ sebebiyle zaḥmetler²¹⁸⁹ (15) biter ve dermānlar olur [N65a] dañı naķidler bağaluları açar Ḥazret-i Resūl'den (16) mervīdür şalla'llāhu 'aleyhi ve sellem buyurmuşlar ki²¹⁹⁰ dirhemler ve dīnārlar²¹⁹¹ (17) Allāhu Ta'ālā'nunñ ḥātemlerinden birer ḥātemdür her kimse²¹⁹² ki Allāhu (18) Ta'ālā'nunñ ḥātemlerinden bir ḥātem ile²¹⁹³ bir yere gitse anuñ ḥāceti (19) tamām ve murādı ḥāşıl olur ba'z-ı 'uķalā dēmişler ki²¹⁹⁴

[İM66a]

(1) ثقال مفاتها الهدايا في الظلام على الحاجات اقفال (2) ya' nī maķşūdlar ve murādlar üzerinde ağır kilidler vardır anuñ (3) miftāḥları gece karanlığında gelen hediyyeler ve armağanlardur anıñiçün (4) dēmişler ki الدرهم حاكم صامت ya' nī ḥükm²¹⁹⁵ ēdicidür şāmitdür (5) söz söylemez lakin maşlaḥatı ḥükm ēder bitürür dünyānuñ (6) menfa'ati dañı vardır²¹⁹⁶ zararlı olduğı gibi yer olur [K54b] maḥalline şarf (7) olmayıcaķ zarar olur

²¹⁸⁵ İM65b- 7 şaķınıñ: şaķınıñ N64b- 11.

²¹⁸⁶ İM65b- 7 dünyāda (8) faķr ile āhîretde 'azāb ile ne'ūzu billāh: faķrıla dünyāda 'azābıla āhîretde ne'ūzu billāhi ta'ālā N64b- 12.

²¹⁸⁷ İM65b- 9 kāmētūñ ve cūsseñ küçük līkin (10) himmetūñ: K54a- 7 kāmētūñ (8) ve cūsseñ küçük lakin himmetūñ, N64b- 13 küçük lakin himmetiñ.

²¹⁸⁸ İM65b- 12 ğuşşayı: ğuşşa K54a- 10.

²¹⁸⁹ İM65b- 14 zaḥmetler: merhemler N64b- 17.

²¹⁹⁰ İM65b- 15 Ḥazret-i Resūl'den (16) mervīdür şalla'llāhu 'aleyhi ve sellim buyurmuşlar ki: Ḥazret-i Resūl'den mervīdür ki buyurmuşlardur N65a- 1.

²¹⁹¹ İM65b- 16 dirhemler ve dīnārlar: dīnārlar N65a- 2.

²¹⁹² İM65b- 17 kimse: kimsene N65a- 2.

²¹⁹³ İM65b- 18 bir ḥātem ile: N'de yok.

²¹⁹⁴ N65a- 4 dēmişlerdür ki şî'r.

²¹⁹⁵ İM66a- 4 ḥükm: aķçe N65a- 7.

²¹⁹⁶ İM66a- 6 vardır: N'de yok.

y er olur menfa‘at daħı olur²¹⁹⁷ aniņi‘ n (8)  ur‘an-ı ‘azimde Haħ s bh nehu ve ta‘ l  buyurur ki قولہ تعالیٰ ولاتولو السفہاء (9) [IV- 5] يا‘ني All hu a‘lem m llaruņuzı²¹⁹⁸ sefiħlere (10) v rmeņ ki ol m lı All hu Ta‘ l  siz ni‘ n kıy m kılmıřdur²¹⁹⁹ mařlaħatları (11)  zuņ kıy mına ve  ş line sebep olur z yi‘ kılmaņ ve Res lu’ll h (12) şalla’ll hu ‘aleyhi ve sellem²²⁰⁰ buyurmışlardur ki نعم المال للرجل الصالح (13) rec l-i ř liħa²²⁰¹ m lına g k‘ekd r ki maħallinde řadaķ te (14) ve  ayr ta şarf kılup²²⁰² aħiret azıġın kıla²²⁰³ ba‘z-ı ‘uķal  demışlerd r ki (15) d ny nuņ um rı²²⁰⁴  c m devver nesnen j  zerined r biri (16) d n r ve biri dirhem²²⁰⁵ ve biri raġif kirde ki  ar n  oyurur (17) ġid -yı la‘ifd r [N65b] d n r ve dirhem ile s yir m himm tı um r-ı d nyeviyye (18)  ş l olur Eb  Zer-i Ğiff r  rağıya’ll hu ‘anhu buyurmışlar ki iki (19) dirhem ş hibi bir dirhem ş hibinden ziy de  is b v r r²²⁰⁶

[ M66b]

(1) aħiretde  asan rağıya’ll hu ‘anhu buyurmışlar ki hi‘ bir kimse²²⁰⁷ dirhemi (2) ‘aziz tutmadı ill  anı zelil kıldı ne‘  zu bill h²²⁰⁸  azret-i ‘Al  (3) rağıya’ll hu ‘anhu eyd r bir kimseye bir kişi gelse ol kiřiye²²⁰⁹ ġani (4) olduġı sebebden tev zu‘ kılsa anuņ d nin j  c b likden (5) bir b liġi gide ne‘  zu bill h²²¹⁰ Aristalis²²¹¹  akim eyd r m l²²¹² sevmek her (6) şerr j başıdur k lli şer aņa m te‘allıķdur  asan eyd r evvelki aķ‘e (7) ve altun

²¹⁹⁷  M66a- 6 şarf (7) olmayıcaķ zarar olur yer olur menfa‘at daħı olur: K ve N’de yok.

²¹⁹⁸  M66a- 9 All hu a‘lem m llaruņuzı: All hu ta‘ l  a‘lem m llaruņuzı N65a- 11.

²¹⁹⁹  M66a- 10 kılmışdur:  tmışd r N65a- 12.

²²⁰⁰  M66a- 12 sellim.

²²⁰¹  M66a- 13 rec l-i ř liħa: rec l-i ř liħ N65a- 14.

²²⁰²  M66a- 14 kılup:  d p K54b- 7.

²²⁰³  M66a- 14 aħiret azıġın kıla: aħirete yaķın kıla N65a- 15.

²²⁰⁴  M66a- 15 um rı: şar rı N65a- 16.

²²⁰⁵  M66a- 16 dirhem: dirhemd r N65a- 17.

²²⁰⁶ N65b- 3 v r r: v r p  M66a- 19.

²²⁰⁷  M66b- 1 buyurmışlar ki hi‘ bir kimse: eyd r ki bir kimse N65b- 3.

²²⁰⁸  M66b- 2 ne‘  zu bill h: ne‘  zu bill hi minhu N65b- 4.

²²⁰⁹  M66b- 3 bir kimseye bir kişi gelse ol kişiye: bir kişiye bir kimse gelse ol kişi N65b- 5.

²²¹⁰  M66b- 5 ne‘  zu bill h: ne‘  zu bill hi ta‘ l  minhu N65b- 6.

²²¹¹  M66b- 5 Aristalis: Arist alis N65b- 7.

²²¹²  M66b- 5 m l: m lı K54b- 16.

ki²²¹³ darb olundu şeytân anı gözlerine sürdü (8) ve eyitdi ki her kim ki²²¹⁴ seni seve ol benüm kulumdur ve demişlerdür ki²²¹⁵ (9) النار آخر دينار نطقت به والههم آخر الدرهم الجاري المرء (10) بينهما إن لم يكن ورعاً لاشك تجمع بين الههم والناري (11) tercümesi oldur ki eydür dīnārūñ lafzınūñ²²¹⁶ [K55a] āhīri nārdur (12) ve dirhemūñ daħı²²¹⁷ āhīri hemdür ya‘nī ğuşşa ve ğamdur bu ikinūñ (13) ortasında olan kimse eger vera‘ ve zühd ehli olmazısa şek (14) yoħdur ki ğuşşa ile nār ortasında olur Fuđayl raħmetu’llāhi (15) ‘aleyhi eydür terāzūyı eksük²²¹⁸ tutmaħ kıyāmet ğüninde yüz qaralığıdır (16) evvelki zamānlarda geħen ħavm helāk olmasına sebeb²²¹⁹ ribā yedükleri (17) ve ħudūd-ı şer‘i ta‘ñil kılup ri‘āyet kılmađuğlarıdır ve ölçegi (18) ve terāzūyı eksük kılđuğlarıdır²²²⁰ [N66a] ve Ĥazret-i Resūlu’llāh (19) şalla’llāhu ‘aleyhi ve sellem²²²¹ buyurmuşlardur ki التجار هم الفجار ya‘nī²²²²

[İM67a]

(1) tācirler fācirlerdür ya‘nī²²²³ ğünāhkārlardur dediler ki (2) yā Resūlu’llāh Allāhu Ta‘ālā ħazreti bey‘i ve şirāyı ħelāl kılmağu mı (3) buyurdılar ki ħelāl kıldı²²²⁴ lakin²²²⁵ bunlar kizb ederler and içerler (4) andlarını²²²⁶ ol ecilden fācirler olurlar ‘İsā peyğamber ħazreti (5) ‘aleyhi’s-selām²²²⁷ buyurmuşlar ki mālda çoħ belā vardur²²²⁸ (6)

²²¹³ İM66b- 7 ki: N’de yok.

²²¹⁴ İM66b- 8 her kim ki: her kim K54b- 18, N65b- 9.

²²¹⁵ N65b- 9 demişlerdür ki şı‘r.

²²¹⁶ İM66b- 11 dīnārūñ lafzınūñ: dīnār lafzınūñ N65b- 12.

²²¹⁷ İM66b- 12 dirhemūñ daħı: dirhem N65b- 12.

²²¹⁸ İM66b- 15 eksük: eksik N65b- 15.

²²¹⁹ İM66b- 16 evvelki zamānlarda geħen ħavm helāk olmasına sebeb: evvelki zamānda geħen ħavm helāk olmasına N65b- 16.

²²²⁰ İM66b- 18 kılđuğlarıdır: kıldığlarıdır N65b- 17.

²²²¹ İM66b- 18 ve Ĥazret-i Resūlu’llāh (19) şalla’llāhu ‘aleyhi ve sellim: Ĥazret-i Resūl şalla’llāhu ta‘ālā ‘aleyhi ve sellem N66a- 1.

²²²² İM66b- 19 ya‘nī: N’de yok.

²²²³ İM67a- 1 ya‘nī: N’de yok.

²²²⁴ İM67a- 3 ħelāl kıldı: belī ħelāl kıldı K55a- 9, N66a- 3.

²²²⁵ İM67a- 3 lakin: ammā N66a- 3.

²²²⁶ İM67a- 4 andlarını: andların N66a- 4.

²²²⁷ İM67a- 4 ‘İsā peyğamber ħazreti (5) ‘aleyhi’s-selām: K55a- 10 ‘İsā peyğamber ‘aleyhi’s-selām, N66a- 5 ‘İsā ‘aleyhi’s-selām.

²²²⁸ İM67a- 5 belā vardur: K55a- 12 belālar vardur, N66a- 5 belālar var.

dédiler ki yâ Rûḥu'llâh ol belâlar nedür buyurdılar ki²²²⁹ (7) mâl şâhibine ḥaḳḳu'llâhı²²³⁰ edâ étmege mâni^c olur şadaḳa ve zekât (8) vërmez muḥabbet-i mâl bu mezkûrı men^c kıılır²²³¹ eger ḥaḳḳu'llâhı edâ kıılırısa (9) daḥı²²³² kibirden ve ^cucbdan ḳurtulmaz kendüyi görür mâlıyla (10) faḥr eder daḥı²²³³ dediler ki bundan daḥı ḳurtulurısa ol mâlıñ (11) ıslâhı ve tedâriki Allâh zıkrine mâni^c olur bir kimse²²³⁴ İbrâhîm (12) bin²²³⁵ Edhem ḥazretlerine bir cübbe vërmiş ḳabûl kııl dëyi ibrâm étmiş (13) buyurmışlar ki eger sen²²³⁶ ğanı isenḳ ḳabûl kılayım ol kimse (14) dëmiş ki ğanıyin İbrâhîm ḥazretleri dëmişler ki ne ḳadar mâluñ (15) vardur²²³⁷ ol kimse dëmiş ki iki biñ dirhem vardur (16) İbrâhîm ḥazreti²²³⁸ dëmiş ki ol dirhem²²³⁹ dört biñ olmaḳ saña (17) sürür vërür mi ol [K55b] kimse dëdi ki belî sürür vërür İbrâhîm (18) eyitdi imdi sen faḳîrsin senden nesne ḳabûl kılmazın zîrâ (19) bir kimse ki dünyānuñ artıqlığından²²⁴⁰ ḥaz eyleye ne ḳadar mâlı²²⁴¹

[İM67b]

(1) çok olurısa²²⁴² daḥı faḳîrdür mesrûr olmadığıyıcıñ ziyâde (2) mâla ihtiyâcı vardur Ḥazret-i ^cAlî [N66b] raḳıya'llâhu ^canhu eydür (3) iy âdem oğlanı şol mâl ki saña ḳuvvet olmaḳdan ziyâde (4) ola ol mâla ḥazîne olup durursın ol mâl senüñ (5) degildür²²⁴³

²²²⁹ İM67a- 6 dediler ki yâ Rûḥu'llâh ol belâlar nedür buyurdılar ki: nedür dëye su'âl (6) etdiler buyurdılar N66a- 5.

²²³⁰ K55a- 13, N66a- 6 ḥaḳḳu'llâh'ı: ḥaḳḳu'llâh İM67a- 13.

²²³¹ N66a- 7 bu mezkûrı men^c kıılır: men^c eder İM67a- 8.

²²³² İM67a- 9 daḥı: N'de yok.

²²³³ N66a- 8 ve daḥı.

²²³⁴ İM67a- 11 kimse: kimsene N66a- 10.

²²³⁵ İM67a- 12 bin: ibn N66a- 10.

²²³⁶ İM67a- 13 sen: N'de yok.

²²³⁷ İM67a- 14 dëmiş ki ğanıyin İbrâhîm ḥazretleri dëmişler ki ne ḳadar mâluñ (15) vardur: ğanıyim İbrâhîm ḥazretleri dëmiş ki ne ḳadar mâlıñ var N66a- 12.

²²³⁸ İM67a- 16 ḥazreti: ḥazretleri K55a- 20, N66a- 13.

²²³⁹ İM67a- 16 dirhem: dirhemler N66a- 13.

²²⁴⁰ İM67a- 18 zîrâ (19) bir kimse ki dünyānuñ artıqlığından: zîrâ ki bir kimsene ki (16) dünyānuñ artıqlığından N66a- 15.

²²⁴¹ İM67a- 19 ne ḳadar mâlı: ne mâlı K55b- 3.

²²⁴² N66a- 16 daḥı çok olurısa.

²²⁴³ İM67b- 4 ol mâla ḥazîne olup durursın ol mâl senüñ (5) degildür: ol mâl ise ḥazîne olup durursın ol mâl seniñ degildür N66b- 2.

ğayruñdur senden sonra ğayra naşīb olur (6) senüñ mālunı oldur ki²²⁴⁴ sen anı kuvvet edünüp ma'ışetüñe şarf (7) edesin 'Āmir bin 'Ubeyd ibn-i²²⁴⁵ Zübeyr rağıya'llāhu 'anhu eydür (8) Allāhu Ta'ālā hazretine nāsuñ sevgülüsü fuķarādur Allāhu Ta'ālā (9) katında peyğamberler sevgülüdür anları faķr ile ibtilā (10) kılmışdur Enes rağıya'llāhu 'anhu eydür Allāhu Ta'ālā hazreti (11) melāyikeye eydür ki iy meleklerüm benüm dōstlaruma yakın (12) oluñ melekler dēler ki yā rabbenā dōstlaruñ kimlerdür Allāhu (13) Ta'ālā hazreti buyurur ki müslimīnün fuķarāsıdur anlara yakın oluñ (14) Süfyān-ı Şevrī hazretleri fuķarāya ziyāde ta'zīm ve i'tibār (15) ederidi hattā eydürleridi ki Süfyān meclisinde fuķarā ber-murād (16) dur Fuđayl raķmetu'llāhi 'aleyhi eydür bir kimse ki āhiret 'izzetin (17) taleb ede anuñ meclisi fuķarā ve mesākīn ile olsun Hazret-i (18) Ebū Bekr'den rağıya'llāhu 'anhu mervīdür buyurmuşlar ki (19) müslimīnden birini taķķir kılmay anlaruñ şaĝiri ya'ni küçügi

[İM68a]

(1) Allāhu Ta'ālā katında kebīrdür Celālü'd-dīn-i Rūmī ki Mevlānā Hüdāvendigār (2) demek ile meşhūrdur raķmetu'llāhi ta'ālā 'aleyhi²²⁴⁶ hīdmetkārlarına (3) evleri içinde olan me'külātdan su'āl ederleridi kaçan (4) eyitseler ki nesne yoķdur ziyāde [K56a] ferah olurlardı Allāhu Ta'ālā'ya (5) şükür ederidi kaçan ki eyitseler²²⁴⁷ her ne dilerisenüz vardur (6) ziyāde melūl olurıdı eydürdi ki benüm evümden Fir'avn (7) koķusu gelür İbn-i 'Ömer hazreti rivāyet kılar eydür Resūlu'llāh hazreti (8) şalla'llāhu 'aleyhi ve sellem²²⁴⁸ buyurdılar ki iy fuķarā bölgi sizlere (9) beşāret ederim ki müslimīnün fuķarāsı aĝniyāsından cennete (10) yarım gün muķaddem girür āhiretde yarım gün beş yüz yıl (11) olur 'Avn raķmetu'llāhi 'aleyhi eydür kaçan aĝniyāyile²²⁴⁹

²²⁴⁴ İM67b- 6 senüñ mālunı oldur ki: mālunı oldur N66b- 3.

²²⁴⁵ İM67b- 7 ibn: bin K55b- 8.

²²⁴⁶ İM68a- 2 demek ile meşhūrdur raķmetu'llāhi ta'ālā 'aleyhi: demekile (19) meşhūrdur raķmetu'llāhi 'aleyhi K55b- 18.

²²⁴⁷ İM68a- 5 eyitseler: eyitseler ki K56a- 1.

²²⁴⁸ İM68a- 8 sellim.

²²⁴⁹ İM68a- 11 aĝniyāliye: aĝniyā ile K56a- 7.

muşāhibet (12) kılam benden ziyāde²²⁵⁰ ğuşşalu kimse²²⁵¹ olmaz zīrā benüm
 kaftanumdan biñ (13) kaftan görürin ve benüm atumdan eyi at görürin²²⁵² kaçan ki (14)
 faķīrlar ile muşāhibet kılam rāhat olurın²²⁵³ İbrāhīm bin Edhem (15) ħazreti
 raħmetu'llāhi 'aleyh buyurmışlar ki bu dünyā ħalkı rāhatlığı (16) ğanılıķda şanurlar ħaťā
 kılurlar eger bilseler ki bu dünyāda²²⁵⁴ rāhat (17) ve ħuzūr bizüm tariķımızdadur
 bizümile kılıç ile cenk édüp (18) elümüzden alalaradı faķīr olup ħuzūr kılalaradı 'uķalā
 (19) demişlerdür ki nefsün ğınāsı oldur ki senün iħtiyācuñı

[İM68b]

(1) elden sed éde kimseye muħtāc olmayasın şöyle kim (2) ziyādeye kaçd édesin seni ol
 ğanılıķ iħtiyāca iledür (3) zīnet-i dünyā taşşılıne meşğül olup dāyim muħtāclıķdan (4)
 kırtulmazsın²²⁵⁵ Arıřo²²⁵⁶ eydür nāsuñ ziyāde miħnetlusi mālı az olup (5) mertebesi ulu
 olup²²⁵⁷ ekābirden²²⁵⁸ şayılandur İbrāhīm Edhem²²⁵⁹ eydür (6) biz faķr taleb étdük
 ğanı²²⁶⁰ bize karşı geldi nās ğanılıķ²²⁶¹ taleb (7) étdiler anlara faķrı karşı geldi²²⁶²
 ħükemā demiřlerdür²²⁶³ ki şöhret āfetdür (8) ammā 'acebdür ki ħalk anı taleb éder²²⁶⁴ ve
 ħumül ya' nı (9) köşe-yi 'uzletde ferāğat üzre bī-niřān olmaķ²²⁶⁵ rāhatdur (10) ammā
 'acebdür ki [K56b] ħalk andan kaçarlar İmām-ı řāfi'ı²²⁶⁶ eydür (11) eger gökden tād
 inse dilimin başından ğayrıya düşmezidi (12) demişlerdür ki dünyā kaçanı taleb éder ve

²²⁵⁰ İM68a- 12 ziyāde: K'de yok.

²²⁵¹ K56a- 7 kimse: İM'de yok.

²²⁵² K56a- 8 görürin: gördüm İM68a- 13.

²²⁵³ İM68a- 14 olurın: olurum K56a- 9.

²²⁵⁴ K56a- 11 bu dünyāda: K'de yok.

²²⁵⁵ İM67b- 7 'Āmir bin 'Ubeyd ibn-i Zübeyr rağıya'llāhu 'anhu eydür ... [68b] ... (4) kırtulmazsın: N'de yok.

²²⁵⁶ İM68b- 4 Arışo: 'Āmir ibn-i 'Ubeyd bin Zübeyr rağıya' (5) llāhu ta'ālā 'anhumā N66b- 4.

²²⁵⁷ K56a- 16, N66b- 7 ulu olup: ulu idi İM68b- 5.

²²⁵⁸ İM68b- 5 ekābirden: ekābir N66b- 6.

²²⁵⁹ İM68b- 5 İbrāhīm Edhem: İbrāhīm bin Edhem N66b- 6.

²²⁶⁰ İM68b- 6, N66b- 7 ğanı: ğınā K56a- 17.

²²⁶¹ İM68b- 6 ğanılıķ: ğınalıķ N66b- 7.

²²⁶² İM68b- 7 anlara faķrı karşı geldi: anlara faķr karşı geldi N66b- 8.

²²⁶³ İM68b- 7 demişlerdür: demişler N66b- 8.

²²⁶⁴ İM68b- 8 éder: éderler K56a- 19, N66b- 9.

²²⁶⁵ İM68b- 9 ferāğat üzre bī-niřān olmaķ: bī-niřān olmaķ ferāğat (10) üzre N66b- 9.

²²⁶⁶ N66b- 10 İmām-ı řāfi'ı raħmetu'(11) llāhi ta'ālā aleyhi.

taleb edenden kaçır (13) Hâzret-i ‘Alî rağıya’llâhu ‘anhu²²⁶⁷ eydür Allâhu Ta‘âlâ hâzreti faķîrlerüñ (14) kuvvetini ve azıgını ğanîler mālından yakın kılmışdır²²⁶⁸ anlara bunları (15) sebep etmişdür bir faķîr acıkmaz illâ ğanînüñ men‘ i sebebiyle acığur (16) Allâhu Ta‘âlâ hâzreti ol şadaķayı ve zekâtı mâni‘ olan (17) ğaniye su‘âl eder ‘afv etmezise ‘azâb eder ne‘ûzu billâh²²⁶⁹ (18) Hâzret-i Loķmân ‘aleyhi’s-selâma Cebrâyl [N67a] eyitdi ihtiyârüñ elünje²²⁷⁰ (19) vèrildi²²⁷¹ nübüvveti mi ihtiyâr edersin yoħsa hıket mi dedı

[İM69a]

(1) Loķmân daħı hıketi ihtiyâr etdi Cebrâyl ‘aleyhi’s-selâm kanadıyla Loķmân'ın göksine (2) meş etdi hıketler münkeşif olup lisânından zâhir oldu Manşür (3) ħalîfenüñ katında bu âyet-i kerîme okundu²²⁷² انفقو لم يسرفوا ولم يقتروا (4) قوله تعالى والذين اذا [XXV- 67] ya‘nî şunlar²²⁷³ ki infâķ edeler i‘tidâl (5) ile ne isrâf edeler ve ne ziyâde eksük²²⁷⁴ kıllalar Manşür dedi ki (6) Allâhu Ta‘âlâ hâzreti nafaķaya bir ħad beyân kıldı ki ol i‘tidâl (7) ve mutavassıtdur²²⁷⁵ isrâfdan men‘ etdi ve taķşîrlikdan daħı men‘ etdi (8) i‘tidâl ile ve infâķ ile emr kıldı ħükemâdan biri eydür ħüsn-i (9) tedbîr-i kifâf ile²²⁷⁶ ya‘nî kimseye muhtâc olmayıcaķ kadar mâl ile²²⁷⁷ olmaķ ħayır (10) ludur mâl-ı keşîrden isrâfıla²²⁷⁸ demişlerdür ki يورت الإشراف على العسرة (11) الاسراف في عزة ve ma‘îşetde ħadden ziyâde (12) isrâf etmek kişiyi²²⁷⁹ ‘usrete ya‘nî güçlige qarîb eder

²²⁶⁷ İM68b- 13 rağıya’llâhu ‘anhu: rağıya’llâhu ta‘âlâ ‘anhu N66b- 13.

²²⁶⁸ İM68b- 14 kılmışdır: etmişdür N66b- 14.

²²⁶⁹ İM68b- 17 ne‘ûzu billâh: ne‘ûzu billâhi min zâlik N66b- 17.

²²⁷⁰ İM68b- 18 ihtiyârüñ elünje: ihtiyârüñ eliñe N67a- 1.

²²⁷¹ K56b- 8, N67a- 1 vèrildi: vèrdi İM68b- 19.

²²⁷² İM69a- 3 ħalîfenüñ katında bu âyet-i kerîme okundu: ħalîfeniñ katında bu âyet-i kerîmeyi okudu ki N67a- 4.

²²⁷³ İM69a- 4 şunlar: şöyle N67a- 5.

²²⁷⁴ İM69a- 5 eksük: N’de yok.

²²⁷⁵ İM69a- 7 mutavassıtdur: mutavassıtdur K56b- 15, N67a- 7.

²²⁷⁶ İM69a- 8 ħükemâdan biri eydür ħüsn-i (9) tedbîr-i kifâf ile: ħükemâdan biri daħı eydür ħüsn-i tedbîr-i ğünâh ile N67a- 9.

²²⁷⁷ İM69a- 9 mâl ile: mâlıla N67a- 10.

²²⁷⁸ İM69a- 10 isrâfıla: isrâf ile K56b- 18.

²²⁷⁹ İM69a- 12 kişiyi: N’de yok.

mü'min Allāhu (13) Ta'ālā hazretinden edeb alur²²⁸⁰ kaçan Allāhu Ta'ālā mü'minün [K57a] rızqın vâsi' (14) kılsa mü'min dağı 'ayāline mālın vâsi' kıılır kaçan Allāhu Ta'ālā mü'mine (15) rızqı²²⁸¹ az vërse²²⁸² ol dağı 'ayāline aña göre vërür böyle eden kimse (16) Allāhu Ta'ālā'dan²²⁸³ edeb-i hasen almış olur **ravza-yı tāsī'a**²²⁸⁴ **rızıkda** (17) **ve rızqdan maḥrūmlıkdadır**²²⁸⁵ **ve tebeddül-i aḥvāl ve tefāvütdedir** Resūl'llāh (18) şalla'llāhu 'aleyhi ve sellem buyurmuşlardur²²⁸⁶ ki bir günāh işlediği sebebden (19) rızqdan maḥrūm olur görmemişin²²⁸⁷ Ādem peygāber şalla'llāhu

[İM69b]

(1) 'aleyhi ve sellem²²⁸⁸ [N67b] cennetde 'iṣ-i kāmīl üzre vüs'at ve rāḥatlıkda (2) idi ol zillet sebebiyle cennetden çıkdı dünyāya geldi ta'ab (3) ve zaḥmet gördi Ḥazret-i 'Alī raḍıya'llāhu 'anhu²²⁸⁹ eydür kaçan Allāhu Ta'ālā hazreti²²⁹⁰ (4) bir ümmete ğazab etse kıtlık vërür narḥ bahālu olur ve tācirleri (5) aşşı kıılmaz ve yemişleri az olur ve ırmaqları ve şuları az olur (6) ve yağmur yağmaz ve şerlülere ürerler ğālib olur²²⁹¹ Ḥazret-i Mūsā 'aleyhi's-şalātu (7) ve's-selām münacātında Ḥaḳ şübḥānehu ve ta'ālā hazretine eyitdi yā rab (8) niçün²²⁹² aḥmaqlara rızq vërürsün ve 'āḳil olanı maḥrūm kıılıp (9) faḳīr kıılırsın Allāhu Ta'ālā hazreti buyurmuşlar ki 'āḳil olan bilsün (10) için ki rızq ḥile ile ḥaşıl

²²⁸⁰ İM69a- 13 edeb alur: edeb edici olur K56b- 21, N67a- 13.

²²⁸¹ İM69a- 15 rızqı: rızqın K57a- 2.

²²⁸² İM69a- 13 kaçan Allāhu Ta'ālā ... (15) rızqı az vërse: kaçan Allāhu Ta'ālā rızqın az vërse N67a- 13.

²²⁸³ İM69a- 15 böyle eden kimse (16) Allāhu Ta'ālā'dan: böyle eden kimsene Ḥaḳ Ta'ālā'dan N67a- 14.

²²⁸⁴ İM69a- 16 ravza-yı tāsī'a: toḳuzuncı ravza K57a- 3, N67a- 15.

²²⁸⁵ İM69a- 17 maḥrūmlıkdadır: maḥrūmlıkda N67a- 15.

²²⁸⁶ İM69a- 17 Resūl'llāh (18) şalla'llāhu 'aleyhi ve sellem buyurmuşlardur: Resūl şalla'llāhu 'aleyhi ve sellem buyurmuşlar N67a- 16.

²²⁸⁷ İM69a- 19 görmemişin: görmez misin N67a- 17.

²²⁸⁸ İM69a- 19 görmemişin Ādem peygāber şalla'llāhu [69b] 'aleyhi ve sellem: görmez misin Ādem peygāber 'aleyhi's-selām N67a- 17.

²²⁸⁹ İM69b- 3 Ḥazret-i 'Alī raḍıya'llāhu 'anhu: Ḥazret-i 'Alī raḍıya' (3) llāhu ta'ālā 'anhu N67b- 2.

²²⁹⁰ İM69b- 3 hazreti: N'de yok.

²²⁹¹ İM69b- 4 ve tācirleri (5) aşşı kıılmaz ve yemişleri az olur ve ırmaqları ve şuları az olur (6) ve yağmur yağmaz ve şerlülere ürerler ğālib olur: ve ırmaqları ve şuları az olur ve yağmur yağmaz (5) şerlülere ürerler ğālib olurlar.

²²⁹² İM69b- 8 niçün: ne için N67b- 7.

mālî çokdur bu ‘azîz ve ‘alîmün taqđîridür Allāhu Ta‘ālā ḥakîmdür²³⁰⁷ (13) her ne ki ederise ḥikmet üzre ve fāyide²³⁰⁸ üzredür feylesof eydür (14) ziyāde ‘aql devlet²³⁰⁹ ve bahta zarar vērür ya‘nî ziyāde ‘aql ile²³¹⁰ (15) devlet dünyā inen cem‘ olağan²³¹¹ degildür anıñçün demişlerdür²³¹² ki (16) المتقدم في الحذق متأخر في الرزق ya‘nî ḥazākatda ve kemâlde muḥaddem (17) olan rızqda müte‘aḥḥirdür Şemsü’l-me‘ālî ki Cürċân ve Ṭaberistân (18) melikidür²³¹³ her şan‘ atda mâhir idi ammâ ziyāde ḳattâl idi bir kimse²³¹⁴ (19) bir şuç étse anı ḥabs ḳılmazıdı²³¹⁵ hemân ḳatlı ederidi şonra ol

[İM70b]

(1) ḳattallığı ecliden ḥalk nefret édüp [K58a] anı imâretten [N68b] çıkarup bir ḥişârda (2) ḥabs ḳıldılar²³¹⁶ kendüye dediler ki seni anıñçün böyle (3) ḳılduḳ ki sen ziyāde çok ḳatlı ederidün Şemsü’l-me‘ālî (4) eyitdi ben bu belāya çok ḳatlı étmedügüm için²³¹⁷ mübtelâ oldum (5) eger çok ḳatlı étsem sizleri daḥı bile ḳatlı ederidüm tâ siz (6) beni böyle ḥabs étmezidünüz dedi ve bu şi‘ri dedi²³¹⁸ قل للذي (7) بصروف الدهر عيرنا هل عائد الدهر وفي السماء نجوم غير ذي عدد (9) ترى البحر تعلق فوقه جيف ويستقر بأقصى قعره الدرر (8) الا من له خطر (10) tercümesi oldur ki de şol kimseye ki bizi dehrün şurûfı (11) ve beliyyâtıyla bizi ta‘yîb éde²³¹⁹ dehr ḥatârı ve şerefi olana (12) mu‘ânidlik eder görmez misin ki baḥriñ üstine mühmelât (13) ve cîfeler²³²⁰ ‘ālî olur ve aşağa dîbinde incü ḳarâr eder (14) ve semâda nücüm çok olur lakin şems ile ḳamerden ḡayrısı ṭutulmaz (15) her

²³⁰⁷ İM70a- 12 ḥakîmdür: ḥakîm ve ‘alîmdür N68a- 10.

²³⁰⁸ İM70a- 13 fāyide: fā’ide K57b- 15.

²³⁰⁹ İM70a- 14 devlete: devlet K57b- 15.

²³¹⁰ İM70a- 14 ‘aql ile: ‘aqlıla N68a- 12.

²³¹¹ İM70a- 15 olağan: olacaḳ K57b- 16.

²³¹² İM70a- 15 demişlerdür: demişler N68a- 13.

²³¹³ İM70a- 17 Şemsü’l-Me‘ālî ki Cürċân ve Ṭaberistân (18) melikidür: Şemsü’l-Me‘ālî-yi Ḳabüsî ki Cürċân ve Ṭaberistân meliki idi K57b- 18, N68a- 14-15.

²³¹⁴ İM70a- 18 kimse: kimse ki N68a- 16.

²³¹⁵ İM70a- 19 ḥabs ḳılmazıdı hemân ḳatlı ederidi: ḥabs ḳılmaz idi hemân ḳatlı (17) eder idi N68a- 16.

²³¹⁶ İM70b- 2 ḳıldılar: éttiler ve N68b- 1.

²³¹⁷ İM70b- 4 étmedügüm için: étdüğümiçün N68b- 4.

²³¹⁸ K58b- 5 dedi şi‘ri, N68b- 4 okudu şi‘ri.

²³¹⁹ İM70b- 11 beliyyâtıyla bizi ta‘yîb éde: beliyyâtı ile bizi (9) müt‘ib éde N68b- 8.

²³²⁰ İM70b- 12 baḥriñ üstine mühmelât (13) ve cîfeler: baḥrün üstine mühmelâtı ve cîfeleri N68b- 10.

ķanda ise belā ve miħnet ekṣeriyā her cinsün ķāmilllerinde (16) olur Aristaķalis²³²¹ ħakīm eydür iķbālün ve devletün gelmesi (17) geķ olur ammā gitmesi tiz olur devlet gelmesin nerdübāna ķıkmaġa (18) teṣbīħ étmiṣler gitmesin²³²² yuķarudan aṣaġa dūṣmege (19) teṣbīħ étmiṣler ķıkmaķ güķ olur ammā aṣaġa dūṣmek āsān olur

[İM71a]

(1) ve²³²³ dūnyānuñ devletine i' timād olmaz tiz müteġayyir olur dēmiṣlerdür ki²³²⁴ (2) رجال اصطبركم دولة قد تعيرت لكل زمان دولة ورجال (3) ya' nī ṣabr eyle niķe devlet vardur ki müteġayyir olur her (4) zamānuñ bir devleti vardur ve ricāli vardur bir zamān (5) birinün ħükmi²³²⁵ bir zamān [N69a] birinün ħükmi cārī olur (6) daħı²³²⁶ üstād Ebū [K58b] İsmā' il-i Tuġrāyī eydür²³²⁷ لا تسهرن إذا ما (7) الرزق ضاق وتم مادمت في ظل أمن ساكن البال (8) فيبين غفوة عين وانبتاها تقلب الدهر من حال الى حال (9) rızķ ıarlıġına tasalanup²³²⁸ uyķusuz olma uyu mādēm²³²⁹ ki (10) emn ve emān zıllinde olasin ħāṭır ħoṣlıġıyla rāħat (11) ol bir sehl vaķt göz yumup bir miķdār²³³⁰ uyuyup ġerü uyanmaķ (12) ortasında dehr bir ħālden bir ħāle daħı²³³¹ döner beyt²³³² biñ laħza (13) biñ sā' at biñ dem diger ġün miṣved aħvāl-i 'ālem (14) Büzürcimih'r'e su'āl étmiṣler eyitmiṣler ki senün²³³³ ġibi 'ākıl ve ķāmil (15) ħakīm var iken mülük-ı Sāsāniler aħvāli ne ħoṣ mużtarib (16) oldu dēmiṣ ki anlar 'āmillerün ṣaġirleri ile isti'ānet (17) éttiler 'āmillerün büyükleri²³³⁴

²³²¹ İM70b- 16 Aristaķalis: Aristaķalis K58a- 14.

²³²² İM70b- 17 ammā gitmesi tiz olur devlet gelmesin nerdübāna ķıkmaġa (18) teṣbīħ étmiṣler gitmesin: ammā gitmesi N68b- 13.

²³²³ İM71b- 1 ve: N'de yok.

²³²⁴ N68b- 15 ve dēmiṣlerdür ki.

²³²⁵ İM71a- 3 her (4) zamānuñ bir devleti vardur ve ricāli vardur bir zamān (5) birinün ħükmi: zirā her zamān devleti ve ricāli vardur [69a] birinün bir zamān ħükmi ve N68b- 17.

²³²⁶ N69a- 1 ve daħı.

²³²⁷ N69a- 2 eydür ṣi' r.

²³²⁸ İM71a- 9 tasalanup: ġuṣṣalanup N69a- 4.

²³²⁹ İM71a- 9 mādēm ki: mādām ki N69a- 5.

²³³⁰ N69a- 6 bir miķdār: İM'de yok.

²³³¹ İM71a- 12 daħı: N'de yok.

²³³² K58b- 6 beyt: İM ve N'de yok.

²³³³ İM71a- 14 su'āl étmiṣler eyitmiṣler ki senün: su'āl étmiṣler ki seniñ N69a- 8.

²³³⁴ İM71a- 17 'āmillerün büyükleri: 'āmillerün ṣaġirleri N69a- 10.

üzerine ya' nî ekâbirleri terk (18) edüp eşâgir-i kelimâtın ihtiyâr kıldılar anıñçün böyle (19) ıztırâba düşdiler âhîr mülkleri elden çıkdı ve devletleri

[İM71b]

(1) munğarız oldı Mâlik bin Dînâr hazreti²³³⁵ rahmetu'llâhi 'aleyhi eydür (2) bir gün geçerken yolum²³³⁶ bir kaçır-ı ma' mûra uğradı ol kaçırardan (3) muğanniye câriyeler defler çalup bu şi'ri ırlarlar²³³⁷ الا يادار (4) لا يدخلك حزن ولا يزهب بساكنك الزمان (5) ya' nî iy (5) dâr saña hüzñ girmesün ve sende sâkin olanları zamân (6) gidermesin²³³⁸ sonra bir zamân geçdükdün sonra gèrü (7) ol yère²³³⁹ uğradum gördüm ol dâr harâb [N69b] olmuş orada²³⁴⁰ (8) bir kızancık var²³⁴¹ beni gördi eyitdi iy 'Abdu'llâh vallâhi dâra (9) hüzñ girdi ve içinde olanları zamâna giderdi (10) 'Abdu'l-melik bin 'Umeyr eydür gördüm Hazret-i Hüseyin'ün rağıya'llâhu (11) 'anhu [K59a] mübârek başı²³⁴² Kûfe şehrinde İbn-i Ziyâd²³⁴³ katında ki (12) Kûfe'de Yezîd ibn-i²³⁴⁴ Mu'âviye tarafından emîr idi sonra (13) İbn-i Ziyâd'ın dağı başın²³⁴⁵ gördüm Muhtâr katında ve sonra Muhtâr'ın (14) dağı başın²³⁴⁶ gördüm Muş'ab katında sonra Muş'ab'ın dağı (15) başın²³⁴⁷ gördüm 'Abdu'l-melik katında Süfyân eydür ol başların (16) evveliyile²³⁴⁸ âhîri ortasında ne kadar zamân geçdi 'Abdu'l-melik (17) eyitdi on iki yıl geçdi o kadar zamânda bu kadar²³⁴⁹

²³³⁵ İM71b- 1 Mâlik bin Dînâr hazreti: Mâlik Dînâr hazretleri N69a- 13.

²³³⁶ İM71b- 2 yolda yolum.

²³³⁷ İM71b- 3 ırlarlar: K58b- 15 ırlarlarıdı beyt, N69a- 15 okurlarıdı şi'r.

²³³⁸ İM71b- 6 gidermesin: gidermesün N69a- 16.

²³³⁹ İM71b- 7 ol yère: anda 69a- 17.

²³⁴⁰ İM71b- 7 orada: anda N69b- 1.

²³⁴¹ İM71b- 8 var: oturur K58b- 19, N69b- 1.

²³⁴² İM71b- 10 Hazret-i Hüseyin'ün rağıya'llâhu (11) 'anhu mübârek başı: Hazret-i Hüseyin'in rağıya'llâhu ta'âlâ 'anhu mübârek başları N69b- 3.

²³⁴³ İM71b- 11 İbn-i Ziyâd: İbn-i Ziyâd'ın N69b- 4.

²³⁴⁴ İM71b- 12 ibn: bin K59a- 1, N69b- 4.

²³⁴⁵ İM71b- 13 başın: başını N69b- 5.

²³⁴⁶ İM71b- 14 dağı başın: başını N69b- 5.

²³⁴⁷ İM71b- 14 sonra Muş'ab'ın dağı (15) başın: ve sonra Muş'ab'ın başını N69b- 6.

²³⁴⁸ İM71b- 16 evveliyile: evveli ile K59a- 5.

²³⁴⁹ İM71b- 17 kadar: deñlü N69b- 8.

tebeddü (18) lât oldı Medâyini²³⁵⁰ ki ‘âbidlerdendür eydür bin gün²³⁵⁰ gördüm (19) bir kimse Mekketu’llâh'da şerrefehâ’llâhu Şafâ ile Merve ortasında²³⁵¹

[İM72a]

(1) bir kıtırâ binmiş tavâf eder şonra gördüm ol kimse (2) müsâfir olmuş yolda yayağ yürür eyitdüm niçün sen²³⁵² yayağ (3) gidersin nâs tavara binmiş ola²³⁵³ eyitdi ki nâs yayağ (4) yürüdükleri vâqtin ben tavara²³⁵⁴ binüp tırurıdum hağdur ki (5) Allâhu Ta‘âlâ nâs bindügi vâqtde beni yayağ kıla Ebu'l-‘atâhiyye ki (6) şu‘arâdandur dëmişdür ki²³⁵⁵ دینه فما فاتته منها (8) فإنما بلاغك منها مثل زاد المسافر اذا ابقت الدنيا على المرء (7) لئن كنت في الدنيا بصيراً تercümesi oldur ki dünyâda (9) eger sen ehl-i başiret isen şöyle ki dünyâdan niye erişürisen (10) o²³⁵⁶ saña müsâfir azığı gibidür kaçan ki²³⁵⁷ dünyâ kişinüñ²³⁵⁸ dînini (11) şaklarısa anuñ sebebiyle zâyî‘ kılmazısa ğayrı nesnenüñ (12) fevti dünyâ emrinden zarar vërmez [N70a] dünyâya vâşıl olmağ (13) kişiyeye sa‘âdete sebep olmağ gerek²³⁵⁹ ğayrât ve şadağât²³⁶⁰ (14) etmekile âhîret azuğın almağ gerek²³⁶¹ ğayr taşşıl kılmayacağı (15) bâri şer kesb etmemek gerek²³⁶² **ravza-yı âşire dünyâ ve âhîret** (16) **zıkrindedür²³⁶³ ve yıl ve ay ve gün ve gündüz ve gece ve sâ‘at** (17) **ve bunlara münâsib [K59b] olanlardadır²³⁶⁴** Hâzret-i Resül'den mervîdür (18)

²³⁵⁰ K59a- 7, N69b- 9 bir gün: İM'de yok.

²³⁵¹ İM71b- 19 bir kimse Mekketu’llâh'da şerrefehâ’llâhu Şafâ ile Merve ortasında: bir kimsene Mekketu’llâh'da Şafâ'yıla Merve ortasında N69b- 9.

²³⁵² İM72a- 2 sen: N'de yok.

²³⁵³ İM72a- 3 ola: ol N69b- 12.

²³⁵⁴ N69b- 12 tavara: İM'de yok.

²³⁵⁵ K59a- 6 dëmişdür ki şî‘r, N69b- 14 dëmiş ki şî‘r.

²³⁵⁶ İM72a- 10 o: ol K59a- 16.

²³⁵⁷ İM72a- 9 dünyâdan niye erişürisen (10) o saña müsâfir azığı gibidür kaçan ki: N'de yok.

²³⁵⁸ İM72a- 10 kişinüñ: kişiniñ N69b- 15.

²³⁵⁹ İM72a- 13 gerek.

²³⁶⁰ İM72a- 13 ve şadağât: N'de yok.

²³⁶¹ İM72a- 14 gerek.

²³⁶² İM72a- 15 gerek: gerek vallâhu a‘lem N70a- 3.

²³⁶³ İM72a- 15 ravza-yı âşire dünyâ ve âhîret (16) zıkrindedür: onıncı ravza dünyâ ve âhîret zıkrinde, K59a- 20, N70a- 3.

²³⁶⁴ İM72a- 17 olanlardadır: olanlar [59b] beyânındadır K59a- 21, N70a- 4.

şalla'llāhu 'aleyhi ve sellem buyurmuşlar ki dünyādan hāzer ēdūñ²³⁶⁵ (19) zīrā dünyānuñ sihri Hārūt ve Mārūt sihrinden²³⁶⁶ dañı ziyādedür Hāzret-i

[İM72b]

(1) 'Alī rağıya'llāhu 'anhu²³⁶⁷ buyurmuşlar ki dünyā vü āhıret maşrıķ ile²³⁶⁸ (2) mağrib gibidür kaçan birisine qarīb olsañ birisinden ba' id olursın (3) Yaħyā bin Mu'āz²³⁶⁹ eydür dünyā dārı hārābdur bundan dañı hārāb²³⁷⁰ ol kimse (4) nūñ qalbidür ki dünyāyı ta' mīr ēde ve āhıret dārı ma' mūrdu bundan (5) dañı²³⁷¹ ma' mūr ol kimsenūñ²³⁷² qalbidür ki dünyādan kaçā ve aña iltifāt (6) ētmeye bir hākīm eydür dünyā üç nesne içün taleb olunur (7) biri ğınā²³⁷³ içün biri ' izzet içün ya' nī²³⁷⁴ hāķ içinde hürmetlü ve ' aziz olma (8) ğiçün²³⁷⁵ bir dañı rāhatlığıyıçün bir kimse dünyāda²³⁷⁶ zühd üzre olsa (9) ' aziz olur bir kimse dünyāda²³⁷⁷ kanā' at ētse müstağnī olur bir kimse (10) nūñ²³⁷⁸ dünyāda sa' yi qalil olsa²³⁷⁹ rāhat olur ' āķiller demiş²³⁸⁰ dünyānuñ (11) tatlılığı cāhilleredür ya' nī²³⁸¹ dünyāyı bilmeyenleredür ve dünyānuñ acılığı (12) dünyāyı bilüp ta' alluķı²³⁸² olanlardur ve dañı ' āķiller demişlerdür ki (13) dünyānuñ şebātı²³⁸³ buluğ gölgesi [N70b]

²³⁶⁵ İM72a- 17 Hāzret-i Resūl'den mervīdür (18) şalla'llāhu 'aleyhi ve sellem buyurmuşlar ki dünyādan hāzer ēdūñ: Hāzret-i Resūl şalla'llāhu 'aleyhi ve sellemden mervīdür buyurmuşlar dünyādan hāzer ēdiñ N70a- 5.

²³⁶⁶ N70a- 6 zīrā dünyānuñ sihri Hārūt ve Mārūt sihrinden: dünyānuñ Hārūt ve Mārūt'dan sihri İM72a- 19.

²³⁶⁷ İM72b- 1 'Alī rağıya'llāhu 'anhu: 'Alī'den rağıya'llāhu ta' ālā 'anhu N70a- 7.

²³⁶⁸ İM72b- 1 dünyā vü āhıret maşrıķ ile maşrıķ ile: dünyā ve āhıret maşrıķ ile maşrıķıla N70a- 8.

²³⁶⁹ N70a- 9 Yaħyā bin Mu'āz raħmetu'llāhi ta' ālā 'aleyhi.

²³⁷⁰ İM72b- 3 dünyā dārı hārābdur bundan dañı hārāb: dünyā bir dār-ı hārābdur andan beter N70a- 9.

²³⁷¹ İM72b- 4 bundan (5) dañı: yerinden güzide N70a- 11.

²³⁷² K59b- 7 kimsenūñ: İM72b- 5 kimse, N70a- 11 kimsenenūñ.

²³⁷³ K59b- 9, N70a- 12 ğınā: ğanī İM72b- 7.

²³⁷⁴ İM72b- 7 ya' nī: N'de yok.

²³⁷⁵ K59b- 10 hürmetlü ve ' aziz olmağičün: İM72b- 7 hürmetlü ' aziz olma (8) ğiçün, N70a- 13 ' aziz olmağičün.

²³⁷⁶ İM72b- 8 bir kimse dünyāda: bir kişi N70a- 13.

²³⁷⁷ İM72b- 9 dünyāda: N'de yok.

²³⁷⁸ İM72b- 9 kimse (10) nūñ: kimse N70a- 14.

²³⁷⁹ İM72b- 10 olsa: ētse N70a- 15.

²³⁸⁰ İM72b- 10 demiş: demişler K59b- 13, N70a- 15.

²³⁸¹ İM72b- 11 ya' nī: ve N70a- 16.

²³⁸² K59b- 14, N70a- 16 ta' alluķı: ta' aķķulı İM72b- 12.

²³⁸³ N70a- 17 dünyānuñ şebātı: dünyā İM72b- 13.

gibidür tîzcek zâyil olur ya²³⁸⁴ bir uyku gibi (14) dūr ki bir²³⁸⁵ andan sonra uyanasın ‘âkil olanlar bu maḳūleye²³⁸⁶ (15) aldanmaz dünyāda ihtiyāc miḳdārı sa‘y edüp ḳanā‘at ihtiyār (16) eder üstād Ebū İsmā‘īl-i Ṭuḡrāyī eydür²³⁸⁷ ملك القناعة لا يخشى (17) عليه ولا يحتاج (18) فيه الى النصار والخول ترجو البقاء بدار tercümesi oldur ki (19) ḳanā‘at milki²³⁸⁸ bir mülkdür [K60a] anuḡ üzerine ḳorḳu olmaz yardımcılara

[İM73a]

(1) ve ḥidmetkārılara²³⁸⁹ muhtāc olmazsın²³⁹⁰ ‘acebdür ki bu şebātı yoḳ (2) dünyāda²³⁹¹ beḳā istersin hiç işidüp ṭurur mısın ki bir gölge (3) ola²³⁹² intikāl etmeyüp şöyle²³⁹³ s̄ābit ola ‘uḳalā demişler²³⁹⁴ ki dünyā ile (4) āḥiretün mişli terāzū kefelerine beḳer bir ṭarafı ne ḳadar (5) ağırısa ol bir ṭarafı yeyni olur ve daḡı demişler ki dünyā ile²³⁹⁵ (6) āḥiret mişli bir recülün mişlidür ki iki ‘avreti ola ḳaçan (7) birisin²³⁹⁶ rāzī ḳılsa birini incitmiş olur Rābi‘a-yı ‘Adeviyye raḍıya’llāhu ‘anhā²³⁹⁷ (8) ḳatına birḳaç faḳīhler ve zāhidler cem‘ oldılar ve dünyāyı zem etdiler²³⁹⁸ (9) Rābi‘a sākite olup²³⁹⁹ bunların kelāmın dinledi bunlar (10) fāriḡ olduḡdan sonra²⁴⁰⁰ eyitdi her kimse²⁴⁰¹ ki bir nesneyi seve anuḡ

²³⁸⁴ İM72b- 13 ya: K59b- 16 yaḥūd, N70b- 1 yāḥūd.

²³⁸⁵ İM72b- 14 bir: N’de yok.

²³⁸⁶ İM72b- 14 maḳūleye: maḳūle N70b- 2.

²³⁸⁷ K59b- 19 eydür şı‘r, N70b- 3 eydür raḥmetu’llāhi şı‘r.

²³⁸⁸ İM72b- 19 milki: mülki N70b- 6.

²³⁸⁹ İM73a- 1 ḥidmetkārılara: ḥizmetkārılara N70b- 7.

²³⁹⁰ K60a- 1 olmazsın: İM73a- 1 olmaz sen, N70b- 7 olmaz.

²³⁹¹ İM73a- 2 dünyāda: dünyādan N70b- 7.

²³⁹² İM73a- 2 işidüp ṭurur mısın ki bir gölge (3) ola: K60a- 2 işidüp ṭurur mısın bir gölge ola, N70b- 8 işidüp mi ki bir gölge ki.

²³⁹³ İM73a- 3 şöyle: N’de yok.

²³⁹⁴ İM73a- 3 demişler: demişlerdür N70b- 9.

²³⁹⁵ İM73a- 5 ve daḡı demişler ki dünyā ile: K60a- 5 ve daḡı demişlerdür ki dünyāyla, N70b- 10 ve daḡı demişler ki dünyāyla.

²³⁹⁶ İM73a- 6 ḳaçan (7) birisin: birisini N70b- 11.

²³⁹⁷ İM73a- 7 raḍıya’llāhu ‘anhā: raḍıya’llāhu ta‘ālā ‘anhā N70b- 12.

²³⁹⁸ K60a- 8 cem‘ oldılar ve dünyāyı zem etdiler: İM70b- 8 cem‘ oldılar ve dünyāyı zem, N70b- 13 gelüp cem‘ olup birinin dünyāyı zem etdiler.

²³⁹⁹ İM73a- 9 olup: oldı N70b- 14.

²⁴⁰⁰ İM73a- 9 bunlar (10) fāriḡ olduḡdan sonra: tā fāriḡ olunca bunlar fāriḡ olduḡda N70b- 14.

²⁴⁰¹ İM73a- 10 kimse: kimsene N70b- 15.

(11) zikrin çok eder²⁴⁰² ya²⁴⁰³ medh etmekile yâ zem etmekile eger dünyâ sizün (12) kalbünüzde lâ-şey olayıdı lâ-şeyi²⁴⁰⁴ zikr etmezidünüz Fuḍayl²⁴⁰⁵ eydür (13) cemî^c-i hayrlar bir evde cem^c olmışdur ol evün miftâhı zühddür (14) ve cemî^c-i şerler bir evde cem^c olmışdur ol evün miftâhı dünyâ (15) sevmekdür²⁴⁰⁶ [N71a] bir zâhid kimseye demişler ki dünyâdan ḥazzun (16) al²⁴⁰⁷ dünyâ fânîdür demiş ki eyle²⁴⁰⁸ olıcaḳ vâcib oldı ki (17) dünyâdan ḥazzum almayam ve daḫı demişlerdür ki bir kimsenün²⁴⁰⁹ sa^c yi ve himmeti (18) dünyâyâ olsa ol kimsenün dünyâda ve âḫiretde ğammı ve ğuşşası²⁴¹⁰ (19) çok ola Ḥazret-i Resûl'den mervîdür şalla'llâhu 'aleyhi ve sellem²⁴¹¹

[İM73b]

(1) sizün hayrluñuz âḫiret için dünyâyı terk eden degildür (2) ve dünyâ için daḫı âḫireti terk eden degildür lakin sizün (3) hayrluñuz²⁴¹² oldur ki andan daḫı bundan daḫı ḥazzın²⁴¹³ ala Ḥazret-i (4) Loḳmân²⁴¹⁴ oğlına demiş ki iy²⁴¹⁵ oğlancuğum dünyâyâ bir vechile (5) girme ki âḫiretiñe²⁴¹⁶ zarar êde ve dünyâyı bir vechile²⁴¹⁷ terk (6) eyleme ki [K60b] nâs üzerine yük olasin Erdeşir bin Bâbek²⁴¹⁸ (7) demiş ki dünyâyâ meyl eyleme

²⁴⁰² İM73a- 10 anuñ (11) zikrin çok eder: çok zikr eder N70b- 15.

²⁴⁰³ İM73a- 11 ya: yâ K60a- 10, N70b- 15.

²⁴⁰⁴ İM73a- 12 lâ-şeyi: N'de yok.

²⁴⁰⁵ K60a- 12, N70b- 17 Fuḍayl: Fazl İM73a- 12.

²⁴⁰⁶ İM73a- 13 cemî^c-i hayrlar ... (15) sevmekdür: cemî^c-i hayrlar bir evde cem^c olmışdur ol evün (13) miftâhı dünyâ sevmekdür K60a- 12, N70b- 17.

²⁴⁰⁷ İM73a- 15 bir zâhid kimseye demişler ki dünyâdan ḥazzun (16) al: bir zâhide demişler ki dünyâdan ḥazzın N71a- 1.

²⁴⁰⁸ İM73a- 16 eyle: öyle N71a- 1.

²⁴⁰⁹ İM73a- 17 dünyâdan ḥazzum almayam ve daḫı demişlerdür ki bir kimsenün: dünyâdan ḥazzum almayam ve demişler ki bir kişinün N71a- 2.

²⁴¹⁰ İM73a- 18 ğammı ve ğuşşası: ğuşşası N71a- 3.

²⁴¹¹ İM73a- 19 Ḥazret-i Resûl'den mervîdür şalla'llâhu 'aleyhi ve sellem: Ḥazret-i Resûl'den şalla'(4) llâhu 'aleyhi ve sellem buyurmuşlar ki N71a- 3.

²⁴¹² İM73b- 2 lakin sizün (3) hayrluñuz: lakin hayrluñuz N71a- 5.

²⁴¹³ N71a- 6 ḥazzın: İM ve K'de yok.

²⁴¹⁴ N71a- 6 Ḥazret-i Loḳmân 'aleyhi's-selâm.

²⁴¹⁵ İM73b- 4 iy: N'de yok.

²⁴¹⁶ İM73b- 5 âḫiretiñe: âḫiretüñe N71a- 7.

²⁴¹⁷ İM73b- 5 bir vechile: şöyle N71a- 8.

²⁴¹⁸ İM73b- 6 Erdeşir bin Bâbek: Erdeşir Bâbek K60b- 1, N71a- 8.

zīrā dünyā hīç bir²⁴¹⁹ kimseye bākī kalmaz (8) ve dünyāyı bi'l-külliyeye terk daħı²⁴²⁰ etme zīrā āhirete kişi vāşıl olmaz (9) illā dünyā sebebiyle ba'z-ı ehl-i haķīkat demiş ki dünyā ol nesnedür ki (10) seni mevlāndan meşgūl kıla mevlāñ zikrinden gāfil kılan²⁴²¹ dünyā (11) dur her ne yoldan olurısa olsun bir kimse Aşma'ı katında demiş ki (12) dünyā fāsıd oldı Aşma'ı eyitmiş iki yeñi nesnelere vardur ne kadar (13) iħtilāfları²⁴²² ta'vīl olurısa fāsıd olmazlar ya'nı gece ve gündüz (14) muttaşıl biri gider biri gelür²⁴²³ dünyādan 'ibāretdür pes (15) dünyā fāsıd olmaz lakin nās fāsıd olur demişlerdür ki²⁴²⁴ (16) نذم زماننا 'ayb bizde iken eger zamān sevileyidi²⁴²⁵ (18) bizi [N71b] hicv edeyidi²⁴²⁶ يقولون الزمان له فساد وهم فسدوا (19) يا'nı biz zamānumuzı zem ederüz 'ayb bizde iken eger zamān sevileyidi²⁴²⁵ (18) bizi [N71b] hicv edeyidi²⁴²⁶ يقولون الزمان له فساد وهم فسدوا (19) يا'nı eydürler ki zamān fāsıd oldı

[İM74a]

(1) yok²⁴²⁷ halk fāsıd oldı zamān fāsıd olmadı daħı²⁴²⁸ şi'rde gelmişdür ki²⁴²⁹ (2) كل من لاقيت يشكو دهره ليت شعري هذه الدنيا لمن يا'nı her (3) kimseye²⁴³⁰ ki mülākāt etdüm dehrinden ve zamānından şikāyet eder (4) n'olaydı benüm 'ilmüm olaydı ki bu dünyā kimüñdür ya'nı kimüñ murādınca döner (5) Ebū Zer rağıya'llāhu 'anhu²⁴³¹ eydür evvel nās dikensüz varaķ idi şimdi (6) varaķsuz²⁴³² diken oldı garaż halkuñ fesādın beyāndur ba'z-ı 'uķalāya (7) demişler ki dünyā faşılılarından bahār mı yeğdür yoħsa güz mi (8) demişler ki bahār güz içündür ya'nı güz²⁴³³ temāşāya güzeldür (9) ammā güz fazlı fehm

²⁴¹⁹ İM73b- 7 hīç bir: hīç N71a- 9.

²⁴²⁰ İM73b- 8 daħı: N'de yok.

²⁴²¹ İM73b- 10 mevlāñ zikrinden gāfil kılan: Allāh zikrinden gāfil N71a- 11.

²⁴²² İM73b- 13 iħtilāfları: işlāhları N71a- 13.

²⁴²³ İM73b- 14 muttaşıl biri gider biri gelür: muttaşıl biri gelür biri gider N71a- 14.

²⁴²⁴ K60b- 10 demişlerdür ki şi'r, N71a- 15 demişler şi'r.

²⁴²⁵ K60b- 11, N71a- 17 sevileyidi: İM'de yok.

²⁴²⁶ İM73b- 18 hicv edeyidi يقولون الزمان له فساد وهم فسدوا (19) وما فسد الزمان يا'nı eydürler ki: N71b- 1 hicv edeyidi ya'nı eydrler ki.

²⁴²⁷ N71b- 1 yok: İM ve K'de yok.

²⁴²⁸ N71b- 2 ve daħı.

²⁴²⁹ K60b- 14 gelmişdür ki beyt, N71b- 2 gelmişdür ki şi'r.

²⁴³⁰ N71b- 3 kimseye: kimse İM74a- 3.

²⁴³¹ İM74a- 5 rağıya'llāhu 'anhu: rağıya'llāhu ta'ālā 'anhu N71b- 5.

²⁴³² İM74a- 6 varaķsuz: varaķsız N71b- 6.

²⁴³³ İM74a- 8 ya'nı güz: N'de yok.

içündür ya^c nî ni^c meti²⁴³⁴ vâfir [K61a] olup ağız haz eder (10) Şeyh Muhyi'd-dîn-i 'Arabî rağıya'llâhu 'anhu²⁴³⁵ eydür aylaruñ efdali bizüm²⁴³⁶ katımızda (11) şehri ramazândur andan sonra rebî' u'l-evvel ayıdur andan sonra (12) şa^c bân ayıdur andan²⁴³⁷ sonra dağı zî'l-ħicce ayıdur andan sonra (13) muħarrem ayıdur²⁴³⁸ Sokrať eyitmiş²⁴³⁹ dünyāya meyl eyleme zîrā meyl edene²⁴⁴⁰ (14) ħıyāneti tîzdür bir kimseyi zamān²⁴⁴¹ bir ħâlde mesrūr kılsa (15) bir ħâlde dağı isā'et edüp maħzûn kıılır biri 'āmil bir kimseyi (16) bir direge şara kıomış dögmek için ol kimse eyitmiş²⁴⁴² beni (17) bu direkden çöz²⁴⁴³ bir āħar direge bağla demişler ki²⁴⁴⁴ niçün böyle (18) dersin demiş ki bu iki ħâl içinde ħalāş recā ederin²⁴⁴⁵ hem ol 'āmil (19) bunu ol direkden çözüp bir āħar direge şarariken ħaber geldi ki²⁴⁴⁶

[İM74b]

(1) 'āmil ma^c zûl oldu ve andan māl taleb olundu başı [N72a] kıayusı (2) oldu ol kimseyi direkden çözüp anuñ yerine (3) āmili bađladılar²⁴⁴⁷ bir A^c rābî'ye demişler ki dünyāyı nice gördüñ (4) A^c rābî eyitdi²⁴⁴⁸ ki dünyāyı bir kıaħbe²⁴⁴⁹ 'avret gibi buldum bir gün (5) 'atťaruñ ve bir gün bayťaruñ ya^c nî atcınıñ ve bir A^c rābî'ye (6) dağı demişler ki dünyāyı

²⁴³⁴ İM74a- 9 ni^c meti: N'de yok.

²⁴³⁵ İM74a- 10 rağıya'llâhu 'anhu: kıaddesa'llâhu sırru'l-'azîz N71b- 9.

²⁴³⁶ İM74a- 10 bizüm: N'de yok.

²⁴³⁷ İM74a- 12 andan/ andan: N'de yok.

²⁴³⁸ İM74a- 13 muħarrem ayıdur: muħarremdür N71b- 11.

²⁴³⁹ İM74a- 13 eyitmiş: demiş ki N71b- 12.

²⁴⁴⁰ İM74a- 13 meyl edene: N'de yok.

²⁴⁴¹ İM74a- 14 bir kimseyi zamān: bir kışı bir zamān N71b- 12.

²⁴⁴² İM74a- 15 biri 'āmil bir kimseyi (16) bir direge şara kıomış dögmek için ol kimse eyitmiş: bir 'āmil bir kışiyi (14) bir direge şarmış dögmek için ol kışı demiş N71b- 13.

²⁴⁴³ İM74a- 17 çöz: çözüp K61a- 7, N71b- 14.

²⁴⁴⁴ İM74a- 17 demişler ki: demiş N71b- 15.

²⁴⁴⁵ İM74a- 18 ederin: ederem N71b- 16.

²⁴⁴⁶ İM74a- 19 bunu ol direkden çözüp bir āħar direge şarariken ħaber geldi ki: andan çözüp ħayıri direge şarariken ħaber geldi ki N71b- 16.

²⁴⁴⁷ İM74b- 2 ol kimseyi direkden çözüp anuñ yerine (3) āmili bağladılar: ol kışı direkden çözüp yerine āmili bağladılar N72a- 1.

²⁴⁴⁸ İM74b- 4 eyitdi: eyitmiş N72a- 2.

²⁴⁴⁹ İM74b- 4 kıaħbe: kıaħpe K61a- 13.

nice gördüğ demiş ki şoydığına (7) bağışlar ve bağışladığı şoyar oğlancuğ oyunu gibi²⁴⁵⁰ ve demişler ki²⁴⁵¹ (8) *الا إنما الدنيا على المرء فتنَةٌ على كل حال اقبلت ام تولت* ya^cni²⁴⁵² (9) āgāh ol ki²⁴⁵² dünyā kişinüñ üzerine fitnedür her hâlde gerek (10) iqbâl êtdükde gerek²⁴⁵³ yüz dönderdükde İbn-i Mübârek (11) hâzreti demişler ki ehl-i dünyā dünyâdan çıkdı gitdi dünyâda (12) eñ tatlu ve eyi²⁴⁵⁴ olan nesneyi tātmadı dēdiler ki ol (13) nedür dēdi ki ma^crifetu'llāhdur²⁴⁵⁵ İmām-ı Rāzī hâzretleri kitāblarınüñ (14) zāhrına bu beyti i^ctibār êtmekiçün yazarıdı²⁴⁵⁶ *فحسبك قول الناس* (15) *هذا مرة لفلان* ya^cni²⁴⁵⁷ saña [K61b] yēter nāsuñ (16) kavli senüñ²⁴⁵⁷ mālūñ olduğün nesnelerde dēyeler ki²⁴⁵⁸ bir zamān (17) varıdı²⁴⁵⁹ ki bu fülān kimsenüñ idi ol kimse nice fānī (18) oldıyisa sen dañı eylece²⁴⁶⁰ fānī olursın Hâzret-i 'İsā (19) peygamberden mervīdür 'aleyhi's-selām²⁴⁶¹ buyurmışlar ki

[İM75a]

(1) dünyā bir köpridür andan²⁴⁶² geç maqşūda vāşıl ol anı ma^cmūr (2) êtme Nūh peygamber 'aleyhi's-selām buyurmışlar ki dünyâyı iki (3) kapulı bir hāne²⁴⁶³ gibi buldum birinden girdüm birinden²⁴⁶⁴ çıkdum şir^crde gelmişdür²⁴⁶⁵ (4) *دخلنا كار هين لها فلما*

²⁴⁵⁰ İM74b- 5 ve bir A^crābiye (6) dañı demişler ki dünyâyı nice gördüğ demiş ki şoydığına (7) bağışlar ve bağışladığı şoyar oğlancuğ oyunu gibi: K ve N'de yok.

²⁴⁵¹ N72a- 4 ve demişler ki şir^cr.

²⁴⁵² İM74b- 9 ki: N'de yok.

²⁴⁵³ İM74b- 10 gerek.

²⁴⁵⁴ İM74b- 12 eyi: iyi N72a- 7.

²⁴⁵⁵ İM74b- 12 ma^crifetu'llāhdur: lillāhdur N72a- 8.

²⁴⁵⁶ K61a- 20 yazarıdı beyt, N72a- 9 yazarıdı şir^cr.

²⁴⁵⁷ İM74b- 16 senüñ: seniñ N72a- 11.

²⁴⁵⁸ İM74b- 16 dēyeler ki: K61b- 1 dēseler ki, N72a- 11 dēdiler.

²⁴⁵⁹ İM74b- 17 varıdı: var idi N72a- 11.

²⁴⁶⁰ İM74b- 18 eylece: öylece N72a- 12.

²⁴⁶¹ İM74b- 18 Hâzret-i 'İsā (19) peygamberden mervīdür 'aleyhi's-selām: Hâzret-i 'İsā 'aleyhi's-selāmdan mervīdür K61b- 3, N72a- 12- 13.

²⁴⁶² İM75a- 1 andan: N'de yok.

²⁴⁶³ İM75a- 2 iki (3) kapulı bir hāne: K61b- 6 iki kapulı bir hān, N72a- 15 iki kanatlı kapulu bir hāne.

²⁴⁶⁴ K61b- 6 birinden girdüm birinden: N72a- 15 bundan girdüm bundan, İM73a- 3 birinden.

²⁴⁶⁵ K61b- 7 gelmişdür beyt, N72a- 16 gelmişdür şir^cr.

الفناها خرجنا مكرهين ya' nī (5) dünyāya gelüp girdüğümüz vaqt gücile kerāhetile girdük²⁴⁶⁶ (6) zīrā 'ālem-i [N72b] ervāḥda ervāḥ-ı ḳudsiyye ile me'nūs iken bu 'āleme (7) kerāhetile geldük bu 'ālem ile daḥı²⁴⁶⁷ me'nūs olduḳ çıḳup (8) bu 'ālemden gidicek gerü evvelki gibi ikrāhıla ve gücile çıkarur (9) ba'z-ı ehl-i ḥaḳīḳat demiş ki eger selāmet isteriseñ²⁴⁶⁸ dünyādan (10) ferāḡat ḳıl veda' edüp selāmıla teveccühün²⁴⁶⁹ āḥirete eyle²⁴⁷⁰ bir (11) A' rābī'den mervīdür²⁴⁷¹ demiş ki 'acebdür nice feraḥ olursın (12) şol 'ömrile ki sâ'at ve zamān anı ḳaṭ'ède ve eyyām anı (13) kese ve dükede²⁴⁷² her gün seni ecele yakın eyler²⁴⁷³ bir A' rābī'ye (14) demişler yeñü²⁴⁷⁴ aya nazār eyle²⁴⁷⁵ demiş ki ne eksügüme gerek (15) burcum ḥavālesinün zamānın²⁴⁷⁶ getirür ve helāki ve mevti (16) yakın ḳılur demişlerdür ki gece ve gündüz iki²⁴⁷⁷ ḥazīne gibidür (17) içinde olan 'amelleriçün²⁴⁷⁸ onlar²⁴⁷⁹ sende 'amel ḳılurlar 'ömrün (18) dükedürler sen daḥı ceḥd eyle ki onlarda ḥayrlu 'ameller²⁴⁸⁰ (19) edesin Cüneyd-i Bağdādī raḥmetu'llāhi 'aleyhi rivāyet edüp dēr ki²⁴⁸¹

[İM75b]

(1) Serī-yi Saḳaṭī ḳatına vardum oturup aḡlar [K62a] ve bu beyti oḡur²⁴⁸² لا في النهار (2) يا' nī ne gündüzde (3) ve ne geçede benüm için

²⁴⁶⁶ N72a- 17 dünyāya gelüp girdüğümüz vaqt gücile kerāhetile girdük: dünyāda gelüp girdüğümüz vaqt gücile kerāhetile girün İM75a- 5.

²⁴⁶⁷ İM75a- 6 me'nūs iken bu 'āleme (7) kerāhetile geldük bu 'ālem ile daḥı: K ve N'de yok.

²⁴⁶⁸ İM75a- 9 demiş ki eger selāmet isteriseñ: demişler ki eger selāmet (3) dileriseñ N72b- 2.

²⁴⁶⁹ İM75a- 10 teveccühün: teveccühün N72b- 3.

²⁴⁷⁰ N72b- 3 āḥirete eyle: āḥiret ile İM75a- 10.

²⁴⁷¹ İM75a- 11 mervīdür: mervīdür ki N72b- 4.

²⁴⁷² İM75a- 13 kese ve dükede: K61b- 15 eke ve dükede, N72b- 5 ögüde.

²⁴⁷³ İM75a- 13 eyler: eyleye N72b- 6.

²⁴⁷⁴ İM75a- 14 demişler yeñü: demişler ki yeñi K61b- 16, N72b- 6.

²⁴⁷⁵ İM75a- 14 eyle: eyleye N72b- 6.

²⁴⁷⁶ İM75a- 15 zamānın: zamānını N72b- 7.

²⁴⁷⁷ İM75a- 16 iki: N'de yok.

²⁴⁷⁸ İM75a- 17 'amelleriçün: 'ameller için K61b- 19.

²⁴⁷⁹ İM75a- 17 onlar: anlar N72b- 8.

²⁴⁸⁰ İM75a- 18 onlarda ḥayrlu 'ameller: anlarda ḥayrlu 'amel K61b- 20, N72b- 9.

²⁴⁸¹ İM75a- 19 raḥmetu'llāhi 'aleyhi rivāyet edüp dēr ki: raḥmetu'llāhi ta'ālā 'aleyhi rivāyet eder N72b- 10.

²⁴⁸² K62a- 1 oḡur beyt, N72b- 11 oḡur gördüm şî'r.

ferah yokdur hiç kayırmazam gerek²⁴⁸³ gece uzun (4) olsun gerek²⁴⁸⁴ kışa bir rāhibe demişler ki bayramuñuz kaçdur demiş ki (5) her gün ki ben ol günde Allāhu Ta‘ālā'ya ‘āşī olmayam ol baña ‘iddür (6) bir ‘ābid kimse ölüm hālinde²⁴⁸⁵ demiş ki benüm hüznüm ve hayfsınuğum (7) bu ‘ameller ve gafletler ve haṭālar ve günāhlar olan dār için degildür (8) ya‘nī dünyādan gitdigi için²⁴⁸⁶ degildür belki benüm hüznüm ve hayfsınuğum (9) şol geceler içündür ki anda uyumışdum ve şol günler içündür²⁴⁸⁷ (10) anda oruç tutmayup²⁴⁸⁸ iftār etmemişdüm²⁴⁸⁹ ve şol sâ‘atler için (11) dūr ki ol sâ‘atlerde [N73a] Allāhu Ta‘ālā ḥazretinden gāfil olmuş idüm²⁴⁹⁰ (12) Allāhu Ta‘ālā ḥazreti²⁴⁹¹ cümlemüze luṭfiyla ve keremiyle intibāh müyesser ede (13) ol ‘azīm sefere azık alup maḫşūda vāşıllardan ede āmin²⁴⁹² (14) ve cumhūr-ı ‘uḫalā ittifāk etmişlerdür ki şafer²⁴⁹³ ayında ḫu‘ūd hareketden (15) evlādur Resūlu’llāh’dan²⁴⁹⁴ mervīdür şalla’llāhu ‘aleyhi ve sellem²⁴⁹⁵ buyurmuşlar ki (16) bir kimse kim baña şafer ayınuñ çığduğın haber vèrmek ile²⁴⁹⁶ beşāret (17) ede ben aña cennet ile²⁴⁹⁷ beşāret edem İbn-i ‘Abbās ḥazretlerinden (18) rağıya’llāhu ‘anhu yevm-i nevrūzdan su’āl eylediler niçün ol gün²⁴⁹⁸ (19) bayram gibidür ol güne²⁴⁹⁹ bayram gibi i‘tibār ederler buyurdılar ki

²⁴⁸³ İM75b- 3 kayırmazam gerek: kayırmazum gerek N72b- 13.

²⁴⁸⁴ İM75b- 4 gerek.

²⁴⁸⁵ İM75b- 6 bir ‘ābid kimse ölüm hālinde: bir ‘ābid kişi mevt hāletinde N72b- 16.

²⁴⁸⁶ K62a- 7 gitdügimi için: gitdügü için İM75b- 8.

²⁴⁸⁷ İM75b- 6 benüm hüznüm ve hayfsınuğum ... (9) günler içündür: benüm hüznüm şol geceler içündür N72b- 16.

²⁴⁸⁸ İM75b- 19 şol geceler içündür ki anda uyumışdum ve şol günler içündür: şol geceler içündür K62a-8.

²⁴⁸⁹ K62a- 9 etmemişdüm: İM75b- 10 etmemişdür, N72b- 17 etmişdüm.

²⁴⁹⁰ İM75b- 11 olmuş idüm: olmuşdum N73a- 1.

²⁴⁹¹ İM75b- 12 Allāhu Ta‘ālā ḥazreti: imdi Allāhu Ta‘ālā N73a- 1.

²⁴⁹² İM75b- 13 ol ‘azīm sefere azık alup maḫşūda vāşıllardan ede āmin: āmin yā rabbe'l-‘ālemīn N73a- 2.

²⁴⁹³ K62a- 12, N73a- 3 şafer: sefer İM75b- 14.

²⁴⁹⁴ K62a- 13, N73a- 3 Resūlu’llāh’dan: Resūlu’llāh İM75b- 15.

²⁴⁹⁵ İM75b- 15 mervīdür şalla’llāhu ‘aleyhi ve sellem buyurmuşlar ki: mervīdür ki şalla’llāhu ta‘ālā ‘aleyhi ve sellem buyurmuşlar N73a- 4.

²⁴⁹⁶ İM75b- 16 bir kimse kim baña şafer ayınuñ çığduğın haber vèrmek ile: bir kimse baña şafer çığduğın haber vèrmekile N73a- 4.

²⁴⁹⁷ İM75b- 17 ben aña cennet ile: ben dağı aña cennet N73a- 5.

²⁴⁹⁸ İM75b- 18 gün: N’de yok.

²⁴⁹⁹ N73a- 7 ve ol güne.

[İM76a]

(1) anıñıçün ki z̄irā geçmiş yılıñ āh̄iri ve gelecek yılıñ evveli²⁵⁰⁰ günidür bu güne (2) ‘Acem pādīşāhları ‘aceb ta‘ z̄īm ederleridi halk²⁵⁰¹ ol günde pādīşāhlara (3) dürlü dürlü ‘acāyib tuhfeler ve hediyyeler getürürleridi bunu ‘ādet (4) étmişleridi²⁵⁰² demişlerdür ki [K62b] Ebū Hanīfe²⁵⁰³ zamānında yevm-i sebt ya‘ nī cum‘ a értesi²⁵⁰⁴ (5) yevm-i baṭālet i‘tibār étmişleridi ol günde ta‘ ṭīl tuṭup ‘ulemā kırā’at (6) étmezleridi şonra Haşşāf zamānında düşenbe günüyle ve şalı günü (7) yevm-i ta‘ ṭīl kılındı²⁵⁰⁵ bu şimdiki zamānda daḡı bu iki gün ol zamāndan (8) beri yevm-i ta‘ ṭīl i‘tibār olundı²⁵⁰⁶ Enes bin Mālik raḡıya’llāhu ‘anhu rivāyet (9) eder ki Resūlu’llāh’dan şalla’llāhu ‘aleyhi ve sellem²⁵⁰⁷ eyyāmdan su‘āl étdiler (10) buyurdılar ki yevm-i sebt ya‘ nī cum‘ a értesi mekr ve ḡud‘ a günü (11) dür z̄irā Ḳureyş kāfirleri ol günde²⁵⁰⁸ Dāru’n-nedve’de mekr ve ḡīle (12) [N73b] kıldılar Dāru’n-nedve²⁵⁰⁹ Mekketu’llāh’da bir evüñ adıdur ki²⁵¹⁰ anda Ḳureyş cem‘ (13) olurlardı ve yevm-i aḡad ya‘ nī yekşenbe gün²⁵¹¹ düğün ve ‘imāret günidür (14) z̄irā Allāhu Ta‘ ālā²⁵¹² ol günde dünyāyı halk eyledi ve düşenbe gün²⁵¹³ (15) yevm-i sefer ve yevm-i ticāretdür²⁵¹⁴ z̄irā Şu‘ayb peygāmbere²⁵¹⁵ ‘aleyhi’s-selām ol günde (16) müsāfir olup²⁵¹⁶ ve ticāret kılop aşşı kıldı²⁵¹⁷ şalı gün²⁵¹⁸ kan günidür (17) z̄irā Ḥavvā

²⁵⁰⁰ İM76a- 1 anıñıçün ki z̄irā geçmiş yılıñ āh̄iri ve gelecek yılıñ evveli: z̄irā geçmiş yılıñ āh̄iri ve gelecek yılıñ evvel N73a- 8.

²⁵⁰¹ N73a- 9 ve halk.

²⁵⁰² K62a- 21, N73a- 10 ‘ādet étmişleridi ol günde.

²⁵⁰³ N73a- 11 Ebū Hanīfe raḡmetu’llāhi ‘aleyh.

²⁵⁰⁴ İM76a- 4 cum‘ a értesi: yevm-i cum‘ a értesin N73a- 12.

²⁵⁰⁵ İM76a- 7 kılındı: i‘tibār olundı N73a- 14.

²⁵⁰⁶ İM76a- 7 bu şimdiki zamānda daḡı bu iki gün ol zamāndan (8) beri yevm-i ta‘ ṭīl i‘tibār olundı: N’de yok.

²⁵⁰⁷ İM76a- 9 Resūlu’llāh’dan şalla’llāhu ‘aleyhi ve sellim: Resūlu’llāh şalla’llāhu ta‘ ālā ‘aleyhi ve sellem N73a- 15.

²⁵⁰⁸ İM76a- 11 Ḳureyş kāfirleri ol günde: ol günde Ḳureyş kāfirleri N73a- 17.

²⁵⁰⁹ İM76a- 12 Dāru’n-nedve: Dāru’n-nedve’de N73b- 1.

²⁵¹⁰ İM76a- 12 ki: N’de yok.

²⁵¹¹ İM76a- 13 gün: günü K62b- 10, N73b- 2.

²⁵¹² İM76a- 14 Allāhu Ta‘ ālā: Haḡ sūbhānehu ve ta‘ ālā N73b- 3.

²⁵¹³ İM76a- 14 gün: günü K62b- 11, N73b- 4.

²⁵¹⁴ İM76a- 15 yevm-i sefer ve yevm-i ticāretdür: yevm-i ticāretdür N73b- 4.

²⁵¹⁵ İM76a- 15 peygāmbere: peygāmbere K62b- 12, N73b- 4.

²⁵¹⁶ İM76a- 16 olup: oldı N73b- 5.

²⁵¹⁷ İM76a- 16 aşşı kıldı: N’de yok.

anamuz ‘aleyhâ’s-selâm ol günde²⁵¹⁹ hayz gördi ve Âdem (18) peygamber ‘aleyhi’s-selâm hazretinün²⁵²⁰ oğlu Qâbil Hâbil’i öldürüp ol günde (19) kanın yere dökdi çihârşenbe gün²⁵²¹ yevm-i naḥs-ı müstemirdür zîrâ Allâhu Ta‘âlâ

[İM76b]

(1) hazreti ol günde Fir‘avn’ı²⁵²² garḫ eyledi ve ‘Âd ve Şemûd kavmini helâk (2) eyledi pençşenbe gün²⁵²³ meşâlih ve ḥavâyic bitürücek gündür selâṭine (3) ve mülûka duḥûl günidür zîrâ İbrâhîm peygâmbere²⁵²⁴ ‘aleyhi’s-selâm ol (4) günde melik üzre girdi melik aḡa ikrâm kıldı ḥavâyicini bitürdi (5) Hâcer’i İbrâhîm peygâmbere²⁵²⁵ ‘aleyhi’s-selâm hediye vèrdi ve cum‘a gün (6) ḥıṭbe²⁵²⁶ ve nikâḡ günidür zîrâ enkiḡa ol günde ‘aḡd olur [K63a] İbn-i (7) ‘Abbâs’dan raḡiya’llâhu ‘anhu mervîdür²⁵²⁷ ayuḡ âḡir çihârşenbe günü (8) yevm-i naḥs-i müstemirdür²⁵²⁸ ammâ ol günde istiḡmâm güzeldür ve Ḥazret-i (9) Resûl’den şalla’llâhu ‘aleyhi ve sellem²⁵²⁹ mervîdür²⁵³⁰ ḡiç bir nesne yoḡdur ki (10) çihârşenbe günde²⁵³¹ aḡa başlana ol nesne²⁵³² tamâm olur şâḡib-i Hedâya ki (11) ‘ulemâ içinde [N74a] meşḡurdur ba‘z-ı umûra ibtidâ etmegi te’ḡîr ederidi²⁵³³ (12) çihârşenbe gününe tevaḡḡuf ederidi ve bu zıkr êtdüğümüz ḡadıṡi (13) rivâyet ederidi ve daḡı eydürdi²⁵³⁴ ki benüm babam daḡı böyle işleridi (14) ve şeyḡinden ki Aḡmed bin

²⁵¹⁸ İM76a- 16 gün: günü K62b- 13.

²⁵¹⁹ İM76a- 17 günde: gün N73b- 6.

²⁵²⁰ İM76a- 18 hazretinün: N’de yok.

²⁵²¹ İM76a- 19 gün: günü K62b- 15, N73b- 8.

²⁵²² İM76a- 19 Allâhu Ta‘âlâ [76b] hazreti ol günde Fir‘avn’ı: Ḥaḡ sübhânehu ve ta‘âlâ Fir‘avn’ı ol günde N73b- 8.

²⁵²³ İM76b- 2 gün: günü K62b- 17, N73b- 9.

²⁵²⁴ İM76b- 3 peygâmbere: K62b- 18 peygâmbere, N’de yok.

²⁵²⁵ İM76b- 5 peygâmbere: peygâmbere K62b- 20, N73b- 12.

²⁵²⁶ İM76b- 5 cum‘a gün (6) ḡıṭbe: cum‘a ḡıṭbe N73b- 13.

²⁵²⁷ N73b- 14 mervîdür ki.

²⁵²⁸ İM76b- 8 yevm-i naḥs-i müstemirdür: naḥs-i müstemirdür N73b- 15.

²⁵²⁹ İM76b- 9 sellim.

²⁵³⁰ N73b- 16 mervîdür ki.

²⁵³¹ İM76b- 10 günde: gününde N73b- 17.

²⁵³² N73b- 17 illâ ol nesne.

²⁵³³ İM76b- 11 ederidi: K63a- 5 ederidi ve, N74a- 1 edüp.

²⁵³⁴ İM76b- 13 eydürdi: dèridi N74a- 2.

‘Abdu’r-reşîd dەرleridi Hûlâşatü’l-fetâvâ şâhibi (15) anuñ oğlı Tâhir’dür ol dağı eyle²⁵³⁵ éderidi ve Resûl’den mervîdür şalla’llâhu (16) ‘aleyhi ve sellem buyurmuşlar ki²⁵³⁶ bir kimse pençşenbe günü hacâmat êtdürürise²⁵³⁷ (17) ve mağmûm olsa ol marâzdan emîn ola²⁵³⁸ İbn-i Mes‘ûd’dan mervîdür²⁵³⁹ rağıya’llâhu (18) ‘anhu bir kimse²⁵⁴⁰ cum‘a gün tırnağın kesse Allâhu Ta‘âlâ ondan²⁵⁴¹ marâzı (19) iğrâc éde ve anda²⁵⁴² şifâ kıoya Aşma‘î eydür bir gün Hârûnu’r-reşîd

[İM77a]

(1) halîfenüñ kıatına vardum cum‘a günü idi gördüm²⁵⁴³ tırnağın keser dèdi ki (2) cum‘a gün tırnağ kesmek sünnetdür ve hem baña bu haber yetişmişdür ki²⁵⁴⁴ (3) cum‘a gün²⁵⁴⁵ tırnağ kesmek fakrı giderür fakr getürmez²⁵⁴⁶ ben dèdüm ki (4) yâ emîre’l-mü’minin sen dağı fakırdan kıor kıar mısın²⁵⁴⁷ halîfe dèdi ki (5) fakırdan benden ziyâde kıor kıar kimse²⁵⁴⁸ olur mı zîrâ halîfe olanlara (6) hacîne ve mâl gerek²⁵⁴⁹ ‘askere vèrme kıçün Hâzret-i ‘Alî’den rağıya’llâhu (7) ‘anhu mervîdür buyurmuşlardur ki²⁵⁵⁰ bir kimse yevm-i cum‘ada şabr êdüp (8) ve²⁵⁵¹ Hâğ sübhânehu ve ta‘âlâdan cezâ ve ‘ivâz taleb êdüp şâyim olsa²⁵⁵² (9) aña on gün vèrile kı²⁵⁵³ ziyâde ağ ve nûrlı [K63b] günler ola hîç dünyâ

²⁵³⁵ İM76b- 14 eyle: öyle N74a- 4.

²⁵³⁶ İM76b- 15 Resûl’den mervîdür şalla’llâhu (16) ‘aleyhi ve sellem buyurmuşlar ki: Resûl’den şalla’llâhu ‘aleyhi ve sellem mervîdür ki buyurmuşlar NN74a- 5.

²⁵³⁷ İM76b- 16 êtdürürise: êtdürse N76b- 16.

²⁵³⁸ N74a- 6 emîn ola: ola İM76b- 17.

²⁵³⁹ N74a- 7 mervîdür ki.

²⁵⁴⁰ İM76b- 18 kimse: kimsene N74a- 7.

²⁵⁴¹ İM76b- 18 ondan: andan K63a- 12, N74a- 7.

²⁵⁴² K63a- 13 iğrâc éde ve anda: N74a- 8 iğrâc êdüp, İM’de yok.

²⁵⁴³ N74a- 9 gördüm ki.

²⁵⁴⁴ İM77a- 2 ki: N’de yok.

²⁵⁴⁵ İM77a- 3 gün: günü K63a- 15.

²⁵⁴⁶ İM77a- 3 fakr getürmez: K ve N’de yok.

²⁵⁴⁷ İM77a- 4 sen dağı fakırdan kıor kıar mısın: siz dağı fakırdan (12) kıor kıar mısız N74a- 11.

²⁵⁴⁸ İM77a- 5 kıor kıar kimse: N’de yok.

²⁵⁴⁹ İM77a- 6 gerek.

²⁵⁵⁰ İM77a- 6 Hâzret-i ‘Alî’den rağıya’llâhu (7) ‘anhu mervîdür buyurmuşlardur ki: K63a- 19 Hâzret-i ‘Alî’den rağıya’llâhu ‘anhu mervîdür buyurmuşlar ki, N74a- 14 Hâzret-i ‘Alî’den rağıya’llâhu mervîdür ki buyurmuşlar.

²⁵⁵¹ İM77a- 8 ve: N’de yok.

²⁵⁵² İM77a- 8 taleb êdüp şâyim olsa: ola N74a- 15.

(10) günlerine benzemeye ve bir kimse cum'a günü gün zevāle (11) varmadın²⁵⁵⁴ ya' nī şabāh iken Allāhu Ta'ālā korkusundan gözinden (12) bir kaçre [N74b] yaş aḳsa²⁵⁵⁵ Allāhu Ta'ālā ḫazreti şol tarafda²⁵⁵⁶ olan melege (13) eydür ki benüm ḳulumuñ 'amelleri şaḫīfesin dür anda²⁵⁵⁷ ḫaḫāların (14) yazma gelesi cum'aya dek el-ḫamdüli'llāhi 'alā Ne'māya (?) 'allāme eydür ecel mühlet (15) vērüp 'amel etmek mümkün olduḡın ḡanīmet bil 'özrler ve 'illetler (16) zıkrını kes sen bir maḫdūd ecildesin ve bir 'ömr-i ḡayr-ı memdūdda (17) sını ya' nī ḫişinüñ 'ömri bir mu'ayyen ḫaddedür ne berü gelür ve ne öte (18) gider pes 'āḫil olana lāzımdur ki fırsatı fevt ḫılmaya āḫiret (19) seferine azıḳ olmaḡa ḳābil nesne taḫşīl ède Ḥazret-i Resül'den

[İM77b]

(1) mervīdür şalla'llāhu 'aleyhi ve sellem²⁵⁵⁸ aşḫābına buyurmuşlar ki sizi delālet (2) edeyin mi cennet sâ'atlerinden bir sâ'at üzre ki ol sâ'atde (3) gölge çekilmiş ola ve rızḳ maḳsūm ola ve rahmet anda dōşenmiş (4) ola²⁵⁵⁹ ve du'ā anda maḳbūl ola aşḫāb dediler belī yā Resūlu'llāh (5) delālet buyuruñuz buyurdılar ol sâ'at fecr ḫulū'ından güneş ḫulū'ına (6) dek olan sâ'atdür Ḥazret-i 'Alī raḫıya'llāhu 'anhu eydür Ḥazret-i 'Āyişe²⁵⁶⁰ (7) gün ḫoḡmadın uyumuş idi²⁵⁶¹ Resūlu'llāh şalla'llāhu 'aleyhi ve sellem²⁵⁶² mübārek (8) ayaklarıyla uyardı ve dedi ki²⁵⁶³ ḫur yā 'Āyişe rabbüñüñ (9) rızḳın müşāhede eyle ve ḡāfillerden olma zirā Allāhu Ta'ālā (10) ḫazreti²⁵⁶⁴ ḫullarınuñ rızḳların ḫısmet èder fecr ḫulū'ıyla şems (11) ḫulū'ı ortasında²⁵⁶⁵ pes vech oldur ki bunun gibi vaḫtde ḡāfil (12)

²⁵⁵³ İM77a- 9 ki: N'de yok.

²⁵⁵⁴ İM77a- 11 varmadın: varmadan N74a- 17.

²⁵⁵⁵ İM77a- 12 aḳsa: aḳıtsa K63b- 3.

²⁵⁵⁶ İM77a- 12 tarafda: tarafında K63b-3, N74b- 1.

²⁵⁵⁷ İM77a- 13 anda: K ve N'de yok.

²⁵⁵⁸ İM77b- 1 mervīdür şalla'llāhu 'aleyhi ve sellim: şalla'llāhu 'aleyhi (8) ve sellem mervīdür ki N74b-7.

²⁵⁵⁹ İM77b- 4 ola: N'de yok.

²⁵⁶⁰ N74b- 12 Ḥazret-i 'Āyişe raḫıya'llāhu (13) 'anhā.

²⁵⁶¹ İM77b- 7 uyumuş idi: uyumuşıdı N74b- 13.

²⁵⁶² İM77b- 7 sellim.

²⁵⁶³ İM77b- 8 ayaklarıyla uyardı ve dedi ki: ayakları ile uyardı ve eyitdi N74b- 14.

²⁵⁶⁴ İM77b- 10 ḫazreti: N'de yok.

²⁵⁶⁵ İM77b- 10 fecr ḫulū'ıyla şems (11) ḫulū'ı ortasında: fecr ḫulū'ı ortasında N74b- 16.

olmayup Hâk sübhānehu ve ta‘ālā hâzretine²⁵⁶⁶ teveccühde ve niyâzda (13) olmak gerek²⁵⁶⁷ [K64a,N75a] **رَافِضَا-يَ هَادِي** وكرمك ولطفك (14) علينا ابواب رحمتك بفضلك **‘aşere semâdadur ve şehâbdadur**²⁵⁶⁸ (15) ve **şelc ve maţar ve riĥ ve berd ve ĥar ve**²⁵⁶⁹ **bu maĥûle nesnelersedür**²⁵⁷⁰ İbn-i (16) ‘Abbâs ve Mücâhid ve Daĥĥâk rağiya’llâhu ‘anhum ve ‘an sâyr (17) eş-şahâbeti ecma‘în buyurmışlar ‘arş kürsînüñ ġayrıdur (18) Hâsan'dan mervîdür eydür ‘arşıla kürsî birdür²⁵⁷¹ Resûlu’llâh (19) hâzretinden mervîdür şalla’llâhu ‘aleyhi ve sellem²⁵⁷² buyurmışlar ki

[İM78a]

(1) ‘arş ĥareket êtdi²⁵⁷³ ditredi Sa‘ d bin Mu‘ âz’uñ²⁵⁷⁴ mevtiyiçün ‘arşuñ²⁵⁷⁵ (2) ĥareketinden murâd ya Sa‘ d’uñ²⁵⁷⁶ kudûmından feraĥiçündür (3) yaĥûd²⁵⁷⁷ ehli anuñ kudûmıyla beşâret êdüp aña (4) iĥbâl êtmelerinden kinâyetdür yaĥûd²⁵⁷⁸ anuñ mevti bir ‘azîm nesne (5) den ‘ibâretdür ‘Arab içinde²⁵⁷⁹ ‘âdetdür ki bir mu‘zam şeyi a‘zam (6) eşyâya nisbet êderler emr-i mu‘zam²⁵⁸⁰ olmasından ‘ibâret êderler ya‘nî (7) Sa‘ d’uñ mevti emr-i ‘azîmdür zîrâ ekâbir-i şahâbeden idi ehl-i (8) Bedir’ dendür²⁵⁸¹ yevm-i Ĥandaĥ’da şehîd olmışdur rağiya’llâhu ‘anhu (9) Ebû Hâzim eydür dünyâda âdem oġlanı ĥiç bir ĥâl üzre olmaz (10) illâ anuñ mişâli ‘arşda ol ĥâl üzre mürtesim ve

²⁵⁶⁶ İM77b- 12 Hâk sübhānehu ve ta‘ālā hâzretine: Hâk Ta‘ālā N74b- 17.

²⁵⁶⁷ İM77b- 13 gerek.

²⁵⁶⁸ İM77b- 14 ravza-yı hādī ‘aşere semâdadur ve şehâbdadur: K64a- 1 on birinci ravza semâdadur ve şehâbdadur, N75a- 1 on birinci ravza semâda ve şehâbda.

²⁵⁶⁹ N75a- 2 ve: İM’de yok.

²⁵⁷⁰ İM77b- 15 nesnelersedür: nesnel (3) beyânındadır N75a- 2.

²⁵⁷¹ İM77b- 18 ‘arşıla kürsî birdür: ikisi birdür K64a- 5 ‘arş ile kürsî ikisi birdür, N75a- 5 ‘arşıla kürsî ikisi birdür.

²⁵⁷² İM77b- 19 sellim.

²⁵⁷³ İM78a- 1 êtdi: êdüp N75a- 6.

²⁵⁷⁴ N75a- 7 Sa‘ d bin Mu‘ âz’uñ rahmetu’llâhi ta‘ālā ‘aleyh.

²⁵⁷⁵ İM78a- 1 ‘arşuñ: ‘arş N75a- 7.

²⁵⁷⁶ İM78a- 2 ya Sa‘ d’uñ: yâ Sa‘ d’iñ N75a- 7.

²⁵⁷⁷ K64a- 8, N75a- 8 feraĥiçündür yaĥûd: feraĥiçün ‘arşuñ (3) ĥareketindendür yaĥûd İM78a- 2.

²⁵⁷⁸ İM78a- 4 iĥbâl êtmelerinden kinâyetdür yaĥûd: iĥbâl êdüp êtmelerinden kinâyetdür yaĥûd K64a- 9.

²⁵⁷⁹ N75a- 10 zîrâ ‘Arab içinde.

²⁵⁸⁰ İM78a- 6 emr-i mu‘zam: emr-i mu‘zama K64a- 11.

²⁵⁸¹ ya‘nî (7) Sa‘ d’uñ mevti emr-i ‘azîmdür zîrâ ekâbir-i şahâbeden idi ehl-i (8) bedirdendür: N’de yok.

müntekîş (11) olur götüri ehl-i arz²⁵⁸² saña nazar eder olsalar sen istersin (12) ki anlar²⁵⁸³ seni güzel ve eyi²⁵⁸⁴ vaşf ve hâlet üzre göreler (13) mekrûh ve nâ-ma'kül hâl üzre görmeyeler²⁵⁸⁵ ammâ Rabbü'l-izzet (14) hâzretine ki 'allâmü'l-guyûbdur ve gönüllere gelenin bilür nice (15) râzî olursın ki qabâyiğ ve evşâf-ı [N75b] demîme üzre olasın²⁵⁸⁶ (16) seni bu hâl ile görür²⁵⁸⁷ Râbi' a-yı Qaysiyye rağıya'llâhu 'anhâ eydür (17) hiç ezân dinlemedüm illâ kıyâmet güninde münâdî [K64b] olanı²⁵⁸⁸ zikir (18) êtdüm hâtırına anı getürdüm ki kıyâmet güninde Allâhu Ta'âlâ'nun (19) emriyle²⁵⁸⁹ melekler nidâ edeler mücrimler ve günâhkârlar gelsün²⁵⁹⁰

[İM78b]

(1) ayrılısun bir tarafa 'âbidler ve zâhidler²⁵⁹¹ ve şâlihler ve velîler ki aşhâb-ı cennet (2) olanlardır gelsün ayrılısun bir tarafa dağı şaķiler dëyü nidâ ederler²⁵⁹² ve dağı (3) eyitdi ki qar yağariken nazar êtdüm²⁵⁹³ illâ kıyâmet güninde her kişinüñ²⁵⁹⁴ (4) a' mâli kâğıdları uçup²⁵⁹⁵ şâhiblerine vâşıl olmasın zıkr êtdüm (5) ve dağı eyitdi ki çekirgeye dağı nazar kıldum illâ yevm-i haşirde hâlâyık²⁵⁹⁶ (6) izdiğâmin ağıdum 'ârif olanlar her nesneye ki nazar ederler şöyle gâflet (7) ile nazar kılmaz²⁵⁹⁷ bir ma'kül ma'nâya hişşe alurlar 'ibret

²⁵⁸² İM78a- 11 ehl-i 'arz: gök ehli N75a- 13.

²⁵⁸³ İM78a- 11 sen istersin (12) ki anlar: N'de yok.

²⁵⁸⁴ İM78a- 12 eyi: eyü N75a- 14.

²⁵⁸⁵ K64a- 18, N75a- 15 görmeyeler: görmeye İM78a- 13.

²⁵⁸⁶ İM78a- 14 nice (15) râzî olursın ki qabâyiğ ve evşâf-ı demîme üzre olasın: eyle olunca 'aql-ı kâmil üzre olup nice râzî (17) olursın ki Rabbü'l-izzet aqvâl ki nâzır iken emrinde olmayup qabâyiğ ve evşâf-ı [75b] demime üzre olasın ki N75a- 16.

²⁵⁸⁷ İM78a- 16 görür: göre K64a- 20, N75b- 1.

²⁵⁸⁸ İM78a- 17 münâdî olanı: Allâhu Ta'âlâ'nun münâdî [64b] olanını K64a- 21.

²⁵⁸⁹ İM78a- 19 emriyle: emri ile K64b- 2.

²⁵⁹⁰ İM78a- 17 illâ kıyâmet güninde ... (19) gelsün: illâ kıyâmet güninde Allâhu Ta'âlâ'nun celbinden münâdî (3) olanı zıkr êtdüm ve hâtırına anı getürdüm ki kıyâmet güninde Allâhu Ta'âlâ (4) emriyle melekler edeler mücrimler ve günâhkârlar gelsün N75b- 2.

²⁵⁹¹ N75b- 5 'âbidler ve zâhidler: İM78b- 1 ve 'âbid, K64b- 3 'âbidler.

²⁵⁹² K64b- 4 dağı şaķiler dëyü nidâ ederler: İM78b- 2 dëyü nidâ ederler, N75b- 6 şaķiler dëyü nidâ ederler.

²⁵⁹³ K64b- 5, N75b- 7 nazar êtdüm: êtmedüm İM78b- 3.

²⁵⁹⁴ İM78b- 3 kişinüñ: kişiniñ N75b- 7

²⁵⁹⁵ İM78b- 4 uçup: açılıp N75b- 7.

²⁵⁹⁶ İM78b- 5 hâlâyık: hâlâyıkıñ N75b- 9.

²⁵⁹⁷ İM78b- 6 gâflet (7) ile nazar kılmaz: K64b- 8 gâflet ile nazar kılmazlar, N75b- 10 gâfletile nazar kılmazlar.

kılurlar Enes (8) rađıya'llāhu 'anhu rivāyet kılur bir vaqt²⁵⁹⁸ Resūlu'llāh şalla'llāhu
 'aleyhi ve sellem²⁵⁹⁹ (9) hāzretiyile iken yađmur yađdı Resūlu'llāh hāzreti şalla'llāhu
 'aleyhi ve sellem²⁶⁰⁰ (10) çığdı mübārek şevblerin keşf etdi hattā yağmur mübārek
 bedenlerine (11) işābet etdi biz dedük²⁶⁰¹ yā Resūlu'llāh ne hoş böyle etdüñüz (12)
 buyurdılar ki anıñıñün ki tazedür rabbine ya' nī yakın zamānda (13) hādiş olmış Hākk'uñ
 eşeridür mebde'den şudürı qarīb (14) olmağıla aña i'tibār kıldılar²⁶⁰² 'Ammār
 rağıya'llāhu 'anhu²⁶⁰³ rivāyet eder (15) buyurmışlar ki benüm ümmetümün²⁶⁰⁴ mişli
 mañar gibidür Allāhu Ta'ālā evvelinde (16) hayr [N76a] kılur ve āhirinde²⁶⁰⁵ dağı hayr
 kılur Ebū Hureyre rađıya'llāhu 'anhu²⁶⁰⁶ (17) rivāyet kılur eydür Resūlu'llāh hāzreti
 şalla'llāhu 'aleyhi ve sellem²⁶⁰⁷ (18) buyurdılar yel Allāhu Ta'ālā'nun rūhındandır ya' nī
 Allāhu Ta'ālā (19) anda²⁶⁰⁸ rāhat kōmışdur Veki' eydür eger yel ve siñek olmasa

[İM79a]

(1) dünyā şöyle murdār koşaydı ki²⁶⁰⁹ havānuñ 'ufūnetin izāle edüp (2) şafā vürür²⁶¹⁰
 Ebū Bekr bin 'Abbās eydür buluđdan bir kaatre çıkmaz hattā [K65a] anda (3) dünyāda
 esen dört yel 'amel kılur te'sīr eder şabā yeli gece ile (4) gündüz berāber iken gün
 toğısından esen yeldür bulıtı²⁶¹¹ taħrik²⁶¹² (5) eder ve cenüb yeli şıkar yağmur yağdurur

²⁵⁹⁸ İM78b- 7 Enes (8) rağıya'llāhu 'anhu rivāyet kılur bir vaqt: Enes rağıya'llāhu ta'ālā 'anhu rivāyet eder N75b- 11.

²⁵⁹⁹ İM78b- 8 Resūlu'llāh şalla'llāhu 'aleyhi ve sellim: Resūlu'llāh şalla' (12) llāhu ta'ālā 'aleyhi ve sellem N75b- 11.

²⁶⁰⁰ İM78b- 9 Resūlu'llāh hāzreti şalla'llāhu 'aleyhi ve sellim: Resūlu'llāh şalla' (13) llāhu ta'ālā 'aleyhi ve sellem hāzretleri N75b- 12.

²⁶⁰¹ İM78b- 11 işābet etdi biz dedük: K64b- 12 işābet etdi biz dedük ki, N75b- 14 te'sīr etdi biz dedük.

²⁶⁰² İM78b- 14 mebde'den şudürı qarīb (14) olmağıla aña i'tibār kıldılar: K64b- 14 mebedden (15) şudürı qarīb olmağıla aña i'tibār kıldı, N'de yok.

²⁶⁰³ İM78b- 14 rağıya'llāhu 'anhu: rağıya'llāhu ta'ālā 'anhu N75b- 16.

²⁶⁰⁴ İM78b- 15 ümmetümün: ümmetüm N75b- 17.

²⁶⁰⁵ İM78b- 16 āhirinde: āhiredde N76a- 1.

²⁶⁰⁶ İM78b- 16 rağıya'llāhu 'anhu: rağıya'llāhu ta'ālā 'anhu N76a- 1.

²⁶⁰⁷ İM78b- 17 Resūlu'llāh hāzreti şalla'llāhu 'aleyhi ve sellim: Resūlu'llāh şalla'llāhu ta'ālā 'aleyhi ve sellem N76a- 2.

²⁶⁰⁸ İM78b- 19 anda: N'de yok.

²⁶⁰⁹ N76a- 4 ki: İM'de yok.

²⁶¹⁰ İM79a- 2 vürür: vürürler K64b- 21.

²⁶¹¹ İM79a- 4 bulıtı: bulıtı K65a- 2.

debūr yēli ki²⁶¹³ kıble (6) muḥāzātından esendür anı açar şimāl yēli anı²⁶¹⁴ tağıdır Ḥazret-i ‘Alī’den (7) mervīdūr raḍıya’llāhu ‘anhu eydür²⁶¹⁵ berdūñ evvelinde iḥtirāz ēdūñ²⁶¹⁶ āḥirinde (8) karşıluk zīrā berd bedende eşcārda nice te’sīr ēderise eyle te’sīr (9) ēder berdūñ evveli²⁶¹⁷ eşcār yaqar āḥiri açar²⁶¹⁸ bahāra karşı berd nāfi’dür (10) ve dēmişlerdür ki *الحر يوزي الرجل والبرد يقتله* ya‘nī ıssı kişiyē (11) ezā ēder ḥuzūr vērmez ammā berd katl ēder bir kimse bir ‘üryān ḥerīfe (12) su’āl ētmiş berdde²⁶¹⁹ ḥālīñüz nice olur dēmiş ki bizüm bedenümüz sizūñ (13) yüzünüz gibi olmışdur ziyāde ıztırāb çekmezüz ve bir A‘rābī’ye dēmişler²⁶²⁰ (14) ki berde ne yaraqladūñ dēmiş ki ditremek yaraqladum ve dēmişler²⁶²¹ ki (15) *برد الربيع مونق وبرد الخريف موبق* ya‘nī evvel bahār berdi (16) kişiyē [N76b] ‘aceb ḥüsn ve ṭarāvet vēricidür güz berdi helāk (17) ēdicidür Ebū Şafvān raḥmetu’llāhi ta‘ālā ‘aleyhi²⁶²² tābi‘īndendür dēmişler ki (18) mü’minūñ kış güninde ābdesti ruhbānlarūñ²⁶²³ cümle ‘ibādetine deger (19) İbn-i ‘Abbās raḍıya’llāhu ve ‘ani’s-şāḥābeti ecma‘īn rivāyet kılmışlardur²⁶²⁴ ki

[İM79b]

(1) kış gitmege melekler sevünürler miskīnlere ve faqīrlere²⁶²⁵ merḥamet ēdüp (2) Muḥammed bin ‘Abdu’l-‘azīz el-Mervezī eydür *البرد عدو الدين* şovuḫ dīnūñ²⁶²⁶ (3)

²⁶¹² İM79a- 4 taḥrīk: taḥarrük N76a- 7.

²⁶¹³ İM79a- 5 ki: N’de yok.

²⁶¹⁴ İM79a- 6 anı: N’de yok.

²⁶¹⁵ İM79a- 6 Ḥazret-i ‘Alī’den (7) mervīdūr raḍıya’llāhu ‘anhu eydür: Ḥazret-i ‘Alī’den raḍıya’llāhu ta‘ālā ‘anhu mervīdūr eydür ki N76a- 9.

²⁶¹⁶ İM79a- 7 berdūñ evvelinde iḥtirāz ēdūñ: berdiñ evvelinde iḥtirāz gerek N76a- 10.

²⁶¹⁷ İM79a- 9 berdūñ evveli: berdiñ evvelin N76a- 11.

²⁶¹⁸ İM79a- 9 açar: K ve N’de yok.

²⁶¹⁹ N76a- 14 berdde: berdile İM79a- 12.

²⁶²⁰ İM79a- 13 dēmişler: dēmiş N76a- 16.

²⁶²¹ İM79a- 14 ditremek yaraqladum ve dēmişler: ditremek ve dēmiş N76a- 16.

²⁶²² İM79a- 17 raḥmetu’llāhi ta‘ālā ‘aleyhi: raḥmetu’llāhi ‘aleyhi N76b- 2.

²⁶²³ N76b- 3 cümle ruhbānlarūñ.

²⁶²⁴ İM79a- 19 raḍıya’llāhu ve ‘ani’s-şāḥābeti ecma‘īn rivāyet kılmışlardur: raḍıya’llāhu ‘anhudan (4) rivāyet kılmışlar N76b- 3.

²⁶²⁵ K65a- 18, N76b- 4 faqīrlere: faqīre İM79b- 2.

²⁶²⁶ İM79b- 3 dīnūñ: dīniñ N76b- 6.

[İM80a]

(1) zemherîründen benden hâlâş ve necât taleb eyledi seni şahid kıldum ki ol kulum²⁶⁴⁵ hâlâş vërdüm dëdiler ki yâ Resûlu'llâh cehennemün zemherîri (2) nedür buyurdılar ki zemherîr cehennemde bir evdür²⁶⁴⁶ kâfiri aña ilkâ edeler (3) rivâyet olunur ki 'İsâ peygâmbër²⁶⁴⁷ 'aleyhi's-selâm bir gün bir qarınıu (4) qara²⁶⁴⁸ evi gölgesinde oturmuş²⁶⁴⁹ gölgelenüridi ol qarı eyitdi (5) tur yâ 'Abdu'llâh seni kimdür ki bunda otur dëdi Hâzret-i 'İsâ peygâmbër²⁶⁵⁰ (6) 'aleyhi's-selâm turdı gitdi eyitdi [K66a] sen mi turğurdı beni beni (7) turğurmadı illâ şol kimse turğurdı ki benüm dünyâdan hiç bir şeye (8) yëtişdügüm²⁶⁵¹ istemeyen ya' nî Allâhu Ta'âlâ hâzretinü²⁶⁵² istemediği²⁶⁵³ Hâzret-i 'İsâ (9) peygâmbër²⁶⁵⁴ gölgede otura dünyâ naşîbine vâşıl ola Müstâgnî Billâh (10) ki Mu' taşım Billâh bin²⁶⁵⁵ Hârûnu'r-reşîd'dür hâlîfe olmışdur²⁶⁵⁶ hulefâ-yı 'Abbâs'dandur²⁶⁵⁷ Müstenşir²⁶⁵⁸ hâlîfeden (11) şonra iki yıl altı ay hâlîfe olmışdur şonra hîlâfetden hülû²⁶⁵⁹ (12) olunup dört aydan şonra Aḥmed ibn-i Tolun ki²⁶⁶⁰ Mışır'da sultân idi²⁶⁶¹ (13) namâz içinde iken qatl edüp²⁶⁶² başını 'ammisi oğlu Mu'tazz hâlîfe gönderdi (14) Mu'tazz hâlîfe daḥı şaṭranca ve lehve meşgûl idi getürdiler eyitdiler (15) çıkan²⁶⁶³ hâlîfenü [N77b] başıdur başın qaldurup²⁶⁶⁴ bakmadı şaṭrançdan ferâgat (16)

²⁶⁴⁵ K65b- 16, N77a- 4 hâlâş ve necât taleb eyledi seni şahid kıldum ki ol kulum: İM'de yok.

²⁶⁴⁶ K65b- 18 zemherîr cehennemde bir evdür: İM80a- 2 zemherîr cehennem bir evdür, N77a- 6 cehennemde bir evdir ki.

²⁶⁴⁷ İM80a- 3 peygâmbër: K65b- 19 peygâmbër, N'de yok.

²⁶⁴⁸ İM80a- 4 qara: N'de yok.

²⁶⁴⁹ İM80a- 4 oturmuş: oturup N77a- 7.

²⁶⁵⁰ İM80a- 5 peygâmbër: K ve N'de yok.

²⁶⁵¹ İM80a- 8 yëtişdügüm: yëtişdigüm N77a- 10.

²⁶⁵² K66a- 3, N77a- 11 hâzretinü: hâzreti ki İM80a- 8.

²⁶⁵³ İM80a- 8 istemediği: istemedügi N77a- 11.

²⁶⁵⁴ İM80a- 9 peygâmbër: K66a- 3 peygâmbër 'aleyhi's-selâm, N77a- 11 'aleyhi's-selâm.

²⁶⁵⁵ İM80a- 10 bin: N'de yok.

²⁶⁵⁶ N77a- 13 hâlîfe olmışdur: İM'de yok.

²⁶⁵⁷ İM80a- 10 hulefâ-yı 'Abbâs'dandur: hulefâ-yı 'Abbâsiyye'dendendür K656a- 5, N77a- 13.

²⁶⁵⁸ N77a- 13 Müstenşir Billâh.

²⁶⁵⁹ İM80a- 11 hülû': hâlc N77a- 14.

²⁶⁶⁰ İM80a- 12 ki: K ve N'de yok.

²⁶⁶¹ İM80a- 12 Mışır'da sultân idi: Basra'da sultân oldu N77a- 15.

²⁶⁶² İM80a- 13 qatl edüp: qatl olunup N77a- 16.

²⁶⁶³ İM80a- 15 çıkan: qaçan N77a- 17.

²⁶⁶⁴ İM80a- 15 qaldurup: qaldırup N77b- 1.

étmedi þursun çoñ dedi şaþrancdan ferāgat étdükden sonra²⁶⁶⁵ (17) defn étmege emr étdi aña demişler ki bir şehir ihtiyār eyle maħal édeyin²⁶⁶⁶ (18) ol daħı Başra şehrini ihtiyār étdi²⁶⁶⁷ demişler ki Başra ħārdur (19) ya^c nī ıssıdur demiş ki ħilāfetden ayrılmadın ħār degildür bir Kazvinī

[İM80b]

(1) kimse²⁶⁶⁸ yaz ıssısında Bağdād'dan²⁶⁶⁹ gelürimiş demişler ki Bağdād'da (2) ne işledüñ²⁶⁷⁰ eyitmiş ki²⁶⁷¹ derledüm ya^c nī Bağdād'da yaz güninde²⁶⁷² derlemekden (3) ğayrı iş olmaz demek ister²⁶⁷³ **ravzatü'l-işney 'aşere**²⁶⁷⁴ **nārda ve çırākda**²⁶⁷⁵ (4) **ve şuda ve ağaçda ve bağçada**²⁶⁷⁶ **ve reyāħinde ve 'akārdadur** Resūlu' (5) İllāh'dan şalla'llāhu 'aleyhi ve sellem Ĥazret-i Cebrāyil'e²⁶⁷⁷ buyurmuşlar ki ne (6) 'aceb Mikāyil'i²⁶⁷⁸ ħiç ben²⁶⁷⁹ güler görmedüm Cebrāyil 'aleyhi's-selām dedi ki (7) Mikāyil 'aleyhi's-selām nār ħalk olaldan beri²⁶⁸⁰ gülmemişdür **[K66b]** dedi (8) Ĥazret-i Enes'den ħadīş-i merfū' mervīdür buyurmuşlar ki²⁶⁸¹ ehl-i (9) nāruñ eñ alçaq²⁶⁸² 'azāblusı oldur ki anıñçün iki oddan (10) na^c lın kıllalar başında dimāğı kaynaya ne^c ūzu billāhi min

²⁶⁶⁵ İM80a- 16 étdükden sonra: étdükde N77b- 2.

²⁶⁶⁶ İM80a- 17 maħal édeyin: K ve N'de yok.

²⁶⁶⁷ İM80a- 18 Başra şehrini ihtiyār étdi: Başra şehrini ihtiyār eyledi N77b- 3.

²⁶⁶⁸ K66a- 14 kimse: İM80b- 1 bir kimse, N77b- 4 kimsene.

²⁶⁶⁹ İM80b- 1 yaz ıssısında Bağdād'dan: yaz ıssısından Bağdād'da N77b- 5.

²⁶⁷⁰ İM80b- 2 işledüñ: işlediñ N77b- 5.

²⁶⁷¹ İM80b- 2 ki: K ve N'de yok.

²⁶⁷² İM80b- 2 güninde: günü N77b- 6.

²⁶⁷³ İM80b- 3 ister: olur N77b- 6.

²⁶⁷⁴ İM80b- 3 ravzatü'l-işney 'aşere: on ikinci ravza K66a- 17, N77b- 6-7.

²⁶⁷⁵ İM80b- 3 çırākda: çırağda N77b- 7.

²⁶⁷⁶ İM80b- 4 bağçada: bağçede N77b- 7.

²⁶⁷⁷ İM80b- 4 Resūlu' (5) İllāh'dan şalla'llāhu 'aleyhi ve sellem Ĥazret-i Cebrāyil'e: K66a- 18 Resūlu' (19) İllāh'dan mervīdür şalla'llāhu 'aleyhi ve sellem Cebrāyil'e, N77b- 8 Ĥazret-i Resūlu'llāh'dan şalla'llāhu ta'ālā 'aleyhi ve sellem mervīdür ki (9) Cebrāyil 'aleyhi's-selām.

²⁶⁷⁸ K66a- 20 Mikāyil'i: İM80b- 6 Mikāyil, N77b- 9 Mikāyil'i 'aleyhi's-selām.

²⁶⁷⁹ İM80b- 6 ben: N'de yok.

²⁶⁸⁰ İM80b- 7 beri: berü N77b- 11.

²⁶⁸¹ İM80b- 8 ħadīş-i merfū' mervīdür buyurmuşlar ki: ħadīş-i merfū' ile mervīdür ki buyurmuşlar N77b- 11.

²⁶⁸² İM80b- 9 alçaq: alçağı N77b- 12.

‘azābihi (11) ve Resūlu’llāh ḥazreti şalla’llāhu ‘aleyhi ve sellem²⁶⁸³ buyurmuşlar ki mi‘rāc (12) gècesi bir şavt işitdüm dēdüm ki yā Cebrāyil bu şavt²⁶⁸⁴ nedür dēdi ki (13) cehennem yanında bir taş varıdı²⁶⁸⁵ Allāhu Ta‘ālā emriyle cehennemünj қа‘rına (14) düşdi yētmiş yıldur ki gideridi daḥı şimdi erişdi işbu (15) şadā ol taşuñ²⁶⁸⁶ cehennemünj²⁶⁸⁷ қа‘rına toқunduğı şadāsıdur ‘Aṭā’ya (16) [N78a] raḥmetu’llāhi ‘aleyh dēdiler²⁶⁸⁸ sevünür miydünj²⁶⁸⁹ saña dēseler ki od (17) içine gir yan kül ol āḥiretde gerü bir daḥı dirilme dēseler (18) eyitdi ki eger baña bu vechile dēseler²⁶⁹⁰ sevindüğümnden ölüridüm (19) ola āḥiret ‘azābı ḥavfından²⁶⁹¹ böyle dēdi Ḥiṣām bin Ḥüseyn-i

[İM81a]

(1) Destüvāī aşḥāb-ı Ḥasan'dandur gece ile cırāğın söyündürmezidi ehli (2) olan dēridi²⁶⁹² ki biz geceyi gündüzden fark etmeziz gece ve gündüz (3) aydın olur dēridi ki kaçan cırāk²⁶⁹³ söyündürsem qabr zulmetin zıkr (4) ēderin²⁶⁹⁴ benüm gözüme uyku gelmez uyuyamazın²⁶⁹⁵ ve Ḥazret-i Resūl'den (5) mervīdür şalla’llāhu ‘aleyhi ve sellem²⁶⁹⁶ buyurmuşlar ki kıyāmet güninde şırāt (6) üzerinde mü’minler geçerken cehennem dēr ki yā mü’min tiz geç benüm yaluñumu senünj (7) nūruñ söyündürdi²⁶⁹⁷ Enes bin Mālik raḍıya’llāhu ‘anhu²⁶⁹⁸ rivāyet etmişler²⁶⁹⁹ (8) Ḥazret-i Resūl'den

²⁶⁸³ İM80b- 11 sellim.

²⁶⁸⁴ N77b- 15 şavt: İM’de yok.

²⁶⁸⁵ İM80b- 13 cehennem yanında bir taş varıdı: cehennemdür yanında bir taş var idi K66b- 5.

²⁶⁸⁶ İM80b- 15 taşuñ: taş K66b- 7, N77b- 17.

²⁶⁸⁷ İM80b- 15 cehennemünj: cehennemünj N77b- 17.

²⁶⁸⁸ İM80b- 16 dēdiler: dēdiler ki K66b- 8, N78a- 1.

²⁶⁸⁹ İM80b- 16 sevünür miydünj: sevinür miydünj N78a- 1.

²⁶⁹⁰ İM80b- 18 dēseler: dēseler ki K66b- 10, N78a- 2.

²⁶⁹¹ İM80b- 19 ola āḥiret ‘azābı ḥavfından: ol kimse āḥiret ḥavfı şiddetinden N78a- 3.

²⁶⁹² İM81a- 1 aşḥāb-ı Ḥasan'dandur gece ile cırāğın söyündürmezidi ehli (2) olan dēridi: K66b- 12 aşḥāb-ı Ḥasan'dandur gece ile cırāğın söyündürmez daḥı (13) ehli olan dēr idi, N78a- 4 aşḥāb-ı Ḥasan'dur geceyle cırāğın söyündürmezidi ehli (4) dēr idi ki.

²⁶⁹³ İM81a- 3 cırāk: cırāğ N78a- 6.

²⁶⁹⁴ İM81a- 4 ēderin: ēderidüm N78a- 6.

²⁶⁹⁵ İM81a- 4 uyku gelmez uyuyamazın: uyku gelmez (7) uyuyamazım N78a- 6.

²⁶⁹⁶ İM81a- 4 Ḥazret-i Resūl'den (5) mervīdür şalla’llāhu ‘aleyhi ve sellem: Ḥazret-i Resūl'den şalla’llāhu ‘aleyhi ve sellem mervīdür N78a- 7.

²⁶⁹⁷ İM81a- 7 söyündürdi: söyündürmesün N78a- 9.

²⁶⁹⁸ İM81a- 7 raḍıya’llāhu ‘anhu: K’de yok.

şalla'llāhu 'aleyhi ve sellem²⁷⁰⁰ buyurmuşlar ki bir kimse bir mescidde (9) bir çırāk yandursa²⁷⁰¹ mādām ki ol çırāğın nūrı ve ziyāsı ki mescidde (10) ola melekler ol kimse²⁷⁰² için mağfıret taleb edeler Hāzret-i 'Alī'ye (11) rağıya'llāhu 'anhu su'āl etmişler ki Resūlu'llāh hāzretini şalla'llāhu [K67a] 'aleyhi (12) ve sellem²⁷⁰³ nice sevdünüz demişler ki vallāhi Hāzret-i Hābībullah bize (13) sevgülüyidi mällarumuzdan²⁷⁰⁴ ve ābāmuzdan ve ümmühātumuzdan (14) ve ebnāmuzdan²⁷⁰⁵ ve şusuz iken şarāb-ı bāriden Enes bin Mālik²⁷⁰⁶ çarīk-ı ref' (15) ile rivāyet kılmışdur²⁷⁰⁷ buyurmuşlar ki bir kimse kıyu kızsa ol kıyunun (16) şuyından yüregi yanmış kimseler içse²⁷⁰⁸ eger hāyvāndan ve²⁷⁰⁹ eger cinden (17) eger yırtıcı cānavarlardan eger şuyūrdan ol kimse için anu (18) ecri ola kıyāmete [N78b] dek²⁷¹⁰ ve bir kimse Allāh' için bir mescid yapsa anı için (19) cennetde bir ev yapıla Hāzret-i Resūl'den mervīdür şalla'llāhu 'aleyhi ve sellem²⁷¹¹

[İM81b]

(1) buyurmuşlar ki 'abdiçün yedi nesne mevtinden şonra gērü²⁷¹² cārī (2) olur biri oldur ki 'ilm ta'lim eyleye ol 'ilmden müntefi' olduğca (3) şevābı üstāda olur öldükden şonra²⁷¹³ dağı cārī olur (4) kesilmez biri dağı bir yerde ırmağ akıtsa ya bir kıyu kızsa (5)

²⁶⁹⁹ N78a- 9 rivāyet etmişler ki.

²⁷⁰⁰ İM81a- 8 sellim.

²⁷⁰¹ İM81a- 9 çırāk yandursa: çırāğ yandırsa N78a- 10.

²⁷⁰² İM81a- 10 kimse: kimsene N78a- 11.

²⁷⁰³ İM81a- 11 Resūlu'llāh hāzretini şalla'llāhu 'aleyhi (12) ve sellem: Resūl (13) 'aleyhi's-selām N78a- 12.

²⁷⁰⁴ İM81a- 13 sevgülüyidi mällarumuzdan: sevgülü idi mällarımızdan K67a- 2, N78a- 14.

²⁷⁰⁵ İM81a- 13 ve abāmuzdan ve ümmühātumuzdan (14) ve ebnāmuzdan: ve ābā-yı ümmühātumuzdan N78a- 14.

²⁷⁰⁶ N78a- 15 Enes bin Mālik rağıya'llāhu 'anhu.

²⁷⁰⁷ İM81a- 15 kılmışdur: N'de yok.

²⁷⁰⁸ İM81a- 16 içse: içseler N78a- 16.

²⁷⁰⁹ İM81a- 16 ve: N'de yok.

²⁷¹⁰ İM81a- 18 dek: değin N78b- 1.

²⁷¹¹ İM81a- 19 Hāzret-i Resūl'den mervīdür şalla'llāhu 'aleyhi ve sellem: Hāzret-i (2) Resūl'den şalla'llāhu 'aleyhi ve sellem N78b- 1.

²⁷¹² İM81b- 1 buyurmuşlar ki 'abdiçün yedi nesne mevtinden şonra gērü: buyurmuşlar 'abd için yeni nesne mevtiden şonra N78b- 2.

²⁷¹³ İM81b- 3 şevābı üstāda olur öldükden şonra: şevābı üstādına olur öldüğinden şonra N78b- 4.

halk andan mādām ki müntefi‘ olalar şevābı anuñ dağı cārī olur (6) ve mescid binā éde²⁷¹⁴ yaḥūd şoñında muşḥaf kıoya²⁷¹⁵ halk andan tilāvet (7) édeler²⁷¹⁶ ya²⁷¹⁷ bir veled-i şāliḥ terk eyleye buña şoñında du‘ā-yı ḥayr eyleye (8) ya²⁷¹⁸ bir şadaқа-yı cāriye vaḳf gibi buñlaruñ şevābı mevtden şoñra (9) dağı cārīdür ‘uḳalā dēmişler ki²⁷¹⁹ mülüküñ kimyāsı ‘imāretdür (10) ticāret étmek bunlara münāsib degildür belki ‘imāret bünyād édüp (11) ḥayrāt iktisāb édüp şoñında zıkr-i cemīle sebep étmek (12) gerek²⁷²⁰ bir ḥakīm bir kimseye nazār étmış görmış bir şer‘ le (13) milk-i arzı bir kimseye şatmış bahāsın almış ekl étmış²⁷²¹ ḥakīm dēmiş ki (14) ‘acebdür ma‘hūd olan buyıdı ki arz nāsı yēridi şimdi (15) bu kimse arzı yēdi bir şeyḥ-i Ḥicāzī bu āyet-i kerīmeyi ki buyurur (16) Ḥaḳ sübhānehu ve ta‘ālā²⁷²² [III- 133] [K67b] ya‘nī (17) cennetüñ ‘arzı semavātı ve’l-arzı ‘arzı gibidür ya‘nī ziyāde (18) vāsī‘dür bunu işidicek aḡladı dēdiler ki niçün (19) aḡladuñuz dēdi ki cennetüñ ‘arzı yoḡdur vāsī‘ olduğı

[İM82a]

(1) nuñ baña fāyidesi²⁷²³ nedür ki benümiçün anda bir ḳadem başacaḳ ḳadar (2) yērüm olmayıcaḳ pes ‘āḳil olana lāzımdur ki fuṛşatı fevt (3) étmeye āḫiret tedārikin [N79a] ḳılıp cennetde yēr ü mekān édine Yaḥyā bin (4) Mu‘āz-ı Rāzī raḳıya’llāhu ‘anhu eydür²⁷²⁴ dünyāda bir cennet vardur kim²⁷²⁵ ki (5) bu cennete gire cennete iştiyāḳ étmēz

²⁷¹⁴ İM81b- 6 ve mescid binā éde: ve bir dağı mescid binā étse N78b- 6.

²⁷¹⁵ İM81b- 6 kıoya: kıosa N78b- 7.

²⁷¹⁶ İM81b- 7 édeler: étseleler N78b- 7.

²⁷¹⁷ İM81b- 7 ya: yā N78b- 7.

²⁷¹⁸ İM81b- 8 ya: yā N78b- 8.

²⁷¹⁹ İM81b- 9 dağı cārīdür ‘uḳalā dēmişler ki: cārī olur ‘uḳalā dēmişlerdür N78b- 9.

²⁷²⁰ İM81b- 11 zıkr-i cemīle sebep étmek (12) gerek: zıkr-i cemīl sebep étmekdür N78b- 11.

²⁷²¹ İM81b- 12 bir ḥakīm ... (13) ekl étmış: bir ḥakīm bir kimseye nazār étmış bahāsın almış K67a- 18, N78b- 11-12.

²⁷²² İM81b- 15 bu āyet-i kerīmeyi ki buyurur (16) Ḥaḳ sübhānehu ve ta‘ālā: eydür şı‘r N78b- 13.

²⁷²³ İM82a- 1 baña fāyidesi: K67b- 3 baña fā’idesi, N78b- 16 fāyidesi.

²⁷²⁴ N79a- 1 eydür: İM’de yok.

²⁷²⁵ İM82a- 4 kim: N’de yok.

dédiler ki ol nice cennetdür²⁷²⁶ (6) dedi ki ma'rifetu'llâhdur her kimse²⁷²⁷ ki ma'rifetu'llâh hâşıl ola²⁷²⁸ ol (7) bir lezzet taşşıl eder ki hiç bir lezzete dağı meyl eylemez اللهم (8) يسر لنا معرفتك أمين (9) **ravza-yı şelâse 'aşere²⁷²⁹ şehirlerde ve diyârlarda (9) ve binâlarda ve buña müte'allık olanlardadır** İbn-i Mes'ud rağıya'llâhu (10) 'anhu buyurmuşlar ki hiç bir şehır yokdur ki anda²⁷³⁰ 'amel etmedin (11) mücerred himmete²⁷³¹ ve kaçd ile mu'âheze olunmaz illâ Mekke şehrinde (12) ve bu âyet-i kerîmeyi okıdı من عذابِ البئيم (13) [XXII- 25] ya'nî vallâhu a'lem bir kimse anda zulm (14) ile ilhâd dilese biz aña 'azâb-ı elîmden taşuruz²⁷³² demişler (15) dür ki Mekke'nün hâşşasındandır²⁷³³ kurd kaçan geyik (16) kovalasa harem-i şerîfe giricek artuk ardınca gidemez²⁷³⁴ hemân (17) kalur memnû' olur ve Ka'be-yi şerîfenün üzerine gögercin (18) konmaz kaçan kónsa hasta olur ve kaçan 'Irâk tarîkına açılan (19) kapuya yağmur yetişse ol yıl 'Irâk ucuzlık olur

[İM82b]

(1) ve âhar kapulara muhâzî olan taraflarda dağı hâl böyle olur (2) eger her kapuya yetişse cemî'-i etrâfda 'umûm üzre ucuzlık (3) olur²⁷³⁵ rivâyet olunur ki Hâzret-i 'İsâ [K68a] 'aleyhi's-selâm (4) kaçan gökden nâzil olsa Medîne'ye şerefehâ'llâh hicret eder²⁷³⁶ (5) Allâhu Ta'âlâ emrine muvâfık 'amel eyleye [N79b] Ebû Hureyre²⁷³⁷ rivâyet

²⁷²⁶ İM82a- 5 bu cennete gire cennete iştıyâk etmez dediler ki ol nice cennetdür: bu cennete giren iştıyâc olmaz dediler ki nice (3) cennetdür ki evvel cennete iştıyâcı olmaz N79a- 3.

²⁷²⁷ İM82a- 6 kimse: kim N79a- 3.

²⁷²⁸ İM82a- 6 ola: êde N79a- 4.

²⁷²⁹ İM82a- 8 ravza-yı şelâse 'aşere: K67b- 10 ravza-yı şâliş 'aşere, N79a- 5 on üçüncü ravza.

²⁷³⁰ İM82a- 10 anda: N'de yok.

²⁷³¹ İM82a- 11 himmete: himmetiyile N79a- 7.

²⁷³² İM82a- 14 taşuruz: taşdururuz N79a- 10.

²⁷³³ İM82a- 14 Mekke'nün hâşşasındandır: N79a- 15 Mekke'nin hâşşasındandır ki.

²⁷³⁴ İM82a- 16 artuk ardınca gidemez: ardınca girmez N79a- 12.

²⁷³⁵ İM82b- 1 ve âhar kapulara ... (3) olur: ve eger her kapuya yetişse cemî'-i etrâfda (15) ucuzlık olur ve âhar kapulara muhâzî olan taraflar dağı böyle olur N79a- 14.

²⁷³⁶ İM82b- 4 şerefehâ'llâh hicret eder: K68a- 2 şerefehâ'llâh hicret êde, N79a- 17 şerefehâ'llâhu ta'âlâ hicret êde.

²⁷³⁷ N79b- 1 Ebû Hureyre rağıya'llâhu 'anhu.

eder Hâzret-i (6) Resûl'den şalla'llâhu 'aleyhi ve sellem²⁷³⁸ buyurmuşlar ki kaçan Allâhu Ta'âlâ (7) Hâzret-i 'Îsâ peygamberi²⁷³⁹ gökden indire bu ümmet içinde diri (8) ola Allâhu Ta'âlâ diledügince andan sonra vefât ede benüm şehrumde (9) defn oluna 'Ömer'ün²⁷⁴⁰ cânibinden Hâzret-i 'Âyişe rivâyet eyler (10) rağıya'llâhu 'anhâ²⁷⁴¹ Hâzret-i Resûlu'llâh'dan şalla'llâhu 'aleyhi ve sellem²⁷⁴² (11) buyurmuşlar ki cemî'-i şehrlery seyf ile fetħ olundı illâ Medîne (12) lâ-ilâhe illâ'llâh Muħammedü'r-resûlu'llâh kavliyle fetħ olundı²⁷⁴³ ve bir hadîşde (13) daħı buyurmuşlar ki taħkîk-ı îmân Medîne'ye cem' ola ve munzam ola (14) yılan inine cem' ve zam olduğı gibi Muħammed bin Kays²⁷⁴⁴ rahmetu'llâhi 'aleyhi (15) buyurmuşlar ki bir kimse iki ħaremün²⁷⁴⁵ birinde ölse Allâhu Ta'âlâ (16) anı kıyâmet güninde emn üzre ħopara demişlerdür²⁷⁴⁶ ki maħâm (17) şeref ve fazl taħşîl eder enbiyânun ve evliyânun²⁷⁴⁷ ve şuleħânun (18) iħâmetiyile Allâhu Ta'âlâ ħâzreti²⁷⁴⁸ Beytü'l-maħdisi teşrif eyledi enbiyânun (19) anda iħâmetiyile ve Medîne'yi şerîf kıldı Resûlu'llâh'un şalla'llâhu

[İM83a]

(1) 'aleyhi ve sellem²⁷⁴⁹ ve aşħabınun²⁷⁵⁰ hicretiyile ya'ni Mekke'den gidüp (2) Medîne'ye geldiler Hâzret-i 'Alî'den mervîdür rağıya'llâhu 'anhu (3) buyurmuşlar²⁷⁵¹ şehrleryün şerlusi oldur ki anda emn olmaya Hâzret-i (4) 'Ömer rağıya'llâhu 'anhu

²⁷³⁸ İM82b- 6 sellim.

²⁷³⁹ İM82b- 6 Allâhu Ta'âlâ (7) Hâzret-i 'Îsâ peygamberi: Allâhu Ta'âlâ (7) ħâzreti peygamberi N79b- 2.

²⁷⁴⁰ İM82b- 9 'Ömer'ün: 'Ömer'ün N79b- 4.

²⁷⁴¹ İM82b- 9 Hâzret-i 'Âyişe rivâyet eyler (10) rağıya'llâhu 'anhâ: K68a- 6 Hâzret-i 'Â'işe rivâyet eder rağıya'llâhu 'anhâ, N'de yok.

²⁷⁴² İM82b- 10 Hâzret-i Resûlu'llâh'dan şalla'llâhu 'aleyhi ve sellim: K68a- 7 Hâzret-i Resûl'den şalla'llâhu 'aleyhi ve sellem, N79b- 5 Hâzret-i Resûl'den şalla'llâhu 'aleyhi ve sellem rivâyet.

²⁷⁴³ İM82b- 12 olundı: oldı N79b- 6.

²⁷⁴⁴ K68a- 10, N79b- 7-8 Muħammed bin Kays: Muħammed Kays İM82b- 14.

²⁷⁴⁵ İM82b- 15 ħaremün: ħaremiñ N79b- 8.

²⁷⁴⁶ İM82b- 16 demişlerdür: demişler N79b- 9.

²⁷⁴⁷ İM82b- 17 enbiyânun ve evliyânun: enbiyâ ve evliyâ N79b- 10.

²⁷⁴⁸ İM82b- 18 ħâzreti: N'de yok.

²⁷⁴⁹ İM83a- 1 sellim.

²⁷⁵⁰ İM83a- 1 aşħabınun: aşħabınun N79b- 12

²⁷⁵¹ İM83a- 2 Hâzret-i 'Alî'den mervîdür rağıya'llâhu 'anhu (3) buyurmuşlar: Hâzret-i (13) 'Alî'den rağıya'llâhu 'anhu mervîdür buyurmuşlar ki N79b- 12.

Resūlu'llāh ḥāzretine şalla'llāhu 'aleyhi ve sellem²⁷⁵² (5) su'āl étđi yerlerde kankı²⁷⁵³ yer şerlūdūr dēđi ki bilmezem ol ḥinde²⁷⁵⁴ (6) Cebrāyil'e şordı Cebrāyil dađı dēđi ki bilmezem Resūl dēđi (7) ki Allāhu Ta'ālā'ya şor Cebrāyil dađı Allāhu Ta'ālā'dan şordı (8) Allāhu Ta'ālā dēđi ki yerlerūñ ḥayrlusı mescidlerdūr²⁷⁵⁵ (9) ve şerlūsı sūqlardur²⁷⁵⁶ ya' nī çarşū [K68b] ve bāzār yeridūr [N80a] anda²⁷⁵⁷ (10) ekşer fücūrdan ḥālī olmaz Mu'āz bin Cebel rađıya'llāhu 'anhu rivāyet (11) eder ḥadış-i merfū' tarīkıyla buyurmışlar ki²⁷⁵⁸ bir kimse mescidde (12) bir²⁷⁵⁹ kändil aşsa ol kändil uvanınca²⁷⁶⁰ anuñ üzerine yetmiş (13) biñ melek²⁷⁶¹ şalavāt vère bir²⁷⁶² ḥaşır kosa anıñıçün dađı melekler (14) şalavāt vèreler ḥattā ol ḥaşır eskiyüp pārelenince (15) dađı Ḥāzret-i Resūl'den şalla'llāhu 'aleyhi ve sellem mervīdūr buyurmışlar²⁷⁶³ (16) bir kimse mescide me'nūs olsa Allāhu Ta'ālā dađı aña²⁷⁶⁴ me'nūs (17) ola raḥmet étmekile²⁷⁶⁵ ya' nī Allāhu a'lem aña çok çok²⁷⁶⁶ raḥmet éde (18) dèmek ola²⁷⁶⁷ Sa'īd bin Müseyyeb rađıya'llāhu 'anhu buyurmışlar ki bir kimse (19) mescidde otursa ke'ennehu hemān rabbiyile mücāleset étmışdūr²⁷⁶⁸

²⁷⁵² İM83a- 5 şalla'llāhu 'aleyhi ve sellim: N'de yok.

²⁷⁵³ İM83a- 5 kankı: kankı K68a- 19, N79b- 15.

²⁷⁵⁴ N79b- 15 ol ḥinde: İM'de yok.

²⁷⁵⁵ İM83a- 6 Resūl dēđi ... (8) mescidlerdūr: K68a- 20 Resūlu'llāh dēđi ki (21) yerlerūñ ḥayrlusı mescidlerdūr, N79b- 17 Resūlu'llāh şalla'llāhu 'aleyhi ve sellem buyurdı ki (17) yerlerūñ ḥayrlusı mescidlerdūr.

²⁷⁵⁶ İM83a- 9 sūqlardur: soğāklardur N79b- 17.

²⁷⁵⁷ İM83a- 9 çarşū ve bāzār yeridūr anda: K68b- 1 çarşū ve bāzārlardur zirā anlar, N79b- 17 çarşū ve bāzārlardur [80a] zirā anda.

²⁷⁵⁸ İM83a- 11 ki: N'de yok.

²⁷⁵⁹ İM83a- 12 bir: N'de yok.

²⁷⁶⁰ İM83a- 12 uvanınca: ufanınca N80a- 3.

²⁷⁶¹ İM83a- 13 melek: N'de yok.

²⁷⁶² N80a- 3 ve bir.

²⁷⁶³ İM83a- 15 dađı Ḥāzret-i Resūl'den şalla'llāhu 'aleyhi ve sellim mervīdūr buyurmışlar: K68b- 6 dađı Ḥāzret-i Resūl'den şalla'llāhu (6) 'aleyhi ve sellem mervīdūr buyurmışlar ki, N80a- 4 ve dađı Ḥāzret-i (5) Resūl'den mervīdūr buyurmışlar ki.

²⁷⁶⁴ İM83a- 16 aña: N'de yok.

²⁷⁶⁵ N80a- 6 aña raḥmet étmekile.

²⁷⁶⁶ İM83a- 17 çok çok: çok N83a- 6.

²⁷⁶⁷ İM83a- 18 ola: olur N80a- 6.

²⁷⁶⁸ İM83a- 19 étmışdūr: étmış olur N80a- 8.

[İM83b]

(1) aña lāzım olan oldur ki anda ḥayr söyleye dünyā mühmelātın (2) ve ‘iṣeyātın söylemeye mescid ‘ibādet evidür ḥadīṣde gelmişdür ki (3) mescid içinde menhī ve münker söz söylemek ḥasenātı yēr ḥayvān (4) quru ot yēdüğü gibi daḥı ḥadīṣ-i merfū‘ da gelmişdür ki kişinüñ (5) sa‘ ādetindendür ki rızkı kendü tırduğı şehirde²⁷⁶⁹ ola (6) sükünü ḥālinde ola ve kişinüñ şeķāvetindendür ki rızkı şehirden (7) ḥāricde²⁷⁷⁰ ola siyāḥat edüp ‘ālemi²⁷⁷¹ gezmek ile ola zīrā من ثبت (8) نبت sefer étmenüñ müşakḳati çoḳdur ekşeriyā ‘ibādete māni‘ olur²⁷⁷² (9) tazıyī‘-i evḳāt olur Ḥazret-i Süfyān-ı Şevrī eyitmişler ki vallāhi bilmezın ḳanḳı²⁷⁷³ (10) şehirde sākin olam demişler ki Ḥorāsān‘da demiş ki²⁷⁷⁴ anda mezāhib-i (11) muḥtelife vardur ḥuzūra māni‘dür demişler ki ‘Irāḳ‘da demiş ki (12) cebbārlar şehridür zīrā ol zamānda anda cebbār sulṭānlar olurıdı (13) gērü anlardan mervīdür demişler ki şu²⁷⁷⁵ [K69a] yērde ki ucuzlık (14) işidesin²⁷⁷⁶ [N80b] ol yēre ḳaşd eyle zīrā anuñ gibi yēr dīne selāmet vērür (15) ve ğuşşayı ḳalīl eder ḳaçan selāmet ve ḳalbde şalāḥ ve nefse sükün (16) olsa andan ğayrı yēre meyl eyleme zīrā cāyiz ki bu ḥuzūrı (17) ğayrda bulmayasın ḥaberde gelmişdür ki şehirler hep Allāh‘uñdur cemī‘-i (18) ḥalḳ Allāh‘uñ ḳullarıdur ḳanḳı²⁷⁷⁷ mevzi‘de ki rıfḳ göresin ol (19) yērde tır Allāhu Ta‘ālā ḥazretini tevḥīd eyle Ḥaleb şehrini ziyāde medḥ

²⁷⁶⁹ İM83b- 5 şehirde: yērde N80a- 12.

²⁷⁷⁰ İM83b- 7 ḥāricde: ḥāric N80a- 13.

²⁷⁷¹ İM83b- 7 ‘ālemi: K ve N‘de yok.

²⁷⁷² İM83b- 7 من ثبت (8) نبت sefer étmenüñ müşakḳati çoḳdur ekşeriyā ‘ibādete māni‘ olur: sefer étmek müşakḳati çoḳdur (14) ekşer ‘ibādete māni‘dür N80a- 13.

²⁷⁷³ İM83b- 9 ḳanḳı: ḳanḳı K68b- 18.

²⁷⁷⁴ İM83b- 9 Ḥazret-i Süfyān-ı Şevrī eyitmişler ki vallāhi bilmezın ḳanḳı (10) şehirde sākin olam demişler ki Ḥorāsān‘da demiş ki: Ḥazret-i Süfyān-ı Şevrī rahmetu‘(15) llāhi ta‘ālā ‘aleyh demiş ki N80a- 14.

²⁷⁷⁵ İM83b- 13 şu: şol K69a- 1, N80a- 17.

²⁷⁷⁶ İM83b- 13 ucuzlık (14) işidesin: ucuzluk işide N80a- 17.

²⁷⁷⁷ İM83b- 18 ḳanḳı: ḳanḳı K69a- 5, N80b- 4.

dārıdur himmet anı (19) ma' mūr étmege gerek²⁷⁹⁵ dünyā dārı müsāfirhānedür anı ta' mīr étmek

[İM84b]

(1) yêrûne gelen kimseler için olur bir gün Hārūnu'r-reşīd ıaşırını yapıdurmuş²⁷⁹⁶ (2) Behlūl'den naşīhat taleb étmiş Behlūl dahı eline bir kömür alup ıaşırın (3) dīvārına yazmış ki²⁷⁹⁷ رفعت الطين ووضعت الدين ya' nī balçığı (4) yüksek étdüñ dīni alçağ étdüñ²⁷⁹⁸ eger kendü mālınđan yapıdurduñısa²⁷⁹⁹ (5) 'abeş yêre isrāf étmişsin إن الله لا يحب المسرفين [VI- 141] Allāhu Ta' ālā müsrifleri (6) sevmez eger bireğü mālıyla yapıdurduñısa²⁸⁰⁰ hıyānet étmişsin إن الله لا يحب الخائنين [VIII- 58] Allāhu Ta' ālā sevmez hāyinleri²⁸⁰¹ bundan Hārūn'a hayli 'ibret (8) hāşıl olup ağıladı hemān münāsib oldur ki ıader ihtiyācçe²⁸⁰² (9) ola her kimsenün²⁸⁰³ hāline göre gerek²⁸⁰⁴ chl-i dünyā demişlerdür ki (10) شرف الرجل بناؤه recülün şerefi bināsıdur ve himmeti dārıdur (11) Me'mūn'un ıaşırına yazılmış ki إن اثارنا تدل علينا وانظروا بعدنا (12) يا' nī bizüm āşārumuz bizüm nice olduğumuza delālet eder bizden (13) şonra bizüm āşārumuza²⁸⁰⁵ nazār étşünler Yahyā-yı Bermekī 'Abbāsīler'e vezīr (14) dür demiş ki senün evün senün gömlegündür gerek²⁸⁰⁶ dilerisen vāsi' (15) ét dilerisen şar ét Hāzret-i Resūl'den şalla'llāhu 'aleyhi ve sellem²⁸⁰⁷ (16) mervīdür²⁸⁰⁸ [N81b] buyurmuşlar ki kişinün²⁸⁰⁹ sa' ādetindendür meskeni vāsi'

²⁷⁹⁵ İM84a- 19 himmet anı (19) ma' mūr étmege girek: himmet édüp (3) ma' mūr étmek N81a- 2.

²⁷⁹⁶ İM84b- 1 Hārūnu'r-reşīd ıaşırını yapıdurmuş: Hārūnu'r-reşīd bir ıaşır yapıdurmuş K69b- 6, N81a- 5.

²⁷⁹⁷ İM84b- 3 ıaşırın (3) dīvārına yazmış ki: ıaşırın dīvārına yazmış N81a- 6.

²⁷⁹⁸ İM84b- 3 balçığı (4) yüksek étdüñ dīni alçağ étdüñ: balçığı yüksek étđiñ ve dīni alçağ étđiñ N81a- 7.

²⁷⁹⁹ İM84b- 4 yapıdurduñısa: K69b- 10 yapıdurduñ ise, N81a- 8 yapıdurduñısa.

²⁸⁰⁰ İM84b- 6 Allāhu Ta' ālā müsrifleri (6) sevmez eger bireğü mālıyla yapıdurduñısa: K69b- 8 Allāhu Ta' ālā müsrifleri (6) sevmez eger bireğü mālıyla yapıdurduñ ise, N81a- 9 ve eger ğayrlar mālından yapıdurduñısa.

²⁸⁰¹ İM84b- 6 sevmez hāyinleri: hāyinleri sevmez K69b- 11, N81a- 10.

²⁸⁰² İM84b- 8 ihtiyācçe: ihtiyācda N81a- 12.

²⁸⁰³ İM84b- 9 kimsenün: kişinün N81a- 12.

²⁸⁰⁴ İM84b- 9 girek.

²⁸⁰⁵ İM84b- 13 āşārumuza: āşārumuza K69b- 17, N81a- 15.

²⁸⁰⁶ İM84b- 14 senün evün senün gömlegündür girek: senün evün gömlegündür gerek N81a- 16.

²⁸⁰⁷ İM84b- 15 sellim.

²⁸⁰⁸ İM84b- 16 mervīdür: N'de yok.

²⁸⁰⁹ İM84b- 16 kişinün: kişinün N81b- 1.

olmak (17) ve şâlih konuşması olmak ve bir muṭî' u münkâd merkebi ya' nî bindi olmak²⁸¹⁰ (18) ve gërü Resûl'den mervîdür şalla'llâhu 'aleyhi ve sellem [K70a] buyurmuşlar²⁸¹¹ ki (19) 'avretde ve atda ve dârda şümlük²⁸¹² vardır anlardan ihtirâz mümkün

[İM85a]

(1) olurısa etmek gerek²⁸¹³ ba' z-ı kimselere su'âl etmişlerdür ğanîden (2) demiş ki evleri vâsi' olmakdur²⁸¹⁴ ve azıkları dâyim olmakdur (3) ve ba' zılara²⁸¹⁵ dağı demişler ki sebep-i sürûr nedür demiş ki dâr-ı kavrâ (4) ya' nî dâr-ı vâsi' dür وأمرأة حسناء ya' nî güzel 'avretdür (5) وفرس مربوط بلفناء ya' nî dağı havlıda bağı atdur bunlar sebep-i (6) sürûrlardur hükemâ demişler²⁸¹⁶ ki ta' amuñ lezzeti bir sâ' atdür (7) ve nikâhuñ lezzeti bir aydur ve binânuñ lezzeti götüri 'ömürdedür demişler (8) ki evvel binâyı kirecile ve kiremid ile yapan Fir'avn'dur ve demişler²⁸¹⁷ ki (9) evvel şatun alacak dârdur ve²⁸¹⁸ esbâb şatmak lâzım olıcağ sonra (10) şatılacak dârdur ba' z-ı selef²⁸¹⁹ demişler ki نعم البيت الحمام ne güzel (11) evdür ħammâm kirin ve mühmelâtın kişinüñ pâk eder ve nârı aņdurur (12) Ĥazret-i 'Ömer'den dağı²⁸²⁰ rağıya'llâhu 'anhu bu vechile mervîdür ve dağı (13) demişlerdür ki ħammâmı evvel binâ eden cindür²⁸²¹ Ĥazret-i Süleymân 'aleyhi (14) s-selâma bir cini demiş ki saņa bir ev yapayın ki anuñ dört evi (15) ola senenüñ dört faşlı anda ola ziyâde ıssısı yaza beņzer (16) ve ortası bahâra beņzer ve dağı andan

²⁸¹⁰ İM84b- 17 ve bir muṭî' u münkâd merkebi ya' nî bindi olmak: ve bir muṭî' ve münkâd merkebi olmak ya' nî merkebi N81b- 2.

²⁸¹¹ İM84b- 18 Resûl'den mervîdür şalla'llâhu 'aleyhi ve selim buyurmuşlar: K69b- 21 Resûlu'llâh'dan mervîdür şalla'llâhu 'aleyhi ve sellem buyurmuşlar, N81b- 2 Resûlu'llâh şalla (3) llâhu ta'âlâ 'aleyhi ve sellem buyurdılar N81b- 2.

²⁸¹² İM84b- 19 şümlük: şümlük N81b- 3.

²⁸¹³ İM85a- 1 girek.

²⁸¹⁴ İM85a- 1 ğanîden (2) demiş ki evleri vâsi' olmakdur: K70a- 3 ğınâdan demişler ki evleri vâsi' olmakdur, N81b- 5 ğınâdan demişler ki evleri vâsi' olup.

²⁸¹⁵ İM85a- 3 ba' zılara: ba' zılar K70a- 4, N81b- 6.

²⁸¹⁶ İM85a- 6 demişler: demişlerdür K70a- 7.

²⁸¹⁷ İM85a- 8 demişler: demişlerdür K70a- 9.

²⁸¹⁸ N81b- 11 ve: İM'de yok.

²⁸¹⁹ N81b- 12 ve ba' z-ı selef.

²⁸²⁰ İM85a- 12 dağı: N'de yok.

²⁸²¹ İM85a- 13 demişlerdür ki ħammâmı evvel binâ eden cindür: demişler ki ħammâmı evvel eden cindür: N81b- 14.

şovuķı²⁸²² güze beñzer daħı (17) ziyāde şovuķı²⁸²³ kıřa beñzer dēmişler ki [N82a] yatsu ile aħřam orta (18) sında ħammāma girmek mekrūhdur ve aħřama ħarīb daħı ħammāma girmek²⁸²⁴ mekrūhdur (19) ve er için ‘avrete ħammām ecri vėrmek mekrūhdur mekrūha²⁸²⁵

[İM85b]

(1) mu‘ayyen olduğuyıçün Bābil'de yēdi şehir vardır her şehirde bir ‘aceb nesne (2) var²⁸²⁶ birinde arzuñ řūreti vardır kaçan bir arzda ħavmi [K70b] pādīřāhlarına (3) ‘āřı olup muħālifet kılsa anda zāhir olur ol arzuñ řūretinde (4) bir řavķ olur ol ‘iřyān olan arzdaki gėrü itā‘ at²⁸²⁷ (5) olmaya ol řavķ daħı durur şöyle sed olmaz ve birinde daħı²⁸²⁸ bir ħavz (6) vardır ne²⁸²⁹ řa‘ām isterise ondan getürür ol ħavza doker bir yere (7) cem‘ olur her kiři ol ħavzdan ki yer ne ki evünden göñlü (8) istedüği nesneyi ki getürmişdür²⁸³⁰ yėdüđi ol²⁸³¹ řa‘ām vāķi‘ olur (9) birinde daħı bir āyine vardır ol āyineye baħarlar ġāyib olan kimse²⁸³² (10) her ne şehirde olurısa ve her ne ħāl üzre olurısa²⁸³³ anda zāhir (11) olur ve birinde daħı bir şabil vardır varurlar anı bir ġāyib²⁸³⁴ kimsenüñ (12) niyyetine ururlar eger ol kimse ölmüş olurısa şabuldan (13) řavt gelmez eger řađ olurısa řadā gelür birinde daħı baħırdan (14) bir řaz řūreti vardır kaçan ġarīb kimse ol şehre gelse ol (15) řaz řūretinden řavt gelür öter gibi olur ve birinde daħı iki řādī (16) bir şuyun üzerine oturmuşlardır iki ħaşm ki gelürler řanķısı²⁸³⁵ ki (17) ħaķ

²⁸²² İM8a- 16 ve daħı andan şovuķı: K70a- 16 ve daħı andan şovuğı, N81b- 17 daħı andan şovuğı.

²⁸²³ İM8a- 17 şovuķı: şovuğı K70a- 17, N81b- 17.

²⁸²⁴ N82a- 2 ħammāma girmek: İM'de yok.

²⁸²⁵ İM85a- 19 ve er için ‘avrete ħammām ecri vėrmek mekrūhdur mekrūha: N'de yok.

²⁸²⁶ İM85b- 2 var: vardır N82a- 3.

²⁸²⁷ İM85b- 4 itā‘ at: şa‘ at K70b- 3, N82a- 6.

²⁸²⁸ İM85b- 5 daħı durur şöyle sed olmaz ve birinde daħı: daħı şurur şöyle sed olmaz ve bunda daħı N82a- 6.

²⁸²⁹ İM85b- 6 ne: N'de yok.

²⁸³⁰ İM85b- 7 her kişi ol ħavzdan ki yer ne ki evünden göñlü (8) istedüği nesneyi ki getürmişdür: her kişi ki ol ħavzdan yer ne ki evinden göñli istedüği nesneyi (9) getürmişdür N82a- 8.

²⁸³¹ İM85b- 8 ol: N'de yok.

²⁸³² İM85b- 10 ġayib olan kimse: bir kimse ki ġayib ola ol kimse N82a- 10.

²⁸³³ İM85b- 10 her ne ħāl üzre: her ħālde N82a- 11.

²⁸³⁴ İM85b- 11 ġāyib: ġā‘ib K70b- 9.

²⁸³⁵ İM85b- 16 řanķısı: řanđısı K70b- 14, N82a- 16.

üzerine olur şunuş üzerine varur²⁸³⁶ kâdīlaruñ yanına (18) oturur şuya batmaz kankısı²⁸³⁷ ki da' vāsı kâzib ola ol [N82b] şuya batar (19) kâdīlar yanına varımaz birinde dañı bir ' azīm ağaç bitmişdür ki

[İM86a]

(1) göricek gölgesi ancak uzdaki üzerine düşer ammā dibinde eger ādem (2) varup otursa ol kadar gölge şalar ki birden biñe dek (3) biñ²⁸³⁸ ādem gölgesine oturur ammā kaçan biñden bir ādem (4) artık olsa o gölge²⁸³⁹ gèrū cümlesi gider ol biñ ādem (5) dañı güneşde qalır sübhāna'llāhi'l-kādir Bābil ' Irāk'da [K71a] bir mevzi' in (6) adıdur aña sihr nisbet ederler Allāhu a' lem ravzatü'r-rābi' ' aşere²⁸⁴⁰ (7) **melekde ve cinde ve şeyātinde**²⁸⁴¹ **ve hayvādadur** Sa' id bin Müseyyeb (8) hāzreti²⁸⁴² rağıya'llāhu ' anhu eydür melāyike irkek degildür²⁸⁴³ ve dişi (9) dañı degildür bir birinden mütevellid olmaz²⁸⁴⁴ ve yemezler ve²⁸⁴⁵ içmezler ammā (10) cin mütevellid olur biri birinden ve anlaruñ içinde irkek²⁸⁴⁶ ve dişi (11) dañı olur²⁸⁴⁷ ve şeyātīnün dañı dişisi ve erkegi olur²⁸⁴⁸ biri (12) birinden mütevellid olur ve ölmezler belkim²⁸⁴⁹ bunlar dünyā durduqça (13) muħalled ve bākī olurlar²⁸⁵⁰ reyisleri İblīs²⁸⁵¹ gibi āhir-i dünyāda ölürler (14) İblīs cinnün babasıdur²⁸⁵² ve demişlerdür ki melāyike²⁸⁵³ havādan halk olunur (15) ve şeyātīn

²⁸³⁶ İM85b- 17 haq üzerine olur şunuş üzerine varur: haq üzre olur şunuş üzerine varurlar N82a- 16.

²⁸³⁷ İM85b- 18 kankısı: kankısı K70b- 16, N82a- 17.

²⁸³⁸ İM86a- 3 biñ: N'de yok.

²⁸³⁹ İM86a- 4 artık olsa o gölge: artık olsa ol gölge K70b- 20, N82b- 4.

²⁸⁴⁰ İM86a- 6 ravzatü'r-rābi' ' aşere: on dördinci ravza K71a- 1, N82b- 6.

²⁸⁴¹ İM86a- 7 şeyātīnde: K71a- 2 şeyātīn, N82b- 7 şeytānda.

²⁸⁴² İM86a- 8 hāzreti: hāzretleri N82b- 7.

²⁸⁴³ İM86a- 8 melāyike irkek degildür: K71a- 3 melā'ike irkek degildür, N82b- 8 melāyike erkek degildür.

²⁸⁴⁴ İM86a- 9 olmaz: K71a- 4 olmazlar, N82b- 8 degildür.

²⁸⁴⁵ İM86a- 9 ve: N'de yok.

²⁸⁴⁶ İM86a- 10 irkek: erkek N82b- 9.

²⁸⁴⁷ İM86a- 11 dañı olur: K71a- 5 dañı olurlar, N82b- 10 olur.

²⁸⁴⁸ İM86a- 11 şeyātīnün dañı dişisi ve erkegi olur: şeytānuñ dişisi ve erkekleri olurlar N82b- 10.

²⁸⁴⁹ İM86a- 12 belkim: belki K71a- 7.

²⁸⁵⁰ İM86a- 11 biri (12) birinden mütevellid olur ve ölmezler belkim bunlar dünyā durduqça (13) muħalled ve bākī olurlar: N'de yok.

²⁸⁵¹ İM86a- 13 İblīs: N'de yok.

²⁸⁵² İM86a- 14 babasıdur: babası olur N86a- 11.

²⁸⁵³ İM86a- 14 melāyike: melā'ike K71a-9.

nârdan halk olunurlar²⁸⁵⁴ ‘uçalâ demişlerdür ki (16) şığır eti marâzdur südi devâdur Mūsâ peygamber²⁸⁵⁵ ‘aleyhi’s-selâma (17) demişler ki devâbuñ kankısı²⁸⁵⁶ saña²⁸⁵⁷ sevgülüdür demişler ki at (18) ve eşek ve deve zîrâ at ulü’l-‘azm peygamberlerüñ²⁸⁵⁸ bindidür (19) deve²⁸⁵⁹ Hūd peygamberüñ ve Şâlih peygamberüñ ve Şu‘ayb peygamberüñ

[İM86b]

(1) ve bizüm Resûlümüz ve peygamberimiz²⁸⁶⁰ Muhammed Resûl’llâh’uñ binididür şalavâtu (2) llâhu ve selâmu ‘aleyhim ecma‘în²⁸⁶¹ eşek Hâzret-i ‘İsâ peygamberüñ binidi (3) dür buyururlardı ki²⁸⁶² anı nice sevmeyeyin ki Allâhu Ta‘âlâ anı (4) öldürdükden gerü [N83a] dirgirmişdür kıyâmet koptadan²⁸⁶³ İbn-i Enes (5) rağıya’llâhu ‘anhu rivâyet etmişdür ki²⁸⁶⁴ Allâhu Ta‘âlâ Mūsâ peygamber zamânında (6) şalla’llâhu ‘aleyhi ve sellem²⁸⁶⁵ bir dişi kuş yaratdı adına ‘ankâ dërler (7) her cânından dört kanadı varıdı²⁸⁶⁶ yüzi âdem şüretine beñzeridi (8) a‘zâsında her cihetden hüsn vardı²⁸⁶⁷ anıñiçün bir erkek kuş (9) halk eyledi anuñ gibi²⁸⁶⁸ ve Mūsâ peygâmbere²⁸⁶⁹ [K71b] vahy etdi ki bir (10) ‘acîb kuş²⁸⁷⁰ halk eyledüm anlaruñ rızklarını Beytül-muqaddis etrâfında (11)

²⁸⁵⁴ İM86a- 15 ve şeyâtîn nârdan halk olunurlar: N’de yok.

²⁸⁵⁵ İM86a- 16 peygamber: N’de yok.

²⁸⁵⁶ İM86a- 17 kankısı: kankısı K71a- 11, N82b- 13.

²⁸⁵⁷ İM86a- 17 saña: N’de yok.

²⁸⁵⁸ İM86a- 18 peygamberlerüñ: K71a- 12 peygamberlerüñ, N82b- 14 peygamberüñ.

²⁸⁵⁹ N82b- 14 ve deve.

²⁸⁶⁰ İM86b- 1 peygamberimiz: K71a- 14 peygamberimiz, N82b- 15 peygamberüñ ki.

²⁸⁶¹ İM86b- 1 Resûl’llâh’uñ binididür şalavâtu (2) llâhu ve selâmu ‘aleyhim ecma‘în: Resûl’llâh hâzretleriniñ bindidür N82b- 16.

²⁸⁶² İM86b- 3 buyururlardı ki: buyururlar N82b- 17.

²⁸⁶³ İM86b- 4 gerü dirgirmişdür kıyâmet koptadan: K71a- 17 sonra gerü dirgürmişdür kıyâmet koptadın sonra gerü dirgürmişdür N82b- 17.

²⁸⁶⁴ İM86b- 4 kıyâmet koptadan İbn-i Enes (5) rağıya’llâhu ‘anhu rivâyet etmişdür ki: N’de yok.

²⁸⁶⁵ İM86b- 6 şalla’llâhu ‘aleyhi ve sellem: ‘aleyhi’s-salâtu ve’s-selâm N83a- 1.

²⁸⁶⁶ İM86b- 7 varıdı: var idi K71a- 19, N83a- 2.

²⁸⁶⁷ İM86b- 8 hüsn varıdı: hüsn var idi K71a- 20.

²⁸⁶⁸ İM86b- 7 yüzi âdem şüretine ... (9) anuñ gibi: anıñiçün (3) bir erkek kuş dañı halk eyledi anuñ gibi yüzi âdem şüretine beñzer a‘zâsında (4) her cihetden hüsn var idi N83a- 2.

²⁸⁶⁹ İM86b- 9 peygâmbere: peygâmbere K71a- 21.

²⁸⁷⁰ K71b- 1 bir ‘acîb kuş: iki (10) ‘aceb kuş İM86b- 9.

olan vuḥūşda kıldum Mūsā peygamber zamānında anda ikāmet ʔtdi²⁸⁷¹ (12) Ḥāzret-i Mūsā ʔ aleyhi's-selām vefāt ʔtdükden şonra ol kuş (13) ol yerden²⁸⁷² intiķāl ʔdüp Necid ve Ḥicāz ʔarafına vardı vuḥūş (14) yeridi ve oğlancıklar ķaparadı²⁸⁷³ tā Ḥālid ibn-i²⁸⁷⁴ Sinān el-ʔ Absī zamānına (15) dek ʔ İsa peygamber ile bizüm resülümüz Muḥammed Muştafa şalla'llāhu ʔ aleyhi (16) ve sellem²⁸⁷⁵ zamānı ortasında Benī Yedi²⁸⁷⁶ dērler ḥalk gelüp ol zamānda (17) ol²⁸⁷⁷ kuşlardan şikāyet ʔtdiler ol beni Allāhu Taʔālā ḥāzretinden (18) ʔaleb ʔdüp duʔā kıldı ol kuşlar helāk oldılar²⁸⁷⁸ nesli (19) daḥı cümle²⁸⁷⁹ munķarız oldı hemān adı ķaldı anıḫiçün ʔ anķāya

[İM87a]

(1) موجود الأسم معدوم الجسم dērler yaʔnī adı var kendüsi yok (2) dēmek olur sultān Celālū'd-dīn Melikşāh-ı Selçuķı ki Āl-i Selçuķ'un (3) üçinci pādişāhidur ziyāde şayda ve şikāra ḥariş idi (4) ḥattā ʔ ömrinde cümle şayd ʔtdügi²⁸⁸⁰ nesneleri cemʔ eylemişler ḫisāb (5) ʔtmişler²⁸⁸¹ on biş şayd (u) şikār ʔtmiş ammā ʔ ādeti olmuş ki (6) her şaydı ki ʔderimiş bir dīnār anuḫ muķābelesinde şadaķa [N83b] ʔderimiş (7) on biş fuluri²⁸⁸² şadaķa ʔtmiş hem ʔ ālim ve ḥālīm ve kerīm kimse (8) imiş²⁸⁸³ hem şecāʔ at ehliyimiş²⁸⁸⁴

²⁸⁷¹ İM86b- 11 Mūsā peygamber zamānında anda ikāmet ʔtdi: Mūsā (6) ʔ aleyhi's-selām zamānında ol kuşlar anda ikāmet ʔtdiler N83a- 5.

²⁸⁷² İM86b- 13 ol yerden: yerinden N83a- 7.

²⁸⁷³ İM86b- 13 vuḥūş (14) yeridi ve ođlancıklar ķaparadı: vuḥūşı yeridi ve ođlancıkları ķaparadı K71b- 5, N83a- 8.

²⁸⁷⁴ İM86b- 14 ibn: bin K71b- 5, N83a- 8.

²⁸⁷⁵ İM86b- 15 ʔ İsa peygamber ile bizüm resülümüz Muḥammed Muştafa şalla'llāhu ʔ aleyhi (16) ve sellem: ʔ İsa peygamber ʔ aleyhi's-selām ile bizüm resülümüz Muḥammed ʔ aleyhi's-şalātu (10) ve's-selām N83a- 9.

²⁸⁷⁶ İM86b- 16 Benī Yedi: idi N83a- 10.

²⁸⁷⁷ İM86b- 17 ol: N'de yok.

²⁸⁷⁸ İM86b- 18 oldılar: oldı N83b- 12.

²⁸⁷⁹ İM86b- 19 cümle: N'de yok.

²⁸⁸⁰ İM87a- 4 cümle şayd ʔtdügi: cemīʔ-i şayd ʔtdügi N83a- 16.

²⁸⁸¹ İM87a- 5 ʔtmişler: K71b- 13, N83a- 16 eylemişler.

²⁸⁸² İM87a- 7 on biş fuluri: öyle olunca on biş dīnār N83b- 1.

²⁸⁸³ İM87a- 7 hem ʔ ālim ve ḥālīm ve kerīm kimse (8) imiş: K71b- 16 hem ʔ ālim ve ḥālīm ve kerīm kimsene imiş, N83b- 1 hem ʔ ālim ve ʔ ālīm (2) ve kerim imiş.

²⁸⁸⁴ İM87a- 7 ehliyimiş: ehli imiş K71b- 16.

ehl-i hayr imiş çok köprüler²⁸⁸⁵ ve kârbân (9) sarâylar binâ etmişdür Bağdâd'da bir cāmi' i ve bir medresesi daḥı (10) vardur bilād-ı Türk'ün aqşāsından Kudüs-i şerîfeye dek ve aqşā-yı (11) Yemen'e dek mâlik idi ve katında çok müneccimîn cem' olmuş idi²⁸⁸⁶ (12) Târiḥ-i Celâli anuḡ zamânında vazı' olmuşdur taqvîmlerde ma' lûmdur (13) salṭanat muḡarrer olmadan²⁸⁸⁷ bir gün Nizâmü'l-mülk²⁸⁸⁸ vezîr ile Meşhed-i ' Alî'ye (14) [K72a] raḡıya'llāhu ' anhu vardılar ziyâret êtdiler²⁸⁸⁹ Nizâmü'l-mülk dēdi ki (15) ne du' â êtdün dēdi ki Allāhu Ta'âlâ saḡa zafer vère ḡardaşuḡ²⁸⁹⁰ (16) pâdişâh olmaya pâdişâhlığı²⁸⁹¹ saḡa ola sultân Celâlü'd-dîn (17) Melikşâh eyitdi ben şöyle du' â êtdüm ki ḡanḡımız²⁸⁹² müslimîne (18) nâfi' olurısaḡ aḡa vēr salṭanatı²⁸⁹³ eger ḡardaşum olurısa ol (19) pâdişâh ola eger ben nâfi' isem ben olam dēdi²⁸⁹⁴ kemâl-i inşâfından

[İM87b]

(1) ve tamâm-ı diyânetinden böyle dēdi raḡmetu'llāhi ta'âlâ ' aleyhi raḡmeten (2) ve is' aten²⁸⁹⁵ ḡayvânât içinde maymûn çok yaşar imiş ḡattâ dērler ki²⁸⁹⁶ (3) yēdi yüz yıl²⁸⁹⁷ yaşamaḡ olur ve kerkes daḡı ve fîl daḡı ziyâde (4) ' ömür sürer²⁸⁹⁸ bir gün Me'mûn ḡalîfe yaz güninde ḡuṡbe oḡuriken bir siḡek (5) gözine ḡonup incidüridi bir niḡe def' a men' êtdi gērü geldi (6) incitdi ḡattâ ḡuṡbeyi ḡaṡ' êdüp namâzı ḡıldıkdan sonra (7) Ebû Huzeyl-i ' Allâf ki Mu'tezile'nün ḡeyḡı idi anı da' vet êdüp (8) eyitdi Allāhu Ta'âlâ siḡegi niḡün ḡalk êtdi²⁸⁹⁹ Ebû Huzeyl dēdi ki (9) cebbâr olan pâdişâhları zelîl [N84a]

²⁸⁸⁵ İM87a- 8 ehl-i hayr imiş çok köprüler: şâhib-i ḡayrât idi çok köpri N83b- 2.

²⁸⁸⁶ İM87a- 11 olmuş idi: olmuşıdı N83b- 5.

²⁸⁸⁷ İM87a- 13 olmadan: olmadın K71b- 21, N83b- 6.

²⁸⁸⁸ İM87a- 13 ve 14'te Nizâmü'l-melik olarak harekelenmiş.

²⁸⁸⁹ İM87a- 13 Nizâmü'l-mülk vezîr ile Meşhed-i ' Alî'ye (14) raḡıya'llāhu ' anhu vardılar ziyâret êtdiler: N'de yok.

²⁸⁹⁰ İM87a- 15 ḡardaşuḡ: ḡardaşuḡ N83b- 7.

²⁸⁹¹ İM87a- 16 pâdişâhlığı: pâdişâhlığı N83b- 8.

²⁸⁹² İM87a- 17 ḡanḡımız: ḡanḡımız K72a- 4, N83b- 9.

²⁸⁹³ İM87a- 18 aḡa vēr salṭanatı: K72a- 4 salṭanatı (5) aḡa vère, N83b- 9 salṭanatı aḡa vēr.

²⁸⁹⁴ İM87a- 19 eger ben nâfi' isem ben olam dēdi: eger ben nâfi' olurısam ben olam dēdüm N83b- 10.

²⁸⁹⁵ İM87b- 1 raḡmetu'llāhi ta'âlâ ' aleyhi raḡmeten (2) ve is' aten: raḡmetu'llāhi ' aleyhi N83b- 11.

²⁸⁹⁶ İM87b- 2 maymûn çok yaşar imiş ḡattâ dērler ki: maymûn çok yaşarımız ḡattâ dērler idi N83b- 12.

²⁸⁹⁷ N83b- 12 yıl: İM'de yok.

²⁸⁹⁸ İM87b- 3 ve fîl daḡı ziyâde (4) ' ömür sürer: ziyâde ' ömür sürer ve fîl daḡı kezâlik N83b- 13.

²⁸⁹⁹ İM87b- 8 êtdi: eyledi N83b- 17.

tmek in bileler ki ‘azamet (10) ve ‘izzet Hk’udur insn ‘acizdr bir siegi def demez²⁹⁰⁰ Nemrd (11) bu adar cebbriken mevti anu²⁹⁰¹ bir sivri siek ile olmudur (12) el-udretu’llhi ve’l ‘azametu’llhi Me’mn alfe inf dp²⁹⁰² bu cevb begenp (13) Eb Huzeyl’e b-iys²⁹⁰³ ml vrdi Lomn oluna eyitmi iy olancuum arnca (14) senden zrek olmasun gr ki yaz gninde  iddeti (15) olmadn kendye rz taleb der cem‘ der²⁹⁰⁴ n uzr der (16) bir urbaa bir arncadan n²⁹⁰⁵ zhre taleb tmi [K72b] arnca dmi ki (17) nin ki yazn erfda ırlardu ve aırır otururdu²⁹⁰⁶  azıın (18) nin terk tdn²⁹⁰⁷ imdi eyle mutc oldu²⁹⁰⁸ dmi ve ‘ual dmiler²⁹⁰⁹ ki aan Allhu Ta‘l (19) bir arncaya az nzil tse anad vrr anıin

[M88a]

(1) dmilerdr²⁹¹⁰ Trk’de meel olmudur arncan anaddur²⁹¹¹ (2) zevli ve daı dmilerdr ki *اذا جاء البصر اذى اذا جاء البصر اذا جاء* (3) *اجل البعير تحول حول البير* ya‘n aan devenn eceli gelse (4) uyı kenrna olaur dmek olur Allhu a‘lem²⁹¹² on binci ravza Allh’in (5) **olan muabbetn ve buzn beynndadır²⁹¹³ ve meclisetde²⁹¹⁴ ve uuvvetde (6) ve cevride ve obetde ve bua tebh**

²⁹⁰⁰ M87b- 10 demez: demezler N84a- 2.

²⁹⁰¹ M87b- 11 cebbriken mevti anu: cebbr pdih iken anu mevti K72a- 16, N84a- 2.

²⁹⁰² M87b- 12 inf dp: N’de yok.

²⁹⁰³ K72a- 18, N84a- 4 b-iys: M’de yok.

²⁹⁰⁴ M87b- 15 der: dp K72a- 20, N84a- 6.

²⁹⁰⁵ M87b- 16 n: N’de yok.

²⁹⁰⁶ K72b- 1 nin ki yazn erfda ırlardu ve aırır otururdu: M87b- 17 nin yazn erfda ırlardu aırır otardn, N84a- 7 nin ki yazn erfda ırladn aır ourdu.

²⁹⁰⁷ M87b- 17 tdn: tdn N84a- 8.

²⁹⁰⁸ N84a- 8 imdi eyle mutc oldu: M’de yok.

²⁹⁰⁹ M87b- 18 dmiler: dmilerdr K72b- 2, N84a- 9.

²⁹¹⁰ M88a- 1 dmilerdr: K72b- 3 dmilerdr ki, N’de yok.

²⁹¹¹ M88a- 1 anaddur: anad N84a- 10.

²⁹¹² K72b- 6, N84a- 12 Allhu a‘lem: M’de yok.

²⁹¹³ M88a- 5 beynndadır: K ve N’de yok.

²⁹¹⁴ M88a- 5 meclisetde: mclisetde N84a- 14.

olanlardadır²⁹¹⁵ Resūlu'llāh'dan (7) mervīdür şalla'llāhu 'aleyhi ve sellem²⁹¹⁶ buyurmışlar ki kardaşları çok (8) edün sizün²⁹¹⁷ rabbünüz hayā edicidür kerem edicidür yevm-i kıyāmetde (9) ihvānı ortasında kılına 'azāb etmege hayā eder Hāzret-i 'Alī (10) rağıya'llāhu 'anhu [N84b] buyurmışlar ki dōst olmaz üç nesnede (11) dōstlık haqqın hıfz etmeyince biri nekbet ve felāket zamānında (12) biri dağı ğaybet zamānında ya' nī dōst hāzır degil iken ğāyib (13) iken haq gözede²⁹¹⁸ biri dağı vefātı zamānında ya' nī öldükden sonra (14) dōstlüge²⁹¹⁹ lāyık olanı ede hayr du' ā etmek gibi²⁹²⁰ ve hayrıla zıkr (15) etmek gibi Sokrat hakīm²⁹²¹ demiş ki dōstlık ve muhabbet edügi (16) kimseyi hayrıla şenā etmek gerek zırā muhabbetün başı şenā etmekdür²⁹²² (17) nitekim²⁹²³ 'adāvetün başı yaramazlığıla zikirdür ve dađı²⁹²⁴ demişlerdür ki (18) sen kāmil olmazsın hattā senün 'adün olan senden emīn olmayınca (19) senün hālün²⁹²⁵ ne vechiledür eger dōstun senden emīn olmayınca

[İM88b]

(1) Hişām bin 'Abdu'l-melik bin Mervān hulefā-yı Benī [K73a] Ümeyye'dendür Abraş-ı Kelbī (2) derler bir nedīmi ve muşāhibi var idi Hişām'a hilāfet (3) muştuladılar²⁹²⁶ katında her kim varısa²⁹²⁷ cümle secde-yi şükr edtiler (4) Abraş'dan ğayrı Abraş'a

²⁹¹⁵ İM88a- 6 cevārihde ve şöhetde ve buña teşbih olanlardadır: cevārda ve şöhetlerde ve buña münāsib olanlarda N84a- 14.

²⁹¹⁶ İM88a- 6 Resūlu'llāh'dan (7) mervīdür şalla'llāhu 'aleyhi ve sellim: Resūlu'llāh şalla'llāhu 'aleyhi ve sellem hāzretlerinden mervīdür N84a- 15.

²⁹¹⁷ İM88a- 8 sizün: N'de yok.

²⁹¹⁸ İM88a- 13 dōst hāzır degil iken ğāyib (13) iken haq gözede: K72b- 14 dōst hāzır degil iken ğāyib (13) iken haq gözede, N84a- 2 dōstı ğāyıblığı (3) zamānında haq gözede.

²⁹¹⁹ İM88a- 14 dōstlüge: dōstluğa K72b- 15, N88b- 3.

²⁹²⁰ İM88a- 14 hayr du' ā etmek gibi: hayr du' ā gibi N84b- 4.

²⁹²¹ İM88a- 15 hakīm: N'de yok.

²⁹²² İM88a- 16 hayrıla şenā etmek gerek zırā muhabbetün başı şenā etmekdür: hayr şenā etmek gerek zırā muhabbetün başı şenādur N84b- 5.

²⁹²³ İM88a- 17 nitekim: niteki N84b- 5.

²⁹²⁴ İM88a- 17 dağı: N'de yok.

²⁹²⁵ İM88a- 19 senün hālün: seniñ hālün N84b- 7.

²⁹²⁶ İM88b- 3 muştuladılar: muştuladılar ki K73a- 2.

²⁹²⁷ İM88b- 3 varısa: var ise K73a- 2, N84b- 10.

Hişâm dedi ki niçün sen secde-yi (5) şükr etmek dedi²⁹²⁸ gece ve gündüz senünile bileyin her zamân (6) senün müşâhibetünden²⁹²⁹ hâlî olmazın yarın sen göke çıkarısın (7) ben seni kanda bulurın Hişâm eyitdi sen de²⁹³⁰ benümile bile çık Abraş (8) eyitdi imdi ben dağı böyle olıcağ bir kerre²⁹³¹ secde etmek degil yigirmi (9) kerre secde edeyim Hişâm bir gün dülbend şarardı Abraş (10) kalkdı²⁹³² dülbendin düzeltti Hişâm eyitdi ko degme bize ihvânumuz (11) kullanmağ revâ degildür bu kelâm²⁹³³ mürüvvetinden şadır olmışdur (12) uhuvvat ri'âyet kılmak mürüvvetdendir 'Ömer bin 'Abdu'l-'azîz (13) hazreti²⁹³⁴ rahmetu'llâhi 'aleyhi bir vaqt [N85a] çırâğın ıslâh etti (14) ba'z-ı müşâhibleri dediler ki niçün bize emr kılmaduğuz dedi (15) ki mürüvvetden degildür kişi bile²⁹³⁵ oturduğı müşâhibin (16) hizmetlenmek²⁹³⁶ ba'z-ı fuzalâya demişlerdür ki dünyâda kaç dōstuğ (17) vardır dedi ki bilmezins zîrâ dünyâ başa²⁹³⁷ şimdi müteveccih (18) olmışdur benüm katumda²⁹³⁸ mâl-ı dünyâ mevcûddur dōst bu hâlde (19) iken ma' lûm olmaz belki dōst olduğda ma' lûm olur ki²⁹³⁹

[İM89a]

(1) kaçan²⁹⁴⁰ dünyâ yüz çevüre dünyâ müteveccih iken hep halk müteveccih (2) olur cümlesi dōst dirilür²⁹⁴¹ kaçan dünyâ yüz çevirse²⁹⁴² (3) anlar dağı yüz çevürür²⁹⁴³ ihlâş

²⁹²⁸ İM88b- 5 şükr etmek dedi: N84b- 11 şükr etmediğ dedi ki.

²⁹²⁹ İM88b- 6 senün müşâhibetünden: müşâhibetinden N84b- 12.

²⁹³⁰ İM88b- 7 de: dağı N84b- 13.

²⁹³¹ N84b- 14 kerre: İM'de yok.

²⁹³² İM88b- 10 kalkdı: kalkup N84b- 15.

²⁹³³ N84b- 16 imdi bu kelâm.

²⁹³⁴ İM88b- 13 hazreti: N'de yok.

²⁹³⁵ İM88b- 15 bile: N'de yok.

²⁹³⁶ İM88b- 16 hizmetlenmek: hizmetlenmek N85a- 2.

²⁹³⁷ İM88b- 17 bilmezins zîrâ dünyâ başa: bilmezins zîrâ başa dünyâ N85a- 3.

²⁹³⁸ İM88b- 18 katumda: katımda N85a- 4.

²⁹³⁹ İM88b- 19 ma' lûm olur ki: ma' lûm olur K73a- 17.

²⁹⁴⁰ İM89a- 1 kaçan: N'de yok.

²⁹⁴¹ İM89a- 1 halk müteveccih (2) olur cümlesi dōst dirilür: halk müteveccih olurlar cümlesi dōst dirilürler N85a- 6.

²⁹⁴² İM89a- 2 çevirse: çevürse K73a- 19, N85a- 7.

²⁹⁴³ İM89a- 3 çevürür: yüz çevürürler N85a- 7.

ile²⁹⁴⁴ dōst olanlar ol vaqt ma' lūm (4) olur kaçan saña muhtāc olsa²⁹⁴⁵ senün beqañı sever kaçan senden müstağnī (5) olsa senün²⁹⁴⁶ mevtün aña āsān olur [K73b] hiç kayırmaz belki haż (6) éder Hārūnu'r-reşid bir recüle Benī Ümeyye'den su'āl kıldı ol recül (7) dēdi ki Benī Ümeyye ğayretli t̄ayife idi²⁹⁴⁷ ihvānları üzre (8) ğayret éderleridi muğanniye ḥasnā cāriyelere ğayret étdükleri (9) gibi ve 'uḳalā demişlerdür ki dōst 'alāmetindendür dōstuñ (10) dōstını sevmek ve dōstuñ²⁹⁴⁸ düşmenine düşmen olmak (11) ve demişlerdür ki senün adūñı seven seni sevmez bir 'azīz (12) şūfiden mervīdür demiş ki²⁹⁴⁹ اذا صح الود سقط شروط (13) اذا صح الود سقط شروط (13) ya' nī kaçan maḥabbet şahih̄ olsa edeb şartları sākıt olur (14) با' ز-ی 'ārifler²⁹⁵⁰ demiş اذا ما حبال الود تشد بيننا فلا بد ان (15) يطوي بساط التكلف (15) ya' nī kaçan muḥabbet ipleri²⁹⁵¹ muḥkem olsa (16) elbette gerekdür²⁹⁵² ki tekellūf döşegi ortadan [N85b] dürüle (17) gide Ḥazret-i 'Alī raḍıya'llāhu 'anhu buyurmuşlardur²⁹⁵³ ki شرط الالفه (18) me'lūf ve me'nūs olmak şart-ı tekellūfi terkdür²⁹⁵⁴ (19) ve bu dañı Ḥazret-i 'Alī'den mervīdür raḍıya'llāhu 'anhu²⁹⁵⁵ buyurmuşlar ki

[İM89b]

(1) dōstuñ²⁹⁵⁶ düşmenini dōst édinme Ḥazret-i Cüneyd raḥmetu'llāhi (2) 'aleyhi²⁹⁵⁷ demiş ki muşāhibet étme şol kimse ile²⁹⁵⁸ ki (3) Allāhu Ta'ālā'nuñ senden ma' lūmı olan

²⁹⁴⁴ İM89a- 3 ihlāş ile: ihlāşıla N85a- 7.

²⁹⁴⁵ N85a- 8 olsa: İM'de yok.

²⁹⁴⁶ İM89a- 5 senün: N'de yok.

²⁹⁴⁷ İM89a- 7 t̄ayife idi: t̄ā'ife idi K73b- 2.

²⁹⁴⁸ İM89a- 10 dōstuñ: N'de yok.

²⁹⁴⁹ İM89a- 12 mervīdür demiş ki: mervīdür ki demişler N85a- 14.

²⁹⁵⁰ N85a- 16 ve ba' z-ı 'ārifler.

²⁹⁵¹ İM89a- 15 ipleri: ayları K73b- 9.

²⁹⁵² İM89a- 16 elbette gerekdür: elbetde gerekdür N85a- 17.

²⁹⁵³ İM89a- 17 buyurmuşlardur: buyurmuşlar N85b- 1.

²⁹⁵⁴ İM89a- 18 me'lūf ve me'nūs olmak şart-ı tekellūfi terkdür: me'nūs ve me'lūf olmak şart-ı tekellūfi terkdür N85b- 2.

²⁹⁵⁵ İM89a- 18 Ḥazret-i 'Alī'den mervīdür raḍıya'llāhu 'anhu: Ḥazret-i 'Alī'den raḍıya'llāhu (3) 'anhu mervīdür N85b- 2.

²⁹⁵⁶ İM89b- 1 dōstuñ: dōst N85b- 3.

²⁹⁵⁷ İM89b- 1 Ḥazret-i Cüneyd raḥmetu'llāhi (2) 'aleyhi: Ḥazret-i Cüneyd raḥmetu' (4) llāhi ta'ālā 'aleyhi N85b- 3.

²⁹⁵⁸ İM89b- 2 kimse ile: kimseyile N85b- 4.

nesneyi sen aña gizle (4) mege muhtāc olasin senün muşāhibün şöyle gerek ki²⁹⁵⁹ (5) cemī^c -i aḥvālünje vāqıf olasan²⁹⁶⁰ bildüğün gibi ve aḥvālünji ḥıfz (6) edesen ḥıfz étdüğün gibi²⁹⁶¹ ve demişlerdür ki sevdüğün (7) kimseden daḥı²⁹⁶² bi'l-külliyje emīn olma ihtiyātdan ḥālī olma (8) ve buğz étdüğün kimseyi daḥı²⁹⁶³ bi'l-külliyje terk eyleme 'ākıl-i kāmīl²⁹⁶⁴ (9) oldur ki fānī olan nesne ile me'nūs olmaya belki (10) ḥaḫḫ-ı bākī ile me'nūs ola ve demişlerdür ki bir kimse (11) [K74a] Allāhu Ta'ālā ile me'nūs olsa ḥalkdan vaḫşet éder (12) İbn-i Mübārek ḥazretleri raḫmetu'llāhi 'aleyhi mecālese étmeyidi illā (13) kitāblarıyla dediler yalnız oturursın vaḫşet gelmez mi (14) dediler²⁹⁶⁵ ki nice vaḫşet gelür ki ben Allāhu Ta'ālā ḥazretiyile (15) mecālese éderin ve melāyike ile²⁹⁶⁶ ve enbiyāyıla ve ḥulefāyıla (16) ve 'ulemā ve evliyāyıla ve şühedā ile mecālise éderin bunları²⁹⁶⁷ (17) mecāleseyi terk édüp sizünile mi mecālese édeyin²⁹⁶⁸ ve 'uḫalā demiş (18) lerdür ki nāsıla 'ilāḫa iflāsdandur ya'ni dünyā ḥalkıyıla (19) oturup muşāhibet étmek āḫiretde müflis olmaḫ 'alāmetidür

[İM90a]

(1) 'ibādetden ve ḥayrātdan gērü ḫalup²⁹⁶⁹ āḫiretde faḫīr olmaḫ lāzım gelür (2) ne'uzu billāhi ta'ālā²⁹⁷⁰ Ḥafş bin Muḫammed 'ulemā-yı rāsiḫīndendür buyurmuş²⁹⁷¹ ki (3) bir kimse her günde²⁹⁷² bir dünyā dōstın [N86a] eksik ḫılmayınca ebedī murāda (4) zafer ve²⁹⁷³ felāḫ bulmaz demişlerdür ki inen çok dōst edinme (5) zirā 'adū daḥı dōstdan ḥāşıl

²⁹⁵⁹ İM89b- 4 gerek ki.

²⁹⁶⁰ İM89b- 5 vāqıf olasan: vāqıf olasin N85b- 6.

²⁹⁶¹ İM89b- 5 ve aḥvālünji ḥıfz (6) edesen ḥıfz étdüğün gibi: N'de yok.

²⁹⁶² İM89b- 7 sevdüğün (8) kimseden daḥı: sevdüğün kimseneye N85b- 6.

²⁹⁶³ İM89b- 8 daḥı: N'de yok.

²⁹⁶⁴ İM89b- 8 'ākıl-i kāmīl: 'ākıl N85b- 8.

²⁹⁶⁵ İM89b- 14 dediler: buyurdi N85b- 11.

²⁹⁶⁶ İM89b- 15 melāyike ile: K74a- 4 melā'ike ile, N85b- 12 melāyike.

²⁹⁶⁷ İM89b- 16 evliyāyıla ve şühedā ile mecālise éderin bunları: K74a- 5 evliyāyıla ve şühedāyıla mecālise éderin bunları, N85b- 13 şühedāyıla mücāliset éderin bunlar ile.

²⁹⁶⁸ İM89b- 17 sizünile mi mecālese édeyin: sizünile mücāleset mi édeyin N85b- 14.

²⁹⁶⁹ İM90a- 1 ḫalup: ḫalmaḫ N85b- 16.

²⁹⁷⁰ İM90a- 2 ne'uzu billāhi ta'ālā: ne'uzu billāhi N85b- 16.

²⁹⁷¹ İM90a- 2 buyurmuş: buyurmuşlar N85b- 17.

²⁹⁷² İM90a- 3 günde: gün N85b- 17.

²⁹⁷³ İM90a- 4 zafer ve: N'de yok.

olur seni bilmeyen saña düşmen (6) olmaz düşmen gèrü seni bilen²⁹⁷⁴ ve senünile muşāhibet édendür (7) bir hakīm-i hāzıka demişlerdür ki dōst nedür demiş ki (8) bir addur kendüsi yok²⁹⁷⁵ Fuḍayl²⁹⁷⁶ Süfyān-ı Sevrī hāzretine demiş ki (9) baña delālet eyle bir sādık kardeş ki aña mürāca‘ at kılam (10) demiş ki bu bir yitükdür ki²⁹⁷⁷ bulunmaz Ebū İshāq-ı Şirāzī şāhib-i Ṭabaḳāt-i (11) Şāfi‘ iyye'dür buyurmuş ki²⁹⁷⁸ سألت الناس عن خل (12) وفي فقالوا (13) ما الي هذا سبيل تمسك ان ظفرت بود حر فإن الحر في الدنيا قليل (14) su‘āl étdüm vefālī dōstdan dediler ki bunu bulmağa (15) yol yokdur kaçan ittifaḳ hürün²⁹⁷⁹ [K74b] ya‘ nī iyi kişinün muḥabbetine ve dōstlığına (16) zafer bulsañ bek tut anuñ ḳadrin bil²⁹⁸⁰ zīrā hür kişi dünyāda²⁹⁸¹ ḳalīldür (17) demişlerdür ki²⁹⁸² nāsuy ḳanı ırak seferi biraḳ şālih²⁹⁸³ bulmağa seferidür (18) ya‘ nī nādirdür bulunurısa çok zaḫmet ile bulunur şālih kardeş (19) ve eyi²⁹⁸⁴ muşāhib ile giricek ḳadrin bilmek gerek²⁹⁸⁵ bir A‘ rābī (19) du‘ ā éderidi²⁹⁸⁶ yā rabbī zāhir olan müveddetden²⁹⁸⁷ ve muḥabbetden ve i‘ timād

[İM90b]

(1) olınan kimselerün gizlü fitnelerinden şaḳla dèridi²⁹⁸⁸ Hāzret-i (2) ‘ Alī raḳıya’llāhu ‘ anhu buyurmuşlar ki أخوان هذا الزمان جواسيس (3) ya‘ nī bu zamānuñ ḳardeşleri ‘ ayblar cāsuslarıdır (4) muşāhebet étdükleri kimselerün ‘ ayıbların ararlar²⁹⁸⁹ şi‘ rde

²⁹⁷⁴ İM90a- 6 bilen: bilüp N86a- 3.

²⁹⁷⁵ İM90a- 8 yok: yokdur N86a- 4.

²⁹⁷⁶ İM90a- 8 Fuḍayl: N’de yok.

²⁹⁷⁷ İM90a- 10 ki: N’de yok.

²⁹⁷⁸ K74a- 18 buyurmuşlar ki şi‘ r, N86a- 7 buyurmuşlar şi‘ r.

²⁹⁷⁹ İM90a- 13 ya‘ nī ben nāsa su‘āl étdüm vefālī dōstdan dediler ki bunu bulmağa (14) yol yokdur kaçan ittifaḳ hürün: N’de yok.

²⁹⁸⁰ İM90a- 15 bek tut anuñ ḳadrin bil: pek tut ve ḳadrin bil N86a- 9.

²⁹⁸¹ İM90a- 15 dünyāda: dünyā K74b- 2.

²⁹⁸² N86a- 10 ve daḳı demişlerdür ki.

²⁹⁸³ İM90a- 16 şālih: N’de yok.

²⁹⁸⁴ İM90a- 18 eyi: eyü N86a- 12.

²⁹⁸⁵ İM90a- 18 gerek.

²⁹⁸⁶ İM90a- 19 du‘ ā éderidi: du‘ ā édüp yalvarurıdı N86a- 13.

²⁹⁸⁷ İM90a- 19 müveddetden: K74b- 5 müveddet, N86a- 13 meveddetden.

²⁹⁸⁸ İM90b- 1 dèridi: dèr idi N86a- 14.

²⁹⁸⁹ İM90b- 4 ararlar: arar N86a- 16.

gelmişdür ki²⁹⁹⁰ (5) إذا انت فتشت القلوب وجدتها قلوب الأعداء في جسم (6) [N86b] ya' nî
 kaçan şimdiki zamānda olan dōstlaruñ qalblerin (7) teftiş etseñ dōstlar cisimlerinde
 düşmenler qalblerin bulursın (8) ya' nî şüretde dōstlar ammā qalbleri düşmen qalbleridür
 Aşma' ī (9) eydür bir gün Ḥalīl'e vardum gördüm ki bir haşır üzerinde (10) oturur dedi
 ki gel sen dağı otur dedüm ki yer țar (11) kılmayalum²⁹⁹¹ dedi ki cümle dünyā iki
 düşmen bir yerde²⁹⁹² oturmağa țardur (12) ammā bir qarış yer²⁹⁹³ iki dōsta vāsi' dür
 şi' r²⁹⁹⁴ لعمرک ما ضاقت (13) لكن أخلاق الرجال تضيق (14) ya' nî senüñ (14) yaşıñiçün ve
 'ömrüñ içün²⁹⁹⁵ şehrler ehline țar degildür lakin (15) ricālüñ ħulqları țardur anıñiçün bir
 maħalde iki ħulqı țar olan (16) kimse²⁹⁹⁶ şığmaz ħulq-ı ħasen muħiblere igne yurdusı țar
 degildür²⁹⁹⁷ (17) ستم الحياض مع المحبوب ميدان يكنه (18) igne yurdusı²⁹⁹⁸ maħbübıla meydāndur (18)
 şūfilderden birisi Ḥazret-i Cüneyd'üñ [K75a] meclisine vardı mescidüñ²⁹⁹⁹ (19) bir
 tarafında oturdı Cüneyd dedi ki yukaru³⁰⁰⁰ gel şūfī

[İM91a]

(1) dedi ki yēter yā seydi' senüñ meclisüñde gönjünde benüm³⁰⁰¹ maķāmum (2) ola pes
 i' tibār-ı maķām gönjünde olmaķdur zāhirde ne yerde (3) olurısa olsun demişler ki الاشراف
 في الأطراف (4) ya' nî (4) řerifler etrafda olur Ḥazret-i Resūlu'llāh şalla'llāhu 'aleyhi ve
 sellem³⁰⁰² (5) buyurmuşlar ki من احب أخاه فليعلمه bir kimse bir mü'min kardeşin (6) sevse
 aña sevdügin bildürsin ol dağı aña ortada olan (7) muħabbete lāyık olanı işleye demişler

²⁹⁹⁰ K74b- 9 gelmişdür ki beyt, N86b- 16 gelmişdür (17) şi' r.

²⁹⁹¹ İM90b- 10 oturur dedi ki gel sen dağı otur dedüm ki yer țar (11) kılmayalum: oturur idi belki gel sen dağı otur dedi dedüm ki (5) yeri țar kılmayam N86b- 4.

²⁹⁹² N86b- 5 bir yerde: İM'de yok.

²⁹⁹³ İM90b- 12 bir qarış yer: bir kardeş yeri N86b- 6.

²⁹⁹⁴ İM90b- 12 şi' r: beyt K74b- 16.

²⁹⁹⁵ İM90b- 14 yaşıñiçün ve 'ömrüñ içün: ömrüñiçün N86b- 7.

²⁹⁹⁶ İM90b- 16 kimse: kimsene K74b- 19, N86b- 9.

²⁹⁹⁷ İM90b- 16 igne yurdusı țar degildür: igne yurdusı țar degildür mışrā' K74b- 20.

²⁹⁹⁸ İM90b- 17 yurdusı: yurdusı K74b- 21.

²⁹⁹⁹ İM90b- 18 mescidüñ: mescidiñ N86b- 11.

³⁰⁰⁰ İM90b- 19 yukaru: yukarı N86b- 12.

³⁰⁰¹ İM91a- 1 benüm: N'de yok.

³⁰⁰² İM91a- 4 sellim.

ki ‘uḳalā [N87a] ile otur gerekise (8) ‘uḳalā düşmen olsun gerekise³⁰⁰³ dōst olsun ve daḫı dēmişler ki (9) ehl-i faẓl ile mecālise ‘aḳluḅ zekātıdur³⁰⁰⁴ ‘āḳil olanlar faẓilet (10) ehliyile oturmaḳdan ‘aḳlı ziyāde olur zekāveti artar (11) ve ū‘rde gelmişdür ki³⁰⁰⁵ عن قرين فكل قرين والمرء لا تسأل وابصر قرينه فكل قرين (12) بالمقارن يقتدي ya‘nī kimseyi kendüden ūorma muşāhibin (13) gör elbette³⁰⁰⁶ her maḳārin ve muşāhib maḳārinine ve muşāhibine³⁰⁰⁷ (14) tābi‘ olur eger eyi olurısa eyü olur³⁰⁰⁸ eger kem olurısa (15) kem olur daḫı³⁰⁰⁹ dēmişlerdür ki yalnızlıḳdan ziyāde vahşetli (16) nesne olmaz ammā gērü yalnızlıḳ ḫayrludur³⁰¹⁰ yaramaz kimselerile³⁰¹¹ (17) muşāhibet ve mecāleset ētmekden Mālik bin Dīnār ḫazretlerinüñ³⁰¹² bir kelbi (18) var idi dēdiler yā ūeyḫ nedür bu kelb dēdi ki³⁰¹³ (19) yaramaz muşāhibden ḫayrludur bir ḫakīme dēdiler ki

[İM91b]

(1) ḳanḳıñız ḫayrludur³⁰¹⁴ dēdi ki taḳvādan ūonra ḫayrlı mü‘min (2) ḳardeşdür ki³⁰¹⁵ ḳardeşlıḳda ūādıḳ ola ūādıḳ ḳardeş³⁰¹⁶ ne ḳadar (3) olurısa ḳoḳ ḳıl ki bunlar ḳiūiye ‘imāddur ḳuvvet ve ḳudretdür biñ (4) dōst olsa [K75b] azdur bir düşmen olsa³⁰¹⁷ ḳoḳdur ‘Abdu’llāh (5) bin Muḳanna‘ ḫazretine dēmişler ki saña dōstunı mı sevgüliüdür³⁰¹⁸ (6)

³⁰⁰³ İM91a- 8 gerekise: gerek ise N87a- 1.

³⁰⁰⁴ İM91a- 9 zekātıdur: zekāsıdur N87a- 2.

³⁰⁰⁵ K75a- 11: gelmişdür ki beyt, N87a- 3 gelmişdür ki (4) ūi‘r.

³⁰⁰⁶ İM91a- 13 elbette: elbetde N87a- 5.

³⁰⁰⁷ İM91a- 13 her maḳārin ve muşāhib maḳārinine ve muşāhibine: her muşāhib ve maḳārin muşāhibine ve maḳārinine K75a- 13.

³⁰⁰⁸ İM91a- 14 eyi olurısa eyü olur: K75a- 14 eyi olurısa eyi olur, N87a- 6 eyü olsa eyü olur.

³⁰⁰⁹ İM91a- 15 daḫı: ve daḫı K75a- 15, N87a- 7.

³⁰¹⁰ İM91a- 15 dēmişlerdür ki yalnızlıḳdan ziyāde vahşetli (16) nesne olmaz ammā gērü yalnızlıḳ ḫayrludur: dēmişlerdür ki yalnız ḫayrludur N87a- 7.

³⁰¹¹ İM91a- 16 kimselerile: K75a- 16 kimseler ile, N87a- 7 kimsenelerile.

³⁰¹² İM91a- 17 ḫazretlerinüñ: ḫazretiniñ N87a- 8.

³⁰¹³ İM91a- 18 dēdi ki: eyitdi N87a- 9.

³⁰¹⁴ İM91b- 1 ḳanḳıñız ḫayrludur: K75b- 19 ḳanḳıñız ḫayrludur, N87a- 10 ḳanḳı kimse gözlüdür.

³⁰¹⁵ İM91b- 2 ḳardeşdür ki: N’de yok.

³⁰¹⁶ İM91b- 2 ūādıḳ ḳardeş: ḳardaşı N87a- 11.

³⁰¹⁷ İM91b- 4: olsa N’de yok.

³⁰¹⁸ İM91b- 5 sevgüliüdür: sevgülüüdür N87a- 13.

yoħsa hışımlaruğ mı dēmiřler ki hışımlarumu dağı dōstlarum olduğuyiğün (7) severin³⁰¹⁹ dōstun   il akası r h n d r   uğal  dēmiřler ki (8) eđ ř liē kişin n kend  nefsenden sevg li gerek³⁰²⁰ z r  kişin n (9) nefsi yaramaz nesnelere emre eder eği ř liē hayırlu nesnelere emre eder³⁰²¹ (10) ve dēmiřler³⁰²² ki الصديق الموافق هير من الشقيق المنافق ya n  (11) muv fık dōst hayırludur m n fık [N87b] kardeşden hadişde v rid (12) olmuşdur ok kardeş vardur sen niğ n anağ anı ęoęurmamiřdur³⁰²³ (13) Me'm n halife eyd r kardeşler   d rl d r biri oldur ki (14) ağa her zam nda ęiz  gibi iētiy c vardur³⁰²⁴ biri dağı oldur ki ağa dev  gibi g h g h iētiy c olur³⁰²⁵ (15) biri dağı oldur ki mar z gibi ağa ebedi iētiy c olmaz³⁰²⁶ H zret-i Lokm n eyd r kaçan (16) bir kimse ile kardeřlik³⁰²⁷  tmek isteseğ g r naz r eyle anuğ (17) eyi h lęlarına ve eyi vařflarına³⁰²⁸ eger eyilikleri oğusa g nl ni (18) ağa rabt eyle bir hakim dağı dēmiř ki eşy nuğ cedidin (19) iētiy r eyle amm  ihv n iinde kadimin iētiy r  t

[ M92a]

(1) kadimi uğuvvet  zre olanlar m veddet ve maēabbette muēkem olur (2) M slim bin Yes r fuğah -y    amilindendir buyurmuşlar ki hi bir   amel (3) yokdur ill  huvfum vardur ki ağa m fsid duğ l  tmiş (4) ola ill  Allah'iun olan muēabbete m fsid girmez³⁰²⁹ H zret-i (5)   Ali'den mervid r rağıya'llahu   anhu³⁰³⁰ buyurmuşlar ki ehl-i hayr

³⁰¹⁹  M91b- 6 dēmiřler ki hışımlarumu dağı dōstlarum olduğuyiğün (7) severin: dedi ki dōstları dōstum olduğuyiğün severin z r  N87a- 14.

³⁰²⁰  M91b- 8 sevg li gerek: sevg l d r N87a- 15.

³⁰²¹  M91b- 9 eği ř liē hayırlu nesnelere emre eder: N'de yok.

³⁰²²  M91b- 10 dēmiřler: dēmiřlerd r N87a- 16.

³⁰²³  M91b- 12 sen niğ n anağ anı ęoęurmamiřdur: sen niğ n anı anağ ęoęurmamiřdur N87b- 2.

³⁰²⁴  M91b- 14 ağa her zam nda ęiz  gibi iētiy c vardur: K75b- 8 ağa her zam nda ęid  gibi iētiy c vardur N87b- 3 her zam nda ęid  gibi iētiy c olur.

³⁰²⁵ K75b- 10 biri dağı oldur ki ağa dev  gibi g h g h iētiy c olur,  M91b- 14 biri dağı dev  gibi iētiy c vardur, N87b- 3 biri dağı oldur ki ağa (4) dev  gibi iētiy c olunur.

³⁰²⁶  M91b- 15 mar z gibi ağa ebedi iētiy c olmaz: K75b- 11 oldur ki mar z gibi ağa ebedi iētiy c olmaz, N87b- 4 oldur ki mar z gibi ağa ebedi iētiy c olunmaz.

³⁰²⁷  M91b- 16 kardeşlik: karındaşlık K75b- 12.

³⁰²⁸  M91b- 16 naz r eyle anuğ (17) eyi h lęlarına ve eyi vaşflarına: naz r (6) eyle ey  h lęlarına ve ey  vaşflarına N87b- 5.

³⁰²⁹  M92a- 4 girmez: giremez N87b- 11.

(6) olanlara mülākāt etmek qalbleriñ ‘imādetidür ve demişlerdür ki (7) bir kimsede³⁰³¹ ki hayrlu haşlet göresin andan ayrılma (8) zîrâ saña anuñ berekātinden erişür Haccāc ibn-i³⁰³² Karîb'e su'âl (9) etmişler³⁰³³ keremden [K76a] demiş ki tarlıqda ve vüs'atde qardeşliqda³⁰³⁴ (10) şādıqlıqdur Hāzret-i ‘Ömer rağıya'llāhu ‘anhu buyurmışlar ki dōstunđan (11) hāzer üzre ol illā³⁰³⁵ emīnden emīn olmaz kimse illā Allāhu Ta'ālā (12) hāzretinden³⁰³⁶ qorqusı olan olur İbrāhīm peygamber [N88a] hāzreti şalla'llāhu (13) ‘aleyhi ve sellem³⁰³⁷ qaçan zilletin zıkr eylese gāşiy³⁰³⁸ olur bir mīl yerden (14) iztırabı işidilüridi³⁰³⁹ Cebrāyil ‘aleyhi's-selām dedi ki yā (15) Hālīlu'llāh dōstun saña selām eder ve der ki hiç gördün mi ki (16) hālīl hālīlden qorqa Hāzret-i İbrāhīm dedi ki yā Cebrāyil (17) qaçan zilletüm fikr eylesem hulleti unudur³⁰⁴⁰ Enes bin Mālik (18) rivāyet eder eydür³⁰⁴¹ aşhāb-ı Resūl'i³⁰⁴² şalla'llāhu ‘aleyhi ve sellem³⁰⁴³ (19) bir vaqtdde şöyle şād u hurrem gördüm ki aşlā bir vaqtdde

[İM92b]

(1) dahı ancılayın şād görmedüm şol vaqtdür ki bir kimse³⁰⁴⁴ geldi eyitdi (2) yā Resūlu'llāh³⁰⁴⁵ bir kimse bir kimseyi sever bir hayr ‘amelin³⁰⁴⁶ gördügiyiçün (3) ammā

³⁰³⁰ İM92a- 4 Hāzret-i (5) ‘Alī'den mervīdür rağıya'llāhu ‘anhu: Hāzret-i ‘Alī'den rağıya'llāhu ta'ālā ‘anhu (12) mervīdür N87b- 11.

³⁰³¹ İM92a- 7 kimsede: kimsenede N87b- 13.

³⁰³² İM92a- 8 ibn: bin N87b- 14.

³⁰³³ N87b- 14 etmişler: etmiş İM92a- 9.

³⁰³⁴ İM92a- 9 qardeşliqda: K76a- 1 qarındaşliqda, N87b- 15 qarındaşliqda ve.

³⁰³⁵ İM92a- 11 illā: N'de yok.

³⁰³⁶ İM92a- 11 Allāhu Ta'ālā (12) hāzretinden: Allāhu Ta'ālā'dan N87b- 17.

³⁰³⁷ İM92a- 12 İbrāhīm peygamber hāzreti şalla'llāhu (13) ‘aleyhi ve sellem: İbrāhīm peygamber ‘aleyhi's-selām N88a- 1.

³⁰³⁸ İM92a- 13 gāşiy: mağşiy N88a- 2.

³⁰³⁹ İM92a- 14 işidilüridi: işidilür idi N88a- 2.

³⁰⁴⁰ İM92a- 17 unudurın: unudurum N88a- 4.

³⁰⁴¹ İM92a- 18 rivāyet eder eydür: rivāyet eder ki N88a- 5.

³⁰⁴² İM92a- 18 aşhāb-ı Resūl'i: aşhāb-ı Resūlu'llāh N88a- 5.

³⁰⁴³ İM92a- 18 sellim.

³⁰⁴⁴ İM92b- 1 kimse: kimsene N88a- 7.

³⁰⁴⁵ N88a- 7 yā Resūlu'llāh şalla'llāhu ‘aleyke ve sellim.

³⁰⁴⁶ İM92b- 2 hayr ‘amelin: hayr ‘amel N88a- 8.

kendüsi ol ‘ameli işleyemez anuñ hâli nicedür³⁰⁴⁷ Resûlu’llâh şalla’llâhu (4) ‘aleyhi ve sellem³⁰⁴⁸ buyurdılar ki المرء مع من احب ya‘nî kişi sevdiğiyile (5) dür bir kimse³⁰⁴⁹ ki evliyâyı ve şulehâyı sevse lakin anlarıñ ‘ameliyile ‘amel (6) olmasa âhîretde Allâhu Ta‘âlâ’nuñ fazlıyıla ve ihsâniyıla ol kimse³⁰⁵⁰ (7) sevdükleriyle haşr ola dañı Resûlu’llâh’dan şalla’llâhu ‘aleyhi ve sellem³⁰⁵¹ (8) rivâyet olunur ki kaçan bir kimse Allâh’içün olan qardaşın ziyâret (9) étse semâda bir münâdî nidâ éde ne güzel kılduñ ve ne güzel yere (10) yürüdün ve gitdün Allâhu Ta‘âlâ saña cennetde bir menzil yaraqladı deye³⁰⁵² (11) ve dañı mervîdür buyurmuşlar ki Hâq sübhânehu ve ta‘âlâ eydür ki³⁰⁵³ (12) [K76b] benüm muhâbbetüm haqdur benümiçün sevişenlere ve benüm içün ziyâret edenlere demişler (13) dür ki ziyâret etmek muhâbbet ağacın diker [N88b] Kütüb-i Hind’de zikir (14) olmuşdur ki³⁰⁵⁴ üç nesne üns ve i‘timâd arturur biri ziyâret etmek (15) biri dañı³⁰⁵⁵ bile yeyüp bile içmek biri dañı söyleşüp haylaşmek (16) Ebu’s-sa‘âdât-ı Sencârî fuqahâdandır bir muşâhibi varıdı³⁰⁵⁶ birinçe (17) gün gelmedi muşâhibetden inqitâ‘ gösterdi³⁰⁵⁷ Ebu’s-sa‘âdât³⁰⁵⁸ (18) ‘itâb-nâme gönderdi ol dañı Hârîrî’nün bu iki beytin (19) yazdı gönderdi³⁰⁵⁹ ولا تزدد من تحب في كل شهر غير يوم

[İM93a]

(1) عليه فأحب لاء الهلال في شهر يوماً ثم لا تنظر العيون اليه (2) ya‘nî sevdiğün kimseyi her ayda bir günden gayrı ziyâret étme ayda (3) bir günden ziyâde kıılma³⁰⁶⁰ her ayda bir gün

³⁰⁴⁷ İM92b- 3 nicedür: nice olur K76a- 13, N88a- 9.

³⁰⁴⁸ İM92b- 4 sellim.

³⁰⁴⁹ İM92b- 5 kimse: kimsene N88a- 10.

³⁰⁵⁰ İM92b- 6 Allâhu Ta‘âlâ’nuñ fazlıyıla ve ihsâniyıla ol kimse: Allâhu Ta‘âlâ’nuñ fazl ve ihsâniyıla (12) ol kişi N88a- 11.

³⁰⁵¹ İM92b- 7 sellim.

³⁰⁵² K76a- 21, N88a- 15 deye: İM’de yok.

³⁰⁵³ İM92b- 11 Hâq sübhânehu ve ta‘âlâ eydür ki: Hâq Ta‘âlâ eydür N88a- 16.

³⁰⁵⁴ İM92b- 14 ki: N’de yok.

³⁰⁵⁵ İM92b- 15 dañı: N’de yok.

³⁰⁵⁶ İM92b- 16 Ebu’s-sa‘âdât-ı Sencârî fuqahâdandır bir muşâhibi varıdı: Ebu’s-sa‘âd-ı Sencârî fuqahâsındandır bir muşâhibi var idi N88b- 3.

³⁰⁵⁷ İM92b- 17 gösterdi: görüdü N88b- 4.

³⁰⁵⁸ İM92b- 17 Ebu’s-sa‘âdât: Ebu’s-sa‘âd N88b- 4.

³⁰⁵⁹ İM92b- 19 yazdı gönderdi: K76b- 8 yazdı gönderdi şi‘r, N88b- 5 yazup gönderdi beyt.

³⁰⁶⁰ İM93a- 3 bir günden ziyâde kıılma: zirâ N88b- 8.

helâle rağbet edüp (4) gözlerler sonra artık³⁰⁶¹ nazar eylemezler Ebu's-sa'âdât dağı cevâb yazup (5) gönderdi dedi ki³⁰⁶² إذا احققت من خل ورادا فزده (6) ولا تخف منه كلالا وكن (7) كالشمس تطلع في كل يوم ولا تك يا'ni kaçan bir dōsta muḥabbetüñ³⁰⁶³ muḥakkaḳ ve muḳarrer (8) olıcaḳ anı ziyâret eyle³⁰⁶⁴ hiç melâl gelmekden ḳorḳma her gün toğan (9) güneş gibi ol dōstı ziyâretde hilâl gibi olma ve demişler (10) dūr ki يقرب الطريق في زيارت الحبيب yol yakın olur maḥbūb (11) ziyâret etmekde Ḥazret-i 'Ömer raḍıya'llāhu 'anhu³⁰⁶⁵ buyurmışlar ki (12) يا'ni³⁰⁶⁶ dōstlar biri birinüz ziyâret eyleñ (13) mücâveret etmek ya'ni ziyâret gâh gâh gerek³⁰⁶⁷ dâyim olup³⁰⁶⁸ mücâvir (14) olmamaḳ gerek³⁰⁶⁹ [N89a] ادمان اللقا سبب الجفا dâyim³⁰⁷⁰ mülâkât etmek (15) cefâya [K77a] sebebdür ve demişlerdür ki قلة الزيارة امان من الملالة (16) ziyâret azlığı melâletden emīnlıkdür bir kimse bir kimseyi geç geç ziyâret (17) etdüğinden 'özü etmiş ol kimse³⁰⁷² dağı demiş ki ne 'aceb gör (18) medüm ki³⁰⁷³ iḥsân etmekden 'özü dilene ammâ dōstlar biri birini Allāh (19) için gâh gâh ziyâret etmek sünnettür bi'l-küllıyye terk câyiz degıldür

[İM93b]

(1) Resūlu'llāh'dan mervīdür şalla'llāhu 'aleyhi ve sellem³⁰⁷⁴ bir kimse (2) bir ḳardaşını bir yıl terk etse ke'ennehu anuñ ḳanın dökmişdür bu dağı³⁰⁷⁵ (3) rivâyetdür ki bir

³⁰⁶¹ İM93a- 4 artık: N'de yok.

³⁰⁶² K76b- 13 gönderdi dedi ki şı' r, N88b- 9 gönderdi ki şı' r.

³⁰⁶³ İM93a- 4 muḥabbetüñ: muḥabbetüñ N88b- 12.

³⁰⁶⁴ N88b- 12 ziyâret eyle: ziyâret ile İM93a- 8.

³⁰⁶⁵ İM93a- 11 raḍıya'llāhu 'anhu: raḍıya'llāhu ta'âlâ 'anhu N88b- 15.

³⁰⁶⁶ N88b- 16 ya'ni: İM'de yok.

³⁰⁶⁷ İM93a- 13 ya'ni ziyâret gâh gâh gerek: gâh gâh gerek N88b- 17.

³⁰⁶⁸ İM93a- 13 olup: N'de yok.

³⁰⁶⁹ İM93a- 14 gerek.

³⁰⁷⁰ İM93a- 14 dâyim: N'de yok.

³⁰⁷¹ K77a- 1, N89a- 2 ya'ni: İM'de yok.

³⁰⁷² İM93a- 17 kimse: kimsene N89a- 3.

³⁰⁷³ İM93a- 17 gör (18) medüm ki: gördüm ki N89a- 4.

³⁰⁷⁴ İM93b- 1 Resūlu'llāh'dan mervīdür şalla'llāhu 'aleyhi ve sellim: Resūlu'llāh'dan şalla'llāhu 'aleyhi ve sellim mervīdür ki N89a- 6.

³⁰⁷⁵ İM93b- 2 ḳanın dökmişdür bu dağı: ḳanuñ dökmişdür bir dağı N89a- 7.

kimse³⁰⁷⁶ kardeşini üç günden yukarı terk (4) etse ölse nâra gire dağı³⁰⁷⁷ Resûlu'llâh'dan mervîdür şalla'llâhu (5) 'aleyhi ve sellem³⁰⁷⁸ buyurmuşlar ki her düşünbe gün ve pençşenbe gün (6) gögün³⁰⁷⁹ kapuları açılır ol günlerde her kıl ki Allâhu Ta'âlâ hazretine (7) şerik getürmemiş ola³⁰⁸⁰ günâhları yarlıganur illâ şol kıl ki (8) kardeşi³⁰⁸¹ ile kendü ortasında buğz ve 'adâvet ola üç (9) günden ziyâde küsüp terk etmek câyiz degildür ammâ üç gün (10) miqdârı terke ruhsat vèrilmîşdür elbette³⁰⁸² benî âdem tabâyi'-i ihtilâfila (11) hilâf murâdları zâhir olup biri birine incinmek vâki' olur (12) Resûlu'llâh'dan şalla'llâhu 'aleyhi ve sellem mervîdür buyurmuşlar ki³⁰⁸³ (13) şol kimse³⁰⁸⁴ ki Allâhu Ta'âlâ'ya îmân getüre ve yevm-i âhirete îmân getüre (14) konuşusına ikrâm eylesün İbn-i 'Ömer hazreti rağıya'llâhu 'anhu ve 'ani's-şahâbeti (15) ecma'în eydür işitdüm Resûlu'llâh şalla'llâhu 'aleyhi ve sellem³⁰⁸⁵ buyurdılar ki³⁰⁸⁶ (16) Allâhu Ta'âlâ bir müslim şâlih [N89b] kimse sebebiyle konuşulğında yüz biş evden³⁰⁸⁷ (17) belâyı def' eder andan sonra bu âyet-i kerîmeyi okudu قوله (18) تعالی ولولا دفع الله الناس الآية [II- 251] Hazret-i Loqmân oğlına (19) dedi ki [K77b] iy oğul dünyâda yaramaz oğuldan ve konuşudan³⁰⁸⁸ ağır yük olmaz

³⁰⁷⁶ İM93b- 3 kimse: kişi N89a- 7.

³⁰⁷⁷ İM93b- 4 ölse nâra gire dağı: ol maħalde ölse nâra gide ve dağı N89a- 8.

³⁰⁷⁸ İM93b- 4 şalla'llâhu (5) 'aleyhi ve sellim: N'de yok.

³⁰⁷⁹ İM93b- 6 gögün: gökler N89a- 9.

³⁰⁸⁰ İM93b- 6 her kıl ki Allâhu Ta'âlâ hazretine (7) şerik getürmemiş ola: her kıl kimse Allâhu Ta'âlâ'ya şerik getürmemişdür N89a- 10.

³⁰⁸¹ İM93b- 8 kardeşi: karındaşı K77a- 11.

³⁰⁸² İM93b- 10 elbette: elbetde N89a- 13.

³⁰⁸³ İM93b- 12 Resûlu'llâh'dan şalla'llâhu 'aleyhi ve sellim mervîdür buyurmuşlar ki: ve dağı Resûlu'llâh'dan şalla' (15) llâhu 'aleyhi ve sellem mervîdür buyurmuşlar N89a- 14.

³⁰⁸⁴ İM93b- 13 kimse: kimsene N89a- 15.

³⁰⁸⁵ İM93b- 15 şalla'llâhu 'aleyhi ve sellim: şalla'llâhu 'aleyhi ve sellem hazretleri K77a- 19

³⁰⁸⁶ İM93b- 14 İbn-i 'Ömer ... (15) buyurdılar ki: Hazret-i 'Ömer rağıya'llâhu (17) 'anhu eydür işitdüm Resûlu'llâh hazreti buyururlar ki N89a- 16.

³⁰⁸⁷ N89b- 1 yüz biş yüz biş evden.

³⁰⁸⁸ N89b- 3 yaramaz oğuldan ve yaramaz konuşudan: yaramaz konuşudan İM93b- 19.

[İM94a]

(1) ve demişlerdür ki selâṭin ile³⁰⁸⁹ muşâhibetde ḥazer kıl ve dōstlarıuıla (2) muşâhibeti tevâzu³⁰⁹⁰ kıl ve ‘adâvetden³⁰⁹¹ şaşınmağıla kıl ve ‘amme-yi nās (3) ile güler yüzile³⁰⁹² kıl Büzürcimihir eydür kendünđen yüksege ta‘zīm eyle (4) ve senden alçaqlara merḥamet eyle ve senüñ gibi olanlara gökcek³⁰⁹³ (5) mu‘āmele eyle İbn-i ‘Abbās ḥazreti buyurmuşlar ki³⁰⁹⁴ bir kimse benüm keçem üzre (6) üç kerre başsa benüm anuñ üzerinde iḥsānum eşeri görülmese ben (7) ḥayā ederüm ya‘nī gerekdür ki³⁰⁹⁵ muşâhibet êtdüğü kimseye (8) iḥsānı toḳına Yaḥyā bin Ekşem ki baḥr-i ‘ilmidi³⁰⁹⁶ Me’mün ḥalīfe zamānında (9) ḳādī idi Mütevekkil ḥalīfe zamānına dek ḳādīlıkda bākī oldu Mütevekkil³⁰⁹⁷ (10) ‘azl êtdi ve biñ dīnārın aldı Me’mün ḥalīfe³⁰⁹⁸ ḥaḳḳında eydürdi³⁰⁹⁹ ki (11) ben Me’mün'dan kerīm kimse³¹⁰⁰ görmedüm bir gēce ḳatında bile yatdum (12) gēcede³¹⁰¹ ‘aṭaş gālebe êtdi oğlanlara beni³¹⁰² uyuriken çağırmağa (13) edeb êdüp kerem izhār ḳılup kendüsi ḳalḳup şu olduğı (14) yēre varup şu içdi beni uyanmasın dēyü ben uyanık idüm (15) gördüm bir vaḳtde daḥı gērü³¹⁰³ Me’mün ile³¹⁰⁴ gēceledüm Me’mün'üñ (16) öksürüğü var idi ben uyuriken uyanmasın³¹⁰⁵ dēyü öksürük (17) geldükce ağızın tıtarıdı³¹⁰⁶ [N90a] Me’mün'üñ kereminden idi ḳonuğa (18) ri‘āyetden böyle ḳılurıdı³¹⁰⁷

³⁰⁸⁹ İM94a- 1 demişlerdür ki selâṭin ile: demişler ki selâṭinile N89b- 4.

³⁰⁹⁰ İM94a- 2 tevâzu³⁰⁹⁰ ile: tevâzu³⁰⁹⁰ ıla N89b- 5.

³⁰⁹¹ K77b- 3, N89b- 5 ‘adâvetden: ‘adū ile İM94a- 2.

³⁰⁹² İM94a- 3 güler yüzile: eyü yüz ile K77b- 3, N89b- 5.

³⁰⁹³ İM94a- 4 gökcek: gökçek K77b- 5, N89b- 7.

³⁰⁹⁴ İM94a- 5 İbn-i ‘Abbās ḥazreti buyurmuşlar ki: İbn-i ‘Abbās raḳıya’llāhu ta‘ālā ‘anhu buyurmuşlar N89b- 7.

³⁰⁹⁵ İM94a- 7 ki: N’de yok.

³⁰⁹⁶ İM94a- 8 baḥr-i ‘ilmidi: baḥr-i ‘ilm idi N89b- 10.

³⁰⁹⁷ N89b- 11 Mütevekkil ḥalīfe.

³⁰⁹⁸ İM94a- 10 ḥalīfe: K ve N’de yok.

³⁰⁹⁹ İM94a- 12 eydürdi: eydür idi N89b- 12.

³¹⁰⁰ K77b- 11 Me’mün'dan kerīm kimse: İM94a- 10 Me’mün'dan kerīmüñ kimse, N89b- 13 Me’mün'dan kerīm kimsene.

³¹⁰¹ N89b- 13 gēcede: gēce ile İM94a- 13.

³¹⁰² İM94a- 12 beni: ben K77b- 12, N89b- 13.

³¹⁰³ İM94a- 15 gērü: K ve N’de yok.

³¹⁰⁴ İM94a- 15 ile: ileyin N89b- 16.

³¹⁰⁵ İM94a- 16 uyanmasın: uyanmasun N89b- 16.

³¹⁰⁶ İM94a- 17 geldükce ağızın tıtarıdı: geldükçe ağızın tıtar idi N89b- 17.

on altıncı ravza cehlde³¹⁰⁸ ve laḥnda (19) ve taḥrīfde ve ḥaṭāda ve bunlara münāsib olanlardadır Mu‘āz bin Cebel

[İM94b]

(1) raḍıya’llāhu ‘anhu rivāyet eder Ḥazret-i Resūl'den şalla’llāhu (2) ‘aleyhi ve sellem buyurmıṣlar ki siz rabbūñüzden beyyine ve ḥüccet üzresiz³¹⁰⁹ (3) mādām ki sizden iki esriklik zāhir olmaya biri cehl (4) esrükligi³¹¹⁰ biri dünyā muḥabbeti esrükligi [K78a] demişlerdür ki ‘ālimūñ ‘ilmūñ (5) cāhilden nefreti ‘ālimūñ cehliden nefretinden ziyādedür ve eşeddür³¹¹¹ (6) ve demişlerdür ki³¹¹² hırş ḥastalığınuñ şifāsı yoḡdur ve cehl (7) marazınuñ devāsı yoḡdur ve demişlerdür ki ‘ākilūñ³¹¹³ kelāmı (8) cāna kuvvetdür ve cāhilūñ cevābı sūkūtdur Ristaṭalis³¹¹⁴ ḥakīm eydür (9) ‘ākil ‘ākile muvāfiḡ olur ammā cāhil cāhile de muvāfiḡ olmaz ‘ākile (10) daḡı muvāfiḡ olmaz bunūñ meşeli toḡru toḡruya muṭābıḡ olur ammā (11) egri ne egriye muṭābıḡ olur³¹¹⁵ ve ne toḡruya Ḥazret-i ‘Alī raḍıya’llāhu ‘anhu (12) buyurmıṣlar ki nās cāhil oldukları nesneye ‘adū olurlar Ebū Esved (13) ed-Düelī³¹¹⁶ eydür kaçan³¹¹⁷ bir ‘ālim kimseye ‘azāb etmek isteseñ³¹¹⁸ (14) bir cāhili³¹¹⁹ yoldaş eyle Eflaṭun ḥakīm³¹²⁰ eydür benüm nefsum müte’ellim olmadı (15) üç³¹²¹ nesneden ziyāde müte’ellim olduḡı gibi biri oldur ki³¹²² (16) ḡanī ola ihtiyāc

³¹⁰⁷ İM94a- 18 ri‘āyetden böyle kılandır: ri‘āyet bile kıılır idi imdi lāzım olan (2) her nice mümkin ise etmek gerek N90a- 1.

³¹⁰⁸ K77b- 17, N90a- 2 cehlde: cehliden İM94a- 18

³¹⁰⁹ İM94b- 1 Ḥazret-i Resūl'den şalla’llāhu (2) ‘aleyhi ve sellem buyurmıṣlar ki siz rabbūñüzden beyyine ve ḥüccet üzresiz: Ḥazret-i Resūl'den şalla’llāhu ‘aleyhi ve sellem buyurmıṣlar (5) siz rabbūñüzden beyyine ve ḥüccet üzerinesiz N90a- 4.

³¹¹⁰ İM94b- 3 biri cehl (4) esrükligi: N’de yok.

³¹¹¹ İM94b- 4 ‘ālimūñ ‘ilmūñ (5) cāhilden nefreti ‘ālimūñ cehliden nefretinden ziyādedür ve eşeddür: ‘ālimūñ ‘ilmūñ cehliden nefretinden (7) ziyādedür ve eşeddür N90a- 6.

³¹¹² N90a- 7 ve daḡı demişlerdür ki.

³¹¹³ İM94b- 7 ‘ākilūñ: ‘ākilūñ N90a- 8.

³¹¹⁴ İM94b- 8 Ristaṭalis: K78a- 4 Ristaṭalis, N90a- 9 Aristāṭalis.

³¹¹⁵ İM94b- 11 egri ne egriye muṭābıḡ olur: egri egriye muṭābıḡ olmaz N90a- 11.

³¹¹⁶ İM94b- 12 Ebū Esved (13) ed-Düelī: Ebū Hūd ed-Düelī N90a- 13.

³¹¹⁷ İM94b- 13 kaçan: N’de yok.

³¹¹⁸ İM94b- 13 isteseñ: dilesen N90a- 14.

³¹¹⁹ N90a- 14 cāhili: cāhil İM95b- 14.

³¹²⁰ İM94b- 14 ḥakīm: N’de yok.

³¹²¹ N90a- 15 illā üç.

göstere biri ḥakīm ola cāhil olan (17) ile mülā³¹²²‘abe éde ‘ömrin zāyi³¹²³ kıla biri ‘azīz ola kendüyi (18) zelīl kıla Aristo demiş ki cāhil olan kimsenü³¹²⁴ dōstı (19) mağrūr olur dōst şanur cāhil [N90b] dōstdan³¹²⁵ ‘ākıl

[İM95a]

(1) düşmen yēgrekdür³¹²⁶ ve daḥı demişdür³¹²⁷ ki cāhil nefsine ‘adūdur (2) ğayra niceye³¹²⁸ dōst ola Calinus'a demişlerdür ki insāna (3) ne vaqt ölmek yēgrekdür³¹²⁹ demiş ki kaçan kendüye nāfi³¹³⁰ (4) olanı zār olandan bilmeye fark étmeye³¹³¹ ve ‘uḳalā demişlerdür ki (5) cāhil diriliginde ölüdür ḥayātı mevt³¹³¹ gibi ‘ālim olanlar (6) öldüğü vaqt daḥı³¹³² diridür demişlerdür ki³¹³³ ما مات (7) من كان حيا ذكره ابدًا وفي الدفاتير قد تتلى فوايده ولم (9) يزل علمه في الناس منتشرًا وينفع الخلق في الدنيا عوايده (8) ya³¹³⁴ nī [K78b] şol kimsenü³¹³⁴ ki zikri ḥay ola defterlerde fāyideleri³¹³⁵ (10) oḳuna nās içinde ‘ilmi münteşir ola dünyāda ḥalk anuḡ fāyideleri³¹³⁶ (11) ile müntefi³¹³⁷‘ ola ol kimse³¹³⁷ diridür ölmedi anuḡ için³¹³⁸ (12) demişlerdür ki nās küllī helāk olıdır illā ‘ālimler degil³¹³⁹ zīrā ‘ālimler (13) öldükden şonra daḥı ‘ilmleri berekātinde diri menzilesindedür³¹⁴⁰ (14) helāk olıdır dēmezler³¹⁴¹ faḳīrlık māl ve dirhem faḳīri degildür (15) faḳīrlık³¹⁴² aşıl ‘ilm faḳīrligidür

³¹²² İM94b- 15 ki: N’de yok.

³¹²³ İM94b- 16 biri ḥakīm ola cāhil olan (17) ile mülā³¹²²‘abe éde ‘ömrin zāyi³¹²³ kıla: N’de yok.

³¹²⁴ İM94b- 18 kimsenü³¹²⁴: kimsenenüḡ N90a- 17.

³¹²⁵ İM94b- 19 dōstdan: dōstıdan N90b- 1.

³¹²⁶ İM95a- 1 yēgrekdür: yēgdür N90b- 1.

³¹²⁷ İM95a- 1 demişdür: demişlerdür K78a- 15.

³¹²⁸ İM95a- 2 niceye: nice N90b- 2.

³¹²⁹ İM95a- 2 Calinus'a demişlerdür ki insāna (3) ne vaqt ölmek yēgrekdür: Calinus demişdür ki insāna ölmek ne vaqt yēgrekdür N90b- 2.

³¹³⁰ İM95a- 4 fark étmeye: N’de yok.

³¹³¹ İM95a- 5 mevt: mevti N90b- 4.

³¹³² İM95a- 6 daḥı: N’de yok.

³¹³³ K78a- 20, N90b- 5 demişlerdür ki şı³¹³³ r.

³¹³⁴ İM95a- 9 kimsenü³¹³⁴: kişi N90b- 7.

³¹³⁵ İM95a- 9 fāyideleri: fā’ideleri K78b- 1.

³¹³⁶ İM95a- 10 fāyideleri: fā’ideleri K78b- 2.

³¹³⁷ İM95a- 10 kimse: kişi N90b- 9.

³¹³⁸ İM95a- 11 anuḡ için: anuḡ için K78b- 3, N90b- 9.

³¹³⁹ K78b- 4, N90b- 10 degil: İM’de yok.

³¹⁴⁰ K78b- 5, N90b- 11 menzilesindedür: menzilesindedür İM95a- 13.

³¹⁴¹ İM95a- 14 helāk olıdır dēmezler: N’de yok.

‘ilāc kılmadum (14) ol beni yorurıdı³¹⁵⁷ hamākata ‘ilāc müşkildür bir yolda iki (15) ahmaq kimseler³¹⁵⁸ yoldaş olmışlar biri birine demişler ki (16) ba‘z-ı murād temennī edelüm³¹⁵⁹ yolda muşāhibet ederek yoluñ (17) zahmeti tıyulmasın³¹⁶⁰ birisi demiş ki ben temennā ederem sürüler ile (18) koyunum ola anuñ eti ile ve yünı ile³¹⁶¹ ve südiyile muntefi‘ olam (19) evümde ‘iyālüm ile³¹⁶² ma‘išet üzre olam biri demiş³¹⁶³ ki

[İM96a]

(1) ben temennā ederem³¹⁶⁴ ki süriyile kırtlarum³¹⁶⁵ ola senüñ koyunlaruñ üzerine (2) şalam vara senüñ koyunlaruñ³¹⁶⁶ biri birine kıata demiş ol dañı (3) demiş ki āferīn yoldaşlık ve kıardaşlık haqqı böyle mi olur (4) dēyü ğavġāya başlamışlar āñir ğavġā [N91b] ziyāde olup degüş (5) etmişler³¹⁶⁷ böyle kıavl kıılmışlar ki her kim yolda buluşalar³¹⁶⁸ anı (6) kıādī kılalar aħvāli aña ‘arz edeler yolda gideriken bir kıocaya (7) rāst gelürler bir eşegün³¹⁶⁹ üzerine iki tulum bal yükletmiş gider (8) bu kıocaya hāllerin hikāyet etmişler bu kıoca dañı ahmaq kışı imiş (9) hemān bunlardan³¹⁷⁰ bu haberi işidicek eşekden ol iki tulum (10) revāk balı indürür dañı tulumlaruñ aġzın açar³¹⁷¹ balı yere (11) revān eder dañı³¹⁷² eydür ki Allāhu Ta‘ālā benüm kıanımı şol bal gibi (12) döksün eger sizler ikinüz dañı ahmaqlar degil iseñüz (13) dēr³¹⁷³ Hebneka dērler bir

³¹⁵⁷ İM95b- 14 yorurıdı: yorultdı K79a- 1, N91a- 11.

³¹⁵⁸ İM95b- 14 iki (15) ahmaq kimseler: ahmaq kimseneler N91a- 11.

³¹⁵⁹ İM95b- 16 temennī edelüm: temennā ederler N91a- 12.

³¹⁶⁰ İM95b- 17 tıyulmasın: tıyulmasun K79a- 3, N91a- 13.

³¹⁶¹ İM95b- 18 eti ile ve yünı ile: etiyile ve yünıyile N91a- 14.

³¹⁶² İM95b- 19 ‘iyālüm ile: ‘iyālümile N91a- 14.

³¹⁶³ İM95b- 19 demiş: dañı demiş K79a- 6, N91a- 15.

³¹⁶⁴ İM96a- 1 ederem: ederim N91a- 15.

³¹⁶⁵ İM96a- 1 kırtlarum: kıurdlarum K79a- 7.

³¹⁶⁶ İM96a- 2 vara senüñ koyunlaruñ: senüñ kıoyunlaruñı N91a- 16.

³¹⁶⁷ İM96a- 4 degüş (5) etmişler: K79a- 10 dögüş etmişler, N91b- 1 dögüşmişler.

³¹⁶⁸ İM96a- 5 her kim yolda buluşalar: K79a- 11 her kime yolda bulalar, N91b- 1 her kim ki yolda bulalar.

³¹⁶⁹ İM96a- 7 eşegün: eşek N91b- 3.

³¹⁷⁰ İM96a- 9 bunlardan: N’de yok.

³¹⁷¹ İM96a- 10 indürür dañı tulumlaruñ aġzın açar: K79a- 15 indürür dañı tulumlaruñ aġzın açup, N91b- 5 indürüp dañı tulumlaruñ aġzın açup.

³¹⁷² İM96a- 11 dañı/ kıanımı: ve/ kıanımı N91b- 6.

³¹⁷³ İM96a- 12 sizler ikinüz dañı ahmaqlar degil iseñüz (13) dēr: K79a- 17 sizler ikinüz dañı ahmaqlar degil iseñüz dēdi, N91b- 6 siz ikinüz dañı ahmaq degüliseñüz dēdi.

aħmaq kimse varımıř³¹⁷⁴ bir deve yitürmiş ve çağırup demiş ki³¹⁷⁵ (14) her kimse³¹⁷⁶ ki benüm devemi bula vara³¹⁷⁷ getüre aña iki deve vëreyin (15) demiş buña³¹⁷⁸ demişler ki bir deveye iki deve mi vërirsin bu vechile³¹⁷⁹ (16) olıcağ deve bulunmağuş ne fâyidesi olur³¹⁸⁰ demiş ki ya ‘ abeş (17) söylemeğ siz yitük bulmanuş³¹⁸¹ lezzetin [K79b] bilmezsiz baña ol lezzet yëter³¹⁸² (18) demiş bir kimseyi ħamâķata nisbet ederler meşel olımışdur ‘ aql ni‘ met (19) dür vaşfa ķâbil degildür Türki meşel olımışdur dërler ‘ aql

[İM96b]

(1) ķanda ise devlet andadur demiřlerdür³¹⁸³ ki ‘ âķil ol degildür ki (2) bir emre vâķi‘ olduğı vaķtin ħîle ve tedârük kıla belki³¹⁸⁴ ‘ âķil (3) gerekdür ki dağı bir emre vâķi‘ olmadın tedârük ve ħîle³¹⁸⁵ kıla (4) İbn-i Muķanna‘ demiş ki kaçan saña bir mekrüh eriřse³¹⁸⁶ nazar eyleğüş (5) anuş için ħîle var ise³¹⁸⁷ ‘ âciz olma ol ħileden ki³¹⁸⁸ (6) anuş sebebiyle ol mekrühdan ħalâř ol eger anuş için ħîle (7) yoğısa [N92a] ceza‘ ve feza‘³¹⁸⁹ eyleme fâyidesüz³¹⁹⁰ yere ve ‘ uķalâ demiřdür³¹⁹¹ ki (8) ħatun kişileruş mekri şeytân mekrinden a‘ zamdur³¹⁹² (9) Ĥaķ sübhânehu ve ta‘ âlâ Ķur‘ân-ı ‘ azimde buyurımışdur إن كيدك عظيم [XII- 28] (10) ya‘ nî nisânuş mekri ‘ azımdür dedi ve dağı buyurdi ki³¹⁹³ (11) إن كيد الشيطان كان ضعيفاً [IV- 76] ya‘ nî şeytânuş mekri za‘ if (12) oldı şeytân mekrinden

³¹⁷⁴ İM96a- 13 kimse varımış: kimsene var imiş N91b- 7.

³¹⁷⁵ N91b- 8 ve çağırup demiş ki: İM‘de yok.

³¹⁷⁶ İM96a- 14 kimse/ vëreyin: kimsene/ vëreyim N91b- 8.

³¹⁷⁷ İM96a- 14 vara: K79a- 19 ve, N‘de yok.

³¹⁷⁸ N91b- 9 buña: İM‘de yok.

³¹⁷⁹ N91b- 9 eger bu vechile.

³¹⁸⁰ İM96a- 16 ne fâyidesi olur: fâyidesi ne olur K79a- 20-21, N91b- 10.

³¹⁸¹ İM96a- 17 bulmanuş: bulmanuş N91b- 10.

³¹⁸² İM96a- 17 yëter: yëter ki yitigüm bulam N91b- 11.

³¹⁸³ İM96b- 1 demişlerdür: ve demişler N91b- 13.

³¹⁸⁴ İM96b- 2 tedârük kıla belki: tedârük êde N91b- 14.

³¹⁸⁵ İM96b- 3 tedârük ve ħîle: tedârük N91b- 15.

³¹⁸⁶ İM96b- 4 erişse: erişe N91b- 16.

³¹⁸⁷ İM96b- 5 anuş için ħîle var ise: K79b- 6 anuş için ħîle (7) varısa, N91b- 16 anuş için ħîle var ise.

³¹⁸⁸ N91b- 16 ki: İM‘de yok.

³¹⁸⁹ K79b- 7, N92a- 1 ceza‘ ve feza‘: ceza‘ feza‘ İM96b- 7.

³¹⁹⁰ İM96b- 7 fâyidesüz: fâ‘idesüz K79b- 8.

³¹⁹¹ İM96b- 7 demişdür: demişlerdür K79b- 9, N92a- 1.

³¹⁹² N92a- 2 a‘ zamdur ki.

³¹⁹³ N92a- 4 bir yerde buyurdi ki.

‘avretler mekri ‘azîm oldu bir (13) kimse bir kimsenüñ mālına inkâr etmiş İyās bin Mu‘āviye ki ez (14) kiyādan bir kimsedür aña şikāyete gelmişler ol māl taleb (15) eden kimseye demiş ki mālî sen ne mekānda vërdüñ bu kişiye (16) demiş³¹⁹⁴ ol kimse demiş ki³¹⁹⁵ fülān mekānda fülān ağaç katında Ayās (17) demiş ki var ol ağaç katına cāyiz³¹⁹⁶ ki anıñın akçe nice olduñın (18) bilesin demiş ol kimse gidicek inkâr eden kişi Ayās'ın (19) katında kalmış bir sâ‘ at geçdükden sonra³¹⁹⁷ Ayās ol kişiye

[İM97a]

(1) demiş ki ‘aceb haşmuñ dedüğü ağaca vardı mı³¹⁹⁸ ol kişi yañılıp (2) demiş ki dañı varmadı ola Ayās fehm [K80a] etmiş ki bu kažiyye şahîhdür (3) andan demiş ki iy Allāh'ın düşmeni niçün bir mü'minüñ haqqın inkâr (4) edersin vër demiş ol dañı ikrâr edüp vërmış Hazret-i Dāvūd³¹⁹⁹ (5) ‘aleyhi’s-selām zamānında Beyt-i muqaddis içinde şahre katında gökden (6) bir zencîr şarkmış idi halk anıñ [N92b] katına gelüp biri biriyle³²⁰⁰ huşümet (7) ederleridi içlerinden birisi elin ol³²⁰¹ zencîre uzatsa eger da‘vāsında (8) şādık olurisa eli ol zencîre erişiridi³²⁰² eger kâzib (9) olurisa³²⁰³ erişmezidi bu hâlet şöyle tırdı şol vaqte (10) denli halkıñ içinde³²⁰⁴ hîle ve hud‘a zâhir oldu bir kimse (11) bir kimseye³²⁰⁵ bir cevher emānet kômış ba‘dehu bir kaç eyyāmdan

³¹⁹⁴ İM96b- 16 demiş: K’de yok.

³¹⁹⁵ İM96b- 12 şeytān mekrinden ... (16) demiş ki: (5) ‘avret mekrinden imdi şeytān mekrinden ‘avretlerüñ mekri (6) ‘azîm oldu bir kimse bir kimsenüñ mālını inkâr etmiş şahîb-i haq Ayās bin (7) Mu‘āviye ki ezkiyādandur aña şikāyete varmış Ayās dañı şahîb-i inkarı (8) getürüp su‘āl etmiş ol dañı inkâr etmiş Ayās māl taleb eden kimseye (9) demiş ki mālî sen buna ne mekānda vërdiñ ol kimse dañı N92a- 4.

³¹⁹⁶ İM96b- 17 cāyiz: cā’iz K79b- 17.

³¹⁹⁷ İM96b- 19 bir sâ‘ at geçdükden sonra: bir sâ‘ atden sonra N92a- 12.

³¹⁹⁸ İM97a- 1 ‘aceb haşmuñ dedüğü ağaca vardı mı: ‘aceb haşmuñ dedüğü ağaca vardı mı ola N92a- 13.

³¹⁹⁹ İM97a- 4 Hazret-i Dāvūd: ve dañı Dāvūd N92a- 16.

³²⁰⁰ İM97a- 6 gelüp biri biriyle: varup N92b- 1.

³²⁰¹ İM97a- 7 ol: N’de yok.

³²⁰² İM97a- 8 erişiridi: K80a- 6 erişüridi, N92b- 2 üleşiridi.

³²⁰³ İM97a- 8 eger kâzib (9) olurisa: ve eger kâzib ise N92b- 2.

³²⁰⁴ İM97a- 9 şol vaqte (10) denli halkıñ içinde: K80a- 8 şol vaqte degin ki halkıñ içinde, N92b- 3 şıña degin ki halk içinde.

³²⁰⁵ İM97a- 10 bir kimse (11) bir kimseye: bir kişi bir kişiye N92b- 4.

şoŋra gelüp ‘Ukâz bâzârında³²⁰⁶ emânet (12) kuduğı cevheri taleb etmiş ol kimse inkâr edüp cevheri (13) bir mücevvef ‘aşâ içinde kemiş haşmınıuğ eline vemiş dağı elin zencîre (14) uzatmış cevheri ben sağa vërdüm eger şâdıķ olurısam³²⁰⁷ elüme (15) zencîr gire dëmiş zencîr dağı gelmiş şoŋra³²⁰⁸ bu maķüle hîleler (16) zâhir olmađıla³²⁰⁹ hîle ve hud‘a şümlüğıyla ol zencîr ğâyib³²¹⁰ olmış (17) Hâzret-i Dâvüd'a Allâhu Ta‘âlâ cânibinden emr olmış ki nâs içinde beyyine ile (18) ve yemîn ile³²¹¹ hüküm ede bu zamânda dağı bu hüküm cârîdür (19) huşümet edenler içinde kâğılar ve hâkimler beyyine ile ve yemîn ile

[İM97b]

(1) hüküm kılurlar ve³²¹² rivâyet olunur Resûlu’llâh'dan şalla’llâhu (2) ‘aleyhi ve sellem³²¹³ buyurmuşlar ki mü’mîn olan tevaķķuf edicidir³²¹⁴ (3) münâfık olan hemân her işe tüzcek te’emmülsiz şıçrayıcı³²¹⁵ olur (4) ve dağı Resûlu’llâh'dan mervîdür şalla’llâhu ‘aleyhi ve sellem buyurmuşlar ki³²¹⁶ (5) bir kimse te’ennî etse murâd etdüğüne yetişe Âdem peyğamberden ‘aleyhi’s-selâm³²¹⁷ (6) rivâyet olunur ki³²¹⁸ evlâdına **[K80b]** buyurmuşlar ki her ‘amel ki siz anı (7) işlemek istersiz bir sâ‘at **[N93a]** tevaķķuf kılun te’emmül ve tefekkür etmek için³²¹⁹ (8) eger ben bir sâ‘at tevaķķuf edeyidüm bađa³²²⁰

³²⁰⁶ N92b- 4 ba‘ dehu bir kaç eyyâmdan şoŋra gelüp ‘Ukâz bâzârında: ‘Ukâza bâzârında gelüp İM97a- 11.

³²⁰⁷ İM97a- 12 inkâr edüp cevheri (13) bir mücevvef ‘aşâ içinde kemiş haşmınıuğ eline vemiş dağı elin zencîre (14) uzatmış cevheri ben sağa vërdüm eger şâdıķ olurısam: inkâr (6) edüp huşümet yerine talebinde cevheri bir mücevvef ‘aşâ içinde koyup (7) bile gelür zencîre el sunıcaķ mağalde haşmın eline ‘aşâyı vemiş ve elin (8) zencîre uzatmış ve dëmiş ki cevheri ben sağa vërdüm eger şâdıķım N92b- 5.

³²⁰⁸ İM97a- 15 şoŋra: N92b- 9 pes, K’de yok.

³²⁰⁹ İM97a- 15 hîleler (16) zâhir olmağıla: N’de yok.

³²¹⁰ İM97a- 16 ğâyib: ğâ’ib K80a- 14.

³²¹¹ İM97a- 17 beyyine ile (18) ve yemîn ile: beyyine ileyin ve yemîn ileyin N92b- 11.

³²¹² İM97b- 1 kılurlar ve: ederler N92b- 13.

³²¹³ İM97b- 2 sellim.

³²¹⁴ İM97b- 2 edicidir: edici olur N92b- 14.

³²¹⁵ İM97b- 3 şıçrayıcı: hârimci N92b- 15.

³²¹⁶ İM97b- 2 Resûlu’llâh'dan mervîdür şalla’llâhu ‘aleyhi ve sellem buyurmuşlar ki: Resûlu’llâh'dan mervîdür ki buyurmuşlar N92b- 15.

³²¹⁷ İM07b- 5 Âdem peyğamberden ‘aleyhi’s-selâm: Âdem peyğamber ‘aleyhi’s-selâmdan N92b- 16.

³²¹⁸ İM97b- 6 ki: K ve N’de yok.

³²¹⁹ İM97b- 7 bir sâ‘at tevaķķuf kılun te’emmül ve tefekkür etmek için: bir sâ‘at tevaķķuf edin fikr etmek için N93a- 1.

yêtmiş nesne yêtişmeyeyidi (9) ‘Arab içinde ‘aceleye النداما dërler ya‘nî peşimānliklerüñ³²²¹ anasıdur (10) demekdür ve demişlerdür ki bir kimse ‘acele ile gelse (11) haclet ile döner ve demişlerdür ki bir kimse cevābda tizlik (12) ve ‘acele kılsa³²²² şavābda geçlik kıla ‘acele ile maqşūd az hāşıl (13) olur te‘ennî evlādur ta‘cilden ve ‘uqalā demişlerdür³²²³ ki (14) ta‘cıl hasen degildür illā bir kaç yerde biri kişi kızını bir kimseye³²²⁴ (15) nikāhlendürmekde biri dañı³²²⁵ meyyiti defn eylemekde³²²⁶ biri (16) dañı konuğı ziyāfetde³²²⁷ **on sekizinci ravza güzel ve lañif (17) cevāblarda ve leñāfet-i lisānadur** Hāzret-i Resūl'den mervīdür (18) şalla'llāhu ‘aleyhi ve sellem³²²⁸ buyurmışlar ki bir nesneden bir marāz (19) bir nesneye dañı ta‘addī etmez marāz Allāhu Ta‘ālā'dan gelür Allāhu Ta‘ālā

[İM98a]

(1) izniyile olur marāzuñ Allāh izinsüz ta‘addī ve tecāvüzi yoqdur³²²⁹ (2) bir A‘rābī ol vaqtdede dēdi ki bir devenüñ uyuzı olsa (3) ol deveyile³²³⁰ ba‘z-ı deve bile tursa ol deve dañı uyuz (4) olur buyurdılar ki evvelki deveyi kim uyuz etdi (5) ya‘nî evvelki devenüñ uyuzı bir āhar uyuz deveden tecāvüz (6) ve ta‘addī etmedi³²³¹ belki Hāq sübhānehu ve ta‘ālā izniyile ve irādetiyile (7) uyuz oldu Allāhu Ta‘ālā izinsüz bir nesne bir nesneye ta‘addī (8) ve tecāvüz kılmaz³²³² kaçan ki Hāzret-i ‘Ömer rağıya'llāhu ‘anhu Şām'a

³²²⁰ İM97b- 8 başa: N'de yok.

³²²¹ İM97b- 9 peşimānliklerüñ: K80b- 4 peşimānliklaruñ, N93a- 2 peşimānlık.

³²²² İM97b- 10 bir kimse ‘acele ile gelse (11) haclet ile döner ve demişlerdür ki bir kimse cevābda tizlik (12) ve ‘acele kılsa: bir kişi ‘acele kılsa N93a- 3.

³²²³ İM97b- 13 demişlerdür: demişler N93a- 4.

³²²⁴ İM97b- 14 bir kimseye: N'de yok.

³²²⁵ İM97b- 15 dañı: N'de yok.

³²²⁶ İM97b- 15 eylemekde: etmekde N93a- 6.

³²²⁷ İM97b- 16 dañı konuğı ziyāfetde: konuğı ziyāfetde Allāhu a‘lem N93- 6.

³²²⁸ İM97b- 18 Hāzret-i Resūl'den mervīdür (18) şalla'llāhu ‘aleyhi ve sellem: Hāzret-i Resūl'illāh'dan mervīdür şalla'llāhu ‘aleyhi ve sellem, N93a- 8 Hāzret-i Resūl'illāh şalla'llāhu ‘aleyhi ve sellemden mervīdür.

³²²⁹ İM98a- 1 izniyile olur marāzuñ Allāh izinsüz ta‘addī ve tecāvüzi yoqdur: izniyile eyle olunca (10) ol marāzuñ Allāh izinsüz ta‘addī ve tecāvüzi yoqdur N93a- 9.

³²³⁰ İM98a- 3 deveyile: deve ile K80b- 14, N93a- 11.

³²³¹ İM98a- 5 tecāvüz (6) ve ta‘addī etmedi: ta‘addī ve tecāvüz kılmadı N93a- 14.

³²³² İM98a- 6 belki ... (8) tecāvüz kılmaz: N'de yok.

teveccüh (9) eyledi bir kimse dēdi ki yā ‘Ömer Resül’ün mescidin terk mi (10) edersin Hāzret-i ‘Ömer dēdi ki Resül’ün mescidin³²³³ (11) ümmetinün şalāhı ve maşlahatı ecliyiçün terk ederin³²³⁴ ammā kaşd (12) ederin seni cevrüm ile öldürem [K81a] hattā imāmlar üzerine (13) red eylemegi ‘ādet kılmayasın şonra [N93b] gelenlere hüccet ve sünnet olmaya (14) Hāzret-i ‘Alī’ye rağıya’llāhu ‘anhu³²³⁵ bir Yehūdī ta‘n tariķıyıla dēmiş (15) ki peygāberünüz öldügi gibi iħtilāf ēdişdüñüz³²³⁶ ‘Alī (16) rağıya’llāhu ‘anhu cevāb dēmişler³²³⁷ ki iy mel‘ün bizüm iħtilāfumuz (17) anuñ haķķında degildür kendünün emrinde şübhemiz yoķdur (18) iħtilāfumuz³²³⁸ andan rivāyet olunan ba‘z-ı haberlerdedür birimü³²³⁹z (19) bir tariķıla işitmişüz birimüz bir tariķ ile daħı işitmişdür³²⁴⁰

[İM98b]

(1) iħtilāf tariķdadur haķiķatde ve mālda iħtilāfumuz yoķdur (2) ammā sizün ayağıñuz baħrden kurumadan³²⁴¹ ğarķdan ħalāş olduķdan (3) şonra peygāberünüze³²⁴² bize daħı putlar gibi taħrırlar³²⁴³ ēdivēr (4) dēdiñüz Süleymān bin Mansūr ki Hārūnu’r-reşid’ün³²⁴⁴ ‘ammisidür (5) anuñ evinden bir ħādım çıķdı elinde bir ‘ūd var bir cāriye (6) ile Hārūn’uñ evine gideridi yolda bir pīre (7) rāst gelüp³²⁴⁵ ħādımün elinden ‘ūdı alup pāreledi ħādım (8) daħı bu pīri pek tıutup ğavġā kıldı ħaber ērişdi Hārūnu’ (9) r-reşid’e

³²³³ İM98a- 9 Resül’ün mescidin terk mi (10) edersin Hāzret-i ‘Ömer dēdi ki Resül’ün mescidin: K’de yok.

³²³⁴ İM98a- 9 dēdi... (11) terk ederin: yā ‘Ömer Resül’ün mescidin ümmetün şalāhı ve maşlahatı ecliyiçün (16) terk mi edersin N93a- 15.

³²³⁵ İM98a- 14 rağıya’llāhu ‘anhu: N’de yok.

³²³⁶ İM98a- 15 iħtilāf ēdişdüñüz: iħtilāfa ērişdüñüz K81a- 3, N93b- 2.

³²³⁷ İM98a- 16 dēmişler: vērmişler: N93b- 2.

³²³⁸ İM98a- 18 iħtilāfumuz: ammā N93b- 4.

³²³⁹ İM98a- 18 birimüz: zīrā her birimüz N93b- 4.

³²⁴⁰ İM98a- 19 birimüz bir tariķ ile daħı işitmişdür: öyle olunca N93b- 5.

³²⁴¹ İM98b- 2 baħrden kurumadan: K81a- 8 baħrde kurumadın, N93b- 6 baħrde kurumadan.

³²⁴² İM98b-3 peygāberünüze: peygāberünüze K81a- 9, N93b- 7.

³²⁴³ İM98b- 3 taħrırlar: K81a- 9 taħrırlıķ, N93b- 7 taħrı.

³²⁴⁴ İM98b- 4 Hārūnu’r-reşid’ün: Hārūnu’r-reşid’ün N93b- 8.

³²⁴⁵ N93b- 9 yolda bir pīre rāst gelüp: İM98b- 6 bir pīr yolda gideriken (7) rāst gelüp, K81a- 11 bir pīr yolda rāst gelüp.

Hārūn daḥı ḥaberi bilicek p̄iri ḳatlı ʔtmek emr (10) ʔtdi³²⁴⁶ Süleymān dēdi ki yā ḥalīfe hele ol p̄iri³²⁴⁷ daʕ vet (11) ḳıl ne söyler gör andan şonra her ne ḳılurısaḡ ḳıl (12) ḥalīfe p̄iri getürdüp³²⁴⁸ niçün ʕ ūdı pāreledüḡ dēdi (13) p̄ir dēdi ki şerʕ ḳatında münker ve menhī olur nesne (14) görmedüm³²⁴⁹ ḳādir olduḡca taʕ yir eylemek ḳaşd ʔtdüm anıñiçün³²⁵⁰ (15) böyle ḳıldum dēdi sen ve senüḡ babalaruḡ ḳaçan cumʕ a gün³²⁵¹ (16) ḥalka ḥiḳābet ʔdüp minber üzre ḳıḳsaḡız³²⁵² bu āyeti oḳursız ki (17) إن الله يأمر بالعدل والأحسان [XVI- 90] [N94a] dēdi ḥalīfeye heybet (18) ḡalebe ḳılup söz [K81b] söylemege ḳādir olmadı p̄ir ḫırdı gitdi³²⁵³ (19) ḥalīfe ḥādime bir³²⁵⁴ bedre altun vērđi ol³²⁵⁵ p̄ire ilet dēdi

[İM99a]

(1) ḥādım varup p̄ire vēricek p̄ir ḳabŭl eylemedi dēdi ki var ḥalīfeye (2) dē ki bu altunı kimden aldıyısı aḡa vērşün böyle dēyüp (3) ardın dönüp³²⁵⁶ gitdi ve bu beyti inşād ʔtdi³²⁵⁷ فدعه وخذ ما انت محتاج (5) هي في يديه بلاء كلما كثرت لديه إذا استغنيت عن شيء (4) ارى الدنيا لمن ʔtdi³²⁵⁷ tercümesi oldur ki eydür³²⁵⁸ ben (6) dünyāyı görürün³²⁵⁹ kimüḡ elinde olsa aḡa çok olduḡca belā olur (7) ḳaçan sen bir nesneden ḡanı olsaḡ anı terk eyle saḡa lāzım (8) ve

³²⁴⁶ İM98b- 8 ḥaber ʔrişdi Hārūnuʕ (9) r-reşidʕe Hārūn daḥı ḥaberi bilicek p̄iri ḳatlı ʔtmek emr (10) ʔtdi: Hārūnuʕ r-reşidʕe ḥaber ʔrişdi Hārūn daḥı aḡvāli bilicek p̄iri ḳatlı ʔtmek emr eyledi K81a- 13-14, N93b- 11-12.

³²⁴⁷ İM98b- 10 ol p̄ir: Nʕde yok.

³²⁴⁸ N93b- 13 emr ʔdüp p̄iri getürdüp.

³²⁴⁹ İM98b- 13 p̄ir dēdi ki şerʕ ḳatında münker ve menhī olur nesne (14) görmedüm: p̄ir daḥı cevāb vērüp dēdi ki şer ḳatında menhī olur (15) nesne gördüm N93b- 14.

³²⁵⁰ İM98b- 14 anıñiçün: Nʕde yok.

³²⁵¹ İM98b- 15 sen ve senüḡ babalaruḡ ḳaçan cumʕ a gün: zirā sen ve senüḡ babalaruḡ ḳaçan cumʕ a günü olsa N93b- 16.

³²⁵² İM98b- 16 minber üzre ḳıḳsaḡız: K81a- 20 minber üzre ḳıḳsaḡız, Nʕde yok.

³²⁵³ İM98b- 17 dēdi ḥalīfeye heybet (18) ḡalebe ḳılup söz [K81b] söylemege ḳādir olmadı p̄ir ḫırdı gitdi: dēyü eyle olunca her şaḡsa (2) lāzım oldı ki ḳādir olduḡca emr-i maʕ ruf nehy-i münker ʔde dēdi ḥalīfe (3) istimāʕ man heybet ḡalebe ḳılup şöyle ki iḳtadarı olmadı p̄ir gitdi N94a- 1.

³²⁵⁴ N94a- 4 bir: İMʕde yok.

³²⁵⁵ İM98b- 19 ol: Nʕde yok.

³²⁵⁶ İM99a- 2 böyle dēyüp (3) ardın dönüp: dēyüp N94a- 6.

³²⁵⁷ K81b- 5 inşād ʔtdi beyt, N94a- 6 inşād ḳıldı beyt.

³²⁵⁸ İM99a- 5 tercümesi oldur ki eydür: yaʕ ni N94a- 8.

³²⁵⁹ İM99a- 6 görürün: görürin K81b- 7, N94a- 8.

muhtācu'n-ileyh olanı tut³²⁶⁰ Hāzret-i 'Alī'den rağıya'llāhu 'anhu³²⁶¹ maşrıķ ile (9) ve³²⁶² mağrib ortasında olan mesāfeden su'āl étdiler cevāb (10) dēdi ki³²⁶³ güneş seyrile bir gün mesīredür ve gērü³²⁶⁴ Hāzret-i 'Alī'den (11) rağıya'llāhu 'anhu su'āl étdiler ki³²⁶⁵ nicedür Hāzret-i 'Osmān ile senüñ (12) ħilāfetüñ Ebū Bekr ile 'Ömer³²⁶⁶ rağıya'llāhu 'anhumā ħilāfetlerine beñzemez (13) bu sizüñ zamānlarıñuzda³²⁶⁷ zaħmet çok görölür³²⁶⁸ anlar zamānında (14) böyle degilidi³²⁶⁹ cevāb-ı laţif³²⁷⁰ buyurdılar ki ben ve 'Osmān ikimüz (15) ol iki ħalīfenüñ mu'āvinleri idük ammā bizüm mu'āvinümüz sen (16) ve senüñ gibi kimselerdür sebab budur dēdi bir kimse³²⁷¹ [N94b] Ca' fer bin³²⁷² Muħammed'e (17) rağıya'llāhu 'anha dēdi ki Allāhu Ta'ālā'nuñ varlığına delīl nedür ammā³²⁷³ (18) 'ālemi ve 'arzı ve cevheri zıkr eyleme anlardan ğayrı delīl zıkr eyle³²⁷⁴ (19) dēdi Hāzret-i Ca' fer dēdi ki ħiç gemiye binüp tırur mısın ol kimse³²⁷⁵

[İM99b]

(1) dēdi belī girüp tırurun dēdi ki ħiç sen³²⁷⁶ gemide iken şiddet (2) üzre yēller [K82a] esdi mi³²⁷⁷ ğarķ olmaķ ħavfı oldı mı ol kimse dēdi ki (3) belī olmışdur andan dēdi ki ħiç

³²⁶⁰ İM99a- 7 saña lāzım (8) ve muhtācu'n-ileyh olanı tut: saña lāzım ve muhtāc olanı gör ve tut N94a- 10.

³²⁶¹ İM99a- 8 Hāzret-i 'Alī'den rağıya'llāhu 'anhu: Hāzret-i 'Alī rağıya'llāhu 'anhu buyurmuşlar ki N94a- 10.

³²⁶² İM99a- 9 ve: N'de yok.

³²⁶³ İM99a- 9 su'āl étdiler cevāb (10) dēdi ki: su'āl étmişler (11) cevāb dēmiş N94a- 10.

³²⁶⁴ İM99a- 10 gērü: yine N94a- 12.

³²⁶⁵ İM99a- 11 ki: N'de yok.

³²⁶⁶ İM99a- 11 senüñ (12) ħilāfetüñ Ebū Bekr ile 'Ömer: ħilāfetiñüz Ebū Bekr ile 'Ömer ħāzreti N94a- 13.

³²⁶⁷ İM99a- 13 bu sizüñ zamānlarıñuzda: zamāñ-ı ħilāfetiñüzde N94a- 14.

³²⁶⁸ İM99a- 13 görölür: K81b- 14 olur, N94a- 15 gördüñüz.

³²⁶⁹ İM99a- 13 anlar zamānında (14) böyle degilidi: K81b- 14 anlar zamānında böyle (15) degil idi, N94a- 15 anlar zamānında bu minvāl üzre degil idi.

³²⁷⁰ İM99a- 14 cevāb-ı laţif: cevāb N94a- 15.

³²⁷¹ İM99a- 16 senüñ gibi kimselerdür sebab budur dēdi bir kimse: senüñ gibi kimsenelerdür zaħmete sebab budur bir kimsene N94a- 17.

³²⁷² İM99a- 16 bin: ibn N94b- 1.

³²⁷³ N94b- 2 ammā delīlūñ.

³²⁷⁴ İM99a- 18 delīl zıkr eyle: delīl ola N94b- 2.

³²⁷⁵ İM99a- 19 Hāzret-i Ca' fer dēdi ki ħiç gemiye binüp tırur mısın ol kimse: Hāzret-i Ca' fer daħı dēdi ki ħiç gemiye bindüñ mi ol kimsene N94b- 3.

³²⁷⁶ İM99b- 1 dēdi belī girüp tırurun dēdi ki ħiç sen: K81b- 20 dēdi (21) girüp tırurım dēdi ki sen, N94b- 3 bindün dēdi pes öyle olsa.

³²⁷⁷ İM99b- 2 esdi mi: esüp N94b- 4.

recā munḳaṭı'ı oldı mı gemiden (4) ve³²⁷⁸ gemiciden³²⁷⁹ ol kimse dēdi ki belī³²⁸⁰ andan dēdi ki hıç (5) nefsuñı ve ḥāṭurıñı araduñ mı saña necāt vērür bir kimse (6) ihtimālin vērduñ mi ol kimse dēdi ki belī Ca'fer buyurdı ki imdi (7) ol dermānsuzlık vaḳtinde dermān ve³²⁸¹ helāklik vaḳtinde ḥalāş (8) ve necāt umduğuş kimse Ḥaḳ sübhānehu ve ta'ālā ḥazretidür ki³²⁸² ḳullarını (9) zarūret vaḳtlerinde ḥalāş eder³²⁸³ bir gün ḥalīfe Hārūnu'r-reşid (10) raḥmetu'llāhi ta'ālā 'aleyhi bir sahrāda gideriken bir ḥatun kişiyeye uğradı³²⁸⁴ (11) şordı ki sen ne ḳabīledensin ol ḥatun dēdi ki (12) Benī Ṭay ḳabīlesindenüm ḥalīfe dēdi ki ne māni' oldı saña (13) iy ḥatun ki³²⁸⁵ Ḥātım-i Ṭay gibi sen daḥı³²⁸⁶ eşḥıyādan olmaduş ḥatun (14) daḥı³²⁸⁷ 'ale'l-fevr ḥalīfeye cevāb dēdi³²⁸⁸ ki yā ḥalīfe ḥulefāya n'oldı ki (15) içlerinde senüñ gibi ḥalīfe ola dēdi ḥalīfeye bunun sür'atile bu cevābı [N95a] hoş (16) gelüp aña māl-ı 'azīm iḥsān ḳıldı³²⁸⁹ Süfyān bin 'Uyeyne bir gün ağladı (17) Yaḥyā bin Ekşem ḳatında idi dēdi ki yā Süfyān niçün³²⁹⁰ ağlarsın (18) Süfyān dēdi ki anuş için ağların ki aşḥāb-ı Resūl ile (19) muşāhibetden ayrıldum anlardan şonra sizüñ muşāhibetüñüz ile

³²⁷⁸ İM99b- 3 gemiden (4) ve: K'de yok.

³²⁷⁹ İM99b- 2 ol kimse dēdi ki (3) belī olmuşdur andan dēdi ki hıç recā munḳaṭı'ı oldı mı gemiden (4) ve gemiciden: ol daḥı belī olmuşdur dēdi ve ol maḥalde gemiden ve gemiciden recā munḳaṭı'ı (6) oldı mı N94b- 5.

³²⁸⁰ İM99b- 4 ol kimse dēdi ki belī: ol kimsene belī oldı dēdi N94b- 6.

³²⁸¹ İM99b- 7 ve: K'de yok.

³²⁸² İM99b- 8 Ḥaḳ sübhānehu ve ta'ālā ḥazretidür ki: Ḥaḳ ta'ālā ḥazretidür ki K82a- 6.

³²⁸³ İM99b- 4 andan ... (9) ḥalāş eder: pes ol maḥalde hıç kendi 'aḳlıñ ile (7) saña bir necāt vērür kimsene ihtimālin vērür kimsene bildüñ mi ol kimsene dēdi ki (8) belī Ca'fer buyurdı ki kim imdi saña ol dermānsızlık vaḳtinde ve helāksiz (9) deñecek maḥalde ḥalāş ve necāt vère dēdi ki Ḥaḳ sübhānehu ve ta'ālā idi (10) Ca'fer daḥı cevāb vērdi ki su'ālüñ cevābı budur ki cümle eşyādan nevmiz olduğuş (11) maḥalde Ḥaḳ sübhānehu ve ta'ālā ol belādan ḥalāş eder N94b- 6.

³²⁸⁴ İM99b- 9 bir gün ... (11) dēdi ki: bir gün Me'mün ḥalīfe (12) ve Hārūnu'r-reşid raḥmetu'llāhi 'aleyhümā bir sahrāda giderleridi bir yerde bir ḥatun kimseneye (13) düş oldılar su'āl eylediler ki sebeb nedür yalnız yürimege ve hem ne ḳabīledensin (14) dēdükde ḥatun cevāb vērdi ki N94b- 11.

³²⁸⁵ İM99b- 12 ne māni' oldı saña (13) iy ḥatun ki: saña ne māni' oldı ki N94b- 15.

³²⁸⁶ İM99b- 13 daḥı: K'de yok.

³²⁸⁷ İM99b- 14 daḥı/ ḥalīfeye: N'de yok.

³²⁸⁸ İM99b- 14 dēdi: vērdi N94b- 16.

³²⁸⁹ İM99b- 15 ḥalīfeye bunun sür'atile bu cevābı hoş (16) gelüp aña māl-ı 'azīm iḥsān ḳıldı: ḥalīfeye daḥı ol ḥatundan bu sür'atile cevābı [95a] istimā'ında hoş gelüp aña 'azīm māl N94b- 17.

³²⁹⁰ İM99b- 17 niçün: ne için K82a- 18.

[İM100a]

(1) mübtelâ oldum dēdi Yahyâ dahı fi'l-ḥāl³²⁹¹ cevāb vērüp dēdi aşḥāb-ı (2) Resūl'ün [K82b] muşāḥibeti senün muşāḥibetünden ziyādedür anıñıçün ki Resūl muşāḥibetinden (3) ayrıldığdan şonra³²⁹² senün ile muşāḥibet ve³²⁹³ mecāliset etmişlerdür dēdi (4) eyitdi yâ gulām şöyle zan ēderin³²⁹⁴ ki sulṭān olanlar saña muḥtāc olalar (5) ya' nī fi'l-ḥāl bu maḳūle cevāb vērduğiçiçün anuñ zekāvetine muṭṭali' (6) oldu bunu dēdi zirā³²⁹⁵ pādīşāh olanlar bu maḳūle olanuñ muşāḥibetin ṭaleb ēderler³²⁹⁶ (7) anıñıçün böyle dēdi bir kimse³²⁹⁷ ḥasta oldu anuñ³²⁹⁸ bir ḥatunı var idi ki (8) bēş erden arta ḳalmış idi³²⁹⁹ ḳocasınuñ başı ucına geçmiş ağlarıdı ve eydürdi ki (9) beni kime³³⁰⁰ ḳor gidersin ḥasta olan er dahı baş ḳaldurup³³⁰¹ dēmiş ki (10) seni kime ḳosam gerek³³⁰² yēdinci şaḳī olan ere ḳorın³³⁰³ giderin dēmiş (11) bir ḳocaya dēmişler ki seksen yaşında olan erün oğlı ṭoğar mı (12) dēmiş ki³³⁰⁴ yigirmi yaşında yigit ḳoñşısı olıcaḳ olur dēmiş (13) bir kimsenün dahı yanında oğlancuğı varımış ammā kendüye beñzemez imiş (14) [N95b] bir kimse görmüş bunu dēmiş bu oğlancuḳ³³⁰⁵ saña beñzemez ol kimse (15) laṭife

³²⁹¹ İM99b- 16 Süfyān bin 'Uyeyne ... [100a]: (1) fi'l-ḥāl: Süfyān bin 'Uyeyne (2) bir gün Yahyâ bin Ekşem ḳatında iken ağladı Yahyâ bin Ekşem su'āl eyledi ki (3) niçün ağlarsın dēdi ki aşḥāb-ı Resūl ile muşāḥibetde iken ayrılıp (4) sizün muşāḥibetünñüze dūş olduğuma ağlarum dēdi fi'l-ḥāl Yahyâ dahı N95a- 1.

³²⁹² İM100a- 2 anıñıçün ki Resūl muşāḥibetinden (3) ayrıldığdan şonra: ki anlar Ḥāzret-i Resūl'ün muşāḥibetinden ayrılıp N95a- 5.

³²⁹³ İM100a- 3 ve: K'de yok.

³²⁹⁴ İM100a- 4 ēderin: ēderüm N95a- 7.

³²⁹⁵ N95a- 9 bunu dēdi zirā: İM'de yok.

³²⁹⁶ İM100a- 6 ṭaleb ēderler: K82b- 7 ṭaleb ēderler hem, N95a- 10 tiz cevāb muşāḥibi ṭaleb ēderler.

³²⁹⁷ İM100a- 7 bir kimse: K82b- 7 bir kimse ittifaḳ, N95a- 10 ḡam ve ḡuşşa maḥallinde bir kimsene.

³²⁹⁸ N95a- 11 anuñ: İM'de yok.

³²⁹⁹ İM100a- 8 ḳalmış idi: ḳalmış N95a- 11.

³³⁰⁰ K82b- 9 kime: İM'de yok.

³³⁰¹ İM100a- 8 geçmiş ağlarıdı ... (10) ḳaldurup: geçüp teveccüh eyleyüp dēr imiş ki ben miskini kime ḳor gidersin dēyü (13) ḥasta dahı başını ḳaldırıp N95a- 12.

³³⁰² İM100a- 10 gerek.

³³⁰³ İM100a- 10 ḳorın: ḳoyup N95a- 14.

³³⁰⁴ İM100a- 11 seksen yaşında olan erün oğlı ṭoğar mı (12) dēmiş ki: iy baba seksen yaşında olsa anuñ oğlı doḡar mı fi' (16) ḥāl cevāb vērmiş ki N95a- 15.

³³⁰⁵ İM100a- 14 bir kimse görmüş bunu dēmiş bu oğlancuḳ: bir kimsene görüp dēmiş ki bu oğlancuḳ N95b- 1.

ihsân etsün demiş İbrâhîm-i Muğannî dağı (11) cevâb demiş ki³³²³ yâ emîrû'l-mü'minîn
 انما يحسن الله بك ya^c nî Allāhu (12) Ta^c ālā baña senüñ sebebünile ihsân eder demiş [N96a]
 bu söz halîfeye dağı³³²⁴ (13) hoş gelüp³³²⁵ yüz biñ aqçe başşış kılmış³³²⁶ Mütevekkil
 halîfe (14) Ebî'l-^c aynâ³³²⁷ demekile meşhûr bir şâ^c ire demiş ki yâ Ebâ'l-^c aynâ niçeye
 dek (15) halkı medh ve zem edersin Ebu'l-^c aynâ demiş ki³³²⁸ yâ halîfe mādām ki (16)
 anlar baña³³²⁹ ihsân ve isâ'et edeler ben dağı ihsân edeni medh (17) ve isâ'et edeni zem
 ederin demiş bir kimse varımış³³³⁰ zındıka (18) ile töhmet ederler imiş anı bir gün
 Hârûnu'r-reşîd halîfeye³³³¹ (19) getürmişler

[K83b]

demiş ki sen zındık mısın ol kimse³³³² demiş ki yok ben (2) namâz kılurın ve oruç
 tutarın halîfe demiş ki şimdi emr (3) ederin³³³³ seni darb ederler tâ³³³⁴ zındık olduğuna
 ikrâr (4) edesin ol kimse laîfe üslûbuyıla³³³⁵ demiş ki yâ halîfe senüñ (5) ^c ammuñ oğlı
 halîfe iken halkı darb ederidi³³³⁶ İslâm'a gelüp (6) şürûtn ikrâr edince³³³⁷ sen zındıklığa
 ikrâr edince darb mı (7) edersin dedi³³³⁸ halîfe hacîl olup anı terk eyledi³³³⁹ ^c Ömer ibn-i
 (8) Haţţân dërler bir kimse var idi³³⁴⁰ küçük ve mezmûm kimse idi³³⁴¹ (9) bir güzel

³³²³ İM100b- 11 cevâb demiş ki: demiş ki laîfe yüzünden N95b- 16.

³³²⁴ İM100b- 12 dağı: K'de yok.

³³²⁵ İM100b- 13 bu cevâbı hoş gelüp.

³³²⁶ İM100b- 13 başşış kılmış: K83a- 16 başşış kıldı, N96a- 1 ^c atâ etdi.

³³²⁷ İM100b- 13 Ebî'l-^c aynâ: Ebu'l-^c aynâ N96a- 2.

³³²⁸ N96a- 3 laîfe yüzünden demiş ki.

³³²⁹ İM100b- 16 anlar baña: N'de yok.

³³³⁰ İM100b- 17 varımış: N'de yok.

³³³¹ İM100b- 18 anı bir gün Hârûnu'r-reşîd halîfeye: bir gün (6) anı Hârûnu'r-reşîd'e N96a- 5.

³³³² K83b- 1 kimse: kişi N96a- 7.

³³³³ K83b- 3 ederin: ederim N96a- 8.

³³³⁴ K83b- 3 tâ: N'de yok.

³³³⁵ K83b- 4 ol kimse laîfe üslûbuyıla: ol kişi N96a- 9.

³³³⁶ K83b- 5 halkı darb ederidi: darb ederler (10) idi ki N96a- 9.

³³³⁷ N96a- 10 İslâm'a gelüp şürûtn ikrâr edince: İslâm gelüp (6) İslâm ikrâr edince K83b- 5.

³³³⁸ K83b- 6 zındıklığa ikrâr edince darb mı (7) edersin dedi: dögersin zındıklık (11) ikrâr edince N96a- 10.

³³³⁹ K83b- 7 halîfe hacîl olup anı terk eyledi: halîfe hacîl oldu ve şalıvêrdi N96a- 11.

³³⁴⁰ K83b- 7 ^c Ömer ibn-i (8) Haţţân dërler bir kimse var idi: ^c Ömer bin Haţţân (12) dërler bir kimsene var idi N96a- 11.

³³⁴¹ K83b- 8 küçük ve mezmûm kimse idi: ziyâde küçük ve mezmûm idi N96a- 12.

‘avreti vardı³³⁴² bir gün ol ‘avret ‘Ömer'e dedi ki (10) sen dağı ben dağı ehl-i cennetüz³³⁴³ ‘Ömer dedi ki nice hatun eyitdi (11) z̄irā ben³³⁴⁴ senünj gibi ere mübtelā oldum şabr ederim³³⁴⁵ sen benüm gibi (12) güzele rāst geldigine şükr edersin³³⁴⁶ şabr eden ve şükr eden dağı (13) cennet ehli olur dedi³³⁴⁷ [N96b] bir gün Ayās bin Mu‘āviye'ye ki (14) ezkiyādandur hem k̄ādīdur bir kimse dedi³³⁴⁸ ki yā Ayās eger ben ħurmā (15) yēsem beni ħarb eder misin Ayās dedi yok ol kimse³³⁴⁹ dedi ki (16) yā³³⁵⁰ eger ben kişniç yēsem etmek ile bağa ne lāzım olur³³⁵¹ Ayās dedi ki (17) nesne lāzım olmaz ve gērü ol kimse³³⁵² dedi ki yā eger ben³³⁵³ bir miğdār (18) şu içsem ne lāzım gelür Ayās dedi ki nesne lāzım gelmez ol (19) kimse dedi ki yā Ayās yā niçün ħurmā şarābın men‘ edersin³³⁵⁴ ol (20) ħod bu z̄ikr etdügüm nesnelerden mürekkebdür ol niçe ħarām olur³³⁵⁵ (21) Ayās dağı buğa³³⁵⁶ fi’l-ħāl cevāb vērüp dedi ki eger bir kimsene sağa bir avuç toprak³³⁵⁷

[K84a]

(1) atsa veca‘ ve elem vērür mi ol kimse³³⁵⁸ dedi ki yok ve gērü Ayās (2) dedi ki yā eger senünj üzerünje bir miğdār şu dökülse senünj (3) ‘uzvuğ şınar mı³³⁵⁹ dedi ki yok ve

³³⁴² K83b- 9 bir güzel ‘avreti vardı: anuğ bir güzel ‘avreti var idi N96a- 13.

³³⁴³ K83b- 9 bir gün ol ‘avret ‘Ömer'e dedi ki (10) sen dağı ben dağı ehl-i cennetüz: bir gün muşāhibet arasında laḫife yüzinden ‘Ömer'e (14) dedi ki sen ve ben ehl-i cennetüz N96a- 13.

³³⁴⁴ K83b- 11 ben: N’de yok.

³³⁴⁵ N96a- 15 ederim: edemez N83b- 11.

³³⁴⁶ N96a- 16 rāst geldigine şükr edersin: rāst geldünj şükr edesin K83b- 12.

³³⁴⁷ K83b- 12 şabr eden ve şükr eden dağı (13) cennet ehli olur dedi: imdi Ĥağ sübhānehu ve ta‘ālā şabr edeni ve şükr (17) edeni ehl-i cennet ederin dedi andan ötri dedim dedi N96a- 16.

³³⁴⁸ K83b- 14 hem k̄ādīdur bir kimse dedi: ve k̄ādīdur bir kimsene gelüp (2) su’āl etdi N96b- 1.

³³⁴⁹ K83b- 15 yēsem beni ħarb eder misin Ayās dedi yok ol kimse: yēsen bağa ħadd-i ħarb urur mısın Ayās (3) cevāb vērđi ki yok tekrār N96b- 2.

³³⁵⁰ K83b- 16 yā: N’de yok.

³³⁵¹ K83b- 16 olur: gelür N96b- 4.

³³⁵² K83b- 16 Ayās dedi ki (17) nesne lāzım olmaz ve gērü ol kimse: Ayās cevāb vērđi ki nesne lāzım gelmez yine o kimse N96b- 4.

³³⁵³ K83b- 17 ben: üzerine N96b- 5.

³³⁵⁴ K83b- 19 ħurmā şarābın men‘ edersin: şarābın men‘ edersin N96b- 6.

³³⁵⁵ K83b- 20 niçe ħarām olur: ve niçün ħarāmdur ve nice ħad urursın N96b- 7.

³³⁵⁶ K83b- 21 dağı buğa: N’de yok.

³³⁵⁷ N96b- 8 eger bir kimsene sağa bir avuç toprak: eger toprak ile K83b- 21.

³³⁵⁸ K84a- 1 kimse: kimsene N96b- 9.

dağı³³⁶⁰ dedi ki yâ eger toprak ile (4) suyu kırsalar dağı kerpiç etseler güneşde kurutsalar dağı (5) anuñıla senüñ başuñ ursalar niçe olur başuñ pārelenür mi (6) dedi ki belî imdi³³⁶¹ ol senüñ dedügün dağı bu vechile bir yere (7) gelüp güneşe karşı koyıcağ bir hāl dağı olur dedi bir kimse³³⁶² (8) Me'mün hālīfeye dedi ki hac etmek dilerin³³⁶³ hālīfe aña dedi ki (9) n'ola işte yol³³⁶⁴ ol kimse³³⁶⁵ dedi ki nafağam yokdur hālīfe (10) dedi ki öyleyise saña hac farz degül senden sākıt oldu dēr³³⁶⁶ (11) [N97a] ol kimse dedi ki yâ hālīfe ben saña fetvā şormağa gelmedüm (12) senden ihsān recā ede geldüm dedi bu söz hālīfeye hoş gelüp³³⁶⁷ (13) ihsān kıldı Hārūnu'r-reşid bir vaqt³³⁶⁸ bir oğumuş (14) ehl-i ma'rifet cāriye ile muşāhibet³³⁶⁹ etmek diledi hālīfe dedi ki (15) yâ cāriye³³⁷⁰ arduñ dön cāriye cevāb vèrdi dedi ki³³⁷¹ قال الله (16) تعالى فأتوهن من حيث امركم الله [II- 222] ya' nî hatunlara varuñ³³⁷² (17) Allāhu Ta'ālā emr eyledügi mevzi' den hālīfe dedi ki قال الله (18) تعالى نساكنكم حرث لكم فأتوا حرثكم أنا شاتم [II- 223] ya' nî sizüñ (19) nisāñuz sizüñ ekiniñüzdür ekiniñüze varuñ ne keyfiyyet ile³³⁷³ (20) dilerisenüz cāriye eyitdi³³⁷⁴ yâ hālīfe وأتوا البيوت من ابوابها [II- 189] (21) ya' nî evlere varuñ³³⁷⁵ kapularından ya' nî Allāhu Ta'ālā emr eyledügi

³³⁵⁹ K84a- 1 ve gèrü ... (3) şınar mı: yāhūd ol toprağı (10) şuyıla kırsadırup atsa ve veca' taşıl olur N96b-9.

³³⁶⁰ K84a- 3 dağı: yine N96b- 10.

³³⁶¹ K84a- 3 yâ ... (6) imdi: ol çamurı kerpiç edüp güneşde bir iki gün koyup (12) ba' dehu başuñ urup veca' olur mı dedi ki başımı pāreler idi N96b- 11.

³³⁶² K84a- 7 bir hāl dağı olur dedi bir kimse: evvelki hālinden çıkup aħir hāle döner dedi bir kimsene N96b- 14.

³³⁶³ K84a- 8 dedi ki hac etmek dilerin: gelüp dedi ki yâ hālīfe hac etmek dilerim N96b- 15.

³³⁶⁴ K84a- 8 hālīfe dedi ki (9) n'ola işte yol: hālīfe aña dedi ki işte (16) yol N96b- 15.

³³⁶⁵ K84a- 9 kimse: kimsene N96b- 16.

³³⁶⁶ K84a- 10 öyleyise saña hac farz degül senden sākıt oldu dēr: hac saña farz (17) degil sākıtdur zīrā hac eden kimseye nafağa lāzımdur öyle [97a] deyince N96b- 16.

³³⁶⁷ N97a- 2 bu söz hālīfeye hoş gelüp: hālīfeye hoş geldi K84a- 12.

³³⁶⁸ K84a- 13 vaqt: vaqtden N97a- 3.

³³⁶⁹ K84a- 14 muşāhibet: mükāleme N97a- 3.

³³⁷⁰ K84a- 15 yâ cāriye: N'de yok.

³³⁷¹ K84a- 15 cevāb vèrdi dedi ki: cevāb vèrdi ki N97a- 4.

³³⁷² K84a- 16 varuñ: varıñ N97a- 5.

³³⁷³ K84a- 19 nisāñuz sizüñ ekiniñüzdür ekiniñüze varuñ ne keyfiyyet ile: sizüñ nisāñuz ekiniñüzdür varuñ ne tarik ile N97a- 7.

³³⁷⁴ K84a- 20 eyitdi: dedi N97a- 8.

³³⁷⁵ K84a- 21 varuñ: varıñ N97a- 9.

[K84b]

(1) yoldan varuñ dëmek olur apularından ya[ ] n  All h'uuñ emri (2) budur³³⁷⁶ bir g n bir c riyesiyle H r nu'r-re id cim [ ] a d  tdi (3) ol c riye ol zam nda ayz g r p ururud ³³⁷⁷ zar fet (4) ve le fet  sl b y la kend n n  lin ve    zrin bey n eyledi³³⁷⁸ (5) d di ki ar  tur ya[ ] n  tenn r a dı b yle d mek ile ayzdan (6) kin yet³³⁷⁹ eyledi al fe daı d di ki il e vmeni (7) سئوي الى جبل يعصمني من الماء ya[ ] n  aıma ıgınurun³³⁸⁰ beni aqlar udan c riye d di ki (8) y  al fe لا عاصم اليوم من امر الله ya[ ] n  All hu Ta' l 'nuñ (9) emrinden bug n kimse   i met ve ıfz bulmaz d mek olur Man ur al fe (10)  m ehline d mi  ki y  ehl-i  m amd  tmez misiz ki biz³³⁸¹ sizlere (11) v l  ve  kim olalı  ' n errinden urtulduñuz  m ehlinden (12) [N97b] bir dil ehli kimse³³⁸² cev b v rmi  ki y  al fe All hu Ta' l  azretleri³³⁸³ (13) ziy de   adild r biz m  zerim ze sizi ve  ' n  cem  eylemez sizleri (14) v rd gi y ter d di amm  Man ur bu kelim tdan³³⁸⁴ rencide olup (15) ol kimseneyi bir bah ne ile atlı  tmi ³³⁸⁵ bir sa  kimse bir sult anuñ³³⁸⁶ (16) apusunda bir   alim-i faih kimseye bir mes'eleden su'al  tmi  ol³³⁸⁷ (17) faih d mi  ki bu su'al ol maal mid r ba' zı d mi  ki³³⁸⁸ y  bu faih maal mid r (18) ba' z-ı  deb dan bir kimseyi³³⁸⁹ Mu' tazz al fe oqlancu iken aa oca (19) ılmı lar ol g n ki oca gelmi  d mi  ki bu g n ne ile³³⁹⁰ ibtid  edel m (20) Mu' tazz d mi  ki y  oca انصرافاً

³³⁷⁶ K84b- 1 d mek olur apularından ya[ ] n  All h'uuñ emri (2) budur: N'de yok.

³³⁷⁷ K84b- 3 ol c riye ol zam nda ayz g r p ururud : c riye ayz g rmi di N97a- 10.

³³⁷⁸ K84b- 4 le fet  sl b y la kend n n  lin ve    zrin bey n eyledi: le fetile kend   lin ve    zrin bey n  tdi N97a- 11.

³³⁷⁹ K84b- 6 kin yet: kin ye N97a- 12.

³³⁸⁰ K84b- 7 ıgınurun: ıgınıram N97a- 13.

³³⁸¹ N97a- 16 All h ki biz.

³³⁸² K84b- 12 bir dil ehli kimse: bir ehl-i dil kimsene N97b- 1.

³³⁸³ K84b- 12 azretleri: azreti N97b- 1.

³³⁸⁴ K84b- 14 amm  Man ur bu kelim tdan: Man ur bu kelim tından N97b- 3.

³³⁸⁵ K84b- 15 ol kimseneyi bir bah ne ile atlı  tmi : air ol kimseyi bir bah ne ile atlı  tdi N97b- 3.

³³⁸⁶ K84b- 15 sult anuñ: sult n N97b- 3.

³³⁸⁷ K84b- 16 ol: N'de yok.

³³⁸⁸ N97b- 5 daı d mi  ki.

³³⁸⁹ K84b- 18 kimseyi: kimsene N97b- 6.

³³⁹⁰ K84b- 19 ne ile: neyle N97b- 7.

ya' nī geldüğün yere gèrü dönme (21) ile³³⁹¹ demiş Mütevekkil hālīfe bir gün bir serçeye oğ atmış ura

[K85a]

(1) mamış İbn-i Hāmdūn dèrler bir hādimi demiş³³⁹² احسنت يا خليفة (2) ya' nī ihsān ètdün³³⁹³ yā hālīfe demiş hālīfe demiş ki³³⁹⁴ niçe aḥsent demiş³³⁹⁵ ki (3) serçeye göre ihsān ètdün³³⁹⁶ bir kimseye bir kimsene demiş ki ne (4) vaḳtden berü zinā kılmadı³³⁹⁷ demiş ki senün kızuñ öleli ' uḳalā (5) demişlerdür³³⁹⁸ ki بلطف الكلام يخدم الكرام ya' nī luṭf-ı kelāmıla (6) kerīmler aldanur ve daḫı demişlerdür ki rıfḳ gibi laṭīf nesne (7) olmaz rıfḳıla yılan ininden çıkar demişler Ebu'l-ḥasan-ı Tenūhī (8) demiş ki rıfḳ yümndür ve bereketdür ḳuluñ ḫayrlusı şādıḳıdır (9) bu daḫı³³⁹⁹ kelimātındandır ki laṭīfe ve ḫorata çoḳlıḡı ' adāvetler³⁴⁰⁰ (10) miftāḫıdır ve toḡrı söz ḫayr ve ihsāndur ve yalan [N98a] kelām (11) şāḫibini cehenneme sürer ve Aşma' ī demişdür³⁴⁰¹ ki aḫmaḳ kimsenün (12) ' alāmeti oldur ki tamāmca kelāmı istimā' èdüp fehm ètmedin³⁴⁰² sür' atile (13) cevāb vèrmekdür ḫakīm Aristo demişdür ki sür' at üzre³⁴⁰³ (14) cevāb vèrmek ḳişiñün ayaḡın ṭapırındurur İbrāḫīm bin Edhem ḫazreti³⁴⁰⁴ (15) dèdi ki baña ḫaber vèr senün aḫvālününden³⁴⁰⁵ niçe mu' āmele üzresin (16) ben dèdüm³⁴⁰⁶ ki ḳaçan elüme rızḳ girse yèrin ve girmese³⁴⁰⁷ şabr (17) èderin İbrāḫīm bin³⁴⁰⁸ Edhem dèdi ki bu mu' āmeleyi Belḫ

³³⁹¹ K84b- 20 geldüğün yere gèrü dönme (21) ile: gèrü geldüğün yere dönme ile N97b- 8.

³³⁹² K85a- 1 İbn-i Hāmdūn dèrler bir hādimi demiş: İbn-i Hāmdūn ve bir hādım N97b- 9.

³³⁹³ K85a- 2 ètdün: ètdiñ N97b- 10.

³³⁹⁴ N97b- 10 hālīfe demiş ki: K'de yok.

³³⁹⁵ K85a- 2 demiş: demişler N97b- 11.

³³⁹⁶ K85a- 3 ètdün: ètdiñ N97b- 11.

³³⁹⁷ K85a- 3 ne (4) vaḳtden berü zinā kılmadı: ne vaḳtden beri zinā kılmadıñ N97b- 12.

³³⁹⁸ K85a- 5 demişlerdür: demişler N97b- 12.

³³⁹⁹ K85a- 8 ḳuluñ ḫayrlusı şādıḳıdır (9) bu daḫı: ḳuluñ ḫayrlusı ziyāde şādıḳıdır ve bu daḫı N97b- 16.

³⁴⁰⁰ K85a- 9 ' adāvetler: ' adāvet N97b- 17.

³⁴⁰¹ K85a- 11 demişdür: demiş N98a- 1.

³⁴⁰² K85a- 12 ètmedin: ètmeden N98a- 2.

³⁴⁰³ K85a- 13 ḫakīm Aristo demişdür ki sür' at üzre: ḫakīm (3) Aristo demiş ki sür' at ile N98a- 2.

³⁴⁰⁴ N98a- 4 İbrāḫīm bin Edhem ḫazreti raḫmetu'llāhi ta' ālā.

³⁴⁰⁵ K85a- 15 dèdi ki baña ḫaber vèr senün aḫvālününden: dèdi baña ḫaber vèr senün aḫvālününden N98a- 4.

³⁴⁰⁶ K85a- 16 ben dèdüm: dèdim N98a- 5.

³⁴⁰⁷ K85a- 16 girmese: girmezise N98a- 6.

şehriniñ (18) kelbleri daħı eder³⁴⁰⁹ ellerine giricek yêr girmeyicek şabr eder³⁴¹⁰ ben (19) dëdüm ki yâ İbrâhîm³⁴¹¹ yâ senüñ mu‘âmeleñ nicedür dëdi ki kaçan³⁴¹² benüm elüme (20) rızķ girse ben nefsumden faķîr olanları ihtiyâr olanları³⁴¹³ ihtiyâr ëdüp (21) taķdîm ëderin³⁴¹⁴ anlara işâr ëderin kaçan elüme girmese

[K85b]

(1) Allâhu Ta‘âlâ hazretine şükr ëderin³⁴¹⁵ dëdi bir kimse bir³⁴¹⁶ sefîhe (2) baş-ı kelâm ëtse ‘adüya kılıç vërme³⁴¹⁷ gibidür ba‘z-ı hükemâya (3) dëmişler ki nedür ol nesnelere ki hem nâtiķ olalar³⁴¹⁸ hem sâkit dëdiler ki (4) ol dilsüzlerdür ‘âķil olanlara haber vërür³⁴¹⁹ ke‘ennehu söylerler ammâ zâhir (5) de sâkitlerdür daħı ol ‘ibret alacaķ va‘z u naşîhat alacaķ (6) nesnelerdür zâhir egerçe sâkitlerdür ve³⁴²⁰ belî ma‘nâdan ‘âķil olanlara (7) söylerler bir hâkîme dëmişler ki niçün ‘aşâ getürürsin pîr degülsin³⁴²¹ (8) ve marîz degülsin dëdi³⁴²² anıñiçün getürürin ki baña³⁴²³ müsâfir olduğum (9) aņdura³⁴²⁴ ‘âķil olan kimse kendüyi bu dünyâda müsâfir bilür (10) dâyim müsâfir bilür³⁴²⁵ dâyim müsâfir olduğın zıkr ëdüp aña göre (11) ‘amel eder³⁴²⁶ ümîzdür ki [N98b] Haķ Ta‘âlâ hazreti

³⁴⁰⁸ N98a- 6 bin: K’de yok.

³⁴⁰⁹ K85a- 18 eder: N’de yok.

³⁴¹⁰ K85a- 18 ellerine giricek yêr girmeyicek şabr eder: ellerine giricek yêrler girmeyince şabr ederler N98a- 7.

³⁴¹¹ K85a- 19 ben dëdüm ki yâ İbrâhîm: ben dëdim ki N97a- 8.

³⁴¹² N98a- 8 kaçan ki.

³⁴¹³ K85a- 20 ihtiyâr olanları: N’de yok.

³⁴¹⁴ K85a- 21 ëderin: ëderem N98a- 9.

³⁴¹⁵ K85b- 1 Allâhu Ta‘âlâ hazretine şükr ëderin: Allâhu Ta‘âlâ’ya şükr ëderüm N98a- 10.

³⁴¹⁶ N98a- 10 bir: K’de yok.

³⁴¹⁷ K85b- 2 vërme: vërmek N98a- 11.

³⁴¹⁸ K85b- 3 olalar: ola N98a- 12.

³⁴¹⁹ K85b- 4 vërür: vëürler N98a- 13.

³⁴²⁰ K85b- 5 daħı ol ‘ibret alacaķ va‘z u naşîhat alacaķ (6) nesnelerdür zâhir egerçe sâkitlerdür ve: N’de yok.

³⁴²¹ K85b- 7 degülsin: N’de yok.

³⁴²² N98a- 15 dëdi ki.

³⁴²³ K85b- 8 getürürin ki baña: getürürüm ki N98a- 15.

³⁴²⁴ K85b- 9 aņdura: aņdıra N- 98a- 16.

³⁴²⁵ K85b- 10 dâyim müsâfir bilür: N’de yok.

³⁴²⁶ K85b- 11 eder: ëde N98a- 17.

cümle mü'minler ile başiretimüz³⁴²⁷ (12) gözün açup gâfletten mütenebbih eyleye rızasına³⁴²⁸ muvâfiğ 'amel (13) üzre kıla âmin yâ rabbe'l-'âlemîn **on toktuzuncı ravza** (14) **hayâ etmekdedür ve sükütdadur**³⁴²⁹ **ve halkdan 'uzlet edüp vahdetde** (15) **dür ve halkıla ihtilâtdadur**³⁴³⁰ Hazret-i Resûlu'llâh şallâ'llâhu (16) 'aleyhi ve sellemden rivâyet olunur ki buyurmuşlar لكل شئى خلق (17) وخلق الإسلام الحياء ya' nî her dîn için bir hulk vardır (18) dîn-i İslâm'ın hulkı hayâ etmekdür ve dağı buyurmuşlardur ki³⁴³¹ الحياء (19) شعبة من الإيمان ya' nî hayâ imândan bir budaktadır Hazret-i 'Alî (20) rağıya'llâhu 'anhu buyurmuşlar ki bir kimse hayâ libâsın geyse nâs (21) anuğ 'aybın görmeye bir A' râbî 'âkil demiş ki ol yüzün keremi

[K86a]

(1) zâyil olmaz mâdâm ki anuğ³⁴³² hayâsı gâlib ola ve bir budagun (2) tâzeligi zâyil olmaz mâdâm ki kabuğı üstinde ola 'uqalâ demişler (3) dür³⁴³³ ki الوجه المصون بالحياء (4) ya' nî şol yüz ki hayâ ile maḥfûz ola şol cevher gibidür ki (5) bir zarf içinde gizlü ola³⁴³⁴ Hazret-i İmâm-ı Şâfi'î rahmetu'llâhi ta'âlâ³⁴³⁵ (6) eydür Hazret-i İmâm-ı Ebû Ḥanîfe'nün rahmetu'llâhi³⁴³⁶ kabrin ziyâret (7) eyledüm Bağdâd'da şabâḥ namâzın anda kıldum kabır katında besmeleyi (8) cehrile oğımak ve şabâḥ namâzında kunût oğımak mezzebüm (9) iken terk eyledüm İmâm-ı Ebû Ḥanîfe hazretlerinden hayâ edüben (10) dër³⁴³⁷ Rebî'c rivâyet [N99a] eder İmâm-ı Şâfi'î

³⁴²⁷ K85b- 11 Hağ Ta'âlâ hazreti cümle mü'minler ile başiretimüz: Allâhu Ta'âlâ cümle mü'mine başiret N98b- 1.

³⁴²⁸ N98b- 2 ve rızasına.

³⁴²⁹ K85b- 14 hayâ etmekdedür ve sükütdadur: hayâ etmekde ve sükütda N98b- 3.

³⁴³⁰ K85b- 14 vahdetde (15) dür ve halkıla ihtilâtdadur: vahdetde ve halkıla ihtilâtdadur N98b- 4.

³⁴³¹ K85b- 18 dîn-i İslâm'ın hulkı hayâ etmekdür ve dağı buyurmuşlardur ki: dîn-i İslâm'ın hulkı hayâdur ve dağı buyurmuşlar ki N98b- 7.

³⁴³² K86a- 1 anuğ: N'de yok.

³⁴³³ K86a- 2 demişler (3) dür: demişler N98b- 12.

³⁴³⁴ K86a- 5 gizlü ola: gizlüdür N98b- 13.

³⁴³⁵ K86a- 5 rahmetu'llâhi ta'âlâ: rahmetu'llâhi 'aleyh N98b- 14.

³⁴³⁶ K86a- 6 rahmetu'llâhi: rahmetu'llâhi 'aleyh N98b- 14.

³⁴³⁷ K86a- 10 dër: dedi N98b- 17.

Bağdād'a girdükçe³⁴³⁸ elbetde (11) İmām-ı Ebū Ḥanīfe'yi ziyāret ederidi qabrine yayaq varurıdı³⁴³⁹ (12) ve du'ā kılıurıdı andan şonra hācetin qazā ederidi Ristaṭalis (13) den³⁴⁴⁰ rivāyet olunur dēmiş ki bir kimse ki ḥalkdan istiḥyā (14) ēde ve kendü nefsinen istiḥyā ētmeye kendü nefsinüñ (15) qatında qadri olmamiş olur³⁴⁴¹ Vehb'den mervīdür buyur (16) mişlar ki bir şabīde ki iki ḥulq ola biri ḥayā ve biri daḥı (17) kendü³⁴⁴² akrānı oqlancuqlardan 'uzlet ēdüp anlar ile³⁴⁴³ iñen (18) qarışık olmamaq ol şabīnün rüşdine³⁴⁴⁴ delālet eder (19) Ḥazret-i 'Alī raḍıya'llāhu 'anhu buyurmuşlar ki ḥayr 'ameli işlemeye (20) riya için ve terk daḥı eylemeye ḥayā ēdüp³⁴⁴⁵ Ḥazret-i Resūl'den (21) şallā'llāhu 'aleyhi ve sellem³⁴⁴⁶ rivāyet olunur buyurmuşlar ki Allāhu Ta'ālā

[K86b]

(1) raḥmet eylesün ol kimseye ki lisānınuñ fazlıñ ve ziyādesin (2) daḥı bezl eyleye Ḥazret-i 'Alī raḍıya'llāhu 'anhu buyurmuşlardur ki (3) qaçan³⁴⁴⁷ bir kimsenün 'aqlı tamām olsa kelāmı az olur ve dēmişlerdür ki (4) lafzı çok olanuñ³⁴⁴⁸ ḥaṭāsı ve ğalaṭı çok olur Neḥa'ī eydür (5) nāsı helāk ētmez illā zāyid³⁴⁴⁹ söz ve ziyāde māl u heybet 'ābid (6) eydür bize³⁴⁵⁰ 'azizlerimizden erişmişdür³⁴⁵¹ ki ḥikmet on cüzdür (7) toquzu

³⁴³⁸ K86a- 10 İmām-ı Şāfi'ī Bağdād'a girdükçe İmām-ı Şāfi'ī raḥmetu'llāhi 'aleyh Bağdād'a girdükçe N99a- 1.

³⁴³⁹ K86a- 11 İmām-ı Ebū Ḥanīfe'yi ziyāret ederidi qabrine yayaq varurıdı: İmām-ı Ebū Ḥanīfe'yi ziyāret ēdüp qabrine yayaq varurıdı N99a- 2.

³⁴⁴⁰ K86a- 12 Ristaṭalis (13) den: Aristāṭalis'den N99a- 3.

³⁴⁴¹ K86a- 13 ḥalkdan istiḥyā (14) ēde ve kendü nefsinen istiḥyā ētmeye kendü nefsinüñ (15) qatında qadri olmamiş olur: ḥalkdan (4) ve kendüden yuqarı adamdan ḥayā ēde ve kendü nefsinen ḥayā ētmeye kendü (5) nefsinin qatında qadri olmaya N99a- 3.

³⁴⁴² K86a- 17 kendü: N'de yok.

³⁴⁴³ K86a- 17 anlar ile: anlarla N99a- 7.

³⁴⁴⁴ K86a- 18 ol şabīnün rüşdine: gerek şabī eger böyle olur ise rüşdine N99a- 7.

³⁴⁴⁵ K86a- 20 ēdüp: ēdüben N99a- 9.

³⁴⁴⁶ K86a- 20 Ḥazret-i Resūl'den (21) şallā'llāhu 'aleyhi ve sellem: Ḥazret-i Resūl'llāh'dan N99a- 9.

³⁴⁴⁷ K86b- 2 buyurmuşlardur ki (3) qaçan: buyurmuşlar ki N99a- 11.

³⁴⁴⁸ K86b- 3 ve dēmişlerdür ki (4) lafzı çok olanuñ: ve daḥı dēmişler ki kelāmı çoğ olanuñ N99a- 12.

³⁴⁴⁹ K86b- 5 zāyid: ziyāde N99a- 13.

³⁴⁵⁰ K86b- 6 bize: N'de yok.

³⁴⁵¹ K86b- 6 erişmişdür: eşidün N99a- 14.

sükūtdadır onuncısı halkdan ‘uzlet étmekdedür³⁴⁵² (8) Hâzret-i Loḳmân ‘aleyhi’s-selâm eydür iy oḡlancuḡum kaçan nâs (9) hûsn-i kelâmlar ile³⁴⁵³ tefahhūr eylese sen sükūtıla tefahhūr eyle ve ‘uḳalâ (10) demişlerdür ki sükūt ‘âḳilün zînetidür ve câhilün perdesidür³⁴⁵⁴ (11) [N99b] anuḡ sebebiyle cehli zâhir olmaz bir kimse İmâm-ı Ebū Yūsuf (12) hâzretleri meclisine varur gelüridi³⁴⁵⁵ ammâ sükūt üzre olurıdı³⁴⁵⁶ (13) bir gün bir kimseye imâm hâzreti³⁴⁵⁷ dedi ki iy kişi niçün söylemez (14) sin ve bir mes’eleden su’âl kılmazsın ol kimse daḡı dedi ki (15) iy imâm baḡa haber vër³⁴⁵⁸ imdi şâyim olan ne vaḳt şavmın açsun (16) imâm buyurdı ki kaçan şems ġaybet éde ol³⁴⁵⁹ kimse dedi ki eger (17) şems ġaybet étmezise gece nişfina dek³⁴⁶⁰ niçe eylesün imâm hâzreti (18) daḡı³⁴⁶¹ tebessüm eyledi ve şâ’ir Ḥarîr’ün beytin oḳudı şî’r³⁴⁶² وفي الصمت (19) ya’ni sâkit olmaḡda (20) zînet vardur hay için ammâ kişinün ‘aḳlı meydânı söylemekdür (21) söylemek ile³⁴⁶³ zâhir olur ve dedi ki ما دل على الاحوال كالأقوال

[K87a]

(1) ya’ni delâlet étmedi aḡvâl üzre aḳvâl gibi nesne söz (2) elbetde kişinün³⁴⁶⁴ hâline delâlet éder Hâzret-i ‘Āyişe (3) raḡıya’llâhu ‘anhâ rivâyet kıılır ḡadîs-i merfû’ üslûbınca buyurmışlar ki (4) âdem oḡlından³⁴⁶⁵ bir ta’accüb kıılırın iki tarafından iki

³⁴⁵² K86b- 7 toḡuzı sükūtdadır onuncısı halkdan ‘uzlet étmekdedür: toḡuzı sükūtda onuncısı halkdan ‘uzletdedür N99a- 15.

³⁴⁵³ K86b- 8 kaçan nâs (9) hûsn-i kelâmlar ile: kaçan el hûsn-i kelâmlarıla N99a- 16.

³⁴⁵⁴ K86b- 10 sükūt ‘âḳilün zînetidür ve câhilün perdesidür: sükūt ‘âḳilün zînetidür ve câhilün perdesidür N99a- 17.

³⁴⁵⁵ K86b- 12 İmâm-ı Ebū Yūsuf (12) hâzretleri meclisine varur gelüridi: İmâm-ı Ebū Yūsuf raḡmetu’llâhi ‘aleyhi (2) meclisine her-ḡâḡ gelür idi N99b- 1.

³⁴⁵⁶ K86b- 12 ammâ sükūt üzre olurıdı: ammâ sükūt üzre idi N99b- 2.

³⁴⁵⁷ K86b- 13 hâzreti: hâzretleri N99b- 3.

³⁴⁵⁸ K86b- 14 su’âl kılmazsın ol kimse daḡı dedi ki (15) iy imâm baḡa haber vër: su’âl daḡı kılmazsın ol kimse dedi ki imdi yâ imâm haber vër ki N99b- 4.

³⁴⁵⁹ K86b- 16 ol: o N99b- 5.

³⁴⁶⁰ K86b- 17 dek: N’de yok.

³⁴⁶¹ K86b- 18 daḡı: N’de yok.

³⁴⁶² K86b- 18 şâ’ir Ḥarîr’ün beytin oḳudı şî’r: şâ’ir Ḥarîr’ün beytin oḳudı beyt N99b- 7.

³⁴⁶³ K86b- 21 söylemek ile: söylemekile N99b- 9.

³⁴⁶⁴ K87a- 2 kişinün: kişiniḡ N99b- 11.

³⁴⁶⁵ K87a- 4 oḡlından: oḡlanından N99b- 12.

melek ola (5) lisānı ol meleklerūñ qalemi ola ve ağızı şuyı mürekkepleri ola (6) ne keyfiyyet ile mā-lā-ya‘nī söz söyler³⁴⁶⁶ Hāzret-i Loqmān ‘aleyhi’(7) s-selām eydür her şeyūñ bir delīli vardır ‘aqluñ delīli tefekkür (8) étmekdür ve tefekkür étmeklik delīli sükūt ehli olmaqdır Hāzret-i (9) Yūnus peygamber ‘aleyhi’s-şalātu ve’s-selām³⁴⁶⁷ qaçan balıq qarnından çıqdı (10) sükūtı çok kılırudı dediler ki [N100a] niçün söylemezsin dedi ki (11) beni balıq qarnında çok söylemek kıldı ‘uqalā demişler³⁴⁶⁸ ki her (12) şabāh ve her aḥşam dil a‘zāya lisān-ı hālile eydür ki nedür hālīñüz (13) a‘zā daḥı cevāb verüp der ki eyyüz ḥayrıluyuz³⁴⁶⁹ eger sen (14) bizi kendü³⁴⁷⁰ hālīmüze qorsañ ekşer fesād dilden şadır olur (15) sükūt eden peşimān olmaz Fisagors ḥakīm demiş ki ḥayvānāta (16) ekşer āfāt sözi olmaduğıyüñdür ammā insāna ekşer fesād (17) kelāmdan ‘arız olur gerü Fisagos ḥakīmden rivāyetdür³⁴⁷¹ (18) demiş ki ‘ākile lāyık olur³⁴⁷² ki kelām ne vaqt ḥasendür ne vaqt (19) sükūt ḥasendür³⁴⁷³ farq eyleye bir ḥakīm ‘ākil daḥı demişdür³⁴⁷⁴ qaçan (20) bir kelām seni ‘acebe getürse ol vaqt sākıt ol ve qaçan seni (21) sükūt³⁴⁷⁵ ‘acebe getürse ol vaqt sākıt olma³⁴⁷⁶ söyle demişlerdür ki

[K87b]

(1) kelām kişinūñ qaydı ve bendi elindedür³⁴⁷⁷ qaçan söylese (2) kendüsi ol kelāmūñ qaydı ve bendi elinde olur³⁴⁷⁸ Hāzret-i (3) ‘Alī raḍıya’llāhu ‘anhu buyurmuş³⁴⁷⁹ ki keşret-

³⁴⁶⁶ K87a-5 lisānı ol meleklerūñ qalemi ola ve ağızı şuyı mürekkepleri ola (6) ne keyfiyyet ile mā-lā-ya‘nī söz söyler: lisānı ol meleklerūñ (14) qalemi ve ağızı şuyı mürekkebi ola ne keyfiyyetile mā-lā-ya‘nī söz söyler N99b- 13.

³⁴⁶⁷ K87a- 8 Hāzret-i (9) Yūnus peygamber ‘aleyhi’s-şalātu ve’s-selām: Hāzret-i Yūnus (17) ‘aleyhi’s-selām N99b- 17.

³⁴⁶⁸ K87a- 11 demişler: demişlerdür N100a- 2.

³⁴⁶⁹ K87a- 13 eyyüz ḥayrıluyuz: eyü ve ḥayr ileyüz N100a- 3.

³⁴⁷⁰ K87a- 14 kendü: kendi N100a- 4.

³⁴⁷¹ K87a- 16 ekşer fesād (17) kelāmdan ‘arız olur gerü Fisagors ḥakīmden rivāyetdür: ekşer fesād kelāmından ‘arız olur (7) gerü andan mervīdür N100a- 6.

³⁴⁷² K87a- 18 olur: oldur N100a- 7.

³⁴⁷³ K87a- 18 kelām ne vaqt ḥasendür ne vaqt (19) sükūt ḥasendür: kelām ne vaqt sükūt (8) ne vaqt ḥasendür N100a- 7.

³⁴⁷⁴ K87a- 19 daḥı demişdür: demiş ki N100a- 8.

³⁴⁷⁵ K87a- 20 seni (21) sükūt: sükūt seni N100a- 9.

³⁴⁷⁶ K87a- 21 sākıt olma: N’de yok.

³⁴⁷⁷ K87b- 1 kelām kişinūñ qaydı ve bendi elindedür: kelām kişinūñ qaydı u bendi elindedür N100a- 10.

i sükūtila kişiye heybet (4) olur ve gērū³⁴⁸⁰ buyurmuşlardır ki hayr yokdur hikmet sözünden (5) sâkit olmakda nitekim hayr yokdur cehlile sözde Evzâ'î katında (6) cem' olup halk söz söyleşürleridi içlerinden bir A' rābī sâkit (7) olmuş³⁴⁸¹ diñleridi aña dēdiler niçün söylemezsin A' rābī dēdi ki (8) kişiye haz kulağındadır ammā dilinde olan haz ğayr³⁴⁸² için (9) dūr Evzâ'î bunun sözün kabūl ēdüp taḥsīn kıldı (10) Neḥa'î [N100b] ba' z-ı ehl-i ' ilm ile³⁴⁸³ kelimāt ēderleridi ' Urve bile idi sükūt (11) kılırdı dēdiler ki³⁴⁸⁴ yā ' Urve sen daḥı bildüğün³⁴⁸⁵ ' ilmden haber vēr (12) eyitdi ki qorqarın qalbüm sizün ictimā' uñuz ile³⁴⁸⁶ riyāsete meyl (13) eyleye Aḥnefe dēmişler ki halk içinde ne sebep ile³⁴⁸⁷ ulu olduñ (14) dēdi ki eger şovuk şuyı ' ayb ētseler içmez idüm³⁴⁸⁸ ya' nī halk (15) ' ayb dēdüğün³⁴⁸⁹ terk ētmekile ululuğa ērişdüm dēmek olur (16) Rebī' bin el-Ḥuṣeym dēmiş ki fiḫ ' ilmin öğrenün³⁴⁹⁰ şonra ' uzlet (17) ēdüp ve ' ibādet ēdün³⁴⁹¹ Ḥasan ḥacca gitmek istedi Şābit-i (18) Bünānī ki tābi' indendür ki anı taleb eyledi bile muşāhibet (19) ētmekde³⁴⁹² Şābit dēdi ki yā Ḥasan qo bizi Allāhu Ta' ālā sırrıyla³⁴⁹³ ma' išet (20) kılalum qorqarum ki muşāhibet şerre ērgüre fitne ola Fuḍayl (21) dēmişdür ki bir kimse ki³⁴⁹⁴ vaḥdetden vaḥset kılıp nāsıla

³⁴⁷⁸ K87b- 2 kendüsi ol kelāmuñ qaydı ve bendi elinde olur: anı ḥalāş ēdüp kelāmuñ qayd u bendi eline girür N100a- 11.

³⁴⁷⁹ K87b- 3 buyurmuş: buyurmuşlar N100a- 12.

³⁴⁸⁰ K87b- 4 gērū: yine N100a- 12.

³⁴⁸¹ K87b- 7 olmuş: olup N100a- 15.

³⁴⁸² K87b- 8 ğayr: ğayrı N100a- 16.

³⁴⁸³ K87b- 10 ba' z-ı ehl-i ' ilm ile: ba' z-ı ' ulemāya N100b- 1.

³⁴⁸⁴ N100b- 1 aña dēdiler ki.

³⁴⁸⁵ K87b- 11 bildüğün: bildigün N100b- 2.

³⁴⁸⁶ K87b- 12 eyitdi ki qorqarın qalbüm sizün ictimā' uñuz ile: eyitdi qorqarım ki qalbüm sizün (3) ictimā' uñuz ile N100b- 2.

³⁴⁸⁷ K87b- 13 sebep ile: sebebile N100b- 3.

³⁴⁸⁸ K87b- 14 eger şovuk şuyı ' ayb ētseler içmez idüm: eger şādık şuyı ' ayb ētseler içmezidüm N100b- 4.

³⁴⁸⁹ K87b- 15 dēdüğün: ētdüğün N100b- 5.

³⁴⁹⁰ K87b- 16 fiḫ ' ilmin öğrenün: fiḫ ' ilmini öğrenün N100b- 6.

³⁴⁹¹ K87b- 17 ve ' ibādet ēdün: ' ibādet ēdiñ N100b- 6.

³⁴⁹² K87b- 19 ētmekde: ētmege N100b- 8.

³⁴⁹³ K87b- 19 sırrıyla: yēter ile muşāhibet ve N100b- 8.

³⁴⁹⁴ K87b- 20 Fuḍayl (21) dēmişdür ki bir kimse ki: Fuḍayl raḥmetu' (10) llāhi ' aleyh dēmiş ki bir kimse N100b- 9.

[K88a]

(1) me'nūs ola ol kimse³⁴⁹⁵ riyādan urtulmaz Şaı bin İbrāhīm (2) dēdi ki nāsıla muşāhibet et āteş ile muşāhibet gibi³⁴⁹⁶ menfa' atin (3) al şaın ki seni yakmaya Cüneyd eydür Serī-yi Saatī'den işitdüm (4) dēdi ki Şeyh Ebū Ca' fer-i Semmāk bir gūn benüm evūme geldi benüm (5) atumda bir cemā' at gōrdi gērū dōndi eyitdi yā Serī³⁴⁹⁷ baallar (6) yatağı olmışsin³⁴⁹⁸ halkuñ benüm atumda itimā' ın begenmedi Hāzret-i (7) 'Ömer raıya'llāhu ' anhu buyurmuşlar ki ' uzletde rāhat vardur yaramaz (8) kimseler³⁴⁹⁹ muhalaasından Süfyān bin ' Uyeyne'ye Süfyān-ı Şevrī (9) dağı dēmiş³⁵⁰⁰ halk begligin az et üç kerre [N101a] böyle dēmiş Hāzret-i (10) Resūl'den mervīdür şalla'llāhu ' aleyhi ve sellem³⁵⁰¹ buyurmuşlar ki ullaruñ (11) Allāhu Ta' ālā atında sevgölüsü ittīā ullardur ki halkdan hafī (12) olalar açan gālib olsalar anları yolamaya ve açan hāzır olsa (13) lar kimse anlara yakın olmaya işde bunlar eimme-yi hūdādur ve (14) alālet aranuluğında ıraqlardur Mālik bin Dīnār bir rāhibe (15) dēmiş ki baña naşīhat et rāhib dēmiş ki eger ādir olurısan (16) ki³⁵⁰² senūñile halk ortasında bir demürden hişār ekesin eyle (17) et³⁵⁰³ Sokrat'a dēmişler ki niçün begler ile mu' āşeret ve muşāhibet (18) etmezsin dēdi ki hālvette yaluñuzluğda ziyāde tesellī bulurın³⁵⁰⁴ (19) bir kimseye dağı dēdiler ki³⁵⁰⁵ hālvette ne bulursın dēdi ki nāsa (20) mūdārā ılmağdan rāhat bulurın³⁵⁰⁶

³⁴⁹⁵ K88a- 1 kimse: kişi N100b- 11.

³⁴⁹⁶ K88a- 2 nāsıla muşāhibet et āteş ile muşāhibet gibi: nāsıla muşāhibet eden āteşile muşāhibet gibidür N100b- 12.

³⁴⁹⁷ K88a- 5 yā Serī: N'de yok.

³⁴⁹⁸ K88a- 6 olmışsin: olmuşsin N100b- 15.

³⁴⁹⁹ K88a- 7 yaramaz (8) kimseler: yaramazlar N100b- 16.

³⁵⁰⁰ K88a- 9 dağı dēmiş: dēmiş ki N100b- 17.

³⁵⁰¹ K88a- 9 Hāzret-i (10) Resūl'den mervīdür şalla'llāhu ' aleyhi ve sellem: Hāzret-i Resūl'den şalla'llāhu ' aleyhi ve sellem mervīdür N101a- 1.

³⁵⁰² K88a- 16 ki: N'de yok.

³⁵⁰³ K88a- 16 demürden hişār ekesin eyle (17) et: hişār (7) demürden ekesin eyle N101a- 6.

³⁵⁰⁴ K88a- 18 hālvette yaluñuzluğda ziyāde tesellī bulurın: hālvette yaluñuzluğda tesellī bulurum N101a- 8.

³⁵⁰⁵ K88a- 19 dağı dēdiler ki: dēdiler N101a- 9.

³⁵⁰⁶ K88a- 20 bulurın/ bulurın: bulurum/ bulurum N101a- 10.

rağıya'llāhu ʿanhu buyurmışdur ne güzel şol (21) kişi kim kendünün ʿaybı meşgöl kıla kendüyi kimsenenün³⁵²⁰

[K89a]

(1) ʿaybından ve dağı ne güzel şol kimseye ki³⁵²¹ evinde kendü (2) ĥalinde meşgöl olup otura ve azucuğın yeye ve řāʿate (3) meşgöl ola³⁵²² ve günāhların zıkr edüp ağlaya kendü aĥvāline (4) meşgöl olup ĥalk andan rāĥat üzre ola kimseye şerri (5) ve zārarı olmaya ĥadıřde gelmişdür ki şol ki nāsıla iĥtilāt ede anlaruğ ezāsına şabr eyleye ĥayrudur ve efdaldür³⁵²³ şol mü'min (6) den ki ĥalkıla³⁵²⁴ iĥtilāt etmeye ve ʿuĥalā demişlerdür ki ziyāde ʿuzlet (7) den řaĥınuđ³⁵²⁵ zırā ki³⁵²⁶ nāsuđ mülākātı sebebiyle³⁵²⁷ [N102a] incine nāfiʿ nesne (8) alup iʿtibār kıılır ve vaʿz u nařıĥat alur³⁵²⁸ ve bir ʿāĥil dağı (9) demişdür ki ʿāĥil kiřinün³⁵²⁹ yalnız oturduğı ĥayrludur (10) yaramaz kişiyle oturmağdan ve ĥayrlu muřāĥib ile³⁵³⁰ oturmağ (11) ĥayrludur yalnız oturmağdan bir ĥakīm demiş ki ʿāĥil (12) olana lāyık budur ki ĥayrlu muřāĥib iĥtiyār eyleye nitekim³⁵³¹ meʿkülā (13) tdan ve meřrubātından³⁵³² ĥayrlusın iĥtiyār etdüği gibi zırā (14) meʿkülātda ve meřrubātda ĥayrlu iĥtiyār etmekde beden řalāĥı (15) vardur ammā ĥayrlu muřāĥib etmekde nefis řalāĥı vardur³⁵³³ (16) ve dağı demişlerdür ki zāyiʿ olmadı ol

³⁵²⁰ K88b- 20 Ĥazret-i ʿAlī rağıya'llāhu ʿanhu buyurmışdur ne güzel şol (21) kişi kim kendünün ʿaybı meşgöl kıla kendüyi kimsenenün: Ĥazret-i ʿAlī rağıya'llāhu ʿanhu buyurmışdur ki ne güzel şol ki (11) kendünün ʿaybını meşgöl kıla kendüyi ĥayrı kimsenün N101b- 10.

³⁵²¹ K89a- 1 kimseye ki: kimsene kim N101b- 12.

³⁵²² K89a- 3 ola: N'de yok.

³⁵²³ N101b- 14 ve zārarı olmaya ĥadıřde gelmişdür ki şol ki nāsıla iĥtilāt ede anlaruğ ezāsına şabr eyleye ĥayrudur ve efdaldür: ve zārarı ezāsına şabr eyleye ĥayrudur ve efdaldür K89a- 5.

³⁵²⁴ K89a- 6 ĥalkıla: ĥalk N101b- 16.

³⁵²⁵ K89a- 7 řaĥınuđ: řaĥınıđ N101b- 17.

³⁵²⁶ K89a- 7 ki: N'de yok.

³⁵²⁷ N101b- 17 mülākātı sebebiyle: mülākāt etmekile K89a- 7.

³⁵²⁸ K89a- 7 nāfiʿ nesne (8) alup iʿtibār kıılır ve vaʿz u nařıĥat alur: nāfiʿ nesne görüp andan iʿtibār ve vaʿz u nařıĥat almur N102a- 1.

³⁵²⁹ K89a- 9 kişinün: kişiniğ N102a- 2.

³⁵³⁰ K89a- 10 yaramaz kişiyle oturmağdan ve ĥayrlu muřāĥib ile: yaramaz kişiyle oturmada ve ĥayrlu muřāĥibile N102a- 3.

³⁵³¹ K89a- 12 nitekim: niteki N102a- 5.

³⁵³² K89a- 13 meřrubātından: meřrubātından N102a- 5.

³⁵³³ K89a- 15 ammā ĥayrlu muřāĥib etmekde nefis řalāĥı vardur: N'de yok.

kimse ki³⁵³⁴ anuñ bir muşāḥibi (17) ola ki şānını ıṣlāḥ étmege qādir ola bir kimse Ḥazret-i ‘Abbās'a (18) raḍıya’llāhu ta‘ālā ‘anhu³⁵³⁵ dēdi Allāhu Ta‘ālā'ya du‘ā ét³⁵³⁶ ki beni (19) nāsdan ġanī kıla hıç bir kimseye ihtiyācım³⁵³⁷ qalmaya İbn-i ‘Abbās dēdi ki (20) nāsuñ ḥavāyici ba‘zına muttaşıldur a‘zā biri birine muttaşıl (21) olduğı gibi hıç kında olur ki bir kimse³⁵³⁸ a‘zāsından birine

[K89b]

(1) ihtiyācı olmaya lakin şöyle dē ki yā rabbī³⁵³⁹ beni nāsuñ şerlülerinden (2) ġanī kııl anlara ihtiyācım olmasun ve³⁵⁴⁰ Ḥazret-i ‘Ömer raḍıya’llāhu ‘anhu (3) bir gün işitdi bir kimse du‘ā dileridi dēridi³⁵⁴¹ ki اللهم اعني (4) عن الناس ya‘nī beni ġanī kııl nāsdan hıç birine³⁵⁴² ihtiyācum olmasun (5) ‘Ömer raḍıya’llāhu ‘anhu dēdi seni görürin³⁵⁴³ ki ölem istersin ya‘nī (6) kimse³⁵⁴⁴ ölmeyince bi'l-küllıyye nāsa ihtiyācım olmamağ olmaz³⁵⁴⁵ şöyle (7) ḥācet dile kim³⁵⁴⁶ اللهم اغني عن شرار الناس ya‘nī yā rabbī³⁵⁴⁷ (8) beni ġanī kııl nāsuñ şerlülerinden³⁵⁴⁸ anuñ gibi [N102b] kimselere ihtiyācım (9) olmasun Allāhu Ta‘ālā ḥazretinden mercūdur ki cümle mü‘minler (10) ile³⁵⁴⁹ nāsuñ şerlülerinden ġanī éde **yigirminci ravza şabr** (11) **étmekdedür ve nefsin zabt etmekdedür** ‘afāfda³⁵⁵⁰ **ve vera‘da ve** (12) **helâlde ve ḥarāmdadur** Cābir bin ‘Abdu’llāh

³⁵³⁴ K89a- 16 kimse ki: kişi kim N102a- 7.

³⁵³⁵ K89a- 17 bir kimse Ḥazret-i ‘Abbās'a (18) raḍıya’llāhu ta‘ālā ‘anhu dēdi: bir kimse Ḥazret-i ‘Abbās'a raḍıya’llāhu ‘anhu dēdi ki N102a- 8.

³⁵³⁶ K89a- 18 du‘ā ét: du‘ā eyle N102a- 9.

³⁵³⁷ K89a- 19 kimseye ihtiyācım: kişiye ihtiyācı N102a- 9.

³⁵³⁸ N102a- 11 hıç kında olur ki bir kimse: hıç kında olur kimse K89a- 21.

³⁵³⁹ K89b- 1 dē ki yā rabbī: dēdi ki yā rab N102a- 12.

³⁵⁴⁰ K89b- 2 ve: N’de yok.

³⁵⁴¹ K89b- 3 dēridi: dēdi N101b- 14.

³⁵⁴² K89b- 4 birine: N’de yok.

³⁵⁴³ K89b- 5 dēdi seni görürin: dēdi ki seni görürüm N102a- 15.

³⁵⁴⁴ K89b- 6 kimse: N’de yok.

³⁵⁴⁵ K89b- 6 ihtiyācım olmamağ olmaz: ihtiyācı olmamağ olmaya ammā N102a- 16.

³⁵⁴⁶ K89b- 7 kim: ki N102a- 16.

³⁵⁴⁷ K89b- 7 yā rabbī: N’de yok.

³⁵⁴⁸ K89b- 8 şerlülerinden: şerlüsinden N102a- 17.

³⁵⁴⁹ K89b- 10 ile: N’de yok.

³⁵⁵⁰ K89b-10 şabr (11) etmekdedür ve nefsi zabt etmekdedür ‘afāfda: şabr étmekte ve (3) ‘ıfāfda N102b2.

rağıya'llāhu   anhu rivāyet (13)  der H zret-i Res l'den  alla'llāhu   aleyhi ve selleme³⁵⁵¹ su' l olundı (14)  m ndan buyurdılar ki الصبر والسماحة ya' n   m n  abr (15)  tmek ve saĥ vetd r³⁵⁵²  m m-ı H san rağıya'llāhu   anhu eyd r d ny yı (16) ve  ĥireti c mle bir s 'at  abrda buldum   Abdu'll h-ı D r n  raĥimehu'll hi³⁵⁵³ (17) M lik bin³⁵⁵⁴ D n r'a eyitdi eger isteriseĥ ki   ib det n ĥal vetin ve (18) lezzetin zevĥ  desin zirve-yi   ib dete  ri esin sen nile (19) d ny  ortasında dem rden bir ĥavlı ile d di   u al  d mi d r (20) ki³⁵⁵⁵ لا نحسب المجد تمرا انت اكله لم تبلغ المجد حتى تبلغ (21) الصبر ya' n  mecdi ve ululuĥı sen ĥurm   anma anı c z'  sa' yile

[K90a]

(1) y yesin mecede ve devlete sen  ri mezsin acı  abr (2) ta ın yalamayınca ya' n  ululuk  iddete ve mi nete  abr kılmaĥıla (3) ĥ sıl olur Aĥnef    bid ki i imi  a a d mi ler ki (4) sen p r ki isin seni oru  tutma ³⁵⁵⁶ za'  f  der d mi  ki (5) anı ben bir uzun g n n  errin def iyi  n ĥ zırların ya' n  (6) kıy met g niyi  n All hu Ta'  l 'nuĥ t 'atine  abr  tmek  s ndur (7)   az bına  abr  tmekden bir kimse³⁵⁵⁷ ki bir kelime i itmege  abr eyleye ni e (8) kelim t i id r sel met ve  i ĥat  m zile³⁵⁵⁸ ni e acı ve zaĥmetl  (9) nesneyi  ekerler [N103a] beyt ذشربتھا اكرجه تلخ شد بوي جان ابد (10) باميد سلامت درمشام جان بيمارا meselde gelmi d r ki (11) bir kimse riy set ta eb  tse siy set bel sına  abr (12)  tmek gerek ve   u al  d mi lerd r ki   ilm n³⁵⁵⁹ evveli acı olur (13) amm   ĥiri  aselden ta tlu olur H zret-i Res lu'll h'dan (14)  alla'llāhu   aleyhi ve sellem merv d r³⁵⁶⁰ buyurmi lar ki   abd mutta   (15) ler mertebesine  ri mez ĥatt     limler n l -be's d d kleri (16) nesneyi terk  tmeyince be's var d d kleri nesneden (17) ĥazer  d ben H zret-i   Al 

³⁵⁵¹ K89b- 13 H zret-i Res l'den  alla'llāhu   aleyhi ve selleme: H zret-i Res l  alla'llāhu   aleyhi ve sellemden N102b- 4.

³⁵⁵² K89b- 14 ya' n   m n  abr (15)  tmek ve saĥ vetd r: N'de yok.

³⁵⁵³ K89b- 16 raĥimehu'll hi: raĥmetu'll hi   aleyh N102b- 7.

³⁵⁵⁴ K89b- 17 bin/ ki: N'de yok.

³⁵⁵⁵ K89b- 19 d mi d r (20) ki: d mi lerd r ki  i' r N102b- 9.

³⁵⁵⁶ K90a- 4 seni oru  tutma : oru  tutma  seni N102b- 14.

³⁵⁵⁷ K90a- 7 kimse: kimsene N102b- 16.

³⁵⁵⁸ K90a- 8  m zile/ zaĥmetl :  m dile/ zaĥmetli N102b- 17.

³⁵⁵⁹ K90a- 12   ilm n:   ilmiĥ N103a- 3.

³⁵⁶⁰ K90a- 14  alla'llāhu   aleyhi ve sellem merv d r: merv d r ki N103a- 4.

rağıya'llāhu ' anhu buyurmuşdur ki (18) ' afāf ya' nī ḥarāmdan perhīzkārlik³⁵⁶¹ faķırūn zīnetidür (19) Süleymān peygamber ' aleyhi's-selām buyurmuşdur ki bir kimse ki (20) ŧhevatı üzre ğālib olsa ol kimse yalnız başına bir ŧehr (21) fetḥ etmekden güçdür zāhidler vardur ki kırık elli yıl

[K90b]

(1) nefsleri bir ta'āmı ārzū eder³⁵⁶² nefslerine ğālib olurlar (2) vèrmezler ol ārzūda giderler āhiretde Ḥaķ sübhānehu ve (3) ta'ālā³⁵⁶³ göñüllere gelmez ve fikr ve ' aķıllar yètiŧmez mertebeler ve ḥuzūr (4) lar vèrür İbn-i Mübārek eydür Ebū Ḥanīfe ḥazreti raḥimehu'llāh³⁵⁶⁴ (5) bir cāriye almak istedi on yıl eglendi müŧāvere ètdi (6) kaņı nesebden alayın dèyü iḥtilāt eyledi bir zamānda³⁵⁶⁵ daḥı Ğāre (7) adlu bir yèrūn³⁵⁶⁶ koyunı ile Kūfe koyunı karıŧdı melik ŧübheli (8) oldu Ebū Ḥanīfe ḥazreti rađıya'llāhu ' anhu³⁵⁶⁷ su'āl eyledi (9) koyun ne kađar yaşar dèdiler ki yèdi yıl ol yèrde yèdi yıla dek (10) koyun eti yèmedi [N103b] Manŧūr ḥalīfe bir bedre altun gönderdi (11) dèrleridi ol altunı yabāna atarıdı³⁵⁶⁸ bir rivāyetde kađan vefāt (12) ètmege karīb oldu ođlı Ḥammād'a vaŧıyyet ètdi ki bu emāneti Manŧūr'a (13) vèr Ḥazret-i Vefīk (?) ki ' ulemā-yı ŧālīḥindendür bir gün koyunı (14) ba'z-ı beglerūn ' alefinden bir miķdār nesne³⁵⁶⁹ yèdi ayruķ anuñ südinden (15) yèmedi iḥtiyāt kıldı Ḥazret-i ' Āyiŧe rađıya'llāhu ' anhā ve ' ufiye (16) ebihā su'āl ètdi Resūlu'llāh'dan ŧalla'llāhu ' aleyhi ve sellem³⁵⁷⁰ (17) dèdi ki mü'min kimdür³⁵⁷¹ buyurdılar ki mü'min oldur ki kađan ki (18) ŧabāḥ ola nađar eyleye

³⁵⁶¹ K90a- 18 perhīzkārlik: perhīzkārlik N103a- 7.

³⁵⁶² K90b- 1 ārzū eder: ārzūlar N103a- 10.

³⁵⁶³ K90b- 2 Ḥaķ sübhānehu ve (3) ta'ālā: Allāhu Ta'ālā N103a- 11.

³⁵⁶⁴ K90b- 4 raḥimehu'llāh: raḥmetu'llāhi ta'ālā ' aleyhi N103a- 13.

³⁵⁶⁵ K90b- 6 zamānda: zamān N103a- 15.

³⁵⁶⁶ K90b- 7 bir yèrūn: bir yerin N103a- 15.

³⁵⁶⁷ K90b- 8 rağıya'llāhu ' anhu: raḥmetu'llāhi ' aleyhi N103a- 16.

³⁵⁶⁸ K90b- 11 dèrleridi ol altunı yabāna atarıdı: dèdiler ki ol altunı yabāna atdı N103b- 1.

³⁵⁶⁹ K90b- 14 nesne: N'de yok.

³⁵⁷⁰ K90b- 15 Ḥazret-i ' Āyiŧe rađıya'llāhu ' anhā ve ' ufiye (16) ebihā su'āl ètdi Resūlu'llāh'dan ŧalla'llāhu ' aleyhi ve sellem: Ḥazret-i ' Āyiŧe rađıya'llāhu ' anhā su'āl (6) ètdi Resūlu'llāh'dan ŧalla'llāhu ' aleyhi ve sellemden N103b- 5.

³⁵⁷¹ K90b- 17 dèdi ki mü'min kimdür: mü'minden N103b- 6.

ki etmegini³⁵⁷² ne aşıl yêrden kesb êder (19) bir vaq̄tde Tūnus'da Yaḥyā adlu bir beg var idi Ebī ʿAbdu'llāh-ı (20) Tūnusī ki ʿazīzlerdendür aḡa su'āl êtdi arḡamdaḡı ḡarīrden³⁵⁷³ (21) ḡaftanlar ile namāz ḡılmaḡ nicedür dēdi ki ol ʿazīz daḡı dēdi³⁵⁷⁴ ki senūḡ

[K91a]

(1) ḡālūḡ³⁵⁷⁵ ṡol kelb ḡāline beḡzer ki cīfe içinde yatur ve anuḡ (2) ḡanına bulaṡur ve necis yêr ammā ḡaçan bevl eylese bevlden³⁵⁷⁶ ḡazêr êdüp (3) ayaḡın yuḡaru ḡaldırur imdi senūḡ daḡı içūḡ³⁵⁷⁷ ṡoṡtolu ḡarāmdur (4) ḡaftanuḡ ḡālinden su'āl êdersin dēdi ol³⁵⁷⁸ emīr daḡı ehl-i (5) inṡāf idi ol³⁵⁷⁹ ʿazīzūḡ sözinden müte'eṡṡir olup aḡladı (6) ve atından inüp ḡaftanların ḡıḡardı³⁵⁸⁰ ol ʿābid ʿazīzūḡ ardınca (7) ittibāʿ êdüp bile gitdi³⁵⁸¹ üç gün anuḡıla bile³⁵⁸² ṡurdu andan ṡoḡra (8) ol ʿazīz ol beḡe emr eyledi ki³⁵⁸³ odun ṡaṡıya ve anı ṡatup (9) maʿiṡetin³⁵⁸⁴ andan göre kendü kesbiyile yêye³⁵⁸⁵ ve ziyādesin [N104a] ṡaṡadduḡ (10) eyleye³⁵⁸⁶ ol daḡı ol vechile eyledi ʿazīzlerden ve velīlerden oldı (11) ḡaçan ki ol ʿābide ḡalḡ gelüp duʿā ṡaleb êtseler ol begi ḡoṡterür (12) leridi duʿāyı andan ṡaleb êdūḡ dēridi³⁵⁸⁷ anıḡiçün ki ol dūnyāyı (13) terk eyledi ḡudreti variken dēridi rahmetu'llāhi ʿaleyhi ve ʿalā cemiʿi'ṡ- (14) ṡāliḡā³⁵⁸⁸ **yigirmi birinci ravza Allāhu**

³⁵⁷² K90b- 18 naḡar eyleye ki etmegini: naḡar eyleye yêmegi N103b- 7.

³⁵⁷³ K90b- 20 Ebī ʿAbdu'llāh-ı (20) Tūnusī ki ʿazīzlerdendür aḡa su'āl êtdi arḡamdaḡı ḡarīrden: Ebī ʿAbdu'llāh-ı Tūnusī ki zamānın ʿazīzlerindendür aḡa su'āl êtdi arḡamdaki ḡarīridi N103b-9.

³⁵⁷⁴ K90b- 21 ki ol ʿazīz daḡı dēdi: ʿazīz daḡı buyurdu N103b- 10.

³⁵⁷⁵ K91a- 1 ḡālūḡ: ḡālīḡ N103b- 10.

³⁵⁷⁶ K91a- 2 bevlden: bevlinden N103b- 12.

³⁵⁷⁷ K91a- 3 senūḡ daḡı içūḡ: seniḡ daḡı içiḡ N103b- 13.

³⁵⁷⁸ K91a- 4 ol: N'de yok.

³⁵⁷⁹ K91a- 5 ol: N'de yok.

³⁵⁸⁰ K91a- 6 ḡıḡardı: ḡıḡarup N103b- 15.

³⁵⁸¹ K91a- 7 ittibāʿ êdüp bile gitdi: ittibāʿ êtdi ve bile gidüp N103b- 16.

³⁵⁸² K91a- 7 bile: N'de yok.

³⁵⁸³ K91a- 8 ol ʿazīz ol beḡe emr eyledi ki: ʿazīz (17) beḡe emr eyledi N103b- 16.

³⁵⁸⁴ K91a- 9 maʿiṡetin: maʿiṡet N103b- 17.

³⁵⁸⁵ K91a- 9 kendü kesbiyile yêye: N'de yok.

³⁵⁸⁶ K91a- 10 eyleye: êde N104a- 1.

³⁵⁸⁷ K91a- 12 dēridi: dērler idi N104a- 3.

³⁵⁸⁸ K91a- 13 ḡudreti variken dēridi rahmetu'llāhi ʿaleyhi ve ʿalā cemiʿi'ṡ- (14) ṡāliḡā: ḡudreti var iken dēr idi rahmetu'llāhi ʿaleyhi ve ʿalā'ṡ-ṡāliḡīn ecmaʿīn N104a- 4.

Ta'ālā hazretin zıkr edüp³⁵⁸⁹ (15) ve hamd ve tesbîh etmekde ve du'â kılmakdadur³⁵⁹⁰ ve peygamber 'aleyhi's-selâm (16) üzre³⁵⁹¹ şalavât virmekde ve istigfâr etmekdedür Hazret-i (17) Resûl'den mervîdür şalla'llâhu 'aleyhi ve sellem buyurmışlar ki³⁵⁹² (18) şabâhda ve gecelerde dilin Hâk sübhânehu ve ta'âlânun³⁵⁹³ zikriyle (19) ra'ib olduğu hâletde ve şabâhıla³⁵⁹⁴ ve geceyle senün günâhun (20) olduğu hâletde³⁵⁹⁵ Hazret-i Mūsâ'dan 'aleyhi's-şalâtu ve's-selâm (21) mervîdür demişler ki³⁵⁹⁶ yâ rabbî benden râzî olduğun 'alâmeti nedür

[K91b]

(1) Hâk sübhânehu ve ta'ālâ buyurdı ki sen beni zıkr etmençdür kaçan (2) bir kul Allâhu Ta'ālâ hazretin zıkr eyleye Allâhu Ta'ālâ andan râzî (3) olmak 'alâmetidür dağı buyurdılar³⁵⁹⁷ ki yâ Mūsâ ben Ümrân-ı (4) Benî İsrâyl'den altı yüz yıl 'azâbı ref' etdüm lâ ilâhâ illâ Allâhu (5) ما شاء الله (6) dedükleri³⁵⁹⁸ (6) sebebden ba'z-ı ehl-i taşavvuf buyurmışlar ki bir kimse ki³⁵⁹⁹ Allâhu Ta'ālâ (7) zıkrinden i' râz'ede anuñ vaqti kendüye qarağı olmışdur (8) ve rızkı anuñ üzerine müşevveş olur Hazret-i Şiblî'ye³⁶⁰⁰ [N104b] rağıya'llâhu (9) 'anhu su'al etdiler Hazret-i Resûl'ün³⁶⁰¹ şalla'llâhu 'aleyhi ve sellem şu (10) qavlınden ki buyurmışdur³⁶⁰² اذ رأيتم أهل البلاد فأسئلوا الله (11) العافية ya'ni

³⁵⁸⁹ K91a- 14 edüp: N'de yok.

³⁵⁹⁰ K91a- 15 kılmakdadur: kılmakda N104a- 6.

³⁵⁹¹ K91a- 15 peygamber 'aleyhi's-selâm (16) üzre: peygamber 'aleyhi's-şalâtu ve's-selâm üzerine N104a- 6.

³⁵⁹² K91a- 17 mervîdür şalla'llâhu 'aleyhi ve sellem buyurmışlar ki: şalla'llâhu 'aleyhi ve sellemden (8) mervîdür ki buyurmışlar N104a- 7.

³⁵⁹³ K91a- 18 şabâhda ve gecelerde dilin Hâk sübhânehu ve ta'âlânun: şabâhıla ve ağışam ile dilin Hâk Ta'âlânun N104a- 8.

³⁵⁹⁴ K91a- 19 ve şabâhıla: N'de yok.

³⁵⁹⁵ K91a- 20 hâletde: mağalde eyle N104a- 9.

³⁵⁹⁶ K91a- 21 mervîdür demişler ki: mervîdür ki demişler N104a- 10.

³⁵⁹⁷ K91b- 2 râzî (3) olmak 'alâmetidür dağı buyurdılar: râzî olmağın 'alâmetidür ve dağı buyurdılar N104a- 13.

³⁵⁹⁸ K91b- 5 dedükleri: dedükleri N104a- 15.

³⁵⁹⁹ K91b- 6 ki: N'de yok.

³⁶⁰⁰ N104a- 17 Hazret-i Şeyh Şiblî'ye.

³⁶⁰¹ K91b- 9 Hazret-i Resûl'ün: Resûl'ün N104b- 1.

³⁶⁰² K91b- 10 ki buyurmışlardur: buyurmışdur ki N104b- 2.

kaçan siz ehl-i belād³⁶⁰³ görseñüz Allāhu Ta‘ālā’dan ‘āfiyet³⁶⁰⁴ (12) taleb edün bundan murād-ı şerīfi nedür³⁶⁰⁵ dedi ki ehl-i belāddan³⁶⁰⁶ murād ehl-i ğafletdür ya‘nī (13) Allāhu Ta‘ālā hazretinden ğāfil olanları görseñüz Allāhu Ta‘ālā (14) dan ‘āfiyet taleb edün demekdür Hazret-i Manşūr’dan hikāyet (15) olunur kaçan ki anuñ cemi‘-i eṭrāfi kaṭ‘ olundu her kanda ki anuñ (16) kanı şıçradı anda³⁶⁰⁷ lafzu’llāh yazıldı rivāyet olunur ki Zeliḥā’dan (17) bir vaḫt ki kan alındı³⁶⁰⁸ yere düşdükçe Yūsuf adı yazıldı (18) Mu‘āz bin Cebel raḍıya’llāhu ‘anhu ḥadīṣ-i merfū‘ kılup buyururlar ki (19) hīç bir müslim yoḫdur ki gece ile Allāhu Ta‘ālā hazretin zıkr edüp (20) ṭahāret üzre gecelese³⁶⁰⁹ ve gece eyle uyandukda gönline Hazret-i Haḫḫ’uñ (21) fikri ve diline zıkrı gelse ol kimse³⁶¹⁰ ki her nesneyi dileye dünyevī ve

[K92a]

(1) uḫrevī elbetde anuñ murādı ḥāşıl ola³⁶¹¹ Allāhu Ta‘ālā aña murādın (2) vere Sa‘īd bin Cübeyr raḍıya’llāhu ‘anhu rivāyet eder eydürler³⁶¹² ki (3) ehl-i cennet ol da‘vet olunanlardur³⁶¹³ ki Allāhu Ta‘ālā hazretin eylik (4) vaḫtinde ve yatlılık vaḫtinde zıkr edeler her ḥālde Haḫḫ’uñ zıkrinden (5) ğāfil olmayalar Fuḫayl raḍıya’llāhu ‘anhu eydür baña böyle ma‘lūm olup (6) selefden erişmişdür ki Allāhu Ta‘ālā ḫatında³⁶¹⁴ ḫalkuñ ekremi ve (7) kıyāmet güninde [N105a] daḫı ḫalkuñ³⁶¹⁵ sevgülüsi ve ziyāde aḫrebi her ḥālde (8) Allāhu Ta‘ālā’ya ḫamd edenlerdür Ebū Hureyre raḍıya’llāhu ‘anhu rivāyet (9)

³⁶⁰³ K91b- 11 siz ehl-i belād: sen ehl-i (3) belā N104b- 2.

³⁶⁰⁴ K91b- 11 ‘āfiyet: N’de yok.

³⁶⁰⁵ N104b- 3 bundan murād-ı şerīfi nedür: K’de yok.

³⁶⁰⁶ K91b- 12 ehl-i belāddan: ehl-i belādan N104b- 4.

³⁶⁰⁷ K91b- 16 anda: N’de yok.

³⁶⁰⁸ K91b- 17 alındı: aldı N104b- 8.

³⁶⁰⁹ K91b- 20 gecelese: geceleye N104b- 11.

³⁶¹⁰ K91b- 20 Hazret-i Haḫḫ’uñ (21) fikri ve diline zıkrı gelse ol kimse: Hazret-i Haḫḫ’uñ fikri ve diline zıkrı gele ol kimsene N104b- 12.

³⁶¹¹ N104b- 13 ḫāşıl ola ve.

³⁶¹² K92a- 2 rivāyet eder eydürler: rivāyet eder N104b- 14.

³⁶¹³ K92a- 3 olunanlardur: olanlardur N104b- 17.

³⁶¹⁴ K92a- 6 Allāhu Ta‘ālā ḫatında: Allāhu Ta‘ālā’ya N104b- 17.

³⁶¹⁵ K92a- 7 daḫı ḫalkuñ: ḫalkıñ N105a- 1.

kılıp eydür kaçan sizün birinüz³⁶¹⁶ ağşırta كل الحمد لله على حال (10) dēse anuḡ³⁶¹⁷ yanında olup işidenḡ kimse برحمتك الله (11) dēmek gerek İbn-i ‘Abbās raḡiya’llāhu ‘anhu eydür bir kimse ki ağşıran³⁶¹⁸ (12) kimseye الحمد لله dēmekile ögretse Allāhu Ta‘ālā ol kimseyi baş (13) ağrısından emīn ēde Cābir raḡiya’llāhu ‘anhu rivāyet ēdüp (14) eydür Allāhu Ta‘ālā bereket vēre şol kimseye bir ḡacet iḡün (15) du‘āyı çoḡ kıla gerek ḡaceti revā ola gerek olmaya Allāhu Ta‘ālā (16) dan dilemekde mübāreklik ve bereket vardur³⁶¹⁹ Ḥāzret-i Resūl'den (17) şalla’llāhu ‘aleyhi ve sellem³⁶²⁰ mervīdür bu du‘āyı oḡurlar imiş (18) اللهم اني اعوذ بك من الفقر إلا اليك ومن الذل إلا لك (19) ma‘nāsı dēmekdür ki yā rab saḡa şıḡınurın faḡrdan ve iḡtiyācdan³⁶²¹ (20) illā saḡa iḡtiyāc³⁶²² degil ve daḡı zelīllikten saḡa şıḡınurın (21) illā saḡa zillet³⁶²³ degil zirā Allāhu Ta‘ālā'ya iḡtiyāc ve mezzellet

[K92b]

(1) zarar degildür dāyim ḡul Allāhu Ta‘ālā'ya muḡtācdur³⁶²⁴ Allāhu Ta‘ālā'ya (2) zillet ētmek ‘ibādetdür İbn-i Müseyyeb raḡiya’llāhu ‘anhu eydür (3) işitdüm bir kimse³⁶²⁵ Ḥāzret-i Resūl'ün şalla’llāhu ‘aleyhi ve sellem (4) mübārek ḡabriyile mübārek minberi ortasında ḡurup (5) bu du‘āyı oḡudı عملاً بارا اللهم اني اسألك عملاً بارا (6) ya‘nī yā rabbī senden iste (7) rin³⁶²⁶ ḡayrlu ‘amel ve senden isterin rızḡ-ı keşir ve senden (8) isterin ḡarār [N105b] ḡutucu dirlik rāvī eydür bu du‘āyı (9) oḡıdum³⁶²⁷ ḡayr buldum İbn-i

³⁶¹⁶ K92a- 8 rivāyet (9) kılıp eydür kaçan sizün birinüz: rivāyet ēder ki kaçan birinüz N105a- 2.

³⁶¹⁷ K92a- 10 dēse anuḡ: dēsün N105a- 3.

³⁶¹⁸ K92a- 11 bir kimse ki ağşıran: bir kimsene ki aḡsıran N105a- 4.

³⁶¹⁹ K92a- 15 Allāhu Ta‘ālā (16) dan dilemekde mübāreklik ve bereket vardur: Allāhu Ta‘ālā'dan (8) du‘āyı dilemekde mübāreklik vardur N105a- 7.

³⁶²⁰ K92a- 16 Ḥāzret-i Resūl'den (17) şalla’llāhu ‘aleyhi ve sellem: Ḥāzret-i Resūl şalla’llāhu ‘aleyhi ve sellemden N105a- 8.

³⁶²¹ K92a- 19 ma‘nāsı dēmekdür ki yā rab saḡa şıḡınurın faḡrdan ve iḡtiyācdan: ma‘nāsı budur ki yā rab saḡa şıḡınuram faḡrdan (11) iḡtiyācdan N105a- 10.

³⁶²² K92a- 20 iḡtiyāc/ şıḡınurın: iḡtiyācdan/ şıḡınuram N105a- 11.

³⁶²³ K92a- 21 zillet: zilletden N105a- 12.

³⁶²⁴ K92b- 1 Allāhu Ta‘ālā'ya muḡtācdur: N'de yok.

³⁶²⁵ K92b- 3 kimse: kişi N105a- 15.

³⁶²⁶ K92b- 6 iste (7) rin/ isterin: isterüm/ isterüm N105a- 17.

³⁶²⁷ K92b- 8 isterin ḡarār ḡutucu dirlik rāvī eydür bu du‘āyı (9) oḡıdum: isterüm ḡarār [105b] ḡutucu eylük revāci(?) eydür bu du‘āyı oḡudum N105a- 17.

‘Abbās raḍīya’llāhu ‘anhu Resūl'den³⁶²⁸ (10) şalla’llāhu ‘aleyhi ve sellem rivāyet eder buyurmışlar ki Mekketu’llāh'da (11) şerrefehā’llāh rükn-i yemāniye hiç bir vaqt tavāf ederiken uğramadum (12) illā Cebrāyil ‘aleyhi’s-selāmi³⁶²⁹ anda benden muḳaddem tırmış gördüm (13) ve eydürdi ki yā Muḫammed dē ki و اعوذ بك من الكفر والنفاقه و من (14) الخزي ya‘nī yā rab saḡa şıgınurın³⁶³⁰ küfrden (15) ve faḡrdan ve fāḡadan ve rüsvāylik mevḡıflarından ve bir kimsenüñ³⁶³¹ (16) rızḡa tarlıḡı olsa rızḡı geḡ³⁶³² ḡāşıl olsa istiḡfarı çok³⁶³³ (17) edici ola ki tā rızḡ ḡapusu aḡa fetḡ ola Ḥasan'dan mervīdür ki (18) bir kimsene ki maḡābire gelse ve³⁶³⁴ bu du‘āyı oḡusa اللهم (19) رب الارواح الفانية (20) روحا منك وسلاما (21) النخرة التي خرجت من الدنيا وهي بك مؤمنة ادخل عليها (20) والاجسام البالية والعظام Allāhu Ta‘ālā ol kimseye ḡıyāmete dek³⁶³⁵

[K93a]

(1) evlād-ı Ādem'den ne ḡadar kimse öldiyise anuñ ‘adedi ḡadar (2) şevāb yaza Ebū Zer raḍīya’llāhu ‘anhu rivāyet ḡılır³⁶³⁶ buyurmışlar (3) dur kim³⁶³⁷ hiç bir ḡuş şayd olmaz³⁶³⁸ ve bir balıḡ şayd olmaz illā tesbīḡin (4) zāyi‘ ḡılmaḡıla olur ve aḡaḡ daḡı kesilmez illā tesbīḡin zāyi‘ (5) ḡılmaḡıla olur³⁶³⁹ Ya‘ḡūb peyḡambere şalla’llāhu ‘aleyhi ve sellem³⁶⁴⁰ Cebrāyil ‘aleyhi’ (6) s-selām gelüp dēdi ki yā Ya‘ḡūb Allāhu Ta‘ālā ḡazreti saḡa (7) dēdi ki dēyesin و دائم المعروف رد علي ابني (8) ياكثير الخير pes Allāhu Ta‘ālā ḡazreti [N106a] vaḡy etdi ki benüm ‘izzetüm iḡün eger senüñ (9) iki oḡullarıñ³⁶⁴¹ ölmüş daḡı olayıdı

³⁶²⁸ N105b- 2 Ḥazret-i Resūl'den.

³⁶²⁹ N105b- 4 Cebrāyil ‘aleyhi’s-selāmi: Cebrā’il ‘aleyhi’s-selām K92b- 12.

³⁶³⁰ K92b- 14 şıgınurın: şıgınuram N105b- 6.

³⁶³¹ K92b- 15 kimsenüñ: kişiniñ N105b- 7.

³⁶³² N105b- 7 geḡ ile.

³⁶³³ K92b- 16 çok: çoḡ N105b- 8.

³⁶³⁴ K92b- 18 ve: N’de yok.

³⁶³⁵ K92b- 21 dek: deḡin N105b- 12.

³⁶³⁶ K93a- 2 ḡılır: N’de yok.

³⁶³⁷ K93a- 3 kim: ki N105b- 13.

³⁶³⁸ K93a- 3 şayd olmaz: N’de yok.

³⁶³⁹ N105b- 15 olur: K’de yok.

³⁶⁴⁰ K93a- 5 Ya‘ḡūb peyḡambere şalla’llāhu ‘aleyhi ve sellem: Ya‘ḡūb peyḡamber ‘aleyhi’s-selām ḡazretine N105b- 15.

³⁶⁴¹ K93a- 8 senüñ (9) iki oḡullarıñ: seniñ iki oḡullarıñ N106a- 1.

ولا تهلكنا بعدابك وعافنا قبل ذلك (15) لا تفتلنا بغضبك ولا
 ādābındandır du‘ā kılmakda evkāt-ı şerīfe gözlemek cümleden (17) berī ezān ile iķāmet
 ortasında zīrā ḥadīşde gelmişdür ki³⁶⁵³ (18) ezān ile³⁶⁵⁴ iķāmet ortasında du‘ā red
 olunmaz ve seḥer vaķtinde (19) ve secde ēderiken ve kıbleye karşı turmak daḥı du‘ānuñ
 ādābındandır (20) ve³⁶⁵⁵ iki ellerin semādan yaña kıldurmak daḥı³⁶⁵⁶ sünnetdür Selmān
 raḍıya’ (21) llāhu ‘ anhu rivāyet ēder Resūlu’llāh şalla’llāhu ‘ aleyhi ve sellem

[K94a]

(1) buyurmuşlar kim³⁶⁵⁷ رفع اذ ا رفع ya‘ nī
 sizüñ rabbiñüz ḥayā ēdici (3) ve kerem ēdicidür kıulından ḥayā ēder ellerin boş red
 ētmekden (4) kaçan kıulı iki ellerin ref‘ ētse ḥācet dilese ve³⁶⁵⁸ ādābındandır ki (5) du‘ā
 tamām olduķdan sonra³⁶⁵⁹ ellerin yüzine sürmek nitekim ḥalk (6) içinde ‘ ibādetdür³⁶⁶⁰
 ēderler ve daḥı cümle zamānda du‘ā ēderiken gökden (7) tarafa göz açup bakmamak
 gerek ḥuşū‘ a münāsib degildür ve şavtın (8) daḥı aşığa [N107a] kılmak gerek ve du‘āda
 daḥı tekellüf ētmemek gerekdür³⁶⁶¹ (9) elfāzıla ve seci‘ e ri‘āyet ētmekile bunun gibi
 nesnelər³⁶⁶² tekellüfdür (10) demişler ki du‘ā kııl lisān-ı zillet ile³⁶⁶³ ve ihtisār kııl lisān-ı
 feşāḥatıla (11) degil ve ṭavīl kelimātıla degil selef du‘āda³⁶⁶⁴ yēdi kelimedden ziyāde
 ētmez (12) leridi muḥtaşar ve müfīd ve cāmi‘ -i ‘ ibādet ile³⁶⁶⁵ mühim olan du‘āların (13)
 edā ēderleridi ve daḥı ādāb-ı du‘ādır ki³⁶⁶⁶ du‘āyı hemān ibtidā (14) ētmeyeler belki

³⁶⁵³ K93b- 17 ezān ile iķāmet ortasında zīrā ḥadīşde gelmişdür ki: N’de yok.

³⁶⁵⁴ K93b- 18 ezān ile: ezānıla N106b- 8.

³⁶⁵⁵ K93b- 19 daḥı du‘ānuñ ādābındandır (20) ve: ve daḥı du‘ānuñ ādābındandır N106b- 9.

³⁶⁵⁶ K93b- 20 kıldurmak daḥı: kıldırmak N106b- 10.

³⁶⁵⁷ K94a- 1 kim: ki N106a- 11.

³⁶⁵⁸ K94a- 4 kıulı iki ellerin ref‘ ētse ḥācet dilese ve: kıul iki ellerin ref‘ ētse ve ḥācet dilese ve daḥı N106b- 14.

³⁶⁵⁹ K94a- 5 olduķdan sonra: olduķda N106b- 15.

³⁶⁶⁰ K94a- 6 ‘ ibādetdür: ‘ ādetdür N106b- 16.

³⁶⁶¹ K94a- 8 ve du‘āda daḥı tekellüf ētmemek gerekdür: ve daḥı du‘āda tekellüf ētmekdür N107a- 1.

³⁶⁶² K94a- 9 nesnelər: eşyālar N107a- 2.

³⁶⁶³ K94a- 10 demişler ki du‘ā kııl lisān-ı zillet ile: ve demişlerdür du‘ā kııl lisān-ı zilletile N107a- 2.

³⁶⁶⁴ K94a- 11 selef du‘āda: selef raḥımeḥumu’ (4) llāhu du‘ālarında N107a- 3.

³⁶⁶⁵ K94a- 12 müfīd ve cāmi‘ ‘ ibādet ile: müfīddür ve cāmi‘ -i (5) ‘ ibādetile N107a- 4.

³⁶⁶⁶ K94a- 13 ki: N’de yok.

evvel zikru'llāh ile ibtidā edeler³⁶⁶⁷ andan sonra³⁶⁶⁸ du'ā (15) edeler Seleme bin Ekva' rağıya'llāhu ' anhu eydür Resūlu'llāh hazretin³⁶⁶⁹ (16) şalla'llāhu ' aleyhi ve sellem du'ā ederiken görmedüm illā evvel³⁶⁷⁰ سبحان (17) ربى الاعلى الوهاب dër idi³⁶⁷¹ andan sonra du'ā ederidi (18) Süfyān-ı Şevrî hazretine eyitmişler³⁶⁷² ki rabbüñe du'ā et demiş ki (19) günāhları terk etmek hemān du'ā etmektür³⁶⁷³ bir kimse günāhların (20) terk etse du'ā etmege ihtiyācı olmaz Allāhu Ta'ālā³⁶⁷⁴ cemî' -i murādın (21) du'ā etmedin müyesser eder Hāzm bin Hayyān zāhidlerdendür³⁶⁷⁵

[K94b]

(1) Veys el-Ḳaranî hazretine demiş ki bize ulaşıklık eyle ziyāret (2) etmekile ve mülākāt olmağ ile³⁶⁷⁶ eyitdi saña bundan dağı ziyāde (3) nāfi' olur tarīkıla ulaşıklık ederin dedi ki nedür ol³⁶⁷⁷ dedi ki (4) zāhr-ı ğaybetden³⁶⁷⁸ du'ādur ya' nî ğāyib iken du'ā kılmağdur zîrā (5) ziyārete ve mülākāta riya girse olur ammā ğaybetde du'āya riya girmez (6) Muvarrağ 'ābidlerdendür demiş ki kırk yıl [N107b] oldı ki Hağ Ta'ālā'dan (7) bir hācet diledüm dađı³⁶⁷⁹ murād hāşıl olmadı ammā gèrü hācetüm qabūl (8) olmadı³⁶⁸⁰ dèyü ye's etmezim Ma' ruf-ı Kerhî hazreti bir gün bir sağğāyı (9) görmiş şu üleşdürür du'ā eder ki Allāh rahmet etsün³⁶⁸¹ benüm (10) şuyum içine Hazret-i Ma' ruf-ı Kerhî rahmetu'llāhi

³⁶⁶⁷ K94a- 14 zikru'llāh ile ibtidā edeler: zikru'llāhıla ibtidā edüp N107a- 6.

³⁶⁶⁸ K94a- 14 sonra: N'de yok.

³⁶⁶⁹ K94a- 15 hazretin: hazreti N107a- 7.

³⁶⁷⁰ K94a- 16 du'ā ederiken görmedüm illā evvel: du'ā ederiken gördüm evvelā N107a- 8.

³⁶⁷¹ K94a- 17 dër idi: dërleridi N107a- 9.

³⁶⁷² K94a- 18 eyitmişler: demişler N107a- 9.

³⁶⁷³ K94a- 19 du'ā etmektür: du'ādur zîrā N107a- 10.

³⁶⁷⁴ K94a- 20 Allāhu Ta'ālā: Allāhu sübhāne ve ta'ālā N107a- 11.

³⁶⁷⁵ N107a- 12 zāhidlerdendür dağı.

³⁶⁷⁶ K94b- 2 olmağ ile: olmağıla N107a- 14.

³⁶⁷⁷ N107a- 15 ol dağı.

³⁶⁷⁸ K94b- 4 zāhr-ı ğaybetden: zāhr-ı ğaybdan N107a- 15.

³⁶⁷⁹ K94b- 7 dağı: N'de yok.

³⁶⁸⁰ K94b- 7 ammā gèrü hācetüm qabūl (8) olmadı: ve dađı (2) hācetüm revā olmadı N107b- 1.

³⁶⁸¹ K94b- 9 şu üleşdürür du'ā eder ki Allāh rahmet etsün: şu üleşdirür ve du'ā eder ki Allāh rahmet eylesün N107b- 3.

‘aleyhi şâyim idi³⁶⁸² (11) ol saqqānuḡ du‘āsı cāyız ki maḡbūl ola³⁶⁸³ dēyü şavmın bozdı (12) şu içdi³⁶⁸⁴ Resūlu’llāh’dan şalla’llāhu ‘aleyhi ve sellem mervīdūr (13) buyurdılar ki bir kimse³⁶⁸⁵ baḡa şalavāt vèrse mādām ki benüm üzerüme (14) şalavāt vèrse melekler daḡı aḡa şalavāt vère³⁶⁸⁶ çoḡ getürse (15) meleklerüḡ³⁶⁸⁷ şalavātın alsun dilerise az getürsün³⁶⁸⁸ ve daḡı (16) Resūl’den mervīdūr şalla’llāhu ‘aleyhi ve sellem buyurmuşlar ki bir kimse³⁶⁸⁹ (17) benüm üzerüme şalavāt getürse bir yèr yazsa mādām ki benüm (18) ismüm yazılan yèrde bākīdūr aḡa melekler istiḡfār kıлмаḡdan (19) zāyil olmayalar daḡı³⁶⁹⁰ Resūl’den şalla’llāhu ‘aleyhi ve sellem mervīdūr (20) buyurmuşlar ki arzda melekler vardur seyyāḡlardur ya‘nī yèr (21) yüzinde gözcilerdür baḡa ümmetümden selām yetiştürürler³⁶⁹¹

[K95a]

(1) gèrü Resūl’den şalla’llāhu ‘aleyhi ve sellem mervīdūr buyurmuşlar ki³⁶⁹² (2) bir kimse³⁶⁹³ ki benüm üzerüme şalavāt getürse elbetde benüm rūḡumı (3) Allāhu Ta‘ālā ḡazreti baḡa red èder ḡattā ben anuḡ üzerine selāmı³⁶⁹⁴ (4) red èderin ya‘nī alup ben daḡı selām vèrürin bir kimse (5) bir gün³⁶⁹⁵ Resūlu’llāh ḡazretine şalla’llāhu [N108a] ‘aleyhi

³⁶⁸² K94b- 10 ḡazret-i Ma‘rūf-ı Kerḡī raḡmetu’llāhi ‘aleyhi şâyim idi: ḡazret-i Ma‘rūf-ı Kerḡī raḡmetu’llāhi ‘aleyhi ol gün şâyim (5) idi N107b- 4.

³⁶⁸³ K94b- 11 ol saqqānuḡ du‘āsı cāyız ki maḡbūl ola: cāyız ki ol saqqānuḡ du‘āsı maḡbūl ola N107b- 4.

³⁶⁸⁴ K94b- 11 şavmın bozdı (12) şu içdi: orucım bozdı (6) aldı içdi N107b- 5.

³⁶⁸⁵ K94b- 12 Resūlu’llāh’dan şalla’llāhu ‘aleyhi ve sellem mervīdūr (13) buyurdılar ki bir kimse: Resūlu’llāh şalla’llāhu ‘aleyhi ve sellemden mervīdūr buyururlar ki (7) bir kimsene N107b- 6.

³⁶⁸⁶ K94b- 13 benüm üzerüme (14) şalavāt vèrse melekler daḡı aḡa şalavāt vèrse: benüm üzerime melekler şalavāt vèrse (7) aḡa daḡı şalavāt vèreler N107b- 6.

³⁶⁸⁷ K94b- 15 meleklerüḡ: N’de yok.

³⁶⁸⁸ K94b- 15 az getürsün: az ve ger (9) çoḡ getürsün N107b- 8.

³⁶⁸⁹ K94b- 16 Resūl’den mervīdūr şalla’llāhu ‘aleyhi ve sellem buyurmuşlar ki bir kimse: Resūlu’llāh şalla’llāhu ‘aleyhi ve sellemden mervīdūr buyurmuşlar (10) bir kimsene N107b- 9.

³⁶⁹⁰ N107b- 11 ve daḡı.

³⁶⁹¹ K94b- 21 selām yetiştürürler: vèrilen selāmı (14) yetiştürürler N107b- 13.

³⁶⁹² K95a- 1 gèrü Resūl’den şalla’llāhu ‘aleyhi ve sellem mervīdūr buyurmuşlar ki: ve gèrü Resūl’den şalla’llāhu ‘aleyhi ve sellem mervīdūr mervīdūr ki buyurmuşlar K107b- 14.

³⁶⁹³ K95a- 2 kimse: kimsene K107b- 15.

³⁶⁹⁴ K95a- 3 selāmı: selāmın N107b- 16.

³⁶⁹⁵ K95a- 4 bir kimse (5) bir gün: bir gün bir kimse N107b- 17.

ve sellem dēdi ki (6) yā Resūlu'llāh bir³⁶⁹⁶ günāh işledüm Resūl dēdi ki rabbūne istiğfār (7) eyle dēdi ki³⁶⁹⁷ istiğfār ēderin ammā gērū³⁶⁹⁸ ol günāhı işlerin (8) buyurdılar ki işledüğün gibi gērū tevbe³⁶⁹⁹ ve rabbūne istiğfār (9) eyle hattā şeytān hūsrān³⁷⁰⁰ üzre ola Ebū Hureyre rađıya'llāhu (10) ' anhu rivāyet kılurlar³⁷⁰¹ peygamber hāzretinden şalla'llāhu ' aleyhi ve sellem (11) buyurmuşlar ki bir kimse bir meclisde otursa çok kelimāt etse (12) meclisden kalkmadın dēse ki سبحانك اللهم وبحمدك (13) اشهد ان لا اله الا انت (14) استغفرك وأتوب اليك Allāhu (14) Ta'ālā hāzreti anuñ ol meclisde ētdüğü günāhlarına³⁷⁰² kefarete (15) kıla İmām-ı Hāsan rađıya'llāhu ' anhu rivāyet kılurlar³⁷⁰³ buyurmuşlar ki (16) İblīs ' aleyhi mā-yesteħāk³⁷⁰⁴ dēmiş ki yā rab³⁷⁰⁵ senün ' izzetün hākkıyüçün (17) ādem oğlından ırılmazım mādām ki rūh anuñ³⁷⁰⁶ cesedinde ola (18) rabb-i ' izzet buyurmuş ki benüm ' izzetüm hākkıyüçün³⁷⁰⁷ ādem oğlından (19) tevbeyi men' eylemezim mādām ki ğargara-yı rūh mertebesine varmaya (20) ammā ol zamān ola ki ādem oğlanınuñ rūhı boğaza (21) gele³⁷⁰⁸ hır hır etmege başlaya gözleri³⁷⁰⁹ ata bu ' āleme gērū red eylemeye

[K95b]

(1) ol vaqt āhıret ' āleminde kendünün hāli nice olacağı ma' lūm (2) olur ol zamānda ĩmān ve tevbe³⁷¹⁰ maqbūl olmaz eger ĩmān ve eger (3) tevbe ol zamāndan evvel³⁷¹¹ gerek

³⁶⁹⁶ N108a- 1 ben bir.

³⁶⁹⁷ K95a- 6 rabbūne istiğfār (7) eyle dēdi ki: rabbūne istiğfār eyle dēdi dēdi N108a- 2.

³⁶⁹⁸ K95a- 7 gērū: yine N108a- 2.

³⁶⁹⁹ K95a- 8 gērū tevbe: yine tevbe eyle N108a- 3.

³⁷⁰⁰ K95a- 9 hūsrān: hūzn N108a- 4.

³⁷⁰¹ K95a- 10 kılurlar: ēder N108a- 5.

³⁷⁰² K95a- 14 günāhlarına: günāhları N108a- 8.

³⁷⁰³ K95a- 15 kılurlar: kıılır N108a- 9.

³⁷⁰⁴ K95a- 16 ' aleyhi mā-yesteħāk: ' aleyhi'l-la' ne N108a- 9.

³⁷⁰⁵ K95a- 16 yā rab: N'de yok.

³⁷⁰⁶ K95a- 17 anuñ: anlarıñ N108a- 11.

³⁷⁰⁷ K95a- 18 rabb-i ' izzet buyurmuş ki benüm ' izzetüm hākkıyüçün: rabb-i ' izzet celle şānühü ve ' amme nevālehu buyurmuşlar ki benüm ' izzetüm hākkıyüçün ben dağı N108a- 11.

³⁷⁰⁸ K95a- 20 ammā ol zamān ola ola ki ādem oğlanınuñ rūhı boğaza (21) gele: ammā ol zamān ki rūh boğaza gele N108a- 13.

³⁷⁰⁹ K95a- 21 gözleri: gözlerin N108a- 14.

³⁷¹⁰ K95b- 2 ĩmān ve tevbe: tevbe ve ĩmān N108a- 15.

Allāhu Ta‘ālā³⁷¹² cümle mü'minlere îmān-ı (4) şābit müyesser eyleye ve tevbe-yi maḳbūl [N108b] muḳadder eyleye āmin yā rabbe'l-‘ālemin (5) Ḥazret-i Ebū Bekir-i Şiddīḳ raḍiya'llāhu ‘anhu rivāyet eder Resūl'den (6) şalla'llāhu ‘aleyhi ve sellem³⁷¹³ buyurmışlar ki hiç bir ‘abd yokdur ki (7) bir günāh işleye daḥı ḳalka ābdest ala şeri‘ata muvāfiḳ güzel (8) ābdest ola ve namāz ḳıla ve günāhdan³⁷¹⁴ istiḡfār ḳıla illā Ḥaḳ sübhānehu (9) ve ta‘ālāya lütfından ve kereminden ola ki Ḥaḳ Ta‘ālā ol ‘abduḡ (10) günāhından vāz gelüp yarlıḡaya³⁷¹⁵ zīrā Ḥaḳ sübhānehu ve ta‘ālā kendü³⁷¹⁶ (11) kelām-ı ḳadīminde ve furḳān-ı ‘azīminde³⁷¹⁷ buyurur *او يظلم نفسه ثم يستغفر الله يجد* (12) *ومن يعمل سوءاً* [IV- 110] Allāhu (13) a‘lem buyurur ki bir kimse ki³⁷¹⁸ bir yaramaz ‘amel işlese yā nefsine zūlm etse (14) sonra Allāhu Ta‘ālā ḥazretine ol ‘amelden istiḡfār eylese Allāh'ı (15) ḡafūr ve raḥīm bulur Ḥazret-i ‘Ömer raḍiya'llāhu ‘anhu buyurmış³⁷¹⁹ ki (16) tevbe ediciler ile oturuḡ bunlaruḡ³⁷²⁰ ḳalbleri yufḳa olur dēr Ḥasan (17) rivāyet ḳılır buyurmışlar ki bir mü'min bir günāh işleye ol günāh (18) anı cennete ḳoyar³⁷²¹ dediler ki yā Resūlu'llāh nice olur buyurdı ki³⁷²² (19) ol mü'min bir günāhı ki işler ammā göḡli gözi peşimān olur tevbe (20) ḳılır ve istiḡfār eder ol ‘amel anı cennete ḳoyar ya‘nī cennete (21) duḡūline sebep olur³⁷²³ Ḥazret-i ‘Alī raḍiya'llāhu ‘anhu buyurmışlar ki³⁷²⁴

³⁷¹¹ K95b- 3 ol zamāndan evvel: imdi ol zamāndan evvel tedārük N108a- 16.

³⁷¹² K95b- 3 Allāhu Ta‘ālā: Ḥaḳ sübhānehu ve ta‘ālā N108a- 17.

³⁷¹³ K95b- 5 Resūl'den (6) şalla'llāhu ‘aleyhi ve sellem: Ḥazret-i Resūl'den şalla'llāhu ‘aleyhi ve sellemden N108b- 2.

³⁷¹⁴ K95b- 7 şeri‘ata muvāfiḳ güzel (8) ābdest ola ve namāz ḳıla ve günāhdan: şeri‘ata muvāfiḳ ve namāz ḳıla ve günāhından N108b- 4.

³⁷¹⁵ K95b- 10 günāhından vāz gelüp yarlıḡaya: günāhın yarlıḡaya N108b- 5.

³⁷¹⁶ K95b- 10 zīrā Ḥaḳ sübhānehu ve ta‘ālā kendü: zīrā Ḥaḳ Ta‘ālā N108b- 5.

³⁷¹⁷ K95b- 11 ve furḳān-ı ‘azīminde: N'de yok.

³⁷¹⁸ K95b- 13 ki: N'de yok.

³⁷¹⁹ K95b- 15 buyurmış: buyurmışlar N108b- 9.

³⁷²⁰ K95b- 16 tevbe ediciler ile oturuḡ bunlaruḡ: tevbe edicilerile oturuḡ zīrā bunlaruḡ N108b- 10.

³⁷²¹ K95b- 17 bir mü'min bir günāh işleye ol günāh (18) anı cennete ḳoyar: bir mü'min bir günāh işlese ol günāh ile (12) anı cennete ḳoyalar N108b- 11.

³⁷²² K95b- 18 buyurdı ki: buyurdılar N108b- 12.

³⁷²³ K95b- 19 ol mü'min ... (21) sebep olur: tevbe (13) ve istiḡfār eyleye ol ‘amel anı cennete duḡūle sebep olur N108b- 12.

³⁷²⁴ K95b- 21 ki: N'de yok.

[K96a]

(1) dünyāda hayr yoqdur illā iki recül için biri bu ki ihsān (2) edici recüldür her gün ihsānın artura biri dağı şol recüldür (3) kim³⁷²⁵ yaramaz ‘amel edici olur ve tevbe eder ‘amelin arturur³⁷²⁶ ve gèrü buyurmuşlar ki günāhı terk etmek (4) āsāndur tevbe taleb etmekden zīrā tevbe müşkil olur [N109a] kaçd gerek ki (5) günāhı işlemeye³⁷²⁷ tā tevbe etmege dağı muhtāc olmaya³⁷²⁸ İbn-i Müseyyeb hazreti (6) rağıya’llāhu ‘anhu buyurmuş mücerred delīle istiğfār eden gèrü günāha (7) muşır ola³⁷²⁹ rabbisine istihzā eder gibidür³⁷³⁰ ba‘z-ı ‘ulemā demişlerdür³⁷³¹ ki (8) ‘abd günāh ile ni‘met ortasındadır ol ikiye hamdden ve istiğfār (9) dan ğayrı nesne ulaşdurmaz³⁷³² ya‘nī eger günāh işlemek ile³⁷³³ Allāh’uñ (10) ni‘meti kesilmesün dèr iseñ gerekdür ki günāhı³⁷³⁴ işleyecek peşimān (11) olup istiğfār edesin ve ni‘mete hamd ve şükr edesin tā ki (12) Haq sübhānehu ve ta‘ālā senüñ günāhuñ sebebiyle³⁷³⁵ ni‘metin kesmeye (13) Serī-yi Saqātī rahmetu’llāhi ta‘ālā³⁷³⁶ buyurmuş ki ben otuz yıldan beri³⁷³⁷ (14) el-ğamdülillāh dedüğüme istiğfār ederin dediler ki³⁷³⁸ nicedür dedi ki (15) gece ile bir vaqt³⁷³⁹ şehr yandı çıkdum taşradan dükkānuma baqdum eyitdiler ki (16) āteş senüñ dükkānuñdan ıraqdur ben dedüm ki³⁷⁴⁰ el-ğamdülillāh sāyir mü‘minlerüñ (17) dükkānı yanup benüm dükkānumdan āteş³⁷⁴¹

³⁷²⁵ K96a- 1 ihsān (2) edici recüldür her gün ihsānın artura biri dağı şol recüldür (3) kim: ihsān edici kimsene ki şevābın arturur ve biri dağı şol kimsenedür ki N108b- 15.

³⁷²⁶ N108b- 16 tevbe eder ‘amelin arturur: K’de yok.

³⁷²⁷ K96a- 4 kaçd gerek ki (5) günāhı işlemeye: imdi kaçd gerek ki günāh işlemeye N109a- 1.

³⁷²⁸ K96a- 5 tevbe etmek dağı muhtāc olmaya: tevbe etmek muhtāc ola N109a- 1.

³⁷²⁹ K96a- 7 muşır ola: muşır olur N109a- 3.

³⁷³⁰ K96a- 7 rabbisine istihzā eder gibidür: hemān rabbisine istihzā gibidür N109a- 3.

³⁷³¹ K96a- 7 demişlerdür: demişler N109a- 3.

³⁷³² K96a- 8 ‘abd günāh ile ni‘met ortasındadır ol ikiye hamdden ve istiğfār (9) dan ğayrı nesne ulaşdurmaz: ‘abd günāh ile ni‘met ulaşdırılmaz N109a- 4.

³⁷³³ K96a- 9 işlemek ile: işlemekile N109a- 4.

³⁷³⁴ K96a- 10 günāhı: günāh N109a- 5.

³⁷³⁵ K96a- 12 Haq sübhānehu ve ta‘ālā senüñ günāhuñ sebebiyle: Haq ta‘ālā senüñ günāhların sebebiyle (7) senden N109a- 6.

³⁷³⁶ K96a- 13 rahmetu’llāhi ta‘ālā: rahmetu’llāhi ‘aleyhi N109a- 7.

³⁷³⁷ K96a- 13 beri: berü N109a- 7.

³⁷³⁸ K96a- 14 ki: N’de yok.

³⁷³⁹ K96a- 15 gece ile bir vaqt: bir vaqt gece ileyin N109a- 9.

³⁷⁴⁰ K96a- 16 senüñ dükkānuñdan ıraqdur ben dedüm ki: dükkānuñdan ıraqdur ben dedim ki N109a- 10.

³⁷⁴¹ K96a- 17 benüm dükkānumdan āteş: benüm dükkānum āteşden N109a- 11.

ba'īd olduğına el-ḥamdülillāh dedigüm (18) için otuz yıldur ki ol ḥicābdan istiğfār ederin dēdi (19) raḥimehu'llāhu ta'ālā³⁷⁴² **yigirmi ikinci ravza şihhatde ve marazlarda**³⁷⁴³ (20) ve 'illetlerde ve tıbda ve devāda ve bunlara münāsib **olanlardadır** (21) ḥükemā demişlerdür ki her ne kim³⁷⁴⁴ dünyāda maṭlūbdur ve dürlü dürlü nesnelər

[K96b]

(1) ḥayrlı nesnedür ve lezzetlüdür cümlesi ḥāşıl olmaz illā şihhat ile (2) ve selāmet ile³⁷⁴⁵ Sokrat ḥakīm demiş ki kişi bedenini şihhati (3) emrin ihmāl etmek olmaz mümkün olduğca 'ākıl olan kimse³⁷⁴⁶ şihhatini (4) [N109b] sebebi ne ise anı taḥşil edüp şihhatini ḥıfz etmek gerek (5) ḳıldan taleb Allāhu Ta'ālā ḥazretinden virmek Ḥazret-i Resūlu' (6) llāh³⁷⁴⁷ şalla'llāhu 'aleyhi ve sellem buyurmuşlar ki ḥiç bir müslim yoḳdur³⁷⁴⁸ (7) ḥasta ola illā Allāhu Ta'ālā anuḡ günāhın dōke şol ağaç (8) yaprağı dōkdüğü gibi³⁷⁴⁹ ve daḡı buyurmuşlardur ki beglerüḡ marazı fālic (9) ile laḳve marazıdur ki fālic bir marazıdur ki kişiniḡ eli ve ayağı tıtmaya (10) ve laḳve daḡı ol marazıdur ki yüzde olur³⁷⁵⁰ ne'uzu billāhi ta'ālā Ca'fer-i (11) Şādıḳ raḡıya'llāhu 'anhu eydür üç nesnenüḡ azı daḡı çoḳdur (12) biri nār ve biri faḳr ve biri maraz³⁷⁵¹ Muḡammed bin Vāḳi' ḥazretiniḡ³⁷⁵² (13) mübārek ayalarında bir çıban çıḳmış dēdiler ki biz size ziyāde merḡamet (14) ederiz dēdi ki ben Allāhu Ta'ālā'ya şıkr ederin³⁷⁵³ ki gözlerimde çıḳmadı

³⁷⁴² K96a- 19 raḡmetu'llāhi ta'ālā: raḡmetu'llāhi 'aleyhi N109a- 12.

³⁷⁴³ K96a- 19 marazlarda: marazda N109a- 12.

³⁷⁴⁴ K96a- 21 kim: ki N109a- 14.

³⁷⁴⁵ K96b- 1 şihhat ile (2) ve selāmet ile: şihhat ve selāmetile N109a- 16.

³⁷⁴⁶ K96b- 3 kimse: kimsene N109a- 17.

³⁷⁴⁷ K96b- 5 Ḥazret-i Resūlu' (6) llāh: Resūlu'llāh N109b- 2.

³⁷⁴⁸ N109b- 2 yoḳdur ki.

³⁷⁴⁹ K96b- 7 şol ağaç (8) yaprağı dōkdüğü gibi: şol ağaç yaprağı gibi dōker N109b- 4.

³⁷⁵⁰ K96b- 9 fālic bir marazıdur ki kişiniḡ eli ve ayağı tıtmaya (10) ve laḳve daḡı ol marazıdur ki yüzde olur: fālicile bir marazıdur ki yüzde olur N109b- 5.

³⁷⁵¹ K96b- 12 biri nār ve biri faḳr ve biri maraz: biri nār biri faḳr biri maraz N109b- 7.

³⁷⁵² K96b- 12 ḥazretiniḡ: ḥazretleriḡ N109b- 7

³⁷⁵³ N109b- 14 ederin: ederim N109b- 9.

(15) Calinus hâkîm ölüm hastalığına³⁷⁵⁴ mübtelâ olduğu zamânda demişler ki (16) niçün ‘ilâc edüp kendüni bu marâzdan hâlâş etmezsin dedi ki (17) kaçan marâz semâdan nâzil ola³⁷⁵⁵ devâ bâtil olur ba‘z-ı ‘uçalâya delîl-i (18) şâni‘ den su‘âl olundu cevâb dedi³⁷⁵⁶ ki ‘âkil olanuñ zelîl (19) olduğu ve fakîr olduğu ve tabîb olanlaruñ hastalığı delîl (20) dür etîbbâ demişler ki üç nesne kişiyi helâk eder biri tokıla (21) cimâ‘ etmek biri dâyim yâbis nesnelere yemek³⁷⁵⁷ ve biri aç karınıla şovuk³⁷⁵⁸

[K97a]

(1) şu içmek ve dağı demişlerdür³⁷⁵⁹ ki dört nesne bedeni helâk (2) eder biri imtilâ iken cimâ‘ etmek biri tokıla hammâma girmek bir dağı³⁷⁶⁰ (3) [N110a] yâbis ve kuru nesnelere yemek biri dağı³⁷⁶¹ karılara cimâ‘ etmek (4) Calinus demiş ki ifrâtila gam kalbi öldürür ve tamarlarda kanı dö (5) kdürür şahibini helâk eder ve ziyâde ferağ demüñ harâretin ziyâde (6) eder hattâ harâret ‘azîretine gâlib olur kişiyi³⁷⁶² helâk eder (7) Süfyân bin ‘Uyeyne hazreti eydür Fâris etîbbâsı ve İbn-i Kelede (8) ictimâ‘ etdiler marâzuñ başı ta‘âm üzre ta‘âm yemekdür³⁷⁶³ İbn-i Sînâ’dan (9) mervîdür demiş ki³⁷⁶⁴ جميع الطب في الشفاء في الانهضام وليس (11) القول في قصر الكلام فقل ان اكلت وبعد اكل تجنب (10) البيتين جمع وحسن على النفوس اشد بأساً من (12) ادخل الطعام على الطعام ya‘nî tıbbuñ³⁷⁶⁵ cemî‘si iki beytde cem‘ olmuşdur (13) kavlüñ güzeli kelâmı kışa vâz olmağdur eger yemek yeseñ arayı (14) yemekden şonra şağın şifâ ta‘âm hazm olmağdadur³⁷⁶⁶ nefslere üzerine³⁷⁶⁷ (15) ta‘âmı³⁷⁶⁸

³⁷⁵⁴ K96b- 15 hastalığına: hastaligine N109b- 10.

³⁷⁵⁵ N109b- 12 nâzil ola: ola K96b- 17.

³⁷⁵⁶ K96b- 18 cevâb dedi: cevâb verdiler N109b- 13.

³⁷⁵⁷ K96b- 21 biri dâyim yâbis nesnelere yemek: ve biri dâyim yâbis nesne yemek N109b- 15.

³⁷⁵⁸ K96b- 21 şovuk: N’de yok.

³⁷⁵⁹ K97a- 1 demişlerdür: demişler N109b- 16.

³⁷⁶⁰ K97a- 2 biri tokıla hammâma girmek bir dağı: ve biri tokıla hammâma girmek ve biri dağı N109b- 17.

³⁷⁶¹ K97a- 3 yâbis ve kuru nesnelere yemek biri dağı: kuru nesnelere yemek ve biri dağı N110a- 1.

³⁷⁶² K97a- 6 gâlib olur kişiyi: gâlib olup şahibin N110a- 4.

³⁷⁶³ N110a- 6 yemekdür: yemek K97a- 8.

³⁷⁶⁴ K97a- 8 İbn-i Sînâ’dan (9) mervîdür demiş ki: İbn-i Sînâ’dan mervîdür ki demiş N110a- 6.

³⁷⁶⁵ N110a- 10 tıbbuñ: K’de yok.

³⁷⁶⁶ K97a- 14 olmağdadur: olmağdur N110a- 12.

³⁷⁶⁷ K97a- 14 üzerine: üzre N110a- 12.

³⁷⁶⁸ N110a- 12 ta‘âmı: K’de yok.

Resūlu'llāh'dan (12) mervīdūr şalla'llāhu ʿaleyhi ve sellem³⁷⁸⁵ buyurmuşlar ki المعدة بيت (13) ya' nī me' de maraž evidür Calinus dēmiş ki şıḥḥatūñ devāmın³⁷⁸⁶ (14) taleb etmek riyāzetinde³⁷⁸⁷ tekāsüli terk etmekiledür ve ta'āmdan ve (15) şarābdan imtilāyı terkiledür³⁷⁸⁸ ve daḥı Calinus dēmiş ki zararlı (16) nesneden az ḥayrludur nef' lü nesnenüñ³⁷⁸⁹ çoğundan ve (17) daḥı aḥlātdan³⁷⁹⁰ su'āl etmişler dēmiş ki ḳan ʿabd-ı memlūk (18) gibidür gāh olur ki ʿabd efendisin ḳatlı eder ve şafrā kelb-i (19) ʿaḳūr gibidür bir bağçe içinde ve balğam mülk gibidür her-bār ki anuñ (20) üzerine ḳapuyı bağlasañ bir ḳapu daḥı açar³⁷⁹¹ [N111a] ve sevdā arz gibidür (21) ḳaçan ki ḥareket etse üzerinde her ne ki varısa³⁷⁹² bile ḥareket eder

[K98a]

(1) ve daḥı Calinus dēmiş ki başda olan maražlara ğarğara (2) etmek ile ʿilāç gerek³⁷⁹³ ve me' dede olan maražlara istifrāğ (3) etmek gerek ve bedende olan maražlara ishāl ile ʿilāç gerek ve (4) deri içinde olan maražlara dirilmek ile ʿilāç gerek ve tamarlar içinde (5) olan maražlara ḳan aldırmağıla ʿilaç gerek³⁷⁹⁴ Buḳraḥ ḥakīm dēmiş ki (6) şıḥḥat bir gizlü mülk ve ḥazīnedür anı bilmez illā yitüren kişi³⁷⁹⁵ bilür ve (7) daḥı dēmişler³⁷⁹⁶ ki yaşıksuz uyumaḳ kişiye³⁷⁹⁷ (8) hüžāl getirür ya' nī arıklık getirür eñse³⁷⁹⁸ kökinden ḥacāmat (9) etmekden³⁷⁹⁹ Resūlu'llāh nehy etmişdür anuñ için³⁸⁰⁰ ki nisyān (10) getirür

³⁷⁸⁵ K97b- 11 Ḥazret-i Resūlu'llāh'dan (12) mervīdūr şalla'llāhu ʿaleyhi ve sellem: Ḥazret-i Resūl şalla'llāhu ʿaleyhi ve sellemden mervīdūr N110b- 10.

³⁷⁸⁶ N110b- 12 devāmın: devāsın K97b- 13.

³⁷⁸⁷ K97b- 14 riyāzetinde: raḥbātında N110b- 12.

³⁷⁸⁸ K97b- 15 terkiledür: terk etmekiledür N110b- 13.

³⁷⁸⁹ K97b- 16 nesnenüñ: nesneniñ N110b- 14.

³⁷⁹⁰ K97b- 17 aḥlāt: iḥtilāḥın N110b- 14.

³⁷⁹¹ K97b- 20 açar: çalar N110b- 17.

³⁷⁹² K97b- 21 varısa: var ise N111a- 1.

³⁷⁹³ K98a- 1 ğarğara (2) etmek ile ʿilāç gerek: ğarğara etmekile (3) ʿilāç etmek gerek N111a- 2.

³⁷⁹⁴ K98a- 3 ve bedende ... (5) ʿilāç gerek: ve deri içinde olan maražlara ḳan aldırmaḳ gerek N111a- 4.

³⁷⁹⁵ K98a- 6 kişi: N'de yok.

³⁷⁹⁶ K98a- 7 dēmişler: dēmişlerdür N111a- 5.

³⁷⁹⁷ K98a- 7 uyumaḳ kişiye: kişi uyumaḳ N111a- 6.

³⁷⁹⁸ N111a- 6 ve eñse.

³⁷⁹⁹ K98a- 9 etmekden: N'de yok.

³⁸⁰⁰ K98a- 9 anuñ için: anuñiçün N111a- 7.

ve eṭṭibbādan ba^c zı dēmiş ki öksürüğe ḥamrdan (11) olan sirke içmek nāfi^c dūr hem çok kimse³⁸⁰¹ tecrîbe etmiş nāfi^c (12) olmuş Aristālis³⁸⁰² dēmiş ki zehr mādām ki yılanda ola (13) ziyāde ḥārdur kaçan ki çıqup³⁸⁰³ āḥara varsa bārid olur ḥattā (14) ziyāde bürüdetinden³⁸⁰⁴ helāk eder ve daḥı dēmişler ki ḳalaydan³⁸⁰⁵ (15) şu içmek ḳulunca nāfi^c dūr Resūlu'llāh'dan mervīdūr ṣalla'llāhu (16) 'aleyhi ve sellem buyurmuşlar ki³⁸⁰⁶ eger bir nesnede ṣifā varısa³⁸⁰⁷ (17) ḥacāmatdadur yāḥūd³⁸⁰⁸ bal ṣerbetindedür Loḳmān ḥakīm dēmiş ki³⁸⁰⁹ (18) ḥāṣā ḥelāda çok oturmamaḳ gerek nāsır marāzın getürür³⁸¹⁰ (19) Ḥayber ḳal^c ası fetḥinde ḥalk sıtmadan³⁸¹¹ Resūlu'llāh ḥazretine (20) ṣalla'llāhu 'aleyhi ve sellem ṣikāyet eylediler buyurdılar ki ḥummā arzında Allāh'uṅ (21) zindānidur ve nārdan bir ḳal^c adur kaçan siz anı bulsaṅuz³⁸¹² mā' ile

[K98b]

(1) tebrīd edüṅ aḥşam ile³⁸¹³ yatsu ortasında üzerüñüze (2) şovuk şu dökinüṅ [N111b] hem ol zamānda buyurduḳları gibi etdiler (3) ṣifā buldılar Ḥaccāc bir ṭabībe dēmiş ki baṅa ḥaber vēr cevāmi^c -i (4) ṭıbdan dēmiş ki nisāya cimā^c ḳılma illā gēceler³⁸¹⁴ ile ve etlerden daḥı³⁸¹⁵ (5) yēme illā anuṅ ḥafīflerin ḥazma āsānların³⁸¹⁶ ve kaçan ki ṣabāḥ (6) yēmegin yēseṅ çalḳoyın yat ve kaçan aḥşam yēmegin yēseṅ (7) bir miḳdār yūri tā

³⁸⁰¹ K98a- 11 kimse: kimsene N111a- 8.

³⁸⁰² K98a- 12 Aristālis: Aristāṭalis N111a- 9.

³⁸⁰³ K98a- 13 çıqup: çıkarup N111a- 10.

³⁸⁰⁴ K98a- 14 bürüdetinden: bürüdetden N111a- 10.

³⁸⁰⁵ K98a- 14 daḥı dēmişler ki ḳalaydan: dēmişlerdür ki ḳalaydan N111a- 11.

³⁸⁰⁶ K98a- 15 Resūlu'llāh'dan mervīdūr ṣalla'llāhu (16) 'aleyhi ve sellem buyurmuşlar ki: Resūlu' (12) llāh ṣalla'llāhu 'aleyhi ve sellem buyurmuşlar N111a- 11.

³⁸⁰⁷ K98a- 16 varısa: var ise N111a- 12.

³⁸⁰⁸ K98a- 17 ḥacāmatdadur yāḥūd: ḥacāmatda (13) ve yāḥūd N111a- 12.

³⁸⁰⁹ K98a- 17 dēmiş ki: eydür N111a- 13.

³⁸¹⁰ K98a- 18 ḥelāda çok oturmamaḳ gerek nāsır nāsır marāzın getürür: ḥelāda çok oturmak (14) bāsır marāzın getürür N110a- 13.

³⁸¹¹ K98a- 19 sıtmadan: ısıtmadan N111a- 14.

³⁸¹² K98a- 19 nārdan bir ḳal^c adur kaçan siz anı bulsaṅuz: nārdan bir ḳatredür kaçan sizden biriñüz mübtelā olsaṅuz N111a- 16.

³⁸¹³ K98b- 1 tebrīd edüṅ aḥşam ile: tebrīd edüṅ aḥşamıla N111a- 17.

³⁸¹⁴ K98b- 4 gēceler: gece N111b- 2.

³⁸¹⁵ K98b- 4 daḥı: N'de yok.

³⁸¹⁶ K98b- 5 anuṅ ḥafīflerin ḥazma āsānların: ḥazma āsān ola N111b- 3.

hażma³⁸¹⁷ mu^cin ola ve dağı bir ta^cam sıñmeyince (8) bir ta^cam dağı yeme dađı³⁸¹⁸ ħelāya varmayınca yatup uyuma Muħammed (9) bin Zekerıyyā eydür ziyāde perhız kıлмаķ ve dağı tızcek devālar etmege (10) mübāşeret ve ğıdāyı azaltmaķ ħıfz-ı şıñhat etmez belki marāz getürür (11) şabıbe lāyıķ olan oldur ki dāyım marıze şıñhat ile³⁸¹⁹ beşāret (12) ede zırā mızāc nefsiñ³⁸²⁰ a^c rāzına tābi^cdür eger şabıb ğıdāyile³⁸²¹ (13) ^cilāç etmege ķādir olurısa edviye ile ^cilāç etmege³⁸²² muħtāc olmaz (14) ise sa^cādetdür gerü Muħammed bin Zekerıyyā'dan mervıdūr demiş ki³⁸²³ (15) marıze lāyıķdur ki bir i^ctimādı olduğı řabıbi³⁸²⁴ iħtiyār (16) ede dāyım ^cilācın aña etdüre müte^caddid ħakımlere ^cilāç etdürmeye (17) ki biri birine³⁸²⁵ muħālif olup zarar etmeyeler ve biri birini şaşurmaya (18) Buķrař demiş ki şıb kıyāşdur³⁸²⁶ ve tecribedür ve ^cādet-i řabi^cat-ı (19) şāniyedür³⁸²⁷ ya^cnı kişi bir nesneyi ^cādet edicek aña şıbbı gibi (20) olur ve demişlerdür bir marāz ki sebebi ma^clüm ola anuđ (21) şıfāsı mevcüddur ya^cnı³⁸²⁸ ^cilācı āsāndur hemān şıfāsı

[K99a]

(1) ħāzırdur Arışto demiş ki الطيب من المجرب احكم من ya^cnı (2) tecrube eden şabıbden ħakımkredür³⁸²⁹ Calinus demiş ki řabi^cat (3) müdde^ci gibidür ^cillet hażm gibidür³⁸³⁰ nabz ve ķārüre [N112a] beyyine (4) gibidür ya^cnı şāhid maķāmındadır buħrān ğüni ķazā ve faşl (5) ğüni gibidür³⁸³¹ şabıb ķāđi gibidür ve³⁸³² demişlerdür ki řol (6) ħasta ki iřtiħāsı

³⁸¹⁷ K98b- 7 hażma: hażm N111b- 4.

³⁸¹⁸ N111b- 5 ve dağı.

³⁸¹⁹ K98b- 7 şıñhat ile: şıñhatile N111b- 8.

³⁸²⁰ K98b- 12 nefsiñ: nefsiñ N111b- 8.

³⁸²¹ K98b- 12 ğıdāyile: ğıdā ile N111b- 9.

³⁸²² K98b- 13 etmege: N'de yok.

³⁸²³ K98b- 14 mervıdūr demiş ki: mervıdūr ki demişler N111b- 10.

³⁸²⁴ K98b- 15 şabıbi: N'de yok.

³⁸²⁵ K98b- 17 ki biri birine/ şaşurmaya: biri biriyile/ şaşurmayalar N111b- 12.

³⁸²⁶ K98b- 18 kıyāşdur: kıyāş N111b- 13.

³⁸²⁷ K98b- 18 ^cādet-i şabi^cat-ı (19) şāniyedür: ^cādet-i şabi^cat-ı şānidür N111b- 13.

³⁸²⁸ K98b- 21 ya^cnı: N'de yok.

³⁸²⁹ K99a- 2 tecrube eden şabıbden ħakımkredür: tecrube eden ħakımden şabıbkredür N111b- 16.

³⁸³⁰ N111b- 17 ve ^cillet hażm gibidür.

³⁸³¹ K99a- 5 ğüni gibidür: ğünidür ve N112a- 1.

³⁸³² K99a- 5 ve: N'de yok.

ola recā aña ziyādedür ol şahîhden ki (7) iştiḥāsı olmaya ve dēmişler³⁸³³ ki marīze iştiḥā
 ētdügi (8) nesneyi vērnek fāyidelüdü iştiḥā ētdügi nesnelerden (9) men^ç ētmekden³⁸³⁴
 şafrānuḡ evi oddur anuḡ salṭanatı cigerdedür³⁸³⁵ (10) ve balğamuḡ evi me^ç dedür anuḡ
 salṭanatı göğüsdedür³⁸³⁶ ve sevdānuḡ (11) evi ṭalaḡdur anuḡ salṭanatı ḡalbdedür ve
 ḡanuḡ evi (12) ḡalbdür anuḡ salṭanatı başdadur Me'mūn ḡalīfe şudā^ç a (13) mübtelā oldı
 her ^ç ilāḡ ki ētdiler müfīd olmadı Ḳayşer bir tāc (14) gönderdi başına gēysün şudā^ç a
 nāfi^ç dūr dēdi ḡalīfe (15) i^ç timād ḡılmadı³⁸³⁷ cāyız ki zehrlü ola dēyü tecrībe iḡün bir
 şudā^ç lı kimsene bulup gēydürdiler fi^ç l-ḡāl³⁸³⁸ (16) nāfi^ç oldı andan şonra ḡalīfe daḡı³⁸³⁹
 başına gēydi (17) hemān³⁸⁴⁰ şudā^ç dan ḡurtuldı ta^ç accüb eylediler iḡün açdılar bu (18)
 du^ç āyı anda yazılı buldılar³⁸⁴¹ بيم الله الرحمن الرحيم (19) عرق ساكن حم عسق (20) لا يصدعون
 ولا قوة الا بالله العلي العظيم (21) عنها ولا ينزفون من كلام الرحمن حمدت النيران ولا حول (20) لا يصدعون
 Ḳazret-i Resūl'den

[K99b]

(1) mervīdür şalla'llāhu ^ç aleyhi ve sellem³⁸⁴² buyurmuşlar ki فر من المجذوم (2) كما تفر من
 الاسد ya^ç nī ḡaç meczūmdan esedden ḡaçdu (3) ḡın gibi emrāz-ı sārīye ne ḡadar varısa³⁸⁴³
 buña ḡıyās ētmişler (4) dūr Allāhu Ta^ç ālā ḡazretinüḡ³⁸⁴⁴ izniyile ba^ç z-ı emrāz bi'l-ḡaşşa
 (5) [N112b] sārīdür cüzẓām gibi ve uyuz gibi ve ṭā^ç ūn gibi ve muḡriḡa (6) gibi ne^ç ūzu
 billāhi ta^ç ālā Zūhri³⁸⁴⁵ ḡazretin Mışır'a gönderdiler (7) ḡalḡ dēdiler ki Mışır'da ṭā^ç ūn

³⁸³³ K99a- 7 dēmişler: dēmişlerdür N112a- 3.

³⁸³⁴ K99a- 8 iştiḥā ētdügi nesnelerden (9) men^ç ētmekden: men^ç ētmekden ve N112a- 4.

³⁸³⁵ K99a- 9 cigerdedür: cigerde N112a- 5.

³⁸³⁶ K99a- 10 balğamuḡ evi me^ç dedür anuḡ salṭanatı göğüsdedür: balğamuḡ evi me^ç dedür anuḡ salṭanatı
 göğüsdür N112a- 5.

³⁸³⁷ K99a- 14 dēdi ḡalīfe (15) i^ç timād ḡılmadı: dēyü ḡalīfe i^ç timād ētmedi N112a- 9.

³⁸³⁸ N112a- 9 tecrībe iḡün bir şudā^ç lı (10) kimsene bulup gēydürdiler fi^ç l-ḡāl: bir şudā^ç lu kimsenüḡ (16)
 getürdiler K99a- 15.

³⁸³⁹ K99a- 16 daḡı: N'de yok.

³⁸⁴⁰ K99a- 17 hemān: fi^ç l-ḡāl N112a- 11.

³⁸⁴¹ K99a- 17 ta^ç accüb eylediler iḡün açdılar bu (18) du^ç āyı anda yazılı buldılar: ta^ç accüb ēdüp tācı sōküp
 iḡinde bu du^ç āyı (12) buldılar N112a- 11.

³⁸⁴² K99b- 1 mervīdür şalla'llāhu ^ç aleyhi ve sellem: şalla'llāhu ^ç aleyhi ve sellem mervīdür N112a- 15.

³⁸⁴³ K99b- 3 varısa: var ise N112a- 17.

³⁸⁴⁴ K99b- 4 Allāhu Ta^ç ālā ḡazretinüḡ: Allāhu Ta^ç ālā'nuḡ N112a- 17.

³⁸⁴⁵ K99b- 6 Zūhri: Zūheyri N112b- 2.

vardur demişler ki انما خلقنا (8) اطعن او طاعون ya^c ni³⁸⁴⁶ biz halk olunmaduk illā ya^c n için (9) yā t̄ā^c ūn için ya^c ni³⁸⁴⁷ şehadet ecliyiçün yahūd³⁸⁴⁷ alet-i harbile (10) t̄ā^c n için ya t̄ā^c ūnıla şehadet için³⁸⁴⁸ t̄ā^c ūndan ölen (11) şehiddür Ebū Bekr rađıya'llāhu ^c anhu Şām'a ^c asker gönderdiler (12) du^c ā kıldı dedi ki³⁸⁴⁹ yā rab bunların ölmelerin ya³⁸⁵⁰ t̄ā^c n eyle (13) ya t̄ā^c ūnıla eyle³⁸⁵¹ dedi Süleymān bin ^c Abdu'l-melik hulefā-yı (14) Mervāniyye'dendür t̄ā^c ūndan kaçacak bu āyet-i kerīmeyi okudılar ki³⁸⁵² (15) قوله تعالى لن ينفعكم الفرار الى قوله قليلا [XXXIII- 16] dediler ki biz (16) dađı ol ƣalīli taleb ederüz³⁸⁵³ ve hūkemā demişlerdür ki bir kimse (17) bir yere gelse ol yerün türābından alsa ū içine koyup içse (18) ol yerün³⁸⁵⁴ vebāsından emīn ola bi'iznillāhi ta'ālā Enūşirvān (19) iştihāsı olduđı t̄ā^c āmdan kendüyi men^c ederidi sevdüğümüz (20) nesneyi terk etdük³⁸⁵⁵ sevmedüğümüz nesne ile ^c ilācdan (21) müstağnī olmađıçün ^c Abdu'llāh bin Şübrüme rahmetu'llāhi ta'ālā³⁸⁵⁶

[K100a]

(1) demişdür ki ^c aceblerin ol kişiyi ki marāz ƣavfından t̄ā^c ām (2) dan perhīz eyler nār ƣavfından günāhdan perhīz eylemeye³⁸⁵⁷ (3) bir A^c rābī'ye demişler ki neden ūkāyet edersin dedi ki zūnū (4) bımdan dediler ki ne iştihā edersin dedi ki cennet dediler ki (5) t̄ābīb [N113a] getürelüm mi dedi ki t̄ābīb ūol kimsedür³⁸⁵⁸ ki (6) beni ƣasta eyledi Enes bin Mālik rađıya'llāhu ^c anhu rivāyet (7) kırup eydür bir vađt Resūlu'llāh ūalla'llāhu

³⁸⁴⁶ K99b- 8 ya^c ni: N'de yok.

³⁸⁴⁷ K99b- 9 yahūd: yāhūd N112b- 4.

³⁸⁴⁸ K99b- 10 ya t̄ā^c ūnıla şehadet için: yāhūd t̄ā^c ūn ile şehadet için zīrā N112b- 5.

³⁸⁴⁹ K99b- 11 ^c asker gönderdiler (12) du^c ā kıldı dedi ki: ^c asker gönderdikleri zamānda du^c ā (7) kıldılar ki N112b- 6

³⁸⁵⁰ K99b- 11 ya: yā N112b- 7.

³⁸⁵¹ K99b- 13 t̄ā^c ūnıla: t̄ā^c ūn ile N112b- 7.

³⁸⁵² K99b- 14 okudılar ki: okudı N112b- 9.

³⁸⁵³ K99b- 16 ederüz: ederiz N112b- 10.

³⁸⁵⁴ K99b- 18 yerün: yerin N112b- 11.

³⁸⁵⁵ K99b- 20 etdük: etdik N112b- 13.

³⁸⁵⁶ K99b- 21 ^c Abdu'llāh bin Şübrüme rahmetu'llāhi ta'ālā: ^c Abdu'llāh Şübrüme rahmetu'llāhi ^c aleyhi N112b- 14.

³⁸⁵⁷ K100a- 2 perhīz eylemeye: perhīz eylemez N112b- 16.

³⁸⁵⁸ K100a- 5 kimsedür: kimsenedür N113a- 1.

‘aleyhi ve sellem bir yigidün³⁸⁵⁹ (8) üzerine geldi şol hâlde ki mevte qarīb olmışıdı ol (9) yigide buyurdılar ki³⁸⁶⁰ ne hâldesin dēdi ki zünūbdan havf üzre (10) yin ve Allāhu Ta‘ālā hazretinden daḥı³⁸⁶¹ recā üzreyin buyurdılar ki (11) havfila recā bu maḥalde cem‘ olmaz illā Allāhu Ta‘ālā hazreti recā (12) olunanı iḥsān eder ve havf olunan nesneden emīn (13) eder İbn-i Semmāk hazreti raḥmetu’llāhi ta‘ālā Hārūnu’r-reşīd’e³⁸⁶² (14) geldi şol hâlde ki ḥastaliginden ḳalkmış idi eyitdi ki³⁸⁶³ (15) yā emīre’l-mū’minīn Allāhu Ta‘ālā seni zıkr etdi sen daḥı (16) Allāhu Ta‘ālā hazretin zıkr eyle ve seni Allāhu Ta‘ālā hazreti³⁸⁶⁴ maraž (17) ḳaydından ıtlāḳ etdi sen daḥı Allāhu Ta‘ālā hazretine (18) şükr eyle Rebi‘ bin Ḥuşeym raḥmetu’llāhi ta‘ālā³⁸⁶⁵ İbn-i Mes‘ūd hazreti (19) üzerine raḳıya’llāhu ‘anhu³⁸⁶⁶ girmek için andan izn taleb etdi (20) bir güzel cāriye taşra çıḳdı Ḥazret-i Rebi‘³⁸⁶⁷ gözlerin yumdı (21) naḳar etmemek için cāriye içerü girüp İbn-i Mes‘ūd hazretine³⁸⁶⁸ dēdi ki³⁸⁶⁹

[K100b]

(1) ḳapuda³⁸⁷⁰ bir a‘mā kimse var içerü girmege destūr³⁸⁷¹ taleb eder (2) Rebi‘ bin Ḥuşeym dēr³⁸⁷² İbn-i Mes‘ūd hazreti dēdi ki

³⁸⁵⁹ K100a- 7 yigidün: yigidiñ N113a- 3.

³⁸⁶⁰ K100a- 9 ki: N’de yok.

³⁸⁶¹ K100a- 10 daḥı: N’de yok.

³⁸⁶² K100a- 13 İbn-i Semmāk hazreti raḥmetu’llāhi ta‘ālā Hārūnu’r-reşīd’e: İbn-i Semmāk hazreti raḥmetu’llāhi ‘aleyhi Hārūnu’r-reşīd (8) ḫalīfeye N113a- 7.

³⁸⁶³ K100a- 14 ḥastaliginden ḳalkmış idi eyitdi ki: ḥastaliginden ḳalkmışıdı eyitdi N113a- 8.

³⁸⁶⁴ K100a- 16 hazreti: N’de yok.

³⁸⁶⁵ K100a- 18 raḥmetu’llāhi ta‘ālā: raḥmetu’llāhi ‘aleyhi N113a- 11.

³⁸⁶⁶ K100a- 19 raḳıya’llāhu ‘anhu/ andan: N’de yok.

³⁸⁶⁷ K100a- 20 Ḥazret-i Rebi‘: Rebi‘ bin Ḥuşeym N113a- 12.

³⁸⁶⁸ K100a- 21 İbn-i Mes‘ūd hazretine: İbn-i Mes‘ūd’a N113a- 13.

³⁸⁶⁹ N113a- 13 dēdi ki: K’de yok.

³⁸⁷⁰ K100b- 1 ḳapuda: N’de yok.

³⁸⁷¹ K100b- 1 destūr: izn N113a- 14.

³⁸⁷² K100b- 2 Rebi‘ bin Ḥuşeym dēr: ve dēr ki Rebi‘ bin Ḥuşeym N113a- 14.

[İM101a]

(1) Rebî^c a^cmâ degildir ammâ başarin Allâhu Ta^câlâ hazreti³⁸⁷³ nehy (2) êtdügi nesneden men^c êtmek ister dëyüp icâzet vërdi (3) Aşma^cî eydür a^cmâ olanlar nikâhı çok êtmek isterler tavâşî (4) ya^cnî hâdım olanlar ziyâde nazâr êdici olur [N113b] zîrâ göz ile³⁸⁷⁴ (5) ferah iki tarafdur birinden eksik³⁸⁷⁵ olan birinde ziyâde olur (6) anuñ içün dëmişlerdür³⁸⁷⁶ انكح من البصير ya^cnî (7) a^cmâ olanlar gözlülerden nikâha mâyil³⁸⁷⁷ olur Mütevekkil (8) halîfe dëmiş ki Ebu'l-^caynâ şâ^cir haqqında ki a^cmâ idi (9) eger a^cmâ olmasa³⁸⁷⁸ ben anı içërude nedîm kılırudım mâni^c olan (10) a^cmâ olduğıdur a^cmâ olanlarıñ hatunlara meyli ziyâde olur³⁸⁷⁹ (11) Müzenî rahmetu'llâhi ta^câlâ buyurmuş ki³⁸⁸⁰ المريض يعادو الصحيح (12) يزار ya^cnî³⁸⁸¹ hasta olanlara ^ciyâdet olunur ^ciyâdet dëyü (13) hasta şora varmağa³⁸⁸² dërler ve şahîh³⁸⁸³ ziyâret olunur (14) hadîş-i nebevîde vârid olmuşdur buyurmuşlar ki العيادة (15) قدر فواق ناقاة hasta şormağun³⁸⁸⁴ miğdârı devenüñ iki (16) şağımı ortasında olan vaqt kadar gerek³⁸⁸⁵ deveyi (17) bir kerre şağarlar andan sonra bir dahı şağarlar şu³⁸⁸⁶ mâbeynde (18) geçen vaqt kadar gerek³⁸⁸⁷ dëmek olur ya^cnî hasta yanında (19) çok zamân oturmamağ gerek³⁸⁸⁸ Serî-yi Saqatî hazreti³⁸⁸⁹ rahmetu'llâhi ^caleyhi

³⁸⁷³ İM101a- hazreti: N'de yok.

³⁸⁷⁴ İM101a- 4 göz ile: gözile N113b- 1.

³⁸⁷⁵ İM101a- 5 eksik: eksük N113b- 1.

³⁸⁷⁶ İM101a- 7 anuñ içün dëmişlerdür: anuñiçün dëmişlerdür ki K100b- 8, N113b- 2.

³⁸⁷⁷ İM101a- 7 mâyil: mâ'il K100b- 9.

³⁸⁷⁸ İM101a- 9 olmasa: olmasaydı N113b- 4.

³⁸⁷⁹ İM101a- 10 a^cmâ olanlarıñ hatunlara meyli ziyâde olur: zîrâ a^cmâ olanlarıñ hatunlara ziyâde meyli olur N113b- 5.

³⁸⁸⁰ İM101a- 11 Müzenî rahmetu'llâhi ta^câlâ buyurmuş ki: Müzenî rahmetu'llâhi ^caleyhi buyurmuşlar ki N113b- 6.

³⁸⁸¹ İM101a- 12 ya^cnî: N'de yok.

³⁸⁸² İM101a- 13 şora varmağa: şoralara varmağa K100b- 15.

³⁸⁸³ N113b- 7 şahîh olan.

³⁸⁸⁴ İM101a- 15 şormağun: şora varmağ N113b- 9.

³⁸⁸⁵ İM101a- 16 gerek: gerekdür K100b- 18.

³⁸⁸⁶ İM101a- 17 şu: şol K100b- 19, N113b- 11.

³⁸⁸⁷ İM101a- 17 gerek: gerekdür N113b- 11.

³⁸⁸⁸ İM101a- 19 gerek.

³⁸⁸⁹ İM101a- 19 hazreti: N'de yok.

[İM101b]

(1) buyurmuşlar ki [K101a] bir zamānda Țarsūs şehrinde ḥasta oldum (2) bir bölük şaḳīl kavmi beni şora geldiler çok oturdılar³⁸⁹⁰ (3) ben³⁸⁹¹ ziyāde bī-ḥuzūr oldum benden du‘ā taleb etdiler³⁸⁹² ben (4) dedüm³⁸⁹³ ki اللهم علمنا كيف نعود المريض ya‘nī (5) yā rab bize öğret hastaları nice³⁸⁹⁴ ‘iyādet etmek gerek³⁸⁹⁵ demek (6) olur bir şaḳīl kimse daḥı³⁸⁹⁶ bir marīzi ‘iyādet etmiş (7) katında çok oturmuş³⁸⁹⁷ marīz demiş ki ziyāde bī-ḥuzūr (8) olurun [N114a] üstüme çok gircilerden ol kimse demiş ki (9) belī³⁸⁹⁸ kapuyı yapayım mı ḥasta³⁸⁹⁹ demiş ki belī yap ammā taşradan yap (10) ya‘nī ol şaḳīlün çıkup gitmesin³⁹⁰⁰ īhām etmiş ba‘z-ı (11) fuḫalā demişler ki امرأء زار وخففه ya‘nī Allāhu (12) Ta‘ālā rahmet eylesün şol kimseye ki ziyāret eyleye (13) ve ziyāretde taḥfīf ede ya‘nī şıḳlet vermeye laṭīf hikāyet (14) olunur³⁹⁰¹ ki bir pādīşāhuḡ başı ağrımış bir ṭabībden ‘ilāc (15) taleb etmiş ṭabīb demiş ki ayakların ıssı şuya vaḫı‘ (16) et demiş pādīşāhuḡ katında bir ḥādım varımış³⁹⁰² eyitmış ki (17) iy ṭabīb bu senün³⁹⁰³ ‘ilācuḡ ‘aceb ba‘iddür ḳanda baş (18) ve³⁹⁰⁴ ḳanda ayak demiş ṭabīb daḥı eyitmış ḳanda senün yüzün (19) ve ḳanda senün yumurtaların ki yumurtaḡ³⁹⁰⁵ çıkmaḡ ile yüzünde

³⁸⁹⁰ İM101b- 2 bir bölük şaḳīl kavmi beni şora geldiler çok oturdılar: bölük şaḳīl kavm beni şora geldiler ve çok oturdılar N113b- 14.

³⁸⁹¹ İM101b- 3 ben/ ben: N’de yok.

³⁸⁹² İM101b- 3 etdiler: eylediler N113b- 15.

³⁸⁹³ İM101b- 4 dedüm: dedim N113b- 15.

³⁸⁹⁴ İM101b- 5 nice: niçeye K101a- 4.

³⁸⁹⁵ İM101b- 5 gerek.

³⁸⁹⁶ İM101b- 6 daḥı: N’de yok.

³⁸⁹⁷ İM101b- 7 oturmuş: oturmaḡ dilemiş K101a- 6.

³⁸⁹⁸ İM101b- 9 belī: pes N114a- 1.

³⁸⁹⁹ N114a- 1 ḥasta: İM’de yok.

³⁹⁰⁰ İM101b- 10 gitmesin: gitmekile K101a- 9.

³⁹⁰¹ İM101b- 13 ve ziyāretde taḥfīf ede ya‘nī şıḳlet vermeye laṭīf hikāyet (14) olunur: K101a- 12 ve ziyāretde taḥfīf ede ya‘nī (12) şıḳlet ede ya‘nī şıḳlet vermeye laṭīfe hikāyet ederler, N114a- 4 tiz ḳalka şıḳlet vermeye (5) hikāyet olunur.

³⁹⁰² İM101b- 16 varımış: var imiş N114a- 7.

³⁹⁰³ İM101b- 17 senün: seniḡ N114a- 7.

³⁹⁰⁴ İM101b- 18 ve/ daḥı: N’de yok.

³⁹⁰⁵ İM101b- 19 ve ḳanda senün yumurtaların ki yumurtaḡ: K101a- 17 ve ḳanda senün yumurtaların yumurtan, N114a- 9 ḳanda yumurtaların yumurtaların.

[İM102a]

(1) şaķalunġ gide dēmiş laṭīfe bir kimse³⁹⁰⁶ bir ṭabībe yūregüm aġrır dēyü (2) şikāyet ētmiş³⁹⁰⁷ ṭabīb dēmiş ki ne fi'1 işledün³⁹⁰⁸ ki (3) sebep olmiş dēdi balıķ yēdüm ve şıġır etin yēdüm ve yumurda yēdüm ve yoġurd yēdüm³⁹⁰⁹ cümleyi³⁹¹⁰ baṭnumda (4) cem' ētdüm dēmiş [K101b] ṭabīb daġı dēmiş ki gör imdi (5) eger öldünise hoş eger ölmezisen kendünġi bir ṭaġdan³⁹¹¹ (6) aşıġa at dēmiş laṭīfe³⁹¹² bir ḥerif³⁹¹³ daġı bir ṭabībe şikāyet ēdüp (7) dēmiş ki baṭnum aġrır arpa etmegin yēdüm bir miķdār yaş (8) kepek ile dēmiş³⁹¹⁴ ṭabīb daġı dēmiş ki na'lbende (9) var ve³⁹¹⁵ ben na'lbend degilem ḥımārlar 'ilācin bilmezim³⁹¹⁶ dēmiş (10) laṭīfe bir kimse daġı³⁹¹⁷ bir ṭabībe dēmiş ki yanmiş etmek yēdüm (11) yūregüm aġrıdı dēmiş ṭabīb daġı ṭurup eline bir mīl³⁹¹⁸ (12) [N114b] ve alup gözine el urmaķ ṭaleb ētmiş ol (13) kimse³⁹¹⁹ dēmiş ki benüm gözüm şaḥīhdür ṭabīb (14) dēmiş ki gözün şaḥīḥ olsa yanmiş etmek mi yeridün (15) dēmiş³⁹²⁰ **yigirmi üçinci ravza medḥde ve şenāda ve zemde** (16) **ve hicvde**³⁹²¹ **ve şetmde ve ġaybetdedür** Resūlu'llāḥ ḥazretinden (17) şalla'llāhu 'aleyhi mervīdür

³⁹⁰⁶ İM102a- 1 kimse: kişi N114a- 10.

³⁹⁰⁷ İM102a- 1 dēyü (2) şikāyet ētmiş: dēmiş N114a- 10.

³⁹⁰⁸ İM102a- 2 ne fi'1 işledün: ne aşıl fi'1 işledün K101a- 19.

³⁹⁰⁹ K101a- 21 balıķ yēdüm ve şıġır etin yēdüm ve yumurda yēdüm ve yoġurd yēdüm: İM102a- 3 balıķ yēdüm ve yoġurd yēdüm, N114a- 11 balıķ yēdüm ve şıġır etin yēdüm ve yumurta ve yoġurd yēdüm.

³⁹¹⁰ İM102a- 3 cümleyi: bu cümleyi N114a- 12.

³⁹¹¹ İM102a- 5 ṭaġdan: ṭaġ depesinden N114a- 13.

³⁹¹² K101b- 2 laṭīfe bir laṭīfe daġı.

³⁹¹³ İM102a- 6 bir ḥerif: bir ḥerif dēmiş ki N114a- 14.

³⁹¹⁴ İM102a- 8 dēmiş: N'de yok.

³⁹¹⁵ İM102a- 8 na'lbende (9) var ve: na'lbendlere var N114a- 16.

³⁹¹⁶ İM102a- 9 bilmezim: bilmezim N114a- 16.

³⁹¹⁷ İM102a- 10 bir kimse daġı: bir kişi N114a- 17.

³⁹¹⁸ İM102a- 11 yūregüm aġrıdı dēmiş ṭabīb daġı ṭurup eline bir mīl (12) ve K101b- 6 yūregüm aġrıdı dēmiş ṭabīb (7) daġı eline bir mīl ve mildān, N114a- 17 ṭabīb eline bir mīl [114b] mildān.

³⁹¹⁹ İM102a- 12 ol (13) kimse: kişi N114b- 1.

³⁹²⁰ İM102a- 14 yanmiş etmek mi yeridün (15) dēmiş: yanmiş etmek yēmezidiñ Allāhu a'lem N114b- 2.

³⁹²¹ İM102a- 16 hicvde: hecvde N114b- 3.

buyurmuş ki³⁹²² kaçan meddâhları (18) görseñüz yüzlerine toprak saçuj³⁹²³ demişler ki³⁹²⁴ (19) bu bâtil yere medhdür ve kizbile olan medhdür ammā

[İM102b]

(1) bir kimseyi gerçek yere³⁹²⁵ medh etmekde beyis yokdur demişler³⁹²⁶ Ebū (2) Tālib ve ‘Abbās Resūlu’llāh hazretini şalla’llāhu ‘aleyhi ve sellem³⁹²⁷ medh (3) ederleridi³⁹²⁸ ve Hāsān ve Ka‘b bin Mālik ve ğayrılar Resūl’i medh (4) ederleridi³⁹²⁹ Resūlu’llāh hazreti şalla’llāhu ‘aleyhi ve sellem³⁹³⁰ (5) muhācirini ve enşarı medh etmişlerdür³⁹³¹ ve buyurmuşlardur ki (6) انا سيد ولد آدم ya‘nī ādem evlādmuñ seyyidiyin³⁹³² ve Yūsuf (7) peygamber ‘aleyhi’s-selām buyurmuşlardur ki اني حفيظ عليم ya‘nī (8) hıfz ediciyin ve biliciyin³⁹³³ pes ma‘lūm oldu ki muṭlak medh (9) mezmūm degilimiş İbn-i Mes‘ūd hazreti³⁹³⁴ rađıya’llāhu ‘anhu [K102a] buyurmuşlar ki (10) meddāhlaruj³⁹³⁵ yüzine türāb saçuj demekden murād iki vech (11) üzredür birisi oldur ki anları red kılmağda³⁹³⁶ tağlīz (12) ve teşdiddür ya‘nī haқиkat türābı saçuj³⁹³⁷ demek degildür (13) belki mücerred anları ziyāde men‘ etmekdür ve şiddetile red (14) etmekdür birisi dağı oldur ki anlara dēnilsün ki (15) ağızuña toprak halk içinde vardır ki dērler bir kimse (16) bir

³⁹²² İM102a- 16 Resūlu’llāh hazretinden (17) şalla’llāhu ‘aleyhi mervīdür buyurmuş ki: K101b- 11 Resūlu’llāh hazretinden şalla’llāhu ‘aleyhi ve sellem mervīdür buyurmuş ki, N114b- 4 Resūlu’llāh şalla’llāhu ‘aleyhi ve sellem mervīdür buyurmuşlar.

³⁹²³ İM102a- 18 yüzlerine toprak saçuj: üzerlerine toprak saçuj N114b- 5.

³⁹²⁴ İM102a- 18 ki: N’de yok.

³⁹²⁵ İM102b- 1 gerçek yere: yere gerçek N114b- 6.

³⁹²⁶ İM102b- 1 demişler: demişlerdür ki N114b- 7.

³⁹²⁷ İM102b- 2 sellim.

³⁹²⁸ İM102b- 3 ederleridi: ederler idi K101b- 15.

³⁹²⁹ İM102b- 4 ederleridi: ederler idi K101b- 16.

³⁹³⁰ İM102b- 4 sellim.

³⁹³¹ İM102b- 1 Ebū (2) Tālib ve ... (5) medh etmişlerdür: Ebū Tālib ve ‘Abbās Resūlu’llāh hazretini (8) şalla’llāhu ‘aleyhi ve sellem muhācirini ve enşarı medh etmişlerdür N114b- 7.

³⁹³² İM102b- 6 seyyidiyin: seyyidiyem N114b- 9.

³⁹³³ K101b- 20 hıfz ediciyin ve biliciyin: İM 102b- 8 hıfz ediciyin, N114b- 10 hıfz edici ve biliciyim.

³⁹³⁴ İM102b- 9 hazreti: N’de yok.

³⁹³⁵ İM102b- 9 buyurmuşlar ki (10) meddāhlaruj: buyurmuşlardur ki (12) meddāhlar N114b- 11.

³⁹³⁶ İM102b- 11 red kılmağda: red kılmağ N114b- 13.

³⁹³⁷ İM102b- 12 saçuj: saçuj N114b- 14.

nā-ma^c k̄ul söz söylese³⁹³⁸ ağzuña topraq d̄erler ol kimse (17) nūñ sözünü red etmek olur bir kimse³⁹³⁹ Hişām bin ‘Abdu’ (18) l-melik'i medh̄ etdi Hişām anı men^c edüp³⁹⁴⁰ d̄edi ki (19) niçün kişiyi yüzine [N115a] medh̄ edersin Resūlu’llāh şalla’llāhu

[İM103a]

(1) ‘aleyhi ve sellem³⁹⁴¹ kimseyi yüzine medh̄ etmegi men^c etmişdür ol (2) kimse d̄edi ki seni medh̄ etmezin³⁹⁴² belki saña³⁹⁴³ Allāhu Ta‘ālā (3) nuñ v̄erdügi ni‘ metleri saña aḡdurayın tā ki şükri tecd̄id̄ edesin³⁹⁴⁴ (4) d̄edi Hişām daḡı d̄edi ki yā recül bu senüñ kelāmuñ³⁹⁴⁵ (5) medh̄in̄den rāciḡdür pes³⁹⁴⁶ aña iḡsān eyledi iki kimse³⁹⁴⁷ (6) biri birin medh̄ etmiş biri d̄emiş ki sen dünyānuñ³⁹⁴⁸ bustānı (7) s̄ın ol biri daḡı³⁹⁴⁹ d̄emiş ki sen ol bustānuñ şuyısın ki (8) bustān senüñile ḡayāt bulur³⁹⁵⁰ Me’mūn ḡalīfe ‘ammisi İbrāḡīm'e (9) fırsat bulup siyāset etmek maḡallinde vez̄iri Aḡmed bin ḡālīd ile (10) müşāvere etmiş nice kılalum d̄emiş³⁹⁵¹ vez̄ir eyitmiş ki yā em̄irü’ (11) l-mū’min̄in eger sen³⁹⁵² bunu ḡatlı edersen̄ senüñ³⁹⁵³ naz̄irlerüñ (12) bulunmuş olur ya n̄i niçe senüñ gibi kimse vardır³⁹⁵⁴ ḡaşmına (13) ‘iḡāb ve siyāset kılmışdur ammā eger ‘afv̄ edersen̄ senüñ

³⁹³⁸ İM102b- 15 ağzuña topraq ḡalk̄ içinde vardır ki d̄erler bir kimse (16) bir nā-ma^c k̄ul söz söylese: N’de yok.

³⁹³⁹ İM102b- 17 bir kimse Hişām bin ‘Abdu’ (18) l-melik'i: bir kişi Hişām bin ‘Abdu’ (18) l-melik ḡazretlerini N114b- 16.

³⁹⁴⁰ İM102b- 18 men^c edüp: medh̄ edüp K102a- 8.

³⁹⁴¹ İM103a- 1 sellim.

³⁹⁴² İM103a- 2 etmezin: etmezüm N115a- 2.

³⁹⁴³ İM103a- 2 saña: N’de yok.

³⁹⁴⁴ İM103a- 3 ni‘ metleri saña aḡdurayın tā ki şükri tecd̄id̄ edesin: ni‘ metleri saña aḡdurayım tā ki şükri tecd̄id̄ edesin N115a- 3.

³⁹⁴⁵ İM103a- 4 senüñ kelāmuñ: senüñ kelāmuñ N115a- 4.

³⁹⁴⁶ İM103a- 5 pes: bu sözile N115a- 4.

³⁹⁴⁷ İM103a- 5 kimse: kişi N115a- 5.

³⁹⁴⁸ İM103a- 6 dünyānuñ: dünyānuñ N115a- 5.

³⁹⁴⁹ İM103a- 7 daḡı: N’de yok.

³⁹⁵⁰ İM103a- 7 bustānuñ şuyısın ki (8) bustān senüñile ḡayāt bulur: bustānuñ şuyısın senüñile bustān ḡayāt bulur N115a- 6.

³⁹⁵¹ İM103a- 10 nice kılalum d̄emiş: N’de yok.

³⁹⁵² İM103a- 11 sen: N’de yok.

³⁹⁵³ İM103a- 11 senüñ: seniñ N115a- 9.

³⁹⁵⁴ İM103a- 12 kimse vardır: N’de yok.

naẓīrlerūḡ³⁹⁵⁵ (14) [K102b] olmamış olur dēdi pes ḡaşmına fırsat bulup ‘afv ētmek (15) nādirdür kerīmler vaẓ‘ıdur dēmişler ki ṡabī‘at-ı insān zıkr-i (16) cemīl sever ya‘nī insān diler ki kendüyi ḡalk ḡayr ile (17) zıkr ēdeler ‘uḡalā dēmişler³⁹⁵⁶ ki dōrt nesne ḡabīḡden³⁹⁵⁷ nefret (18) vērür ve cemīl üzre ḡandurur³⁹⁵⁸ biri ‘aḡl biri ḡayā biri (19) medḡ biri hicv³⁹⁵⁹ dēmişlerdür ki bir kimseyi ki³⁹⁶⁰ zem ētmeḡ yaramaz fi‘llerden

[İM103b]

(1) men‘ ētmese ve medḡ ētmeḡ³⁹⁶¹ gökçek fi‘llere da‘vet ētmese ol (2) kimse³⁹⁶² cemāddur ya‘nī ḡayātı yok³⁹⁶³ nesnelere gibidür taş gibi ağaç (3) [N115b] gibi³⁹⁶⁴ bir kimse bir kimseyi kendüde bulunmayan evṡāf ile³⁹⁶⁵ (4) medḡ ētse hemān ol kimseyi hicv ētmiş gibidür dēmişlerdür³⁹⁶⁶ ki (5) من افراط كمن فرط ya‘nī medḡde ifrāt ēden ḡadden ziyāde (6) ḡılan tefrīt ētmiş gibidür ya‘nī³⁹⁶⁷ ḡadden eksük ḡılmış gibidür³⁹⁶⁸ bir ḡakīme (7) su‘āl ētdiler ‘ālemde aḡsen eṡyādan dēdi ki ḡüsn-i zıkr (8) ya‘nī eylikler³⁹⁶⁹ ile zıkr olunmaḡ ṡeyb bin ṡeybe ki fuṡāḡādan³⁹⁷⁰ ve (9) bñleḡādandır aḡa dēmişler ki ‘Abdu’llāh bin Āṡım seni ḡayrıla³⁹⁷¹ (10) zıkr ētmez sebep nedür dēmiş ki zīrā³⁹⁷² nesebde benüm ile ḡarābeti (11) vardur ve bir ṡehirdeñüz cārumdur³⁹⁷³ ve ṡan‘atda

³⁹⁵⁵ İM103a- 13 senūḡ naẓīrlerūḡ: naẓīrūḡ N115a- 11.

³⁹⁵⁶ İM103a- 17 dēmişler: dēmişlerdür K102b- 4.

³⁹⁵⁷ İM103a- 17 ḡabīḡden: ḡabīḡdür N115a- 14.

³⁹⁵⁸ İM103a- 18 ḡandurur: ḡandurur N115a- 14.

³⁹⁵⁹ İM103a- 19 hicv: hecv N115a- 15.

³⁹⁶⁰ İM103a- 19 kimseyi ki: kiṡiyi N115a- 15.

³⁹⁶¹ İM103b- 1 ētmeḡ: ētmegi N115a- 16.

³⁹⁶² İM103b- 2 kimse: kiṡi N115a- 17.

³⁹⁶³ İM103b- 2 yok: yokdur K102b- 8.

³⁹⁶⁴ İM103b- 2 taş gibi ağaç (3) gibi: K102b- 9 taş gibi bir ağaç gibi, N115a- 17 taş ve ağaç [115b] gibi.

³⁹⁶⁵ İM103b- 3 evṡāf ile: evṡāfıla N115b- 1.

³⁹⁶⁶ İM103b- 4 hemān ol kimseyi hicv ētmiş gibidür dēmişlerdür: hemān ol kiṡiyi hecv ētmek gibidür dēmişler N115b- 2.

³⁹⁶⁷ K102b- 12, N115b- 3 ya‘nī: İM’de yok.

³⁹⁶⁸ İM103b- 6 eksük ḡılmış gibidür: eksük (13) gelmiş gibidür K102b- 12.

³⁹⁶⁹ İM103b- 8 eylikler: eylik N115b- 5.

³⁹⁷⁰ İM103b- 8 fuṡāḡādan: fuṡāḡā N115b- 5.

³⁹⁷¹ İM103b- 9 ḡayrıla: ḡayr ile N115b- 6.

³⁹⁷² İM103b- 10 zīrā: N’de yok.

³⁹⁷³ İM103b- 11 bir ṡehirdeñüz cārumdur: K102b- 17 bir ṡehirdeñüz, N115b- 7 bir ṡehirdeñüz.

dağı³⁹⁷⁴ (12) şerikümdür bir kimse bir ‘âkil kimseye demiş ki seni (13) severin³⁹⁷⁵ ol ‘âkil demiş ki gerçeksin ol kimse demiş ki (14) neden bildüğ ‘âkil demiş ki andan bildüm ki sen benim nesebden (15) garībüm degilsin³⁹⁷⁶ ve bir şehrden olup cārum dağı³⁹⁷⁷ degilsin (16) ve şan‘ atda dağı şeriküm degilsin pes bildüm ki beni seversin (17) başa hasedüğ [K103a] yokdur Ebu’l-‘aynā ki³⁹⁷⁸ meşhūr şā‘irlerdendir (18) ve fuşahādandır aña Mütevekkil halīfe demiş meclisde hiç bir³⁹⁷⁹ kimse (19) bulunmadı illā seni zem eyledi benden gayrısı³⁹⁸⁰ Ebu’l-‘aynā dedi ki³⁹⁸¹

[İM104a]

(1) اذا رضيت عني كرامٌ عشرتي فلا زال عصباناً عليا ليامها (2) ya‘nī kaçan ki benim kavmümün kerimleri uluları benden rāzī (3) olalar³⁹⁸² (4) kavmümün leyimleri alçaqları başa gāzab üzere olsunlar gam degil³⁹⁸³ (5) ‘uqalā demişler³⁹⁸⁴ ki kāmil ol kimsedir ki³⁹⁸⁵ anuñ kelimāti (6) ‘ad oluna ya‘nī sâyile ve sa‘id ol kimsedir³⁹⁸⁶ ki anuñ hefevātı (7) ya‘nī³⁹⁸⁷ gâfletile hağaları hisāb oluna Mütenebbī şā‘ir demişdür ki³⁹⁸⁸ (8) [N116a] فإذا اتتك مذمتي من ناقص فهي الشهادة لي بأني كامل (9) ya‘nī kaçan bir nāqış kimseden³⁹⁸⁹ başa benim mezemmetüm gele ol (10) benim kāmil idüğüm³⁹⁹⁰ şahid olur eger ben kāmil olma (11) sam nāqış kimseler³⁹⁹¹ başa hased edüp zem etmezleridi Ebū Teḥḥām (?) (12) şā‘ir

³⁹⁷⁴ İM103b- 11 dağı: N’de yok.

³⁹⁷⁵ İM103b- 13 severin: severüm N115b- 8.

³⁹⁷⁶ İM103b- 13 ol kimse demiş ki (14) neden bildüğ ‘âkil demiş ki andan bildüm ki sen benim nesebden (15) garībüm degilsin: gerçeksin benim nesebden garībüm degilsin K102b- 19, N115b- 9.

³⁹⁷⁷ İM103b- 15 dağı: N’de yok.

³⁹⁷⁸ İM103b- 17 ki: N’de yok.

³⁹⁷⁹ İM103b- 18 bir: N’de yok.

³⁹⁸⁰ İM103b- 1 gayrısı: gayrı N115b- 12.

³⁹⁸¹ K103a- 3 dedi ki beyt, N115b- 12 dedi ki şı‘r.

³⁹⁸² İM104a- 3 ‘kavmümün kerimleri uluları benden rāzī olalar’ İM’de iki kere yazılmış.

³⁹⁸³ İM104a- 4 degil: degildir N115b- 15.

³⁹⁸⁴ İM104a- 5 demişler: demişlerdür N115b- 15.

³⁹⁸⁵ İM104a- 5 kimsedir ki: K103a- 7 kimsedir, N115b- 16 kimsenedür ki.

³⁹⁸⁶ İM104a- 6 kimsedir: kimsenedür N115b- 17.

³⁹⁸⁷ İM104a- 7 ya‘nī: N’de yok.

³⁹⁸⁸ K103a- 10 demişdür ki beyt, demişdür ki [116a] şı‘r N115b- 17.

³⁹⁸⁹ K103a- 9 kimseden: kimseneden N116a- 2.

³⁹⁹⁰ İM104a- 10 kāmil idüğüm: kāmil olduğuma K103a- 12, N116a- 2.

³⁹⁹¹ K103a- 11 kimseler: kimseneler N116a- 3.

leha lisan husud̄i w lola اشتغال النار فيما جاورت (13) واذ اراد الله نشر فضيلة طويت اتاح ³⁹⁹² ki demışd̄ür ki
 (14) (15) ya' nī kaçan Allāhu Ta' ālā bir d̄ürölmiş ya' nī ³⁹⁹³ zāhir
 olmamış fazīleti 'āleme neşr etmek dilese aña ḥasūduñ (16) dilini müheyyā eder
 ḥasūd̄lar sebebiyle anuñ fazlı 'āleme meşhūr olur (17) eger nāruñ ³⁹⁹⁴ mücāvır olduğı
 nesnelerden şu'lesi ve yalıñı (18) olmasa 'ūd̄uñ güzel rayihāsı ma' lūm olmazdı ³⁹⁹⁵
 demışlerdür ki ³⁹⁹⁶ (19) [K103b] إن العرائن نلقاها محسدةً ولا تري للناس حساداً

[İM104b]

(1) ya' nī ḥalkuñ ³⁹⁹⁷ ulularına ḥased olmuş mülākāt edersin hiç nāsuñ (2) leyimlerine
 ḥased edici görmezsin Ḥuṭaba-yı 'Āşir'e demışler ki ³⁹⁹⁸ (3) ḥalkı niçün hicv edersin
 etme demışler demış ³⁹⁹⁹ ki öyle olıcağ (4) ben ve 'ayālūm açlıqdan ölürüz demış ba' z-ı
 ان مدحت مدحت زوراً (6) وقالو في الهجاء عليك آثم فليس الأثم الا في المديح فاني (5) ⁴⁰⁰⁰ ki demış ki
 وهجوت حين اهجو بالصحيح (7) ya' nī d̄erler ki hicv ⁴⁰⁰¹ etmekde senüñ üzerüñe işm vardur
 işm (8) medḥ etmekdedür z̄irā ben ki medḥ edem ⁴⁰⁰² yalan yere medḥ (9) ederin ⁴⁰⁰³
 mediḥde mübālīga kılup [N116b] olmayan nesne ile medḥ (10) ederin ammā hicv ki
 ederin şahīḥ ile hicv ederin ⁴⁰⁰⁴ demekdür (11) Sokrat ḥakīm(e) demışler ki 'aybsız
 kimse olur mı (12) demış ki eger olsa ölmezidi ⁴⁰⁰⁵ Ebū Ṭayyib şā'ir Benī Sāmānī (13)

³⁹⁹² İM104a- 11 Ebū Tehhām (12) şā'ir demışd̄ür ki K103a- 14 Ebu'l-ḥām (?) şā'iri demışd̄ür ki beyt,
 N116a- 4 Ebu'l-ḥādīm şā'ir demışd̄ür ki şı'r.

³⁹⁹³ İM104a- 15 bir d̄ürölmiş ya' nī: N'de yok.

³⁹⁹⁴ İM104a- 17 nāruñ: nāriñ N116a- 8.

³⁹⁹⁵ İM104a- 17 şu'lesi ve yalıñı (18) olmasa 'ūd̄uñ güzel rayihāsı ma' lūm olmazdı: şu'lesi olmayınca
 'ūd̄uñ güzeli ve rayihāsı olmaz N116a- 9.

³⁹⁹⁶ K103b- 1, N116a- 8- 9 demışlerdür ki beyt.

³⁹⁹⁷ İM104b- 1 ḥalkuñ: ḥalk N116a- 10.

³⁹⁹⁸ İM104b- 2 demışler ki: N'de yok.

³⁹⁹⁹ İM104b- 3 ḥalkı niçün hicv edersin etme demışler demış: ḥalkı niçün hecv edersin etme demışler
 N116a- 12.

⁴⁰⁰⁰ N116a- 13 demış ki şı'r.

⁴⁰⁰¹ İM104b- 7 hicv: hecv N116a- 16.

⁴⁰⁰² İM104b- 8 edem: ederim N116a- 17.

⁴⁰⁰³ İM104b- 9 ederin: ederim N116a- 17.

⁴⁰⁰⁴ İM104b- 10 hicv ki ederin şahīḥ ile hicv ederin: hecv ki ederim şahīḥ ile hecv ederim N116b- 2.

⁴⁰⁰⁵ İM104b- 11 Sokrat ḥakīm(e) demışler ki 'aybsız kimse olur mı (12) demış ki eger olsa ölmezidi:
 Sokrat ḥakīm(e) demış ki 'aybsız kimse olur mı eger olsa ölmezidi (3) demış N116a- 2.

hicv⁴⁰⁰⁶ ederidi bir gün Sāmānilerden Naşrın Aḥmed eyitdi (14) niçe dek etmegünj⁴⁰⁰⁷ nāsuḡ etiyile yersin Ebū Ṭayyib ḥacel olup⁴⁰⁰⁸ (15) ḥacāletinden artuḡ bir daḡı Naşr'a görünmedi laṭife⁴⁰⁰⁹ bir A' rābī Allāhu (16) Ta'ālānuḡ bu⁴⁰¹⁰ ḡavlini işitdi ki buyurur [IX- 97] kendüsine A' rābī olduḡıyıcı⁴⁰¹¹ ḡuşşa geldi bir vaḡtde (18) daḡı bu ḡavlini işitdi buyurur ومن الأعراب من يؤمن بالله واليوم الآخر (19) [IX- 99] bunı işidicek mesrūr oldı

[İM105a]

(1) dēdi ki Allāhu ekber Ḥaḡ sūbhānehu [K104a] ve ta'ālā bizi evvel zem êtmış⁴⁰¹² sonra (2) gērü medḡ êtmış dēdi bir şā'ir daḡı dēmiş ki⁴⁰¹³ هجوت (3) زهيراً ثم اني مدحته (4) ya' nī Zūheyri'yi ben hicv êtdüm⁴⁰¹⁴ sonra anı medḡ êtdüm ulu (5) lar zāyil olmazlar gāh hicv⁴⁰¹⁵ olunurlar gāh medḡ olunurlar (6) Ḥazret-i Resūlu'llāh şalla'llāhu 'aleyhi ve sellem⁴⁰¹⁶ buyurmuşlar ki (7) طوبى لمن شفه عيبه عن عيوب (8) ya' nī ne ḡūylik (8) şol kimseye ki kendü 'aybı kendüsini⁴⁰¹⁷ meşḡul kıla nāsuḡ (9) 'ayblarından ya' nī kendü 'aybı mülāḡazasında ve tedārükinde⁴⁰¹⁸ (10) ola ḡayruḡ 'aybın görmeḡ ḡayusı olmaya Ḥazret-i 'Alī⁴⁰¹⁹ (11) raḡıya'llāhu 'anhu buyurmuşlar ki bir kimse ki⁴⁰²⁰ nāsuḡ 'uyūbına (12) naḡar eyleye [N117a] daḡı aḡa inkār eyleye⁴⁰²¹ kendü

⁴⁰⁰⁶ İM104b- 13 hicv: hecv N116b- 3.

⁴⁰⁰⁷ İM104b- 14 etmegünj: etmegi N116b- 4.

⁴⁰⁰⁸ İM104b- 14 ḥacel: ḥacil N116b- 4.

⁴⁰⁰⁹ İM104b- 15 laṭife: şı'r K103b- 17.

⁴⁰¹⁰ İM104b- 16 bu: bir K103b- 17.

⁴⁰¹¹ İM104b- 16 kendüsine A' rābī olduḡıyıcı: K103b- 17 kendüsine A' rābī olduḡı (18) için, N116b- 7 kendüsi A' rābī olduḡına.

⁴⁰¹² K104a- 1 Ḥaḡ sūbhānehu [104a] ve ta'ālā bizi evvel zem êtmış, İM105a- 1 Ḥaḡ sūbhānehu ve ta'ālā bizi zem êtmış, N116b- 9 Allāhu Ta'ālā evvel bizi zem êtmış.

⁴⁰¹³ K104a- 2 dēmiş ki beyt, N116b- 10 dēmiş ki şı'r.

⁴⁰¹⁴ K104a- 3 Zūheyri'yi ben hicv êtdüm: İM105a- 4 Zūheyri' ben hücüm êtdüm, N116b- 12 Zūheyri' ben hecv êtdüm.

⁴⁰¹⁵ İM105a- 5 hicv: hecv N116b- 13.

⁴⁰¹⁶ İM105a- 6 sellim.

⁴⁰¹⁷ K104a- 8, N116b- 15 kendüsini: kendüsi İM105a- 8.

⁴⁰¹⁸ İM105a- 9 ve tedārükünde: N'de yok.

⁴⁰¹⁹ İM105a- 10 Ḥazret-i 'Alī: 'Alī K104a- 10, N116b- 17.

⁴⁰²⁰ İM105a- 11 bir kimse ki: N'de yok.

⁴⁰²¹ İM105a- 12 daḡı aḡa inkār eyleye: daḡı inkār eyleye aḡa N117a- 1.

nefsinde ol ‘ ayblara (13) rāzī ola anuñ izālesi tedārikinde ve sa‘ yinde⁴⁰²² olmaya (14) ol kimse aħmağdur Ĥazret-i Enes rağıya’llāhu ‘ anhu rivāyet eder (15) Resūlu’llāh ĥazretinden⁴⁰²³ şalla’llāhu ‘ aleyhi ve sellem⁴⁰²⁴ ĥacc-ı vedā‘ da (16) buyurmışlar ki iy t̄āyife-yi insān⁴⁰²⁵ sizüñ ħanlaruñuz ve māl (17) laruñuz ve ‘ ırzlaruñuz ĥarāmdur sizüñ üzerüñüze şol (18) sizüñ bu günüñüzün bu ayuñuzda⁴⁰²⁶ ĥürmeti gibi bu şehrüñüzde (19) ya‘ nī Mekke şehrinde şaħınuñ key ĥazer edüñ ġaybetden

[İM105b]

(1) Allāhu Ta‘ āla ĥazreti⁴⁰²⁷ ĥarām etdi ādem etin yemeği⁴⁰²⁸ mālını ve demini (2) ĥarām etdüğü gibi gērü buyurmışlar ki şaħınuñ⁴⁰²⁹ ġaybetden (3) ya‘ nī ĥalkı⁴⁰³⁰ mesāvī etmekden ġāyib iken işitdüğü [K104b] zamānda (4) incineceği sözlere söylemekden zīrā ġaybet zinādan eşeddür (5) ne‘ ūzu billāhi ta‘ āla andan şonra Resūlu’llāh şalla’llāhu ‘ aleyhi (6) ve sellem⁴⁰³¹ buyurdılar ki⁴⁰³² bir recül zinā eder tevbe kıılır Allāhu Ta‘ āla (7) tevbesin ħabŭl eder şāħib-i ġaybet⁴⁰³³ olanı yarlıgamaz ĥattā⁴⁰³⁴ (8) şāħibi ‘ afv etmeyince Ma‘ rŭf-ı Kerħī rahmetu’llāhi ‘ aleyhi ħatında (9) bir kimse bir kimseyi mesāvī etdi Ĥazret-i Ma‘ rŭf-ı Kerħī⁴⁰³⁵ dedı ki (10) zıkr eyle ol pamuğı ki öldüğün vaqt⁴⁰³⁶ gözlerüñ üzerine (11) ħoyalar ya‘ nī gözlerüñile niçe nāsuñ ‘ aybına nażar

⁴⁰²² İM105a- 13 ve sa‘ yinde: N’de yok.

⁴⁰²³ İM105a- 15 Resūlu’llāh ĥazretinden: Resūlu’llāh’dan N117a- 3.

⁴⁰²⁴ İM105a- 15 sellim.

⁴⁰²⁵ İM105a- 16 t̄āyife-yi insān: t̄ā’ife-yi insān K104a- 16.

⁴⁰²⁶ İM105a- 17 sizüñ ħanlaruñuz ve māl (17) laruñuz ve ‘ ırzlaruñuz ĥarāmdur sizüñ üzerüñüze şol (18) sizüñ bu günüñüzün bu ayuñuzda: sizüñ ħanlaruñuz ve māl (17) laruñuz ve ‘ ırzlaruñuz ĥarāmdur sizüñ (5) üzerüñüze şol sizüñ üzerüñüze bu ikinüñ N117a- 5.

⁴⁰²⁷ İM105b- 1 ĥazreti: N’de yok.

⁴⁰²⁸ İM105b- 1 yemeği: yemek N117a- 7.

⁴⁰²⁹ İM105b- 2 şaħınuñ: şaħınuñ N117a- 7.

⁴⁰³⁰ İM105b- 3 ĥalkı: N’de yok.

⁴⁰³¹ İM105b- 6 sellim.

⁴⁰³² İM105b- 6 buyurdılar ki: K104b- 3 buyurdu ki, N117a- 10 buyurdılar.

⁴⁰³³ N117a- 11 illā şāħib-i ġaybet.

⁴⁰³⁴ İM105b- 7 ĥattā: tā kim N117a- 12.

⁴⁰³⁵ N117a- 9 Ĥazret-i Ma‘ rŭf-ı Kerħī rahmetu’llāhi ‘ aleyhi.

⁴⁰³⁶ İM105b- 10 zıkr eyle ol pamuğı ki öldüğün vaqt: zıkr eyle ol penbeyi key fevt olduğunda N117a- 14.

édersin (12) mevtiñi zıkr eyle gözlerüñe pamuḳ⁴⁰³⁷ vaż' olacağın (13) zıkr eyle 'ibret al demek olur İbn-i SİRİN'e dediler ki (14) niçün Haccāc haḳḳında söylemezsin dedi cāyız⁴⁰³⁸ Allāhu Ta'ālā ḫazreti⁴⁰³⁹ (15) anı ehl-i [N117b] tevḫid olduğuyiçün ma'rifet eyleye zünübından geçe (16) ammā baña 'azāb éde anı mesāvi' étdüğüm⁴⁰⁴⁰ içün dedi (17) kendü üzerine farz kılmış idi ki⁴⁰⁴¹ kaçan bir kimseyi mesāvi' (18) étse bir dīnār taşadduḳ éderidi Fuḫayl'dan rivāyet kılmışlar (19) eyitmiş ki hiç 'ömrümde şeytāna la'net édmeyüp tıururım⁴⁰⁴²

[İM106a]

(1) kendü ḫālüm tedārikinde olmaḳ yeğdür āḫar ḫāline nazār étmekden (2) dēridi Allāhu Ta'ālā ḫazreti Mūsā peygāmbere 'aleyhi's-selām vaḫy (3) eyledi dedi ki yā Mūsā mesāvi' édüp tevbe (4) édenler cennete eñ şonra gireler eger⁴⁰⁴³ fi'linde muşır (5) olsa evvel nāra girecek⁴⁰⁴⁴ oldur mesāvi' istimā' éden (6) daḫı hemān mesāvi' étmiş gibidür lāzım oldur ki mümkin olurısa (7) [K105a] mesāvi' olduđı⁴⁰⁴⁵ yérde tıurmaya ve diñlemeye ḳādir olduḳça (8) iḫtirāz éde ve dēmişler ki evvel mesāvi' éden şeytāndur Ādem peygāmbéri mesāvi' étdi⁴⁰⁴⁶ **yigirmi (9) dördinci ravza 'izzetde ve şerefde ve riyāsetde ve zilletde (10) ve ḫorlıḳda ve ḫissetde ve himmetsüzlikde ve bunlara münāsib (11) olanlardadır** Ḥasan bin 'Alī'ye rağıya'llāhu 'anhu ve 'ani's-

⁴⁰³⁷ İM105b- 12 gözlerüñe pamuḳ: K104b- 9 gözlerüñile panbuḳ, N117a- 15 gözlerüñe panmuḳ.

⁴⁰³⁸ İM105b- 14 dedi cāyız: K104b- 11 dedi ki cā'iz ki, N117a- 17 dedi ki cāyız ki.

⁴⁰³⁹ İM105b- 14 ḫazreti: N'de yok.

⁴⁰⁴⁰ İM105b- 16 étdüğüm: étdiğim N117b- 2.

⁴⁰⁴¹ İM105b- 17 kılmış idi ki: kılmıştı N117b- 2.

⁴⁰⁴² İM105b- 19 la'net édmeyüp tıururım: K104b- 16 la'net étmeyüp tıururım, N117b- 4 la'net étmeyüp dururam.

⁴⁰⁴³ İM106a- 4 eger: ammā N117b- 7.

⁴⁰⁴⁴ İM106a- 5 girecek: gidecek N117b- 8.

⁴⁰⁴⁵ İM106a- 6 mümkin olurısa (7) mesāvi' olduğı: mümkin olduğı N117b- 9.

⁴⁰⁴⁶ K105a- 2 ve dēmişler ki evvel mesāvi' éden şeytāndur (3) Ādem peygāmbéri mesāvi' étdi: İM106a- 8 dēmişler ki evvel mesāvi' étdi, N117b- 10 ve dēmişler ki evvel mesāvi' éden şeytāndur Ādem peygāmbere 'aleyhi's-selāmı mesāvi' étdi.

şahâbeti (12) ecma'ın demişler ki⁴⁰⁴⁷ sende 'azîmet vardır demiş ki (13) yok belki 'izzet vardır zîrâ Allâhu Ta'âlâ hazreti (14) buyurmuşlardır⁴⁰⁴⁸ والله العزة ولرسوله وللمؤمنين [LXIII- 8] (15) ya'nî 'izzet⁴⁰⁴⁹ Allâh'îçündür ve dağı resûli içündür⁴⁰⁵⁰ ve dağı mü'minler içündür (16) Hazret-i 'İsâ [N118a] dan⁴⁰⁵¹ mervîdür nâsuñ kanğısı⁴⁰⁵² eşrefdür (17) dëyü su'âl êtdiler iki mübârek kabzalarına toprak (18) alup dëdi ki bu toprakların kanğısı eşrefdür dëdi⁴⁰⁵³ (19) andan sonra ikisini bir yerde cem' eyledi dağı yabâna saçdı⁴⁰⁵⁴

[İM106b]

(1) ve buyurdi ki nâsuñ cem'i isî toprağdandır Allâhu Ta'âlâ (2) katında ekrem⁴⁰⁵⁵ oldur ki takvâsı ziyâde ola ba'z-ı (3) fuzalâ⁴⁰⁵⁶ demişlerdür ki بالشرف بالهمم العالية لا بالرمم البالية (4) البالية ya'nî şeref 'âlî himmetleriledür çürimiş (5) sükunlarıyla degildür 'Abdu'llâh bin 'Abbâs hazreti⁴⁰⁵⁷ rağıya'llâhu (6) 'anhu eydür işitdüm Ebû Bekir-i Şiddîk hazreti rağıya'llâhu 'anhu⁴⁰⁵⁸ (7) bu beyti okurıdı⁴⁰⁵⁹ فأنظر الى ملك في زي مسكين ذلك (8) اذا اردت شريف الناس كلهم [K105b] ya'nî⁴⁰⁶⁰ kaçan (10) nâsuñ şerîfin görmek istey⁴⁰⁶¹ nazar eyleñ şol pâdişâha ki (11) miskîn heybetinde ola zâhirde faķîr⁴⁰⁶²

⁴⁰⁴⁷ İM106a- 11 Hasan bin 'Alî'ye rağıya'llâhu 'anhu ve 'ani's-şahâbeti (12) ecma'ın demişler ki: K105a- 6 Hasan bin 'Alî rağıya'llâhu 'anhu ve 'ani's-şahâbeti ecma'ın (7) demişler ki, N117b- 13 Hasan bin 'Alî rağıya'llâhu 'anhu ve şahâbeti rıdvânu' (14) llâhi 'aleyhim ecma'ın demişlerdür ki.

⁴⁰⁴⁸ İM106a- 13 Allâhu Ta'âlâ hazreti (14) buyurmuşlardır: Allâhu Ta'âlâ hazreti Qur'an-ı 'azîm'de buyurmuşlardır (9) ki K105a- 8, N117b- 15.

⁴⁰⁴⁹ İM106a- 15 'izzet: N'de yok.

⁴⁰⁵⁰ N117b- 17 ve dağı resûli içündür: İM'de yok.

⁴⁰⁵¹ İM106a- 16 Hazret-i 'İsâ'dan: Hazret-i 'İsâ [118a] 'aleyhi's-selâmdan N117b- 17.

⁴⁰⁵² İM106a- 16 kanğısı: kanğısı N118a- 1.

⁴⁰⁵³ İM106a- 18 dëdi ki bu toprakların kanğısı eşrefdür dëdi: K105a- 12 dëdi ki bu toprakların kanğısı eşrefdür dëdi, N118a- 2 bu toprağın kanğısı eşrefdür.

⁴⁰⁵⁴ İM106a- 19 ikisini bir yerde cem' eyledi dağı yabâna saçdı: ikisini bir yere cem' edüp yabâna saçdı N118a- 3.

⁴⁰⁵⁵ İM106b- 2 ekrem: ekremi N118a- 4.

⁴⁰⁵⁶ İM106b- 2 ba'z-ı (3) fuzalâ: ba'z-ı 'uçalâ fuzalâ K105a- 15.

⁴⁰⁵⁷ İM106b- 5 hazreti: N'de yok.

⁴⁰⁵⁸ İM106b- 6 rağıya'llâhu 'anhu: N'de yok.

⁴⁰⁵⁹ K105a- 20, N118a- 7-8 okurıdı şi'r.

⁴⁰⁶⁰ İM106b- 9 ya'nî: N'de yok.

⁴⁰⁶¹ İM106b- 10, N118a- 10 istey: istesey K105b- 1.

⁴⁰⁶² İM106b- 11 faķîr: haķîr N118a- 11.

şüretinde ola (12) ammā ma' nāda pādīşāh ola⁴⁰⁶³ nās içinde ḥāsen oldur daḥı⁴⁰⁶⁴ (13) dünyāya ve dīne şālīḥ olan oldur⁴⁰⁶⁵ rivāyet olunur ki (14) İmām-ı Şāfi'î ḥāzreti ' ulemā içinde ziyāde heybetlü görünüridi (15) hem ziyāde kerīm ve ziyāde⁴⁰⁶⁶ muḥsin idi Ḥāzret-i ' Ömer (16) raḍıya'llāhu ' anhu zamānında bir diyārdan elçi geldi Ḥāzret-i (17) ' Ömer mescidde dirresin yaşdanup uyurıdı elçiyi mescide getürdiler⁴⁰⁶⁷ Ḥāzret-i ' Ömer'i gördi bir vechile (18) mehābet üzre ki vaşf olmaz ol⁴⁰⁶⁸ elçi dēdi ki (19) vallāhu ben dört mülūk-ı [N118b] ' Acem ve kistrāya ḥızmet ētdüm⁴⁰⁶⁹ bunun

[İM107a]

(1) gibi heybetlü kimse görmedüm⁴⁰⁷⁰ dēdi ekşer selef mehābet-i (2) İslām ve mehābet-i şalāḥ ve taḫvā ile⁴⁰⁷¹ mehībler idi (3) raḥimehumu'llāhi ta'ālā İbn-i Muḫanna' buyurmuşdur ki bir kimseyi (4) kim Allāhu Ta'ālā ' aziz kıla sulṭānlar anı zelīl edemez⁴⁰⁷² (5) bir kimse⁴⁰⁷³ ki Allāhu Ta'ālā'ya tevekkül ēde aña insān zarar (6) edemez riyāset esbābı bēşdür dēmişler ki birisi (7) şıdḳdur biri sır şaḳlamaḳdur biri ' ahde vefādur (8) biri naşīḥat öğrenmekdür⁴⁰⁷⁴ biri edā-yı emānetdür Aristo dēmiş (9) ki ululuḡa erişmek müşkildür ammā denā'ete⁴⁰⁷⁵ düşmek (10) āsāndur ve buyurmuşlardur

⁴⁰⁶³ İM106b- 11 pādīşāh ola: pādīşāha nās (12) ola N118a- 11.

⁴⁰⁶⁴ İM106b- 12 oldur daḥı, K105b- 4 oldur ki daḥı, N118a- 12 oldur ki.

⁴⁰⁶⁵ İM106b- 13 dünyāya ve dīne şālīḥ olan oldur: dünyā ve dīne şālīḥ ola N118a- 12.

⁴⁰⁶⁶ İM106b- 15 ziyāde: N'de yok.

⁴⁰⁶⁷ K105b- 8- 9, N118a- 18- 19 Ḥāzret-i ' Ömer mescidde dirresin yaşdanup uyurıdı elçiyi mescide getürdiler: Ḥāzret-i (17) ' Ömer mescidediler İM106b- 16.

⁴⁰⁶⁸ N106b- 18 ol: N'de yok.

⁴⁰⁶⁹ İM106b- 19 vallāhu ben dört mülūk-ı ' Acem ve kistrāya ḥızmet ētdüm: K105b- 11 vallāhi dört mülūk-ı ' Acem ve kistrāya ḥızmet ētdüm, N118a- 17 vallāhi ben dört mülūke ḥızmet ve mülūk-ı [118b] ' Acem'e ve kistrāya ḥızmet ētdüm.

⁴⁰⁷⁰ İM107a- 1 bunun [107a] gibi heybetlü kimse görmedüm: böyle heybetlü kimsene görmedüm N118b- 1.

⁴⁰⁷¹ İM107a- 1 mehābet-i (2) İslām ve mehābet-i şalāḥ ve taḫvā ile: K105b- 11 mehābet-i İslām ve şalāḥ-ı taḫvā ile, N118b- 2 mehābet-i işlāḥ ve İslām'ı ve taḫvāsı ile.

⁴⁰⁷² İM107a- 3 bir kimseyi (4) kim Allāhu Ta'ālā ' aziz kıla sulṭānlar anı zelīl edemez: K ve N'de yok.

⁴⁰⁷³ İM107a- 5 kimse: kişi N118b- 3.

⁴⁰⁷⁴ İM107a- 6 riyāset ... (8) öğrenmekdür: riyāset bēşdür biri şıdḳ biri sır şaḳlamaḳ (5) biri ' ahde vefā biri naşīḥat öğrenmek N118b- 4.

⁴⁰⁷⁵ İM107a- 9 denā'ete: diyānete N118b- 6.

ki bir kimse ki halkuñ⁴⁰⁷⁶ gizlü (11) ‘ ayıbların araya ol kimse⁴⁰⁷⁷ ululuğa erişmez ve dañı dëmişlerdür ki⁴⁰⁷⁸ (12) ululuk ‘ aşığı olan felâh bulmaz bir kimse⁴⁰⁷⁹ İbn-i Cevzî’ye (13) dëmiş ki dünyâyı terk ëtdüm ammâ ululuk [K106a] muhabbetin kalbünden (14) çıkarımadum İbn-i Cevzî dañı buyurmuş⁴⁰⁸⁰ ki المكاتب عيد مابقي (15) عليه درهم ya‘ nî bahāya kesilen kul bahāsından bir dirhem (16) bākî kalup edā ëtmemiş olurısa kuldur āzād olmaz Hāzret-i (17) Ebū Hureyre rağıya’llāhu ‘ anhu rivāyet ëder Resūlu’llāh hāzretinden (18) şalla’llāhu ‘ aleyhi ve sellem⁴⁰⁸¹ buyurmuşlardır ki kişiye bu fitne (19) kifayet ëder ki anı barmağıla⁴⁰⁸² göstereler ya‘ nî halk içinde

[İM107b]

(1) eylik ile meşhūr ola şöhet āfetdür⁴⁰⁸³ ve fitne-yi ‘ uzmādur (2) selef kaçan katlarında dört beş kimse cem‘ olsa şöhet (3) fitnesinden hāzer ëdüp kalğup kaçarıları⁴⁰⁸⁴ Hāzret-i ‘ Alî (4) rağıya’llāhu ‘ anhu buyurmuşdur ki miskīn ibn-i ādem⁴⁰⁸⁵ eceli gizlenmiş (5) ve ‘ ameli yazılmışdur⁴⁰⁸⁶ [N119a] Hāzret-i Ebū Hānife’den raħimehu’llāhu⁴⁰⁸⁷ su’āl ëtmışler (6) alçaq kimseden buyurmuş ki alçaq kimse⁴⁰⁸⁸ oldur ki küfrānü’ (7) l-ni‘ met ola kendüye olan ihsānı bilmeye ‘ Abdu’llāh bin (8) Mübārek raħmetu’llāhi⁴⁰⁸⁹ buyurmuşlar ki halkuñ alçağı oldur ki (9) kapu kapu gezeler nizā‘ lara ve dünyālara şahid

⁴⁰⁷⁶ İM107a- 10 buyurmuşlardır ki bir kimse ki halkuñ: buyurmuşlar ki bir kimsene halkuñ N118b- 7.

⁴⁰⁷⁷ İM107a- 11 kimse: kimsene N118b- 7.

⁴⁰⁷⁸ İM107a- 11 dëmişlerdür ki: K105b- 20 dëmişlerdür ki halkuñ gizlü, N119a- 8 dëmişler ki.

⁴⁰⁷⁹ İM107a- 12 kimse: kimsene N118b- 8.

⁴⁰⁸⁰ İM107a- 14 dañı buyurmuş: dëmiş N118b- 10.

⁴⁰⁸¹ İM107a- 18 Resūlu’llāh hāzretinden (18) şalla’llāhu ‘ aleyhi ve sellem: Resūlu’llāh’dan (12) şalla’llāhu ta‘ ālā ‘ aleyhi ve sellem N118b- 11.

⁴⁰⁸² İM107a- 19 barmağıla: barmağıla N118b- 14.

⁴⁰⁸³ İM107b- 1 şöhet āfetdür: zīrā şöhet āfet N118b- 15.

⁴⁰⁸⁴ İM107b- 2 şöhet (3) fitnesinden hāzer ëdüp kalğup kaçarıları: fitne korkusından kalğup giderleridi N118b- 16.

⁴⁰⁸⁵ İM107b- 4 ibn-i ādem: benī ādem N118b- 17.

⁴⁰⁸⁶ N118b- 17 yazılmışdur: yazılmış İM107b- 5.

⁴⁰⁸⁷ İM107b- 5 Hāzret-i Ebū Hānife’den raħimehu’llāhu: Hāzret-i Ebū Hānife raħmetu’llāhi ‘ aleyhi N119a-1.

⁴⁰⁸⁸ İM107b- 5 buyurmuş ki (6) alçaq kimse: buyurmuşlar ki (2) alçaq kimsene N119a- 1.

⁴⁰⁸⁹ İM107b- 8 raħmetu’llāhi: raħmetu’llāhi ‘ aleyhi N119a- 3.

olmak taleb (10) edeler⁴⁰⁹⁰ İbn-i A' rābī eydür alçaq oldur ki dīniyile dūnyā (11) ekl ede⁴⁰⁹¹ dīniyile dūnyāsın ala⁴⁰⁹² demişler ki alçaqdan (12) alçaq kimdür demiş ki oldur ki ğayrı kimsenün dūnyāsın⁴⁰⁹³ (13) işlāh eyleye kendü dīnin ifsād⁴⁰⁹⁴ etmekile 'Abdu'llāh (14) bin 'Ömer⁴⁰⁹⁵ rağıya'llāhu 'anhu rivāyet eder Resūlu'llāh ħazretinden⁴⁰⁹⁶ (15) şalla'llāhu 'aleyhi ve sellem⁴⁰⁹⁷ buyurmışlar ki şaķınun buhl etmekden (16) sizden evvel ölenleri buhl [K106b] etmek helāk eyledi⁴⁰⁹⁸ ve demişlerdür ki⁴⁰⁹⁹ (17) cūduñ ya' nī seĥā etmenün şevābı ħalefdür yérine bir daĥısı (18) gelür⁴¹⁰⁰ baĥıllık⁴¹⁰¹ cezāsı telefdür elindeki daĥı zāyi' (19) olmağdur cevād olan mālın yer baĥıl olan mālın⁴¹⁰² yemez

[İM108a]

(1) sonra ğayrılar⁴¹⁰³ yer Ĥasan-ı Başrı eydür mü'min olan (2) mümsik olmaz ya' nī mālın şaķlar olmaz⁴¹⁰⁴ **yigirmi beşinci ravza** (3) **şıdķda**⁴¹⁰⁵ **ve emānetde ve vefāda ve kizbde ve riyāda ve sa' yda** (4) **ve nemīme**⁴¹⁰⁶ **ve ğadrde ve ĥıyānetde ve serikadadur** Ebū Bekr⁴¹⁰⁷ (5) rağıya'llāhu 'anhu rivāyet eder

⁴⁰⁹⁰ İM107b- 9 kapu kapu gezeler nizā'lara ve dūnyālara şahid olmak taleb (10) edeler: kapu kapu geze nizā' a ve şehādete tālīb ola N119a- 4.

⁴⁰⁹¹ K107b- 16 dīniyile dūnyā ekl ede: iki kere yazılmış.

⁴⁰⁹² İM107b- 10 İbn-i A' rābī eydür alçaq oldur ki dīniyile dūnyā (11) ekl ede dīniyile dūnyāsın ala: N'de yok.

⁴⁰⁹³ İM107b- 12 oldur ki ğayrı kimsenün dūnyāsın: eylik dūnyāsın N119a- 5.

⁴⁰⁹⁴ İM107b- 13 ifsād: fesād N119a- 5.

⁴⁰⁹⁵ İM107b- 13 'Abdu'llāh (14) bin 'Ömer: 'Abdu'llāh 'Ömer K106a- 19.

⁴⁰⁹⁶ İM107b- 14 Resūlu'llāh ħazretinden: Resūlu'llāh'dan N119a- 6.

⁴⁰⁹⁷ İM107b- 15 sellim.

⁴⁰⁹⁸ İM107b- 16 sizden evvel ölenleri buhl etmek helāk eyledi: zīrā sizden evvel ölenleri (8) buhl helāk etdi N119a- 7.

⁴⁰⁹⁹ İM107b- 16 ve demişlerdür ki: ve demişler ki N119a- 8.

⁴¹⁰⁰ İM107b- 17 seĥā etmenün şevābı ħalefdür yérine bir daĥısı (18) gelür: K106b- 1 seĥā etmeklik (2) şevābı ħalefdür yérine bir daĥı saĥı gelür, N119a- 8 seĥā etmegın şevābı ħalefdür (9) yérine bir saĥı daĥı gelür.

⁴¹⁰¹ İM107b- 18 baĥıllık: baĥıllık N119a- 9.

⁴¹⁰² İM107b- 19 mālın: N'de yok.

⁴¹⁰³ İM108a- 1 ğayrılar: ğayrılar N119a- 10.

⁴¹⁰⁴ İM108a- 2 ya' nī mālın şaķlar olmaz: mālın şaķlar olmaz Allāhu Ta' ālā a' lem N119a- 11.

⁴¹⁰⁵ İM108a- 3 şıdķda: şıdķ N119a- 12.

⁴¹⁰⁶ İM108a- 3 sa' yda (4) ve nemīme: kıvcılıkda K106b- 7, N119a- 13.

⁴¹⁰⁷ N119a- 14 Ebū Bekr-i Şıddık.

Resūlu'llāh'dan şalla'llāhu 'aleyhi (6) ve sellem⁴¹⁰⁸ buyurmuşlar ki yā Ebā Bekir sözde şıdқа lāzım (7) ol⁴¹⁰⁹ ve 'ahde vefā étmege ve emāneti hıfz étmege mülāzım (8) ol bunlar enbiyānuñ vaşıyyetidür Hāzret-i 'Alī rağıya'llāhu (9) 'anhu buyurmuşlar ki bir kimse⁴¹¹⁰ emāneti hırlasa hıyānete düşe (10) [N119b] Nevābi' u'l-kelim'de Zemahşerī demiş ki الامين آمن emāneti (11) olan kişi emīn olıdır خايف والخابين hıyānet eden (12) hıvaf edicidir ve⁴¹¹¹ Loqmān rağıya'llāhu 'anhu⁴¹¹² buyurmuş ki iy (13) oğlancuğum⁴¹¹³ emīn ol tā emānet bereketinde ğanī dirilesin (14) Hāzret-i Resūlu'llāh'dan mervīdür şalla'llāhu 'aleyhi ve sellem buyurmuş ki⁴¹¹⁴ (15) kızb īmāndan ba'iddür ve demişlerdür ki günāhuñ re'si (16) kızbdür ve⁴¹¹⁵ kızbüñ 'amūdı bühtāndur Risataşalis⁴¹¹⁶ (17) eydür nātıkuñ fazlı dilsüz üzredür ve nuṭkuñ zeyneti (18) şıdқdur dilsüz ve şāmit olan kāzibden hayrludur (19) ve 'uḳalā demişlerdür kaçan ki haberüñ⁴¹¹⁷ şıdқа ve kızbe ihtimāli

[İM108b, K107a]

(1) ola imtiḥān ve tecribe⁴¹¹⁸ étmezden evvel aña hūkm vèrmek (2) cevrdür selef demişdür ki kāzib ḳorқmaz mı ki Allāh'uñ (3) ğazabıyıla eriye ve demişlerdür⁴¹¹⁹ ki şaḳın her işitdügüñ (4) hayrı hikāyet étmekden tā⁴¹²⁰ saña 'adū olan seni tekzīb (5) étmege yol bula ve demişlerdür ki yalancı dünyā hırlığıyıla (6) āḫiret 'azābı

⁴¹⁰⁸ İM108a- 5 Resūlu'llāh'dan şalla'llāhu 'aleyhi (6) ve sellem: Resūlu'llāh şalla'llāhu 'aleyhi ve sellemden N119a- 14.

⁴¹⁰⁹ İM108a- 6 lāzım (7) ol: K ve N'de yok.

⁴¹¹⁰ İM108a- 9 buyurmuşlar ki bir kimse: buyurmuş ki bir kişi N119a- 17.

⁴¹¹¹ K106b- 14, N119b- 2 ve: İM'de yok.

⁴¹¹² İM108a- 12 Loqmān rağıya'llāhu 'anhu: Loqmān 'aleyhi's-selām N119b- 2.

⁴¹¹³ İM108a- 13 oğlancuğum: oğlancığum N119b- 3.

⁴¹¹⁴ İM108a- 14 Hāzret-i Resūlu'llāh'dan mervīdür şalla'llāhu 'aleyhi ve sellem buyurmuş ki: Hāzret-i Resūl'den (4) şalla'llāhu 'aleyhi ve sellem mervīdür ki N119b- 3.

⁴¹¹⁵ İM108a- 15 demişlerdür ki günāhuñ re'si (16) kızbdür ve: demişler N119b- 4.

⁴¹¹⁶ İM108a- 16 Risataşalis: K106b- 18 Risataşalis, N119b- 5 Aristataşalis.

⁴¹¹⁷ K106b- 21 'uḳalā demişlerdür ki kaçan ki haberüñ: İM106b- 19 'uḳalā demişlerdür kaçan ki haber, N119b- 7 'uḳalā demişler kaçan haberüñ.

⁴¹¹⁸ İM108b- 1 ve tecribe: N'de yok.

⁴¹¹⁹ N119b- 9 daḫı demişlerdür.

⁴¹²⁰ İM108b- 4 tā: N'de yok.

ortasındadır ba^ç z-ı hükemâ demişlerdür ki (7) senün yanunđa kizb eden kimseden⁴¹²¹ emîn olma ki (8) bir âhar yerde senün için⁴¹²² dağı yalan söyleye Haccâc'ın (9) katında bir 'âkil kimse sükût üzre olmuş Haccâc demiş ki (10) niçün söylemezsin dedi ki eger gerçek söylerisem senden (11) korğarın⁴¹²³ ve eger yalan söylerisem Allâh'dan korğarım (12) Müsterşid halife oğına vaşiyet edüp demiş ki⁴¹²⁴ eger mehâbet (13) isterisen yalan söyleme yalan söyleyen kimse⁴¹²⁵ mehîb olmaz (14) yüz biñ kılıç dağı yanında [N120a] olsa⁴¹²⁶ Kuteybe eydür yalancı kimseden⁴¹²⁷ (15) havâyic taleb étmen eger ba^ç id olsa size yakın⁴¹²⁸ gösterür (16) ve eger qarîb olsa⁴¹²⁹ ba^ç id gösterür dağı açmak kimseden⁴¹³⁰ (17) havâyic taleb étmen zirâ açmak saña⁴¹³¹ menfa^ç at kaşd eder (18) mazarrat vâki^ç olur⁴¹³² Hasan eydür münâfik olan saña (19) lisânın vürür ammâ kalbin men^ç eder İbn-i Mes^ç ud rağıya'llâhu

[İM109a]

(1) 'anhu eydür hağaların a^ç zâmı lisânun kizbidür Sa^ç id bin (2) Müseyyeb rağıya'llâhu 'anhu eydür⁴¹³³ mescid-i Resûl'llâh'da şalla'llâhu (3) 'aleyhi ve sellem⁴¹³⁴ bir gece gördüm bir kimse namâz kılırdı⁴¹³⁵ (4) ve âşikâre şavtın ref^ç edüp Qur'an okırdı bir tarafda (5) emîr-i Medîne 'Ömer bin [K107b] 'Abdu'l-ç aziz hağreti dağı var idi⁴¹³⁶ (6)

⁴¹²¹ İM108b- 7 senün yanunđa kizb eden kimseden: senün yanunđa kizb eden kimseden N119b- 12.

⁴¹²² İM108b- 8 senün için: senün için N119b- 13.

⁴¹²³ İM108b- 11 korğarın: korğarım N119b- 15.

⁴¹²⁴ N119b- 16 demiş ki: İM'de yok.

⁴¹²⁵ İM108b- 13 kimse: kişi N119b- 17.

⁴¹²⁶ İM108b- 14 olsa: hazır ise N120a- 1.

⁴¹²⁷ İM108b- 14 yalancı kimseden: yalancıdan N120a- 1.

⁴¹²⁸ İM108b- 15 yakın: qarîb N120a- 2.

⁴¹²⁹ İM108b- 16 olsa: ise N120a- 2.

⁴¹³⁰ İM108b- 16 dağı açmak kimseden: ve dağı ağmaktan N120a- 2.

⁴¹³¹ İM108b- 17 saña: N'de yok.

⁴¹³² İM108b- 18 vâki^ç olur: gösterür N120a- 3.

⁴¹³³ İM109a- 1 hağaların a^ç zâmı lisânun kizbidür Sa^ç id bin (2) Müseyyeb rağıya'llâhu 'anhu eydür: N'de yok.

⁴¹³⁴ İM109a- 3 sellim.

⁴¹³⁵ İM109a- 3 bir kimse namâz kılırdı: K107a- 20 bir kimse namâz kılar, N120a- 6 bir kişi namâz kılar.

⁴¹³⁶ İM109a- 4 bir tarafda (5) emîr-i Medîne 'Ömer bin 'Abdu'l-ç aziz hağreti dağı var idi: N'de yok.

ol kimseye⁴¹³⁷ dēdi ki eger ŧalātuŋda murāduŋ (7) Allāhu Ta‘ālā ḥazreti⁴¹³⁸ ise ŧavtuŋ alçaķ eyle eger nās ise (8) nāsuŋ saŋa fāyidesi yoķdur⁴¹³⁹ Allāhu Ta‘ālā'dan saŋa bir ŧeyi (9) ğinā vērmezler dēdi ba‘z-ı ‘ulemā dēmiŧdür⁴¹⁴⁰ Allāh'uŋ la‘neti (10) ol kimseye olsun ki anuŋ⁴¹⁴¹ iki dili ola ve iki yūzi (11) ola⁴¹⁴² ya‘nī münāfiķ ola Enes bin Mālik⁴¹⁴³ rivāyet ēder ḥadiŧ-i (12) merfū‘ dur ki buyurmıŧlar⁴¹⁴⁴ bir kimse ķovuculuk ētse⁴¹⁴⁵ (13) nās iķinde Allāhu Ta‘ālā aŋa āḥiretde⁴¹⁴⁶ ‘azāb ēde ayaklarına (14) oddan na‘lın ēdeler⁴¹⁴⁷ anuŋ ḥarāretinden dimāğı ķaynaya ne‘ūzu (15) billāh ve ‘uķalā dēmiŧdür ki bir kimse ki senūŋ yanuŋda⁴¹⁴⁸ (16) bir kimseyi ķovlaya⁴¹⁴⁹ seni dağı bir kimsenūŋ ķatında⁴¹⁵⁰ furŧat bulıcaķ (17) ķovlar⁴¹⁵¹ aŋa i‘timād ētmemek gerek⁴¹⁵² iḥtiyāt ūzre olmaķ (18) gerek⁴¹⁵³ bir ‘āķil kimseye dēmiŧler ki fūlān kimse saŋa⁴¹⁵⁴ (19) ğaybetde sōger dēdi ki ben ğāyib olıcaķ beni

[İM109b]

(1) dōgse dağı baŋa zarar gelmez aŋa i‘tibār ētmez dēdi⁴¹⁵⁵ (2) yabānda olan sōzden ve fi‘lden [N120b] ‘āķile ne gelür (3) ‘Abdu’r-raḥman bin ‘Avf ḥazreti rağıya’llāhu ‘anhu

⁴¹³⁷ İM109a- 6 kimseye/ ŧalātuŋda: kiŧiye/ ŧalātuŋda N120a- 7.

⁴¹³⁸ İM109a- 7 ḥazreti: N’de yok.

⁴¹³⁹ İM109a- 8 nāsuŋ saŋa fāyidesi yoķdur: K107b- 3 nāsuŋ saŋa fā’idesi yoķdur, N120a- 8 saŋa fāyidesi yoķdur.

⁴¹⁴⁰ İM109a- 9 dēmiŧdür: dēmiŧidi K107b- 4.

⁴¹⁴¹ İM109a- 10 anuŋ: N’de yok.

⁴¹⁴² İM109a- 10 iki yūzi (11) ola: K107b- 6 iki yūzlü ola.

⁴¹⁴³ N120a- 10 Enes bin Mālik (11) rağıya’llāhu ‘anhu.

⁴¹⁴⁴ İM109a- 12 buyurmıŧlar: K ve N’de yok.

⁴¹⁴⁵ İM109a- 12 bir kimse ķovuculuk ētse: bir kiŧi ķovuculuk ētse N120a- 11.

⁴¹⁴⁶ İM109a- 13 āḥiretde: āḥirete N120a- 12.

⁴¹⁴⁷ İM109a- 14 oddan na‘lın ēdeler: ottan na‘lın (13) ğēydire N120a- 12.

⁴¹⁴⁸ İM109a- 15 ‘uķalā dēmiŧdür ki bir kimse ki senūŋ yanuŋda: K107b- 10 ‘uķalā dēmiŧlerdür ki bir kimse ki senūŋ yanuŋda, N120a- 13 ‘uķalā dēmiŧlerdür ki (14) bir kimsene ki senūŋ yanuŋda.

⁴¹⁴⁹ İM109a- 16, N120a- 14 ķovlaya: ķavğalaya K107b- 10.

⁴¹⁵⁰ İM109a- 16 bir kimsenūŋ ķatında: bir kimseye N12a- 14.

⁴¹⁵¹ İM109a- 17 ķovlar: ķavğalamak seni dağı bir K107b- 11.

⁴¹⁵² İM109a- 17 gerek.

⁴¹⁵³ İM109a- 18 gerek.

⁴¹⁵⁴ İM109a- 18 dēmiŧler ki fūlān kimse saŋa: K107b- 13 dēmiŧler ki fūlān kimse, N120a- 16 dēmiŧler fūlān kimsene saŋa.

⁴¹⁵⁵ İM109b- 1 baŋa zarar gelmez aŋa i‘tibār ētmez dēdi: zarar gelmez zīrā N120a- 17.

buyurmuşlar⁴¹⁵⁶ ki (4) bir kimse bir fāhiş söz⁴¹⁵⁷ istimā^c étse ol fāhişeyi (5) ifşā édüp halka söylese hemān kendüsi étmiş (6) gibidür⁴¹⁵⁸ lāyık oldur ki⁴¹⁵⁹ anuñ gibi mühmelāt⁴¹⁶⁰ sözi (7) istimā^c éden anı⁴¹⁶¹ fāş étmemek gerek⁴¹⁶² Mu^c taşım ħalīfe (8) zamānında bir kimse nifāk kaçd édüp ħalīfeye ħaber vēr (9) miş ki bendelerinden birisi [K108a] vefāt étđi⁴¹⁶³ çok mālı (10) qaldı bir küçük oğlancığından ġayrı⁴¹⁶⁴ vārişi yoğdur (11) dēdi ħalīfe dađı⁴¹⁶⁵ dēmiş ki mālını Allāhu Ta^c ālā ziyāde (12) kılsun ve meyyite Allāhu Ta^c ālā rağmet eylesün ve yetīmüne (13) dağı Allāhu Ta^c ālā ^c ömürler vère ħayrlar ile⁴¹⁶⁶ neşv ü nemā bula (14) ammā ortada anuñ mālı talğına sa^c y édüp baña anı⁴¹⁶⁷ almağā (15) qandırana Allāhu Ta^c ālā la^c net eylesün dēdi Allāhu Ta^c ālā (16) ^c ādil pādişāhlara rağmet eylesün ne ħüb vazı^c lar⁴¹⁶⁸ (17) ve ne laťif kelimātlar buyurup soñra⁴¹⁶⁹ gelenlere naşīħat (18) qomışlardur Şāħib bin ^c İbād ki vüzerādan ve ^c ulemādandur (19) bir kimse fesād kaçd édüp⁴¹⁷⁰ ħaber vērmiş ki fülān kimse

[İM110a]

(1) öldi on biñ fulurisi qaldı vāriş bir kıızı var hemān (2) artuğ kimsesi⁴¹⁷¹ yoğ Şāħib ibn-i⁴¹⁷² ^c Abbād dağı bir kāğıda (3) yazdı mes'eleye cevāb yazar gibi dēdi ki⁴¹⁷³ nişif māl (4)

⁴¹⁵⁶ İM109b- 3 buyurmuşlar: buyurmuş N120b- 1.

⁴¹⁵⁷ K107b- 17, N120b- 2 fāhiş: fāhişe İM109b- 4.

⁴¹⁵⁸ İM109b- 4 ol fāhişeyi ... (6) gibidür: ol fuşı ketm édüp ifşā eylese (3) hemān kendüsi étmiş gibidür N120b- 2.

⁴¹⁵⁹ İM109b- 6 oldur ki: olan oldur ki N120b- 3.

⁴¹⁶⁰ İM109b- 6 mühmelāt: N'de yok.

⁴¹⁶¹ İM109b- 7 anı: N'de yok.

⁴¹⁶² İM109b- 7 gerek.

⁴¹⁶³ İM109b- 9 bendelerinden birisi vefāt étti: qullarıñdan birisi vefāt édüp N120b- 5.

⁴¹⁶⁴ İM109b- 10 ġayrı: ġayrını K108a- 1.

⁴¹⁶⁵ İM109b- 11 dağı: N'de yok.

⁴¹⁶⁶ İM109b- 11 Allāhu Ta^c ālā ziyāde ... (13) ħayrlar ile: Allāhu Ta^c ālā ziyāde ve meyyite rağmet ve yetīme (8) ^c ömrlrler vère N120b-7.

⁴¹⁶⁷ İM109b- 14 anı: N'de yok.

⁴¹⁶⁸ İM109b- 16 vazı^c lar: vaşflar N120b- 10.

⁴¹⁶⁹ İM109b- 17 ve ne laťif kelimātlar buyurup soñra: ve ne laťif kelimāt buyurup N120b- 10.

⁴¹⁷⁰ K108a- 9 kaçd édüp: édüp İM109b- 19.

⁴¹⁷¹ İM110a- 1 hemān (2) artuğ kimsesi: artuğ kimsenesi N120b- 13.

⁴¹⁷² İM110a- 2 ibn: bin K108a- 11, N120b- 13.

⁴¹⁷³ İM110a- 2 dağı bir kāğıda (3) yazdı mes'eleye cevāb yazar gibi dēdi ki: fi'l-ħāl eline kāğıd alup yazdı ki su'āline cevāb budur ki N120b- 14.

kızuğdur ve bāk̄isi daḥı ol kızuğ üzerine red olur (5) cümlesi anuğdur⁴¹⁷⁴ ammā üzerine sa'y edene biğ biğ la'net (6) dēdi⁴¹⁷⁵ dēmişler ki qovucılığ⁴¹⁷⁶ 'avretler silāhıdur ve za'ifler (7) ḥiṣārıdur 'Abdu'llāh [N121a] bin 'Ömer raḍıya'llāhu 'anhu rivāyet eder (8) Resūlu'llāh ḥāzretinden⁴¹⁷⁷ ṣalla'llāhu 'aleyhi ve sellem⁴¹⁷⁸ buyurmuşlar ki (9) ḡadr edenler için kıyāmet güninde bir livā dikile dēnile ki (10) bu fülān kimsenüñ⁴¹⁷⁹ ḡadridür ḥikāyet ederler⁴¹⁸⁰ ki bir kimse (11) ölüm ḥāletinde kendüyi yitürmüş ol 'āleme ṭalmış dēr⁴¹⁸¹ ki (12) nārdan iki ṭağ ve nārdan iki ṭağ böyle (13) böyle dēr anuğ ehlinden ve 'ayālinden su'al ētdiler bu kiṣi [K108b] ne (14) 'amel işleridi dēdiler ki bu kiṣinüñ iki ölçegi varıdı⁴¹⁸² (15) biri küçük biri büyük⁴¹⁸³ büyük ile kendüsi buğday ve arpa (16) ṣatun alurıdı ve küçük ölçekile⁴¹⁸⁴ ḥalka ṣatarıdı ḡadr (17) ederidi ol ecilden Allāhu Ta'ālā ḥāzreti ana 'azāb (18) için iki āteşden ṭağ göstermiş ola ne'uzu billāh⁴¹⁸⁵ (19) Eflaṭun'dan su'al ētdiler memleket tedb̄irine em̄in kılmāğa

[İM110b]

(1) nāsuğ müstaḥaqqı kimdür dēdi ki ol kimsedür ki kendü (2) nefsinüñ tedb̄irinde ḥüsn-i mezheb üzre ola bir kimse ki (3) kendü nefsin zabṭ ētmege ḥüsn-i vechile tedb̄ire qādir

⁴¹⁷⁴ İM110a- 4 ve bāk̄isi daḥı ol kızuğ üzerine red olur (5) cümlesi anuğdur: nıṣıf āḥir daḥı kızuğ üzerine red olur N120b- 15.

⁴¹⁷⁵ K108a- 14 üzerine sa'y edene biğ biğ la'net dēdi: İM110a- 5 üzerine sa'y edene biğ biğ la'net (6) dēdi, N120b- 15 bu ḥuṣūṣā (16) sa'y ēdüp ḡamz edene biğ biğ la'net dēyüp kāğıdı eline vērdi.

⁴¹⁷⁶ İM110a- 6 dēmişler ki qovucılığ: K108a- 15 dēmişler qoğcılığ, dēmişler ki qovucılar N120b- 17.

⁴¹⁷⁷ İM110a- 8 ḥāzretinden: N'de yok.

⁴¹⁷⁸ İM110a- 8 sellim.

⁴¹⁷⁹ İM110a- 10 kimsenüñ: kiṣinüñ N121a- 2.

⁴¹⁸⁰ İM110a- 10 ederler: olunur N121a- 3.

⁴¹⁸¹ İM110a- 11 dēr: görür N121a- 4.

⁴¹⁸² K108b- 1 varıdı: vardur İM110a- 14.

⁴¹⁸³ İM110a- 15 büyük: büyük ile olsa K108b- 2.

⁴¹⁸⁴ İM110a- 16 ölçekile: ölçek ile K108b- 3.

⁴¹⁸⁵ İM110a- 11 ol 'āleme ... (18) ne'uzu billāh: ol 'āleme ṭalmış görür ki nārdan iki dağ ṭurmayup ḥalkı bir dağdan (5) bir dağa sürerler bunu görüp birinden su'al eyledüm ki bunun aṣlı nedür (6) cevāb vērdiler ki bu aḥvāl o kimseneler içündür ki yanında iki ölçegi (7) duta biri ile alup biri ile ṣatar ya'nı artuğ kile ile metā' (8) alup eksigile ḥalka bey' ēde anlara Ḥağ sübhāne ve ṭa'ālā bu dağlarıyla uyanup (9) ḥaqqımda azāb eder dēyü cevāb vērmişler Ḥağ sübhāne ve ṭa'ālā cümle bey' (10) ve ṣirāda eger zūra' dur ve eger vezndür ve gele devr-i necisden ṣaqlaya ām̄in (11) yā rabbe'l-'ālem̄in N121a- 4.

ëtse (4) halkuñ meşâlihîñ dañı hñsn-i vechile tedbîre ve tedârük (5) edebilür⁴¹⁸⁶ ve ‘uçalâ demişlerdür ki ‘uyübdan kimse hñlaş olmaz (6) illâ şol kimse ki ‘aqlın emîn kıla hâzerin ve ihtiyâñın vezîr (7) kıla şabrı ‘âdet êde ve taqvâyı zahir êdine ve Allâh (8) havfin celîs ve muşâhib êdine ve mevt zikrin me’nûs (9) ve enîs êdine⁴¹⁸⁷ [N121b] **yigirmi altıncı ravza şefâ’ atde ve ‘inâyetde (10) ve iki kimse ortasın⁴¹⁸⁸ işlâh etmekde ve şulhde (11) ve fesâdda ve şer ü fücür zikrinde ve ‘adâvetde ve ğabnda (12) ve hâsedde ve buğzda⁴¹⁸⁹** ‘Avf bin Mâlik-i Eşca‘î rağıya’llâhu ‘anhu (13) rivâyet êder Resûlu’llâh’dan şalla’llâhu ‘aleyhi ve sellem⁴¹⁹⁰ buyur (14) mışlar ki şefâ’ atüm benüm her müslimedür İbn-i ‘Ömer rağıya’llâhu (15) ‘anhu rivâyet êder buyurmışlar ki her kimse kim⁴¹⁹¹ benüm kabrüm (16) ziyâret eyleye benüm aña şefâ’ atüm⁴¹⁹² vâcib ola Hâzret-i (17) ‘Oşmân rağıya’llâhu ‘anhu rivâyet êder [K109a] buyurmışlardur⁴¹⁹³ ki bir (18) kimse ‘Arab tñyifesine⁴¹⁹⁴ zulm êtse benüm şefâ’ atüme girmeye (19) ve benüm meveddetüme ulaşmaya Ebû Hureyre rağıya’llâhu ‘anhu rivâyet êder

⁴¹⁸⁶ İM110b- 4 tedârük (5) edebilür: tedârüke kâdir olur K108b- 10.

⁴¹⁸⁷ İM110a- 19 Eflağun’dan su’âl êtdiler ... (9) ve enîs êdine: Eflağun’a su’âl êtdiler memleket tedbîrine müstañik olan (12) kimseneden dâdi ki ol kimseye lâyıkdur ki evvelâ kendi nefsinîñ tedbîrine (13) hñsn-i mezheb üzere ola ol kimsene lâyıkdur zîrâ bir kimsene kendi nefsin zabt etmekde eylik meşâlihîñ ahsen vechile görmege kâdir olmaz ve ‘uçalâ (15) demişler ki ‘uyübdan kimsene hñlaş olmaz illâ ol kimsene ki ‘aqlın emîn ola (16) hâzerden ve ihtiyâñın vezîr kıla şabrı ‘âdet êde ve taqvâyı zahr êdine (17) ve Allâhu Ta‘âlâ havfin celîs êdine ve muşâhib êdine ve mevt zikrin me’nûs êdine N121a- 11.

⁴¹⁸⁸ İM110b- 10 ortasın: ortasında N121b- 1.

⁴¹⁸⁹ İM110b- 12 buğzda: buğzdadur N121b- 3.

⁴¹⁹⁰ İM110b- 13 Resûlu’llâh’dan şalla’llâhu ‘aleyhi ve sellem: Resûlu’llâh şalla’llâhu ‘aleyhi ve sellemden N121b- 4.

⁴¹⁹¹ İM110b- 15 rivâyet êder buyurmışlar ki her kimse kim: K108b- 20 rivâyet êder buyurmışlar ki her kimse ki, N121b- 5 buyurmuş ki her kimsene ki.

⁴¹⁹² İM110b- 16 ziyâret eyleye benüm aña şefâ’ atüm: ziyâret (6) êde şefâ’ at etmek aña N121b- 5.

⁴¹⁹³ İM110b- 17 buyurmışlardur: buyurmışlar K109a- 1, N121b- 7.

⁴¹⁹⁴ İM110b- 18 tñyifesine: tñ’ifesine K109a- 1.

[İM111a]

(1) ḥadīṣ-i merfū^c dur buyurmuşlar ki bir kimse⁴¹⁹⁵ bir müslimden (2) dünyā meşekḳatlerinden bir meşekḳati def^c etse Allāhu Ta^cālā ḥazreti⁴¹⁹⁶ kıyāmet (3) güninüñ meşekḳatlerinden bir meşekḳati def^c ⁴¹⁹⁷ède ve bir faḳīre bir miḳdār (4) yüsr vèrse āsanlık ve sehllik kılsa Allāhu Ta^cālā daḥı dünyāda (5) ve āḥiretde aña yüsr ve suhūlet vèrse ve bir kimse⁴¹⁹⁸ bir müslimüñ ^caybın (6) setr etse Allāhu Ta^cālā daḥı dünyāda ve āḥiretde anuñ ^caybın setr⁴¹⁹⁹ède (7) Ḥazret-i Cebrāyil'den mervīdür⁴²⁰⁰ ^caleyhi's-selām eyitdi ki⁴²⁰¹ yā Muḥammed (8) eger bizüm ^ciyādetümüz yer yüzinde olsa üç ḥaşlet işleridük (9) mü'minlere şu üleşdürürüdük ve ehl-i ^cayyāl olanlara yardım (10) éderidük ve mü'minlerüñ günāhın setr éderidük⁴²⁰² Ebu'd-der (11) dā raḍıya'llāhu ^canhu rivāyet éder ḥadīṣ-i merfū^c dur (12) aṣḥāba buyurmuşlar ki size ḥaber vèreyin mi⁴²⁰³ şavmdan (13) [N122a] ve şalātdan ve şadaḳadan⁴²⁰⁴ efḍal olan nesneden aṣḥāb (14) dèdiler ki belī yā Resūlu'llāh buyurdılar ki iki (15) kimsenüñ ortasın işlāḥ étmekdür⁴²⁰⁵ ba^cz-ı ekābir (16) dèmişlerdür⁴²⁰⁶ ki cemī^c-i eylikler ve keremler taḥṣīl olup⁴²⁰⁷ (17) cem^c olsa cümlesi iki nesneye rāci^c olur⁴²⁰⁸ biri Allāhu (18) Ta^cālā'nun⁴²⁰⁹ emrin ta^czīm étmekdür biri iki kimsenüñ (19) ortasın işlāḥ étmekdür⁴²¹⁰ ve⁴²¹¹ daḥı buyurmuşlar ki cesed içinde

⁴¹⁹⁵ İM111a- 1 kimse: kişi N121b- 9.

⁴¹⁹⁶ İM111a- 2 ḥazreti: N'de yok.

⁴¹⁹⁷ İM111a- 2 etse Allāhu Ta^cālā ḥazreti kıyāmet (3) güninüñ meşekḳatlerinden bir meşekḳati def: K'de yok.

⁴¹⁹⁸ İM111a- 5 kimse: kişi N121b- 12.

⁴¹⁹⁹ İM111a- 6 Allāhu Ta^cālā daḥı dünyāda ve āḥiretde anuñ ^caybın setrède: K ve N'de yok.

⁴²⁰⁰ N121b- 13 mervīdür ki.

⁴²⁰¹ İM111a- 7 eyitdi ki: N'de yok.

⁴²⁰² İM111a- 9 mü'minlere ... (10) setr éderidük: K109a- 9 biri mü'minlere şu üleşdürürüdük ve ehl-i günāhuñ günāhın (10) setr éderidük ehl-i ^cayyāl olanlara yardım éderidük, N121b- 14 mü'minlere (15) şu üleşdürürüdük ve ehl-i günāhuñ günāhını setr éderidük ve ehl-i (16) ^cayyāllere bir dirhem éderidük.

⁴²⁰³ İM111a- 12 vèreyin mi: vèreyim mi N121b- 17.

⁴²⁰⁴ İM111a- 13 şadaḳadan: şıḳḳadan N122a- 1.

⁴²⁰⁵ İM111a- 14 iki (15) kimsenüñ ortasın işlāḥ étmekdür: iki kişi ortasın işlāḥdur N122a- 2.

⁴²⁰⁶ İM111a- 16 dèmişlerdür: dèmişler N122a- 3.

⁴²⁰⁷ İM111a- 16 cemī^c-i eylikler ve keremler taḥṣīl olup: cemī^c-i eyü ḥaşlet cem^c ve keremler N122a- 3.

⁴²⁰⁸ İM111a- 17 rāci^c olur: rāci^cdür N22a- 4.

⁴²⁰⁹ İM111a- 17 Allāhu (18) Ta^cālā'nun: Allāhu Ta^cālā N122a- 4.

⁴²¹⁰ İM111a- 18 iki kimsenüñ (19) ortasın işlāḥ étmekdür: K109a- 18 iki kimsenüñ ortasın işlāḥ, N122a- 5 iki kişinüñ arasın işlāḥ étmekdür.

⁴²¹¹ İM111a- 19 ve: N'de yok.

[İM111b]

(1) bir çeynem⁴²¹² et vardır kaçan ol şâlih olsa cesedün (2) küllisi şâlih olur eger fâsid olurisa cesed dağı⁴²¹³ (3) fâsid olur âgâh ol ki ol kalbdür ve dağı ‘ uqalâ (4) demişdür⁴²¹⁴ ki bir emrün işlahı müşkildür ammâ (5) ifsâdı [K109b] âsândur Hasan'dan mervîdür rağıya’llâhu ‘ anhu (6) buyurmuşlar ki şerlü kişiler ile muşâhibet etmek hayrlu kişilere⁴²¹⁵ (7) sū’-i zan getürür Hazret-i Loğmân rağıya’llâhu ‘ anhu⁴²¹⁶ buyurmuş ki (8) şerri şer söyündürür deyen kimse yalan söyler eger gerçek (9) ise iki nârı bir yere cem‘ eyle gör söyünür mi nârı (10) şu söyündürür Sokrat eydür kaçan bir emre vâlî ve hâkim (11) olsañ şerlü kimseleri⁴²¹⁷ katından ırak eyle zîrâ (12) anlaruñ ‘ üyübı saña meksüb olur⁴²¹⁸ Ebû Hureyre rağıya’llâhu ‘ anhu (13) rivâyet eder hadîs-i merfū‘dur Resûlu’llâh şalla’llâhu ‘ aleyhi ve sellem⁴²¹⁹ (14) buyurmuşlar ki imâniçün⁴²²⁰ sirbâl vardır ya‘ nî ton demekdür (15) Allâhu Ta‘âlâ anı diledüğine geydürür kaçan bir kimse⁴²²¹ zinâ (16) etse imân tonını⁴²²² andan çıkarur kaçan Allâhu Ta‘âlâ [N122b] hazretine tevbe (17) etse günâhından⁴²²³ peşimân olsa gèrü Allâhu Ta‘âlâ ol tonı (18) aña red eder dağı buyurmuşlar ki yedi semâvât ve yedi (19) kat arz zinâ eden qarıya ve zinâ eden kocaya la‘ net ederler⁴²²⁴

⁴²¹² İM111b- 1 çeynem: çeynem K109a- 18.

⁴²¹³ İM111b- 1 cesedün (2) küllisi şâlih olur eger fâsid olurisa cesed dağı: cesed küllî şâlih olur (7) eger fâsid olsa cesed N122a- 6.

⁴²¹⁴ İM111b- 4 demişdür: K109a- 21 demişlerdür, demişler N122a- 8.

⁴²¹⁵ İM111b- 6 hayrlu kişilere: hayrludur degildür N122a- 10.

⁴²¹⁶ İM111b- 7 rağıya’llâhu ‘ anhu: ‘ aleyhi’s-selâm N122a- 10.

⁴²¹⁷ İM111b- 11 kimseleri: kimseneleri N122a- 13.

⁴²¹⁸ İM111b- 12 meksüb olur: mensübdür N122a- 14.

⁴²¹⁹ İM111b- 13 sellim.

⁴²²⁰ İM111b- 14 imâniçün: imân için N122a- 16.

⁴²²¹ İM111b- 15 kimse: kişi N122a- 17.

⁴²²² İM111b- 16 tonını: tonın N122a- 17.

⁴²²³ İM111b- 17 günâhından: günâhlarından N122b- 2.

⁴²²⁴ İM111b- 18 buyurmuşlar ki yedi semâvât ve yedi (19) kat arz zinâ eden qarıya la‘ net ederler: K109b- 13 buyurmuşlardur ki (14) yedi semavât ve yedi kat arz zinâ eden ‘ avrata ve zinâ eden kocaya la‘ net ederler, N122b- 2 buyurmuşlar ki yedi kat semâvât ve yedi kat (3) kat arz zinâ eden fâ‘ il ve mef‘ üle la‘ net ederler.

[İM112a]

(1) daḥı⁴²²⁵ Resūlu'llāh şalla'llāhu 'aleyhi ve sellem⁴²²⁶ buyurmuşlar ki (2) senüñ düşmenlerüñden ziyāde düşmen⁴²²⁷ iki yanuñ ortasında (3) olan nefsüñdür Ebū Bekir raḍıya'llāhu 'anhu eydür 'adāvet (4) mīrāş olur ya'nī ata ve dede ortalarında⁴²²⁸ düşmenlik olsa (5) oğullar ortalarında⁴²²⁹ daḥı düşmenlik olur Dāvūd peygāmbere⁴²³⁰ (6) Süleymān peygāmbere 'aleyhi's-selām buyurmuş ki⁴²³¹ biñ kimsenüñ⁴²³² (7) dōstlığıyla bir kimsenüñ⁴²³³ düşmenliğin şatun alma [K110a] ya'nī (8) ne kadar dōstuñ daḥı çoğısa⁴²³⁴ bir düşmen daḥı çokdur (9) Kisrā'ya dēdiler ki saña nāsuñ kañkısı⁴²³⁵ 'āķil olmak sev (10) gülüdür eyitdi düşmenüm 'āķil olmak sevgülüdür dēdiler niçün (11) dēdi zirā⁴²³⁶ düşmenüm 'āķil olıcağ ben anda 'āfiyet içinde (12) olurım⁴²³⁷ 'uķalā dēmişlerdür ki 'āķil düşmen ḥayrludur cāhil (13) dōstdan ve daḥı dēmişler ki⁴²³⁸ düşmenüñ elin ışırmasañ⁴²³⁹ (14) öp 'āķil olana⁴²⁴⁰ maḥallinde müdarā lāzımdur ve daḥı⁴²⁴¹ dēmişler ki (15) 'adūña müdarā eyle iki⁴²⁴² nesne içün biri ya⁴²⁴³ dōst (16) ola emīn olasın biri daḥı buña fırsat bula ķādir olasın (17) İdrīs peygāmbere ḥazreti

⁴²²⁵ N122b- 3 ve daḥı.

⁴²²⁶ İM112a- 1 sellim.

⁴²²⁷ İM112a- 2 senüñ düşmenlerüñden ziyāde düşmen: senüñ düşmenleriñden ziyāde N122b- 4.

⁴²²⁸ İM112a- 4 ortalarında: ortasında N122b- 6.

⁴²²⁹ İM112a- 5 ortalarında: ortasında N122b- 6.

⁴²³⁰ İM112a- 5 Dāvūd peygāmbere: K109b- 20 Dāvūd peygāmbere, N122b- 7 Dāvūd peygāmbere 'aleyhi's-selām.

⁴²³¹ İM112a- 6 Süleymān peygāmbere 'aleyhi's-selām buyurmuş ki: N'de yok.

⁴²³² İM112a- 6 kimsenüñ: kişiniñ N122b- 7.

⁴²³³ İM112a- 7 kimsenüñ: kişiniñ N122b- 8.

⁴²³⁴ İM112a- 8 dōstuñ daḥı çoğısa: daḥı dōstuñ çoğısa K110a- 1, N122b- 7-8.

⁴²³⁵ İM112a- 9 kañkısı: kañğısı N122b- 9.

⁴²³⁶ İM112a- 11 zirā: N'de yok.

⁴²³⁷ İM112a- 11 ben anda 'āfiyet içinde (12) olurım: K110a- 4 ben andan 'āfiyet içinde olurım, N122b- 11 andan 'āfiyet üzre olurum.

⁴²³⁸ İM112a- 12 'uķalā dēmişlerdür ki 'āķil düşmen ḥayrludur cāhil (13) dōstdan ve daḥı dēmişler ki: 'uķalā (12) dēmişler ki N122b- 11.

⁴²³⁹ İM112a- 13 daḥı dēmişler ki düşmenüñ elin ışırmasañ: K110a- 6 daḥı dēmişlerdür ki düşmenüñ elin ışırmı, N122b- 12 dēmişler ki düşmen elin ışırmı.

⁴²⁴⁰ İM112a- 14 olana: olan N122b- 12.

⁴²⁴¹ İM112a- 14 daḥı: N'de yok.

⁴²⁴² İM112a- 15 iki: üç N122b- 13.

⁴²⁴³ İM112a- 15 ya dōst (16) ola: K110a- 8 yā dōst ola, N122b- 13 yād eyle dōst (14) ol.

‘aleyhi’ş-şalātu ve’s-selām⁴²⁴⁴ buyurmuşlar (18) nefsleriñüze ‘âdet êdünj⁴²⁴⁵ hayrlu kimselere ve şerlü kimselere (19) de⁴²⁴⁶ ikrâm kıлмаğı hayrlulara hayrlarıyîçün⁴²⁴⁷ şerlülere şerlerinden

[İM112b]

(1) halâş olmağıçün Ebū Süleymān demiş ki⁴²⁴⁸ الناس كلهم فانما (2) مادمت حياً فدار (3) buyurmuş ki kaçan bir yere bir kimse göndersen vaqār ehli olanı (4) gönder ve tab‘ı kerīm olanı ve tatlu dillü⁴²⁴⁹ i‘tizāra kādır (5) olanı gönder ki od ile şu ortasın⁴²⁵⁰ cem‘ eyleye ve kedi (6) ile fāreyi cem‘ eyleye⁴²⁵¹ ‘ākıllar demişler ki kişi düşmeninden (7) sonra bākī kılmak eger bir sâ‘at dağı⁴²⁵² olurısa çok ‘ömürdür (8) ve demişler ki kaçan zamān yaramaz zamān olsa ve nās (9) kırtlar gibi olsa sen dağı saña kırd olana kelb (10) ol demişler⁴²⁵³ zīrā kırd kelbile⁴²⁵⁴ def‘ olur haberde (11) vārid olmışdur ki⁴²⁵⁵ kınkı⁴²⁵⁶ hatun kişi ki ehli-i [K110b] ğayret ola (12) ya‘nī erin kışkana ammā⁴²⁵⁷ şabr eyleye cennete gire demişlerdür⁴²⁵⁸ ki (13) nisānuñ ğayreti erler ğayretinden ziyādedür ‘ākıl olan (14) kimsede⁴²⁵⁹ ğayret gerekdür⁴²⁶⁰ ammā hadden ziyāde olmak⁴²⁶¹ maqbūl (15) degildür

⁴²⁴⁴ İM112a- 17 İdrīs peygāber hāzreti ‘aleyhi’ş-şalātu ve’s-selām: K110a- 9 İdrīs peygāber hāzreti (10) ‘aleyhi’ş-selām, N122b- 14 İdrīs (15) peygāber ‘aleyhi’ş-selām.

⁴²⁴⁵ İM112a- 17 buyurmuşlar (18) nefsleriñüze ‘âdet êdünj N122b- 15 buyurmuşlar ki nefsleriñüze ‘âdet êdiñ.

⁴²⁴⁶ İM112a- 18 hayrlu kimselere ve şerlü kimselere (19) de: hayrlu (16) kimsenelere N122b- 15.

⁴²⁴⁷ İM112a- 19 hayrlarıyîçün: K110a- 11 hayrları (12) içün, N122b- 16 hayrları içün ve.

⁴²⁴⁸ N122b- 17 demiş ki şı‘r.

⁴²⁴⁹ İM112b- 4 tatlu dillü: tatlı (3) dilli N123a- 2.

⁴²⁵⁰ İM112b- 5 ortasın: ortasında N123a- 3.

⁴²⁵¹ İM112b- 6 eyleye: kıla N123a- 4.

⁴²⁵² İM112b- 7 bākī kılmak eger bir sâ‘at dağı: bir sâ‘at (5) bākī kılmak N123a- 4.

⁴²⁵³ İM112b- 8 kaçan zamān yaramaz zamān olsa ve nās (9) kırtlar gibi olsa sen dağı saña kırd olana kelb (10) ol demişler: kaçan zamān yaramaz olup (6) nās kırd olsa sen kelb ol N123a- 5.

⁴²⁵⁴ İM112b- 10 kelbile: kelb ile K110a- 20, N123a- 6.

⁴²⁵⁵ İM112b- 11 ki: N’de yok.

⁴²⁵⁶ İM112b- 11 kınkı: kınkı K110a- 21, N123a- 7.

⁴²⁵⁷ İM112b- 12 erin kışkana ammā: K110b- 1 erini kışkana ammā, N123a- 7 eri (8) kışkana ve.

⁴²⁵⁸ İM112b- 12 demişlerdür: demişler K110b- 1.

⁴²⁵⁹ İM112b- 14 kimsede: kişide N123a- 9.

⁴²⁶⁰ İM112b- 14 girekdür.

⁴²⁶¹ İM112b- 14 olmak: N’de yok.

ğayret haddenden ziyāde olucağ huzūr bulmaz (16) hem dāyım tōhmet ētmekde olur ʿuçalā dēmişlerdür⁴²⁶² ki recūl (17) ʿavretini tōhmet olmaz yēde tōhmet ēdicek ol ʿavreti (18) tōhmet ētdügi nesneye daʿvet ētmiş olur baʿīd olmaz ki (19) ol hātun ğāzabıla⁴²⁶³ şeytān vesvesesiyile ol fiʿli

[İM113a]

(1) işleye her emürde iʿtidāl maqbūldür Aristāṭalis⁴²⁶⁴ ḥakīme (2) dēmişler ki ḥasūd niçün ziyāde ğamlu olur dēmiş ki (3) zīrā⁴²⁶⁵ dünyāda kimse ğamsuz olmaz her kimsenüñ ğammından⁴²⁶⁶ (4) ḥişsesi vardır ḥasūd daḥı āḥar kimseler gibi ğamdan kendü (5) ḥişsesin almışdur⁴²⁶⁷ āḥarlardan ziyāde nās mesrūr olduğına (6) ğam çeker ol cihetden āḥarlardan⁴²⁶⁸ bunun ğammı ziyādedür (7) [N123b] dēmişler ki ḥased eden bir belāyile⁴²⁶⁹ mübtelādür ki esirgenmez ve şūreten (8) mazlūm da zālīmdür zīrā rabbine iʿtirāz eder kısmetine (9) rāzī olmaz ve dēmişlerdür⁴²⁷⁰ ki ḥased hiç bir dīne tecāvüz (10) etmedi illā ol dīni fāsīd etdi ve hiç bir fazīlete tecā (11) vüz etmedi⁴²⁷¹ illā ol fazīleti kāsīd etdi Eflaṭun'a (12) dēmişler ki kişi düşmenine ne ile intikām eder dēdi ki fazīletin (13) ziyāde etmekile ḥükemā-yı ʿArab dēmişler ki ḥased bir (14) marazdur ki ḥāsīdde⁴²⁷² ziyāde teʿşīr kıılır izālesi müşkildür (15) كل العداوة قد ترجى اذالته الا عداوة من عاداك (16) يا ʿnī her ʿadāvetüñ izālesi recā olunur illā şol (17) ʿadāvet ki ḥasedden ola

⁴²⁶² İM112b- 16 dēmişlerdür: dēmişler N123a- 11.

⁴²⁶³ İM112b- 18 ki (19) ol hātun ğāzabıla: N'de yok.

⁴²⁶⁴ İM113a- 1 Aristāṭalis: Aristāṭalis K110b- 8.

⁴²⁶⁵ İM113a- 3 zīrā: dünyādür N123a- 15.

⁴²⁶⁶ İM113a- 3 ğammından: ğamdan N123a- 16.

⁴²⁶⁷ İM113a- 4 āḥar kimseler gibi ğamdan kendü (5) ḥişsesin almışdur: K110b- 11 āḥar kimseler gibi ğamdan kendü ḥişsesi almışdur, N123a- 16 āḥar kimsenelerüñ ğammından almışdur.

⁴²⁶⁸ İM113a- 6 āḥarlardan: āḥardan N123a- 17.

⁴²⁶⁹ İM113a- 7 bir belāyile/ şūreten: her belāya/ şūretin N123b- 1.

⁴²⁷⁰ İM113a- 9 dēmişlerdür: dēmişler N123b- 2.

⁴²⁷¹ İM113a- 10 illā ol dīni fāsīd etdi ve hiç bir fazīlete tecā (11) vüz etmedi: K ve N'de yok.

⁴²⁷² İM113a- 14 ki ḥāsīdde: ḥāsīde N123b- 5.

anuñ izālesi [K111a] recā olunmaz⁴²⁷³ (18) Aşma‘î eydür bir A‘rābî gördüm yüz yigirmi yaşında dedüm⁴²⁷⁴ (19) ki ne ‘aceb ‘ömür geçürmişsin dedi ki hasedi terk

[İM113b]

(1) etdüm bu kadar bākî oldum⁴²⁷⁵ anuñiçün⁴²⁷⁶ ‘uçalā demişlerdür⁴²⁷⁷ ki (2) bir kimsenüñ⁴²⁷⁸ hasedi çok olsa ‘ömri az olur hased (3) kişiyi helāk etdüğü hiç nesne helāk etmez⁴²⁷⁹ Hāzret-i Eyyüb (4) peygāmbere ‘aleyhi’s-şalātu ve’s-selām(a)⁴²⁸⁰ demişler ki belāñ içinde (5) ne nesne ziyāde zaḥmet gelüridi⁴²⁸¹ buyurmışlar ki düşmenlerüñ (6) şemātetü⁴²⁸² anuñiçün demişlerdür ki her muşibet gelür geçer⁴²⁸³ āsān (7) olur düşmen şamātasından ğayrı Ḥasan raḍıya’llāhu ‘anhu⁴²⁸⁴ (8) hāzretinden su’āl etdiler dediler⁴²⁸⁵ ki hiç mü’min olan (9) hased eder mi buyurdu⁴²⁸⁶ ki Ya‘kūb peygāmbere ‘aleyhi’s-selām oğul (10) ların unuttunuz mı Fuḍayl ibn-i⁴²⁸⁷ Mūsā ki⁴²⁸⁸ İbn-i Mübārek (11) aḳrānındandır aña ḥalk ziyāde raġbet ederleridi hased (12) eylediler⁴²⁸⁹ bir ‘avreti vaz‘ [N124a] etdiler Hāzret-i Fuḍayl baña üleşür (13) dēyü bühtān kıldı Fuḍayl daḥı ḳaryesinden çıkdı gitdi (14) ol ḳaryenüñ ekini ḳurudı ehli muḫtar oldılar (15) vardılar Fuḍayl’la yalvardılar ḳaryelerine da‘vet etdiler (16) Fuḍayl eyitdi ben ol ḳaryeye

⁴²⁷³ İM113a- 16 her ‘adāvetüñ izālesi recā olunur illā şol (17) ‘adāvet ki hasedden ola anuñ izālesi recā olunmaz: her ‘adāvetüñ izālesi mümkün illā hasedden olan degil N123b- 7.

⁴²⁷⁴ İM113a- 18 dedüm: dedim N123b- 8.

⁴²⁷⁵ İM113a- 19 hasedi terk [113b] etdüm bu kadar bākî oldum: hasedi terki için bu kadar yaşadım N123b- 9.

⁴²⁷⁶ İM113b- 1 anuñiçün: zıra N123b- 9.

⁴²⁷⁷ İM113b- 1 demişlerdür: demişler K111a- 3.

⁴²⁷⁸ İM113b- 2 kimsenüñ: kişinüñ N123b- 10.

⁴²⁷⁹ İM113b- 2 hased (3) kişiyi helāk etdüğü hiç nesne helāk etmez: hased kişiyi helāk eder N123b- 10.

⁴²⁸⁰ İM113b- 3 Hāzret-i Eyyüb (4) peygāmbere ‘aleyhi’s-şalātu ve’s-selām: Hāzret-i Eyyüb peygāmbere ‘aleyhi’s-selām K111a- 5, N123b- 11.

⁴²⁸¹ İM113b- 5 gelüridi: vērüridi N123b- 12.

⁴²⁸² İM113b- 3 düşmenlerüñ şemātetü: K111a- 7 düşmenlerüñ şamātası, N123b- 12 düşmenlerüm şamatasından ziyāde zaḥmet ‘arız olurdu.

⁴²⁸³ İM113b- 6 her muşibet gelür geçer: her muşibet ki insāna gelür geçer N123b- 13.

⁴²⁸⁴ İM113b- 7 Ḥasan raḍıya’llāhu ‘anhu: Ḥasan-ı Başrî raḍıya’llāhu ‘anhu K111a- 9.

⁴²⁸⁵ İM113b- 8 su’āl etdiler dediler: su’āl etdiler N123b- 15.

⁴²⁸⁶ İM113b- 9 buyurdu: buyurdılar N123b- 15.

⁴²⁸⁷ İM113b- 10 ibn: bin K111a- 11.

⁴²⁸⁸ İM113b- 10 ki: N’de yok.

⁴²⁸⁹ İM113b- 12 eylediler: K111a- 13 etdiler, N123b- 17 edüp.

varmazın t̄a siz kizbünjüze (17) ikr̄ar ̄etmeyince d̄edi ehl-i ̄arye daḡı geldiler kizblerini ikr̄ar (18) ve ḡasedlerini i' tir̄af ̄etdiler⁴²⁹⁰ Fuḡayl d̄edi ki (19) yalancılar meskeninde benüm ḡacetüm yoḡdur⁴²⁹¹ Ḥazret-i Resūlu'llāh

[İM114a]

(1) ṣalla'llāhu 'aleyhi ve sellem⁴²⁹² buyurmuşlar⁴²⁹³ ki ihtiyācuñuz (2) olduḡı nesnelerde ketm̄an ile isti'ānet ̄edüñ⁴²⁹⁴ (3) zir̄a her ni' met [K111b] ehli ḡased olunur ' uḡalā d̄emişlerdür ki (4) bir kimse sırrın ṣāyi' eylese kendü nefsin zāyi' ̄etmiş (5) olur Ḥazret-i ' Alī raḡıya'llāhu ' anhu buyurmuş⁴²⁹⁵ ki sırruñ⁴²⁹⁶ (6) senüñ ḡatuñda esirdür eger sırruñ⁴²⁹⁷ söyleriseñ sen anuñ (7) esiri olmuş⁴²⁹⁸ olursın Ḥazret-i ' Alī raḡıya'llāhu ' anhu daḡı (8) buyurmuşlar⁴²⁹⁹ ki كثرة الوفاق نفاق وكثرة الخلاف شقاق (9) ya' nī muvāfiḡat çoḡlığı nifāḡdur⁴³⁰⁰ ve muḡālifet çoḡlığı ' adāvet (10) dūr i' tidāl üzre olmaḡ gerek⁴³⁰¹ d̄emişlerdür⁴³⁰² ki ḡar (11) daşuñuñ meveddetin dāyim ḡıl aña muḡālifeti terk ḡılmaḡıla (12) mādām ki eksiklige ve zillete⁴³⁰³ ̄erişmeye ve d̄emişlerdür ki (13) ḡalḡ güzelligi ve ḡoñşulıḡ eyliḡi diyārı ma' mūr ḡılır ve ' ömri (14) ziyāde ̄eder ve ' uḡalā d̄emişlerdür ki recülüñ ' adūsı (15) ḡamāḡatıdır ve d̄ostı ' uḡalādur **yigirmi yedinci ravza** (16)

⁴²⁹⁰ K111a- 18 ehl-i ̄arye daḡı geldiler kizblerini ikr̄ar ve ḡasedlerini i' tir̄af ̄etdiler: ehl-i ̄arye daḡı kizblerine ikr̄ar (18) ve ḡasedlerine i' tir̄af ̄etdiler İM113b- 17.

⁴²⁹¹ İM113b- 12 bir ' avreti ... (19) yoḡdur: bir ' avreti [124a] öḡürtler ki her maḡalde d̄edi ki Ḥazret-i Fuḡayl baña üleşüridi ol daḡı (2) ṡama' sebebinden büht̄an ̄edüp ol ' azīze büht̄an ̄etdi bu sözi istimā' ında (3) ḡaryesinden ḡıḡup gitdi fi'l-hāl ol ḡaryeniñ ekini ḡurudu (4) ḡarye ḡalḡı muḡtar olup ̄etdükleri işe peşim̄an olup gelüp Fuḡayl'a (5) yalvardılar ki ḡaryemize ' avdet eyle d̄eyü Fuḡayl anlara cevāb v̄erdiler ki (6) yalancılar meskeninde benüm ḡacetüm yoḡdur ḡased sebebiyle kendileri helāke (7) sebep oldılar N123b- 17.

⁴²⁹² İM114a- 1 sellim.

⁴²⁹³ İM114a- 1 buyurmuşlar: buyurmuş K111a- 20.

⁴²⁹⁴ İM114a- 2 ̄edüñ: ̄ediñ N124a- 8.

⁴²⁹⁵ İM114a- 5 buyurmuş: buyurmuşlar K111b- 3.

⁴²⁹⁶ İM114a- 5 sırruñ: sırrıñ N124a- 10.

⁴²⁹⁷ İM114a- 6 sırruñ: N'de yok.

⁴²⁹⁸ İM114a- 7 olmuş: N'de yok.

⁴²⁹⁹ İM114a- 7 daḡı (8) buyurmuşlar: buyurmuş N124a- 12.

⁴³⁰⁰ İM114a- 9 muvāfiḡat çoḡlığı nifāḡdur: muvāḡat çoḡlığı (14) nifāḡ N124a- 13.

⁴³⁰¹ İM114a- 10 girek.

⁴³⁰² İM114a- 10 d̄emişlerdür: ve d̄emişler N124a- 14.

⁴³⁰³ İM114a- 12 eksiklige ve zillete/ d̄emişlerdür ki: eksikligile devlete/ d̄emişler N124a- 15.

şihhatde ve ni' metde [N124b] ve şükirde ve küfrânında ve tevekkülde (17) ve kanâ' atdedür Mu'aviye bin Kırre demiş ki nâsuñ hisâb (18) cihetinden eşeddi şahiñ olup fariğ olandur İbn-i 'Uyeyne (19) demiş ki tamâm-ı ni' met 'ömr uzunlığıdur şihhatile ve emn ile

[İM114b]

(1) ve sürür ile⁴³⁰⁴ Hazret-i 'Âyişe radıya'llâhu 'anhâ buyurmuşlar ki (2) eger leyle-yi kadri görsem Allâhu Ta'âlâ'dan günâhlar⁴³⁰⁵ 'afvından (3) ve şihhatden gayrı nesne taleb etmezidüm Büzürcimihir eydür⁴³⁰⁶ eger (4) dünyâda diri olmağdan 'âlî nesne varısa⁴³⁰⁷ ol şihhat (5) ve selâmetdür eger⁴³⁰⁸ ölüme berâber nesne varısa ol fakırdur (6) İbn-i Semmâk eydür Allâhu Ta'âlâ'dan kılunuñ⁴³⁰⁹ üzerine ni' neti (7) **[K112a]** mechüldür kaçan ki ol vaqt ol ki⁴³¹⁰ yitüre ni' metüñ kadrin (8) bilür Hazret-i Mûsâ şalla'llâhu 'aleyhi ve sellem⁴³¹¹ Allâhu Ta'âlâ'dan (9) taleb eyledi dedü ki yâ rabbî baña gizlü ni' metüñi bildür⁴³¹² (10) Allâhu Ta'âlâ hazreti buyurdı yâ Mûsâ benüm gizlü ni' metüm iki (11) nefesdür ki⁴³¹³ birini şovuqlık üzre ve râhatlık ile (12) içerüye alursın cânuñ râhat olur ve biri dağı (13) ol bir nefesdür⁴³¹⁴ içerüden râhat kesb edüp taşra (14) çıkarupsın⁴³¹⁵ eger bu iki olmasa 'işüñ⁴³¹⁶ fâsid olur (15) anuñiçün demişlerdür ki her bir nefesde bir şükür vâcibdür⁴³¹⁷ (16) ve dağı demişlerdür ki bir kimse⁴³¹⁸ Allâhu

⁴³⁰⁴ İM114b- 19 emn ile [114b] ve sürür ile: emnile ve sürürıla N124b- 3.

⁴³⁰⁵ İM114b- 2 günâhlar: günâhların N124b- 5.

⁴³⁰⁶ İM114b- 3 eydür: K'de yok.

⁴³⁰⁷ İM114b- 4 varısa: var ise N124b- 6.

⁴³⁰⁸ N124b- 7 ve eger.

⁴³⁰⁹ İM114b- 6 kılunuñ: kılunuñ N124b- 8.

⁴³¹⁰ İM114b- 7 kaçan ki ol vaqt ol ki: K112a- 1 kaçan ol vaqt ol kim, N124b- 8 kaçan ol vaqt ol kimse.

⁴³¹¹ İM114b- 8 Hazret-i Mûsâ şalla'llâhu 'aleyhi ve sellem: Hazret-i Mûsâ 'aleyhi's-selâm N124b- 8.

⁴³¹² İM114b- 9 yâ rabbî baña gizlü ni' metüñi bildür: baña gizlü ni' metüñi bildir yâ rabbî N124b- 10.

⁴³¹³ İM114b- 11 nefesdür ki/ ile: nefesdür/ üzre N124b- 11.

⁴³¹⁴ İM114b- 13 ol bir nefesdür, K112a- 6 ol nefesdür, N'de yok.

⁴³¹⁵ İM114b- 14 çıkarupsın: çıkarursın K112a- 7, N124b- 13.

⁴³¹⁶ İM114b- 14 'işüñ: 'işüñ N124b- 13.

⁴³¹⁷ İM114b- 15 demişlerdür ki her bir nefesde bir şükür vâcibdür: demişler ki her bir nefesde iki ni' met muğâbelesinde iki şükür vâcibdür N124b- 14.

⁴³¹⁸ İM114b- 16 demişlerdür ki bir kimse: demişler ki bir kişi N124b- 14.

Ta'ālā'nuñ ni' metine şükr (17) kılmasa⁴³¹⁹ ol ni' metün zevālin taleb etmiş olur Hāzret-i 'Alī (18) rağıya'llāhu 'anhu buyurmuşdur⁴³²⁰ ki kaçan size ni' metlerün (19) etrafı vāşıl olsa nihāyetine erişmekden nefret etmen

[İM115a]

(1) şükri [N125a] az etmekile ni' met alıvemiş iken⁴³²¹ şükri (2) ziyāde kıluñ ki tā ni' met tamām hāşıl ola nihāyetine (3) erişe ve dağı buyurmuşlar ki kaçan rabbünzü göresiz ki (4) size ni' metleri biri biri ardınca ihsān eder sizi ni' metine⁴³²² (5) gark eder siz hāzer eylen şükr üzerine oluñ ki⁴³²³ kadrin (6) bilmeyüp şükri terk edüp⁴³²⁴ ni' met şāhibin unudıcağ (7) ni' meti alup 'azāb etmeye hikmet sözlerinden hükemā (8) buyurmuşlardur⁴³²⁵ ki عند التراخي عن شكر النعيم يحل عظيم (9) التقسيم ya' nī ni' metler şükri eylemek ve te'hīr etmek 'azīm belālar (10) getirür Hāzret-i Resūlu'llāh şalla'llāhu 'aleyhi ve sellem buyu (11) rmuşlardur ki⁴³²⁶ [K112b] kaçan bir kimse elinden bir kimseye hayr ve ihsān (12) ederise⁴³²⁷ ol kimse ol kimseye şükr eylemese bī-minnet (13) olsa Allāhu Ta'ālā hāzretine dağı şükr etmez ve demişlerdür ki (14) Allāhu Ta'ālā'ya şükr eylemek şenāsını ve hāmdini ziyāde kılmakdur (15) vālī ve hākim olanlara şükür etmek⁴³²⁸ anlara cān u dilden döstlik⁴³²⁹ (16) etmekdür ve kendüye berāber kimselere şükr etmek anlara hūsn-i (17) cezā etmekdür ya' nī gökçek tārīğ ile⁴³³⁰ anlara 'ivaz

⁴³¹⁹ İM114b- 16 şükr (17) kılmasa: şükr etse kılmasa N124b- 15.

⁴³²⁰ İM114b- 18 Hāzret-i 'Alī (18) rağıya'llāhu 'anhu buyurmuşdur: Hāzret-i 'Ömer rağıya'llāhu 'anhu buyurmuşlar N124b- 16.

⁴³²¹ İM115a- 1 şükri az etmekile ni' met alıvemiş iken: K112a- 12 şükri az etmekile ni' met alıvemiş iken, N124b- 17 şükri [125a] edā etmekile ni' met alıvemişken.

⁴³²² İM115a- 4 ni' metine: ni' mete N125a- 3.

⁴³²³ İM115a- 5 ki: N'de yok.

⁴³²⁴ İM115a- 6 şükri terk edüp: şükri terk N125a- 4.

⁴³²⁵ İM115a- 8 buyurmuşlardur: buyurmuşlar N125a- 6.

⁴³²⁶ İM115a- 10 Hāzret-i Resūlu'llāh şalla'llāhu 'aleyhi ve sellem buyu (11) rmuşlardur ki: Hāzret-i (8) Resūl'den şalla'llāhu 'aleyhi ve sellem buyurmuşlar ki N125a- 7.

⁴³²⁷ İM115a- 12 ederise: erse N125a- 9.

⁴³²⁸ İM115a- 15 şükür etmek: şükr etmek gerekdür N125a- 11.

⁴³²⁹ İM115a- 15 döstlik: döstlik N125a- 12.

⁴³³⁰ İM115a- 17 tārīğ ile: tārīğla N125a- 13.

kılmağdur (18) kendüden küçük ve alçağ kimselere şükr etmek anlara ‘atâ (19) ve ihsân bezl etmekdür Hâzret-i ‘Alî rağıya’llâhu ‘anhu

[İM115b]

(1) buyurmuşlar⁴³³¹ ki Allâhu Ta‘âlâ’ya eñ eçal⁴³³² şükr lâzımdur ki (2) vërdüğü ni‘metleri ma‘şiyetlere şarf etmek gerek⁴³³³ (3) ve dağı ‘uçalâ demişlerdür⁴³³⁴ ki ni‘metler muhtâcdur ehline (4) ve münâsibine şöyle ki mağalline şarf [N125b] olunmasa⁴³³⁵ ol ehl-i (5) şeref ve ehl-i neseb hatuna beşzer ki küfüvne ve mişline⁴³³⁶ (6) düşmeye Hâsan rağıya’llâhu ‘anhu buyurmuş⁴³³⁷ ki kaçan bir kimse (7) nün ki⁴³³⁸ iki günü berâber olsa şonrağı günü evvelki (8) güninden hayırda ve şevâbda ziyâde olmasa ol (9) kimse nâkışdur zirâ Allâhu Ta‘âlâ saña⁴³³⁹ ni‘metin ziyâde (10) eyledi sen dağı aña şükriñ⁴³⁴⁰ ziyâde etmek gereksin Dâvüd (11) peygamber ‘aleyhi’s-selâm dedi ki yâ rabbî ben saña nice (12) şükr edebilem saña şükr etmek gine⁴³⁴¹ senün ‘inâyetün (13) gerek⁴³⁴² yoğsa ben ‘âcizin şükr dağı müstaķil ni‘metdür (14) aña dağı şükr etmek gerek⁴³⁴³ saña kim şükr edebilür dedi (15) Allâhu Ta‘âlâ hâzreti buyurdi⁴³⁴⁴ şükre [K113a] ‘âcizlik getürmek hemân (16) şükrdür benüm katumda⁴³⁴⁵ ol şükr⁴³⁴⁶ hisâb olunur ve dağı Resûlu’ (17) llâh şalla’llâhu ‘aleyhi ve sellemden⁴³⁴⁷ mervîdür

⁴³³¹ İM115b- 1 buyurmuşlar: buyurmuşdur N125a- 15.

⁴³³² İM115b- 1 eçal: eçalıle N125a- 15.

⁴³³³ İM115b- 2 gerek.

⁴³³⁴ İM115b- 3 demişlerdür: demişler N125a- 17.

⁴³³⁵ İM115b- 4 olunmasa: olunmaya N125b- 1.

⁴³³⁶ İM115b- 5 ve mişline: N’de yok.

⁴³³⁷ İM115b- 6 buyurmuş: K112b- 14 buyurmuşlar, N125b- 2 buyurmuşdur.

⁴³³⁸ İM115b- 7 kimsenün ki: kimsenenün N125b- 2.

⁴³³⁹ İM115b- 9 saña: N’de yok.

⁴³⁴⁰ İM115b- 10 aña şükriñ: şükriñ N125b- 4.

⁴³⁴¹ İM115b- 12 gine: yine N125b- 6.

⁴³⁴² İM115b- 13 gerek/ gerekdür: ‘âcizin/ ‘âcizim N125b- 6.

⁴³⁴³ İM115b- 14 gerek.

⁴³⁴⁴ N125b- 8 buyurdi ki.

⁴³⁴⁵ İM115b- 15 şükre ‘âcizlik getürmek hemân (16) şükrdür benüm katumda: şükre ‘âcizlik getürmek ‘aczi (9) şükrdür benüm katımda N125b- 8.

⁴³⁴⁶ İM115b- 16 ol şükr: ol dağı K113a- 2, N125b- 9.

⁴³⁴⁷ K113a- 2 Resûlu’llâh şalla’llâhu ‘aleyhi ve sellem (3) den: İM115b- 17 Resûlu’ (17) llâh şalla’llâhu ‘aleyhi ve sellem, N125b- 9 Resûlu’llâh’dan şalla’ (10) llâhu ‘aleyhi ve sellem.

buyurmuşlar ki (18) *ḡanā'* at bir *māldur* ki⁴³⁴⁸ *dūkenmez Ebū Ḥāzim'e raḡmetu'llāhi*⁴³⁴⁹
(19) *su'al* *ētmişler mālından dēmiş*⁴³⁵⁰ *benüm için iki dürlü māl*

[İM116a]

(1) vardır ki anlar sebebiyle *hiç* *faḡrdan ḡorḡmazın*⁴³⁵¹ biri (2) *Allāhu Ta'ālā ḡazretine*
*i'timād ve tevekkül eylemekdür*⁴³⁵² biri *ḡalḡuḡ* (3) elinde olanlardan *be'is edüp recā'*⁴³⁵³
kesmekdür *'Eṡam*⁴³⁵⁴ ki (4) *imām-ı Belḡ'dür Ḥātım-i Eṡam ḡazretine raḡimehu'llāhu*
*ta'ālā*⁴³⁵⁵ bir nesne (5) gönderdi ol daḡı *ḡabül eyledi Ḥātım'e dēdiler* ki (6) *niçün ḡabül*
*eyledüḡüz*⁴³⁵⁶ *sizler ḡod dünyāda zühd üzre* (7) *siz kimseden nesne ḡabül etmege muḡtāc*
*degilsüz*⁴³⁵⁷ *dēdi* ki (8) *anı ḡabül eylemekde kendü nefsüme zelīllik gördüm*⁴³⁵⁸ (9) *vēren*
*kiṡiye 'izzet gördüm [N126a] anıḡiçün ḡabül ḡıldum ammā*⁴³⁵⁹ *eger* (10) *red etsem*
*kendü nefsümi*⁴³⁶⁰ *'aziz ḡılup anuḡ nefsinı zelīl* (11) *görmek olurıdı dēdi*⁴³⁶¹ *ve daḡı*
buyurmuşlar ki (12) *bir kimse*⁴³⁶² *kim belāyi ni' met ṡaymaya ve vüs'ati ve rāḡatlıḡı* (13)
*muṡibete ṡaymaya*⁴³⁶³ *bizüm ḡatumuzda ol faḡih degildür her bir* (14) *kimse ḡırṡı ṡata*⁴³⁶⁴
ve ḡanā'ate tebdil eyleye ol kimse (15) *ḡınāya zafer buldı Ruveym-i Baḡdādī*⁴³⁶⁵ *eydür*
ṡabr ṡikāyeti terk (16) *eylemekdür*⁴³⁶⁶ *ve rızā belālar lezzetlü gelmekdür Ma'rūf-ı Kerḡi*

⁴³⁴⁸ İM115b- 18 ki: N'de yok.

⁴³⁴⁹ İM115b- 18 *raḡmetu'llāhi: raḡmetu'llāhi 'aleyhi* N125b- 11.

⁴³⁵⁰ N125b- 11 *dēmiş* ki.

⁴³⁵¹ İM116a- 1 *ḡorḡmazın: ḡorḡmazam* N125b- 12.

⁴³⁵² İM116a- 2 *eylemekdür: etmekdür* N125b- 13.

⁴³⁵³ İM116a- 3 *recā': recā* K113a- 7, N125b- 13.

⁴³⁵⁴ K113a- 7, N125b- 14 *Eṡam: Eṡā* İM116a- 3.

⁴³⁵⁵ İM116a- 4 *raḡimehu'llāhu ta'ālā: raḡmetu'llāhi 'aleyhi* N125b- 14.

⁴³⁵⁶ İM116a- 6 *eyledüḡüz: eyledüḡ* N125a- 15.

⁴³⁵⁷ İM116a- 7 *kimseden nesne ḡabül etmege muḡtāc degilsüz: kimseden nesne ḡabül etmege muḡtāc degilsiz* N125b- 16.

⁴³⁵⁸ İM116a- 8 *gördüm: gösterdüm* N125b- 17.

⁴³⁵⁹ İM116a- 9 *anıḡiçün ḡabül ḡıldum ammā: K113a- 13 anıḡ için ḡabül ḡıldum ammā, N126a- 1 anıḡiçün ḡabül ḡıldum.*

⁴³⁶⁰ İM116a- 10 *nefsümi: nefsimi* N126a- 1.

⁴³⁶¹ İM116a- 11 *dēdi: N'de yok.*

⁴³⁶² İM116a- 12 *kimse: kimsene* N126a- 2.

⁴³⁶³ İM116a- 12 *rāḡatlıḡı* (13) *muṡibete ṡaymaya: rāḡatı ve muṡibet bilmeye* N126a- 3.

⁴³⁶⁴ İM116a- 14 *ṡata/ kimse: ḡayāta/ kiṡi* N126a- 4.

⁴³⁶⁵ K113a- 18, N126a- 4-5 *Ruveym-i Baḡdādī: Baḡdādī* İM116a- 15.

⁴³⁶⁶ İM116a- 16 *eylemekdür: etmekdür* N126a- 5.

(17) raḥimehu'llāhu bir kimsenüñ ardında namāz kıldı⁴³⁶⁷ imām olan (18) namāzdan fāriğ olıcağ dedi yā Ma' ruf ma' išetüñ⁴³⁶⁸ (19) ne mekāndandur neden yersin Ma' ruf [K113b] dedi ki⁴³⁶⁹

[İM116b]

(1) şabr ile kılduğum namāzı gerü edā edeyim⁴³⁷⁰ anıñiçün böyle (2) buyurdı ki bir kimse rızkıñdan şek eylese ḥālıñıñdan (3) dañı şek etmiş olur⁴³⁷¹ anıñiçün namāzı⁴³⁷² döndermek⁴³⁷³ (4) qaşd eyledi bir kefen şoyııcı kimse Ebū Yezīd-i Bistāmi⁴³⁷⁴ (5) raḥimehu'llāhi ta' ālā⁴³⁷⁵ elinden tevbe etdi Ebū Yezīd⁴³⁷⁶ anuñ (6) ḥālinden su'āl eyledi ol dañı⁴³⁷⁷ cevāb verüp dedi ki (7) biñ ölenüñ kefenin şoyup tururın yüzlerini (8) kıbleden tarafa müteveccüh olmuş görmedüm⁴³⁷⁸ illā iki⁴³⁷⁹ kimseyi (9) gördüm Ḥazret-i Bāyezīd dedi⁴³⁸⁰ anlar ol miskīnler (10) dür⁴³⁸¹ ki rızq fikriyle ve guşşasıyla yüzleri (11) kıbleden döndi ' Alī bin ebī Tālib raḍıya'llāhu ' anhu (12) naşihat buyurup demişlerdür ki Allāh'dan ğayrından⁴³⁸² (13) rızq taleb edersin ve ' ākıbet ḥavfından emīn⁴³⁸³ şabāh (14) larsın bir aqçelü şarrāf⁴³⁸⁴ senüñ rızquña ben kefīl (15) olayın⁴³⁸⁵ dese ana rāzī

⁴³⁶⁷ İM116a- 16 Ma' ruf-ı Kerḥī (17) raḥimehu'llāhu bir kimsenüñ ardında namāz kıldı: Ma' ruf-ı Kerḥī raḥmetu'llāhi ' aleyhi bir kişiniñ ardında namāz kıldı N126a- 6.

⁴³⁶⁸ N126a- 7 senüñ ma' išetüñ.

⁴³⁶⁹ İM116a- 19 Ma' ruf dedi ki: Ḥazret-i Ma' ruf dedi N126a- 8.

⁴³⁷⁰ İM116b- 1 edeyim: ederin N126a- 8.

⁴³⁷¹ İM116b- 3 buyurdı ki bir kimse rızkıñdan şek eylese ḥālıñıñdan (3) dañı şek etmiş olur: dedi bir kimse rızkıñdan şek eylese ḥālıñına dañı şek eyler N126a- 10.

⁴³⁷² İM116b- 3 namāzı: namāzını K113b- 3.

⁴³⁷³ İM116b- 3 döndermek: döndermeye N126a- 10.

⁴³⁷⁴ İM116b- 4 Ebū Yezīd-i Bistāmi: Bāyezīd-i Bistāmi N126a- 10.

⁴³⁷⁵ İM116b- 5 raḥimehu'llāhi ta' ālā: raḥmetu'llāhi ' aleyhi N126a- 11.

⁴³⁷⁶ İM116b- 5 Ebū Yezīd: Bāyezīd N126a- 11.

⁴³⁷⁷ N126a- 12 ol dañı: İM'de yok.

⁴³⁷⁸ İM116b- 7 biñ ölenüñ kefenin şoyup tururın yüzlerini (8) kıbleden tarafa müteveccüh olmuş görmedüm: biñ öli kefen şoydum yüzlerin (13) kıbleden cānibe müteveccüh görmedüm N126a- 12.

⁴³⁷⁹ K113b- 7, N126a- 13 iki: bir İM116b- 8.

⁴³⁸⁰ İM116b- 9 Ḥazret-i Bāyezīd dedi: Ḥazret-i Bāyezīd dedi ki N126a- 13.

⁴³⁸¹ İM116b- 9 miskīnler (10) dür: kimselerdür N126a- 14.

⁴³⁸² İM116b- 12 demişlerdür ki ki Allāh'dan ğayrından: K113b- 10 demişler ki ki Allāh'dan ğayrından, N126a- 15 demiş ki ki Allāh'dan ğayrdan.

⁴³⁸³ İM116b- 13 emīn: N'de yok.

⁴³⁸⁴ K113b- 11 bir aqçe (12) lü şarrāf: İM116b- 14 bir şarrāf aqçeli, N126a- 16 bir aqçeli şarrāf.

⁴³⁸⁵ İM116b- 14 senüñ rızquña ben kefīl (15) olayın: senüñ rızquña ben kefīl olayım N126a- 17.

olursın belki [N126b] ol şarrâf (16) kâfir dahı olsa⁴³⁸⁶ aña i' timâd edersin gönjlün (17) rızq teşvîşinden berî olur Allâhu Ta'âlâ hazreti (18) saña zâmin ve kefil oldı i' timâd kılmazsın rızq (19) teşvîşinden emîn olmazsın Hazret-i Râbi' a-yı ' Adeviyye

[İM117a]

(1) rağıya'llâhu 'anhâya demişler⁴³⁸⁷ ki Başra şehrinde kıtlık oldı (2) demiş ki eger ta'âmuñ bir habbe⁴³⁸⁸ kadarı bir mişkâl altuna olsa (3) hiç ğam yemezsin zîrâ bizüm üzerimüze lâzım olan Allâhu Ta'âlâ (4) hazretine 'ibâdet etmekdür bize emir⁴³⁸⁹ eyledügi gibi ve Allâhu (5) Ta'âlâ'nun üzerinedür bize azuk vèrmek va' de eyledügi (6) gibi⁴³⁹⁰ Muhammed bin İdrîs-i Endesî raħimehu'llâhu [K114a] ta'âlâ⁴³⁹¹ buyurmuşdur ki (7) taleb olunan rızkuñ meşeli şol gölge meşelidür⁴³⁹² ki (8) senün yanuçca bile gider ayrılmaz kaçan sen anı⁴³⁹³ taleb etsen (9) ardınca olsañ yitemezsin ammâ kaçan sen andan dönseñ (10) ol ardınca gelür sende ayrılmaz anıñiçün 'azîzler demişlerdür⁴³⁹⁴ (11) kaçan ki senün çatıñda⁴³⁹⁵ senün bu günün rızkı olsa yarınki (12) günün ğuşşayı ve endişeyi⁴³⁹⁶ terk eyle yarınki günün (13) rızkı Allâhu Ta'âlâ katındadır **yigirmi sekizinci ravza** (14) **hediyede ve rişvetdedür** Hazret-i Resûlu'llâh'dan şalla'llâhu (15) 'aleyhi ve sellem vâki' oldı ki Hazret-i 'Ömer'e⁴³⁹⁷ rağıya'llâhu 'anhu bir⁴³⁹⁸

⁴³⁸⁶ K113b- 13 belki ol şarrâf (16) kâfir dahı olsa kâfir dahı olsa: İM116b- 16 belki ol şarrâf kâfiridi olsa, N126b- 1 belki rızkına [126b] kefil olayın ol dèyen şarrâf kâfir dahı olsa.

⁴³⁸⁷ İM117a- 1 rağıya'llâhu 'anhâya demişler: rağıya'llâhu 'anhâ demişdür N126b- 4.

⁴³⁸⁸ İM117a- 2 bir habbe: bir habbesi K113b- 18, N126b- 5.

⁴³⁸⁹ İM117a- 4 emir: emr N126b- 6.

⁴³⁹⁰ İM117a- 4 ve Allâhu (5) Ta'âlâ'nun üzerinedür bize azuk vèrmek va' de eyledügi (6) gibi: N'de yok.

⁴³⁹¹ İM117a- 6 raħimehu'llâhu ta'âlâ: raħmetu'llâhi 'aleyhi N126b- 7.

⁴³⁹² İM117a- 7 meşelidür: gibidür N126b- 8.

⁴³⁹³ İM117a- 8 anı: N'de yok.

⁴³⁹⁴ İM117a- 10 demişlerdür: demişlerdür ki K114a- 5, N126b- 10.

⁴³⁹⁵ İM117a- 11 çatıñda: çatıñda N126b- 11.

⁴³⁹⁶ İM117a- 12 günün ğuşşayı ve endişeyi: K114a- 6 gün için ğuşşa ve endişeyi, N126b- 11 gün ğuşşa ve endişesin.

⁴³⁹⁷ K114a- 8 Hazret-i Resûlu'llâh'dan (9) şalla'llâhu 'aleyhi ve sellem vâki' oldı ki Hazret-i 'Ömer'e, İM117a- 14 Hazret-i Resûlu'llâh şalla'llâhu (15) 'aleyhi ve sellim 'Ömer hazreti, N126b- 13 Hazret-i Resûl şalla'llâhu 'aleyhi ve sellemden vâki' (14) oldı ki Hazret-i 'Ömer'e.

⁴³⁹⁸ İM117a- 15 bir: N'de yok.

hediyeye gönderdi (16) ‘Ömer⁴³⁹⁹ ol hediyeyi kabûl eylemedi Resûlu’llâh şalla’llâhu ‘aleyhi (17) ve sellem⁴⁴⁰⁰ buyurdu ki yâ ‘Ömer niçün benüm hediyeyi kabûl (18) eylemedün⁴⁴⁰¹ dedî ki yâ Resûl sen buyurduñ ki⁴⁴⁰² sizün hayrluñuz (19) oldur ki nâsdan hiç bir nesne kabûl eylemeye buyurdılar ki

[İM117b]

(1) yâ ‘Ömer⁴⁴⁰³ [N127a] ol kelâmdan murâd oldur ki su’âl êtdükde (2) kabûl kılmamak gerek⁴⁴⁰⁴ ammâ su’âlsiz ve talebsiz (3) gelse ol⁴⁴⁰⁵ Allâhu Ta‘âlâ’nun rızkıdur ki saña anı⁴⁴⁰⁶ sevķ (4) eylemişdür dañı Resûlu’llâh şalla’llâhu ‘aleyhi ve sellem⁴⁴⁰⁷ buyurmuşlar ki (5) bir biriñüze hediyeye gönderişün muħabbeti ziyâde eyler⁴⁴⁰⁸ ve gönülde (6) olan kîneyi giderür ve Hâzret-i ‘Âyişe rağıya’llâhu ‘anhâ (7) buyurmuş⁴⁴⁰⁹ ki kalbde muħabbet⁴⁴¹⁰ toħımın eker ve dañı Resûlu’llâh (8) şalla’llâhu ‘aleyhi ve sellem⁴⁴¹¹ buyurmuş ki hediyeye Allâhu Ta‘âlâ (9) tarafından rızkıdur [K114b] şol kimseye ki gönderüle⁴⁴¹² kabûl eylesün (10) bir hadîşde dañı⁴⁴¹³ gelmişdür ki hediyeye kulağı ve gözi ve kalbi (11) celb êder ya‘nî çeker İbn-i ‘Abbâs rağıya’llâhu ‘anhu buyurmuşlar ki (12) bir müslim⁴⁴¹⁴ bir kardeşine ħikmet kelimesinden efđal hediyeye göndermez (13) anuñıla

⁴³⁹⁹ N126b- 14 Hâzret-i ‘Ömer.

⁴⁴⁰⁰ İM117a- 17 sellim.

⁴⁴⁰¹ İM117a- 18 eylemedün: eylemediñ N126b- 16.

⁴⁴⁰² İM117a- 18 yâ Resûl sen buyurduñ ki: K114a- 12 yâ Resûlu’llâh siz buyurduñuz ki, N126b- 16 yâ Resûlu’llâh siz buyurmaduñuz mı.

⁴⁴⁰³ İM117b- 1 yâ ‘Ömer: N’de yok.

⁴⁴⁰⁴ İM117b- 2 girek.

⁴⁴⁰⁵ İM117b- 2 su’âlsiz ve talebsiz (3) gelse ol: su’âlsiz gelse ve talebsiz gelse N127a- 2.

⁴⁴⁰⁶ İM117b- 3 anı: N’de yok.

⁴⁴⁰⁷ İM117b- 4 sellim.

⁴⁴⁰⁸ İM117b- 5 bir biriñüze hediyeye gönderişün muħabbeti ziyâde eyler: bir biriñüze hediyeye gönderün muħabbeti ziyâde êder N127a- 4.

⁴⁴⁰⁹ İM117b- 7 buyurmuş: buyurmuşlar K114a- 20, N127a- 5.

⁴⁴¹⁰ K114a- 20, N127a- 5 muħabbet: muħabbetde İM117b- 7.

⁴⁴¹¹ İM117b- 4 sellim.

⁴⁴¹² İM117b- 9 şol kimseye ki gönderüle: K114b- 1 şol kimseye ki gönderile, N127a- 7 şol kişiye ki gönderile.

⁴⁴¹³ İM117b- 10 dañı: K’de yok.

⁴⁴¹⁴ N127a- 9 müslim: müsellim İM117b- 12.

Allāhu Ta‘ālā bir hediye⁴⁴¹⁵ ziyāde eder ya bir helāklik (14) red eder İbrāhīm bin Edhem raḥimehu’llāhu ta‘ālā⁴⁴¹⁶ hediye⁴⁴¹⁶yi qabūl (15) ederidi ve anuḡ mişli ile mükāfat ederidi⁴⁴¹⁷ İbn-i Mübārek ḫāzreti bir kerre⁴⁴¹⁸ bir sāyile bir dirhem (16) ‘aṭā eyledi dediler ki bu kimse faḫīr degildür pālude (17) ve şu‘rā⁴⁴¹⁹ yer buyurdi ki ben anı başalile ve⁴⁴²⁰ etmekden (18) artuḡ nesne yemez ḡan eyledüm ḡulāmına çağırdı var şol (19) kimseye on dirhem ver anuḡ murādına ancak ol kifāyet

[İM118a]

(1) eder dedi İbn-i Mübārek sofrasın⁴⁴²¹ ancak bir deve çekeridi (2) ve ol sofrā içinde envā‘-ı meṭā‘im döşeridi ḫalkā yedürüridi (3) ammā kendüsi şāyimü’d-dehridi [N127b] ticāret (4) mālından her yılda⁴⁴²² yüz biḡ aḡçesi ḫāşıl olurıdı ol (5) mālī bir yıla varınca fuḡarāya ve ‘ulemāya ṭaḡıdurıdı ḡāh (6) olur ki re’s-i mālđan daḡı infāḡ ederidi⁴⁴²³ ḡaçan ki (7) Baḡdād'a vardı her gün bir dīnār şadaḡa ederidi⁴⁴²⁴ ve daḡı (8) demişlerdür ki üç nesne şāhiblerinüḡ ‘aḡlı miḡdārına (9) delālet eder biri elçidür ki gönderen kimsenüḡ ‘aḡlına (10) delālet eder⁴⁴²⁵ biri kitābdur ki kātibüḡ ‘aḡlına delālet eder (11) biri hediye⁴⁴²⁵dür ki gönderen kimsenüḡ ‘aḡlına ve miḡdārına (12) delālet eder ve demişlerdür ki eger dileriseḡ ki dōstuḡ⁴⁴²⁶ (13) bāḡī ve sābit ola senüḡ anuḡ üzerine dāyim faḡluḡ (14) ve iḡsānuḡ olsun ki⁴⁴²⁷ [K115a] faḡl ve iḡsān dōstliḡi ve muḡabbeti (15) dāyim ve sābit eder⁴⁴²⁸ Yaḡyā bin Ṭalḡā’nuḡ ḡatunı Yaḡyā’ya dedi ki (16) senüḡ

⁴⁴¹⁵ İM117b- 13 Allāhu Ta‘ālā bir hediye: Allāh bir hidāyet N127a- 10.

⁴⁴¹⁶ İM117b- 14 raḡimehu’llāhu ta‘ālā: K114b- 5 raḡime’llāhu (6) ta‘ālā, N127a- 11 raḡmetu’llāhi ‘aleyhi.

⁴⁴¹⁷ K114b- 6, N127a- 11 ve anuḡ mişli ile mükāfat ederidi: İM’de yok.

⁴⁴¹⁸ İM117b- 15 İbn-i Mübārek ḫāzreti bir kerre: İbn-i Mübārek raḡmetu’llāhi ‘aleyhi bir gün N127a- 12.

⁴⁴¹⁹ İM117b- 17 şu‘rā: büryān K114b- 8, N127a- 13.

⁴⁴²⁰ İM117b- 17 başalile ve: K114b- 9 başl, N127a- 14 başal ile.

⁴⁴²¹ İM118a- 1 sofrasın: sofrasın N127a- 16.

⁴⁴²² İM118a- 4 her yılda: N’de yok.

⁴⁴²³ İM118a- 5 ḡāh (6) olur ki re’s-i mālđan daḡı infāḡ ederidi: K ve N’de yok.

⁴⁴²⁴ K114b- 16, N127b- 3 ederidi: eder İM118a- 7.

⁴⁴²⁵ İM118a- 9 biri elçidür ki gönderen kimsenüḡ ‘aḡlına (10) delālet eder: N’de yok.

⁴⁴²⁶ İM118a- 12 dōstuḡ: dōstuḡı N127b- 6.

⁴⁴²⁷ İM118a- 13 dāyim faḡluḡ ve iḡsānuḡ olsun ki: faḡluḡ ve iḡsānuḡ olsun N127b- 7.

⁴⁴²⁸ İM118a- 15 dāyim ve sābit eder: dāyim eder K115a- 1, N127b- 8.

muşāhiblerüñi görür misin kaçan senüñ vüs'atüñ (17) olsa ve yüsrüñ olsa⁴⁴²⁹ saña mülāzimet ederler kaçan senüñ (18) zarüretüñ olsa ve 'usrüñ olsa seni terk eder⁴⁴³⁰ eyitdi ki⁴⁴³¹ (19) bu anlaruñ keremlerindendür ihsân etmege kudret hâlinde⁴⁴³²

[İM118b]

(1) baña gelürler ihsānum görürler⁴⁴³³ ammā za'af (2) ve zarüret hâletinde baña gelmezler terk ederler⁴⁴³⁴ Muhammed bin 'Alī (3) rağıya'llāhu 'anhu dēdi ki hiç sizden birinüz gelür⁴⁴³⁵ (4) bir qardeşinüñ ceybine elin şoqar⁴⁴³⁶ hâceti miqdârı bulduğundan (5) alur mı dēdiler ki yok eyitdi ki⁴⁴³⁷ imdi siz ihvân (6) ya'nî qardeşlar degilmişsiz qardeşlik oldur ki ortada⁴⁴³⁸ (7) tekellüf olmaya kâdir oldukları ortada mebzül ola (8) ve Eksem rahmetu'llāhi 'aleyhi dēmiş ki⁴⁴³⁹ [N128a] ni' metde saña şerik (9) olmağa çaq oldur ki niqmetde ya'nî belâda ve meşekkatde senünile (10) bile⁴⁴⁴⁰ şerik olmuş ola kerim olanlar güçlük ve zağmet (11) vaqtinde olanları unutmazlar⁴⁴⁴¹ vüs'ate êrdükleri vaqtin (12) anları zıkr ederler ni' metde şerik kılurlar Benî İsrāyil (13) içinde azduklarında kâdîlar varıdı⁴⁴⁴² ki iki haşm murāfa'aya (14) varsalarlar haşmuñ birisi yēñi içinde rişvet gizleridi⁴⁴⁴³ kâdîya (15) zarāfet ile gösterür idi⁴⁴⁴⁴ kâdî dağı anuñ

⁴⁴²⁹ İM118a- 16 vüs'atüñ (17) olsa ve yüsrüñ olsa: vüs'atüñ ve yüsrüñ olsa N127b- 9.

⁴⁴³⁰ İM118a- 17 kaçan senüñ (18) zarüretüñ olsa ve 'usrüñ olsa seni terk eder: K115a- 5 kaçan senüñ (18) zarüretüñ olsa ve 'usrüñ olsa seni terk ederidi, N127b- 10 kaçan ki zarüretüñ ve 'usrüñ olsa seni terk ederler.

⁴⁴³¹ İM118a- 18 ki: N'de yok.

⁴⁴³² İM118a- 19 ihsân etmege kudret hâlinde: ihsân etmek kudret hâlinde gerek N127b- 11.

⁴⁴³³ İM118b- 1 baña gelürler ihsānum görürler: K115a- 6 baña gelürler ihsānum görür, N127b- 12 baña geldükde ihsân göreler.

⁴⁴³⁴ İM118b- 2 baña gelmezler terk ederler: gelmezler ki (13) tâ ki hicâb olmaya N127b- 12.

⁴⁴³⁵ İM118b- 3 gelür: gelüp N127b- 14.

⁴⁴³⁶ İM118b- 4 şoqar: şoqup N127b- 14.

⁴⁴³⁷ İM118b- 5 ki: N'de yok.

⁴⁴³⁸ İM118b- 7 ortada: ortalıkda K115a- 11, N127b- 16.

⁴⁴³⁹ İM118b- 8 dēmiş ki: N'de yok.

⁴⁴⁴⁰ İM118b- 9 senünile (10) bile: saña N128a- 2.

⁴⁴⁴¹ İM118b- 10 güçlük ve zağmet (11) vaqtinde olanları unutmazlar: güçlük ve zağmet olanlar unutmaz N128a- 2.

⁴⁴⁴² İM118b- 13 varıdı: var idi N128a- 4.

⁴⁴⁴³ İM118b- 14 gizleridi: getirüridi K115a- 18, N128a- 5.

⁴⁴⁴⁴ İM118b- 15 zarāfet ile gösterür idi: zarāfetele gösterdi N128a- 5.

kelâmın dinleridi (16) ol birisinin emri metrük olurıdı Allâhu Ta'âlâ (17) hâzreti⁴⁴⁴⁵ bu âyeti anlar için⁴⁴⁴⁶ nâzil kıldı سمعون للكذب (18) آكلون للسحت [V- 42] ya'ni bunlar kizb dinleyicü [K115b] lerdür⁴⁴⁴⁷ ve haram (19) ve rişvet yeyicilerdür ne'uzu billâhi ta'âlâ anıñiün demişlerdür ki⁴⁴⁴⁸

[İM119a]

(1) kaçan rişvet kapudan gelse haq kerreden ya'ni pencereden çıkar⁴⁴⁴⁹ الرشوة رشاء (2) ya'ni rüşvet hâcât⁴⁴⁵⁰ ipidür anuñıla maqşud biter ammâ (3) ehl-i hükm olanlar ziyâde ihtirâz etmek gerekdür ki⁴⁴⁵¹ haqdan (4) 'udül etmege⁴⁴⁵² sebep olmaya ve billâhi't-tevfik **yigirmi** (5) **toquzuncı ravza ta'âmda ve elvânında ve ziyâfetde ve ekilde** (6) **ve toqlık ve açlık**⁴⁴⁵³ **ve lezzet ve elem ve buña müşâbih olanlar** (7) **zikrindedür**⁴⁴⁵⁴ Hâzret-i Resûl'llâh şalla'llâhu 'aleyhi ve sellem⁴⁴⁵⁵ (8) buyurmışlar ki bir kimsenüñ⁴⁴⁵⁶ ta'âmı az olsa bedeni (9) şahîh olur bir kimsenüñ⁴⁴⁵⁷ ta'âmı çok olsa bedeni saqim olur (10) qalbi qasâvet üzre olur⁴⁴⁵⁸ ve bir hadîşde dañı⁴⁴⁵⁹ buyurmışdur ki (11) qalbi öldürmek ta'âm ve şarâb keşretiyiledür zîrâ qalb (12) [N128b] maqlüb olur şol ekin gibi ki kaçan⁴⁴⁶⁰ şuyı çok olsa (13) şu içinde boğılır⁴⁴⁶¹

⁴⁴⁴⁵ İM118b- 17 hâzreti: N'de yok.

⁴⁴⁴⁶ İM118b- 17 anlar için: anlar haqqında N128a- 7.

⁴⁴⁴⁷ İM118b- 18 dinleyicülerdür: dinleyicilerdür N128a- 8.

⁴⁴⁴⁸ İM118b- 18 ve haram (19) ve rişvet yeyicilerdür ne'uzu billâhi ta'âlâ anıñiün demişlerdür ki: N'de yok.

⁴⁴⁴⁹ K115b- 2 kaçan rişvet kapudan gelse haq kerreden ya'ni (3) pencereden çıkar: İM119a- 1 kaçan rişvet kapudan gelse haq ki, N128a- 9 rüşvet gelse çok kerre pencereden çıkarlar haberde gelmişdür ki.

⁴⁴⁵⁰ İM119a- 2 hâcât: hâcetler K115b- 3, N128a- 10.

⁴⁴⁵¹ K115b- 5 gerekdür ki: girek İM119a- 3.

⁴⁴⁵² İM119a- 4 'udül etmege: 'udüle N128a- 11.

⁴⁴⁵³ İM119a- 6 toqlık ve açlık: toqlıkda ve açlıkda K115b- 7, N128a- 13.

⁴⁴⁵⁴ İM119a- 6 elem ve buña müşâbih olanlar (7) zikrindedür: elemde ve buna (14) münâsib olanlardadır N128a- 13.

⁴⁴⁵⁵ İM119a- 7 sellim.

⁴⁴⁵⁶ İM119a- 8 kimsenüñ: kişinüñ N128a- 15.

⁴⁴⁵⁷ K115b- 9 kimsenüñ: İM119a- 9 kimse, N128a- 15 kişiniñ.

⁴⁴⁵⁸ İM119a- 10 qalbi qasâvet üzre olur: ve qalbi qasâvet (10) olur K115b- 9, N128a- 16.

⁴⁴⁵⁹ İM119a- 10 dañı: N'de yok.

⁴⁴⁶⁰ İM119a- 12 gibi ki kaçan: gibidür ki N128b- 1.

⁴⁴⁶¹ K115b- 14, N128b- 1 boğılır: boğılsa İM119a- 13.

Loḳmān ḥakīm raḥimehu'llāhu ta'ālā⁴⁴⁶² buyurmuş (14) lar ki bir kimse ğızālardan⁴⁴⁶³ perhiz üzre olsa ol (15) kimse 'adüya muhtâc olmaya⁴⁴⁶⁴ ve daḥı 'uḳalâ ve ḥükemâ (16) demişlerdür ki كل قليلاً تعش كثيراً ya'ni az ye çok (17) yaşa İbn-i Sînâ raḥimehu'llāhu ta'ālā⁴⁴⁶⁵ demişdür⁴⁴⁶⁶ ki her günde (18) bir kerre ta'âm ye ve ta'âm haẓm⁴⁴⁶⁷ olmadın bir ta'âm daḥı yeme (19) Ḥazret-i 'Alî raḍıya'llāhu 'anhu bir gece Ḥazret-i Ḥasan atında

[İM119b]

(1) ta'âmlanurıdı ve bir gece daḥı Ḥazret-i Ḥüseyn atında⁴⁴⁶⁸ (2) ve bir gece daḥı 'Abdu'llāh bin Ca'fer atında ya iki [K116a] loḳma ve yâ (3) üç⁴⁴⁶⁹ loḳma yeridi daḥı ziyâde etmezidi⁴⁴⁷⁰ Ḥazret-i 'İsâ (4) peygamber 'aleyhi's-selâm buyurmuşlardur⁴⁴⁷¹ ki yâ Benî İsrâyl (5) ekli çok kılmaḅ bir kimse ki ekli çok etse⁴⁴⁷² nevmi çok (6) olur bir kimse nevmi çok etse⁴⁴⁷³ namâzı az kılur bir (7) kimse⁴⁴⁷⁴ namâzı az kılsa ğâfillerden yazılır⁴⁴⁷⁵ Ebü Süleymân-ı (8) Dârânî eydür her nesnenüḅ bir pası vardur alb yüzünüḅ (9) pası toḳlıḳdur Süleymân 'aleyhi's-selâm kendüsi (10) arpa etmegi yeridi ḥalka uş etleri yedürüridi⁴⁴⁷⁶ Ḥazret-i (11) Resülu'llāh şalla'llāhu 'aleyhi ve sellem

⁴⁴⁶² İM119a- 13 raḥimehu'llāhu ta'ālâ: raḥmetu'llāhi 'aleyhi N128b- 2.

⁴⁴⁶³ İM119a- 14 ğızālardan: ğıdālardan K115b- 15, N128b- 2.

⁴⁴⁶⁴ İM119a- 15 ol (15) kimse 'adüya muhtâc olmaya: ol kimsene 'adüya muhtâc olmaz N128b- 3.

⁴⁴⁶⁵ İM119a- 17 raḥimehu'llāhu ta'ālâ: raḥmetu'llāhi 'aleyhi N128b- 5.

⁴⁴⁶⁶ İM119a- 18 demişdür: demiş K115b- 18, N128b- 5.

⁴⁴⁶⁷ K115b- 18, N128b- 6 haẓm: ḥaẓm İM119a- 18.

⁴⁴⁶⁸ İM119a- 19 Ḥazret-i Ḥasan atında [119b] ta'âmlanurıdı ve bir gece daḥı Ḥazret-i Ḥüseyn atında: Ḥazret-i Ḥasan ve Ḥüseyn N128b- 7.

⁴⁴⁶⁹ İM119b- 2 ya iki loḳma ve yâ (3) üç: geceleyüp anların ḥâtırı için yâ bir yâ iki yâ üç N128b- 8.

⁴⁴⁷⁰ İM119b- 3 daḥı ziyâde etmezidi: K116a- 1 daḥı ziyâde etmez idi, N128b- 9 artuḅ yemezidi.

⁴⁴⁷¹ İM119b- 3 Ḥazret-i 'İsâ (4) peygamber 'aleyhi's-selâm buyurmuşlardur: Ḥazret-i 'İsâ 'aleyhi's-selâm buyurmuşlar K116a- 2, N128b- 9.

⁴⁴⁷² İM119b- 5 bir kimse ekli çok etse: eger bir kimsene ekli çok kılsa N128b- 10.

⁴⁴⁷³ İM119b- 6 bir kimse nevmi çok etse: ve eger (11) nevmi çoḅ olsa N128b- 10.

⁴⁴⁷⁴ İM119b- 6 bir (7) kimse: ve eger N128b- 11.

⁴⁴⁷⁵ N128b- 12 yazılır yâ rabbe's-silm.

⁴⁴⁷⁶ İM119b- 9 Süleymân 'aleyhi's-selâm kendüsi (10) arpa etmegi yeridi ḥalka uş etleri yedürüridi: Ḥazret-i Süleymân 'aleyhi's-selâm (14) ḥalka uş etleri yedürüp kendi bir pâre arpa etmegi yeridi N128b- 13.

buyurmuşlardır ki⁴⁴⁷⁷ Allāhu Ta‘ālā (12) bir recüli zīnet kılmadı qarnını hıfz ve şiyānet ve zabt (13) etmek zīnetinden efdal zīnet ile⁴⁴⁷⁸ Fuḍayl demiş ki⁴⁴⁷⁹ iki (14) haşlet qalbe fesād [N129a] vērür biri keşret-i ekl biri daḥı⁴⁴⁸⁰ (15) keşret-i kelām Ḥazret-i Yūsuf peygambere⁴⁴⁸¹ ‘aleyhi’s-selām (16) demişler ki niçün toyınca yemek⁴⁴⁸² yemezsin arzūn ḥazāyini (17) kendü elinüzde ola buyurdılar ki eger⁴⁴⁸³ ben toḡ (18) olurısam açları unudurın⁴⁴⁸⁴ Süfyān bin ‘Uyeyne Hārūnu’ (19) r-reşīd meclisine geldi gördi ki Hārūnu’r- reşīd⁴⁴⁸⁵ qaşık ile ta‘ām yer eyitdi ki

[İM120a]

(1) senün ceddün⁴⁴⁸⁶ İbn-i ‘Abbās ḥazretinden işitdüm ki yemeği eli ile yeyüp niçün qaşık ile yemezsin deylene dërimiş ki Ḥaḡ sübhāne ve ta‘ālā kelām-ı şerīfnde⁴⁴⁸⁷ (2) buyurmuşdur ki *ولقد كرما بني آدم* [XVII- 70] tefsirinde dedi⁴⁴⁸⁸ ki (3) ādem oḡlanı⁴⁴⁸⁹ ta‘āmi⁴⁴⁹⁰ elleriyile yerler ḥayvān gibi ağızların yere koyup (4) yemezler ādem oḡlanını Allāhu Ta‘ālā ḥazreti bu vechile tekrīm (5) eyledi dedi⁴⁴⁹¹ Hārūnu’r-reşīd daḥı elindeki qaşığı [K116b] ufadup (6) eliyile ta‘ām yemeğe başladı⁴⁴⁹² ta‘āmi eliyile yemek sünnetdür (7) ‘Arab’da ‘ādet anıñiçün böyle olmuşdur⁴⁴⁹³ qaşık ‘Acemler ‘ādetidür⁴⁴⁹⁴

⁴⁴⁷⁷ İM119b- 11 Ḥazret-i (11) Resūlu’llāh şalla’llāhu ‘aleyhi ve sellim buyurmuşlardır ki: Ḥazret-i (15) Resūl şalla’llāhu ‘aleyhi ve sellem buyurmuşdur ki N128b- 14.

⁴⁴⁷⁸ İM119b- 13 zīnet ile: zīnetile N128b- 16.

⁴⁴⁷⁹ İM119b- 13 Fuḍayl demiş ki: Ḥazret-i Fuḍayl raḥmetu’llāhi ‘aleyhi buyurdu ki N128b- 17.

⁴⁴⁸⁰ İM119b- 14 biri daḥı: K116a- 12 biri, N129a- 1 ve biri.

⁴⁴⁸¹ K116a- 12 peygambere: peygāmbere İM119b- 15, N129a- 1.

⁴⁴⁸² İM119b- 16 yemek: ta‘ām N129a- 2.

⁴⁴⁸³ İM119b- 17 eger: K’de yok.

⁴⁴⁸⁴ İM119b- 18 unudurın: unuduram N129a- 3.

⁴⁴⁸⁵ N129a- 4 geldi gördi ki Hārūnu’r-reşīd: vardı İM119b- 19.

⁴⁴⁸⁶ K116a- 16, N129a- 5 ceddün: İM’de yok.

⁴⁴⁸⁷ N129a- 5 yemeği (6) eli ile yeyüp niçün qaşık ile yemezsin deylene dërimiş ki Ḥaḡ sübhāne ve ta‘ālā (7) kelām-ı şerīfnde: bu āyet-i kerīmeyi Ḥaḡ Ta‘ālā İM120a- 1.

⁴⁴⁸⁸ İM120a- 2 dedi: işāret buyurmuşlar N129a- 8.

⁴⁴⁸⁹ İM120a- 3 ādem oḡlanı: ādem oḡlanını K116a- 19.

⁴⁴⁹⁰ K116a- 19, N129a- 8 ta‘āmi: ta‘ām İM120a- 3.

⁴⁴⁹¹ İM120a- 4 ādem oḡlanını Allāhu Ta‘ālā ḥazreti bu vechile tekrīm (5) eyledi dedi: bu cihetden Allāhu Ta‘ālā ādem oḡlanını tekrīm eyledi (10) dëdüm N129a- 9.

⁴⁴⁹² İM120a- 5 Hārūnu’r-reşīd daḥı elindeki qaşığı [K116b] ufadup (6) eliyile ta‘ām yemeğe başladı: Hārūnu’r-reşīd istimā’ında elindeki qaşığı kırıp eliyile yemeğe başladı ve N129a- 10.

⁴⁴⁹³ İM120a- 7 ‘Arab’da ‘ādet anıñiçün böyle olmuşdur: ‘Arab’da anıñiçün ‘ādet olmuşdur N129a- 11.

(8) Resūlu'llāh'dan mervīdūr şalla'llāhu 'aleyhi ve sellem⁴⁴⁹⁵ buyurmuşlar ki (9) etmege ikrām eyleş Allāhu Ta'ālā aña ikrām êtdi aña semavātuş (10) ve arzuş berekātini musahhar êtdi⁴⁴⁹⁶ İbn-i Sīrīn kaçan ki bir konıklığa⁴⁴⁹⁷ (11) da'vet olınsa⁴⁴⁹⁸ cāriyesine dēridi ki bir kadehile⁴⁴⁹⁹ bir miqdār (12) ta'ām getür yēyem andan konıklığa gideyim dēridi⁴⁵⁰⁰ anuş (13) için ki mekrūh görürin⁴⁵⁰¹ ziyāde aç olup açlıgum hiddetin (14) biregiler ta'āmı üzre kalam dēridi⁴⁵⁰² ğayrılar ta'āmına harīşlık (15) [N129b] göstermemek için böyle dēridi⁴⁵⁰³ 'uqalā demişlerdür ki (16) nedāmet dördtür birisi bir günlük nedāmetdür bu oldur ki (17) bir kimse evünden⁴⁵⁰⁴ ta'ām yemedin çıka gide ol kimsenüş (18) nedāmeti bir gün olur biri daşı bir yıllık nedāmetdür ol (19) dur ki⁴⁵⁰⁵ vahtinde ekin ekmege ol maķūle kimse⁴⁵⁰⁶ ol yıl tamām

[İM120b]

(1) olınca peşimān ve nādīm olur biri daşı 'ömri olduķça (2) nedāmetdür oldur⁴⁵⁰⁷ kendüye muvāfiķ olmayan hatunıla⁴⁵⁰⁸ (3) çiftlenmekdür bunun nedāmeti 'ömri olduķça nedāmet ve peşimānlik (4) dūr⁴⁵⁰⁹ biri daşı ebedī nedāmetdür bu oldur ki Allāhu Ta'ālā

⁴⁴⁹⁴ İM120a- 7 kaşık 'Acemler 'ādetidür: kaşık ile yemek 'Acemler 'ādetidür N129a- 12.

⁴⁴⁹⁵ İM120a- 8 Resūlu'llāh'dan mervīdūr şalla'llāhu 'aleyhi ve sellim: Resūlu'llāh şalla'llāhu 'aleyhi ve sellemden mervīdūr K116b- 3, N129a- 12.

⁴⁴⁹⁶ İM120a- 9 etmege ikrām eyleş Allāhu Ta'ālā aña ikrām êtdi aña semavātuş (10) ve arzuş berekātini musahhar êtdi: ikrām etmek farzdur Allāhu Ta'ālā aña ikrām eyledi (14) ve aña semāvāt ve arz berekātini muşahhar kıldı N129a- 13.

⁴⁴⁹⁷ İM120a- 10 konıklığa: ziyāfete K116b- 7, N129a- 14.

⁴⁴⁹⁸ İM120a- 11 olınsa/ dēridi: olınsa/ dēr idi N129a- 15.

⁴⁴⁹⁹ İM120a- 11 bir kadehile: K ve N'de yok.

⁴⁵⁰⁰ İM120a- 12 ta'ām getür yēyem andan konıklığa gideyim dēridi: ta'ām getür yēyelüm andan (16) konıklığa gidelüm dēr idi.

⁴⁵⁰¹ İM120a- 13 anuş için mekrūh görürin: K116b- 7 anuş için mekrūh görürüm, N129a- 16 anuşıçün mekrūh gördüm.

⁴⁵⁰² İM120a- 14 dēridi: dēr idi K116b- 8, N129a- 17.

⁴⁵⁰³ İM120a- 15 dēridi/ demişlerdür: dēridi/ demişler N129b- 1.

⁴⁵⁰⁴ İM120a- 16 birisi bir günlük nedāmetdür bu oldur ki (17) bir kimse evünden: birisi bir günlük nedāmet biri oldur ki evinden N129b- 2.

⁴⁵⁰⁵ N129b- 3 bir oldur ki.

⁴⁵⁰⁶ İM120a- 19 kimse: kişi N129b- 4.

⁴⁵⁰⁷ İM12b- 2 oldur: K116b- 15 oldur ki, N129b- 5 biri oldur ki.

⁴⁵⁰⁸ N129b- 6 hatunıla: hatun İM120b- 2.

⁴⁵⁰⁹ İM120b- 3 nedāmet ve peşimānlik (4) dūr: K116b- 16 nedāmetdür ve peşimānlikdür, N129b- 6 nedāmetdür ve peşimānlikdür.

(5) nuñ emrin terk eyleye⁴⁵¹⁰ yevm-i āhıretde Allāhu Ta‘ālā muḥāsebe edicek günāhu ma‘lūm olur⁴⁵¹¹ (6) bunun nedāmeti ebedī olur hiç āhıri olmaz⁴⁵¹² ne‘ūzu billāhi (7) ta‘ālā Ḥazret-i ‘Alī’den⁴⁵¹³ mervīdūr buyurmuşlar ki bir kimse beḳā (8) isterise ḡıdayı kuşlık vaḳtın⁴⁵¹⁴ yēsün ve deyni⁴⁵¹⁵ az etsün ve nisāyile (9) daḫı⁴⁵¹⁶ **[K117a]** muşāhibeti az kılsun Ḥazret-i ‘Alī’den mervīdūr ki⁴⁵¹⁷ Ḥazret-i Resūlu’llāh şalla’llāhu ‘aleyhi (10) ve sellem⁴⁵¹⁸ arpa etmegın ųoyınca yemezleridi⁴⁵¹⁹ nefse murādın vērmezleridi (11) dünyāda zūhdi ḳanā‘at iḥtiyār etmişleridi⁴⁵²⁰ dünyānuñ zeḫārifine (12) nazar kılmazlarıdı ve Resūlu’llāh’dan mervīdūr şalla’llāhu ‘aleyhi ve sellem⁴⁵²¹ (13) Ḥazret-i ‘Alī’ye buyurmuşlar⁴⁵²² ki yā ‘Alī yemekde ųuz ile (14) ibtidā eyle ve ḫa‘āmı ųuz ile ḫatm eyle⁴⁵²³ ųuzda yētmiş marāza (15) şifā vardur ve ḫadıḫde vārid olmuş ki bir kimse⁴⁵²⁴ kırık gün (16) eti terk eylese ḫulḳı **[N130a]** çirkin ve yaramaz ola eḫbbā demişler ki (17) eti bal içine ḳosalar⁴⁵²⁵ bir ay ųursa şonra çıkarsalar (18) et tāze çıḳa⁴⁵²⁶ aşlā taḡyīr gelmeye Resūlu’llāh’dan şalla’llāhu ‘aleyhi (19) ve sellem su’āl eylediler⁴⁵²⁷ şarāblarun ḳanḳısı⁴⁵²⁸ efdaldür buyurdılar ki

⁴⁵¹⁰ İM120b- 4 Allāhu Ta‘ālā (5) nuñ emrin terk eyleye: Allāhu Ta‘ālā emrin terk (8) eyleyüp N129b- 7.

⁴⁵¹¹ N129b- 8 günāhu ma‘lūm olur: İM’de yok.

⁴⁵¹² İM120b- 6 hiç āhıri olmaz: K ve N’de yok.

⁴⁵¹³ İM120b- 7 Ḥazret-i ‘Alī’den: Ḥazret-i ‘Alī raḫıya’ (10) llāhu ‘anhu N129b- 9.

⁴⁵¹⁴ K116b- 21, N129b- 10 kuşlık vaḳtın: kuşlık İM120b- 8.

⁴⁵¹⁵ İM120b- 8 deyni: deynini N129b- 11.

⁴⁵¹⁶ İM120b- 9 daḫı: N’de yok.

⁴⁵¹⁷ N129b- 11 Ḥazret-i (12) ‘Alī’den mervīdūr ki: İM’de yok.

⁴⁵¹⁸ İM120b- 10 sellim.

⁴⁵¹⁹ İM120b- 10 yemezleridi: yemezidi K117a- 2, N129b- 13.

⁴⁵²⁰ İM120b- 10 nefse murādın vērmezleridi (11) dünyāda zūhdi ḳanā‘at iḥtiyār etmişleridi: K117a- 2 nefse murādını vērmezler (3) idi dünyāda zūhdi ve ḳanā‘at iḥtiyār etmişler idi, N129b- 13 nefesine murādın vērmezidi dünyāda zūhdi ve ḳanā‘at iḥtiyār (14) kılmışlarıdı.

⁴⁵²¹ İM120b- 12 Resūlu’llāh’dan mervīdūr şalla’llāhu ‘aleyhi ve sellem: Resūlu’llāh şalla’llāhu (15) ‘aleyhi ve sellemden mervīdūr N129b- 14.

⁴⁵²² İM120b- 13 buyurmuşlar/ yemekde: buyurmuş/ ḫa‘āmı N129b- 15.

⁴⁵²³ İM120b- 14 ḫa‘āmı ųuz ile ḫatm eyle: ųuz ile ḫatm eyle zīrā N129b- 16.

⁴⁵²⁴ İM120b- 15 ḫadıḫde vārid olmuş ki bir kimse: ḫadıḫde vārid olmuşdur ki bir kimsene N129b- 17.

⁴⁵²⁵ İM120b- 17 eti bal içine ḳosalar: K117a- 9 eti bal içine ḳosa ḳosa, N130a-1 eger eti bal içinde ḳosalar.

⁴⁵²⁶ İM120b- 17 bir ay ųursa şonra çıkarsalar (18) et tāze çıḳa: et tāze ve ter çıḳa N130a- 2.

⁴⁵²⁷ İM120b- 18 Resūlu’llāh’dan şalla’llāhu ‘aleyhi (19) ve sellim su’āl eylediler: Resūlu’llāh şalla’llāhu ‘aleyhi ve sellemden su’āl (3) etdiler ki N130a- 2.

⁴⁵²⁸ İM120b- 19 ḳanḳısı: ḳanḳısı N130a- 3.

[İM121a]

(1) ʔatlu ola bārid ola ya^c nī ʕerbet ^c aseldür dēmişler⁴⁵²⁹ feylesof (2) dēmiş ki bir kimse bal yēmegi ^c ādet ētse⁴⁵³⁰ ve hem cismine (3) sūrmegi ^c ādet ētse⁴⁵³¹ ^c ömri uzun ola eṭbbā dēmişlerdür ki (4) dōrt dūrlü⁴⁵³² yēmiş a^c zādān dōrt dūrlü⁴⁵³³ nesne içündür (5) alma ʔalbiçündür⁴⁵³⁴ ayva me^c deye nāfi^c dūr incir cigere nāfi^c dūr (6) ʔavun meṣāneye nāfi^c dūr Ḥazret-i ^c Alī'den mervīdür raḍiya'llāhu ^c anhu⁴⁵³⁵ (7) buyurmuşlar ki üzümü bir bir yēmek gerek⁴⁵³⁶ tā yēyene⁴⁵³⁷ siṇe (8) ve hazm ola Loḳmān ḥakīm buyurmuş ki ʔa^c āmı ʔoyduḳdan (9) ṣoṅra yēmekden kilāba vērmek ḥayrludur Ḥazret-i İbn-i ^c Ömer (10) raḍiya'llāhu ^c anhu dēmişdür⁴⁵³⁸ ki ʔaçan görseñüz ki bir kimse ehl-i (11) cū^c ola ve tefekkür ehli⁴⁵³⁹ ola [K117b] aṅa yaḳın oluñ ḥikmet anlaruñ (12) gibinüñ lisānları üzre cārī olur⁴⁵⁴⁰ Semure bin Cūdeb⁴⁵⁴¹ dēmiş ki (13) bir kimse⁴⁵⁴² çoḳ yēmege ve çoḳ içmege mu^c tād olsa ʔalbi (14) ʔasāvet olur ^c uḳalā dēmişlerdür ki bir kimse⁴⁵⁴³ ʔarnını zabt (15) eylese aḥlāḳ-ı ṣāliḥayı kendü için zabt ēder⁴⁵⁴⁴ Semure bin Cūdeb'e⁴⁵⁴⁵ (16) dēmişler ki senüñ oḅluñ çoḳ ʔa^c ām yēdi ṣol mertebede⁴⁵⁴⁶ (17) ki tuḅme olup⁴⁵⁴⁷ öleyazdı

⁴⁵²⁹ İM121a- 1 ʕerbet ^c aseldür dēmişler: K117a- 12 ʕerbet ^c aseldür dēmişler ki, N130a- 4 ^c asel ʕerbeti.

⁴⁵³⁰ İM121a- 2 ētse: ēdinse K117a- 13, N130a- 4.

⁴⁵³¹ İM121a- 3 ^c ādet ētse: N'de yok.

⁴⁵³² İM121a- 3 eṭbbā dēmişlerdür ki (4) dōrt dūrlü: ve dēmişler ki dōrt dūrlü N130a- 5.

⁴⁵³³ İM121a- 4 dūrlü: dūrlü N130a- 5.

⁴⁵³⁴ İM121a- 5 ʔalbiçündür: ʔalb içündür N130a- 6.

⁴⁵³⁵ İM121a- 6 Ḥazret-i ^c Alī'den mervīdür raḍiya'llāhu ^c anhu: Ḥazret-i ^c Alī'den raḍiya'llāhu ^c anhu mervīdür N130a- 8.

⁴⁵³⁶ İM121a- 7 girek K117a- 18 gerekdür, N130a- 8 gerek.

⁴⁵³⁷ İM121a- 7 yēyene: buna N130a- 9.

⁴⁵³⁸ İM121a- 10 dēmişdür: dēmiş K117a- 20, N130a- 10.

⁴⁵³⁹ İM121a- 11 tefekkür ehli: ehl-i tefekkür N130a- 11.

⁴⁵⁴⁰ İM121a- 12 ḥikmet anlaruñ (12) gibinüñ lisānları üzre cārī olur: K117b- 1 ḥikmet anlaruñ (12) gibinüñ lisānları üzre cārī olur, N130a- 12 ḥikmet anlaruñ lisānı üzre cārīdür.

⁴⁵⁴¹ İM121a- 12 Semure bin Cūdeb: K117b- 2 Semure ibn Cūdeb, N130a- 12 Semure ibn Cendeb.

⁴⁵⁴² İM121a- 13 kimse: kiṣi N130a- 13.

⁴⁵⁴³ İM121a- 14 ^c uḳalā dēmişlerdür ki bir kimse: K117b- 3 ^c uḳalā dēmişler ki bir kimse, N130a- 14 ^c uḳalā dēmişlerdür ki bir kiṣi.

⁴⁵⁴⁴ İM121a- 15 aḥlāḳ-ı ṣāliḥayı kendü için zabt ēder: aḥlāḳ-ı ṣāliḥa kendü için zabt (15) olur: N130a- 14.

⁴⁵⁴⁵ İM121a- 15 Semure bin Cendeb'e: Semure bin Cendeb N130a- 15.

⁴⁵⁴⁶ İM121a- 16 ṣol mertebede: N'de yok.

⁴⁵⁴⁷ İM121a- 17 olup: N'de yok.

demiş ki eger ölseyidi⁴⁵⁴⁸ (18) üzerine namâz kılmazıdum⁴⁵⁴⁹ Hâzret-i ‘Âyişe rağıya’llâhu ‘anhâ buyurmışlar ki (19) Resûlu’llâh hâzreti şalla’llâhu ‘aleyhi ve sellem⁴⁵⁵⁰ [N130b] bir kıl satın⁴⁵⁵¹ almak

[İM121b]

(1) istedi ol kuluñ öñine hürmâ kodılar⁴⁵⁵² çok yedi buyurdılar ki (2) çok yemek şumlıkdur İmâm-ı Hasan eydür rağıya’llâhu ‘anhu⁴⁵⁵³ ta‘âm (3) üzre mevt⁴⁵⁵⁴ zıkr etmek mekrûhdur Hâzret-i Resûlu’llâh’dan (4) mervîdür şalla’llâhu ‘aleyhi ve sellem⁴⁵⁵⁵ bir kimse sofradan⁴⁵⁵⁶ düşen baqiyye-yi (5) ta‘âmı yese Allâhu Ta‘âlâ anuñ ma‘îşetin⁴⁵⁵⁷ vüs‘atlı eyleye dahı veledün (6) hāmâkatdan⁴⁵⁵⁸ emîn eyleye Añnef eydür bizüm meclisimizde ‘avret (7) zıkrin ve ta‘âm zıkrin eylemeñ⁴⁵⁵⁹ halkuñ içinde mezmûm ve mebgûz⁴⁵⁶⁰ (8) oldur ki fercin vaşf êde ve bañnın vaşf êde⁴⁵⁶¹ insân (9) oldur ki cüll-i himmeti kemâlâta şarf êde ola⁴⁵⁶² hayvân gibi (10) hayvân evşafın tañşîl etmek⁴⁵⁶³ olmaya ve Resûlu’llâh’dan (11) mervîdür şalla’llâhu ‘aleyhi ve sellem⁴⁵⁶⁴ buyurmışlar ki

⁴⁵⁴⁸ İM121a- 17 ölseyidi: ölse idi K117b- 7.

⁴⁵⁴⁹ K117b- 7, N130a- 16 namâz kılmazıdum: namâz kılarıdum İM121a- 18.

⁴⁵⁵⁰ İM121a- 19 Resûlu’llâh hâzreti şalla’llâhu ‘aleyhi ve sellem, N130a- 17 Resûlu’llâh şalla’llâhu ‘aleyhi ve sellem,

⁴⁵⁵¹ İM121a- 19 satın: şatun N130b- 1.

⁴⁵⁵² İM121b- 1 hürmâ kodılar: bir hürmâ kodı N130b- 1.

⁴⁵⁵³ İM121b- 2 İmâm-ı Hasan eydür rağıya’llâhu ‘anhu: İmâm-ı Hasan rağıya’llâhu ‘anhu eydür N130b-2.

⁴⁵⁵⁴ K117b- 12, N130b- 3 mevt: meveddet İM121b- 3.

⁴⁵⁵⁵ İM121b- 3 Hâzret-i Resûlu’llâh’dan (4) mervîdür şalla’llâhu ‘aleyhi ve sellem: K117b- 12- 13, Hâzret-i Resûl’den mervîdür şalla’llâhu ‘aleyhi ve sellem, N130b- 3 Hâzret-i Resûl’den şalla’llâhu ‘aleyhi (4) ve sellem mervîdür ki.

⁴⁵⁵⁶ İM121b- 4 sofradan: şofradan N130b- 4.

⁴⁵⁵⁷ K117b- 14, N130b- 5 Allâhu Ta‘âlâ anuñ ma‘îşetin: Allâhu Ta‘âlâ’nuñ ma‘îşetin İM121b- 14.

⁴⁵⁵⁸ K117b- 14 veledün (15) hāmâkatdan: İM121b- 5 veledün (6) veledi veledün, N130b- 5 veledin hāmâkatdan.

⁴⁵⁵⁹ İM121b- 7 eylemeñ: eylemeği N130b- 6.

⁴⁵⁶⁰ İM121b- 7 mebgûz: mağzûb N130b- 7.

⁴⁵⁶¹ İM121b- 8 fercin vaşf êde ve bañnın vaşf êde: fercin ve bañnın vaşf êde N130b- 7.

⁴⁵⁶² İM121b- 9 cüll-i himmeti kemâlâta şarf êde ola: K117b- 18 cüll-i himmeti kemâlâta ola, N130b- 8 himmeti kemâlatında ola.

⁴⁵⁶³ K117b- 19, N130b- 8 tañşîl etmek: tañşîl etmeğe İM121b- 10.

⁴⁵⁶⁴ İM121b- 10 Resûlu’llâh’dan (11) mervîdür şalla’llâhu ‘aleyhi ve sellem: Resûlu’llâh’dan şalla’llâhu ‘aleyhi ve sellem N130b- 9.

aķrebdür⁴⁵⁸³ ve kibrden ba'iddür (6) ve dağı 'ulemā demişlerdür⁴⁵⁸⁴ bir kimse dōstı ve ĥaşmı ve kavmi evinden (7) şāhibi ġāyib iken yemek yemek cāyızdır⁴⁵⁸⁵ şol vaķt ki (8) ev şāhibi olan kimse ile bī-tekellif ma'āmeleleri⁴⁵⁸⁶ ve muşāhibetleri (9) olıcaķ ve bir kimse konuķ olsa ev şāhibine bī-tekellif olıcaķ (10) ġōnli istediği ta'āmı bişürtmek cāyızdır ve kerīm olanlar (11) bu maķūle vażı'dan ĥaz ederler konuķ olanı ikrām kıllurlar (12) Ĥazret-i Resūlu'llāh'dan mervīdür şalla'llāhu 'aleyhi ve sellem buyurmuşlar (13) dur⁴⁵⁸⁷ ki bir kimse⁴⁵⁸⁸ ki Allāh'a ve yevm-i āĥirete īmān getüre ol kimse⁴⁵⁸⁹ (14) konuğa ikrām eylesün 'uķalā demişlerdür ki [K118b] tamām-ı ziyāfet (15) oldur ki konuğa ġüler yüz ġōsterüp ve ġōkķek söyleşmekdür (16) ve ziyāfeti ta'cīl eylemekdür ve kendüsi bi-nefsihi ĥizmete (17) ve ziyāfete mübāşeret etmekdür rivāyetde⁴⁵⁹⁰ ġelmişdür ki (18) Allāhu Ta'ālā ĥazreti İbrāhīm peyġāmbere⁴⁵⁹¹ buyurmuş ki (19) konuķlara ikrām ede İbrāhīm peyġāmbere 'aleyhi's-selām⁴⁵⁹²

[İM122b]

(1) konuķların her birine bir biryān olmuş koyun ĥāzırladı ġerü Allāhu (2) Ta'ālā ĥazreti vaĥy kıldı⁴⁵⁹³ yā İbrāhīm konuķlara ikrām kıll (3) bu def'a deve boġazladı ġerü vaĥy kıldı ki yā İbrāhīm (4) konuķlara ikrām eyle İbrāhīm peyġāmbere⁴⁵⁹⁴ müteĥayyir oldu (5) ba'de't-te'āmül şōyle fehm eyledi ki konuķlara ikrām keşret-i (6) ta'ām ile

⁴⁵⁸³ K118a- 12 aķrebdür, N131a- 3: aķreb İM122a- 5.

⁴⁵⁸⁴ İM122a- 6 demişlerdür: K118a- 6 demişlerdür ki, N131a- 3 demişler ki.

⁴⁵⁸⁵ İM122a- 7 cāyızdır: cāyız N131a- 4.

⁴⁵⁸⁶ İM122a- 8 ev şāhibi olan kimse ile bī-tekellif ma'āmeleleri: mezbūrlar ile bī-tekellif mu'āmele N131a- 5.

⁴⁵⁸⁷ İM122a- 12 Ĥazret-i Resūlu'llāh'dan mervīdür şalla'llāhu 'aleyhi ve sellem buyurmuşlar (13) dur: K118a- 19 Ĥazret-i Resūl'den mervīdür şalla'llāhu 'aleyhi ve sellem (20) buyurmuşlardur, N131a- 7 Ĥazret-i Resūl (8) şalla'llāhu 'aleyhi ve sellemden mervīdür buyurmuşlar.

⁴⁵⁸⁸ İM122a- 13 kimse: kimsene N131a- 8.

⁴⁵⁸⁹ İM122a- 13 kimse: N'de yok.

⁴⁵⁹⁰ N131a- 12 ve rivāyetde.

⁴⁵⁹¹ İM122a- 18 Allāhu Ta'ālā ĥazreti İbrāhīm peyġāmbere: K118b- 4 Allāhu Ta'ālā ĥazreti İbrāhīm peyġāmbere, N131a- 12 Allāhu Ta'ālā İbrāhīm peyġāmbere 'aleyhi's-selām.

⁴⁵⁹² İM122a- 19 İbrāhīm peyġāmbere 'aleyhi's-selām: K118b- 5 İbrāhīm peyġāmbere 'aleyhi's-selām, N131a- 13 İbrāhīm peyġāmbere.

⁴⁵⁹³ İM122b- 1 bir biryān olmuş koyun ĥāzırladı ġerü Allāhu (2) Ta'ālā ĥazreti vaĥy kıldı: birer (14) büryān olmuş koyun ĥāzırladı ġerü Allāhu Ta'ālā vaĥy kıldı ki N131a- 13.

⁴⁵⁹⁴ İM122b- 4 peyġāmbere: peyġāmbere K118b- 8, N131a- 16.

degil imiş⁴⁵⁹⁵ belki kendüsi⁴⁵⁹⁶ bi-nefsihi hizmet⁴⁵⁹⁷ eylemek (7) [N131b] ile ola⁴⁵⁹⁸ vardı konuklara bi-nefsihi hizmet⁴⁵⁹⁹ eyledi Allāhu Ta‘ālā (8) vahy eyledi⁴⁶⁰⁰ ki yā İbrāhīm işde şimdi ikrām eyledüñ⁴⁶⁰¹ (9) konuklara konuk seven ‘azizlerden birisi demiş ki (10) benüm kardeşlerimün⁴⁶⁰² sevgülisi benüm ni‘ metüm çok⁴⁶⁰³ yeyendür Hâzret-i (11) ‘Alî rağıya’llāhu ‘ anhu buyurmuş⁴⁶⁰⁴ ki benüm kavmüm benüm bir sağ (12) miqdârı ta‘āmum üzerine⁴⁶⁰⁵ cem‘ olmak başa kul āzād etmekden (13) sevgülidir⁴⁶⁰⁶ ve kerimler ‘ādetidür ki⁴⁶⁰⁷ dōstlar ve āşinālar⁴⁶⁰⁸ (14) geldükde anuñ öñine mā-ħazardan ta‘ām getürmek Yūnus (15) bin Mettā ‘aleyhi’s-selām kaçan ihvānı ziyāret etmege gelseler (16) önlerine ta‘ām getürür imiş⁴⁶⁰⁹ bir miqdār etmek kırıkları ve bakla (17) getürür imiş⁴⁶¹⁰ eger Allāhu Ta‘ālā tekellüf edenlere la‘net kılmasa sizün (18) içün tekellüf ederidüm dürlü dürlü ta‘āmlar [K119a] ihzār kıılırıdum⁴⁶¹¹ (19) dërimiş⁴⁶¹² bu şimdiki zamānda olan isrāfāt ki ziyāfet

[İM123a]

(1) maħallinde ederler A‘cām ‘ādetidür isrāfdur⁴⁶¹³ خير الطعام (2) محاضر mü’mın olanlar tekellüfden berī olmak gerek⁴⁶¹⁴ aşhāb-ı (3) Resūlu’llāh şalla’llāhu ‘aleyhi ve sellem⁴⁶¹⁵

⁴⁵⁹⁵ İM122b- 5 keşret-i (6) ta‘ām ile degil imiş: keşret-i ta‘āmıla (17) degilimiş N131a- 16.

⁴⁵⁹⁶ İM122b- 6 kendüsi: kendü kendüsi K118b- 10.

⁴⁵⁹⁷ İM122b- 6 hizmet: hizmet N131a- 16.

⁴⁵⁹⁸ İM122b- 7 ola: olur N131b- 1.

⁴⁵⁹⁹ İM122b- 6 hizmet: hizmet N131a- 17.

⁴⁶⁰⁰ İM122b- 7 Allāhu Ta‘ālā (8) vahy eyledi: Allāhu Ta‘ālā cānibinden vahy (2) oldı N131b- 1.

⁴⁶⁰¹ İM122b- 8 eyledüñ: eylediñ N131b- 2.

⁴⁶⁰² İM122b- 10 kardeşlerimün: K118b- 13 karındaş(14) larımuñ, N131b- 3 karındaşlarımıñ.

⁴⁶⁰³ İM122b- 10 çok: N’de yok.

⁴⁶⁰⁴ İM122b- 11 buyurmuş: buyurmuşlar N131b- 4.

⁴⁶⁰⁵ İM122b- 12 üzerine: üzre K118b- 15.

⁴⁶⁰⁶ İM122b- 13 sevgülidir: sevgülüdür N131b- 5.

⁴⁶⁰⁷ İM122b- 13 ‘ādetidür ki: ‘ādeti N131b- 5.

⁴⁶⁰⁸ İM122b- 13 āşinālar: āşinālardan K118b- 17.

⁴⁶⁰⁹ İM122b- 16 getürür imiş: getürürimiş N131b- 8.

⁴⁶¹⁰ İM122b- 17 getürür imiş: ve dërimiş ki N131b- 8.

⁴⁶¹¹ İM122b- 18 kıılırıdum: ederidüm N131b- 10.

⁴⁶¹² İM122b- 19 dërimiş: dër imiş K119a- 1.

⁴⁶¹³ İM123a- 1 A‘cām ‘ādetidür isrāfdur: isrāf A‘cām ‘ādetidür N131b- 11.

⁴⁶¹⁴ İM123a- 2 gerek.

⁴⁶¹⁵ İM123a- 3 şalla’llāhu ‘aleyhi ve sellem: ‘aleyhi’s-selām K119a- 4.

yanlarına⁴⁶¹⁶ âdem gelse öñine qurı (4) etmek pâreleri ve hürmānuñ huşğın ya^c nî gemin
 hõrlamazlar⁴⁶¹⁷ (5) getürürleridi ve eydürleridi ki bilmezüz biz ki qankı kimse⁴⁶¹⁸ (6)
 ziyāde günāhludur⁴⁶¹⁹ ya^c nî öñine gelen⁴⁶²⁰ ta^c āmı hõrlayup (7) begenmeyendür⁴⁶²¹
 yoħsa kimse öñine getürmege⁴⁶²² hõrlayup getürmeyen (8) midür mü'mine münāsib
 oldur ki ta^c āmı ašlā taħfif eylemeye (9) her ne olurisa ni^c metdür i^c tibār [N132a] édüp
 şükr eyleye Zü'n-nün-ı (10) Mışrı ħazretin raħimehu'llāhu ta^c ālā⁴⁶²³ bir huşuşıçün ħabs
 eylemişler⁴⁶²⁴ (11) bir nice gün ħabs içinde olup⁴⁶²⁵ ta^c ām yemedi ittifaq aħbābından
 (12) biri⁴⁶²⁶ zindāncı eliyile bir miqdār ta^c ām gönderdi Ĥazret-i Zü'n-nün (13)
 raħmetu'llāhi ^c aleyhi⁴⁶²⁷ ta^c āmı yemedi ve dēdi ki bu ta^c ām ħelāl (14) ta^c āmdur ammā
 zālīm taḅaķındadır dēdi bundan murādı zindāncı (15) eliyile vāşıl olmağa ta^c rız⁴⁶²⁸ idi
 Fuḁayl'a raħmetu'llāhi ^c aleyhi⁴⁶²⁹ (16) su'āl eylemişler ta^c āmlaruñ tayyiblerin⁴⁶³⁰ zühd
 ecliyiçün⁴⁶³¹ ekl etmemekden (17) dēdi ki⁴⁶³² n'olaydı eline giren ta^c ām-ı mubāħdan ve
 nefāyisden yeyeyidi (18) ammā Allāhu Ta^c ālā'dan qorqup günāh olan fi' llerden⁴⁶³³
 ħazer ēdeyidi (19) zīrā Allāhu Ta^c ālā ħarāmdan perħiz eyle dēr⁴⁶³⁴ ammā ħelāl
 ta^c āmlardan

⁴⁶¹⁶ N131b- 13 yanlarına: İM'de yok.

⁴⁶¹⁷ İM123a- 4 hõrlamazlar: hõrlanmazlar N131b- 14.

⁴⁶¹⁸ İM123a- 5 bilmezüz biz ki qankı kimse: K119a- 6 bilmezüz ki qanğı kimsene, N131b- 15 bilmezüz bizden qanğı kimsene.

⁴⁶¹⁹ İM123a- 6 günāhludur: günāhlıdır N131b- 15.

⁴⁶²⁰ İM123a- 6 gelen: N'de yok.

⁴⁶²¹ İM123a- 7 begenmeyendür: begenmeyen midür N131b- 16.

⁴⁶²² İM123a- 7 yoħsa kimse öñine getürmege: K119a- 6 yoħsa öñine getürmege N131b- 16 yoħsa kimsene öñine.

⁴⁶²³ İM123a- 10 raħmetu'llāhi ta^c ālā: N'de yok.

⁴⁶²⁴ İM123a- 10 bir huşuşıçün ħabs eylemişler: huşuş (11) içün ħabs etmişler K119a- 10.

⁴⁶²⁵ İM123a- 11 bir nice gün ħabs içinde olup: K119a- 11 bir nice gün ħabs içinde olup, N1332a- 2 bir niçe gün ħabs içinde.

⁴⁶²⁶ K119a- 12 aħbābından biri, İM123a- 11 aħbābından (12) bir, N132a- 2 aħbābdan biri.

⁴⁶²⁷ İM123a- 12 Ĥazret-i Zü'n-nün (13) raħmetu'llāhi ^c aleyhi: Zü'n-nün ħazretleri N132a- 3.

⁴⁶²⁸ İM123a- 15 ta^c rız: ta^c rıf N132a- 5.

⁴⁶²⁹ İM123a- 15 raħmetu'llāhi ^c aleyhi: raħmetu'llāhi ta^c ālā K119a- 16.

⁴⁶³⁰ İM123a- 16 su'āl eylemişler ta^c āmlaruñ tayyiblerin: su'āl olundu ta^c āmuñ tayyibleri N132a- 6.

⁴⁶³¹ İM123a- 15 ecliyiçün: ecli (17) içün K119a- 16.

⁴⁶³² İM123a- 17 ki: N'de yok.

⁴⁶³³ İM123a- 18 Allāhu Ta^c ālā'dan qorqup günāh olan fi' llerden: Allāhu Ta^c ālā ħazretinden qorqup günāh olan fi' llerin N132a- 8.

⁴⁶³⁴ K119a- 19, N132a- 9 eyle (20) dēr: İM123a- 15 eyleyüp.

[İM123b]

(1) yemeği mekrūh kılmaz Hāriş bin Kelede demiş ki bir kimse şabāh (2) yemeği yese münāsib oldur ki bir miqdār [K119b] uyuya ta'ām me' dede⁴⁶³⁵ (3) hazm ola ammā aḥşam yemegin yese münāsib oldur ki kırk adım (4) yer adımlaya tā ki hazm-ı ta'ām⁴⁶³⁶ āsān ola menāfi' müterettib ola (5) ve zararlılardan emīn ola Resūlu'llāh ḥazretinden şalla'llāhu 'aleyhi ve sellem⁴⁶³⁷ (6) mervīdür buyurmuşlar ki ta'āmuñ şerlisi konukluk ta'āmıdır ki (7) aña aḡniyā da'vet oluna fiḡarā⁴⁶³⁸ olmaya bir kimse bir kimseyi⁴⁶³⁹ da'vete (8) icābet etmedügiyiçün⁴⁶⁴⁰ 'itāb eyledi ol kimse⁴⁶⁴¹ demiş ki bizden (9) evvel gelen kimseler⁴⁶⁴² konukluk için⁴⁶⁴³ ve mürüvvet için da'vet (10) [N132b] ederler imiş⁴⁶⁴⁴ varurlar da'vete icābet ederler imiş⁴⁶⁴⁵ şimdiki zamā (11) nda ki siz da'vet edersiz ödeşmek için ve iftiḡār için⁴⁶⁴⁶ (12) ve 'örfiçün da'vet edersiz Şābūr ibn-i⁴⁶⁴⁷ Hürmüz'e bir kimseyi vaşf (13) etmişler kādī olmağičün terbiyet kılmışlar ol kimseyi da'vet (14) kıilup⁴⁶⁴⁸ önine ta'ām getürdiler eline bir tavuḡ alup nişfin (15) aña vērüp nişfin daḡı kendü⁴⁶⁴⁹ yemege başladı ol kimse⁴⁶⁵⁰ (16) ol nişf tavuḡı⁴⁶⁵¹ Şābūr'dan muḡaddem yēdi Şābūr ol kimseyi⁴⁶⁵² (17) gērü kendü⁴⁶⁵³ şehrine gönderdi ve⁴⁶⁵⁴ eyitdi

⁴⁶³⁵ İM123b- 2 me' dede: mi' dede N132a- 11.

⁴⁶³⁶ İM123b- 3 kırk adım (4) yer adımlaya tā ki hazm-ı ta'ām: kırk adım kadarı yürüye (12) ta'ām hazm olmağa N132a- 11.

⁴⁶³⁷ İM123b- 5 sellim.

⁴⁶³⁸ İM123b- 7 fiḡarā: fuḡarā N132a- 15.

⁴⁶³⁹ İM123b- 7 bir kimse bir kimseyi: bir kimsene bir kimseneyi K119b- 6.

⁴⁶⁴⁰ İM123b- 8 etmedügiyiçün: K119b- 6 etmedügi için, N132a- 16 etmedigi ecilden.

⁴⁶⁴¹ İM123b- 8 kimse: kimsene N132a- 17.

⁴⁶⁴² İM123b- 9 kimseler: kimseneler K119b- 7, N132a- 17.

⁴⁶⁴³ İM123b- 9 için: N'de yok.

⁴⁶⁴⁴ İM123b- 10 ederler imiş: ederlerimiş N132b- 1.

⁴⁶⁴⁵ İM123b- 10 varurlar da'vete icābet ederler imiş: N'de yok.

⁴⁶⁴⁶ İM123b- 11 için: N'de yok.

⁴⁶⁴⁷ İM123b- 12 ibn: bin K119b- 10, N132b- 2.

⁴⁶⁴⁸ İM123b- 13 ol kimseyi da'vet (14) kıilup: K119b- 12 ol kimseneyi da'vet (14) kıilup, N13b- 3 fi'l-ḡāl da'vet edüp.

⁴⁶⁴⁹ İM123b- 14 nişfin (15) aña vērüp nişfin daḡı kendü: nişfin aña vērdi ve nişfin önine alup N132b- 4.

⁴⁶⁵⁰ İM123b- 15 kimse: kimsene K119b- 13.

⁴⁶⁵¹ İM123b- 16 ol nişf tavuḡı: K119b- 14 ol nişf tavuḡı, N132b- 5 nişf tavuḡı.

⁴⁶⁵² İM123b- 16 kimseyi: kimseneyi K119b- 14.

⁴⁶⁵³ İM123b- 17 kendü: N'de yok.

⁴⁶⁵⁴ N132b- 6 ve: İM'de yok.

geçmiş ulular demişler (18) dür bir kimse⁴⁶⁵⁵ ki beglerün ta'âmına iştihâ ve hırş göstere (19) ri'âyânun ve ehl-i sūkuñ ta'âmına ve mālına dañı ziyâde ħariş

[İM124a]

(1) olur kâdî olmağa münāsib olmaz dēdi bir ħakīme (2) demişler ki ta'âm yemek ne vaqt⁴⁶⁵⁶ ħūbdur demiş ki ta'âma (3) kâdir olan kimseye⁴⁶⁵⁷ iştihâsı olduğı vaqt ħūbdur ammâ (4) kâdir olmayana faķir ola⁴⁶⁵⁸ ne vaqt ki bulsa ħūbdur dēdi (5) bir ħalīfenün sofrasında⁴⁶⁵⁹ bir taḫīb bile oturmuş ħurı [K120a] çörek (6) taleb eyledi⁴⁶⁶⁰ dēdi ki ta'âmı me' deye sürer ħazma⁴⁶⁶¹ āsān ēder (7) ve şuyı lezzetile⁴⁶⁶² içürür ve dimāğı pāk kıılır⁴⁶⁶³ dēdiler şimdi (8) ħāzır degildür taḫīb dēdi ki koñ ferāgat ēdün⁴⁶⁶⁴ 'abeş (9) dür dişleri ifsād ēder ve nisyān getürür ve lisānı şaķil (10) ēder ħalīfe dēdi ki kelāmlaruñun ħanķısı ile⁴⁶⁶⁵ 'amel ēdelüm (11) taḫīb eyitdi ki kaçan ki buluna kelāmlaruñun⁴⁶⁶⁶ evveliyile 'amel (12) eyleñ kaçan ki bulunmaya şāninci⁴⁶⁶⁷ kelāmum ile 'amel eyleñ (13) sulṭān [N133a] Maħmūd'un bir nedimi var idi⁴⁶⁶⁸ bir gün bādlicān⁴⁶⁶⁹ (14) getürdiler sulṭān Maħmūd aç idi iştihâ bile bādlicān (15) yeriken⁴⁶⁷⁰ nedim dēdi ki⁴⁶⁷¹ ne ħūb ta'āmdur dēyü ziyâde medħ (16) eyledi kaçan ki sulṭān Maħmūd tıydı ferāgat eyledi⁴⁶⁷² nedim

⁴⁶⁵⁵ İM123b- 18 kimse: kimsene K119b- 16, N132b- 6.

⁴⁶⁵⁶ İM124a- 2 ne vaqt: ne vaqtinde N132b- 9.

⁴⁶⁵⁷ İM124a- 3 kimseye: kimseneye K119b- 19.

⁴⁶⁵⁸ İM124a- 4 kâdir olmayana faķir ola: kâdir olmayan (11) fiķarāya N132b- 10.

⁴⁶⁵⁹ İM124a- 5 sofrasında: şofrasında N132b- 11.

⁴⁶⁶⁰ İM124a- 6 eyledi: etmiş N132b- 12.

⁴⁶⁶¹ N132b- 12 ħazma: ħazma İM124a- 6.

⁴⁶⁶² İM124a- 7 lezzetile: lezzet ile K120a- 2.

⁴⁶⁶³ İM124a- 7 kıılır: ēder N132b- 13.

⁴⁶⁶⁴ İM124a- 8 koñ ferāgat ēdün: ferāgat ēdiñ N132b- 14.

⁴⁶⁶⁵ İM124a- 10 kelāmlaruñun ħanķısı ile: K120a- 5 kelāmlaruñun ħanķısı ile, N132b- 16 kelāmın ħanķısıyla.

⁴⁶⁶⁶ İM124a- 11 kelāmlaruñun: kelāmın N132b- 16.

⁴⁶⁶⁷ İM124a- 12 şāninci: şānī N132b- 17.

⁴⁶⁶⁸ İM124a- 13 var idi: varıdı K120a- 7.

⁴⁶⁶⁹ İM124a- 13 bādlicān: baḫincān K120a- 7.

⁴⁶⁷⁰ İM124a- 14 iştihâ bile bādlicān (15) yeriken: K120a- 8 iştihâyıla bādincānı yer iken, N'de yok.

⁴⁶⁷¹ İM124a- 15 dēdi ki/ ziyâde: N'de yok.

⁴⁶⁷² K120a- 9 kaçan ki sulṭān Maħmūd (10) tıydı ferāgat eyledi: N133a- 2 sulṭān Maħmūd tıydı ferāgat eyledi, İM'de yok.

zem étmege⁴⁶⁷³ başladı sultān Maḥmūd dēdi ki (17) evvel bu zamāna gelince medḥ eyledūñ şimdi n'olduñ ki böyle (18) zem eyledūñ⁴⁶⁷⁴ nedīm dēdi ki ben senūñ nedīmūñ ibn-i bādlicān⁴⁶⁷⁵ (19) nedīmi degilin saña ḥoş olur⁴⁶⁷⁶ söz söylerin bir şeyḥe

[İM124b]

(1) dēmişler ki ne güzel yērsin eyitmiş⁴⁶⁷⁷ altmış yıldan beri⁴⁶⁷⁸ (2) ‘ ameldür güzel olmasa mı gerek⁴⁶⁷⁹ ba‘ z-ı ‘ Arab'a dēmişler ki (3) dünyā lezzetlerinden ne nesne ḥūb ve lezzetlüdür⁴⁶⁸⁰ dēdi ki (4) ḥabīb ile vişāl olmaḥ raḳībsüz⁴⁶⁸¹ Sokrat ḥakīme dēmişler ki (5) dünyāda ziyāde lezzetli nedür⁴⁶⁸² dēmiş ki edeb⁴⁶⁸³ öğrenmek ve istimā‘ (6) olunmaduḫ⁴⁶⁸⁴ söz işitmek Eflaṭun ḥakīm⁴⁶⁸⁵ eyitmiş ki benüm (7) nefsum üç nesnede elem çekdügi⁴⁶⁸⁶ gibi hiç bir nesneden⁴⁶⁸⁷ elem çekmez birisi şol (8) ḡanī kimsedür⁴⁶⁸⁸ faḳīrlene ihtiyāç çeke ve biri daḫı ve şol ‘ azīz ve ḥürmetlü (9) kişidür⁴⁶⁸⁹ nefsinin zelīl ḳıla biri daḫı şol ḥakīm ve ‘ ālim kimsedür⁴⁶⁹⁰ (10) cāhiller anuñıla⁴⁶⁹¹ mülā‘ abe [K120b] ederler⁴⁶⁹² **otuzuncı ravza nisā** (11) **zıkrinde ve tezevvüc zıkrinde ve ahlāk-ı**

⁴⁶⁷³ İM124a- 16 zem étmege: zemme N133a- 3.

⁴⁶⁷⁴ İM124a- 17 bu zamāna gelince medḥ eyledūñ şimdi n'olduñ ki böyle (18) zem eyledūñ: medḥ eyledin şimdi (4) zem edersin N133a- 3.

⁴⁶⁷⁵ İM124a- 18 ibn-i bādlicān: ibn-i bādlicān K120a- 12.

⁴⁶⁷⁶ İM124a- 18 ben senūñ nedīmūñ ibn-i bādlicān (19) nedīmi degilin saña ḥoş olur: nedimūñ ümm-i badlicān nedimi (5) degilim saña ḥoş gelür N133a-4.

⁴⁶⁷⁷ İM124b- 1 eyitmiş: eyitmiş ki K120a- 14, N133a- 6.

⁴⁶⁷⁸ İM124b- 1 beri: berü N133a- 6.

⁴⁶⁷⁹ İM124b- 2 olmasa mı gerek: olması gerekdür N133a- 7.

⁴⁶⁸⁰ İM124b- 3 dünyā lezzetlerinden ne nesne ḥūb ve lezzetlüdür: K120a- 15 dünyā lezzetinden ne nesne ḥūbdur ve lezzetlüdür, N133a- 7 dünyā lezzetlerinden ne nesne güzel ve lezzetlüdür.

⁴⁶⁸¹ İM124b- 4 ḥabīb ile vişāl olmaḥ raḳībsüz: raḳībsüz ḥabībe (8) vāşıl olmaḥ N133a- 7.

⁴⁶⁸² İM124b- 5 dünyāda ziyāde lezzetli nedür: dünyāda ne lezzetlüdür N133a- 8.

⁴⁶⁸³ İM124b- 5 edeb: ādāb N133a- 9.

⁴⁶⁸⁴ İM124b- 6 olunmaduḫ: olmaduḫ N133a- 9.

⁴⁶⁸⁵ İM124b- 6 Eflaṭun ḥakīm: ḥakīm Eflaṭun N133a- 9.

⁴⁶⁸⁶ İM124b- 7 çekdügi: çekdigi N133a- 10.

⁴⁶⁸⁷ K120a- 19, N133a- 10 hiç bir nesneden: İM'de yok.

⁴⁶⁸⁸ İM124b- 8 kimsedür: kimsenedür N133a- 11.

⁴⁶⁸⁹ K120a- 20 ihtiyāç çeke ve biri daḫı ve şol ‘ azīz ve ḥürmetlü kişidür: İM124b- 8 muḥtāç giçe ve şol ‘ azīz ḥürmetlü (9) kişidür, N133a- 11 ihtiyāç çeke ve birisi daḫı ‘ azīz ḥürmetli (12) kimsene.

⁴⁶⁹⁰ İM124b- 9 biri daḫı şol ḥakīm ve ‘ ālim kimsedür: biri şol ḥakīmdür ki N133a- 12.

⁴⁶⁹¹ İM124b- 10 anuñıla: anı N133a- 12.

⁴⁶⁹² İM124b- 10 ederler: K120b- 1 edeler, N133a- 12 kıılır.

nisā zikrinde ve ḥatun (12) taleb etmek zikrinde ve oğlanlar zikrinde ve livāta zikrinde (13) ve cāriye zikrinde ve cimā' zikrinde ve zeker ve ferc zikrinde (14) ve bunlara münāsib olanlardadır⁴⁶⁹³ Resūlu'llāh şalla'llāhu 'aleyhi ve sellem⁴⁶⁹⁴ (16) buyurmuşlar ki eger cennet nisālarından birisi yer yüzinde olaydı (16) yer yüzini miskile taldururdu ve⁴⁶⁹⁵ güneşün ve ayun ziyāsın (17) gideridi ve daḥı buyurmuşlar ki cennetde vaqt ola⁴⁶⁹⁶ ki (18) bir nūr zāhir [N133b] ola ḥalk ol⁴⁶⁹⁷ nūr tarafına başların kaldurup (19) nazār edeler ol nūr cennet ḥūrīlerinden bir ḥūrīnün ki

[İM125a]

(1) şāhibinün yüzine baḥup güldügi vaḥtde ziyāsı ve rüşenāsı (2) ola⁴⁶⁹⁸ ve daḥı⁴⁶⁹⁹ Resūlu'llāh şalla'llāhu 'aleyhi ve sellem⁴⁷⁰⁰ buyurmuşlar ki (3) ḥatunların bereketlüsi⁴⁷⁰¹ oldur ki me'ūneti kolay⁴⁷⁰² ola ve 'uḳalā (4) dēmişlerdür⁴⁷⁰³ ki üç nesne ḳalbe feraḥ vērür⁴⁷⁰⁴ ve 'aḳlı küşāde (5) ḳılır biri güzel 'avretdür⁴⁷⁰⁵ ve⁴⁷⁰⁶ biri rızḳ emrinde kifāfdur (6) kimseye⁴⁷⁰⁷ muḥtāc olmayup muḥtarib olmayıcaḳ ḳadar rızḳdur⁴⁷⁰⁸ (7) ve biri daḥı mū'nis ḳardeş⁴⁷⁰⁹ ve yoldaşdur Ebu'l-ḳāsim ḥakīm (8) dēmiş ki bir kimsenün⁴⁷¹⁰ güzel

⁴⁶⁹³ İM124b- 10 nisā ... (14) olanlardadır: nisā zikrinde ve aḥlāk-ı nisā zikrinde ve zeker (14) ve ferc zikrinde ve cāriye zikrinde ve cimā' zikrinde ve buña münāsib olanlarda N133a- 13.

⁴⁶⁹⁴ İM124b- 15 sellim.

⁴⁶⁹⁵ K120b- 6 ve nisālarından olaydı.

⁴⁶⁹⁶ İM124b- 17 ola: öyle N133a- 17.

⁴⁶⁹⁷ İM124b- 18 ol: o N133b- 1.

⁴⁶⁹⁸ İM124b- 19 nazār edeler ol nūr cennet ḥūrīlerinden bir ḥūrīnün ki [125a] (2) şāhibinün yüzine baḥup güldügi vaḥtde ziyāsı ve rüşenāsı ola: nazār ederler görürler ki (2) bir ḥūrī şāhibinin yüzine güler ziyāsından nūr zāhir olmuş N133b- 1.

⁴⁶⁹⁹ İM125a- 2 ve daḥı: K ve N'de yok.

⁴⁷⁰⁰ İM125a- 2 sellim.

⁴⁷⁰¹ İM125a- 3 bereketlüsi: bereketlisi N133b- 3.

⁴⁷⁰² İM125a- 3 kolay: ḳalīl N133b- 4.

⁴⁷⁰³ İM125a- 4 dēmişlerdür: dēmişler K120b- 13, N133b- 4.

⁴⁷⁰⁴ İM125a- 4 vērür: N'de yok.

⁴⁷⁰⁵ İM125a- 5 biri güzel 'avretdür: biri güzel 'avret N133b- 5.

⁴⁷⁰⁶ İM125a- 5 ve: N'de yok.

⁴⁷⁰⁷ İM125a- 6 kimseye: kimseneye K120b- 14.

⁴⁷⁰⁸ İM125a- 6 ḳadar rızḳdur: N133b- 6 ḳadarı.

⁴⁷⁰⁹ İM125a- 7 ve biri daḥı mu'nis ḳardeş: K120b- 15 ve biri daḥı mu'nisi ḳarındaş, N133b- 6 biri daḥı mu'nis ḳarındaş.

⁴⁷¹⁰ İM125a- 8 kimsenün: K120b- 16 kimsenenün, N133b- 7 ḳişinin.

‘avreti olmasa ol kimse (9) nünj katında⁴⁷¹¹ mürüvvetlenecek nesnesi olmamışdır ve⁴⁷¹² bir (10) kimsenünj⁴⁷¹³ evlâdı olmasa⁴⁷¹⁴ ol kimsenünj⁴⁷¹⁵ dünyâdan fağrı (11) yoğdur ve bir kimsenünj⁴⁷¹⁶ katında ki bu iki nesne olmaya⁴⁷¹⁷ anuğ (12) için⁴⁷¹⁸ dünyâda⁴⁷¹⁹ ğam yoğdur gerçi⁴⁷²⁰ bu iki nesne dünyâda (13) taleb olunur lakin ğuşşa vü ğam mâddesidür Muğire bin (14) Şu‘be rağıya’llâhu ‘anhu [K121a] buyurmışdır ki bir kimsenünj hatunı⁴⁷²¹ (15) bir olsa ol hatun hayz görse ol kimsene de hayz görmüş gibi olur⁴⁷²² ve eger (16) ol hatun hasta olurısa hasta yanında âdem hasta (17) olur⁴⁷²³ ammâ iki ‘avretlü⁴⁷²⁴ olan kimse⁴⁷²⁵ dağı od içinde ölmüş (18) gibidür⁴⁷²⁶ her kanğısına varsa yağar üç ‘avretlü⁴⁷²⁷ olan (19) her geçede bir köyde yatmışa beğzer dört ‘avretlü olan⁴⁷²⁸

[İM125b]

(1) her geçede güyegü⁴⁷²⁹ olur Hâzret-i Muğammed bin ‘Alî rağıya’llâhu (2) ‘anhu eydür dedî⁴⁷³⁰ ki yâ rabbi bağa bir ‘avret vër ki (3) yüzine nazâr eylesem bağa sürür vère [N 134a] ve kaçan emr eylesem (4) bağa muğı‘ ola beni hıfz eyleye harâma

⁴⁷¹¹ İM125a- 8 ol kimse (9) nünj katında: K120b- 17 ol kimsenenünj katında, N133b- 7 ol kimsenünj.

⁴⁷¹² İM125a- 9 olmamışdır ve: yoğdur N133b- 8.

⁴⁷¹³ İM125a- 10 kimsenünj: kimsenenünj K120b- 18.

⁴⁷¹⁴ K120b- 18, N133b- 8 olmasa: olmas İM125a- 10.

⁴⁷¹⁵ İM125a- 10 kimsenünj: kimsenenünj K120b- 18.

⁴⁷¹⁶ İM125a- 11 kimsenünj: kimsenenünj K120b- 19.

⁴⁷¹⁷ İM125a- 11 katında ki bu iki nesne olmaya: yanında bu iki olmasa N133b- 9.

⁴⁷¹⁸ İM125a- 11 anuğ (12) için: anuğ için K120b- 19, N133b- 9.

⁴⁷¹⁹ İM125a- 12 dünyâda: dünyâ N133b- 9.

⁴⁷²⁰ İM125a- 12 gerçi: egerçi N133b- 10.

⁴⁷²¹ İM125a- 14 buyurmışdır ki bir kimsenünj hatunı: K121a- 1 hâzretleri buyurmışlardır ki bir kimsenenünj hatunı: N133b- 11 hâzretleri buyurmışlar ki bir kimsenenünj hatunı.

⁴⁷²² K121a- 2 ol hatun hayz görse ol kimsene de hayz görmüş gibi (3) olur: İM125a- 15 ol hatun hayz görmüş gibi olur, N133b- 12 hayz hâlinde eri dağı hayz görmüş gibidür.

⁴⁷²³ İM125a- 16 ol hatun hasta olurısa hasta yanında âdem hasta (17) olur: hatun hasta olsa eri dağı hasta olur N133b- 13.

⁴⁷²⁴ İM125a- 17 ‘avretlü: ‘avretli N133b- 14.

⁴⁷²⁵ İM125a- 17 kimse: kimsene K121a- 4.

⁴⁷²⁶ İM125a- 18 gibidür: gibi N133b- 14.

⁴⁷²⁷ İM125a- 18 her kanğısına varsa yağar üç ‘avretlü: her kanğısına yağlaşa yağar (15) üç ‘avretli N133b- 14.

⁴⁷²⁸ K121a- 6 dört ‘avretlü olan: İM125a- 19 dört ‘avretlü, N133b- 15 dört ‘avretli (16) olan.

⁴⁷²⁹ İM125b- 1 her geçede güyegü: her geçe güyegi N133b- 16.

⁴⁷³⁰ İM125b- 2 eydür dedî ki: eydür ki K121a- 7, N133b- 16.

irtikâbdan⁴⁷³¹ Hâzret-i (5) Resûlu'llâh'dan mervîdür şalla'llâhu 'aleyhi ve sellem buyurmuşlardur⁴⁷³² ki (6) nisānuḡ a' zāmanı oldur ki yüzi güzel ola ve mehri ucuz⁴⁷³³ (7) ola Hâzret-i ' Alî raḡıya'llâhu ' anhu buyurmuş ki kişinüḡ⁴⁷³⁴ (8) sa' âdetindendür bēş nesne biri oldur ki ḡatunı (9) kendüye muvāfiḡ ola⁴⁷³⁵ ve evlâdı şālihler olalar (10) ve ḡardaşları daḡı⁴⁷³⁶ şālihler olalar ve ḡoḡşuları⁴⁷³⁷ daḡı eyiler (11) olalar⁴⁷³⁸ ve rızḡı daḡı şehrinde ola ḡurbete gitmek lâzım (12) olmaya ve dēmişlerdür ki ḡatun kişinüḡ minzarıdur⁴⁷³⁹ (13) ve gözlerinüḡ sürürıdur ba' z-ı ' Arab oḡullarına (14) dēdi ki ḡatunlaruḡ ne yerin iştiḡā edersiz⁴⁷⁴⁰ vaşf (15) edüḡ büyükleri dēdi ki baḡa ḡatunların uca (16) ları ve şıḡarları ve bēlleri ve bıḡınları⁴⁷⁴¹ ḡoş gelür (17) ve küçük oḡlı eyitdi⁴⁷⁴² baḡa ḡatunlaruḡ saçları ve göḡüs (18) leri ve ḡutaḡları⁴⁷⁴³ ḡoş gelür Rebi' bin Ziyād dēmiş ki (19) eger ḡatunlaruḡ bedevîlerin isteriseḡ uzun⁴⁷⁴⁴ boyluların

[İM126a]

(1) al ve eger ḡatluların isteseḡ [K121b] ḡışaların al ḡışa (2) boylularuḡ cimā' ı ḡatlu olur imiş⁴⁷⁴⁵ Haccāc dēmiş ki bir (3) kimse⁴⁷⁴⁶ tezevvüc etmek istese ḡışa boylusın alsın⁴⁷⁴⁷

⁴⁷³¹ N134a- 1 ḡarāmdan ve ḡarāma irtikâbdan.

⁴⁷³² İM125b- 5 Hâzret-i Resûlu'llâh'dan mervîdür şalla'llâhu 'aleyhi ve sellem buyurmuşlardur: K121a- 9 Hâzret-i Resûl'den mervîdür şalla'llâhu 'aleyhi ve sellem (10) buyurmuşlar, N134a- 2 Hâzret-i Resûl'den şalla'llâhu 'aleyhi ve sellem mervîdür buyurmuşlar.

⁴⁷³³ İM125b- 6 ucuz: az N134a- 3.

⁴⁷³⁴ İM125b- 7 kişinüḡ: kişiniḡ N134a- 4.

⁴⁷³⁵ İM125b- 8 ḡatunı (9) kendüye muvāfiḡ ola: muvāfiḡa ḡatunı (5) ola N134a- 4.

⁴⁷³⁶ İM125b- 10 daḡı: K'de yok.

⁴⁷³⁷ İM125b- 10 ḡoḡşuları: ḡoḡşuları K121a- 14.

⁴⁷³⁸ İM125b- 9 ve evlâdı şālihler olalar (10) ve ḡardaşları daḡı şālihler olalar ve ḡoḡşuları daḡı eyiler (11) olalar: N'de yok.

⁴⁷³⁹ İM125b- 12 dēmişlerdür ḡatun kişinüḡ minzarıdur: dēmişler ki ḡatun erüḡ minzarıdur N134a- 6.

⁴⁷⁴⁰ N134a- 7 edersiz: edersin İM125b- 14.

⁴⁷⁴¹ İM125b- 16 bēlleri ve bıḡınları: bēli ve bıḡını N134a- 9.

⁴⁷⁴² İM125b- 17 ve küçük oḡlı eyitdi: küçük oḡlı eyitdi ki N134a- 9.

⁴⁷⁴³ İM125b- 18 ḡutaḡları: dudakları N134a- 10.

⁴⁷⁴⁴ İM125b- 19 uzun: N'de yok.

⁴⁷⁴⁵ İM126a- 1 eger ḡatluların isteseḡ ḡışaların al ḡışa (2) boylularuḡ cimā' ı ḡatlu olur imiş: eger ḡatluların isteriseḡ (11) ḡışa boylularuḡ al zīrā ḡışa boylularuḡ cimā' ı ḡatlu olur dēmiş N134a- 10.

⁴⁷⁴⁶ İM126a- 3 kimse: K121b- 2 kimsene, N134a- 13 kimsene ki.

⁴⁷⁴⁷ İM126a- 3 alsın: K121b- 2 alsun, N134a- 14 alsın.

(4) eger ben dedigüme muvâfık bulmazısa⁴⁷⁴⁸ mehri benüm boynuma (5) ya' nî zararın ben⁴⁷⁴⁹ edâ edeyin demiş⁴⁷⁵⁰ ba' z-ı eṭıbbâ demiş ki yeme (6) ve binme ve nikâh kıılma illâ gençleri ve tâzeleri⁴⁷⁵¹ her nesnenüj⁴⁷⁵² (7) eger⁴⁷⁵³ yenecekdür ve eger binecekdür ve⁴⁷⁵⁴ eger nikâhlana (8) cekdür tâze gerek⁴⁷⁵⁵ ve eṭıbbâ demişlerdür⁴⁷⁵⁶ qarılara cimâ' (9) edüj⁴⁷⁵⁷ mevt-i füc'eden ya' nî nâgâh ölmekden qorkmaq gerek⁴⁷⁵⁸ (10) [N134b] bir qarı kızına naşîhat etmiş demiş⁴⁷⁵⁹ ki eriñe⁴⁷⁶⁰ câriye ol (11) eriñ daḡı saña⁴⁷⁶¹ kul ola on haşleti şakla biri (12) ḡusn-i muşâhibetdür tâ ki râhat-ı qalb ḡaşıl ola (13) biri daḡı güzel dirlik içâ' atile tâ ki rızası ḡaşıl ola (14) biri daḡı erüñ nazarı yerin gözetmek⁴⁷⁶² tâ ki nazarı bir qabîḡ (15) nesne üzre vâқи' olmaya⁴⁷⁶³ bir daḡı erüñ burnı mevzi' in⁴⁷⁶⁴ (16) gözetmek tâ ki senden çirkin râyiḡaya⁴⁷⁶⁵ vâқиf olmaya biri (17) daḡı erüñ mâlını ḡusn-i tedbîr ile ḡıfz eylemek biri daḡı (18) erüñ mâlını ḡidmetkârların ḡusn-i tedbîr ile ri' âyet etmek⁴⁷⁶⁶ (19) biri daḡı erüñ ta' âmı vaḡtın gözetmek ve ri' âyet etmek

⁴⁷⁴⁸ İM126a- 4 dedigüme muvâfık bulmazısa: K121b- 4 dedügüme muvâfık bulmazısa, N134a- 14 dedigüm muvâfık bulmaz ise.

⁴⁷⁴⁹ İM126a- 5 ben: N'de yok.

⁴⁷⁵⁰ N134a- 14 demiş/ ki: İM'de yok.

⁴⁷⁵¹ İM126a- 6 gençleri ve tâzeleri: gençlerin ve tâzelerin N134a- 15.

⁴⁷⁵² İM126a- 6 nesnenüj: K121b- 5 nesne, N134a- 15 nesne ki.

⁴⁷⁵³ İM126a- 7 eger: N'de yok.

⁴⁷⁵⁴ İM126a- 7 ve: K'de yok.

⁴⁷⁵⁵ İM126a- 8 gerek.

⁴⁷⁵⁶ İM126a- 8 ve eṭıbbâ demişlerdür: eṭıbbâ demişlerdür ki N134a- 16.

⁴⁷⁵⁷ İM126a- 9 edüj: ediñ N134a- 17.

⁴⁷⁵⁸ İM126a- 9 gerek.

⁴⁷⁵⁹ K121b- 8, N134b- 1 naşîhat etmiş demiş: naşîhat etmiş İM126a- 10.

⁴⁷⁶⁰ İM126a- 10 eriñe: erüñe N134b- 1.

⁴⁷⁶¹ İM126a- 11 saña: N'de yok.

⁴⁷⁶² İM126a- 13 biri daḡı güzel dirlik içâ' atile tâ ki rızası ḡaşıl ola (14) biri daḡı erüñ nazarı yerin gözetmek: biri daḡı güzel gözetmek K121b- 10.

⁴⁷⁶³ İM126a- 14 qabîḡ (15) nesne üzre vâқи' olmaya: qabîḡ nesne üzerine vâқи' olmaya N134b- 4.

⁴⁷⁶⁴ İM126a- 15 bir daḡı erüñ burnı mevzi' in: K121b- 11 bir daḡı erüñ burnı mevzi' ni, N134b- 5 biri daḡı erüñ burnı mevzi' i.

⁴⁷⁶⁵ İM126a- 16 senden çirkin râyiḡaya: çirkin râyiḡa N134b- 5.

⁴⁷⁶⁶ İM126a- 17 daḡı ... (18) ri' âyet etmek: daḡı erüñ mâlını ḡusn-i tedbîr ile ri' âyet etmek K121b- 13, N134b- 6.

[İM126b]

(1) biri dağı erüñ sırrını ifşâ etmemek biri dağı er uyuriken (2) süküt etmek⁴⁷⁶⁷ biri dağı emrine⁴⁷⁶⁸ ‘âşî olmamak erler (3) dağı hatunlarıyla hüsn-i mu‘âmile etmek gerek⁴⁷⁶⁹ anlarıyla (4) laṭife etmek ve⁴⁷⁷⁰ oynamak gerek⁴⁷⁷¹ hâṭırların ele almak gerek (5) fetvâ⁴⁷⁷² kitâblarından Qâḍihân'da eydür recül hatununun (6) fercine yapuşmakta nesne yokdur câyizdür ve dağı demişlerdür⁴⁷⁷³ (7) hatunına ır⁴⁷⁷⁴ ve sâz işitdürmemek gerek⁴⁷⁷⁵ zinâyâ muḥarrık (8) olur Hazret-i ‘Ömer raḍıya’llâhu ‘anhu buyurmuşdur ki (9) hatunları yazı yazmaktan şakınmak⁴⁷⁷⁶ ve çârdâklarda [K122a] otur (10) mağdan şakınmak gerek⁴⁷⁷⁷ nâ-maḥrem göre dëyü demişlerdür ki (11) hatunlar gögercine beñzer kaçan kanadı bitse uçar eri olan (12) kimse⁴⁷⁷⁸ dağı kaçan⁴⁷⁷⁹ hatunına güzel ve fâḥir kaftanlar ve libâslar ile⁴⁷⁸⁰ (13) müzeyyen kılsa evinde oturmak istemez gezmek [N135a] ister⁴⁷⁸¹ (14) İskender'e demişler ki memleketüne çok çok hatunlar⁴⁷⁸² (15) al oğlanların çok⁴⁷⁸³ olsun eyitdi ki lâyıq degildür ki (16) ricâle gâlib olan kimse⁴⁷⁸⁴ nisâyâ mağlûb ola ‘uḳalâ (17) demişlerdür⁴⁷⁸⁵ ki hatunların sözlerinde çok yerde belî (18) dëyüp rızâ vërmemek

⁴⁷⁶⁷ İM126b- 1 biri dağı erüñ sırrını ifşâ etmemek biri dağı er uyuriken (2) süküt etmek: biri dağı er uyuriken süküt etmek biri dağı erüñ sırrını ifşâ etmemek K121b- 14, N134b- 7-8.

⁴⁷⁶⁸ N134b- 8 erüñ emrine.

⁴⁷⁶⁹ İM126b- 2 erler (3) dağı hatunlarıyla hüsn-i mu‘âmile etmek gerek: K121b- 16 erler hatunlarıyla hüsn-i mu‘âmile etmek gerek, N134b- 9 ve erler hatunlara hüsn-i mu‘âmile etmek gerek.

⁴⁷⁷⁰ İM126b- 4 etmek ve: edüp N134b- 10.

⁴⁷⁷¹ İM126b- 4 gerek ... gerek.

⁴⁷⁷² İM126b- 5 fetvâ: fetâvî K121b- 17, N134b- 10.

⁴⁷⁷³ N134b- 12 demişlerdür ki.

⁴⁷⁷⁴ İM126b- 7 ır: nağamât K121b- 19, N134b- 12.

⁴⁷⁷⁵ İM126b- 7 gerek.

⁴⁷⁷⁶ N134b- 14 şakınmak (15) gerekdür.

⁴⁷⁷⁷ İM126b- 10 gerek.

⁴⁷⁷⁸ İM126b- 12 kimse: kimsene K122a- 2, N134b- 16.

⁴⁷⁷⁹ İM126b- 12 kaçan: N’de yok.

⁴⁷⁸⁰ K122a- 3 kaftanlar ve libâslar ile: İM126b- 12 kaftanlar ve libâslar, N134b- 17 libâslar ile ve kaftanlar ile.

⁴⁷⁸¹ İM126b- 13 gezmek ister: gezmek murâd eder K122a- 4.

⁴⁷⁸² İM126b- 14 hatunlar: ‘avretler N135a- 1.

⁴⁷⁸³ İM126b- 15 çok: çoğ N135a- 2.

⁴⁷⁸⁴ İM126b- 16 kimse: kimsene K122a- 6, N135a- 2.

⁴⁷⁸⁵ İM126b- 17 demişlerdür: demişler N135a- 3.

gerek⁴⁷⁸⁶ zīrā bunlara belī dēmek (19) bunların su'ālin çok⁴⁷⁸⁷ eder nisānuñ maṭlūbı umūr-ı ğayr-ı

[İM127a]

(1) mütēnāhiyedür⁴⁷⁸⁸ birin etsen biri daḥı çıkar hīç dūkenmez ve (2) dēmişlerdür ki iki nesne kişiyi 'āciz kıılır⁴⁷⁸⁹ biri ḥatun (3) larun re'yi biri genç oğlanun begligi Hārūnu'r-reşīd (4) ḥalīfe⁴⁷⁹⁰ bir gün içeri ḥareminden Zübeyde ḥatun yanından⁴⁷⁹¹ (5) gülerək taşra çıkdı su'āl eylediler eyitdi ki (6) Mışır'dan üç kerre yüz biñ dīnār geldi Zübeyde (7) ḥatuna bağışladum daḥı yanından taşra çıkmadan⁴⁷⁹² benüm ile⁴⁷⁹³ (8) bir 'abeş yere cenk ve 'arbede etdi ve dēdi ki senden (9) ne ḥayr gördüm daḥı⁴⁷⁹⁴ 'uḫalā dēmişlerdür ki ricālün (10) ḥulḫlarınun şerlisi⁴⁷⁹⁵ ḳorḳaḳlıḳdur ve baḫīllıḳdur (11) bu iki ḥatunlar ḥulḫlarınun ḥayrlıdır⁴⁷⁹⁶ ve dēmişlerdür ki (12) iki nesne ögölmez illā şonında biri ta'āmdur⁴⁷⁹⁷ ki hazm (13) olup gitdükden şonra ögölür⁴⁷⁹⁸ biri daḥı 'avretdür (14) öldüğü⁴⁷⁹⁹ vaḳt ögölür⁴⁸⁰⁰ ya'ni 'avretler sağığında (15) medḫ olunmaz⁴⁸⁰¹ öldükden şonra medḫ olunur ve daḥı (16) dēmişlerdür⁴⁸⁰² ki **[K122b]** 'avretler yırtıcı cānavardur⁴⁸⁰³ işleri şerdür (17) bir⁴⁸⁰⁴ ḥakīm feylesofa dēmişler ki ḳanḳı yırtıcı ḥasendür

⁴⁷⁸⁶ İM126b- 18 girek.

⁴⁷⁸⁷ İM126b- 19 çok: çoğ N135a- 4.

⁴⁷⁸⁸ İM126b- 19 umūr-ı ğayr-ı [127a] mütēnāhiyedür: umūr-ı ğayr-ı mütēnāhidür N135a- 5.

⁴⁷⁸⁹ İM127a- 2 kıılır: eder N135a- 6.

⁴⁷⁹⁰ İM127a- 4 ḥalīfe: N'de yok.

⁴⁷⁹¹ İM127a- 4 Zübeyde ḥatun yanından: Zübeyde'ye N135a- 7.

⁴⁷⁹² İM127a- 7 çıkmadan: çıkmadın K122a- 5, N135a- 9.

⁴⁷⁹³ İM127a- 7 benüm ile: benümile N135a- 9.

⁴⁷⁹⁴ İM127a- 9 daḥı: K122a- 17 ve daḥı, N135a- 10 ve.

⁴⁷⁹⁵ İM127a- 10 ḥulḫlarınun şerlisi: şerlisi N135a- 11.

⁴⁷⁹⁶ İM127a- 10 ve baḫīllıḳdur (11) bu iki ḥatunlar ḥulḫlarınun ḥayrlıdır: K ve N'de yok.

⁴⁷⁹⁷ İM127a- 12 ta'āmdur: ta'ām N135a- 12.

⁴⁷⁹⁸ İM127a- 13 ögölür/ 'avretdür: ögilür/ 'avreti N135a- 12.

⁴⁷⁹⁹ K122a- 20, N135a- 13 öldüğü: oldur ki İM127a- 14.

⁴⁸⁰⁰ İM127a- 14 ögölür: ögilür N135a- 13.

⁴⁸⁰¹ N135a- 13 medḫ olunmaz olur ve.

⁴⁸⁰² İM127a- 16 dēmişlerdür: dēmişler K122a- 21, N135a- 14.

⁴⁸⁰³ İM127a- 16 'avretler yırtıcı cānavardur: 'avretler yırtıcı ḥüsndür eyitdiği cānavarlardur N135a- 14.

⁴⁸⁰⁴ İM127a- 17 bir: N'de yok.

(18) eyitdi ki⁴⁸⁰⁵ ‘avret H̄azret-i Resūlu’llāh’dan şalla’llāhu ‘aleyhi (19) ve sellem⁴⁸⁰⁶ mervīdūr buyurmışlar ki şeytānuñ ziyāde

[İM127b]

(1) i‘timād êtdüğü silāh nisādur⁴⁸⁰⁷ Dāvūd peygāmbere⁴⁸⁰⁸ ‘aleyhi’s-selām (2) buyurmışlar ki yaramaz [N135b] ‘avret erine bir za‘îf pîr kişinüñ (3) üzerine şakîl yük gibidür⁴⁸⁰⁹ şâliha ‘avret tâç gibidür (4) her kerre eri nazar eylese gözleri⁴⁸¹⁰ mesrūr olur şā (5) ‘irlerden birisi hatunlar hakkında demiş ki⁴⁸¹¹ إن النساء (6) شياطين خلقن لنا نعوذ بالله من شر الشياطين (7) tercümesi oldur ki eydür nisā şeyātīndür bizüm için (8) halk olunmuşdur ne‘ūzu billāhi şeytānlar⁴⁸¹² şerrinden bir şā‘ire (9) hatun⁴⁸¹³ aña cevāb vemiş demiş ki⁴⁸¹⁴ إن النساء رياحين (10) خلقن لكم وكلكن يشتهي شم الرياحين (11) eydür nisā güzel koçulu reyhānlardur⁴⁸¹⁵ sizün için halk (12) olmuşdur⁴⁸¹⁶ ve siz cümleñüz reyāhīn koçulamağ dilersiz (13) H̄azret-i ‘Alī rağiya’llāhu ‘anhu eydür hatunlaruñ adın aňma⁴⁸¹⁷ (14) bunlarda vefā yoğdur bunlaruñ ‘ahdleri ve peymānları şabā yeli gibidür (15) esdi gitdi erlerüñ qalbini yaqarlar gērü işlāh etmek (16) eksikleri olmaz⁴⁸¹⁸ ba‘z-ı hulefādan menkūldür demişler⁴⁸¹⁹ ki (17) cāriyelere cimā‘ lezīz olur şehvetleri gālib olur (18) ve

⁴⁸⁰⁵ İM127a- 17 demişler ki qanğı yırtıcı hasendür (18) eyitdi ki: K122b- 2 demiş ki qanğı yırtıcı hasendür eyitdi ki N135a- 15 demiş ki qanğı.

⁴⁸⁰⁶ İM127a- 19 H̄azret-i Resūlu’llāh’dan şalla’llāhu ‘aleyhi (19) ve sellim: H̄azret-i Resūl’den şalla’llāhu ‘aleyhi ve sellem K122b- 2, N135a- 15.

⁴⁸⁰⁷ İM127b- 1 nisādur: nisvāndur K122b- 4.

⁴⁸⁰⁸ İM127b- 1 peygāmbere: peygāmbere K122b- 4, N135a- 17.

⁴⁸⁰⁹ İM127b- 2 pîr kişinüñ (3) üzerine şakîl yük gibidür: pîr üzerine ağır yük gibidür N135b- 1.

⁴⁸¹⁰ İM127b- 4 gözleri: N’de yok.

⁴⁸¹¹ K122b- 8 demiş ki beyt, N135b- 3 demiş ki şî‘r.

⁴⁸¹² İM127b- 8 şeytānlar: şeytān K122b- 10, N135b- 5.

⁴⁸¹³ İM127b- 9 hatun: ‘avret N135b- 6.

⁴⁸¹⁴ İM127b- 9 cevāb vemiş demiş ki: K122b- 11 cevāb vemiş demiş ki beyt, N135b- 6 bu vechile cevāb vērüp demiş ki şî‘r.

⁴⁸¹⁵ İM127b- 11 eydür nisā güzel koçulu reyhānlardur: güzel koçulu reyāhīndür N135b- 7.

⁴⁸¹⁶ İM127b- 12 olmuşdur: olunmuşdur K122b- 14, N135b- 8.

⁴⁸¹⁷ İM127b- 13 aňma: K122b- 15 aňma ki, N135b- 9 aňmañ.

⁴⁸¹⁸ İM127b- 16 olmaz: degil N135b- 11.

⁴⁸¹⁹ K122b- 18, N135b- 12 demişler: demiş İM127b- 16.

mülâyimetleri ve tazarru'ları ve niyâzları ziyâde olur⁴⁸²⁰ (19) ol halîfenüñ bir celîsi varıdı⁴⁸²¹ bu kelâmı işidicek

[İM128a]

(1) dedî ki yâ halîfe kişi aşlınuñ⁴⁸²² yüzlerindeki [K123a] hayâ anlaruñ (2) mülâyimetlerinden⁴⁸²³ lezîz ve aḥsendür ve ba'z-ı 'uḳalâ demişdür⁴⁸²⁴ ki (3) me'ünet kılletin isteyen ve nafaḳa ḥıffetin taleb eden ve eyi ḥidmet⁴⁸²⁵ (4) taleb eden cāriyeye rāğıb olsun ve ba'zılar daḥı demişdür⁴⁸²⁶ ki (5) kāfir [N136a] kızlarında⁴⁸²⁷ ne ḥayr ola bāzârlara çıkarup dellâl ellerine (6) yapuşup⁴⁸²⁸ 'aşıklar öñine ve tâlibler gözine görünürler⁴⁸²⁹ (7) ḥayr kişi 'ayālindedür ki⁴⁸³⁰ mestüre ve pākize kızlardur evleri (8) bucağından ğayrı yer görmeye maḥremlerinden ğayrı er görmeyeler⁴⁸³¹ (9) Hārūnu'r-reşîd Sürür adlu bir cāriyesine⁴⁸³² dedî ki (10) yâ Sürür ricâlden nisâ ne taleb ederler Sürür dedî ki (11) ısıcaḳ şu ve kuvvet-i cimâ' ve aḡzuñ güzel ḳoḳusun⁴⁸³³ taleb ederler (12) ḥikâyet olunur ki Fuḍayl bin Rebî' Hārūnu'r-reşîd'üñ (13) meclisinde otururiken münâsibetsüz⁴⁸³⁴ güldi Hārūn⁴⁸³⁵ (14) eyitdi iy Fuḍayl ḥâtırına ne geldi ki bî-taḳrîb bu meclisde güldüñ⁴⁸³⁶ (15) ve bizim ḥâtırımuzu şübheye şalduñ⁴⁸³⁷ Fuḍayl eyitdi iy (16) emîre'l-mü'minîn ve iy halîfe-yi rüy-ı zemîn bu gece bendeḥâneñde (17) bir 'aceb

⁴⁸²⁰ K122b- 18 olur: N'de yok.

⁴⁸²¹ İM127b- 19 varıdı: var idi K122b- 20, N135b- 12.

⁴⁸²² İM128a- 1 aşlınuñ: N'de yok.

⁴⁸²³ İM128a- 2 mülâyimetlerinden: mülâyimetleri olmadan N135b- 15.

⁴⁸²⁴ İM128a- 2 demişdür: demişler N135b- 15.

⁴⁸²⁵ İM128a- 3 eyi ḥidmet: eyü ḥizmet N135b- 16.

⁴⁸²⁶ İM128a- 4 cāriyeye rāğıb olsun ve ba'zılar daḥı demişdür: cāriyeye tâlib ve rāğıb olsun ve ba'zılar demişler N135b- 17.

⁴⁸²⁷ İM128a- 5 kızlarında: kızlarından N136a- 1.

⁴⁸²⁸ İM128a- 6 yapuşup: yapışup N136a- 1.

⁴⁸²⁹ İM128a- 6 görünürler: görünür N136a- 2.

⁴⁸³⁰ İM128a- 7 ki: N'de yok.

⁴⁸³¹ İM128a- 8 görmeyeler: görmeye K123a- 8, N136a- 4.

⁴⁸³² İM128a- 9 cāriyesine: cāriyeye N136a- 4.

⁴⁸³³ İM128a- 11 ḳoḳusun: ḳoḳusını N136a- 6.

⁴⁸³⁴ İM128a- 12 Hārūnu'r-reşîd'üñ (13) meclisinde otururiken münâsibetsüz: Hārūnu'r-reşîd meclisinde otururiken münâsibetsiz N136a- 7.

⁴⁸³⁵ İM128a- 13 Hārūn: Hārūnu'r-reşîd K123a- 12, N136a- 8.

⁴⁸³⁶ K123a- 13, N136a- 9 bu meclisde güldüñ: güldüñ İM128a- 14.

⁴⁸³⁷ İM128a- 15 bizim ḥâtırımuzu şübheye şalduñ: bizüm ḥâtırımuzu şübheye şaldıñ N136a- 9.

şoĥbet ve ġarīb ĥikāyet gećdi herbār ki ĥātıruma (18) gelürise⁴⁸³⁸ gülerem kıřřa budur ki ben kemīne pīr-i dīrīne (19) nūĥ iki cāriyesi varıdı⁴⁸³⁹ biri Kūfī biri Medenī

[İM128b]

(1) ikisi daĥı diyār-ı ĥüsnüĥ birer serveri ve⁴⁸⁴⁰ simīn bedenidür ittifāk (2) bu geće mizācımıda bir sustlık varıdı⁴⁸⁴¹ gözlerümi daĥı⁴⁸⁴² ĥāb-ı ġaflet (3) aldı pes başum yařduġa koyup⁴⁸⁴³ kafām üstine yatdum ve bir (4) laĥza ārām ve āsāyiř étmege kařd étđüm görđüm ki⁴⁸⁴⁴ ol [K123b] Medenī (5) cāriye üstüme gelmiş ve dürdāne zīr-i dāmenüme dest urup (6) kelīd-i nühüfte ve lu⁶bet-i ĥuftemi eline almış nāzikāne [N136b] tutup (7) nüvaĥt eyler ve řetāret ve melāĥat yüzinden efsāneler étđi beyt⁴⁸⁴⁵ (8) muĥavvīdür bularuĥ desti⁴⁸⁴⁶ iy yār saĥanĥur isteme ⁶aĥĥardan (9) var ve'l-ĥāřıl ol ĥasta dili uyandurup⁴⁸⁴⁷ ve ol üftāde-yi (10) lā-ya⁶ kılı ĥaldurđı pes kařd eyledi⁴⁸⁴⁸ ki anuĥıla mu⁶āřeret (11) éde ve murādın ĥāřıl eyleyüp⁴⁸⁴⁹ ġerü yerine gide nāġāĥ ol Kūfī (12) cāriye bir cānibde yaturđı bu ĥāleti görđi⁴⁸⁵⁰ fi'l-ĥāl (13) ĥücümüla yerinden řurđı ol bī-ćāreyi dūřürđi⁴⁸⁵¹ ve maĥşūdına (14) destres bulmışiken řařurđı ve kendüsi hemān⁴⁸⁵² perde-yi (15) ĥayāyı ġötürđi ve⁴⁸⁵³ ĥerīfi eline alup bir řurđı esb-süväri (16) üzerine oturđı ol Medenī cāriye eyitđi iy zālīm ve⁴⁸⁵⁴ bī- (17) dīn ve iy⁴⁸⁵⁵ cābir bed-āyīn nićün

⁴⁸³⁸ İM128a- 18 gelürise: gelür K123a- 16, N136a- 11.

⁴⁸³⁹ İM128a- 19 varıdı: var idi K123a- 17, N136a- 12.

⁴⁸⁴⁰ N136a- 13 ve: İM'de yok.

⁴⁸⁴¹ İM128b- 2 varıdı: var idi N136a- 14.

⁴⁸⁴² İM128b- 2 daĥı: K ve N'de yok.

⁴⁸⁴³ İM128b- 3 pes başum yařduġa koyup: başum koyup N136a- 15.

⁴⁸⁴⁴ İM128b- 4 görđüm ki: görmeye N136a- 16.

⁴⁸⁴⁵ İM128b- 7 étđi: K123b- 4 étđi beyt, N136b- 1 eydür.

⁴⁸⁴⁶ İM128b- 8 muĥavvīdür bularuĥ desti: bularuĥ dōsti N136b- 2.

⁴⁸⁴⁷ İM128b- 9 uyandurup: uyarup N136b- 3.

⁴⁸⁴⁸ İM128b- 10 ĥaldurđı pes kaşd eyledi: ĥaldurup pes (4) kaşd eyler N136b- 3.

⁴⁸⁴⁹ İM128b- 11 eyleyüp: éde N136b- 4.

⁴⁸⁵⁰ K123b- 9 bu ĥāleti görđi: İM128b- 12 bu ĥālını bu ĥāli görđi, N136b- 5 bu ĥāleti görüp.

⁴⁸⁵¹ İM128b- 13 yerinden řurđı ol bī-ćāreyi dūřürđi: yerinden řurup ol bī-ćāreyi yitüp dūřürđi N136b- 6.

⁴⁸⁵² İM128b- 14 hemān: N'de yok.

⁴⁸⁵³ İM128b- 15 ve: N'de yok.

⁴⁸⁵⁴ İM128b- 16 ve: N'de yok.

⁴⁸⁵⁵ İM128b- 17 iy: N'de yok.

ħaġġımı ġaşb edersin ħadışını⁴⁸⁵⁶ (18) Muħammed bin Şehâb ‘an Tâlha bin Sa‘d ‘an
‘Ömer صلى الله عليه وسلم من احيا ارضاً ميتةً فهي له (19) وقال رسول الله

[İM129a]

(1) bir kimse bir ölmüş yeri ihyâ eylese ol yer anuñdur⁴⁸⁵⁷ ol Kūfî (2) cāriye eyitdi
beyhûde söyleme ve yüzsizlik eyleme⁴⁸⁵⁸ ben senden (3) buña eħaġġum ve⁴⁸⁵⁹ ziyâde
müstaħaġġum ki ħadışını ‘Abdu’llâh bin İdrîs (4) ‘ani’l-‘Ameş ‘an Mücâhid ‘an
‘Abdu’llâh bin ‘Amr bin el-‘Āş قال رسول الله صلى الله عليه وسلم الصيد لمن أمسك (5)
şikârı kim (6) tutarisa anuñdur⁴⁸⁶⁰ pes ħalîfe(ye) [K124a] ziyâde hoş gelüp⁴⁸⁶¹ [N137a]
Fuḍayl'a ħil‘at (7) buyurdi laṭîfe bir ‘avret erine yâ deyyūs demiş⁴⁸⁶² ya‘nî gidi demek
(8) olur ve⁴⁸⁶³ yâ müflis dërimiş er daħı⁴⁸⁶⁴ el-ħamdülillâh ikisi daħı benden (9) degül
evvelkisi sendendür şonraġısı Allâh'dandur⁴⁸⁶⁵ demiş (10) Mâlik bin⁴⁸⁶⁶ Dînâr'a demişler
ki n'olaydı evlendüñ demiş ki (11) eger ħâdir olsam kâşki⁴⁸⁶⁷ boşayayidum ba‘z-ı
kimseler⁴⁸⁶⁸ tecerrüd (12) iħtiyâr etmişlerdür te’ehhül muu’nâtından ve ‘avârızından
ħavf edüp (13) demişlerdür ki tezevvüde belâ çokdur ve miħnet artuġdur⁴⁸⁶⁹ Allâhu
(14) Ta‘âlâ ferddür ferdi sever dëyüp teklik iħtiyâr⁴⁸⁷⁰ etmişler Aşma‘î demiş ki (15)

⁴⁸⁵⁶ İM128b- 17 ħadışını: meger sen işitmediñ mi ħadışını bu ħadışi N136b- 10.

⁴⁸⁵⁷ İM129a- 1 bir kimse bir ölmüş yeri ihyâ eylese ol yer anuñdur: bir kimsene bir ölmüş yeri ihyâ eylese
ol yer anuñdur N136b- 12.

⁴⁸⁵⁸ İM129a- 2 yüzsizlik eyleme: yüzsizlik etme N136b- 13.

⁴⁸⁵⁹ İM129a- 3 eħaġġum ve: N’de yok.

⁴⁸⁶⁰ İM129a- 6 anuñdur: anuñdur N136b- 16.

⁴⁸⁶¹ İM129a- 6 pes ħalîfe(ye) ziyâde hoş gelüp: dëyüp (17) mâlikâne geçüp oturdı dedi ħalîfe istimâ‘ından
ziyâde ħaz edüp N136b- 16.

⁴⁸⁶² K124a- 2, N137a- 1 demiş: İM’de yok.

⁴⁸⁶³ N137a- 2 ve daħı.

⁴⁸⁶⁴ İM129a- 8 yâ müflis dërimiş er daħı: K124a- 2 yâ müflis dër (3) imiş eri daħı, N137a- 2 ve daħı yâ
müflis dër imiş.

⁴⁸⁶⁵ İM129a- 9 evvelkisi sendendür şonraġısı Allâh'dandur: K124a- 4 evvelkisi sendendür şonrakisi
Allâhu Ta‘âlâ'dandur, N137a- 3 demiş biri senden bir Allâhu Ta‘âlâ ħazretindendür.

⁴⁸⁶⁶ İM129a- 10 bin: N’de yok.

⁴⁸⁶⁷ İM129a- 10 n'olaydı evlendüñ demiş ki (11) eger ħâdir olsam kâşki: n'olaydı evlendiñ anlar daħı
demişler ki (5) kâşki ħâdir olsam N137a- 4.

⁴⁸⁶⁸ İM129a- 11 kimseler: kimseneler K124a- 6, N137a- 5.

⁴⁸⁶⁹ İM129a- 13 artuġdur: ħavfındandur N137a- 7.

⁴⁸⁷⁰ K124a- 8, N137a- 8 iħtiyâr: İM’de yok.

nikāh bir aylık ferahdur cemī^c-i ‘ömrde terah ve guşşadur (16) belin⁴⁸⁷¹ bükmezdür ve envā^c-ı belāyı iltizām ve qabūl etmekdür (17) ve dēmişlerdür ki tezevvücün⁴⁸⁷² evveli hālāvetdür āhiri ‘adāvetdür (18) ve ba^c z-ı laṭife yüzinden dēmişler ki on yaşında kız bir şoyulmuş (19) bādem içine beşzer nāzır olanlar andan hāz alurlar⁴⁸⁷³

[İM129b]

(1) on beş yaşında olan kız⁴⁸⁷⁴ tamām lu^c b etmek isteyenlerün⁴⁸⁷⁵ maṭlūbı (2) ve mergūbıdur yigirmi yaşında olanlar⁴⁸⁷⁶ şahm u laḥmdur ve kucağa (3) ṭolu olur⁴⁸⁷⁷ bu daḥı hāzdan bir mertebe olur otuz yaşında olıcağ oğul ve kız anası olur (4) kırk yaşında olıcağ ‘acūzeler ve çağı geçmişler bölüğine dāhil olur⁴⁸⁷⁸ (5) elli yaşına girürise bıçağıla boğazlamağa müstaḥağ olur ve lāyıq (6) olur⁴⁸⁷⁹ altmış yaşına varıcağ⁴⁸⁸⁰ la^c netu’llāhi ve’l-melāyiketihı (7) ve’n-nāsi ecma^c’ın [N137b] dēmeli olur bir qarınun yēdi oğlı varımış⁴⁸⁸¹ (8) tamām yigitler imiş qarı miskīn er sevdāsı gālib olur (9) oğulları bunun hālīne vākıf olurlar eydürler⁴⁸⁸² [K124b] ana qarı⁴⁸⁸³ (10) her birimüz için bir gece şabāha dek şovukda ṭur tamām yēdi (11) gece böyle eyle⁴⁸⁸⁴ seni⁴⁸⁸⁵ ere varmağa rāzī olalum ol kāra (12) mübāşir olalum dēdiler qarı daḥı hoş dēyüp her gece (13)

⁴⁸⁷¹ N137a- 9 ve belin.

⁴⁸⁷² İM129a- 17 ve dēmişlerdür ki tezevvücün: K124a- 11 ve dēmişlerdür ki tezevvüc etmeklik, N’de yok.

⁴⁸⁷³ İM129a- 19 alurlar: alur N137a- 12.

⁴⁸⁷⁴ İM129b- 1 kız: N’de yok.

⁴⁸⁷⁵ İM129b- 1 isteyenlerün: isteyenler N137a- 12.

⁴⁸⁷⁶ İM129b- 2 olanlar: olan N137a- 13.

⁴⁸⁷⁷ İM129b- 3 şahm u laḥmdur ve kucağa (3) ṭolu olur: şahm ve laḥm şāhibidür ve kucağa ṭoludur K124a- 15, N137a- 13-14.

⁴⁸⁷⁸ K124a- 16 otuz yaşında olıcağ oğul ve kız anası olur kırk (17) yaşında olıcağ ‘acūzeler ve çağı geçmişler bölüğine dāhil olur: İM129b- 3 otuz yaşında (4) olıcağ ‘acūzeler ve çağı geçmişler bölüğine dāhil olur, N137a- 14 otuz yaşında olıcağ (15) oğul kız anası olur kırk yaşında olıcağ ‘acūzelerden olur (16) ve çağı geçmişlerden olur.

⁴⁸⁷⁹ İM129b- 5 müstaḥağ olur ve lāyıq (6) olur: 18 müstaḥağ olur, N137a- 17 lāyıq olur.

⁴⁸⁸⁰ İM129b- 6 varıcağ: girürise N137a- 17.

⁴⁸⁸¹ İM129b- 7 varımış: var imiş N137b- 1.

⁴⁸⁸² İM129b- 8 qarı miskīn er sevdāsı gālib olur (9) oğulları bunun hālīne vākıf olurlar eydürler: qarı miskīne (2) er sevdāsı gālib olup ne yēr ne içer bunun aḥvāli oğullarına ma^c lūm (3) olur dērler ki: N137b- 1.

⁴⁸⁸³ İM129b- 9 ana qarı: ana N137b- 3.

⁴⁸⁸⁴ İM129b- 10 şovukda ṭur tamām yēdi (11) gece böyle eyle: şovukda çıplak (4) yēdi gün ṭurasın N137b- 3.

⁴⁸⁸⁵ İM129b- 11 seni: saña K124b- 2.

oğullarınun birer kişi⁴⁸⁸⁶ hâtırları hoş olmağičün ve kendü (14) murādına sa^c y üzre olmaqlarıyičün şabāha dek taşra şovuğa⁴⁸⁸⁷ (15) karşı turur yedinci gecede miskin⁴⁸⁸⁸ qarı şovuğa⁴⁸⁸⁸ taħammül (16) edemeyüp ölür⁴⁸⁸⁹ ve cihān guşşalarından hūlāş olur (17) ol⁴⁸⁹⁰ yēdi güne berdi'l-^c acūz dēmişlerdür⁴⁸⁹¹ daħı şimdi (18) isti^c māl olunur bir kimse⁴⁸⁹² bir qarınun evine girüp qarıya (19) cimā^c a mūbāşir oldı⁴⁸⁹³ qarı dēdi ki hāl nedür ol kimse

[İM130a]

(1) eyitdi emirü'l-mü'minīn hālifenün emridür ki bir yıl tamām⁴⁸⁹⁴ qarılara (2) cimā^c oluna qarı daħı eyitdi ki⁴⁸⁹⁵ السم والطاعة لأمير الأمير (3) ya^c nī istimā^c etmek⁴⁸⁹⁶ ve itā^c at etmek lāzımdur emirün emrine⁴⁸⁹⁷ (4) meger qarınun bir kıızı varıdı⁴⁸⁹⁸ bunu işidüp ağladı (5) dēdi ki ^c aceb⁴⁸⁹⁹ bizüm emirü'l-mü'minīn⁴⁹⁰⁰ qatında günāhumuz nedür ki (6) bizi fikr eylemedi hātırına⁴⁹⁰⁰ getürmedi qarı herifün (7) altından dēridi⁴⁹⁰¹ ki gerekise⁴⁹⁰² gözünnden⁴⁹⁰³ yaş dök gerekise (8) qan ağla kızum⁴⁹⁰⁴ ben emirü'l-mü'minīnün⁴⁹⁰⁵ emrine muhālifet etmege qādir (9) degilin dēridi⁴⁹⁰⁶ bir A^c rābī ziyāde cimā^c da isrāf ve ifrāt ederimiş (10) birisi⁴⁹⁰⁷ [N138a] eyitmiş ki qorqmaz mısın hey miskin⁴⁹⁰⁸ gözlerün kör

⁴⁸⁸⁶ İM129b- 13 birer kişi: N'de yok.

⁴⁸⁸⁷ İM129b- 14 şovuğa: şovuğa K124b- 5, N137b- 6.

⁴⁸⁸⁸ İM129b- 15 şovuğa: şovuğa K124b- 6, N137b- 7.

⁴⁸⁸⁹ İM129b- 16 ölür: fevt olur N137b- 7.

⁴⁸⁹⁰ N137b- 8 ve ol.

⁴⁸⁹¹ İM129b- 17 dēmişlerdür: K124b- 7 dēmişlerdür hālā, N137b- 8 dēmişler (9) hālā.

⁴⁸⁹² İM129b- 18 kimse: kimsene N137b- 9.

⁴⁸⁹³ İM129b- 19 oldı/ kimse: olur/ kimsene N137b- 10.

⁴⁸⁹⁴ İM130a- 1 tamām: N'de yok.

⁴⁸⁹⁵ İM130a- 2 eyitdi ki: dēr N137b- 12.

⁴⁸⁹⁶ İM130a- 3 etmek: eylemek N137b- 12.

⁴⁸⁹⁷ İM130a- 3 emirün emrine: emirü'l-mü'minīnün emrine K124b- 12, N137b- 12-13.

⁴⁸⁹⁸ İM130a- 4 varıdı: var idi N137b- 13.

⁴⁸⁹⁹ İM130a- 5 dēdi ki ^c aceb: ve dēdi ki (14) ^c acabā N137b- 13.

⁴⁹⁰⁰ N137b- 14 ve hātırına.

⁴⁹⁰¹ İM130a- 7 dēridi: dēr K124b- 15, N137b- 15.

⁴⁹⁰² İM130a- 7 gerekise ... gerekise.

⁴⁹⁰³ İM130a- 7 gözünnden: gözünnden N137b- 15.

⁴⁹⁰⁴ İM130a- 8 kızum: K ve N'de yok.

⁴⁹⁰⁵ İM130a- 8 emirü'l-mü'minīnün: emirü'l-mü'minīn N137b- 16.

⁴⁹⁰⁶ İM130a- 9 degilin dēridi: degilim (17) dēr idi N137b- 16.

⁴⁹⁰⁷ İM130a- 10 birisi: bir kişi N137b- 17.

⁴⁹⁰⁸ İM130a- 10 miskin: N'de yok.

(11) olmakdan A^c rābī dēmiş ki başarımı zekerüme bağışladum tek zekerüm (12) huzūrda olsun gözüm dağı nice olurısa olsun (13) dēmiş⁴⁹⁰⁹ ba^c z-ı eṭıbbā dēmişlerdür⁴⁹¹⁰ ki menī kişinüñ nefesidür (14) ve kuvvetidür dileriseñ [K125a] anı iħrāc eṭ dileriseñ eṭme (15) Calinus eydür şāhib-i cimā^c hayātı yanından ħarçlanur⁴⁹¹¹ (16) aña göre ^c amel eylesün hayātı ziyādeligin dileyen⁴⁹¹² (17) cimā^c ı⁴⁹¹³ çok eṭmemek gerek⁴⁹¹⁴ Bukrat ħakīm eydür kişinüñ (18) arķasında menīsi kıyu içinde şuya beñzer eger çok⁴⁹¹⁵ (19) iħrāc eṭeriseñ kıyu şusız ħalur ħarāb olur ħayvānātda⁴⁹¹⁶

[İM130b]

(1) kıtır çok yaşar cimā^c eṭmedügi için⁴⁹¹⁷ serçe az yaşar cimā^c (2) çok eṭdügiyiçün ba^c z-ı eṭıbbāya su'āl eṭmişler insān ne kıadar (3) cimā^c eṭmek gerek dēmişler⁴⁹¹⁸ dēdi ki lāyık oldur ki (4) her yılda bir kerre cimā^c eṭe eger aña dađı⁴⁹¹⁹ kıadir olmazısa ayda yā (5) her haftada⁴⁹²⁰ bir cimā^c eṭe Ebū ^c Alī bin Sīnā⁴⁹²¹ eyitmiş ki cimā^c ı (6) çok eṭmemek gerek⁴⁹²² zīrā mā'-i hayātı erħāma dökülür⁴⁹²³ kişiyē (7) za^c f vērür Ĥāriş bin Kelede'den⁴⁹²⁴ su'āl eṭdiler cimā^c vaķtinden⁴⁹²⁵ (8) dēdi ki geçenüñ⁴⁹²⁶ āĥirlerinde zīrā ta^c ām ħāzm olur keşret-i (9) ta^c āmdan me^c de ħālī olur ve nefis dağı ol zamānda

⁴⁹⁰⁹ İM130a- 13 dēmiş: N'de yok.

⁴⁹¹⁰ İM130a- 13 dēmişlerdür: dēmişler N138a- 3.

⁴⁹¹¹ İM130a- 15 ħarçlanur: ħarcanur N138a- 5.

⁴⁹¹² İM130a- 16 dileyen: isteyen N138a- 5.

⁴⁹¹³ K125a- 3, N138a- 5 cimā^c ı: cimā^c İM130a- 17.

⁴⁹¹⁴ İM130a- 17 girek.

⁴⁹¹⁵ İM130a- 18 çok: çoğ N138a- 7.

⁴⁹¹⁶ İM130a- 19 ħayvānātda: ħayvānāt cinsinde N138a- 8.

⁴⁹¹⁷ İM130b- 1 eṭmedügi için/ cimā^c : eṭmedügiyiçün/ cimā^c ı N138a- 8.

⁴⁹¹⁸ İM130b- 3 cimā^c eṭmek gerek dēmişler: K125a- 7 cimā^c gerek (8) eṭe dēmişler, N138a- 9 cimā^c eṭmek gerek.

⁴⁹¹⁹ İM130b- 4 dağı: K ve N'de yok.

⁴⁹²⁰ K125a- 9 ayda yā her ħaftada: İM 130b- 5 her ħaftada, N138a- 11 yā ayda yā ħaftada.

⁴⁹²¹ İM130b- 5 Ebū ^c Alī bin Sīnā: Ebū ^c Alī (10) Sīnā K125a- 9, N138a- 11.

⁴⁹²² İM130b- 6 girek.

⁴⁹²³ İM130b- 6 dökülür: dökülür N138a- 12.

⁴⁹²⁴ İM130b- 7 Ĥāriş bin Kelede'den: Ĥāriş bin Kelede ħāzretinden N138a- 13.

⁴⁹²⁵ İM130b- 7 cimā^c vaķtinden: cimā^c uñ vaķtinden K125a- 12.

⁴⁹²⁶ İM130b- 8 geçenüñ: geçeler N138a- 13.

istikāmet (10) üzere olur⁴⁹²⁷ ve alb tamām-ı itihāda olur ve ram-i mer'e daı (11) abūlde⁴⁹²⁸ kāmil olur eger gūndūzde murād⁴⁹²⁹ olurısa (12) Őöyle gerekdür ki⁴⁹³⁰ göz mer'enū ya' nī⁴⁹³¹ atunu cemāli (13) baçesinde⁴⁹³² seyrān ēdūp ve aız ūsn [N138b] miyvelerin dēvirmekte⁴⁹³³ (14) ve ula atlu elfāzını iitmekte olup gōtūri cevāriini mabūbdan (15) yaa teslīm ēdūp uzūr-ı alb ile⁴⁹³⁴ mūbāiret gerek⁴⁹³⁵ tā ki (16) tamām dūnyā murādın ve cihān Őafāsm sūre laife⁴⁹³⁶ Yayā ibn-i (17) Ekem Me'mūn alīfenū sarāyında mabūb olanlar gōrūp (18) dēdi ki لولا انتم لكانا مؤمنين ya' nī eger⁴⁹³⁷ siz olmasa (19) uz [K125b] biz mū'minler olurıdu bu kelāmı alīfeye⁴⁹³⁸ yētidūrmıler alīfe daı⁴⁹³⁹

[İM131a]

(1) Yayā bin Ekem'e 'itāb ētmı ol daı⁴⁹⁴⁰ leāfetile cevāb vērūp dēmi ki (2) vird ourıdum ol maalle ērmı anı iidūp mūnāfilar (3) ve asūdlar araz ēdūp ilāfın 'arz ētmıler Me'mūn (4) alīfe daı leāfet cevābından nazār-ı 'afv ile nāzır olmılar⁴⁹⁴¹ (5) İbn-i Nevās ki Őu'arādandur aa bir kimse⁴⁹⁴² dēmi ki (6) Allāhu Ta'ālā seni ūr-ı 'ayn ile iftlendürsin dēyicek⁴⁹⁴³ dēmi ki bir nisā (7) Őāibi olamazız bize vildān mualledūn

⁴⁹²⁷ İM130b- 9 istikāmet (10) üzere olur: Őafā üzere olur K125a- 14, N138a- 15.

⁴⁹²⁸ İM130b- 11 abūlde: abūl K125a- 15.

⁴⁹²⁹ İM130b- 11 murād: N'de yok.

⁴⁹³⁰ İM130b- 12 girekdür ki.

⁴⁹³¹ N138a- 17 ya' nī: İM'de yok.

⁴⁹³² İM130b- 13 baçesinde: baçesinden N138a- 17.

⁴⁹³³ İM130b- 13 dēvirmekte: cem' ētmekte K125a- 17, N138b- 1.

⁴⁹³⁴ İM130b- 15 uzūr-ı alb ile: uzūr-ı albile N138b- 2.

⁴⁹³⁵ İM130b- 15 girek.

⁴⁹³⁶ İM130b- 16 laife/ ibn: ikāyet/ bin N138b- 3.

⁴⁹³⁷ İM130b- 18 eger: K ve N'de yok.

⁴⁹³⁸ K125b- 1 bu kelāmı alīfeye, İM130b- 19 bu kelāmı Me'mūn, N138b- 5 asūd bu kelāmı iidūp (6) alīfeye.

⁴⁹³⁹ N138b- 6 alīfe daı: İM'de yok.

⁴⁹⁴⁰ N138b- 6 ol daı: İM'de yok.

⁴⁹⁴¹ İM131a- 2 vird ourıdum ... nāzır olmılar: virdimi ouram ol maalleli mūnāsib gōrūp mūnāfiat (8) ve ased cihetinden ilāfeti 'arz ētmıler alīfe ūsn-i cevābından nazār-ı 'afv ile (9) nāzır olmılar N138b- 7.

⁴⁹⁴² İM131a- 5 İbn-i Nevās ki Şu'arādandur aa bir kimse: K125b-6 Ebī Nevās Şu'arādandur aa bir kimsene, N138b- 9 Ebī Nevās Şu'arādandur ki bir kimsene.

⁴⁹⁴³ N138b- 9 seni ūr-ı (10) 'ayn ile iftlendürsin dēyicek: Őaa ūr-ı' ayn iftlendürsin İM131a- 6.

ola demiş⁴⁹⁴⁴ bir (8) koca kurnaz lūṭīye demişler ki utanmaz mısın böyle (9) edersin demiş ki utanurın ammā⁴⁹⁴⁵ iştiḥām gālib olup⁴⁹⁴⁶ gèrū (10) yüz qaralığın ederin demiş bir lūṭīye daḥī demişler behey (11) zālīm uğrılık edenler ve zinā edenler ḥāllerin setr ederler (12) senüñ gibi rüsvāy olmazlar sen niçün rüsvāy ve⁴⁹⁴⁷ ‘āleme fāş (13) olursın⁴⁹⁴⁸ ol lūṭī demiş ki hey begüm ‘aceb söylersin (14) bir kimsenenüñ ki sırrı oğlancuklar katında ola ol nice (15) rüsvāy olmasun Ebū İshāk-ı Mevşilī eydür bir cārum var (16) idi Ebū Ḥafş dèrleridi livāṭa ile tōhmet olunur [N139a] bir kimsene (17) idi meger anuñ civārında bir kimsene ḥasta olmuş Ebū (18) Ḥafş anı şormağa varmış ḥastaya demiş ki beni (19) bilür misin kimin⁴⁹⁴⁹ ḥasta daḥī demiş ki belī sen Ebū Ḥafş

[İM131b]

(1) lūṭīsin⁴⁹⁵⁰ Ebū Ḥafş daḥī eyitmiş behey begüm seni ben za‘īf ḥasta zan eyledüm⁴⁹⁵¹
 (2) ‘aceb⁴⁹⁵² ben kim olduğum bilür mi göreyim dèdüm sen beni⁴⁹⁵³ bilmek mertebesinden (3) artuğ geçdün Ebū Ḥafş dèdügün yèteridi⁴⁹⁵⁴ lūṭīliğimiz bile bildün⁴⁹⁵⁵
 (4) demiş bir lūṭīye daḥī⁴⁹⁵⁶ demişler ki cāriye üzerine gūlāmı (5) niçün taqḏīm edersin [K126a] maḥbūbe cāriye var iken niçün gūlāma⁴⁹⁵⁷ (6) tecāvüz edersin demiş ki gūlām yola⁴⁹⁵⁸ gidicek yoldaşuğumdur⁴⁹⁵⁹ (7) kardaşlar⁴⁹⁶⁰ katında olduğum vaqt nedīm ve⁴⁹⁶¹

⁴⁹⁴⁴ İM131a- 5 ola demiş: olsa N138b- 11.

⁴⁹⁴⁵ K125b- 8 utanurın ammā: İM131a- 9 utanurın, N138b- 12 utanuram ammā.

⁴⁹⁴⁶ İM131a- 9 olup: olur N138b- 12.

⁴⁹⁴⁷ K125b- 11 ve: İM’de yok.

⁴⁹⁴⁸ İM131a- 12 senüñ gibi rüsvāy olmazlar sen niçün rüsvāy ‘āleme fāş (13) olursın: sen niçün setr étmezsin bu bulduğun (15) yerde söylersin N138b- 14.

⁴⁹⁴⁹ İM131a- 19 kimin: N’de yok.

⁴⁹⁵⁰ İM131b- 1 lūṭīsin: lūṭī değil misin N139a- 3.

⁴⁹⁵¹ N139a- 3 Ebū Ḥafş daḥī eyitmiş behey begüm seni ben za‘īf ḥasta zan eyledüm: Ebū Ḥafş eyitmiş hey begüm seni ben za‘īf ḥastadır İM131b- 1.

⁴⁹⁵² İM131b- 2 ‘aceb: ‘acebdür N139a- 4.

⁴⁹⁵³ İM131b- 2 göreyim dèdüm sen beni: K125b- 19 göreyim dèdüm idi sen benüm kim olduğum, N139a- 4 dèdüm idi sen beni.

⁴⁹⁵⁴ İM131b- 3 yèteridi: yèter idi K125b- 20, N139a- 5.

⁴⁹⁵⁵ İM131b- 3 lūṭīliğimiz bile bildün: lūṭīliğim bile bildiñ N139a- 5.

⁴⁹⁵⁶ İM131b- 4 daḥī: K’de yok.

⁴⁹⁵⁷ İM131b- 5 niçün gūlāma: gūlāma niçün N139a- 7.

⁴⁹⁵⁸ K126a- 2, N139a- 7 yola: yolda İM131b- 6.

⁴⁹⁵⁹ İM131b- 8 yoldaşuğumdur: yoldaşuğum olur N139a- 8.

muşāhibimdür⁴⁹⁶² h̄alvetde (8) olıcağ ehlimdür⁴⁹⁶³ bir er bir ʿ avret alur bēşinci gün ʿ avret (9) toğurur er bāzāra varur hece yazacağ bir tahta alur⁴⁹⁶⁴ (10) ve devāt ve ʿalem alur⁴⁹⁶⁵ herife eydürler⁴⁹⁶⁶ bunları n'eylersin (11) herif eydür ʿ avretüm bēş günde toğurdı zāhir budur ki bēş günde toğan üç günden şonra mektebe varur⁴⁹⁶⁷ anuñiçün (12) aluvürürin⁴⁹⁶⁸ d̄er bu bābda mü'ellif kitāb-ı laṭife d̄eyü çok (13) mühmelāt⁴⁹⁶⁹ z̄ikr eylemiş ziyāde⁴⁹⁷⁰ afhaş olanları terk êtdük ammā (14) bi'l-külliyeye terk olunmağ tercümeğe münāsib olmaduğı ecilden ba'z-ı ravzayı⁴⁹⁷¹ (15) z̄ikr eyledük ʿ urefā nazārında ümīddür ki ma'z̄ür buyurula⁴⁹⁷² **otuz birinci ravza (16) aşvātda ve elhānda ve ırlamağda ve semā' da ve lehve ve lu' bda ve lezzetde**⁴⁹⁷³ (17) **ve nebīz z̄ikrinde ve sekrde ve buña [N139b] münāsib olanlardadır**⁴⁹⁷⁴ Resūlu'llāh şalla'llāhu ʿ aleyhi ve sellem (18) hicret êtdükleri zamānda Şeniyye-yi Vedā' adlu maḥalle êrdüklerinde cevārī'-i (19) ʿ Arab istiḳbāl êtdiler tağannī eylediler ya' nī bu beyti oğudılar ve⁴⁹⁷⁵

[İM132a]

(1) ırladılar⁴⁹⁷⁶ طلع البدر علينا من ثنيات الوداع وجب الشكر (2) علينا مادعا الله داع Şa' bī bir düğine vardı ḥalğ cem' olmışlar⁴⁹⁷⁷ (3) otururlar idi⁴⁹⁷⁸ anlara d̄ediler ki cenāze üzre cem' olmuş

⁴⁹⁶⁰ İM131b- 7 ıardaşlar: ıarındaşlar K126a- 2, N139a- 8.

⁴⁹⁶¹ K126a- 3, N139a- 8 ve: İM'de yok.

⁴⁹⁶² İM131b- 7 muşāhibimdür: muşāhibüm olur N139a- 9.

⁴⁹⁶³ İM131b- 7 h̄alvetde (8) olıcağ ehlimdür: K126a- 3 h̄alvet olıcağ ehlimdür, N139a- 9 h̄alvet olıcek ehlim olur.

⁴⁹⁶⁴ İM121b- 9 alur: alup K126a- 5.

⁴⁹⁶⁵ N139a- 11 devāt ve ʿalem alur: K126a- 5 devāt ʿalem alur, İM131b- 10 devāt alur.

⁴⁹⁶⁶ İM131b- 10 eydürler: eydürleridi N139a- 11.

⁴⁹⁶⁷ N139a- 11 herif eydür ʿ avretüm bēş günde toğurdı (12) zāhir budur ki bēş günde toğan üç günden şonra mektebe varur: eydür bēş (11) güne dek toğan oğlan üç güne dek mektebe varur İM139a- 10.

⁴⁹⁶⁸ İM131b- 12 aluvürürin: alı (13) v̄erdüm N139a- 12.

⁴⁹⁶⁹ İM131b- 13 mühmelāt: leṭāyif N139a- 13.

⁴⁹⁷⁰ İM131b- 13 ziyāde: K ve N'de yok.

⁴⁹⁷¹ İM131b- 14 münāsib olmaduğı ecilden ba'z-ı ravzayı: münāsib olmaduğıyiçün ba'zısın K126a- 9.

⁴⁹⁷² İM131b- 14 bi'l-külliyeye ... (15) buyurula: ba'z-ı tercümeğe münāsib olanı z̄ikr eyledük (15) ehl-i nazardan mercüdür ki ʿ ibret-āmiz olup mütercimi ta'ndan d̄ür êde (16) vallāhu'l-hādī N139a- 14.

⁴⁹⁷³ İM131b- 16 lezzetde: lezzātda K126a- 12, N139a- 17.

⁴⁹⁷⁴ İM131b- 17 olanlardadır: olanlarda K126a- 12.

⁴⁹⁷⁵ K126a- 15 oğudılar ve: İM 131b- 19 oğudılar, N'de yok.

⁴⁹⁷⁶ K126a- 15 ırladılar beyt.

(4) gibi⁴⁹⁷⁹ niçün şöyle oturursız anı anā ve def almaq⁴⁹⁸⁰ ya^c nī ırlama (5) dēdi Ebū anīfe ile Sūfyān-ı Şevrī'ye dēdiler ki⁴⁹⁸¹ anā aında (6) ne dērsiz⁴⁹⁸² eyitdiler ki kebāyirden degildür Őaāyirūn daı (7) ziyāde⁴⁹⁸³ alaından ve keminden degildür ^c ualā dēmiŐler⁴⁹⁸⁴ ki ızā-yı (8) ervādur⁴⁹⁸⁵ [K126b] nitekim eime idā-yı eŐbādur⁴⁹⁸⁶ ya^c nī bedenler idāsıdur (9) aŐvāt-ı asene istimā^c ētmek fehmi aar ve zihne rikat getürür (10) ve abī^c atı daı⁴⁹⁸⁷ nerm ēder ve oraları bahādır ēder ve bencillere (11) Őehā vērür meme emen olancular⁴⁹⁸⁸ daı Őavt-ı asenden az ēderler⁴⁹⁸⁹ (12) dāyeleri anā⁴⁹⁹⁰ ēdicek alariken digepler anı dilerler dēdiler⁴⁹⁹¹ ki (13) fīli Őayd ēdicek envā^c -ı sāzlar⁴⁹⁹² alarlar dürlü dürlü naamāt (14) ēderler anuıla āfil kılup Őayd ēderler devede od⁴⁹⁹³ meŐhürdur (15) Őavt-ı asen iŐidicek Őeve⁴⁹⁹⁴ ve araba gelür ziyāde yürür Őaīl (16) yūklere getürmekde taammül ēder oymaz ve azından Őaına ve Őolına (17) Őalınaraq⁴⁹⁹⁵ gider rivāyet ēderler ki⁴⁹⁹⁶ azret-i Dāvūd

⁴⁹⁷⁷ İM132a- 2 olmiŐlar: olup N139b- 4.

⁴⁹⁷⁸ İM132a- 3 otururlar idi/ cenāze üzre: otururlardı/ cenāzeye N139b- 5.

⁴⁹⁷⁹ İM132a- 3 cem^c olmiş (4) gibi: K126a- 18 cem^c olmiŐlar, N139b- 5 cem^c olmiŐlar gibi.

⁴⁹⁸⁰ İM132a- 4 anı anā ve def almaq: K126a- 18 anı anā ve def, N139b- 6 anı anā ve def.

⁴⁹⁸¹ İM132a- 5 Ebū anīfe ile Sūfyān-ı Şevrī'ye dēdiler ki: Ebū anīfe ile Sūfyān-ı Şevrī raıya'llāhu (7) anhumā azretlerinden su'āl ētdiler ki N139b- 6.

⁴⁹⁸² İM132a- 5 anā aında (6) ne dērsiz: K126a- 19 taannī (20) aında ne dērsin, N139b- 7 taannī aında ne cevāb vērirsiz.

⁴⁹⁸³ İM132a- 7 ziyāde: N'de yok.

⁴⁹⁸⁴ İM132a- 7 dēmiŐler: dēmiŐ N139b- 8.

⁴⁹⁸⁵ İM132a- 7 ızā-yı (8) ervādur: idā-yı ervādur K126a- 21, N139b- 9.

⁴⁹⁸⁶ İM132a- 8 eime idā-yı eŐbādur: eŐbādur N139b- 9.

⁴⁹⁸⁷ İM132a- 10 daı: N'de yok.

⁴⁹⁸⁸ İM132a- 10 bencillere (11) Őehā vērür meme emen olancular: bencilleri Őehāya eker meme emen olancuları N139b- 11.

⁴⁹⁸⁹ İM132a- 11 ēderler: ēder N139b- 12.

⁴⁹⁹⁰ İM132a- 12 anā: taannī K126b- 4, N139b- 12.

⁴⁹⁹¹ İM132a- 12 anı dilerler dēdiler: ve dērler N139b- 13.

⁴⁹⁹² İM132a- 12 fīli Şayd ēdicek envā^c -ı sāzlar: fīli Şayd ētdükleri vat envā^c -ı sāz N139b- 13.

⁴⁹⁹³ İM132a- 14 od: oŐ K126b- 7.

⁴⁹⁹⁴ İM132a- 15 Őeve: Őev N139b- 15.

⁴⁹⁹⁵ İM132a- 17 Őalınaraq: Őalını N139b- 16.

⁴⁹⁹⁶ İM132a- 17 ki: N'de yok.

peygâmbere⁴⁹⁹⁷ (18) ‘aleyhi’s-selâm kaçan ki⁴⁹⁹⁸ şavt-ı hasen ile oğusa [N140a] üzerine kuşlar (19) cem^c olur sergerdân olurlar diñlerleridi⁴⁹⁹⁹ ba^c z-ı hükemâ demişler ki

[İM132b]

(1) dünyānuñ lezzātı⁵⁰⁰⁰ dördür biri lezzet-i ta^c āmdur ve biri lezzet-i (2) şarābdur⁵⁰⁰¹ ve biri lezzet-i nikāhdur ve biri dağı lezzet-i semā^c (3) dur⁵⁰⁰² ya^c nī aşvāt-ı hasene ve nağamāt-ı tayyibe istimā^c etmekdür (4) semā^c lezzetinden ğayrı lezzetler hareket ile⁵⁰⁰³ ve ta^c ab ile olur (5) ve ziyāde çok⁵⁰⁰⁴ olıcağ zarar kıılır ammā lezzet-i semā^c ne kadar ziyāde (6) olsa hağ ve ferağ arturur Eflağun demiş ki bir kimse⁵⁰⁰⁵ (7) mağzūn olsa aşvāt-ı hasene istimā^c eylesün⁵⁰⁰⁶ ba^c z-ı hükemā-yı (8) Rūm demişdür ki kaçan bir mariz ğāyet şakīl olsa (9) ve tamām za^c if olsa⁵⁰⁰⁷ aña elhān-ı tayyibe istimā^c etmek (10) gerek⁵⁰⁰⁸ marizi egler ve⁵⁰⁰⁹ kendü kendüsine tefekkür eylemekden (11) meşğul kıılır rivāyet olunur ki Mu^c āviye bir vağt⁵⁰¹⁰ bir (12) şavt-ı hasen istimā^c etdi ayağın harekete [K127a] getürdi (13) dediler ki bu nedür dedi kerim olanlar tarūb olur⁵⁰¹¹ (14) ya^c nī şādılık ve hurremlik şahibi olur ‘uğalā demişlerdür ki (15) bir kimseye ki⁵⁰¹² rebī^c ya^c nī evvel bahār çiçekleri harekete (16) getürmeye şevğ vermeye ol kimsenüñ⁵⁰¹³ mizācı (17)

⁴⁹⁹⁷ İM132a- 17 peygâmbere: peygâmbere K126b- 10, N139b- 17.

⁴⁹⁹⁸ İM132a- 18 ki: K ve N’de yok.

⁴⁹⁹⁹ İM132a- 19 cem^c olur sergerdân olurlar diñlerleridi: cem^c olurlar sergerdân olup diñlerler idi, K126b- 11, N140a- 1.

⁵⁰⁰⁰ İM132b- 1 lezzātı: lezzeti N140a- 2.

⁵⁰⁰¹ İM132b- 1 lezzet-i (2) şarābdur: K126b- 12 şarābdur, N140a- 2 lezzet-i (3) şarāb.

⁵⁰⁰² İM132b- 2 lezzet-i nikāhdur ve biri dağı lezzet-i semā^c (3) dur: lezzet-i nikāh ve biri lezzet-i semā^c N140a- 3.

⁵⁰⁰³ İM132b- 4 ile: N’de yok.

⁵⁰⁰⁴ İM132b- 5 çok: N’de yok.

⁵⁰⁰⁵ İM132b- 6 kimse: kimsene N140a- 6.

⁵⁰⁰⁶ İM132b- 7 istimā^c eylesün: diñlesün N140a- 6.

⁵⁰⁰⁷ İM132b- 9 ve tamām za^c if olsa: N’de yok.

⁵⁰⁰⁸ İM132b- 10 gerek.

⁵⁰⁰⁹ İM132b- 10 marizi egler ve: K126b- 19 eyler, N140a- 8 egler.

⁵⁰¹⁰ İM132b- 11 Mu^c āviye bir vağt: bir gün Mu^c āviye N140a- 9.

⁵⁰¹¹ İM132b- 13 dedi kerim olanlar tarūb olur: dedi ki kerim olanlar tarabda olur N140a- 10.

⁵⁰¹² İM132b- 14 ‘uğalā demişlerdür ki (15) bir kimseye ki: K127a- 2 ‘uğalā demişler ki bir kimseneye, N140a- 11 ‘uğalā demişler ki bir kimsene.

⁵⁰¹³ İM132b- 16 kimsenüñ: kimsenenüñ K127a- 4, N140a- 12.

fāsiddür anıñçün ‘ilāc olmaz ve dēmişlerdür ki kaçan⁵⁰¹⁴ (18) bir semā‘ da nazm-ı laṭīf ve şavt-ı laṭīf ve vech-i laṭīf olsa (19) pes⁵⁰¹⁵ bu üç laṭīf semā‘ da cem‘ olsa feraḥ ve sūrūr bābları

[İM133a]

(1) açıla dēmişlerdür ki fāyık ve ra‘ nā tağannī ya‘ nī ırlamaḫ ğıdā-yı (2) rūḥdur ba‘ z-ı ‘ulemā dēmiş⁵⁰¹⁶ ki semā‘ ḳalbi taḥrīk eder (3) İbn-i Mübārek eydür bir gün bir bostān içinde idüm daḥı⁵⁰¹⁷ (4) cüvānlıgum zamānı idi [N140b] hevā yolında benüm ba‘ z-ı yoldaşlarumıla⁵⁰¹⁸ (5) ol bostānda muşāḥıbet étdüm yédük içdük sāzlardan (6) ‘ūd sāzına ḥarīş idüm gece içinde ‘üdi elüme alup (7) bir ḥālet ile çaldum⁵⁰¹⁹ ‘üd elümde söyledi bu āyet-i kerīmeyi okıdı (8) قوله تعالى الم بأن للذين امنو ان تخشع قلوبهم [LVII- 16] (9) Allāhu a‘ lem tefsīr-i şerīfi budur ki⁵⁰²⁰ mü‘min olanlar yakın olmadı mı ḳalpleri ḥuşū‘ (10) étmege Allāhu Ta‘ ālā’nuḥ evāmırını ve nevāḥīsini⁵⁰²¹ ḳabūl édüp (11) itā‘ at étmege pes bu ḥālet vāḳi‘ olıcaḫ hemān⁵⁰²² ‘üdi (12) elümden bıraḫdum yere çaldum⁵⁰²³ pāre pāre étdüm beni Allāhu Ta‘ ālā (13) zıkrinden meşgūl éden nesneleri cümle terk eyledüm⁵⁰²⁴ dēdi (14) Hārūnu’r-reşīd Ebu’l-‘aynā’ya semā‘ dan su’āl étdi⁵⁰²⁵ ne keyfiyyet ile kimseneden istimā‘ oluna⁵⁰²⁶ Ebū’ (15) l-‘aynā dēdi ki semā‘ un⁵⁰²⁷ şerḫi ṭavīl ve şartları keşīrdür (16) ammā ziyāde lāzım olur şartları muğannī olan yüzi (17) güzel ve

⁵⁰¹⁴ İM132b- 17 kaçan: N’de yok.

⁵⁰¹⁵ İM132b- 10 pes: ya‘ nī N140a- 14.

⁵⁰¹⁶ İM133a- 2 ba‘ z-ı ‘ulemā dēmiş: ba‘ zı dēmişler N140a- 16.

⁵⁰¹⁷ N133a- 17 ve daḥı.

⁵⁰¹⁸ İM133a- 4 benüm ba‘ z-ı yoldaşlarumıla: ba‘ z-ı yoldaşlarum ile N140b- 1.

⁵⁰¹⁹ İM133a- 5 sazlardan ... (7) çaldum: ve sāzlardan ‘üd sāzına ğāyet ḥarīş idüm gece içinde bir ḥāletile (3) ‘üdi elüme alup çaldum N140b- 2.

⁵⁰²⁰ N140b- 5 tefsīr-i şerīfi budur ki: İM’de yok.

⁵⁰²¹ İM133a- 10 Allāhu Ta‘ ālā’nuḥ evāmırını ve nevāḥīsini: ve Allāhu Ta‘ ālā’nuḥ evāmırın ve nevāḥīsın N140b- 6.

⁵⁰²² İM133a- 11 hemān: fi’l-ḥāl N140b- 7.

⁵⁰²³ İM133a- 12 yere çaldum/ beni: ve yere çalup/ ve beni N140b- 7.

⁵⁰²⁴ İM133a- 13 eyledüm: étdüm N140b- 9.

⁵⁰²⁵ İM133a- 14 étdi: eyledi N140b- 9.

⁵⁰²⁶ N140b- 10 ne keyfiyyet ile kimseneden istimā‘ oluna: İM’de yok.

⁵⁰²⁷ İM133a- 15 semā‘ un: N’de yok.

ḳadd ü ḳāmeti ḥüb ve maḳbül⁵⁰²⁸ [K127b] ve sözi ṭatlu ve fi'li (18) ḥasen gerek⁵⁰²⁹ ve daḥı muḡannī olanıla⁵⁰³⁰ müstemic̄ olan yaḳın gerek (19) ve biri birinüḡ ḳarşusına gerek⁵⁰³¹ ve ırlanan şic̄ rüḡ daḥı

[İM133b]

(1) lafzı 'acīb⁵⁰³² ve ma' nāsı laṭif gerek⁵⁰³³ Aristo demiş ki kaçan muḡannī (2) kerihü'l-manzar olsa ya' nī çirkin şüretlü⁵⁰³⁴ olsa lâzım budur ki (3) perde ardından dinlemek gerek⁵⁰³⁵ tā ki anuḡ ḳubḥ-ı manzarı lezzet (4) şavtın gidermeye ve demişler ki muḡanninüḡ evvel cāyizesi ve 'atāsı (5) aḥsent demekdür Mu'taşıḡ ḥalife [N141a] İshāk-ı Muşallī'den naḡamātdan (6) su'āl eyledi biri birinden nice fark olunur ba' zı ba' zına müteşābih⁵⁰³⁶ (7) olan yerlerde İshāk dēdi ki yā emire'l-mü'minin bu naḡamāt bir⁵⁰³⁷ 'aceb (8) nesnedür ma' rifet anı ihāta eder 'arif ve ehl-i zevḳ olanlar (9) fark eder bir zevḳ-ı ḥāletdür ammā dilile vaşf olunmaz dēdi (10) ba' z-ı selef demişler ki evvel taḡannī eden şeytān idi ve daḥı (11) demişler ki İslām zāhir olduğdan sonra evvel taḡannī eden Tuveys (12) adlu bir kişidür⁵⁰³⁸ şūmlıkde meşel olmuşdur⁵⁰³⁹ kendüsinden naḳl (13) olunur ki⁵⁰⁴⁰ demiş ki benüm anam enşār ḥatunları içinde nemime ederidi (14) ya' nī ḳoḡu ḳoḡularıdı⁵⁰⁴¹ Resūlu'llāh şalla'llāhu 'aleyhi ve sellem⁵⁰⁴² vefāt ētdüḡi (15) gece⁵⁰⁴³ beni ṭoḡurdı ve Ḥazret-i Ebū Bekir raḍıya'llāhu 'anhu vefāt ētdüḡi (16) günde beni südden kesdi ve Ḥazret-i 'Ömer raḍıya'llāhu 'anhu (17) vefāt ētdüḡi günde bāliḡ

⁵⁰²⁸ İM133a- 17 ḥüb ve maḳbül: maḳbül ve ḡāyet ḥüb N140b- 12.

⁵⁰²⁹ İM133a- 18 gerek ... gerek.

⁵⁰³⁰ İM133a- 18 olanıla: olan ile N140b- 13.

⁵⁰³¹ İM133a- 19 gerek.

⁵⁰³² İM133b- 1 'acīb: 'acāyib K127b- 3.

⁵⁰³³ İM133b- 1 gerek: gerekdür N140b- 14.

⁵⁰³⁴ İM133b- 2 şüretlü: yüzli N140b- 15.

⁵⁰³⁵ İM133b- 1 gerek.

⁵⁰³⁶ İM133b- 6 ba' zı ba' zına müteşābih: ba' zı (2) uşul biri birine müşābih N141a- 1.

⁵⁰³⁷ İM133b- 7 bir: N'de yok.

⁵⁰³⁸ İM133b- 12 kişidür: kişi idi N141a- 6.

⁵⁰³⁹ İM133b- 12 olmuşdur: olmuşıdı N141a- 7.

⁵⁰⁴⁰ İM133b- 13 ki: K'de yok.

⁵⁰⁴¹ İM133b- 14 ḳoḡu ḳoḡularıdı: ḳoḡularıdı N141a- 8.

⁵⁰⁴² İM133b- 14 sellim.

⁵⁰⁴³ İM133b- 15 gece: günde N141a- 9.

oldum⁵⁰⁴⁴ ve Hâzret-i ‘Osmân’ı rağıya’llâhu (18) ‘anhu şehîd êtdükleri günde⁵⁰⁴⁵ ħatuna nikâh êtdüm çiflendüm⁵⁰⁴⁶ (19) ve Hâzret-i ‘Alî rağıya’llâhu ‘anhu şehîd olduğı gün veledüm oldu

[İM134a]

(1) benüm gibi [K128a] var mıdur dëyü şümligin beyân kılmışdur⁵⁰⁴⁷ Yezîd bin Mühelleb (2) ehline ve ‘ayâline naşîĥat êder ğınâdan⁵⁰⁴⁸ men‘ êderidi dëridi ki (3) ğınâ⁵⁰⁴⁹ mürüvveti iskât êder ve ĥayâyi⁵⁰⁵⁰ naqş êder ve şehveti⁵⁰⁵¹ (4) ziyâde êder ve kişinüñ ‘avretin ve sev’etin⁵⁰⁵² izĥâr êder ve (5) ĥamruñ nâyibligin⁵⁰⁵³ kıılır ve ‘aqla sekrânlik vërür⁵⁰⁵⁴ işledügin (6) işler şöyle ki lâzım olup diñleriseñüz bâri nisâdan (7) ĥazer êdün zîrâ nisâ ağızından ğınâ⁵⁰⁵⁵ istimâ‘ êdicek kişiyi (8) zinâ êtmege da‘vet êder [N141b] ‘uĥalâ dëmişlerdür⁵⁰⁵⁶ ki الغناء رقبة (9) الزناء ya‘nî ır⁵⁰⁵⁷ zinânun boynıdur daĥı⁵⁰⁵⁸ dëmişler ki الغناء (10) ادم المدام ya‘nî ır⁵⁰⁵⁹ şarâbuñ ĥatıgıdır semâ‘a ziyâde ĥarişlik (11) ziyâde mülâzimet êtmek ‘aqlı fâsid kıılır Nâfi‘ ki ‘Abdu’llâh (12) bin⁵⁰⁶⁰ ‘Ömer’ün ĥalıdır bir gün gideriken ır⁵⁰⁶¹ âvâzın işitdi (13) İbn-i ‘Ömer geĥüp ol yërden⁵⁰⁶² gidince iki mübârek ĥulaĥların (14) tıĥadı bir miĥdâr⁵⁰⁶³ gitdükden soñra

⁵⁰⁴⁴ İM133b- 15 Hâzret-i Ebû Bekir ... (17) bâliğ oldum: Hâzret-i Ebû Bekir rağıya’llâhu ‘anhu vefât (10) êtdügi gün bâliğ oldum N141a- 9.

⁵⁰⁴⁵ İM133b- 18 günde: gün bir N141a- 11.

⁵⁰⁴⁶ İM133b- 18 çiflendüm: N’de yok.

⁵⁰⁴⁷ İM134a- 1 şümligin beyân kılmışdur: şümliginden beyân êderidi N141a- 12.

⁵⁰⁴⁸ İM134a- 2 ğınâdan: tağanniden K128a- 2, N141a- 13.

⁵⁰⁴⁹ İM134a- 3 ğınâ: tağannî K128a- 2, N141a- 14.

⁵⁰⁵⁰ İM134a- 3 ĥayâyı/ şehveti: ĥayâtı/ günü N141a- 14.

⁵⁰⁵¹ İM134a- 3 şehveti: günü N141a- 14.

⁵⁰⁵² İM134a- 4 ve sev’etin: K ve N’de yok.

⁵⁰⁵³ İM134a- 5 nâyibligin: nâ’ibligin K128a- 4.

⁵⁰⁵⁴ N141a- 15 vërür: İM’de yok.

⁵⁰⁵⁵ İM134a- 7 ğınâ: tağannî K128a- 6, N141a- 17.

⁵⁰⁵⁶ İM134a- 8 dëmişlerdür: dëmişler N141b- 1.

⁵⁰⁵⁷ İM134a- 9 ır: ırlamaĥ K128a- 8, N141b- 1.

⁵⁰⁵⁸ N141b- 1 ve daĥı.

⁵⁰⁵⁹ İM134a- 10 ır: ırlamaĥ K128a- 9, N141b- 2.

⁵⁰⁶⁰ İM134a- 12 bin: N’de yok.

⁵⁰⁶¹ İM134a- 12 ır: ırlamaĥ K128a- 11, N141b- 4.

⁵⁰⁶² İM134a- 13 geĥüp ol yërden: ol yërden (5) geĥüp N141b- 4.

⁵⁰⁶³ İM134a- 14 bir miĥdâr: ĥayli yër N141b- 5.

Nāfi‘ ‘e dēdi ki (15) daḥı işidülür mi Nāfi‘ dēdi ki işidilmez andan sonra (16) kulaqların açdı dēdi⁵⁰⁶⁴ ki bir kerre peygāmbere ḥazretiyile⁵⁰⁶⁵ (17) gideridüm böyle ētdiler dēdi⁵⁰⁶⁶ Ebū Naşr-ı Fārābī ki ḥakīmdür şāhib-i (18) taşānıfdür⁵⁰⁶⁷ Qānūn'ı evvel ol taşnīf ētdi Resūlu'llāh'dan (19) mervīdür şalla'llāhu ‘ aleyhi ve sellem buyurmuşlardur bir kimse⁵⁰⁶⁸

[İM134b]

(1) nerd-i şīr oynasa⁵⁰⁶⁹ ke'ennehu elini ḥınzīr etine ve qanına taldırılmışdur⁵⁰⁷⁰ (2) Ḥazret-i ‘ Alī raḍıya'llāhu ‘ anhu dēmiş ki⁵⁰⁷¹ şaṭranc ‘ Acem meyseridür (3) İbrāhīm-i Müzenī ki⁵⁰⁷² İmām-ı Şāfi‘ī raḍıya'llāhu ‘ anhu⁵⁰⁷³ şākirdlerinden (4) dūr şaṭranc oynamaqdan su'āl ētmişler buyurmuş ki kaçan el (5) ziyān ētmekden [K128b] sālīm ola ve dil fuḥş ve bühtān ētmekden (6) sālīm ola ve namāzı daḥı⁵⁰⁷⁴ sehvden ve nisyāndan sālīm ola (7) şaṭranc oynamaq bu vechile olıcaq ihvān ortasında edebdür (8) ‘ Urve bin Zübeyr oğullarına dēmiş ki lu‘b ēdün⁵⁰⁷⁵ mürüvvet lu‘bıladur (9) ‘ Alī raḍıya'llāhu ‘ anhu buyurmuş ki şaḳınuş şehevātı nefsuñüz (10) üzerine ḥākim kılmaktan Mu‘āz bin Cebel'i Resūlu'llāh şalla'llāhu (11) [N142a] ‘ aleyhi ve sellem⁵⁰⁷⁶ Yemen'e gönderdi ve buyurdi ki tena‘‘um ētmekden (12) perhīz eyle zīrā⁵⁰⁷⁷ Allāhu Ta‘ālānuş maḳbūl kılları tena‘‘um ehli olmaz (13) Dāvūd-ı Tāyī raḥimehu'llāhu buyurmuş ki⁵⁰⁷⁸ kaçan sen mā'-i

⁵⁰⁶⁴ N141b- 7 ve dēdi.

⁵⁰⁶⁵ İM134a- 12 peygāmbere ḥazretiyile: K128a- 11 Ḥazret-i peygāmbere ile, N141b- 7 peygāmbere ile.

⁵⁰⁶⁶ N141b- 7 dēdi: N'de yok.

⁵⁰⁶⁷ İM134a- 18 taşānıfdür/ taşnīf ētdi: taşānıfdür/ taşnīf eyledi N141b- 8.

⁵⁰⁶⁸ İM134a- 18 Resūlu'llāh'dan (19) mervīdür şalla'llāhu ‘ aleyhi ve sellem buyurmuşlardur bir kimse: Resūlu'llāh şalla'llāhu ‘ aleyhi ve sellem ḥazretinden mervīdür buyurmuşlar ki bir kimsene N141b- 9.

⁵⁰⁶⁹ İM134b- 1 nerd-i şīr oynasa: nerd ve şaṭranc oynasa K128a- 18, N141b- 10.

⁵⁰⁷⁰ İM134b- 1 ke'ennehu elini ḥınzīr etine ve qanına taldırılmışdur: elini ḥınzīr ber etine ve qanına bandırılmışdur N141b- 10.

⁵⁰⁷¹ İM134b- 2 dēmiş ki: N'de yok.

⁵⁰⁷² İM134b- 3 ki: N'de yok.

⁵⁰⁷³ İM134b- 3 raḍıya'llāhu ‘ anhu: raḥmetu'llāhi ‘ aleyhi N141b- 12.

⁵⁰⁷⁴ İM134b- 6 daḥı: N'de yok.

⁵⁰⁷⁵ İM134b- 8 ēdün: ēdiñ N141b- 16.

⁵⁰⁷⁶ İM134b- 11 sellim.

⁵⁰⁷⁷ N142a- 1 zīrā: İM'de yok.

⁵⁰⁷⁸ İM134b- 13 Dāvūd-ı Tāyī raḥimehu'llāhu buyurmuş ki: Dāvūd-ı Tāyī raḥmetu'llāhi ‘ aleyhi (2) buyurmuşlar ki N142a- 1.

bārid içseñ (14) ve lezīz ve⁵⁰⁷⁹ tayyib ta'āmlar yeseñ ve laṭīf gölgelerde otursañ (15) mevti sen ne vaqt sevesin ve Ḥaḳ Ta'ālā tarafına nice teveccüh (16) edesin bir A'rabī'ye demişler ki⁵⁰⁸⁰ nebīz içer misin ol dañı⁵⁰⁸¹ demiş ki (17) şol nesne ki benüm 'aqlum içe ya' nī gidere zāyil ede ben anı (18) içmezin⁵⁰⁸² Resūlu'llāh'dan mervīdür şalla'llāhu 'aleyhi ve sellem⁵⁰⁸³ buyurmuşlar ki (19) dünyā sevmek cemī' -i günāhların başıdur Ḥazret-i 'İsā peygamber⁵⁰⁸⁴

[İM135a]

(1) 'aleyhi's-selām buyurmuş⁵⁰⁸⁵ ki nisā şeytānuñ tuzağıdur anlarıyla⁵⁰⁸⁶ (2) ādem oğlanların azdururlar ve ḥamr⁵⁰⁸⁷ her yaramaz ve şerlü nesne (3) lere da'vet edicidür 'Abbās bin Mirdās'a demişler ki niçün (4) ḥamrı terk eyledün⁵⁰⁸⁸ senün şecā'atün ve saḥāvetün ziyāde eder (5) demiş ki anıniçün terk eyledüm⁵⁰⁸⁹ ki gördüm şabāhın ḳavmün (6) seyyidi ve 'aḳili şabāhların aḥşam olıcaḳ⁵⁰⁹⁰ şurb-ı ḥamr sebebiyle (7) ḥalḳuñ sefīhi ve bī-aḳlı olurun anıniçün [K129a] kendüme lāyıḳ (8) görmeyüp terk eyledüm⁵⁰⁹¹ Me'mün ḫalīfe⁵⁰⁹² oğulların ba'zınun yü (9) zinde bir⁵⁰⁹³ yırtıḳ ve yara gördi dedi ki saña n'oldı ki (10) böyle olduñ dedi ki dün gece feres-i aşḳare süvār (11) oldum beni yere urdı dedi feres-i aşḳardan murādı (12) ḥamr idi Me'mün⁵⁰⁹⁴ [N142b] anuñ

⁵⁰⁷⁹ İM134b- 14 ve: N'de yok.

⁵⁰⁸⁰ İM134b- 16 bir A'rabī'ye demişler ki: bir a'rabī bir A'rabī'ye demiş ki N142a- 5.

⁵⁰⁸¹ N142a- 6 ol dañı: İM'de yok.

⁵⁰⁸² İM134b- 17 benüm 'aqlum içe ya' nī gidere zāyil ede ben anı (18) içmezin: K128b- 12 benüm 'aqlum (13) giderin anı içmezin, N142a- 6 benüm 'aqlum alup gidere ben anı içmezin.

⁵⁰⁸³ İM134b- 18 Resūlu'llāh'dan mervīdür şalla'llāhu 'aleyhi ve sellem: Resūlu'llāh'dan şalla'llāhu 'aleyhi ve sellem mervīdür N142a- 7.

⁵⁰⁸⁴ İM134b- 19 peygamber: N'de yok.

⁵⁰⁸⁵ İM135a- 1 buyurmuş: buyurmuşlar N142a- 8.

⁵⁰⁸⁶ İM135a- 1 anlarıyla: anlar ile K128b- 16, N142a- 9.

⁵⁰⁸⁷ İM135a- 2 azdururlar ve ḥamr: azdurur ve ḥamr N142a- 9.

⁵⁰⁸⁸ İM135a- 4 eyledün/ saḥāvetün ziyāde eder: eyledün/ saḥāvetün ziyāde ederidi N142a- 11.

⁵⁰⁸⁹ İM135a- 5 eyledüm/ ḳavmün: eyledim/ ḥalḳuñ N142a- 12.

⁵⁰⁹⁰ İM135a- 6 olıcaḳ: olıcek N142a- 13.

⁵⁰⁹¹ K129a- 1, N142a- 14 terk eyledüm dedi.

⁵⁰⁹² K129a- 1, N142a- 14-15 Me'mün ḫalīfe: ḫalīfe İM135a- 8.

⁵⁰⁹³ İM135a- 9 bir: N'de yok.

⁵⁰⁹⁴ İM135a- 12 Me'mün: Me'mün ḫalīfe K129a- 5, N142a- 17.

murādını⁵⁰⁹⁵ fehm édüp dèdi ki (13) feres-i eşhebe süvâr olayıduñ⁵⁰⁹⁶ ya' nî aq̄ ata süvâr olayıduñ⁵⁰⁹⁷ (14) seni böyle kılmazıdı⁵⁰⁹⁸ dèdi feres-i eşheb ile mǎ'-i şāfīden (15) kināyet eyledi⁵⁰⁹⁹ Nazzām'ıñ bir gün elinde bir q̄adeh bir çārdāq̄da⁵¹⁰⁰ (16) şarāb içeridi nişāt ve feraḥ ile mestlik 'āleminde eş'ār (17) oq̄urıdı⁵¹⁰¹ ayak üzre hareket éderidi nāgāh çārdāq̄dan (18) aşağa düşüp helāk oldı 'ömri şu⁵¹⁰² maq̄üle ile ḥatm (19) oldı ne' ūzu billāh⁵¹⁰³ 'Abdu'l-melik bin Mervān Aḥṭal şā'ire

[İM135b]

(1) dèmiş ki ḥamrda ne şafā ola ki evveli bir acı nesne⁵¹⁰⁴ āḥiri ḥumār (2) Aḥṭal daḥı cevāb vèrmiş ki⁵¹⁰⁵ şafāsı ortasındadır evvelinde ve āḥirinde degildür⁵¹⁰⁶ (3) Yūnus bin 'Ubeyd bir gün güleridi şordılar ki ne⁵¹⁰⁷ gülersin (4) dèdi ki bir serḥoş bizüm üzerümüze mürūr étđi⁵¹⁰⁸ bize (5) selām vèrđi biz daḥı aña⁵¹⁰⁹ ihānet édüp selāmın almaduq̄ (6) bizüm qarşumuza oturdı bevl eyledi biz dèdük ki hay (7) n'eylersin dèdi ki⁵¹¹⁰ ādem yoq̄ şandım eger varımışısa (8) selām alurlarıdı dèdüm dèdi⁵¹¹¹ sebep-i zıḥk buyıdı⁵¹¹² bir vaqt (9) bir serḥoş daḥı kay' étmiş idi şöyle yaturıdı⁵¹¹³ bir kelb (10) gelüp

⁵⁰⁹⁵ İM135a- 12 murādını: murādım N142b- 1.

⁵⁰⁹⁶ İM135a- 13 olayıduñ: olayıduñ N142b- 1.

⁵⁰⁹⁷ İM135a- 13 olayıduñ: olayıduñ N142b- 2.

⁵⁰⁹⁸ İM135a- 14 kılmazıdı: étmezidi N142b- 2.

⁵⁰⁹⁹ İM135a- 14 feres-i eşheb ile: ve feres-i eşhebden murād mǎ'-i şāfīden (3) kināyet idi N142b- 2.

⁵¹⁰⁰ İM135a- 15 bir çārdāq̄da: bir çārtāq̄ üzerinde N142b- 3.

⁵¹⁰¹ İM135a- 16 nişāt ve feraḥ ile mestlik 'āleminde eş'ār (17) oq̄urıdı: nişātı ve feraḥı 'āleminde ziyāde mestlikden eş'ār oq̄urıdı (5) ve N142b- 4.

⁵¹⁰² İM135a- 18 şu: şol N142b- 6.

⁵¹⁰³ N142b- 6 ne' ūzu billāhi ta' ālā.

⁵¹⁰⁴ İM135b- 1 nesne: N'de yok.

⁵¹⁰⁵ N142b- 8 Aḥṭal daḥı cevāb vèrmiş ki: dèmiş ki İM135b- 2.

⁵¹⁰⁶ İM135b- 2 şafāsı ortasındadır evvelinde ve āḥirinde degildür: evvelinde ve āḥirinden şafā olmaz şafā (9) ortasındadır N142b- 8.

⁵¹⁰⁷ İM135b- 3 ne: niçün N142b- 9.

⁵¹⁰⁸ İM135b- 4 bir serḥoş bizüm üzerümüze mürūr étđi: bizüm üzerümüze bir serḥoş mürūr étđi ve N142b- 10.

⁵¹⁰⁹ İM135b- 5 aña: N'de yok.

⁵¹¹⁰ İM135b- 6 bizüm qarşumuza oturdı bevl eyledi biz dèdük ki hay (7) n'eylersin dèdi ki: fi'l-ḥāl qarşumuzda oturup (12) bevl eyledi hay n'eylersin dèdük dèdi: N142b- 11.

⁵¹¹¹ İM135b- 7 eger varımışısa (8) selām alurlarıdı dèdüm dèdi: K129a- 18 eger var imişise selām alurlar idi dèdi, N142b- 12 eger olayıdı (13) selāmum alurıdı.

⁵¹¹² İM135b- 8 buyıdı: bu idi K129a- 19, N142b- 13.

bununun ağzın yaladı sekrân eyitdi⁵¹¹⁴ bâreka'llâh (11) ne hoş kişi olur destmâl ile mesh etti dedi [K129b] andan sonra (12) kelb⁵¹¹⁵ sepe sepe yüzine bevl etti serhoş eyitdi hay⁵¹¹⁶ Allâhu (13) Ta'âlâ senün babaña anaña rahmet etsün⁵¹¹⁷ ağzumu sildükden sonra⁵¹¹⁸ (14) mâ'-i cârî ile [N143a] yuduñ dedi Hâzret-i 'Ömer rağıya'llâhu 'anhu⁵¹¹⁹ (15) buyurmuş ki şurûb-ı hamr her şerrün miftâhıdır⁵¹²⁰ ve dağı (16) demişlerdür ki hamr cemî'-i hařâlaruñ bendidür bir gün halîfe (17) Mehdî şikâra çıkdı⁵¹²¹ hadem ve haşeminden ayru düşüp (18) yalnız kaldı⁵¹²² bir A'rabî'nün maķâmına yetiřdi⁵¹²³ A'rabî buña (19) ta'âm vèrdi⁵¹²⁴ ta'âmdan sonra nebîz getürüp bir kadeh

[İM136a]

(1) şundi⁵¹²⁵ Mehdî içdi A'rabî'ye dedi ki bilür misin ben kimin⁵¹²⁶ (2) dedi ki yok⁵¹²⁷ halîfe eyitdi ben halîfenün hâş hizmetkârlarındanın⁵¹²⁸ (3) A'rabî dedi n'ola menzil ve

⁵¹¹³ İM135b- 9 bir serhoş dağı kay' etmiş idi şöyle yaturıdı: bir serhoş kay' etmiş (14) şöyle evkâr yaturıdı N143a- 13.

⁵¹¹⁴ İM135b- 10 sekrân eyitdi: K129a- 20 serhoş eyitdi, N142b- 14 serhoş eyitdi ki.

⁵¹¹⁵ İM135b- 11 ne hoş kişi olur destmâl ile mesh etti dedi andan sonra (12) kelb: ne hoş kişi olur ki benüm ağzumu destmâl ile mesh der iken (16) kelb kıçın kaldıdurup N142b- 15.

⁵¹¹⁶ N142b-7 hay birâder.

⁵¹¹⁷ İM135b- 12 Allâhu (13) Ta'âlâ senün babaña anaña rahmet etsün: Allâhu (13) Ta'âlâ senden râzi olsun K129b- 2, N142b- 17.

⁵¹¹⁸ İM135b- 13 sonra: N'de yok.

⁵¹¹⁹ İM135b- 14 rağıya'llâhu 'anhu: rağıya'llâhu ta'âlâ 'anhu N143a- 1.

⁵¹²⁰ İM135b- 15 miftâhıdır: başıdır ve miftâhıdır N143a- 2.

⁵¹²¹ İM135b- 16 halîfe (17) Mehdî: Mehdî halîfe N143a- 3.

⁵¹²² İM135b- 17 hadem ve haşeminden ayru düşüp (18) yalnız kaldı: ziyâde şikâra râst gelüp hadem (4) ve haşem şikâra muķayyed olup halîfe yalnız kaldı N143a- 3.

⁵¹²³ İM135b- 18 bir A'rabî'nün maķâmına yetişdi: bir cânibini tutup (5) gitdi nâgâh bir A'rabî'nin maķâmına yetişdi N143a- 4.

⁵¹²⁴ İM135b- 18 A'rabî buña (19) ta'âm vèrdi: A'rabî anı yerinden turup (6) atından indirüp öñine ta'âm getürdi N143a- 5.

⁵¹²⁵ İM135b- 19 ta'âmdan sonra nebîz getürüp bir kadeh [136a] şundi: ve bir miķdâr nebîz getürdi (7) ve bir kadeh halîfeye şundi N143a- 6.

⁵¹²⁶ İM136a- 1 Mehdî içdi A'rabî'ye dedi ki bilür misin ben kimin: K129b- 8 Mehdî içdi A'rabî'ye dedi ki bilür misin ben kimim, N143a- 7 elinden alup içdi fi'l-hâl eşer edüp (8) A'rabî'ye dedi ki bilür misin ben kimim.

⁵¹²⁷ İM136a- 2 dedi ki yok: dedi ki N143a- 8.

⁵¹²⁸ İM136a- 2 halîfe eyitdi ben halîfenün hâş hizmetkârlarındanın: K129b- 8 halîfe eyitdi ben halîfenün hâş hizmetkârlarındanım, N143a- 8 A'rabî dedi ki yok halîfe aña (9) ben halîfenün hâş hizmetkârlarındanındur.

maḳāmuñ mübârek ola⁵¹²⁹ andan⁵¹³⁰ bir ḳadeḫ (4) daḫı vèrdi içüp dèdi bilür misin ben kimin⁵¹³¹ dèdi ki (5) dèdügün gibi emîre'l-mü'minînüñ ḫâşlarından imişsin⁵¹³² (6) Mehdî eyitdi yoḳ ben emîre'l-cüyüşin ya' nî ser' askerinin⁵¹³³ (7) A' rābî daḫı du' ā ètdi Allāh mübârek ède mertebenñ ziyāde ve murāduñ (8) ḫāşıl ḳıla⁵¹³⁴ andan üçinci ḳadeḫi alup içdi⁵¹³⁵ dèdi ki bilür misin (9) ben kimin⁵¹³⁶ A' rābî dèdi ki işte ser' askersin⁵¹³⁷ eyitdi yoḳ (10) ben emîre'l-mü'minîñ ḫalîfe-yi rüy-ı zemînin⁵¹³⁸ A' rābî nebîzün (11) aḡzın baḡladı artuḳ vèrmedi ḫalîfe daḫı vèr niçün baḡladıñ dèdi A' rābî dèdi ki⁵¹³⁹ eger dördüncü ḳadeḫi (12) içerisenñ [N143b] peygamberlik da' vāsın èdersin⁵¹⁴⁰ dèdi ḫalîfe ḫaz' èdüp (13) güldi ol ešnāda ' asker daḫı èrişdi A' rābî (14) miskîñ gördi ki şaḫîḫ⁵¹⁴¹ emîre'l-mü'minîñ kendüsidür⁵¹⁴² dèdügi (15) söze peşimān olup ḫavf eyledi ḫalîfe ḳorḳma⁵¹⁴³ dèyüp tesellî (16) eyledi iḫsān ḳılup A' rābî ber-murād oldu⁵¹⁴⁴ Nüşirrevān'dan⁵¹⁴⁵ (17) [K130a] naḳl ètmişler⁵¹⁴⁶ dèmiş ki nebîz ḡammuñ ve ḡuşşanuñ şābunıdır ya' nî (18) anuñıla ḡam ve

⁵¹²⁹ İM136a- 3 A' rābî dèdi n'ola menzil ve maḳāmuñ mübârek ola: A' rābî dèdi menziliñ ve maḳāmuñ mübârek ola N143a- 10.

⁵¹³⁰ İM136a- 3 andan: yine N143a- 10.

⁵¹³¹ İM136a- 4 bilür misin ben kimin: K129b- 11 dèdi ki bilür misin ben kimim, N143a- 11 yine dèdi ki bilür misin ben kimim.

⁵¹³² İM136a- 4 dèdi ki (5) dèdügün gibi emîre'l-mü'minînüñ ḫâşlarından imişsin: K129b- 11 ' Arab dèdi ki bülürüm (12) ḫalîfenün ḫâşlarından imişsin, N143a- 11 dèdi ki dèmedim ki emîre'l-müminîñ ḫazretlerinün (12) ḫâşlarındanam.

⁵¹³³ İM136a- 6 Mehdî eyitdi yoḳ ben emîre'l-cüyüşin ya' nî ser' askerinin: Mehdî yoḳ ben emîre'l-cüyüşim ya' nî ser' askerim N143a- 12.

⁵¹³⁴ İM136a- 7 A' rābî daḫı du' ā ètdi Allāh mübârek ède mertebenñ ziyāde ve murāduñ (8) ḫāşıl ḳıla: K129b- 13 A' rābî eyitdi Allāh mübârek ède mertebenñ daḫı ziyāde ve (14) murāduñ ḫāşıl ḳıla, N143a- 12 A' rābî (13) eyitdi Allāhu Ta' ālā mübârek ède mertebenñ ziyāde ve murādıñ ḫāşıl ḳıla.

⁵¹³⁵ İM136a- 8 andan üçüncü ḳadeḫi alup içdi: üçüncü ḳadeḫi şunıvèrdi alup içdi N143a- 14.

⁵¹³⁶ İM136a- 8 dèdi ki bilür misin (9) ben kimin: K129b- 15 dèdi ki bilür misin (9) ben kimim, N143a- 14 yine dönüp dèdi ki bilür misin (15) ben kimim.

⁵¹³⁷ İM136a- 9 A' rābî dèdi ki işte ser' askersin: A' rābî dèdi ki ne' ām ser' askersin N143a- 15.

⁵¹³⁸ İM136a- 9 eyitdi yoḳ (10) ben emîre'l-mü'minîñ ḫalîfe-yi rüy-ı zemînin: K129b- 16 eyitdi yoḳ ben emîre'l-mü'minîñ ḫalîfe-yi rüy-ı zemînim, N143a- 15 eyitdi yoḳ ben emîre'l-mü'minîñ (16) ve ḫalîfe-yi rüy-ı zemînim.

⁵¹³⁹ N143a- 16 ḫalîfe (17) daḫı vèr niçün baḡladıñ dèdi A' rābî dèdi ki: İM'de yok.

⁵¹⁴⁰ İM136a- 12 peygamberlik da' vāsın èdersin: peygamberlik da' vāsın èderidiñ N143b- 1.

⁵¹⁴¹ İM136a- 14 şaḫîḫ: N'de yok.

⁵¹⁴² İM136a- 14 kendüsidür: kendisi N143b- 2.

⁵¹⁴³ İM136a- 15 ḳorḳma: fehm èdüp ḳorḳma N143b- 3.

⁵¹⁴⁴ İM136a- 16 iḫsān ḳılup A' rābî ber-murād oldu: K129b- 21 iḫsān ḳılup A' rābî'yi ber-murād eyledi, N143b- 4 ziyāde iḫsān èdüp A' rāb'ı ber-murād eyledi.

⁵¹⁴⁵ İM136a- 16 Nüşirrevān'dan: Nüşirrevān ḫalîfeden N143b- 4.

⁵¹⁴⁶ İM136a- 17 ètmişler/ ḡammuñ: ètmişlerdür/ ḡam N143b- 5.

ğuşşa zāyil olur dēmişler ki semā^c ya^c nī aşvāt-ı (19) ḥasene⁵¹⁴⁷ istimā^c -ı rūḥ gibidür ḥamr beden gibidür bu ikisinün

[İM136b]

(1) ictimā^c mdan sürür toğar ḥakīm dēmiş ki serḥoşlar (2) içinde ayık ölüler içinde diriye beñzer⁵¹⁴⁸ nuḳullerin ekl eder (3) ve ^c aḳıllarına zihḳ eder⁵¹⁴⁹ dēmişler ki طيب المدام بطيب الندام (4) ya^c nī şarābuñ ḥoşlığı nedīm ve muşāḥib ḥoşlığıyladur (5) ḥamr şoḥbeti kişinün⁵¹⁵⁰ ḥaşmetin ve vaḳārın terk êtdürür⁵¹⁵¹ (6) Ebū⁵¹⁵² İshāk-ı Muşallī eydür Benī Ümeyye ḥulefāsı nüdemāya ve muğannīlere (7) kendülerin izḥār êtmezleridi perde ardında⁵¹⁵³ otururlardı (8) vaḳārların⁵¹⁵⁴ ve ḥaşmetlerin şaḳınup ammā Benī ^c Abbās ḥalīfeleri (9) evvel zāhir olurlardı⁵¹⁵⁵ şoñra anlar daḥı ihticāb eder oldılar⁵¹⁵⁶ (10) Benī ^c Abbās'dan Mehdī ḥalīfe evvellerinde ḥicāb ve perde ihtiyār (11) êtmiş idi ammā şoñralarında zāhirde êderidi nüdemā ve muğannīler (12) ḥuzūrında şoḥbet êderidi kemāl-i lezzetin müşāhede-yi aşḥābı (13) ve mükāleme-yi aḥbābdadur dēridi⁵¹⁵⁷ ^c ırz-ı saltanat ve ḳadr-i hilāfet (14) eksigi degilidi⁵¹⁵⁸ **[N144a] otuz ikinci ravza libāslarda ve ḥātemlerde (15) ve elvānlarda⁵¹⁵⁹ ve ḥizābda ve revāyiḥdedür bir gün Resūlū'llāh (16) şalla'llāhu ^c aleyhi ve sellem⁵¹⁶⁰ aşḥāb üzerine çıḳdı⁵¹⁶¹ mübārek (17)**

⁵¹⁴⁷ İM136a- 18 aşvāt-ı (19) ḥasene: aşvāt N143b- 6.

⁵¹⁴⁸ İM136b- 1 ḥakīm dēmiş ki serḥoşlar (2) içinde ayık ölüler içinde diriye beñzer: bir ḥakīm dēmiş ki ayıḡ âdem serḥoşlar içinde diriye beñzer K130a- 4-5, N143b- 7-8.

⁵¹⁴⁹ İM136b- 3 ^c aḳıllarına zihḳ eder: ^c aḳılsızlığına (9) güler N143b- 8.

⁵¹⁵⁰ İM136b- 5 kişinün: kişiniñ N143b- 10.

⁵¹⁵¹ İM136b- 5 êtdürür: êtdirür N143b- 11.

⁵¹⁵² İM136b- 6 Ebū: N'de yok.

⁵¹⁵³ İM136b- 7 ardında: ardından N143b- 12.

⁵¹⁵⁴ İM136b- 8 vaḳārların ve: vaḳār N143b- 12.

⁵¹⁵⁵ İM136b- 9 zāhir olurlardı: zāhirleridi K130a- 11.

⁵¹⁵⁶ İM136b- 9 ihticāb eder oldılar: görmez oldılar N143b- 13.

⁵¹⁵⁷ İM136b- 12 şoḥbet êderidi ... (13) dēridi: şoḥbet êder idi kemāl-i lezzet müşāhede-yi ḥicāb ve mükāleme-yi aḥbābdadur dēr idi N143b- 16.

⁵¹⁵⁸ İM136b- 14 eksigi degilidi: eksügi degil idi Allāhu a^c lem N143b- 17.

⁵¹⁵⁹ İM136b- 15 elvānlarda: elvānda N144a- 1.

⁵¹⁶⁰ İM136b- 16 sellim.

⁵¹⁶¹ İM136b- 16 çıḳdı: çıḳa geldi K130a- 18, N144a- 3.

boyunlarında bir ridâ varıdı⁵¹⁶² kıymeti biñ dirhem degeridi⁵¹⁶³ (18) gâh olurıdı ki şalâta kıyım olurlarıdı üzerlerinde ridâ (19) olurlarıdı ki kıymeti dört biñ dirhem idi⁵¹⁶⁴ İmâm-ı Ebû Hanîfe

[İM137a]

(1) rağıya'llâhu ' anhu dört biñ kıymetlü aqçe ridâ ile⁵¹⁶⁵ ridâlanmışdur şakirdlerine (2) [K130b] dèridi ki kaçan şehrlerünjüze ve vağanlarıñuza⁵¹⁶⁶ varsañuz (3) nefis kaftanlarıñuz⁵¹⁶⁷ gèyüñ İbn-i ' Abbâs rağıya'llâhu ' anhu biñ (4) dīnār kıymetlü ridâ isti' māl ètmışdür Temīm-i Dārī⁵¹⁶⁸ dañı biñ (5) aqçe deger kaftan ile namâz kılıurıdı⁵¹⁶⁹ İmâm-ı Hasan dañı dört biñ (6) aqçe bahâlu kaftan gèyeridi Sa' id bin Müseyyeb rağıya'llâhu (7) ' anhu biñ aqçelü kaftan⁵¹⁷⁰ gèyüp mescide vardı halk (8) su'âl ètdiler ne hoş bu maqûle kaftan gèyersiz⁵¹⁷¹ dèdi (9) ki ben görüp tururun Resûlu'llâh şalla'llâhu ' aleyhi ve sellem (10) için⁵¹⁷² seksen nâka ile⁵¹⁷³ bir hulle şatun almışlardur⁵¹⁷⁴ A' meş (11) libâsuñ nâzigin içine gèyeridi kaftanın⁵¹⁷⁵ tersine gèyeridi⁵¹⁷⁶ ve dèr idi ki⁵¹⁷⁷ (12) halk mecnûnlardur aştarın ve irisin⁵¹⁷⁸ içeri bedenlerine (13) gèyerler eyüsin ve

⁵¹⁶² İM136b- 17 varıdı: var idi N144a- 3.

⁵¹⁶³ İM136b- 17 biñ dirhem degeridi: K130a- 19 biñ degeridi, N144a- 3 biñ dirhem deger (4) idi.

⁵¹⁶⁴ İM136b- 19 idi: olurıdı N144a- 5.

⁵¹⁶⁵ İM137a- 1 dört biñ kıymetlü ridâ ile: K130a- 21 dört biñ kıymetlü aqçe ridâ ile, N144a- 5 dört (6) biñ aqçelik.

⁵¹⁶⁶ İM137a- 2 dèr idi ki kaçan şehrlerünjüze ve vağanlarıñuza: dèr idi kaçan şehrlerinjüze ve vağanlarıñuza N144a- 6.

⁵¹⁶⁷ İM137a- 3 kaftanlarıñuz: kaftanlarıñuzı ve kıymetlü esbâblarıñuzı N144a- 7.

⁵¹⁶⁸ K130b- 4 Temīm-i Dārī: Temīm-i Dārī hâzreti N144a- 8.

⁵¹⁶⁹ K130b- 4 kaftan ile namâz kılıurıdı: İM137a- 5 kaftan ile namâz kılıur, N144a- 9 kaftanıla namâz kılıurıdı.

⁵¹⁷⁰ K130b- 7 kaftan: esbâb N144a- 11.

⁵¹⁷¹ K130b- 8 gèyersiz: gèyersin N144a- 12.

⁵¹⁷² İM137a- 9 ben görüp tururun Resûlu'llâh şalla'llâhu ' aleyhi ve sellem (10) için: K130b- 7 ben görüp tururin Resûlu'llâh şalla'llâhu ' aleyhi ve sellem, N144a- 12 ben Resûlu'llâh şalla'llâhu ' aleyhi ve sellemi gördüm.

⁵¹⁷³ İM137a- 10 ile: N'de yok.

⁵¹⁷⁴ İM137a- 10 almışlardur: aldı N144a- 13.

⁵¹⁷⁵ K130b- 9 kaftanın: kaftan İM137a- 11.

⁵¹⁷⁶ İM137a- 11 libâsuñ içine gèyeridi kaftanın tersine gèyeridi: libâsuñ içine ve aştarın (14) dışarıya gèyeridi N144a- 13.

⁵¹⁷⁷ N144a- 14 ve dèr idi ki: İM'de yok.

⁵¹⁷⁸ İM137a- 12 aştarın ve irisin: esbâbuñ aştarın ve eyüsin N144a- 15.

yumuşagın halka gösterürler dèridi⁵¹⁷⁹ (14) Resûlu'llâh mervîdür şalla'llâhu 'aleyhi ve sellemden⁵¹⁸⁰ 'Ömer bin Hattâb'a (15) rağıya'llâhu 'anhu dèmişler ki البس جدیداً وعش حميداً (16) [N144b] ya'ni yeni libâs gey ve hamdile şükrile dirlik et mü'mine (17) lâyıķ budur ki⁵¹⁸¹ Allâhu Ta'âlâ mubâh kılduğı libâslardan (18) geyicek Allâhu Ta'âlâ'ya hamd ve şükr eyleye⁵¹⁸² tekbîr ve ta'zîm (19) eyleye⁵¹⁸³ Allâhu Ta'âlâ'nun ihsânın bile Ebû Bekir-i Serhî

[İM137b]

(1) rağıya'llâhu 'anhu⁵¹⁸⁴ ekşer evkâtta kaftanlarınınun yunmuş (2) geyeridi⁵¹⁸⁵ cedîdlerin ba'z-ı evkâtta izhâr ederidi (3) fuķarâ ve muhtâclar müte'ezzi ve bi-huzûr olmasunlar⁵¹⁸⁶ için (4) peygamberler⁵¹⁸⁷ ve aşhâb-ı Resûlu'llâh ve selef-i kibâr libâslarun (5) kıymetlülerinden ve mubâh olanlardan geymişlerdür⁵¹⁸⁸ ammâ ekşer (6) fakır libâsın⁵¹⁸⁹ ihtiyâr kılmışlardır fuķarâ hâtırın ri'âyet için (7) hem dünyâda dünyâ zînetine kıllet-i i'tiyâdlar için⁵¹⁹⁰ Enes bin⁵¹⁹¹ (8) Mâlik rağıya'llâhu 'anhu⁵¹⁹² eydür bir

⁵¹⁷⁹ İM137a- 13 gösterürler dèridi: gösterür (16) dèr idi N144a- 15.

⁵¹⁸⁰ İM137a- 14 Resûlu'llâh mervîdür şalla'llâhu 'aleyhi ve selimden: K130a- 11 Resûlu'llâh mervîdür şalla'llâhu 'aleyhi (12) ve sellemden mervîdür, N144a- 16 Resûlu'llâh'dan şalla'llâhu ta'âlâ 'aleyhi ve sellem hâzretinden mervîdür.

⁵¹⁸¹ İM137a- 16 hamdile şükrile dirlik et mü'mine (17) lâyıķ budur ki: K130a- 14 hamdile şükrile dirlik et mü'mine lâyıķ olan oldur ki, N144b- 1 her gâh hamd eyle ya'ni müksirile diril dèrler ki (2) mü'mine lâyıķ olan oldur ki.

⁵¹⁸² İM137a- 18 eyleye: eyle ve N144b- 3.

⁵¹⁸³ İM137a- 19 eyleye: eyle tekebbür ve ta'azzüm (6) eyleme N144b- 3.

⁵¹⁸⁴ İM137b- 1 rağıya'llâhu 'anhu: rahmetu'llâhi ta'âlâ aleyhi N144b- 4.

⁵¹⁸⁵ İM137b- 1 yunmuş (2) geyeridi: yunmuşın ve ahyânâ cedîdlerin geyeridi N144b- 5.

⁵¹⁸⁶ İM137b- 2 cedîdlerin ba'z-ı evkâtta izhâr ederidi (3) fuķarâ ve muhtâclar müte'ezzi ve bi-huzûr olmasunlar: tâ ki muhtâclar görüp müte'ezzi olmasunlar N144b- 6.

⁵¹⁸⁷ İM137b- 4 peygamberler: peygamber K130b- 19.

⁵¹⁸⁸ İM137b- 5 kıymetlülerinden ve mubâh olanlardan geymişlerdür: kıymetlülerinden mubâh olanları geymişdür N144b- 7.

⁵¹⁸⁹ İM137b- 6 libâsın: K130b- 20 libâsların, N144b- 8 libâsı.

⁵¹⁹⁰ İM137b- 6 fuķarâ hâtırın ri'âyet için (7) hem dünyâda dünyâ zînetine kıllet-i i'tiyâdlar için: K'de yok.

⁵¹⁹¹ İM137b- 7 bin: ibn K130b- 21.

⁵¹⁹² İM137b- 8 rağıya'llâhu 'anhu: rağıya'llâhu ta'âlâ 'anhu N144b- 9.

gün Resūlu'llāh'uñ (9) şalla'llāhu 'aleyhi ve sellem [K131a] üzerine⁵¹⁹³ girdüm gördüm 'abā gëyerler⁵¹⁹⁴ (10) ve kendülerüñ bürdesin bağlular⁵¹⁹⁵ 'Ömer bin Hattâb rağıya' (11) llāhu 'anhu bir kaftan gëyeridi ki yigirmi bir yerde yaması (12) var idi Hâzret-i 'Alî rağıya'llāhu 'anhu bir eski ve yamalu (13) libās gëyeridi dëdiler ki yā 'Alî ne⁵¹⁹⁶ böyle gëyersin⁵¹⁹⁷ (14) buyurdu⁵¹⁹⁸ bu maḳûle libās kişinüñ ḳalbin huşû' üzre (15) ḳılır Allāhu Ta'ālā ḫâzretine muṭî' ve münḳâd ḳılır ve nefsi zelîl (16) eder ve mü'minler buni⁵¹⁹⁹ görüp iḳtidâ edeler bir kimse⁵²⁰⁰ (17) zînete mâyil⁵²⁰¹ olıcaḳ elbette⁵²⁰² ğurûrdan ḫâlî olmaz 'Ömer bin (18) 'Abdu'l-'azîz ki ḫulefâdandır bir kaftanı beş dirheme⁵²⁰³ şatun (19) aldı dëdi ki⁵²⁰⁴ ne hoş kaftandır eger yumuşaḳ olmayaydı⁵²⁰⁵

[İM138a]

(1) dëridi⁵²⁰⁶ dërler ki 'Ömer bin 'Abdu'l-'azîz'üñ⁵²⁰⁷ ḫuṭbe oḳuriken (2) gëydüğü kaftanı gördiler bahâsı [N145a] on iki dirhem⁵²⁰⁸ (3) degeridi dünyâda taḳvâ ṭarîḳın ihtiyâr eden 'azîzler (4) zînet-i dünyâya rağbet etmezler belki ihtirâz ederler Ḥasan'dan (5) mervîdür rağıya'llāhu 'anhu⁵²⁰⁹ buyurmuşlar ki bir kimse⁵²¹⁰ (6) tevâzu' ḳaşd edüp yün den kaftan

⁵¹⁹³ İM137b- 8 Resūlu'llāh'uñ (9) şalla'llāhu 'aleyhi ve sellem üzerine: K130b- 21 Resūlu'llāh'uñ 'aleyhi's-selām [131a] üzerine, N144b- 10 Resūlu'llāh şalla'llāhu 'aleyhi ve sellem ḫâzretlerinin hüccesine.

⁵¹⁹⁴ İM137b- 9 gëyerler: gëyerleridi K131a- 1.

⁵¹⁹⁵ İM137b- 10 kendülerüñ bürdesin bağlular: K131a- 1 kendülerüñ bürdelerin bağlar (2) larıdı, N144b- 11 yırtıkların yamarlarıdı.

⁵¹⁹⁶ İM137b- 13 ne: niçün K131a- 4.

⁵¹⁹⁷ İM137b- 10 'Ömer bin Hattâb ... (13) gëyersin: 'Ömer bin Hattâb rağıya'llāhu 'anhu bir eski yamalu (12) libās gëyeridi dëdiler ki yā 'Ömer niçün böyle gëyersin N144b- 11.

⁵¹⁹⁸ İM137b- 14 buyurdu: buyurdılar ki K131a- 4, N144b- 12.

⁵¹⁹⁹ N144b- 14 buni: İM'de yok.

⁵²⁰⁰ İM137b- 16 kimse: kimsene N144b- 14.

⁵²⁰¹ İM137b- 17 mâyil: mâ'il K131a- 7.

⁵²⁰² İM137b- 17 elbette: elbetde N144b- 15.

⁵²⁰³ İM137b- 18 beş dirheme: biñ dīnāra K131a- 8, N144b- 16.

⁵²⁰⁴ N144b- 16 dëdi ki: İM'de yok.

⁵²⁰⁵ İM137b- 19 olmayaydı: olmasaydı K131a- 9.

⁵²⁰⁶ İM138a- 1 dëridi: N'de yok.

⁵²⁰⁷ İM138a- 1 dërler ki 'Ömer bin 'Abdu'l-'azîz'üñ: ba' dehu N144b- 17.

⁵²⁰⁸ İM138a- 2 bahâsı on iki dirhem: on iki biñ dirhem N145a- 1.

⁵²⁰⁹ İM138a- 4 Ḥasan'dan (5) mervîdür rağıya'llāhu 'anhu: Ḥasan'dan rağıya'llāhu 'anhu (3) mervîdür N145a- 2.

⁵²¹⁰ İM138a- 5 kimse: kimsene N145a- 3.

gêyse Allāhu Ta‘ālā ḥazreti⁵²¹¹ (7) anuñ başarında nūrī⁵²¹² ziyāde eyleye ve qalbinde nūrī ziyāde eyleye (8) ‘Īsā peygāmbere⁵²¹³ ‘aleyhi’s-selām ve bizüm peygāmbereümüz Muḥammed (9) Muṣṭafā şalla’llāhu ‘aleyhi ve sellem⁵²¹⁴ kettān⁵²¹⁵ geyerleridi (10) pes bize daḥı müsteḥab anlara iktidā⁵²¹⁶ êtmekdür ba‘z-ı ümerā (11) ḥācibine demiş ki nāsuñ ziyāde ‘aқıllusın benüm yanuma (12) getür ḥācib daḥı bir kimseyi ol emirün qatına (13) getürdi eyitdi ki neden bildün⁵²¹⁷ bu kimse ‘āқıl idügin (14) ḥācib eyitdi ki şundan bildüm ki yazın kettān⁵²¹⁸ (15) geyer qışın panmuқ⁵²¹⁹ geyer rivāyet olunur ki⁵²²⁰ Resūl’llāh (16) şalla’llāhu ‘aleyhi ve sellem⁵²²¹ bir zamānda yeñi na‘lın geydiler (17) [K131b] ol na‘lınlara istiḥsān vechile⁵²²² nazar eylediler andan (18) secde êtdiler buyurdılar ki اعوذ بنزر وجهك ان (19) استحسنت شيئا مما بغضت ya‘nī yā rabbī senün nūr-ı zātuña

[İM138b]

(1) şıgınurın⁵²²³ sen buğz eyledüğüñ nesnelere birini istiḥsān (2) kıldıgumdan ya‘nī Ḥaқ sübhānehu ve ta‘ālā dünyāya buğz kılmışdır (3) dōstlarınuñ⁵²²⁴ aña meylin ve istiḥsānın dilemez şol kadar (4) nesneye istiḥsān vechiyile⁵²²⁵ nazar kıldıklarından ‘özr dilediler (5) ümmet olanlar bundan ‘ibret ve naşīḥat almak gerek⁵²²⁶ (6) zinet-i dünyāya

⁵²¹¹ İM138a- 6 ḥazreti: N’de yok.

⁵²¹² N145a- 4 daḥı nūrī.

⁵²¹³ İM138a- 8 peygāmbere: peygāmbere K131a- 15, N145a- 5.

⁵²¹⁴ İM138a- 8 bizüm peygāmbereümüz Muḥammed (9) Muṣṭafā şalla’llāhu ‘aleyhi ve sellim: K131a- 16 bizüm peygāmbereümüz Muḥammed şalla’llāhu ‘aleyhi ve sellem, N145a- 5 ḥabīb-i ekrem Muḥammedü’l-Muṣṭafā şalla’llāhu ‘aleyhi ve sellem.

⁵²¹⁵ İM138a- 9 kettān: gömlek N145a- 6.

⁵²¹⁶ K131a- 17, N145a- 6 iktidā: iktidār İM138a- 10.

⁵²¹⁷ İM138a- 13 neden bildün: iy ḥācib neden bildiñ N145a- 8.

⁵²¹⁸ N145a- 9 kettān gömlek.

⁵²¹⁹ İM138a- 15 panmuқ: K131a- 20 penbe, N145a- 10 penbe gömlek.

⁵²²⁰ İM138a- 15 olunur ki: olunurıdı N145a- 10.

⁵²²¹ İM138a- 16 sellim.

⁵²²² İM138a- 16 na‘lın geydiler (17) ol na‘lınlara istiḥsān vechile: na‘lınlara istiḥsān ṭarīқıyılı N145a- 11.

⁵²²³ İM138b- 1 şıgınurın: şıgınuram N145a- 13.

⁵²²⁴ N145a- 15 ve dōstlarınuñ.

⁵²²⁵ İM138b- 4 vechiyile: ṭarīқıyılı N145a- 16.

⁵²²⁶ İM138b- 5 gerek.

meylden h azer gerek⁵²²⁷ d erler ki [N145b] ‘azizlerden birisi (7) h atunına bir kaftan alıv ermiş h atun kaftana haşind ur (8) ya‘n i irid ur d ey  h or nazar kılmış ol ‘aziz h atundan bu s zi iřidicek⁵²²⁸ d emiş ki (9) bir⁵²²⁹ kaftan mı haşind ur yoħsa⁵²³⁰ talak v ermek mi haşind ur (10) d emiş h atun daħı talakdan kaçmıř⁵²³¹ kaftana r azıyye olmuş (11) Allahu Ta‘ala r azi olsun inřaflu⁵²³² h atunlardan ve şeri‘ate (12) muvafık ricalden amin⁵²³³ Velid bin Yezid bin⁵²³⁴ ‘Abdu’l-melik bir g n (13) başına bir ‘imame-yi Mışriyye şarınmış Hişam bin⁵²³⁵ ‘Abdu’l-melik (14) katına varmış Hişam ‘imamen n bahasından su‘al etmiş (15) Velid d emiş ki biņ dirhemd ur Hişam d emiş ki isr f (16) etmişsin Velid d emiş ki ben i‘zamuņ eřrefiyi un⁵²³⁶ (17) biņ dirhem deger nesne⁵²³⁷ aldum amm  sen a‘zayun haşisi ve denisi (18) i un on biņ dinarlık⁵²³⁸ cariye aldun kanķımız⁵²³⁹ m srif (19) olmuş oluruz⁵²⁴⁰ dedi rivayet ederler ki N şirrev n

[ M139a]

(1) ve Erdeşir nevr z ve ‘id g nlerinde h azanelerinden nefis (2) kaftanlar  ıkarup n sa g yd r rleridi mertebelerine (3) g re ve d erleridi⁵²⁴¹ ki m l ka [K132a] m nasib degild ur ki s yir⁵²⁴² ‘av m (4) gibi kaftanları zaħire ede⁵²⁴³ şaklaya ‘uķala d emiş ki (5) kaftan eskir helak olur gider amm  zıkr-i cemil (6) bakid ur kıyamete dek s ylen r ‘akil olan helak ve fani (7) olıcaķ nesneyi hıfz etmez baki olana taleb olur ve daħı (8)

⁵²²⁷  M138b- 6 gerek.

⁵²²⁸ N145b- 2 h atundan bu s zi işidicek:  M’de yok.

⁵²²⁹  M138b- 9 bir: N’de yok.

⁵²³⁰  M138b- 9 yoħsa: yoħsa N145b- 3.

⁵²³¹  M138b- 10 d emiş h atun daħı talakdan kaçmış: h atun daħı ‘akile imiş (4) talakdan řorķup N145b- 3.

⁵²³²  M138b- 11 inşaflu: inşaflu N145b- 4.

⁵²³³ N145b- 5 amin ya rabbe’l-‘alemin.

⁵²³⁴ K131b- 13 bin:  M’de yok.

⁵²³⁵  M138b- 13 bin: K’de yok.

⁵²³⁶  M138b- 16 eşrefiyi un: eşrefi i un N145b- 9.

⁵²³⁷ K131b- 17 biņ dirhem deger nesne: biņ diger nesne  M138b- 17.

⁵²³⁸ K131b- 18 dinarlık: dinarlık N145b- 10.

⁵²³⁹  M138b- 17 kanķımız: kanģımız K131b- 19, N145b- 10.

⁵²⁴⁰  M138b- 19 olmuş oluruz: oluruz N145b- 11.

⁵²⁴¹  M139a- 3 ve d erleridi: halka v er rleridi ve d erler idi N145b- 13.

⁵²⁴²  M139a- 3 s yir: sa‘ir K132a- 1.

⁵²⁴³  M139a- 4 ede: ed p N145b- 14.

demişler ki her şeyün⁵²⁴⁴ rāḥatı vardur kaftanun rāḥatı tīb (9) dūr ya' nī [N146a] eyü koçulardur ve beytün⁵²⁴⁵ rāḥatı süpürgeçür (10) anuñ ile⁵²⁴⁶ pāk olur ve demişler ki kaftan lisān-ı ḥāl ile (11) dēr ki beni gece şaḳla gündüz seni ben daḥı⁵²⁴⁷ şaḳlayam (12) Şeyḫ Şadre'd-dīn-i Konevī ḥāzretleri ḳaddese sırrate⁵²⁴⁸ Şerḫ-i Ḥadīş'de (13) demişdür ki bir kimse kaftanı biçer olıcaḳ vaḳt-i mübārek⁵²⁴⁹ (14) ve sâ' at-i sa' dde biçmek gerek⁵²⁵⁰ tecrube ile ma' lūm edinmişlerdür ki⁵²⁵¹ (15) naḥs vaḳtde biçilen kaftan şāḫibine mazarrat getürmege sebep (16) olur⁵²⁵² ne' ūzu billāhi min'eş-şurūr ve'l-mazarrāt Cābir rivāyet eder (17) ve ' Āyişe raḍıya'llāhu ' anḥā rivāyet eder Resūlu'llāh şalla'llāhu (18) ' aleyhi ve sellem⁵²⁵³ ḥātemi mübārek şaḡ ellerine ṭaḳarlarıdı⁵²⁵⁴ dēr⁵²⁵⁵ ve (19) rivāyetdür ki Resūlu'llāh'dan⁵²⁵⁶ şonra ḫulefā daḥı ḥātemi

[İM139b]

(1) şaḡ ellerine ṭaḳarlarıdı Mu' āviye zamānına gelince Mu' āviye şol (2) eline ṭaḳaradı⁵²⁵⁷ ḫulefā-yı Mervāniyye şol ellerine ṭaḳarlarıdı ḳaçan ki (3) ḫilāfet Benī ' Abbās'a degdi Saffāḫ ki evvel ḫalīfedür⁵²⁵⁸ ḥātemi (4) şaḡ eline naḳl eyledi Hārūnu'r-reşīd zamānına dek ḫalīfeler (5) şaḡ eline ṭaḳarlarıdı⁵²⁵⁹ Hārūn⁵²⁶⁰ şol eline ṭaḳdı andan şonra (6) nās anuñıla ' amel eder oldılar İbn-i ' Ömer raḍıya'llāhu ' anhu rivāyet (7) eder

⁵²⁴⁴ İM139a- 8 şeyün: şeyiñ N145b- 17.

⁵²⁴⁵ İM139a- 9 beytün: beytiñ N146a- 1.

⁵²⁴⁶ İM139a- 10 anuñ ile: anuñıla K132a- 6, N146a- 1.

⁵²⁴⁷ İM139a- 11 gündüz seni ben daḥı: ben daḥı gündüz seni N146a- 2.

⁵²⁴⁸ İM139a- 12 ḳaddese sırrate ḥāzretleri N146a- 3.

⁵²⁴⁹ İM139a- 13 vaḳt-i mübārek: vaḳt-i mübārekde N146a- 4.

⁵²⁵⁰ İM139a- 14 girek.

⁵²⁵¹ İM139a- 14 ki: N'de yok.

⁵²⁵² İM139a- 15 naḥs vaḳtde biçilen kaftan şāḫibine mazarrat getürmege sebep (16) olur: naḥs vaḳtde biçilen kaftanun şāḫibine mazarratı degir N146a- 5.

⁵²⁵³ İM139a- 18 sellim.

⁵²⁵⁴ İM139a- 18 ḥātemi mübārek şaḡ ellerine ṭaḳarlarıdı: ḥātem-i mübāreklerin şaḡ ellerine ṭaḳarlarıdı K132a- 13, N146a- 7.

⁵²⁵⁵ İM139a- 18 dēr: N'de yok.

⁵²⁵⁶ N146a- 8 Resūlu'llāh'dan şalla'llāhu ta' ālā (9) ' aleyhi ve sellemden.

⁵²⁵⁷ İM139b- 2 ṭaḳaradı: ṭaḳdı N146a- 10.

⁵²⁵⁸ İM139b- 3 Saffāḫ ki evvel ḫalīfedür: evvel ḫalīfe Saffāḫ'dur (12) Ḥāzret-i Resūl'e tabi' iyyet edüp N146a- 11.

⁵²⁵⁹ İM139b- 4 ḫalīfeler (5) şaḡ eline ṭaḳarlarıdı: N'de yok.

⁵²⁶⁰ İM139b- 5 Hārūn: Hārūn evvel ḫulefāya tābi' olup N146a- 13.

kaçan ki Resūlu'llāh şalla'llāhu 'aleyhi ve sellem⁵²⁶¹ bir nesneyi (8) zıkr etmek istese unudmamağ⁵²⁶² için hâtem-i şerīflerine (9) iplik [K132b] bağlarlaradı Ca' fer bin Muḥammed rivāyet eder⁵²⁶³ Ḥazret-i 'Alī'nün (10) rağıya'llāhu 'anhu hâtemi gümüşden idi kaçında⁵²⁶⁴ ni' me'l-kādir (11) Allāhu [N146b] Ta'ālā dēyü yazılmış idi⁵²⁶⁵ Ḥazret-i 'Alī'den mervīdür⁵²⁶⁶ rağıya'llāhu (12) 'anhu buyurmuşlardur⁵²⁶⁷ ki 'aķık hâtem taķınun mādām ki 'aķık (13) hâtem bir kimsenün barmağında ola ol kimseye⁵²⁶⁸ ğam ve ğuşşa (14) yėtişmeye bir ḥakīm bir denī ve nā-kes şaḥşun barmağında⁵²⁶⁹ altundan (15) hâtem görmiş demiş⁵²⁷⁰ ki bu bir ḥımārdur ki altundan (16) uyanı var ve⁵²⁷¹ Resūlu'llāh'dan mervīdür şalla'llāhu 'aleyhi ve sellem⁵²⁷² (17) buyurmuşlar ki beyāz nişf ḥüsndür⁵²⁷³ ve dağı mervīdür buyurmuşlar⁵²⁷⁴ (18) Allāhu Ta'ālā cenneti aķ yaratdı ve libāslarun sevgülisi Allāhu Ta'ālā (19) ḥazretine aķdur dirilerünüz ğeysün ve meyyitlerünüz kefen

[İM140a]

(1) kılun⁵²⁷⁵ bir ḥatun kişi Resūlu'llāh ḥazretine şalla'llāhu 'aleyhi ve sellem⁵²⁷⁶ (2) geldi dedi⁵²⁷⁷ ki yā Resūlu'llāh bir koyuncuğum var (3) isterin⁵²⁷⁸ ki anun nesli üreye arta

⁵²⁶¹ İM139b- 7 sellim.

⁵²⁶² İM139b- 8 unudmamağ: unutmamağ K132a- 21, N146a- 15.

⁵²⁶³ N146a- 16 rivāyet eder ki.

⁵²⁶⁴ İM139b- 10 kaçında: naķşında N146a- 17.

⁵²⁶⁵ İM139b- 11 dēyü yazılmış idi: yazılmışıdı N146b- 1.

⁵²⁶⁶ İM139b- 11 mervīdür: N'de yok.

⁵²⁶⁷ İM139b- 12 buyurmuşlardur: buyurmuşlar N146b- 1.

⁵²⁶⁸ İM139b- 13 barmağında ola ol kimseye: parmağında ola N146b- 2.

⁵²⁶⁹ İM139b- 14 barmağında: parmağında N146b- 3.

⁵²⁷⁰ N146b- 3 ve demiş ki.

⁵²⁷¹ İM139b- 16 ve: K ve N'de yok.

⁵²⁷² K132b- 7 Resūlu'llāh'dan mervīdür şalla'llāhu 'aleyhi ve sellem: İM139b- 16 Resūlu'llāh mervīdür şalla'llāhu 'aleyhi ve sellim, N146b- 4 Resūlu'llāh'dan şalla'llāhu 'aleyhi ve sellem (5) mervīdür.

⁵²⁷³ İM139b- 17 beyāz nişf ḥüsndür: beyāz gömlek nişf ḥüsndür N146b- 5.

⁵²⁷⁴ İM139b- 17 ve dağı mervīdür buyurmuşlar: ve yine buyurmuşlar ki N146b- 5.

⁵²⁷⁵ İM139b- 18 libāslarun ... [140a] (1) kılun: Ḥaķ sübhāne ve ta'ālā ḥazretine libāslarun sevgülisi (7) aķdur dirinüz ve meyyitlerünüz için kefen kılun N146b- 6.

⁵²⁷⁶ İM140a- 1 Resūlu'llāh ḥazretine şalla'llāhu 'aleyhi ve sellim: Resūlu'llāh şalla'llāhu 'aleyhi ve sellem ḥazretine N146b- 8.

⁵²⁷⁷ N146b- 8 ve dedi.

⁵²⁷⁸ İM140a- 3 isterin: isterim N146b- 9.

ammā murādum hāşılın⁵²⁷⁹ görmez (4) buyurdılar ki levni ne levndür⁵²⁸⁰ hatun dedi kararur⁵²⁸¹ buyurdılar (5) koyunuñı aq eyle⁵²⁸² bir kimseden⁵²⁸³ Mervān bin Muḥammed'e bir qara kul hediye (6) geldi 'Abdu'l-ḥamīd ki kātibidi⁵²⁸⁴ aña buyurdi ki ol kimseyi⁵²⁸⁵ (7) zem eyleye ve aña ta' n vechiyile mektüb göndere 'Abdu'l-ḥamīd (8) dañı şöyle yazdı ki⁵²⁸⁶ eger qaradan şerli⁵²⁸⁷ renk bulsañ (9) ve birden eçal 'aded bulsañ ve birden⁵²⁸⁸ ana hediye ve armağan (10) gönderürüdük ve's-selām dëyü yazup gönderdi⁵²⁸⁹ bir (11) ḥakīme dëdiler⁵²⁹⁰ qaralar ḥaqqında ne dërsin dedi ki qaralaruñ (12) ḥayrı levnlere gibidür ve dañı⁵²⁹¹ qara ḥaqqında dëmişler ki qaçan ki (13) acıksalar seriqa ederler ve qaçan toq olsalar zinā ederler (14) [N147a] ve dañı 'uçalā dëmişdür qaçan bir iplik bulsañ⁵²⁹² anı alma anda (15) şümlük⁵²⁹³ vardur Hārūnu'r-reşid [K133a] ḥalife⁵²⁹⁴ qara levni (16) severidi 'ulemādan birinden su'al eyledi qara ḥaqqında⁵²⁹⁵ ol 'ālim (17) dedi ki qara renkli⁵²⁹⁶ kaftanı iḥrām zamānında gëymezler ve meyyiti (18) anuñla kefenlemezler ve gelin ve güyegü⁵²⁹⁷ anı gëymezler dedi⁵²⁹⁸ Hārūn'a (19) bu söz güc geldi tabi' atına mülāyim geldi Ḥazret-i İmām-ı

⁵²⁷⁹ İM140a- 3 hāşılın: hāşıl K132b- 12, N146b- 10.

⁵²⁸⁰ İM140a- 4 levni ne levndür: K132b- 12 levni nedür, N146b- 10 levni nicedür.

⁵²⁸¹ İM140a- 4 hatun dedi kararur: K132b- 13 hatun dedi siyāhdur, N146b- 10 dedi ki siyāhdur.

⁵²⁸² İM140a- 5 koyunuñı aq eyle: K132b- 13 koyunuñı aq eyle, N146b- 10 cevāb vërdiler ki (11) eger murādın hāşıl olmağın isteriseñ koyunuñ aq eyle.

⁵²⁸³ İM140a- 5 bir kimseden: K132b- 13 bir kimseneden, N146b- 11 bir kimseneden.

⁵²⁸⁴ İM140a- 6 kātibidi: kātibi K132b- 14.

⁵²⁸⁵ İM140a- 6 ol kimseyi: ol kimseneyi K132b- 14.

⁵²⁸⁶ İM140a- 6 'Abdu'l-ḥamīd ki kātibi idi ... (8) yazdı ki: 'Abdu'l-ḥamīd nām kātibine buyurdi ki tiz ki (13) 'itāb ve serzeniş eyle tezkire yaz ve qavlin bile gönder ol dañı yazup (14) gönderdi ki N146b- 12.

⁵²⁸⁷ İM140a- 8 şerli: şerlü N146b- 14.

⁵²⁸⁸ İM140a- 9 ve birden: K ve N'de yok.

⁵²⁸⁹ İM140a- 9 armağan (10) gönderürüdük ve's-selām dëyü yazup gönderdi: armağan gönderür miydük N146b- 15.

⁵²⁹⁰ N146b- 15 dëdiler ki.

⁵²⁹¹ İM140a- 12 dañı: N'de yok.

⁵²⁹² İM140a- 14 'uçalā dëmişdür qaçan bir iplik bulsañ: 'uçalā dëmişler qaçan bir siyāh iplik bulsañ N147a- 1.

⁵²⁹³ İM140a- 15 şümlük: şümlük N147a- 1.

⁵²⁹⁴ İM140a- 15 ḥalife: N'de yok.

⁵²⁹⁵ İM140a- 16 'ulemādan birinden su'al eyledi qara ḥaqqında: 'ulemānuñ birinden su'al eyledi ki (3) qara ḥaqqından N147a- 2.

⁵²⁹⁶ İM140a- 17 renkli: renklü N147a- 3.

⁵²⁹⁷ İM140a- 18 güyegü: güyegi N147a- 4.

⁵²⁹⁸ N147a- 4 gëymezler dedi: gëymezleridi İM140a- 18.

[İM140b]

(1) Ebū Yūsuf raḥimehu'llāhu ta'ālā⁵²⁹⁹ ol meclisde ḥāzır idi (2) Def'î dēdi ki⁵³⁰⁰ النور في السواد ya' nī gözün (3) nūrı ve ziyāsı qarasındadır bu söz Hārūn'a hoş gelüp⁵³⁰¹ (4) istiḥsān eyledi Sa'īd bin Müseyyeb bir qara 'Arab'a tesellī vechiyile (5) dēmiş ki maḥzūn olma nās içinde⁵³⁰² qaralardan ne 'azizler (6) vardır Ḥazret-i Bilāl ve Menec ki Ḥazret-i 'Ömer'ün qulıdır (7) ve Loqmān ki meşhūrdur qaralardandır⁵³⁰³ Ḥazret-i Resūl'llāh (8) şalla'llāhu 'aleyhi ve sellem buyurmuş⁵³⁰⁴ ki ḥumret ya' nī kızıl zīnet (9) şeytāndandır şeytān ḥumreti sever 'Abbās eydür her (10) meclisün cemālī saḫfī aḫmer olup bisāṭı aḫmer olmaḫdur⁵³⁰⁵ (11) Ebū Rūmiyye eydür babam ile Resūl'llāh şalla'llāhu 'aleyhi ve sellem⁵³⁰⁶ (12) tarafına vardum gördüm⁵³⁰⁷ mübārek arḫalarında iki yeşil (13) qaftan gēyerleridi Resūl'llāh'dan mervīdür şallā'llāhu (14) 'aleyhi ve sellem⁵³⁰⁸ buyurmuşlar ki gök gözlü⁵³⁰⁹ ḫatunları (15) tezevvüc ēdün anlarda yūmn ve bereket vardır ve daḫı mervīdür (16) buyurmuşlar ki ḥinnā [N147b] isti' māl ēdün ḥinnā İslām boyası (17) dur başara⁵³¹⁰ şafā vērür ve şudā' ı giderür ve (18) şehveti ve meni'i ziyāde ēder ve daḫı şol kimseler ki şaḫalın⁵³¹¹ (19) qara boya ile tesvīd ēde Allāhu Ta'ālā anuḫ yüzün kıyāmet güninde

⁵²⁹⁹ İM140b- 1 raḥimehu'llāhu ta'ālā: raḫmetu' (6) llāhi 'aleyhi N147a- 5.

⁵³⁰⁰ İM140b- 2 Def'î dēdi ki: Def'î teselli için N147a- 5.

⁵³⁰¹ N147a- 7 bu söz Hārūn'a (8) hoş gelüp: Hārūn'a hoş geldi İM140b- 3.

⁵³⁰² İM140b- 5 nās içinde: K 133a- 8 nās, N'de yok.

⁵³⁰³ İM140b- 7 Loqmān ki meşhūrdur qaralardandır: Loqmān gibi ve nice bunun gibi N147a- 10.

⁵³⁰⁴ İM140b- 7 Ḥazret-i Resūl'llāh (8) şalla'llāhu 'aleyhi ve sellem buyurmuş: K133a- 10 Ḥazret-i Resūl'llāh şalla'llāhu 'aleyhi ve sellem buyurmuşlar N147a- 11 Ḥazret-i Resūl şalla'llāhu 'aleyhi ve sellem buyurmuşlar.

⁵³⁰⁵ İM140b- 9 'Abbās eydür her (10) meclisün cemālī saḫfī aḫmer olup bisāṭı aḫmer olmaḫdur: 'Abbās eydür her meclisün (13) saḫfī ve bişāṭı aḫmer olmaḫımı delālet ēder eger biri olsa alaca i' tibār (14) olur N147a- 12.

⁵³⁰⁶ İM140b- 11 sellim.

⁵³⁰⁷ İM140b- 12 gördüm: K'de yok.

⁵³⁰⁸ İM140b- 13 Resūl'llāh'dan mervīdür şallā'llāhu (14) 'aleyhi ve sellem: Resūl'llāh'dan (16) şallā'llāhu 'aleyhi ve sellem mervīdür N147a- 15.

⁵³⁰⁹ İM140b- 14 gök gözlü: gök gözli N147a- 16.

⁵³¹⁰ N147b- 1 ve başara.

⁵³¹¹ K133a- 19, N147b- 2 ve daḫı şol kimseler ki şaḫalın: qara boyadan şaḫalın şol kimse ki İM140b- 18.

[İM141a]

(1) tesvīd ede⁵³¹² ve bir dağı buyurmuşlar ki boya isti' māl (2) edūñ 'adūñuz⁵³¹³ gözine heybetlü olursız ve hatunlar (3) [K133b] uñuz gözine 'aceb görünürsüz⁵³¹⁴ ve dağı Resūlu'llāh'dan (4) mervīdür şalla'llāhu 'aleyhi ve sellem⁵³¹⁵ aq kıl haqqında buyurmuşlar ki (5) tağyīr eyleñ⁵³¹⁶ bunu ammā qaradan şaķınıñ Ebū Hureyre rağıya'llāhu (6) 'anhu rivāyet kılmışlar buyurmuşlar⁵³¹⁷ Yehūd ve Naşārā (7) boya isti' māl eylemezler siz anlara muhālif oluñ ve dēmişler ki (8) erlere ve 'avretlere kılı kıızıl ile⁵³¹⁸ ve şaru ile boyamaq müsteħabdur (9) ammā kara ile boyamaq harāmdur ammā bir kimse ki ġāzī (10) ola 'adū gözine mehīb görünmek için niyyet etse (11) tezyīn için ve güzellik için etmese⁵³¹⁹ harām olmaz Hāzret-i (12) 'Osmān ve Hāsan ve Hüseyn'den mübārek şaķalların kara ile boya (13) maq rivāyetdür⁵³²⁰ ġazāda kāfir gözine mehīb görünmek (14) için olmağa ħaml olunur⁵³²¹ Ebī⁵³²² 'Āmir-i Eş'arī eydür (15) Hāzret-i Ebū Bekir rağıya'llāhu 'anhu mübārek şaķalın (16) ħinnā ile ve kütüm ki bir otdur anuñıla boyarlarıdı⁵³²³ ammā Hāzret-i (17) 'Ömer rağıya'llāhu 'anhu şaķallarında olan ağı⁵³²⁴ tağyīr eylemezleridi (18) ve dērleridi⁵³²⁵ ki işitdüm Resūlu'llāh şalla'llāhu 'aleyhi ve sellem⁵³²⁶ (19) buyurdılar ki [N148a] من شاب شبيبة في الاسلام فله نور يوم القيامة

⁵³¹² İM141a- 1 tesvīd ede: kara eyleye K133a- 20, N147b- 3-4.

⁵³¹³ İM141a- 2 adūñuz: adū N147b- 4.

⁵³¹⁴ İM141a- 2 hatunlar (3) uñuz gözine 'aceb görünürsüz: hatunlarıñuza 'aceb görünürsüz N147b- 5.

⁵³¹⁵ İM141a- 4 Resūlu'llāh'dan (4) mervīdür şalla'llāhu 'aleyhi ve sellem: K133b- 1 Resūlu'llāh'dan, N147b- 6 Resūlu'llāh'dan şalla'llāhu 'aleyhi ve sellem.

⁵³¹⁶ İM141a- 5 eyleñ: eylemeñ N147b- 7.

⁵³¹⁷ İM141a- 6 rivāyet kılmışlar buyurmuşlar: K133b- 3 rivāyet kılmışlar buyurmuşlar ki, N147b- 7 rivāyet kıluñ buyurmuşlar ki.

⁵³¹⁸ N147b- 9 kılı kıızıl ile: İM141a- 8 kıız, K133b- 5 kıızıl ile.

⁵³¹⁹ İM141a- 10 'adū gözine mehīb görünmek için niyyet etse (11) tezyīn için ve güzellik için etmese: 'adū gözine mehīb görünmek için niyyet edüp güzellik ve tezyin olmasa N147b- 11.

⁵³²⁰ İM141a- 12 mübārek şaķalların kara ile boya (13) maq rivāyetdür: rağıya'llāhu 'anhum (13) rivāyetdür ki mübārek şaķalların kara ile boyamaq müsteħabdur N147b- 12.

⁵³²¹ İM141a- 14 ħaml olunur: N'de yok.

⁵³²² İM141a- 14 Ebī: Ebū K133b- 10, N147b- 14.

⁵³²³ İM141a- 16 ħinnā ile ve kütüm ki bir otdur anuñıla boyarlarıdı: K133b- 11 ħinnā ile ve kütüm ki bir otdur anuñ ile boyarlar idi, N147b- 15 ħinnā ile ve kütüm ile boyaradı.

⁵³²⁴ İM141a- 17 şaķallarında olan ağı: bir ot ile ağı N147b- 16.

⁵³²⁵ İM141a- 18 dērleridi: dēr (17) idi N147b- 16.

⁵³²⁶ İM141a- 18 sellim.

[İM141b]

(1) ya' nî bir kimse İslâm'da şakal ağırtsa anıñıçün kıyâmet (2) güninde ol şeyb nûr ola pes sevmez ki nûrumı (3) tağyîr eyleyem dèridi⁵³²⁷ Ebû Z̄er⁵³²⁸ rivâyet eylemişdür Resûlu'llâh (4) hâzretinden şalla'llâhu 'aleyhi ve sellem⁵³²⁹ buyurmuşlar ki siz şeybi (5) tağyîr eyledüñüz nesnenüñ aḥseni ḥinnâ ile ketmdür ve ' uḳalâ (6) demişlerdür ki ḥizâb ya' nî şakalı boyamaḳ şebân-ı şânîdür (7) ya' nî ikinci yigitlikdür ' Alî bin ' İsa bin Hârûn⁵³³⁰ ki Ḥorâsân'da (8) ümerâ-yı reşîddendür İbrâhîm bin İsmâ'îl ki ehl-i ḥadîş (9) dendür aña demiş ki⁵³³¹ [K134a] ḥizâbuñ bātını marâzdur ve (10) zâhiri ğurûrdur kişi mağrûr olur⁵³³² kendüyi (11) yigit şanur bu sözi söyledükden sonra bir zamândan⁵³³³ (12) sonra görmüş şakalın boyamış eyitdi⁵³³⁴ ki kâni (13) senüñ kelâmuñ ne hoş böyle kılduñ demiş ki tefekkür⁵³³⁵ (14) êtdüm gördüm ki umûr-ı dünyânuñ küllisi meremmetdür⁵³³⁶ bu daḥı (15) meremmetidür demiş⁵³³⁷ bir kimsenüñ şakalın aḡaracak zamân (16) olmadın şakalı aḡarmış⁵³³⁸ kara boya ile boyamış demişler ki (17) niçün böyle eyledüñ demiş ki yalan şâhiddür⁵³³⁹ yalan (18) şâhidüñ yüzine kara dürterler demiş ' uḳalâ demişler ki (19) kaçan şibâb ya' nî yigitlik gitse⁵³⁴⁰ ya⁵³⁴¹ ğubâr-ı şeyb ya' nî ḳocalıḳ

⁵³²⁷ İM141b- 2 pes sevmez ki nûrumı (3) tağyîr eyleyem dèridi: pes sevmezim ki (3) nûri tağyîr eyleyem dèr idi N148a- 2.

⁵³²⁸ N148a- 3 Ebû Z̄er raḡıya'llâhu ' anhu.

⁵³²⁹ İM141b- 3 Resûlu'llâh (4) hâzretinden şalla'llâhu 'aleyhi ve sellim: Resûlu'llâh şalla'llâhu 'aleyhi ve sellem hâzretinden N148a- 4.

⁵³³⁰ K133b- 20, N148a- 7 Hârûn: Hâmân İM141b- 7.

⁵³³¹ İM141b- 8 İbrâhîm bin İsmâ'îl ki ehl-i ḥadîş (9) dendür aña demiş ki: İbrâhîm bin İsmâ'îl eḥadîşîndendür demiş ki N148a- 8.

⁵³³² İM141b- 10 kişi mağrûr olur: êden kimsene N148a- 9.

⁵³³³ İM141b- 11 bir zamândan: bir zamân mürûr êdüp N148a- 10.

⁵³³⁴ İM141b- 12 eyitdi: eyitdüm N148a- 10.

⁵³³⁵ İM141b- 13 tefekkür: tezekkür N148a- 11.

⁵³³⁶ İM141b- 14 meremmetdür: mürüvveddür N148a- 12.

⁵³³⁷ İM141b- 15 meremmetidür demiş: ḥürmetdür demiş anuñıçün bu dèdüm N148a- 12.

⁵³³⁸ İM141b- 15 bir kimsenüñ şakalın aḡaracak zamân (16) olmadın şakalı aḡarmış: K134a- 5 bir kimsenüñ şakalı aḡaracak zamân olmadın şakalı aḡarmış, N148a- 12 bir kimsenüñ (13) yigitligi zamânında şakalı aḡarmış.

⁵³³⁹ İM141b- 17 niçün böyle eyledüñ demiş ki yalan şâhiddür: niçün (14) böyle eyledüñ demiş yalan şâhdur ve meşhûrdur demiş N148a- 14.

⁵³⁴⁰ İM 141b- 19 yigitlik gitse: gitse o kendüyi yigit bilüp evvelki ḥâlinden rücû' êtmese N148a- 16.

⁵³⁴¹ İM141b- 19 ya: yâ K134a- 8, N'de yok.

[İM142a]

(1) tozıdur yahūd boyamak⁵³⁴² zelîlligi ve [N148b] hırlığıdur Ebū Hureyre (2) rağıya'llāhu ' anhu rivāyet kıılır Resūlu'llāh hāzretinden şalla'llāhu ' aleyhi ve sellem⁵³⁴³ (3) buyurmışlar ki güzel koku⁵³⁴⁴ nesneyi red eylemeñ zırā gkçek koku (4) hem hafif ykdkr gttrmesi zahmetli degildr pes bir kimse (5) bir kimseye bir güzel koku⁵³⁴⁵ çiçek şunsa anı red etmemek gerek⁵³⁴⁶ (6) Resūlu'llāh hāzreti şalla'llāhu ' aleyhi ve sellem⁵³⁴⁷ güzel koku⁵³⁴⁸ severleridi⁵³⁴⁹ (7) kaan menzil-i şeriflerinden taşra kıksalar güzel koku⁵³⁵⁰larından (8) kıkdıkları ma' lüm olurıdı miski severleridi⁵³⁵¹ Hāzret-i ' Ömer (9) rağıya'llāhu ' anhu buyurmışlar ki eger ben tācir olayıdum ' atırlık (10) ihtiyār ederidüm⁵³⁵² eger baña rıbhı ya' nı aşısı vāşıl olmazısa (11) bāri rāyiha-yı tayyibesi vāşıl olur⁵³⁵³ İbn-i ' Abbās hāzreti (12) rağıya'llāhu ' anhu⁵³⁵⁴ miskile mübārek cesedlerin tılā ederleridi (13) kaan böyle kıksa rāyiha-yı tayyibesin istimā' edenler [K134b] ' acabā giden (14) İbn-i ' Abbās mı ki yoşsa⁵³⁵⁵ misk mi gider derleridi kezalik (15) İbn-i Mes' ud hāzretleri dağı misk getürüridi rāyiha-yı (16) tayyibesi halkuñ dimāğın mu' atıtar kıılırıdı⁵³⁵⁶ Zührī dağı misk (17) getürüridi hattā mübārek ellerinde

⁵³⁴² İM142a- 1 yahūd boyamak: K134a- 9 yahūd boyamak, N148a- 17 ve yahūd yunmak.

⁵³⁴³ İM142a- 2 sellim.

⁵³⁴⁴ İM142a- 3 koku: koku N148b- 2.

⁵³⁴⁵ İM142a- 5 bir güzel koku: güzel koku N148b- 3.

⁵³⁴⁶ İM142a- 5 red etmemek gerek: K134a- 14 red etmemek gerek almak gerek, N148b- 4 red etmeyüp kabül etmek gerek.

⁵³⁴⁷ İM142a- 6 Resūlu'llāh hāzreti şalla'llāhu ' aleyhi ve sellim: Resūlu'llāh şalla'llāhu ' aleyhi ve (5) sellim N148b- 4.

⁵³⁴⁸ İM142a- 6 severleridi: severler idi K134a- 15.

⁵³⁴⁹ İM142a- 8 miski severleridi: ve miski mübārek ellerine (7) sürerleridi N148b- 6.

⁵³⁵⁰ İM142a- 9 ' atırlık (10) ihtiyār ederidüm: ' atıtar olurıdum N148b- 9.

⁵³⁵¹ İM142a- 10 eger baña rıbhı ya' nı aşısı vāşıl olmazısa (11) bāri rāyiha-yı tayyibesi vāşıl olur: K134a- 19 eger baña rıbhı ya' nı aşısı vāşıl olmaz ise bāri rāyiha-yı tayyibesi vāşıl olur derler idi, N148b- 8 eger fāyidesi olmaz ise rāyihası vāşıl olur.

⁵³⁵² N148b- 9 İbn-i ' Abbās hāzreti rağıya'llāhu ' anhu: İbn-i ' Abbās hāzretinden (12) rivāyet olunur ki İM142a- 11.

⁵³⁵³ İM142a- 14 İbn-i ' Abbās mı ki yoşsa: İbn-i ' Abbās mıdır yahūd N148b- 11.

⁵³⁵⁴ İM142a- 15 rāyiha-yı (16) tayyibesi halkuñ dimāğın mu' atıtar kıılırıdı Zührī dağı misk (17) getürüridi: N'de yok.

olan ʿaşāya bile (18) rāyiḥa sirāyet étmiş idi⁵³⁵⁵ Şaʿbī eydür rāyiḥa-yı tayyibe ʿaqlı (19) ziyāde eder ve ʿuḳalā demişler ki bir kimsenüñ⁵³⁵⁶ ki rāyiḥası

[İM142b]

(1) tayyib olsa ʿaqlı ziyāde olur bir kimsenüñ şevbi pāk olsa (2) guşşası ḳalīl olur ve demişlerdür⁵³⁵⁷ ki mürüvvet-i zāhire şebāt-ı (3) zāhirededür rivāyet olunur ki bir kimse yolda gideriken (4) bir kâğıd bulup içinde ismu'llāh mektüb olmuş anı taʿzīm edüp (5) ḳaldurur bir dīnārı [N149a] varımış ol dīnār ile varur misk (6) şatun alur getirür bu kâğıdı anuñıla taṭayyub eder⁵³⁵⁸ ol gece (7) vāḳıʿasında⁵³⁵⁹ görür bir kimse ḡayıbdan buña nidā eder⁵³⁶⁰ eydür (8) ki sen bizüm ismümüzi⁵³⁶¹ taʿzīm edüp taṭayyub étdüñ⁵³⁶² biz de (9) senüñ zıkr-i nāmuñı⁵³⁶³ taṭayyub edelüm ve ʿuḳalā demişler ki zārāfetden (10) ve keremendür tebaḥḥur etmek yaʿnī biḥūrlanmaḳ Ebū Ṭalḥā-yı Enşārī (11) raḍıya'llāhu ʿanhu⁵³⁶⁴ rivāyet eder Resūlu'llāh ḥazretinden şalla'llāhu ʿaleyhi (12) ve sellem⁵³⁶⁵ buyurmuşlar ki melekler girmez şol eve⁵³⁶⁶ ki anda kelb (13) ola ve şüret ola Cābir rivāyet eder raḍıya'llāhu ʿanhu⁵³⁶⁷ Mekke⁵³⁶⁸ fetḥ (14) olduḡı gün Ḥazret-i Resūlu'llāh şalla'llāhu ʿaleyhi ve sellem⁵³⁶⁹ Baṭḥā'da iken (15) aşḡāba emr eylediler⁵³⁷⁰ Mekke içinde olan şüretleri bozmaḡa (16) zamān-ı cāhiliyyetde⁵³⁷¹ dürlü dürlü şüretler

⁵³⁵⁵ İM142a- 16 étmiş idi: étmişidi N148b- 13.

⁵³⁵⁶ İM142a- 19 bir kimsenüñ: bir kimsenenüñ K134b- 5.

⁵³⁵⁷ İM142b- 2 demişlerdür: demişler N148b- 15.

⁵³⁵⁸ İM142b- 5 ḳaldurur bir dīnārı varımış ol dīnār ile varur misk (6) şatun alur getirür bu kâğıdı anuñıla taṭayyub eder: ḳaldırdı ve bir dīnāra [149a] mālīk idi anuñıla misk şatun alup kâğıd içine ḳor N148b- 17.

⁵³⁵⁹ İM142b- 7 vāḳıʿasında: vāḳıʿada K134b- 11.

⁵³⁶⁰ İM142b- 7 ḡayıbdan buña nidā eder: ḡayıbdan buña N149a- 2.

⁵³⁶¹ İM142b- 8 bizüm ismümüzi: benüm ismimi N149a- 2.

⁵³⁶² İM142b- 8 étdüñ: étđiñ N149a- 3.

⁵³⁶³ İM142b- 9 zıkr-i nāmuñı: zıkr-iñi ve nāmuñı N149a- 3.

⁵³⁶⁴ İM142b- 11 raḍıya'llāhu ʿanhu: raḍıya'llāhu taʿālā ʿanhu N149a- 5.

⁵³⁶⁵ İM142b- 12 sellim.

⁵³⁶⁶ İM142b- 12 eve: evde N149a- 6.

⁵³⁶⁷ İM142b- 13 Cābir rivāyet eder raḍıya'llāhu ʿanhu: Cābir raḍıya'llāhu ʿanhu rivāyet eder N149a- 7.

⁵³⁶⁸ İM142b- 13 Mekke: Mekke-yi şerīf N149a- 7.

⁵³⁶⁹ İM142b- 14 Ḥazret-i Resūlu'llāh şalla'llāhu ʿaleyhi ve sellem: K134b- 18 Ḥazret-i Resūlu'llāh ʿaleyhi ve sellem, N149a- 8, Ḥazret-i Resūlu'llāh şalla'llāhu taʿālā ʿaleyhi ve sellem.

⁵³⁷⁰ İM142b- 15 eylediler: eyledi N149a- 9.

⁵³⁷¹ İM142b- 16 zamān-ı cāhiliyyetde: cāhiliyyetde N149a- 9.

yazmışlar idi⁵³⁷² anları cümle (17) mahv eylediler andan sonra Resûlu'llâh Hâzreti şalla'llâhu 'aleyhi (18) ve sellem⁵³⁷³ Mekke-yi müşerrefeye girdiler **otuz üçüncü ravza** (19) [K135a] **mużhik kelimâtda ve laţifelerde ve zihkde ve zürâtda**⁵³⁷⁴ ve **hezilde**

[İM143a]

(1) **ve şiddetden sonra halâşdadur** rivâyet olunur ki (2) Hâzret-i Yahyâ peygâmbere 'aleyhi's-selâm 'İsâ peygâmbere 'aleyhi' (3) s-selâm mülâkî oldı⁵³⁷⁵ 'İsâ peygâmbere Yahyâ peygâmbere⁵³⁷⁶ yüzine (4) tebessüm vechiyile nazar eyledi Yahyâ peygâmbere⁵³⁷⁷ havfi ve haşyeti (5) gâlib oldı⁵³⁷⁸ 'İsâ peygâmbere dedi ki yâ 'İsâ ne 'aceb (6) görürin⁵³⁷⁹ seni sürür üzresin⁵³⁸⁰ ke'ennehu emînsin (7) gibi 'İsâ peygâmbere 'aleyhi's-selâm⁵³⁸¹ dedi ki yâ Yahyâ (8) ben dağı seni 'aceb görürin⁵³⁸² sen ye's üzresin (9) gibi [N149b] Yahyâ peygâmbere dedi ki üzerümüze ve dağı inmek gerek⁵³⁸³ (10) hâl nicedür ma'lûm ola Allâhu Ta'âlâ hâzreti dağı luţf u keremiyile (11) vahy nâzil kıldı buyurdu⁵³⁸⁴ ki sizün baña sevgülünüz o (12) Idur ki baña hüsn-i zan üzre ola Allâhu

⁵³⁷² İM142b- 16 yazmışlar idi: yazmışlarıdı N149a- 10.

⁵³⁷³ İM142b- 18 Resûlu'llâh hâzreti şalla'llâhu 'aleyhi (18) ve sellim: Resûlu' (11) llâh şalla'llâhu 'aleyhi ve sellem N149a- 10.

⁵³⁷⁴ İM142b- 19 zürâtda: ħoraţa N149a- 12.

⁵³⁷⁵ İM143a- 2 Hâzret-i Yahyâ peygâmbere 'aleyhi's-selâm 'İsâ peygâmbere 'aleyhi' (3) s-selâm mülâkî oldı: K135a- 3 Hâzret-i Yahyâ peygâmbere 'İsâ peygâmbere 'aleyhi's-selâm mülâkî oldığı (4) vaqtde, N149a- 13 Hâzret-i Yahyâ 'aleyhi's-selâm hâzretin (14) 'İsâ'ya 'aleyhi's-selâm mülâkî oldılar.

⁵³⁷⁶ İM143a- 3 'İsâ peygâmbere Yahyâ peygâmbere: K135a- 4 'İsâ peygâmbere Yahyâ peygâmbere, N149a- 14 'İsâ peygâmbere Hâzret-i Yahyâ'nuñ.

⁵³⁷⁷ İM143a- 4 peygâmbere: K135a- 5 peygâmbere, N149a- 15 peygâmbere.

⁵³⁷⁸ İM143a- 5 oldı: olup N149a- 15.

⁵³⁷⁹ İM143a- 6 görürin: görürüm N149a- 16.

⁵³⁸⁰ İM143a- 6 üzresin: üzre K135a- 6.

⁵³⁸¹ İM143a- 7 'İsâ peygâmbere 'aleyhi's-selâm: K135a- 7 'İsâ peygâmbere 'aleyhi's-selâm, N149a- 17 'İsâ peygâmbere.

⁵³⁸² İM143a- 7 yâ Yahyâ (8) ben dağı seni 'aceb görürin: K135a- 8 yâ Yahyâ ben dağı 'aceb görürin, N149a- 17 ben dağı görürüm.

⁵³⁸³ İM143a- 9 Yahyâ peygâmbere dedi ki üzerümüze ve dağı inmek gerek: K135a- 8 Yahyâ peygâmbere dedi ki üzerümüze ve dağı inmek gerek, döndi Hâzret-i Yahyâ peygâmbere dedi ki üzerümüze ve dağı inmek gerek N149b- 1.

⁵³⁸⁴ İM143a- 11 buyurdu: N'de yok.

Ta'ālā ḥazretinden (13) eyilik ve luṭf u kerem recā etmek gerek⁵³⁸⁵ ammā kerīm dēyü ma'āšī (14) etmege daḥī cür'et ve iḳdām gerekmez ḥavf ile⁵³⁸⁶ recā (15) ortasında gerek⁵³⁸⁷ Allāhu Ta'ālā ḳahrından ve ḡazabından ḥavf (16) edüp günāhdan perhīz gerek⁵³⁸⁸ ammā beşeriyet ḥālīdür (17) ma'şiyet şādır olsa gērü Allāhu Ta'ālā'nun cemālinden ve luṭfindan (18) ümīdi ḳaṭ' etmeyüp 'afv recā etmek gerek⁵³⁸⁹ Süfyān-ı Şevrī⁵³⁹⁰ (19) ḥazretine dēmişler ki laṭīfe etmek ḳabīḥ degil midür dēdi ki

[İM143b]

(1) degildür⁵³⁹¹ belki sünnetdür zīrā Resūlu'llāh ḥazreti şalla'llāhu (2) 'aleyhi ve sellem⁵³⁹² buyurmuşlar ki الحق ولا اقول الا الحق ya' nī (3) ben laṭīfe ederin ḥaḳdan ve şıdḳdan ḡayrıyı dēmez rivāyet (4) olunur ki Resūlu'llāh şalla'llāhu 'aleyhi ve sellem⁵³⁹³ enşārdan bir ḳarıcıḡa (5) buyurmuşlar ki⁵³⁹⁴ var erünje var gözinde aḳ vardur [K135b] ḳarı daḥī⁵³⁹⁵ (6) erinün gözine aḳ düşmiş şanup segirderek evine vardı⁵³⁹⁶ (7) erī dēdi ki ne ḥāldür 'acele ile gelürsün⁵³⁹⁷ ḳarı daḥī dēdi ki (8) Resūlu'llāh ḥazreti şalla'llāhu 'aleyhi ve sellem⁵³⁹⁸ dēdi ki erünün (9) gözinde aḳ vardur dēdi⁵³⁹⁹ anıñiçün ıztırāb ile ve 'acele ile (10) geldüm dēdi er murādī fehm eyledi [N150a] eyitdi ki iy ḥatun (11) ya gözümde aḳ yoḳ midür ḳarası daḥī aḳı daḥī vardur⁵⁴⁰⁰ dēdi (12) gērü⁵⁴⁰¹

⁵³⁸⁵ İM143a- 13 recā etmek gerek: recālenmek gerek N149b- 4.

⁵³⁸⁶ İM143a- 14 gerekmez ḥavf ile: N'de yok.

⁵³⁸⁷ İM143a- 15 gerek.

⁵³⁸⁸ İM143a- 16 gerek.

⁵³⁸⁹ İM143a- 18 recā etmek gerek: recā istemek gerek N149b- 8.

⁵³⁹⁰ N149b- 8 Süfyān-ı Şevrī raḡmetu'llāhi 'aleyhi.

⁵³⁹¹ İM143b- 1 degildür: N'de yok.

⁵³⁹² İM143b- 2 Resūlu'llāh ḥazreti şalla'llāhu (2) 'aleyhi ve selim: Resūlu'llāh şalla'llāhu 'aleyhi ve sellem N149b- 10.

⁵³⁹³ İM143b- 4 Resūlu'llāh şalla'llāhu 'aleyhi ve selim: K135a- 20 Resūlu'llāh ḥazreti şalla'llāhu 'aleyhi ve sellem, N149b- 12 Resūlu'llāh şalla'llāhu 'aleyhi ve sellem ḥazreti.

⁵³⁹⁴ İM143b- 5 ki: K'de yok.

⁵³⁹⁵ K135b- 1, N149b- 14 daḥī: İM'de yok.

⁵³⁹⁶ İM143b- 6 segirderek eve vardı: segirdüp eve geldi N149b- 14.

⁵³⁹⁷ İM143b- 7 gelürsün: gelürsin N149b- 15.

⁵³⁹⁸ İM143b- 8 selim.

⁵³⁹⁹ İM143b- 8 erünün (9) gözinde aḳ vardur dēdi: var erünün gözinde aḳ vardur N149b- 16.

⁵⁴⁰⁰ İM143b- 11 daḥī aḳı daḥī vardur: ve aḳı vardur N150a- 1.

⁵⁴⁰¹ İM143b- 12 gērü: yine N150a- 2.

rivāyet olunur ki bir qarı daḥı⁵⁴⁰² Resūlu'llāh ḥazretinden (13) ṣalla'llāhu 'aleyhi ve sellem⁵⁴⁰³ tazarru'c kıldı ki yā Resūlu'llāh luṭf eyle (14) ben qarıya du'ā eyle ki⁵⁴⁰⁴ Allāhu Ta'ālā ḥazreti beni cennete qoya Resūlu'llāh ḥazreti (15) ṣalla'llāhu 'aleyhi ve sellem⁵⁴⁰⁵ laṭīfe vechiyile buyurdı ki⁵⁴⁰⁶ bilmez misin ki (16) qarılar cennete giremez qarı bunı işidicek feryād eyledi⁵⁴⁰⁷ ağlamağa (17) başladı Resūlu'llāh ṣalla'llāhu 'aleyhi ve sellem tebessüm édüp (18) buyurdı ki Qur'ân-ı 'azîmde oqumadıḡ mı ki Haḡ sübhāne ve ta'ālā (19) buyurdı⁵⁴⁰⁸ ki قوله انا انشأناهن انشاء فجعلناهن ابقارا

[İM144a]

(1) عربا اترابا [LVI- 36-37] ya' nī Allāhu a'lem bunları inşā êtdük yoḡ (2) olmışiken⁵⁴⁰⁹ gèrü var eyledük bunları kız oḡlan ve genç (3) eyledük ya' nī cennete qarılar şüretinde⁵⁴¹⁰ girmezler demekdür belki (4) genç ve kız oḡlan olurlar⁵⁴¹¹ girürler Allāhu Ta'ālā kâdirdür⁵⁴¹² (5) Nu'mân bin 'Ömer bin Rıḡā'a⁵⁴¹³ ki aşḡâb-ı kibârdandır (6) laṭīfe ehli kimse⁵⁴¹⁴ idi bir gün Resūlu'llāh ṣalla'llāhu 'aleyhi (7) ve sellem⁵⁴¹⁵ ḥazretin ziyârete vardı yolda bir A' rābî⁵⁴¹⁶ kimseyi (8) gördi⁵⁴¹⁷ elinde bir tulum 'aseli var elinden aldı A' rābî (9) Resül'ün evi⁵⁴¹⁸ ḡapusunda ḡaldı Nu'mân tulum ile balı alup⁵⁴¹⁹

⁵⁴⁰² İM143b- 12 daḥı: N'de yok.

⁵⁴⁰³ İM143b- 13 sellim.

⁵⁴⁰⁴ N150a- 3 luṭf eyle ben qarıya du'ā eyle ki: İM143b- 13 luṭf (14) eyle ki: K135b- 8 luṭf eyle ben qarıya du'ā eyle ki ben qarıya du'ā eyle ki.

⁵⁴⁰⁵ İM143b- 15 ṣalla'llāhu 'aleyhi ve sellim: N'de yok.

⁵⁴⁰⁶ İM143b- 15 ki: N'de yok.

⁵⁴⁰⁷ İM143b- 16 eyledi: édüp N150a- 5.

⁵⁴⁰⁸ İM143b- 17 Resūlu'llāh ... (19) buyurdı: Resūlu'llāh ḥazretinden tebessüm şadır oldı tebessüm édüp buyurdılar ki Qur'ân-ı 'azîmde oqumadıḡ mı ki Haḡ sübhāne ve ta'ālā 'azze şānühü dedı N150a- 7.

⁵⁴⁰⁹ İM144a- 2 yoḡ (2) olmışiken: K135b- 14 yoḡ olmuş iken, N150a- 9 yoḡ olmışiken.

⁵⁴¹⁰ İM144a- 3 qarılar şüretinde: qarılar qarı şüretinde K135b- 15, N150a- 10.

⁵⁴¹¹ İM144a- 4 olurlar: olup N150a- 11.

⁵⁴¹² İM144a- 4 Allāhu Ta'ālā kâdirdür: K ve N'de yok.

⁵⁴¹³ K135b- 17 Nu'mân bin 'Ömer bin Rıḡā'a: İM144a- 5 Nu'mân bin 'Ömer bin 'Ömer bin Rıḡā'a, N150a- 11 Nu'mân bin 'Ömer bin Ḡār'a.

⁵⁴¹⁴ İM144a- 6 kimse: N150a- 12 kimsene: K'de yok.

⁵⁴¹⁵ İM144a- 7 sellim.

⁵⁴¹⁶ İM144a- 7 A' rābî: K ve N'de yok.

⁵⁴¹⁷ N150a- 13 gördi ki.

⁵⁴¹⁸ İM144a- 9 evi: N'de yok.

⁵⁴¹⁹ İM144a- 9 tulum ile balı alup: tulumıla balı (15) ile N150a- 14.

(10) içeri Resûl hazretine girdi balı vèrdi andan sonra⁵⁴²⁰ (11) bir miqdâr oturup [K136a] Nu' mân⁵⁴²¹ çıktı gitdi A' rabi' kapudan (12) çağırıp 'aselün bahâsın taleb eyledi Resûlu'llâh şalla'llâhu (13) 'aleyhi ve sellem⁵⁴²² şöyle anladı ki Nu' mân kendüsü⁵⁴²³ 'aseli (14) [N150b] armağan getürmüş olayıdı⁵⁴²⁴ A' rabi' kapudan⁵⁴²⁵ çağırıp (15) 'aselün bahâsın taleb edicek bildi ki 'asel şatılıkdur⁵⁴²⁶ (16) A' rabi'nüñdür bahâsı ne ise çıkarup A' rabi'ye vèrdi⁵⁴²⁷ (17) sonra Nu' mân bir vakt dağı gelicek⁵⁴²⁸ Hazret-i Resûlu'llâh (18) şalla'llâhu 'aleyhi ve sellem⁵⁴²⁹ Nu' mân'a niçün böyle kılduñ⁵⁴³⁰ dedi (19) Nu' mân dağı eyitdi ki yâ Resûlu'llâh sen 'aseli seversin⁵⁴³¹

[İM144b]

(1) gördüm A' rabi'nün elinde bir tulum 'asel var ben dağı alup (2) hemân senün huzûruña getürdüm dedi Resûl hazreti (3) güldi aña inkâr eylemedi lañfe kaşd eyledügin ma' zür tıtdı⁵⁴³² (4) Ebû Hureyre hazreti rağıya'llâhu 'anhu lañfeci idi⁵⁴³³ Hazret-i (5) İbn-i 'Abbâs rağıya'llâhu 'anhu⁵⁴³⁴ kaçan⁵⁴³⁵ 'ilm müzâkeresinden (6) melâl gelse aşhâbına dèridi ki lañfecük eyleş bir miqdâr (7) tabi' at güşâde ola⁵⁴³⁶ anlar dağı⁵⁴³⁷ ihbâr ve iş'âr söyleşürleridi (8) hükemâ demişler ki الكلام كالمح في الطعم (9) ya'ni

⁵⁴²⁰ İM144a- 10 andan sonra: N'de yok.

⁵⁴²¹ İM144a- 11 Nu' mân: N'de yok.

⁵⁴²² İM144a- 13 sellim.

⁵⁴²³ İM144a- 13 kendüsü: N'de yok.

⁵⁴²⁴ İM144a- 14 olayıdı: ola N150b- 1.

⁵⁴²⁵ İM144a- 14 A' rabi' kapudan: A' rabi'nün N150b- 1.

⁵⁴²⁶ İM144a- 15 şatılıkdur: N'de yok.

⁵⁴²⁷ İM144a- 16 bahâsı ne ise çıkarup A' rabi'ye vèrdi: K136a- 5 bahâsı ne ise çıkarup A' rabi'ye buyurdi, N150b- 2 A' rabi' çağırıp bahâsı her ne ise vèrüp.

⁵⁴²⁸ İM144a- 17 sonra Nu' mân bir vakt dağı gelicek: bir zamândan Nu' mân yine geldi N150b- 3.

⁵⁴²⁹ İM144a- 18 sellim.

⁵⁴³⁰ İM144a- 18 Nu' mân'a niçün böyle kılduñ: dedi ki yâ Nu' mân niçün böyle etdiñ N150b- 4.

⁵⁴³¹ İM144a- 19 yâ Resûlu'llâh sen 'aseli seversin: yâ Resûlu'llâh hazretünüz 'aseli seversiz K136a- 7.

⁵⁴³² İM144a- 19 sen aseli seversin ... [144b] (3) ma' zür tıtdı: hazretünüz 'asele mâyil olduñuz bilüp böyle etdüm dèyince hazret (6) lañfe idügin bilüp ma' zür tıtdı N150b- 5.

⁵⁴³³ İM144b- 4 Ebû Hureyre hazreti rağıya'llâhu 'anhu lañfeci idi: Ebû Hureyre rağıya'llâhu 'anhu hazreti (7) lañfe edici idi N150b- 6.

⁵⁴³⁴ İM144b- 5 rağıya'llâhu 'anhu: rağıya'llâhu ta'âlâ 'anhu N150b- 7.

⁵⁴³⁵ İM144b- 5 kaçan: K136a- 11 kaçan ki, N150b- 7 kaçan kim.

⁵⁴³⁶ İM144b- 6 melâl gelse aşhâbına dèridi ki lañfecük eyleş bir miqdâr (7) tabi' at güşâde ola: hâtırına melâl gelse aşhâbına lañfecik eyleş (9) bir miqdâr tâ tabi' at güşâde ola dèr idi N150b- 9.

⁵⁴³⁷ N150b- 9 anlar dağı: İM'de yok.

kelâmda ĥorata ta' âmda milĥ gibidür⁵⁴³⁸ Ebu'l-^ç aynâ ki (10) şu' arâ-yı ^ç Arab'dandur ve ehl-i laṭîf⁵⁴³⁹ ve şâhib-i edebdendür (11) bir çehre girdi gördi ve oĥlanuĥlar oynarlar⁵⁴⁴⁰ ve taş (12) atarlar ittifaĥ taŝuĥ biri Ebu'l-^ç aynâ'nunĥ başına toĥındı (13) yardı ol ŝehrde bir dōst ve âŝinâ bulmadı⁵⁴⁴¹ ol gece (14) ta' âm yemedi⁵⁴⁴² ŝabâĥ olıcaĥ ol ŝehrünĥ begine vardı (15) ol beg buĥa dēdi ki ne günde geldünĥ dēdi ki⁵⁴⁴³ في نحس (16) مستمر bir naĥs günde geldüm⁵⁴⁴⁴ dēdi ki ĥanĥı⁵⁴⁴⁵ sâ' atde geldünĥ (17) dēdi ki [N151a] في ساعة العسرة ya' nî bir güç ve zaĥmetlü [K136b] sâ' atde (18) dēdi ki ĥanda nâzil olduĥ⁵⁴⁴⁶ dēdi ki بوايد غير ذي زرع (19) ya' nî bir dereye⁵⁴⁴⁷ ekinli degildür ol beg güldi aĥa iĥsân⁵⁴⁴⁸

[İM145a]

(1) eyledi ^ç Abdu'l-melik bin Mervân ebū Ümeyye Süveyd'den⁵⁴⁴⁹ ki ŝu' arâdandur (2) ve ehl-i laṭîfdür⁵⁴⁵⁰ su'âl êtdi⁵⁴⁵¹ insânunĥ a' zâsından (3) on ^ç uzuv ki ^ç Arabî lisânda evveli kâflı ola Süveyd⁵⁴⁵² daĥı (4) zıkr eyledi on dürlü nesneyi ki⁵⁴⁵³ bunlardur keĥ ya' nî avuĥ içi⁵⁴⁵⁴ ve kitf (5) ya' nî⁵⁴⁵⁵ baĥrın ve kû' ya' nî kursû' ve kâhil ya' nî iki omuz ortası (6) ve kebid ya' nî⁵⁴⁵⁶ ciger ve kirŝ ya' nî ŝikenbe ve kilye ya' nî bügrek ve kifl ya' nî⁵⁴⁵⁷ ŝaĥrı

⁵⁴³⁸ İM144b- 9 kelâmda ĥorata ta' âmda milĥ gibidür: kelâmda ĥorata ta' âmda tuz gibidür N150b- 11.

⁵⁴³⁹ İM144b- 10 ehl-i laṭîf: ehl-i leṭâyif N150b- 12.

⁵⁴⁴⁰ İM144b- 11 oĥlanuĥlar oynarlar: oĥlanuĥları oynar N150b- 13.

⁵⁴⁴¹ İM144b- 13 bulmadı: daĥı bulunmadı N150b- 14.

⁵⁴⁴² N150b- 15 daĥı yemedi.

⁵⁴⁴³ N150b- 15 ki: N'de yok.

⁵⁴⁴⁴ İM144b- 16 bir naĥs günde geldüm: ya' nî bir naĥs günde geldüm dēdi N150b- 17.

⁵⁴⁴⁵ İM144b- 16 ĥanĥı: ĥanĥı K136a- 20, N150b- 17.

⁵⁴⁴⁶ İM144b- 18 dēdi ki ĥanda nâzil olduĥ: dēdi yâ ĥanda nâzil (2) olduĥ dēdi N151a- 1.

⁵⁴⁴⁷ İM144b- 19 bir dereye: bir dereye ki K136b- 1.

⁵⁴⁴⁸ İM144b- 19 güldi aĥa iĥsân: gülp aĥa ziyâde iĥsân N151a- 3.

⁵⁴⁴⁹ İM145a- 1 Süveyd'den: K136b- 3 Süveydâ'dan, N151a- 4 Süveyrâdiye.

⁵⁴⁵⁰ İM145a- 2 ve ehl-i laṭîfdür: ehl-i leṭâyifdendür N151a- 4.

⁵⁴⁵¹ N151a- 5 su'âl êtdi ki.

⁵⁴⁵² İM145a- 3 Süveyd: Süveydâ K136b- 5.

⁵⁴⁵³ İM145a- 3 Süveyd daĥı (4) zıkr eyledi on dürlü nesneyi ki: baĥa cevâb vēr dēdi Süveyrâ daĥı dēdi ki insânunĥ a' zâsında (7) evveli kâffeli ola on yêrdedür N151a- 6.

⁵⁴⁵⁴ N151a- 7 keĥ ya' nî avuĥ içi, İM145a- 4 keĥ avuĥ içi: K136b- 6 keĥ avuĥ içi.

⁵⁴⁵⁵ N151a- 8 ya' nî/ ya' nî/ ya' nî: İM'de yok.

⁵⁴⁵⁶ N151a- 9 ya' nî/ ya' nî/ ya' nî: İM'de yok.

⁵⁴⁵⁷ N151a- 10 ya' nî/ ya' nî: İM'de yok.

ve ka‘b ya‘nī (7) topuḡ ‘Abdu’l-melik eyitdi ki ḥaṭā êtdün⁵⁴⁵⁸ kirşde insānuḡ (8) me‘desi menzilesindedür⁵⁴⁵⁹ Süveyd eyitdi ki⁵⁴⁶⁰ şabr eyle tefekkür (9) êdeyin ‘Abdu’l-melik eyitdi ne ḡadar dileriseḡ êt Süveyd ḡalkḡdı⁵⁴⁶¹ (10) gitdi ābhāneye vardı altına naḡar eyledi kemre (11) ḡaṭırına geldi kemre zekerün bir ismidür daḡı ṭonın baḡlamadın (12) aḡuḡ segirdirek⁵⁴⁶² ābhāneden ḡıḡup ‘Abdu’l-melik ḡatına (13) geldi eyitdi yā emīr’el-mū’minīn onıncısı kemre dēdi⁵⁴⁶³ (14) ‘Abdu’l-melik’e ḡoş gelüp güldi iḡsān eyledi⁵⁴⁶⁴ bir ḡatun (15) zevci ḡatında girdek [N151b] gēcesi yēlledi⁵⁴⁶⁵ ḡacālet gelüp⁵⁴⁶⁶ aḡladı (16) zevci eyitdi aḡlama gelinün yēllemesi⁵⁴⁶⁷ ucuzlıḡa delālet êder (17) ḡatun bir daḡı eyledi zevc gördi⁵⁴⁶⁸ ḡādīşe ṭırmaz ziyāde (18) olur eyitdi ḡalle şarpunı bundan ziyāde⁵⁴⁶⁹ almaz Hārūnu’(19) r-reşīd bir gün vezīri Ca‘fer-i Bermekī ile bostānlar seyrine ḡıḡdı gideriken bir gözi şulu ḡocaya rāst geldiler⁵⁴⁷⁰ Hārūnu’r-reşīd vezīre işāret eyledi⁵⁴⁷¹ vezīr ḡocaya naḡar eyledi

[İM145b]

(1) ne dilersin yā şeyḡ dēdi⁵⁴⁷² ḡoca eyitdi benüm istegüm⁵⁴⁷³ sizün maşlaḡatuḡuza (2) yaramaz vezīr eyitdi iy [K137a] pīr gel saḡa ‘ilāc şalivēreyin (3) gözlerünge êt devā

⁵⁴⁵⁸ İM145a- 7 êtdün: êtdiḡ N151a- 11.

⁵⁴⁵⁹ N151a- 11 menzilesindedür: menzilesindedür İM151a- 8.

⁵⁴⁶⁰ İM145a- 8 Süveyd eyitdi ki: K136b- 9 Süveydā eyitdi ki, N151a- 11 Süveyrā (12) eyitdi.

⁵⁴⁶¹ İM145a- 9 Süveyd ḡalkḡdı: K136b- 10 Süveydā ḡalkḡdı, N151a- 13 Süveyrā ḡalkḡup.

⁵⁴⁶² İM145a- 10 altına ... (12) segirderek: nāḡāḡ gördi od yērine (14) vāḡi‘ oldı fi’l-ḡāl ḡaṭırına kemre geldi hemān ḡalkḡup tumānın (15) daḡı baḡlamadın segirderek N151a- 15.

⁵⁴⁶³ İM145a- 13 kemre dēdi: kemredür N151a- 16.

⁵⁴⁶⁴ İM145a- 14 ḡoş gelüp güldi iḡsān eyledi: K136b- 14 ḡoş geldi iḡsān eyledi, N151a- 16 ya‘nī zekerdür dēyince gülüşende (17) ziyāde feraḡ êdüp külli iḡsān eyledi.

⁵⁴⁶⁵ İM145a- 14 bir ḡatun (15) zevci ḡatında girdek gēcesi yēlledi: bir ḡatun daḡı zevci ile girdek [151b] gēcesi yēllendi N151a- 17.

⁵⁴⁶⁶ İM145a- 15 ḡacālet gelüp: ḡacāletinden N151b- 1.

⁵⁴⁶⁷ İM145a- 16 zevci eyitdi aḡlama gelinün yēllemesi: zevci aḡvālini bilüp laṭīfe yüzinden (2) aḡlama geliniḡ yēllenmesi N151b- 1.

⁵⁴⁶⁸ İM145a- 17 ḡatun bir daḡı eyledi zevc gördi: bir zamāndan berü daḡı (3) eyledi zevci görüp N151b- 2.

⁵⁴⁶⁹ İM145a- 18 ḡalle şarpunı bundan ziyāde: ḡalle (4) ḡāyet çoḡ olur kimse bundan şoḡra N151b- 3.

⁵⁴⁷⁰ K136b- 18 Hārūnu’(19) r-reşīd bir gün vezīri Ca‘fer-i Bermekī ile bostānlar seyrine ḡıḡdı gideriken bir gözi şulu ḡocaya rāst geldiler: İM’de yok.

⁵⁴⁷¹ N151b- 7 işāret eyledi ki ḡocaya üleş.

⁵⁴⁷² İM145a- 19 vezīr ḡocaya naḡar eyledi [145b] ne dilersin yā şeyḡ dēdi: vezīr daḡı ḡocaya dēdi ki yā şeyḡ bu maḡāilde (8) burada ne istersin N151b- 7.

olsun⁵⁴⁷⁴ pîr eyitdi başa sizün (4) devānuz gerekmez vezîr eyitdi ‘abeş söyleme saña
 ‘ilâc (5) lâzımdur⁵⁴⁷⁵ tımalan yaprağın al ve ılğun ağacın al yaq külin (6) al mâ’-i zerd
 ile qarışdur⁵⁴⁷⁶ ceviz kabına koy gözlerüne (7) sürme ile çek kıoca laţifeci
 kıoca idi⁵⁴⁷⁷ hımârıñ (8) semerinden kıalkıp yëlledi ve eyitdi işde senün şan‘atıñıñ (9)
 ücreti⁵⁴⁷⁸ eger fâyide ederisem dağı ziyâde vèrem dèdi Reşid⁵⁴⁷⁹ (10) ol kıadar güldi ki
 yaqın oldı ki atından düşe⁵⁴⁸⁰ Hind tã (11) yifesi şöyle rağm ederler ki zurât ya‘nî
 yëllemek (12) maraz ola anı şalıvèrmek devâ ola meclislerinde [N152a] aşlâ zabt (13)
 eylemezler hemân geleni şalalar⁵⁴⁸¹ bir herif yèlleridi bu maqûle fi‘l (14) ile aqçe ve
 dünyâ⁵⁴⁸² taşşıl eyleridi ‘uqalānuñ birisi bunu istimâ‘ (15) édüp dèdi ki dünyâyı hîç bir
 kimse müstahaq olduğı (16) nesne ile taleb eylemedi⁵⁴⁸³ bu kimse eyledüğü⁵⁴⁸⁴ gibi dèdi
 (17) ya‘nî dünyānuñ haqqı oldur ki anuñ gibi⁵⁴⁸⁵ haqîr nesne ile taleb (18) oluna İshāk
 bin Ferve laţifeci kimse⁵⁴⁸⁶ idi bir gün bu A‘râbi‘ye (19) eyitdi görmedüğüñ nesneye
 şehâdet eder misin

⁵⁴⁷³ N151b- 8 benüm istegüm: İM’de yok.

⁵⁴⁷⁴ İM145b- 2 iy pîr gel saña ‘ilâc şalıvèreyin (3) gözlerüne ét devâ olsun: imdi iy pîr gel saña göziñe
 ‘ilâc şalıvèreyim gözlerüne (10) iyi ola N151b- 9.

⁵⁴⁷⁵ İM145b- 4 saña ‘ilâc (5) lâzımdur: senün göziñ yaşın gidermege ‘ilâc N151b- 11.

⁵⁴⁷⁶ İM145b- 5 tımalan yaprağın al ve ılğun ağacın al yaq külin (6) al mâ’-i zerd ile qarışdur: tımalan
 yaprağın ve ılğun (12) ağacın yaqıp kül eyle mâ’-i- zerd eyle qarışdurup N151b- 11.

⁵⁴⁷⁷ İM145b- 7 sürme ile çek kıoca laţifeci kıoca idi: sürme gibi çek dèyicek kıoca laţifeci
 meger bir imiş N151b- 13.

⁵⁴⁷⁸ N151b- 14 kıalkıp yëlledi ve eyitdi işde senün şan‘atıñıñ ücreti: kıalkdı yëlledi eyitdi işte senün
 şan‘atıñıñ (9) ücreti İM145b- 8

⁵⁴⁷⁹ İM145b- 9 Reşid: Hârünü’r-reşid N151b- 15.

⁵⁴⁸⁰ İM145b- 10 yaqın oldı ki atından düşe: atından düşeyazdı N151b- 16.

⁵⁴⁸¹ İM145b- 13 şalalar: şalıvèriler K137a- 9, N152a- 1.

⁵⁴⁸² İM145b- 14 dünyâ: dînâr N152a- 2.

⁵⁴⁸³ N152a- 4, K137a- 11 eylemedi: eyledi İM145b- 16.

⁵⁴⁸⁴ İM145b- 16 eyledüğü: eyledigi N152a- 4.

⁵⁴⁸⁵ İM145b- 17 gibi: N’de yok.

⁵⁴⁸⁶ İM145b- 18 kimse: kimsene N152a- 5.

[İM146a]

(1) A' rābī eyitdi belī babañuñ anaña étdügi⁵⁴⁸⁷ fi'le şehādet (2) éderin ammā gözile görmedüm⁵⁴⁸⁸ İshāk dedüğine peşimān (3) oldı⁵⁴⁸⁹ mülzem oldı 'ahd eyledi ki artuq⁵⁴⁹⁰ bir dañı laṭife (4) étmemeye selef dēmişler ki 'acebdür şol kimseden ki (5) cañım⁵⁴⁹¹ için ola zıhk éde ve 'acebdür şol kimseden⁵⁴⁹² (6) ki cennet için ola ağlaya nitekim rivāyet olunur Hāzret-i (7) Resūlu'llāh'dan şalla'llāhu 'aleyhi ve sellem⁵⁴⁹³ ol kadar ağlarlarıdı ki (8) arz işlanurıdı Ahnef eydür keşret-i zıhk kişinüñ (9) heybetin giderür [K137b] ve çok laṭife mürüvvetin giderür bir kimse (10) bir nesneye çok mülāzım olsa⁵⁴⁹⁴ anuñıla ma' ruf olur 'āqile (11) münāsib oldur ki eyi⁵⁴⁹⁵ nesnelere mülāzım ola Resūlu'llāh (12) hāzretinden mervīdür şalla'llāhu 'aleyhi ve sellem⁵⁴⁹⁶ buyurmışlar ki (13) laṭife étmek şeytāndan istidrācdur tederrüccile kimseyi⁵⁴⁹⁷ (14) ma' āşīyeye ve fesāda érgürür ve hevā cihetinden (15) aldanmadur Hāzret-i 'Alī raḍıya'llāhu 'anhu buyurmışlar ki⁵⁴⁹⁸ (16) [N152b] hiç bir kimse laṭifeye meşgūl olmadı illā 'aqlından (17) bir miqdār eksidi⁵⁴⁹⁹ dañı buyurmışlar ki şağın hāzer eyle (18) mużhik kelām zikrinden gerçi ki ğayrı kimseden naql (19) éderiseñ dañı bir kimse⁵⁵⁰⁰ Hāzret-i Hāsan⁵⁵⁰¹ raḍıya'llāhu 'anhu

⁵⁴⁸⁷ İM146a- 1 étdügi: étdigi N152a- 7.

⁵⁴⁸⁸ İM146a- 1 A' rābī ... (2) görmedüm: A' rābī eyitdi belī babañuñ anaña fi'le éderin gözile görmedüm K137a- 16.

⁵⁴⁸⁹ İM146a- 2 dedüğine peşimān (3) oldı: dedigine peşimān olup N152a- 8.

⁵⁴⁹⁰ İM146a- 3 'ahd eyledi ki artuq: ve 'ahd eyledi ki N152a- 8.

⁵⁴⁹¹ İM146a- 4 kimseden ki (5) cañım: kimseneden ki cehennem N152a- 9.

⁵⁴⁹² İM146a- 5 kimseden: kimseneden N152a- 10.

⁵⁴⁹³ İM146a- 6 Hāzret-i (7) Resūlu'llāh'dan şalla'llāhu 'aleyhi ve sellem: Hāzret-i Resūl şalla'llāhu 'aleyhi ve sellemden N152a- 11.

⁵⁴⁹⁴ K137b- 1, N152a-13-14 çok mülāzım olsa: çok olsa İM146a- 10.

⁵⁴⁹⁵ İM146a- 11 eyi: eyü K137b- 2, N152a- 14.

⁵⁴⁹⁶ İM146a- 11 Resūlu'llāh (12) hāzretinden mervīdür şalla'llāhu 'aleyhi ve sellem: Resūlu'llāh hāzretinden şalla'llāhu 'aleyhi ve sellem N152a- 15.

⁵⁴⁹⁷ İM146a- 13 kimseyi: kişiyi N152a- 16.

⁵⁴⁹⁸ İM146a- 15 buyurmışlar ki: buyurur N152a- 17.

⁵⁴⁹⁹ İM146a- 17 eksidi: eksildi N152b- 1.

⁵⁵⁰⁰ İM146a- 19 kimse: kişi N152b- 3.

⁵⁵⁰¹ İM146a- 19 Hāzret-i Hāsan: Hāsan N152b- 3.

[İM146b]

(1) katında laṭīfeye şürū‘ eyledi buyurdılar⁵⁵⁰² ki bu senün ‘ömründür (2) neyile⁵⁵⁰³ dilerisenḡ kaṭ‘ elünededür münāsib oldur ki kişi (3) ‘ömr-i ‘azīzini fāyidelü⁵⁵⁰⁴ nesne ile kaṭ‘ éde ‘iṣeyāta ve laḡve (4) şarf étmeye ki āḡir⁵⁵⁰⁵ peşimān olmaya daḡı buyurmışlar ki mü’minün (5) zıḡki ḡafletdür İbrāhīm eydür Fuḡayl beni zıḡk éder gördi (6) eyitdi ki yā İbrāhīm saḡa bir ḡadīs-i ḡasen dēyeyim mi (7) dēdüm ki belī Allāḡ senden rāzī olsun buyur nedür⁵⁵⁰⁶ dēdi ki (8) لا تفرح ان الله لا يحب الفرحين [XXVIII- 76] feraḡ olma Allāḡu Ta‘ālā (9) ziyāde feraḡ olanları sevmez Allāḡu Ta‘ālā ḡazretinden ḡavf (10) ve ḡaşyet üzre olmaḡ gerek⁵⁵⁰⁷ ḡünāḡlarından ve ma‘şiyetlerinden (11) tefekkür ve nedāmet üzre olmaḡ gerek ḡaflet üzre olup (12) dāyım feraḡda ve laṭīfede olmaḡ Allāḡu Ta‘ālā rızāsı ṭarīḡı degildür (13) ‘uḡalā dēmişler ki üç nesne ‘aḡlı za‘īf éder biri (14) sür‘at-i cevāb biri çok şāmit olmaḡ⁵⁵⁰⁸ biri daḡı zıḡke (15) müstaḡraḡ olmaḡ ‘Abdu’l-melik oḡullarına [K138a] dēdi ki şaḡınuḡ (16) laṭīfe ve ḡorata étmekden sizün ḡüsnünüz ve leṭāfetünüz (17) giderür daḡı şaḡınuḡ ḡahḡahadan sizün heybetünüz (18) [N153a] ve ḡürmetünüz naḡş éder ve daḡı ‘uḡalā dēmişler⁵⁵⁰⁹ ki şerīf (19) kimseler⁵⁵¹⁰ ile laṭīfe étmey ki size ḡıḡd ve ḡāzab eyleye ve daḡı

[İM147a]

(1) denī kimselerile⁵⁵¹¹ étmey ki sizi ḡorlaya⁵⁵¹² sizün üzerünüz⁵⁵¹³ (2) cür’et eyleye ve dēmişler⁵⁵¹⁴ ki laṭīfenünḡ evveli feraḡ āḡiri teraḡdur (3) ya‘nī ḡuşşa ve ḡamdur İbn-i

⁵⁵⁰² İM146b- 1 buyurdılar: buyurmışlar N152b- 4.

⁵⁵⁰³ İM146b- 2 neyile: ne ile K137b- 10, N152b- 4.

⁵⁵⁰⁴ İM146b- 3 fāyidelü: fāyideli N152b- 5.

⁵⁵⁰⁵ İM146b- 4 āḡir: N’de yok.

⁵⁵⁰⁶ İM146b- 7 buyur nedür: N’de yok.

⁵⁵⁰⁷ İM146b- 10 gerek: gerek ḡaflet üzre olup dāyım feraḡda ve laṭīfede N152b- 11.

⁵⁵⁰⁸ İM146b- 14 olmaḡ: N’de yok.

⁵⁵⁰⁹ İM146b- 16 sizün ḡüsnünüz ... (18) ‘uḡalā dēmişler: zīrā sizün ḡüsnünüz (17) ve leṭāfetünüz giderür daḡı şaḡınuḡ ḡahḡahadan sizin heybetünüz [153a] ve ḡürmetünüz naḡş éder ve ‘uḡalā dēmişlerdür: N152b- 16.

⁵⁵¹⁰ İM146b- 19 kimseler: kimseneler N153a- 1.

⁵⁵¹¹ İM147a- 1 denī kimselerile: K138a- 5 denī kimseler ile, N153a- 2 faḡīr kimseneler ile.

⁵⁵¹² İM147a- 1 ki sizi ḡorlaya: N’de yok.

Mes‘ūd hazreti rivāyet kıılır rağıya’llāhu (4) ‘anhu⁵⁵¹⁵ Hāzret-i Resūlu’llāh’dan şalla’llāhu ‘aleyhi ve sellem⁵⁵¹⁶ buyur (5) mışlar ki eger ‘usr bir hücrede olsa yüsr⁵⁵¹⁷ anuñ üzerine (6) gire hattā anı çıķara andan şonra bu āyet-i kerīmeyi okudılar⁵⁵¹⁸ (7) إن مع العسر يسراً [XCIV- 6] Allāhu a‘lem ya‘nī ‘usrdan şonra yüsr (8) vardur ba‘z-ı hūkemā demişler ki eger sen bāķī ķalursañ⁵⁵¹⁹ (9) ğam ve ğuşşa bāķī ķalmazlar ve dağı Resūlu’llāh hazretinden (10) mervīdür şalla’llāhu ‘aleyhi ve sellem⁵⁵²⁰ buyurmuşlar ki مع الصبر والفرح مع الكرب وان مع العسر يسراً (11) النصر ya‘nī (12) nuşret şabrıladur ve ħalāş meşekķat ile ve ıarlığıladur⁵⁵²¹ (13) ‘usrdan şonra yüsr vardur⁵⁵²² Hāzret-i ‘Alī rağıya’llāhu buyur (14) mışlar ki kişinüñ ‘usreti⁵⁵²³ yüsrinüñ muķaddimesidür bir emre (15) müzāyiķa üzre olsañ feraĥa ve yüsre muntaızır ol Hāzret-i (16) ‘Alī rağıya’llāhu ‘anhu rivāyet eder⁵⁵²⁴ Hāzret-i Resūlu’llāh şalla’llāhu (17) ‘aleyhi ve sellem⁵⁵²⁵ buyurmuşlar ki benüm ümmetümün ‘amellerinüñ efđali (18) Allāhu Ta‘ālā’dan feraĥa ya‘nī zahmetden ve şirretten⁵⁵²⁶ ħalāşa intizārdur (19) اللهم يافارج الغم ويكاشف الغم افرح همنا وغمنا

⁵⁵¹³ İM147a- 1 üzerünüzü: üzerinüzü N153a- 3.

⁵⁵¹⁴ İM147a- 2 demişler: demişlerdür K138a- 6, N153a- 3.

⁵⁵¹⁵ İM147a- 3 rağıya’llāhu (4) ‘anhu: raĥmetu’llāhi ‘aleyhi N153a- 5.

⁵⁵¹⁶ İM147a- 4 Hāzret-i Resūlu’llāh’dan şalla’llāhu ‘aleyhi ve sellem: Hāzret-i Resūl’den şalla’llāhu ‘aleyhi ve sellem K138a- 7-8, N153a- 5.

⁵⁵¹⁷ İM147a- 5 yüsr: yēr N153a- 6.

⁵⁵¹⁸ İM147a- 6 āyet-i kerīmeyi okudılar: āyeti okudı N153a- 7.

⁵⁵¹⁹ İM147a- 8 ķalursañ: olursañ K138a- 11.

⁵⁵²⁰ İM147a- 9 Resūlu’llāh hazretinden (10) mervīdür şalla’llāhu ‘aleyhi ve sellem: K138a- 12 Resūlu’llāh şalla’llāhu hazretinden mervīdür, N153a- 9 Resūl hazretinden şalla’llāhu (10) ‘aleyhi ve sellem mervīdür.

⁵⁵²¹ İM147a- 12 nuşret şabrıladur ve ħalāş meşekķat ile ve ıarlığıladur: nuşret şabır iledür ve ħalāş meşekķat ile (12) ve ıarlığıdur N153a- 11.

⁵⁵²² İM147a- 13 yüsr vardur: yüsrdür N153a- 12.

⁵⁵²³ İM147a- 14 kişinüñ ‘usreti: K138a- 16 kişinüñ ‘usrı, N153a- 13 kişiniñ ‘usrı.

⁵⁵²⁴ İM147a- 15 Hāzret-i (16) ‘Alī rağıya’llāhu ‘anhu rivāyet eder: Hāzret-i ‘Alī rağıya’llāhu ta‘ālā ‘anhu N153a- 15.

⁵⁵²⁵ İM147a- 17 Hāzret-i Resūlu’llāh şalla’llāhu (17) ‘aleyhi ve sellem: Hāzret-i (15) Resūl’den şalla’llāhu ‘aleyhi ve sellem N153a- 15.

⁵⁵²⁶ İM147a- 18 şirretten: şiddetden N153a- 16.

[İM147b]

(1) بِرَحْمَتِكَ يَا رَحِمَ الرَّاحِمِينَ [K138b, N153b] otuz dördüncü ravza bükâda (2) ve hüzinde mekârih⁵⁵²⁷ ve şedâyidde ve belâlarda⁵⁵²⁸ ve havfda ve cez' ada (3) ve şikâyetde ve 'itâbdadur rivâyet olunur ki Nûh peygamber 'aleyhi' (4) s-selâm üç yüz yıl ağladı اهلِي مِنْ اَبِي ان dedigiyiçün (5) ol zamânda ki Allâhu Ta'âlâ hazreti Nûh peygambere⁵⁵²⁹ gemi düzmeği (6) işâret eyledi cümle kâfirlerün helâkin kendü ehlinün⁵⁵³⁰ (7) ve tâbi' olan mü'minlerün halâşın i' lām eyledi sonra (8) bir oğlu kâfir olup ol dağı kâfirlerle bile⁵⁵³¹ helâk (9) oldu ol zamânda Nûh peygâmbere⁵⁵³² eyitdi ki yâ rab benüm oğlum (10) benüm ehlümdür başa ehlün ve 'ayâlün⁵⁵³³ halâş edem dëyü buyurmışıduñ (11) hâkîmsin 'acabâ hikmetün ne ki dëyü su'al eyledi Hâk sübhânehu (12) ve ta'âlâ cevâb vërdi ol senün ehlün degildür senün (13) ehlün saña ittibâ' edendür⁵⁵³⁴ pes Nûh peygâmbere⁵⁵³⁵ mücerred su'al (14) êtdügiyiçün Allâhu Ta'âlâ⁵⁵³⁶ haşyetinden ve havfından bu kadar zamân (15) su'âline⁵⁵³⁷ peşimân olup ağladı pes 'âşî ümmetün hâli nice olur (16) ki bunca ma'âşîye irtikâb ederler ve⁵⁵³⁸ Allâhu Ta'âlâ nehy êtdügi (17) nesnelere mübâşeret ederler pes lâzımdur⁵⁵³⁹ Allâhu Ta'âlâ'dan havf (18)

⁵⁵²⁷ İM147b- 2 mekârih: K'de yok.

⁵⁵²⁸ İM147b- 2 belâlarda: belâda N153b- 2.

⁵⁵²⁹ İM 147b- 5 Nûh peygambere: Nûh peygambere 'aleyhi's-selâm N153b- 4.

⁵⁵³⁰ İM147b- 6 kendü ehlinün: kendi ehlinün N153b- 5.

⁵⁵³¹ İM147b- 8 kâfirlerle bile: K138b- 7 kâfirler ile bile, N153b- 7 kâfirler ile.

⁵⁵³² İM147b- 9 Nûh peygâmbere: K138b- 8 Nûh peygâmbere, N153b- 7 Nûh peygâmbere 'aleyhi's-selâm (8) oğluna gel sen dağı ğayırdı ğardaşlarıñla gemiye binin dedikde girmeyüp Hâzret-i (9) Nûh cenâb-ı Hâk'dan tazarru' edüp.

⁵⁵³³ K138b- 9 'ayâlün: 'ayâlüm İM147b- 10.

⁵⁵³⁴ İM147b- 9 yâ rab ... (13) 'ittibâ' edendür: benüm oğlum ehlümdür zîrâ va' de-yi (10) kerîmünüz ehli ve 'ayâli halâş êtdi 'acabâ hikmetün nedür oğlum iken leys (11) min ehlik dëyüp cevâb olundu cânib-i Hâk'dan cevâb olundu ki ehl (11) oldur ki saña tâbi' ola ol ittibâ' êtmedi N153b- 9.

⁵⁵³⁵ İM147b- 13 Nûh peygâmbere: K138b- 11 Nûh peygâmbere, N153b- 12 Nûh peygâmbere 'aleyhi's-selâm.

⁵⁵³⁶ İM147b- 14 Allâhu Ta'âlâ: Allâhu Ta'âlâ'nun N153b- 13.

⁵⁵³⁷ İM147b- 15 su'âline/ pes: su'al êtdüğine/ imdi N153b- 14.

⁵⁵³⁸ N153b- 15 ve: İM'de yok.

⁵⁵³⁹ İM147b- 17 pes lâzımdur: imdi lâzımdur ki N153b- 16.

édüp günāhlar için ağlana ma'rifet taleb oluna⁵⁵⁴⁰ (19) زنوننا وخطايانا [N154a] اللهم اغفر
 Hazret-i بفضلك وكرمك

[İM148a]

(1) 'İsā peygāber 'aleyhi's-selām⁵⁵⁴¹ Allāhu Ta'ālā'nun velīlerin vaş (2) édüp eydür
 Allāhu Ta'ālā'nun velīleri gözleri yaşlarıyla (3) 'amelleri ekinin şuvardılar hattā
 bitürdiler fağrları ve ihtiyācları (4) güninde hişāda yetişdiler Enes rivāyet eder
 rađıya'llāhu 'anhu⁵⁵⁴² (5) [K139a] Resūlu'llāh hazreti şalla'llāhu 'aleyhi ve sellem⁵⁵⁴³
 nārı zıkr eyledi (6) katında bir Hābeşī varıdı⁵⁵⁴⁴ şiddetile ziyāde bükā eyledi (7) ol hāde
 Cebrāyil nāzil oldı dēdi⁵⁵⁴⁵ yā Muhammed Allāhu Ta'ālā (8) eydür ki⁵⁵⁴⁶ benüm
 'izzetüm ve celālüm ve keremüm ve vüs'at-i rahmetüm (9) hağkıyıçün dünyāda bir
 'abduğ benüm havfumdan gözi ağlamadı⁵⁵⁴⁷ (10) illā anuğ āhiretde⁵⁵⁴⁸ zıhki çok oldı
 Ka'b eyitdi Allāhu Ta'ālā (11) haşyetinden ben ağlamak bir vechile ki gözümün yaşları
 (12) yañağlarum üzerine seyelān⁵⁵⁴⁹ eylemek baña sevgülüdür bir tağı⁵⁵⁵⁰ (13) altundan
 şadağa kılmakdan Hasan'uş aşhābından bir kimse⁵⁵⁵¹ eydür (14) hiç bir gün olmadı ki
 Hasan'uş katına vardum⁵⁵⁵² mübārek (15) şakalınuğ üzerine gözlerinüğ yaşı dökülmemiş
 ola (16) anı⁵⁵⁵³ görmedüm dēr Şābit-i Bünānī ki 'ābidlerdendür (17) ol kadar ağladı ki

⁵⁵⁴⁰ İM147b- 18 günāhlar için ağlana ma'rifet taleb oluna: günāhları (17) için ağlarlar ve ma'rifet taleb ederler N153b- 16.

⁵⁵⁴¹ İM148a- 1 'İsā peygāber 'aleyhi's-selām: K138b- 18 'İsā peygāber 'aleyhi's-selām, N154a- 1 'İsā peygāber 'aleyhi.

⁵⁵⁴² İM148a- 4 Enes rivāyet eder rağıya'llāhu 'anhu: Enes bin Mālik rivāyet eder rağıya'llāhu 'anhu rivāyet eder K138b- 21.

⁵⁵⁴³ İM148a- 5 Resūlu'llāh hazreti şalla'llāhu 'aleyhi ve sellim: K139a- 1 Hazret-i Resūlu'llāh şalla'llāhu 'aleyhi ve sellem, N154a- 4 Resūl hazreti şalla'llāhu (5) 'aleyhi ve sellem.

⁵⁵⁴⁴ İM148a- 6 varıdı: var idi N154a- 5.

⁵⁵⁴⁵ İM148a- 7 Cebrāyil nāzil oldı dēdi: K139a- 3 Cebrāyil nāzil oldı dēdi ki, N154a- 6 Cebrāyil 'aleyhi's-selām nāzil olup dēdi ki.

⁵⁵⁴⁶ İM148a- 8 eydür ki: buyurur kim N154a- 7.

⁵⁵⁴⁷ K139a- 5, N154a- 8 ağlamadı: ağladı İM148a- 9.

⁵⁵⁴⁸ İM148a- 10 illā anuğ āhiretde: K139a- 5 illā ki anuğ, N154a- 8 illā anuğ.

⁵⁵⁴⁹ İM148a- 12 seyelān: seylāb N154a- 10.

⁵⁵⁵⁰ İM148a- 12 tağı: dağı N154a- 10.

⁵⁵⁵¹ İM148a- 13 kimse: kimsene N154a- 11.

⁵⁵⁵² İM148a- 14 vardum: varam N154a- 12.

⁵⁵⁵³ N154a- 13 hiç anı.

yağın oldu ki ağlamağdan gözleri (18) gide bir ṭabīb eyitdi ki⁵⁵⁵⁴ saña ‘ilāc ēdeyin ağlamamağa (19) eyitdi ki ya⁵⁵⁵⁵ gözlerümün ḥayrı ve fāyidesi nedür ağlamayıcak⁵⁵⁵⁶

[İM148b]

(1) ‘uḫalā dēmişler⁵⁵⁵⁷ ki kişi gerekdür ki⁵⁵⁵⁸ oğlancıklar gibi ola ya‘ nī temelluḫ (2) ve bükā üzre ola ve dēmişlerdür sen anadan ṭoğduğun (3) vaḫt şöyle ṭoğduñ ki sen ağlarıduñ ḥalḫ⁵⁵⁵⁹ şād [N154b] olup (4) gülerleridi sa‘ y ve mücāhede eyle ki ölice sen güler (5) ölesin ḥalḫ ağlayalar bu ma‘ nāda dēmişler ki⁵⁵⁶⁰ ياذ داري (6) بوقت زادن توهمه (8) ve ‘uḫalā dēmişlerdür ki niçe umūr vardır ki andan süfehā (9) zıḫk eylerler ammā ‘uḫalā anuñ ‘āḫıbetiyiçün ağlarlar Fuḫayl raḫimehu’llāhu⁵⁵⁶¹ (10) dēmiş ki bükā iki dürlüdür biri ḫalbün [K139b] bükāsıdur biri (11) gözün bükāsıdur ḫalb bükāsı zünūbdan ve ma‘ āşiden olan (12) bükādur ammā gözün bükāsı oldur ki göresin bir kimseyi (13) ağlar gözleri ammā ḫalbi içinde ma‘ āşiden ve zünūbdan⁵⁵⁶² (14) nedāmet ve peşimānlik⁵⁵⁶³ ve tevbe ve istiḡfār yoḫ bu ağlamaḫ bī-fāyide (15) dūr Ebū Zer ki şıḫa ve mu‘temed kimsedür⁵⁵⁶⁴ vā‘ iz ve nāşihdür (16) oğlına eyitmiş nedür sebep ki sāyir vā‘ iz ve nāşihler⁵⁵⁶⁵ tekellüm (17) ēderler hiç kimse ağlamaz ammā ḫaçan⁵⁵⁶⁶ sen tekellüm eylesen (18) ḥalḫ çoḫ⁵⁵⁶⁷ ağlarlar eyitdi iy baba ücretile şaḡu şaḡup (19) ağlayan oğlu zāyi‘ olmuş ḫatun ağlaması gibi degildür⁵⁵⁶⁸

⁵⁵⁵⁴ İM148a- 18 ki: N’de yok.

⁵⁵⁵⁵ İM148a- 19 eyitdi ki ya: K139a- 12 eyitdi ki yā, N154a- 15 eyitdi yā.

⁵⁵⁵⁶ İM148a- 19 gözlerümün ḥayrı ve fāyidesi nedür ağlamayıcak: gözlerümün fāyidesi (16) nedür ki ağlamaya N154a- 15.

⁵⁵⁵⁷ İM148b- 1 dēmişler: dēmişlerdür N154a- 16.

⁵⁵⁵⁸ İM148b- 1 ki: N’de yok.

⁵⁵⁵⁹ İM148b- 2 sen ṭoğduğun (3) vaḫt şöyle ṭoğduñ ki sen ağlarıduñ ḥalḫ: sen ṭoḡıcak el N154a- 17.

⁵⁵⁶⁰ İM148b- 5 dēmişler ki: K139a- 17 dēmişler ki beyt, N154b- 2 dēnilmişdür ki.

⁵⁵⁶¹ İM148b- 9 raḫimehu’llāhu: raḫmetu’llāhi ‘aleyhi N154b- 5.

⁵⁵⁶² İM148b- 13 ma‘ āşiden ve zünūbdan: zünūbdan (9) ve ma‘ āşiden N154b- 8.

⁵⁵⁶³ İM148b- 14 peşimānlik: peşimānlik K139b- 4, N154b- 9.

⁵⁵⁶⁴ İM148b- 15 kimsedür: kimsenedür N154b- 10.

⁵⁵⁶⁵ İM148b- 16 nāşihler: nāşih N154b- 11.

⁵⁵⁶⁶ N154b- 11 ḫaçan ki.

⁵⁵⁶⁷ İM148b- 18 çoḫ: N’de yok.

⁵⁵⁶⁸ İM148b- 19 ağlaması gibi degildür: gibidür N154b- 13.

[İM149a]

(1) ya' nî içerüde derd gerek ki⁵⁵⁶⁹ te'sîr eyleye Ebû Hanîfe⁵⁵⁷⁰ Hammâd'dan (2) rivâyet eder eyitdi ki İbrâhîm'e Haccâc'uş mevtiyile beşâret (3) êtdiler secde eyledi sevindiginden ağladı bu zamâna gelince (4) sevindiginden kimse ağladuğın görmemişdür⁵⁵⁷¹ dedî (5) Ebû Bekir Muhammed bin Aḥmed ki İmâm-ı Kudûrî'nün babasıdır rivâyet (6) édüp eydür⁵⁵⁷² bir gün [N155a] câmi' de Hâzret-i Şeyḫ Şiblî gördüm⁵⁵⁷³ (7) ḥalk üstine cem' olmuş Şiblî eydür ki Allâhu Ta'âlâ rahmet (8) eylesün şol kimseye ki bir metâ' ın yitürmiş bir kişiyiçün⁵⁵⁷⁴ (9) du' â êde bir genç yaşlu ḡulâm ḥalkı yırtarak geldi⁵⁵⁷⁵ eyitdi ki (10) ol metâ' ın yitüren kimdür dedî Şiblî eyitdi ki⁵⁵⁷⁶ (11) işte benüm eyitdi metâ' uş⁵⁵⁷⁷ nedür eyitdi ki şabırdur (12) yitürdüm du' â eyleş ki Allâhu Ta'âlâ baña şabır vère ḥalk (13) bu kelâmdan ağlaşdılar Veys el-Ḳaranî ḥazreti raḥimehu'llâhu (14) ta'âlâ⁵⁵⁷⁸ buyurmuşlar ki Allâhu Ta'âlâ emrinde şöyle olmağ gerek ki⁵⁵⁷⁹ (15) götüri nâsı ḳatlı etmiş gibi⁵⁵⁸⁰ olasın ya' nî ḥavf üzre (16) ve⁵⁵⁸¹ ḡam ve ḡuşsa üzre olmağ gerek⁵⁵⁸² demek olur Ebû Hanîfe (17) [K140a] raḥimehu'llâhu ta'âlâ buyurmuş ki mü'minden ḥüzni ve ḡuşsası ziyâde (18) kim ola ki⁵⁵⁸³ dünyâ ehliyle ma'âş ḡuşşasında müştarekeldür (19) dünyâ ehlerinden ziyâde bunlar âḫiret ḡuşşasın daḫı çekerler

⁵⁵⁶⁹ İM149a- 1 ki: N'de yok.

⁵⁵⁷⁰ N154b- 14 Ebû Hanîfe raḥmetu'llâhi 'aleyhi.

⁵⁵⁷¹ K139b- 11, N154b- 16 görmemişdür: görmemişidüm İM149a- 4.

⁵⁵⁷² İM149a- 6 édüp eydür: eder N154b- 17.

⁵⁵⁷³ İM149a- 6 gördüm: K139b- 13 eydür ki, N155a- 1 va'z êderidi.

⁵⁵⁷⁴ İM149a- 7 Allâhu Ta'âlâ rahmet (8) eylesün şol kimseye ki bir metâ' ın yitürmiş bir kişiyiçün: Allâhu Ta'âlâ rahmet êtsün şol kimsene ki metâ' ın yitürmiş kişiyiçün N155a- 2.

⁵⁵⁷⁵ K139b- 15 bir genç yaşlu ḡulâm ḥalkı yırtarak geldi: İM149a- 9 bir genç yaşlu ḡulâm ḥalkı yırtarak geldi, N155a- 3 bir genç ḡulâm ḥalkı yırtarak geldi.

⁵⁵⁷⁶ İM149a- 10 ki: N'de yok.

⁵⁵⁷⁷ İM149a- 11 metâ' uş: metâ' ın N155a- 4.

⁵⁵⁷⁸ İM149a- 13 raḥimehu'llâhu (14) ta'âlâ: raḥmetu'llâhi 'aleyhi N155a- 6.

⁵⁵⁷⁹ İM149a- 14 girek ki.

⁵⁵⁸⁰ İM149a- 15 nâsı ḳatlı etmiş gibi: nâs ḳatlı etmiş ki N155a- 7.

⁵⁵⁸¹ İM149a- 16 ve: N'de yok.

⁵⁵⁸² İM149a- 16 girek.

⁵⁵⁸³ İM149a- 16 Ebû Hanîfe (17) raḥimehu'llâhu ta'âlâ buyurmuş ki mü'minden ḥüzni ve ḡuşsası ziyâde (18) kim ola ki: Ebû Hanîfe (9) raḥmetu'llâhi 'aleyhi eydür mü'min ḥüzni ve ḡuşsası kim ola N155a- 9.

[İM149b]

(1) öyle dünyā ehlinden bunlar ziyāde ğuşşalu olurlar⁵⁵⁸⁴ Şu‘ ayb bin (2) H̄arb eydür kaçan Süfyān-ı Şevrī’ye nazār eylesem gūyā şöyle (3) görürin ki bir yırtıcısı çok bir yerde olur kimse gibi idi (4) ‘ömri h̄avfıla geçer ve her kaçan ki ‘Abdu’l-‘azīz bin ebī Revvād’a (5) nazār eylesem şöyle görürin ki ke’ennehu bir pençereden kıyāmet (6) gününe nazār eyler aḥvāline muṭṭalī‘ olup h̄avf ve ḥaşyet üzre (7) olur⁵⁵⁸⁵ A‘ meş eydür kaçan ki Mücāhid’e nazār eylesem şöyle görürün⁵⁵⁸⁶ (8) ki gūyā bir ḥarbendedür ki hımārın yitürmiş şöyle ğamlu ve ğuşşalu (9) dur āḥiret umūrın fikr eyler İbrāhīm bin Beşār rivāyet eder (10) İbrāhīm bin Edhem ḥazretiyile⁵⁵⁸⁷ muşāhibet etdüm anı ziyāde ḥüzn (11) ehli gördüm [N155b] dāyim fikirde olup ellerin başına tayar gūyā (12) şöyle cihānuḡ⁵⁵⁸⁸ cemī‘-i ğuşşası andadır Ḥazret-i Dāvūd peygā (13) mberden mervīdür şalla’llāhu ‘aleyhi ve sellem⁵⁵⁸⁹ yā rabbī baḡa emr eyledün ki (14) ḳalbümü taḥḥīr eyleyem ve yüzümü ve ellerümü ve ayağımı cümle pāk (15) eyleyem⁵⁵⁹⁰ bu ne ile olur Ḥaḳ sübhānehu ve ta‘ālā⁵⁵⁹¹ dedi ki yā Dāvūd (16) bu dedüğün ḥümüm ile ve⁵⁵⁹² ḡumüm ile olur Leyş bin Ḥakīm eydür (17) şol ḡumüm ki ḳalbe ‘arız olur zünūba ve ma‘āşīye kefaretdür (18) Buḳraṭ ḥakīm eydür ḳalbiçün⁵⁵⁹³ iki āfet vardur biri ḡamdur (19) andan nevm ‘arız olur biri hemdür andan uykusuzluk

⁵⁵⁸⁴ İM149a- 19 dünyā ehlinden ... [149b] (1) ğuşşalu olurlar: dünyā ehlinden bunlar ziyāde ğuşşalu gerek N155a- 10.

⁵⁵⁸⁵ İM155a- 2 kaçan... (7) olur: kaçan Süfyān-ı Şevrī’ye nazār eylesem şöyle görürüm ke’ennehu bir pencereden (12) kıyāmet gününe nazār eyler aḥvāline muṭṭalī‘ olup h̄avf ve ḥaşyet üzre olur (13) ve her kaçan ki ki ‘Abdu’l-‘azīz bin ebī Revvād’a nazār eylesem şöyle görürüm ki bir yırtıcı (14) cānavarı çok yerde olur ki ‘ömri h̄avfıla geçe N155a- 11.

⁵⁵⁸⁶ İM149b- 7 görürün: görürüm N155a- 15.

⁵⁵⁸⁷ İM149b- 10 ḥazretiyile: ḥazretleriyle N155a- 17.

⁵⁵⁸⁸ İM149b- 12 şöyle cihānuḡ: dünyānuḡ N155b- 1.

⁵⁵⁸⁹ İM149b- 12 Ḥazret-i Dāvūd peygā (13) mberden mervīdür şalla’llāhu ‘aleyhi ve sellem: K140a- 14 Dāvūd peygamberden mervīdür şalla’llāhu ‘aleyhi ve sellem, N155b- 2 Dāvūd peygamber ‘aleyhi’s-selām mervīdür.

⁵⁵⁹⁰ İM149b- 14 ve yüzümü ve ellerümü ve ayağımı cümle pāk (15) eyleyem: N’de yok.

⁵⁵⁹¹ İM149b- 15 Ḥaḳ sübhānehu ve ta‘ālā: Ḥaḳ Ta‘ālā N155b- 3.

⁵⁵⁹² İM149b- 16 ile ve: N’de yok.

⁵⁵⁹³ İM149b- 18 ḳalbiçün: ḳalb için N155b- 5.

[İM150a]

(1) ‘arız olur zîrâ hem şol ğamma dërler ki olacaq ve gele (2) cek nesneyi fikr êdüp [K140b] ğuşşalanmağdur ammâ mücerred ğam ğuşşa (3) dur⁵⁵⁹⁴ ki anda fikr olmaya Calinus ğakîm eydür hem ğalbünj (4) fenâsıdur ğam marazıdur bir vechile dağı beyân eyledi ğam (5) fevt olup geçen nesne için olur⁵⁵⁹⁵ hem gelecek nesne için (6) olur ğam ile hemmüj⁵⁵⁹⁶ ortasında bu vechile isti‘ mâlde fark (7) olunur rivâyet olunur ki Zekerıyyâ peygamber oğlu Yağyâ (8) peygamberi ğamlu ağlar kendü nefesine meşğül görürıdi⁵⁵⁹⁷ (9) bir vağt⁵⁵⁹⁸ eyitdi ki yâ rab senden veled taleb eyledüm anuñıla (10) ben⁵⁵⁹⁹ müntefi‘ olam bu kendüye meşğül ğayrıdan ğaberi yok dëdi (11) Allâhu Ta‘âlâ ğazreti buyurdi ki yâ Zekerıyyâ⁵⁶⁰⁰ sen veled-i velî taleb (12) eyledünj velî olan elbette⁵⁶⁰¹ böyle olur bir ğakîm bir recüli (13) görđi bir âğar kimseye çağırup [N156a] eydür kim Allâhu Ta‘âlâ (14) saña mekrûh nesneyi⁵⁶⁰² göstermesün ol ğakîm ol kimseye (15) eyitdi bu kişi saña mevtille du‘â êder ancak zîrâ şâhib-i dünyâ (16) elbette⁵⁶⁰³ mekrûh görmemek⁵⁶⁰⁴ olmaz dünyâ ğuşşa ve elem evidür (17) be-her-ğâl kişi mekrûhdan ve ğamdan bi’l-küllıyye ğalâş olmaz⁵⁶⁰⁵ (18) İmâm-ı Şâfi‘î ğazretinden menğöldür buyurmışlar ki zamânuğ miğnetleri (19) çoğdur dükenmez sürürı yılda bayramlar gibi gelür İmâm-ı Ğasan'a

⁵⁵⁹⁴ İM150a- 2 ğam ğuşşa (3) dur: ğam ve ğuşşa oldur N155b- 8.

⁵⁵⁹⁵ İM150a- 5 olur: oldur N155b- 10.

⁵⁵⁹⁶ İM150a- 6 hemmüj/ isti‘ mâlde: hem/ isti‘ mâl N155b- 11.

⁵⁵⁹⁷ İM150a- 7 Zekerıyyâ peygamber oğlu Yağyâ (8) peygamberi ğamlu ağlar kendü nefesine meşğül görürıdi: Ğazret-i Zekerıyyâ ‘aleyhi’s-selâm oğlu (13) Yağyâ ‘aleyhi’s-selâm ğazretini ğamıla ağlar ve kendü nefesine meşğül görđi N155b- 12.

⁵⁵⁹⁸ İM150a- 9 bir vağt: bir vağtde N155b- 14.

⁵⁵⁹⁹ İM150a- 10 ben: K ve N’de yok.

⁵⁶⁰⁰ İM150a- 11 Allâhu Ta‘âlâ ğazreti buyurdi ki yâ Zekerıyyâ: Ğağ sübhâne ve ta‘âlâ (16) ‘azze şâne cevâb vërdi ki N155b- 15.

⁵⁶⁰¹ İM150a- 12 elbette: elbetde N155b- 17.

⁵⁶⁰² İM150a- 15 mekrûh nesneyi: K140b- 11 mekrûh nesne, N156a- 1 fikr-i mekrûh nesne.

⁵⁶⁰³ İM150a- 16 elbette: elbetde K140b- 12.

⁵⁶⁰⁴ İM150a- 16 görmemek: görmek N156a- 3.

⁵⁶⁰⁵ İM150a- 17 bi’l-küllıyye ğalâş olmaz: ğalâş olmaz bi’l-küllıyye N156a- 4.

[İM150b]

(1) bir şabâh demişler ki nice şabâhladuñ demiş ki şol kimse⁵⁶⁰⁶ ki (2) üç sehme nişân ola nice şabâhlar bir sehm muşîbet bir sehm (3) belâ ve ğuşşa ve ğam bir sehmdür elbette⁵⁶⁰⁷ her şahş dünyâda⁵⁶⁰⁸ bu üç (4) sehme nişândur bunlardan halâş olmaz ‘uçalâ demişler ki (5) leyl ve nehâr iki yemiş ağacına beñzerler ki⁵⁶⁰⁹ halka beliyye bitürürler (6) bir A‘ râbi'ye demişler ki nice şabâhladuñ⁵⁶¹⁰ demiş ki Allâhu [K141a] Ta‘âlâ (7) râzî olduğı vech üzre degil ve şeytân râzî olduğı (8) vech üzre dağı degil⁵⁶¹¹ ve ben râzî olduğum vecih üzre (9) dağı degil zîrâ Allâhu Ta‘âlâ'nun rızâsı şöyledür ki ben (10) ‘âbid olam ve şeytânun rızâsı böyledür ki⁵⁶¹² ne‘ûzu billâh (11) kâfir olam ve benüm rızâm böyledür ki⁵⁶¹³ ben merzûk olam (12) ya‘nî şahîb-i rızk ve mâl olam ben böyle degilin⁵⁶¹⁴ dèdi (13) Hâzret-i ‘Alî rağıya’llâhu ‘anhu buyurmışlar ki dünyâ belâyile töludur (14) ve dağı dènilmişdür ki البرايا اهداف البلايا ya‘nî maḥlûkât (15) belâlar nişânesidür ve dağı dènilmişdür ki fikirli⁵⁶¹⁵ ğuşşa qalbi koca (16) dur ‘aqlı ‘aķım éder anuñıla [N156b] re’y-i şahîh mütevellid olmaz Süfyân-ı (17) Şevrî raḥimehu’llâhu ta‘âlâ⁵⁶¹⁶ buyurmışlar ki belâyı ni‘met ve vüs‘ati muşîbet (18) ‘ad eylemeyen kimse bizüm qatumuzda faķih ‘ad olunmaz faķih oldur ki⁵⁶¹⁷ dünyâ belâsın (19) ni‘met bile anıñiün ki aña râzî olup şükr édicek âḥiretde

⁵⁶⁰⁶ İM150b- 1 kimse: kimsene N156a- 7.

⁵⁶⁰⁷ İM150b- 3 elbette: elbetde K140b- 18.

⁵⁶⁰⁸ İM150b- 3 dünyâda: N’de yok.

⁵⁶⁰⁹ İM150b- 5 beñzerler ki: beñzer N156a- 10.

⁵⁶¹⁰ İM150b- 6 şabâhladuñ: şabâhladıñ N156a- 11.

⁵⁶¹¹ İM150b- 6 Allâhu Ta‘âlâ (7) râzî olduğı vech üzre degil ve şeytân râzî olduğı (8) vech üzre dağı degil: Allâhu Ta‘âlâ râzî olduğı vech üzre dağı (12) degil N156a- 11.

⁵⁶¹² İM150b- 9 zîrâ Allâhu Ta‘âlâ'nun rızâsı şöyledür ki ben (10) ‘âbid olam ve şeytânun rızâsı böyledür ki: zîrâ Allâhu Ta‘âlâ (13) şöyle dèr ki N156a- 12.

⁵⁶¹³ İM150b- 11 kâfir olam ve benüm rızâm böyledür ki: ben kâfir olam ve benüm rızâm böyle dèr ki N156a- 13.

⁵⁶¹⁴ İM150b- 12 degilin: degilim N156a- 14.

⁵⁶¹⁵ İM150b- 15 fikirli: fikir eyle N156- 17.

⁵⁶¹⁶ İM150b- 17 raḥimehu’llâhu ta‘âlâ: raḥmetu’llâhi ‘aleyhi N157a- 1.

⁵⁶¹⁷ K141a- 10-11-12, N156b- 2-3 belâyı ni‘met ve vüs‘ati muşîbet ‘ad eylemeyen kimse bizüm qatumuzda faķih ‘ad olunmaz faķih oldur ki: belâyı ni‘mete ve vüs‘ati muşîbete (18) ‘ad eylemeyen kimse bizüm qatumuzda faķih oldur ki İM150b- 17.

[İM151a]

(1) anuñıla ni' met-i ebediyyeye vâşıl olur ve dünyâ vüs' atin (2) muşîbet bile anuñiçün ki⁵⁶¹⁸ dünyâ vüs' ati kişiyi dürlü dürlü belâya (3) sebep olur ne' ūzu billâhi ta' âlâ⁵⁶¹⁹ Mūsâ peygâmbere⁵⁶²⁰ 'aleyhi's-selâm (4) bir kimseyi 'âbid ve şâlih bilüridi gördi bir vaqtda yırtıcı (5) cānavarlar anuñ etini pāre pāre etmişler ve cigerin ve yüregin (6) yerler müte' accib oluqturdu ve eyitdi ki⁵⁶²¹ yâ rab ne (7) ' aceb bu ' abduñı bu belâyile⁵⁶²² mübtelâ kılmışsın Haq sübhānehu ve ta' âlâ (8) vahy edüp buyurdu ki bir kulum benden bir derece taleb (9) eyledi ki⁵⁶²³ ' ameliyile ol dereceye bunuñıla vâşıl ola Resūlu' (10) llāh'dan mervīdür şalla'llāhu ' aleyhi ve sellem⁵⁶²⁴ buyurmuşlar ki (11) kaçan Allāhu Ta' âlâ bir ' abdını [K141b] sevse anı mübtelâ eder ve kaçan (12) ziyāde muḥabbet eylese anı iqtinā eder ya' nî kendüyiçün⁵⁶²⁵ (13) ittiḥāz eder dediler ki anı ittiḥāz etmek nicedür buyurdılar ki (14) anuñiçün māl ve veled kımaz⁵⁶²⁶ mālā ve veledde ta' alluķı kalmayup maḥzā (15) kendü için kıalur⁵⁶²⁷ Cābir bin ' Abdu'llāh rivāyet kıtur (16) buyurmuşlar ki dünyāda şihḥat ve selāmet üzre olanlar (17) kıyāmet güninde söylerler⁵⁶²⁸ ki etlerini dünyāda mikrāzları (18) keseler idi belālar ve meşekḫatler⁵⁶²⁹ [N157a] çekeler idi ehl-i belāya Allāhu (19) Ta' âlā'nuñ⁵⁶³⁰ vërdügi şevābları gördükleriyiçün Şeyḫ Şāṭibi⁵⁶³¹ ki

⁵⁶¹⁸ İM151a- 2 ki: aña rāzī ol ki N157a- 5.

⁵⁶¹⁹ İM151a- 3 ta' âlā: N'de yok.

⁵⁶²⁰ İM151a- 3 peygâmbere: peygâmbere K141a- 15, N156b- 6.

⁵⁶²¹ İM151a- 6 ki: N'de yok.

⁵⁶²² İM151a- 7 belâyile: belāya N157a- 9.

⁵⁶²³ İM151a- 9 ki: kim N157a- 10.

⁵⁶²⁴ İM151a- 9 Resūlu' (10) llāh'dan mervīdür şalla'llāhu ' aleyhi ve sellem: Resūlu'llāh'dan şalla'llāhu ' aleyhi ve sellem ḥazretinden mervīdür N156b- 11.

⁵⁶²⁵ İM151a- 12 kendüyiçün: kendü için K141b- 2, N156b- 13.

⁵⁶²⁶ N157a- 14 kımaz tā ki.

⁵⁶²⁷ K141b- 4, N156b- 14-15 mālā ve veledde ta' alluķı kalmayup maḥzā kendü için kıalur: mālā ve veledde ta' alluķı kalmayup maḥzā (15) kendüyiçün kıtur İM151a- 14.

⁵⁶²⁸ K141b- 6, N156b- 17 söylerler: severler İM151a- 17.

⁵⁶²⁹ İM151a- 18 belālar ve meşekḫatler: belā ve meşekḫat N156b- 16.

⁵⁶³⁰ İM151a- 18 Allāhu (19) Ta' âlā'nuñ: Allāhu Ta' âlā N157a- 1.

⁵⁶³¹ İM151a- 19 Şeyḫ Şāṭibi: Şeyḫ Şibli N157a- 2.

[İM151b]

(1) reyisü'l-kurrâdur meşhûr âfâkdur 'illet-i şedîde ile mu'tel (2) olurıdı⁵⁶³² şikâyet eylemezidi ve âh kılmazıdı kaçan ki hâlinden (3) su'âl etseler⁵⁶³³ العافية ya'nî sağlara dèridi artuğ kelâm (4) ziyâde eylemezidi⁵⁶³⁴ ve 'uqalâ demişler ki belâlar leyim kişilerün⁵⁶³⁵ (5) paşıdur eyi⁵⁶³⁶ kişilerün şaykâlıdur anuñ sebebiyle günâhları (6) gider pāk ve muṭahhar olurlar⁵⁶³⁷ Allāhu Ta'ālā ḥazreti İbrāhīm (7) peygamberi ḥalīl edindi mübârek qalbine ḥavfı ilkā eyledi (8) ḥattâ bir vechile oldu ki qalb-i şerīflerinde ḥafaqān 'arīz (9) oldu ya'nî yürek uyanması⁵⁶³⁸ ba'ıdden işidilüridi (10) havâda kuşlar⁵⁶³⁹ uçsa şadâsı ve gürüldüsü gibi şadâ⁵⁶⁴⁰ (11) ve gürüldi gelüridi Mesrûk raḥimehu'llāhu buyurmuş⁵⁶⁴¹ ki (12) ḥavf recâdan muḳaddemdür zîrâ Ḥaḳ sübhānehu ve ta'ālā (13) cenneti ve nârı ḥalḳ eyledi cennete kimse varmaz nârdan geçme (14) yince cennetün tarīḳı cehennem üzre olan şırâṭı kılmışdur (15) mü'minler geçdükde [K142a] cehennem tîz geç⁵⁶⁴² nûruñıla benüm yalıñımı (16) söyündürdün dèr ve kāfirler ve 'aşīler üzerinden geçmek (17) müyesser olmayup cehenneme düşerler نعوذ بالله تعالى من سخطه (18) اللهم اغفر لنا وارحمنا برحمتك يا ارحم الراحمين (19) Fuḍayl'a dènildi ki senün oğluñ ne sebebile⁵⁶⁴³ bu ḥavfa⁵⁶⁴⁴

⁵⁶³² İM151b- 1 mu'tel (2) olurıdı: muṭṭaşıl oldu N157a- 2.

⁵⁶³³ N157a- 3 su'âl etseler dèridi.

⁵⁶³⁴ İM151b- 3 sağlara dèridi artuğ kelâm (4) ziyâde eylemezidi: K141b- 12 sağlara dèridi kelâm ziyâde eylemez, N157a- 4 sağıla dèr idi ziyâde eylemezidi.

⁵⁶³⁵ İM151b- 4 belâlar leyim kişilerün: leyimlerün N157a- 4.

⁵⁶³⁶ İM151b- 5 eyi: eyü K141b- 12, N157a- 5.

⁵⁶³⁷ İM151b- 6 olurlar: olur N157a- 6.

⁵⁶³⁸ İM151b- 9 ya'nî yürek uyanması: yürek uyanması ḥattâ N157a- 8.

⁵⁶³⁹ İM151b- 10 kuşlar: kuş N157a- 8.

⁵⁶⁴⁰ K141b- 18, N157a- 9 şadâ: şada (11) sı İM151b- 10.

⁵⁶⁴¹ İM151b- 11 Mesrûk raḥimehu'llāhu buyurmuş: Mesrûk raḥmetu'llāhi 'aleyhi (10) buyurmuşlar N157a- 9.

⁵⁶⁴² İM151b- 15: geç: K142a- 1 geçün, N157a- 12 geç ki.

⁵⁶⁴³ İM151b- 19 senün oğluñ ne sebebile: K142a- 4 senün oğluñ ne sebeb (5) ile, N157a- 15 ne sebebile senün oğluñ.

⁵⁶⁴⁴ İM151b- 19 ḥavfa: zevke N157a- 15.

[İM152a]

(1) erişdi dēdi ki kılllet-i zūnūbıla⁵⁶⁴⁵ Rābi^c-a-yı Qaysiyye'ye dēmişler ki (2) hīç bir maqbūl olmak zan eyledüğüñ 'amel var mıdur dēmiş ki (3) eger⁵⁶⁴⁶ var ise dağı havfundur ki 'amelümi⁵⁶⁴⁷ üzerüme red eyleyeler (4) [N157b] dērin⁵⁶⁴⁸ Fuḍayl dēdi ki saña dēseler ki Allāhu Ta'ālā'dan (5) qorqar mısın⁵⁶⁴⁹ sākıt ol zīrā eger yoq dēseñ⁵⁶⁵⁰ bir emr-i (6) 'azīm dēmiş olursun eger ne' am dērişen qorqan kimse⁵⁶⁵¹ (7) sen olduğun hāl üzre olmaz bir kimse bir kimseye faqrđan (8) şikāyet eylemiş Fuḍayl⁵⁶⁵² dēmiş ki iy kişi saña raḥmet ēdenden (9) şikāyet eyledüñ⁵⁶⁵³ saña raḥmet ētmez kimseye⁵⁶⁵⁴ Aḥnef eyitdi 'ammum (10) Şa'şa'a bin Mu'āviye'ye yüregüm zaḥmetinden şikāyet eyledüm (11) beni men' eyledi eyitdi yā 'ammum oğlı kaçan saña bir belā nāzil (12) olsa şikāyet eyleme senüñ mişlüñ bir maḥlūka ki def' ine (13) kādīr olmaya eger kendü nefşine dağı olsa def' e kādīr (14) degildür lakin mübtelā ēdenden ḥalāş taleb eyle ki ol (15) kādīrdür seni kırtarmağa yā 'ammum oğlı gözlerümüñ⁵⁶⁵⁵ birisi (16) kırk yıldur⁵⁶⁵⁶ görmez ne tağ görür ve ne yazı (17) ammā hīç bir kimse muḥṭalı' olmamışdur kimseye dēmeyüp ṭururın⁵⁶⁵⁷ (18) ḥattā ḥatunum dağı bilmez raḥimehu'llāhu ta'ālā raḥmeten ve is' aten⁵⁶⁵⁸ (19) otuz bēşinci ravza 'ādet-i ḥasenede⁵⁶⁵⁹ ve 'ādet-i

⁵⁶⁴⁵ İM152a- 1 kılllet-i zūnūbıla: K142a- 5 kılllet-i zūnūb ile, N157a- 16 kılllet-i zūnūb.

⁵⁶⁴⁶ İM152a- 3 eger: N'de yok.

⁵⁶⁴⁷ İM152a- 3 'amelümi: 'ameli N157a- 17.

⁵⁶⁴⁸ İM152a- 4 dērin/ dēseler: dērim/ dērlerise N157b- 1.

⁵⁶⁴⁹ İM152a- 5 qorqar mısın: qorqarsın N157b- 1.

⁵⁶⁵⁰ İM152a- 5 eger yoq dēseñ: K142a- 9 eger yoq dērişen, N157b- 2 yoq dērişen.

⁵⁶⁵¹ İM152a- 6 kimse: kimsene N157b- 3.

⁵⁶⁵² İM152a- 8 Fuḍayl: N'de yok.

⁵⁶⁵³ İM152a- 9 eyledüñ: eylediñ N157b- 4.

⁵⁶⁵⁴ İM152a- 9 saña raḥmet ētmez kimseye: K ve N'de yok.

⁵⁶⁵⁵ İM152a- 15 gözlerümüñ: gözlerimüñ N157b- 9.

⁵⁶⁵⁶ N157b- 9 kırk yıldur ki.

⁵⁶⁵⁷ K142a- 17 kimseye dēmeyüp ṭururın: N157b- 11 ve kimseye dağı dēmedüm: İM152a- 17 dēmeyüp ṭururın.

⁵⁶⁵⁸ İM152a- 18 raḥimehu'llāhu ta'ālā raḥmeten ve is' aten: raḥmetu'llāhi 'aleyhi N157b- 11.

⁵⁶⁵⁹ İM152a- 19 'ādet-i ḥasenede: 'ādet-i ḥasende N157b- 12.

[İM152b]

(1) **kaḫbīḫde ve ḫilmde**⁵⁶⁶⁰ ve **kaḫbāḫatde** [K142b] ve **ḡazabda ve rıfḫda ve** ‘unfda (2) ve **riḫḫatde ve ḫasāvetde ve ḫiffet-i rūḫ ve şıḫlet-i rūḫda** (3) ve **tevāzu’da ve kibrde ve iftiḫārdadur** Ḥazret-i Resūlu’llāḫ (4) dan mervīdür şalla’llāḫ ‘aleyhi ve sellem⁵⁶⁶¹ buyurmışlar ki ḫulḫ (5) şāḫibinūḡ⁵⁶⁶² burnında Allāḫ Ta’ālā raḫmetinden bir zimāmdur ol (6) zimām bir melegūḡ elindedür ol kimseyi ḫayra çeker daḫı (7) anı cennete çeker sū’-i ḫulḫ daḫı Allāḫ’uḡ (8) ‘azābından bir zimāmdur şāḫibinūḡ [N158a] burnında ol zimām (9) şeyṫān elindedür şeyṫān anı nāra çeker rivāyetdür (10) bir bölük oḡlancıḫlar Ḥazret-i Resūl şalla’llāḫ ‘aleyhi ve sellemi⁵⁶⁶³ (11) mescid yolında tutdılar bizimiçün⁵⁶⁶⁴ ol nitekim Ḥasan içün (12) ve ḫardaşıyiçün⁵⁶⁶⁵ olduḡın gibi dēdiler⁵⁶⁶⁶ Ḥazret-i Resūlu’llāḫ⁵⁶⁶⁷ şalla’llāḫ (13) ‘aleyhi ve sellem⁵⁶⁶⁸ Bilāl’e buyurdılar ki yūri eve var⁵⁶⁶⁹ bulduḡını (14) getür tā ben nefsiimi bunlaruḡ elinden⁵⁶⁷⁰ şatun alam bunlar (15) beni⁵⁶⁷¹ sekiz cevize şatdılar Bilāl sekiz dirhem getürdi anı (16) ol oḡlancıḫlara vērdi⁵⁶⁷² ḫulḫ-ı ḫasen muḫtezāsınca böyle mu’āmele (17) ḫıldılar ba’z-ı selef dēmişler ki ḫulḫ-ı ḫasen ba’idler⁵⁶⁷³ ḫatında ḫarābet (18) issidür

⁵⁶⁶⁰ N157b- 12 kaḫbīḫde ve ḫilmde: kaḫbīḫada ve ‘ilmde İM152b- 1.

⁵⁶⁶¹ İM152b- 3 Ḥazret-i Resūlu’llāḫ (4) dan mervīdür şalla’llāḫ ‘aleyhi ve sellem: K142b- 3 Ḥazret-i Resūl’den mervīdür şalla’llāḫ ‘aleyhi ve sellem, N157b- 14 Ḥazret-i Resūl’den (15) şalla’llāḫ ‘aleyhi ve sellem mervīdür.

⁵⁶⁶² İM152b- 5 şāḫibinūḡ: N’de yok.

⁵⁶⁶³ İM152b- 10 Ḥazret-i Resūl şalla’llāḫ ‘aleyhi ve sellemi: Resūlu’llāḫ’ı şalla’llāḫ ‘aleyhi ve sellem N158a- 2.

⁵⁶⁶⁴ İM152b- 11 bizimiçün: bizüm içün K142b- 9, N158a- 3.

⁵⁶⁶⁵ İM152b- 11 Ḥasan içün (12) ve ḫardaşıyiçün: İmām-ı Ḥasan ve Ḥüseyn içün N158a- 3.

⁵⁶⁶⁶ K142b- 10 dēdiler: İM’de yok.

⁵⁶⁶⁷ İM152b- 12 Ḥazret-i Resūlu’llāḫ: Ḥazret-i Resūl K142b- 10.

⁵⁶⁶⁸ İM152b- 13 sellim.

⁵⁶⁶⁹ İM152b- 13 var: N’de yok.

⁵⁶⁷⁰ İM152b- 14 nefsiimi bunlaruḡ elinden: nefsiimi bunlaruḡ elinden ḫalāş ēdüp N158a- 5.

⁵⁶⁷¹ İM152b- 14 bunlar (15) beni: K142b- 12 bunlar ḫazreti, N158a- 6 Bilāl gelince bunlar ḫazreti.

⁵⁶⁷² K142b- 13 Bilāl sekiz dirhem getürdi anı ol oḡlancuḫlara vērdi, N158a- 6 Bilāl gelüp sekiz dirhem (7) getürdi anı oḡlancuḫlara vērdi, İM152b- 15 sekiz dirhem getürdi anı (16) ol oḡlancuḫlara.

⁵⁶⁷³ İM152b- 17 ba’idler: K ve N’de yok.

ve yaramaz hulklu kendü ehli içinde ecnebîdür⁵⁶⁷⁴ (19) Sokrat demiş ki re's-i hikmet hulk-ı hasendür Aşma'î İbn-i Muğanna'a

[İM153a]

(1) demiş ki seni kim te'dīb eyledi eyitmiş ki benüm kendü (2) nefsum kaçan ki ğayrı kimseden⁵⁶⁷⁵ hasen olanı gördüm ben (3) daħı anı işledüm kaçan ki kabîh olanı gördüm andan ibā (4) eyledüm hāzer kıldum İbrāhīm-i Şūlī demiş ki⁵⁶⁷⁶ اولي السجية طراً (5) ان تواسي يألفهم في المنزل الخشن [K143a] اذا ما اسهوا ذكرو من كان (6) عند السرور الذي واساك في الحزن ان الكرام (7) tercümesi oldur ki hulkun evlāsı hüznde ve ğamda müşāreket (8) eyledüğün kimse⁵⁶⁷⁷ ile sürür ve şādilik⁵⁶⁷⁸ zamānında müşāreket (9) etmekdür zīrā kerīmler kaçan yüsr ve āsānlik üzre olsalar (10) yaramaz ve şiddetlü menzilde bile üns tutanları zıkr ederler⁵⁶⁷⁹ Sokrat (11) [N158b] eyitmiş ki bir kimsenün hulkı güzel olsa 'işi daħı iyi⁵⁶⁸⁰ olur (12) ve selāmeti dāyim olur ve nüfūs içinde muħabbeti müte'ekkid olur (13) ve bir kimsenün hulkı yaramaz olsa 'işi tar olur⁵⁶⁸¹ buġzı (14) ve ğazabı dāyim olur ve nüfūs içinde andan nefret üzre (15) olurlar Eflaṭun eydür hulkı güzel ol kimsedür⁵⁶⁸² ki (16) yaramaz hulkı ola şabr eyleye yumşak sözile muħabbet şadırda (17) dāyim olur ahlākı vüs' atiyile⁵⁶⁸³ 'iṣ-ı tayyib olur sürür-ı kāmil (18) olur bir kimsenün hulkı yaramaz olsa rızkı tar olur⁵⁶⁸⁴ (19) ve 'uqalā demişlerdür⁵⁶⁸⁵ ki bir kimsenün hulkı hasen olsa dōstı

⁵⁶⁷⁴ İM152b- 18 yaramaz hulklu kendü ehli içinde ecnebîdür: yaramaz hulklar kendi içinde lā'in ecnebîdür N158a- 9.

⁵⁶⁷⁵ İM153a- 2 kimseden: kimseneden N158a- 11.

⁵⁶⁷⁶ N153a- 13 demiş ki şı'r.

⁵⁶⁷⁷ İM153a- 8 kimse: kimsene N158a- 15.

⁵⁶⁷⁸ İM153a- 8 şādilik: şādılık N158a- 16.

⁵⁶⁷⁹ İM153a- 9 kerīmler kaçan yüsr ve āsānlik üzre olsalar yaramaz ve şiddetlü menzilde bile üns tutanları zıkr ederler: kaçan kerīmler yüsr ve āsānlik (17) üzre olsalar yaramaz ve şiddetli menzilde bile üns tutanları zıkr ederler N158a- 16.

⁵⁶⁸⁰ İM153a- 11 iyi: eyü N158b- 1.

⁵⁶⁸¹ N158b- 3 olur ve.

⁵⁶⁸² İM153a- 15 kimsedür: kimsenedür N158b- 4.

⁵⁶⁸³ İM153a- 17 ahlākı vüs' atiyile: ahlāk ve vüs' atile N158b- 6.

⁵⁶⁸⁴ İM153a- 18 bir kimsenün hulkı yaramaz olsa rızkı tar olur: N'de yok.

⁵⁶⁸⁵ İM153a- 19 demişlerdür: demişler N158b- 6.

[İM153b]

(1) çok olur ve bir kimsenün kelâmı yumşak olsa (2) aña halk muhabbet etmek vâcib olur⁵⁶⁸⁶ Hâzret-i Resûlu'llâh (3) dan mervîdür şalla'llâhu 'aleyhi ve sellem⁵⁶⁸⁷ buyurmuşlar âhiretde (4) evvel mizâna vazı' olacak hüsn-i hulkdur ve dağı (5) Resûlu'llâh'dan mervîdür şalla'llâhu 'aleyhi ve sellem⁵⁶⁸⁸ üç dürlü (6) kimse⁵⁶⁸⁹ sū'-i hulklıla ma'zûrlardur birisi marîz olanlar (7) biri⁵⁶⁹⁰ şâyim olanlar biri müsâfir olanlar bunlar tarırlılar⁵⁶⁹¹ (8) sū'-i hulq olsa bunlar da⁵⁶⁹² ma'zûr olurlar ve 'uqalâ (9) demişlerdür ki hiç bir hatun kişi⁵⁶⁹³ hilmiden ahsen boğmak⁵⁶⁹⁴ ile (10) boğmaqlanmadı Sokrat eydür hilm hicâb-ı âfâtdur ve dağı (11) [K143b] denilmişdür ki hilm ahlâkuñ emlahıdur Yezîdî ki ehl-i 'Arabiyet'dendür (12) Hârûnu'r-reşîd katında imâm-ı ehl-i 'Arabiyet Kisâ'î ile⁵⁶⁹⁵ tekellüm (13) eyledi Kisâ'î⁵⁶⁹⁶ üzre galebesi zâhir oldı gâlib (14) olduğına [N159a] ferağ olup başında olan taqkesin atdı (15) Hârûnu'r-reşîd eyitdi Kisâ'î'nün⁵⁶⁹⁷ edebi bahşde mülzem (16) olmasıyla bize sevgülüdür senün sū'-i edebünile⁵⁶⁹⁸ olan (17) galebeñden meşelde gelmişdür ki⁵⁶⁹⁹ العصال من عصى ya' nî degenek (18) 'işyân edenîçündür⁵⁷⁰⁰ Büzürcimihir eyitdi kanâ' atün⁵⁷⁰¹ (19) şemeresi râhatdur ve tevâzu' uñ şemeresi muhabbetdür

⁵⁶⁸⁶ İM153b- 2 vâcib olur: vâcibdür N158b- 8.

⁵⁶⁸⁷ İM153b- 2 Hâzret-i Resûlu'llâh (3) dan mervîdür şalla'llâhu 'aleyhi ve sellim: K143a- 15 Hâzret-i Resûl'den mervîdür şalla'llâhu 'aleyhi ve sellem, N158b- 8 Hâzret-i Resûl şalla'llâhu (9) ta'âlâ 'aleyhi ve sellemden mervîdür.

⁵⁶⁸⁸ İM153b- 5 Resûlu'llâh'dan mervîdür şalla'llâhu 'aleyhi ve sellem: Resûlu'llâh'dan şalla'llâhu ta'âlâ 'aleyhi ve sellem (11) mervîdür N158b- 10.

⁵⁶⁸⁹ İM153b- 5 üç dürlü (6) kimse: üç dürlü kimsene N158b- 11.

⁵⁶⁹⁰ İM153b- 7 biri/ biri: birisi/ birisi K143a- 18, N158b- 12.

⁵⁶⁹¹ İM153b- 7 tarırlılar: tarırlılar K143a- 19, N158b- 12.

⁵⁶⁹² N158b- 13 bunlar da 'aceb olmaz.

⁵⁶⁹³ İM153b- 9 kişi: N'de yok.

⁵⁶⁹⁴ İM153b- 9 boğmak: bezek N158b- 14.

⁵⁶⁹⁵ İM153b- 12 Kisâ'î ile: ile Kisâ'î eyle N158b- 16.

⁵⁶⁹⁶ İM153b- 13 Kisâ'î: ve Kisâ'î N158b- 17.

⁵⁶⁹⁷ İM153b- 15 Kisâ'î'nün: K143b- 4 Kisâ'î'nün, N159a- 1 Kisâ'î.

⁵⁶⁹⁸ İM153b- 16 senün sū'-i edebünile: seniñ sū'-i edebünile N159a- 2.

⁵⁶⁹⁹ İM153b- 17 ki: N'de yok.

⁵⁷⁰⁰ İM153b- 18 'işyân edenîçündür: 'işyân eden içündür K143b- 7, N159a- 3.

⁵⁷⁰¹ İM153b- 18 kanâ' atün: kanâ' atün N159a- 4.

[İM154a]

(1) ‘uçalā demişler ki ba‘z-ı mevzi‘ de hilm zilletdür ba‘z-ı mevzi‘ de⁵⁷⁰² (2) ‘izzetdür şāhibini ulu ve ‘aziz kıılır⁵⁷⁰³ İskender'e (3) demişler ki fülān kimse⁵⁷⁰⁴ senüñ kızuñ sever öldürmek (4) vācibdür demiş ki kaçan bizi seveni ve ‘adū olup (5) sevmeyeni öldüricek arz üzerinde kimse qalmaz Mu‘āviye (6) ziyāde hilmile mevşūf idi⁵⁷⁰⁵ dērler ki hiç kimse⁵⁷⁰⁶ anı (7) ğazaba getürmemişdür bir kimse qaşd eyledi ki⁵⁷⁰⁷ (8) anı ğazaba getüre eyitdi isterin ki anañı baña⁵⁷⁰⁸ ğa (9) tunlığa vēresin anıñiçün ki ferci büyük imiş eyitdi (10) babamuñ aña muħabbeti anıñiçün idi⁵⁷⁰⁹ ħazinedārına buyurdı (11) buña biñ altun vērüñ bunuñıla bir⁵⁷¹⁰ cāriye alsun bir vaqt (12) Ħazret-i ‘İsā peygāMBER⁵⁷¹¹ ‘aleyhi’s-selām Yehūd'dan bir qavmüñ (13) üzerine mürūr eyledi⁵⁷¹² ol qavm itāle-yi lisān eylediler (14) Ħazret-i ‘İsā⁵⁷¹³ ‘aleyhi’s-selām anlara şenā ēderidi ve eydirdi (15) her kişi qatında⁵⁷¹⁴ olanı infāq ēder ya‘nī her kimse (16) kendüye lāyıkın⁵⁷¹⁵ ve münāsib olanı izhār ēder Ħazret-i (17) [K144a] Resūl’llāh'dan mervīdür şalla’llāhu ‘aleyhi ve sellem⁵⁷¹⁶ buyurmışlar ki (18) nübüvvet-i ūlā kelāmından ki nāsa ērişmişdür bu kelāmdur ki (19) buyurulmuşdur⁵⁷¹⁷ ħayā eylemiyecek her ne işleriseñ işle

⁵⁷⁰² N159a- 5 ve ba‘z-ı mevzi‘ de.

⁵⁷⁰³ İM154a- 2 şāhibini ulu ve ‘aziz kıılır: K143b- 10 şāhibini ‘aziz kıılır, N159a- 5 ‘uçalā demişler ki ba‘z-ı mevzi‘ de (6) şāhibini ulu ve ‘aziz kıılır.

⁵⁷⁰⁴ İM154a- 3 kimse: kimsene N159a- 6.

⁵⁷⁰⁵ İM154a- 6 hilmile mevşūf idi: K143b- 13 hilmile mevşūfıdı, N159a- 8 ‘ilmile meşhūr idi.

⁵⁷⁰⁶ İM154a- 6 dērler ki hiç kimse: dērler hiç kimsene N159a- 9.

⁵⁷⁰⁷ İM154a- 7 bir kimse qaşd eyledi ki: bir kimsene qaşd eyledi N159a- 9.

⁵⁷⁰⁸ İM154a- 8 isterin ki anañı baña: isterim ki anañı baña ħalālılığıla N159a- 10.

⁵⁷⁰⁹ İM154a- 10 babamuñ aña muħabbeti anıñiçün idi: babamuñ aña muħabbeti anıñiçün ki N159a- 11.

⁵⁷¹⁰ İM154a- 11 bunuñıla bir: anuñıla N159a- 12.

⁵⁷¹¹ İM154a- 12 peygāMBER: K143b- 18 peygāMBER, N’de yok.

⁵⁷¹² İM154a- 13 üzerine mürūr eyledi: üzerine mürūr ētdi N159a- 13.

⁵⁷¹³ N159a- 13 ve Ħazret-i ‘İsā.

⁵⁷¹⁴ İM154a- 15 her kişi qatında: her kimsene yanında N159a- 14.

⁵⁷¹⁵ İM154a- 16 lāyıkın: lāyık N159a- 15.

⁵⁷¹⁶ İM154a- 16 Ħazret-i (17) Resūl’llāh'dan mervīdür şalla’llāhu ‘aleyhi ve sellem: K144a- 1 Ħazret-i Resūl'den mervīdür şalla’llāhu ‘aleyhi ve sellem, N159a- 15 Ħazret-i (16) Resūl'den şalla’llāhu ‘aleyhi ve sellem mervīdür.

⁵⁷¹⁷ İM154a- 18 nübüvvet-i ūlā kelāmından ki nāsa ērişmişdür bu kelāmdur ki (19) buyurulmuşdur: nübüvvet-i evvel kelāmı ki (17) nāsa ērişmişdür budur N159a- 16.

[İM154b]

(1) bir ḥakīm dēmiş ki [N159b] dilsüzlik ḥayrludur kiz̄bden (2) ve ḥādım olmaḵ⁵⁷¹⁸ ḥayrludur zinādan cehd ve fāḵa⁵⁷¹⁹ ile ma'īšet (3) ḥayrludur kılllet-i ḥayā ile ḡanī dirlikden İbn-i Sellām (4) dēmiş ki 'ākīlūḡ ḡalbi ŷeci' olur aḡmaḡuḡ yūzi ŷeci' (5) olur⁵⁷²⁰ ya' nī utanmaz yūzlü⁵⁷²¹ olur Nūŷirrevān dēmiş ki (6) dōrt nesne kimsede⁵⁷²² ḡabīḡdūr mülūkda ve selāḡinde (7) baḡīllık ve ḡazālarda⁵⁷²³ kiz̄b ve 'ulemālarda⁵⁷²⁴ ḡiddet ya' nī (8) tezlük ve nisāda çirkinlik Ebū Huzeyil Fuḡayl bin Yaḡyā-yı (9) Bermekī vezīri hicv eylemiş ŷonra bir zamānda gelüp gērü⁵⁷²⁵ (10) iḡsān taleb eylemiş vezīr eyitdi ki ne yūzile geldūḡ⁵⁷²⁶ (11) eyitdi ŷol yūzile ki rabbūme anuḡıla mülāḡī olurın⁵⁷²⁷ (12) zūnūbum anuḡ ḡatında ekŷerdūr dēdi vezīr gülüp (13) ḡaz edüp iḡsān kıldı⁵⁷²⁸ Loḡmān 'aleyhi's-selām (14) buyurmuş ki ŷol kimsede⁵⁷²⁹ ki üç ḡaŷlet bulına ol (15) kimsenūḡ⁵⁷³⁰ imānı kāmīl olmuŷdur biri oldur ki ḡaçan rāzī (16) olsa anuḡ rızāsı anı bāḡıla çıkarmaya biri daḡı oldur ki (17) ḡaçan ḡazab eylese anı ḡazabı ḡaḡdan çıkarmaya biri daḡı (18) oldur ki ḡaçan ḡādir olsa kendūnūḡ olmayanı almaya (19) 'Alī raḡıya'llāhu 'anhu⁵⁷³¹ buyurmuşlar ḡayzı ve ḡazabı def edüp

⁵⁷¹⁸ İM154b- 2 olmaḡ: N'de yok.

⁵⁷¹⁹ İM154b- 2 cehd ve fāḡa: faḡr u fāḡa N159b- 1.

⁵⁷²⁰ İM154b- 5 olur: N'de yok.

⁵⁷²¹ İM154b- 5 yūzlü: yūzsüz N159b- 3.

⁵⁷²² İM154b- 6 kimsede: kimseneden N159b- 4.

⁵⁷²³ İM154b- 7 ḡuzālarda: ḡādīlarda K144a- 9, N159b- 5.

⁵⁷²⁴ İM154b- 7 'ulemālarda: 'ulemāda N159b- 5.

⁵⁷²⁵ İM154b- 9 vezīri hicv eylemiş ŷonra bir zamānda gelüp gērü: vezīr iken hicv eylemiş bir zamāndan ŷonra gelüp N159b- 6.

⁵⁷²⁶ İM154b- 10 geldūḡ: geldiḡ N159b- 7.

⁵⁷²⁷ İM154b- 11 olurın: olurum N159b- 8.

⁵⁷²⁸ İM154b- 13 kıldı: eyledi N159b- 9.

⁵⁷²⁹ İM154b- 14 kimsede: kimsenede N159b- 9.

⁵⁷³⁰ İM154b- 15 kimsenūḡ: kimseneden N159b- 9.

⁵⁷³¹ İM154b- 19 raḡıya'llāhu 'anhu: raḡıya'llāhu ta'ālā 'anhu N159b- 13.

[İM155a]

(1) hazm eylemege müdāvīm ol tā ki ‘ākıbetün maḥmūd ola Mu‘āz bin (2) Enes'den⁵⁷³² rivāyetdür Resūlu'llāh ḥazretinden şalla'llāhu ‘aleyhi ve sellem⁵⁷³³ (3) buyurmuşlar ki bir kimse ğazabı⁵⁷³⁴ def‘ edüp hazm eylese (4) ol ğazab eyledügi kimseye intiḳām [K144b] étmege ḳādir iken Allāhu (5) Ta‘ālā ḥazreti ḳıyāmet güninde ḥalāyık içinde aña nidā (6) [N160a] edüp anı muḥayyer⁵⁷³⁵ ve muḥtār ḳıla ḳanḳı ḥūrīyi isterise vère⁵⁷³⁶ (7) bir rivāyetde Allāhu Ta‘ālā anı emn ü ĩmānıla⁵⁷³⁷ ṭoldura ba‘z-ı (8) ḥükemā demişler ki eger ṭaleb éderisenḡ ki eşrāf mertebesine (9) varasın iḥsān étmege ve inşāf ḳılmağa mülāzimet ve müdāvet (10) eyle ve ḳaçan saña bir kimse⁵⁷³⁸ ‘adāvet eylese sen anı ḳov terk (11) eyle dehr aña mükāfāt edüp cezāsın vèrür demişler (12) dūr ki sū-i ḥulḳa taḥammül eylemek eyiler ve ḥayrlular⁵⁷³⁹ aḥlākıındandır (13) Aristo İskender'e yazdı ki erzel ya‘nī nāsuḡ ḥorı (14) ve ḥaḳīri olanlar⁵⁷⁴⁰ saña ḥavflarından inḳıyād ve itā‘at éderler (15) ḥayrlu kimseler⁵⁷⁴¹ ḥayāları sebebinden mütāba‘at éderler evvelki (16) ṭāyifeye⁵⁷⁴² baṭş ile mu‘āmele eyle ya‘nī anları şuç işledükleri (17) zamānda mu‘āheze eyle siyāset eyle şuçına göre ikinci (18) ṭāyifeye⁵⁷⁴³ iḥsān eyle lakin ğazabda şaḳın ḥadden ziyāde (19) olmasun ne şedīd ve ne ziyāde za‘īf olsun zīrā şiddet ile⁵⁷⁴⁴

⁵⁷³² K144a- 20, N159b- 15 Mu‘āz ibn Enes'den: Mu‘āz bin (2) Enes İM155a- 1.

⁵⁷³³ İM155a- 1 Resūlu'llāh ḥazretinden şalla'llāhu ‘aleyhi ve sellim: Resūlu'llāh şalla'llāhu ta‘ālā ‘aleyhi ve sellem N159b- 15, K'de yok.

⁵⁷³⁴ İM155a- 3 ğazabı: ğazabını N159b- 16.

⁵⁷³⁵ İM155a- 6 muḥayyer: mümeyyiz N160a- 1.

⁵⁷³⁶ İM155a- 6 ḳanḳı ḥūrīyi isterise vère: K144b- 2 ḳanḳı ḥūrīyi ister ise vère, N160a- 1 ḳanḳı ḥūrīyi isterise vère.

⁵⁷³⁷ İM155a- 7 emn ü ĩmānıla: emn ü emān ile N160a- 2.

⁵⁷³⁸ İM155a- 10 kimse: kimsene K144b- 6.

⁵⁷³⁹ İM155a- 12 eyiler ve ḥayrlular: eyüdür ve ḥayrlulardır N160a- 6.

⁵⁷⁴⁰ İM155a- 14 olanlar: olanları N160a- 7.

⁵⁷⁴¹ İM155a- 15 kimseler: kimseneleri N160a- 8.

⁵⁷⁴² İM155a- 16 ṭāyifeye: ṭā'ifeye K144b- 11.

⁵⁷⁴³ İM155a- 17 ṭāyifeye: ṭā'ifeye K144b- 13.

⁵⁷⁴⁴ İM155a- 19 şiddet ile: şiddetile K144b- 14, N160a- 12.

[İM155b]

(1) olan sibā' ahlākındandır ziyāde za'if⁵⁷⁴⁵ olan şıbyān (2) ya'nī oğlanlar⁵⁷⁴⁶ ahlākındandır daħı saħa kaçan Allāhu Ta'ālā ħazreti (3) sen sevdüğün ve diledüğün zaferi ve fırsatı vërse sen daħı (4) Allāhu Ta'ālā ħazretinün diledüğü üzre ve rızāsına muvāfiķ (5) 'ivāz⁵⁷⁴⁷ işle⁵⁷⁴⁸ Soķrať demiş ki ħazabuñ devāsı sükütdür⁵⁷⁴⁹ (6) Eflaṭun eydür ħilm nisbet olunmaz illā ķādir olup (7) terk edene Aristo eydür 'avreti ħazabı vaķtinde imtiħān (8) eyle rızāsı vaķtinde etme daħı ķudreti vaķtinde imtiħān eyle⁵⁷⁵⁰ (9) zilleti iħtiyācı vaķtinde⁵⁷⁵¹ degil daħı 'uķalā demişlerdür ki (10) tızcek intikām⁵⁷⁵² etmek kerimler 'ādetinden degildir [K145a] Büzürcimihir (11) eyitmiş ki [N160b] rıfķdan şonra şedīd ol şiddetden şonra (12) rıfķ etme zirā rıfķdan şonra şiddet 'izzetdür şiddetden (13) şonra rıfķ⁵⁷⁵³ zilletdür ħükemā demişlerdür ki (14) lecūclıķ ya'nī ünegülik⁵⁷⁵⁴ bu dünyāda eşyānuñ menfa'ati⁵⁷⁵⁵ (15) eķallisidür ve āħiretde mazarratı çoķlısidür⁵⁷⁵⁶ Zübeyde ħatun (16) Hārūnu'r-reşīd'ün ħatunudur bir gün Hārūn anuñıla⁵⁷⁵⁷ (17) mücāma'at taleb eyledi ol ünegülik ķıldı vardı (18) bir ķara cāriyeye yaķınlık eyledi⁵⁷⁵⁸ Me'mūn ħalīfe andan (19) oldu andan⁵⁷⁵⁹ şonra Me'mūn ħalīfe olduğı zamānda

⁵⁷⁴⁵ N160a- 13 za'if: za'f İM155b- 1.

⁵⁷⁴⁶ İM155b- 2 ya'nī oğlanlar: N'de yok.

⁵⁷⁴⁷ K144b- 18 'ivāz: 'afv İM155b- 5.

⁵⁷⁴⁸ İM155b- 2 kaçan Allāhu Ta'ālā ħazreti ... (5) işle: Allāhu Ta'ālā'nuñ (14) dilediğı üzre rızāsına muvāfiķ 'avz işle N160a- 13.

⁵⁷⁴⁹ İM155b- 5 Soķrať demiş ki ħazabuñ daħı devāsı sükütdür: K ve N'de yok.

⁵⁷⁵⁰ İM155b- 8 rızāsı vaķtinde etme daħı ķudreti vaķtinde imtiħān eyle: K ve N'de yok.

⁵⁷⁵¹ İM155b- 9 vaķtinde: N'de yok.

⁵⁷⁵² İM155b- 10 intikām: imtiħān ve intikām N160a- 17.

⁵⁷⁵³ İM155b- 13 rıfķ: N'de yok.

⁵⁷⁵⁴ İM155b- 14 ünegülik: ünegülik K145a- 3, N161b- 3.

⁵⁷⁵⁵ İM155b- 14 menfa'ati: menfa'at K145a- 4.

⁵⁷⁵⁶ İM155b- 15 çoķlısidür: çoķ kişidür K145a- 5, N160b- 3-4.

⁵⁷⁵⁷ İM155b- 15 Zübeyde ħatun (16) Hārūnu'r-reşīd'ün ħatunudur bir gün Hārūn anuñıla: Zübeyde ħatun Hārūnu'r-reşīd anuñıla N160b- 4.

⁵⁷⁵⁸ İM155b- 17 vardı (18) bir ķara cāriyeye yaķınlık eyledi: K145a- 7 vardı bir ķara cāriyeye yaķınlık eyledi, N160b- 5 Hārūn daħı aña cefāen bir ķara cāriyeye (6) yaķın oldu.

⁵⁷⁵⁹ İM155b- 19 andan: N'de yok.

[İM156a]

(1) Zübeyde Me'mun'a incinüp⁵⁷⁶⁰ eyitdi ki beni bu gün bu vechile kılan (2) benim senün babañıla⁵⁷⁶¹ ünegülik kılduğumdur bu kelāmıla⁵⁷⁶² (3) ol geçen kışşaya işaret eyledi ve⁵⁷⁶³ dañı 'uqalā demişlerdür ki (4) lecūc olan kimse ħurūc etmege kâbil olmayan yere girür⁵⁷⁶⁴ (5) Añnef eydür Allāhu Ta'ālā'nun **[XXXIII-53]** dēyü (6) buyurduğı kavı şakīl hakkında Resūl'llāh şalla'llāhu 'aleyhi (7) ve sellem ħazretinün⁵⁷⁶⁵ katında ta'ām yemege cem' olurlardı ba'z-ı (8) t̄ayife⁵⁷⁶⁶ ta'āmdan sonra şıket edüp gitmezleridi anlar (9) hakkında buyurıldı ki kaçan ta'ām yeseñüz yedükden sonra (10) tağıluñ A'meş ki fuqahā-yı muħaddişindendür⁵⁷⁶⁷ aña dediler ki (11) ne sebebden a'meş olduñ gözlerinde za'f-ı rü'yet (12) varıdı hem ekşer evkātta yaş aqdı leṭāfet vechiyile (13) cevāb vèrdi ki şakīl kimselere nazār etdügüm sebebden⁵⁷⁶⁸ (14) oldu bu ma'nāda demişlerdür ki⁵⁷⁶⁹ اذا دخل الثقیل بدار قوم فما للساكنين (15) **[K145b, N161a]** tercümesi oldur ki (16) kaçan şakīl kimse bir kavmün dārına⁵⁷⁷⁰ girse ol dārda (17) sâkin olanların rahīlden gayrı t̄arīkı yokdur demişler (18) dūr⁵⁷⁷¹ ki şakīlün mücālisesi ħamm-ı rüħdur ya'nī rüħuñ (19) şınmasıdır⁵⁷⁷² ve zindānların ziyāde t̄arı izdādıla muşāhibet

⁵⁷⁶⁰ İM156a- 1 incinüp: K'de yok.

⁵⁷⁶¹ İM156a- 2 senün babañıla: babaña N160b- 7.

⁵⁷⁶² İM156a- 2 kelāmıla: kelām ile K145a- 10.

⁵⁷⁶³ İM156a- 3 ve: K'de yok.

⁵⁷⁶⁴ İM156a- 4 girür: girer N160b- 9.

⁵⁷⁶⁵ İM156a- 6 Resūl'llāh şalla'llāhu 'aleyhi (7) ve selim ħazretinün: Resūl'llāh şalla'llāhu ta'ālā 'aleyhi ve sellem N160b- 11.

⁵⁷⁶⁶ İM156a- 8 t̄ayife: t̄a'ife K145a- 14.

⁵⁷⁶⁷ İM156a- 10 A'meş ki fuqahā-yı muħaddişindendür: A'meş ki fuqahā ve muħaddişindendür N160b- 14.

⁵⁷⁶⁸ İM156a- 13 nazār etdügüm sebebden: nazār etdügümden N160b- 16.

⁵⁷⁶⁹ K145a- 14 demişlerdür ki beyt: demişdür ki (17) şı'r N160b- 16.

⁵⁷⁷⁰ İM156a- 15 tercümesi oldur ki (16) kaçan şakīl kimse bir kavmün dārına: K145b- 1 tercümesi kaçan şakīl kimse bir kavmün dārına, N161a- 1 kaçan ki şakīl bir kavm dārına.

⁵⁷⁷¹ İM156a- 17 demişler (18) dūr: demişler N161a- 2.

⁵⁷⁷² İM156a- 18 ħamm-ı rüħdur ya'nī rüħuñ (19) şınmasıdır: ħummā-yı rüħdur ya'ni ruħuñ ısıtmasıdır K145b- 3- 4, N161a- 3.

[İM156b]

(1) étmekdür⁵⁷⁷³ Nüşirrevân'a dediler ki nedür hâli şol kimsenüñ⁵⁷⁷⁴ (2) ki ağır yük götürmege mütehammil olur şaķıl kimse ile⁵⁷⁷⁵ (3) muşâhibete mütehammil⁵⁷⁷⁶ olmaz dedi ki yüki⁵⁷⁷⁷ cemîc-i a' zâsıyıla⁵⁷⁷⁸ (4) götürür ammâ şaķıl yüki yalnız rûh çeker anıñçün (5) ziyâde müte'ellim olur Hâzret-i ' Alî rağıya'llâhu⁵⁷⁷⁹ buyurmışlar ki (6) ahmaķuñ şöbete ' azâb-ı rûhdur ve gëru⁵⁷⁸⁰ buyurmışlar ki (7) kıllet-i kelâm ' uyübı setr êder ve zünübı qalîl êder⁵⁷⁸¹ (8) bir şaķıl kimse⁵⁷⁸² bir hastaya demiş ki göñlüñ ne ister (9) ol marîz dedi⁵⁷⁸³ ki seni görmemek bir recül dağı (10) bir a' mâ kimseye⁵⁷⁸⁴ dedi ki Allâhu Ta'âlâ hâzreti hiç bir kılınuñ (11) gözlerin⁵⁷⁸⁵ almadı illâ anı ' ivaz vërdi senüñ ' ivazuñ (12) nedür dedi ki⁵⁷⁸⁶ seni görmemek İbn-i Sîrîn'ün bir hâtemi (13) varıdı⁵⁷⁸⁷ naķşı böyle idi ki⁵⁷⁸⁸ ابرمت فقم ya' nî ibrâm (14) êtdüñ tur git demek idi kaçan ki bir kimse anı ziyâde (15) meşgûl kılsa ibrâm êtse eline vëüridi ol hâtemüñ (16) naķsın okı dëridi⁵⁷⁸⁹ anuñla hâlâş olurıdı ' uķalâ (17) demişlerdür ki kıllet-i ziyâret melâletden emândur keşret-i (18) te' âhüd sebeb-i tebâ' üddür Resûlu'llâh şalla'llâhu ' aleyhi ve (19) sellem⁵⁷⁹⁰ [N161b] çok melâlet vëür ziyâreti kerîh görüridi

⁵⁷⁷³ İM156a- 19 ve zindânlaruñ ziyâde tarı izdâdıla muşâhibet [156b] étmekdür: K145b- 3 ve zindânlaruñ ziyâde tarı izdâdıla muşâhibet, N161a- 3 ve zindânlaruñ tarı (4) izdâdına muşâhibet étmekdür.

⁵⁷⁷⁴ İM156b- 1 kimsenüñ: kimsenenüñ N161a- 4.

⁵⁷⁷⁵ İM156b- 2 kimse ile: kimsene N161a- 5.

⁵⁷⁷⁶ İM156b- 3 mütehammil: taħammül K145b- 6.

⁵⁷⁷⁷ İM156b- 3 dedi ki yüki: cevâb (6) vërdi ki yüregi N161a- 5

⁵⁷⁷⁸ İM156b- 3 cemîc-i a' zâsıyıla: cemîc-i a' zâsı ile K145b- 7.

⁵⁷⁷⁹ İM156b- 5 rağıya'llâhu: rağıya'llâhu ta'âlâ ' anhu N161a- 7.

⁵⁷⁸⁰ İM156b- 6 gëru: yine N161a- 8.

⁵⁷⁸¹ İM156b- 7 qalîl êder: qatl êder K145b- 10, N161a- 9.

⁵⁷⁸² K145b- 10 bir şaķıl (11) kimse: İM156b- 8 bir şaķıl êder kimse, 161a- 9 bir şaķıl kimsene.

⁵⁷⁸³ İM156b- 9 dedi/ recül: demiş/ kimsene N161a- 10.

⁵⁷⁸⁴ İM156b- 10 kimseye: kimseneye N161a- 10.

⁵⁷⁸⁵ İM156b- 10 kılınuñ (11) gözlerin: kılınuñ gözlerini N161a- 11.

⁵⁷⁸⁶ İM156b- 12 dedi ki: dedi a' mâ dağı cevâb vërdi ki N161a- 12.

⁵⁷⁸⁷ İM156b- 13 varıdı: var idi N161a- 13.

⁵⁷⁸⁸ İM156b- 13 naķşı böyle idi ki: naķsında böyle yazılmışıdı ki N161a- 13.

⁵⁷⁸⁹ İM156b- 15 meşgûl kılsa ibrâm êtse eline vëüridi ol hâtemüñ (16) naķsın okı dëridi: meşgûl kılup ibrâm êtse (15) hâtemi eline vëüridi ol dağı hâtemüñ naķsın okırdı qalkıp gideridi N161a- 14.

⁵⁷⁹⁰ İM156b- 19 sellim.

[İM157a]

(1) vakti ziyāde çok oturmağı dağı kerih görüridi⁵⁷⁹¹ (2) ve buyurmuşlardur⁵⁷⁹² ki [K146a] نذ عبا تزد حبا ya'ni ziyāret (3) eyle gün aşırı⁵⁷⁹³ muhabbet arturasın 'uçalā demişlerdür ki (4) ziyāret muhabbet diker ahmağun 'alāmeti oldur ki ziyāret (5) etmege varduğda miqdardan ziyāde otura vakti degil⁵⁷⁹⁴ (6) iken gele rivāyet olunur ki Resūl'llāh hazreti şalla'llāhu (7) 'aleyhi ve sellem⁵⁷⁹⁵ bir vaktde mektebde oğlancıklar var idi (8) anlarun yanından geçdi⁵⁷⁹⁶ anlara selām vèrdiler gönül (9) alçaqlığın kıldılar İsmā'îl-i Sāmānî ki Māverāü'n-nehr'de (10) ve Horāsān'da pādîşāh idi⁵⁷⁹⁷ bir gün bir 'ālim kendüye (11) geldi ol 'ālime ikrām eyledi ve edebile anuñla oturup (12) muşāhibet eyledi çıkup gittüğü vaktin yedi adım gönderdi (13) tamām ta'zīm eyledi katında hāzır olanlarun ba'zını levm eyledi (14) ler cevāb vèrdi ki bizüm üzerümüze⁵⁷⁹⁸ 'ulemāya (15) ta'zīm eylemek vācibdür pes ol gece Resūl'llāh şalla'llāhu (16) 'aleyhi ve sellem hazretini⁵⁷⁹⁹ düşünde gördi buyurdılar ki (17) yā İsmā'îl Allāhu Ta'ālā hazreti saña ol 'ālime ta'zīm eyledüğüñ (18) için ol yedi adımıñ sebebi ile yedi oğluña (19) milk ve saltanat müyesser eyledi dedi hem şonra yedi

[İM157b]

(1) oğluna saltanat müyesser oldı⁵⁸⁰⁰ meşhurdur mülük-ı Sāmāniyye (2) cümle toğuz kimsedür müddet-i saltanatları yüz yıl ve iki yıl ve altı ay (3) dağı olmuşdur⁵⁸⁰¹ sultān

⁵⁷⁹¹ İM157a- 1 vakti ziyāde çok oturmağı dağı kerih görüridi: N'de yok.

⁵⁷⁹² İM157a- 2 buyurmuşlardur: buyurmuşlar N161b- 1.

⁵⁷⁹³ İM157a- 2 ziyāret (3) eyle gün aşırı: ziyāret eyle beni gün aşırı dileriseñ N161b- 2.

⁵⁷⁹⁴ N161b- 4 ve vakti degil.

⁵⁷⁹⁵ İM157a- 7 Resūl'llāh hazreti şalla'llāhu (7) 'aleyhi ve sellem: Resūl'llāh (5) şalla'llāhu 'aleyhi ve sellem N161b- 4.

⁵⁷⁹⁶ İM157a- 8 geçdi: geçüp N161b- 6.

⁵⁷⁹⁷ İM157a- 10 idi: oldı N161b- 7.

⁵⁷⁹⁸ İM157a- 14 üzerümüze: üzerümüze N161b- 10.

⁵⁷⁹⁹ İM157a- 15 Resūl'llāh şalla'llāhu (16) 'aleyhi ve sellem hazretini: Resūl'llāh şalla'llāhu ta'ālā 'aleyhi ve sellemi N161b- 11.

⁵⁸⁰⁰ K146a- 15, N161b- 15 yedi oğluna saltanat (16) müyesser oldı: yedi oğullarına saltanat vèrdi İM157b- 1.

Maḥmūd bin Sebūktigin⁵⁸⁰² devletiyile anlarıñ (4) devletleri munḡarız oldı ‘ulemāya ziyāde ta‘ zīm ederleridi (5) [N162a] raḡimehu’llāhu ta‘ ālā bir gün İmām-ı Muḡammed ḡazretleri Hārūnu’r-reḡīd (6) ḡatına geldi Hārūn ziyāde ta‘ zīm eyledi ba‘ z-ı ḡavaḡḡı eyitdiler⁵⁸⁰³ ki (7) yā ḡalīfe sen bu miḡdār [K146b] tevāzu‘ ki⁵⁸⁰⁴ ētdüñ bu tevāzu‘ ıla salḡanatuñ (8) ve mehābetüñ za‘ īf olur ve zāyil olur⁵⁸⁰⁵ senden kimse⁵⁸⁰⁶ ḡorḡmaz (9) olur dēdiler⁵⁸⁰⁷ ḡalīfe daḡı eyitdi ki ḡol salḡanat ve heybet⁵⁸⁰⁸ ki (10) ‘ulemāya tevāzu‘ ētmekile zāyil ola ol zāyil olmaḡ ḡaḡdur (11) ve lāyıḡdur⁵⁸⁰⁹ İdrīs peyḡamber ‘aleyhi’s-selāmdan mervīdür buyurmıḡlar ki⁵⁸¹⁰ (12) nefḡüñüze ‘ādet ḡıluñ ḡayrlulara ve ḡerlülere ikrām eylemegi (13) ammā⁵⁸¹¹ ḡayrlulara ikrām anıñıñün⁵⁸¹² ki ḡayrlulardur ammā⁵⁸¹³ ḡerlülere (14) ikrām anıñıñün ki ḡerlerinden ḡalāḡıñün⁵⁸¹⁴ İbn-i Muḡalled Mu‘ āviye (15) ibn-i⁵⁸¹⁵ Zübeyr ile İbn-i ‘Āmir’üñ üzerine girdi İbn-i ‘Āmir (16) ḡalkdı İbn-i Zübeyr ḡalkmadı oturdı Mu‘ āviye İbn-i ‘Āmir’e dēdi ki (17) otur ben Resūlu’llāḡ ḡazretinden ḡalla’llāhu ‘aleyhi ve sellem işidüp (18) ḡururın⁵⁸¹⁶ buyurdılar ki bir kimse⁵⁸¹⁷ ki ricālüñ kendüye ḡıyām (19) eyledüñin seve ol kimse nārda oturacaḡ yērin yaraḡlasın⁵⁸¹⁸

⁵⁸⁰¹ İM157b- 2 yüz yıl iki yıl altı ay (3) daḡı olmuḡdur: yüz yıl ve iki yıl ve altı ay olmuḡdur K146a- 17, N161b- 16.

⁵⁸⁰² İM157b- 2 sulḡān Maḡmūd bin Sebūktigin: sulḡān Maḡmūd Sebūktigin K146a- 17, N161b- 16.

⁵⁸⁰³ İM157b- 6 ba‘ z-ı ḡavaḡḡı eyitdiler: K146a- 21 ba‘ z-ı ḡavaḡḡı dēdiler, N162a- 2 ba‘ z-ı ḡavaḡ dēdiler.

⁵⁸⁰⁴ İM157b- 7 ki: N’de yok.

⁵⁸⁰⁵ İM157b- 8 za‘ īf olur ve zāyil olur: za‘ īf olup zāyil olur K146b- 2, N162a- 3.

⁵⁸⁰⁶ İM157b- 8 kimse: kimsene N162a- 4.

⁵⁸⁰⁷ K146b- 2, N162a- 4 olur dēdiler: olurlar İM157b- 9.

⁵⁸⁰⁸ İM157b- 9 ve heybet: N’de yok.

⁵⁸⁰⁹ İM157b- 10 zāyil ola ol zāyil olmaḡ ḡaḡdur (11) ve lāyıḡdur: zāyil (4) olur ol zevāli ḡaḡdur ve lāyıḡdur dēdi K146b- 3, N162a- 5-6.

⁵⁸¹⁰ İM157b- 11 İdrīs peyḡamber ‘aleyhi’s-selāmdan mervīdür buyurmıḡlar ki: İdrīs peyḡamber ‘aleyhi’s-selām ḡazretinden mervīdür ki (7) buyurmıḡlar N162a- 6.

⁵⁸¹¹ İM157b- 13 ammā: N’de yok.

⁵⁸¹² İM157b- 13 anıñıñün ki: anıñıñündür ki K146b- 6, N162a- 8.

⁵⁸¹³ İM157b- 13 ḡayrlulardur ammā: ḡayrludur N162a- 8.

⁵⁸¹⁴ İM157b- 16 ḡalāḡıñün: K146b- 7 ḡalāḡ iñün, N162a- 9 ḡalāḡ olursın.

⁵⁸¹⁵ İM157b- 15 ibn: bin K146b- 8.

⁵⁸¹⁶ İM157b- 17 Resūlu’llāḡ ḡazretinden ḡalla’llāhu ‘aleyhi ve sellem işidüp (18) ḡururın: Resūlu’llāḡ ḡalla’llāhu ‘aleyhi ve sellem ḡazretinden işitdüm N162a- 11.

⁵⁸¹⁷ İM157b- 18 kimse: kimsene N162a- 12.

⁵⁸¹⁸ İM157b- 19 ol kimse nārda oturacaḡ yērin yaraḡlasın: ol kimsene nārda oturacaḡ yērin yaraḡlasın N162a- 13.

[İM158a]

(1) Ebū Ümāme rivāyet edüp eydür ki Hāzret-i Resūl şalla'llāhu (2) 'aleyhi ve sellem⁵⁸¹⁹ bir gün bize 'aşāsın tayanup çıkdı biz göricek⁵⁸²⁰ (3) k̄āyim olduḡ buyurdılar ki k̄āyim olmaḡ 'Acemler k̄āyim olduḡı (4) gibi ba'zı anlaruḡ ba'zına ta'zīm ederler örü turmaḡıla (5) Hāzret-i Resūlu'llāh'dan mervīdür şalla'llāhu 'aleyhi ve sellem⁵⁸²¹ vaşiyet-i (6) 'Alī'de⁵⁸²² [N162b] buyurmışlar ki yā 'Alī cehilden eşed faqr⁵⁸²³ yoḡdur (7) 'ucbdan eşed vahşet yoḡdur bir ḡakīme dēmişler ki nedür (8) şol şey ki anı dēmek ḡasen degildür egerçi⁵⁸²⁴ ḡaḡsa daḡı (9) eyitdi kişi kendüyi medḡ eylemekdür⁵⁸²⁵ egerçi medḡinde şādık (10) ise daḡı Resūlu'llāh ḡazreti şalla'llāhu 'aleyhi ve sellem⁵⁸²⁶ ḡazāda Ebū (11) Dücāne'yi cenk yüzinde iki şaf ortasında gördi (12) [K147a] şalınarak bahādırlar tekebbürü ve şecā'ları tefahḡurı gibi yürür (13) buyurdılar ki bu yürüyişe Allāhu Ta'ālā buḡz eder⁵⁸²⁷ illā bu mekānda (14) degil ya'nī ḡazāda cenk yüzinde kāfire mehābet göstermekiçün (15) cāyiz ammā ḡayrı yerde cāyiz degildür Büzürcimih'r'e dēdiler⁵⁸²⁸ (16) ḡiç bilür misin bir ni'eti ki şāḡibi ḡased olunmaya dēdi ki (17) ne'am ol tevāzu' etmekdür daḡı⁵⁸²⁹ dēnildi ki ḡiç bilür misin (18) bir belā ki anuḡ şāḡibi esirgenmeye ve⁵⁸³⁰ raḡm olunmaya dēdi ki belī ol belā⁵⁸³¹ (19) 'ucbdur 'Alī raḡıya'llāhu 'anhu⁵⁸³² buyurmışlar ki 'ucb etmek

⁵⁸¹⁹ İM158a- 1 Hāzret-i Resūl şalla'llāhu (2) 'aleyhi ve sellim: Hāzret-i Resūl şalla'llāhu ta'ālā 'aleyhi ve sellem N162a- 14.

⁵⁸²⁰ İM158a- 2 biz göricek: K146b- 14 bizi göricek, N162a- 15 biz daḡı.

⁵⁸²¹ İM158a- 5 Hāzret-i Resūlu'llāh'dan mervīdür şalla'llāhu 'aleyhi ve sellim: K146b- 16 Hāzret-i Resūl'den mervīdür şalla'llāhu 'aleyhi ve sellem, N162a- 17 Hāzret-i Resūl'den şalla'llāhu ta'ālā 'aleyhi ve sellem mervīdür.

⁵⁸²² N162a- 17 vaşiyet-i 'Alī'de [162b] raḡıya'llāhu ta'ālā 'anhu.

⁵⁸²³ K146b- 17, N162b- 1 faqr: faḡır İM158a- 6.

⁵⁸²⁴ İM158a- 8 egerçi: eger K146b- 19, N162b- 3.

⁵⁸²⁵ İM158a- 9 eylemekdür: eylemeklikdür N162b- 4.

⁵⁸²⁶ İM158a-10 Resūlu'llāh ḡazreti şalla'llāhu (5) 'aleyhi ve sellem: Resūlu'llāh şalla'llāhu 'aleyhi ve sellem ḡazreti N162b- 4.

⁵⁸²⁷ N162b- 7 buḡz eder oldu.

⁵⁸²⁸ K147a- 4, N162b- 9 dēdiler ki.

⁵⁸²⁹ İM158a- 17 daḡı: N162b- 10 ve daḡı, K'de yok.

⁵⁸³⁰ N162b- 11 ve: İM'de yok.

⁵⁸³¹ K147a- 7, N162b- 10 ol belā: İM'de yok.

⁵⁸³² İM158a- 18 'Alī raḡıya'llāhu 'anhu, K147a- 7 Hāzret-i 'Alī raḡıya'llāhu 'anhu, N162b- 11 Hāzret-i 'Alī (12) raḡıya'llāhu ta'ālā 'anhu.

[İM158b]

(1) izdiyāde māni^c olur⁵⁸³³ daḥı buyurmıŝlar ki kiŝinüñ kendü (2) nefsine ‘ucbı ‘aqlınuñ ḥasūdlarınuñ birisidür daḥı buyurmıŝlar ki (3) ŝaḥın ‘ucb eylemekden zīrā ‘ucb ŝeyṭān fırsatlarından (4) bir ‘azīm fırsattur tā anuñıla iḥsān eden kimsenüñ⁵⁸³⁴ iḥsānını (5) maḥv eyler Yunān meliklerinden biri demiŝ ki bir kimse nefsini (6) ḳadrinden ziyāde refī^c ṭutsa nāsuñ buğz ḳılmasın celb (7) eder⁵⁸³⁵ bir vezīri [N163a] varıdı⁵⁸³⁶ ol⁵⁸³⁷ dedi ki bir kimse (8) nefsini ḳadrinden⁵⁸³⁸ ziyāde refī^c ṭutsa nās anı ḳadrine (9) indürür daḥı⁵⁸³⁹ fuḫalā demiŝlerdür ki ŝavābı hīç bir ŝeyi⁵⁸⁴⁰ (10) getürmedi müŝāvere gibi ve ni^c meti ḥıfz eylemedi müvāsāt (11) gibi ya^c nī ḥalkıla ḥuŝuŝıyıla fuḳarāyıla⁵⁸⁴¹ ḥüsn-i mu^c āmele gibi ve buğzı (12) kesb eylemedi kibr gibi ile⁵⁸⁴² Arıŝto eydür bir kimse nās (13) üzre tekbr eylese nās anuñ zilletini sever⁵⁸⁴³ ve daḥı (14) demiŝdür⁵⁸⁴⁴ ki toḡru sözile kiŝinüñ⁵⁸⁴⁵ ḳadri ‘azīm olur (15) ve tevāzu^c etmekile ḥalkuñ muḥabbeti ziyāde olur ve ḥalīmlikile (16) yardımcı çok olur ve rıfḳ ile ḥalkuñ ḳulūbı müncezib (17) olur⁵⁸⁴⁶ her kiŝi ḥidmetkār [K147b] olur⁵⁸⁴⁷ vefāyile ḳardeŝliḳ dāyım (18) olur ŝıdḳıla fazīlet tamām olur Hiŝām eyitmiŝ ki (19) bir günāh ki ŝaḥa fikr ve ḡuŝŝa getüre anuñ sebebiyle⁵⁸⁴⁸ endiŝeye

⁵⁸³³ İM158a- 19 ‘ucb etmek [158b] izdiyāde māni^c olur: kiŝinüñ kendü nefsine ‘ucb etmek (13) izdiyāde māni^c dūr ve N162b- 12.

⁵⁸³⁴ İM158b- 4 kimsenüñ: kimsenenüñ N162b- 15.

⁵⁸³⁵ İM158b- 5 kimse nefsini (6) ḳadrinden ziyāde refī^c ṭutsa nāsuñ buğz ḳılmasın celb (7) eder: bir kimse nefsini ḳadrinden (17) ziyāde refī^c tutarisa nāsuñ buğz ṭutmasına celb eder N162b- 17.

⁵⁸³⁶ İM158b- 7 varıdı: var idi K147a- 13, N163a- 1.

⁵⁸³⁷ N163a- 1 ol vezīr.

⁵⁸³⁸ N163a- 1 kendi ḳadrinden.

⁵⁸³⁹ N163a- 2 ve daḥı.

⁵⁸⁴⁰ İM158b- 9 hīç bir şeyi: bir kimse hīç N163a- 3.

⁵⁸⁴¹ İM158b- 11 fuḳarāyıla: fuḳarāya N163a- 4.

⁵⁸⁴² İM158b- 12 ile: N’de yok.

⁵⁸⁴³ İM158b- 13 nās anuñ zilletini sever: K147a- 18 nās anuñ zilletini severler, N163a- 5 anuñ zilletini severler (cümle N’de iki kere yazılmış).

⁵⁸⁴⁴ İM158b- 14 demişdür: K147a- 19 demiş, N163a- 6 demişlerdür.

⁵⁸⁴⁵ İM158b- 14 kiŝinüñ: kiŝiniñ N163a- 7.

⁵⁸⁴⁶ İM158b- 16 çok/ rıfḳ ile: çoḡ/ rıfḳıla N163a- 8.

⁵⁸⁴⁷ İM158b- 17 her kişi ḥidmetkār olur: bir ḥizmetkār N163a- 9.

⁵⁸⁴⁸ İM158b- 19 anuñ sebebiyle: ol fikr ve ḡuŝŝa sebebiyle K147b- 2, N163a- 11.

[İM159a]

(1) düşesin ol yegdür⁵⁸⁴⁹ şol tã' atden ki anuñıla saña (2) 'aceb hãşıl ola bir kimse Hãzret-i 'Äyişe'ye rağıya'llãhu (3) 'anhã⁵⁸⁵⁰ dëdi ki ne vaqt muşsin olurun⁵⁸⁵¹ dëdi ki (4) kaçan sen kendünji müsî bilesin ya' nî yaramazlık êdici bilesin (5) ol vaqt eylik êdici olursın Mâlik bin Dînar eydür (6) âdem oğlunuñ evveli bir kaçre murdâr⁵⁸⁵² şudur âhiri toprak (7) içinde cîfe-yi murdâr olsa gerek⁵⁸⁵³ bu iki hâlün ortasında (8) ya' nî dirliğinde murdâr ve necis götürür⁵⁸⁵⁴ [N163b] hâli böyle olan (9) nice 'aceb ve tekebbür êde insânun kemâli Hãkq'a 'ibâdet ve tã' at (10) kılup ma'rifet taşşîl êtmekiledür⁵⁸⁵⁵ mücerred şüretile degildür (11) Añnef eydür 'aceblerin şol kimseye ki iki kerre bevl mecrâsından (12) cãri ola dañı tekebbür eyleye bir babanuñ ve bir dañı ananuñ (13) bevl mecrâsından cãri olur dañı tekebbür eylemek⁵⁸⁵⁶ aña ne (14) lâyıq olur⁵⁸⁵⁷ nice 'âbidler ve zâhidler ola⁵⁸⁵⁸ ki 'ibâdet ve zühd (15) kıldığıyîçün tekebbür ve 'ucb êde âhîretde a' mâli maqbûl olmaya (16) rüsvây ola ve niçe fâşık ve fâcir olup günâhkâr ol⁵⁸⁵⁹ ki (17) günâhına peşimânlik getirüp kendünün⁵⁸⁶⁰ noqşanın bilüp (18) Hãk Ta'âlâ'dan 'özr dileyüp mağfîret taleb êde âhîretde Allãhu (19) Ta'âlâ anı mağfûr kıla 'uyûbın setr eyleye⁵⁸⁶¹ Muhammed bin Vâsi'e dëdiler ki

⁵⁸⁴⁹ N163a- 11 yegdür ki.

⁵⁸⁵⁰ İM159a- 2 rağıya'llãhu (3) 'anhã: rağıya'llãhu ta'âlã 'anhã N163a- 13.

⁵⁸⁵¹ İM159a- 3 olurun: olurum N163a- 13.

⁵⁸⁵² İM159a- 6 murdâr: N'de yok.

⁵⁸⁵³ İM159a- 7 gerek.

⁵⁸⁵⁴ N163a- 17 götürür ve dañı imdi.

⁵⁸⁵⁵ İM159a- 10 ma'rifet taşşîl êtmekiledür: ma'rifet taleb eyleyüp ma'rifet taşşîl êtmekilerdür N163b- 2.

⁵⁸⁵⁶ K147b- 14 tekebbür eylemek: tekbîr eylemek İM159a- 14.

⁵⁸⁵⁷ İM159a- 11 şol kimseye ... (14) lâyıq olur: şol kimsene ki iki kere bevl yolından (4) nâzil ola ve dañı tekebbürlük ile aña ne lâyıq olur biri başuñ ve biri (5) dañı ananıñ bevl yolından gele aña mütekebbir olmañ anâ ne lâyıq olur N163b- 3.

⁵⁸⁵⁸ İM159a- 14 ola: ol N159a- 6.

⁵⁸⁵⁹ N163b- 7 fâşık ve fâcir olup (8) günâhkâr ol: fâşık ve fâcir günâhkâr ola N159a- 16.

⁵⁸⁶⁰ İM159a- 17 peşimânlik getirüp kendünün: K147b- 17 peşimânlik getirüp kendünün, N163b- 8 peşimân olup kendü.

⁵⁸⁶¹ İM159a- 19 'uyûbın setr eyleye: ve 'uyûbın setr êde N163b- 10.

[İM159b]

(1) bu gün nice şabâhladun dedi ki ecelüme qarîb olup (2) ve emelüme ba'îd olup ve 'amelüm yaramaz olup şabâhladum (3) Hasan'a dağı dediler ki hâlün nicedür dedi ki (4) sizün [K148a] zannunuz nedür⁵⁸⁶² şol kimselerün⁵⁸⁶³ hâlinde ki bir gemiye (5) bineler⁵⁸⁶⁴ ve bahrün ortasına varalar dağı⁵⁸⁶⁵ gemi pârelene her kişi (6) bir ağaca yapuşa ol kimsenün⁵⁸⁶⁶ hâli nicedür dediler (7) ziyâde şiddet üzredürler⁵⁸⁶⁷ dedi ki benüm hâlüm anlardan (8) eşeddür ki öñümde kıyâmet günü gibi şiddetlü⁵⁸⁶⁸ gün ola ne (9) vaqt varacağum ma'lüm degil belki her sâ'atde (10) ihtimâl ola ben dünyâ fikrinde ve seyyi'ât kesbinde [N164a] olmuş (11) olam hemân ümîdüm⁵⁸⁶⁹ fazl-ı ilahîdür anuñ gibi 'azîzler ki⁵⁸⁷⁰ (12) ekşer evkâtların⁵⁸⁷¹ tâ'ate ve 'ibâdete şarf etmiş ola⁵⁸⁷² (13) inşâfindan hâlin böyle göre⁵⁸⁷³ bizüm gibi 'aşîlerün (14) hâli nice olur Allâhu Ta'âlâ hazretinden⁵⁸⁷⁴ mercûdur ki (15) inşâf müyesser eyleyüp⁵⁸⁷⁵ nazâr-ı 'ibretile⁵⁸⁷⁶ cümlemüz⁵⁸⁷⁷ ahvâlümüze (16) nazâr kıilup tedârük müyesser eyleye âmîn yâ rabbe'l 'âlemîn (17) **otuz altıncı ravza 'amel etmekdedür⁵⁸⁷⁸ ve 'amel etmekde (18) şiddet ve zahmet çekmekdedür ve sür'atdedür⁵⁸⁷⁹ ve şugilde (19) ve talebdedür⁵⁸⁸⁰ ve ref -i havâyicdedür** Hazret-i Resûlu'llâh

⁵⁸⁶² İM159b- 4 nedür: nicedür K148a- 1, N163b- 13.

⁵⁸⁶³ İM159b- 4 kimselerün: kimseler ki N163b- 13.

⁵⁸⁶⁴ İM159b- 5 bineler: gireler K148a- 1, N163b- 13.

⁵⁸⁶⁵ K148a- 2, N163b- 14 dağı: İM'de yok.

⁵⁸⁶⁶ İM159b- 6 kimsenün: N'de yok.

⁵⁸⁶⁷ İM159b- 7 üzredürler: üzredür N163b- 15.

⁵⁸⁶⁸ İM159b- 8 gibi şiddetlü: şiddetli N163b- 16.

⁵⁸⁶⁹ İM159b- 11 ümîdüm: N'de yok.

⁵⁸⁷⁰ İM159b- 11 'azîzler ki: 'azîzlerün N164a- 1.

⁵⁸⁷¹ İM159b- 12 evkâtların: evkâtları N164a- 1.

⁵⁸⁷² İM159b- 12 ola: olalar: K148a- 8, N164a- 2.

⁵⁸⁷³ İM159b- 13 inşâfindan hâlin böyle göre: inşâflarından hâllerin böyle görelere imdi N164a- 2.

⁵⁸⁷⁴ İM159b- 14 Allâhu Ta'âlâ hazretinden: Allâhu Ta'âlâ'dan N164a- 3.

⁵⁸⁷⁵ İM159b- 15 eyleyüp: olup K148a- 10.

⁵⁸⁷⁶ İM159b- 15 nazâr-ı 'ibretile: nazâr-ı 'ibret ile K148a- 10.

⁵⁸⁷⁷ İM159b- 15 cümlemüz: cümle N164a- 4.

⁵⁸⁷⁸ İM159b- 17 etmekdedür: etmekde N164a- 5.

⁵⁸⁷⁹ İM159b- 18 zahmet çekmekdedür ve sür'atdedür: zahmet çekmekde ve sür'atde N164a- 6.

⁵⁸⁸⁰ İM159b- 19 talebdedür: talebde N164a- 6.

[İM160a]

(1) dan mervîdür şalla'llâhu 'aleyhi ve sellem⁵⁸⁸¹ buyurmuşlar ki zekî (2) ol kimsedür⁵⁸⁸² ki kendü nefsinî zelîl bilüp ve 'ubüdiyyetin (3) fehm edüp mevtden şonra için⁵⁸⁸³ 'amel eyleye ve 'âciz (4) şol kimsedür⁵⁸⁸⁴ ki nefsinün hevâsına tâbi' olup gëri⁵⁸⁸⁵ (5) Allâhu Ta'âlâ rahmetin recâ eyleye ya'nî gerekdür ki her kimse⁵⁸⁸⁶ (6) her nesneyi yolından taleb eyleye kırıda⁵⁸⁸⁷ gemi yürimez (7) nerdibânsız çârdağa⁵⁸⁸⁸ çıkılmaz Allâhu Ta'âlâ'dan her ne ki (8) taleb eyleye yolından taleb etmek gerek⁵⁸⁸⁹ kişi kim dâyim (9) 'işyân üzre ola her demde nefsi hevâsında ola⁵⁸⁹⁰ gëri (10) Hâk Ta'âlâ'dan merâtib-i 'alîyye taleb eyleye bu maķûle kimse (11) yolından taleb eylemez [K148b] 'aķıldan maķşûd 'ilm ve ma'rifetdür (12) 'ilmden daķı⁵⁸⁹¹ maķşûd 'ameldür Dâvûd-ı Tâyi ĥazreti buyurmuşlar ki (13) görmez misin⁵⁸⁹² bir cenk taleb eden kimse âlât-ı (14) cengi ve esbâb-ı ĥarbi cem' eder ammâ 'ömrini cem'-i âlâtda⁵⁸⁹³ (15) kılsa mücerred cem' ün fâyidesi olmaz [N164b] 'ömri cem' de geđer⁵⁸⁹⁴ (16) cengi kaçan eydür 'ilm daķı⁵⁸⁹⁵ altıdur 'amel kılmagıçün bir kimse⁵⁸⁹⁶ (17) ki mücerred 'ilm taķşîl ede 'ömrin anda

⁵⁸⁸¹ İM159b- 19 Ĥazret-i Resûlu'llâh [160a] dan mervîdür şalla'llâhu 'aleyhi ve sellem: K148a- 13 Ĥazret-i Resûl (14) den mervîdür şalla'llâhu 'aleyhi ve sellem, N164a- 6 Ĥazret-i Resûl'den (7) şalla'llâhu ta'âlâ 'aleyhi ve sellem mervîdür.

⁵⁸⁸² İM160a- 1 zekî (2) ol kimsedür: zekî olan ol kimsene N164a- 7.

⁵⁸⁸³ İM160a- 3 için: K'de yok.

⁵⁸⁸⁴ İM160a- 4 kimsedür: kimsenedür N164a- 9.

⁵⁸⁸⁵ İM160a- 4 gëri: yine N164a- 9.

⁵⁸⁸⁶ İM160a- 4 kimse: kimsene N164a- 10.

⁵⁸⁸⁷ İM160a- 6 taleb eyleye kırıda: recâ eyleye ve taleb ede zirâ kırı yerde N164a- 11.

⁵⁸⁸⁸ İM160a- 7 çârdağa: çârdaķa N164a- 11.

⁵⁸⁸⁹ İM160a- 8 gerek.

⁵⁸⁹⁰ İM160a- 9 nefsi hevâsında ola: ki nefsi hevâsında N164a- 13.

⁵⁸⁹¹ İM160a- 12 daķı: N'de yok.

⁵⁸⁹² İM160a- 12 buyurmuşlar ki (13) görmez misin: K148b- 2 buyurmuş ki görmez misinüz, N164a- 16 buyurmuşlar ki görmez misiz.

⁵⁸⁹³ İM160a- 14 cem'-i âlâtda: âlâtda N164a- 17.

⁵⁸⁹⁴ İM160a- 15 geçer: geçer N164b- 1.

⁵⁸⁹⁵ İM160a- 16 daķı: N'de yok.

⁵⁸⁹⁶ İM160a- 16 kimse: kimsene N164b- 1.

zāyi^c éde⁵⁸⁹⁷ (18) ^camel kılmaya ^camelī kaçan eydür dağı Resūlu'llāh'dan mervīdür (19) şalla'llāhu ^caleyhi ve sellem⁵⁸⁹⁸ buyurmuşlar ki diledüğüz

[İM160b]

(1) nesneyi bilünj ammā mücerred bilmeñünj⁵⁸⁹⁹ fāyidesi⁵⁹⁰⁰ yoğdur Allāhu (2) Ta^cālā size nef^c eylemez⁵⁹⁰¹ ^cilmile ħattā⁵⁹⁰² ^camel étmeyince ^culemā-yı (3) ^cāmilīnünj murādları ^cilmile ^cameli ri^cāyetdür ve süfehānuğ (4) murādı mücerred rivāyetdür Evzā^cī eydür Allāhu Ta^cālā kaçan bir (5) kavme şer dilese ol kavme cedel vērür ve ^camel étmekden (6) men^c éder meşelde gelmişdür الكسل باب من الزندقة (7) ya^cnī kähellik zındıklığdan bir bābdur ya^cnī āhirete (8) i^ctiğādsızlık⁵⁹⁰³ ^calāmetidür zīrā āhirete i^ctiğād eden (9) gerekdür ki⁵⁹⁰⁴ ^camel étmekde kähellik⁵⁹⁰⁵ étmeye Ĥazret-i ^cAlī rağıya'llāhu (10) ^canhu buyurmuşlardur⁵⁹⁰⁶ ki ^cömrünjünj āhirinde ve⁵⁹⁰⁷ evvelinde fevt eyledüğünj (11) ^camelleri ve tğ^catleri tedārük eyle Ebū Müşir ki ^culemā-yı (12) Şām'dandur Me'mūn ħalīfenünj ħabsinden⁵⁹⁰⁸ vefāt étmişdür (13) tevāriğinde ħabsine sebep Ķur'ān mağlūğdur demedügiyiçündür⁵⁹⁰⁹ (14) demişlerdür ki ol ^caziz eyitmiş ki ħayr yoğdur dünyāda (15) şol kimse⁵⁹¹⁰ içün ki dār-ı beğāda ya^cnī āhiretde Allāhu (16) Ta^cālā'dan naşibi olmaya dünyā ricāli ^cacebe getürmesin (17) zīrā dünyā metā^cı ħalīldür zevāli [K149a] ħarībdür

⁵⁸⁹⁷ İM160a- 17 éde: éder N164b- 2.

⁵⁸⁹⁸ İM160a- 18 Resūlu'llāh'dan mervīdür (19) şalla'llāhu ^caleyhi ve sellem: Resūlu'llāh (3) şalla'llāhu ta^cālā ^caleyhi ve sellemden mervīdür N164b- 2.

⁵⁸⁹⁹ İM160a- 19 diledüğüz [160b] nesneyi bilünj ammā mücerred bilmenünj: diledüğünj nesne (4) bilünj mücerred dilemeklik N164b- 3.

⁵⁹⁰⁰ İM160b- 1 fāyidesi: fā'ide K148b- 8.

⁵⁹⁰¹ İM160b- 2 eylemez: olmaz N164b- 4.

⁵⁹⁰² İM160b- 2 ħattā: N'de yok.

⁵⁹⁰³ İM160b- 8 i^ctiğādsızlık: i^ctiğādsızlık K148b- 13, N164b- 9.

⁵⁹⁰⁴ İM160b- 9 girekdür ki: gerekdür N164b- 9.

⁵⁹⁰⁵ İM160b- 9 kähellik: kähellik N164b- 10.

⁵⁹⁰⁶ İM160b- 10 buyurmuşlardur: buyurmuşlar N164b- 10.

⁵⁹⁰⁷ N164b- 11 ve: İM'de yok.

⁵⁹⁰⁸ İM160b- 12 ħabsinden: ħapsinden K148b- 17.

⁵⁹⁰⁹ İM160b- 13 demedügiyiçündür: K148b- 18 demedügi (19) içündür, N164b- 13 demedügiyiçün.

⁵⁹¹⁰ İM160b- 15 kimse: kimsene N164b- 14.

şi'irde (18) gelmişdür⁵⁹¹¹ ان يساعده الدهر (19) على المرء ان يسعى لحسن حاله وليس عليه tercümesi oldur ki eydür kişinüñ

[İM161a]

(1) üzerine [N165a] lâzım olan hâleti gökçek eylemek üzerine sa'y (2) étmekdür üzerine lâzım degildür⁵⁹¹² ki dehr aña müsâ'ade eyleye (3) 'Ömer bin 'Abdu'l-'azîz hâzreti rağıya'llâhu 'anhu⁵⁹¹³ buyurmuşlar ki leyl (4) ile nehâr senden 'amel éderler⁵⁹¹⁴ seni kocaldırlar 'ömrüñi göçerürler (5) sen dağı anlaruñ içinde 'amel eyle ve şi'rde gelmişdür⁵⁹¹⁵ (6) eyyâmuñ geçmesiyle biz⁵⁹¹⁶ ferağ oluruz ammâ her gün ki⁵⁹¹⁷ geçer ecel (7) müddetinden bir müddet geçer ecele qarîb olur⁵⁹¹⁸ ölmezden öñdin (8) cehd eyle 'amel eyle kendü nefsuñ maşlahatıyıçün⁵⁹¹⁹ zîrâ aşşı (9) ve ziyân 'amel kılmağdadur eger eyü 'ameller⁵⁹²⁰ işleyesin aşşı (10) kılursın ve eger kabîh ve yaramaz 'ameller işleyesin ziyân édersin⁵⁹²¹ (11) demişlerdür ki şâlih 'amellerden mühim âhîretde azık olmaz (12) kaçan ki 'Ömer bin 'Abdu'l-'azîz hâzreti⁵⁹²² hâlîfe oldı Tāvus ki (13) fuğahādandur ve 'ulemâ-yı müteğaddimîndendür 'Ömer bin 'Abdu'l-'azîz'e (14) mektüb göndermiş mazmûnında şöyle demiş ki eger dileriseñ (15) ki 'amelüñ küllisi hayrlu⁵⁹²³ ola hayrlu kimseleri isti'mâl eyle ya'nî (16) 'âmil kıl 'Ömer bin 'Abdu'l-'azîz mektübı oğıdı⁵⁹²⁴ ve⁵⁹²⁵ eyitdi baña (17) bu va'z ve naşîhat kâfidür pes şol

⁵⁹¹¹ İM160b- 18 gelmişdür: K149a- 1 gelmişdür beyt, N164b- 16 gelmişdür ki şi'r.

⁵⁹¹² İM161a- 1 kişinüñ [161a] üzerine lâzım olan hâleti gökçek eylemek üzerine sa'y (2) étmekdür üzerine lâzım degildür: kişinüñ üzerine [N165a] lâzım degildür N164b- 17.

⁵⁹¹³ İM161a- 3 'Ömer bin 'Abdu'l-'azîz hâzreti rağıya'llâhu 'anhu: 'Ömer bin 'Abdu'l-'azîz rağıya'llâhu ta'âlâ (2) 'anhu hâzreti N165a- 1.

⁵⁹¹⁴ İM161a- 4 éderler: éderler N165a- 2.

⁵⁹¹⁵ K149a- 7, N165a- 3 ve dağı şi'rde gelmişdür ki.

⁵⁹¹⁶ İM161a- 6 biz: bir miğdâr K149a- 7, N165a- 4.

⁵⁹¹⁷ İM161a- 6 ki: gibi N165a- 4.

⁵⁹¹⁸ İM161a- 7 olur: oluruz N165a- 5.

⁵⁹¹⁹ İM161a- 8 maşlahatıyıçün: maşlahatı için K149a- 9, N165a- 6.

⁵⁹²⁰ İM161a- 9 'ameller: 'amel N165a- 7.

⁵⁹²¹ K149a- 11, N165a- 8 ve eger kabîh ve yaramaz 'ameller işleyesin ziyân édersin: eger kabîh 'ameller işleyesin ziyân édersin İM161a- 10.

⁵⁹²² İM161a- 12 hâzreti: N'de yok.

⁵⁹²³ İM161a- 15 hayrlu: hayrlu N165a- 11.

⁵⁹²⁴ İM161a- 16 oğıdı: oğıdı N165a- 12.

pādişāhların ki (18) ‘āmilleri ve⁵⁹²⁶ maşlahatgüzārları hayrlu kimseler olalar cümle (19) ‘amelleri hayrlu olur ‘Abdu’llāh bin Sāyib⁵⁹²⁷ aşhābdandır

[İM161b]

(1) buyurmuşlar ki diri olanların ‘amelleri ölmüş ola (2) akrabāsına ve müte‘allikātına ‘arz olunur ve i‘lām olunur (3) ölmüşlerünüzü⁵⁹²⁸ melül ve maḥzūn kılmay kaçan ki [K149b] yara (4) maz ‘amel kılsaıuz ölmüşleriñüze ol ‘amel ma‘lūm olur (5) daḥı anlar [N165b] maḥzūn ve melül olurlar⁵⁹²⁹ İbrāhīm bin Şāliḥ Dımaşq'da (6) ve Mışır'da ve Feleştin'de emīr olmuştur ‘Abbād bin Ḥavvāş ki (7) ‘azizlerdendir ol melike gelmiş melik ol ‘azizden (8) naşihat taleb etmiş ol ‘aziz daḥı buyurmuş ki baña bu (9) haber-i şahih yetişmişdür ki diri olanları ‘amelleri⁵⁹³⁰ ölmüş (10) olan akrabā⁵⁹³¹ ve müte‘allikātına ‘arz olunur nazar eyle gör senün (11) ‘amellerün⁵⁹³² Resūlu’llāh üzere ki sen anuñ ümmetisin (12) aña ta‘alluḳum vardır dersin ne aşıl ‘amellerün⁵⁹³³ ‘arz olunur (13) İbrāhīm melik ağladı hattā gözlerinden yüzi üzre (14) yaşları dökülürüdi⁵⁹³⁴ Ebū Eyyüb-ı Enşār'dan rivāyet (15) olunur ki⁵⁹³⁵ böyle dërlerüdi⁵⁹³⁶ ki اللهم يا رب انى اعوذ بك ان اعلم عملاً اخزى به عند عبد الله بن رواحة (16) ya‘nī (17) yā rab saña şıgınurum⁵⁹³⁷ bir ‘amel işlemekden ki ol ‘amel sebebiyle (18) ‘Abdu’llāh bin Revāḥa ıatında⁵⁹³⁸

⁵⁹²⁵ K149a- 17, N165a- 12 ve: İM'de yok.

⁵⁹²⁶ İM161a- 17 pādişāhların ki (18) ‘āmilleri ve: pādişāhlar N165a- 13.

⁵⁹²⁷ İM161a- 19 ‘Abdu’llāh bin Sāyib: ‘Abdu’llāh bin Sā’ib K149a- 19.

⁵⁹²⁸ İM161b- 3 ölmüşlerünüzü: ölmüşleriñüz N165a- 16.

⁵⁹²⁹ K149b- 2 maḥzūn ve melül olurlar: İM161b- 5 maḥzūn olurlar, N165a- 17 melül ve maḥzūn olurlar.

⁵⁹³⁰ İM161b- 9 ‘amelleri: N’de yok.

⁵⁹³¹ İM161b- 10 akrabā: akrabāsına N165b- 4.

⁵⁹³² İM161b- 10 senün (11) ‘amellerün: seniñ ‘amellerün N165b- 5.

⁵⁹³³ İM161b- 12 ‘amellerün: ‘amelleriñ N165b- 6.

⁵⁹³⁴ İM161b- 14 yaşları dökülürüdi: yaşları döküldi K149b- 9, N165b- 8.

⁵⁹³⁵ İM161b- 14 Ebū Eyyüb-ı Enşār'dan rivāyet (15) olunur ki: Ebū Eyyüb-ı (10) Enşār'dan rivāyet olunur K149b- 9, N165b- 8.

⁵⁹³⁶ İM161b- 15 dërlerüdi: dërler N165b- 8.

⁵⁹³⁷ İM161b- 15 şıgınurum: şıgınuram N165b-10.

⁵⁹³⁸ İM161b- 18 ıatında: N’de yok.

rüsvây olam ol benüm ‘amelüm ile (19) maḥzûn ola Resûl ḥazreti şalla’llâhu ‘aleyhi ve sellem⁵⁹³⁹ Ebû Eyyüb-i⁵⁹⁴⁰

[İM162a]

(1) Enşārî ile ‘Abdu’llâh bin Revâḥa ortasında ḳardeşlik ḳomışı (2) dı⁵⁹⁴¹ ikisini biri biriyile âḥiret ḳardaşı ḳılmış idi⁵⁹⁴² ‘Abdu’llâh (3) bin Revâḥa ḥazreti Ebâ Eyyüb'dan⁵⁹⁴³ muḳaddem âḥirete intikâl etmiş (4) idi Ḥazret-i Resûlu’llâh'dan mervîdür şalla’llâhu ‘aleyhi (5) ve sellem⁵⁹⁴⁴ buyurmuşlar ki meyyite üç nesne tâbi‘ olur maḳbereye (6) alup gitdikleri vaḳtin bile giderler ikisi gëri ḳalur (7) birisi meyyitile bile⁵⁹⁴⁵ ḳalur ehli ve mâlı ve ‘ameli bile gider (8) ehli ve mâlı gelür ammâ ‘ameli bile ḳalur ‘uḳalâ⁵⁹⁴⁶ demişlerdür ki (9) [N166a] a‘mâlün ḥayrlusı oldur⁵⁹⁴⁷ ‘âmilini ‘azîz ḳıla ve daḥı⁵⁹⁴⁸ ḥamd ü şenâ (10) taḥşîl êde a‘mâlün şerlusi oldur ki zaḥmeti [K150a] çok⁵⁹⁴⁹ nef‘i (11) ḳalîl ola ve daḥı demişlerdür ki a‘mâl-i behîme oldur⁵⁹⁵⁰ (12) niyyetsüz⁵⁹⁵¹ ola ki⁵⁹⁵² ḥadîşde gelmişdür ki انما الاعمال بالنيات (13) ya‘nî a‘mâlün i‘tibârı niyyâtıladur⁵⁹⁵³ ba‘zıları (14) demişler⁵⁹⁵⁴ ki ‘amel erkânun⁵⁹⁵⁵ ve a‘zânun Allâhu Ta‘âlâ ḫarafına (15) sa‘y ḳılmasıdur niyyet ḳulûbuḅun Allâhu Ta‘âlâ'ya sa‘y ḳılmasıdur (16) ḳalb melikdür erkân ve a‘zâ anun ‘askeridür (17) melik cenk ve maḥârebe ḳılmaz illâ ‘asker

⁵⁹³⁹ İM161b- 19 Resûl ḥazreti şalla’llâhu ‘aleyhi ve sellem: Resûlu’llâh şalla’llâhu ta‘âlâ (12) ‘aleyhi ve sellem N165b- 11.

⁵⁹⁴⁰ İM161b- 19 Ebû Eyyüb: Ebî Eyyüb K149b- 14, N165b- 12.

⁵⁹⁴¹ İM162a- 1 ḳomışı (2) dı: ḳılmışıdı N165b- 13.

⁵⁹⁴² İM162a- 2 ikisini biri biriyile âḥiret ḳardaşı ḳılmış idi: N’de yok.

⁵⁹⁴³ İM162a- 3 Ebâ Eyyüb'dan: Eyyüb'dan K149b- 16, N165b- 13.

⁵⁹⁴⁴ İM162a- 4 Ḥazret-i Resûlu’llâh'dan mervîdür şalla’llâhu ‘aleyhi (5) ve sellem: Ḥazret-i Resûlu’llâh şalla’llâhu ta‘âlâ ‘aleyhi ve sellemden mervîdür N165b- 14.

⁵⁹⁴⁵ İM162a- 7 meyyitile bile: K149b- 18 meyyit ile bile, N165b- 16 meyyit ile.

⁵⁹⁴⁶ İM162a- 8 ‘uḳalâ: aşḫâb-ı ‘uḳalâ K149b- 20, N165b- 17.

⁵⁹⁴⁷ N166a- 1 oldur ki.

⁵⁹⁴⁸ K149b- 21, N166a- 1 ve daḥı.

⁵⁹⁴⁹ İM162a- 10 çok: K150a- 1 çokdur, N166a- 2 çok ve.

⁵⁹⁵⁰ N166a- 3 oldur ki.

⁵⁹⁵¹ İM162a- 12 niyyetsüz: niyyetsiz N166a- 3.

⁵⁹⁵² İM162a- 12 ki: K ve N’de yok.

⁵⁹⁵³ İM162a- 13 niyyâtıladur: niyyet iledür K150a- 3, N166a- 4.

⁵⁹⁵⁴ İM162a- 14 ba‘zıları demişler: K150a- 3 ba‘zıları demişlerdür, N166a- 4 ba‘zılar dër.

⁵⁹⁵⁵ İM162a- 14 erkânun: erkân N166a- 5.

sebebiyle⁵⁹⁵⁶ ve anuñ kuvvetiyile (18) kıılır ‘ asker⁵⁹⁵⁷ dañı muķāvemēt kıılmaz ve ṣābit olmaz illā melik (19) sebebiyle Ḥazret-i ‘ Alī’den mervīdūr rağıya’llāhu ‘ anhu⁵⁹⁵⁸

[İM162b]

(1) buyurmuşlar ki ‘ amellerüñ efdāli nefsiñe güç gelendür ve dañı demişler ki⁵⁹⁵⁹ elüñi hareket êtdür bâb-ı rızķ saña feth (2) ola ve dañı ‘ uķalā demişlerdür⁵⁹⁶⁰ يا‘ nī bir (3) kimse bir murāda cid ve sa‘y kıılsa ol emri hāşıl kıılır (4) bilür⁵⁹⁶¹ dañı denmişdür⁵⁹⁶² يا‘ nī fırsatı (5) zāyi‘ kıılmaķ ğuşşadur bu dañı kelām ‘ uķalādandur ki (6) الفرصة (7) zāyil olur⁵⁹⁶³ ‘ Adī ibn-i Ertāt İyās bin Mu‘ āviye‘ye⁵⁹⁶⁴ (8) demiş ki sen seri‘ ü‘l-meşisin ya‘ nī yürüdügüñ⁵⁹⁶⁵ vaķtin (9) tiz yürürsin dedi ki⁵⁹⁶⁶ bu kibirden ba‘ îddür (10) ve hācet hāşıl kıılmaķda seri‘dür ammā ḥadīşde vārid (11) olmışdur⁵⁹⁶⁷ ziyāde⁵⁹⁶⁸ tiz yürimek mü‘minüñ ḥüsnin ve bahāsın (12) giderür her emürde i‘tidāl mergūbdur Fazl ki (13) vüzerādandur ehl-i [N166b] hācetüñ⁵⁹⁶⁹ keşretinden şikāyet eyledi (14) fużalādan meclisinde ḥāzır olanlardan birisi eyitdi ki (15) eger dileriseñ ki iki kimse қапуға gelmeye sen dañı oldu (16) ğuñ mertebeden ma‘zül ol Allāhu Ta‘ālā’nuñ saña ni‘metleri (17) ḥalk vāşıtasıyıla gelür dedi ve⁵⁹⁷⁰ fużalā demişlerdür ki (18) [K150b]

⁵⁹⁵⁶ İM162a- 17 sebebiyle: ile N166a- 7.

⁵⁹⁵⁷ İM162a- 18 ‘ asker: ‘ askeri N166a- 7.

⁵⁹⁵⁸ K150a- 7 Ḥazret-i ‘ Alī’den mervīdūr rađıya’llāhu (8) ‘ anhu: İM162a- 19 Ḥazret-i ‘ Alī’den mervīdūr şalla’llāhu ‘ aleyhi ve sellem, N166a- 8 Ḥazret-i ‘ Alī’den rađıya’ (9) llāhu ta‘ālā ‘ anhu mervīdūr.

⁵⁹⁵⁹ K150a- 8, N166a- 9-10 ‘ amellerüñ efdāli nefsiñe güç gelendür ve dañı demişler ki: İM’de yok.

⁵⁹⁶⁰ İM162b- 1 elüñi hareket êtdür bâb-ı rızķ saña feth (2) ola ve dañı ‘ uķalā demişlerdür: N’de yok.

⁵⁹⁶¹ İM162b- 4 bilür: K ve N’de yok.

⁵⁹⁶² İM162b- 4 dañı denmişdür: K150a- 11 dañı denilmişdür, N166a- 11 ve dañı denilmişdür.

⁵⁹⁶³ K150a- 6 fırsatlar bulut gibidür ki tiz zāyil olur: fırsatlar bulut (kelime silinmiş) gibi gider (7) zāyil olur İM162b- 6.

⁵⁹⁶⁴ İM162b- 7 ‘ Adī ibn-i Ertāt İyās bin Mu‘ āviye‘ye: K150a- 13 ‘ Adī bin Ertāt İyās bin Mu‘ āviye‘ye, N166a- 13 ‘ Adī bin Erkān Mu‘ āviye‘ye.

⁵⁹⁶⁵ İM162b- 8 yürüdügüñ: yürüdügüñ N166a- 14.

⁵⁹⁶⁶ İM162b- 9 ki: N’de yok.

⁵⁹⁶⁷ K150a- 16, N166a- 16 vārid olmuşdur ki.

⁵⁹⁶⁸ İM162b- 11 ziyāde: N’de yok.

⁵⁹⁶⁹ İM162b- 13 hācetüñ: hācetüñ N166b- 1.

⁵⁹⁷⁰ N166b- 4 ve dañı.

sultānlaruñ ‘amellerinüñ⁵⁹⁷¹ keffāreti nedür demişler ki (19) halkuñ hācetlerin bitürmekdür Me’mūn ḥalīfe vezirine

[İM163a]

(1) demiş ki nāsuñ hācetlerin bitürmegi ḡanīmet bil dehr (2) devr eder geçer ve ‘ömür daḡı geçer kaşd eyle zamānında (3) meşāliḡ-i halkı tamām edesin zıkr-i cemīlün⁵⁹⁷² bākī ḡala demişlerdür (4) hācāt recā ile⁵⁹⁷³ ḡaleb olunur ve ḡazā etmek ile yētüşilür (5) bir A‘rābī Mu‘āviye'den yolda gideriken bir nesne ḡaleb (6) eyledi Mu‘āviye dēdi ki demin⁵⁹⁷⁴ ḡaleb eyledün men‘ olunduñ (7) ḡerü niçün ḡaleb edersin A‘rābī eyitdi iy ḡalīfe (8) maḡām maḡāmdan kuvvetlüdür vaḡt vaḡtden şerīfdür (9) cāyiz ki⁵⁹⁷⁵ bu maḡāmda bu vaḡtde vèresin Mu‘āviye güldi⁵⁹⁷⁶ murādın (10) ḡāşıl kıldı Resūlu’llāh'dan mervīdür⁵⁹⁷⁷ buyurmuşlar ki (11) إذا لم يبسر لكم لم يتسر (12) سلو الله في حوايجكم حتى في شسع النعل فإن الله تعالى ya‘nī ḡavāyiciñüzde⁵⁹⁷⁸ Allāhu Ta‘ālā'dan (13) su‘āl etdük ḡattā na‘lın taşmasında daḡı zīrā⁵⁹⁷⁹ Allāhu Ta‘ālā (14) size bir nesneyi müyesser etmeyince size ol nesne müyesser (15) olmaz⁵⁹⁸⁰ mü’mīn olana lāyıḡ budur ki cemī‘-i ḡavāyicin⁵⁹⁸¹ ḡüzni (16) ve külli Allāhu Ta‘ālā'dan ḡaleb ede Allāhu Ta‘ālā vèrmeyince ḡiç⁵⁹⁸² (17) bir murād ḡāşıl olmaz i‘tikād kıla [N167a] Fisagos ḡakīmden (18) mervīdür demiş ne vaḡt ki ef‘ālden bir fi‘l ḡaleb (19) etseñ ki evvelā rabbün den ḡaleb eyle aña⁵⁹⁸³ ibtihāl ve tazarru‘

⁵⁹⁷¹ İM162b- 18 sultānlaruñ ‘amellerinüñ: sultānları ‘amellerine N166b- 4.

⁵⁹⁷² İM163a- 3 zıkr-i cemīlün: zıkr-i cemīliñ N166b- 7.

⁵⁹⁷³ İM163a- 4 hācāt recā ile: ki recā eliyile N166b- 8.

⁵⁹⁷⁴ İM163a- 6 demin ḡaleb eyledün men‘ olunduñ: sen ḡaleb eyledün men‘ eyledük N166b- 10.

⁵⁹⁷⁵ K150b- 9, N166b- 11 ki: İM’de yok.

⁵⁹⁷⁶ İM163a- 9 güldi: ḡaz edüp N166b- 12.

⁵⁹⁷⁷ İM163a- 10 Resūlu’llāh'dan mervīdür: K150b- 10 Resūl'den mervīdür şalla’llāhu ‘aleyhi ve sellem, N166b- 13 ve Ḥazret-i Resūl'den şalla’llāhu ta‘ālā ‘aleyhi ve sellem.

⁵⁹⁷⁸ İM163a- 12 ḡavāyiciñüzde: ḡavāyiciñde N166b- 15.

⁵⁹⁷⁹ İM163a- 12 Allāhu Ta‘ālā'dan (13) su‘āl etdük ḡattā na‘lın taşmasında daḡı zīrā: N’de yok.

⁵⁹⁸⁰ İM163a- 13 Allāhu Ta‘ālā (14) bir nesneyi müyesser etmeyince size ol nesne müyesser (15) olmaz: Allāhu Ta‘ālā bir nesne müyesser etmeyince ol (16) nesne olmaz N166b- 15.

⁵⁹⁸¹ İM163a- 15 ḡavāyicin: N’de yok.

⁵⁹⁸² İM163a- 16 ḡiç: N’de yok.

⁵⁹⁸³ İM163a- 19 aña: ve N167a- 2.

[İM163b]

(1) eyle tā ki maṭlūbuña erişsin⁵⁹⁸⁴ Resūlu'llāh'dan mervīdür (2) şalla'llāhu 'aleyhi ve sellem⁵⁹⁸⁵ buyurmuşlar ki kaçan sizden biriñüz (3) bir ḥācet dilese ol ḥācetünj talebinde kuşlık zamānlarında (4) kılsun⁵⁹⁸⁶ ve pençşenbe günde⁵⁹⁸⁷ kılsun ve kaçan ki [K151a] menzilinden (5) çıkısa Āl-i 'imrān sūresinüñ⁵⁹⁸⁸ āḥirin ve Āyete'l-kürsī ve İnnā (6) Enzelnā sūresin⁵⁹⁸⁹ ve ümmü'l-kitāb ki Fātiḥa sūresidür (7) bunları oқısun⁵⁹⁹⁰ daḥı çıkısun böyle etmekde⁵⁹⁹¹ dünyā ve āḥiret (8) ḥavāyici vardur Allāhu Ta'ālā 'avnıyıla cümle murādları müyesser (9) ola ne ḥācet ki taleb kılsa⁵⁹⁹² bu üslub üzre olıcaḳ (10) revā ola bir kimse bir 'azīze ḥācet 'arz⁵⁹⁹³ etmiş ve tarlıḳdan (11) şikāyet kılmış⁵⁹⁹⁴ ol 'azīz⁵⁹⁹⁵ ol kimseye demiş ki iy ḳardaş⁵⁹⁹⁶ (12) rabbününj tedbīrinden ḡayrı tedbīr mi dilersin nāsdan su'al (13) etme⁵⁹⁹⁷ sen kimünj iseñ andan taleb eyle dedi Süleymān bin Melik (14) fuḳahā-yı seb'a-yı meşhūredendür tābi'indendür Ka'betu'llāh'a (15) vardı⁵⁹⁹⁸ Sālim bin 'Abdu'llāh ḥazretine eyitdi ḥavāyicünj her ne (16) ise su'al eyle Sālim eyitdi vallāhi ben Beytu'llāh'da Allāh'dan (17) ḡayrıyı su'al etmez⁵⁹⁹⁹ Muṭarrif ihvānına⁶⁰⁰⁰

⁵⁹⁸⁴ İM163b- 1 erişsin: K150b- 18 erişe, N167a- 2 erişsin.

⁵⁹⁸⁵ İM163b- 1 Resūlu'llāh'dan mervīdür (2) şalla'llāhu 'aleyhi ve sellem: Resūlu'llāh'dan şalla'llāhu ta'ālā 'aleyhi ve sellem mervīdür N167a- 3.

⁵⁹⁸⁶ İM163b- 4 kılsun: N'de yok.

⁵⁹⁸⁷ İM163b- 4 günde: güninde K150b- 21, N167a- 5.

⁵⁹⁸⁸ İM163b- 5 sūresinüñ: sūresiniñ N167a- 6.

⁵⁹⁸⁹ İM163b- 6 sūresin: N'de yok.

⁵⁹⁹⁰ İM163b- 6 Fātiḥa sūresidür (7) bunları oқısun: sūre-yi (7) Fātiḥa'dur oқısun N167a- 6.

⁵⁹⁹¹ İM163b- 7 böyle etmekde: tā ki N167a- 7.

⁵⁹⁹² İM163b- 8 murādları müyesser (9) ola ne ḥācet ki taleb kılsa: murādı müyesser ve her ne ḥācet ki taleb eder N167a- 8.

⁵⁹⁹³ İM163b- 10 'arz: N'de yok.

⁵⁹⁹⁴ İM163b- 11 şikāyet kılmış: şikāyet etmiş K151a- 6, N167a- 10.

⁵⁹⁹⁵ İM163b- 11 ol 'azīz: 'azīz daḥı: N167a- 10.

⁵⁹⁹⁶ İM163b- 11 ḳardaş: ḳarındaş N167a- 11.

⁵⁹⁹⁷ İM163b- 13 etme: N'de yok.

⁵⁹⁹⁸ İM163b- 15 vardı: varup N167a- 13.

⁵⁹⁹⁹ İM163b- 16 Sālim eyitdi vallāhi ben Beytu'llāh'da Allāh'dan (17) ḡayrıyı su'al etmez: K151a- 11 Sālim eyitdi vallāhi ben Beytu'llāh'dan ḡayrıyı (12) su'al etmez, N167a- 14 eyitdi ben Beytu'llāh'dayım (15) Allāh'dan ḡayrıdan su'al etmezim.

⁶⁰⁰⁰ İM163b- 17 ihvānına: N'de yok.

eyitdi bir kimsenüñ (18) ki⁶⁰⁰¹ benüm katumda h̄aceti ola anı yazsın bir riķ' aya dañı baña v̄ersün⁶⁰⁰² (19) z̄irā ben mekrūh görürin istemez ki qardaşlarumuñ⁶⁰⁰³

[İM164a]

(1) yüzinde su'āl etmek mezelletin görem d̄edi⁶⁰⁰⁴ [N167b] ehl-i mürüvvet ve kerīm (2) olan bir mü'min qardaşınuñ murādın itmāma qādir olıcaq su'āl (3) etmege h̄acet qomaz H̄azret-i 'Alī rağıya'llāhu 'anhu buyurmuşdur⁶⁰⁰⁵ (4) لنقل الصخر من قبال الجبال اعز علي من من (5) الرجال يقول (6) oldur ki tağlar⁶⁰⁰⁶ kullelerinden 'azīm taşlar getürmek baña (7) yēgdür halkuñ minnetlerinden nās baña eydürler ki sebep (8) etmek 'ārdur ammā ben eydürin⁶⁰⁰⁷ ki 'ār kimseden taleb [K151b] ve su'āl (9) etmek zilletindedür ve dañı d̄enilmişdür⁶⁰⁰⁸ (10) وذي رحمة استغن عن كل ذي قرب (11) oldur ki her qarābetüñ ve 'alāqan olan kimselerden müstağnī (12) ol anlara mezellet su'āl 'arz eyleme ganī şol kimsedür⁶⁰⁰⁹ ki (13) nāsdan müstağnī ola nāsa 'arz-ı h̄acet kılmaya Allāhu Ta'ālā (14) dan recā ede⁶⁰¹⁰ Fażl bin Rebī' eyitdi bir kimse mülūka bir h̄acetde (15) söylese⁶⁰¹¹ ammā vaqtinde ve zamānında söylemese kelāmuñ⁶⁰¹² maqāmın (16) bilmemiş olur ve kelāmın zāyi' etmiş olur dañı andan (17) mervīdür buyurmuşlardur ki sulṫān ile h̄azer üzre muşāhibet (18)

⁶⁰⁰¹ İM163b- 17 kimsenüñ (18) ki: kimsenenüñ N167a- 15.

⁶⁰⁰² İM163b- 18 v̄ersün: v̄ersin N167a- 16.

⁶⁰⁰³ İM163b- 19 mekrūh görürin istemez ki qardaşlarumuñ: gördüm istemezim ki qardaşlarumuñ N167a- 17.

⁶⁰⁰⁴ K151a- 15, N167a- 17 d̄edi: deridi İM164a- 1.

⁶⁰⁰⁵ İM164a- 3 H̄azret-i 'Alī rağıya'llāhu 'anhu buyurmuşdur: H̄azret-i 'Alī rağıya'llāhu ta'ālā 'anhu buyurmuşlar ki (3) şi' r N167b- 2.

⁶⁰⁰⁶ İM164a- 6 tağlar: dağlar N167b- 5.

⁶⁰⁰⁷ İM164a- 8 eydürin: eydürim N167b- 6.

⁶⁰⁰⁸ N167b- 7 d̄enilmişdür şi' r.

⁶⁰⁰⁹ İM164a- 12 kimsedür: kimsenedür N167b- 10.

⁶⁰¹⁰ İM164a- 14 ede: K151b- 6 eyleye, N167b- 11 eyle.

⁶⁰¹¹ İM164a- 15 söylese: N'de yok.

⁶⁰¹² İM164a- 15 kelāmuñ: kelāmın N167b- 12.

eyle ve dōstıla tevāzu⁶⁰¹³ ile muşāhibet eyle Kütüb-i Hind'de (19) mektūbdur ḥāceti çok dileme zīrā buzaġı anasınūḡ emecegin⁶⁰¹⁴

[İM164b]

(1) çok şorsa boynuzıyla⁶⁰¹⁵ urur bir kimsenūḡ ki⁶⁰¹⁶ mū'neti çok (2) ola meveddeti daḡı za'īf olur dōst dōsta çok (3) mū'net ve zaḡmet [N168a] yükletmemek gerek⁶⁰¹⁷ tā ki anlarūḡ ortasında (4) meveddet ve muḡabbet güç olmaya rivāyet olunur⁶⁰¹⁸ İskender⁶⁰¹⁹ bir gün nās (5) meşālihiyiçün⁶⁰²⁰ çıkdı meclis kıldı ol gün andan kimse (6) su'āl ètmedi muşāhiblerine eyitdi ki bu günü ben eyyām-ı (7) mülkūmden şaymazın⁶⁰²¹ Ḥazret-i 'Ömer raḡıya'llāhu 'anhu buyurmuş ki (8) fütüvvet 'alāmeti oldur ki kendüden⁶⁰²² su'āl ve taleb ède (9) nlerden feraḡ ède māl alan feraḡ èdüġi gibi 'Abdu'llāh (10) bin 'Ömer raḡıya'llāhu 'anhu buyurmuş ki⁶⁰²³ fetā oldur ki kendü (11) ni'etin yēyeni fark eylemeye 'adūyı dōstdan ni'eti mebzūl (12) ola 'adū yēye ve daḡı dōst [K152a] yēye⁶⁰²⁴ fark eylemeye bir ḡakīme (13) dēmişler ki nāsūḡ senūḡ ḡatıḡda⁶⁰²⁵ sevgülisi kimdür dēmiş ki (14) baḡa iḡsān eyleyendür andan şoḡra eyitmişler daḡı kimdür (15) eyitmiş ki ben aḡa iḡsān èdüġümdür⁶⁰²⁶ ba'z-ı mülūk-ı şāḡib-i (16) himmet dēmiş ki rāzī olmazın⁶⁰²⁷ şūḡa ki bir nesneye cāhil (17) olam benüm 'ilmüm aḡa yētişmeye ve bir

⁶⁰¹³ İM164a- 17 muşāhibet (18) eyle ve dōstıla tevāzu⁶⁰¹³ ile: ol muşāhibet ètmekte ve dōst ile tevāzu⁶⁰¹³ eyle N167b- 14.

⁶⁰¹⁴ İM164a- 19 emecegin: emecegini K151b- 11.

⁶⁰¹⁵ İM164b- 1 boynuzıyla: boynuzıla K151b- 11.

⁶⁰¹⁶ İM164b- 1 kimsenūḡ ki: kişinūḡ N167b- 16.

⁶⁰¹⁷ İM164b- 3 gerek.

⁶⁰¹⁸ K151b- 14-15, N168a- 2 rivāyet olunur: İM'de yok.

⁶⁰¹⁹ İM164b- 4 İskender: İskender-i Zü'l-ḡarneyn N168a- 2.

⁶⁰²⁰ İM164b- 5 meşālihiyiçün: meşālihi için K151b- 15.

⁶⁰²¹ İM164b- 7 şaymazın: şaymazım N168a- 4.

⁶⁰²² İM164b- 8 kendüden: kendüne N168a- 5.

⁶⁰²³ İM164b- 10 buyurmuş ki: eydür N168a- 6.

⁶⁰²⁴ İM164b- 12 ve daḡı dōst yēye: N'de yok.

⁶⁰²⁵ İM164b- 13 ḡatıḡda: N'de yok.

⁶⁰²⁶ İM164b- 15 èdüġümdür: ètdigüm N168a- 10.

⁶⁰²⁷ İM164b- 16 olmazın: olmazam N168a- 10.

zenb ola benüm aña (18) ‘afvum⁶⁰²⁸ yetişmeye ve bir hâcet ola ki benüm aña cüdum ve sehâm (19) eli erişmeye İskender'e eyitdiler⁶⁰²⁹ seni ne aşıl nesne mesrūr

[İM165a]

(1) kıılır eyitdi baña ihsân eyleyen kimseye mükâfât etmek (2) ve baña isâ'et eyleyen kimseyi⁶⁰³⁰ ‘afv etmek bir ‘azîz oğlına (3) eyitdi yüzi şuyı olmayanlar⁶⁰³¹ katında şaşın yüzün şuyın (4) dökmekden hâkîm eyitdi hâcet fevt olmak hayrludur⁶⁰³² (5) ehli olmayandan hâcet taleb etmekden Enes rağıya’llâhu (6) ‘anhu buyurmuş⁶⁰³³ ki bir kimse bir müslim kardeşinüñ hâcetin (7) kazâ etse ol kimse⁶⁰³⁴ ‘ömrini Allâhu Ta‘âlâ'ya hizmet (8) etmege [N168b] şarf eylemiş gibidür⁶⁰³⁵ Resûlu’llâh şalla’llâhu ‘aleyhi ve sellem⁶⁰³⁶ (9) hâzreti buyurmuş⁶⁰³⁷ ki yâ Zübeyr rızq miftâhları (10) ‘arş izâsındadır Allâhu Ta‘âlâ kullarıyiçün⁶⁰³⁸ rızqların (11) andurur nafağaları miqdârınca şol kimsenün⁶⁰³⁹ ki (12) nafağası çok ola anuñiçün rızkı çok kıılır şol (13) kimsenün⁶⁰⁴⁰ ki nafağası az ola anuñ üzerine rızkı qalîl (14) kıılır⁶⁰⁴¹ **otuz yedinci ravza tama‘ da ve recâdadur (15) ve emel ve ye’sdedür ve hırşda ve temennide ve va‘de ve incâzında (16) ve ihlâfindadır ve eglemesindedür ve tesvîfededür⁶⁰⁴² Hâzret-i**

⁶⁰²⁸ İM164b- 17 aña (18) ‘afvum: ‘afvum aña N168a- 11.

⁶⁰²⁹ N168a- 13 eyitdiler ki.

⁶⁰³⁰ İM165a- 2 kimseyi: kimseye N168a- 14.

⁶⁰³¹ İM165a- 3 olmayanlar: K152a- 9 olmayan kimseler, N168a- 15 olmayan.

⁶⁰³² İM165a- 4 hâkîm eyitdi hâcet fevt olmak hayrludur: hükmi hâcet fevt olmak hayrludur dedi N168a- 16.

⁶⁰³³ İM165a- 6 buyurmuş: buyurmuşlar N168a- 17.

⁶⁰³⁴ İM165a- 7 kimse/ hizmet: kişi hizmet N168a- 18.

⁶⁰³⁵ İM165a- 8 gibidür: gibi olur N168b- 1.

⁶⁰³⁶ İM165a- 8 sellim.

⁶⁰³⁷ İM165a- 9 buyurmuş: K152a- 14 buyurdu, N168b- 1 buyurmuşlar.

⁶⁰³⁸ İM165a- 10 kullarıyiçün: kulları için N168b- 2.

⁶⁰³⁹ İM165a- 11 kimsenün: kimsenenün N168b- 3.

⁶⁰⁴⁰ İM165a- 13 kimsenün: kimsene N168b- 4.

⁶⁰⁴¹ İM165a- 14 kıılır: eder K152a- 18, N168b- 4.

⁶⁰⁴² İM165a- 14 tama‘ da ... (16) tesvîfededür: tama‘ da ve recâda ve emelde ve ye’s etmekde ve hırşda ve temennâda ve va‘de etmekde ve va‘di yerine getürmekde ve muhâlifet etmekde ve eglemesindedür K152a- 18-19-20-21, N168b- 5-6-7.

(17) Resūlu'llāh şalla'llāhu 'aleyhi ve sellem⁶⁰⁴³ [K152b] buyurmışlar ki şaķın (18) tama' etmekden zīrā tama' hāzır-ı faķrdur⁶⁰⁴⁴ feylesof eyitdi (19) 'abīd üçdür biri 'abdi'r-rıķķdur ya' nī bir kimsenüñ⁶⁰⁴⁵

[İM165b]

(1) aķçe ile alınmış ķulıdır ve biri 'abdi's-şehvetdür ki şehvet-i (2) nefsi ķulıdır⁶⁰⁴⁶ nefsi ne ārzū éderise muṭī' olur aña ķul (3) olur biri daķı 'abdi't-tama' dur ki tama' hākim olmuşdur⁶⁰⁴⁷ (4) kendüyi ķul eylemişdür Aşma'ī eydür ķul olan ģardur (5) kaçan ķanā'at eylese ģar olan ķul olur kaçan⁶⁰⁴⁸ tama' étse⁶⁰⁴⁹ (6) 'Alī rağıya'llāhu 'anhu⁶⁰⁵⁰ buyurmışdur ki tama' rızķ-ı mü'eyyeddür Ebu'l-feth-i (7) Büstī eydür bir kimse⁶⁰⁵¹ dünyāda bir eyü dirlik étmek istese ki (8) anuñ gibi dirlik ile dīninde fāyide⁶⁰⁵² éde ve dünyāsında iķbāli (9) ve devleti ziyāde ola edebde ve eylikde⁶⁰⁵³ kendüden üstün (10) olana nazār kıla⁶⁰⁵⁴ hāline şākir ve rāzī ola ve dēmişlerdür⁶⁰⁵⁵ ki a' mālüñ (11) efđalı [N169a] ģazab ķatında ģilmdür ve tama' ķatında ģayr étmekdür tama' (12) kişiyi mezellete bırağur ba'z-ı evliyādan menķüldür buyurmışlardur ki (13) tama' marāzıdır su'āl étmek hālet-i nez' dür maħrūm olmaķ mevt (14) dür⁶⁰⁵⁶ ve 'uķalā dēmişlerdür ki bir kimse⁶⁰⁵⁷ ki kefāfı tecāvüz éde ya' nī (15) ķadr-i kifāyetden ziyāde kıla ne ķadar mālı

⁶⁰⁴³ İM165a- 16 Ĥazret-i (17) Resūlu'llāh şalla'llāhu 'aleyhi ve sellem N168b- 7.

⁶⁰⁴⁴ İM165a- 18 zīrā tama' hāzır-ı faķrdur: tama' hāzır-ı faķrdur ve daķı N168b- 9.

⁶⁰⁴⁵ İM165a- 19 kimsenüñ: kimsenenüñ N168b- 10.

⁶⁰⁴⁶ İM165b- 1 şehvet-i (2) nefsi: K152b- 3 şehveti, N168b- 10 nefsi.

⁶⁰⁴⁷ İM165b- 3 ki tama' hākim olmuşdur: tama' ı hākim olmuşdur ki N168b- 12.

⁶⁰⁴⁸ İM165b- 5 kaçan: kaçan ki K152b- 5.

⁶⁰⁴⁹ İM165b- 5 kaçan ķanā'at eylese ģar olan ķul olur kaçan tama' étse: kaçan ki ķanā'at eylese ammā tama' étse ģar iken ķul olur N168b- 13.

⁶⁰⁵⁰ İM165b- 6 rağıya'llāhu 'anhu: rağıya'llāhu ta'ālā 'anhu N168b- 14.

⁶⁰⁵¹ İM165b- 7 kimse: kişi N168b- 15.

⁶⁰⁵² İM165b- 8 fāyide: fā'ide K152b- 9.

⁶⁰⁵³ İM165b- 9 edebde ve eylikde: K152b- 10 edebde ve eylikde, N168b- 16 anı étmek (17) gerek ve daķı dēmişler ki.

⁶⁰⁵⁴ İM165b- 10 kıla: kılup N168b- 18.

⁶⁰⁵⁵ İM165b- 10 dēmişlerdür: daķı dēmişler ki N168b- 18

⁶⁰⁵⁶ İM165b- 13 mevt (14) dür: hālet-i mevtür K152b- 14, N169a- 3.

⁶⁰⁵⁷ İM165b- 14 'uķalā dēmişlerdür ki bir kimse: 'uķalā dēmişler ki (4) bir kimsenenüñ N169a- 3.

çok⁶⁰⁵⁸ olsa anı ğanī (16) kılmaz ba^c z-ı ^c ulemā demişlerdür⁶⁰⁵⁹ ki hırş insānuñ ğadriñ eksük kıılır (17) ve rızķın daħı⁶⁰⁶⁰ arturmaz fużalā demişlerdür ki hırş zūll-i ^c ācıldür (18) faķr tama^c -ı hāzırdur ve daħı demişlerdür ki⁶⁰⁶¹ emel çoķlığı ricālün (19) boyınların ğať eder ve fużalā demişlerdür ki⁶⁰⁶² ğavf recādan

[İM166a]

(1) efdaldür Fuđayl eyitmiş bir kimse ki şahīħ ola ol kimsenün (2) ğavfı recāsından efdaldür⁶⁰⁶³ [K153a] kaçan ğasta ola recāsı ğavfından (3) efdaldür zīrā sağ olıcaķ ğavfı ziyāde olmaķ gerek ki⁶⁰⁶⁴ (4) a^c māle ve tā^c āte çalışa ammā ğasta olıcaķ a^c māle ve tā^c ate (5) ğuvveti olmaz⁶⁰⁶⁵ ol vaķt recā üzre gerek⁶⁰⁶⁶ taķřırāta Ğaķ sūbhānehu (6) ve ta^c ālādan ^c afv recā etmek gerek⁶⁰⁶⁷ eger mevt ^c ārız olurısa (7) Allāh ğazretine ğüsn-i zannıla⁶⁰⁶⁸ ğide Muğammed bin Tevbe ^c azizlendendür (8) Ma^c rūf-ı Kerħī ile cem^c olup namāz kııldı⁶⁰⁶⁹ andan şonra (9) eyitdi sizünile bir daħı namāz kılmazuz⁶⁰⁷⁰ Ma^c rūf⁶⁰⁷¹ eyitdi nefsüne bir daħı (10) vaķtde namāz kıılmaķ mı ğaberin vērürsin⁶⁰⁷² ne^c ūzu billāhi tūl-ı emelden (11) zīrā tūl-ı emel ğayr ^c ameli men^c eder dēdi Ğazret-i ^c Alī rağıya'llāhu (12) ^c anhu⁶⁰⁷³ buyurmış ki ne gökçek řol kimseye⁶⁰⁷⁴ ki anuñ emeli olmaya (13) emel

⁶⁰⁵⁸ İM165b- 15 çoķ: çoğ N169a- 5.

⁶⁰⁵⁹ İM165b- 16 demişlerdür: demişler N169a- 5.

⁶⁰⁶⁰ İM165b- 17 ve rızķın daħı: ve daħı rızķın N169a- 6.

⁶⁰⁶¹ İM165b- 17 fużalā demişlerdür ki hırş zūll-i ^c ācıldür (18) faķr tama^c -ı hāzırdur ve daħı demişlerdür ki: fużalā demişler ki N169a- 6.

⁶⁰⁶² İM165b- 19 ve fużalā demişlerdür ki: ve yine fużalā demişlerdür N169a- 7.

⁶⁰⁶³ İM166a- 1 Fuğayl eyitmiş bir kimse ki şahīħ ola ol kimsenün (2) ğavfı recāsından efdaldür: N'de yok.

⁶⁰⁶⁴ İM166a- 3 girek ki: gerek tā ki N169a- 9.

⁶⁰⁶⁵ İM166a- 5 olmaz: ğalmaz N169a- 10.

⁶⁰⁶⁶ İM166a- 5 girek.

⁶⁰⁶⁷ İM166a- 6 etmek girek: gerek N169a- 11.

⁶⁰⁶⁸ İM166a- 7 Allāh ğazretine ğüsn-i zannıla: Allāhu Ta^c ālā ğazretine ğüsn ü zannıla N169a- 12.

⁶⁰⁶⁹ İM166a- 8 kııldı: kııldılar K153a- 7, N169a- 13.

⁶⁰⁷⁰ K153a- 7 eyitdi sizünile bir daħı namāz kılmazuz: İM166a- 9 eyitdi sizünile bir daħı namāz kılavuz, N169a- 13 bir daħı (14) namāz kılmazuz.

⁶⁰⁷¹ İM166a- 9 Ma^c rūf: Ma^c rūf-ı Kerħī N169a- 14.

⁶⁰⁷² İM166a- 10 namāz kıılmaķ mı ğaberin vērürsin: namāz kıılmağı (15) ğaber vērürsin N169a- 14.

⁶⁰⁷³ İM166a- 11 rağıya'llāhu (12) ^c anhu: rağıya'llāhu ta^c ālā ^c anhu N169a- 16.

⁶⁰⁷⁴ İM166a- 12 kimseye: kimsene N169a- 17.

déyü gelecek zamānda bir iş kılmak taşavvurıdır [N169b] ‘ākıl olup (14) ibnü’l-vaqt⁶⁰⁷⁵ olana lāyık oldur ki nefsine gelecekte bir iş (15) étmek taşavvurın kılmaya hemān⁶⁰⁷⁶ hāli göre mevcūd olan hāldür (16) ve fırsat hāldedür gelecek zamān hāli mechūldür⁶⁰⁷⁷ ve ma‘dūmdur (17) ‘ākıl olan mechūle ve ma‘dūma göñlin⁶⁰⁷⁸ müte‘allık kılmaz ādem oğlunuñ (18) ekşeri emel belāsına mübtelādur ölmeyince emel dükenmez (19) ‘uçalā dēmişlerdür ki المرء مادام حياً خادم الأمل ya‘nī

[İM166b]

(1) kişi ki mādēm⁶⁰⁷⁹ diri ola emelün hıdmetkārıdır⁶⁰⁸⁰ ve dañı (2) dēmişlerdür ki eger göreyidüñüz eceli ve ecelün mürūrını emele (3) ve emelün ğurūrına buğz éderidüñüz ‘Abdu’llāh bin Mes‘ūd (4) hāzretine rağıya’llāhu ‘anhu⁶⁰⁸¹ ğınādan su’āl étmışler buyurmışlar ki (5) ğınā nāsuñ [K153b] elinde olan nesnelere ye’s étmekdür Ebü ‘Abdu’(6) llāh Mehdī hālifenün vezīridür eyitmiş ki ye’s ğordur (7) ve recā kıldur bir kimse bir kimseden⁶⁰⁸² recā üzre olsa anuñ (8) kılu ğibi olur murādına⁶⁰⁸³ t̄abi‘ olur kendü murādın terk éder (9) bir hākīme dēmişler ki sebep nedür ki kıocalar yigitlerden (10) dünyāya hārişdür eyitdi ki anuñiçün ki⁶⁰⁸⁴ kıocalar dünyādan (11) ziyāde tātmışdur yigidlerden anuñiçün hırşları ve t̄ama‘ları (12) dañı ziyādedür Nūşirrevān’dan menķūldür⁶⁰⁸⁵ eyitmiş ki hārişlere (13) hıdmet⁶⁰⁸⁶ étmekden hāzer eyle zīrā hārişlerün ğuzūrı (14) olmaz anuñiçün ‘uçalā dēmişlerdür ki hırş miftāh-ı ta‘abdur (15) ve mañıyye-yi neşabdur ya‘nī zahmet bindidür İskender’e⁶⁰⁸⁷ su’āl (16) étmışler⁶⁰⁸⁸ sürür-ı

⁶⁰⁷⁵ İM166a- 14 ibnü’l-vaqt: bin vaqt N169b- 1.

⁶⁰⁷⁶ İM166a- 15 hemān: N’de yok.

⁶⁰⁷⁷ İM166a- 16 hāli mechūldür: hāl-i mechūldür N169b- 3.

⁶⁰⁷⁸ İM166a- 17 göñlin: N’de yok.

⁶⁰⁷⁹ İM166b- 1 ki mādēm: mādām ki N169b- 5.

⁶⁰⁸⁰ İM166b- 1 hıdmetkārıdır: hıdmetkārıdır N169b- 6.

⁶⁰⁸¹ İM166b- 3 ‘Abdu’llāh bin Mes‘ūd (4) hāzretine rađıya’llāhu ‘anhu: ‘Abdu’llāh bin Mes‘ūd (8) rađıya’llāhu ta‘ālā ‘anhu hāzretine N169b- 7.

⁶⁰⁸² İM166b- 7 bir kimse bir kimseden: bir kimsene bir kimseden N169b- 10.

⁶⁰⁸³ N169b- 11 ve murādına.

⁶⁰⁸⁴ İM166b- 10 anuñiçün ki: N’de yok.

⁶⁰⁸⁵ İM166b- 12 menķūldür: menķūldür ki K153b- 7, N169b- 14.

⁶⁰⁸⁶ İM166b- 13 hıdmet: hıdmet N169b- 15.

⁶⁰⁸⁷ İM166b- 15 İskender’e: İskender’dan K153b- 10, N169b- 17.

dünyādan [N170a] eyitmiş ki dünyānuñ sürürü dünyādan (17) ne ki naşīb oldıyısı aña rāzī ve k̄ānī⁶⁰⁸⁹ (18) olmağdur⁶⁰⁸⁹ dañı dēmişler ki dünyānuñ ğammı nedür eyitmiş ki (19) ħarişlığdur⁶⁰⁹⁰ Soğrat'a su'āl ētmişler sebep nedür ki

[İM167a]

(1) hiç ğamlu olmazsın eyitdi ki her nesne ki benden zāyi⁶⁰⁹¹ ola (2) ve ben anı yitürem aşlā anıñiçün bende hiç şey' olmaz fuzalā (3) dēmişlerdür ki Allāhu Ta'ālā'nunñ ħazāsı ve ħadri ħağ olıcağ aña (4) bī-ħuzūr olup rāzī olmamağlık⁶⁰⁹¹ aħmağlıkdur Sa'd bin (5) Vağğāş ħazreti rağıya'llāhu 'anhu⁶⁰⁹² mübārek gözleri görmez olduğdan (6) sonra⁶⁰⁹³ Ka'be-yi müşerrefeye vardı eyitdiler ki sen müstecābü'd-da'vet (7) sin niçün su'āl ħılmazsın ki Allāhu Ta'ālā gözlerünñ⁶⁰⁹⁴ ğerü saña vère (8) eyitdi⁶⁰⁹⁵ Allāhu Ta'ālā'nunñ ħazāsı ve ħadri baña benüm [K154a] başarumdan sevgülü (9) dür dēdi rağıya'llāhu 'anhu ve raħmetu'llāhi ta'ālā 'aleyh⁶⁰⁹⁶ bir ħakīme su'āl (10) ētdiler sebep nedür ki oğlan⁶⁰⁹⁷ toğduğı vağtin eli yumuğ toğar (11) ammā⁶⁰⁹⁸ öldüğü vağtin elin ağığ koyup ölür⁶⁰⁹⁹ ol ħakīm (12) bu beyti inşā ētdi⁶¹⁰⁰ على الحرص (13) ومقبوض كف المرء عند ولادته دليل (14) المركب في الحي ومنسوط كف المرء عند مماته يقول ya' nī ādem⁶¹⁰¹ anadan toğduğı vağtin (15) eli ayası⁶¹⁰² yumuğ toğar anuñ ħırş ve ħama⁶¹⁰³ dirliğinde ve

⁶⁰⁸⁸ N169b- 17 ētmişler ki.

⁶⁰⁸⁹ K153b- 12, N170a- 1-2 aña rāzī ve k̄ānī⁶⁰⁸⁹ olmağdur: aña rāzī oldıyısı aña rāzī ve k̄ānī⁶⁰⁸⁹ (18) olmağdadur İM166b- 18.

⁶⁰⁹⁰ İM166b- 19 ħarişlığdur: ħarişlığ N170a- 2.

⁶⁰⁹¹ İM167a- 4 olmamağlık: olmamağ K153b- 17, N170a- 6.

⁶⁰⁹² İM167a- 4 Sa'd bin (5) Vağğāş ħazreti rağıya'llāhu 'anhu: Sa'd bin Vağğāş rağıya'llāhu 'anhu ħazreti N170a- 6.

⁶⁰⁹³ İM167a- 5 olduğdan (6) sonra: oldı ba' dehu N170a- 7.

⁶⁰⁹⁴ İM167a- 7 gözlerünñ: gözlerünñi N170a- 8.

⁶⁰⁹⁵ N170a- 9 eyitdi ki.

⁶⁰⁹⁶ İM167a- 9 rağıya'llāhu 'anhu ve raħmetu'llāhi ta'ālā 'aleyh: K154a- 1 rağıya'llāhu 'anhu ve raħmetu'llāhi 'aleyh, N'de yok.

⁶⁰⁹⁷ İM167a- 10 oğlan: oğlan N170a- 10.

⁶⁰⁹⁸ İM167a- 11 ammā: ve N170a- 11.

⁶⁰⁹⁹ İM167a- 11 elin ağığ koyup ölür: K154a- 3 eli ağığ olur, N170a- eli ağığ olur.

⁶¹⁰⁰ İM167a- 12 bu beyti inşā ētdi: K154a- 4 bu beyti inşā' ētdi beyt, N170a- 12 bu beyti inşā eyledi şir.

⁶¹⁰¹ N170a- 14 ādem oğlanı.

⁶¹⁰² İM167a- 15 ayası: N'de yok.

⁶¹⁰³ İM167a- 15 ħırş ve ħama⁶¹⁰³: ħırş ve ħama⁶¹⁰³ N170a- 15.

terkibinde (16) olmasına delîldür öldüğü vaktin açık olduğu⁶¹⁰⁴ hâl delîle (17) demekdür⁶¹⁰⁵ ki nazar eyley başa ki dünyâdan çıkdum bir habbesin eli boş (18) gitdüm bir A^c rābī [N170b] demiş ki kerīmünj va^c adesi naqddur ve ta^c cīl (19) dūr leyim olanuñ va^c adesi eglemekdür ve ta^c allül etmekdür ^c uqalā demişler ki

[İM167b]

(1) ^c acele ile az nesne vèrmek hayrludur eglenüp çok nesne (2) vèrmekden Loḳmān'dan mervīdür buyurmuş ki حبة بنقد خير (3) بكرة بوعد ya^c nī naqd bir habbe vèrmek hayrludur⁶¹⁰⁶ va^c ade (4) ile bir bedre vèrmekden bedre dèyü on biñ dirheme (5) dèrler meselde daḥı gelmişdür⁶¹⁰⁷ قليل في الجيب خير من كثير (6) في الغيب ya^c nī az nesne yanda⁶¹⁰⁸ تأخير الاسعاف من (7) çokdan ki gāyib ola ^c uqalā demişlerdür⁶¹⁰⁹ (8) قرأين الاخلاف ya^c nī murādı ve hāceti itmām etmekde⁶¹¹⁰ te'hīr etmek (9) ^c ahde hīlāf etmek qarīnelerindendür Ebū İshāḳ ki şu^c arā-yı ^c Arab (10) ve fuṣaḥā-yı ehl-i edeb içinde meşhūrdur bu beyti demişdür⁶¹¹¹ [K154b] جود (11) الكريم اذا كان عن عدّة وقد تأخر لم يلم (12) من الكدران ya^c nī (13) kerīm olanuñ cūdı ve sehāsı kaçan va^c ade üzre⁶¹¹² olsa (14) kederden sālīm⁶¹¹³ degildür zīrā bulutların şimşekleri fāyide⁶¹¹⁴ vèrmez (15) ^c aqabınca eglenmeyüp yağmur yağdırmayınca aşıl kerīmler⁶¹¹⁵ katında cūd (16) ve saḥāvet oldur ki ihsān etmekde eglemeye⁶¹¹⁶ Ebū İshāḳ bu beyti demişdür⁶¹¹⁷ (17) ماطل الوعد مزوم وان سمحت يده بعد طول المطل (18) ya^c nī va^c adeyi

⁶¹⁰⁴ İM167a- 16 oldığı: öldüğü N170a- 16.

⁶¹⁰⁵ İM167a- 17 demekdür: demişdür N170a- 16.

⁶¹⁰⁶ İM167b- 1 eglenüp çok nesne ... (3) hayrludur: N'de yok.

⁶¹⁰⁷ İM167b- 5 meselde daḥı gelmişdür: ve meselde daḥı gelmişdür ki N170b- 4.

⁶¹⁰⁸ İM167b- 6 yanda: K ve N'de yok.

⁶¹⁰⁹ N170b- 6 demişlerdür ki.

⁶¹¹⁰ İM167b- 8 etmekde: etmekden K154a- 19.

⁶¹¹¹ K154a- 21 demişdür şî' r budur şî' r, N170b- 9 demişdür şî' r.

⁶¹¹² İM167b- 13 üzre: N'de yok.

⁶¹¹³ İM167b- 14 sālīm: ḥālī N170b- 12.

⁶¹¹⁴ İM167b- 14 fāyide: fā'ide K154b- 4.

⁶¹¹⁵ İM167b- 15 kerīmler: kerīm N170b- 13.

⁶¹¹⁶ İM167b- 16 eglemeye: eglendürmeye K154b- 6, N170b- 14.

⁶¹¹⁷ İM168a- 16 Ebū İshāḳ bu beyti demişdür: K154b- 6 Ebū İshāḳ bu beyti demişdür beyt, N170b- 14 bu ḥuşūda Ebū İshāḳ bu beyti demişdür şî' r.

egleyen kimse mezmūmdur egerçi anuḡ⁶¹¹⁸ (19) iki elleri cūd ve seḡā ēdūp uzaḡ zamān eglendükden⁶¹¹⁹ šoḡra

[İM168a]

(1) bedreler ‘aḡā ve iḡsān ēderise daḡı kemāl [N171a] iḡsān ta‘cīl ḡılmaḡdadur⁶¹²⁰ (2) **otuz sekizinci ravza ḡüsnde ve ḡubḡdadur ve semizlikde ve arı (3) ḡlıkdadur ve uzunlıkda ve ḡıšalıḡdadur⁶¹²¹ ve ḡuvvetde ve za‘fda (4) dur** Resūlu’llāh’dan mervīdür⁶¹²² buyurmuşlar ki Allāhu Ta‘ālā (5) bir ḡulınuḡ ḡulḡın ḡüzel ḡılsa ve kendüyi daḡı⁶¹²³ ḡüzel ḡalḡ (6) ētse anuḡ etin nāra ekil ētdürmekden⁶¹²⁴ ḡayā ēder Arıša (7) lis ḡakīm bir ḡüzel kimseyi ḡörmüş söylemiş⁶¹²⁵ andan šakir (8) olmamış ḡüsni-šüretine ḡöre ḡüsni-širetin⁶¹²⁶ müšāhede ētmemiş (9) bir ḡüzel eve beḡzetmiş ki iḡinde kimse olmaya eyitmiş ki ne (10) ḡüzel ev olur eger iḡinde kimse var imišise⁶¹²⁷ İbn-i šübrüme (11) eyitmiş ḡatun kišiye⁶¹²⁸ šaçdan ḡüzel libās⁶¹²⁹ ḡörmedüm ve erlere fešāḡatdan eyü nesne ḡörmedüm demiš⁶¹³⁰ ‘uḡalā (12) demišler ki ḡüzel ḡatunlarda [K155a] dört ḡara nesne olmaḡ lāzımdur (13) biri bašınuḡ šaçı biri daḡı ḡašları biri daḡı ḡözleri⁶¹³¹ (14) biri⁶¹³² daḡı kirpükleri ve dört aḡ nesne daḡı⁶¹³³ olmaḡ lāzımdur (15) biri

⁶¹¹⁸ İM168a- 18 anuḡ: N’de iki kere yazılmış.

⁶¹¹⁹ İM168a- 19 eglendükden: eglendikden N170b- 17.

⁶¹²⁰ İM168a- 1 ‘aḡā ve iḡsān ēderise daḡı kemāl iḡsān ta‘cīl ḡılmaḡdadur: K154b- 10 ‘aḡā ve iḡsān ēderise daḡı kemāl iḡsān te‘cīl ḡılmaḡdadur ve’s-selām, N170b- 17 iḡsān [171a] ve ‘aḡā ta‘cīl ḡılmaḡdur.

⁶¹²¹ İM168a- 2 arı(3)ḡlıkdadur ve uzunlıkda ve ḡıšalıḡdadur: arıḡlıkda ve uzunlıkda ve ḡıšalıḡda N171a-2.

⁶¹²² İM168a- 4 Resūlu’llāh’dan mervīdür: K154b- 13 ḡāzret-i Resūl’den mervīdür šalla’llāhu ‘aleyhi ve sellem, N171a- 3 ḡāzret-i Resūl’den šalla’llāhu ‘aleyhi ve sellem mervīdür.

⁶¹²³ İM168a- 5 kendüyi daḡı: daḡı kendüyi N171a- 4.

⁶¹²⁴ İM168a- 6 ekil ētdürmekden: ekl ētdürmekden N171a- 5.

⁶¹²⁵ İM168a- 6 Arıša (7) lis ḡakīm bir ḡüzel kimseyi ḡörmüş söylemiş: K154b- 16 Arıšaḡalis ḡakīm bir ḡüzel kimseyi ḡörmüş söylešdikde, N171a- 5 Arıšaḡalis ḡakīm bir ḡüzel (6) kimsene ḡörmüş söylešdikde.

⁶¹²⁶ İM168a- 7 ḡüsni-širetin: ḡüsni-širetin ya‘nī širetin N171a- 7.

⁶¹²⁷ İM168a- 10 var imišise: olaydı demiš K154b- 19, N171a- 8.

⁶¹²⁸ İM168a- 11 kišiye: kišilere K154b- 20, N171a- 9.

⁶¹²⁹ İM168a- 11 libās: nesne N171a- 9.

⁶¹³⁰ K154b- 20, N171a- 10-11 ve erlere fešāḡatdan eyü nesne ḡörmedüm demiš: İM’de yok.

⁶¹³¹ N171a- 12 ḡözleri ḡarası.

⁶¹³² İM168a- 14 biri: N’de yok.

⁶¹³³ İM168a- 14 dört aḡ nesne daḡı: K155a- 2 dört nesnesi (3) daḡı aḡ N171a- 12 dört aḡ daḡı.

dişleri biri bilekleri biri baldırları ve topukları (16) ve biri dağı boynı⁶¹³⁴ ve dört kızıl dağı lāzımdur⁶¹³⁵ (17) biri dili biri tutaqları biri yañaqları biri dağı sağrısı⁶¹³⁶ (18) dört müdevver dağı lāzımdur⁶¹³⁷ biri başı biri boynı biri (19) bilegi biri dağı ökçesi⁶¹³⁸ ve dört giñ nesne dağı lāzımdur

[İM168b]

(1) biri alını bir gözleri bir göksi biri dağı ucaları⁶¹³⁹ (2) [N171b] dört dağı kalın gerek etli gerek⁶¹⁴⁰ biri oturağ yeri biri uylu (3) kları biri⁶¹⁴¹ dizleri biri dağı bāzūları dört nesne dağı (4) küçük gerek⁶¹⁴² biri dağı⁶¹⁴³ kulaqları biri memeleri biri (5) elleri ve biri⁶¹⁴⁴ ayakları ve dört dağı güzel koçulu gerek⁶¹⁴⁵ (6) biri nefesi biri ağzı biri burnı biri ferci⁶¹⁴⁶ dört (7) nesne dağı gerek⁶¹⁴⁷ gāyet ‘ iffet üzre ve pāklik ve perhīzkārlik⁶¹⁴⁸ (8) üzre olmağ gerek⁶¹⁴⁹ biri gözleri nā-maḥremden ḥıfz ve ḥirāset (9) üzre olmağ gerek⁶¹⁵⁰ biri qarnı⁶¹⁵¹ ḥarāmdan ḥıfz üzre olmağ (10) gerek⁶¹⁵² biri dili faḥşdan berī gerek eli fesāddan (11) ve şerden ḥıfz ve ‘ iffet üzre gerek⁶¹⁵³ Nazzām'a eyitmişler⁶¹⁵⁴ ḥatunların (12) memesi ne

⁶¹³⁴ İM168a- 16 biri dağı boynı: K155a- 4 biri dağı gerdānı, N171a- 14 biri gerdānı.

⁶¹³⁵ İM168a- 16 ve dört kızıl dağı lāzımdur: K155a- 4 ve dört kızıl dağı (5) olmağ lāzımdur, N171a- 14 ve dört dağı kızıl olmağdur.

⁶¹³⁶ İM168a- 17 biri yañaqları biri dağı sağrısı: ve biri yañaqları biri sağrısı N171a- 15.

⁶¹³⁷ İM168a- 18 dört müdevver dağı lāzımdur: K155a- 6 dört müdevver dağı olmağ lāzımdur, N171a- 15 ve dört müdevver dağı olmağ lāzımdur.

⁶¹³⁸ İM168a- 18 biri (19) bilegi biri dağı ökçesi: biri dağı ökçesi biri bilegi N171a- 16.

⁶¹³⁹ İM168b- 1 ucaları: avuçları ve N171a- 17.

⁶¹⁴⁰ İM168b- 2 kalın girek etli girek: kalın olmağ lāzımdur K155a- 9, N171b- 1.

⁶¹⁴¹ İM168b- 3 biri/ dört: biri dağı/ ve dört N171b- 2.

⁶¹⁴² İM168b- 4 küçük girek: K155a- 11 gökçek ve küçük olmağ lāzımdur, N171b- 2 küçük (3) olmağ lāzımdur.

⁶¹⁴³ İM168b- 4 dağı: K ve N’de yok.

⁶¹⁴⁴ İM168b- 5 ve biri: biri dağı N171b- 3.

⁶¹⁴⁵ İM168b- 5 dört dağı güzel koçulu gerek: K155a- 13 dört dağı güzel koçulu olmağ lāzımdur, N171b- 4 dört nesne güzel koçulu gerek.

⁶¹⁴⁶ İM168b- 6 biri ferci: biri dağı ferci ve N171b- 5.

⁶¹⁴⁷ İM168b- 7 girek: N’de yok.

⁶¹⁴⁸ İM168b- 7 perhīzkārlik: perhīzkārlik N171b- 6.

⁶¹⁴⁹ İM168b- 8 girek.

⁶¹⁵⁰ İM168b- 9 girek.

⁶¹⁵¹ İM168b- 9 biri qarnı: biri dağı qarnı K155a- 17.

⁶¹⁵² İM168b- 10 girek/ girek.

⁶¹⁵³ İM168b- 11 girek.

⁶¹⁵⁴ N171b- 9 eyitmişler ki.

adar olmak gerek⁶¹⁵⁵ eyitmiş abāyi[] mutelifdr her birin (13) atında bir drl nesne mu[] teberdr ammā Allāhu Ta[] ālā azreti ur'an'da (14) hrileri vaş eder ve⁶¹⁵⁶ وكواعب اترابا [LXXVIII- 33] dr⁶¹⁵⁷ memeleri (15) sivriyile [K155b] ne ziyāde⁶¹⁵⁸ kk ola belrmeye ve ne byk ola ddi (16) Rābi[] a-yı [] Adeviyye azreti rametu'llāhi ta[] ālā asan-ı Bařrī'yi grdi (17) bir gzelce olancuı per eyitdi yā asan mevlān muabbetinden (18) seni ne nesne meşl ıldı asan eyitdi yā Rābi[] a bir kimse⁶¹⁵⁹ (19) Allāhu Ta[] ālā'yı sevse gzel malları daı sever her ne gzel

[İM169a]

(1) eşere naşar ılorısa muabbet dp⁶¹⁶⁰ m'eşşire muabbet ılır [] azizlern (2) naşar-ı pākile hsn  cemāle mřāhedeleri bu ablden olur⁶¹⁶¹ (3) Aşma[] i eydr bir gn bir gzel bedev [N172a] [] Arab atunun grdm ki (4) ziyāde hsn-i cemāl⁶¹⁶² zre idi zevci bir [] Arab idi ki ziyāde (5) abi idi ben ol atuna eyitdm nice rāzi olursın (6) řu⁶¹⁶³ male irkin ern altında olmaa eyitdi ki⁶¹⁶⁴ iy kişi şyle (7) şan eylerim ki bu [] Arab'u mevlāsiyla kend arasında mu[] āmelesi (8) ey ola anuin⁶¹⁶⁵ mevlāsi aa iřān tmiş ola ammā⁶¹⁶⁶ (9) benm yaramazlıum var ola baa bunuıla⁶¹⁶⁷ [] ubet ve isā'etme cezā (10) ıldı ola Allāhu Ta[] ālā rāzi olduına ben rāzi olmayam mı (11) ddi bir cemā[] at A[] meş'e gelmiřler⁶¹⁶⁸ A[] meş evi⁶¹⁶⁹ apusunda şurur (12) imiş bu cemā[] ati

⁶¹⁵⁵ İM168b- 12 girek.

⁶¹⁵⁶ İM168b- 13 ur'an'da (14) hrileri vaş eder ve: hrileri vaş eder āyet-i şerifede N171b- 11.

⁶¹⁵⁷ İM168b- 14 dr: dy N171b- 12.

⁶¹⁵⁸ İM168b- 15 sivriyile ne ziyāde: N'de yok.

⁶¹⁵⁹ İM168b- 18 kimse: kimsene N171b- 15.

⁶¹⁶⁰ N171b- 16 muabet dp meyl eylese.

⁶¹⁶¹ İM169a- 2 ablden olur: abldendr K155b- 7, N171b- 17.

⁶¹⁶² İM169a- 4 ziyāde hsn-i cemāl zre idi zevci bir [] Arab idi: ziyāde hsn  cemāl zre idi ve zevci bir [] Arab (2) idi N172a- 1.

⁶¹⁶³ İM169a- 6 şu: şol N172a- 3.

⁶¹⁶⁴ İM169a- 6 ki/ şyle: N'de yok.

⁶¹⁶⁵ İM169a- 8 anuin: anuin ki K155b- 12.

⁶¹⁶⁶ İM169a- 8 ammā: ve N172a- 5.

⁶¹⁶⁷ İM169a- 9 bunuıla: bu nazmıla N172a- 5.

⁶¹⁶⁸ İM169a- 11 gelmişler: geldiler N172a- 7.

⁶¹⁶⁹ İM169a- 11 evi: N'de yok.

göricek hemān içerü evine girmiş bir sâ' atden (13) gèrü çıkmış⁶¹⁷⁰ bu cemā' at şormışlar⁶¹⁷¹ bizi göricek niçün (14) hemān evün içine⁶¹⁷² gitdün eyitmiş ki sizi ziyāde çirkin (15) şüretlü kimseler⁶¹⁷³ gördüm ve şöhetbeti şaķil şahslar fehmi eyledüm (16) içerü hatunum yanına girdüm anuñ yüzine baķdum ol (17) sizden daķı çirkin idi anı gördüm⁶¹⁷⁴ size rāzī oldum (18) miñnet üzre miñnet olur⁶¹⁷⁵ dedü bir ĥakīm bir ĥabiħü'l-veche (19) bir yigidi gördi ammā ziyāde edeb üzre ve ĥüsn-i

[İM169b, K156a]

(1) ĥulķ üzre idi eyitdi iy cüvān senün ĥüsn-i edebün (2) ĥubħ-ı manzarunı⁶¹⁷⁶ örtmiş laṭife⁶¹⁷⁷ Cāħız⁶¹⁷⁸ eyitdi beni bir hatun (3) kişi⁶¹⁷⁹ bir vaķde bir 'aceb ĥacel kıldı bir gün bir ĥuyumcı (4) dükkānı öñine uğradum bir hatun ĥuyumcıya beni gösterdi⁶¹⁸⁰ (5) işte şunuñ gibi dedü ĥuyumcı daķı yüzüme baķa düşdi⁶¹⁸¹ (6) ben geldüm ĥuyumcıdan lillāhi⁶¹⁸² bu hatun beni saña niçün⁶¹⁸³ gösterdi (7) ve sen baña niçün⁶¹⁸⁴ [N172b] baķa düşdün nedür sebebi dëyüvër⁶¹⁸⁵ (8) dëyü ibrām eyledüm⁶¹⁸⁶ ĥuyumcı gülüp eyitdi vallāhi bu hatun (9) baña ĥayli zamāndur ibrām edüp eydür ki baña şeyṭānuñ şüretin (10) düzivër ben eydürdüm ki iy hatun sen baña bir numüne (11) getür aña göre

⁶¹⁷⁰ İM169a- 12 bir sâ' atden (13) gèrü çıkmış: bir sâ' atden sonra bitmiş N172a- 8.

⁶¹⁷¹ N172a- 8 şormışlar ki.

⁶¹⁷² İM169a- 14 hemān evün içine: eve N172a- 9.

⁶¹⁷³ İM169a- 15 kimseler: kimseneler N172a- 9.

⁶¹⁷⁴ İM169a- 16 ol (17) sizden daķı çirkin idi anı gördüm: anı sizden daķı çirkin görüp yine N172a- 11.

⁶¹⁷⁵ İM169a- 18 miñnet üzre miñnet olur: miñnetüm üzre (8) miñnet N172a- 7.

⁶¹⁷⁶ İM169b- 2 ĥubħ-ı manzarunı: ĥubħ-ı manzar kişi N172a- 14.

⁶¹⁷⁷ İM169b- 2 laṭife: N'de yok.

⁶¹⁷⁸ İM169b- 2 Cāħız: Ĥāfiż N172a- 14.

⁶¹⁷⁹ İM169b- 3 kişi: N'de yok.

⁶¹⁸⁰ İM169b- 4 ĥuyumcıya beni gösterdi: beni ĥuyumcıya gösterdi N172a- 15.

⁶¹⁸¹ İM169b- 5 baķa düşdi: baķup n'ola dedü N172a- 16.

⁶¹⁸² İM169b- 6 lillāhi: K156a- 5 Allāhu Ta'ālā, N172a- 17 su'al eddüm ki.

⁶¹⁸³ İM169b- 6 niçün: ne için K156a- 6.

⁶¹⁸⁴ İM169b- 7 niçün: K156a- 6 ne için, N172a- 17 baķup niçün.

⁶¹⁸⁵ İM169b- 7 baķa düşdün nedür sebebi dëyüvër: n'ola dedün sebebi nedür N172b- 1.

⁶¹⁸⁶ İM169b- 8 eyledüm: eddüm N172b- 1.

düzeyim şimdiki hâlde seni görmüş (12) geldi⁶¹⁸⁷ işte şunuñ gibi olsun dedi⁶¹⁸⁸ sebab budur dedi⁶¹⁸⁹ (13) Cāhız çirkin şüretlü kimse idi⁶¹⁹⁰ ‘ Arab içinde meşhūr (14) idi laṭīfe-yi uḥrā⁶¹⁹¹ bir çirkin şüretlü kimse bir⁶¹⁹² cerrāḥa (15) geldi eyitdi usta benüm ziyāde çirkin yêrümde⁶¹⁹³ bir çıban (16) çıkardum⁶¹⁹⁴ aña merhem vēr urayım dedi cerrāḥ zārīf (17) kimse⁶¹⁹⁵ idi hemān bunıñ yüzine bakup eyitdi iy kişi (18) yalan söylersin ziyāde çirkin yêrün yüzündür çıban⁶¹⁹⁶ (19) yokdur kızb êtdün⁶¹⁹⁷ dedi laṭīfe bir burnı büyük

[İM170a]

(1) kimse bir ḥatun kişiye⁶¹⁹⁸ nikāḥlanmek⁶¹⁹⁹ istedi ol ḥatuna kendüyi (2) medḥ êdüp eyitdi⁶²⁰⁰ ben bir şīrīn kişiyem⁶²⁰¹ mu‘ āşireti ve muşāḥibeti (3) gökçek merdem hem⁶²⁰² ziyāde müteḥammil kimseyem ne kadar mekārih (4) ve şedāyid olurısa şabr êderin⁶²⁰³ ve ne kadar sıķlet (5) olurısa taḥammül kılurın dedi ḥatun zārīfe idi⁶²⁰⁴ gerçek (6) dërsin ağır yüke taḥammül eyledügin zāhirdür kırķ [K156b] elli (7) yıldur şunuñ gibi⁶²⁰⁵ büyük burnuñ vardur anuñ (8) sıķletin çekersin taḥammül êdersin dedi ḥükemā-yı ehl-i (9) firāset demişler ki kulaķ uzunlığı ‘ ömür uzunlığına delālet (10) êder bir kulağı uzun

⁶¹⁸⁷ İM169b- 9 ḥayli zamāndur ... (12) geldi: ḥayli zamāndur ki baña şeytān şüretin düziver dër (3) ben dedim ki iy ḥatun sen baña bir numüne getür aña göre düzeyim dëridüm (4) şimdiki hâlde seni görüp gelüp N172b- 2.

⁶¹⁸⁸ İM169b- 12 dedi: K’de yok.

⁶¹⁸⁹ İM169b- 12 sebab budur dedi: ben daḥı olsun dedim ki sebab budur dedi N172b- 5.

⁶¹⁹⁰ İM169b- 13 Cāhız çirkin şüretlü kimse idi: Ḥāfız çirkin şüretli kimse idi ve N172b- 5.

⁶¹⁹¹ İM169b- 14 laṭīfe-yi uḥrā: laṭīfe K156a- 12, N172b- 6.

⁶¹⁹² İM169b- 14 kimse bir: kimsene N172b- 6.

⁶¹⁹³ İM169b- 15 yêrümde: yêrimde N172b- 7.

⁶¹⁹⁴ İM169b- 16 çıkardum: çıkıdı N172b- 7.

⁶¹⁹⁵ İM169b- 17 kimse: kimsene N172b- 8.

⁶¹⁹⁶ İM169b- 18 çıban: çıbanı N172b- 10.

⁶¹⁹⁷ İM169b- 19 êtdün: êtdi N172b- 10.

⁶¹⁹⁸ N172b- 11 kişiye/ ḥatuna: kişi/ ḥatun İM170a- 1.

⁶¹⁹⁹ İM170a- 1 nikāḥlanmek: nikāḥlanmak K156a- 17.

⁶²⁰⁰ İM170a- 2 medḥ êdüp eyitdi: medḥ êtdi K156a- 18.

⁶²⁰¹ İM170a- 2 ben bir şīrīn kişiyem: bir kişiyim ki N172b- 12.

⁶²⁰² N172b- 12 ve hem.

⁶²⁰³ İM170a- 4 êderin: êderim N172b- 13.

⁶²⁰⁴ İM170a- 5 taḥammül kılurın dedi ḥatun zārīfe idi: taḥammül kıluram dedi ḥatun daḥı zārīfe idi N172b- 14.

⁶²⁰⁵ İM170a- 6 kırķ elli (7) yıldur şunuñ gibi: kırķ elli yıldur ki N172b- 15.

kimseyi katl [N173a] étmege getürmişler ol (11) maħalde eyitmişler ki eydürler⁶²⁰⁶ kulağı uzun olanuñ ‘ömri (12) uzun olur ol katl édecekleri kimse⁶²⁰⁷ eyitmiş eger qosalar (13) ‘ömrüm uzun olurıdı demiş Cāhız eyitmiş bir kimsenüñ⁶²⁰⁸ (14) şaçalı uzun olmadı illā anuñ ‘aklı az oldı⁶²⁰⁹ ve ‘uçalā (15) demişler ki bir kimsenüñ⁶²¹⁰ şaçalı kabzadan hāric olsa ne (16) kadar hāric olurısa ol onuñ ‘aklı⁶²¹¹ nāķışdur ve ba‘z-ı zūrefā (17) şu‘arādan demiş ki⁶²¹² هلوقة يحملها مائق مقلوب هرون (18) لها لايق ya‘nī uzun şaçal ki aħmak olan kişi anı götürür (19) aña Hārūn'uñ kalbi lāyıkdur Hārūn'uñ kalbi nūredür ya‘nī

[İM170b]

(1) hırızma urmaķ oña⁶²¹³ lāyıkdur demek olur demişler ki (2) kabzadan hāric olan şaçalı kesmek sünnetdür ‘uçalā (3) demişler ki bir kimse⁶²¹⁴ boyı kışa olsa ve başı küçük (4) olsa ve şaçalı uzun⁶²¹⁵ olsa müslimānlaruñ üzerine (5) haķdur ki anuñ kılet-i ‘aqlına hükm éder Nūşirrevān (6) bir gün maħkeme-yi ‘adāletde hükm éderiken bir kışa kāmetsi (7) kimse geldi baña zulm ve hayf oldı dedi Nūşirrevān (8) güldi anuñ haķķın alıvērmege müteşaddī oldı Loķmān (9) haķime seyyidi olan kimse emr eyledi ki bir koyun (10) boğazlaya anuñ gāyet tayyib olan maħallinden getüre (11) Loķmān vardı⁶²¹⁶ bir koyunu boğazlayup dilin ve yüregın (12) getürdi andan sonra ol kimse gerü emr eyledi⁶²¹⁷ (13) [K157a] var⁶²¹⁸ bir koyun daħı boğazla anuñ gāyet ile⁶²¹⁹ ħabīş [N173b] yerinden (14) baña getür dedi Loķmān gerü⁶²²⁰ bir koyun boğazlayup (15)

⁶²⁰⁶ İM170a- 11 eyitmişler ki eydürler: K156b- 4 eyitmişler ki eydürler ki, N173a- 1 eydürler ki.

⁶²⁰⁷ İM170a- 12 ol katl édecekleri kimse: dēleridi şahīh degil imiş dēyicek ol katl édecekleri N173a- 2.

⁶²⁰⁸ İM170a- 13 Cāhız eyitmiş bir kimsenüñ: Hāfız eyitmiş ki bir kimsenenüñ N173a- 3.

⁶²⁰⁹ İM170a- 14 az oldı: azdur N173a- 4.

⁶²¹⁰ İM170a- 15 kimsenüñ: kimsenenüñ N173a- 4.

⁶²¹¹ İM170a- 16 onuñ aklı: ol miķdār anuñ aklı K156b- 9, N173a- 5.

⁶²¹² İM170a- 17 demiş ki: K156b- 9 demişler ki, N173a- 6 demişler ki şı‘r.

⁶²¹³ İM170b- 1 oña: aña N173a- 9.

⁶²¹⁴ İM170b- 3 kimse: kimsenenüñ ki N173a- 10.

⁶²¹⁵ İM170b- 4 uzun: uzun N173a- 11.

⁶²¹⁶ İM170b- 11 vardı: daħı varup N173a- 16.

⁶²¹⁷ İM170b- 12 andan sonra ol kimse gerü emr eyledi: ve yine emr eyledi N173a- 17.

⁶²¹⁸ İM170b- 13 var: N’de yok.

⁶²¹⁹ İM170b- 13 gāyet ile: K157a- 1 gāyet, N’de yok.

⁶²²⁰ İM170b- 14 Loķmān gerü: yine Loķmān N173b- 1.

gêrû⁶²²¹ dilin ve yüregın getürdi ve eyitdi ki bu ikisinden (16) tayyib olmaz kaçan ki bunlar tayyib ve pāk olalar⁶²²² bu ikisinden (17) hab̄iṣ daḥı olmaz⁶²²³ kaçan ki bunlar hab̄iṣ ve nā-pāk (18) olalar dēdi Ebu'l-yemān⁶²²⁴ ki muḥaddiṣindendür eyitmiş ki (19) bizüm katumuzda bir şeyḥ varıdı⁶²²⁵ ism-i a' zām bilüridi

[İM171a]

(1) bir gün ol şeyḥe su'āl êtdüm lillāhi Ta'ālā sizleri ism-i a' zām (2) bilür dērler⁶²²⁶ n'ola bize daḥı bildürseñiz⁶²²⁷ dēdüm eyitdi ki iy (3) qarındaşum⁶²²⁸ oḡlı ḡalbünji bilür misin eyitdüm ki belī eyitdi ki (4) kaçan ki görseñ ḡalbün raḡiḡ ola ḡudā-yı rabbi'l- 'ālemīn (5) ḡarafına iḡbāl ve teveccüh eyleye⁶²²⁹ ol vaḡt Ḥazret-i Ḥaḡ'dan ḡacetün (6) dile ism-i a' zām budur⁶²³⁰ dēdi Bekr bin 'Abdu'llāh eyitdi Allāhu Ta'ālā (7) raḡmet eylesün şol kimseye ki ḡavī ola ḡuvvetini Allāhu Ta'ālā'ya (8) ḡā'at êtmege şarf êde 'ibâdetde ḡavī ola ve Allāhu Ta'ālā raḡmet (9) eylesün şol kimseye ki eger za'if olsa kendüyi za'fiçün (10) Allāh'ın ḡarām kılduḡı⁶²³¹ ma'şiyetden men' eyleye za'fi günāh işlememege (11) sebep ola Büzürcimihr'den rivāyet kıılır eyitmiş ki şol kimse ki⁶²³² (12) ḡavī ola Allāhu Ta'ālā'nın emrlerine itā'at êtmege ḡavī olsun (13) ḡuvvetin [N174a]

⁶²²¹ İM170b- 15 gērü: N'de yok.

⁶²²² K157a- 3 kaçan ki bunlar (4) tayyib ve pāk olalar: kaçan ki bunların tayyib ve pāk ola İM170b- 16.

⁶²²³ İM170b- 15 gērü dilin ve yüregın getürdi ve eyitdi ... (17) hab̄iṣ daḥı olmaz: dilin ve yüregın getürdi iki olunca efendisi su'āl êtdi ben saḡa ḡoyunı boḡazla (3) ḡāyet eyi yêrin getür dēdüm dilin ve yüregın getürdün ve tekrār boḡazla (4) yaramaz yêrin getür dēdüm yine boḡazlayup dilin ve yüregın getürdün (5) sebep nedür dēdi iki olunca eyitdi ki bu ikisinden tayyib olmaz kaçan ki (6) bunlar tayyib pāre ola ve bu ikisinden hab̄iṣ daḥı olmaz N173b- 2.

⁶²²⁴ İM170b- 18 Ebu'l-yemān: Ebu'l-yemānī N173b- 7.

⁶²²⁵ İM170b- 19 bizüm katumuzda bir şeyḥ varıdı: bizüm katımızda bir şeyḥ var idi N173b- 8.

⁶²²⁶ İM171a- 2 dērler: dērleridi K157a- 8.

⁶²²⁷ İM171a- 1 bir gün ... (2) bildürseñiz: dērleridi andan temennā êdüp bize daḥı (9) bildürseñüz N173b- 8.

⁶²²⁸ İM171a- 3 qarındaşum: qarındaş N173b- 9.

⁶²²⁹ İM171a- 4 kaçan ki görseñ ḡalbün raḡiḡ ola ḡudā-yı rabbi'l- 'ālemīn (5) ḡarafına iḡbāl ve teveccüh eyleye: kaçan ki görseñ ki ḡalbün raḡiḡ ola bārī ta'ālā ḡarafına (11) iḡbāl ve teveccüh eyle N173b- 10.

⁶²³⁰ İM171a- 6 budur: oldur N173b- 12.

⁶²³¹ İM171a- 10 kılduḡı: kıldıḡı N173b- 15.

⁶²³² İM171a- 11 Büzürcimihr'den rivāyet kıılır eyitmiş ki şol kimse ki: Büzürcimihr'den rivāyet olunur eyitmiş ki şol kimsene ki N173b- 16.

aña şarf êtsün⁶²³³ ve şol kimse⁶²³⁴ ki za'îf ola anuñ (14) za' fi Allāhu Ta'ālā'nun ħarāmına şarf olsun ma' şiyet (15) olanlara irtikāb kılmāsın za' fi eşeri⁶²³⁵ anda zāhir olsun (16) ve's-selām **otuz toközüncü ravza [K157b] 'ışkda ve hevāda ve muħabbetde** (17) **dür** Resūlu'llāh'dan mervīdür şalla'llāhu 'aleyhi ve sellem⁶²³⁶ bir kimse (18) 'āşık olsa ve 'iffet üzre olsa ya'nī 'ışkı yolında (19) ħarāmdan perhīz üzre olsa ve 'ışkını ketm êtse andan

[İM171b]

(1) ölse⁶²³⁷ şehīd olmış olur 'uqalā demişler ki 'ışkuñ evveli (2) nazardur nite ki⁶²³⁸ āteşün evveli şererdür ya'nī kıgılcımdur (3) şi' rde gelmişdür⁶²³⁹ *أذن لبعض نساء الحي عاشقة* (4) *والاذن* (4) *تعشق قبل العين أحياناً* ya'nī benüm kulağum ħabīle ħatunlarınuñ⁶²⁴⁰ (5) ba' zına 'āşıkdur kulağ gözden evvel 'āşık olur 'ışka (6) sebep gāh olur semā' olur⁶²⁴¹ Eflaṭun ħakīmden 'ışkdan (7) su'al êtmışler⁶²⁴² eyitmiş ki 'ışk marāzdur fāriğ ve 'amelsiz⁶²⁴³ (8) olanlara 'arīz olur Cāħız⁶²⁴⁴ eyitmiş 'ışk muħabbetün ziyāde (9) sine dërler nitekim isrāf saħāvetden tecāvüz êtmege dërler (10) ve⁶²⁴⁵ nitekim buhl ħadd-i i'tidālden eksük olana dërler 'uqalā (11) demişler ki esīr ol kimse degildür ki düşmenleri anı bağlaya (12) ħabs⁶²⁴⁶ kıla belki⁶²⁴⁷ esīr oldur ki anı hevā helāk êde hevā (13) bendleriyle⁶²⁴⁸ bağlanup

⁶²³³ İM171a- 13 êtsün: eylesün K157a- 18, N174a- 1.

⁶²³⁴ İM171a- 13 kimse: kimsene N174a- 1.

⁶²³⁵ İM171a- 15 irtikāb kılmāsın za' fi eşeri: irtikāb êder za' fınuñ eşeri N174a- 2.

⁶²³⁶ İM171a- 17 Resūlu'llāh'dan mervīdür şalla'llāhu 'aleyhi ve sellem: K157b- 1 Ĥazret-i Resūl'den mervīdür şalla'llāhu 'aleyhi ve sellem, N174a- 4 Ĥazret-i Resūl'den şalla'llāhu ta'ālā 'aleyhi ve sellem mervīdür buyurmışlar ki.

⁶²³⁷ İM171b- 1 ölse: öle N174a- 6.

⁶²³⁸ İM171b- 1 nite ki: nitekim K157b- 5, N174a- 7.

⁶²³⁹ K157b- 6: gelmişdür ki, N174a- 8 gelmişdür ki şi' r.

⁶²⁴⁰ İM171b- 4 ħatunlarınuñ: ħatunlarınuñ N174a- 9.

⁶²⁴¹ İM171b- 6 olur: N'de yok.

⁶²⁴² İM171b- 6 Eflaṭun ħakīmden 'ışkdan (7) su'al êtmışler: Eflaṭun ħakīme su'al êtdiler 'ışkdan N174a- 11.

⁶²⁴³ İM171b- 7 'amelsiz: K157b- 10 bī-'amel, N174a- 11 bī.

⁶²⁴⁴ İM171b- 8 Cāħız: Ĥāfız N174a- 12.

⁶²⁴⁵ İM171b- 10 ve: N'de yok.

⁶²⁴⁶ İM171b- 12 ħabs: ħaps K157b- 14.

⁶²⁴⁷ İM171b- 11 esīr ol kimse degildür ki düşmenleri anı bağlaya (12) ħabs kıla belki: N'de yok.

⁶²⁴⁸ İM171b- 13 bendleriyle: bendlerine N174a- 14.

esîr ola ve dëmişlerdür⁶²⁴⁹ ki hevānuḡ evveli (14) hevñ āhiri hūndur ya‘ nî evveli āsāndur āhiri ḡaḡîrlıḡ (15) ve ḡorlıḡdur nitekim dënilmişdür ki⁶²⁵⁰ عشق اسان غود (16) اول ولي افتاد ve dëmişlerdür ki hevā nār gibidür [N174b] (17) muḡkem yalıḡlanıcaḡ⁶²⁵¹ مشکله ve dëmişlerdür ki hevā nār gibidür [N174b] (17) muḡkem yalıḡlanıcaḡ⁶²⁵¹ söyündürmesi ‘asîr olur ve⁶²⁵² daḡı hevā (18) sel gibidür bir yere gelüp muḡkem dökilicek anı men‘ (19) etmek ve def‘ etmek⁶²⁵³ müşkil olur ḡâyife-yi ‘özri⁶²⁵⁴ dërler

[İM172a]

(1) ‘Arab içinde bir ḡabîledür [K158a] ‘ışkıla meşhûrlardur ‘âşık olıcaḡ (2) ‘ışkıla maḡtûl olurlar⁶²⁵⁵ Aşma‘î eydür ol ḡabîle-yi ‘özriden⁶²⁵⁶ (3) birine su‘âl êtdüm niçün siz ‘âşık olıcaḡ ölürsiz eyitdi (4) bizüm ricālümüzde ḡiffet vardur ve nisāmuzda daḡı ‘iffet vardur (5) anıḡiçün ‘ışḡ bize ḡâlib olup helāk êder dëdi⁶²⁵⁷ ve şi‘rde (6) gelmişdür⁶²⁵⁸ علامه من كان الهوى في فؤاده اذا لقي المحبوب (7) ان يتغير ya‘ nî şol kimse⁶²⁵⁹ ki anuḡ ḡalbinde hevā-yı ‘ışḡ ola (8) anuḡ ‘alāmeti maḡbûbı göricek müteḡayyir olmasıdur ve ‘uḡalā (9) dëmişler ki ḡatun kişi muḡabbeti ve ‘ışḡı kırḡ yıl ḡönülde şaḡlasa (10) olur ammā buḡzı ve⁶²⁶⁰ kerāheti bir ḡün şaḡlayamaz ve daḡı (11) dëmişlerdür⁶²⁶¹ ki ḡatun kişi şayd eylemege kendüyi⁶²⁶² sevdüklerin (12) bilmesinden ziyāde nesne şayd eylemez ba‘zı ‘uḡalā dëmişler ki (13) benüm ḡatunumu biḡ ecnebî er görmek āsāndur benüm ḡatununda

⁶²⁴⁹ İM171b- 13 dëmişlerdür: dëmişler N174a- 15.

⁶²⁵⁰ İM171b- 16 dënilmişdür ki: K157b- 17 dënilmişdür ki mısrā‘, N174a- 17 dëmişler ki.

⁶²⁵¹ İM171b- 17 yalıḡlanıcaḡ: yalıḡcaḡ N174b- 1.

⁶²⁵² K157b- 19, N174b- 1 ve: İM’de yok.

⁶²⁵³ İM171b- 19 ve def‘ etmek: N’de yok.

⁶²⁵⁴ İM171b- 19 ḡâyife-yi ‘özri: K157b- 21 tā’ife-yi ‘özri, N174b- 2 ḡâyife-yi ‘azrā.

⁶²⁵⁵ İM172a- 2 olurlar: olur N174b- 4.

⁶²⁵⁶ İM172a- 2 ol ḡabîle-yi ‘özriden: ol ḡabîleden N174b- 4.

⁶²⁵⁷ K158a- 5 ḡâlib olup helāk êder dëdi: İM172a- 5 ḡâlib olup helāk êderidi, N174b- 6 ḡâlib olup helāk êder dëdi.

⁶²⁵⁸ K158a- 6 gelmişdür beyt, N174b- 6 gelmişdür (7) şi‘r.

⁶²⁵⁹ İM172a- 7 kimse: kimsene N174b- 8.

⁶²⁶⁰ İM172a- 10 ve: N’de yok.

⁶²⁶¹ İM172a- 11 dëmişlerdür: dëmişler N174b- 11.

⁶²⁶² İM172a- 11 şayd eylemege kendüyi: K158a- 10 şayd eylemege kendü, N174b- 11 şayd eylemek kendüyi.

benüm ħatunum (14) bir ecnebî eri görmekten⁶²⁶³ ve daĥı dëmişler ki güzel yüze (15) nazar kılmak ‘aklı ziyâde eder ve başaruĥ nûrın ziyâde eder (16) ĥükemâ-yı Hind dëmişler ki laĥza ħalbünĥ tercümânıdır lisân (17) anuĥ tercümânıdır ve ‘uĥalâ dëmişler ki⁶²⁶⁴ laĥza ya‘nî gözile (18) nazar ve işâret ‘uĥalâ ħatında lisândan efşâĥdur ve daĥı dëmişler ki (19) mükâtebe ya‘nî döstlar ortasında biri biriyile⁶²⁶⁵ mektüb

[İM172b]

(1) laşmek muĥabbete delîldür bir kimse⁶²⁶⁶ ‘Abdu’llâh bin Ca‘fer’e eyitdi (2) fülân kimse⁶²⁶⁷ baĥa⁶²⁶⁸ seni severin dër anuĥ şıdĥın ne ile [N175a] bileyin⁶²⁶⁹ (3) ‘Abdu’llâh bin Ca‘fer eyitdi ħalbünĥden⁶²⁷⁰ ĥaber şor eger sen (4) anı⁶²⁷¹ severiseĥ bil ki ol daĥı seni sever ‘uĥalâ [K158b] dëmişler ki⁶²⁷² (5) ومن القلب الى القلب دليل ya‘nî ħalbden ħalbe yol vardur (6) birinde muĥabbet olıcaĥ âĥirde daĥı olur Ĥazret-i ‘Âyişe (7) raĥıya’llâhu ‘anhâ buyurmuşlar ki ħulüb mecbûldür ya‘nî ĥılĥati (8) ve cibilleti iĥsân⁶²⁷³ edenlere muĥabbet edüp ve isâ’et edenlere (9) buĥz etmek üzredür şi‘rde gelmişdür⁶²⁷⁴ لا اسأل (10) الناس عما في ضميرهم ما في ضميري لهم من ذاك يكفيني (11) ya‘nî nâsuĥ zamîrinde olandan nâsa su’âl etmezsin benüm (12) zamîrümde⁶²⁷⁵ olan baĥa yeter şâhid olur eger benüm zamîrümde (13) döst ise ol daĥı baĥa döstdür eger düşmen (14) ise düşmendür kişinüĥ⁶²⁷⁶ ħalbi şâhiddür rivâyet olunur ki⁶²⁷⁷ (15) Nüşirrevân⁶²⁷⁸ oĥlı Ĥürmüz’i kendü

⁶²⁶³ İM172a- 13 benüm ħatunumı biĥ ecnebî er görmek âsândur benüm ħatunum (14) bir ecnebî eri görmekten: benüm ħatunum bir ecnebî eri görmekten (13) ölmesi yëĥdür N174b- 12.

⁶²⁶⁴ İM172a- 16 laĥza ħalbünĥ tercümânıdır lisân (17) anuĥ tercümânıdır ve ‘uĥalâ dëmişler ki laĥza: ĥaz N174b- 14.

⁶²⁶⁵ İM172a- 19 biri biriyile: birbiriyle N14b- 18.

⁶²⁶⁶ İM172b- 1 kimse: kimsene N174b- 16.

⁶²⁶⁷ İM172b- 2 kimse: kimsene N174b- 17.

⁶²⁶⁸ İM172b- 2 baĥa: K ve N’de yok.

⁶²⁶⁹ İM172b- 2 ne ile bileyin: neyile [175a] bileyin dër N174b- 17.

⁶²⁷⁰ İM172b- 3 ħalbünĥden: ħalbinĥden N175a- 1.

⁶²⁷¹ İM172b- 4 anı: N’de yok.

⁶²⁷² İM172b- 4 dëmişler ki: dëmişlerdür ki K158b- 1.

⁶²⁷³ İM172b- 8 iĥsân: iĥsânlar K158b- 4.

⁶²⁷⁴ İM172b- 9 buĥz etmek üzredür şi‘rde gelmişdür: buĥz edüp ‘adâvet (6) üzredür şi‘rde gelmişdür şi‘r N175a- 5.

⁶²⁷⁵ İM172b- 12 zamîrümde: zamîrimde N175a- 8.

⁶²⁷⁶ İM172b- 14 kişinüĥ: kişiniĥ N174b- 9.

y rine vel  ahd (16) olmasun⁶²⁷⁹ mur d  din p v zer sın cem   d p m ş vere (17) kıldı her bir vez r⁶²⁸⁰ bir   ayb zıkr eyledi H rm z⁶²⁸¹ ma  y b (18) dur vel  ahd olmaĝa m n sib degildir d diler (19) kimi eyitdi ki kışa boyludur N şirrev n eyitdi

[ M173a]

(1) bu   ayb  s ndur p diş hı ekşer otururiken ve y  at  zre⁶²⁸² (2) g r rler bu   aybı⁶²⁸³ z hir olmaz ba  z-ı v zer  eyitdi anası⁶²⁸⁴ (3) R miyye c riyed r N şirrev n eyitdi bu daĝı   ayb olmaz (4) neseb babayadur ana bir  abdur bir  a   g n i  inde t rup (5) andan  ıkdı andan bir vez r-i    limi var idi ol eyitdi⁶²⁸⁵ (6) buĝz ve k n şıfatlıdur  alk  buĝz⁶²⁸⁶  der d di [N175b] N şirrev n (7) eyitdi   ayb ben m  atumda iş budur d y p bu   aybı  ab l eyledi⁶²⁸⁷ (8) oĝlına naş hat  tmege ş r   tdi işl hına d riřdi⁶²⁸⁸ (9)   u al  d miřler⁶²⁸⁹ ki [K159a] bir kimsede   ayb olsa amm ⁶²⁹⁰ ol   ayb (10) n sa buĝz  tmek olmasa⁶²⁹¹ ol   ayb sehld r ve   u al  (11) d miřlerd r⁶²⁹²  atun kişi  a  an seni sevse saĝa⁶²⁹³ i    der (12)  a  an saĝa⁶²⁹⁴ buĝz  tse saĝa  iy net  der anıĝi   n  kem  (13) d mişler ki  atununun sevgisi ez dur⁶²⁹⁵ buĝz bir mar zdur ki (14) dev sı yo  bir ş fiye

⁶²⁷⁷  M172b- 14 ki: N'de yok.

⁶²⁷⁸  M172b- 15 N şirrev n: N şirrev n'dan N175a- 10.

⁶²⁷⁹  M172b- 16 olmasun: olmasına N175a- 10.

⁶²⁸⁰  M172b- 17 her bir vez r: her vez r K158b- 11.

⁶²⁸¹  M172b- 17 H rm z: H rm z'i N175a- 12.

⁶²⁸²  M173a- 1 p diş hı ekşer otururiken ve y  at  zre: K158b- 14 p diş hı ekşer otururiken ve y h d at  zerinde, N175a- 13 ki ekşer p diş hları (14) otururiken y h d at  zerinde.

⁶²⁸³  M173a- 2 bu   aybı: bu d d g z   ayb N175a- 14.

⁶²⁸⁴ N175a- 15 anası bir.

⁶²⁸⁵  M173a- 5 andan bir vez r-i    limi var idi ol eyitdi: K158b- 18 bir vez r-i    limi varıdı, N175a- 16 b y k (17) vez r eyd r.

⁶²⁸⁶  M173a- 6 bu  z: k n ve bu  z N175a- 17.

⁶²⁸⁷  M173a- 7 d y p bu   aybı  ab l eyledi: d di bu   aybı  ab l  tdi N175b- 1.

⁶²⁸⁸  M173a- 8 d rişdi: d ş rdi N175b- 2.

⁶²⁸⁹  M173a- 9 d mişler: d mişlerd r K158b- 21.

⁶²⁹⁰  M173a- 9 bir kimsede   ayb olsa amm : bir kimsenede   ayb olsa N175b- 2.

⁶²⁹¹  M173a- 10 olmasa: olsa N175b- 3.

⁶²⁹²  M173a- 11 d mişlerd r: d mişler ki N175b- 3.

⁶²⁹³  M173a- 11 saĝa: N'de yok.

⁶²⁹⁴  M173a- 12 saĝa: N'de yok.

⁶²⁹⁵  M173a- 13 ez dur: ez   der N175b- 5.

demişler ki güneş gürüb vaktinde (15) niçün şararur⁶²⁹⁶ eyitmiş ki firāk qorqusından ve ‘urefā (16) demişler ki dōstuñ cevrine taħammül gerekdür şî‘ irde gelmişdür⁶²⁹⁷ (17) تحمل ظالم فأنتك ان لم تغفر الذنب في الهوى يقادقك من تهوى (18) عظيم الذنب ممن تحبه وان كنت مظلوما فقل انا (19) واتفك داغم tercümesi oldur ki sevdüğün kimseden⁶²⁹⁸

[İM173b]

(1) ‘azīm günāhlara taħammül eyle eger sen mazlüm isen (2) dañı gèrü ben zālîmin dè⁶²⁹⁹ eger sen muħabbet ve ‘ışk yolında (3) maħbūbuñ olan kimsenüñ günāhın örtmesen⁶³⁰⁰ ve taqşîr (4) ligin ‘afv étmesen senüñ rağmıña⁶³⁰¹ maħbūbuñ senden müfāraķat (5) éder Ĥazret-i Ĥasan'ıñ bir dōstı sefere gider oldu (6) vedā‘ étmege Ĥasan ķatına geldi Ĥasan bu beyti inşād (7) étđi⁶³⁰² وما الدهر الا هكذا فاصطبر له رزية مال او فراق (8) واما الدهر الا هكذا فاصطبر له رزية مال او فراق (9) şabr eyle anuñ inķılābına ya māl muşîbeti ve noqşānı olur (10) yaħūd dōst ve maħbūb firākı olur dünyānuñ ĥālî (11) belādan ve miħnetden ĥālî olmaz ‘uķalā demişlerdür [N176a] bir kimse (12) nüñ⁶³⁰⁴ sürürü tamām olsa anuñ şühürü ya‘ nî ayları kışa (13) olur ve dañı dēnilmişdür⁶³⁰⁵ belānuñ ve miħnetüñ [K159b] eyyāmı tavîl (14) olur ve sürürüñ ve ĥuzūruñ eyyāmı ķaşîr olur⁶³⁰⁶ ya‘ nî (15) kışa olur tîz geķer toylamaz⁶³⁰⁷ anıñiçün demişlerdür ki⁶³⁰⁸ سنة الوصل سنة سنة (16) سنة الوصل سنة سنة (17) bir yılı sinedür ya‘ nî bir ĥafîf uyķudur⁶³⁰⁹ tîz geķer (18) سنة الهجر سنة

⁶²⁹⁶ İM173a- 14 güneş gürüb vaktinde (15) niçün şararur: K159a- 6 güneş gürüb vaktinde niçün şarıdır, N175b- 6 güneş niçün gürüb vaktinde şarıdır.

⁶²⁹⁷ K159a- 7 gelmişdür beyt, gelmişdür şî‘ r.

⁶²⁹⁸ İM173a- 19 sevdüğün kimseden: sevdüğüñ kimseneden N175b- 10.

⁶²⁹⁹ İM173b- 2 dañı gèrü ben zālîmin dè: gèrü ben zālîmim dè N175b- 11.

⁶³⁰⁰ İM173b- 3 maħbūbuñ olan kimsenüñ günāhın örtmesen: maħbūbuñ olan kimsenenüñ (12) günāhın örtmek N175b- 11.

⁶³⁰¹ İM173b- 4 ‘afv étmesen senüñ rağmıña: ‘afv étmek rağmıña N175b- 12.

⁶³⁰² K159a- 15 inşād étđi beyt, N175b- 14 inşād étđi şî‘ r.

⁶³⁰³ İM173b- 8 böyle olur: böyledür N175b- 15.

⁶³⁰⁴ İM173b- 11 ‘uķalā demişlerdür bir kimse (12) nüñ: ‘uķalā demişler ki [176a] bir kimsenenüñ N175b- 17.

⁶³⁰⁵ N176a- 2 dēnilmişdür ki.

⁶³⁰⁶ İM173b- 14 sürürüñ ve ĥuzūruñ eyyāmı ķaşîr olur: sürür ĥuzūruñ (3) eyyāmı ķaşîr N176a- 2.

⁶³⁰⁷ İM173b- 15 toylamaz: doylamaz K159b- 2.

⁶³⁰⁸ N176a- 3 demişlerdür ki şî‘ r.

⁶³⁰⁹ İM173b- 17 uyķudur: uyķudur N176a- 5.

ve hicrūñ sinesi ya' nī bir azacığ uyğusu senedür⁶³¹⁰ (19) ya' nī bir yıldur hicr ve miñnet zamānı çoğ görünür⁶³¹¹

[İM174a]

(1) Resūlu'llāh hāzretinden mervīdür şalla'llāhu 'aleyhi ve sellem⁶³¹² buyurmuşlar ki (2) *يحبك للشيء يعمي ويعم* ya' nī⁶³¹³ senüñ bir nesneyi sevmeñ kör kıılır (3) ve şağır kıılır 'aybın görmezsin ve naşīhat işitmezsin (4) *شيء* irde gelmişdür ki⁶³¹⁴ *كله* وليست براء عيب ذي الود كله (5) *عيب كليلة ولاكن عين السخط تبدي المساويا* (6) *ولا بعض ما فيه اذا كنت راضيا وعين الرضا عن كل* ya' nī (7) muħabbet ve meveddet olan kimsenüñ⁶³¹⁵ 'aybın görmezsin ve rāzī (8) ve şākir olduğum kimseye buğzum⁶³¹⁶ olmaz rızā gözi her 'aybı (9) görmez kelīl olur⁶³¹⁷ ve gażab gözi 'ayıbları (10) ve mesāları⁶³¹⁸ izhār eder 'uqalā demişlerdür ki kaçan sen (11) bir kimseyi sevseñ anuñ senüñ çatıñda 'azīm isā'eti (12) şağır görünür⁶³¹⁹ ve şağır ihsānı kebīr görünür⁶³²⁰ ve zünübı (13) senüñ çatıñda⁶³²¹ şıbyān zünübı gibi olur ve saña hāceti (14) *شفيء*-i 'üryān hāceti olur şā'ir Ferezdağ demiş ki⁶³²² (15) *ليس الشفيء الذي يأتيك* ol şefī' gibi degildür⁶³²³ saña 'üryān gelür kişinüñ (16) *مؤتذرا مثل الشفيء الذي يأتيك عريانا* ya' nī şol şefī' ki [N176b] saña izār geyüp gelür (17) *مؤتذرا مثل الشفيء الذي يأتيك* gibi degildür⁶³²³ saña 'üryān gelür kişinüñ (18) *مؤتذرا مثل الشفيء الذي يأتيك* kıoynuna 'üryān girenüñ şefā' ati ziyāde [K160a] ve kelāmı⁶³²⁴ (19) mü'eşşir olur 'urefā demişler ki muħabbetde kişi şābit olmağ

⁶³¹⁰ İM173b- 18 hicrūñ sinesi ya' nī bir azacığ uyğusu senedür: hicrūñ sinesi ya' nī bir azacığ uyğusu senedür N176a- 5.

⁶³¹¹ İM173b- 19 görünür: görünür K159b- 6, N176a- 6.

⁶³¹² İM174a- 1 Resūlu'llāh hāzretinden mervīdür şalla'llāhu 'aleyhi ve sellem: Resūlu'llāh mervīdür şalla'llāhu 'aleyhi ve sellemden (7) mervīdür N176a- 6.

⁶³¹³ K159b- 7 ya' nī: İM'de yok.

⁶³¹⁴ N176a- 8 gelmişdür (9) *شيء* r.

⁶³¹⁵ İM174a- 7 kimsenüñ: kimsenenüñ N176a- 11.

⁶³¹⁶ İM174a- 8 buğzum: buğz N176a- 12.

⁶³¹⁷ İM174a- 9 olur: görmez N176a- 12.

⁶³¹⁸ İM174a- 10 mesāları: mesāvīleri N176a- 13.

⁶³¹⁹ İM174a- 12 görünür: görünür K159b- 16, N176a- 14.

⁶³²⁰ İM174a- 12 görünür: görünür N176a- 15.

⁶³²¹ İM174a- 13 çatıñda: çatıñda N176a- 15.

⁶³²² K159b- 18 demiş ki beyt, N176a- 16 demiş ki *شيء* r.

⁶³²³ İM174a- 17 degildür/ kişinüñ: degildür ki/ zīrā kişinüñ N176b- 1.

⁶³²⁴ İM174a- 18 ziyāde ve kelāmı: ziyāde olur dağı kelāmı N176b- 2.

[İM174b]

(1) gerek⁶³²⁵ ملة الى ملة الى خلية كالتنقل من ملة الى ملة (2) ya' nī bir dōstlikden bir dōstlige⁶³²⁶ intikāl bir milletden bir millete (3) intikāl gibidür ve demişlerdür ki muḥabbetde daḥı kemāl⁶³²⁷ oldur ki (4) mücerred şehvetiçün⁶³²⁸ olmaya aña 'ışk⁶³²⁹ ḥımārı dērler 'urefā demiş ki (5) من امات شهوته احيا مروته ya' nī bir kimse şehvetin öldürür⁶³³⁰ (6) mürüvvetin ihyā' etmiş olur⁶³³¹ ومن عفت اطرافه حسنت اوصافه (7) ya' nī bir kimse⁶³³² eṭrāfin ḥarāmından perhīz üzre ve 'iffet üzre (8) kılsa⁶³³³ evşāfın güzel etmiş olur Ḥazret-i 'Alī'den (9) mervīdür raḍıya'llāhu 'anhu⁶³³⁴ buyurmışlar ki kişi veledin öpmek (10) rahmet ve şefkatdür 'avretin öpmek şehvedür babasın⁶³³⁵ öpmek (11) 'ibādetdür ve qarındaşın⁶³³⁶ öpmek rikkatdür ya' nī ḳalbün yufḳa (12) lıgındandır imām-ı 'ādili⁶³³⁷ öpmek tā'atdür ve daḥı fuḫalā (13) demişler ki mü'minün öpmesi muşāfaḥadur ya' nī görüşmekdür⁶³³⁸ (15) erün 'avretin öpmesi ağızında gerek baba oğlını öpmek başında (16) gerek⁶³³⁹ ana oğlın öpmek yüzinde gerek **kırkıncı ravza** (17) **'acizde ve keselledür ve taḳşirliḳdadur**⁶³⁴⁰ **ve aḥmaklıḳda** (18) **ve nisyāndadır** Ḥazret-i 'Alī buyurmış

⁶³²⁵ İM174b- 1 gerek: gerek bir buna bir gün birine gerekmez kelām-ı (4) mülükdür ki N176b- 3.

⁶³²⁶ İM174b- 2 bir dōstlikden bir dōstlige: K160a- 3 bir dōstlıḳdan bir dōstlige, N176b- 4 bir dōstlıḳdan (5) bir dōstlıḳa.

⁶³²⁷ İM174b- 3 kemāl: bir kemāl vardır N176b- 6.

⁶³²⁸ İM174b- 4 şehvetiçün: şehvet (5) için K160a- 4, N176b- 6.

⁶³²⁹ İM174b- 4 'ışk: 'aşık N176b- 6.

⁶³³⁰ İM174b- 5 öldürür: öldüre K160a- 6, N176b- 8.

⁶³³¹ İM174b- 6 ihyā' etmiş olur: ihyā' eder N176b- 8.

⁶³³² İM174b- 7 kimse: kişi N176b- 8.

⁶³³³ İM174b- 8 kılsa: kıla N176b- 9.

⁶³³⁴ N176b- 10 raḍıya'llāhu ta'ālā 'anhu.

⁶³³⁵ N176b- 11 ve babasın.

⁶³³⁶ İM174b- 11 qarındaşın: qaradaşın N176b- 12.

⁶³³⁷ N176b- 12 ve imām-ı 'ādili.

⁶³³⁸ İM174b- 14 erün 'avretin öpmesi muşāfaḥadur ya' nī görüşmekdür: K ve N'de yok. Cümle muhtemelen bir önceki cümleyle karıştırılmış ve iki kere yazılmış. Bu yüzden 14. satırı çıkardık.

⁶³³⁹ İM174b- 16 gerek/ girek.

⁶³⁴⁰ İM174b- 17 'acizde ve keselledür ve taḳşirliḳdadur: 'acizde ve keselde ve taḳşirliḳda K160a- 16, N176b- 16.

rağıya'llāhu ʿ anhu⁶³⁴¹ bir kimse⁶³⁴² (19) taqşırılık  tse h k k  z yi  kılur⁶³⁴³ [N177a]
S s n'uu   a sında

[ M175a]

(1) yazılmı dı ki hareket bereketd r taqşırılık mehleked r kesel (2) Ő mdur emel    cizler n⁶³⁴⁴ azıgıdur kelb-i t yife ya' n  tav f (3)  dici⁶³⁴⁵ kelb hayrludur esedi'r-rabzdan ya' n  Şol arslandan (4) ki bir yerde otura [K160b] hareket eylemeye   u al  demişler⁶³⁴⁶ ki من طلب (5) جلب ya' n  talep  den kend ye talep  td gi nesneyi celb (6)  der  eker get r r ومن جال نال ya' n  cevlan  den ma l bına (7)  ri ur bir kimse bir nesneyi ma l b  dinicek anu   ta şil t ri ında⁶³⁴⁷ (8) sa'y  d p cevlan ve hareket  tmek gerek⁶³⁴⁸ Eb  İsm ' l-i Tu r y  (9) Ka ide-yi L miyyet 'l-  Acem'de demişd r ki⁶³⁴⁹ ان نزول علي لم تبرح (11) صادق  فيما تحدث ان العز في النقل لو ان في شرف الماوي (10) العلي حد ثني وهي ya' n  y celik ba a (12) haber verdi haberinde⁶³⁵⁰ Őadık ur eyitdi ki   izzet ve ululuk na ild r (13) ya' n  bir yerden bir yere hareketded r⁶³⁵¹ eger Ő yle bir yerde (14) d yim karar  d p hareket  tmek⁶³⁵²   ul vv-i menzilet olsa (15) g neŐ hi  bir g n⁶³⁵³ hamel burcından z yil olmazdı Ebu'l-m slim-i (16)   Askeri bah drlarına eyd rdi⁶³⁵⁴ ki c r'et  d n c r'et  tmek (17) mur da zafer bulma n⁶³⁵⁵ esb bındandur

⁶³⁴¹  M174b- 18 H zret-i   Al  buyurmuş rağıya'll hu   anhu: K160a- 17 H zret-i   Al  rağıya'll hu   anhu buyurmuş ki, N176b- 16 H zret-i   Al  rağıya' (17) ll hu ta' l    anhu buyurmuş ki.

⁶³⁴²  M174b- 18 kimse: kişi N176b- 17.

⁶³⁴³  M174b- 19 h k k  z yi  kılur: h k k  Őıyanete z yi  kılur [177a] ve N176b- 17.

⁶³⁴⁴  M175a- 2    cizler n:    cizler N177a- 2.

⁶³⁴⁵  M175a- 2 tav f (3)  dici: t rmaz N177a- 2.

⁶³⁴⁶  M175a- 4 demişler: demişlerd r N17a- 4.

⁶³⁴⁷  M175a- 7 bir kimse bir nesneyi ma l b  dinicek anu   ta şil t ri ında: bir kimsene bir nesneyi ma l bına  dicek anu   (7) ta şili t ri ında N177a- 6.

⁶³⁴⁸  M175a- 8 gerek.

⁶³⁴⁹ K160b- 5, N177a- 8 demişd r ki Şi' r.

⁶³⁵⁰ N177a- 11 ve haberinde.

⁶³⁵¹  M175a- 13 hareketded r: hareketd r N177a- 12.

⁶³⁵²  M175a- 14  tmek:  tmek N177a- 12.

⁶³⁵³  M175a- 15 hi  bir g n: hi  N177a- 13.

⁶³⁵⁴  M175a- 16 eyd rdi: eydirdi N177a- 14.

⁶³⁵⁵  M175a- 17 mur da zafer bulma n: mur dına zafer bulma  N177a- 14.

senüñ mağfîretüñ iledür⁶³⁷⁰ vâsıflar senüñ şıfatuñdan⁶³⁷¹ (18) ‘âciz oldılar bizüm tevbemüzi yâ rabbî kabûl eyle seni haq ma‘ rifetce bilmedük⁶³⁷² İbn-i Semmâk demiş ki kulûbuñ cilâsı hikmet (19) [N178a] istimâc etmekiledür ve pası melâlet⁶³⁷³ ve fütüriledür Me’mün halîfe

[İM176a]

(1) demiş ki nefis rāhatdan melāl üzre olur nitekim ta‘ abdan (2) ve zaħmetden melāl üzre olduğı gibi ya‘ nî dāyim bir vechile (3) rāhatlık üzre olsa⁶³⁷⁴ nefis andan bir āħar vechi daħı (4) ister Hāzret-i ‘ Alî‘den mervîdür rağıya’llāhu ‘ anhu⁶³⁷⁵ buyurmışlar ki (5) kişiye nisyān vērür çok ğuşşalanmağ ve tırur şu içinde⁶³⁷⁶ (6) bevl etmek ve ekşi alma yemek ve fāre artuğı⁶³⁷⁷ yemek ve kabır üzre (7) olan yazıları⁶³⁷⁸ oğımağ ve aşılmış ādeme nazār etmek ve kařār (8) lanmış develer arasından geçmek ve biti yabāna atmağ Ebu’l-feth-i Büstî (9) şi‘ ırde demişdür ba‘ z-ı ululara nisyāndan i‘ tizār haqkında⁶³⁷⁹ (10) عن الناس نسبت [b161K] وعدك والنسيان مغتفر (11) يا اكثر الناس احسانا الى الناس يا احسن الخلق اعراضا (12) فأول الناس (12) ya‘ nî iy nāsuñ nāsa iħsānı çoğı ve yā ħaķuñ (13) aħseni řiddetden⁶³⁸⁰ ve ye’sden i‘ rāz cihetinden senüñ ile⁶³⁸¹ (14) olan va‘ deyi unuttum nisyān ‘afv olunmış ve yarlığanmışdur (15) evvel unudan nāsuñ evvelidür ya‘ nî nāsuñ evveli

⁶³⁷⁰ İM175b- 17 senüñ mağfîretüñ iledür: seniñiledür ya‘ nî mağfîretiniledür N177b- 15.

⁶³⁷¹ İM175b- 17 şıfatuñdan: şıfātuñda N177b- 16.

⁶³⁷² İM175b- 18 bilmedük: bilmedik N177b- 17.

⁶³⁷³ K161a- 12 melâlet: İM175b- 19 melâletdür, N178a- 1 ve melâlet.

⁶³⁷⁴ İM176a- 3 olsa: ola N178a- 3.

⁶³⁷⁵ İM176a- 4 Hāzret-i ‘ Alî‘den mervîdür rağıya’llāhu ‘ anhu: Hāzret-i ‘ Alî‘den rağıya’llāhu ta‘ ālā ‘ anhu mervîdür N178a- 4.

⁶³⁷⁶ İM176a- 5 çok ğuşşalanmağ ve tırur şu içinde (6) bevl etmek: çok ğuşşalanmek ve tırur şuda bevl etmek N178a- 5.

⁶³⁷⁷ İM176a- 6 ve fāre artuğı: artuğın N178a- 6.

⁶³⁷⁸ İM176a- 7 yazıları: yazuları N178a- 6.

⁶³⁷⁹ İM176a- 9 şi‘ ırde demişdür ba‘ z-ı ululara nisyāndan i‘ tizār haqkında: K161a- 20 şi‘ ırde demişdür ba‘ z-ı ululara nisyāndan i‘ tizār haqkında haqkında şi‘ r, N178a- 8 şi‘ ırde ba‘ z-ı ululara nisyāndan i‘ tizār haqkında demiş ki şi‘ r.

⁶³⁸⁰ İM176a- 12 ħaķuñ (13) aħseni şiddetden: ħaķıñ aħseni şiddet N178a- 11.

⁶³⁸¹ İM176a- 13 senüñ ile: seniñile N178a- 12.

Âdem peygamber (16) dür şalla'llāhu 'aleyhi ve sellem⁶³⁸² evvel-i beşerden evvel unuttı
 Hālīl (17) eydür bir aḥmaḳ kimse var idi her gün gelür benden (18) 'arūz ta'allüm
 éderidi ammā hiç bir nesne⁶³⁸³ öğrenmez gideridi (19) bir gün 'āciz oldum buña bu beyti
 oḳudum bunı taḳṭī'

[İM176b]

(1) eyle dēdüm beyt budur⁶³⁸⁴ اذا لم تستطع فدعه وجاوزه ma' nāsı [N178b]
 budur ki kaçan bir emre gücün (3) yétmese terk eyle anı ve gücün yetecek nesneye
 tecāvüz eyle (4) beyti benümile bile taḳṭī' eyledi andan sonra ṭurdu gitdi (5) artuḳ
 gelmedi bu kadar ḥamāḳatıla ta'accüb étdüm bu⁶³⁸⁵ fehmini bu beytden (6) kendü kārına
 işāret aḅladı bir kimse varımış kendü (7) ḥidmetkārlarınuḅ ismin unudırımıḅ⁶³⁸⁶ nisyānı
 ziyāde imiş bir gün (8) eyitmiş baña bir oḅlan alıvērün ki anuḅ adı āsān olsun (9)
 unutmayayın dēmiş varmışlar bir oḅlan alıvērmişler adı (10) Vāḳıd'dur dēmişler eyitmiş
 eyüdür bu ismi unutmazın dēyüp (11) oḅlana ḥiṭāb étmiş otur yā Farḳad dēmiş hemān
 fi'l-ḥāl (12) unutmış⁶³⁸⁷ 'Arab eydür nisyān 'ilmün helākidür⁶³⁸⁸ **kırk birinci ravza**
 (13) **ta'accübedür** 'Alī bin Rebī'a kibār-ı tābi'indendür Hāzret-i (14) 'Alī bin ebī
 Ṭālib'den raḅıya'llāhu 'anhu rivāyet éder gördüm (15) 'Alī hāzretin bir atı getürdiler
 bindi mübārek ayaḅları (16) üzengüde iken⁶³⁸⁹ [K162a] eyitdi ⁶³⁹⁰ بسم الله الرحمن الرحيم

⁶³⁸² İM176a- 16 Âdem peygamber (16) dür şalla'llāhu 'aleyhi ve sellem: Âdem peygamber 'aleyhi's-selāmdur N178a- 13.

⁶³⁸³ İM176a- 18 nesne: nesneyi K161b- 7.

⁶³⁸⁴ K161b- 9 budur beyt, N178a- 16 budur (17) şı'r.

⁶³⁸⁵ İM176b- 5 bu: ve N178b- 3.

⁶³⁸⁶ İM176b- 6 bir kimse varımış kendü (7) ḥidmetkārlarınuḅ ismin unudırımıḅ: K161b- 13 bir kimse varımış kendü ḥizmetkārlarınuḅ ismin unudırımıḅ, N178b- 4 bir kimene var imiş kendi ḥizmetkārlarınuḅ ismin unudırımıḅ.

⁶³⁸⁷ İM176b- 9 adı ... (12) unutmış: Vāḳıd nāmına eyitmiş eyüdür bu ismi (7) unutmazın dēmiş fi'l-ḥāl oḅlana dēmiş ki otur yā Ferezdaḳ dēyü ḥiṭāb étmiş (8) ayında unutmış N178b- 6.

⁶³⁸⁸ K161b- 18: helākidür ve's-selām.

⁶³⁸⁹ K161b- 21 üzengüde iken: üzengüden iken İM176b- 16.

⁶³⁹⁰ İM176b- 13 Hāzret-i ... (16) بسم الله الرحمن الرحيم : Hāzret-i 'Alī'den raḅıya'llāhu ta'ālā (10) 'anhu rivāyet éder Hāzret-i 'Alī'ye bir atı getürdiler binmek isteyüp ayaḅların (11) üzengüye ḳoduḳda بسم الله الرحمن الرحim dēdi N178b- 9.

kaçan ki at arқа (17) sına geldi eyitdi ki وما الحمد لله الذي سخر لنا هذا (18) كنا له مقرنين وإنا الى (19) üç kerre andan sonra⁶³⁹¹ dedı andan sonra eyitdi⁶³⁹² ربنا لمنقلبون

[İM177a]

(1) andan sonra⁶³⁹³ güldi rāvi (2) سبحانك اني ظلمت نفسي فأغفر لي فانه لا يغفر الذنوب (3) l-mü'minın neden⁶³⁹⁴ güldünüz eyitdi Resūlu'llāh eydür ben eyitdüm yā emīre' (4) 'aleyhi ve sellem⁶³⁹⁵ ben işledüğüm gibi işledi andan sonra güldi hazreti şalla'llāhu (5) ben eyitdüm⁶³⁹⁶ yā Resūlu'llāh niçün⁶³⁹⁷ güldünüz buyurdılar ki (6) senün [N179a] rabbün 'acebler şol kıldan ki benüm rabbī günāhum⁶³⁹⁸ (7) 'afv eyle dēye taḥḫīk bilici olduğu hālde ki Allāhu Ta'alā'dan (8) ğayrı kimse günāh yarlıgamaz gēri⁶³⁹⁹ Hazret-i 'Ali'den raḍıya'llāhu (9) 'anhu mervīdür eydür⁶⁴⁰⁰ ki 'aceblerin şol baḥīl ve ḥasīs kimseye⁶⁴⁰¹ ki (10) kaçduğı faḫīrlığı 'acele ētdüğinden ve taleb eyledügi ğanīligi⁶⁴⁰² (11) fevt eyledikden⁶⁴⁰³ dünyāda faḫīr dirildügi gibi dirilür ve ā (12) ḥiretde ğanīler ḥisābı gibi ḥisāb vērür ve ta'accüb ēderin⁶⁴⁰⁴ şol (13) mütekebbir kimseye ki dünki gün nuḫfe ola yarınki gün ki (14) öle cīfe ola⁶⁴⁰⁵ çuriye murdār ola şimdi bir kaç gün 'ādiyeti (15) ḥayātda kendünün evvelin ve āḫirin fikr ētmeyüp tekebbürlük eyleye (16) ve daḫı

⁶³⁹¹ İM176b- 18 sonra: N'de yok.

⁶³⁹² İM176b- 19 eyitdi: N'de yok.

⁶³⁹³ N178b- 14 dedı andan sonra.

⁶³⁹⁴ İM177a- 3 neden: neden ötri N178a- 15.

⁶³⁹⁵ İM177a- 3 Resūlu'llāh hazreti şalla'llāhu (4) 'aleyhi ve sellem: K162a- 6 Resūlu'llāh şalla'llāhu (7) 'aleyhi ve sellem, N178b- 16 Resūlu'llāh şalla'llāhu 'aleyhi ve sellem hazretleri.

⁶³⁹⁶ İM177a- 4 andan sonra güldi (5) ben eyitdüm: dedı (17) Hazret-i 'Alī eydürin eyitdüm N178a- 16.

⁶³⁹⁷ İM177a- 5 niçün: ne için K162a- 8.

⁶³⁹⁸ İM177a- 6 benüm rabbī günāhum: yā rabbī benüm günāhum N179a- 1.

⁶³⁹⁹ İM177a- 8 gēri: ve N179a- 2.

⁶⁴⁰⁰ İM177a- 9 eydür: buyurmışlar N179a- 3.

⁶⁴⁰¹ İM177a- 9 baḥīl ve ḥasīs kimseye: K162a- 11 baḥīl ve ḥabīş kimseye, N179a- 3 baḥīl ve ḥabīş kimsene.

⁶⁴⁰² İM177a- 10 ğanīligi: ğanīlğı K1162a- 12, N179a- 4.

⁶⁴⁰³ İM177a- 11 eyledikden: eylediginden ötri N179a- 4.

⁶⁴⁰⁴ İM177a- 12 ēderin: ēderim N179a- 6.

⁶⁴⁰⁵ İM177a- 13 dünki gün nuḫfe ola yarınki gün ki (14) öle cīfe ola: dünki gün nuḫfe idi yarınki gün ölüp (7) cīfe ola ve N179a- 7.

buyurdı ki ‘aceblerin şu kimseye⁶⁴⁰⁶ ki Allāhu Ta‘ālā'nun hilkatın (17) müşāhede ederiken Allāhu Ta‘ālā'nun vücūdında şek eyleye ne‘ūzu (18) billāh⁶⁴⁰⁷ daḥı ‘aceblerin şu kimseye ki mevti unuda ölenleri görüriken⁶⁴⁰⁸ (19) ve ‘aceblerin şol kimse ki kıyāmet günün inkār éde bu dünyāda

[İM177b]

(1) olan hilkatı ve kudreti müşāhede ederiken bu hilkate kâdir (2) olan bir daḥı hilkate daḥı kâdirdür ve⁶⁴⁰⁹ ta‘accüb ederin [K162b] şol (3) kimseye⁶⁴¹⁰ ki bu fānī evi ‘imāret eyleye bākī evi terk eyleye (4) Kādī-yı Beyzāvī hazreti eydür rivāyetdür⁶⁴¹¹ Resūl’llāh hazretinden (5) şalla’llāhu ‘aleyhi ve sellem⁶⁴¹² buyurmuşlar ki bir kimse bir nesneyi görse (6) aḥa ta‘accüb vërse⁶⁴¹³ māšā’allāh dese (7) aḥa ol nesne zarar eylemeye⁶⁴¹⁴ bir tãcire şordılar baḥrũj ‘acā (8) yibinden ne gördũj dëdiler eyitdi⁶⁴¹⁵ baḥrden selãmetile (9) çıķduđum ‘acãyibindendür dëdi⁶⁴¹⁶ [N179b] bir naḥivci kimse bir⁶⁴¹⁷ gemiye (10) binmiş gemiciye eyitmiş⁶⁴¹⁸ naḥivi bilür misin gemici eyitmiş yok bilmezim⁶⁴¹⁹ (11) naḥivci eyitmiş ki nişf ömrũji zãyi‘ eyledũj⁶⁴²⁰ birazdan (12) bir muḥkem yël

⁶⁴⁰⁶ İM177a- 16 buyurdı ki ‘aceblerin şu kimseye: K162a- 18 buyurdı ki ‘aceblerin şol kimseye, N179a- 8 ‘aceblerim şol kimsene.

⁶⁴⁰⁷ İM177a- 17 ne‘ūzu (18) billāh: ne‘ūzu billāhi ta‘ālā N179a- 10.

⁶⁴⁰⁸ İM177a- 18 ‘aceblerin şu kimseye ki mevti unuda ölenleri görüriken: K ve N’de yok.

⁶⁴⁰⁹ İM177b- 2 daḥı kâdirdür ve: kâdirdür K162a- 21.

⁶⁴¹⁰ İM177a- 19 ve ... [177b] (3) kimseye: ve daḥı ‘aceblerim şol kimsene ki Allāhu Ta‘ālā ḥabībine kıyāmet (11) gününde ḥayr vërmiş ola bile ki vardur anı inkār éde demek ki dünyāda (12) bu hilkate ve kudrete kâdir olan bir daḥı ḥalkına kâdirdür ve daḥı ta‘accüb (13) ederim şol kimsene N179a- 10.

⁶⁴¹¹ İM177b- 4 Kādī-yı Beyzāvī hazreti eydür rivāyetdür: Kādī-yı Beyzāvī hazretleri rivāyet éder N179a- 14.

⁶⁴¹² İM177b- 5 sellim.

⁶⁴¹³ İM177b- 6 vërse: birle K162b- 4.

⁶⁴¹⁴ İM177b- 6 māšā’allāh dese (7) aḥa ol nesne zarar eylemeye: māšā’allāh (16) lã-ḥavle velã kuvvete illã billāh dese baķdıđı ŧeye zarar eylemeye N179a- 15.

⁶⁴¹⁵ İM177b- 8 dëdiler eyitdi: dëdiler ki N179a- 17.

⁶⁴¹⁶ İM177b- 9 dëdi: N’de yok.

⁶⁴¹⁷ İM177b- 19 bir: N’de yok.

⁶⁴¹⁸ İM177b- 10 eyitmiş: dëmiş ki N179b- 1.

⁶⁴¹⁹ İM177b- 10 gemici eyitmiş yok bilmezim: gemici K162b- 8 eyitmiş yok bilmezim, N179b- 1 yok bilmezim.

⁶⁴²⁰ İM177b- 11 naḥivci eyitmiş ki nişf ömrũji zãyi‘ eyledũj: naḥivci eyitmiş pes nişf ömrũn zãyi‘ olmuş N179b- 2.

çıkılmışdur⁶⁴²¹ deryâyı harekete getürmiş (13) ğarķ iztirābı olmış gemici naḥivcinün yanına gelmiş⁶⁴²² ḥoca (14) yüzmek bilür misin demiş naḥivci eyitmiş yok⁶⁴²³ gemici eyitmiş cemī^c-i (15) ‘ömrünjī zāyi^c’ êtdün demiş⁶⁴²⁴ Ebu’l-fetḥ-i Büstī ki Sebüktekin’ün (16) vezīridür⁶⁴²⁵ Sebüktekin’ün vaşiyetinde oğlı sulṭān Maḥmūd'a böyle (17) yazmış ki vezīr ki⁶⁴²⁶ fazīlet ehli hem aşıl ve nesil şāḥibi (18) kimse⁶⁴²⁷ ola eger fazīleti olup aşıl ve nesillü kimse (19) olmazısa⁶⁴²⁸ tedricile vezīr kııl bī-aşıl ve nesil tizcek

[İM178a]

(1) mertebe bulıcaķ ḥalk gözinde ḥor olur⁶⁴²⁹ **ķırķ ikinci ravza** (2) **zulümde ve baġide ve ezādudur** Ḥazret-i Resūl’llāh'dan mervīdür (3) şalla’llāhu ‘aleyhi ve sellem⁶⁴³⁰ buyurmuşlar ki bir kimse bir müslim bir⁶⁴³¹ kimse (4) nün mālından yemīn êtmek sebebiyle bir şeyi alsa Allāhu Ta‘ālā aña⁶⁴³² cenneti (5) ḥarām êde aşḥāb eyitdiler⁶⁴³³ yā Resūl’llāh eger ol alduġı (6) nesne biraz ve ķavlī nesne daḥı olurısa⁶⁴³⁴ böyle mi olur buyur (7) dılar ki eger misvāk ağacından **[K163a]** bir pāre ağaç daḥı olurısa (8) böyledür gērü rivāyet olunmuşdur⁶⁴³⁵ buyurmuşlar bir ḥarām nesne (9) den bir

⁶⁴²¹ İM177b- 11 birazdan (12) bir muḥkem yel çıkılmışdur: K162b- 8 birazdan sonra (9) muḥkem yel çıkılmışdur, N179b- 2 bir miķdārdan bir muḥkem yel çıkup.

⁶⁴²² İM177b- 13 gemici naḥivcinün yanına gelmiş: gemici olan naḥivciniñ yanına gelüp N179b- 3.

⁶⁴²³ İM177b- 14 eyitmiş yok: bilmezem demiş N179b- 4.

⁶⁴²⁴ İM177b- 14 cemī^c-i (15) ‘ömrünjī zāyi^c’ êtdün demiş: ‘ömrünjī zāyi^c’ kıldun (5) ḥayfā demiş N179b- 4.

⁶⁴²⁵ İM177b- 15 Ebu’l-fetḥ-i Büstī ki Sebüktekin’ün (16) vezīridür: Ebu’l-fetḥ-i Büstī Maḥmūd Sebüktekin’iñ vezīridür andan naql olunur ki N179b- 4.

⁶⁴²⁶ İM177b- 17 vezīr ki: vezīriñ K162b- 17, N179b- 6.

⁶⁴²⁷ İM177b- 17 hem aşıl ve nesil şāḥibi (18) kimse: ve hem aşıl ve neseb şāḥibi N179b- 7.

⁶⁴²⁸ İM177b- 19 olmazısa: olmaz ise K162b- 15, N179b- 8.

⁶⁴²⁹ İM177b- 19 bī-aşıl ve nesil tizcek [178a] mertebe bulıcaķ ḥalk gözinde ḥor olur: zīrā bī-aşıl ve bī-neseb (9) kimse tizcek ‘ulüvv-i mertebe bulsa ḥalk gözinde ḥor olur ne‘uzu billāh N179b- 8.

⁶⁴³⁰ İM178a- 2 Ḥazret-i Resūl’llāh'dan mervīdür (3) şalla’llāhu ‘aleyhi ve sellem: K162b- 17 Ḥazret-i Resūl'den mervīdür şalla’llāhu ‘aleyhi ve sellem, N179b- 10 Ḥazret-i Resūl’llāh (11) şalla’llāhu ta‘ālā ‘aleyhi ve sellemden mervīdür.

⁶⁴³¹ N178a- 3 bir: N’de yok.

⁶⁴³² İM178a- 4 Allāhu Ta‘ālā aña: aña Allāhu Ta‘ālā K162b- 19, N179b- 12.

⁶⁴³³ İM178a- 5 aşḥāb eyitdiler: dēdi aşḥāb eyitdiler ki N179b- 13.

⁶⁴³⁴ İM178a- 6 biraz ve ķavlī nesne daḥı olurısa: bir çöp (14) olurısa da N179b- 13.

⁶⁴³⁵ İM178a- 7 bir pāre ağaç daḥı olurısa (8) böyledür gērü rivāyet olunmuşdur: bir pāre daḥı olur (15) ise böyle olur dēdi ve yine rivāyet olunmuşdur ki N179b- 14.

dāng daḥı olurısa anı red  tmek⁶⁴³⁶ Allāhu Ta   l  katında (10) y tmış maḳb l ḥac  tmış  adardur ve  azizler eyitmişler ki⁶⁴³⁷ z lm ḥay tı (11)  at   dicid r ve niyyetleri bozıcı⁶⁴³⁸ ve m ni  [N180a] olucudur⁶⁴³⁹ daḥı (12) d mişler ki z lm  tmek Allāhu Ta   l 'nuḡ⁶⁴⁴⁰  azabın ve bel sın get rici (13) d r⁶⁴⁴¹ ve ni metleri z yil  dicid r⁶⁴⁴² Kisr 'dan naql olunmuşdur ki (14) z lm hem z lim n ve hem mazl munḡ beytin ḥar b  dicid r daḥı (15)  u al  d mişlerd r ki z lm n evveli a r zdur⁶⁴⁴³ ḥalḳunḡ  ul bı (16) andan nefret  der ve y zleri d ner ve  hiri inḳır zdur⁶⁴⁴⁴ (17) daḥı   mri ve devleti d kenmek ve z yil olmaḳdur şi irde (18) gelmiřd r⁶⁴⁴⁵ والظلم نار فلا تحقر صغيرتها فرب جزوه (19) نار احرققت بلداً ya  n  z lm bir  teşd r anuḡ řaġirin ḥaḳir

[ M178b]

(1) g rme  ok olur bir  or p resinden bir şehr yanar (2) ḥadiřde v rid olmuşdur ki Allāhu Ta   l  ḥazreti eyd r ben z lmi (3) kend me ḥar m  td m  ullarum  zre daḥı ḥar m  td m (4) iy ben m  ullarum⁶⁴⁴⁶ biri biriḡuze z lm eylemeḡ g r ⁶⁴⁴⁷ eḥ diř-i merf 'a (5) da v rid olmuşdur ki bir kimse bir z lim ile bile gitse (6) aḡa mu in olmaġi  n anuḡ⁶⁴⁴⁸ z lim olduġın bilse ol (7) kimse  sl m'dan  ıġdı ne uzu bill hi⁶⁴⁴⁹ daḥı ḥadiřde riv yet (8) olunmuşdur ki bir kimse bir z lim n ardınca y di adım y rise

⁶⁴³⁶  M178a- 9 daḥı olurısa anı red  tmek: alsa yine řaḡibine red eylese N179b- 16.

⁶⁴³⁷  M178a- 10 ki: K'de yok.

⁶⁴³⁸  M178a- 11 bozıcı: bozıcıdur K163a- 4.

⁶⁴³⁹  M178a- 10 y tmış maḳb l ... (11) m ni  olucudur: y tmış (17) ḥac  tmek  adarı vardur ve ḥar m nesne niyyetleri bozıcıdur ve her nesne m ni  [180a] olucudur ve N179b- 17.

⁶⁴⁴⁰  M178a- 12 Allāhu Ta   l 'nuḡ: Allāhu Ta   l  N180a- 1.

⁶⁴⁴¹  M178a- 12 get rici (13) d r: get r r N178a- 1.

⁶⁴⁴² K163a- 6 z yil  dicid r ḥar b  dicid r.

⁶⁴⁴³  M178a- 14 ve hem mazl munḡ beytin ḥar b  dicid r daḥı (15)  u al  d mişlerd r ki z lm n evveli a r zdur: hem mazl munḡ evin ḥar b  dicid r ve daḥı  u al  d mişler ki z lm n evveli a r zdur (4) bir yaramaz kimse z lm  zre olsa N180a- 3.

⁶⁴⁴⁴  M178a- 14 inḳır zdur: N'de yok.

⁶⁴⁴⁵ K163a- 18 gelmişd r şi ir, N180a- 6 gelmişd r şi ir.

⁶⁴⁴⁶  M178b- 3  ullarum  zre daḥı ḥar m  td m (4) iy ben m  ullarum:  ullarum  zre  td g m gibi imdi iy  ullarum N180a- 9.

⁶⁴⁴⁷  M178b- 4 g r : ve yine N180a- 10.

⁶⁴⁴⁸ N180a- 11 ve anuḡ.

⁶⁴⁴⁹  M178b- 7  sl m'dan  ıġdı ne uzu bill hi:  sl m'dan  ıġar ne uzu bill hi ta   l  ve N180a- 12.

(9) ol kimse mücrimdir Allāhu Ta‘ālā buyurmuşdur ki⁶⁴⁵⁰ *انا من المجرمين* (10) منتقمون [XXXII- 22] Allāhu a‘lem taḥkīk⁶⁴⁵¹ biz mücrimlerden intikām alıcıyuz (11) Ebū Hureyre raḍıya’llāhu ‘anhu [K163b] bir recüli⁶⁴⁵² gördi bir kimseye (12) va‘z eder eyitdi ki zālīm zarar eylemez illā nefesine zarar (13) eder Ebū Hureyre ḥazreti eyitdi yalan söyledüñ şol Allāh⁶⁴⁵³ (14) ḥaḳkıyüñ ki benüm nefsum anuñ ḳudretindedür [N180b] zālīm ğayrıya⁶⁴⁵⁴ daḥı (15) zarar eder hattā zālīmlerüñ zulminden ḳuşcağuzlar yuvası içinde (16) bile⁶⁴⁵⁵ helāk olur Allāhu Ta‘ālā’nuñ bir zālīm ḳavme ğazabı olıcaḳ (17) ne‘ūzu billāhi nice kimseler daḥı ol ḳavm içinde helāk olurlar (18) ḳurı içinde⁶⁴⁵⁶ yaş daḥı yanar dèrler ve ‘uḳalā dèmişlerdür⁶⁴⁵⁷ ki (19) zamānede ekşeriya⁶⁴⁵⁸ zulm ve cevr mürüvvet⁶⁴⁵⁹ ve kerem ehlilerine olur

[İM179a]

(1) nādānlar ḥuzūrda ve rāḥatda olur⁶⁴⁶⁰ ekşer fażilet ehli (2) olanlar cevr çekerler⁶⁴⁶¹ ve ḳillet görürler ḥikmet ve ḳudret (3) ḥaḳdur dünyā miḥnet evidür Ebū Tayyib şi‘rde dèmişdür⁶⁴⁶² (4) *افاضل الناس اعراض لذا الزمن يخلو من الهم اخلاهم من* (5) *الفطن* ya‘nī nāsuñ fażılları bu zamānuñ cevrine ve belāsına (6) nişānelerdür⁶⁴⁶³ fiṭnatdan ve zekāvetden key⁶⁴⁶⁴ ḥālī olanlar ğuşşadan (7) ḥālī olurlar Ḥazret-i ‘Alī raḍıya’llāhu ‘anhu merfū‘an

⁶⁴⁵⁰ İM178b- 9 Allāhu Ta‘ālā buyurmuşdur ki: Allāhu Ta‘ālā kelām-ı şerifde buyurmuşdur N180a- 13.

⁶⁴⁵¹ İM178b- 10 Allāhu a‘lem taḥkīk: Allāhu a‘lem tefsiri budur ki taḥkīk N180a- 14.

⁶⁴⁵² İM178b- 11 Ebū Hureyre raḍıya’llāhu ‘anhu bir recüli: Ebū Hureyre raḍıya’llāhu ta‘ālā ‘anhu bir kimseyi N180a- 15.

⁶⁴⁵³ İM178b- 13 Allāh: Allāhu Ta‘ālā N180a- 17.

⁶⁴⁵⁴ İM178b- 14 ğayrıya: ğayra N180b- 1.

⁶⁴⁵⁵ İM178b- 16 bile: N’de yok.

⁶⁴⁵⁶ İM178b- 18 ḳurı içinde: meşhürdur ḳurı yanında N180b- 3.

⁶⁴⁵⁷ İM178b- 18 dèmişlerdür: dèmişler N180b- 4.

⁶⁴⁵⁸ İM178b- 19 ekşeriya: ekşer N180b- 4.

⁶⁴⁵⁹ K163b- 8, N180b- 4 mürüvvet: İM’de yok.

⁶⁴⁶⁰ İM179a- 1 olur: olurlar N180b- 5.

⁶⁴⁶¹ İM179a- 2 çekerler: çeker N180b- 5.

⁶⁴⁶² K163b- 13 dèmişdür beyt, N180b- 6 dèmişdür (7) şi‘r.

⁶⁴⁶³ İM179a- 6 nişānedür: nişānedürler N180b- 8.

⁶⁴⁶⁴ İM179a- 6 key: K ve N’de yok.

rivāyet (8) éder Resūlu'llāh'dan şalla'llāhu 'aleyhi ve sellem⁶⁴⁶⁵ buyurmuşlar ki (9) اياكم
 وياكم فانه يخرّب قلوبكم والظلم فانه يخرّب قلوبكم ya' nī şaқınuñ zulum (10) étmekden zulum sizüñ qalbleriñüz⁶⁴⁶⁶ hıarāb
 éder gëri⁶⁴⁶⁷ merfū' an (11) rivāyet olunmuşdur ki buyurmuşlar وبل شدة عذاب benüm ehl-i
 (12) beytüme zulum édenler içündür anlarıñ 'azābı cehennemüñ eñ aşağı (13) sında
 münāfiqlar ile milk-i küfrile olsa gerek ne'ūzu billāhi ta'ālā⁶⁴⁶⁸ (14) Necāşī'den
 mervīdür dëmişdür ki milk küfrile⁶⁴⁶⁹ bākī olur (15) zulumle bākī olmaz Yūsuf bin Esbāt
 eydür bir kimse bir⁶⁴⁷⁰ zālime (16) tül-ı hayātıla du'ā étse Allāhu Ta'ālā'nun arzında
 [K164a] Allāhu Ta'ālā'ya (17) 'işyān olunmağı sevmiş ve istemiş olur Hāzret-i 'Alī'den
 (18) mervīdür rađıya'llāhu [N181a] 'anhu⁶⁴⁷¹ buyurmuşlar ki şaқın mazlūmunuñ
 da' vetinden (19) Allāhu Ta'ālā'dan⁶⁴⁷² ol mazlūm haққın istemiş olur Allāhu Ta'ālā

[İM179b]

(1) hüd haқ issinden haққın taleb étdükde⁶⁴⁷³ māni' olmaz ba'z-ı selef dëmiş ki (2) iki
 da' vetüñ birinden recā éderin birinden qorқarın⁶⁴⁷⁴ recā (3) étdüğüm ol da' vet-i
 mazlūmdur ki aña yardım étmüş olam (4) qorқduğüm da' vet ol za'ifüñ⁶⁴⁷⁵ da' vetidür ki
 aña zulum étmüş (5) olam Ebu'l-aynā eydür benüm zālīm hışımlarum varıdı⁶⁴⁷⁶ anlardan
 (6) Aḥmed bin ebi⁶⁴⁷⁷ Dāvūd hāzretine vardum şikāyet étdüm dëdüm ki (7) bu zālimler

⁶⁴⁶⁵ İM179a- 8 Resūlu'llāh'dan şalla'llāhu 'aleyhi ve sellim: K163b- 14 Resūlu'llāh hāzreti şalla'llāhu (15) 'aleyhi ve sellem, N180b- 10 Resūlu'llāh hāzreti şalla'llāhu ta'ālā 'aleyhi ve sellemden.

⁶⁴⁶⁶ İM179a- 10 qalbleriñüz: qalbleriñüzi N180b- 11.

⁶⁴⁶⁷ İM179a- 10 gëri: yine N180b- 12.

⁶⁴⁶⁸ İM179a- 13 milk-i küfrile olsa gerek ne'ūzu billāhi ta'ālā: K163b- 19 küfrile olsa gerekdür ne'ūzu billāh, N180b- 14 belki kāfirile olsa gerekdür ne'ūzu billāh.

⁶⁴⁶⁹ İM179a- 14 küfrile: küfr ile N180b- 15.

⁶⁴⁷⁰ İM179a- 15 bir: N'de yok.

⁶⁴⁷¹ İM179a- 17 Hāzret-i 'Alī'den (18) mervīdür rağıya'llāhu 'anhu: Hāzret-i 'Alī'den mervīdür rağıya'llāhu ta'ālā [N181a] 'anhu mervīdür N180b- 17.

⁶⁴⁷² N181a- 1 zīrā Allāhu Ta'ālā'dan.

⁶⁴⁷³ K164a- 4, N181a- 2 taleb étdükde: İM'de yok.

⁶⁴⁷⁴ İM179b- 2 iki da' vetüñ birinden recā éderin birinden qorқarın: iki da' vetüñ birinden recā éderim birinden qorқarım N181a- 3.

⁶⁴⁷⁵ İM179b- 4 za'ifüñ: za'ifüñ N181a- 5.

⁶⁴⁷⁶ İM179b- 5 benüm zālīm hışımlarum varıdı: hışımlarum var idi N181a- 5.

⁶⁴⁷⁷ İM179b- 6 ebi: N'de yok.

biri biriyile arkaşladılar⁶⁴⁷⁸ el bir êtdiler (8) eyitdi ki⁶⁴⁷⁹ يد الله فوق ايديهم [XLVIII- 10] ya' nî Allāhu Ta'ālā'nun yedi (9) anlaruñ yedleri üzre 'ālīdür⁶⁴⁸⁰ ben eyitdüm ki⁶⁴⁸¹ mekirleri (10) vardur eyitdi ki إلا بأهله [XXXV- 43] (11) ya' nî vallāhu a' lem yaramaz mekrüñ⁶⁴⁸² zararī rāci' olmaz illā ehline (12) rāci' olur ben eyitdüm anlar çoğdur eyitdi ki من كم (13) الله فينه قليلة غلبت فينه كثيرة بأذن الله (14) nice az (14) [II- 249] ya' nî nice az (14) řāyife⁶⁴⁸³ Allāhu Ta'ālā'nun izniyile çoğ řāyifenüñ⁶⁴⁸⁴ üzerine (15) ğālib oldı⁶⁴⁸⁵ ve fużalā dēmişlerdür ki من طال عدوانه (16) زال سلطانه bir kimsenüñ ki zulmi uzun oldı anuñ sulřānlıđı (17) zāyil oldı⁶⁴⁸⁶ وفناؤه ومن كثر ظلمه واعتداؤه قرب هلاكه وفناؤه (18) ya' nî bir kimsenüñ⁶⁴⁸⁷ zulmi ve şadden tecāvüzi çoğ oldı (19) anuñ helāki⁶⁴⁸⁸ ve fenāsi řarīb oldı ve dağı dēmişlerdür ki

[İM180a]

(1) nāsuñ şerlüsü zālīme yardım êdendür ve mazlūma cefā êdendür (2) dağı fużalā dēmişlerdür ki⁶⁴⁸⁹ mülukuñ a' zāmı [K164b] nefsine mālīk olandur (3) ve 'adlin rüy-ı zemīne bař êdendür ve dağı eşyānuñ⁶⁴⁹⁰ ziyāde (4) şabihi vālī olanlaruñ [N181b] 'aqlı za' if olmasıdır ve řāđıların (5) zālīmidür ve sādātuñ ğafletidür⁶⁴⁹¹ bir pādiřāh ki salşanatda 'adālet (6) êde a' vāndan⁶⁴⁹² ve enřārdan ol pādiřāh müstağnidür 'adāleti (7)

⁶⁴⁷⁸ İM179b- 7 biri biriyile arkaşladılar: birbiriyile arkaşladılar N181a- 6.

⁶⁴⁷⁹ İM179b- 8 eyitdi ki: dēdikde baña cevāb vėrdi ki N181a- 7.

⁶⁴⁸⁰ İM179b- 9 Allāhu Ta'ālā'nun yedi anlaruñ yedleri üzre 'ālīdür: K164a- 11 Allāhu Ta'ālā'nun yedi onlaruñ yedleri üzre 'ālīdür, N181a- 8 Allāhu Ta'ālā yedi anlaruñ yedleri üzre ğālibdür.

⁶⁴⁸¹ İM179b- 9 ki: baña N181a- 9.

⁶⁴⁸² İM179b- 11 vallāhu a' lem yaramaz mekrüñ: yaramazlığın N181a- 10.

⁶⁴⁸³ İM179b- 14 řāyife: K164a- 15 řā'ife, N181a- 12 řāyifeye.

⁶⁴⁸⁴ İM179b- 14 řāyifenüñ: řā'ifenüñ K164a- 15.

⁶⁴⁸⁵ N179b- 13 ğālib oldı dēdi.

⁶⁴⁸⁶ K164a- 17 bir kimsenüñ ki zulmi uzun oldı anuñ sulřānlıđı zāyil oldı: İM179b- 16 bir kimse zulmi uzun oldı anuñ sulřānlıđı (17) zāyil oldı, N181a- 13 kimsenenüñ (14) zulmi uzun olsa sulřānlıđı zāyil olur.

⁶⁴⁸⁷ İM179b- 18 ya' nî bir kimsenüñ: bir kimsenenüñ N181a- 15.

⁶⁴⁸⁸ İM179b- 19 helāki: K164a- 19 helāk, N181a- 16 zevālī.

⁶⁴⁸⁹ İM180a- 1 nāsuñ řerlüsü zālīme yardım êdendür ve mazlūma cefā êdendür (2) dađı fużalā dēmişlerdür ki: N'de yok.

⁶⁴⁹⁰ İM180a- 3 eşyānuñ: N'de yok.

⁶⁴⁹¹ İM180a- 5 sādātuñ ğafletidür: sa' adātuñ ğafletidür K164b- 3, N181b- 1.

⁶⁴⁹² İM180a- 6 a' vāndan: a' vān N181b- 2.

aña kāfīdür Hārūnu'r-reşīd bir kimseyi ḥabs⁶⁴⁹³ eyledi ol (8) kimse üzerine müvekkel olan kimseye eyitdi ki var ḥalīfeye (9) eyit ki her gün ki senüñ ni' metün-den⁶⁴⁹⁴ geçer benüm miḥmetünden eksilür (10) emr qarībdür mev' id şırātdur⁶⁴⁹⁵ ḥākim Allāh'dur varup ol (11) müvekkel olan kimse⁶⁴⁹⁶ ḥalīfeye bunı⁶⁴⁹⁷ dēyicek ḥalīfe ḥaşyetinden (12) ğaşy olup yüzi üzre düşdi ifākat bulıcağ ol (13) maḥbūsu iṭlāk etti⁶⁴⁹⁸ Semerkand'da pādīşāh olanlar⁶⁴⁹⁹ zamān-ı (14) qadīmde kendüler binā etdikleri medresede dānişmendleri (15) kendüler⁶⁵⁰⁰ ḥāzır olup imtiḥān ederleridi medresede⁶⁵⁰¹ (16) müderris olanlardan⁶⁵⁰² ğayrı nice müderrisler ve ehl-i ' ilmler iḥzār (17) ederler idi⁶⁵⁰³ dānişmendlere zulm ve ḥayf olmasun ders oqımada⁶⁵⁰⁴ ḥaqları (18) zāyi' olmasun dēyü zulmi küfre yaqın bilürleridi rivāyet (19) ederler Ḥaccāc⁶⁵⁰⁵ bir kimseyi şalb etmiş bir zāhid kişi ol maqāma

[İM180b]

(1) uğrayup görüp eyitmiş yā rab ḥilmüñ⁶⁵⁰⁶ zālimlerden mazlūmları (2) şu maqāma ergürmiş vāqı'asında gece ile görmüş ki (3) kıyāmet kopmuş cenneti daḥı görmüş ol aşılmış kimseyi⁶⁵⁰⁷ (4) cennetde görmüş a' lā-yı ' illiyyinde aḥsen maqāmında ḥüzür⁶⁵⁰⁸ (5) ve refāhiyyet üzre oturur⁶⁵⁰⁹ bir münādī nidā edüp eydür ki (6) benüm ḥilmüm

⁶⁴⁹³ İM180a- 7 ḥabs: ḥaps K164b- 5.

⁶⁴⁹⁴ İM180a- 9 ni' metün-den: ni' metün-den N181b- 4.

⁶⁴⁹⁵ İM180a- 10 emr qarībdür mev' id şırātdur: o qarībdür mev' id şırātdan ki N181b- 5.

⁶⁴⁹⁶ İM180a- 11 kimse: K ve N'de yok.

⁶⁴⁹⁷ İM180a- 11 bunı: N'de yok.

⁶⁴⁹⁸ İM180a- 12 ifākat bulıcağ ol (13) maḥbūsu iṭlāk etti: ifākat bulıcağ ol maḥbūsu āzād etti N181b- 7.

⁶⁴⁹⁹ İM180a- 13 olanlar: N'de yok.

⁶⁵⁰⁰ İM180a- 15 kendüler: kendüleri N181b- 8.

⁶⁵⁰¹ N181b- 9 ve medresede.

⁶⁵⁰² K164b- 13, N181b- 9 olanlardan: olanlar İM180a- 16.

⁶⁵⁰³ K164b- 14 iḥzār ederler idi: İM180a- 16 iḥzār (17) eder, N181b- 10 daḥı iḥzār ederleridi.

⁶⁵⁰⁴ İM180a- 17 ders oqımada: ve ders oqımağda N181a- 10.

⁶⁵⁰⁵ İM180a- 18 rivāyet (19) ederler Ḥaccāc: rivāyet olunur (12) Ḥaccāc bir gün N181b- 11.

⁶⁵⁰⁶ İM180b- 1 ḥilmüñ: senüñ ḥilmüñ K164b- 17.

⁶⁵⁰⁷ K164b- 19 ol aşılmış kimseyi: ol aşıl kimseyi İM180b- 3.

⁶⁵⁰⁸ K164b- 20, N181b- 15 ḥüzür: ḥüzürmüş İM180b- 4.

⁶⁵⁰⁹ İM180b- 1 yā rab ... (5) üzre oturur: yā rab senüñ ḥilmüñ zālimleri mazlūmuñ āhından şol maqāma (14) ergürmiş gece vāqı'asında görmüş ol aşılmış kimseyi cennetde a' lā-yı ' illiyyinde (15) aḥsen maqāmında ḥüzür ve refāhiyyet üzre oturur ve N181b- 13.

zālîmlerden mazlûm [K165a] ları şunuñ gibi ‘âlî maķāmlarda (7) kıldı dēr⁶⁵¹⁰ selāṭīn-i selçuķiyye'den Melikşāh-ı Selçuķī⁶⁵¹¹ bir gün (8) gideriken gördi⁶⁵¹² bir kimse ađlar ol [N182a] kimseden su’āl (9) eyledi niçün ađlarsın dēdi ol kimse eyitdi⁶⁵¹³ bir ķarpūzcuđum (10) var idi elūmden gücile aldılar dēdi ķarpūzuñ dađı (11) ṭurfandası idi⁶⁵¹⁴ Melikşāh hıdmetķārlarından⁶⁵¹⁵ bir kaçına (12) emr eyledi eyitdi benūm nefsum ziyāde ķarpūz özler n'eyleriseñiz⁶⁵¹⁶ (13) eyleñ ümīddür ki bir ķarpūz bulasız⁶⁵¹⁷ baña getüresiz murādum (14) hāşıl ola sizlere dađı sebeb-i izdiyād rif’at ola dēdi ‘asker (15) içinde ṭavāf ētdiler ķarpūzı⁶⁵¹⁸ tettebbu’ ētdiler meger ‘askerde (16) bir beg var idi ķarpūzı anuñ ķatında hāzır buldılar⁶⁵¹⁹ (17) ķarpūzı dađı ve ol begi dađı Melikşāh huzūrına⁶⁵²⁰ ihzār (18) ētdiler Melikşāh ol melike⁶⁵²¹ su’āl ētdi⁶⁵²² bu ķarpūzı⁶⁵²³ (19) ķanda bulduñ dēdi ol melik eyitdi ođlanlarum ve hıdmetķārlarum

[İM181a]

(1) getürdi hemān emr eyledi ol hıdmetķārlar⁶⁵²⁴ hāzır olalar⁶⁵²⁵ (2) ol beg kışşayı fehmi eyledi ol hıdmetķārları ğāyib kıldı (3) geldi⁶⁵²⁶ Melikşāh'a eyitdi tettebbu’ ētdüm bulımadum dēdi⁶⁵²⁷ hemān⁶⁵²⁸ (4) Melikşāh ol ķarpūz şāhibi kimseyi⁶⁵²⁹ işāret ēdüp (5)

⁶⁵¹⁰ İM180b- 7 dēr: dēdi N181b- 17.

⁶⁵¹¹ İM180b- 7 Melikşāh-ı Selçuķī: Melik-i Selçuķī N181b- 17.

⁶⁵¹² İM180b- 8 gördi: N’de yok.

⁶⁵¹³ İM180b- 8 ol kimseden su’āl (9) eyledi niçün ağlarsın dēdi ol kimse eyitdi: ol kimseden şordı eyitdi N182a- 1.

⁶⁵¹⁴ İM180b- 10 ķarpūzuñ dađı (11) ṭurfandası idi: ve ķarpūz dađı ṭurfanda idi N182a- 2.

⁶⁵¹⁵ İM180b- 11 hıdmetķārlarından: hıdmetķārlarından N182a- 2.

⁶⁵¹⁶ İM180b- 12 n'eyleriseñiz: n'eyleriseñüz K165a- 6, N182a- 3.

⁶⁵¹⁷ İM180b- 13 ķarpūz bulasız: K165a- 6 ķarpūz bulasız, N182a- 3 ķarpūz bulup.

⁶⁵¹⁸ İM180b- 15 ķarpūzı: ķarpūzı N182a- 5.

⁶⁵¹⁹ İM180b- 16 ķarpūzı anuñ ķatında hāzır buldılar: ķarpūzı anda buldılar N182a- 6.

⁶⁵²⁰ İM180b- 17 ķarpūzı dađı ve ol begi dađı Melikşāh huzūrına: K165a- 10 ķarpūzı dađı ve ol begi Melikşāh huzūrına, N182a- 6 ķarpūzı ve begi Melikşāh ķatına N182a- 6.

⁶⁵²¹ K165a- 11, N182a- 7 ol bege: ol melike İM180b- 18.

⁶⁵²² İM180b- 18 ētdi: eyledi N182a- 7.

⁶⁵²³ İM180b- 18 bu ķarpūzı: bu ķarpūzı K165a- 11.

⁶⁵²⁴ K165a- 13 ol hıdmetķārlar: ol hıdmetķār İM181a- 1.

⁶⁵²⁵ İM180b- 19 oğlanlarum ve hıdmetķārlarum [181a] (1) getürdi hemān emr eyledi ol hıdmetķārlar: hıdmetķārlarum (8) ihzār olalar N182a- 7.

⁶⁵²⁶ İM181a- 2 ol hıdmetķārları ğāyib kıldı (3) geldi: ol hıdmetķārları ğāyib ēdüp (9) gelüp N182a- 8.

⁶⁵²⁷ İM181a- 3 tettebbu’ ētdüm bulımadum dēdi: tefahhuş kıldum bulımadum dēdi N182a- 9.

eyitdi⁶⁵³⁰ iy kişi iş bu beg benüm memlūkum ve ‘abdumdur⁶⁵³¹ saña (6) bağışladum vallāhi eger bunı şöyle kendi hālince şalıvèresin (7) senüñ başuñı keserem⁶⁵³² dèdi ol kimse dañı ol begi alup (8) gitdi taşra gelicek başına üşdiler ol melik kendüsi (9) kârpüz şāhibinüñ elinden üç yüz dīnāra şatun aldı (10) andan ol kimse Melikşāh huzūrına girdi⁶⁵³³ eyitdi iy pādīşāh-ı (11) ‘ālem ol baña hibe étdünüz kulumı şatdum⁶⁵³⁴ dèdi Melikşāh (12) eyitdi rāzī [K165b] olduñ mı⁶⁵³⁵ ol kimse eyitdi ne‘am oldum⁶⁵³⁶ Melikşāh (13) eyitdi hoş yürüdi selāmetile var yoluña git⁶⁵³⁷ dèdi (14) Resūlu’llāh hāzretinden şalla’llāhu ‘aleyhi ve sellem⁶⁵³⁸ mervīdür buyurmuşlar ki (15) [N182b] hayrlaruñ şevāb⁶⁵³⁹ cehetinden sür‘atregi şıla-yı raħimdür (16) ve şerlerüñ ‘uķūbet cehetinden ‘acelelere key bağıdür dañı⁶⁵⁴⁰ buyurmuşlar ki (17) şecā‘atüñ āfeti bağıdür imām-ı zamān olana⁶⁵⁴¹ muhālifet édüp (18) üzerine hürüc étmekdür ‘uķalā dēmişler ki bir kimse⁶⁵⁴² bağı (19) kılıcın şıyırta anuñıla kendüsi maķtül ola⁶⁵⁴³ ve bir kimse kātına

⁶⁵²⁸ İM181a- 3 hemān: N’de yok.

⁶⁵²⁹ İM181a- 4 ol kârpüz şāhibi kimseyi: K165a- 15 ol kârpüz şāhibi kimseyi: N182a- 9 kârpüzü (10) şāhibine.

⁶⁵³⁰ İM181a- 5 eyitdi: dèdi ki N182a- 10.

⁶⁵³¹ İM181a- 5 memlūkum ve ‘abdumdur: memlūkumdur N182a- 10.

⁶⁵³² İM181a- 6 şöyle kendi hālince şalıvèresin (7) senüñ başuñı keserem: kendi hālince şalıvèresen başuñı keserem N182a- 11.

⁶⁵³³ K165a- 20 Melikşāh huzūrına girdi: Melikşāh’a girdi İM181a- 10.

⁶⁵³⁴ İM181a- 8 başına üşdiler ... (11) şatdum: ve begi bu hālde göricek yoldaşları biñ (13) dürli minnet ile üç yüz dīnāra şatun aldılar kârpüz şāhibi dönüp eyitdi (14) iy pādīşāh-ı rüy-ı zemin ol baña hibe étdüğüñ kulumı şatdum N182a- 12.

⁶⁵³⁵ İM181a- 12 rāzī olduñ mı: rızāñ üzre şatup ol bahāya rāzī olduñ mı N182a- 15.

⁶⁵³⁶ İM181a- 12 ne‘am oldum: ne‘am rāzī oldum dèdi N182a- 16.

⁶⁵³⁷ İM181a- 13 hoş yürüdi selāmetile var yoluña git: K165b- 2 hoş yürüdi selāmetile var yērüne git, N182a- 16 hoş selāmetile yoluña git ki beni kurtarduñ.

⁶⁵³⁸ İM181a- 14 Resūlu’llāh hāzretinden şalla’llāhu ‘aleyhi ve sellem: Resūlu’llāh şalla’llāhu ta‘ālā ‘aleyhi ve sellem hāzretinden N182a- 17.

⁶⁵³⁹ İM181a- 15 şevāb: şevābı N182b- 1.

⁶⁵⁴⁰ N182b- 2 ve dañı.

⁶⁵⁴¹ N182b- 2 ve imām-ı zamān olana.

⁶⁵⁴² İM181a- 18 kimse: K165b- 7 kimse ki, N182b- 3 kimsene ki.

⁶⁵⁴³ İM181a- 19 anuñıla kendüsi maķtül ola: anuñıla maķtül olur N182b- 4.

[İM181b]

(1) odın yandursa kendüsi aña oğun ola⁶⁵⁴⁴ dağı⁶⁵⁴⁵ (2) demişlerdür ki الباعى هدف التبار ya'ni bağı edici (3) helākün nişānesidür Hāzret-i 'Alī'den mervīdür rağıya'llāhu (4) 'anhu⁶⁵⁴⁶ buyurmışlar ki bir kimse sultānına hıyānet étse anuñ (5) ĩmānı bātıı olur rivāyet olunur ki⁶⁵⁴⁷ Ebū Cehl'ün oğı (6) Medīne'ye geldi⁶⁵⁴⁸ Medīne şoqaqlarında yürüridi halk bunı (7) göricek⁶⁵⁴⁹ هذا ابن ابي جهل ya'ni bu Ebū Cehl oğıdur (8) dērleridi bunı Ümm-i Seleme hatuna rağıya'llāhu 'anhā zıkr eyledi⁶⁵⁵⁰ (9) ol dağı Hāzret-i Resū'llāh şalla'llāhu 'aleyhi ve selleme zıkr eyledi⁶⁵⁵¹ (10) Resū'llāh hāzreti dağı şalla'llāhu 'aleyhi ve sellem⁶⁵⁵² nāsa huṭbe (11) oquyup buyurdı ki ihyāya emvāt sebebiyle ezā étmeñ⁶⁵⁵³ (12) Fuḍayl eydür vallāhi helāl degildür bir kelbe ezā étmek ve bir (13) hınzıra ezā étmek⁶⁵⁵⁴ nā-ḥaḳ yere pes ne keyfıyetile bir müslime⁶⁵⁵⁵ ezā (14) edesin Hāzret-i Ebū Hureyre rağıya'llāhu 'anhu⁶⁵⁵⁶ rivāyet eder Resū'llāh (15) hāzretinden şalla'llāhu 'aleyhi ve sellem⁶⁵⁵⁷ buyurmışlar ki bir kimse bir qardeşine (16) bir demür ile işāret eylese [N183a] pes taḥkīḳ melāyike⁶⁵⁵⁸ aña la'net edeler (17)

⁶⁵⁴⁴ İM181b- 1 kendüsi aña oğun ola: K165b- 8 kendüsi aña odun ola, N182b- 5 kendisi aña odun olur.

⁶⁵⁴⁵ İM181b- 1 dağı: ve N182b- 5.

⁶⁵⁴⁶ İM181b- 3 Hāzret-i 'Alī'den mervīdür rağıya'llāhu (4) 'anhu: Hāzret-i 'Alī'den rağıya'llāhu ta'ālā 'anhu mervīdür N182b- 6.

⁶⁵⁴⁷ İM181b- 5 ki: N'de yok.

⁶⁵⁴⁸ İM181b- 6 geldi: gelüp N182b- 8.

⁶⁵⁴⁹ İM181b- 6 halk bunı (7) göricek: ve halk göricek N182b- 8.

⁶⁵⁵⁰ İM181b- 8 bunı Ümm-i Seleme hatuna rağıya'llāhu 'anhā zıkr eyledi: K165b- 14 bunı Ümm-i Seleme hatuna rağıya'llāhu 'anhā zıkr eylediler, N182b- 19 bir gün (10) bunı Ümm-i Seleme hatuna rağıya'llāhu ta'ālā 'anhā dedi.

⁶⁵⁵¹ İM181b- 9 ol dağı Hāzret-i Resū'llāh şalla'llāhu 'aleyhi ve sellime zıkr eyledi: ol dağı gelüp Hāzret-i (11) Resū'l'e şalla'llāhu ta'ālā 'aleyhi ve selleme dedi N182b- 10.

⁶⁵⁵² İM181b- 10 Resū'llāh hāzreti dağı şalla'llāhu 'aleyhi ve sellim: K165b- 15 Resū'l'e (16) llāh hāzreti şalla'llāhu 'aleyhi ve sellem, N182b- 11 Hāzret-i Resū'l şalla'llāhu ta'ālā (12) 'aleyhi ve sellem.

⁶⁵⁵³ İM181b- 10 nāsa huṭbe (11) oquyup buyurdı ki ihyāya emvāt sebebiyle ezā étmeñ: huṭbeye çıqup ba'de's-şenā'i ve'l-ḥamd dēdiler ki ihyā olan kişiye (13) emvāt sebebiyle ezā étmeñ dēyü emr eylediler N182b- 12.

⁶⁵⁵⁴ İM181b- 13 ezā étmek: ezā K165b- 18.

⁶⁵⁵⁵ İM181b- 13 müslime: müslim (15) kimseneye N182b- 14.

⁶⁵⁵⁶ İM181b- 14 rağıya'llāhu 'anhu: rağıya'llāhu ta'ālā 'anhu N182b- 15.

⁶⁵⁵⁷ İM181b- 15 Resū'llāh (15) hāzretinden şalla'llāhu 'aleyhi ve sellim: Resū'llāh'dan şalla'llāhu ta'ālā 'aleyhi ve sellem hāzreti N182b- 16.

⁶⁵⁵⁸ İM181b- 16 melāyike: melā'ike K165b- 21.

gerekse [K166a] ana ata bir kardeşi olsun⁶⁵⁵⁹ gèrù Ebū Hureyre'den mervîdür rivāyet kıılır⁶⁵⁶⁰ Resūlu'llāh'dan şalla'llāhu 'aleyhi ve sellem (18) eydür su'āl eyledüm Hāzret-i Risālet-penāh'dan ki baña yā Resūlu'llāh (19) ta' līm eyle şol nesneyi ki anuñıla⁶⁵⁶¹ kıyāmetde⁶⁵⁶² müntefi' olam buyurdılar ki

[İM182a]

(1) yoldan gider ezā olacağ nesneyi ya' nī eger taş ve yā⁶⁵⁶³ diken (2) ve ne ki yoldan geçenlere ezā olacağdur⁶⁵⁶⁴ anuñ gibi olanı yoldan (3) gider⁶⁵⁶⁵ vallāhu a' lem **kırk üçünci ravza esmāda ve künyet (4) lerde ve lağablardadır** Resūlu'llāh hāzretinden mervîdür⁶⁵⁶⁶ buyurmuşlar ki (5) hīç bir ev yoğdur ki anda Muğammed ismi ola illā'llāhu ta' ālā ol (6) evde olanlaruñ üzerine rızkı vāsi' eylemeye⁶⁵⁶⁷ dağı kaçan kim (7) Muğammed ismiyile şol kimseleri tesmiye edesiz anları dögmeñ (8) ve anlara sögmeñ dağı bir kimsenüñ ki üç erkek oğı toğa (9) içinde birinüñ adın Ağmed yā Muğammed kıomaya⁶⁵⁶⁸ tağkīğ ol kimse (10) baña cefā etti⁶⁵⁶⁹ dèyü buyurmuşlardur kıurrādan ba' zı hulefādan (11) ba' zını ismile çağırmış ol hālīfe⁶⁵⁷⁰ gāzab edüp eyitmiş ki

⁶⁵⁵⁹ İM181b- 15 bir kimse ... (17) olsun: bir kimsene mü'min kıarındaşına ezā için demür ile işāret eylese ya' nī seni bunıñıla [183a] dögerim yā bir yeriñ delerim dèyü tağkīğ bilsin ki aña melāyike la' net ederler (2) gerek işāret ettiğı ata ana bir kıarındaşı olsun N182b- 17.

⁶⁵⁶⁰ K166a- 1 gèrù Ebū Hureyre'den mervîdür rivāyet (2) kıılır: N183a- 2 ve gèrù Ebū Hureyre rađıya' (3) llāhu ta' ālā ' anhu hāzretleri buyurmuşlar ki, İM'de yok.

⁶⁵⁶¹ İM181b- 17 Resūlu'llāh'dan ... (19) anuñıla: Hāzret-i Resūlu'llāh şalla'llāhu ta' ālā (4) ' aleyhi ve sellemden su'āl ettiüm yā Resūlu'llāh baña ta' līm eyle şol nesneyi ki anuñıla N183a- 3.

⁶⁵⁶² N183a- 5 kıyāmetde: İM'de yok.

⁶⁵⁶³ İM182a- 1 ve yā: ve yāhūd K166a- 5.

⁶⁵⁶⁴ İM182a- 2 ezā olacağdur: ezā ola olacağdur K166a- 5.

⁶⁵⁶⁵ İM182a- 1 yoldan gider ... (3) gider: eger müntefi' olmağ isteriseñ (6) tariğ-ı nāsdan taş ve tiken gibi nesneleri gider ki yolda kıurmasıyla hālğ (7) andan ezā çekerleridi dedi N183a- 5.

⁶⁵⁶⁶ İM182a- 4 Resūlu'llāh hāzretinden mervîdür: K166a- 8 Resūlu'llāh hāzretinden mervîdür şalla'llāhu ' aleyhi ve sellem, N183a- 8 Hāzret-i Resūlu'llāh şalla'llāhu ta' ālā ' aleyhi (9) ve sellem.

⁶⁵⁶⁷ N183a- 10 eylemeye: eyleye İM182a- 6.

⁶⁵⁶⁸ İM182a- 6 dağı kaçan kim ... (9) kıomaya: eydür imdi kaçan kim oğıluñızı (11) Muğammed ismiyile tesmiye edesiz dögmeñ ve dağı sögmeñ ve dağı bir kimseneniñ ki (12) üç erkek oğı toğa ve içlerinden birinüñ adın Ağmed ve yā Muğammed kıomaya N183a- 10.

⁶⁵⁶⁹ İM182a- 10 etti: ettişdür N183a- 13.

⁶⁵⁷⁰ İM182a- 10 kıurrādan ba' zı hulefādan (11) ba' zını ismile çağırmış ol hālīfe: kıurrādan hulefādan ba' zını (14) ismiyile çağırmış ol hālīfeye N183a- 13.

(12) anı k nyet niun k nyetile⁶⁵⁷¹ it b  tmezsins ol kimse⁶⁵⁷² fi'l-al (13) cev b v r p eyitmiş ki All hu Ta' l  sevg l ⁶⁵⁷³ ' abduını ismiyle zikr (14)  tdi وما محمد   رسول   [III-144] d di⁶⁵⁷⁴ ve aa ziy de d Őmen n (15) k nyetile zikr  tdi  bi لهب [N183b] تبت  دا d di⁶⁵⁷⁵ usn-i cev bıla⁶⁵⁷⁶ (16) alifen n azabın s kin ıldı ' Arab iinde '  det idi ki (17) aan ki evvel veled⁶⁵⁷⁷ z hir ola ol veled n ismiyle kend leri (18) k nyetlerleridi eb  f l n d rleridi⁶⁵⁷⁸ veled n ismine g re (19) eb ziy de  derleridi⁶⁵⁷⁹ Res lu'll h'dan merv d r Şalla'll hu

[ M182b]

(1) ' aleyhi ve sellem⁶⁵⁸⁰ buyurmiŐlar ki All hu Ta' l  azreti⁶⁵⁸¹ i bir res l (2) g ndermedi ill  res l n [K166b] y zi g zel ve ismi g zel (3) ve Şavtı g zel idi⁶⁵⁸² azret-i ' Al 'den merv d r raiya'll hu (4) ' anhu buyurmiŐlar ki⁶⁵⁸³ bir avm bir meşveret iun bir mek nda cem' (5) olsalar anlaru iinde Muammed isiml  kimse olmasa⁶⁵⁸⁴ ol m Ő verede (6) m b reklik olmaya⁶⁵⁸⁵  bn-i ebi Leyl  eyd r isimler n All hu Ta' l  (7) azretine sevg l si oldur ki anda ' ub diyyete⁶⁵⁸⁶ ir r ola (8) ya' n  ' Abdu'll h ve ' Abdu'r-raman gibi⁶⁵⁸⁷ azret-i ' Al 'den merv d r (9) raiya'll hu

⁶⁵⁷¹  M182a- 12 k nyetile: N'de yok.

⁶⁵⁷² N183a- 15 ol kimse daı.

⁶⁵⁷³  M182a- 14 sevg l : sevd gi N183a- 15.

⁶⁵⁷⁴  M182a- 15 d di: d y  zikr eyledi N183a- 17.

⁶⁵⁷⁵  M182a- 15 d di: d y  y d  tdi N183b- 1.

⁶⁵⁷⁶  M182a- 15 usn-i cev bıla: usn-i cev b (18) ile K166a- 17.

⁶⁵⁷⁷  M182a- 17 evvel veled: evl d N183b- 2.

⁶⁵⁷⁸  M182a- 18 eb  f l n d rleridi: ya' n  ebi f l n d y  N183b- 3.

⁶⁵⁷⁹  M182a- 18 veled n ismine g re (19) eb ziy de  derleridi: K ve N'de yok.

⁶⁵⁸⁰  M182b- 1 Res lu'll h'dan merv d r Şalla'll hu [182b] ' aleyhi ve sellem: Res lu'll h'dan (4) Şalla'll hu ' aleyhi ve sellem merv d r N183b- 3.

⁶⁵⁸¹  M182b- 1 azreti: N'de yok.

⁶⁵⁸²  M182b- 2 ill  res l n y zi g zel ve ismi g zel (3) ve Şavtı g zel idi: K166b- 1 ill  res l n y zi g zel ismi g zel ve Őreti g zel idi, N183b- 5 ve ill  res l n y zi g zel ve ismi ve Şavtı g zel olmaya.

⁶⁵⁸³  M182b- 3 azret-i ' Al 'den merv d r raiya'll hu (4) ' anhu buyurmiŐlar ki: azret-i ' Al 'den (6) raiya'll hu ta' l  ' anhu merv d r buyurmiŐlar ki aan kim N183b- 6.

⁶⁵⁸⁴  M182b- 5 anlaru iinde Muammed isiml  kimse olmasa: K166b- 3 anlaru iinde Muammed isiml  kimse, N183b- 7 ve iinde Muammed isiml  kimsene olmasa.

⁶⁵⁸⁵ N183b- 8 olmaya l zım biri olmak gerek.

⁶⁵⁸⁶  M182b- 7 ' ub diyyete: ' ub diyyet N183b- 9.

⁶⁵⁸⁷ K166b- 5 gibi Muammed (6) ismin.

‘anhu buyurmuşlar ki kaçan veledünjüze⁶⁵⁸⁸ Muhammed ismin kosa (10) nuz aña ikrām edün ve meclisde⁶⁵⁸⁹ anuñiçün mekânı vâsi‘ (11) eyleñ ve anuñ vechin qabîh étmeñ⁶⁵⁹⁰ Enes bin Mâlik rağıya’llâhu ‘anhu (12) rivâyet eder⁶⁵⁹¹ Hâzret-i Resûlu’llâh’dan şalla’llâhu ‘aleyhi ve sellem (13) buyurmuşlar ki⁶⁵⁹² bir kimse yer yüzinden bir kâğıdı kaldursa eyle (14) kâğıd ki⁶⁵⁹³ anuñ içinde بسم الله الرحمن الرحيم yazılmış olsa Allâhu (15) Ta‘âlâ hâzretinüñ ismine⁶⁵⁹⁴ ta‘zîm ve iclâl qaşd edüp⁶⁵⁹⁵ kaldursa (16) Allâhu Ta‘âlâ katında şiddîklardan ola ve anuñ atasınuñ ve anasınuñ (17) ‘azâbı anuñ⁶⁵⁹⁶ hürmetine ref‘ oluna eger müşriklerden [N184a] dañı (18) olurısa⁶⁵⁹⁷ Hâzret-i ‘Āyişe’den mervîdür⁶⁵⁹⁸ bir terziye eyitmiş (19) şu qaftanı dikmege şürü‘ etdüğün vaqtin بسم الله الرحمن الرحيم

[İM183a]

(1) dëyüp tırur mısın eyitmiş ki⁶⁵⁹⁹ yok dëmedüm buyurmuş ki⁶⁶⁰⁰ bu qaftanı yırt (2) bunda bereket ve hayr olmaz Resûlu’llâh hâzretinden mervîdür⁶⁶⁰¹ (3) buyurmuşlar ki bir

⁶⁵⁸⁸ İM182b- 8 Hâzret-i ‘Alî’den mervîdür (9) rağıya’llâhu ‘anhu buyurmuşlar ki kaçan veledünjüze: Hâzret-i ‘Alî’den rağıya’llâhu ta‘âlâ ‘anhu mervîdür buyurmuşlar ki (11) kaçan ki bir oğluñuza N183b- 10.

⁶⁵⁸⁹ İM182b- 10 meclisde: meclisinde K166b- 7, N183b- 11.

⁶⁵⁹⁰ İM182b- 11 anuñ vechin qabîh étmeñ: yüzine bir qubh nesne étmeñ ve dëmeñ N183b- 12.

⁶⁵⁹¹ İM182b- 11 Enes bin Mâlik rağıya’llâhu ‘anhu (12) rivâyet eder: K166b- 8 Enes ibn-i Mâlik rağıya’llâhu ‘anhu rivâyet eder, N183b- 13 Enes bin Mâlik rağıya’llâhu ‘anhu eydür.

⁶⁵⁹² İM182b- 12 Hâzret-i Resûlu’llâh’dan şalla’llâhu ‘aleyhi ve sellem (13) buyurmuşlar ki: K166b- 9 Hâzret-i Resûl’den şalla’llâhu ‘aleyhi ve sellem buyurmuşlar ki, N183b- 13 işitdüm Hâzret-i Resûl şalla’llâhu ta‘âlâ (14) ‘aleyhi ve sellem buyurdılar ki.

⁶⁵⁹³ İM182b- 13 bir kâğıdı kaldursa eyle (14) kâğıd ki: bir kâğıd kaldırsa eyle (15) kâğıduñ ki N183b- 14.

⁶⁵⁹⁴ İM182b- 14 Allâhu (15) Ta‘âlâ hâzretinüñ ismine: K166b- 11 Allâhu (15) Ta‘âlâ’nuñ ismine, N183b- 15 Hâk Ta‘âlâ’nuñ (16) ismine N183b- 16.

⁶⁵⁹⁵ İM182b- 15 qaşd edüp: içün N183b- 16.

⁶⁵⁹⁶ İM182b- 16 anuñ atasınuñ ve anasınuñ (17) ‘azâbı anuñ: K166b- 12 anuñ atasınuñ ‘azâbı, N183b- 17 dañı atası ve anasınuñ ‘azâbı anuñ.

⁶⁵⁹⁷ İM182b- 18 olurısa: olur ise N184a- 1.

⁶⁵⁹⁸ İM182b- 18 Hâzret-i ‘Āyişe’den mervîdür: K166b- 14 Hâzret-i ‘Āyişe’den mervîdür rağıya’llâhu ‘anhâ, N184a- 1 Hâzret-i ‘Āyişe’den rağıya’llâhu ta‘âlâ ‘anhâ ki.

⁶⁵⁹⁹ İM183a- 1 ki: N’de yok.

⁶⁶⁰⁰ K166b- 16, N184a- 3 buyurmuş ki: İM’de yok.

⁶⁶⁰¹ İM183a- 2 Resûlu’llâh hâzretinden mervîdür: Resûlu’llâh şalla’llâhu ta‘âlâ ‘aleyhi ve sellem hâzretlerinden mervîdür N184a- 4.

du‘ānuḡ ve ḡācetuḡ ki⁶⁶⁰² evvelinde بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِیْمِ (4) dēnilse⁶⁶⁰³ ol du‘ā red olunmaya bi‘iznillāhi ta‘ālā maḡbūl (5) ola benüm ümmetüm kıyāmet gūninde gelseler gerek⁶⁶⁰⁴ بِسْمِ اللّٰهِ (6) الرَّحْمٰنِ الرَّحِیْمِ dēyerek⁶⁶⁰⁵ anlarıḡ ḡāsenātı mīzānda ṡaḡīl (7) ola sāyir ümem dēyeler ki⁶⁶⁰⁶ ümmet-i Muḡammed‘üḡ mīzānını ne nesne (8) ṡaḡīl eyledi enbiyā [K167a] ‘aleyhimu’ṡ-ṡalātu ve’s-selām dēyeler⁶⁶⁰⁷ ki anlarıḡ (9) ibtidā-yı kelāmlarında Allāhu Ta‘ālā’nuḡ esmāsından üç ism vardur ki (10) eger anı mīzānuḡ kefesine vaż‘ etseler ḡāsenāt kefesi (11) rāciḡ gele⁶⁶⁰⁸ ‘ulemā dēmişlerdür⁶⁶⁰⁹ ki Allāhu Ta‘ālā’nuḡ ism-i a‘zāmı el-ḡayyu’ (12) l-ḡayyūmdur ve ba‘z-ı ‘ulemā dēmişler⁶⁶¹⁰ ki el-ḡayyu’l-ḡayyūm zū’l-celāl-i (13) ve’l-ikrāmdur ḡāsan’dan mervīdür ism-i a‘zam Allāh ve Raḡmān’dur (14) ḡikāyet olunur ki bir kimse gelmiş ‘Amr bin ‘Ubeyd’üḡ ḡapusın (15) ḡaḡmış⁶⁶¹¹ iḡerüden ‘Amr dēmiş ki kimsin⁶⁶¹² ol kimse eyitmiş ene (16) ya‘nī benin⁶⁶¹³ ‘Amr dēmiş ki benüm iḡvānum iḡinde ben adlı kimse (17) yoḡdur⁶⁶¹⁴ ḡerü⁶⁶¹⁵ rivāyet ederler ki bir kimse bir kimseye adından (18) su‘āl ètmış⁶⁶¹⁶ ol kimse eyitmiş ki adum baḡrdür⁶⁶¹⁷ ol bir kimse (19) ḡerü su‘āl ètmış ki kimüḡ babasısın eyitmiş Ebu’l-feyz⁶⁶¹⁸

⁶⁶⁰² İM183a- 3 ki: N’de yok.

⁶⁶⁰³ İM183a- 4 dēnilse: denilse gelseler gerek K166b- 18.

⁶⁶⁰⁴ İM183a- 5 benüm ümmetüm kıyāmet gūninde gelseler girek: kıyāmet gūninde benüm ümmetüm sāyir mūmtāz (7) olsa gerek ḡaṡr u neṡr yērine N184a- 6.

⁶⁶⁰⁵ N184a- 7 dēyerek gelse gerek ve.

⁶⁶⁰⁶ İM183a- 7 ki: N’de yok.

⁶⁶⁰⁷ İM183a- 8 enbiyā ‘aleyhimu’ṡ-ṡalātu ve’s-selām dēyeler: K167a- 1 enbiyā ‘aleyhimü’s-selām dēyeler, N184a- 9 enbiyā ‘aleyhim efdali’s-ṡalātu ve’s-selām anlara cevāb vēr.

⁶⁶⁰⁸ İM183a- 9 ki (10) eger anı mīzānuḡ kefesine vaż‘ etseler ḡāsenāt kefesi (11) rāciḡ gele: anuḡ sebebiyle (11) ḡāsenāt kefeleri rāciḡdür dērler N184a- 10.

⁶⁶⁰⁹ İM183a- 11 dēmişlerdür: dēmişdür N184a- 11.

⁶⁶¹⁰ İM183a- 12 dēmişler: dēmişlerdür K167a- 4, N184a- 12.

⁶⁶¹¹ İM183a- 15 ḡikāyet olunur ki bir kimse gelmiş ‘Amr bin ‘Ubeyd’üḡ ḡapusın (15) ḡaḡmış: naḡl olunur ki bir kimse gelmiş ‘Amr bin ‘Ubeyd’üḡ (14) ḡapusın ḡaḡup N184a- 13.

⁶⁶¹² İM183a- 15 kimsin: kimsiz N184a- 14.

⁶⁶¹³ İM183a- 16 ol kimse eyitmiş ene (16) ya‘nī benin: ol kimse eyitmiş ki ene ya‘nī benim N184a- 14.

⁶⁶¹⁴ İM183a- 16 ben adlı kimse (17) yoḡdur: K167a- 8 ben adlı kimse yoḡdur dēdi, N184a- 15 ben adlı kimse yoḡdur dēdi.

⁶⁶¹⁵ İM183a- 17 ḡerü: ve yine N184a- 15.

⁶⁶¹⁶ İM183a- 17 bir kimse bir kimseye adından (18) su‘āl ètmış: bir kimse bir kimseden adın su‘āl ètmış N184a- 16.

⁶⁶¹⁷ İM183a- 18 baḡrdür: mücerreddür N184a- 16.

⁶⁶¹⁸ İM183a- 19 kimüḡ babasısın eyitmiş Ebu’l-feyz: kimiḡ babasısın eyitmiş Ebu’l-ḡāṡım N184a- 17.

[İM183b]

(1) g r  d miŐ ki kim n ⁶⁶¹⁹ oğlısın [N184b] eyitmiş ki İbn ' (2) l-f r t ol kimse eyitmiş ki imdi  ardaŐ sen n jile⁶⁶²⁰ (3) muŐ ahibet  d p sa a m l k t  den⁶⁶²¹ zevra a binmek gerek⁶⁶²² (4) riv yet⁶⁶²³ olunur İskender-i Z 'l- arneyn bir İskender adlı bir (5) kimseye ki h li d yim Őanmak ve⁶⁶²⁴  a amak imiş eyitdi ki hey kişi (6) ya adu ı tağy r ve tebd l eyle ya ud⁶⁶²⁵ fi' li i ve ' amel n j tebd l (7) ve tağy r eyle H zret-i '  mer'den merv d r rağıya'll hu ' anhu⁶⁶²⁶ (8) bir kimseden⁶⁶²⁷ isti'  net  tmege i tiy c olmiş meger ol kimse (9) n n adından⁶⁶²⁸ su'al eyledi ol kimse⁶⁶²⁹ eyitdi ben m adum (10) Z lim bin S dik'dur H zret-i '  mer rağıya'll hu ' anhu⁶⁶³⁰ m b rek (11)  tmedi andan isti'  netden fer gat eyledi⁶⁶³¹ sen n adu  (12) Z lim ola baba  adı S dik ola  ayr olmaz d di fer gat (13)  ıldı⁶⁶³² kişi tesmiye  dicek⁶⁶³³  ayrılı esm yla ve el k bıla tesmiye (14) gerek⁶⁶³⁴ vall hu a' lem ** ır  d rdinci ravza seferde ve  urbetde** (15) **ve bu a m n sib olanlardadır** H zret-i Res lu'll h'dan Şalla'll hu (16) ' aleyhi ve sellem⁶⁶³⁵ buyurmiŐlar ki gece  aranlıđına⁶⁶³⁶ [K167b] ya' n  geceye m l zimet (17)  d n ⁶⁶³⁷  a an

⁶⁶¹⁹ İM183b- 1 kim n : kimi  N184a- 17.

⁶⁶²⁰ İM183b- 2 sen n jile: seni n jile N184b- 2

⁶⁶²¹ İM183b- 3  den: olan N184b- 2.

⁶⁶²² İM183b- 3 girek.

⁶⁶²³ İM183b- 4 riv yet: na l N184b- 2.

⁶⁶²⁴ İM183b- 4 İskender adlı bir (5) kimseye ki h li d yim Őanmak ve: İskender n mlı bir kimseneye h li Őanmak g r  N184b- 3.

⁶⁶²⁵ İM183b- 6 ya adu ı tağy r ve tebd l eyle ya ud: K167a- 14 ya adu ı tağy r ve tebd l eyle ya ud, N184b- 3 ya adu ı tebd l (4) eyle ya ud.

⁶⁶²⁶ İM183b- 7 H zret-i '  mer'den merv d r rağıya'll hu ' anhu: H zret-i '  mer'den rağıya'll hu ta'  l  ' anhu (5) merv d r N184b- 4.

⁶⁶²⁷ İM183b- 8 bir kimseden: bir kimseneden N184b- 4.

⁶⁶²⁸ İM183b- 8 ol kimse (9) n n adından: ol kimsenen n adın N184b- 5.

⁶⁶²⁹ İM183b- 9 kimse: N'de yok.

⁶⁶³⁰ İM183b- 10 rağıya'll hu ' anhu: rağıya'll hu ta'  l  ' anhu N184b- 6.

⁶⁶³¹ İM183b-11 andan isti'  netden fer gat eyledi: ve anu  isti'  netinden fer gat eyledi d di kim N184b-7.

⁶⁶³² İM183b- 11 sen n adu  (12) Z lim ola baba  adı S dik ola  ayr olmaz d di fer gat (13)  ıldı: N184b- 7 sen n adu  z lim baba  (8) adı s dikdur  ayr gelmez senden d di fer gat  ıldı, K'de yok.

⁶⁶³³ İM183b- 13 kişi tesmiye  dicek: bir kişi ad  dicek N184b- 8.

⁶⁶³⁴ İM183b- 14 girek.

⁶⁶³⁵ İM183b- 15 H zret-i Res lu'll h'dan Şalla'll hu (16) ' aleyhi ve sellem: K167a- 21 H zret-i Res l'den Şalla'll hu ' aleyhi ve sellem, N184b- 10 H zret-i Res l Şalla'll hu ta'  l  ' aleyhi ve sellem.

⁶⁶³⁶ İM183b- 16  aranlığına:  aranlığına N184b- 11.

⁶⁶³⁷ İM183b- 17  d n :  di  N184b- 11.

sefer üzre olsañuz zîrâ arz leyl ü nehârıla (18) tay olunur⁶⁶³⁸ Ka' b bin Mâlik eydür Resûlu'llâh hazreti⁶⁶³⁹ sefere (19) çıkmazıdı illâ pençşenbe gün çıkarıdı⁶⁶⁴⁰ dañı hadîşde vârid

[İM184a]

(1) olmışdur ki ne'ûzu billâh yekşenbe günün şerrinden şaķınıñ⁶⁶⁴¹ (2) yekşenbe gün sefer eylemekden anıñıçün⁶⁶⁴² kılıc hiddeti gibi hiddeti (3) vardur 'uqalâdan mervîdür sefere terğîb etmekde demişlerdür ki⁶⁶⁴³ (4) من لزم القرار رزق سهم الصفاة قرار ya'nî oturmağa (5) mülâzım olan kimseye horlık naşîb ola şî'rde gelmişdür ki⁶⁶⁴⁴ (6) لقد هنت من مكرما وطول مقام الماء في مستقره بغيره لونا [N185a] (7) طول المقام ومن يقيم طويلا يهن من بعد ما كان (8) وريحاً ومطعماً (9) kimse ki çok iķâmet etmekden hor olduñ şol (10) kimse ki çok iķâmet êde mükerrerem iken hor olur⁶⁶⁴⁶ şu bir (11) maķâmda çok karar êdicek hem levni hem koķusı hem lezzeti⁶⁶⁴⁷ (12) müteğayyir olur dañı şî'irde gelmişdür ki⁶⁶⁴⁸ بلاد الله واسعة ya'nî ضاقت بكم ارض فسيحوا (13) ورزق الله في الدنيا فسيح فقل للقاعدين على هوان اذا الفضاء Allâhu Ta'âlâ'nun şehrleri⁶⁶⁴⁹ (14) vâsi'dür Allâhu Ta'âlâ'nun dünyâda⁶⁶⁵⁰ rızķı dañı vâsi'dür bir maķâmda (15) çok oturup çok horlık üzre olanlara dedi ki kaçan arz (16) size tar olsa siyâhat êdün⁶⁶⁵¹ seyyâhlar 'azîz olur (17) her kişı aña iltifât êder andan

⁶⁶³⁸ İM183b- 18 tay olunur: belli olur N184b- 12.

⁶⁶³⁹ İM183b- 18 Resûlu'llâh hazreti: Resûlu'llâh şalla'llâhu ta'âlâ (13) 'aleyhi ve sellem N184b- 13.

⁶⁶⁴⁰ İM183b- 19 pençşenbe gün çıkarıdı: pençşenbe günü çıkarıdı N184b- 13.

⁶⁶⁴¹ İM184a- 1 dañı hadîşde vârid olmuşdur [184a] ki ne'ûzu billâh yekşenbe günün şerrinden şaķınıñ: ve dañı hadîşde vârid olmuşdur ne'ûzu billâhi ta'âlâ yekşenbe gününün şerrinden şaķınıñ ve N184b- 14.

⁶⁶⁴² N184b- 15 anıñıçün ki.

⁶⁶⁴³ İM184a- 3 sefere terğîb etmekde demişlerdür ki: seferi terğîb etmekde (16) demişler ki N184b- 15.

⁶⁶⁴⁴ K167b- 8 gelmişdür ki şî'r, N184b- 17 gelmişdür şî'r.

⁶⁶⁴⁵ İM184a- 8 çok: 'avķ N185a- 2.

⁶⁶⁴⁶ İM184a- 8 şol (9) kimse ki çok iķâmet êde mükerrerem iken hor olur: şol kimsene ki çok iķâmet êde mülzem iken hor olup N185a- 3.

⁶⁶⁴⁷ İM184a- 10 hem koķusı hem lezzeti: hem lezzeti hem koķusı K167b-12, N185a- 4.

⁶⁶⁴⁸ İM184a- 11 dañı şî'rde gelmişdür ki: K167b- 13 gelmişdür ki şî'r, N185a- 4 ve dañı şî'rde gelmişdür (5) şî'r.

⁶⁶⁴⁹ K167b- 15, N185a- 6-7 Allâhu Ta'âlâ'nun şehrleri: Allâhu Ta'âlâ'nun dünyâ içinde (14) rızķı dañı İM184a- 13.

⁶⁶⁵⁰ İM184a- 14 dünyâda: dünyâ içinde N185a- 7.

⁶⁶⁵¹ İM184a- 16 êdün: êdiñ N185a- 9.

aḥvāl-i ʿālemi teftīṣ kılur⁶⁶⁵² (18) ġarīblere iltifāt ve iʿtibār ḥaqqında ūiʿirde gelmişdür eydür⁶⁶⁵³ كن (19) ان تكون غريبا

[İM184b]

(1) göricek anlara [K168a] müsāʿade eyle ola ki sen daḥı bir ġün⁶⁶⁵⁴ (2) ġarīb olasin Ḥāzret-i ʿAlī'den rivāyet olunur raḍıya'llāhu (3) ʿanhu buyurmuşlar ki⁶⁶⁵⁵ altı nesne mürüvvetdür üçi iḳāmetde üçi⁶⁶⁵⁶ (4) seferde ammā seferde olanlar⁶⁶⁵⁷ birisi azıġın bezl etmekdür⁶⁶⁵⁸ (5) yoldaşlarıyla bilece yemektür biri yoldaşlarıyla ḥüsn-i ḥulḳ (6) üzre olmaḳdur biri daḥı yolca⁶⁶⁵⁹ gideriken yoldaşlarıyla (7) mubāḥ olan laṭīfelerden ve ḥoratalardan etmekdedür iḳāmet (8) ḥāletinde olanlardan biri⁶⁶⁶⁰ [N185b] oldur ki muşāḥibet kıldıġı (9) kimselerün eger ḥizmetkārlarından ve eger ġayrından suçlarının⁶⁶⁶¹ (10) şaġirlerine iltifāt etmemektür ādemliktür noḳşān ve ʿayb (11) ʿaceb olmaz bir daḥı ʿayblarınun⁶⁶⁶² ziyāde fāḥiṣ ve zāhir (12) olanlardan⁶⁶⁶³ naşīḥat kılmaḳdur ve biri daḥı ʿözü⁶⁶⁶⁴ ḳabül kılmaḳdur (13) bir ḥakīm demiş ki السفر ميزان الاخلاق yaʿnī sefer ḥulḳlarınun (14) terāzūsıdur anuñıla eyü ḥulḳlı ve yaramaz ḥulḳlı⁶⁶⁶⁵ maʿlüm olur bir kimseye (15) eyitmişler⁶⁶⁶⁶ sefer ʿazābdan bir ḳıṭʿadur ʿuḳalā demişler⁶⁶⁶⁷ ki (16)

⁶⁶⁵² İM184a- 17 her kişi aña iltifāt eder andan aḥvāl-i ʿālemi teftīṣ kılur: ve her kişi aña iltifāt eder (10) ve andan aḥvāl-i ʿālemi teftīṣ eder ve N185a- 9.

⁶⁶⁵³ İM184a- 18 gelmişdür eydür: gelmişdür beyt K167b- 20, N185a- 11.

⁶⁶⁵⁴ İM184b- 1 bir ġün: N'de yok.

⁶⁶⁵⁵ İM184b- 2 Ḥāzret-i ʿAlī'den rivāyet olunur raḍıya'llāhu (3) ʿanhu buyurmuşlar ki: Ḥāzret-i ʿAlī'den raḍıya'llāhu taʿālā ʿanhu rivāyet eder buyurmuşlar N185a- 13.

⁶⁶⁵⁶ N185a- 14 ve üçi.

⁶⁶⁵⁷ İM184b- 4 olanlar: olanlarınun N185a- 14.

⁶⁶⁵⁸ İM184b- 4 etmekdür: eylemek ve N185a- 15.

⁶⁶⁵⁹ İM184b- 6 biri daḥı yolca: ve biri daḥı yolda N185a- 16.

⁶⁶⁶⁰ İM184b- 7 iḳāmet (8) ḥāletinde olanlardan biri: ve iḳāmet ḥālinde olanlardan birisi N185a- 17.

⁶⁶⁶¹ İM184b- 9 suçlarınınun: suçlarınınun N185b- 2.

⁶⁶⁶² İM184b- 11 ʿaceb olmaz bir daḥı ʿayblarınun: K168a- 9 olmaz biri daḥı ʿayblarınun, N185b- 3 ʿaceb olmaz ve biri daḥı ʿaybların.

⁶⁶⁶³ İM184b- 12 olanlardan: olanlarda N185b- 3.

⁶⁶⁶⁴ İM184b- 12 biri daḥı ʿözü: ʿözü (4) daḥı N185b- 3.

⁶⁶⁶⁵ K168a- 12 anuñıla eyü ḥulḳlı ve yaramaz ḥulḳlı: İM184b- 14 anuñıla eyü ḥulḳlı, N18b- 5 eyü ḥulḳlı ve yaramaz ḥulḳlı.

⁶⁶⁶⁶ N185b- 5 eyitmişler ki.

⁶⁶⁶⁷ İM184b- 15 demişler: demişlerdür K168a- 14.

dünyānuḡ ġammı dördür biri kız ‘ayālidür⁶⁶⁶⁸ eger bir dāne (17) daḡı olurısa⁶⁶⁶⁹ biri daḡı ġurbetdür eger bir ġün daḡı olurısa⁶⁶⁷⁰ (18) biri⁶⁶⁷¹ daḡı su’āl etmekdür egerçi bir ḡabbe daḡı olurısa⁶⁶⁷² (19) İbn-i A‘ rābī’ye demişler ki niçün sefere sefer dēdiler eyitmiş ki

[İM185a]

(1) anuḡiçün kişinüḡ aḡlāḡın isfār eder ya‘ nī⁶⁶⁷³ açar ma‘ lüm (2) ḡılır İbn-i ‘Abbās ḡazretinden mervīdür raḡıya’llāhu ‘ anhu (3) ve ‘ an sa’irü’ş-şāḡābeti ecma‘ ĩn⁶⁶⁷⁴ buyurmuşlar ki muşāḡiblerüḡ (4) ḡayrlusı dört kimse olmaḡdur ve şerrīlerüḡ⁶⁶⁷⁵ ḡayrlusı (5) ya‘ nī ġazā emrinde bir bölük kimse ki⁶⁶⁷⁶ sečilüp düşmenile cenge gide (6) dört [K168b] yüz kimse gerekdür⁶⁶⁷⁷ ve ‘ askerlerüḡ⁶⁶⁷⁸ ḡayrlusı dört (7) biḡ kimsedür⁶⁶⁷⁹ ve daḡı demişlerdür ki seferde vāḡid şeytān (8) dur iki olıcaḡ iki şeytāndur üç olıcaḡ müsāfirlerdür (9) eḡal müsāfir⁶⁶⁸⁰ olan üç yoldaş olmaḡ gerek⁶⁶⁸¹ tā ki mehāliḡden (10) emān üzre ola daḡı⁶⁶⁸² ‘ uḡalā demişler ki kişinüḡ⁶⁶⁸³ vaḡanı (11) ḡayrludur ġurbet iḡlīminden vaḡanında az ma‘ işet ḡayrludur ġurbetde çok⁶⁶⁸⁴ (12) ma‘ işetden bu kelāmuḡ daḡı maḡallinde aşlı vardur ḡazret-i (13) ‘Ömer’den mervīdür [N186a] raḡıya’llāhu

⁶⁶⁶⁸ İM184b- 16 biri kız ‘ayālidür: K168a- 14 biri kız ‘ayāli, N185b- 6 bir kız ‘ayāli.

⁶⁶⁶⁹ İM184b- 16 eger bir dāne (17) daḡı olurısa: eger bir daḡı olur ise N185b- 7.

⁶⁶⁷⁰ İM184b- 17 biri daḡı ġurbetdür eger bir ġün daḡı olurısa: biri daḡı ġurbet eger bir ġün daḡı olur ise N185b- 7.

⁶⁶⁷¹ N185b- 7 ve biri.

⁶⁶⁷² İM184b- 18 olurısa: olur ise N185b- 8.

⁶⁶⁷³ İM185a- 1 kişinüḡ aḡlāḡın isfār eder ya‘ nī: ki kişinüḡ aḡlāḡın iş‘ār ḡılır N185b- 9.

⁶⁶⁷⁴ İM185a- 2 İbn-i ‘Abbās ḡazretinden mervīdür raḡıya’llāhu ‘ anhu (3) ve ‘ an sa’irü’ş-şāḡābeti ecma‘ ĩn: İbn-i ‘Abbās raḡıya’llāhu ta‘ ālā ‘ anhu ḡazretinden mervīdür N185b- 10.

⁶⁶⁷⁵ İM185a- 4 şerrīlerüḡ: şerlülerüḡ N185b- 11.

⁶⁶⁷⁶ İM185a- 5 kimse ki: kimsenenüḡ N185b- 12.

⁶⁶⁷⁷ İM185a- 6 girekdür.

⁶⁶⁷⁸ İM185a- 6 ‘ askerlerüḡ: ‘ askerüḡ N185b- 13.

⁶⁶⁷⁹ İM185a- 6 kimsedür/ demişlerdür: kimsenedür/ demişler N185b- 13.

⁶⁶⁸⁰ İM185a- 9 müsāfir: misāfir N185b- 14.

⁶⁶⁸¹ İM185a- 9 gerek: gerekdür N185b- 15.

⁶⁶⁸² N185b- 15 ve daḡı.

⁶⁶⁸³ İM185a- 10 kişinüḡ: kişiniḡ N185b- 16.

⁶⁶⁸⁴ K168b- 6, N185b- 17 çok: İM’de yok.

(16) ve ehlinde taḥavvül étdüm ya'ni dönüp âḥar yere gitmege 'azm étdüm (17) şâ'irüñ kavlini ihtiyâr eyledüm⁶⁷⁰⁰ ki eydür kaçan bir dârda olsañ ki (18) ehli seni ḥorlasa sen anlaruñ katında maḳbûl olmasañ taḥavvül (19) ét ya'ni anları kov âḥar yere git⁶⁷⁰¹ **kırk bésinci ravza kullarda**

[İM186a]

(1) **ve cāriyelerde ve ḥidmetdedür**⁶⁷⁰² Zeyd bin Ḥāriṣe'yi⁶⁷⁰³ 'Uḳāza bāzārında (2) Ḥadīce için⁶⁷⁰⁴ ḳullıḳ için almışlar Ḥadīce ḥatun raḍıya'llāhu (3) 'anhā⁶⁷⁰⁵ Zeyd'i Resûlü'llāh şalla'llāhu 'aleyhi ve sellem⁶⁷⁰⁶ ḥazretine bağışladı (4) Zeyd'üñ babası gelüp oğlını şatun almaḳ istedi⁶⁷⁰⁷ Resûlü'llāh (5) şalla'llāhu 'aleyhi ve sellem⁶⁷⁰⁸ buyurdılar ki eger rāzī olurısa (6) n'ola al⁶⁷⁰⁹ dēdi Zeyd eyitdi baña ḳullıḳ zilleti Resûl şoḥbetiyile⁶⁷¹⁰ (7) sevgülüdür Resûl müfāraḳatıyıla⁶⁷¹¹ olan ḥürriyetden pes Resûl (8) 'aleyhi's-şalātu ve's-selām eyitdi çün sen bizi ihtiyâr étdüñ (9) dēyüp āzād eyledi⁶⁷¹² Ümm-i Eymen adlu ḥatunı aña çiftlendürdi⁶⁷¹³ (10) Ümm-i Eymen'den sonra Zeyneb bint-i Caḥş'ı çiftlendürdi⁶⁷¹⁴ Ḥazret-i (11) 'Alī raḍıya'llāhu 'anhu⁶⁷¹⁵ dēmişdür ki Resûl ḥazretinüñ

⁶⁷⁰⁰ İM185b- 16 dönüp âḥar yere gitmege 'azm étdüm (17) şâ'irüñ kavlini ihtiyâr eyledüm: K169a- 8 dönüp âḥar yere gitmege 'azm étdüm şâ'ir kavlini ihtiyâr eyledüm, N186b- 2 dönüp âḥar yere 'azm étdüm gitmege şâ'ir kavlini (3) ihtiyâr étdüm.

⁶⁷⁰¹ İM185b- 19 git: K169a- 10 çık git, N186b- 4 çık git dēdi.

⁶⁷⁰² İM186a- 1 ḥidmetdedür: ḥizmetdedür N186b- 5.

⁶⁷⁰³ İM186a- 1 Zeyd bin Ḥāriṣe'yi: K186a- 12 Zeyd Ḥāriṣe'yi, N186b- 6 Zeyd bin Ḥāriṣe.

⁶⁷⁰⁴ İM186a- 2 için: N'de yok.

⁶⁷⁰⁵ İM186a- 2 raḍıya'llāhu (3) 'anhā: raḍıya'llāhu ta'ālā 'anhā N186b- 7.

⁶⁷⁰⁶ İM186a- 3 şalla'llāhu 'aleyhi ve sellem: şalla'llāhu ta'ālā 'aleyhi ve sellem N186b- 7.

⁶⁷⁰⁷ İM186a- 4 Zeyd'üñ babası gelüp oğlını şatun almaḳ istedi: N'de yok.

⁶⁷⁰⁸ İM186a- 5 şalla'llāhu 'aleyhi ve sellem: şalla'llāhu ta'ālā 'aleyhi ve sellem N186b- 8.

⁶⁷⁰⁹ İM186a- 5 rāzī olurısa (6) n'ola al: rāzī olur ise var al N186b- 9.

⁶⁷¹⁰ İM186a- 6 şoḥbetiyile: şoḥbeti (10) ile N186b- 9.

⁶⁷¹¹ İM186a- 7 Resûl müfāraḳatıyıla: müfāraḳatıla N186b- 10.

⁶⁷¹² İM186a- 7 Resûl (8) 'aleyhi's-şalātu ve's-selām eyitdi çün sen bizi ihtiyâr étdüñ (9) dēyüp āzād eyledi: Resûl 'aleyhi's-selām eyitdi (11) çün bizi ihtiyâr étdiñ dēyü āzād étdi N186b- 10.

⁶⁷¹³ İM186a- 9 çiftlendürdi: çiftlendirdi N186b- 12.

⁶⁷¹⁴ İM186a- 10 Zeyneb bint-i Caḥş'ı çiftlendürdi: Zeyneb bint-i Caḥş'ı nām ḥatunı çiftlendürdi N186b- 12.

⁶⁷¹⁵ İM186a- 10 Ḥazret-i (11) 'Alī raḍıya'llāhu 'anhu: Ḥazret-i 'Alī'den raḍıya'llāhu ta'ālā 'anhu N186b- 13.

şalla'llāhu 'aleyhi (12) ve sellem⁶⁷¹⁶ [K169b] kelāmı buyıdı ki⁶⁷¹⁷ اتقوا الصلوة الصلوة daḥı (13) الله فيما ملكت ايمانكم (14) ile mālİK olduđunuz kul ve cāriyeler haqqında anlara hayf (15) ve zūlm eylemeđ İbn-i 'Ömer hażreti rađıya'llāhu 'anhu buyurur⁶⁷¹⁸ ki (16) bir vaqt bir recül Resūl hażretine şalla'llāhu 'aleyhi [N187a] ve sellem⁶⁷¹⁹ (17) geldi eyitdi yā Resūlu'llāh hiđmetkārlarımız⁶⁷²⁰ haqqında (18) biz 'afv edelüm mi Resūl⁶⁷²¹ süküt etdi gerü i'āde eyledi (19) Resūl gerü süküt eyledi⁶⁷²² vaqtā üçinci kerre su'ālİ i'āde

[İM186b]

(1) kıldı Hażret-i Resūl şalla'llāhu 'aleyhi ve sellem⁶⁷²³ buyurdı ki (2) siz 'afv edün anlar etdiklerini günde yetmiş kerre daḥı (3) olurısa⁶⁷²⁴ Ḥasan bin Ziyād hażreti hiđmetkārlarına kendü (4) geydüđi libāslar geydürdi Resūl hażretinüň şalla'llāhu (5) 'aleyhi ve sellem⁶⁷²⁵ bu kavlı-i şerİfile 'amel ederidi ki buyururlar⁶⁷²⁶ (6) البسوه مما تلبسون (8) شر الناس من يبيع (8) ya' nİ geydürün anlara (7) geydükleriñüzden⁶⁷²⁷ haberde gelmişdür ki (9) demişlerdür⁶⁷²⁸ ki üç kimse felāḥ الناس ya' nİ nāsuñ şerlüsü nāsı şatandur daḥı fużalā (9) demişlerdür⁶⁷²⁸ ki üç kimse felāḥ

⁶⁷¹⁶ İM186a- 12 Resūl hażretinüň şalla'llāhu 'aleyhi (12) ve sellem: Resūlu'llāh şalla'llāhu ta'ālā (14) 'aleyhi ve sellem N186b- 13.

⁶⁷¹⁷ İM186a- 12 buyıdı ki: bu idi ki K169b- 1, N186b- 14.

⁶⁷¹⁸ İM186a- 15 İbn-i 'Ömer hażreti rađıya'llāhu 'anhu buyurur: İbn-i 'Ömer hażreti rađıya'llāhu ta'ālā 'anhu buyurdılar N186b- 17.

⁶⁷¹⁹ İM186a- 16 Resūl hażretine şalla'llāhu 'aleyhi ve sellim: Resūl hażretine şalla'llāhu ta'ālā 'aleyhi [187a] ve sellem N186b- 17.

⁶⁷²⁰ İM186a- 17 eyitdi yā Resūlu'llāh hiđmetkārlarımız: yā Resūlu'llāh hiđmetkārlarımız N187a- 1.

⁶⁷²¹ İM186a- 18 Resūl: Resūl hażreti N187a- 2.

⁶⁷²² İM186a- 19 Resūl gerü süküt eyledi: Resūlu'llāh hażreti süküt etdi N187a- 2.

⁶⁷²³ İM186b- 1 Hażret-i Resūl şalla'llāhu 'aleyhi ve sellim: Hażret-i Resūlu'llāh şalla'llāhu ta'ālā 'aleyhi (4) ve sellem N187a- 3.

⁶⁷²⁴ İM186b- 2 siz 'afv edün anlar etdiklerini günde yetmiş kerre daḥı (3) olurısa: 'afv edün anlar etdigini günde yetmiş kerre daḥı olur ise N187a- 4.

⁶⁷²⁵ İM186b- 3 Ḥasan bin Ziyād hażreti hiđmetkārlarına kendü (4) geydüđi libāslar geydürdi Resūl hażretinüň şalla'llāhu (5) 'aleyhi ve sellem: Ḥasan bin Ziyād Hażret-i Resūlu'llāh şalla'llāhu ta'ālā 'aleyhi ve sellem N187a- 5.

⁶⁷²⁶ İM186b- 5 ki buyururlar: ol kavlı budur N187a- 6.

⁶⁷²⁷ N187a- 6 geydürün anlara geydükleriñüzden: anlara geydürün sizler geydür (7) dükleriñüzden İM186b- 6.

⁶⁷²⁸ İM186b- 8 daḥı fużalā (9) demişlerdür: ve daḥı fużalā demişler N187a- 8.

bulmaz birisi⁶⁷²⁹ تابع البشر (10) ya^c nî⁶⁷³⁰ âdem şaticılar birisi قاطع الشجر ya^c nî ağaç kesiciler birisi (11) ذابح البقر ya^c nî şığır boğazlayıcılar bu üç dürlü şan^c at (12) ebrâr içinde mezmûm şan^c atlardur hayrlu kişiler bunları⁶⁷³¹ (13) ihtiyâr etmezler Aḥmed bin Sehl eydür mülûkuḡ izzeti (14) memlûklarıyladur⁶⁷³² Loḡmân'dan mervîdür demişdür⁶⁷³³ ki (15) ḡatun kişiye⁶⁷³⁴ sırruḡı emîn eyleme ve ḡidmetin diledüḡün (16) cāriyeye vaṡy eyleme⁶⁷³⁵ ʿuḡalā demişler ki [K170a] ḡullaruḡı ibtizāl (17) eyleme⁶⁷³⁶ senüḡ ḡaḡḡuḡı ve riāyetüḡi bilmezler⁶⁷³⁷ ve ḡul olanlara (18) lâzımdur ki efendilerinden i^c rāz etmeyeler ḡāllerini tefvîz (19) eyleye⁶⁷³⁸ ʿÖmer bin Ḥaṡṡāb raḡıya'llāhu ʿanhu⁶⁷³⁹ ḡazretinden mervîdür

[İM187a]

(1) buyurmuşlar ki bir kimse müslimînüḡ⁶⁷⁴⁰ umûrına vālî ve ḡākim olsa (2) ol kimse müslimînüḡ ḡulı olmuş olur anlara ḡizmet etmiş olur⁶⁷⁴¹ (3) meşāliḡi [N187b] üzre⁶⁷⁴² lâzım olur Mücāhid eydür ḡidmetkār⁶⁷⁴³ ḡoḡ olsa (4) şeyāṡın ḡoḡ olur şāḡib-i Keşşāf ḡikāyet eder⁶⁷⁴⁴ bir (5) şeyḡüm varıdı⁶⁷⁴⁵ bir ḡün bir ḡul aldı ben eyitdüm ki mübārek (6) ola eyitdi ki⁶⁷⁴⁶ mübāreklik şol kimseyedür ki kendü (7) nefesine ḡidmet⁶⁷⁴⁷ etmeḡe ḡādir

⁶⁷²⁹ İM186b- 9 birisi: biri N187a- 8.

⁶⁷³⁰ N187a- 9 ya^c nî/ ya^c nî: İM'de yok.

⁶⁷³¹ İM186b- 12 bunları: bunı N187a- 10.

⁶⁷³² İM186b- 14 memlûklarıyladur: memlûkları (20) iledür K169b- 19, N187a- 11.

⁶⁷³³ İM186b- 14 demişdür: demişler N187a- 12.

⁶⁷³⁴ İM186b- 15 ḡatun kişiye: ḡatun kişilere N187a- 12.

⁶⁷³⁵ İM186b- 15 ḡidmetin diledüḡün (16) cāriyeye vaṡy eyleme: ḡizmetin diledüḡün (13) cāriyeye vaṡy eyleme N187a- 12.

⁶⁷³⁶ İM186b- 16 ʿuḡalā demişler ki ḡullaruḡı ibtizāl (17) eyleme: ʿuḡalā demişlerdür ki ḡullaruḡı istikbāl eyleme N187a- 13.

⁶⁷³⁷ İM186b- 17 bilmezler: bilmez olurlar N187a- 14.

⁶⁷³⁸ İM186b- 18 tefvîz (19) eyleye: K170a- 2 tefvîz (3) eyleyeler, N187a- 15 tevfiiz eyleyeler.

⁶⁷³⁹ İM186b- 19 raḡıya'llāhu ʿanhu: raḡıya'llāhu ta^c ālā ʿanhu N187a- 15.

⁶⁷⁴⁰ İM187a- 1 müslimînüḡ: bir müslimînüḡ N187a- 16.

⁶⁷⁴¹ İM187a- 2 müslimînüḡ ḡulı olmuş olur anlara ḡizmet etmiş olur: müslimînüḡ ḡulı olur ve anlara ḡizmet etmiş olur ve N187a- 17.

⁶⁷⁴² İM187a- 3 üzre: üzerine K170a- 6, N187b- 1.

⁶⁷⁴³ İM187a- 3 ḡidmetkār: ḡizmetkār N187b- 1.

⁶⁷⁴⁴ İM187a- 4 ḡikāyet eder: eydür ḡikāyet üzre ki N187b- 2.

⁶⁷⁴⁵ İM187a- 5 varıdı: var idi N187b- 2.

⁶⁷⁴⁶ İM187a- 6 eyitdi ki: N'de yok.

ola hizmetkâra⁶⁷⁴⁸ muhtâc olmaya (8) mû'neti hafîf⁶⁷⁴⁹ ve tekellüfi az ola ve hizmetkârı⁶⁷⁵⁰ te'dîb ve siyâset (9) etmekden dağı berî ola⁶⁷⁵¹ aña muhtâc olmaya Resûlu'llâh (10) şalla'llâhu 'aleyhi ve sellem hazretinden mervîdür buyurmuşlar ki⁶⁷⁵² (11) الحرائر صلاح البيت والاماء هلاکه ya'ni âzâdlular kişi (12) ehilleri evün şalâhıdır ve cāriyeler evün helâkidür (13) ve 'uçalâ demişler ki veledüğe ve 'avretüğe ve hizmetkârlarına⁶⁷⁵³ (14) kifâyetden ziyâde müsâmağa etme⁶⁷⁵⁴ zîrâ bunlara hâdden (15) ziyâde itâ'at etmek⁶⁷⁵⁵ saña zağmet vürür anuñçün ki bunlar (16) hâcetlerin senden isterler teklîfleri⁶⁷⁵⁶ çok olur andan (17) sonra demişlerdür ki hatunlara yüsri kolaylık ve vüs'at müfsiddür⁶⁷⁵⁷ (18) zîrâ bunların şehvetleri 'ağılları üzre gâlibdür 'uçalâ (19) demişdür⁶⁷⁵⁸ ki kerîm olanların kulları ve hizmetkârları⁶⁷⁵⁹

[İM187b]

(1) edepsüz olurlar⁶⁷⁶⁰ zîrâ efendileri müsâmağayı [K170b] çok eder (2) anlar dağı bî-edeb olurlar Yahyâ bin Eksem eydür bir gece (3) Me'mûn halîfeye konuk oldum yanında yatdum gece⁶⁷⁶¹ Me'mûn şuşamış (4) kalkdı şu içmeğe bardağ taleb eyledi ben kaşd etdüm ki (5) bardağı⁶⁷⁶² alıverem kabûl eylemedi eyitdi⁶⁷⁶³ kişi konuğun kullanmak (6) leyimlikdür ben⁶⁷⁶⁴ kaşd eyledüm ki hizmetkârların⁶⁷⁶⁵ uyanduram (7) eyitdi ki kov

⁶⁷⁴⁷ İM187a- 7 hizmet: hizmet K170a- 9, N187b- 3-4.

⁶⁷⁴⁸ İM187a- 7 hizmetkâra: hizmetkâra K170a- 10, N187b- 4.

⁶⁷⁴⁹ İM187a- 8 hafîf: za'if N187b- 4.

⁶⁷⁵⁰ İM187a- 8 hizmetkârı: hizmetkârı K170a- 11, N187b- 4.

⁶⁷⁵¹ İM187a- 9 dağı berî ola: beri ve N187b- 5.

⁶⁷⁵² İM187a- 9 Resûlu'llâh (10) şalla'llâhu 'aleyhi ve sellem hazretinden mervîdür buyurmuşlar ki: Resûlu'llâh şalla'llâhu (6) ta'âlâ 'aleyhi ve sellem hazretinden mervîdür ki buyurmuşlar N187b- 5.

⁶⁷⁵³ İM187a- 13 hizmetkârlarına: K170a- 11 hizmetkârlarına, N'de yok.

⁶⁷⁵⁴ İM187a- 14 etme: etmeye N187b- 8.

⁶⁷⁵⁵ İM187a- 15 etmek: etmeğe N187b- 9.

⁶⁷⁵⁶ İM187a- 16 teklîfleri: tekellüfler N187b- 10.

⁶⁷⁵⁷ İM187a- 17 müfsiddür: nefsdür N187b- 11.

⁶⁷⁵⁸ İM187a- 19 demişdür: demişlerdür N187b- 12.

⁶⁷⁵⁹ İM187a- 19 hizmetkârları: hizmetkârları K170a- 21, N187b- 12.

⁶⁷⁶⁰ İM187b- 1 edepsüz olurlar: edepsiz olur N187b- 12.

⁶⁷⁶¹ İM187b- 3 gece: anı gördüm N187b- 14.

⁶⁷⁶² İM187b- 5 bardağı: bardağı K170b- 4, N187b- 15.

⁶⁷⁶³ N187b- 16 eyitdi ki.

⁶⁷⁶⁴ İM187b- 6 ben: ve yine N187b- 16.

anları uyusınlar gündüzün hizmet [N188a] ederler⁶⁷⁶⁶ (8) ve andan eyitdi ki bunlar ben ābhānede iken sögerler⁶⁷⁶⁷ ben (9) işidürin ‘afv ederin⁶⁷⁶⁸ dedü ‘Abdu’llāh bin Zāhir eydür bir (10) gün Me’mūn ile otururıdum katında⁶⁷⁶⁹ benden gayrı kimse yoğıdı (11) ğulāmlarından birine çağırdı bir kaç kerre yā ğulām yā ğulām dedü (12) birisi içerüye girdi eyitdi nedür⁶⁷⁷⁰ ğulāmuñ namāzı olmaz mı (13) yaħūd yèyüp içmesi olmaz mı kaçan ki yanuñdan gitsek⁶⁷⁷¹ yā ğulām (14) yā ğulām dèyü çağırursun⁶⁷⁷² dedü Me’mūn başın aşığa edüp (15) tıururıdı⁶⁷⁷³ ‘Abdu’llāh eydür ben şöyle zan eyledüm⁶⁷⁷⁴ baña emr eyleye (16) şunuñ boynını⁶⁷⁷⁵ ur dèye Me’mūn başını kaldırup⁶⁷⁷⁶ baña eyitdi ki (17) yā ‘Abdu’llāh bir kimse ki kaçan kendü ahlākın hasen etse hizmetkār (18) larınuñ ahlākın kabīh etmiş olur kaçan kendü ahlākın yaramaz (19) etse hizmetkārınuñ⁶⁷⁷⁷ ahlākın hasen etmiş olur biz hizmetkār

[İM188a]

(1) larumuzuñ⁶⁷⁷⁸ ahlākın hasen etmekiçün kendü ahlākımız yaramaz etmek (2) ihtiyār eylemez⁶⁷⁷⁹ dedü merhūm hulq-ı hasen ile ve hilm ile ma‘rūf (3) idi Allāhu Ta‘ālā rahmetin ziyāde ede⁶⁷⁸⁰ Yaħyā ibn-i Hālid bir Mekkiye (4) eyitmişler niçün

⁶⁷⁶⁵ İM187b- 6 hizmetkārların: hizmetkārları N187b- 17.

⁶⁷⁶⁶ İM187b- 7 uyusınlar gündüzün hizmet ederler: uyusınlar zīrā gündizin hizmet [N188a] ederler N187b- 17.

⁶⁷⁶⁷ İM187b- 8 ve andan eyitdi ki bunlar ben ābhānede iken sögerler: ve andan sonra eyitdi bunlar biz ābhānede iken sögerler N188a- 1.

⁶⁷⁶⁸ İM187b- 8 ben işidürin ‘afv ederin: ve işidürin (2) ‘afv ederim N188a- 1.

⁶⁷⁶⁹ N188a- 3 ve katında.

⁶⁷⁷⁰ İM187b- 11 bir kaç kerre yā ğulām yā ğulām dedü (12) birisi içerüye girdi eyitdi nedür: yā ğulām dèyü birisi içerü girdi ve eyitdi ki N188a- 4.

⁶⁷⁷¹ İM187b- 13 gitsek: gitse N188a- 5.

⁶⁷⁷² İM187b- 14 çağırursun: çağırırısın N188a- 5.

⁶⁷⁷³ İM187b- 15 tıururıdı: tıurdu N188a- 6.

⁶⁷⁷⁴ K170b- 14, N188a- 6 eyledüm ki.

⁶⁷⁷⁵ İM187b- 16 boynını: boynın K170b- 14, N188a- 7.

⁶⁷⁷⁶ İM187b- 16 kaldırup: kaldırup N188a- 7.

⁶⁷⁷⁷ İM187b- 19 hizmetkārınuñ: hizmetkārınuñ K170b- 17.

⁶⁷⁷⁸ İM187b- 19 hizmetkār[İM188a] larumuzuñ: hizmetkārınuñ K170b- 18.

⁶⁷⁷⁹ İM187b- 17 kaçan kendü ahlākın ... [188a] (2) ihtiyār eylemez: kendü ahlākın hasen etmekiçün ahlākımız yaramaz etmek ihtiyār eylemezüz N188a- 8.

⁶⁷⁸⁰ İM188a- 3 ede: eyleye N188a- 10.

hidmetkârlarun te'dîb edmezsın⁶⁷⁸¹ eyitmiş ki (5) bunlar [K171a] bizüm emînlerümüzdür anlara inanuruz kaçan⁶⁷⁸² anları bizden (6) havflı kılsağ nice bizi anlara ısmarlayup inanavuz ve i'timâd kıla (7) vuz⁶⁷⁸³ dedi İshâk-ı Mevşilî'nün bir ğulâmı var idi⁶⁷⁸⁴ evinde saqqâlık (8) ederidi bir gün eyitdi hâlün nedür ğulâm eyitdi yâ mevlâ (9) bu dârda benüm ile senden şaķı yok⁶⁷⁸⁵ İshâk eyitdi nice⁶⁷⁸⁶ ğulâm (10) eyitdi sen bu dârda olanlar(a) ta'âm vërürsin n'eyleriseñ eylersin⁶⁷⁸⁷ (11) bulur buluşdurursın ta'âmın hâzır kılursın ben daħı şu vërürin⁶⁷⁸⁸ (12) [N188b] dedi Hişâm bin 'Abdu'l-melik Zeyd bin 'Alî'ye eyitdi şöyle (13) istimâc êtdüm ki sen⁶⁷⁸⁹ hâlîfe olmak isterimişsin⁶⁷⁹⁰ ammâ sen hilâfete (14) ehil degilsün dedi Zeyd bin 'Alî eyitdi niçün ehil degilin⁶⁷⁹¹ (15) Hişâm eyitdi anuñiçün ki sen câriye oğlusın Zeyd bin 'Alî (16) def'-i hüsni cevâbıla⁶⁷⁹² cevâb vërüp eyitdi İsmâ'îl peygamber 'aleyhi' (17) s-selâm câriye oğlı idi Allâhu Ta'âlâ hâzreti anuñ evlâdından⁶⁷⁹³ benî (18) âdemün hayrlusı ve efđali Resûlümüz⁶⁷⁹⁴ Muhammed Muştafâ şalla'llâhu 'aleyhi ve sellem (19) hâzretin getürdi dedi⁶⁷⁹⁵ **kırk altıncı ravza yaşıda ve 'ömr**

⁶⁷⁸¹ İM188a- 4 hidmetkârlarun te'dîb edmezsın: K170b- 21 hidmetkârlarun te'dîb etmezsın, N188a- 10 hidmetkârınuza te'dîb (11) etmezsın.

⁶⁷⁸² İM188a- 5 emînlerümüzdür anlara inanuruz: esîrlerimizdür anlara N188a- 11.

⁶⁷⁸³ İM188a- 5 kaçan anları bizden (6) havflı kılsağ nice bizi anlara ısmarlayup inanavuz ve i'timâd kıla (7) vuz: kaçan ki anları bizden anları bizden havflı (12) kılsağ nice bizi anlara ısmarlayup inanuruz ve i'timâd kılıruz N188a- 11.

⁶⁷⁸⁴ İM188a- 7 var idi: varıdı K171a- 3.

⁶⁷⁸⁵ İM188a- 9 yok: yokdur K171a- 5, N188a- 14.

⁶⁷⁸⁶ İM188a- 9 nice: niçün N188a- 15.

⁶⁷⁸⁷ İM188a- 10 sen bu dârda olanlar ta'âm vërürsin n'eyleriseñ eylersin: senün şekâvetün bu dârda olanlar (16) n'eyleriseñ eyler N188a- 15.

⁶⁷⁸⁸ K171a- 7 hâzır kılırsın ben daħı şu vërürin: İM188a- 11 hâzır kılırsın ben şu vërürin, N188a- 16 hâzır edersin getürürsin (17) ve benüm şekâvetüm n'eylerisem eylerüm şu getürüp şu vërürin hâlüm nice olsa [188b] gerek senünile mesâvim.

⁶⁷⁸⁹ İM188a- 13 sen: K'de yok.

⁶⁷⁹⁰ İM188a- 13 isterimişsin/ sen hilâfete: istersin/ hilâfet N188b- 2.

⁶⁷⁹¹ İM188a- 14 ehil degilin: ehli degilim N188a- 3.

⁶⁷⁹² İM188a- 16 def'-i hüsni cevâbıla: hüsni cevâbıla N188b- 4.

⁶⁷⁹³ K171a- 13 Allâhu Ta'âlâ hâzreti anuñ evlâdından: İM188a- 17 Allâhu Ta'âlâ hâzreti evlâdından, N188a- 5 Hâk sübhâne ve ta'âlâ anuñ evlâdından.

⁶⁷⁹⁴ İM188a- 18 hayrlusı ve efđali Resûlümüz: hayrlusın ve efđalinin ki habibimiz N188a- 6.

⁶⁷⁹⁵ İM188a- 18 şalla'llâhu 'aleyhi ve sellem (19) hâzretin getürdi dedi: şalla'llâhu ta'âlâ (7) 'aleyhi ve sellemi getürdi dedi müzlem eyledi N188b- 6.

[İM188b]

(1) uzunlığında ve ‘ömr kısalığında⁶⁷⁹⁶ ve kocalarda ve yigitlerdedür (2) İbn-i ‘Abbās hazreti rağıya’llāhu ‘anhu⁶⁷⁹⁷ rivāyet eder Resūlu’llāh'dan (3) şalla’llāhu ‘aleyhi ve sellem⁶⁷⁹⁸ buyurmuşlar ki bereket sizün büyüklerünüziledür⁶⁷⁹⁹ (4) dađı⁶⁸⁰⁰ buyurmuşlar ki bir kimse bu ümmetden seksen yaşa erişse (5) Allāhu Ta‘ālā anı nāra harām eyleye⁶⁸⁰¹ dağı buyurmuşlar ki Allāhu Ta‘ālā (6) sever seksen yaşa érenleri⁶⁸⁰² ve dağı buyurmuşlar ki kaçan bir kimse (7) seksen yıla erişse⁶⁸⁰³ ol kimse Allāhu Ta‘ālā'nun āzādusıdır ve yér yüzinde⁶⁸⁰⁴ (8) anuñ hasenātı yazıla ve seyyi’atı mahv oluna⁶⁸⁰⁵ Hasan eydür [K171b] nāsuñ (9) şevābı cihetinden efđali kıyāmet güninde mü’mín-i mu‘ammerdür ya‘nı (10) çok ‘ömürlü mü’mindür ‘Abdu’llāh eydür sizden evvel gelen kavm (11) ihtilām olup recüliyyet mertebesine varmazdı seksen yıl (12) yaşamayınca rivāyet olunmuşdur ki bir kimse Hazret-i Risālet-penāh'a (13) ‘aleyhi’s-şalātu ve’s-selām varup eyitdi⁶⁸⁰⁶ yā Resūlu’llāh [N189a] bađa⁶⁸⁰⁷ faqr erişdi (14) Resūlu’llāh ‘aleyhi’s-selām buyurdi⁶⁸⁰⁸ ki şöyle zan éderem⁶⁸⁰⁹ ki bir pır (15) kişünün öñince gitmişsin dedı⁶⁸¹⁰ dağı rivāyet olunmuşdur ki buyurmuşlar⁶⁸¹¹ (16) Allāhu Ta‘ālā hazretin

⁶⁷⁹⁶ İM188b- 1 ve ‘ömr kısalığında: K ve N’de yok.

⁶⁷⁹⁷ İM188b- 1 İbn-i ‘Abbās hazreti rağıya’llāhu ‘anhu: K171a- 16 İbn-i ‘Abbās rağıya’llāhu ‘anhu, N188b- 8 İbn-i ‘Abbās rağıya’llāhu (9) ta‘ālā ‘anhu.

⁶⁷⁹⁸ İM188b- 2 Resūlu’llāh'dan (3) şalla’llāhu ‘aleyhi ve sellem: K171a- 16 Resūlu’llāh şalla’llāhu ‘aleyhi ve sellem, N188b- 9 Resūlu’llāh şalla’llāhu ta‘ālā ‘aleyhi ve sellem hazretleri.

⁶⁷⁹⁹ İM188b- 3 büyüklerünüziledür: büyüklerünüzdedür K171a- 17, N188b- 10.

⁶⁸⁰⁰ N188b- 10 ve dağı.

⁶⁸⁰¹ İM188b- 4 seksen yaşa erişse (5) Allāhu Ta‘ālā anı nāra harām eyleye: seksen yaşaya Allāhu Ta‘ālā hazreti ana nārı harām eyleye ve N188b- 11.

⁶⁸⁰² İM188b- 6 érenleri: erişeni N188b- 11.

⁶⁸⁰³ İM188b- 6 ve dağı buyurmuşlar ki kaçan bir kimse (7) seksen yıla erişse: zırā N188b- 12.

⁶⁸⁰⁴ K171a- 20 Allāhu Ta‘ālā'nun āzādusıdır ve yér yüzinde: İM188b- 7 Allāhu Ta‘ālā esīridür, N188b- 13 Allāhu Ta‘ālā'nun āzādusıdır.

⁶⁸⁰⁵ İM188b- 8 oluna: ola N188b- 13.

⁶⁸⁰⁶ İM188b- 12 rivāyet olunmuşdur ki bir kimse Hazret-i Risālet-penāh'a (13) ‘aleyhi’s-şalātu ve’s-selām varup eyitdi: dedı (17) rivāyet olunmuşdur bir kimse Risālet-penāh'a gelüp eyitdi ki N188b- 16.

⁶⁸⁰⁷ N189a- 1 Allāhu Ta‘ālā bağa.

⁶⁸⁰⁸ İM188b- 14 Resūlu’llāh ‘aleyhi’s-selām buyurdi: K171b- 6 Resūlu’llāh ‘aleyhi ve sellem buyurdi, N189a- 1 Resūlu’llāh şalla’llāhu ta‘ālā ‘aleyhi ve sellem buyurdılar.

⁶⁸⁰⁹ İM188b- 14 éderem: éderim N189a- 2.

⁶⁸¹⁰ K171b- 7 kişünün öñince gitmişsin dedı: İM188b- 15 kişünün öñince gitmişsin, N189a- 2 kişünün öñince gitmiş olasıñ dedı.

ta'zīm ve iclāl kılmakdandır aķ saķallulara (17) ikrām ve ta'zīm etmek dağı buyurmuşlar ki üç kimseyi taħfīf (18) eylemez illā münāfıķ birisi sulţān-ı 'ādildür birisi İslām'da (19) saķalın ađardan⁶⁸¹² birisi 'ilm şāhibi olan bunlara mü'min

[İM189a]

(1) olan kimseler ta'zīm eylemek gerek⁶⁸¹³ Erdeşir oğına demiş ki (2) pīrlere ta'zīm eyle zīrā pīr olanlar vaķār maħalleridür ve āsar (3) ma' dinleridür⁶⁸¹⁴ ve ħaberler rivāyet edicilerdür eger⁶⁸¹⁵ seni bir ķabīħ (4) işde görseler seni⁶⁸¹⁶ men' ederler ve bir güzel işde görseler (5) saņa kuvvet ederler⁶⁸¹⁷ dağı ziyāde şaķın genç yigitler ile⁶⁸¹⁸ çok muşāhibet (6) etmekden zīrā yigitler şehvete māyil olurlar 'uķalā demişlerdür⁶⁸¹⁹ ki (7) الشباب شعبة من الجنون ya' nī yigitlik cünūndan bir budaķ (8) dur ve dağı demişlerdür⁶⁸²⁰ ki bir kimse kendüden yüksek olanuğ (9) ķadrin bilse kendüden alçaķ olanuğ ķadrin bilmiş olur⁶⁸²¹ (10) bahādır kıocalardan birisine eyitmişler ki saņa iki kimse gerekdür (11) seni ata bindüreler⁶⁸²² eyitmiş ki belī bindürmege iki kışı gerek⁶⁸²³ ammā (12) bindükden soņra atdan indürmege biņ kışı gerek demiş⁶⁸²⁴ (13) mülükdan ba'zına bir kimse ħidmet⁶⁸²⁵

⁶⁸¹¹ İM188b- 14 dağı rivāyet olunmuşdur ki buyurmuşlar: K171b- 7 dağı rivāyet olunmuşdur ki buyurmuşlar ki, N189a- 3 ve dağı (3) rivāyet olunur buyurmuşlar ki.

⁶⁸¹² İM188b- 16 aķ saķallulara ... (19) ağardan: aķ saķallu olanlara ta'zīm ve ikrām etmek deyiü buyurmuşlar ve dağı buyurmuşlar ki (5) üç kimseneyi ta'zīm etmek vācibdür ve ol üç kimseye taħfīf etmez illā münāfıķlar (6) birisi sulţān-ı 'ādil ve birisi İslām'da saķalın ağardup N189a- 4.

⁶⁸¹³ İM189a- 1 gerekdür.

⁶⁸¹⁴ İM189a- 2 pīr olanlar vaķār maħalleridür ve āsar (3) ma' dinleridür: pīr olanlar vaķār şāhibidür ve āsar maħalleridür (9) ve ħaber ma' dinleridür N189a- 8.

⁶⁸¹⁵ N189a- 9 ve eger.

⁶⁸¹⁶ İM189a- 4 seni: N'de yok.

⁶⁸¹⁷ İM189a- 5 kuvvet ederler: kuvvet vērürler N189a- 10.

⁶⁸¹⁸ İM189a- 5 dağı ziyāde şaķın genç yigitler ile: ve dağı (11) ziyāde şaķın genç yigitlerden ve anlar ile N189a- 10.

⁶⁸¹⁹ İM189a- 6 demişlerdür: demişler N189a- 12.

⁶⁸²⁰ İM189a- 8 demişlerdür: demişler N189a- 13.

⁶⁸²¹ İM189a- 9 kendüden alçaķ olanuğ ķadrin bilmiş olur: kendüden alçaķ olan dağı kendiniņ ķadrin (15) bilür N189a- 14.

⁶⁸²² İM189a- 11 bindüreler: bindireler N189a- 16.

⁶⁸²³ İM189a- 11 eyitmiş ki belī bindürmege iki kışı gerek: belī iki kışı gerek N189a- 16.

⁶⁸²⁴ İM189a- 12 atdan indürmege biņ kışı gerek demiş: andan indürmege biņ kışı gerek dedi N189a- 17.

⁶⁸²⁵ İM189a- 13 ħidmet/ ħidmet: ħizmet: ħizmet N189a- 17.

[K172a] éderimiş ol hizmet (14) [N189b] muķābelesinde mu‘ ayyen vazīfesi varımış⁶⁸²⁶ sonra ol kimse⁶⁸²⁷ (15) pīr olmuş ol hizmete⁶⁸²⁸ ķādir olmaz olmuş melike arz (16) étmişler melik eyitmiş⁶⁸²⁹ vazīfesin vērūn kesmeñ ammā ol édegeldügi (17) hizmeti dañı talep édūñ demiş⁶⁸³⁰ mülūka lāyık degildür ki (18) édegeldügi⁶⁸³¹ ihsānı pīr olıcaķ ķať édeler belki lāyık (19) dur hibe éde⁶⁸³² Yaħyā bin Mu‘ āviye eyitmiş cennet ‘ işi yanında senūñ

[İM189b]

(1) ‘ömrünūñ miķdārı bir nefes gibidür⁶⁸³³ ‘Abdu’r-raħman bin Ebū Bekr (2) rağıya’llāhu ‘anhu⁶⁸³⁴ demiş ki bir kimse ‘ömr uzunlğıı talep eylese (3) göñlini muşibetlere uğramağā muķarrer kılsun⁶⁸³⁵ ‘Abdu’l-‘azīz (4) bin ebī Revvād eydür şol kimse⁶⁸³⁶ ki üç nesne ile va‘z (5) ve naşihāt almaya hiç bir nesne ile va‘z ve naşihāt kabūl (6) eylemez birisi İslām birisi Ķur’ān⁶⁸³⁷ birisi pīrlik Şemse’d-dīn-i (7) Behārī demiş ki⁶⁸³⁸ فما اعددت (9) جاك بالوعظ المصيب اداك تعد للامال زخرا (8) الم تستحي من وجه المشيب وقدنا demiş ki⁶⁸³⁹ tercüme⁶⁸³⁹ oldur ki eydür utanmaz mısın (10) pīrlik ve ķocalıķdan⁶⁸⁴⁰ ve saķaluñ ağından saña va‘z ve naşihāt (11) kıılır seni şöyle görürin tırılmaz tūl-ı emeller

⁶⁸²⁶ İM189a- 14 varımış: var imiş N189b- 1.

⁶⁸²⁷ İM189a- 14 kimse: K172a- 1 ol kimse, N189b- 1 kişi.

⁶⁸²⁸ İM189a- 14 hizmete: hizmete N189b- 1.

⁶⁸²⁹ İM189a- 16 melik eyitmiş: ki melik öldi hizmete ķādir olmaz (3) oldı yine vazīfesin vèrelim mi demişler pādişāh dañı N189b- 2.

⁶⁸³⁰ İM189a- 17 hizmeti dañı talep édūñ demiş: hizmeti ķādir olduķça talep édūñ demiş imdi N189b- 4.

⁶⁸³¹ İM189a- 18 édegeldügi: édegeldigi N189b- 5.

⁶⁸³² İM189a- 18 lāyık (19) dur hibe éde: K172a- 5 oldur ki hibe édeler, N189b- 6 lāyık olan oldur ki hizmete ķādir olmayıcaķ hibe éderler.

⁶⁸³³ İM189b- 1 ‘ömrünūñ miķdārı bir nefes gibidür: K172a- 6 ‘ömrünūñ miķdārı bir nefesdür, N189b- 7 ‘ömrün miķdārı bir nefesdür.

⁶⁸³⁴ İM189b- 1 ‘Abdu’r-raħman bin Ebū Bekr (2) rađıya’llāhu ‘anhu: ‘Abdu’r-raħman bin Ebī Bekr rađıya’llāhu ta‘ālā ‘anhu N189b- 8.

⁶⁸³⁵ İM189b- 3 kılsun: bilsün N189b- 9.

⁶⁸³⁶ İM189b- 3 ‘Abdu’l-‘azīz (4) bin ebī Revvād eydür şol kimse: ‘Abdu’l-‘azīz bin Revvād eydür şol (10) kimsene N189b- 9.

⁶⁸³⁷ İM189b- 6 birisi Ķur’ān: ve birisi Ķur’ān ve N189b- 11.

⁶⁸³⁸ K172a- 11, N189b- 12 demiş ki şı‘r.

⁶⁸³⁹ İM189b- 9 tercüme: tercümesi K172a- 13, N189b- 13.

⁶⁸⁴⁰ İM189b- 10 ķocalıķdan/ saña: ķocalık/ saña ki N189b- 14.

kılırsın⁶⁸⁴¹ (12) emeller için fikr ve azıklar yaraqlarsın yakında gelecek (13) ecele ne yaraqladuñ⁶⁸⁴² ‘ uçalā dēmişler ki şeyb ya‘ nī kıocalık (14) ecelün bindidür ve kişinüñ⁶⁸⁴³ emellerin [N190a] men‘ ve kaç‘ edicidür (15) rivāyet eylemişlerdür ki⁶⁸⁴⁴ benī ādemden evvel şaçalı ağaran (16) Hāzret-i İbrāhīm peygamberdür ‘ aleyhi’ş-şalātu ve’s-selām⁶⁸⁴⁵ kaçan ki (17) mübārek şaçalarında aq gördi eyitdi ki⁶⁸⁴⁶ yā rabbī (18) bu nedür Allāhu Ta‘ālā buyurdu bu benüm nūrumdur Hāzret-i (19) İbrāhīm ‘ aleyhi’s-selām⁶⁸⁴⁷ eyitdi yā rabbī nūruñdan [K172b] ve vaqārıñdan

[İM190a]

(1) ziyāde eyle dērler ki hākīmlerden birisi şaçalınuñ aqın göricek (2) eyitdi merhabā hikmet şemeresine ve tecribe hevesine⁶⁸⁴⁸ ve taqvā libāsına⁶⁸⁴⁹ (3) bir hākīm dañı dēmiş ki şeyb ehl-i hidāyete nūrdur ve ehl-i (4) zulme⁶⁸⁵⁰ zulmetdür ve bir hākīm dañı dēmiş ki er kişilerüñ (5) pirligi hayrludur cehli gider hilmi ziyāde olur (6) rā‘ ī müctemi‘ olur dili söylegen olur hiddetlü⁶⁸⁵¹ olur (7) ve rahmı ‘ aqım olur oqlan⁶⁸⁵² toğurmaz olur hadişde (8) rivāyet olunur ki yigitlerüñ hayrlusı kıocalara teşebbüh (9) edendür⁶⁸⁵³ kıocalaruñ şerlusi yigitlere teşebbüh⁶⁸⁵⁴ edendür Hāzret-i (10) Eyyüb'dan ‘ aleyhi’s-selām⁶⁸⁵⁵ rivāyet olunur buyurmuşlar ki (11) Allāhu Ta‘ālā hāzreti hikmeti küçüğüñ ve büyüğüñ⁶⁸⁵⁶

⁶⁸⁴¹ İM189b- 11 şöyle görürin tırmaz tül-ı emeller kılırsın: şöyle görürem tırmazsın tül-ı emeller kılırsın (16) ve N189b- 15.

⁶⁸⁴² İM189b- 13 yaraqladuñ: yaraqladıñ N189b- 16.

⁶⁸⁴³ İM189b- 14 kişinüñ: kişiniñ N189b- 17.

⁶⁸⁴⁴ İM189b- 15 ki: N’de yok.

⁶⁸⁴⁵ İM189b- 16 ‘ aleyhi’ş-şalātu ve’s-selām: ‘ aleyhi’s-selām N190a- 2.

⁶⁸⁴⁶ İM189b- 17 aq gördi eyitdi ki: aq gördiler (3) eyitdiler N190a- 2.

⁶⁸⁴⁷ İM189b- 19 ‘ aleyhi’s-selām: ‘ aleyhi’ (5) ş-şalātu ve’s-selām N190a- 4.

⁶⁸⁴⁸ K172b- 2 tecribe hevesine: tecribesine İM190a- 2.

⁶⁸⁴⁹ N190a- 6 libāsına dēdi.

⁶⁸⁵⁰ İM190a- 4 zulme: zulmete N190a- 7.

⁶⁸⁵¹ İM190a- 6 hiddetlü: hiddetli N190a- 8.

⁶⁸⁵² İM190a- 7 oqlan: oqlanı N190a- 9.

⁶⁸⁵³ İM190a- 8 yigitlerüñ hayrlusı kıocalara teşebbüh (9) edendür: yigitlerüñ kıocalara teşbüh edendür ve N190a- 10.

⁶⁸⁵⁴ İM190a- 8 teşebbüh: teşbüh N190a- 10.

⁶⁸⁵⁵ İM190a- 10 ‘ aleyhi’s-selām: ‘ aleyhi’ş-şalātu ve’s-selām N190a- 11.

⁶⁸⁵⁶ İM190a- 11 Allāhu Ta‘ālā hāzreti hikmeti küçüğüñ ve büyüğüñ: K172b- 9 Allāhu Ta‘ālā hikmeti sevüğüñ küçüğüñ ve büyüğüñ, N190a- 11 Allāhu Ta‘ālā (12) hikmeti büyüğüñ ve küçüğüñ.

kalblerinde bitürür (12) kaçan ki Allāhu Ta‘ālā bir kulin ḥakīm eyleye tazeliginde ve küçüklüğünde⁶⁸⁵⁷ (13) ḥükemā ve ‘ulemā katında anuḡ yaşı küçük ve az olmağıla kadri (14) ve menzileti⁶⁸⁵⁸ alçaq olmaz Ḥüseyn bin Fażl ba‘z-ı ḥulefānuḡ katına (15) varmış ol ḥalīfenüḡ katında ehl-i ‘ilmden bir büyük kiři (16) varımış⁶⁸⁵⁹ Ḥüseyn bin Fażl genç yaşlu kimseyimiş⁶⁸⁶⁰ taleb eylemiş ki (17) ‘ilmden ve ḥikmetden söz söyleye ḥalīfe eyitmiş ki⁶⁸⁶¹ bu maḡāmda ṣabī olan söz mi söyler demiş Ḥüseyn eyitmiş ki⁶⁸⁶² ben ṣabī isem (18) n'ola hüdhüdden ṣaḡīr degilin⁶⁸⁶³ ve sen Süleymān peygāmberden⁶⁸⁶⁴ büyük (19) degilsin hüdhüd Süleymān'a⁶⁸⁶⁵ [N190b] eyitdi ki احطت بما لم تحط به [XXVII- 22] ben⁶⁸⁶⁶

[İM190b]

(1) ihāta eyledüm bildüm sen ihāta eylemedüḡüḡ ve bilmedüḡüḡ (2) nesneyi dēdi üstād Ebū İsmā‘īl ři‘irde demişdür ki⁶⁸⁶⁷ (3) من ناقص (4) لا تحقرن الرأي وهو موافقُ حكم الصواب اذا اتى (5) فالدرا وهو احل شيئاً يقتني ما حط قيمته [K173a] ya‘nī eydür ki⁶⁸⁶⁸ bir rā‘ī ḥükmi-şavāba (6) muvāfiḡ olsa bir nāḡiř kimseden⁶⁸⁶⁹ şadır olmağıla ol (7) rā‘ī ḥaḡīr görme incü ki celīlül-ḡadr nesnedür ḡavvā (8) řuḡ ḡorlıḡı ve ḥaḡīrliḡı anuḡ kıymetin eksik étmez⁶⁸⁷⁰ ‘āḡil (9) olan kelāma naḡar kılr mütekellime nāzır olmaz⁶⁸⁷¹ ḥikmet (10) ve

⁶⁸⁵⁷ İM190a- 12 tazeliginde ve küçüklüğünde: tazelikte ve küçüklükde kalblerinde bitürür ki tazelikte N190a- 13.

⁶⁸⁵⁸ İM190a- 14 menzileti: menzili N190b- 14.

⁶⁸⁵⁹ İM190a- 14 Ḥüseyn bin Fażl ba‘z-ı ḥulefānuḡ katına (15) varmış ol ḥalīfenüḡ katında ehl-i ‘ilmden bir büyük kiři (16) varımış: N’de yok.

⁶⁸⁶⁰ İM190a- 16 kimseyimiş: K172b- 14 kimsene imiş, N190a- 15 kimse imiş.

⁶⁸⁶¹ İM190a- 17 ki: N’de yok.

⁶⁸⁶² K172b- 15, N190a- 16 bu maḡāmda ṣabī olan söz mi söyler demiş Ḥüseyn eyitmiş ki: İM’de yok.

⁶⁸⁶³ İM190a- 18 ṣaḡīr degilin: K172b- 16 ṣaḡīr degilim, N190a- 17 daḡı ṣaḡīr degilim.

⁶⁸⁶⁴ İM190a- 18 Süleymān peygāmberden: K172b- 17 Süleymān peygāmberden, N190a- 17 Ḥāzret-i Süleymān’dan.

⁶⁸⁶⁵ İM190a- 19 Süleymān’a: Süleymān [190b] peygāmbere N190a- 17.

⁶⁸⁶⁶ N190b- 1 ya‘nī ben.

⁶⁸⁶⁷ K172b- 19 demişdür ki şi‘ir, N190b- 2 demişdür (3) şi‘ir.

⁶⁸⁶⁸ İM190b- 5 ki: N’de yok.

⁶⁸⁶⁹ İM190b- 6 nāḡiř kimseden: nāḡiřdan N190b- 5.

⁶⁸⁷⁰ İM190b- 8 eksik étmez: K173a- 3 eksik, N190b- 6 eksük (7) étmez.

⁶⁸⁷¹ İM190b- 9 nāzır olmaz: degil N190b- 7.

ma'rifet kelâmı her kimde şâdir olurısa⁶⁸⁷² mu'teberdür (11) hatunların ba'zından rivâyet olunur⁶⁸⁷³ ben göksümde bir kara yılan (12) görmek sevgülüdür göksümde⁶⁸⁷⁴ aķ saķal görmekden dërler imiř⁶⁸⁷⁵ Yaħyâ (13) ibn⁶⁸⁷⁶ Ekşem yigirmi bir yaşında iken ķâđi olmışıdı bir (14) kimse anuñ tâzeligine daħl êtmekiçün ve anı ĥacel kıлмаđıçün (15) eyitdi ķâđinuñ yaşı ne ķadardur⁶⁸⁷⁷ Yaħyâ ibn⁶⁸⁷⁸ Ekşem eyitdi (16) 'Attâb ibn-i Üseyd yaşı ķadardur kim⁶⁸⁷⁹ Resûlu'llâh Ĥazreti (17) şalla'llâhu 'aleyhi ve sellem⁶⁸⁸⁰ anı Mekke'ye emîr diküp ķâđi kılduğı vaķt (18) dëdi ol kimseyi ilzâm eyledi İbn-i 'Abbâs rağıya'llâhu rivâyet kılmış (19) Ĥazret-i Resûl'den⁶⁸⁸¹ buyurmişlar ki bir kimsenüñ⁶⁸⁸² üzerine

[İM191a]

(1) kırık yıl geçse ĥayrı şerrine ġâlib olmasa ol kimse nâra (2) yaraķlansun Muħammed bin 'Alî rağıya'llâhu 'anhu⁶⁸⁸³ eydür kaçan bir kimse kırık (3) yařına⁶⁸⁸⁴ yêtiřse gökyüzinden [N191a] bir kimse nidâ êder eydür ki ecel (4) yaķın oldu azıķ yaraķla⁶⁸⁸⁵ ĥadıř-i merfû' da gelmişdür ki (5) buyurmişlar her řeyüñ bir fişâli vardur benüm ümmetümün fiřâli⁶⁸⁸⁶ (6) altmış ile yêtmıř ortasındadır ekřer⁶⁸⁸⁷ bu ümmet dünyâdan

⁶⁸⁷² İM190b- 10 olurısa: olur ise N190b- 8.

⁶⁸⁷³ K173a- 5, N190b- 8 olunur: êtmıř İM190b- 11.

⁶⁸⁷⁴ İM190b- 12 göksümde: N'de yok.

⁶⁸⁷⁵ K173a- 7 dërler imiş: N190b- 9 dërlerimiř, İM'de yok.

⁶⁸⁷⁶ İM190b- 13 ibn: bin K173a- 7, N190b- 10.

⁶⁸⁷⁷ İM190b- 15 eyitdi ķâđinuñ yaşı ne ķadardur: ķâđinuñ yaşı ne ķadardur dëdi N190b- 11.

⁶⁸⁷⁸ İM190b- 15 ibn: bin K173a- 9, N190b- 12.

⁶⁸⁷⁹ İM190b- 16 'Attâb ibn-i Üseyd yaşı ķadardur kim: 'Attâb bin Esîd yaşı ķadardur ki N190b- 12.

⁶⁸⁸⁰ İM190b- 17 Resûlu'llâh ĥazreti (17) şalla'llâhu 'aleyhi ve sellem, K173a- 10 Resûlu'llâh ĥazreti, N190b- 12 Resûlu'llâh şalla'llâhu ta'âlâ (13) 'aleyhi ve sellem ĥazretleri.

⁶⁸⁸¹ İM190b- 18 İbn-i 'Abbâs rağıya'llâhu rivâyet kılmış (19) Ĥazret-i Resûl'den: K173a- 11 İbn-i 'Abbâs rağıya'llâhu 'anhu rivâyet kılmış (12) Ĥazret-i Resûl'den şalla'llâhu 'aleyhi ve sellem: N190b- 14 İbn-i 'Abbâs rağıya'llâhu ta'âlâ 'anhu rivâyet kılmış Ĥazret-i (15) Resûlu'llâh'dan şalla'llâhu ta'âlâ 'aleyhi ve sellem.

⁶⁸⁸² İM190b- 19 kimsenüñ: kimsenenüñ N190b- 15.

⁶⁸⁸³ İM191a- 2 rağıya'llâhu 'anhu: rağıya'llâhu ta'âlâ 'anhu N190b- 17.

⁶⁸⁸⁴ İM191a- 3 yaşına: yaşıyıla N190b- 17.

⁶⁸⁸⁵ İM191a- 4 yaraķla: ĥazırla N191a- 1.

⁶⁸⁸⁶ İM191a- 5 her řeyüñ bir fişâli vardur benüm ümmetümün fişâli: her řeyüñ bir ĥiřâli var ümmetüm N191a- 2.

⁶⁸⁸⁷ N191a- 3 ĥiřâl ekşer.

faşl (7) olup āhirete intikāl etmekle altmış ile yetmiş arasında (8) olur⁶⁸⁸⁸ bu ümmetün ekşer ‘ömri bu ortada olur⁶⁸⁸⁹ (9) anıñiçün ‘Arab içinde altmış ile yetmiş arasında olan ‘ömre (10) دفاقة الرقاب dërler ya‘nî boyunlara urucu ve dökücidür (11) mevt zamānı ve dünyādan infişāl⁶⁸⁹⁰ zamānidur معترك المنانا (12) dağı dërler ya‘nî ölümler izdiḥāmı zamānidur ol vaḳtlerde (13) esbāb-ı mevt ‘arız olur biri birine müzāḥim olduğı (14) vaḳtdür ‘uḳalā demişlerdür⁶⁸⁹¹ ki kaçan bir kimse altmışı⁶⁸⁹² geçse (15) ‘illetler ve marazlar ḳavî olibaşlar ve ‘amel etmekden ‘acz gelür (16) ve ehl-i za‘f olur ve ecel yetiŷecek maḥal olur dağı (17) demişlerdür⁶⁸⁹³ ki meşīb ya‘nî pîrlik ve ŷaḳal aḳlığı bir buluḫ (18) dur ki marazlar yağıdurur dağı ŷaḳal ağına demişlerdür ki vā‘iz-i (19) naşīḥ ve münzir-i faşīḥdür⁶⁸⁹⁴ ya‘nî naşīḥat kılıcı vā‘izdür

[İM191b]

(1) ve faşīḥ zübānıla ḳorḳudıcı olmadan ḥaber vëricidür Ḥaccāc (2) bir ḳocadan su‘āl etmiş ḫa‘āmıla nicesin eyitmiş ki kaçan ḫa‘ām (3) yësem ŷaḳıl olurun⁶⁸⁹⁵ kaçan yemesem za‘if olurun⁶⁸⁹⁶ dağı demiş ki (4) nikāḫıla⁶⁸⁹⁷ nicesin eyitmiş ki kaçan baña ḫatun kendüyi bezl (5) ëdüp teslîm etse ‘aciz olurun⁶⁸⁹⁸ kaçan men‘ etse ḫariş (6) olurun⁶⁸⁹⁹ dağı eyitdi nevmile ḥālüh nice⁶⁹⁰⁰ eyitdi ḫalḳ içinde (7) otururiken uyurın⁶⁹⁰¹ ammā döşëgüme girsem uyḳusuz (8) olurun dağı eyitdi oturmağıla ve ḫurmağıla⁶⁹⁰² nicesin (9) eyitdi

⁶⁸⁸⁸ İM191a- 7 ortasında (8) olur: ortasındadır N191a- 4.

⁶⁸⁸⁹ İM191a- 8 bu ümmetün ekşer ‘ömri bu ortada olur: N’de yok.

⁶⁸⁹⁰ K173a- 21, N191a- 5 infişāl: fişāl İM191a- 11.

⁶⁸⁹¹ İM191a- 13 demişlerdür: demişler K173b- 3, N191a- 7.

⁶⁸⁹² İM191a- 14 altmışı: altmışın N191a- 8.

⁶⁸⁹³ İM191a- 16 dağı (17) demişlerdür: K173b- 5 ve dağı demişlerdür, N191a- 9 ve dağı demişler.

⁶⁸⁹⁴ İM191a- 18 ŷaḳal ağına demişlerdür ki vā‘iz-i (19) naşīḥ ve münzir-i faşīḥdür: aḳ ŷaḳala demişler ki vā‘iz-i fasih-i metindür N191a- 11.

⁶⁸⁹⁵ İM191b- 3 olurun: olurum K173b- 10, N191a- 13.

⁶⁸⁹⁶ İM191b- 4 za‘if olurun: za‘if olurum N191b- 13.

⁶⁸⁹⁷ İM191b- 3 nikāḫıla: K173b- 10, N191b- 13 nikāḫ ile.

⁶⁸⁹⁸ İM191b- 5 olurun: olurum N191a- 15.

⁶⁸⁹⁹ İM191b- 6 olurun: olurum ve N191a- 15.

⁶⁹⁰⁰ İM191b- 6 nice: nicedür N191a- 15.

⁶⁹⁰¹ İM191b- 7 uyurın: uyurum N191a- 16.

⁶⁹⁰² İM191b- 7 uyḳusuz (8) olurun dağı eyitdi oturmağıla ve ḫurmağıla: uyḳusuz olurum (17) ve dağı oturmağıla N191a- 16.

kaçan otursam yêrden ırak olurın⁶⁹⁰³ [N191b] kaçan tursam (10) yêrde muhkem olurın gücile ayrılırın⁶⁹⁰⁴ dağı eyitdi yürimek (11) ile nicesin eyitdi bir kııl beni bağlar yürimekten alıkor (12) ve bir deve kığıı beni yoldan éder yađar⁶⁹⁰⁵ dèdi İbn-i ‘Aynā'ya eyitmişler⁶⁹⁰⁶ (13) ħālūñ nicedür eyitmiş ki şol marađdayın⁶⁹⁰⁷ ki ħalk anı temennā (14) éderler ve taleb eylerler ya‘nī kıocalık marağıdur ki ħalk kıocalığı (15) taleb éderler Muħammed bin Vāsītī du‘ā éderidi yā rabbī beni diri eyleme (16) şol zamāna dek ki ħalka zağmet ve belā⁶⁹⁰⁸ olam dèridi Aħmed bin (17) Ħanbel ħazreti⁶⁹⁰⁹ eyitmiş ben yigitligi teşbīh [K174a] étmez in illā şol nesneye (18) ki⁶⁹¹⁰ yeñüm içinde bir nesne ola dağı ġāfil iken yeñümden düşe (19) gide⁶⁹¹¹ Yūnus-ı Naĥvī dèmiş ki⁶⁹¹² اثنتان لو بكت الدماء عليهما

[İM192a]

(1) انا ya‘nī iki nesne vardur ki (3) ana benüm iki gözlerüm kıan ağlasa bir⁶⁹¹³ vechile ki gözlerüm (4) gitmek iş‘ārın étse ol iki nesnenüñ ħađlarından on (5) bölükde bir böligine⁶⁹¹⁴ yėtişmeye birisi yigitlik yitürmekdür biri⁶⁹¹⁵ (6) dōstlar ve muħiblerden ayrılmağdur Vāsītī eyitmiş⁶⁹¹⁶ حان (7) ya‘nī ħaşādum yağın oldu (8) dağı fesādum şālih olmadı dađı⁶⁹¹⁷ dèmişlerdür ki شيب الرجل (9) او هجران الحبيب من استعمال الطيب او هجران الحبيب (9) ya‘nī şaçal ađarmak⁶⁹¹⁸ (10)

⁶⁹⁰³ İM191b- 9 olurın: olurum ve N191a- 17.

⁶⁹⁰⁴ İM191b- 10 muhkem olurın gücile ayrılırın: muhkem olurum gücile ayrulam N191b- 1.

⁶⁹⁰⁵ İM191b- 12 yoldan éder yağar: yoldan ĭzār éder yağar beni N191b- 3.

⁶⁹⁰⁶ N191b- 12 eyitmişler ki.

⁶⁹⁰⁷ İM191b- 13 marağdayın: marağdayım K173b- 18, N191b- 4.

⁶⁹⁰⁸ İM191b- 16 zağmet ve belā: belā ve zağmet N191b- 6.

⁶⁹⁰⁹ İM191b- 17 ħazreti: N’de yok.

⁶⁹¹⁰ İM191b- 18 ki/ dağı: kim/ ve N191b- 7.

⁶⁹¹¹ N191b- 8 gide dèdi.

⁶⁹¹² K174a- 2, N191b- 8 dèmiş ki şi‘r.

⁶⁹¹³ İM192a- 3 bir: bu N191b- 11.

⁶⁹¹⁴ İM192a- 5 bir böligine: birine K174a- 7.

⁶⁹¹⁵ İM192a- 5 yigitlik yitürmekdür biri: yigitlik yitürmek ve birisi N191b- 13.

⁶⁹¹⁶ İM192a- 6 eyitmiş: dèmiş ki N191b- 14.

⁶⁹¹⁷ İM192a- 8 dağı: N’de yok.

⁶⁹¹⁸ İM192a- 9: şaçal ağarmak: şağalun ağarması N191b- 16.

misk ü ‘ anber rāyihalarındandır yahūd ḥabīb⁶⁹¹⁹ hicrānından (11) dur **kırk yedinci ravza uyğuda ve uykusuzlukda**⁶⁹²⁰ [N192a] ve **düşde** (12) ve **fâlda ve kâhinlikde ve efsûnlardadır**⁶⁹²¹ İbn-i ‘ Abbās (13) ḥazreti raḍıya’llāhu ‘ anhu rivāyet etmişler⁶⁹²² Resūlu’llāh ḥazretinden (14) şalla’llāhu ‘ aleyhi ve sellem⁶⁹²³ buyurmuşlar ki benüm ümmetümün şerīfleri Qur’ān (15) hıfz edenlerdür ve gece ‘ ibādet edenlerdür Süleymān peygamberün⁶⁹²⁴ (16) anası eyitmiş ki iy oğlancuğum nevmi çok⁶⁹²⁵ eyleme kıyāmet güninde (17) aşḥāb-ı nevm müflis gelürler ḥükemā demişlerdür⁶⁹²⁶ ki çok uyumağ (18) helākin getirür⁶⁹²⁷ ve ‘ ömrleri selb eder daḥı demişlerdür⁶⁹²⁸ (19) sizden evvel gelen kavm helāk olmadı illā üç nesne ile

[İM192b]

(1) birisi ziyāde ta‘ām birisi ziyāde uyku birisi ziyāde kelām (2) dur⁶⁹²⁹ İbn-i ‘ Abbās [K174b] raḍıya’llāhu ‘ anhu buyurmuşlar ki kaçan ta‘ām⁶⁹³⁰ (3) çok yësem beni taḥzīr ve taḥfīf edün⁶⁹³¹ zīrā ḳalbi ta‘ām (4) ifsād eder⁶⁹³² kaçan menāmum çok olsa beni uyandırur⁶⁹³³ zīrā (5) menām ‘ ömri eksük eder kaçan kelāmum çok olsa beni sâkin (6)

⁶⁹¹⁹ İM192a- 10 yahūd ḥabīb: ve yāḥūd N191b- 16.

⁶⁹²⁰ İM192a- 11 uyğuda ve uykusuzlukda: uyğuda ve uyhusuzlukda N191b- 17.

⁶⁹²¹ İM192a- 12 efsûnlardadır: efsûnlar beyānındadır N192a- 1.

⁶⁹²² İM192a- 12 İbn-i ‘ Abbās (13) ḥazreti raḍıya’llāhu ‘ anhu rivāyet etmişler: İbn-i ‘ Abbās raḍıya’llāhu ta‘ālā (2) ‘ anhu ḥazreti N192a- 1.

⁶⁹²³ İM192a- 13 Resūlu’llāh ḥazretinden (14) şalla’llāhu ‘ aleyhi ve sellem: K174a- 15 Resūlu’llāh şalla’llāhu ‘ aleyhi ve sellem ḥazretinden, N192a- 2 Resūlu’llāh şalla’llāhu ta‘ālā ‘ aleyhi ve sellem ḥazretinden.

⁶⁹²⁴ İM192a- 15 peygamberün: peygamber N192a- 4.

⁶⁹²⁵ İM192a- 16 çok: çoğ N192a- 4.

⁶⁹²⁶ İM192a- 17 demişlerdür: demişler N192a- 5.

⁶⁹²⁷ İM192a- 18 helākin getirür: helākilikdür N192a- 5.

⁶⁹²⁸ İM192a- 18 daḥı demişlerdür: ve daḥı demişler N192a- 6.

⁶⁹²⁹ İM192b- 1 birisi ziyāde ta‘ām birisi ziyāde uyku birisi ziyāde kelām (2) dur: biri ziyāde (7) ta‘ām ve biri ziyāde uyğ ve birisi ziyāde kelām N192a- 6.

⁶⁹³⁰ İM192b- 2 buyurmuşlar ki kaçan ta‘ām: buyurmuş ki kaçan N192a- 7.

⁶⁹³¹ İM192b- 3 edün: ediğ N192a- 8.

⁶⁹³² İM192b- 2 kaçan ta‘ām (3) çok yësem beni taḥzīr ve taḥfīf edün zīrā ḳalbi ta‘ām (4) ifsād eder: K’de yok.

⁶⁹³³ İM192b- 4 uyandırur: uyandırur N192a- 9.

kılıuñ z̄irā çok kelām d̄eyeni yaqar h̄ükemā d̄emişler ki⁶⁹³⁴ من (7) لزم الرقاد حرم المراد
ya^c nī⁶⁹³⁵ bir kimse uyquya m̄ulāzım olsa murādın (8) maḥrūm olur h̄ükemādan biri
eyitmiş⁶⁹³⁶ dehr ya^c nī zamān ḥayātıla (9) vefāt ortasıdadur ḥayāt uyanıklıqdur vefāt
uykudur (10) şol kimse⁶⁹³⁷ ki vefātından ḥayātına nesne zam eyleye ol kişi (11) felāḥ
bulur şî^c irde gelmişdür ki⁶⁹³⁸ وليك شطر عمرک أغتم (12) بنصف العمر نوماً ya^c nī
senüñ ḡeçe ‘ömrünüñ⁶⁹³⁹ nışfıdur (13) anı ġan̄imet bil nışf ‘ömrüñi nevmile giderme
z̄āyi^c kılma⁶⁹⁴⁰ (14) ‘uqālā d̄emişler⁶⁹⁴¹ ki nevmüñ ve açlığuş ve susuzlığuş⁶⁹⁴² sevreti
[N192b] ya^c nī (15) ziyāde ġalebesi bir s̄ā^c atdür eger şabr edebilüp⁶⁹⁴³ def^c ederiseñ (16)
senden def^c olur nice s̄ā^c at geqer ‘arız olmaz Dāvūd bin (17) Reşid ki⁶⁹⁴⁴ İmām-ı
Muḥammed bin Ḥasan'uş aşḥābındandur faḫīḥ ve muḥaddis (18) kimsedür⁶⁹⁴⁵ eydür⁶⁹⁴⁶
bir ḡeçe qalkdum ittifaḫ şovuk beni ziyāde⁶⁹⁴⁷ bī-ḥuzūr (19) kıldı şu⁶⁹⁴⁸ mertebe ki
ağladum uyqu ġalebe étđi⁶⁹⁴⁹ uyudum düşümde

[İM193a]

(1) gördüm bir kimse baña nidā edüp eydür⁶⁹⁵⁰ iy Dāvūd ḥalkı uyut (2) duq seni⁶⁹⁵¹
uyardıq qāyim kıldıq bize aqlar mısın ol ḡeceden (3) şonra artuq⁶⁹⁵² uyumadum d̄er

⁶⁹³⁴ İM192b- 6 ki: N’de yok.

⁶⁹³⁵ N192a- 11 ya^c nī: İM’de yok.

⁶⁹³⁶ N192a- 12 eyitmiş ki.

⁶⁹³⁷ İM192b- 10 kimse: kimsene N192a- 13.

⁶⁹³⁸ K174b- 11 gelmişdür ki beyt, N192a- 14 gelmişdür ki şî^c r.

⁶⁹³⁹ İM192b- 12 ‘ömrünüñ: ‘ömrüñ N192a- 16.

⁶⁹⁴⁰ N192a- 16 ve z̄āyi^c kılma.

⁶⁹⁴¹ İM192b- 14 d̄emişler: d̄emişlerdür K174b- 10, N192a- 17.

⁶⁹⁴² İM192b- 14 açlığuş susuzlığuş: K174b- 11 açlığuş şusuzlığuş, N192a- 17 açlığuş ve şusuzlığuş.

⁶⁹⁴³ İM192b- 15 edebilüp: edebilür N192b- 1.

⁶⁹⁴⁴ İM192b- 17 ki: N’de yok.

⁶⁹⁴⁵ İM192b- 18 kimsedür: kimsenedür K174b- 14, N192b- 3.

⁶⁹⁴⁶ N192b- 3 eydür ki.

⁶⁹⁴⁷ İM192b- 18 ziyāde: N’de yok.

⁶⁹⁴⁸ İM 192b- 19 şu: şol K174b- 15, N192b- 4.

⁶⁹⁴⁹ İM 192b- 19 uyqu ġalebe étđi: uyqu kıldı N192b- 4.

⁶⁹⁵⁰ İM193a- 1 eydür: N’de yok.

⁶⁹⁵¹ N192b- 5 ve seni.

⁶⁹⁵² İM193a- 3 artuq: ayrıq bir ḡeçe N192b- 6.

rahmetu'llâhi 'aleyhi⁶⁹⁵³ Muhammed bin Yūsuf (4) zühidle ve 'ibâdetile ma'rûf kimsedür⁶⁹⁵⁴ tâbi'îne erişmişdür (5) İbn-i Mübârek aña عروس الزهاد dèridi ya'ni zâhidlerünj (6) güyegüsi dèmek olur rivâyet ederler⁶⁹⁵⁵ ne kışda ve ne (7) yazda uyğuda yanın yere kıomazıdı⁶⁹⁵⁶ [K175a] otururiken def' (8) ederidi rahmetu'llâhi 'aleyhi⁶⁹⁵⁷ hükemâ dèmişler ki çok uyğunun⁶⁹⁵⁸ (9) sebebi çok şü içmekdür ve çok şü içmeñün sebebi çok yèmek (10) yèmekdür Mekhül eydür bir kimse firâşına yatacağ zamânda gündüzün (11) fikr etse eger hayrlu 'amel ètmış olurısa şükr èdüp ve eger şerlü 'amel ètmış olur ise⁶⁹⁵⁹ istiğfâr ètmışdür (12) şü vechile tefekkür ètmese ol kimse şü tâcire⁶⁹⁶⁰ beñzer ki mâlını (13) infâğ ètmış ve hârcalanmış ola ve hiç hisâb ètmeye hattâ (14) tuymadın⁶⁹⁶¹ ve haberi olmadın müflis ola gide Resûlu'llâh (15) hâzretinden mervîdür şalla'llâhu 'aleyhi ve sellem⁶⁹⁶² buyurmışlar ki (16) rü'yâ-yı şâliha ya'ni şâlih düş mü'minlere beşâretdür Allâhu (17) Ta'âlâ kıatında olan âhîretde kerâmete dağı⁶⁹⁶³ buyurmışlar ki düşlerünj (18) ziyâde⁶⁹⁶⁴ şâdıkı seher vaçtlerinde [N193a] görilendür⁶⁹⁶⁵ ve dağı buyurmışlar ki (19) düşlerünj şâdıkı gündüzlerde⁶⁹⁶⁶ görinendür zîrâ Hâğ

⁶⁹⁵³ İM193a- 3 rahmetu'llâhi 'aleyhi: rahmetu'llâhi N192b- 7.

⁶⁹⁵⁴ İM193a- 4 ma'rûf kimsedür: kimsenedür N192b- 7.

⁶⁹⁵⁵ N192b- 9 rivâyet ederler ki.

⁶⁹⁵⁶ İM193a- 7 kıomazıdı: kıomazlarıdı K174b- 21.

⁶⁹⁵⁷ İM193a- 8 rahmetu'llâhi 'aleyhi: rahmetu'llâhi ta'âlâ 'aleyhi N192b- 10.

⁶⁹⁵⁸ İM193a- 8 uyğunun: uyğunun N192b- 10.

⁶⁹⁵⁹ N192b- 12 eger hayrlu 'amel ètmış olurısa şükr èdüp (13) ve eger şerlü 'amel ètmış olur ise: K175a- 4 eger hayrlu 'amel ètmışlerise şükr èdüp ve eger şerlü (5) ètmış olurısa, İM193a- 11 eger hayrlu 'amel ètmış olurısa.

⁶⁹⁶⁰ İM193a- 12 şü vechile tefekkür ètmese ol kimse şü tâcire: K175a- 6 şü vechile tefekkür ètmese ol kimse şol tâcire, N192b- 13 fikr ètmese şol tâcire.

⁶⁹⁶¹ İM193a- 14 tuymadın: duymadın K175a- 14.

⁶⁹⁶² İM193a- 14 Resûlu'llâh (15) hâzretinden mervîdür şalla'llâhu 'aleyhi ve sellem: ve Resûlu'llâh şalla'llâhu ta'âlâ 'aleyhi ve sellemden mervîdür N192b- 15.

⁶⁹⁶³ İM193a- 17 âhîretde kerâmete dağı: kerâmete dâldür ve dağı N192b- 17.

⁶⁹⁶⁴ İM193a- 18 ziyâde: K ve N'de yok.

⁶⁹⁶⁵ İM193a- 18 seher vaçtlerinde görilendür: seher vaçtinde [N193a] görinendür N192b- 17.

⁶⁹⁶⁶ İM 193a- 19 gündüzlerde: seher ve gündüzlerde N193a- 1.

[İM193b]

(1) sübhānehu ve ta‘ālā beni taḥṣiṣ eyledi gündüzile⁶⁹⁶⁷ vahye Ca‘fer-i (2) Şadık raḍıya’llāhu ‘anhu⁶⁹⁶⁸ eydür düşlerün şadığı ḳaylüle (3) nevminde görilendür İbn-i Sīrīn eydür bir kimse sağ yanınun (4) üzerine uyusa ḳıbleye müstaḳbil olsa sūre-yi ve’ş-şemsi (5) ve’l-leyli ve sūre-yi Ḳulyā eyyühe’l-kāfirūn ve sūre-yi İhlāş (6) ve mu‘avvizeteyn oḳusa⁶⁹⁶⁹ andan sonra Allāhu Ta‘ālā ḫazretine her ne (7) murādısa⁶⁹⁷⁰ su‘āl etse Allāhu Ta‘ālā anuḡ⁶⁹⁷¹ murādını aḡa göstere (8) fuḫalā-yı selef dēmişlerdür ki nevm vaḳtinde müsteḫabdur ki bunı (9) oḳuya⁶⁹⁷² من ملاعب (10) اللهم اني اعوذ بك من سيئ الاحلام واستجبرك (11) Tūrānşah bin Eyyüb mülük-ı Şām'dandur vāḳı‘ asında (12) görmiş ki bu beyti oḳur⁶⁹⁷³ معي (13) اني خرجت من الدنيا وليس معي (14) ben dünyādan çıḳdum benüm keffüm mālīk olduḡı nesneden (15) bir nesne benümile bile olmayıcı olduḡı ḫālde keffümden ḡayrı (16) Ma‘rūf-ı Kerḫī ḫazretinden⁶⁹⁷⁴ rivāyet ederler eydür düşümde (17) gördüm cennete girmişin⁶⁹⁷⁵ bir ḳaşr-ı ‘ālī gördüm envā‘-ı mecālīs (18) eşnāfa bisātlarla döşenmiş serāperdeler ve zārlar aşılımış (19) vildān ayaḡ üzre şāflar bağlamışlar ben eyitdüm ki bu maḳām

⁶⁹⁶⁷ İM193b- 1 gündüzile: gündüz ile N193a- 2.

⁶⁹⁶⁸ İM193b- 2 raḍıya’llāhu ‘anhu: raḍıya’llāhu (3) ta‘ālā ‘anhu N193a- 2.

⁶⁹⁶⁹ İM193b- 4 sūre-yi ve’ş-şemsi (5) ve’l-leyli ve sūre-yi Ḳulyā eyyühe’l-kāfirūn ve sūre-yi İhlāş (6) ve mu‘avvizeteyn (6) oḳusa: ve’ş-şemsi ve’l-leyli (5) ve Ḳulyā eyyühe’l-kāfirūn ve İhlāş (6) ve mu‘avvizeteyn oḳısa N193a- 4.

⁶⁹⁷⁰ K175a- 18 her ne murādısa: İM 193b- 6 her (7) murādısa, N193a- 6 her ne murādı var ise.

⁶⁹⁷¹ İM193b- 7 anuḡ: N’de yok.

⁶⁹⁷² K175a- 20 nevm vaḳtinde müsteḫabdur ki bunı oḳuya: İM193b- 8 nevm ḳatında müstecabdur ki, N193a- 7 nevm vaḳtinde müsteḫabdur ki bunı du‘āy oḳuya.

⁶⁹⁷³ İM193b- 12 görmüş ki bu beyti oḳur: K175b- 2 görmüş ki bu beyti oḳur beyt, N193a- 10 görmüş bu beyti oḳur şı‘r.

⁶⁹⁷⁴ İM193b- 16 Ma‘rūf-ı Kerḫī ḫazretinden: Ma‘rūf-ı Kerḫī raḍıya’llāhu ta‘ālā ‘anhu (13) ḫazretinden N193a- 12.

⁶⁹⁷⁵ İM193b- 17 girmişin: girmişim N193a- 13.

[İM194a]

(1) kimündür eyitdiler ki İmām-ı Ebū Yūsuf ḥazretlerinüñdür⁶⁹⁷⁶ ben eyitdüm ki (2) ne ‘amel ile müstaḥaḳ oldu eyitdiler nāsa ‘ilim öğretmek ile (3) ve ḥalkuñ ezāsına şabr eylemek ile oldu Ebu’l-ḥasan eydür (4) imāmü’-l-ḥudā Ebū Mañşūr-ı Mātüridī ḥazretlerin⁶⁹⁷⁷ [N193b] menāmda gördüm (5) baña eyitdi ki yā Ebā el-Ḥasan ḥaberüñ var mıdur ki bir ḥatun⁶⁹⁷⁸ ki (6) ašlā namāz kılmazdı Allāhu Ta‘ālā⁶⁹⁷⁹ ḥazreti anı yarlıgadı raḥmet (7) eyledi ben dedüm ki ne için⁶⁹⁸⁰ eyitdi ki ezān okunuriken (8) ezānı istimā‘ édüp mü’ezzine cevāb vèrdügiyiçün⁶⁹⁸¹ ḥadīşde (9) vārid olmışdur ki Allāhu Ta‘ālā ḥazreti fāl étmeği ya‘nī ḥayr üzre (10) tefe‘ül étmeği sever ve tıyere ya‘nī⁶⁹⁸² şer üzre fāl étmeği mekrūh (11) görür İbn-i ‘Abbās’uñ ḥadīş-i merfū‘ rivāyetinde vārid (12) olmışdur ki bir kimse nücūmdan⁶⁹⁸³ bir ‘ilm aḥz étse seḥerden (13) bir şu‘be aḥz étmişdür bir gece Ḥazret-i ‘Alī raḍıya’llāhu ‘anhu (14) taşra çıkdı⁶⁹⁸⁴ nücūma nazar eyledi yanında olan kimselere ḥiṭāb (15) édüp [K176a] eyitdi⁶⁹⁸⁵ ki يائئها الناس اياكم وتعلم النجوم (16) iy benī ādem nücūm ‘ilmin öğretmekden⁶⁹⁸⁶ ḥazer eyleñ illā şol (17) miḳdār ki anuñıla berr u baḥrde kıble bilecek miḳdār ve yoluñuz (18) anılayacaḳ ḳadar⁶⁹⁸⁷ zīrā bu ‘ilm kişiyi kehānete da‘vet eder (19) müneccim kāhindür⁶⁹⁸⁸ ğayıbdan olacaḳ ve gelecek nesneden söyleyendür

⁶⁹⁷⁶ İM194a- 1 ḥazretlerinüñdür: ḥazretiniñdür N193a- 15.

⁶⁹⁷⁷ İM194a- 4 ḥazretlerin: N’de yok.

⁶⁹⁷⁸ K175b- 14 ḥatun: ḥatunı İM194a- 5.

⁶⁹⁷⁹ İM194a- 6 Allāhu Ta‘ālā: Allāh K175b- 14.

⁶⁹⁸⁰ İM194a- 7 ne için: niçün N193b- 3.

⁶⁹⁸¹ İM194a- 8 mü’ezzine cevāb vèrdügiyiçün: cevāb vèrdiği için N193b- 3.

⁶⁹⁸² İM194a- 10 ve tıyere ya‘nī: K ve N’de yok.

⁶⁹⁸³ İM194a- 12 nücūmdan: ‘ilm-i nücūmdan N193b- 6.

⁶⁹⁸⁴ İM194a- 13 Ḥazret-i ‘Alī raḍıya’llāhu ‘anhu (14) taşra çıkdı: Ḥazret-i ‘Alī raḍıya’llāhu ta‘ālā ‘anhu taşra çıkdı ve N193b- 7.

⁶⁹⁸⁵ İM194a- 14 ḥiṭāb (15) édüp eyitdi: ḥiṭāb étđi N193b- 8.

⁶⁹⁸⁶ İM194a- 16 öğretmekden: öğrenmeñüz N193b- 9.

⁶⁹⁸⁷ İM194a- 17 anuñıla berr u baḥrde kıble bilecek miḳdār ve yoluñuz (18) anılayacaḳ ḳadar: yoluñuz anılayacaḳ miḳdārı N193b- 9.

⁶⁹⁸⁸ K176a- 4, N193b- 10 kāhindür: kāhin İM194a- 19.

[İM194b]

(1) kâhin sâhîr gibidür sâhîr kâfir gibidür⁶⁹⁸⁹ kâfir nârdadur (2) nice maḥallerde vâki' olmuşdur ki müneccimler 'ilm-i nücûma i'timâd edüp (3) gelecekden haber vermişlerdür ḥalka i'tikâd vermişlerdür⁶⁹⁹⁰ (4) sonra ol vaqt olıcaḳ dediklerinün ḫilâfi olmuşdur⁶⁹⁹¹ müneccimler (5) dërler ki 'âlemde müdebbirât kevâkibdür bu görinen te'sîrât (6) kevâkibdür dërler Şeyḫ Kirmânî ḫazretleri eydür eger bunların (7) murâdı bu ise ki Allâhu Ta'âlâ ḫazretinün 'âdeti bunun üzere⁶⁹⁹² (8) olmuşdur ki bu âşârı nücûma müterettib⁶⁹⁹³ kılmışdur te'sîr-i ḫaḳîkî (9) ve tedbîr-i aşlî Ḥaḳ Ta'âlâ'nunḫdur meşelâ âteşde şu ḫâleti (10) ḳomışdur ki ḳurı ağacı yanına götüricek yaḳar te'sîr-i ḫaḳîkî (11) [N194a] Ḥaḳḳ'unḫdur ammâ âteşi sebeb-i zâhirî kılmışdur nücûm aḫvâli (12) daḫı böyledür 'âdetu'llâh bunun üzere⁶⁹⁹⁴ câri olmuşdur (13) dërlerise⁶⁹⁹⁵ bu i'tikâddan zarar gelmez ammâ eger ğarâzları (14) kevâkibün te'sîr-i zâtîsi vardur 'uḳalâ bu te'sîrâtı⁶⁹⁹⁶ vâcib (15) dür dërlerise⁶⁹⁹⁷ bu bâḫıldur zîrâ ehl-i şer' ḳatında bu şâbit (16) olmuşdur ki cemî' -i havâdiş ibtidâen Allâhu Ta'âlâ ḫazretinün (17) irâdetine müte'allıḫdur mü'eşşir fi'l-vücûd-ı ḫaḳdur ğayrı degildür (18) vallâhu a'lem bir şeyḫün ve 'azîzün bir şâkirdi ḳaçan ki üstâdı (19) ḳatında gider oldı vaşiyet taleb eylemiş ol 'azîz demiş ki⁶⁹⁹⁸

[İM195a]

(1) eger isteriseḫ ki⁶⁹⁹⁹ ebedî [K176b] maḫzûn olmayasın müneccim ile⁷⁰⁰⁰ muşâhibet (2) eyleme eger⁷⁰⁰¹ dileriseḫ ki ağzuḫun lezzeti bâḳî ḳala ḫâbîbile⁷⁰⁰² muşâhibet⁷⁰⁰³ (3) étme

⁶⁹⁸⁹ İM194b- 1 sâhîr kâfir gibidür: ve N193b- 11.

⁶⁹⁹⁰ İM194b- 3 gelecekden haber vermişlerdür ḫalka i'tikâd vermişlerdür: aḫkâmına rızâ vermişlerdür N193b- 12.

⁶⁹⁹¹ İM194b- 4 olmuşdur: K176a- 8 olmuşdur ki, N193b- 13 vâki' olmuşdur.

⁶⁹⁹² İM194b- 7 üzere: üzerine K176a- 11, N193b- 15.

⁶⁹⁹³ İM194b- 8 müterettib: tertîb N193b- 16.

⁶⁹⁹⁴ İM194b- 12 bunun üzere: böyle N194a- 2.

⁶⁹⁹⁵ İM194b- 13 dërlerise: dërler ise K176a- 15.

⁶⁹⁹⁶ N194a- 3 te'sîrâtı: İM194b- 14 te'sîrât, K176a- 17 te'sîrâtı ise.

⁶⁹⁹⁷ İM194b- 15 dërlerise: dërler ise K176a- 17.

⁶⁹⁹⁸ İM194b- 19 taleb eylemiş ol 'azîz demiş ki: taleb eyledi ol 'azîz (7) aḫa demiş ki N194a- 6.

⁶⁹⁹⁹ İM195a- 1 isteriseḫ ki: isteriseḫ N194a- 7.

⁷⁰⁰⁰ İM195a- 1 müneccim ile: müneccimile N194a- 7.

بادري ورب الارض يفعل ما يشاء (4) ادبر بالنجوم ولست⁷⁰⁰⁴ ki⁷⁰⁰⁴ ba' z-ı ' uqalā bu ūi' ri dēmiſlerdür ki⁷⁰⁰⁴ tercümesi oldur ki (5) eydür nücümıla ben tedbīr ēderem ammā bilmez⁷⁰⁰⁵ arzuñ rabbi (6) diledügin işler ' İkrime eydür bir vaqt Hāzret-i İbn-i ' Abbās (7) ile otururıduğ bir kuş geçdi öterek kavminden bir kimse⁷⁰⁰⁶ (8) eyitdi hayrdur İbn-i ' Abbās eyitdi ne hayr var ve ne ūer var (9) kuşuñ ötmesine⁷⁰⁰⁷ ne i' tibār hayr söylemek gerek⁷⁰⁰⁸ mekrūh söz söylememek gerek⁷⁰⁰⁹ gāh olur (10) dil⁷⁰¹⁰ bir kelām söyler ol ittifaq vāki' olur zūrefā-yı ' Arab (11) sevdüklerine sefercel ya' nī ayva göndermegi revā görmezler⁷⁰¹¹ (12) anıñıñün ki sefercel lafzını müſtemil olduğıyıñün sefer lafzını (13) işāret olduğıyıñün⁷⁰¹² Hārūnu' r-reſīd ba' z-ı aſhābına sukūd (14) ağacından⁷⁰¹³ su'āl étmiş ' Arab lisānında⁷⁰¹⁴ sukūda ūeceretü'l-hılāf (15) dērler hālifenüñ yüzine hılāf lafzın söylemekden kaçmış⁷⁰¹⁵ ūeceretü' (16) l-vifaq dēmiş muhālifet lafzın dēmemiş muvāfiqat lafzın zıkr eylemiş⁷⁰¹⁶ (17) [N194b] fuſahā-yı ' Arab bu maqūleye i' tibār ēderler yine bir gün Hārūnu' (18) r-reſīd kātibinden bir nesne su'āl étmiş kātib cevāb vērmiş (19) lā-ve eyyedeke'llāhu dēmiş lāyile eyyedeke ortasında vāv lafzın

⁷⁰⁰¹ İM195a- 2 eger: ve eger N194a- 8.

⁷⁰⁰² İM195a- 2 ūabībile: ūabīb ile N194a- 8.

⁷⁰⁰³ İM195a- 2 eyleme eger dileriseñ ki ağzuñuñ lezzeti bāki' qala tābībile muſāhibet: K'de yok.

⁷⁰⁰⁴ İM195a- 3 dēmiſlerdür ki: K176b- 2 dēmiſlerdür ki ūi' r, N194a- 9 dēmiſdür ūi' r.

⁷⁰⁰⁵ N194a- 10 bilmez ben.

⁷⁰⁰⁶ İM195a- 7 bir kimse: birisi N194a- 12.

⁷⁰⁰⁷ İM195a- 8 ne ūer var (9) kuşuñ ötmesine: ne ūer vardur kuş ötmesinde N194a- 13.

⁷⁰⁰⁸ İM195a- 9 gerek.

⁷⁰⁰⁹ K176b- 8, N194a- 13 mekrūh söz söylememek gerek: İM'de yok.

⁷⁰¹⁰ İM195a- 10 dil: N'de yok.

⁷⁰¹¹ İM195a- 11 görmezler: görmezleridi N194a- 15.

⁷⁰¹² İM195a- 12 sefer lafzını (13) işāret olduğıyıñün: K ve N'de yok.

⁷⁰¹³ İM195a- 14 ağacından: ağacın N194a- 16.

⁷⁰¹⁴ N194a- 17 lisānında: lisānından İM195a- 14.

⁷⁰¹⁵ İM195a- 14 ūeceretü'l-hılāf (15) dērler hālifenüñ yüzine hılāf lafzın söylemekden kaçmış: K ve N'de yok.

⁷⁰¹⁶ İM195a- 16 muhālifet lafzın dēmemiş muvāfiqat lafzın zıkr eylemiş: muhālifet lafzın dēmiş ki muvāfiqat lafzın söylemiş N194a- 17.

[İM195b]

(1) getürmiş lâ demek evvel istediği nesne yokdur (2) demekdür eyyedeke⁷⁰¹⁷ Allāhu Ta‘ālā seni mü’eyyed kılsun dëyü du‘ā (3) etmekdür eger vāv getürmese لا ايدك الله dese ya‘nī (4) bed-du‘ā⁷⁰¹⁸ etmek du‘ā-yı ‘aleyhi olmak⁷⁰¹⁹ ihtimāli ola Allāhu Ta‘ālā seni (5) te’yīd eylesin⁷⁰²⁰ demek fehm ola dëyü ortada⁷⁰²¹ vāv getürmiş (6) dūr küttāb muhaddere hatunlara dāmet-i hīrāsethā lafzından (7) ictināb ederler hīrāsethā ihāmından ki fercinūḡ ḡarāreti (8) ma‘nāsı fehm olunmasun dëyüp⁷⁰²² bu lafzı zıkr etmezler [K177a] bir ḡabīḡ (9) ve mekrūh ma‘nā fehm olunan elfāzdan ictināb fuṣaḡāya ve büleḡāya (10) lāzımdur rivāyet ederler ki ümerādan birinūḡ zamānında⁷⁰²³ (11) çok nücūm sākıḡ olmuş ol emīr ḡavf eylemiş müneccimleri (12) ihzār etmiş ve ‘ulemāyı ihzār eylemiş⁷⁰²⁴ kimse cevāb-ı ṣāfī (13) vèrmemiş Cemīl adlu bir zārīf varımıṣ⁷⁰²⁵ ol eyitmiş pādīṣāhum (14) bu nücūmuḡ suḡūḡı senūḡ düşmenlerūḡe zaḡmet içündür demiṣ böyle (15) tefe’ül kılmış ol emīr daḡı aḡa⁷⁰²⁶ şıla buyurmuş iḡsān (16) eylemiş Ḥazret-i ‘Āyiṣe raḡıya’llāhu ‘anhā rivāyet eder Resūlu’llāh (17) ḡazreti şalla’llāhu ‘aleyhi ve sellem ḡastalar üzre mu‘avvizeteyn (18) oḡurlar ve üfürürleridi⁷⁰²⁷ ve mübārek elleriyile şıḡarlarıdı vallāhu (19) a‘lem kırk sekizinci ravza şı‘irde ve⁷⁰²⁸ feṣāḡatda ve belāḡatdadur

⁷⁰¹⁷ İM195b- 2 eyyedeke: eyyedeke’llāh K176b- 17.

⁷⁰¹⁸ İM195b- 3 etmekdür eger vāv getürmese لا ايدك الله dese ya‘nī (4) bed-du‘ā: K ve N’de yok.

⁷⁰¹⁹ İM195b- 4 olmak: N’de yok.

⁷⁰²⁰ İM195b- 5 eylesin: eylesün N195b- 4.

⁷⁰²¹ İM195b- 5 ortada: ortasında N194b- 5.

⁷⁰²² İM195b- 8 dëyüp: dëyü N194b- 7.

⁷⁰²³ İM195b- 10 zamānında: zamānından N194b- 8.

⁷⁰²⁴ İM195b- 11 müneccimleri (12) ihzār etmiş ve ‘ulemāyı ihzār eylemiş: K177a- 3 müneccimleri ihzār (3) etmişler ve ‘ulemāyı ihzār eylemiş N194b- 9 müneccimleri ihzār etmiş ve ‘ulemā ihzār (10) etmiş.

⁷⁰²⁵ İM195b- 13 varımıṣ: var imiş N194b- 10.

⁷⁰²⁶ İM195b- 15 aḡa: N’de yok.

⁷⁰²⁷ İM195b- 17 Ḥazret-i ‘Āyiṣe ... (18) oḡurlar ve üfürürleridi: Ḥazret-i ‘Āyiṣe raḡıya’llāhu ta‘ālā ‘anhā ḡazretleri (13) ḡastalar üzre mu‘avvizeteyn oḡurlarıdı N194b- 12.

⁷⁰²⁸ K177a- 10, N194b- 14 ve: İM’de yok.

[İM196a]

(1) Hâzret-i Resûl'den mervîdür şalla'llâhu 'aleyhi ve sellem⁷⁰²⁹ buyurmuşlar ki (2) ben 'Arab'ıñ efşâhın⁷⁰³⁰ ben Kureyş içinde Benî Sa'd kabîlesinde (3) süd emüp tûrurım بندن يا'ni⁷⁰³¹ kelâmda ğala'tından (4) olur Hâlîme hatun ki dâyeleri idi kaçan ki⁷⁰³² Resûl'i Mekke'ye (5) getürdi [N195a] 'Abdu'l-mu'ttalib aña nazâr eyledi görüdi hüsni (6) ü cemâl kemâlde feşâhatıla ve belâgatıla söyler sevindi ferağ (7) oldu ve eyitdi ki cemâli Kureyş feşâhatı Benî Sa'd hâlâveti (8) Yeşrib'dür⁷⁰³³ ki cem' olmuş dedi Şeybe⁷⁰³⁴ efşâh-ı nâsdan idi (9) Benî Sa'd hâlâveti Yeşrib kabîlesinden idi⁷⁰³⁵ Hâzret-i (10) Resûl'den mervîdür şalla'llâhu 'aleyhi ve sellem⁷⁰³⁶ 'ammileri 'Abbâs (11) hâzretinden bir kelâm istimâ' êtdükde buyurdılar ki بارک (12) الله لك يا عم في جمالك فصاحتك (13) sağa feşâhatıñ⁷⁰³⁷ [K177b] gerü anlardan mervîdür buyurmuşlar ki (14) الجمال في اللسان يا'ni cemâl dildedür dilden murâd⁷⁰³⁸ feşâhatdur Hâssân'a (15) buyurdılar ki söyle senüñ sözüñ vallâhi bunlarıñ üzerine (16) karanlık⁷⁰³⁹ gecedde oğlar te'sîrinden artuğdur fuşâhâ demişler ki (17) kelâm faşîh gerekdür⁷⁰⁴⁰ elfâzı kalîl ma'nası çok ola (18) keşret-i elfâzıla istimâ' edenlere melâl gelmeye Haşîm bin (19) Şâlih oğluna eyitmiş kaçan kelâmı az söyleseñ şavâbı çok⁷⁰⁴¹

⁷⁰²⁹ İM196a- 1 Hâzret-i Resûl'den mervîdür şalla'llâhu 'aleyhi ve sellem: Hâzret-i Resûl' (14) llâh şalla'llâhu ta'âlâ 'aleyhi ve sellemden mervîdür N194b- 13.

⁷⁰³⁰ İM196a- 2 ben 'Arab'ıñ efşâhın: K177a- 12 ben 'Arab'ıñ efşâhım, N194b- 15 ben 'Arab'ıñ efşâhım.

⁷⁰³¹ İM196a- 3 süd emüp tûrurım بندن يا'ni: süd emüp tûrurım benden kaçan neden şâdir olur N194b- 16.

⁷⁰³² İM196a- 4 kaçan ki: N'de yok.

⁷⁰³³ İM196a- 7 cemâli Kureyş feşâhatı Benî Sa'd hâlâveti(8) Yeşrib'dür: K177a- 17 cemâl Kureyş feşâhatı Benî Sa'd hâlâveti(8) Yeşrib'dür, N195a- 2 cemâl Kureyş feşâhatı Benî Sa'd hâlâveti(8) Yeşrib'dür.

⁷⁰³⁴ İM196a- 8 Şeybe: K177a- 18 Şeybe bin Şeybe, N195a- 2 Şeyb bin Şeybe.

⁷⁰³⁵ İM196a- 9 Benî Sa'd hâlâveti Yeşrib kabîlesinden idi: Benî Sa'd kabîlesinden idi K199a- 19, N195a- 3.

⁷⁰³⁶ İM196a- 9 Hâzret-i (10) Resûl'den mervîdür şalla'llâhu 'aleyhi ve sellem: Hâzret-i Resûl şalla'llâhu ta'âlâ 'aleyhi ve sellemden mervîdür buyurmuşlar ki N195a- 4.

⁷⁰³⁷ İM196a- 13 sağa feşâhatıñ: feşâhatıñ N195a- 6.

⁷⁰³⁸ N195a- 7 ya'ni cemâl dildedür dilden murâd: İM196a- 14 cemâli dildedür murâdı, K177b- 2 cemâl dildedürden murâdı.

⁷⁰³⁹ İM196a- 16 karanlık: karanlık N195a- 8.

⁷⁰⁴⁰ İM196a- 17 gerekdür.

⁷⁰⁴¹ İM196a- 19 çok: çok N195a- 11.

[İM196b]

(1) edersin kaçan kelâmı çok etseñ⁷⁰⁴² şavâbı az edersin (2) bir kimsenün şakatı çok olsa⁷⁰⁴³ kalbi şasâvetlü olur (3) ve bir kimsenün⁷⁰⁴⁴ kalbi şasâvetlü olsa vera‘ı ve zühdi (4) kalîl olur ‘ ukalâ demişler ki غلطة كثر لغطه كثر غلطة (5) ya‘ nî bir kimsenün şavtı çok olsa kelâmı çok olmağdan (6) ‘ ibâretdür ğalatı çok olur⁷⁰⁴⁵ ba‘ z-ı fuzalâdan belâğatdan (7) su‘âl etdiler cevâb vèrdi ki belîğ şol kimsedür ma‘ ânî-yi (8) keşîreye⁷⁰⁴⁶ kaçd eyleye lafz-ı kalîl ile edâ eyleye ya ma‘ ânî-yi (9) kalîleyi lafz-ı cemîl ile edâ eyleye⁷⁰⁴⁷ emşâl-i laţîfedendür (10) bu şi‘r⁷⁰⁴⁸ لا تجري على اليابس (11) لا تجري على اليابس (12) olmazsın gemi kırı yèr⁷⁰⁵⁰ üzre yürimez Ca‘ fer-i Bermekî bir rük‘ a-yı (13) kaçîrenün üzerine mektûb yazmış⁷⁰⁵¹ kaçan ikşâr-ı eblağ olsa (14) ya‘ nî çok söylemek bir mağalde eblağ olsa⁷⁰⁵² ol mağalde icâz (15) ve ihtîşâr⁷⁰⁵³ taqşîrîlik olur ve kaçan bir mağalde icâz kâfî (16) olsa anda ikşâr etmek ‘ ayb⁷⁰⁵⁴ olur ya‘ nî mütekellim olana (17) ve sâmi‘ olana zâyid⁷⁰⁵⁵ zağmet olur ve mücerred yorılmağ hâşıl (18) olur her mağamuğ bir dürlü⁷⁰⁵⁶ kelâmı vardır belîğ olan (19) anı ri‘ âyet etmek gerek⁷⁰⁵⁷ Halîl eydür الشعراء امراء الكلام Halîl eydür

⁷⁰⁴² İM196b- 1 kaçan kelâmı çok etseñ: ve kaçan kelâmı (12) çoğ etseñ N195a- 11.

⁷⁰⁴³ İM196b- 2 bir kimsenün şakatı çok olsa: bir kimsenün şakatı çoğ olsa N195a- 12.

⁷⁰⁴⁴ İM196b- 3 kimsenün: kimsenün N195a- 13.

⁷⁰⁴⁵ İM196b- 5 bir kimsenün şavtı çok olsa kelâmı çok olmağdan (6) ‘ ibâretdür ğalatı çok olur: bir kimsenün ğalatı çoğ olsa kelâmı çoğ olmağdan (15) ‘ ibâretdür ğalatı çoğ olur N195a- 14.

⁷⁰⁴⁶ İM196b- 7 belîğ şol kimsedür ma‘ ânî-yi (8) keşîreye: belîğ şol kimsenedür ki ma‘ ânî-yi keşîr N195a- 16.

⁷⁰⁴⁷ İM196b- 8 ya ma‘ ânî-yi (9) kalîleyi lafz-ı cemîl ile edâ eyleye: K ve N’de yok.

⁷⁰⁴⁸ İM196b- 10 bu şi‘r: K177b- 13 beyt, N195a- 17 şi‘r.

⁷⁰⁴⁹ İM196b- 11 recâ: taleb N195b- 1.

⁷⁰⁵⁰ N195b- 1 yèr: İM’de yok.

⁷⁰⁵¹ K177b- 17, N195b- 2 yazmış: bulmuş İM196b- 13.

⁷⁰⁵² İM196b- 14 ya‘ nî çok söylemek bir mağalde eblağ olsa: K ve N’de yok.

⁷⁰⁵³ İM196b- 15 ihtîşâr: iktîşâr K177b- 17.

⁷⁰⁵⁴ K177b- 19, N195b- 4 ‘ ayb: ‘ ayy İM196b- 16.

⁷⁰⁵⁵ İM196b- 17 ve sâmi‘ olana zâyid: K177b- 19 ve zâ’id, N’de yok.

⁷⁰⁵⁶ İM196b- 18 her mağamuğ bir dürlü: zîrâ her mağamuğ bir N195b- 5.

⁷⁰⁵⁷ İM196b- 19 gerek.

[İM197a, K178a]

(1) ya' nî şâ' irler kelâmuñ emîrleridür⁷⁰⁵⁸ nice dilerlerise eṭrâf-ı kelâmda (2) taşarruf ederler ğayrılara câyiz olmayan bunlara câyiz olur bir (3) ma' nâyı ıtlâk etmek ve taqyîd etmek ve⁷⁰⁵⁹ maḫşûrı med etmek (4) ve memdûdı ḫaşr etmek zârüreti şî' riçün irtikâb⁷⁰⁶⁰ câyiz olur (5) Naşîb dërler bir şâ' ir varıdı⁷⁰⁶¹ aña eyitdiler senün şî' rün (6) ḫocadı eyitdi ki benüm şî' rüm ḫocamadı ammâ cûdıla kerem (7) ḫocadı Ḥakem bin Maṭleb'i bir ḫaşîde ile medḫ êtdüm baña dört (8) yüz ḫoyun ve dört biñ dînâr ve yüz deve ' aṭâ êtdi ba' z-ı (9) şu' arâ demiş ki لئن ادركت في نظمي فتورا ووهنا في بياني (10) للمعاني فلا تنسب بنقصي ان (11) ya' nî eger benüm nazmumda za' f ve ma' nâları beyânında noḫşân görseñ (12) benüm noḫşânuma ve ḫuşûruma nisbet êtme benüm raḫşum zamânuñ şâdlığına (13) göredür⁷⁰⁶² ' uḫalâ demişler ki saḫâvet ḫişinün ' ırzın zem êtmekden (14) ḫaz êdicidür Seyfe'd-düvle-yi Ḥamdânî eyitmiş şu' arâya ' aṭâ (15) ümerâya farzdur daḫı demişler ki her şeyün bir dili vardur (16) zamânuñ⁷⁰⁶³ dili şî' rdür Ḥazret-i ' Ömer'den raḫıya'llâhu ' anhu⁷⁰⁶⁴ mervîdür (17) buyurmışlar ki meḫâsin-i şu' arâyı öğrenün zîrâ meḫâsin aḫlâḫa (18) delâlet êder İmrü'l-ḫays⁷⁰⁶⁵ mülük neslindendür babası aña eyitmiş (19) şî' rün aḫseni ziyâde yalan olanıdır⁷⁰⁶⁶ ne ḫadar mübâlağa olsa

[İM197b]

(1) ol ḫadar ḫasen düşer⁷⁰⁶⁷ sen mülükdansın saña yalan yaraşmaz (2) dèdi ya' nî şî' r êtmekden⁷⁰⁶⁸ men' eyledi rivâyet ederler ki (3) şu' arâdan bir nice ṭâyife⁷⁰⁶⁹ ḫulefâdan

⁷⁰⁵⁸ İM197a- 1 şâ' irler kelâmuñ emîrleridür: şâ' irlerün kelâmuñ emîrdür N195b- 6.

⁷⁰⁵⁹ İM197a- 3 ve: N'de yok.

⁷⁰⁶⁰ İM197a- 4 memdûdı ḫaşr etmek zârüreti şî' riçün irtikâb: K178a- 3 memdûdı ḫaşr zârüreti şî' riçün irtikâb, N195b- 8 memdûdı ḫaşr zârüreti (9) şî' riçün irtikâb etmek.

⁷⁰⁶¹ İM197a- 5 varıdı: var idi N195b- 9.

⁷⁰⁶² İM197a- 7 Ḥakem bin Maṭleb'i ... (13) göredür: K ve N'de yok.

⁷⁰⁶³ İM197a- 16 zamânuñ: zamânenün N195b- 13.

⁷⁰⁶⁴ İM197a- 16 raḫıya'llâhu ' anhu: raḫıya'llâhu ta' âlâ ' anhu N195b- 13.

⁷⁰⁶⁵ İM'de Emrü'l-ḫays olarak harekelenmiş.

⁷⁰⁶⁶ İM197a- 19 yalan olanıdır: yalandur ve yalanda N195b- 15.

⁷⁰⁶⁷ İM197b- 1 ḫasen düşer: aḫsen düşer ve N195b- 16.

birine gitmişler Tufeylî dërler (4) [N196a] bir zarîf bunlarınca tâbi^c olmuş varmışlar halîfe (5) yanına her biri kaşîdeler göstermişler ‘aṭā almışlar⁷⁰⁷⁰ Tufeylî müteğayyir (6) olmuş⁷⁰⁷¹ şöyle ṭurmuş buña daḥı dëmişler ki sen daḥı ſi^c rüñ (7) oḳı⁷⁰⁷² Tufeylî eyitmiş ben ſâ^c ir degilin belki ben bir recül-i ḍällin⁷⁰⁷³ (8) nite ki⁷⁰⁷⁴ Haḳ sübhānehu ve ta^c ālā Ḳur’ân’da⁷⁰⁷⁵ buyurmuşdur والشعراء (9) يتبعهم الغاؤون [XXVI- 224] ben bunlara tâbi^c olup gelmişindir⁷⁰⁷⁶ dëmiş (10) halîfeye hoş gelüp çok gülmiş Tufeylî’ye in^c ām êtmış⁷⁰⁷⁷ ba^c z-ı (11) mülûkuñ āsitānesinden bir ſâ^c iri [K178b] bevvāblar men^c êtmışler bir kâğıda (12) yazmış içerü⁷⁰⁷⁸ göndermiş eyitmiş ki داعيك على الباب نهاء (13) عن حضرتكم ام يدخل كالدولة من غير حجاب (14) البواب بالرد عن الدخول فأغتم وخاب هل يرجع كا لنكبة ma^c nāsı (15) oldur ki senüñ du^c āñ ḳılıcı ḳapudadır⁷⁰⁷⁹ bevvāb anı⁷⁰⁸⁰ içerü (16) girmekden men^c êder pes ğamlu oldı ve içerü girmekden (17) nā-ümîz^c oldı⁷⁰⁸¹ nekbet gibi ḥazretüñüzden rücü^c êdüp⁷⁰⁸² gitsün mi (18) yoḥsa devlet gibi ḥicābsuz girsün mi ‘uḳalā dëmişler ki (19) ḳavl ḳāyilüñ⁷⁰⁸³ himmetine göre vāḳi^c olur سيف ضاربك

⁷⁰⁶⁸ İM197b- 2 ſi^c r êtmekden: ſi^c rden N195b- 16.

⁷⁰⁶⁹ İM197b- 3 ṭāyife: ṭā’ife K1178a- 14.

⁷⁰⁷⁰ İM197b- 5 her biri kaşîdeler göstermişler ‘aṭā almışlar: ve her biri kaşîdeler (2) göstermiş ‘aṭālar êtmışler N196a- 1.

⁷⁰⁷¹ K178a- 16 müteğayyir olmuş: İM197b- 5 müteğayyir (6) olmuş, N196a- 2 şöyle müteğayyir ṭurmuş.

⁷⁰⁷² İM197b- 6 şöyle ṭurmuş buña daḥı dëmişler ki sen daḥı ſi^c rüñ (7) oḳı, K178a- 16 şöyle ṭurmuş buña daḥı dëmişler ki sen daḥı ſi^c rüñ oḳı, N196a- 2 buña dëmişler sen daḥı ſi^c riñi oḳı.

⁷⁰⁷³ İM197b- 7 ben ſâ^c ir degilin belki ben bir recül-i ḍällin: ben ſâ^c ir degilim belki recül-i ḍällim N196a- 3.

⁷⁰⁷⁴ İM197b- 8 nite ki: nitekim K178a- 18, N196a- 3.

⁷⁰⁷⁵ İM197b- 8 Ḳur’ân: Ḳur’ân-ı ‘azîmde N196a- 3.

⁷⁰⁷⁶ İM197b- 9 gelmişindir: gelmişimdür N196a- 4.

⁷⁰⁷⁷ İM197b- 10 halîfeye hoş gelüp çok gülmiş Tufeylî’ye in^c ām êtmış: N’de yok.

⁷⁰⁷⁸ İM197b- 12 içerü: içerüye N196a- 6.

⁷⁰⁷⁹ İM197b- 15 ḳapudadır: ḳapuda N196a- 8.

⁷⁰⁸⁰ İM197b- 15 anı: K’de yok.

⁷⁰⁸¹ İM197b- 17 nā-ümîz^c oldı: nā-ümîd oldı K178b- 5, N196a- 9.

⁷⁰⁸² İM197b- 17 ḥazretüñüzden rücü^c êdüp: ḥazretiñüzden N196a- 9.

⁷⁰⁸³ İM197b- 19 ḳāyilüñ: ḳā’ilüñ K178b- 7.

[İM198a]

(1) bileğine göre kaç⁷⁰⁸⁴ eder dağı demişler ki kelām kaçan kalbden şadır (2) olsa kalbe te'sir eder bülegā demişler ki belāgat şol nesne (3) dūr ki andan havāş rāzī olalar ve 'avām fehm eyleyeler⁷⁰⁸⁵ ba'z-ı (4) hükemādan su'al etmişler ne nesnedür faşihî elken⁷⁰⁸⁶ eyleye ya'nî (5) dilin söylemez eyleye⁷⁰⁸⁷ eyitmiş ki hācetdür⁷⁰⁸⁸ bir kimse bir kimseye muhtāc (6) olsa ne kadar faşih olurisa⁷⁰⁸⁹ muhtāc olduğu kimsenün (7) katında dili ol kadar söylemez olur Hāzret-i 'Ömer'e rağıya'llāhu 'anhu⁷⁰⁹⁰ (8) demişler ki şāmitlik⁷⁰⁹¹ selāmetün miftāhıdır eyitmiş ki belī eyledür⁷⁰⁹² (9) lakin ağzuñ kilīdidür İbn-i 'Uyeyne eyitmiş şāmtlik⁷⁰⁹³ 'ilmün menāmıdır (10) mantık yaqāzasıdır ya'nî uyanıklığıdır uyku olmaz (11) illā [N196b] uyanıklığıla ve uyanıklık⁷⁰⁹⁴ dağı olmaz (12) illā uykuyıla⁷⁰⁹⁵ olur her birinün mağalli vardur maqāmında hūbdur (13) vallāhu a'lem **kırk toközuncı ravza qarābetlerde ve nisbetlerdedür** (14) **ve babalar ve analar hūkūkları zikrindedür**⁷⁰⁹⁶ **ve evlādı muhabbetde ve şıla-yı** (15) **rağmda ve şefkatde ve kabihden**⁷⁰⁹⁷ **zecerde ve men' dedür** hadi's-i merfū' da (16) Hāzret-i 'Alī rağıya'llāhu 'anhu rivāyetiyile şābit olmuş ki [K179a] Hāzret-i (17) Resūlu'llāh

⁷⁰⁸⁴ İM197b- 18 'uqālā demişler ki (19) qavıl qāyilün himmetine göre vāki' olur سيف ضاربك [198a] (1) bileğine göre kaç⁷⁰⁸⁴ eder kelām dağı demişler ki: 'uqālā demişler ki belāgat şol nesnedür ki N196a- 10.

⁷⁰⁸⁵ İM198a- 3 andan havāş rāzī olalar ve 'avām fehm eyleyeler: andan halk rāzī olalar ve 'avām fehm eyleye N196a- 12.

⁷⁰⁸⁶ İM198a- 4 elken: ebkem K178b- 11, N196a- 13.

⁷⁰⁸⁷ İM198a- 5 dilin söylemez eyleye: N'de yok.

⁷⁰⁸⁸ İM198a- 5 eyitmiş ki hācetdür: K178b- 11 eyitmiş ki hācet, N196a- 13 eyitmişler ki hācetdür.

⁷⁰⁸⁹ İM198a- 6 olurisa/ kimsenün: olsa/ kimsenenün N196a- 14.

⁷⁰⁹⁰ İM198a- 7 rağıya'llāhu 'anhu: rağıya'llāhu ta'ālā 'anhu N198a- 15.

⁷⁰⁹¹ İM198a- 8 şāmitlik: şāmitlik N196a- 15.

⁷⁰⁹² İM198a- 8 eyledür: öyledür N196a- 16.

⁷⁰⁹³ İM198a- 9 şāmtlik: şāmtlik N196a- 16.

⁷⁰⁹⁴ İM197a- 11 uyanıklık: uyanıklık N196b- 1.

⁷⁰⁹⁵ İM198a- 12 uykulıla: K178a- 17 uyku ile, N196b- 1 uyku ile.

⁷⁰⁹⁶ İM198a- 13 nisbetlerdedür (14) ve babalar ve analar hūkūkları zikrindedür: nisbetlerde ve baba ve analardadır ve zikrinde N196b- 3.

⁷⁰⁹⁷ İM198a- 15 kabihden: kabihde ve N196b- 4.

şalla'llāhu 'aleyhi ve sellem⁷⁰⁹⁸ buyurmışlar ki şaқınınuñ vālideyne (18) 'āk olmaқdan zīrā cennetüñ rāyihası bēş yüz yıllıқ yoldan

[İM198b]

(1) bulunur ammā ataya ve anaya⁷⁰⁹⁹ 'āk olan ol қоқуы⁷¹⁰⁰ bulmaz ve şıla-yı (2) raқmı қағ' eden⁷¹⁰¹ dağı bulmaz ve şeyh-i zānī dağı bulmaz dağı (3) futasını yerde sürüyen tekebbür tariқıyılı bu dağı cennet (4) қоқусın bulmaz ne'uzu billāhi ta'ālā⁷¹⁰² feylesof eyitmiş bir kimse (5) babasına 'āk olsa kendiden hāşıl olan oğlın dağı kendiye 'āk olur⁷¹⁰³ Hāzret-i Hüseyn'ün (6) oğlı 'Alī'ye raқıya'llāhu 'anhumā eyitdiler⁷¹⁰⁴ sen nāsuñ eberri (7) ve⁷¹⁰⁵ ziyāde şālihi ve hayrlusısın anañıla niçün bir çanaқdan (8) ta'ām yemezsin⁷¹⁰⁶ buyurdılar ki қоқарın ki anamuñ nazarı müte'allıқ (9) olup alacaқ ta'āmı ben muқaddem el şunup alam dağı anama (10) 'āk olmış olam dēdi⁷¹⁰⁷ Cāre'llāh 'allāme Zemaşserī ki şāhib-i (11) Keşşāf'dur bir ayağı kesilmiş idi aña sebebinden su'al (12) eylediler eyitdi ki oğlancıқ iken bir serçe tutdum ayağından (13) bir ipcegez ile baғladum elümden uçdı bir dilicege girdi (14) ol ipcegez ile çekdüm çekeriken ayağı

⁷⁰⁹⁸ İM198a- 15 hadīs-i merfū' da (16) Hāzret-i 'Alī raқıya'llāhu 'anhu rivāyetiyile şābit olmuş ki Hāzret-i (17) Resūlu'llāh şalla'llāhu 'aleyhi ve sellem: K178b- 21 hadīs-i merfū'dur Hāzret-i 'Alī raқıya'llāhu 'anhu rivāyetiyile şābit olmuş ki [179a] Hāzret-i 'Alī raқıya'llāhdan Resūlu'llāh şalla'llāhu 'aleyhi ve sellem, N196b- 4 hadīs-i merfū'dur (5) Hāzret-i 'Alī raқıya'llāhu ta'ālā 'anhu rivāyetiyile şābit olmuş ki Hāzret-i Resūl şalla' (6) llāhu ta'ālā 'aleyhi ve sellem.

⁷⁰⁹⁹ N196b- 7 ammā ataya ve anaya: İM198b- 1 anaya ataya, K179a- 3 anaya ve ataya.

⁷¹⁰⁰ İM198b- 1 қоқуы: rāyihayı N196b- 8.

⁷¹⁰¹ İM198b- 1 şıla-yı (2) raқmı қағ' eden: şıla-yı raқm eden N196b- 8.

⁷¹⁰² İM198b- 2 dağı bulmaz... (4) ne'uzu billāhi ta'ālā: fatası (9) dağı mağālde yerde tekebbürile sürüyen bulmaz allāhümme sellemtā minhüm yā rabbe'l- 'ālemīn N196b- 8.

⁷¹⁰³ N196b- 10 bir kimse babasına 'āk olsa kendiden hāşıl olan oğlın (11) dağı kendiye 'āk olur: İM198b- 4 bir kimse (5) babasına 'āk olsa oğlı dağı aña 'āk ola, K179a- 6 bir kimse babasına 'āk ola.

⁷¹⁰⁴ İM198b- 6 'Alī'ye raқıya'llāhu 'anhumā eyitdiler: 'Alī'ye raқıya'llāhu ta'ālā 'anhumā dēdiler N196b- 11.

⁷¹⁰⁵ İM198b- 6 eberri (7) ve: K ve N'de yok.

⁷¹⁰⁶ İM198b- 7 ziyāde şālihi ve hayrlusısın atañıla niçün bir çanaқdan (8) ta'ām yemezsin: K179a- 7 ziyāde (8) şālihi ve hayrlusısın atañıla niçün bir çanaқdan ta'ām yemezsin, N196b- 12 ziyāde şālihi ve hayrlusın atan ile bir çanaқdan niçün ta'ām (13) yemezsin.

⁷¹⁰⁷ İM198b- 8 қоқарın ki anamuñ nazarı müte'allıқ (9) olup alacaқ ta'āmı ben muқaddem el şunup alam dağı anama (10) 'āk olmış olam dēdi, K179a- 9 қоқарın ki atamuñ nazarı müte'allıқ olup alacaқ ta'āmı ben muқaddem (10) el şunam alam dağı atama 'āk olmış olam dēdi: N196b- 13 қоқарım ki anamuñ nazarı müte'allıқ olup alacaқ ta'āmı (14) ben atamdan muқaddem el şunup alam dağı atama 'āk olmış olam dēdi.

kopdı anam anı gördi (15) ziyāde müte'ellim oldı baña incinmek ile bed-du'ā eyledi⁷¹⁰⁸
 (16) [N197a] Allāhu Ta'ālā senüñ ayağını⁷¹⁰⁹ kaç' etsün nice ki sen⁷¹¹⁰ bu hayvānuñ
 ayağın⁷¹¹¹ (17) kaç' êtdün dēdi kaçan Buḥārā'ya taleb-i 'ilm⁷¹¹² için vardum (18) atdan
 düşdüm ayağum uvandı⁷¹¹³ dēdi ba'zılar şöyle (19) demişlerdür ki yolda gideriken
 ziyāde kış oldı⁷¹¹⁴ ayağı

[İM199a]

(1) şovuḡdan düşdi yürüdüğü vaḡtın ağaca ṭayanur yürüridi (2) raḡmetu'llāhi 'aleyhi
 Süleymān peygamberün⁷¹¹⁵ vaşıyyetinde şöyle zıkr olmış⁷¹¹⁶ ki (3) iy oğlancuğum
 babanuñ sünnetin du'ālarında hıfz eyle ananuñ (4) vaşıyyetin unutma tā ki 'ömrün uzun
 ola⁷¹¹⁷ Resūlu'llāh ḡazretinden (5) [K179b] mervīdür buyurmışlar ki büyük⁷¹¹⁸
 ḡarındaşuñ küçük ḡarındaşuñ (6) üzerinde⁷¹¹⁹ ḡaḡḡı vālidin veled üzerinde ḡaḡḡı gibidür
 rivāyet (7) olunur ki ḡazret-i ḡasan ile ḡarındaşı ḡazret-i ḡüseyn⁷¹²⁰ ortasında (8) ba'zı-
 ı kelām vāḡi' oldı ḡazret-i ḡüseyn'e raḡıya'llāhu 'anhu⁷¹²¹ dēdiler ki (9) ḡarındaşuñ
 evvel sen var büyük ḡarındaşuñdur⁷¹²² eyitdi ceddümden (10) 'aleyhi's-selām şöyle
 işidüp ṭururın⁷¹²³ ki iki kimse ortasında (11) kelām vāḡi' olsa birisi birinden rızā taleb

⁷¹⁰⁸ İM198b- 11 bir ayağı kesilmiş idi ... (15) bed-du'ā eyledi ki: bir ayağı kesilmişidi andan sebep su'āl eylediler eyitdi ki (16) oğlancık iken bir serçe ṭıtdum ayağımdan bir ipcegez ile çekdüm çekeriken ayağı (17) kopdı atam anı görüp ziyāde müte'ellim oldı ve baña incinmekile bed-du'ā eyledi ki N196b- 15.

⁷¹⁰⁹ İM198b- 16 senüñ ayağını: daḡı senüñ ayağın N197a- 1.

⁷¹¹⁰ İM198b- 16 sen: N'de yok.

⁷¹¹¹ N197a- 1 ayağın: İM'de yok.

⁷¹¹² İM198b- 17 taleb-i 'ilm: taleb N197a- 2.

⁷¹¹³ İM198b- 18 düşdüm ayağım uvandı: K179a- 17 düşdüm ayağım ufandı, N197a- 2 düşüp ayağım ufandı.

⁷¹¹⁴ İM198b- 19 ba'zılar şöyle (19) demişlerdür ki yolda gideriken ziyāde kış oldı: ba'zılar şöyle demiş ki ziyāde kış oldı N197a- 3.

⁷¹¹⁵ İM199a- 2 peygamberün: peygamber K179a- 19, N197a- 4.

⁷¹¹⁶ İM199a- 2 olmuş: eylemiş K179a- 20.

⁷¹¹⁷ K179a- 21, N197a- 6 ola: olan İM199a- 4.

⁷¹¹⁸ İM199a- 5 büyük: büyük K179b- 1, N197a- 6.

⁷¹¹⁹ İM199a- 6 üzerinde/ üzerinde: üzerine/ üzerine N197a- 7.

⁷¹²⁰ İM199a- 7 ḡazret-i ḡüseyn: ḡüseyn N197a- 8.

⁷¹²¹ İM199a- 8 raḡıya'llāhu 'anhu: raḡıya'llāhu ta'ālā 'anhu N197a- 9.

⁷¹²² İM199a- 9 büyük ḡarındaşuñdur: büyük ḡarındaşuñdur N197a- 10.

⁷¹²³ İM199a- 9 ceddümden (10) 'aleyhi's-selām şöyle işidüp ṭururın: ceddümden 'aleyhi's-selāmdan şöyle işidürüdüm N197a- 10.

eylese evvel taleb (12) eden kimse cennete evvel gire ben istemez⁷¹²⁴ ki ol büyük
 karındaşumdur (13) ben andan evvel girem dedi⁷¹²⁵ Hâzret-i Hasan rağıya'llâhu
 'anhumâ⁷¹²⁶ (14) bu sözi işitdi 'acele edüp kendüsi evvel Hâzret-i Hüseyin'e (15)
 geldi⁷¹²⁷ rağıya'llâhu 'anhumâ Ebü Sa'id-i Hudrî rağıya'llâhu 'anhu⁷¹²⁸ (16) eydür bir
 vaqt Resûlu'llâh hâzretine şalla'llâhu 'aleyhi ve sellem⁷¹²⁹ eyitdüm (17) yâ Resûlu'llâh
 ehl-i cennet için cennetde veled olur mı buyurdılar ki (18) şol Tañrı haqqıyıcün ki
 benüm nefsum anuñ elindedür⁷¹³⁰ cennetde bir kimse⁷¹³¹ (19) veled temennî eder bir
 sâ' atün içinde hem 'amel vâki' olur

[İM199b]

(1) ve hem vaz' haml olur temennî edtügi veled [N197b] büyür Hâzret-i (2) Resûl'den
 mervîdür şalla'llâhu 'aleyhi ve sellem⁷¹³² veled cennetden (3) reyhândur Fuğayl eydür
 veled râyihası cennetdendir (4) 'Amr bin 'Aş Mu'aviye'ye girdi Mu'aviye'nün katında
 (5) kıızı 'Âyişe tururıdı eyitdi bu kimdür yâ emirü'l-mü'minîn (6) dedi⁷¹³³ Mu'aviye
 eyitdi bu kalbün tüffâhıdır demişlerdür ki (7) şahib-i 'iyälün ecri⁷¹³⁴ 'azîmdür Evzâ'î
 eydür 'ayälinden (8) firâr eden 'abd ayu gibidür rücû' edinceye dek şavmı (9) ve şalâtı
 maqbûl⁷¹³⁵ olmaz 'uqalâ demişler ki akrabâ arasında (10) [K180a] 'adâvet 'ağreblerde

⁷¹²⁴ İM199a- 12 istemez: istemezim N197a- 12.

⁷¹²⁵ İM199a- 13 dedi: N'de yok.

⁷¹²⁶ İM199a- 13 rağıya'llâhu 'anhumâ: rağıya'llâhu 'anhu K179b- 9.

⁷¹²⁷ İM199a- 13 Hâzret-i Hasan rağıya'llâhu 'anhumâ (14) bu sözi işitdi 'acele edüp kendüsi evvel
 Hâzret-i Hüseyin'e (15) geldi: Hâzret-i Hasan rağıya'llâhu 'anhu evvel Hâzret-i Hüseyin'e geldi N179a- 13.

⁷¹²⁸ İM199a- 15 rağıya'llâhu 'anhu: raḥmetu'llâhi 'aleyhi N197a- 14.

⁷¹²⁹ İM199a- 17 Resûlu'llâh hâzretine şalla'llâhu 'aleyhi ve sellem: Resûlu'llâh hâzretine şalla'llâhu
 'aleyhi (15) ta'âlâ 'aleyhi ve sellem N197a- 14.

⁷¹³⁰ İM199a- 18 şol Tañrı haqqıyıcün ki benüm nefsum anuñ elindedür: K179b- 13 şol Tañrı haqqıyıcün ki
 benüm nefsum anuñ yed-i kudretindedür, N197a- 16 şol Tañrı haqqıyıcün benüm nefsum anuñ kudreti
 elindedür.

⁷¹³¹ İM199a- 18 kimse: kimsene ki N197a- 16.

⁷¹³² İM199b- 2 Hâzret-i (2) Resûl'den mervîdür şalla'llâhu 'aleyhi ve sellem: Hâzret-i Resûl'den
 şalla'llâhu ta'âlâ 'aleyhi ve sellem buyurmuş ki N197b- 1.

⁷¹³³ İM199b- 6 dedi: N'de yok.

⁷¹³⁴ İM199b- 6 demişlerdür ki (7) şahib-i 'iyälün ecri: demişler ki şahib-i 'ayälün ecri N197b- 4.

⁷¹³⁵ İM199b- 9 maqbûl: kabûl N197b- 5.

olan zehr gibidür selefden ba^ç zı (11) demişler⁷¹³⁶ ki aqārib ^çāqārībdür ya^ç nī yakın hışımlar (12) ^çaqreblerdür biri birine hased ederler ^çallāme demiş ki⁷¹³⁷ (13) اقرب كالعقارب (14) ^çallāme demiş ki⁷¹³⁷ اقرب كالعقارب (15) ya^ç nī (15) aqrabā ^çaqrebler gibidür ezā etmekde ^çamme ve hūle hāriş olma⁷¹³⁸ (16) ve⁷¹³⁹ niçe ^çam vardur andan ğam gelür ve niçe hāl vardur ki (17) hayrātdan hālīdür bir A^ç rābī'ye demişler ki oğluñ (18) haqqında ne dersin ^çāk olıcaq eyitdi bir belādur⁷¹⁴⁰ ki şabr aña (19) muqāvim olmaz ve bir fāyidedür⁷¹⁴¹ ki aña şükür vācib

[İM200a]

(1) olmaz⁷¹⁴² ^çuqalā demişler ki من ذلك الحال (2) فلة مال كثرة عيال نعوذ بالله Muḥammed bin Fūrek eydür ^çiyāl⁷¹⁴³ şugli helāl şehvete (3) mütābi^ç at neticesidür⁷¹⁴⁴ merām-ı şehvetüñ kışşası nice ola⁷¹⁴⁵ ba^ç z-ı (4) ekābir demiş ki yaramaz veled selege şeyn vürür⁷¹⁴⁶ ve şerefi hedm (5) eder ve setri⁷¹⁴⁷ yırtar Hāzret-i Resūlu'llāh'dan mervīdür (6) şalla'llāhu ^çaleyhi ve sellem⁷¹⁴⁸ buyurmışlar ki bir ^çabd rahmın şıla (7) eder⁷¹⁴⁹ ecelinden üç yıl kalmış iken Allāhu Ta^ç ālā anıñçün med (8) eyler üç yılı otuz yıl kıılır⁷¹⁵⁰ dañı bir ^çabd olur ki rahmın (9) kaṭ^ç eder [N198a] ecelinden otuz yıl bākī olmışiken⁷¹⁵¹ Allāhu Ta^ç ālā (10) anı kaşır eder⁷¹⁵² üç yıl kıılır ^çÖmer bin ^çAbdu'l-^çaziz eydür (11) bir kimse

⁷¹³⁶ İM199b- 11 demişler: K180a- 1 demişlerdür, N179b- 7 demiş.

⁷¹³⁷ N197b- 8 demiş ki şı^ç r.

⁷¹³⁸ İM199b- 15 olma: hāriş N197b- 10.

⁷¹³⁹ N197b- 10 ve/ ve: İM'de yok.

⁷¹⁴⁰ İM199b- 18 bir belādur: N'de yok.

⁷¹⁴¹ İM199b- 19 fāyidedür: fā'idedür K180a- 8.

⁷¹⁴² İM200a- 1 olmaz: olur N197b- 12.

⁷¹⁴³ İM200a- 2 ^çiyāl: ^çayālī N197b- 13.

⁷¹⁴⁴ İM200a- 3: neticesidür: netice olur N197b- 14.

⁷¹⁴⁵ İM200a- 3 merām-ı şehvetüñ kışşası nice ola: N'de yok.

⁷¹⁴⁶ İM200a- 4 vürür: olur N197b- 14.

⁷¹⁴⁷ İM200a- 5 setri: sırrı N197b- 15.

⁷¹⁴⁸ İM200a- 5 Hāzret-i Resūlu'llāh'dan mervīdür (6) şalla'llāhu ^çaleyhi ve sellem: K180a- 13 Hāzret-i Resūl'den mervīdür şalla'llāhu ^çaleyhi ve sellem, N197b- 15 Hāzret-i Resūl'den şalla'llāhu ta^ç ālā ^çaleyhi ve sellem mervīdür.

⁷¹⁴⁹ İM200a- 6 rahmın şıla (7) eder: ki rahmın şıla ede N197b- 16.

⁷¹⁵⁰ İM200a- 8 kıılır: eder ve N197b- 17.

⁷¹⁵¹ İM200a- 9 bākī olmışiken: kalmışiken N198a- 1.

⁷¹⁵² İM200a- 10 kaşır eder: kaṭ^ç edüp N198a- 1.

kardeşına⁷¹⁵³ dīninden naşīhat kılsa dünyāsı şalāhına (12) nazar eylese ol kimse şılasında ihsān etmiş olur⁷¹⁵⁴ (13) Muhammed bin Temām eydür mev'ize cünūdu'llāhdan bir cünūddur meşeli (14) balçık meşeline beñzer ol balçığı dīvāruñ üzerine ururlar (15) eger yapuşurısa⁷¹⁵⁵ nāfi' olur eger külliye yapuşmazısa⁷¹⁵⁶ fi'l-cümle (16) te'sīrden [K180b] hālī olmaz bir 'azīz bir dōsta⁷¹⁵⁷ demiş ki nāsa (17) va'z eyle fi'lün ile qavlün ile va'z eyleme⁷¹⁵⁸ dañı Allāhu Ta'ālā (18) dan havf eyle senün üzerünce⁷¹⁵⁹ kudretine göre 'uçalā demişler ki (19) bir kimsenün naşīhatinden⁷¹⁶⁰ yüzi şararsa kıyāmet günü⁷¹⁶¹ faşīhatından levni kararur

[İM200b]

(1) Hāzret-i Loqmān oğluna vaşiyette demiş ki iy oğlancuğum (2) fuqarāya merhamet eyle kılet-i şükrleriyeçün⁷¹⁶² ve cemī'-i halka merhamet (3) eyle gāfletleri ziyāde olduğıyeçün bir 'āmil⁷¹⁶³ kişi Hāzret-i 'Ömer'ün (4) rağıya'llāhu 'anhu üzerine girdi Hāzret-i 'Ömer⁷¹⁶⁴ arkası üstine (5) yatmış⁷¹⁶⁵ oğlancıkları göksinde oynarlarıdı 'āmil⁷¹⁶⁶ bunı göricek (6) inkār eyledi Hāzret-i 'Ömer rağıya'llāhu 'anhu eydür sen ehlün (7) ile nice edersin⁷¹⁶⁷ 'āmil eyitdi kaçan ben içerü girsem söyleyenler (8) sākıt olurlar Hāzret-i 'Ömer eyitdi sen ma'zül ol 'amelden (9) sen ehlünce ve 'ayālünce rıfķ etmezsin ümmet-i

⁷¹⁵³ İM200a- 11 bir kimse kardeşına: bir kimsene karındaşına N198a- 2.

⁷¹⁵⁴ İM200a- 12 ihsān etmiş olur: ne miqdār ihsān olur ise ol kadar ihsān (4) olur N198a- 3.

⁷¹⁵⁵ İM200a- 15 eger yapuşurısa: yapuşur ise N198a- 5.

⁷¹⁵⁶ İM200a- 15 yapuşmazısa: yapuşmaz ise N198a- 5.

⁷¹⁵⁷ İM200a- 16 dōsta: dōstına N198a- 6.

⁷¹⁵⁸ İM200a- 17 fi'lün ile qavlün ile va'z eyleme: K180b- 1 fi'lün ile (2) va'z eyleme, N198a- 6 fi'lün (7) ve qavlün ile va'z.

⁷¹⁵⁹ İM200a- 18 havf eyle senün üzerünce: hayā eyle saña K181a- 2, N198a- 7.

⁷¹⁶⁰ İM200a- 19 bir kimsenün naşīhatinden: bir kimsenenün naşīhat maħallinde N198a- 8.

⁷¹⁶¹ N198a- 8 kıyāmet günü: İM'de yok.

⁷¹⁶² İM200b- 2 fuqarāya merhamet eyle kılet-i şükrleriyeçün: fuqarāya rahmet eyle kılet-i şükür (10) için N198a- 9.

⁷¹⁶³ K180b- 7, N198a- 10 'āmil: 'ākil İM200b- 3.

⁷¹⁶⁴ İM200b- 3 Hāzret-i 'Ömer'ün (4) rağıya'llāhu 'anhu üzerine girdi Hāzret-i 'Ömer: Hāzret-i 'Ömer'ün rağıya'llāhu ta'ālā 'anhu katına girdi gördi Hāzret-i 'Ömer rağıya'llāhu 'anhu mübārek N198a- 11.

⁷¹⁶⁵ N198a- 12 yatmış ve.

⁷¹⁶⁶ İM200b- 5 'āmil: 'ākil K180b- 9.

⁷¹⁶⁷ İM200b- 6 Hāzret-i 'Ömer rağıya'llāhu 'anhu eydür sen ehlün (7) ile nice edersin: Hāzret-i 'Ömer rağıya'llāhu ta'ālā 'anhu eydür yā sen ehlünle nice edersin N198a- 13.

Muhammed'e 'aleyhi's-şalātu ve's-selām⁷¹⁶⁸ (10) nice rıfķ edersin dedi⁷¹⁶⁹ vallāhu a' lem **ellinci ravza mevtde ve vaşiyetde ve muşibetde**⁷¹⁷⁰ **ve bunlara** (11) **münāsib olanlardadır qabr zikri gibi ve ta'ziye gibi**⁷¹⁷¹ İbn-i 'Abbās (12) [N198b] rivāyet eder rağıya'llāhu 'anhu Hāzret-i Resūlu'llāh'dan şalla'llāhu (13) 'aleyhi ve sellem⁷¹⁷² buyurmışlar ki⁷¹⁷³ kaçan sizden birinüzün bir ölüsü (14) olsa evvel kefenini gökcek edün vaşiyetini⁷¹⁷⁴ tizcek (15) yerine yetürün ve⁷¹⁷⁵ qabrini derin qazuñ ve yaramaz qoñşudan ıraķ (16) edün⁷¹⁷⁶ eyitdiler yā Resūlu'llāh⁷¹⁷⁷ āhıretde şālih qoñşunun nef'i (17) olur mı buyurdılar dünyāda nef'i olur mı dediler ki belī (18) olur⁷¹⁷⁸ buyurdılar ki āhıretde de⁷¹⁷⁹ olur İbn-i Mübārek eydür (19) baña sevgülüdür [K181a] kişi namāz kılduğı qaftanlara kefenleyeler⁷¹⁸⁰

[İM201a]

(1) Ebū Derdā eydür⁷¹⁸¹ hiç bir mü'min yokdur⁷¹⁸² illā mevt aña hayrludur (2) Qur'an'da Allāhu Ta'ālā hāzreti buyurmışlar⁷¹⁸³ ki عند الله خير (3) للأبرار [III- 198] Allāhu Ta'ālā

⁷¹⁶⁸ İM200b- 9 ümmet-i Muhammed'e 'aleyhi's-şalātu ve's-selām: ümmet-i Muhammed 'aleyhi's-şalātu ve's-selāmı K180b- 13.

⁷¹⁶⁹ İM200b- 8 Hāzret-i 'Ömer eyitdi ... (10) dedi: Hāzret-i 'Ömer rağıya'llāhu ta'ālā 'anhu eyitdi imdi (15) sen ma'zül ol 'amelden zira bir kimse ehline ve 'ayāline böyle ede hālqa ne miķdār (16) rahmeti ola dedi N198a- 14.

⁷¹⁷⁰ K180b- 14 ve muşibetde: İM ve N'de yok.

⁷¹⁷¹ İM200b- 11 münāsib olanlardadır qabr zikri gibi ve ta'ziye gibi: K180b- 15 münāsib olanlardadır qabr ve naķş zikri gibi ve ta'ziye gibi, N198a- 17 münāsib olanlarda ve qabr ve naķş zikri gibi ve ta'ziyededür.

⁷¹⁷² İM200b- 11 İbn-i 'Abbās (12) rivāyet eder rađıya'llāhu 'anhu Hāzret-i Resūlu'llāh'dan şalla'llāhu (13) 'aleyhi ve sellem: İbn-i 'Abbās rađıya'llāhu 'anhu [198b] rivāyet eder Hāzret-i Resūl'den şalla'llāhu ta'ālā 'aleyhi ve sellem N198a- 17.

⁷¹⁷³ İM200b- 13 ki: K'de yok.

⁷¹⁷⁴ İM200b- 14 evvel kefenini gökcek edün vaşiyetini: evvelā kefenin gökcek edün ve vaşiyetin N198b- 2.

⁷¹⁷⁵ N198b- 15 ve/ ve: İM'de yok.

⁷¹⁷⁶ İM200b- 16 edün: K180b- 19 idi.

⁷¹⁷⁷ İM200b- 16 yā Resūlu'llāh: N198b- 3 yā Resūlu'llāh (4) Allāhu Ta'ālā.

⁷¹⁷⁸ İM200b- 17 dediler ki belī (18) olur: dediler olur K180b- 20, N198b- 5.

⁷¹⁷⁹ İM200b- 18 de: dağı K180b- 21, N198b- 5.

⁷¹⁸⁰ İM200b- 19 namāz kılduğı qaftanlara kefenleyeler: namāz kılduğı qaftanlar ile kefenlene N198b- 6.

⁷¹⁸¹ N198b- 6 Ebū Derdā eydür rahmetu'llāhi ta'ālā 'aleyhi.

⁷¹⁸² K181a- 2, N198b- 7 yokdur ki.

katında olan şâlihler hayrludur (4) şâlihler mevtlerin isterler Allāhu Ta‘ālā hazretine hüsn-i (5) zanları olduğıyüçün⁷¹⁸⁴ Ebū ‘Abdu’llāh-ı Buḥārī⁷¹⁸⁵ Semerkānd'a teveccüh etdükte (6) ḥalk içinde fitne vāki‘ oldu Allāhu Ta‘ālā hazretinden kendünün (7) ḥayrıla⁷¹⁸⁶ mevtin taleb etdi ol ay içinde āhirete intikāl (8) eyledi raḥmetu’llāhi ‘aleyhi Süleymān bin ‘Abdu’llāh Ebī Ḥāzim'e (9) eyitdi⁷¹⁸⁷ sebep nedür ki biz mevte girye görürüz eyitdi ki (10) anıñiçün ki siz dünyâyı ta‘mīr ve ta‘yīn etdiñüz āhiretiñüzi ḥarāb etdiñüz⁷¹⁸⁸ pes (11) ma‘mürdan ḥarāba intikāl etmegi girye görürsüz Ḥavlānī (12) mevte katında ağladı eyitdiler⁷¹⁸⁹ niçün ağladıñ eyitdi ağların (13) anıñiçün ki⁷¹⁹⁰ sefer uzun azık az bir ‘aḳabeye sülük etdüğüm bilmezim (14) ne mekāna inerin ve ḳanḳı mekāna düşerin⁷¹⁹¹ İbrāhīm-i Neḥa‘ī mevte (15) ḳarīb olıcaḳ ceza‘ı şedīd eyledi sebebinden su‘āl eylediler⁷¹⁹² (16) eyitdi şimdi rabbümden elçi gelicek⁷¹⁹³ tevaḳḳu‘ ederim ya cennete ya nāra (17) giderin⁷¹⁹⁴ vallāhi ḳıyāmet [N199a] günine dek rūḥum boğazumda ḡarḡara (18) etse şöyle⁷¹⁹⁵ ḳalsa isterim āhiret ḳorḳusından dedi İbn-i (19) Mu‘tez eydür mevte āhiretiñ ḳapusıdır⁷¹⁹⁶ Ḥazret-i ‘Āyişe raḳıya’llāhu

⁷¹⁸³ İM201a- 2 Ḳur‘ān'da Allāhu Ta‘ālā hazreti buyurmuşlar: nitekim Ḥaḳ Ta‘ālā Ḳur‘ān-ı şerīfde buyurmuşdur N198b- 7.

⁷¹⁸⁴ İM201a- 4 şâlihler mevtlerin isterler Allāhu Ta‘ālā hazretine hüsn-i (5) zanları olduğıyüçün: anıñ için şâlihler mevtin isterler zīrā ki Allāhu Ta‘ālā'ya hüsn-i zanları vardur N198b- 9.

⁷¹⁸⁵ N198b- 10 Ebū ‘Abdu’llāh-ı Buḥārī raḥmetu’llāhi ‘aleyhi.

⁷¹⁸⁶ İM201a- 7 ḥayrıla: N’de yok.

⁷¹⁸⁷ İM201a- 8 Süleymān bin ‘Abdu’llāh Ebī Ḥāzim'e (9) eyitdi: Süleymān bin Ḥāzim'e eyitdiler N198b- 12.

⁷¹⁸⁸ N198b- 13 siz dünyâyı ta‘mīr ve taḡyīn etdiñüz āhiretiñüzi ḥarāb etdiñüz: İM201a- 10 siz dünyâyı ta‘mīr etdiñüz āhiretiñüzi: K181a- 10 siz dünyâyı ta‘yīn etdiñüz āhiretiñüzi ḥarāb etdiñüz.

⁷¹⁸⁹ N198b- 14 aña eyitdiler.

⁷¹⁹⁰ İM201a- 12 ağların (13) anıñiçün ki: anıñiçün ağların ki K181a- 12, N198b- 15.

⁷¹⁹¹ İM201a- 13 sefer uzun azık az bir ‘aḳabeye sülük etdüğüm bilmezim (14) ne mekāna inerin ve ḳanḳı mekāna düşerin: sefer uzun azık yok ve bir ‘aḳabeye sülük etdüm bilmezim ne mekāna (16) inerin ve ḳanḳı mekāna düşerim N198b- 15.

⁷¹⁹² İM201a- 14 İbrāhīm-i Neḥa‘ī mevte (15) ḳarīb olıcaḳ ceza‘ı şedīd eyledi sebebinden su‘āl eylediler: K181a- 15 İbrāhīm-i Neḥa‘ī mevte (15) ḳarīb olıcaḳ ceza‘ı şedīd eyledi sebebinden su‘āl eyledi, N198b- 16 deyicek sebebinden su‘āl etdiler.

⁷¹⁹³ N198b- 17 gelicek: İM’de yok.

⁷¹⁹⁴ İM201a- 16 ya cennete ya nāra (17) giderin: rūḥum ḳabz eder yā cennete yā nāra giderim N198b- 17.

⁷¹⁹⁵ İM201a- 18 şöyle: N’de yok.

⁷¹⁹⁶ N199a- 2 evvel ḳapusıdır.

[İM201b]

(1) ‘anhā rivāyet eder⁷¹⁹⁷ kaçan ki ‘Osmān bin Maz‘ūn⁷¹⁹⁸ rađıya’llāhu ‘anhu (2) vefāt eyledi Resūlu’llāh ḥazreti şalla’llāhu ‘aleyhi ve sellem⁷¹⁹⁹ yüzün (3) açup iki gözi ortasında öpdü ve çok⁷²⁰⁰ ağladı (4) kaçan ki serir üstine⁷²⁰¹ [K181b] ḳodılar buyurdı ki ne gökçek saña (5) yā⁷²⁰² ‘Osmān dünyā saña yapuşdı sen dünyāya yapuşmadı kaçan⁷²⁰³ defn (6) olundu buyurdı⁷²⁰⁴ ki ne gökçek selefdür bu bizümüçün⁷²⁰⁵ Ebu’l-kāsım-ı (7) Būdār demekile ma‘rūf şā‘ir-i meşhūrdur bu beyti inşā etdi⁷²⁰⁶ (8) نمضي كما مضت القبائل قبلنا لسنا بأول من دعاه الداعي (9) ya‘nī biz göçerüz bizden evvel gelen ḳabāyil göçdükleri gibi bir da‘vet (10) edicinüñ evvel da‘vet etdüğü degelüz bizden evvel bunca (11) maḥlūḳatı da‘vet edici da‘vet etdi gitdiler⁷²⁰⁷ biz daḥı tevaḳḳuf (12) ederüz kaçan da‘vet olunsak bir an te’ḥīr olmaz⁷²⁰⁸ giderüz (13) rivāyet olunur ki İbrāhīm peygamber ‘aleyhi’ş-şalātu ve’s-selām⁷²⁰⁹ (14) kaçan ki mevt ḥāletine ḳarīb oldı eyitdi ki hiç görüp (15) ṭurur mısın⁷²¹⁰ bir ḥalīl bir ḥalīlün rūḥını ḳabz eyleye Allāhu Ta‘ālā (16) ḥazretinden daḥı vaḥy oldı ki hiç gördüğ mi bir ḥalīli ki ḥalīle (17) mülākāt etmegi kerīh göre⁷²¹¹ hemān Ḥazret-i İbrāhīm kendüyi⁷²¹² teslīm edüp hemān (18) sā‘at ḳabz eyle

⁷¹⁹⁷ İM201b- 1 rivāyet eder: eydür N199a- 2.

⁷¹⁹⁸ N199a- 3 ‘Osmān bin Maz‘ūn: ‘Osmān bin Ma‘tūn(?) İM201b- 1, K181a- 19.

⁷¹⁹⁹ İM201b- 2 Resūlu’llāh ḥazreti şalla’llāhu ‘aleyhi ve sellem: Resūlu’llāh şalla’llāhu ‘aleyhi ve sellem N199a- 3.

⁷²⁰⁰ İM201b- 3 çok: çoğ N199a- 4.

⁷²⁰¹ İM201b- 4 üstine: üzere N199a- 4.

⁷²⁰² İM201b- 5 yā: K’de yok.

⁷²⁰³ N199a- 5 ve kaçan.

⁷²⁰⁴ İM201b- 6 buyurdı: buyurdılar N199a- 6.

⁷²⁰⁵ N199a- 6 bizüm için rahmetu’llāhi ‘aleyhi.

⁷²⁰⁶ N199a- 7 inşā etdi şī‘r.

⁷²⁰⁷ İM201b- 9 ya‘nī biz göçerüz ... (11) gitdiler: ya‘nī biz göçerüz bizden evvel gelen ḳabāyil göçdükleri gibi bir da‘vet edicinüñ evvel da‘vet etdi gitdi, K181b- 5-6-7, N199a- 8-9.

⁷²⁰⁸ İM201b- 12 olmaz: olunmaz N199a- 10.

⁷²⁰⁹ İM201b- 13 ‘aleyhi’ş-şalātu ve’s-selām: ‘aleyhi’s-selām N199a- 10.

⁷²¹⁰ İM201b- 14 görüp (15) ṭurur mısın: görüp durur mısız N199a- 11.

⁷²¹¹ İM201b- 16 bir ḥalīli ki ḥalīle (17) mülākāt etmegi kerīh göre: ḥalīl ki ḥalīle mülākāi olmağı kerīh göre N199a- 12.

⁷²¹² K181b- 13 hemān Ḥazret-i İbrāhīm kendüyi: İM201b- 17 hemān Ḥazret-i İbrāhīm, N199a- 13 kendüyi.

rūḥum dēdi ‘aleyhi’ş-şalātu ve’s-selām⁷²¹³ Ümm-i Seleme (19) eydür bize Resūlu’llāh şalla’llāhu ‘aleyhi ve sellem⁷²¹⁴ buyurdi ki

[İM202a]

(1) kaçan⁷²¹⁵ siz ḥāzır olsañuz mariz̄ katında ya⁷²¹⁶ meyyit katında ḥayr dēḡ (2) zirā melekler sizüḡ dēdükleriḡüze⁷²¹⁷ āmin̄ dērler ‘Abdu’llāh (3) bin Merzūk zāhid kimse idi Hārūnu’r-reşid ḥalīfenüḡ⁷²¹⁸ (4) vezirī idi vizāretten ferāgat ēdüp tariḡ-ı zühde (5) sülük eyledi Selām adlu bir kimsesine⁷²¹⁹ [N199b] eyitdi ki senüḡ (6) katıḡda bir ḥācetüm vardur anı taleb ēderem⁷²²⁰ ki yērine getüresin (7) Selām eyitdi n’ola buyur⁷²²¹ mümkün olduḡça tutam ‘Abdu’llāh eyitdi (8) ḥācetüm oldur ki beni [K182a] mezbeleye biraḡasın⁷²²² anda ölem ola ki (9) Ḥaḡ sübhānehu ve ta‘ālā baḡa merḡamet⁷²²³ ēde günāhlarum ‘afv eyleye dēdi⁷²²⁴ (10) ‘Amr bin ‘Āş ḥālet-i mevte oḡlına eyitmiş iy oḡlancuḡum⁷²²⁵ mālī (11) kim alur bu ḡadar teba‘ātıla ve levāzımātıla⁷²²⁶ eyitdi ki Allāhu (12) Ta‘ālā anuḡ burnunu⁷²²⁷ ḡaḡ‘ ētmış olan kimse dēdi andan (13) şonra eyitdi bunı varuḡ māl-ı müslimīn beytine aluḡ (14) gidüḡ dēdi⁷²²⁸ andan şonra buḡāḡu getürdi kendüyi (15) buḡāḡuladı⁷²²⁹ andan şonra eyitdi işitdüm Resūlu’llāh (16) ḡazreti

⁷²¹³ İM201b- 17 hemān (18) sa’āt ḡabz eyle rūḥum dēdi ‘aleyhi’ş-şalātu ve’s-selām: K181b- 13 hemān sa’āt rūḥum ḡabz eyle dēdi ‘aleyhi’ş-şalātu ve’s-selām, N199a- 13 rūḥum ḡabz eyle dēdi ‘aleyhi raḡmetu’llāhi ta‘ālā.

⁷²¹⁴ İM201b- 19 sellim.

⁷²¹⁵ İM202a- 1 kaçan: kaçan ki N199a- 14.

⁷²¹⁶ İM202a- 1 ya: yāḡūd K181b- 15, N199a- 15.

⁷²¹⁷ İM202a- 2 dēdükleriḡüze: dēdikleriḡüze N199a- 15.

⁷²¹⁸ İM202a- 3 Hārūnu’r-reşid ḡalīfenüḡ: Hārūnu’r-reşid’üḡ N199a- 16.

⁷²¹⁹ İM202a- 5 kimsesine: kimsenesine N199a- 17.

⁷²²⁰ İM202a- 6 ēderem: ēderin K181b- 20.

⁷²²¹ İM202a- 7 buyur: N’de yok.

⁷²²² N199b- 3 biraḡasın dēdi.

⁷²²³ İM202a- 9 merḡamet: raḡmet N199b- 3.

⁷²²⁴ K182a- 2, N199b-4 dēdi: İM’de yok.

⁷²²⁵ İM202a- 10 oḡlancuḡum: oḡlum N199b- 4.

⁷²²⁶ İM202a- 11 levāzımātıla: N199b- 5 levāzım ile, K’de yok.

⁷²²⁷ İM202a- 11 Allāhu (12) Ta‘ālā anuḡ burnunu: Allāhu Ta‘ālā’nuḡ buyuruḡın N199b- 5.

⁷²²⁸ İM202a- 12 andan (13) şonra eyitdi bunı varuḡ māl-ı müslimīn beytine aluḡ (14) gidüḡ dēdi: N’de yok.

⁷²²⁹ İM202a- 15 buḡāḡuladı: buḡāḡuya urdı K182a- 6, N199b- 6.

şalla'llāhu 'aleyhi ve sellem⁷²³⁰ buyurdılar ki taḥkīk tevbe baş (17) olunmuşdur mādām⁷²³¹ ibn-i ādem ğarġara mertebesine varmaya (18) dēyüp andan sonra kendüyi kıbleye dönderüp⁷²³² eyitdi ki (19) iy benüm Allāh'um bize emr eyledün biz 'āşī olduk ve bizi

[İM202b]

(1) nehy eyledün biz irtikāb eyledük⁷²³³ bu maḳām saña şıġınıcı maḳāmıdır (2) eger 'afv ēderisen sen 'afv ehlinin eger 'ikāb ēder (3) isen kendü elümile öğretdüğüm nesnelere sebebiyledür⁷²³⁴ (4) سبْحَانَكَ لَا إِلَهَ إِلَّا أَنْتَ إِنِّي كُنْتُ مِنَ الظَّالِمِينَ [XXI- 87] dēyüp (5) teslīm-i rūḥ eyledi⁷²³⁵ Ebu't-ṭayyib şā'ir dēmiş ki⁷²³⁶ إذا قضيت قوم (6) الأيام ما بين أهلها مصائب قوم (7) عند قوم فوايد ya' nī (7) eyyām şöyle ḳazā eylemişdür⁷²³⁷ ehli ortasındaki bir ḳavmün (8) muşibetleri bir ḳavm-i āḫaruḡ ḳatında fāyideler⁷²³⁸ olur nite ki⁷²³⁹ zamānede (9) vāḳi' olur bir şāḫib-i merṭebe ve cāh olur yerine bir kimse⁷²⁴⁰ (10) gelür aña nāfi' ve müfid olur ḫadiş-i merfū' da gelmişdür⁷²⁴¹ (11) eger ṭayr ve eger behāyim mevtden⁷²⁴² siz bildüğünüzü⁷²⁴³ bileleridi (12) siz anlardan semüz et⁷²⁴⁴ yemezidüğünüz ya' nī ğuşşalarından arıḳlarıdı (13) [N200a] semüz et bulunmazıdı ve bir şı'rde gelmişdür⁷²⁴⁵ [K182b] إذا تم ناقصه توقع زوالاً إذ قيل تم (14) امر دنا ya' nī ḳaçan bir emr tamām olsa (15) ol emrün naḳşı

⁷²³⁰ İM202a- 15 Resūlu'llāh (16) ḫazreti şalla'llāhu 'aleyhi ve selim: Resūlu'llāh şalla'llāhu 'aleyhi ve sellem ḫazretleri N199b- 7.

⁷²³¹ İM202a- 17 olunmuşdur mādām: olunmuşdur ki mādām ki N199b- 8.

⁷²³² İM202a- 18 dönderüp: döndürüp K182a- 9.

⁷²³³ İM202a- 19 biz 'āşī olduk ve bizi [202b] nehy eyledün biz irtikāb eyledük: N199b- 9 bu maḳāmı, K'de yok.

⁷²³⁴ İM202b- 3 kendü elümile öğretdüğüm nesnelere sebebiyledür: kendi elimile öğretdüğüm sebebiyledür N199b- 11.

⁷²³⁵ N199b- 12 teslīm-i rūḥ eyledi raḫmetu'llāhi 'aleyhi.

⁷²³⁶ K182a- 14, N196b- 12 dēmiş ki şı'r.

⁷²³⁷ K182a- 15, N199b- 14 eylemişdür ki.

⁷²³⁸ İM202b- 8 fāyideler: fā'ideler K182a- 17.

⁷²³⁹ İM202b- 8 nite ki: nite kim K182a- 17.

⁷²⁴⁰ İM202b- 9 bir kimse: her kim N199b- 15.

⁷²⁴¹ N199b- 16 gelmişdür ki.

⁷²⁴² İM202b- 11 mevtden: N'de yok.

⁷²⁴³ İM202b- 11 bildüğünüzü: bildüğünüzü N199b- 17.

⁷²⁴⁴ N199b- 17 et: İM'de yok.

⁷²⁴⁵ İM202b- 13 şı'rde gelmişdür: K182a- 21 şı'rde daḫı gelmişdür şı'r, N200a- 1 şı'rde gelmişdür şı'r.

karīb⁷²⁴⁶ olur kaçan tamām oldı dëseler (16) zevālin tevaqqu‘ eyle hadīş-i merfū‘ da gelmişdür ki sizün birinüz (17) mevti temennī eylesesün illā şol kimse⁷²⁴⁷ ki ‘ameline i‘timād eyleye (18) gërü hadīş-i merfū‘ da vārid olmuşdur ki bir kimse⁷²⁴⁸ cenāze (19) ardınca gitse ve⁷²⁴⁹ tábütü dört tarafından çutsa anuñ kırk⁷²⁵⁰ günāhı

[İM203a]

(1) ‘afv oluna götürüsi ol günāhları kebīr ola⁷²⁵¹ hadīş-i (2) merfū‘ da gelmiş⁷²⁵² ki mü‘minün memātında kemügin kesr étmek hayātında (3) kesr étmek gibidür Şevrī eydür ‘aklı olan kimseye lāyıkdur ki (4) kaçan ol kimsenün üzerine Hazret-i Resūlu’llāh’uñ ‘ömri geçse (5) ya‘nī altmış üç yıl yaşasa ol kimse kefenin yaraqlaya⁷²⁵³ gërü bir hadīş-i (6) merfū‘ da dağı vārid olmuş ki⁷²⁵⁴ kanğı⁷²⁵⁵ müslim ki dört kimse⁷²⁵⁶ aña (7) hayrıla⁷²⁵⁷ şehādet étse Allāhu Ta‘ālā anı⁷²⁵⁸ cennete qoya biz eyitdük ki (8) yā Resūl⁷²⁵⁹ üç kimse olsa⁷²⁶⁰ nicedür buyurdılar ki üç kimse dağı (9) olsa gërü böyle ola⁷²⁶¹ biz eyitdük iki kimse olsa nicedür (10) buyurdılar ki iki kimse dağı böyle ola⁷²⁶² ammā biz⁷²⁶³ birden (11) su‘āl eylemedük Şevbān rivāyet eyler Resūlu’llāh hazreti şalla’llāhu (12) ‘aleyhi ve

⁷²⁴⁶ N200a- 2 ziyāde karīb.

⁷²⁴⁷ İM202b- 17kimse: kimsene N200a- 4.

⁷²⁴⁸ İM202b- 18 kimse: kimsene N200a- 5.

⁷²⁴⁹ N200a- 5 ve: İM’de yok.

⁷²⁵⁰ İM202b- 19 kırk: kırk biñ N200a- 6.

⁷²⁵¹ İM203a- 1 götürüsi ol günāhları kebīr ola: K182b- 7 götürüsi ol günāhlarıñ kebīr ola, N200a- 6 eger götürüsi ol günāhuñ kebīr ola.

⁷²⁵² İM203a- 2 gelmiş: gelmişdür N200a- 7.

⁷²⁵³ İM203a- 5 altmış üç yıl yaşasa ol kimse kefenin yaraqlaya: altmış üç yıl yėtişse ol kimsene kefenin (10) yaraqlasun N200a- 9.

⁷²⁵⁴ İM203a- 5 gërü bir hadīş-i (6) merfū‘ da dağı vārid olmuş ki: yine bir hadīş-i merfū‘ da vārid olmuş ki N200a- 10.

⁷²⁵⁵ İM203a- 6 kanğı: kanğı K182b- 12, N200a- 10.

⁷²⁵⁶ İM203a- 6 kimse: kimsene N200a- 10.

⁷²⁵⁷ İM203a- 7 hayrıla: hayr ile N200a- 11.

⁷²⁵⁸ İM203a- 7 anı: N’de yok.

⁷²⁵⁹ İM203a- 8 yā Resūl: yā Resūlu’llāh K182b- 13, N200a- 11.

⁷²⁶⁰ K182b- 14, N200a- 12 olsa: İM’de yok.

⁷²⁶¹ İM203a- 8 üç kimse dağı (9) olsa gërü böyle ola: üç dağı böyledür N200a- 12.

⁷²⁶² İM203a- 9 biz eyitdük iki kimse olsa nicedür (10) buyurdılar ki iki kimse dağı böyle ola: N200a- 12 biz eyitdük iki kimse olsa (13) nicedür buyurdılar ki iki dağı böyledür, K’de yok.

⁷²⁶³ İM203a- 10 biz: N’de yok.

sellem⁷²⁶⁴ bir cenāzeğe hāzır oldu gördi bir t̄âyife-yi (13) nāsdan⁷²⁶⁵ ata binmişler buyurdu ki⁷²⁶⁶ istiḥyā étmez misiz Allāh'ıñ (14) melekleri ḳademleri⁷²⁶⁷ üzre yürüyeler siz dābbelerüñ zāhrları üzre⁷²⁶⁸ (15) olasız gērü bir ḥadīş-i merfū' da gelmişdür⁷²⁶⁹ ki ḳaçan Allāhu Ta'ālā (16) ḥazreti⁷²⁷⁰ bir kimseye bir arzda ecel taḳdīr ve ḳazā eylese ol kimse için (17) ol arzda bir ḥacet [N200b] ḳılır 'uḳalā [K183a] demişler ki كم امنية جلبت (18) منه منية ya' nī niçe maḳlūb vardur ḳiṣiyi⁷²⁷¹ ölümi aña çeker (19) İbn-i 'Abbās raḳıya'llāhu 'anhu buyurmuşlar ki yakın olur⁷²⁷² ki mevtler

[İM203b]

(1) vaṣıyyetleri⁷²⁷³ sâbık olur bir A' rābī demiş ki ما من الموت مناص (2) ولا عنه خلاص ya' nī mevtten ḳurtulmaz ve andan ḥalāş olunmaz (3) Cābir raḳıya'llāhu 'anhu ḥadīş-i merfū' da rivāyet ḳılır buyurmuşlar ki (4) mevt ḳatında vaṣıyyet eyleyen mālını ḳoyduḳdan sonra taḳsīm eyleyen (5) gibidür Naşr bin Seyyār eydür her şey küçükle⁷²⁷⁴ zāhir olur (6) sonra büyür illā muşibet evvel büyükile zāhir olur⁷²⁷⁵ sonra gitdüğe küçük olur Süleymān bin ebī Ca'fer'e oḳlu (7) öldükde ta'ziye étmişler ve demişler ki يا' nī şimdiye dek (9) dünyāda iken ḥayāt-ı dünyā zīnetinden idi bu gün ki āḫirete intikāl (10) étđi bāḳıyāt-ı şāliḫātđan oldu Ḥazret-i Resūl'den mervīdür (11) şalla'llāhu 'aleyhi ve sellem⁷²⁷⁶ buyurmuşlar ki دفن البنات من المكرمات (12) ya' nī ḳızlaruñ defn olması kerāmetlerdendir daḫı rivāyet olunur ki

⁷²⁶⁴ İM203a- 12 Resūl'llāh ḥazreti şalla'llāhu (12) 'aleyhi ve sellim: Resūl'llāh şalla'llāhu 'aleyhi ve sellem N200a- 14.

⁷²⁶⁵ İM203a- 12 t̄âyife-yi (13) nāsdan: t̄a'ife-yi nāsdan K182b- 17.

⁷²⁶⁶ İM203a- 13 ki: N'de yok.

⁷²⁶⁷ İM203a- 14 ḳademleri: ḳadem N200a- 15.

⁷²⁶⁸ İM203a- 14 dabbelerüñ zāhrları üzre: dabbeler zāhrları üzerine N200a- 16.

⁷²⁶⁹ İM203a- 15 gelmişdür: gelmiş N200a- 16.

⁷²⁷⁰ İM203a- 16 ḥazreti/ ve ḳaza: N'de yok.

⁷²⁷¹ İM203a- 18 ḳiṣiyi: ki N200b- 1.

⁷²⁷² İM203a- 19 İbn-i 'Abbās raḳıya'llāhu 'anhu buyurmuşlar ki yakın olur: İbn-i 'Abbās raḳıya'llāhu ta'ālā 'anhu buyurmuş ki yakın oldur N200b- 2.

⁷²⁷³ İM203b- 1 vaṣıyyetleri: vaṣıyyeti N200b- 3.

⁷²⁷⁴ İM203b- 5 küçüklile: gücile N200b- 6.

⁷²⁷⁵ K183a- 8, N200b- 7 sonra büyür illā muşibet evvel büyükile (9) zāhir olur: İM'de yok.

⁷²⁷⁶ İM203b- 10 Ḥazret-i Resūl'den mervīdür (11) şalla'llāhu 'aleyhi ve sellim: Ḥazret-i Resūl'den şalla'llāhu 'aleyhi ve sellem mervīdür N200b-11.

(13) mü'minün öldükden sonra evvel tuhfesi Allāhu Ta'ālā⁷²⁷⁷ cenāzesini (14) teşyī' eden kimselere rahmet ve mağfired eylemekdür Manşūr ḥalīfenün (15) bir 'ammisi kızını ölmüş cenāzesine ḥāzır olmuş müte'ellim iken (16) Ebū Dülāme şā'ir ve şāhib-i nevādir kimsedür geldi⁷²⁷⁸ ḥalīfeye (17) yakın yerde oturmuş Manşūr aña eyitmiş vāy saña şu mekā- (18) niçün⁷²⁷⁹ ne yaraqladun dēyüp qabre [K183b] işāret eylemiş Ebū Dülāme (19) eyitmiş emīre'l-mü'minīnün 'ammisi kızın yaraqladum demiş [N201a] ḥalīfe Manşūr⁷²⁸⁰

[İM204a]

(1) şol kadar gülmiş ki ḥattā arḫası üstine çalkayup yatmış (2) Ḥāzret-i 'Alī'den mervīdür raḫıya'llāhu 'anhu⁷²⁸¹ buyurmuşlar ki bir kimse (3) bir muşībet ḫatında uyлуğuna eliyile ursa⁷²⁸² ecrini bātıl etmiş (4) olur Aristo eyitmiş fevt olunan nesneye iştiğāl⁷²⁸³ evḫātı (5) taşannu' eylemekdür Yaḫyā bin Ḥālīd-i Bermekī eydür üç günden (6) sonra ta'ziye etmek muşībeti taḫdīd etmekdür⁷²⁸⁴ üç günden sonra tehniye daḫı meveddeti⁷²⁸⁵ istiḫfāf etmekdür Muḫammed bin Sa'd (7) el-Müzekkī rivāyet etmiş Ḥāzret-i Resū'llāh şalla'llāhu 'aleyhi ve sellem⁷²⁸⁶ (8) maḫbere içine mürūr eyledi nidā eyledi ki size ḫaber vēreyin⁷²⁸⁷ (9) sizden sonra ḫādiş olanlardan nisānuz tezevvüc

⁷²⁷⁷ İM203b- 13 Allāhu Ta'ālā: Allāhu Ta'ālā'ya N200b- 13.

⁷²⁷⁸ İM203b- 16 kimsedür geldi: kimsenedür gelüp N200b- 15.

⁷²⁷⁹ İM203b- 17 oturmuş Manşūr aña eyitmiş vāy saña şu mekā- (18) niçün: K183a- 21 oturdu Manşūr aña eyitdi vāy saña şu mekā için, N200b- 16 oturdu Manşūr aña eyitdi vāy saña mekāniçün.

⁷²⁸⁰ İM203b- 19 ḥalīfe Manşūr: Manşūr ḥalīfe N201a- 1.

⁷²⁸¹ İM204a- 2 Ḥāzret-i 'Alī'den mervīdür raḫıya'llāhu 'anhu: Ḥāzret-i 'Alī'den raḫıya'llāhu 'anhu mervīdür N201a- 2.

⁷²⁸² İM204a- 3 ursa: urup ağlasa N201a- 3.

⁷²⁸³ İM204a- 4 Aristo eyitmiş fevt olunan nesneye iştiğāl: Aristo eyitmiş ki fevt olan (4) nesneye işğāl N201a- 3.

⁷²⁸⁴ K183b- 6 üç günden sonra ta'ziye etmek muşībeti taḫdīd etmekdür: İM'de yok.

⁷²⁸⁵ İM204a- 7 meveddeti: mevti N201a- 5.

⁷²⁸⁶ İM204a- 7 Ḥāzret-i Resū'llāh şalla'llāhu 'aleyhi ve sellem: Ḥāzret-i Resū'llāh şalla'llāhu ta'ālā 'aleyhi ve sellem N201a- 6.

⁷²⁸⁷ İM204a- 8 maḫbere içine mürūr eyledi nidā eyledi ki size ḫaber vēreyin: maḫbere içine mürūr edüp nidā eyledi ki size ḫaber vēreyim N201a- 7.

olundu (10) ve meskenlerünüz bey^c olundu ve mällarunuz taq̄sım olundu⁷²⁸⁸ (11) siz dağı bize mu^câyene êtdünüzden⁷²⁸⁹ ĥaber vërür misiz dëdi (12) andan sonra eyitdi eger bunlara cevâb vërmege izin olsa (13) eydürleridi ki bulduğ azuğuğ ĥayrlısın⁷²⁹⁰ taq̄vâ bulduğ (14) Enes rivâyet êder bir kimse Resûlu'llâh ĥazretine şalla'llâhu ^caleyhi (15) ve sellem⁷²⁹¹ ĥasâvet-i ĥalbden şikâyet eyledi buyurdılar ki (16) ĥubür üzre var nüşûre i^ctibâr eyle ĥadışde vârid (17) olmuşdur ki⁷²⁹² ĥabr âĥiret menzillerinüñ evvelidür eger bundan (18) necât bulurısañ bundan sonrası âsândur⁷²⁹³ eger bundan (19) necât olmazısa⁷²⁹⁴ mâ-ba^c dî bundan dağı şerdür Allâhu Ta^câlâ

[İM204b]

(1) ĥazretinden recâ oldur⁷²⁹⁵ ki cümle ümmet-i Muĥammed ile ^caleyhi's-selâm⁷²⁹⁶ (2) ĥayr-ı ĥâtime müyesser eyleye [K184a] âmîn yâ rabbe'l-^calemîn الحمد لله على التمام (3) وعلى آله (5) الأولين والآخرين محمد الشافع المشفع في يوم القيام (4) ونصلي على اكرم الانام وافضل الكرام سيد tercüme tamâm (7) oldu hicretün toğuz yüz toğsan (8) ikisinde mübârek rebî^cu'l-âĥirinüñ (9) evâyilinde (10) ĥırretü'l faĥîr (11) Muĥammed el-ĥaĥîr

⁷²⁸⁸ İM204a- 10 meskenlerünüz bey^c olundu ve mällarunuz taq̄sım olundu: meskenleriniz bey^c olundu ve mällarınız taq̄sım (9) olundu ve N201a- 8.

⁷²⁸⁹ İM204a- 11 êtdünüzden: êtdiğinizden N201a- 9.

⁷²⁹⁰ İM204a- 13 azuğuğ ĥayrlısın: azıđıñ ĥayrlısın N201a- 11.

⁷²⁹¹ İM204a- 15 sellim.

⁷²⁹² İM204a- 16 ĥadışde vârid (17) olmuşdur ki: ĥadış vârid olmuşdur N201a- 13.

⁷²⁹³ İM204a- 17 eger bundan (18) necât bulurısañ bundan sonrası âsândur: N'de yok.

⁷²⁹⁴ İM204a- 19 necât olmazısa: ticâret olmaz ise N201a- 14.

⁷²⁹⁵ İM204b- 1 oldur: olunur N201a- 15.

⁷²⁹⁶ İM204b- 1 ^caleyhi's-selâm: N'de yok.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

3.1. SÖZLÜK

A

‘**abā** (A.): Değerli kumaş

ābā (A.): Babalar

‘**abd** (A.): Kul, köle

‘ a.-1 ‘ āṣī

‘ a.-1 faḳīr

‘ a.-1 Ḥabeṣī

‘ a.-1 ḥaḳīr

‘ a.-1 memlūk

‘ abdi’r-rıḳ

‘ abdi’ş -şehvet

‘ abdi’t -ṭama’

ābdest (F.): Abdest

ā. al-

ā. üzre ol-

‘ ā. èt-

‘ ā. kııl-

acı: Acı, tatlının zıddı, yakıcı

a. ol-

abdāl (A.): Abdal, erenler

‘ **abeş** (A.): Boş, gereksiz

‘ a. söyle-

ābhāne (F.): Abdest alınan yer, hela

‘ **abīd** (A.): Kullar, köleler

‘ abīdü’l-iḥsān

‘ **ābid** (A.): Çok ibadet eden

‘ **acabā** (A.): Acaba

‘ **acayib** (A. ‘**acā’ib**): İnsanı hayrete

düşürecek şeyler, şaşırtıcı güzellikler

‘ a.-i ‘ ibārāt

‘ **aceb** (A.): Acep, şaşılacak şey, hayret

‘ a. gör-

‘ a. görün-

‘ acebe getir-

‘ **acele** (A.): Acele, tezcek

acıḳ-: Acıkmak

‘ **acīb** (A.): Alışılmışın dışında, tuhaf

‘ **acībe** (A.): Tuhaf, şaşılacak şey

‘ **ācil** (A.): Acil, tez, çabuk

‘ āciz (A.): Güçsüz, zayıf, elinden bir şey gelmeyen, şaşırılmış, yetersiz	a‘ dālu (A.+T.): Zalim, gaddar
‘ā. kııl-	‘a. èt-
‘ā. ol-	‘a. eyle-
‘ ācize (A.): Güçsüz, zayıf, aciz	‘a. üzre ol-
‘ ācizlik (A.+T.): Yetersizlik, zayıflık, güçsüzlük	‘ aded (A.): Adet, sayı
‘ acūze (A.): Kocakarı	‘ adem (A.): Yokluk, hiçlik
‘ acz (A.): Acizlik, güçsüz olmak, takatsizlik	‘a.-i i‘ timād
aç : Aç, tok olmayan, acıkmış	‘a.-i ittibā‘
aç- : Açmak	ādem (A.): İnsanoğlu, adam, insan
açıl- : Açılmak	ā. evlādı
açık : Açık	ā. oğlanı
açlık : Açlık, aç olma durumu	ādemlik (A.+T.): İnsanlık, insancılık
açuk : Açık	‘ adet (A.): Görenek, usul, tabiat, alışkanlık
ad : Ad, isim	‘ā. edin-
‘ ad (A.‘ add): Sayma, kabul etme	‘ā. èt-
‘a. èt-	‘ā. kııl-
‘a. eyle-	‘ā.-i ḥasene
‘a. olun-	‘ā.-i ḳabīḥ
a‘ dā (A.): Düşmanlar	‘ā.-i ṭabī‘at-ı ṣāniye
ādāb (A.): Edepler, terbiyeler, usuller, kurallar	‘ādetu’llāh
ā.-ı du‘ā	adım : Adım
ā.-ı mülūk	adımla- : Adımlamak, yürümek
‘ adālet (A.): Adalet	‘ ādil (A.): Adaletli, adil
	‘ ādilīn (A.): Adaletli olanlar
	‘ ādīyet (A.): Bayağılık, adilik, aşığılık

‘**adl**, ‘**adil** (A.): Doğruluk, adalet

‘ a. èt-

‘ a. èdici ol-

adlu: Adlı

‘**adū** (A.): Düşman, hasım

‘ a. ol-

‘**afāf** (A.): Günah işlemekten kaçınma

āfāk (A.): Ufuklar, idrak sahipleri

āfāt (A.): Afetler, belalar

āferīn (F.): Aferin, yaşa var ol

afḥaṣ (A.): Abartılmış, mübalağalı,
edebe aykırı

āfet (A.): Bela, musibet, kötü şeyler, afet

‘**āfiyet** (A.): Afiyet, sağlık, esenlik

‘**afūv** (A. ‘**afūvv**): Merhamet, affedicilik

‘**afv** (A.): Af, bağışlama, mağfiret

‘ a. èt-

‘ a. eyle-

‘ a. olun-

agāh (F.): Haberli, bilgili, uyanık

a. ol-

āgāh (F.): Uyanık, arif, bilgili

ā. ol-

ag: Ak, beyaz

agāç: Ağaç, sopa, değnek

ılgun a.

agar-: Ağarmak, beyazlamak

agard-: Ağartmak, beyazlatmak

agir: Ağır, yavaş, değerli

agirt-: Ağartmak, beyazlatmak

agız: Ağız

ağzına toprak

agla-: Ağlamak, göz yaşını dökmek

agniyā (A.): Zenginler muhtaç olmayanlar

agri-: Ağrımak

agşır-: Aksırmak

agyār (A.): Yabancılar, başkalar

ah: Ah!, yazık!

ā. kıl-

ahad (A.): Pazar, pazar günü

ahar (A.): Başka, gayrı, diğer

ahbāb (A.): Dost, arkadaş

ahbār (A.): Haberler

a.-ı şahīḥe

‘**ahd** (A.): Söz verme, ahit

‘ a. èt-

‘ a. eyle-

‘ ahde vefā

‘ ahde vefā èt-

ahir (A.): En son, en sondaki

ā.-i dünyā

ahiret (A.): Öbür dünya, öteki dünya

ā. ‘ ālemi

ā. ‘ azābı

- ā. azıġı
- ā. azuġı
- ā. dārı
- ā. ġuşşası
- ā. ˆ izzeti
- ā. ġardaşı
- ā. ġorkuşı
- ā. menzilleri
- aġfaz (A.):** Çok hıfzeden, koruyan, saklayan
- aġkām (A.):** Emirler, hükümler, buyruklar
- aġkem (A.):** Hüküm veren, emreden (Allah)
- aġlāk (A.):** İyi huylar, ahlak
- a.-ı ġasen
- a.-ı nisā
- a.-ı şāliġa
- aġlāt (A.):** İnsan vücudunda bulunup insanın mizacını oluşturduġu düşünölen dört unsur.
- aġmak (A.):** Ahmak, aklını gerektiġi gibi kullanamayan
- aġmer (A.):** Kırmızı, kızıl
- a. ol-
- aġsen (A.):** Daha güzel, çok güzel, en güzel
- aġsent (A.):** İhsan ettin, baġışta bulundun, aferin
- aġşam:** Akşam
- aġvāl (A.):** Haller, durumlar
- aġz (A.):** Alma, tutma
- a.  t-
- a. eyle-
- aġzāb (A.):** Hizipler, gruplar
- aġ:** Beyaz
- aġ-:** Akmak, dökölmek
- ˆ **aġ (A.):** Anne- babaya kötölük eden, zalim evlat
- ˆ ā. ol-
- ˆ **aġab (A.):** Arka, geri
- ˆ **aġabe (A.):** Tepe, yokuş
- ˆ **aġil (A.):** Akıllı kimse
- ˆ ā. ol-
- ˆ ā.-i kāmil
- ˆ **aġār (A.):** Para getiren mülk
- aġārīb (A.):** Akrabalar, hısımlar
- ˆ **aġārīb (A.):** Akrepler
- aġarsu:** Akarsu, ırmak
- aġçe:** Para, akçe
- aġçelü:** Kıymetli
- ˆ **aġd (A.):** Anlaşma, sözleşme
- ˆ a. ol-
- aġdem (A.):** Daha, en, pek kıdemli

‘ aķıllu : Akıllı	alıķo-
aķıt- : Akıtmak	alıvêr-
‘ ākıbet (A.) : Son, nihayet	aluvêr-
‘ aķıķ (A.) : Genellikle kırmızı renkte olan değerli bir kumaş.	āl (A.) : Aile, evlat, sülale
‘ aķım (A.) : Kısır, verimsiz, döl vermeyen, başarısız, sonuçsuz	ā.-i Muħammed
‘ a. êt-	ā.-i Selçuķ
‘ a. ol-	‘ alā (A.) : Üzere
‘ aķl, aķıl (A.) : Akıl	‘ a.- ķadri’l-vus’i
‘ aķlı êr-	‘ a.- ma’ārifi’l-‘ālemīn
‘ aķlı gel-	‘ a.- sükkāni’l-āfāķi ve’l-arzayni
‘ aķlı iç-: Aklını gidermek, aklını almak	‘ a.- ķarıķı’l-icmāl
‘ aķlı ol-	‘ a.- vechi’l-iħtisār
‘ a.-ı rāciħ	a’lā (A.) : En yüce, en ulu
‘ aķlen (A.) : Akıl olarak	‘ alāķa (A.) : Alaka, baĝ, sebep, ilgi
aķrabā (A.) : Akraba	‘ alāmet (A.) : Alamet, belirti, iz
aķrān (A.) : Akran, yaşıtlar	ālāt (A.) : Aletler
aķreb (A.) : En yakın, pek yakın	ā.-ı cismāniyye
‘ aķreb (A.) : Akrep	ā.-ı ceng
‘ aks (A.) : Ters, akis	alçaķ : Boyu kısa, korkak, yüksekliĝi az olan, değersiz
‘ a.-i mes’ele	alda- : Aldatmak
aķsā (A.) : Son, en son	aldan- : Aldanmak
‘ aķūr (A.) : Azgın, kuduz	‘ ale’l-fevr (A.) : Derhal, defaaten, birden
aķvāl (A.) : Sözcükler	‘ ale’l-ħuşuş (A.) : Hele, hususiyle
al- : Almak	‘ alef (A.) : Alaf, yulaf, hayvan yemi
	a’lem (A.) : Daha bilgili, en alim
	a.-i nās

‘**ālem (A.):** Dünya, cihan, kainat

‘ā.-i cismāniyye

‘ā.-i ervāḥ

‘ā.-i menām

‘āleme ṭal-

ālet (A.): Alet

ā.-i ḥarb

‘**aleyhā’s-selām: (A.):** Ona selam olsun

‘**aleyhi’ş-şalātu ve’s-selām (A.):** Onlara salat ve selam olsun

‘**aleyhi’ş-şalātu ve’s-selām ve ‘alā cemī’i’l-enbiyā’i’l-kirām (A.):** Bütün büyük peygamberlere salat ve selam olsun

‘**aleyhi mā-yesteḥaḥ (A.)** Layık oldukları üzerlerine olsun

‘**aleyhimu’ş-şalātu ve’s-selām (A.):** Onlara salat ve selam olsun

‘**aleyhi’s-selām: (A.):** Ona selam olsun

alıcı: Alıcı, alacak olan

alın: Alın

alın-: Alınmak, satın alınmak

‘**ālī (A.):** Yüce, ulu, yüksek

‘ā. ol-

‘**ālīm (A.):** Her şeyi bilen, bilici, Allah’ın sıfatı

‘a. u ḥābīr

‘**ālīm (A.):** Çok okumuş, bilgin

‘ā. ol-

‘ā- fakīh

‘ā.-i muḥaḥḳıḳ

‘ā.-i niḥrīr

‘**āliye (A.):** Yüce, büyük

Allāhu a‘lem (A.): Allah bilir

Allāhu ekber (A.): Allah en büyüktür

Allāhümme erzaknā (A.): Allah’ım bize rızıklar ver

‘**allāmü’l-guyüb (A.):** Görünmeyenleri bilen Allah

‘**allāme (A.):** İlmi yüksek seviyede olan, çok bilgili

alt: Alt, taban

altı: altı

altıncı

altmış: Altmış

altmış üç

altun: Altın

‘**am (A. ‘amm):** Amca

‘**ām (A.):** Halk, genel, umumi

‘ā. ol-

a‘mā (A.): Kör, gözleri görmeyen

a. ol-

a‘māl (A.): Ameller, yapılan işler

a.-i behīme

- a.-i ḥayr
- ‘**amel (A.):** Amel, yapılan iş
- ‘ a. èt-
- ‘ a. eyle-
- ‘ a. getir-
- ‘ a. işle-
- ‘ a. kııl-
- ‘ a.-i şālih
- ‘**amelsiz (A.+T.):** Ameli olmayan
- ‘**amelsüz (A.+T.):** Ameli olmayan
- ‘**āmīl (A.):** İşleyen, yapan, sebep, işçi, İslam devletinde zekat toplamakla yükümlü memur
- ‘ ā. kııl-
- ‘ ā. ol-
- āmīr (A.):** Emreden, buyuran, yönetici
- āmīn (A.):** Amin, ‘öyle olsun’ anlamındaki dua sözü
- ammā (A.):** Ama, ancak, fakat
- ‘**amme (A.):** Herkes, bütün
- ‘**āmme (A.):** Umuma mahsus, herkesle ilgili, hepsi
- ‘ ā.-yi nās
- ‘**ammi (A.):** Amca
- ‘**amūd (A.):** Direk
- an (A.):** En küçük zaman dilimi, an
- an-:** Anmak, yad etmek, zikretmek
- aḥ-:** Hatırlamak, yad etmek, zikretmek, düşünmek
- ana:** Anne
- ana kararı
- aḥa:** Ona
- ‘**anber (A.):** Güzel koku, anber
- anca:** O kadar, öyle
- ancak:** Ancak, sadece
- ancılayın:** Onun gibi, o kadar, öyle
- and:** Yemin, söz verme
- and iç-: Yemin etmek
- anda:** onda, orada
- andan:** Ondan
- andur-:** Hatırlatmak
- aḥdur-:** Hatırlatmak, yad etmek, zikretmek
- anı:** Onu
- aḥı:** Onu
- anıçün:** Onun için
- anlar:** Onlar
- anıç:** Onun
- anıçla:** Onunla
- anıçün:** Onun için
- ‘**ankā (A.):** Anka kuşu, efsanevi bir kuş
- anla-:** Anlamak, bilmek
- aḥlan-:** Anlaşılma, telakki edilmek
- aḥlar:** Onlar

‘ ār (A.): Ar, utanılacak şey	arğa: Arka, sırt
‘ ā . kimse: Utangaç	arğalaş-: Dost olmak, el birliği etmek
ara-: Aramak, araştırmak	armağan: Armağan
‘ Arab (A.): Arap	arpa: Arpa
A‘ rāb (A.): Çöl Arabı, bedevi	arslan: Arslan
‘ Arabi (A.): Arapça, Arap dili	‘ arş (A.): Arş, kainat
A‘ rābi (A.) Çöl Arabı, bedevi	art-: Artmak, çoğalmak
A‘ rābi (A.): Çöl Arabı, bedevi	art: Art, arka
a‘ rāf (A.): Cennetle cehennem arasındaki	a. kal-
bir yer, araf	artık: Artık, fazla, arta kalan
ārām (F.): Rahat, huzur	a. ol-
‘ ā . ve āsāyiş èt-	artıklık: Üstünlük
a‘ rāz (A.): Kazalar, felaketler	artuğ: Artık, fazla, arta kalan
‘ arbede (A.): Kavga, gürültü	artur-: Artırmak, fazlalaştırmak
‘ a . èt-	‘ arūz (A.): Aruz, aruz vezni
ard: Arka, geri, art	arz (A.): Dünya, yer
ard dön-	a.-1 zāt-1 fecāc
‘ arefe (A.): Bayramdan bir önceki gün,	‘ arz (A.): Bildirme, sunma, gösterme
arefe	‘ a . èt-
arığ: Zayıf, cılız	‘ a . eyle-
arıklık: Zayıflık, cılızlık	‘ a . olun-
‘ arız (A.): Sonradan ortaya çıkan, gelen,	‘ a .-1 hācet kııl-: Hacet namazı
ortaya çıkma	kılmak
‘ ā . ol-	arzū (F.): Arzu, istek
‘ ārif (A.): İrfan sahibi, meşhur, marifetli	a. èt-
‘ ā . ol-	aş-: Asmak, koymak
‘ āriḫe (A.): İrfan sahibi, marifetli kadın	‘ aşā: Uzun el değneği, sopa

aşâlet (A.): Soyululuk, asillik	a.-1 seyf
āsān (F.): Kolay	a.-1 ūi' r
ā. ét-	aşıl-: Asılmak
ā. ol-	‘ āšī (A.): İsyân eden, günahkar, haydut,
āsānlık (F.+T.): Kolaylık	karşı gelen
āsānlık (F.+T.): Kolaylık	‘ ā. ol-
ā. üzre ol-	‘ asīr (A.): Zor, güç, zahmetli
āšār (A.): Eserler, belirtiler, izler	āsītāne (F.): Hükümdarın yaşadığı yer,
ā.-1 ‘acībe	saltanat merkezi, eşik
āšār-1 cemīle	‘ asker (A.): Asker, er
a.-1 ‘ilm	‘ a.-i mü’minīn
āsāyiş (F.): Rahat, huzur, emniyet	aşl, aşıl (A.): Soy, sülale, asıl, esas
ā. ét-	aşlā (A.): Asla, hiçbir zaman, kesinlikle
‘ asel (A.): Bal	aşşı: Fayda, yarar, kazanç
‘ ases (A.): Gece bekçisi, gece nöbetçisi	aştar (A.): Elbisenin içine kaplanan bez
aşhāb (A.): Sahipler, aynı görüşte olanlar,	astār (A.): Elbisenin içine kaplanan bez
sahabeler	āsumān (F.): Gök, sema
a.-1 cennet	aşvāt (A.): Ses, nida
a.-1 Ḥasan	a.-1 ḥasene
a.-1 ‘izām	aşağa: Aşağı
a.-1 kalem	‘ aşere (A.): On
a.-1 kibār	‘ āşık (A.): Âşık, müptela, sevdalı
a.-1 Qur’ān	‘ ā. ol-
a.-1 māl	āşikāre (F.): Açıkça, saklamadan
a.-1 nevm	ā. ét-
a.-1 Resūl	āşinā (F.): Tanıdık, bildik
a.-1 Resūlu’llāh	āşinālık (F.+T.): Tanıma, bilme

- ā. ét-
- āşire (A.):** Onuncu
- aşurı:** Bir aralıklı
- at:** At
- at-:** Atmak
- ata:** Baba, cet, soy
- ‘aṭā (A.):** Bağış, ihsan
- ‘ a. al-
- ‘ a. ét-
- ‘ a. eyle-
- ‘aṭaş (A.):** Susama, susuzluk
- atçı:** Baytar, hayvan hekimi
- āteş:** Ateş, hararet
- ‘aṭiyye (A.):** Bahşış, hediye
- ‘ a. ét-
- atlu:** Atlı
- ‘aṭş (A.):** Susuzluk, susama
- ‘aṭṭār (A.):** Aktar, güzel kokulu şeyler satan kişi
- ‘aṭṭārlik (A.+T.):** Aktarlık
- ‘avām (A.):** Avam, halk, herkes
- ‘ a.-ı nās
- a‘vān (A.):** Yardımcılar, avane
- ‘avārız (A.):** Kazalar, belalar
- ‘avākib (A.):** Akıbetler, sonuçlar
- ‘ a.-i umūr
- ‘avāyid (A. ‘avā’id):** Nakledilenler, aktarılanlar
- āvāz (F.):** Ses, seda
- ‘avn (A.):** Yardım
- ‘avret (A.):** Eş, kadın
- ‘ a. al-
- ‘avretlü (A.+T.):** Eşli, hanımlı
- avuç:** Avuç
- ay:** Ay, otuz günlük zaman dilimi
- ay:** Ay, Dünya’nın uydusu
- aya:** Avuç içi
- ayağ:** Ayak
- ayağ:** Ayak
- ‘ayāl (A.):** Ev halkı, hanım, bir kişinin geçindirmekle yükümlü olduğu kişiler.
- ‘ayān (A.):** Belli, açık, meydanda
- āyāt (A.):** Ayetler, Kur’an cümleleri
- ‘ayb, ‘ayıb (A.):** Ayıp, kusur, leke
- ‘ a. edici
- ‘ a. ét-: leke bulaştırmak
- ‘ a. ol-: kusur olmak
- ‘aybsız (A.+T.):** Hatasız, kusursuz
- ‘aybsuz (A.+T.):** Hatasız, kusursuz
- aydın:** Aydınlik
- āyet (A.):** Ayet, Kur’an cümleleri
- ā.-i kerīme
- ayık:** Akli başında, sarhoş olmayan

ayır-: Ayırmak, açma	ā. eyle-
āyine (F.): Ayna	ā. ol-
aylık: Aylık, bir ay süren	āzādī (F.+T.): Hürriyetine kavuşturulmuş,
‘ ayn (A.): Göz	hür
ayrıl-: Ayrılmak, uzaklaşmak	azalt-: Azaltmak
ayru: Ayrı, uzak	a‘zam (A.): En büyük, en yüce
ayruk: Bundan sonra	‘ azamet (A.): Ululuk, büyüklük
ayu: Ayı	azdur-: Azdırmak
ayur-: Ayırmak	azık: Azık, yol yiyeceği
ayva: Ayva	‘ azīm (A.): Büyük, ulu, yüce
az: Az, çok olmayan	‘ a. ol-
a. èt-	‘ azīmet (A.): Büyüklük, ululuk
a. kıl-	‘ azīret (A.): Ağrılar, sızılar
a. ol-	‘ azīz (A.): Yüce, ulu, aziz
a‘zā (A.): Organlar, uzuvlar	‘ a. kıl-
‘ azāb (A.): Azap, işkence	‘ a. tut-
‘ a. èt-	‘ a. ol-
‘ a.-ı āhīret	‘ azl (A.): İşine son verme, azletme
‘ a.-ı elīm	‘ a. èt-
‘ a.-ı rūḥ	azlık/ġ: Azlık, az olma
‘ a. ehli ol-	‘ azm (A.): Azim, gayret, çaba, niyet
azacık: Azıcık	‘ a. èt-
azacuk: Azıcık	azucuk/ġ: Azık, nimet
āzād (F.): Serbest bırakma, hürriyetine	azuk: Azık, nimet
kavuşturma	a.vér-
ā. èt-	

B

bāb (A.): Kapı, kısım, husus

b.-ı rızık

baba: Baba

bābūci (F.+T.): Pabuççu, pabuç imal edip satan

ba' dehu (A.): Ondan sonra

bādem (F.): Badem

ba' de't-te' āmül (A.): Muameleden sonra

bādlicān (A. badincān <F.): Patlıcan

bağ: Demet, bağlam, ip

b. ét-

b. kııl-: İp yapmak

bağalu (F.+T.): Pahalı

bağar (A.): Deve

bağcā (F.): Bahçe

bağçe (F.): Bahçe

bağış-: Bağışlamak

bağī (A.): Asi, serkeş, azgınlık, serkeşlik, asilik

b. ét-

b. edici

bağīr (A.): Deve dışkısı

bağla-: Bağlamak, düğümlemek, kapamak

bağlan-: Kapanmak

bağlı: Bağlanmış, bağlı

bağlu: Bağlanmış, bağlı

bağ(ı)r : Bağır, göğüs

bahā (F.): Kıymet, değer

bahādır (F.): Yiğit, cesur

bahādur (F.): Yiğit, cesur

bahālu (F.+T.): Kıymetli

bahāne : (F.) Bahane, sebep

bahār: (F.) Bahar

b. ol-

bahş (A.): Bahis, söz, konu

b. ét-

baħr (A.): Deniz, göl

b.-i 'ilm

baħīl (A.): Cimri

baħīllık (A.+T.): Cimrilik

baħīllik (A.+T.): Cimrilik

baħşīş (F.): Bağış olarak verilen para, bahşış

b. ét-

b. kııl-

b. ol-

baħt (F.): Baht, talih

b.-ı asumān

ba' id (A.): Uzak, ırak

b. eyle-

bā' iş (A.): Sebep

b. ol-

bağ-: Bakmak	başiret (A.): Öngörü, sezme
bağa düş-	baş (A.): Yayma, uzun uzadıya anlatma
bakır: Bakır madeni	b.-1 kelām ét-: Söz açmak,
bākī (A.): Kalıcı, sürekli, geri kalan	konuşmak
b. ol-	baş: Baş, kafa
bākiyāt-ı şālihāt	başcuğaz: Baş
bağiyye (A.): Geriye kalan, artan	başla-: Başlamak
b.-yi ta‘ām	başka: Başka, diğer
bağla (A.): Sebze, yeşillik	bat-: Batmak, dalmak
bal: Bal	bağal (A.): İşsiz, avare
balçık: Çamur	bağalet (A.): İşsizlik, tatil
baldır: Bacağın dizden ayak bileklerine	bāṭıl (A.): Manasız, boş, boş inanış
kadar olan bölümü	b. ét-
balğam: (A.) Balgam	b. ol-
balık: Balık	bāṭın (A.): İç, iç yüz
bāliğ (A.): Ergin, bülüğa ermiş	baṭn: (A.) İç, içte olan
b. ol-	baṭş (A.) Sert bir şekilde yakalama,
barmaq: Parmak	kavrama
baña: Bana, ben zamirinin datif hali	baṭṭāl (A.): İşsiz
bardak: Bardak	bayram: Bayram
bāreka’llāh (A.): Allah mübarek etsin	baytār: Hayvan hekimi, baytar
bāri (A.): Hiç olmazsa, hasılı	ba‘z (A.): Bazı, kimi, bir kısım
bārid (A.): Soğuk, hoş olmayan	b.-1 aḥkām
b. ol-	b.-1 ‘ Arab
baş-: Basmak, koyup bastırmak	b.-1 ‘ ārifler
başal (A.): Soğan	b.-1 aşhāb
başar (A.): Göz	b.-1 ‘ aziz

b.-1 begler	b.-1 murād
b.-1 deve	b.-1 muşāhibler
b.-1 ehl-i ḥaḳīḳat	b.-1 mutaşavvıfa
b.-1 ehl-i ‘ilm	b.-1 mülūk
b.-1 ehl-i taşavvuf	b.-1 mülūk-ı şāhib-i himmet
b.-1 ekābir	b.-1 müteāḥḥirīn
b.-1 emrāz	b.-1 neşāyiḥ
b.-1 enbiyā	b.-1 ravza
b.-1 eṭṭbbā	b.-1 selef
b.-1 evḳāt	b.-1 sūfīler
b.-1 evliyā	b.-1 şey
b.-1 fużalā	b.-1 şu‘arā
b.-1 ḥaberler	b.-1 ṭāyife
b.-1 ḥadīṣ	b.-1 ‘uḳalā
b.-1 ḥavāş	b.-1 ‘ulemā
b.-1 ḥayvānāt	b.-1 ulular
b.-1 ḥulefā	b.-1 umūr
b.-1 ḥükemā	b.-1 üdebā
b.-1 ḥükemā-yı Rūm	b.-1 ümerā
b.-1 ḳavm	b.-1 vüzerā
b.-1 kelām	b.-1 yoldaşlar
b.-1 kimseler	b.-1 zürefā
b.-1 kimseneler	bāzār (F.): Pazar
b.-1 kitāblar	ba‘zı (A.): Bazı, kimi, bir kısım, bazıları,
b.-1 laṭīfe	bazısı, bazen
b.-1 meşāyiḥ	b. fużalā
b.-1 mevzi‘	b. ḥükemā

- b. selef
- bāzū (F.):** Pazu, kolun omuzla dirsek arasındaki şişkince kısmı
- b. ét-
- bed (F.):** Kötü, fena
- b.-āyīn
- b.-du‘ā
- b.-nefs
- beden (A.):** Gövde, vücut, beden
- bedevī (A.):** Göçebe, medeni olmayan
- bedre (A.):** On bin dirhem
- beg:** Bey, ileri gelen, nüfuzlu kişi
- b. eyle-
- b. ol-
- begen-:** Beğenmek
- beglik:** Beylik
- behāyim (A. behā’im):** Dört ayaklı hayvanlar
- be-her-ḥāl (F.+A.):** Her halde, her şartta
- behey:** Hey!, ey!
- behīme (A.):** Canavar
- bek:** Kuvvetli, sağlam
- beḳā (A.):** Devam, evvelki durum üzere kalma
- bekle-:** Beklemek
- bél:** Bel, göğüsle karın ve sırtla kalçalar arasındaki daralmış bölüm
- belā (A.):** Bela, felaket, gam, keder, kötülük, musibet
- b. ol-
- belād (F.):** Kötü kimse
- belāgat (A.):** Güzel söz, meramın güzel sözlerle anlatılması
- belāyā (A.):** Felaketler, kederler, kötülükler
- belī (A.):** Evet, hay hay
- belīg (A.):** Düzgün, fasih söz söyleyen
- beliyyāt (A.):** Felaketler, kederler, kötülükler
- beliyye (A.):** Felaket, keder, kötülük
- belki (A.+F.):** Belki, bilakis, ihtimal, fakat
- belkim:** Belki, her halde, hatta
- bellü:** Belli
- belür-:** Belirmek, görünmek
- ben:** Ben, birinci teklik kişi zamiri
- bencil:** Bencil, kendini beğenen
- bend (F.):** Bağ, yular
- bende (F.):** Kul, köle
- bendeḥāne (F.):** Köle evi
- benī ādem (A.):** İnsanoğlu
- benizlü:** Benizli
- beḳze-:** Benzemek
- beḳzet-:** Benzetmek

ber (A. berr): Kara, yer, toprak	b. eyle-
b. u baħr	
ber-murād (F.+A.): Dileğine kavuşan	bevvāb (A.): Kapı hizmetçisi, kapı bekçisi
ber-murād ol-	bey^ç (A.): Satma, satılma
berāber (F.): Aynı, münasip, uygun, eşit	b. olun-
berd (A.): Soğuk	beyān (A.): Anlatma, açık söyleme,
b.- ^ç acūz	bildirme
berekāt (A.): Bereketler	b. ēt-
bereket (A.): Bereket	b. eyle-
bereketlū (A.+T.): Bereketli	b. kıl-
beri: Beri, bu tarafa	b. ol-
berī (A.): Temiz, kurtulmuş, salim	b. olun-
beriyye (A.): Halk, insanlar	beyāz (A.): Beyaz, ak
berū: Beri, bu tarafa	beyhūde (F.): Nafile, boř
be's, be'is (A.): Zarar, ziyan	beyis (A. be'is): Sakınca, mahsur
besmele (A.): Besmele,	beyt, beyit (A.): şiir
Bismillahirrahmanirrahim sōzū	beyt (A.): Ev, mesken
bēř: Beş	Beytū'l-māl: İřlam hukukunda
bēřinci	maliye hazinesi
bēř yūz	beyyine (A.): Delil, şahit, tanık
beřāret (A.): Mūjde, beřaret	beyzā (A.): Beyaz, daha beyaz
b. ēt-	bez: Bez
beşer (A.): İnsan, beşer	bezl (A.): Bol bol verme, saçma
beşeriyyet (A.): İnsanlık, beşeriyet	b. ēt-
beřīr (A.): İyi haber getiren, mūjdeci	b. eyle-
bevl (A.): İdrar, sidik	b. kıl-
b. ēt-	bıçaķ: Bıçaķ
	bıçaksuz: Bıçaksız

- bıstı (A.):** Salıverilmiş nesne, yayılan şey
b. ét-
- bıķın:** Bögür
- bıraķ-**: Bırakmak
- bırak/ġ-**: Bırakmak, salıvermek, terketmek
- biç-**: Kesmek, kendine elbise yaptırmak
- biçil-**: Kesilen, elbise yapılan
- bid‘at (A.):** Sonradan ortaya çıkan şey, Hz. Muhammed‘den sonra ortaya çıkan ve sünnete aykırı olan uygulama
- bi-ħamdi‘llāh (A.):** Allah‘a Őükrolsun
- biħār (A.):** Denizler
b.-1 zāt-1 emvāc
- bi‘l-ħāŐŐa (A.):** Hususi olarak, özellikle
- biħūrlan- (A.+T.):** Buġulanmak
- bi‘iznillāhi ta‘ālā (A.):** Allah‘ın izniyle
- bil:** Bilmek, kabul etmek, tanımak, anlamak
- bilād (A.):** Şehirler
b.-1 Türk
- bildür-**: Bildirmek, haber vermek
- bile:** Bile, dahi, beraber, yan
- bilece:** Birlikte, hep beraber
- bilek:** Bilek
- bilin-**: Bilinmek
- bilis̄:** Dost
- b. ol-
- bi‘l-kūlliyye (A.):** Tamamıyla
- billāhi (A.):** Allah için
- biņ:** Bin
- binā (A.):** Yapma, bina etme, yapı
b. ét-
- bindür:** Çıkmak, cūlus etmek, üzerine oturtmak, içine girmek
- bi-nefsihi (A.):** Kendisi
- binid, -ndi:** Binit, binilecek hayvan vs.
- bir:** Bir, herhangi bir
- biraz:** Biraz
- birazdan:** Az sonra
- bir biri:** Birbiri
- bire:** Bire, hitap sözü
- biregi:** Bir kimse, başkası
- biregü:** Bir kimse, başkası
- birinçe:** Birinci
- birlik/g:** Birlik, tek olma
- birķaç:** Birkaç
- biryān (F.):** Biryān, kebab
- bisāt (A.):** Kilim, halı, döŐeme
- Bismi‘llāhi‘r-raħmani‘r-raħim (A.):** Esirgeyen ve baġıŐlayan Allah‘ın adıyla anlamında tevhit sözü, Bismillahirrahmanirrahim
- biŐürt-**: PiŐirtmek

bit: Bit	bölik: Kısım, parça, taife
bit-: Bitmek, tükenmek, meydana gelmek, ortaya çıkmak	bölük: Kısım, parça, taife
bitür-: Ortaya çıkarmak, tüketmek, hasıl etmek	böyle: Böyle, bu şekilde
biz: Biz	bu: Bu
bizzāt (A.): Bizzat	bucağ: Köşe, bucak
boğaz: Boğaz, gırtlak	budak/ğ: Budak, küçük dal, küçük parça
boğazla-: Hayvan kesmek	budalā (A.): Abdal, tasavvuf ehli, derviş, akılsız, ahmak
boğazlan-: Hayvanın kesilmesi	bugün: Bugün
boğıl-: Boğulmak	buğday: Buğday
boğmak: Gerdanlık, kolye	buğz (A.): Kin, nefret
boğmağlan-: Boğmak denilen gerdanlığı takmak	b. ét-
bostān (F.): Bahçe, çiçek bahçesi	b. eyle-
boş: Boş	b. kıl-
boşa-: Boşamak, boşanmak	buhār (A.): Buhar, buğu
boy: Boy	buhl (A.): Eli sıkılık, cimrilik
boya: Boya	b. ét-
boya-: Boyamak	buhrān (A.): Kriz, hastalığın en şiddetli zamanı
boyın: Boyun	bukāgu: Yürümeyi güçleştirmek için ayağa takılan köstek, pranga
boylu: Boylu	bukāgula-: Bukağı takmak
boynuz: Boynuz	bul-: Bulmak, elde etmek, kabul etmek
boynuzıyla ur-	bulaş-: Bulaşmak
boyun: Boyun	bulın-: Bulunmak
b. eg-	bulıt: Bulut
boz-: Bozmak, iptal etmek	bulun-: Bulunmak, hazır olmak

buluŝ- : Buluŝmak	büyük : Büyük
buluŝdur- : Buluŝturmak, kavuşturmak	büyü- : Büyümek
bulut : Bulut	büyük : Büyük
buluŝ : Bulut	b. ol-
bunca : Bu kadar	
burc (A.<Yun.) : Burç	
burun : Burun	
bustān (F.) : Bahçe, çiçek bahçesi	
büt (F.) : Put	
buyur- : Emretmek, buyurmak	
buyurıl- : Buyurulmak	
buzacı : Sığır yavrusu	
bügrek : Böbrek	
bühtān (A.) : İftira, kara çalma	
b. ét-	
b. kıl-	
bük- : Bükmek, eğmek	
bükā (A.) : Ağlama, göz yaşı	
b. eyle-	
bükūr (A.) : Sabahın erken vakti, güneŝ doğum zamanı	
büleğā (A.) : Belī konuşanlar, belagat sahipleri	
bünyād (F.) : Asıl, esas, temel	
b. ét-	
bürde (A.) : Hırka	
bürüdet (A.) : Soğuk	

C

cāh (A.): Makam, itibar

c. ol-

cāhil (A.): Cahil, bilgisiz

c. ol-

cāhiliyyet (A.): Cahillik, bilgisizlik, İslam'an önceki küfür ve sapkınlık devri

caḥīm (A.): Cehennem

cāmi^c (A.): Birleştiren, toplayan, bütün, hepsi, ibadet edilen yer, cami

c. ol-

c.-i Başra

c.-i ^cibādet

cān (F.): Can

c. u dil

cānavar (F.): Canavar

cānib (F.): Taraf, yön, yan

c.-i şer^c

cār (A.): Komşu

cārī (A.): Cereyan eden, akan, geçen, gelmiş

c. ol-

cāriye (A.): Cariye

cāriye al-

cāsus (A.): Casus

c. ol-

cāyiz (A. cā'iz): Caiz, yapılması kusurlu olmayan, uygun, olabilir

cāyiz ol-

cāyize (A. cā'ize): Büyüklere sununlar hediye

cebān (A.): Korkak

cebānlık (A.+T.): Korkaklık

cebbār, Cebbār (A.): Zorlayan, zorlayıcı, kuvvet ve kudret sahibi, Allah

c. ol-

C.-ı Qadīm

cebr (A.): Zorlama, cebir

ced (A. cedd): Ata, soy, cet, dede

cedel (A.): Kavga, niza

cedīd (A.): Yeni, kullanılmamış

cefā (A.): Eziyet etme, eza, zahmet

c. èt-

cehd (A.): Çalışma, çabalama, gayret

c. eyle-

cehennem (A.): Cehennem

c. odı

c. İSSİSİ

cehenneme at-

cehenneme düş-

cehenneme gir-

cehenneme sür-

cehl- cehil (A.): Cehalet, bilmezlik

cehle düş-	c.-i ef'āl
cehr (A.): Sesli, açıktan, aşikare	c.-i emrler
celāl (A.): Ululuk, büyüklük, azamet	c.-i eṭrāf
celb (A.): Çekme, getirme	c.-i evlād
c. ét-	c.-i eyi nesnelər
celīl (A.): Pek büyük, pek ulu	c.-i eylikler
c. ol-	c.-i ğuşşa
celīlü'l-ḳadr	c.-i günāhlar
celīle (A.): Pek büyük, pek ulu	c.-i ḥalk
celīs (A.): Arkadaş, dost	c.-i ḥaṭālar
c. ve muşāhib edin-	c.-i ḥayrlar
cem^ç (A.): Toplama, bir araya getirme, biriktirme	c.-i havādīş
c. ét-	c.-i ḥavāyic
c. eyle-	c.-i ibādāt-ı nāfile
c. ol-	c.-i ḳavānīn
c. olun-	c.-i maḥlūḳāt
cemā^ç at (A.): Cemaat, topluluk	c.-i māmēlek
c. ol-	c.-i memleket
c.-i müslimīn	c.-i murād
cemā^ç atsüz (A.+T.): Cemaatsiz	c.-i şerler
cemād (A.): Cansız, hayat eseri olmayan	c.-i şehirler
cemāl (A.): Güzellik, iç ve dış güzelliği	c.-i ömr
cemī^ç (A.): Hep, bütün, cümle	c.-i ümem
c.-i aḥvāl	c.-i yaramazlık
c.-i a ^ç zā	cemī^ç an (A.): Hep, bütün
c.-i dünyā	cemīl (A.): Güzel (erkek)
	cemīle (A.): Güzel (kadın)

cenāb (A.): Ululama, saygı sözü

c.-1 sa^ç âdet-nişāb

cenāze (A.): Cenaze

ceng, cenk (F.): Cenk, savaş, kavga ,

kahramanca mücadele

c. ét-

cengi (A.): Savaşan

cengsüz (F.+T.): Savaşsız

cennet (A.): Cennet

cennetü'l-mülk

cenüb (A.): Güney

c. yeli

cerāhat (A.): Yara, irin

cerāyim (cerā'im): Suçlar, cürümler

cerrāh (A.): Cerrah, yaraları ve bazı dış

hastalıkları tedavi eden hekim

cesed (A.): Ceset, beden, naaş

cevāb (A.): Yanıt, cevap

c. buyur-

c. dé-

c. vèr-

c. yaz-

c.-1 laṭīf

c.-1 šāfī

cevābāt (A.): Cevaplar

cevād (A.): Cömert

c. ol-

cevāmi^ç (A.): Toplananlar, cem olanlar

cevāmi^ç -i ṭīb

cevāri⁷ (A.): Halayıklar, hizmetçi kızlar

c.-i ^ç Arab

cevāriḥ (A.): Yaralayan, yara açan

silahlar

cevher (A.): Cevher, değerli taş

ceviz: Ceviz

cevlān (A.): Dolaşma, dolanma, gezinme

c. ét-

cevr (A.): Haksızlık, eziyet, eza, zulüm

c. çek-

c. ko-

c. edici-

ceyb (A.): Cep

ceza^ç (A.): Sızlanma

cezā (A.): Ceza, azap, suça verilen karşılık

c. ét-

cibillet (A.): Huy, yaradılış

cid (A. cidd): Çalışıp çabalama, cehd, çalışıp çabalama

cidāl (A.): Kavga, tartışma

cidālsüz (A.+T.): Savaşsız, kavgasız, tartışmasız

ciger (F.): Ciğer

cihād (A.): Savaş, din uğruna savaşma

- c. eyle-
- c. ve muḳātele ét-
- cihān (F.):** Cihan, alem, yeryüzü, dünya
- cihet (A.):** Taraf, yön, bakım
- cilā (A.):** Cila, parlaklık
- cimāʿ (A.):** Cinsi münasebette bulunma, çiftleşme
- cin (A. cinn):** Cin
- cinān (A.):** Cennetler
- cins (A.):** Cins, tür
- cism, cisim (A.):** Beden, gövde
- cismāniyye (A.):** Bedenle ilgili
- civār (A.):** Etraf, yan- yöre, civar
- cīfe (A.)** Leş, çürümüş şey
- c. ol-
- c.-yi murdār
- cömerd (F.):** Cömert, eli açık
- c. ol-
- cūʿ (F.):** Arama, araştırma
- cūd (A.):** Cömertlik, el açıklığı
- c. ve seḫā ét-
- c. u seḫā
- cumʿa (A.):** Cuma, cuma günü
- cumʿa értesi (A.+T.):** Cumartesi
- cumhūr (A.):** Halk, topluluk, heyet
- c.-1 ʿuḳalā
- cübbe (A.):** Cübbe, üste giyilen bol ve uzun elbise
- cübñ, cübün (A.):** Korkaklık
- cül (A.):** Çul
- c.-i himmet
- cümle (A.):** Bütün, hep, hepsi
- cünne (A.):** Kalkan
- cünūd (A.):** Askerler
- cünūdu'llāh
- cünūn (A.):** Delirme, çıldırma
- cürʿet (A.):** Cesaret, yüreklilik
- c. ét-
- c. eyle-
- cürm (A.):** Suç, kabahat
- cüsse (A.):** Gövde, beden, vücut
- cüvān (F.):** Genç
- cüvānlıḳ/ġ (F.+T.):** Gençlik
- cüz (A.cüzʿ):** Bölük, parça
- cüzʿī (A.):** Az, önemsiz
- cüzzām (A.):** Cüzzam, cüzzam hastalığı

Ç

çağ: Zaman, devir

çağır-: Çağırarak, seslenmek

çal-: Müzik aleti çalmak, vurmak, atmak

çalış-: Çalışmak

çalka-: Sarsılmak, çalkanmak

çalkoyun: Sırtüstü

çanak: Çanak, kap

çardak (F.): Çardak, üzüm asmılığı

çarşu (F.): Çarşı

çegzin-: Dönmek, dolaşmak

çehârşenbe (F.): Çarşamba

çek-: Çekmek, bir tarafa hareket ettirmek, katlanmak, sürmek, boyamak, katlanmak

çekil-: Kısalmak

çekin-: Çekinmek

çekirge: Çekirge

çevir-: Dördermek

çevür-: Döndermek

çeynem: Bir kez çiğneyecek kadar

çıban: Çıban

çık: Çıkmak, dışarı çıkmak, görünmek, uzaklaşmak, gitmek

çıkır-: Çıkarmak, gidermek, uzaklaştırmak

çıkıl-: Yükselinmek

çırāk, çırağ (F. çirāğ): Kandil, fitil, mum
ç. yandır-

çiçek: Çiçek

çiflen-: Evlenmek, eş edinmek

çiftlendür-: Evlendirmek

çihârşenbe (F.): Çarşamba

çirkin (F. çirk): Çirkin, kötü, pis

çok: Çok, ziyade, fazla

çoklık: Çokluk, ziyadelik, fazlalık

çömlek: İçinde yemek pişirilen topraktan kap, çömlek

çörek: Çörek

çöz-: Çözmek, düğümünü açmak

çulha (F.): Dokumacı

çulhalık (F.+T.): Dokumacılık

çün (F.): Çünkü, ne zaman ki

çürü-: Çürümek

D

da: Dahi, bile, sonra

dābbe (A.):Yük hayvanı

daḥı: Dahi, bile, bundan başka, ayrıca, sonra

daḥl, daḥil (A.): Karışma, müdahale, etki
d. ét-

dāḥil (A.): Dahil, kapsayan, katılan
d. kıl-
d. ol-

dāfi' (A.): Defeden, savan
d. ol-

dā'ī (A.): Dua eden, duacı

ḍāl (A. ḍāll): Sapıtmış, doğru yoldan sapmış

ḍalālet (A.): Sapıklık, kötü yola girme

dāmen (A.): Etek

dāne (A.): Tane, tohum

dāng (F.): Bir dirhemin altında biri

dānıḳ (A. <F.dang): Bir dirhemin altında biri

dānişmend (F.): Alim, bilgin, ilim irfan sahibi

dār (A.): Ev, mekan
d.-ı āḥiret
d.-ı beḳā

d.-ı ḳavrā

d.-ı vāsi'

dārū'l-mülke

ḍarb (A.): Darp, dövme, vurma

ḍ. ét-

ḍ. olın-

darlık: Sıkıntı

da' vā (A.): Dava, iddia, mesele

d. ét-

d. eyle-

da' vet (A.): Davet

d. ét-

d. eyle-

d. kıl-

d. olun-

d.-i maẓlūm

d.-i müstecāb

dayanmaḳ: Dayanmak, yaslanmak

dāye (F.): Süt anne

dāyim (A. dā'im): Devamlı, sürekli

d. ol-

de: Dahi, bile, sonra

dé: Demek, söylemek

dèyüvèr-

debūr yèli: Kible tarafından esen sabah rüzgarı

dede: Dede

def (A.): Yok etme, ortadan kaldırma

d. ét-

d. ol-

d.-i a^c dā

d.-i ḥüsn-i cevāb

d.-i şübhe

def (A. **deff**): Tef, bir çalgı

def a (A.): Kere, kez

defn (A.): Gömme, defin

d. ét-

d. eyle-

d. ol-

d. olun-

defter (A.): Defter, yazılı şey

deg-: Değmek, temas etmek, ulaşmak

degel: Değil

degenek: Değnek, sopa

deger: Kıymet, layık, baha

degil: Değil

degirmen: Değirmen

degme: Beğenilmiş, seçilmiş

degnek: Değnek, sopa

degül: Değil

degüş: Dövuş, vuruşma

d. ét-

dehr (A.): Zaman, çağ, devir, dünya

dek: Kadar, dek

deķāyık (A.): İncelikler

deķāyık-ı riyā

delālet (A.): Yol gösterme, kılavuzluk

d. ét-

d. eyle-

delīl (A.): Rehber, kılavuz, yol gösterici,

kanıt, delil

d. ol-

delil-i šāni^c

dellāl (A.): Tellal, bir şeyi bağırarak satan

kişi

dem (A.): Kan

dem (F.): Zaman, an, nefes

demin: Az önce

demīme (A.): Çirkin

demür: Demir

demürçi: Demirci

dên-: Denmek, söylenmek

denā'et (A.): Aşağılık, alçaklık

denā'ete düş-

denī (A.): Alçak, soysuz (kişi)

dênil-: Denilmek, söylenilmek

deñiz: Deniz

deñli: Kadar

depele-: İyice dövmek, tepelemek

derāhim (A.): Dirhemler

derc (A.): Yazmak, bir araya getirmek

- d. èt-
- derd (F.):** Dert, keder
- derecât (A.):** Dereceler
- dere:** Dere
- derece (A.):** Derece, mertebe
- deri:** Deri, cilt
- derin:** Derin
- derle-:** Terlemek
- dermân (F.):** Çare, güç, kuvvet
- dermânsız (F.+T.):** Güçsüz, kuvvetsiz
- dermânsuzluk (F.+T.):** Çaresizlik, güçsüzlük
- ders (A.):** Ders
- d. okı-
- derûn (F.):** İç kısım, kalp
- deryâ (F.):** Deniz
- derzî (F.):** Terzi
- derzîlik (F.+T.):** Terzilik
- dest (F.):** El
- d. ur-
- destmâl (F.):** El bezi, havlu, mendil
- destres (F.):** Başaran, eli becerikli
- destûr (F.):** İzin
- devâ (A.):** İlaç, çare, derman
- d. ol-
- devâb (A.):** Binek hayvanı
- devâm (A.):** Devam, sürüp giden
- devât (A.):** Divit, yazı takımı
- deve:** Deve
- devlet (A.):** Mutluluk, baht, servet, devlet
- devr (A.):** Devir, dönme
- d. èt-
- devşir-:** Toplamak, bir araya getirmek
- deyn, deyin (A.):** Borç
- dèyü:** Diye
- dèyyûs (A.):** Karısının kötü yolda olmasına göz yuman kişi, pezevenk
- deyze:** Teyze
- dib:** Dip, taban, oyuk veya çukur bir şeyin en alt kısmı
- diger (F.):** Diğer, başka, öteki
- dik-:** Dikmek
- diken:** Diken
- dikensüz:** Dikensiz
- dikil-:** Dikilmek
- dikiş-:** Dikmek
- dil:** Dil, söz, güzel konuşma
- d. uzat-
- dil (F.):** Kalp, gönül
- dile-:** Dilemek, istemek
- dilen:** Yalvarmak, istemek
- dilicek:** Delik
- dilkü:** Tilki
- dilsüz:** Konuşamayan, az konuşan

dilsüzlik: Konuşamama durumu, ahraz	diyār (A.): Memleket
dimāġ (A.): Beyin, şuur, dimaġ	d.-1 ʿ Arab
dīn (A.): Din	d.-1 ħüsn
d.-i İslām	
dīn ü dünyā	
dīnār (A.): Dinar, Arapların kullandığı	diz: Diz
para birimi, altın para, dinar	dōst (F.): Dost
dīnārlik (A.+T.): Dinarlık	d. ol-
diñle-: Dinlemek	dōstlık (F.+T.): Dostluk
diñleyicü: Dinleyici, dinleyen	dōstlik (F.+T.): Dostluk
direk: Direk	dōg-: Dövmek, vurmak, tıklamak
dirgür-: Dirilmek	dök-: Dökmek, akıtmak, düşmek,
dirhem (A.): Dirhem, bir ağırlık birimi	temizlemek, boşaltmak
diri: Canlı, sağ	dökdür-: Döktürmek, akıttırmak
d. eyle-	dökil-: Dökülmek
d. ol-	dökin-: Kendi üzerine dökmek
diril-: Dirilmek	dökül-: Dökülmek, akıtılmak
dīrīne (F.): Eski, kadim	dön-: Dönmek, kafasını çevirmek,
dirlik: Yaşayış, hayat, geçim, sağlık	vazgeçmek, geri gelmek, hal değiştirmek
d. ét-	dönder-: Çevirmek, vazgeçirmek,
dirre (A.): Örülmüş kamçı	yöneltmek
diş: Diş	döndür-: Çevirmek
dişi: Dişi, erkek olmayan	dört: Dört
ditre-: Titremek, korkudan ürpermek	dördüncü
dīvār (F.): Duvar	dört biş
divit (A.): Divit, yazı takımı	döşe-: Yaymak, sermek, yaygın halde
diyānet (A.): Dindarlık, din	vermek
	döşek: Döşek, yatak
	döşen-: Döşenmek, yayılmak

du‘ā (A.): Dua, Allah’a yalvarma, yakarış

d. ét-

d. eyle-

d. kııl-

d.-yı hıayr

d.-yı ‘aleyhi ol-

duḥūl (A.): İçine girme, dahil olma

d. ét-

dur-: Durmak

dut-: Tutmak, kavramak

dügin: Düğün

dügün: Düğün

düken-: Tükenmek, bitmek

düket-: Tüketmek, bitirmek

dükkan (A.): Dükkan

dülbend (F.): Sarık

dülger (F.): Ahşap ustası

dün: Dün

dünki: Dünkü, geçmiş

dünyā (A.): Dünya, dünyada yaşamak için gereken şeyler

dünyevī (A.): Dünyaya ait, dünyayla ilgili

dür (A. dürr): İnci

dür-: Dürmek, kapatmak

dürdāne (F.): İnci tanesi

düriş-: Çabalamak, gayret etmek

dürlü: Türlü, çeşit

dürt-: Sürmek

dürül: Dürülmek, katlanmak, bir araya getirmek

düş: Düş, rüya

düş-: Düşmek, dalmak, girmek

düşenbe (F.): Pazartesi

düşmen (F.): Düşman

d. ol-

düşmenlik (F.+T.): Düşmanlık

düşür-: Düşürmek

düyün (A.): Borçlar

düz-: Süslemek, düzenlemek

düzivér-

düzelt-: Düzeltmek

E

eb (A. **ebū**): Baba, ata

ebede'd-dehr (A.): Dünya'nın sonuna kadar

ebedī (A.): Sonsuz, nihayetsiz

eber (A. **eberr**): Hayırlı, şerefli olan

eblağ (A.): Tesirli söz söyleyen, beliğ konuşan, daha beliğ, daha güzel söz

ebnā (A.): Çocuklar, oğullar

ebrāc (A.): Burçlar, kaleler

ebrār (A.): Hayır sahipleri, özü sözü doğru olanlar

ebraş (A.): Miskin

ebū (A.): Baba

ecel (A.): Ecel, muayyen olan süre
e.-i maqtū'

ecl, ecil (A.): Sebep

ecma'īn (A.): Hepsi, tamamı

ecnebi (A.): Ecnebi, yabancı

ecr (A.): Karşılık, mükafat
e.-i şadağa

ecsād (A.): Cesetler

éd-: Yapmak, etmek, eylemek
édegel-

édivër-

edā (A.): Yerine getirme, yapma, ödeme

e. èt-

e. eyle-

e. kııl-

e. olun-

e.-yı emānet

e.-yı ihsān

edeb (A.): Edep, terbiye

e. al-

e. èt-

e.-i ḥasen

edebsüz (A.+T.): Edepsiz

édin-: Edinmek, sağlamak, elde etmek, kazanmak

édiş-: Etmek, yapmak

ednā (A.): En aşağı, en az, hakir

edviye (A.): İlaçlar

édün-: Edinmek, kazanmak, sağlamak, elde etmek

edyān (A.): Dinler

ef'āl (A.): Fiiller, işler, ameller

efāzıl (A.): Çok bilgililer, pek mümtaz olanlar

efāzıl-ı ' ulemā

efđal (A.): En üstün, daha faziletli

e. ol-

e.-i ' ibādet

e.-i tilāvet

efendi (Yun.): Efendi, sahip	e.-i ʿ aql
efhām (A.): İdrakler, anlayışlar	e.-i ʿ Arabiyyet
efşah (A.): Çok açık ifade eden, uzdilli	e.-i aʿ rāf
e.-ı nās	e.-i ʿ arafāt
efsāne (F.): Efsane, asılsız hikaye	e.-i arz
efsūn (F.): Büyü, sihir	e.-i ʿ ayyāl
e. oḡu-	e.-i başīret
eg-: Eğmek, bükmek, çevirmek	e.-i Bedir
eger (F.): Eğer	e.-i belā
egerçe (F.): Gerçi, her ne kadar	e.-i belād
egerçi (F.): Gerçi her ne kadar	e.-i beyt
egerle-: Eğerlemek	e.-i beyt-i enbiyā
egil-: Eğilmek, bükülmek	e.-i cennet
egir-: Bükerek iplik haline getirmek	e.-i dünyā
egle-: Eğlemek, bekletmek, geciktirmek	e.-i edyān
eglen-: Eğlenmek, beklemek, oyalanmak	e.-i eʿn-naʿ īm
egri: Eğri	e.-i fazl
eḡ (A.): Kardeş	e.-i fikir
eḡaḡ (A. eḡaḡḡ): Daha layık	e.-i ḡayret
eḡī (A.): Kardeşim	e.-i hācet
eḡādīs (A.): Hadisler, sözler	e.-i ḡadīs
e.-i merfūʿ a	e.-i ḡāl
e.-i nebeviyye	e.-i ḡaḡīḡat
e.-i ṣaḡīḡe	e.-i ḡarem
eḡibbā (A.): Dostlar	e.-i ḡayr
eḡl, eḡil: Eş, sahip, kabiliyetli, becerikli,	e.-i hevā
bir yerde oturanlar, bir kişinin akrabası	e.-i hidāyet

e.-i ħirfet	e.-i za ^ç f
e.-i ħükm	e.-i zamān
e.-i iĥtiyāt	e.-i zevķ
e.-i ^ç ilm	eimme (A.): İmamlar
e.-i ķarye	e.-yi ^ç ādilīn
e.-i kemāl	e.-yi hüdā
e.-i kitāb	ek-: Ekin ekmek
e.-i ķudret	ekābir (A.): Büyükler, önde gelenler
e.-i laṭīf	e.-i şaĥābe
e.-i ma ^ç rifet	eķal (A. eķall): Daha az, en aŗađı
e.-i Medīne	ekber (A.): Daha büyük, çok büyük
e.-i mescid	ekin: Buğday, ürün
e.-i mülhem	ekini yeri: Tarla
e.-i mürüvvet	ekinci: Çiftçi
e.-i neseb	ekincilik: Çiftçilik
e.-i nifāķ	ekinli: Ekilmiŗ
e.-i şanāyi ^ç	ekl, ekil (A.): Yemek, yeme, yenilme
e.-i sūķuņ	e. èt-
e.-i sünnet	e. eyle-
e.-i Şām	eknāf (A.): Yönler, taraflar
e.-i Şer ^ç	e.-ı cihān
e.-i taŗavvuf	ekrem (A.): Çok Şerefli, çok cömert
e.-i tedriŗ	ekŗer (A.): En çok, en ziyade, ekser
e.-i tevĥīd	e. ol-
e.-i ticāret	ekŗeriyā (A.): En çoğu, en çok, çokluk
e.-i Yemen	eksi-: Eskimek
e.-i zabt	eksik: Eksik, noksan

eksiklik: Eksiklik, noksanlık	elma: Elma
eksil-: Eksilmek, noksanlaşmak	elvān (A.): Renkler
eksük: Eksik, noksan	em-: Emmek, süt emmek
ekşi: Ekşi	emān (A.): Eminlik, korkusuzluk, şikayet
el: El	e. üzre ol-
e. al-	emānet (A.): Emanet
elin açık koy-	e. kıo-
eline gir-: Elinde olmak	emel (A.): Ümit, beklenti, arzu
elinde ol-: imkanı olmak	ṭul-ı emel
el: Halk, yabancı	emīn (A.): Kendine güvenilen,
el'ān (A.): Halen, şimdi, halen	güvenli, korkusuz
elbetde (A.): Elbette, mutlaka	e. èt-
elbette (A.): Elbette, mutlaka	e. eyle-
elçi: Elçi	e. ol-
elem (A.): Elem, acı, sızı	emīnlik (A.+T.): Güvenlilik, korkusuzluk
e. çek-	eminsüz (A.+T.): Güvensiz, güvenilmez
e. vèr-	emīr (A.): Emir, bey
el-erzelūn (A.): En aşağılar, reziller	e. kııl-
elfāz (A.): Sözcükler, lafızlar	e.-i Medīne
elḥān (A.): Ezgiler, nağmeler	e.-i mü'minīn
e.-ı ṭayyibe	e.-i cüyüş
elīm (A.): Üzüntü verici, acı verici	emlah (A.): Son derece güzel
elkāb (A.): Lakablar, unvanlar	emn (A.): Güvenlik, emniyet
elken (A.): Peltek, kekeme	e. ol-: Güven olmak
e. eyle: söyleyemez etmek	e.-ü imān
elli: Elli	emr, emir (A.) Emir, buyruk
ellinci	e. èt-

e. eyle-	envā^c (A.): Çeşitli, türlü
e. kııl-	e.-1 belā
e. ol-	e.-1 mecālis
emrāz (A.): İletler, hastalıklar	e.-1 meṭā ^c im
e.-1 reddiye	e.-1 sāz
e.-1 sāriye	er: Erkek, koca
emsāl (A.): Kıssalar, hikayeler	ēr-: Ermek, ulaşmak, varmak, yetişmek, yetmek
e.-i laṭīfe	ērgür-: Ulaştırmak, eriştirmek
emür (A.): Emir, buyruk	erḥām (A.): Döl yatağı
emvāc (A.): Dalgalar	eri-: Erimek
emvāt (A.): Ölüler	ēriş-: Erişmek, ulaşmak, kavuşmak, yetişmek
eṇ: Daha, çok	ērişdür-: Ulaştırmak, kavuşturmak, yetiştirmek
enām (A.): Bütün mahluklar, yaratılanlar, halk	ērişil-: Ulaşılmak
enşār (A.): Yardımcılar, Hz. Muhammed'e yakınlık gösteren ve yardım eden Medineli müslümanlar	ērişül-: Ulaşılmak
 : (?)	erkān (A.): İleri gelenler, esaslar
enbiyā (A.): Nebiler, peygamberler	e. ol-
e. enbiyā'i'l-kirām	e.-1 devlet
endīşe (F.): Korku, derin düşünce	e.-1 şalāt
ene (A.): Ben, 1. teklik şahıs zamiri	erkek: Erkek
enfa^c (A.): Pek faydalı	erlik: Erkeklik
enīs (A.): Dost, arkadaş	erlik: Erken
enkiḥa (A.): Nikahlar	erte: Sonra, ertesi, yarın
eṇse: Ense	ērüş-: Ulaşmak
	ervāḥ (A.): Ruhlar

e.-1 udsiyye	e.-1 abir
erzel (A.): Alak, soysuz, hor	esriklik: Sarhoşluk, azgınlık
es-: Esmek	esrüklik: Sarhoşluk, azgınlık
eřāğir (A.): Kūuk, ufak, řeref ve itibarca	eş‘ār (A.): şiirler
kūuk olanlar	e.-1 ‘ Arabiyye
eřāğir-i kelimāt	eřbāh (A.): Bedenler, vücutlar
eşah (A.eşahh): Daha doğru, daha sahih	eřcār (A.): Ağalar
esb (F.): At, beygir	eşed (A.eşedd): Daha şiddetli
e.-süvāri: ata binmiş	eşedd-i ‘ azāb
esbāb (A.): Sebepler	eşek: Eşek
e.-1 hārb	eşheb (A.): Kır (at)
e.-1 mevī	eşik: Eşik, kapı eşiği
esbāb (A. eřvāb): Kıyafetler, giyecekler	eřrāf (A.): En şerefli, daha muhterem
esed (A.): Arslan	eřyā (A.): Eşya, cansız varlıklar, şeyler
esedi‘r -rabz: Hareketsiz arslan	et: Et
eşer (A.): Eser, etki, tesir	ēt-: Yapmak, etmek, eylemek
eřhıyā (A.): Cömertler	eřıbbā (A.): Tabipler, hekimler
eřīr (A.): Esir, tutsak	eş‘ime (A.): Yemekler
e. ol-	etli: Etli
esirgen-: Esirgenmek, bağışlanmak	etmek: Ekmek
eski: Eski	eřrāf (A.): Etraf, yanlar
eski-: Eskimek	e.-1 ‘ ālem
eskit-: Eskitmek	e.-1 kelām
esmā (A.): Adlar	e.-1 kitāb
eřnā (A.): Vakıt, sıra	ev: Ev
eřnāf (A.) Esnaf	evāhir (A.): Sonlar, ayın son günleri
eřrār (A.): Sırlar	evāmır (A.): Emirler, buyruklar

evāyil (A. evā'il): İlk zamanlar, evvel, eski

evhām (A.): Zanlar, kuruntular, esassız şeyler

evkāt (A.): Vakitler, zamanlar

e.-1 şalavāt

e.-1 şerīfe

evlā (A.): Daha iyi, daha uygun

evlād (A.): Evlat, çocuklar

e.-1 ādem

e.-1 Mu'āviye

evlen-: Evlenmek

evliyā (A.): Veliler, Allah dostaları

evşāf (A.): Vasıflar, nitelikler

e.-1 demīme

evvel (A.): Önce, ilk, en başta

e. bahār: İlkbahar

evvelā (A.): İlk önce

evveliyye (A.): En evvel, en önce

evvelki (A.+T.): Evvelki, önceki

eydir-: Söylemek

eydür-: Söylemek

eyi: İyi

eyilik: İyilik

eyit-: Söylemek, buyurmak, zikretmek

eyle: Öyle

eyle-: Eylemek, etmek, kılmak, yapmak

eylece: Öylece

eylik: İyilik

e. èt-

e. eyle-

e. gör-

e. edici ol-

eylük: İyilik

eyü: İyi

eyvān (A.): Köşk, yüksek bina

eyyām (A.): Mevsim, vakit, fasıl

eyyedeke'llāhu (A.): Allah seni müeyyed

kılsın

ezā (A.): Eziyet, çile, incitme

e. èt-

e. ol-

ezān (A.): Ezan

e. oqu-

ezber (F.): Ezber, zihinde tutma

ezdād (A.): Zıt olanlar, muhalifler

ezkiyā (A.): Zekiler, keskin fikirliler

F

fācir (A.): Fitne ve fesat çıkarıcı, dinsiz,
yalancı

fāhir (A.): Kıymetli, şerefli, parlak, güzel

fāhiş (A.): Ahlak dışı, aşırı

fāhişe (A.): Ahlak dışı yapılan iş

fāhr (A.): Övme, övünme

f. èt-

fahş (A.): Kötülük, menfilik

fākā (A.): Fakirlik, ihtiyaç

fākāh (A.): Fıkıh alimi

f.-i ' Irāķeyn

fākīr (A.): Fakir, yoksul

f. kııl-

f. ol-

fākīrlen- (A.+T.): Fakir olmak

fākīrlık (A.+T.): Fakirlik, yoksulluk

fākīrlık (A.+T.): Fakirlik, yoksulluk

fākr, fākır (A.): Fakirlik, yoksulluk

f.- u zārūret

fāl (A.): Fal, uğur

f. èt-

fālic (A.): Vücutun yarısına inen inme,

felç

fānī (A.): Ölümlü olan, gelip geçici

f. ol-

fāre (A.): Fare

fāriğ (A.): Boş, vazgeçen, rahat, sıkıntısız

f. ol-

fārķ (A.): Fark, farklılık

f. èt-

f. eyle-

f. olun-

fārķ (A.): Aşırı, aşırılık

f.-ı muħabbet

fārż (A.): Farz, yapılması dinen kesin olarak emredilmiş fiiller, sayma

f. kııl-

f.-ı kifāye

fārza (A.): Borç

fāsıķ (A.): Allah'ın emrine karşı gelen, sapıtmış

fāsıd (A.): Bozuk, bozulmuş, kötü, fesat çıkarıcı, bozguncu

f. èt-

f. kııl-

f. ol-

fāşih (A.): Güzel söz söyleyen, nasihat eden

fāşihat (A.): Güzel sözler

fāşıl, fāşıl (A.): Kısım, bölüm, ayrılma, kesme, mevsim

fāşıl ol-

fāş (A.): Ortaya çıkan, açık, herkesçe bilinen

f. èt-

fāyide (A. fā'ide): menfaat, fayda

fāyidelü (A.+T.): Menfaatli, faydalı

fāyidesüz (A.+T.): Menfaatsiz, faydasız

fāyik (A. fā'ik): Üstün, seçkin

fāzıl (A.): Fazilet sahibi, üstün faziletli

f.-ı 'allāme

fāzilet (A.): Üstünlük, değer, erdem

f.-i mu'teber

fāzıl (A.): Üstünlük, iyilik, lütuf, ihsan

fāzıl u kemāl

f.-i ilahī

fecāc (A.): Yollar

fecr (A.): Tan vakti, güneşin doğumundan

önceki alacakaranlık

feh̄m (A.): Anlayış, kavrayış, idrak, zeka

f. èt-

f. eyle-

f. kııl-

f. ol-

f. olun-

f.-i 'asīr

fek (A.): Halletme, kurtarma

felāḥ (A.): Kurtuluş, selamet, mutluluk

f. bul-

felāket (A.): Felaket, musibet, bela

fen (A.): İlim ve bilgi kolu, anlayış

fenā (A.): Kötü, fena

ferāḥ (A.): Sevinç, geniş, rahat, iç açıcı

f. èt-

f. ol-

f. vèr-

ferāḡat (A.): Hakkından isteyerek

vazgeçme, affetme, ayrılma

f. èt-

f. eyle-

f. kııl-

ferāyiz (A. ferā'iz): Farzlar

ferc (A.): Kadın üreme organı

ferd (A.): Tek

feres (A.): At

f.-i aşḡar: Kızıl at

f.-i eşheb: Beyaz at

ferište (F.): Melek

fermān (F.): Ferman, emir, buyruk

feryād (F.): Bağırma, çağırma, feryat

f. eyle-

feryād u fiḡān

fesād (A.): Bozukluk, kötülük, nifak, fesat

f. vèr-

fesāda èrgür-

- feşāhat (A.):** Güzel söz söyleme kabiliyeti, güzel ve açık konuşma
- fetā (A.):** Fütüvvet sahibi, kerem sahibi
- feth (A.):** Fetih, açma, ele geçirme
f. èt-
f. ol-
f. olun-
- fetvā (A.):** Fetva, izin, açıklama
f. vèr-
- fevāyid (A. fevā'id):** Faydalar
- fevt (A.):** Elden çıkarma, kaçırma, kaybetme
f. èt-
f. eyle-
f. kııl-
f. ol-
f. olun-
- fey' (A.):** Ganimet
f.-i müslim̄in
- feylesof (A.):** Felsefe ile uğraşan, alim, akıllı kimse, filozof
- feza^c (A.):** Korku, umutsuzluk
- fezāhat (A.):** Alçaklık, korkaklık
- fezāyil (A. fezā'il):** Faziletler, erdemler
f.-i keşire
- fıkh, fıkh (A.):** Fıkıh, şeriat ilmi, İslam hukuku
- fıkra (A.):** Omurga kemiği, omur
- fırka (A.):** Topluluk, cemiyet
f.-yı İslām
f.-yı nāciye
- fişāl (A.):** Ayrılma, son, nihayet
- fışk (A.):** Hak yoldan sapma, dinsizlik
- fiṭnat (A.):** Anlayış ve kavrayış çabukluğu
- fiġān (F.):** Acılı ses, inleme
- fihrist (F.):** Fihrist, dizin, indeks
- fıkarā (A. fuġarā):** Fakirler
f. ol-
- fikirli (A.+T.):** Düşünceli, anlamlı
- fikirsiz (A.+T.):** Düşüncesiz, düşünmeden
- fıkr, fikir (A.):** Anlama, düşünce, düşünme
f. èt-
f. eyle-
fikri ol-
- fīl (A.):** Fil
- fī'l (A.):** Fiil, hareket, iş, amel
f. èt-
f. getir-
f. işle-
- fī'l-ḥāl (A.):** Şimdi, şu anda
- fī'l-vākı^c (A.):** Gerçekten, hakikaten
- firāk (A.):** Ayrılık

firār (A.): Kaçma, kaçış

f. ét-

firāset (A.): Yiğitlik, mertlik

f. kııl-

firāş (A.): Yatak

firdevs (A.): Cennet

f.-i a' lā

fitne (A.): Fitne, kargaşa, ara bozma

f.-yi ' uzumā

fī-sebīlī'llāhi (A.): Allah yolunda

fuḥş (A.): Ahlaka aykırı söz ve davranış

fuḫahā (A.): Fıkıh alimleri

f.-yī ' āmilīn

f.-yī muḫaddiṣīn

f.-yī seb' a-yī meşhūre

fuḫarā (A.): Fakirler, yoksullar

fuluri (A.): Batı ülkelerinde basılan altın

para

furḫān -ı ' azīm: Kur'an

furşat (A.): Fırsat, uygun zaman

f. bul-

f. ol-

fuşahā (A.): Düzgün, kuralına uygun

konusanlar

f.-yī ' Arab

f.-yī ehl-i edeb

futa (A.): Peştemal

fużalā (A.): Faziletli, erdemli kimseler

f.-yī selef

fūc'e: Ansızın, birdenbire

fūcūr (A.): Günahkarlık, ahlaksızlık

fūlān (A.): Filan, herhangi biri, bir kişi

fūnūn (A.): Fenler, ilimler

f.-ı edebiyeye

fūtūr (A.): Gayretsizlik, gevşeklik

fütüvvet (A.): Gençlik, delikanlılık

G

ġabn (A.): Hile, aldatma

ġadr (A.): Hainlik, merhametsizlik, zulüm

ġ. ét-

ġadve (A.): Sabah namazı vaktinden Güneş'in tam tepede olduğu vakte kadar olan zaman

ġāfil (A.): Dikkatsiz, bilgisiz, dalgın, aymaz

ġ. kııl-

ġ. ol-

ġaflet (A.): Gaflet, habersiz olma, bilmezlik, aymazlık

ġ. üzre ol-

ġafūr (A.): Çok bağışlayıcı (Allah)

ġāh (F.): Kimi zaman, bazen

ġalaṭ (A.): Yanlış, yanılma

ġalebe (A.): Üstün gelme, galip olma

ġ. ét-

ġ. kııl-

ġ.-yi şevk

ġālī (A.): Pahalı, kıymetli

ġalib (A.): Galip, üstün gelme

ġ. ol-

ġ. oluṭtur-

ġalīz (A.): Kaba

ġalle (A.): Mahsül, ürün

ġam (A.ġamm): Gam, keder, hüzn, kaygı, dert

ġ. çek-

ġ. yè-

ġ.ve ġuşşa üzre ol-

ġamlu ol-

ġammāz (A.): Koğucu, fitne çıkarıcı

ġamsuz (A.): Gamsız, dertsiz

ġ. ol-

ġanā (A.): Şarkı söyleme, ırlama

ġ. ét-

ġanī (A.): Zengin, kanaatkar

ġ. kııl-

ġ. ol-

ġanīlık (A.+T.): Zenginlik

ġānim (A.): Ganimet ele geçirmiş

ġānimet (A.): Ganimet, fırsat

ġ. bil-

ġaraż (A.): Kötü kasıt, düşmanca niyet, maksat, niyet

ġ. ét-

ġarb (A.): Batı

ġarġara: Gargara, karıştırma, boğazı su veya herhangi bir sıvıyla temizleme

ġ. ét-

ġ.-ı rūḥ

ġāret (A.): Yağma, çapul

ġarīb (A.): Garip, acayip, tuhaf, yabancı,
rivayetçisi tek olan hadis

ġ. ol-

ġarībe (A.): Garip, acayip

ġarḳ (A.): Batma, boğulma

ġ. eyle-

ġ. ol-

ġaşb (A.): Zorla alma, gaspetme

ġ. ét-

ġassāl (A.): Ölü yıkayan, yıkayıcı

ġaşy, ġaşiy (A.): Kendinden geçme,
bayılma

ġ. ol-

ġavġā (A.): Kavga

ġ. kıl-

ġavr (A.): Esas, hakikat

ġavrine ér-

ġavvāş (A.): Dalgıç

ġavvāşlık (A.+T.): Dalgıçlık

ġ. ét-

ġayb, ġayıb (A.): Görünmeyen, gizli

ġaybet (A.): Kaybolma, gıybet,
koğuculuk

ġ. ét-

ġāyet (A.) : Gaye, maksat, son derece,
ziyade, çok

ġāyib (A. ġā'ib): Kayıp, görünmeyen,
hazır olmayan

ġayr (A.): Başka, başkası, diğer

ġayret (A.): Gayret, çaba, sabır,
tahammül, kıskanma

ġ. ét-

ġayretli (A.+T.): Sabırlı

ġayrı (A.): Başka, ayrı, artık

ġayz (A.): Öfke, kızgınlık

ġazā (A.): Savaş, muharebe

ġ. ét-

ġazab (A.): Öfke, kızgınlık, hiddet

ġ. ét-

ġ. eyle-

ġ. üzre ol-

ġazaba getir-

ġazab gözi

ġazī (A.): Gazi, gaza eden, savaşan

ġeçe: Gece

ġecele-: Gecelemek, geceyi bir yerde
geçirmek

ġeç: Geç, belli bir zamandan sonra olan,
kararlaştırılan zamandan sonra

g. ol-

ġeç-: Geçmek, bir yerin yakınından veya
içinden gitmek, olmak, vuku bulmak,

vazgeçmek, olmak, yapma durumunda olmamak

geçen: Bir önceki

geçmiş: Eski

geçlik: Geç olma, geç kalma durumu

g. kı1-

geçür-: Geçirmek, sürdürmek

gel-: Gelmek, ulaşmak, varmak, bir yere gitmek, ortaya çıkmak, doğmak, olmak, intikal etmek

gelecek: Gelecek, istikbal, ati

gelesi: Gelecek, gelecek zaman, istikbal

gelin: Gelin

gem: Gem, atı yönlendirmek için ağzına takılan demir

gemi: Gemi

gemici: Gemici

genç: Genç, yaşı ilerlememiş

gerçek: Gerçek, yalan olmayan, doğru, hakikat

gerçi (F.): Her ne kadar, gerçi, ise de

gerdek (F.): Gerdek

gerek: Gerek

gerek-: Gerekmek, icap etmek, lazım olmak

gêrû: Geri, yine, artık

getür-: Getirmek, gelmesini sağlamak

getürt/d: Getirtmek, getirme işini yaptırmak

getürici: Getiren

gêy- : Giymek, takınmak

geyik: Geyik

gez-: Gezmek, dolaşmak

ġidā (A.): Beslenmek üzere yenilip içilen şey, gıda, besin

ġilmān (A.): Delikanlılar, gençler

ġinā (A.): Zenginlik, nağme, ezgi, usanç

ġiybet (A.): Gıybet, arkasından söz söyleme, kovculuk

ġizā (A.): Beslenmek üzere yenilip içilen şey, gıda, besin

gibi: Gibi

gider-: Gidermek, yok etmek, ortadan kaldırmak

gidi: Deyyus, kaltaban

giñ: Geniş

gine: Gene, yine

gir-: Girmek, içeri girmek, dahil olmak, ziyaret etmek

girde (F.): Yufka, ince açılmış ekmek

girek: Gerek, lazım

girek-: Gerekmek, lazım olmak

girye (F.): Ağlama, gözyaşı

ġisū (F.): Uzun saç, zülûf

gīt-: Gitmek, uzaklaşmak, yürümek, ölmek gider ol-	göñül: Gönül
giyesi: Elbise, giyecek	gör-: Görmek, bilmek
gizlü: Gizli, saklı	göre: Göre
göç-: Ölmek	göril-: Görülmek
göçer-: Ömrünü tüketmek	görin-: Görünmek
gögercin: Güvercin	görül-: Görülmek
gögüs: Göğüs	görüş-: Görüşmek, kucaklaşmak
gök: Gök, sema, mavi g. çıkar- gök gözlü	göster-: Göstermek
gökcek: Hoş, sevimli, güzel g. ét-	götür-: Götürmek
gökçek: Hoş, sevimli, güzel g. ét- g. eyle-	götürü: Bütün, hep
gökyüzü: Gökyüzü, sema	göz: Göz g. yum-
gölge: Gölge	gözcü: Gözcü
gölgelen-: Gölgelenmek	gözet-: Gözetmek
gölgelendür-: Gölge yapmak	gözsüz: Kör
gömlek: Gömlek	gözyaşı: Gözyaşı
gönder-: Göndermek gönderi git-: Göndermek	ğubār (A.): Toz ğ.-ı şeyb: kocalık tozu
gönderiş-: Karşılıklı göndermek	ğulām (A.): Köle, esir, hizmetçi
gönderül-: Gönderilmek	ğumūm (A.): Gamlar, kederler
göñlek: Gömlek	ğurāb (A.): Karga
	ğurbet (A.): Gurbet, yabancı yer
	ğurūb (A.): Batma, sönme, kaybolma
	ğurūr (A.): Gurur, böbürlenme, kendini beğenme
	ğusl (A.): Yıkanma ğ. ét-

ğuşşa (A.): Kaygı, keder, tasa, üzüntü

ğ. gel-

ğ. getir-

ğ. ve elem

ğ. ve ğam

ğ. vü ğam

ğuşşalan- (A.+T.): Kaygılanmak,
kederlenmek, tasalanmak, üzölmek

ğuşşalu (A.+T.): Kaygılı, kederli, tasalı,
üzüntülü

ğüyā (F.): Sanki, sözde, güya

ğüç: Güç, zor, derman, çetin, zulüm

g. gel-

g. ol-

ğüçlük: Zorluk

ğüdicî: Çoban

ğül (F.): Gül

ğümüş: Gümüş

ğümüş: Gümüş

ğün: Gün, gündüz, zaman

ğün aşurı

ğünāh (F.): Hata, suç, dinen yapılması
yasak olan

g. ét-

g. işle-

ğünāhlı ol-

g. yarlığan-

ğünāhın dök-

ğünāhın setr ét-

ğünāhın ört-

ğünāhkār (F.): Günahkār, günahlı

ğünāhlu (F.+T.): Günahkār, günahlı

ğündüz: Gündüz

ğüneş: Güneş

ğünlük: Günlük

ğürüldî: Gürültü

ğüşāde (F.): Açık, açılmış, şen

ğüyegü: Güvey, damat

ğüz: Yazla kış arası ara mevsim

ğüzel: Güzel

g. ét-

g. kııl-

g. ol-

ğüzelce: Güzel bir şekilde

ğüzellik: Güzellik

H

ḥāb (F.): Uyku

ḥ.-ı ğaflet

ḥabbe (A.): Tane, tahıl tanesi

ḥaber (A.): Bilgi, havadis, malumat, hadis

ḥ. eriş-

ḥ. gel-

ḥ. sor-

ḥ. vèr-

ḥ. yetiş-

ḥ. vèrici

ḥ.-i şahîḥ

ḥaberi olma-

ḥabîb (A.): Sevilen, dost, sevgili

ḥabîr (A.): Haberi olan, vakıf

ḥabîş (A.): Pis, kötü, alçak

ḥabs, ḥabis: Hapis, zindan, zaptetme

ḥ. ét-

ḥ. eyle-

ḥ. kıl-

ḥac (A. ḥacc) İslam'ın beş şartından biri, muayyen zamanda Kabe'yi ziyaret etmek, hac

hac ét-

ḥacc-ı vedā^c

ḥacca git-

ḥacca var-

ḥ.-ı mebrūr

ḥaccet-i veda^c

ḥacālet (A.): Utanma

ḥ. gel-

ḥacāmat (A.): Keserek vücuttan kan alma

ḥacāt (A.): Hacetler, ihtiyaçlar

ḥacel (A.): Utanma

ḥ. kıl- Utandırmak

ḥ. ol-

ḥacet (A.): İhtiyaç

ḥ. dile-

ḥ. kıl-

ḥ. қо-

ḥ. ol-

ḥaceti ol-

ḥacetin gider-

ḥacî (A.): Hacı, Hac farızasını yerine getiren

ḥacib (A.): Eski İslam devletlerinde sadrazam, vezir gibi yüksek rütbelilere verilen bir unvan, kapıcı

ḥacîl (A.): Utanmış, yüzü kızarmış

ḥ. ol-

ḥaclet (A.): Utanma, şaşırma

ḥad (A. ḥadd): Sınır, derece, gerçek

ḥ.-i i^c tidāl

ḥadem (A.): Hizmetçi, uşak	ḥaḳ (A. ḥaḳḳ): Hak, alacak, karşılık, doğruluk, gerçek, adalet
ḥadeş (A.): Yeni ortaya çıkan şey, gusül almak gerektiren hal	ḥ.-ı bâḳī
ḥādım (A.): Kısırlaştırılmış erkek	ḥ.-ı mu‘ tedil
ḥ. ol-	ḥaḳların vēr-
ḥādım (A.): Hizmet eden, hizmetçi	Ḥaḳ sübhānehu ve ta‘ ālā (A.): Allah
ḥādış (A.): Sonradan ortaya çıkan, tecrübesiz, meydana gelen	ḥaḳāyık (A. ḥaḳā’ik): Hakikatler, gerçekler
ḥ. ādem	ḥ.-ı īmān
ḥ. ol-	ḥaḳīḳat (A.): Hakikat, gerçek, asıl, esas
ḥādışü’n-nefs	ḥ.-i ḥāl
ḥadīş (A.): Peygamberimizin kutsal sözü, Hadisten bahseden ilim	ḥ.-ı īmān
ḥ.-i ğayr-ı şaḥīḥ	ḥaḳīḳī (A.): Hakiki, gerçek
ḥ.-i ḥasen	ḥaḳīr (A.): Değersiz, hor, alçak (tevazu için de kullanılır)
ḥ.-i merfū‘	ḥ. gör-
ḥ.-i nebevī	ḥ. göster-
ḥādīşe (A.): Olay, musibet	ḥ. ol-
ḥafaḳān (A.): Izdırap, sıkıntı	ḥaḳīrlık (A.+T.): Hakirlik, alçaklık, değersizlik
ḥāfız (A.): Hıfzeden, koruyan, Kuran’ı ezberlemiş	ḥaḳkında (A.+T.): Konusunda, hakkında
ḥafī (A.): Gizli, saklı	ḥaḳḳu’llāh (A.): Allah hakkı
ḥafīf (A.): Ağır olmayan, ince, önemsiz	ḥākim (A.): Hüküm veren, hakim
ḥ. eyle-: hafife almak	ḥakīm (A.): Bilgin, filozof
hafta (F.): Hafta	ḥākımlık (A.+T.): Hükmetmek
Ḥaḳ (A. ḥaḳḳ): Hak, Allah	ḥāl (A.): Hal, tavır, durum, vaziyet, şimdiki zaman
ḥaḳḳu’llāh	

- h. gel-
- h. üzere ol-
- ḥal (A.ḥall):** Halletme, çözme, giderme
- h. ét-
- ḥāl (A.):** Dayı
- ḥalāş (A.):** Kurtulma, kurtuluş
- h. ét-
- h. eyle-
- h. kııl-
- h. ol-
- h. olun-
- h. vër-
- ḥalāvet (A.):** Tatlılık, şirinlik
- h.-i zıkr
- ḥalāyık (A. ḥalā'ık):** Kullar, köleler, hizmetçiler
- ḥalef (A.):** Sonra gelen, birinin yerine geçen
- ḥalel (A.):** Eksiklik
- h. érüş-
- h. ol-
- ḥālet (A.):** Hal, durum, keyfiyet
- h.-i mevt
- h.-i nez'
- ḥālık (A.):** Yaratan, yaratıcı, Allah
- ḥālī (A.):** Boş, تنها, nasipsiz, uzak
- h. kııl-
- h. ol-
- ḥalīfe (A.):** Halife, hükümdar
- ḥalīfe ol-
- ḥalīl (A.):** Dost
- ḥalīm (A.):** Yumuşak huylu
- ḥalīmlik (A.+T.):** Huy güzelliği, yumuşak huyluluk
- ḥalk (A.):** Yaratma, yaratış, cemaat, halk, millet
- h. ét-
- h. eyle-
- ḥalvet (A.):** Yalnız kalma, ibadet ve zikir ile meşgul olma
- h. ol-
- ḥam (F. ḥām):** Sınmış, bozulmuş, hezimete uğramış
- h.-ı rūḥ
- ḥamākat (A.):** Ahmaklık, anlama kıtlığı
- ḥamd (A.):** Şükretme, övme, yüceltme, hamd
- h. ét-
- h. u şenā
- ḥamel burcı (A.):** Koç burcu
- ḥamīde (A.):** Övülmeye layık, övülmüş
- ḥamīr (A.):** Hamur
- h. ét-
- ḥāmīs, ḥāmīse (A.):** Beşinci

- ḥaml (A.):** Yükleme, yakıştırma, yorma
ḥ. olun-
- ḥamle (A.):** Hamle, hücum, saldırı
ḥ. ét-
- ḥammām (A.):** Yılanılan yer, hamam
- ḥamr (A.):** Şarap, içki
- ḥan:** Han, hükümdar
- ḥandaḳ (A.):** Hendek, Hendek savaşının yapıldığı yer
- ḥāne (F.):** Hane, ev
- ḥar, ḥār (A. ḥarr):** Sıcaklık, sıcak
- ḥarāb (A.):** Yıkık, yıkılmış, viran
ḥ. ét-
ḥ. ḳal-
ḥ. ol-
ḥ. édici
- ḥarāc (A.):** Vergi, gayrimüslimlerden alınan vergi
ḥ.-ı māl
- ḥarām (A.):** Helal olmayan, yapılması veya kullanılması dince yasak edilmiş, haram
ḥ. ét-
ḥ. eyle-
ḥ. ḳıl-
ḥ. ol-
- ḥarāmzāde (A.+F.):** Gayrimeşru ilişkiden doğan, piç
- ḥarāret (A.):** Sıcak, sıcaklık
ḥ. vēr-
- ḥarb (A.):** Harp, savaş
- ḥarbende (F.):** Eşekçi, eşek sahibi
- ḥarc (A.):** Sarf, harcama
ḥ. ét-
- ḥarcalan- (A.+T.):** Sarf etmek, harcamak
ḥarcalanmış ol-
- ḥarçlan-:** Bozulmak
- ḥareket (A.):** Hareket
ḥ. ét-
ḥ. eyle-
ḥarekete getir-
- ḥarem (A.):** Herkesin girilmesine izin verilmeyen yer
ḥ.-i şerīf
- ḥarf (A.):** Harf
- ḥāric (A.):** Dış, dışarı, dışta bulunan, hariç, uzak
ḥ. ḳal-
ḥ. ol-
- ḥarīṣ (A.):** Aç gözlü, tamahkar
ḥ. ol-
- ḥārīṣ (A.):** Ekinci, çiftçi

ḥarīṣlik (A.+T.): Aç gözlülük, tamahkarlık	ḥaşr (A.): Mahsus kılma
ḥarīr (A.): İpek	ḥasnā (A.): Güzel kadın
ḥāş (A. ḥāşş): Özel, seçkin, asıl, en iyi	ḥāşşa (A.): Kuvvet, vasıf
ḥaşād (A.): Ekin, ekin biçme zamanı	ḥasta (F.): Hasta
ḥasbī (A.): Rıza için, karşılıksız	ḥ. eyle-
ḥaseb (A.): Fazilet, soy	ḥ. ol-
ḥased (A.): Kıskanma, çekememe	ḥ. şor-
ḥ. ét-	ḥ. şora var-
ḥ. ol-	ḥastalık (F.+T.): Hastalık
ḥ. olun-	ḥastalik (F.+T.): Hastalık
ḥasen (A.): Güzel, hayırlı	ḥasūd (A.): Hasetçi, kıskanç
ḥ. düş-	ḥāşā (A.): Asla olmaz, Allah korusun, katiyen
ḥ. ol-	ḥaşem (A.): Tâbi olanlar, kullar, halk
ḥasenāt (A.): Güzel ve hayırlı işler	ḥaşin (A.ḥaşīn): Sert, kaba
ḥasene (A.): İyilik, hayır	ḥaşmet (A.): Görkem, heybet, azamet, büyüklük
ḥāşıl (A.): Elde edilen, gelir, kazanç	ḥaşr, ḥaşir (A.): Kıyamet, Kıyamet günü ölümlerin dirilitilip mahşere çıkartılması
ḥ. eyle-	ḥ. ol-
ḥ. kıl-	ḥaşyet (A.): Korku
ḥ. ol-	ḥat (A. ḥatt): Yazı, çizgi
ḥaşīr (A.): Hasır, yere serilen ve ince sazdan yapılan örtü	ḥ.-ı kûfī
ḥāsīd (A.): Hased eden, kıskanan	ḥatā (A.): Kabahat, hata, kusur, yanılma
ḥāsīs (A.): Cimri, alçak	ḥ. ét-
ḥāsīslık (A.+T.): Cimrilik	ḥ. kıl-
ḥaşlet (A.): Tabiat, huy, haslet	ḥatar (A.): Tehlike
ḥaşm (A.): Hasım, düşman	

ḥaṭāyā (A.): Kabahatler, hatalar

ḥātem (A.): Mühür, yüzük

ḥ.-i şerīf

ḥāṭır (A.): Hafıza, akıl, gönül, his

ḥāṭırın gözet-

ḥāṭırın şor-

ḥāṭırına gel-

ḥāṭırına getir-

ḥāṭırlık èt-

ḥaṭīb (A.): Camide hutbe okuyan kişi

ḥātime (A.): Son, sonuç

ḥatm (A.): Bitirme, tüketme, Kur'an'ı

baştan sona okuma

ḥ. èt-

ḥ. eyle-

ḥ.-i Kur'an èt-

ḥattā (A.): Bile, hem de, üstelik, o derecede

ḥaṭṭāṭ (A.): Hüsnühat hocası, hattat

ḥatun: Hatun, kadın

havā (A.): Hava

havādīs (A.): Hadiseler, haberler

ḥavāle (A.): Devretme

ḥavāric (A.): Hakem olayından sonra Hz.

Ali'ye karşı çıkanlar, hariciler

ḥavāş (A. ḥavāşş): Aydınlar, okumuşlar, bilgili kimseler

ḥavāşī (A.): Haşiyeler, ekler, notlar

ḥavāyic (A. ḥavā'ic): İhtiyaçlar

ḥavāyic bitür-

ḥavf (A.): Korku

ḥ. èt-

ḥ. eyle-

ḥ. olun-

ḥ. èdici

ḥavflı (A.+T.): Korkulu

ḥ. kııl-: Korkutmak

ḥavlı (Yun.): Avlu

ḥavşala (A.): Anlama gücü

ḥavz, ḥavuz (A.): Havuz

hay: Hay!

ḥay (A. ḥayy): Diri, canlı, hayatta olan

ḥ. ol-

ḥayā (A.): Utanma, utanç, sıkılma, ar, edep

ḥ. èt-

ḥ. eyle

ḥ. èdici-

ḥ. èdüben

ḥayāt (A.): Hayat, dirilik, canlılık

ḥ. bul-

ḥ.-ı bākī

ḥ.-ı dünyā

ḥ.-ı fāniye

ḥāye (F.): Haya, yumurtalık

ḥāyin (A. ḥā'in): Hain, ihanet eden, dinin emirlerini yerine getirmeyen

ḥ. ol-

ḥayf (A.): Haksızlık, yazık, zulüm

ḥ. ol-

ḥayfsm- (A.+T.): Üzölmek

ḥayırlu (A.+T.): Hayırlı

ḥaykır-: Haykırmak, bağııp çağırarak, ünlemek

ḥayli (F.): Epeyce, çokça, çok miktarda, oldukça

ḥayr, ḥayır (A.): Hayır, sevap, iyilik, faydalı

ḥ. bul-

ḥ. dile-

ḥ. kıl-

ḥ. ol-

ḥ. söyle-

ḥ.-1 celīs

ḥ.-1 ḥātıme

ḥayrāt (A.): Sevap kazanmak için yapılan hayırlı işler, iyilikler

ḥayret (A.): Hayret, şaşkınlık

ḥ. vër-

ḥayrlı (A.+T.): Hayırlı

ḥayrlu (A.+T.): Hayırlı

ḥayvān (A.): Hayvan

ḥayvānāt (A.): Hayvanlar

ḥayz (A.): Kadınların adet görmesi, aybaşı

ḥ. gör-

ḥaz (A. ḥazz): Zevk, hoşlanma

ḥ. al-

ḥ. ét-

ḥ. eyle-

ḥ. edici

ḥazā (A.): Bu, şu (İşaret sıfatı)

ḥazākat (A.): Bir konuda ayrıntılı bilgi sahibi olma

ḥazāne (A.): Hazine

ḥazāyin (A. ḥazā'in): Hazineleer

ḥazer (A.): Sakınma, korunma, çekinme

ḥ. ét-

ḥ. eyle-

ḥ. edüben

ḥ. kıl-

ḥ. üzre ol-

ḥazık (A.): İşinin ehli, usta

ḥazır (A.): Mevcut olan, görünen, göz önünde olan, huzurda bulunan

ḥ. bul-

ḥ. kıl-

ḥ. ol-

ḥ.-ı faqr	h. ét-
ḥāzır (A.): Zorla ele geçirmek	h. kııl-
ḥāzır̄la- (A+T.): Hazırlamak	h. ol-
ḥazīne (A.): Hazine, malın ve paranın saklandığı yer	h. olıcı
ḥ. kııl-	helāklik (A.+T.): Yok olma, mahvolma
ḥ. ol-	hele: Hele, nihayet
ḥazīnedār (A+F.): Hazinelerin korunması ve kullanılmasından sorumlu memur	hem (F.): Hem, bir de, ayrıca
hazm (A.): Sindirme, hazım	hem (A.hemm): Kaygı, tasa, üzüntü
h. eyle-	hemān (F.): Hemen, o anda, sadece
h. ol-	hemec (A.): Sivrisinek
h.-ı ṭa ^ʿ ām	hep: Hep, cümle, bütün
ḥazret (A.): Hazret, saygı ve ululama amacıyla kullanılır	her (F.): Her
ḥ.-i şehzāde-yi cüvān	herbār (F.): Her zaman, her defa
he: He, evet, öyle	her biri (F.+T.): Her biri
hece (A.): Hece	ḥerīf (A.): Adam, erkek, esnaf, bayağı adam
hediyye (A.): Hediye, armağan	herze (F.): Boş söz
hedm (A.): Yıkma	hevā (A.): Arzu, istek, heves
ḥ. ét-	h.-yı ʿışk
hefevāt (A.): Kaymalar, yanılmalar	h.-yı nefis
ḥelā (A.): Hela, tuvalet	heves (A.): Heves, istek, arzu
ḥelāl (A.): Yapılmasında dinen yasak bulunmayan şey, hanım, eş	hevn (A.): Kolaylık, vakar
ḥ. kııl-: Helal etmek	hey: Hey! Dikkat çekme ünlemi
helāk (A.): Mahvolma, ölme	heybet (A.): Gösteriş, ihtişam, heybet
	heybetlü (A.+T.): Gösterişli, ihtişamlı, heybetli
	h. görün-

- h. ol-
- hezl, hezil (A.):** Eğlence, oyun
- hez̄imet (A.):** Yenilmek, bozguna uğramak, sınınmak
- hıfz̄ (A.):** Saklama, koruma, ezberleme
- h. ét-
- h. eyle-
- h. edici
- h.-ı şıh̄hat ét-
- hıkd̄ (A.):** Düşmanlık, kin
- hım̄ār (A.):** Eşek
- hınnā (A.):** Kına
- hınz̄ir (A.):** Domuz, (mec.) gaddar hain
- hır:** Göğüsten çıkan boğuk ve kısık ses
- hır hır ét-
- hırızma:** Azgın hayvanların ağzına takılan demir halka
- hırş (A.):** Öfke, kızgınlık, sonu gelmeyen istek
- h. göster-
- hışım (A.):** Hıslım, akraba
- hıṭbe (A.):** Evlenmek üzere bir kıza talip olma
- hıyānet (A.):** Hainlik, vefasızlık, güveni kötüye kullanma
- h. ét-
- hıyānete düş-
- hızāb (A.):** Boyamak, boya
- hibe (A.):** Bağış, ihsan, hibe
- h. ét-
- hicāb (A.):** Perde, utanma
- hicābsuz (A.+T.):** Mahcup olmadan
- hicr (A.):** Ayrılık, ayrı düşme
- hicrān (A.):** Ayrılık
- hicret (A.):** Göç etme, Hz. Muhammed'in Mekke'den Medine'ye göçü
- h. ét-
- hicv, hiciv (A.):** Eleştiri, yerme, yergi, hiciv
- h. ét-
- h. eyle-
- h. olun-
- hiç (A.):** Hiç, hiçbir, asla
- hidāye (A.):** Hidayet, doğru yolu arama
- hidāyet (A.):** Hidayet, doğru yolu arama
- hiddet (A.):** Öfke, acelecilik
- hiddetlü (A.+T.):** Hiddetli, öfkeli, aceleci
- hidmet (A.):** Hizmet, görev
- h. ét-
- h. eyle-
- hidmetkār (A.+F.):** Hizmetkar, hizmetçi
- hidmetlen- (A.+T.):** Hizmetlenmek, hizmet etmek

ḥiffet (A.): Vakarsızlık, hafiflik, hoppalık, ciddiyezsizlik

ḥ. ol-

ḥ.-i rūḥ

ḥikāyāt (A.): Hikayeler, kıssalar

ḥikāye (A.): Hikaye, kıssa

ḥikāyet (A.): Hikaye, kıssa

ḥ. ét-

ḥ. olun-

ḥikmet (A.): Yüksek bilgi, fazilet, sebep, öğüt verici söz

ḥilāf (A.): Karşı, zıt, aykırı

ḥ. ét-

ḥilāfet (A.): Halifelik, yardımcılık, İslam devleti reisliği

hilāl (A.): Hilal, yeni ay

ḥil' at (A.): Kaftan

ḥīle (A.): Hile, tuzak, aldatmaca

ḥ. kı1-

ḥ. kıur-

ḥilkāt (A.): Yaratma, yaradılış

ḥilm, ḥilim (A.): Yumuşak huy, sakinlik, uysallık

ḥimāyet (A.): Koruma, esirgeme

himmət (A.): Yardım, çaba

himmetsüzlik (A.+T.): Yardım etmeme, çabalama

ḥīn (A.): Zaman, vakit, hengam

ḥirāset (A.): Saklama, koruma

ḥirāsethā (A.): Korumak, saklamak

ḥirfet (A.): Meslek, iş

ḥisāb (A.): Hesap, sayma, sayı, tahmin

ḥ. ét-

ḥ. olun-

ḥ. vēr-

ḥisābeyāt (A.): Matematik

ḥiṣād (A. ḥaṣād): Ekin biçme, hasat

ḥiṣāl (A.): Hasletler, huylar

ḥ.-i ḥamīde

ḥiṣār (A.): Hisar, kale

ḥiṣṣe (A.): Pay, hisse, nasip

ḥ. al-

ḥisset (A.): Cimrilik, pintilik

ḥiṭāb (A.): Seslenme, çağrı, hitap

ḥ. ét-

ḥiṭābet (A.): Hatiplik, konuşma

ḥ. ét-

ḥizb (A.): Bölüm, kısım

ḥ.-i evvel

ḥ.-i ḥāmīs

ḥ.-i rābi'

ḥ.-i sābi'

ḥ.-i ṣālīs

ḥ.-i sādes

hizmet (A.): Hizmet, görev

h. ét-

hizmetkâr (A.+F.): Hizmetkar, hizmetçi

hoca (F.): Hoca

hod (F.): Artık, hemen, asıl, bile, kendi

hor (F.): Hor, hakir, alçak

horata (Rum.) Şaka, eğlence, latife

h. ét-

horla- (F.+T.): Hor görmek, küçük

görmek, aşağılamak

horlık (F.+T.): Hakaret, zillet

hoş (F.): Hoş, iyi, güzel

h. gel-

h. ol-

h. hâtırılık ét-

hoşlık (F.+T.): Güzellik, lezzetlilik

hüb (A. hubb): Sevgi, muhabbet

hüb (F.): Güzel, hoş, iyi, sevimli

h. ol-

hubür (A.): Sevinç

hudâ (A.): Allah

h.-y1 rabbi'l-âlemin

hud'a (A.): Aldatma, oyun, dolap

h. kı1-

hudūd (A.): Ceza

h.-1 şer'

hufte (F.): Uyumuş

hukûk (A.): Haklar

h.-1 nās

hukûku'llāh

hulefâ (A.): Halifeler, sonradan gelenler

h.-y1 'Abbāsiyye

h.-y1 benī Ümeyye

h.-y1 Mervāniyye

hulḳ (A.): Huy, tabiat, ahlak

h.-1 ḥasen

hulḳlı (A.+T.): Huylu, ahlaklı

hulḳlu (A.+T.): Huylu, ahlaklı

hulle (A.): Belden yukarı ve aşağı olmak

üzere iki kısımdan oluşan elbise, kıymetli elbise

h.-yi libās

hullet (A.): Dostluk

hulū' (A.): Boş edilme, tahttan indirilme

h. olun-

humār (A.): İçki içtikten sonra oluşan baş ağrısı, sersemlik

humḳ (A.): Ahmaklık, budalalık

hummā (A.): Sıtma, nöbet

humret (A.): Kızılılık, kırmızılık

humūl (A.): Adı sanı kaybolma, uzlete çekilme

hūn (A.): Zillet, hakirlik, horluk

hūr (A.): Cennet kızı, Huri

h.-1 ' ayn: İri gözlü huriler, periler	h. verme-
hūrī : Cennet kızı, Huri	h.-1 kalb
hurmā (F.) : Hurma	huzūrda ol-
hurrem (F.) : Sevinçli	huzūrına gir-
hurremlık (F.+T.) : Sevinç, sevinçli olma	hüccāc (A.) : Hacılar
hurūc (A.) : Çıkma, dışarı çıkma	hüccet (A.) : Delil
h. ét-	hücre (A.) : Küçük oda, hücre
huşūmet (A.) : Hasımlık, düşmanlık	hücūm (A.) : Hücüm, saldırı, atılma
h. édiş-	h. ét-
h. ét-	hüdā (A.) : Doğru yol, İslam dini
huşūş (A.) : Konu, husus	hüdhüd (A.) : İbibik, Hz. Süleyman'a
huşūşa (A.) : Ayrıca, özellikle	hizmet eden kuş
huşūşan (A.) : Ayrıca, özellikle	hükemā (A.) : Alimler, bilginler
huşūşī (A.) : Özel	h.-y1 ' Arab
huşūl (A.) : Meydana gelme, hasıl olma	h.-y1 ehl-i firāset
huşk/ġ (F. huşk) : Kuru	h.-y1 Hind
h. ét-	h.-y1 Rūm
huşū' (A.) : Alçakgönüllülük	hük̄m, hük̄ūm : Hüküm, emir
huṭbe (A.) : Hutbe	h. ét-
h. oḡu-	h. eyle-
hūylik (F.+T.) : Tabiat, huy	h. kıl-
huzū' (A.) : Alçakgönüllülük	h. vēr-
huzūr (A.) : Rahatlık, gönül rahatlığı,	h. édicı
padişah makamı, ön	h.-i ḡat' ī
h. bulma-	h.-i şavāb
h. ét-	hükūmet (A.) : Devlet idaresi
h. kıl-	hümūm (A.) : Gamlar, kederler, tasalar

hür: (A. hürri) Bağımsız, esir olmayan, iyi	hüsn-i zabt
hürmet (A.): Saygı, saygı gösterme, değer	h.-i zıkr
h. ét-	hüsn ü cemāl
hürmetlü (A.+T.): Saygın, hürmetli	hüsrān (A.): Zarar, ziyan, hüsrān
hürriyet (A.): Hür olma, bağımsız olma	h. üzre ol-
hüsn (A.): Güzellik, iyilik	hüzāl (A.): Arıklık, zayıflık
h.-i cemāl	hüzn, hüzin (A.): Hüzün, keder, gam
h.-i cevāb	
h.-i cezā	
h.-i edā	
h.-i edeb	
h.-i firāset	
h.-i haṭ	
h.-i hulk	
h.-i i' tikkād	
h.-i kelām	
h.-i mezheb	
h.-i mu' āmele	
h.-i mu' āmile ét-	
h.-i muṣāhibet	
h.-i sīret	
h.-i siyāset	
h.-i şūret	
h.-i tedbīr	
h.-i tedbīr-i kifāf	
h.-i vech	
h.-i zan	

I

ıķbah (A.): Kötülük, fenalık yapma

‘ılāķa (A. ‘alāķa): Alaka, ilgi

ılġun: Ilgın, bir ağaç türü

1. ağacı

ır: Nağme, türkü, ezgi

ırag: Uzak, ırak

1. ol-

ıraq: Uzak, ırak

1. eyle-

1. ol-

ırıl-: Uzaklaşmak

ırila-: Şarkı veya türkü söylemek,
terennüm etmek

ıрмаķ: Irmak

‘ırz (A.): Şan, şeref, namus

‘1.-1 salţanat

ısıcak: Sıcak

1. şu

ıslāh (A.): İyileştirme, düzeltme, daha iyi
verim almak için bazı işlemlerden
geçirme

1. ét-

1. eyle-

1. edici

ıslāhına düriş-

ışır-: Isırmak

ışlan-: Islanmak

ışmarla-: Ismarlamak, sipariş vermek,
emanet etmek

ıssı: sıcak

‘ışk (A.) Aşk, sevgi, tutkunluk

ıtlāk (A.): Salıverme, serbest bırakma

1. ét-

ıtlākında ol-

ızlāl (A.): Doğru yoldan saptırma, yoldan
çıkarma, azdırma

1. ét-

ıztırāb (A.): Acı, elem, sıkıntı

1. çek-

ıztırāba düş-

İ

i-: İmek fiili

i‘āde (A.): Tekrarlama, karşılık yapma

i. ét-

i. eyle-

i‘ānet (A.): Yardım, para yardımı

i. ét-

ibā (A.): Rızasızlık, çekinme

i. eyle-

‘ibād (A.): Uzaklaşma, çıkarma

‘ibādāt (A.): İbadetler

‘ibādet (A.): İbadet, kulluk, tapma

‘i. ét-

‘ibārāt (A.): İbareler, konular, paragraflar

‘ibāret (A.): Meydana gelen, oluşan

i. ét-

ibn (A.): Oğul, erkek evlat

ibn-i ādem

ibnü’s-sulṭān

ibnü’l-vaḳt

ibrām (A.): Aşırı zorlama, usandırıcı ısrar

i. ét-

i. eyle-

‘ibret (A.): İbret, ders çıkarma, ders alma

‘i. al-

‘i. ét-

‘i. kı1-

ibṭāl (A.): İptal, hükümsüz bırakma

i. ét-

ibtidā (A.): Başlama, başlangıç

i. ét-

i. eyle-

i.-y1 kelām

ibtidāen (A.): Başlangıç olarak, başlangıç

hükümünde

ibtihāl (A.): Yalvarma, yakarış

ibtılā (A.): Kötülük

i. ét-

ibtizāl (A.): Hor kullanma, yıpratma

icābet (A.): Cevap verme, kabul etme

i. ét-

icāz (A.): Sözü kısa söyleme, az sözle çok mana anlatma

icāzet (A.): İzin

i. vèr-

iclāl (A.): Büyültme, saygı gösterme, ikram

i. kı1-

icmāl (A.): Özetleme, kısaltma

i. ét-

icrā (A.): Akıtma, yapma

i. kı1ın-

ictihād (A.): Çalışma, gayret, çaba

ictimā' (A.): Toplanma, bir araya gelme,
kavuşma

i. èt-

ictināb (A.): Sakınma, korunma

i. èt-

iç: İç, iç kısım, ara, orta

iç-: İçmek, gidermek

içerü: İçeri, iç taraf

i. gir-

içre: İçinde, arasında

içün: İçin

ı̄d (A.): Bayram

ı̄dā' (A.): Emanet etme, saklama

ı̄. èt-

ı̄dām (A.): Yok etme, ortadan kaldırma

i. èt-

idrāk (A.): Anlama, anlayış, akıl erdirme,
ulaşma

i. èt-

i.-i haq

ifākat (A.): Hastalıktan kurtulma, iyi
olma, şifa bulma

i. bul-

if anlele (A.): Arapçada yabancı
kelimelerin çekiminde kullanılan bir kalıp

ı̄ffet (A.): İffet, namus, ırz

ı̄ i. üzre ol-

iflās (A.): Her şeyini yitirme, bitip
tükenme

ifnā (A.): Yok etme, tüketme

i. èt-

ifrāt (A.): Aşırı gitme, ölçüyü aşma

i. èt-

ifsād (A.): Düzeni bozma, kargaşalık,
kargaşa çıkarma

i. èt-

ifşā (A.): Gizli bir şeyi açığa çıkarma,
yayma

i. èt-

ifṣār (A.): Oruç açma

i. èt-

iftihār (A.): Övünme, övünç

iftitāḥ (A.): Açma, başlama

i. tekbīri

igne: İğne

i. yurdusı

ı̄hām (A.): Vehme düşme, kuruntu etme

i. èt-

ihānet (A.): Hainlik

i. èt-

ihāta (A.): Sarma, kuşatma, bilme,
anlayış, geniş bilgi

i. èt-

i. eyle-

ihbār (A.): Haber verme, bildirme	i. ediş-
ihfā (A.): Gizleme, saklama	ih̄tilāl (A.): Karışıklık, düzensizlik
ihkām (A.): Sağlamaştırma	i. ol-
ihlāf (A.): Yemin ettirme	ih̄tilām (A.): Düş azması, ihtilam
ihlāş (A.): Yapılan ibadetlerin sadece Allah rızası için yapılması, karşılık beklememe	i. ol-
ihmāl (A.): Önemsememe, boşlama, savsaklama	ih̄tilāt (A.): Karışma, katılma
i. ét-	i. ét-
i. olun-	ih̄timāl (A.): Mümkün olma, olasılık, ihtimal, olabilme
ih̄rāc (A.): Dışarı çıkarma, atma	i. ol-
i. ét-	ih̄timām (A.): Özen, özen gösterme
ih̄rām (A.): Hacıların Kabe'yi tavaf ederken giymelerinin zorunlu olduğu örtü	i. ét-
ih̄şā (A.): Sayma, sayılma	i. eyle-
ih̄sān (A.): İhsan, bağış, bağışlama, iyilik etme, yardım, lutuf	ih̄tirāz (A.): Sakınma, kaçınma
i. ét-	i. ét-
i. eyle-	i. kı1-
i. kı1-	ih̄tişār (A.): Kısaltma
i. ol-	i. kı1-
ih̄sānı toqın-	ih̄tiyāc, ih̄tiyāc (A.): İhtiyaç, lüzum, gerek
ih̄ticāb (A.): Gizlenme	i. göster-
i. ét-	i. ko-
ih̄tilāf (A.): Ayrılık, uyuşmazlık, anlaşmazlık	i. ol-
	ih̄tiyācı ol-
	ih̄tiyācçe (A.+T.): İhtiyaç, lüzum, gerek
	ih̄tiyāl (A.): Hile yapma, oyun etme
	ih̄tiyār (A.): Seçme, tercih, irade

- i.  t-
- i. eyle-
- i. kıl-
- i. ol-
- ih̄tiy t (A.):** İlerisini d ş nerek davranma, sakınma, tedbirli olma, layık olanı yapma
- i.  t-
- i. kıl-: Sakınmak
- i.  zre ol-
- ih̄tiy tlu (A.+T.):** Tedbirli, uyanık
- i. ol-
- ih̄v n (A.):** Yakın arkadaşlar, samimi dostlar, kardeşler
- ih̄y  (A.):** Canlandırma, diriltme, tamir etme, yeniden hayat kazandırma, canlı
- i.  t-
- i. eyle-
- ih̄z r (A.):** Hazır hale getirme, hazırlama
- i.  t-
- i. eyle-
- i. kıl-
- ‘**ik b (A.):** Eziyet, ceza, azap, zul m
- ‘i.  d-
- ‘i.  t-
- ‘i. kıl-
- ‘**ik l (A.):** Ayak bağı, k stek
- ‘i. ol-
- ik met (A.):** Oturmak, yaşama, namazda kamet getirme
- i.  t-
- ik b l (A.):** Y nelme, şans, talih, istek
- i.  t-
- i. eyle-
- ik d m (A.):** Gayret etme, s rekli  alışma, bir işe başlama
- i.  d-
- i.  t-
- i. g r-
- iki:** İki
- ikinci
- ikl m (A. <Yun.):**  lke, diyar
- ikm l (A.):** Kemale erdirme, tamamlama
- ikr h (A.):** İsteği dışında bir Şey yaptırma
- ikr r (A.):** Kabul etme, s yleme, bildirme, tasdik etme
- i.  t-
- i. ol-
- ikr m (A.):** C mertlik, sunma, armağan
- i.  t-
- i. eyle-
- i. kıl-
- i.  dici
- iks r (A.):**  oğaltma, artırma
- i.  t

i.-ı eblağ	i. eyle-
iktidā (A.): Tabi olma, uyma	illā (A.): İlla, ancak, fakat, sadece, mutlaka
i. ét-	
iktinā (A.): Edinme, yığma	illā'llāhu ta'ālā (A.): Sadece Allahu Taala
i. ét-	'illet (A.): Hastalık, rahatsızlık, sebep
iktisāb (A.): Kazanma, edinme	‘i.-i cerāḥat
i. ét-	‘i.-i şedīde
'ilāc, 'ilāç (A.): İlaç, çare	'illiyyīn (A.): Göğün ve cennetin en yüksek yeri
‘i. ét-	
‘i. kııl-	'ilm, 'ilim (A.): İlim, bilim
‘i. ol-	‘i.-i billāh
ilahī (A.): Allah’a ait, Allah’la ilgili	‘i.-i cidāl
i'lām (A.): Bildirme, anlatma	‘i.-i fikh
i. ét-	‘i.-i ḥadīṣ
i. eyle-	‘i.-i ḥaṭ
i. olun-	‘i.-i ḥisāb
ile: İle, birlikte, ve, olunca, oldu mu	‘i.-i ḥisābeyāt
ilerü: İleri	‘i.-i muḥāzarāt
i. çek-	‘i.-i nāfi‘
i. git-	‘i.-i nübüvvet
ilet-: İletmek, ulaştırmak	‘i.-i nücüm
ilhād (A.): Dinsizlik, Allah’a inanmama	‘i.-i rāfi‘
i. dile-	‘i.-i şerīf
ilhāk (A.): Ekleme, katma	‘i.-i ṭib
i. ét-	‘i.-i uşūl
ilkā (A.): Atmak, bırakmak, yerleştirmek	'ilmsiz (A.+T.): İlimsiz, bilgisiz
i. ét-	

iltifāt (A.): Yüzünü çevirerek bakma,
değer vermek, güler yüzlü davranma,
sevgi göstermek, rağbet etme

i. ét

iltifātlu (A.+T.): Sevgi gösterilen, değer
verilen

i. ol-

iltifatsızlık (A.+T.): Rağbetsizlik

i. ét-

iltizām (A.): Gerekli görme, lüzumlu
sayma

ilzām (A.): Tartışmada susturma, cevap
veremez hale getirme

i. eyle-

‘**imād (A.):** Direk, dayanak

‘**imādet (A.):** İlke, tutunacak yol

imām (A.): Namazda kendisine uyulan
kişi, önder

i. ol-

i.-1 ‘ādil

i.-1 Belḥ

i.-1 ehl-i ‘Arabiyyet

i.-1 faḳīh

i.-1 zamān

imāmü’l-‘Arabiyye

imāmü’l-hüdā

‘**imāme (A.):** Sarık

‘i.-yi Mıṣriyye

imāmet (A.): İmamlık

i. ét-

īmān (A.): İman, inanma, inanç

ī. getür-

ī.-1 şābit

īmāndan çık-

imāret (A.): Beylik, amirlik, reislik

‘**imāret (A.):** Bayındırlık, imar etme

‘i. eyle

imāte (A.): Yok etme

i. ét-

imdi: Şimdi, şu zamanda

imkān (A.): İmkan, olanak

imtiḥān (A.): Deneme, sınama, tecrübe,
sınav

i. ét-

i. eyle-

imtilā (A.): Dolu, dolgunluk

imtişāl (A.): Benzemeye çalışma, uyma

i. ét-

imtişālen (A.): Uyarak, benzeyerek

in: İn, delik

in-: İnmek, gelmek, nüzul etmek

‘**ināb (A.):** Tövbe, tövbe edip Allah’a
yönelmek

‘i. ét-

in‘ām (A.): Nimet verme, iyilik etme

i. ét-

i. eyle-

inan-: İnanmak, iman

‘ināyet (A.): İyilik, ihsan, lütüf

inbisāṭ (A.): Yayılmak, açılmak

i. ét-

incāz (A.): Vaadi yerine getirme

ince: İnce, zarif

incin-: İncinmek, gücenmek, darılmak

incir: İncir

incit-: İncitmek, zarar vermek

incitmiş ol-

incü: İnci

inde‘l-ğınā (A.): Ganiler katında,
zenginler huzurunda

indir-: İndirmek, göndermek

iñen: Çok, pek, gayet, ziyade

infāk (A.): Nafaka verme, fakirleri Allah
için doyurma

i. ét-

infişāl (A.): Ayrılma

inkār (A.): İnkâr, reddetme, tanımama

i. ét-

i. eyle-

i. kıl-

i. ol-

inķılāb (A.): Değişme

inķırāz (A.): Bitme, tükenme

inķiftā‘ (A.): Kesilme

inķıyād (A.): Boyun eğme

i. ét-

ins (A.): İnsan

inşāf (A.): İnsaf, merhametle davranma,
vicdani hareket etme

i. ét-

i. kıl-

inşāflu (A.+T.): İnsaflı, merhametli

insān (A.): İnsan

insāniyyet (A.): İnsanlık

inşā (A.): Yapmak, kaleme almak,
yazmak

i. ét-

inşād (A.): Şiir okuma

i. ét-

intibāh (A.): Uyanma, uyanıklık

intikāl (A.): Gitme, göçme, ölme, geçme,
sirayet etme

i. ét-

intikām (A.): Öç alma, intikam

i. ét-

i. alıcı

intizām (A.): Düzenli olma, tertip, nizam

i. üzre ol-

intizār (A.): Yol gösterme	ī. ét-
ip: İp	işbāt (A.): İsbat, doğruyu ortaya çıkarma
ipcegez: İp	i. ét-
iplik: İplik, ip	i. eyle-
īrād (A.): Getirme, söyleme	isfār (A.): Açmak, aydınlatmak
ī. ét-	i. ét-
irādet (A.): İrade, arzu, istek	ishāl (A.): İshal, amel
i‘rāz (A.): Yüz çevirme, çekinme, sakinma	isimlū (A.+T.): İsimli, adlı
i. ét-	iskāṭ (A.): Susturma
iri: İri, büyük, kaba	i. ét-
irkek: Erkek	İslām (A.): İslam, İslam dini
irsāl (A.): Salıverme	İslāma gel-
irşād (A.): Uyarma, doğru yolu gösterme	ism, isim (A.): İsim, ad, nam
i. ét-	i.-i a‘zam
i. kııl-	işm (A.): Günah, cürüm, suç
irtikāb (A.): Kötü, fena, günah oluşturacak bir iş yapma, suç işleme	‘işmet (A.): Günah ve suçtan arınma
i. ét-	ismu’llāh (A.): Allah’ın ismi
i. eyle-	isnād (A.): Yükleme, iftira, nispet
i. kııl-	i. ét-
is: Sahip, malik, akıl, his	isrāf (A.): Gereksiz harcama, kötü kullanma, israf
işābet (A.): Dokunma, değme	i. edici
i. ét-	i. ét-
isā’et (A.): Kötülük etme, kötü iş yapma	isrāfāt (A.): İsrâflar, gereksiz harcamalar
i. ét-	iste-: İstemek, dilemek, talep etmek
īşār (A.): Sunma, takdim etme, ikram	istek: İstek, talep
	isti‘ānet (A.): Yardım

- i.  t-
- isti'  ze (A.):** Şer olan her Şeyden Allah'a sığınma
- i. eyle-
- isti' c b (A.):** Hayrette kalma, Şaşırma, mahcup olma
- isti' c l (A.):** Acele etme,  abuklaŐtırma
- i.  t-
- istidl l (A.):**  ıkarımda bulunma, delile dayanma
- i.  t-
- istidr c (A.):** Derece derece y kseltme, artırma
- istifr g (A.):** Kusma
- i.  t-
- istift  (A.):** Fetva isteme, fetva alma
- i.  t-
- istiġf r (A.):** Kusurların baġıŐlanmasını dileme, t vbe
- i.  t-
- i. eyle-
- i. kıl-
- istiġh re (A.):** Hayır isteme
- i. kıl-
- istiġf f (A.):** K  mseme, hor g rme,  nem vermeme
- i.  t-
- istiġk k (A.):** Hak, haketme
- istiġm m (A.):** Hamama gitme, yıkanma
- istiġs n (A.):** G zel bulma, beġenme
- i.  t-
- i. eyle-
- i. kıl-
- istiġy  (A.):** Utanma, haya etme
- i.  t-
- istiġz  (A.):** Eġlenme, alay etme
- i.  t-
- istiġ met (A.):** Doġruluk, doġru hareket, y nelme
- i.  t-
- istiġb l (A.):** Karşılama
- i.  t-
- istim ' (A.):** Dinleme, iŐitme, kulak kabartma
- i.  t-
- i.  td r-
- i. eyle-
- i. olun-
- i.-1 r ġ
- isti' m l (A.):** Kullanma,  mil kılmak
- i.  t-
- i. eyle-
- i. olun-
- istin k (A.):** Sorguya  ekme, s yletme

i. èt-	‘ īşeyāt (A.): Yiyip içip zevküsefa içinde yaşama
isti‘zām (A.): Büyütme, büyük görme	īşidil-: İşitilmek, duyulmak
‘ īşyān (A.): İtaatsizlik, asi olma	īşit-/ d-: İşitmek, duymak
‘i. èt-	īşitdür-: İşittirmek, duyurmak
‘i. ol-	īşle-: Çalışmak, işlemek, yerine getirmek
‘i. olun-	īşrāk (A.): Şirke düşme, Allah’a ortak koşma
‘i. üzre ol-	īşrāṭ (A.): Şartlar, alametler, belirtiler
īş: İş, meşguliyet, hal, durum, fiil, davranış	i.-ı sâ‘ at: Kıyamet alametleri
i. ol-	‘ īşret (A.): Eğlence, cümbüş
i. kıl-	īştiğāl (A.): Meşgul olma, çalışma, bir işle uğraşma
işin tut-	i. èt-
‘ īş (A.): Yaşayış, yaşama, zevküsefa	īştiḥā (A.): İstek, meyil, arzu, heves
‘ī.-i kāmīl	i. èt-
‘ī.-i ṭayyīb	īştiḥāsı ol-
īş‘ār (A.): Haber verme, yazılı olarak bildirme	īştiyāk (A.): Aşırı istek
i. èt-	i. èt-
īşāret (A.): İşaret, iz, belirti, delil, hatırlatma	ī‘ṭā (A.): Verme, bağışta bulunma
i. èt-	i. èt-
i. eyle-	īṭā‘ at (A.): İtaat, boyun eğme, emre uyma
i. ol-	i. èt-
i.-i ‘āliye ol-	‘ ītab (A.): Azarlama, tersleme, incitecek söz söyleme, darılma
i.-i Resūlu’llāh	‘i. èt-
īşbu: İşte bu, iş bu	‘i. eyle-
īşde: İşte	

‘itābnāme (A.): Birini paylama, azarlama
gayesiyle yazılan yazı

iṭāle (A.): Uzatma

i.-yi lisān: Dil uzatma, sövüp
sayma

iṭ‘ām (A.): Yemek yedirme, doyurma

i. ét-

i‘tibār (A.): İtibar, kıymet, değer, değer
verme, öyle sanma, bir şeyi başlangıç
olarak sayma

i. ét-

i. kııl-

i. ol-

i. olun-

i.-ı küllī

i.-ı maḳām

i‘tidāl (A.): Ölçülü olma, orta yol,
yavaşlık, yumuşaklık

i. üzre ol-

i. üzre kııl-

i‘tikād (A.): İtikat, güvenme, Allah’a
kesin inanma, iman, inanma

i. ét-

i. kııl-

i. vër-

i‘tikādsızlık (A.+T.): İtikatsızlık, inanç
eksikliği

i‘tikāf (A.): Dünyadan el etek çekip
kendini ibadete verme, Ramazan’ın son
on günü bir yere kapanıp ibadetle meşgul
olma

i. ét-

i‘timād (A.): İtimat, güven, emniyet

i. ét-

i. kııl-

i. eyle-

i‘tirāf (A.): Hakkı teslim etme, gerçeği
söyleme, ikrar

i. ét-

i‘tirāz (A.): Karşı çıkma, kabul etmeme

i. ét-

i‘tiyād (A.): Adet edinme, alışma

i‘tizār (A.): Af talep etme, özür dileme

i. ét-

itḳān (A.): Sağlam, emin

itmām (A.): Tamamlama, bitirme

i. ét-

iṭminān (A.): Güvenme

ittibā‘ (A.): Uyma, tabi olma

i. ét-

ittifāḳ (A.): Fikir birliği etme, birleşme,
karara varma, anlaşma, tesadüf

i. ét-

i.-ı muḳāribe

ittihāz (A.): Edinme, yığma

i. ét-

ittikā (A.): Takva sahibi, Allah'tan korkma

‘**ivaż (A.):** Karşılık, bedel, taviz

‘i. kı1-

‘i. vër-

iy: Ey, hitap sözü

‘**iyādet (A.):** Ziyaret, hatır sorma

‘i. ét-

‘i. olun-

‘**iyāl (A.):** Ev halkı, hanım, bir kişinin geçindirmekle yükümlü olduğu kişiler

iyi: İyi, temiz

i. ol-

iz: İz, belirti

izā (A.): Hiza, sıra

īzā (A.): Eza, eziyet verme, zulüm etme

i. ét-

izāle (A.): Giderme, yok etme

i. ét-

‘**izām (A.):** Büyükler, ulular

i‘**zām (A.):** Abartma, mübalağa

izār (A.): Peştemal

izhār (A.): Belirtme, gösterme, açığa vurma, ortaya koyma

i. ét-

i. kı1-

izn, izin (A.): İzin, ruhsat

i. vër-

izinsüz (A.+T.): İzinsiz, ruhsatsız

izdiḥām (A.): Kalabalık, çoğalma

izdiyād (A.): Artma, çoğalma

‘**izzet (A.):** İzzet, şeref, şan, yücelik, ululuk

‘i. ü tã‘ at

K

ķab: Kap, her türlü Şeyin saklanması veya taşınması için kullanılan torba

ķa' b (A.): Topuk

ķabāhat (A.): Kabahat, suç, yakışksız davranış, kusur

ķabāyil (A. ķabā'il): Kabileler

ķabāyih (A. ķabā'ih): Ćirkin hareketler

ķabih (A.): Ćirkin

ķ. ol-

ķabihū'l-vech

ķabhū'n-neseb

ķabīl (A.): Cins, tür, sınıf

ķābil (A.): Uygun, mümkün

ķ. ol-

ķābile (A.): Kabile, cemaat

ķ.-yi 'özri

ķabr, ķabir (A.): Kabir, mezar

ķ.-i Őerif-i nebevī

ķabuķ: Kabuk

ķabūl (A.): Kabul, razı olma, onaylama

ķ. et-

ķ. eyle-

ķ. kıl-

ķ. ol-

ķabz (A.): Ruhun çıkması, ölmek, alınma

ķ. eyle-

ķ. ol-

ķ.-ı rūh

ķabza (A.): Silah, kılıķ gibi Őeylerde tutacak yer, sap

ķaç: Birçok, bir Şeyin niceliğini sormak için kullanılan soru sıfatı

ķaç-: Kaçmak, sakınmak, uzak durmak

ķaçan: Ne zaman, nasıl, -dığı zaman

ķaçan ki (T.+F.): ne zaman ki, nasıl ki, -dığı zaman

ķaçan kim: ne zaman ki, nasıl ki, -dığı zaman

ķad (A. ķadd): Boy

ķadd ü ķāmet: boy pos

ķadar: Kadar, ölçüsünde, miktarında, sayısında

ķaddese sırrate (A.): Sırrı temiz ve mübarek olsun

ķadeh (A.): Kadeh, bardak

ķadem (A.): Ayak, adım

ķ. baş-: Adım atmak

ķader (A.): Kader, yazgı, Allah'ın takdiri

ķadh (A.): Eleştirmek, yermek

ķ. et-

ķādī (A.): Kadı

- ḳādīlīḳ** (A.+T.): Kadılık
- ḳādīm** (A.): Eski, eski dost, çok eski zamanlar
- ḳādīmī** (A.): Daimi, eskiden beri
- ḳādir** (A.): Gücü yeten, kudret ve güç sahibi ḳ. ol-
- ḳadr** (A.): Değer, kıymet, rütbe, derece
ḳ.-i ḥilāfet
ḳ.-i kifāyet
- Ḳāf** (A.): Masallarda geçen efsanevi bir dağ
- ḳafā** (A.): Kafa, baş
- ḳāfī** (A.): Yeterli, yetecek ölçüde
k. ol-
- ḳāfir** (A.): Allah'ın varlığını ve birliğini inkar eden kimse
k. ol-
- ḳāflı** (A.+T.): İçinde kef harfi bulunduran
k. ol-
- ḳaftan**: Kaftan, çoklukla ipekten örülen uzun süslü ve gösterişli üst giysisi
- ḳāğıd** (F. **ḳāğad**): Kağıt
- ḳāhellik** (A.+T.): Tembellik, uyuşukluk
k. ét-
- ḳāhil** (A.): İki omuz ortası
- ḳāhin** (A.): Kahin, gelecekte haber verdiğini iddia eden
- ḳāhinlik** (A.+T.): Kahinlik, gelecekte haber verme
- ḳāhinlik** (A.+T.): Kahinlik, gelecekte haber verme
- ḳahḳbe** (A.): Namussuz, fahişe
- ḳahr** (A.): Yok etme, ezme, mahvetme
ḳ. ét-
- ḳāhir** (A.): Kahreden, ezen
ḳ. ol-
- ḳahḳaha** (A.): Yüksek sesle gülme, kahkaha
- ḳaḳ-**: Vurmak, itmek, tepmek
- ḳal-**: Kalmak, durmak, yaşamak, var olmak, tükenmek, anmak, varlığını sürdürmek
- ḳāl** (A.) Sözü, laf
ḳ. ol-
- ḳal'a** (A.): Kale
Ḳayber ḳal'ası
- ḳalay**: Kalay, kalaylanmış kabın üzerindeki alaşım tabakası
- ḳalb** (A.): Kalp
ḳ.-i şerīf
ḳ.-i 'uḳūl
- ḳaldır-**: Kaldırmak, yükseltmek
- ḳaldur-**: Kaldırmak, yükseltmek
- ḳalem** (A.): Kalem

qalıq: Kalın	qandur-: Kandırmak
qalı (A.): Az, eksik	qanğı: Hangi
q. ét-	qanı: Hani, nerede
q. ol-	qāni^c (A.): Kanaat eden, razı
qalk-: Kalkmak, doğrulmak	q. ol-
qalkan: Kalkan, savaşçıların kullandığı korumalık	qanqı: Hangi
qāmet (A.): Kamet, boy pos	qap-: Yakalamak
q. getir-	qapu: Kapı
qāmetli (A.+T.): Boylu	qapuyı yap-: Kapıyı kapamak, örtmek
kāmil (A.): İlim ve hüner sahibi, mükemmel, ağırbaşlı	qapulı: Kapısı olan
k. ol-	qar: Kar
kāmilīn (A.): İlim sahipleri, mükemmel olanlar	kār (A.): İş, yarar, fayda, kazanç
qamer (A.): Ay	qar-: Karmak, karıştırmak
qan: Kan	qa^c r (A.): Dip
q. ağla-	qara: Kara, siyah
q. dök-	qarābet (A.): Akrabalık, yakınlık
qan-: Kanmak, doymak	qaralık: Karalık, siyahlık
qanā^c at (A.): Kanaat, azla yetinme, kanma	qaranlıq: Karanlık
q. ét-	qaranlıq: Karanlık
q. eyle-	qaranu : Karanlık
qanad: Kanat	q. ol-
qanda: Nerede	qarār (A.): Karar
qandīl (A.): Kandil	q. ét-
	q. tut-
	q. tutucu
	qarar-: Kararmak, rengi karaya dönmek

- kārbānsarāy** (F.): Kervansaray, kervanların konaklaması için yapılmış büyük han
- ḳardaş:** Kardeş
- ḳardaşlık:** Kardeşlik
ḳardaşlık ét-
ḳardaşlık ḳo-: Kardeş etmek
- ḳardeş:** Kardeş
- ḳardeşlik:** Kardeşlik
- ḳarı:** Yaşlı, yaşlı kadın, eş
- ḳarıcık:** Yaşlı, yaşlı kadın
- ḳarın:** Karın, mide
- ḳarınca:** Karınca
- ḳarındaş:** Kardeş
- ḳarış:** Karış, arşının üçte biri olan uzunluk ölçü birimi
- ḳarış-:** Karışmak, birbiri içine geçmek
- ḳarışdur-:** Karıştırmak, karıp katmak
- ḳarışık :** Düzensiz, dağınık, intizamsız
ḳ. ol-
- ḳarīb (A.):** Yakın
ḳ. ol-
- ḳarīne (A.):** İpucu, belirti, emare
- ḳarpūz, ḳārpūz (F.):** Karpuz
- ḳarpūzcuḳ (F.+T.):** Karpuz
- ḳarşu:** Karşı, doğru
- ḳarşula-:** Karşılama, tavır takınmak, karşı çıkmak, cevap vermek
- ḳarşuluk:** Karşılık, cevap vermek
- ḳārūre (A.):** Göz bebeği
- ḳarye (A.):** Köy
- ḳarza (A.):** Ödünç
- ḳasāvet (A.):** Sertlik, katılık, merhametsizlik, keder
ḳ. ol-
ḳ.-i ḳalḳ
- ḳasāvetlū (A.+T.):** Sert, kederli, gamlı
ḳ. ol-
- ḳaşd (A.):** Niyet, kötü niyet besleme, amaç, kast
ḳ. ét-
ḳ. eyle-
- ḳāsīd (A.):** İşe yaramaz, raġbet görmez
ḳ. ét-
- ḳaşıde (A.):** On beş beyitten az olmamak şartıyla, çoġu kez büyükleri methetmek için yazılan divan edebiyatı şiir türü
- ḳaşīr (A.):** Kısa
- ḳāşīr (A.):** Kusurlu, eksik
- ḳaşr (A.):** Kesme, kısma, kısıtlama
ḳ. ét
- ḳaşr, ḳaşır (A.):** Köşk
ḳ.-ı ‘ālī

ķ.-ı ma ^c mūr	ķavi (A.): Güçlü, kuvvetli, sağlam
ķaş: Kaş, göz üzerindeki kısa kıllar	ķ. ol-
ķaşıķ: Kaşıķ	ķ. olıbaşla-
ķāşķī (F.): Keşķe, ne olurdu	ķavl (A.): Söz, lakırdı
ķat: Huzur, makam, yan, ön, tabaka, defa, kere	ķ. kııl-
ķatına gel-	ķ.-i şerīf
ķatına var-	ķavlı (A.): Sözle ilgili
ķat-: Eklemek, ilave etmek	ķavm (A.): Kavim, halk, topluluk
ķat^c (A.): Kesmek, yol almak, geçme, bitirme, sonuca bağlama	ķavrā (A.): Geniş
ķ. ét-	ķavun: Kavun
ķ. olun-	ķay' (A.): Kusma
ķatı: Pek şiddetli, yüksek	ķ. ét-
ķatı ķatı oķu-	ķayd (A.): Kayıt, bağlama
ķatır: Katır, bir yük hayvanı	ķ. ét-
ķātīb (A.): Katip, yazman	ķayır-: Kayırmak, koruyarak başarısını sağlamak
ķattāl (A.): Çok öldüren, pek katil	ķāyil (A. ķā'il): Söyleyen
ķatārlan- (A.+T.): Arka arkaya dizilmek	ķāyim (A. ķā'im): Gözeten, ayakta duran, kararlı olan
ķatīfe (A.): Kadife	ķ. bulun-
ķat^c ī (A.): Kesin	ķ. kııl-
ķatıl, ķatil (A.): Öldürme, helak etme	ķ. ol-
ķ. ét-	ķaylūle (A.): Öğle uykusu
ķ. eyle-	ķayna-: Kaynamak
ķ. ol-	ķayşer (A.): Roma ve Bizans imparatorlarına verilen san
ķatre (A.): Damla	ķ.-i Rūm
ķavānīn (A.): Kanunlar	

ķayū: Kaygı, endişe

ķaz, ķaz: Kaz, bir kuş türü

ķaz-: Kazmak, eşmek

ķazā (A.): Allah'ın ezeli hükmünün yerine gelmesi, zamanında yerine getirilemeyen bir ibadeti sonradan yerine getirme, kötü hal, tehlike, ihtiyacını giderme, yerleşim yeri, kadılık

ķ. ét-

ķ. eyle-

ķ.-yı hācet ét-

ķazāyā (A.): Davalar, işler, meseleler

ķāzīb (A.): Yalancı, sahtekar

k. ol-

ķāziyye (A.): İş, mesele, dava

ķebāyir (A. ķebā'ir): Büyükler, büyük günahlar

ķebid (A. ķebed): Karaciğer, ciğer

ķebīr (A.): Büyük, ulu, azametli

k. görün-

k. ol-

ķeçe: Keçe, keçi kılından yapılan kaba kumaş

ķeder (A.): Keder, gam, kaygı

ķedi: Kedi

ķe'ennehu (A.): Onun gibi, güya, sanki, benzer

ķef (A. ķeff): El içi, el ayası

ķefāf (A.): Yaşayacak kadar rızık

ķefāret (A. ķeffāret): Günahın affı için verilen sadaka veya tutulan oruç, diyet, gūnahtan arınma

k. kıl-

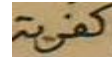
k. ol-

k.-i yemīn

ķefe (A.): Terazi gözlerinden her biri

ķefen (A.): Kefen, ölünün sarıldığı beyaz bez

ķefenle- (A.+T.): Kefenlemek, kefene sarmak

(?)

ķeffāret (A.): Diyet, borç

ķefīl (A.): Kefil

k. ol-

ķehānet (A.) Kahinlik, falcılık

ķelām (A.): Söz, konuşma, İlahi emir

k.-ı ķadīm: Kur'an-ı Kerim

ķelāmu'llāh: Kur'an-ı Kerim

ķelb (A.): Köpek

k.-i ' aķūr

k.-i ṭāyife

ķelīd (F.): Kilit

k.-i nūhūfte

- kelimāt (A.):** Kelimeler, lakırdılar, sözler
k. ét-
- kelime (A.):** Kelime, söz
k.-yi tevḥīd
- kelīl (A.):** Kör
- kem (F.):** Kötü, fena
k. ol-
- kemā hüve ḥaḳḳahu (A.):** Hakkıyla,
bilhakkın
- kemāl (A.):** Olgunlaşma, olgunluk,
yetkinlik
k.-i ihtiyāt
k.-i inṣāf
k.-i ḳudret
k.-i lezzet
k.-i raġbet
k.-i vera^c
- kemālāt (A.):** Bilgi ve ahlak bakımından
olgunluk, yetkinlik
- kemīne (F.):** Aciz, hakir
- kemlik (F.+T.):** Kötülük, fenalık
- kemre (A.):** Erkeklik organı
- kemük:** Kemik
- kenār (F.):** Kıyı, çevre, kenar
- kendi:** Kendi, kendisi, öz
- kendü:** Kendi, kendisi, öz
- kenz (A.):** Gizli hazine
k. ét-
- kepek:** Kepek, un elendikten sonra eleğin
üstünde kalan kabuk kırıntıları
- kerāhet (A.):** Tiksinti, iğrenme, irade dışı,
istemeyerek
- kerāmet (A.):** Kerem, lütuf, ikram
- kerem (A.):** Büyüklük, cömertlik, yardım,
ihsan
k. edici
k.ü raḥīm
- kerīh (A.):** İğrenç, pis, murdar
k. gör-
kerīhü'l-manzar
- kerīm (A.):** Asalet ve şeref sahibi, büyük,
ulu
k. bul-
k. ol-
- kerīme (A.):** Asalet ve şeref sahibi,
büyük, ulu
- kerkes (F.):** Akbaba
- kerpiç:** Kerpiç, ilkel bir tuğla çeşidi
- kerre (A.):** Defa, kere, kez
- kes-:** Kesmek, sona erdirmek, söze son
vermek
- kesb, keseb (A.):** Kazanma, kazanç,
çalışma, istifade
k. ét-

- k. eyle-
- k. kı1-
- k.-i  el l
- kesbiyye (A.):**  alışma
- kesel (A.):** Gevşeklik, tembellik, rahatlık
- kesellik (A.+T.):** Gevşeklik g sterme, tembel olma
- k.  t-
- kesil-:** Kesilmek, devam etmek
- keskin:** Keskin,  ok kesen, etkili, sert
- keşir (A.):**  ok, bol, geniş, sık
- keşir 'l-  azl
- keşire (A.):**  ok, bol, sık
- kesr (A.):** Kesmek, kırılmak
- k.  t-
- keşret (A.):**  okluk, bolluk, sıklık
- k.-i cim 
- k.-i ekl
- k.-i elf z
- k.-i kel m
- k.-i n s
- k.-i s c d
- k.-i s k t
- k.-i  a   m
- k.-i te   h d
- k.-i zihk
- keşf (A.):** Ortaya  ıkarma, a ma
- keşt-z r (F.):** Tarla
- ketb (A.):** Yazmak
- k.  t-
- ketm (A.):** Gizleme, saklama
- k.  t-
- ketm n (A.):** Saklama, muhafaza etme, gizli tutma
- kett n (A.):** Keten, bir kumaş  eşidi
- kev kib (A.):** Yıldızlar
- key:**  ok, pek, gayet, hakkıyla, iyice
- keyfiyyet (A.):** Hal, durum, nitelik
- kez lik (A.):** Keza, aynı bi imde,  ylece
- kible (A.):** Kible
- k. kı1-
- kibleye  arşu  ur-
- kibleye d nder-: Kibleye d nmek
- ķiġ:** Hayvanların toparlak ve kuru pisliġi
- ķiġilcım:** Kıvılcım
- ķijġur-:** Haykırmak, g rlemek, haykırarak saldırmak
- ķıl:** Kıl
- ķıl-:** Eylemek, yapmak, namaz kılmak, ihsan eylemek, yerine getirmek, hazırlamak
- ķıluv r-: Kılıvermek
- ķılıc, ķılı :** Kılı 

kılm-: Eda edilmek, yerine getirilmek,
yapılmak

killet (A.): Azlık, kıtlık, yokluk

ķ.-i ‘ aql

ķ.-i ‘ ayāl

ķ. gör-

ķ.-i hayā

ķ.-i i‘ tiyād

ķ.-i kelām

ķ.-i şükr

ķ.-i ziyāret

ķ.-i zünüb

kındur-: Teşvik etmek, yönlendirmek

ķırāt (A.): Kırat, kıymetli taşların
tartılmasında kullanılan ağırlık ölçüsü

ķırā’at (A.): Okuma, Kur’an’ı usul ve
kaidesine uygun şekilde okuma

ķ.-i Ķur’ān

ķırık: Küçük parça

ķırķ: Kırk

ķırķ altıncı

ķırķ beşinci

ķırķ birinci

ķırķ dördüncü

ķırķıncı

ķırķ ikinci

ķırķ sekizinci

ķırķ toğuzıncı

ķırķ üçüncü

ķırķ yedüncü

ķıřa: Kısa, az

ķ. ét-

ķ. ol-

ķıřalıķ: Kısa olmak

ķısım (A.): Bölük, kesim

ķısķan-: Kıskanmak

ķısmet (A.): Kısmet, bölme, taksim, pay

ķ. ét-

ķ. eyle-

ķıřřa (A.): Kıssa, hikaye, vaka

ķ. ét-

ķıř: Kış

ķıtlık: Kıtlık, yokluk

ķ. ol-

ķ. vèr-

ķıt’ a (A.): Parça, bölük

ķıvām (A.): Dayanak, temel

ķıy-: Acımak

ķıyāř (A.): Karşılaştırma, kıyas

ķ. ét-

ķıyām (A.): Ayağa kalkma, doğrulma,
teşebbüs etme, gerçekleştirme

ķ. kııl-

ķıyāmet (A.): Kıyamet

ķ. alāmetleri	kimyā (A.<Yun.): Kimya
ķ. günü	kināye (A.): İmalı, üstü kapalı söz, kinaye
ķ. ķop-	k. eyle-
ķ. zulmeti	kināyet (A.): Kinaye, imalı, üstü kapalı söz
ķıymet (A.): Kıymet, değer, bedel	k. eyle-
ķıymetlü (A.+T.): Kıymetli,değerli	ķīn (F.): Kin
ķız: Kız	ķīne (F.): Kin
ķızancık: Genç erkek, delikanlı	ķir: Kir, pislik
ķızcağız: Kız, kızcağız	ķirām (A.): Cömertler, ulular, kerimler
ķızıl: Kızıl, çok kırmızı	ķirā (A.): Kira
ķi (F.): ki (bağlaç)	ķirde: Mısır unuyla yapılan ince pide
ķibār (A.): Büyük, büyükler	ķirec (F.): Kireç
ķibār-ı tābī' īn	ķiremid (Yun.): Kiremit
ķibr, ķibir (A.): Kibir, büyüklük taslama, kendini üstün görme	ķirpük: Kirpik
ķifāf (A.): Yaşayacak kadar rızk	ķirş (A.): Mide, karın
ķifāye (A.): Yeterlik	ķirşde (A.): Mide, karın
ķifāyet (A.): Güç yetme, kafi olma, gücü yetme	ķisrā (F.): İnan (Sasani) hükümdarlarına verilen san
k. ét-	ķişi: Kişi
ķifl (A.): Sırt, arka	ķişniç: Yaban maydanozu
ķilāb (A.): Köpekler	ķitāb (A.): Kitap
ķilīd (F.<Yun.): Kilit	k.-1 fāhır
ķilye (A.): Böbrek	k.-1 laṭīfe
ķim: ki, kim, bazı	k.-1 nefīs
ķimse: kimse	ķitābet (A.): Katiplik, yazma işi
ķimsene: Kimse	ķitf (A.): Bağır, göğüs

kizb, kizib (A.): Yalan, yalan söyleme

k. ét-

ko-: Bırakmak, terk etmek, koymak,
vermek, izin vermek, yerleştirmek

baş ko-: Saygıyla selam vermek

koça: Yaşlı, ihtiyar, kadının eşi

koça-: Yaşlanmak, ihtiyarlamak

koçad-: Kocatmak, yaşlandırmak,
ihtiyarlatmak

koçald-: Kocaltmak, yaşlandırmak,
ihtiyarlatmak

koçalık: Yaşlılık, ihtiyarlık

koçuş-: Kucaklamak

koğu: Koku

ķ. koğula-

koķ-: Kokmak

koķu: Koku

koķula-: Koklamak

koķulı: Kokulu

koķulu : Kokulu

kol: Kol

ķol ķola

kolay: Kolay

kolaylık: Kolaylık

kon-: Konmak, konaklamak

konıklık: Konukluk, misafirlik

koņı: Komşu

koņı: Komşu

koņı: Komşu

koņı: Komşu

koņılık: Komşuluk

konuk: Konuk, misafir

ķ. ol-

konuklık: Konukluk, misafirlik

kop-: Kopmak, meydana gelmek

kopar-: Koparmak, ortaya ıkarmak,
diriltmek

kor: İyice yanıp kızıllaşmış ateş

ķor pāresi

korķ-: Korkmak

korķak: Korkak

korķaklık: Korkaklık

korķu: Korku

korķulu: Korkulu

korķut/d-: Korkutmak

koç-: Koşmak

kov-: Kovmak

kovala-: Kovalamak

kovculık: Kovculuk, arkadan ekiştirmek

kovla-: Arkadan ekiştirmek, kovculuk
etmek

kovuculuk: Kovculuk, arkadan ekiştirmek

koym-: Koymak, bırakmak, yerleştirmek

ķoyivēr-

ķoyın: Koyun, koyun hayvanı	ķurrā (A.): Kuran'ı usul ve kaidesine göre okuyanlar
ķoy(u)n: Koyun, kollar arası, kucak	ķursak: Kursak, mide
ķoyun: Koyun, koyun hayvanı	ķursū' (A.): Bilek kemiğinin küçük parmak tarafındaki çıkık ucu
ķū' (A.): Bilek	ķurt: Kurt
ķubḥ (A.): Çirkinlik ķ.-ı manzar	ķurtarmak: Kurtarmak
ķubūr (A.): Mezarlar	ķurtul-: Kurtulmak
ķucak: Kucak, ağış	ķuru-: Kurumak
ķudret (A.): Güç, ilahi güç, kudret	ķurut-: Kurutmak
ķudsiyye (A.): Kutsal	ķuşşāş (A.): Kıssa okuyanlar
ķudūm (A.): Uzak bir yerden gelme, ayak basma, geliş	ķuşūr (A.): Kusur, hata
ķūfī (A.): Arap yazısının eski bir biçimi	ķuş: Kuş
ķul: Allah'a göre insan, kul, asker, köle ķ. al-: köle almak ķ. ol-	ķuşcağız: Kuş, kuşcağız
ķulak: Kulak	ķuşlık: Kuşluk vakti, sabahla öğle arası vakit
ķulle (A.): Kule, dağ tepesi, zirve	ķutb (A.): Geniş bilgisi olan, ulu kişi, önder ķ.-ı zamān: Zamanın en büyük velisi
ķullık: Kulluk	ķu'ūd (A.): Oturma
ķulluk: Kulluk	ķuvvet (A.): Kuvvet, güç, kudret ķ. bul- ķ. edün- ķ. et- ķ. ol- ķ.-i cimā'
ķulūb (A.): Kalpler	
ķunūt (A.): Kunut duaları	
ķur-: Kurmak, tezgahlamak, planlamak	
ķurbağa: Kurbağa	
ķurd: Kurt	
ķurı: Kuru	
ķurnaz: Kurnaz, uyanık	

- ķ.-i kesbiyye
- ķuvvetlũ** (A.+T.): Kuvvetli, gũçlũ,
kudretli
- ķuyı:** Kuyu
- ķuyu:** Kuyu
- ķuyumcı:** Kuyumcu
- ķuyumcılıķ:** Kuyumculuk
- ķuzāt (A.):** Kadılar
- ķũkũk:** Kũkũk, ōnemsiz, değersiz, adi
k. ol-
- ķũfr, ķũfũr (A.):** Kũfũr, Allah'ı inkar
etme
- ķũfrān (A.):** Kendine yapılan iyiliği
unutma, nankōrlũk
k.-ı ni' met
ķũfrānũ' l-ni' met
- ķũfũv (A.):** Akran, benzer, yakın, arkadaş
- ķũl:** Kũl
- ķũl (A. ķũll):** Hep, bũtũn, cũmle
- ķũllĩ (A.):** Bũtũne ve genele ilişkin
- ķũlliyen (A.):** Bũtũnũyle, tamamıyla
- ķũnyet (A. ķũnye):** Kũnye, lakap, mahlas
- ķũnũz (A.):** Hazineseler
- ķũrsĩ (A.):** Oturulacak yũksekęe yer,
gōęũn sekizinci katı
- ķũs-:** Kũsmek, darılmak, gōnũl koymak
- ķũřāde (F.):** Aķık, ferah, şen
- ķũřādelik (F.+T.):** Ferahlık, huzur
- ķũttāb (A.):** Katipler
- ķũtũb (A.):** Kitaplar
k.-i ūdebā
- ķũtũm (A.):** Bir ot
- ķōk:** Kōk, dip
- ķōmũr:** Kōmũr
- ķōpri:** Kōprũ, iki yakayı birleştiren bağ
- ķōpũklũ:** Kōpũklũ
k. ol-
- ķōr:** Kōr
k. ķıl-
- ķōře (F. ķũře):** Kōře
k.-yi ' uzlet
- ķōy (F.):** Kōy

L

lā (A.) Hayır

lā-be's (A.): Sakınca yok

lā-edrī (A.): Bilmem, bilmiyorum

lāf (F.): Söz, lakırdı

1. kıl-

lafz (A.): Söz, kelime, kelim

1.-ı cemīl

1.-ı kalīl

lafzu'llāh (A.): Allah'ın sözleri,
ayet

lağv (A.): Boş ve lüzumsuz söz, saçma,
abes

lāhik (A.): Yetişen, ulaşan

1. ol-

lahm (A.): Et

lahn (A.): Güzel ses, nağme, ırlama

lahza (A.): An, bir bakış, bir göz atma
süresinde geçen zaman

lā-ilāhe illā'llāh (A.): 'Allah'tan başka
ilah yoktur' anlamında tevhit sözü

lakin (A.): Lakin, fakat, ama

lakab (A.): Lakap, bir kimseye adından
başka takılan ad

lakve (A.): Yüz felci, yüz kasılması

la'net (A.): Beddua, Allah'ın sevgi ve
ilgisinden yoksun olma, lanet

1. ét-

1. eyle-

1. kıl-

la'netu'llāhi ve'l-melāyiketihī:

Allahın ve meleklerinin laneti

lā-şey (A.): Değersiz şey, önemi olmayan

laṭīf (A.): Yumuşak, hoş, nazik, ince

laṭīfe (A.): Güldürecek tuhaf ve güzel söz,
şaka

1. ét-

1.-yi uḥrā

laṭīfeci (A.+T.): Güldürecek tuhaf ve
güzel sözler söyleyen, şakacı

laṭīfecük (A.+T.): Latife, şaka

1. eyle-

lā-ya' kıl (A.): Sarhoş, sızmış

lāyık (A. lā'ik): Yakışan, yakışık, yakışır

1. ol-

lāyih (A. lā'ih): Parlak, parlayan, aşikar

1. ol-

lāzım (A.): Gerek

1. gel-

1. ol-

lecūc (A.): İnatçı

1. ol-

lecūclık (A.+T.): İnatçılık	1. ol-
lehv (A.): Oyun, eğlence, faydasız ve lüzumsuz iş	lezzāt (A.): Lezzetler, tatlar
leṭāyif (A. leṭā'if): Güzellikler	lezzet (A.): Lezzet, tat, zevk, haz
1.-i ḥikāyāt	1.-i nikāḥ
1.-i esrār	1.-i semā ^ç
leṭāfet (A.): Şirinlik, güzellik, yumuşaklık	1.-i ṭa ^ç ām
1.-i lisān	lezzetlü (A.+T.): Lezzetli, tatlı, zevkli
levāzım (A.): Lazım olan şeyler	libās (A.): Elbise, giysi
levāzımāt (A.): Lazım olan şeyler	1. edin-
levend (İt.): Boyu bosu yerinde güçlü kuvvetli kişi, çevik, hareketli	li'l-emri'l-^çālī (A.): Yüce buyruk için
levm (A.): Çekiştirme, aleyhinde konuşma	lillāhi (A.): Allah için
1. eyle-	lillāhi Ta ^ç ālā
levn (A.): Renk, çeşit, tür	lisān (A.): Dil, konuşma
leyim (A. le'im): Alçak, aşağılık, adi, bayağı, pintilik	1.-i feṣāḥat
1. ol-	1.-i ḥāl
leyl (A.): Gece	1.-i se'ül
1. ve nehār	livā (A.): Sancak, bayrak
1. ü nehār	livāṭa (A.): Erkek erkeğe yapılan cinsel ilişki, sapıklık
leyle (A.): Tek gece, bir gece	līkin (F. <Ar. lākin): Lakin, fakat, ama
1.-yi ḳadr	loḳma (A.): Lokma, ağza bir defada alınan yiyecek
leyletü'l-ḳadir	lu^çb (A.): Oyun, eğlence
leyletü'l-ḳadr	1. et-
leziẓ (A.): Lezzetli, tatlı	lu^çbet (A.): Oyuncak
	1.-i ḥufte
	luṭf (A.): İyi muamele, iyilik, ihsan, bağış

l.  t-

l. eyle-

l.-ı kel m

l. u kerem

l t  (A.): Erkeklerle cinsel iliŐkiye giren

erkek, oğlanc 

l t l k (A.+T.): OĞlancılık

l gat (A.): Dil, lisan, s z

M

‘**m**’: Aleyhi’s-selam sözünün kısaltması

mā’ (A.): Su

m.-i bārid: Soğuk su

m.-i cārī: Akarsu

m.-i ḥayāt: Hayat suyu

m.-i ṣāfī: Temiz su

m.-i zemzem: Zemzem

m.-i zerd: Sarı su

ma‘ālī (A.): Ululuk, yücelik

ma‘āmele (A. mu‘āmele): Muamele, tavır, davranış

ma‘ānī (A.): Manalar, mana

m.-yi keṣīre

m.-yi ḳalīle

ma‘ārifi’l-‘ālemin (A.): Alemlerin bilgileri

ma‘āṣī (A.): İsyancılar, günahlar

m. ét-

ma‘āṣ (A.): Dirlik, yaşayış, geçim

mā-ba‘dī (A.): Arkası, sonrası

mābeyn, mābeyin (A.): İki şeyin arası

mādām (A.): Madem, çünkü, değil mi ki

mādde (A.): Madde, cisim

ma‘deletihi (A.): Adaletli, adil

mādem (A.): Madem, çünkü, değil mi ki

mādiḥ (A.): Metheden, öven

m. ol-

ma‘dīn (A.): Maden, cevher

ma‘dūm (A.): Mevcut olmayan, yok

maḡbūn (A.): Aldanmış

m. ol-

maḡfīret (A.): Affetme, bağışlama, yarlıgama

m. ét-

m. eyle-

maḡfūr (A.): Affedilmiş, bağışlanmış, yarlıganmış

m. ḳıl-

m. ol-

maḡlūb (A.): Yenilmiş, yenilgi

m. ol-

maḡrib (A.): Batı, Güneşin batma vakti

maḡrūr (A.): Gururlu, kibirli, kendini beğenen

m. ol-

maḡabbet: (A.ḳrṣ: muḡabbet) Sevgi, sevmeye, dostluk

m. dik-: Muhabbet oluşturmak

m. ét-

m. eyle-

m. ol-

m.-i māl

maḥal (A. maḥall): Yer, mekan, makam	m. ḳal-
m. ét-	m. ḳıl-
m. ol-	m. ol-
maḥārebe (A. muḥārebe): Savaş, harp	maḥşūş (A.): Mahsus, özgü
m. ḳıl-	m. ét-
mahāret (A.): Ustalık, mahirlik	maḥşūsāt (A.): Duyularımızla
mā-ḥazar (A.): Hazır olan bulunan	hissettiğimiz şeyler
maḥbūb (A.): Sevilen, sevgili	maḥşer (A.): Kıyamet gününde ölülerin
maḥbūs (A.): Hapsolünmüş, bir yere	tekrar dirileceği yer, maḥşer
kapatılmış	ma‘hūd (A.): Malum, belli
maḥdūd (A.): Sınırlı	m. ol-
maḥfī (A.): Saklı, gizli	maḥv (A.): Yok olma, ortadan kalkma,
maḥfūz (A.): Gizlenmiş	harap olma
māhir (A.): Hünere, becerikli, usta	m. eyle-
maḥkeme (A.): Mahkeme	m. ol-
m.-yi ‘adālet	m. olun-
maḥkūm (A.): Birinin hükmü altında	maḥz (A.): Tam, halis, katıksız
bulunan, katlanma	m.-ı ḳudret
m. ol-	m.-ı rızā
maḥlūḳ (A.): Yaratılmış, varlık	maḥzā (A.): Sadece, tek, yalnız
maḥlūḳāt (A.): Yaratılmışlar, varlıklar	maḥzūn (A.): Kederli, tasalı, kaygılı
maḥmūd (A.): Hamd olunmuş	m. ḳıl-
maḥmūm (A.): Sıtmaya tutulmuş, sıtmalı	m. ol-
m. ol-	ma‘īšet (A.): Geçim, dirlik, geçim için
maḥrem (A.): Nikah düşmeyen, mahrem	gerekli olan şey
maḥrūm (A.): Yoksun, nasipsiz	m. ét-
m. ét-	m. ḳıl-

m. üzre ol-	m.-1 ḥelāl
maḳābir (A.): Mezarlık	m.-1 keṣīr
maḳām (A.): Mekan, kat, yer, mevki, konu	m.-1 müslimīn
m.-1 İbrāhīm	māl u heybet
maḳama ergus-	mā-lā-ya' nī (A.): Anlamsız, boş
maḳārin (A. muḳārin): Beraber, yakınlaşmış	mālik (A.): Bir şeye sahip, bir şeyi olan
maḳbere (A.): Mezarlık	m. ol-
maḳbūl (A.): Kabul edilen, geçerli	mālikū'l-mülūk (A.): Her şeyin sahibi olan Allah
m. kelimāt	mālsız (A.+T.): Varlıksız, serveti olmayan
m. ol-	ma'lūm (A.): Bilinen, belli
maḳṣūd (A.): Kastedilen, murat edilen, niyet, amaç	m. et-
maḳṣūda eriş-	m. edin-
maḳṣūm (A.): Kısımlanmış, bölünmüş	m. ol-
m. ol-	māmelek (A.): Nesi varsa, varı yoğu
maḳṣūr (A.): Eksik, kusurlu	ma'mūr (A.): Sağlam ve bakımlı, bayındır, şen
maḳṭū' (A.): Kesilmiş	m. et-
maḳṭūl (A.): Katledilmiş, öldürülmüş	m. kı1-
m. ol-	m. ol-
ma' kūd (A.): Bağlanmış	ma'mūrluk (A.+T.): Bayındırlık, oturulan yer
ma' kūl (A.): Mantıklı, akla uygun	ma'nā (A.): Mana, anlam
maḳūle (A.): Cins, çeşit, şekil	māni' (A.): Önleyen, engel olan, geri bırakan, mani, engel
māl (A.): Sahip olunan şey, servet, varlık	m. ol-
m.-1 ' aẓīm	
m.-1 dūnyā	

mañşıbsız (A.+T.): Makamsız	mañlũb (A.): Talep edilen, istenilen, aranan
mañtık (A.): Söz	
manzar (A.): Görünüş, çehre	m. edin-
maraz (A.): Hastalık, illet	m. ol-
m. ol-	mañrak (A. mıñrak): Değnek, sopa
ma'rifet (A.): Marifet, bilgi, hüner	māyil (A. mā'il): Eğilimli, meyli olan
m. eyle-	m. ol-
ma'rifetu'llāh (A.): Allah'ı bilmek	maymũn (A?): Maymun
mariz (A.): Hasta	ma'yũb (A.): Ayıplanmış
m. ol-	mazarrat (A.): Zarar, ziyan
ma'rũf (A.): Herkesçe tanınan, meşhur, dinin uygun gördüğü şey	m. getir-
m. ol-	māziyye (A.): Geçmiş, geçmişteki, eski
ma'şiyet (A.): İtaatsizlik, günah, isyan	mañlũm (A.): Zulme uğramış, haksızlığa maruz kalmış
m. et-	mazmũn (A.): Anlam, mana
m. ol-	ma'zũl (A.): Azledilmiş, işten çıkarılmış
maşlahat (A.): Vazife, iş	m. ol-
maşlahatgüzār (A.+F.): İş bitiren, iş bilir	ma'zũr (A.): Özrü olan, mazeretli
maşnu'āt (A.): Yaratılanlar	m. buyurul-
m.-ı ğaribe	m. ol-
māşā'allāh (A.): Allahın dilediği olur	m. tut-
maşrıķ (A.): Doğru	mebde' (A.): Başlangıç
ma'şũķ (A.): Sevgili, aşkla sevilen	mebgũz (A.): Sevilmeyen, nahoş
maşar (A.): Yağmur	mebhũt (A.): Şaşırılmış, şaşkın, hayran
maşıyye (A.): Binek hayvanı	m. ol-
m.-yi neşab	mebrũr (A.): Kabul edilmiş, hayırlı
	mebzũl (A.): Bol, çok

- mecālese (A. mecālise):** Toplantı, toplantı yeri
m. ét-
- mecāleset (A.):** Toplantı, toplantı yeri
m. ét-
- mecālis (A.):** Toplantı, toplantı yeri
- mecālise (A.):** Toplantı, toplantı yeri
- mecāliset (A.):** Toplantı, toplantı yeri
m. ét-
- mecbūl (A.):** Yaratılmış
- mecbūr (A.):** Zor altında bulunan, zorunlu olan
m. ol-
- mecd (A.):** Büyüklük, yücelik
- mechūl (A.):** Meçhul, bilinmeyen
- meclis (A.):** Meclis, toplantı
m. kııl-
- mecnūn (A.):** Aklını yitirmiş, deli
- mecrā (A.):** Yol, oluş şekli
- mezcūm (A.):** Cüzzamlı
- mezcūm (A.):** Kesin olarak karar verilmiş
- med (A. medd):** Uzatma, mühlet verme
m. ét-
m. eyle-
- meddāḥ (A.):** Metheden, öven
- me‘de (A.):** Mide
- meded (A.):** Yardım, imdat
- medḥ, mediḥ (A.):** Övme, övgü, meth
m. ét-
m. eyle-
m. olun-
- medḥal (A.):** Dahl, karışma
- medrese (A.):** Medrese, ders görülen yer
- medyūn (A.):** Borçlu
m. eyle-
- meger (A.):** Meğer, oysaki, halbuki
- mehābet (A.):** Heybet, ihtişam, ululuk
m. göster-
m.-i şalāḥ
- mehāl (A.):** Vade, hayat süresi
- meḥāsin (A.):** Güzellikler
m.-i şu‘arā
- mehīb (A.):** Heybetli, korkunç
m. ol-
m. görün-
- mehleke (A.):** Tehlikeli, tehlikeli yer, zarar verici iş
mehlekeye at-
- mehr (A. mihr):** Evlilikte erkek tarafından kadına verilen nikah bedeli, mehir
- mekān (A.):** Mekan, yer
- mekāriḥ (A.):** Dertler, sıkıntılar, tiksinti veren şeyler
- mekārim (A.):** Keremler, cömertlikler

- meknūn (A.):** Saklı, gizli
- mekr, mekir (A.):** Hile, aldatma
- mekremet (A.):** Kerem, şeref, onur
m.-me'āb
- mekrūh (A.):** Yapılması dince hoş görülmeyen, iğrenç, yasak
m. gör-
m. kııl-
m. ol-
- meksūb (A.):** Kazanılmış
m. ol-
- mekteb (A.):** Okul
- mektūb (A.):** Mektup, yazılmış
m. ol-: Yazılmak
- mektūblaş- (A+T.):** Mektuplaşmak
- me'külāt (A.):** Yenilecek şeyler, rızık
- melāl (A.):** Keder, hüznün, can sıkıntısı
m. gel-
m. üzre ol-
- melālet (A.):** Hüznün, can sıkıntısı
m. vēr-
- melāhat (A.):** Güzellik, yüz güzelliği
- melāz (A.):** Sığımlacak yer, sığınak
m.-i a' yāni'l-ūmarā'yı ve's-selātin
- melāyike (A. melā'ike):** Melekler
- melce (A.):** Sığımlacak yer, sığınak
- mele'-i a'lā (A.):** Büyük meleklerin toplandığı yer
- melek:** Melek
- melekūt (A.):** Melekler ve ruhlar
m.-i a' zam
- melik (A.):** Hükümdar, mal sahibi
m. 'ādil
m.-i a' zam
melikū'l-vuḥūş
- me'lūf (A.):** Ülfet edinilmiş, alışılmış
- melūl (A.):** Gamlı, hüznümlü
m. ol-
- mel'ūn (A.):** Lanetlenmiş
- memāt (A.):** Ölüm
- memdūd (A.):** Uzatılmış
- memdūh (A.):** Övülmüş, medhedilmiş
- meme:** Meme
m. em-
m. vēr-
- memleket (A.):** Memleket, vatan
- memlūk (A.):** Köle, esir
- memnū' (A.):** Yasaklanmış, yasak
m. ol-
- men' (A.):** Yasaklama, yaptırmama
m. ét-
m. eyle-
- menāfi' (A.):** Menfaatler, faydalar

menāfız (A.): Menfezler, geçecek delikler

menām (A.): Uyku, uyumak, rüya

menasik (A.): İbadet yerleri

m.-i hac

mendüb (A.): Caiz, dinen uygun

menfa' at (A.): Fayda, istifade

m. bul-

m. üzre ol-

menhī (A.): Yasaklanmış

m. ol-

meni (A.): Meni, döl

menkūl (A.): Nakledilmiş

me'nūs (A.): Alışılmış, ülfet olunmuş

m. ol-

menzil (A.): Konaklanan yer, mesken

m.-i şerīf

menzile (A.): Mertebe, derece

menzilet (A.): Yer, konak yeri

merām (A.): İstek, niyet

m.-i şehvet

merātib (A.): Rütbeler, dereceler,

makamlar

m. vēr-

m.-i 'āliye

merci' (A.): Başvurulacak kişi, danışman

merci' i ol-

mercū (A.): Umulan, rica olunan

merd (F.): Yiğit, adam

mer'e (A.): Kadın, hanım

meremmet (A.): Tamir, onarma

merfū' (A.): Hz. Muhammed'e nispet

edilen söz ve fiil anlamındaki hadis terimi

merfū' an (A.): Nispeten, Hz.

Muhammed'e nispet edilen söz ve fiil

anlamındaki hadis terimi

mergūb (A.): Herkesçe istenilen, rağbet

edilen

merḥabā (A.): Selamlaşma sözü, merhaba

merḥamet (A.): Merhamet, acıma, şefkat

m. èt-

m. eyle-

merhem (A.): Merhem, ilaç

merḥūm (A.): Allah'ın rahmetine

kavuşmuş

merkeb (A.): Binilecek hayvan

mertebe (A.): Derece, rütbe, mertebe,

seviye

m. ol-

m.-yi imān

mertebesiz (A.+T.): Rütbesiz, derecesi

merzūḳ (A.): Rızıklanmış

m. ol-

mesā (A.): Akşam (mec. Kötülük)

mesāfe (A.): Mesafe, uzaklık

mesākīn (A.): Çok fakirler, miskinler	m. ét-
meşāliḥ (A.): Maslahatlar, işler	m. kııl-
m.-i ḥalk	m. ol-
m.-i zarūriyye	
mesām (A.): Derinin üzerinde bulunan ve vücuttan terin çıktığı gözenekler	mestlik (A.+T.): Keyiflilik, kendinden geçmek
meşāne (A.): Sidik torbası, mesane	mestūr (A.): Kapalı, gizli, örtülü
mesāvī (A.): Kötülükler	mestūre (A.): Örtülü, kapalı, açık saçık gezmeyen
m. ét-	meşārib (A.): İçecekler
m. ol-	meşāyiḥ (A.): Şeyhler, ileri gelenler
mesāyil (A. mesā'il): Meseleler, mevzular	m.-i 'izām
mescid (A.): Namaz kılınan yer, mescit, cami	meşekḳat (A.): Zorluk, sıkıntı, zahmet, eziyet
m.-i Ḥarām	meşgūl (A.): Meşgul, bir iş gören, ilgilenen
m.-i Resūlu'llāh	m. ét-
meşel (A.): Söz, özlü söz, atasözü	m. kııl-
m. ol-	m. ol-
mesel (A.): Söz, özlü söz, atasözü	
meşelā (A.): Mesela, örnek olarak	meşhūr (A.): Meşhur, ünlü, tanınmış
m. ol-	m. eyle-
mes'ele (A.): Mesele, konu	m. ol-
meş (A.): El ile sıvazlama, silme	m.-i āfāk
m. ét-	meşīb (A.): İhtiyarlık, pirlık
mesīr (A.): Seyretmek, seyreden	meşrubāt (A.): İçilecek şeyler
mesīre (A.): Gezinti yeri, mesire	meşveret (A.): Fikir alışverişi, danışma
mesken (A.): Oturulacak yer, ev, mesken	m. kııl-
mesrūr (A.): Sevinçli, memnun, şen	metā' (A.): Mal, eşya

meṭā'ım (A.): Yiyecekler, yenilen şeyler	m. ét-
metrebet (A.): Fakirlik, miskinlik	m. eyle-
m. ol-	m. édüben
metrük (A.): Terk edilmiş	meyser: (A. meysir): Kumar, para karşığı
m. ol-	oynanan oyun
me'ūnet (A.): Rızık, nafaka	me'yūs (A.): Ümitsiz, kederli
mevc (A.): Dalga	m. ol-
mevcūd (A.): Mevcut, var olan, bulunan	meyyit (A.): Ölü, ölmüş
m. ol-	m. libāsı: kefen
mevcūdāt (A.): Varlıklar	mezāhib (A.): Mezhepler
m.-ı mümkinе	m.-i muhtelifе
meveddet (A.): Sevgi, dostluk	mezālim (A.): Haksızlıklar, zulümler
mev'id (A.): Vaat, söz	mezbele (A.): Çöplük, süprüntü dökülen yer
mev'ize (A.): Nasihat, öğüt, vaaz	mezellet (A.): Alçaklık, aşağılık
mevķif (A.): Duracak yer	mezheb (A.): Dinde tutulan yol, anlayış ve ibadet yolu
mevlā (A.): Sahip, malik, efendi, Allah	mezkūr (A.): Zikredilen, kendisinden bahsedilen
mevlūd (A.): Doğan, doğmuş	m. ol-
mevsūf (A.): Vasıflanmış, nitelenmiş	mezmūm (A.): Ayıplanmış, aşağılanmış
mevt (A.): Ölüm	mıknātıs (A.): Mıknatıs
m.-i ekber	miḥnet (A.): Zahmet, eziyet, gam, sıkıntı
m.-i füc'e	m. çek-
mevtā (A.): Ölüler	m. kııl-
mevzi' (A.): Yer, mekan, mevzi	miḥnet evi
meydān (A.): Meydan, alan, saha, zahir, aşikare	miḥnetlü (A.+T.): Sıkıntılı, gamlı
mey-gūn (F.): Şarap renkli	
meyl (A.): Yönelme, arzu, istek	

miḥrāb (A.): Mihrap, camilerde imamın namaz kıldığı yer

miḳdār (A.): Parça, kısım, miktar

miḳrāz (A.): Kesecek, makas

mīl (A.): Bir kilometreye yakın bir uzunluk birimi, iğne gibi ince ve uzun bir alet

milḥ (A.): Tuz

milk (A.): Mülk, sahip olunan şey, saltanat

m.-i arz

m.-i küf

m.-i yemīn

millet (A.): Millet

minber (A.): Camilerde hutbe okunmak için kullanılan yüksekçe merdivenli kürsü

m.-i şerīf

minnet (A.): Bir iyilik karşısında kendini manen borçlu hissetme, minnet

minnetsüz (A.+T.): Karşılıksız

minzar (A. minzār): Ayna

mīr (F.): Amir, emir, baş

mi' rāc (A.): Miraç, Hz. Muhammed'in arşa yükselmesi

mīrās (A.): Ölenin yakınlarına bıraktığı mal, mülk

mirāt (A. mir'āt): Ayna

mişāl (A.): Örnek, misal

misk (A.): Güzel bir koku, misk
misk ü ' anber

mişkāl (A.): Ağırılık birimi, miskal

miskīn (A.): Yoksul, zavallı, aciz

mişl (A.): Benzer, katı, fazlası

miyve (F.): Meyve

mīşved (F.): Olur, peki

mizāc (A.): Tabiat, huy

mīzān (A.): Ölçü, tartı, mizan

m.-i şerī' at

mu' ādil (A.): Denk, eşit

m. ol-

mu' āḥeze (A.): Azarlama, çıkışma

m. eyle-

m. olun-

mu' allim (A.): İlim öğreten, muallim

mu' āmele (A.): Tavır, davranış, muamele

m. eyle-

m. ol-

mu' āmile (A. mu' āmele): Tavır, davranış, muamele

mu' ānidlik (A.+T.): İnatçılık

m. et-

mu' ammer (A.): Uzun ömürlü

mu' arreb (A.): Arapçalaştırılmış

mu'āşere (A.): Birlikte yaşama, iyi geçinme

mu'āşeret (A.): Birlikte yaşama, iyi geçinme

m. ét-

mu'āşiret (A.): Birlikte yaşama, iyi geçinme

mu'atṭal (A.): Kullanılmayan, boş, atıl

m. ol-

mu'atṭar (A.): Güzel kokulu

m. kıl-

mu'atṭıl (A. mu'atṭal) Tatil edici

mu'āvenet (A.): Yardım etme, yardım

m. ét-

mu'āvin (A.): Yardımcı

m. ol-

mu'avvizeteyn (A. mu'avvezeteyn): Kur'an-ı Kerim'in 113- 114. ayetleri olan Felak ve Nas sureleri

mu'āyene (A.): Muayene, kontrol

m. ét-

mu'ayyen (A.): Sınırlanmış, belli, ortada

mu'azzez (A.): Değerli, yüce

mubāh (A.): Dinen yapılmasında günah veya sevap olmayan, mübah

m. kıl-

m. ol-

muḏārebe (A.): Dövüşme, vuruşma

m. ét-

muḏil (A. muḏill): Doğru yoldan saptıran, azdıran

muḡanni (A.): Nağme söyleyen, şarkıcı, ırlayıcı

mufaşşal (A.): Uzun uzadıya anlatılan, ayrıntılı

muḡanniye (A.): Şarkı söyleyen, şarkıcı kadın

muḡabbet (A. maḡabbet): Sevgi, sevmeye, dostluk

muhācir (A.): Hicret eden, Hz. Muhammed zamanında Mekke'den Medine'ye yerleşen sahabeler

muḡaddere (A.): Kapalı, örtülü

muḡaddis (A.): Hadis ilmiyle ve hadis toplamayla meşgul olan kimse

muḡaddişin (A.): Hadis alimleri

muḡāfaza (A.): Koruma, saklama

muḡakḡak (A.): Muhakkak, gerçek, hakikat

muḡakḡık (A.): Sorup araştıran

muḡalaṭa (A.): Karışma, katılma

muḡālefet (A.): Uymama, karşı koyma

m. ét-

muḡālif (A.): Muhalifet eden, karşı koyan

- m. ol-
- muḥālifet (A. muḥalefet):** Karşı koyma, uymama
- m. ét-
- m. eyle-
- m. kııl-
- muḥalled (A.):** Devamlı, ebedi
- muḥalledūn (A.):** Devamlı, ebedi kalan şeyler
- muḥārebe (A.):** Savaşma, çatışma
- muḥāribe (A. muḥārebe):** Savaşma, çatışma
- muḥarrem (A.):** Hicri yılın ilk ayı, Muharrem ayı
- muḥarrik (A.):** Tahrik eden
- muḥarrik ol-
- muḥāsama (A.):** Karşılıklı düşmanlık
- m. ét-
- muḥāsebe (A.):** Hesaba çekme
- m. ét-
- muḥaṣṣal (A.):** Meydana getirilmiş, üretilmiş
- muḥaṣṣıl (A.):** Meydana getiren, yapan, hasıl eden
- muḥayyer (A.):** Seçmeli, beğenmeye bağlı
- muḥāzāt (A.):** Aynı hizada bulunma
- muḥāzarāt (A.):** Faydalı bilgiler
- muḥāzī (A.):** Birbirinin karşısında, bir hizada bulunan
- muḥib (A. muḥibb):** Dost
- m. ol-
- muḥkem (A.):** Sağlam, kuvvetli, güçlü, huzurlu
- m. ol-
- muḥriḳa (A.):** Yakan, yakıcı
- muḥsin (A.):** İyilikte, bağışta bulunan, hayırsever
- m. ol-
- muḥtāc (A.):** Muhtaç, ihtiyacı olan, lazım olan
- m. ol-
- muḥtācu'n-ileyh
- muḥtār (A.):** Seçilmiş
- muḥtaṣar (A.):** Kısa, kısaltılmış, özet
- muḥtecib (A.):** Saklanan, gizlenen
- m. ol-
- muḥtelif (A.):** Çeşitli, farklı
- muḥtelife (A.):** Çeşitli, farklı
- mu'īn (A.)** Yardım eden, yardımcı
- m. ol-
- muḳābele (A.):** Karşılık verme, karşılık, bedel
- muḳābil (A.):** Karşı, karşısında olan

m. ol-	m. ol-
muḳaddem (A.): Önce, önceki, önde olan	muḳim̄ (A.): Devam eden
m. èt-	m. ol-
muḳadder (A.): Takdir edilmiş	muḳtedā (A.): Örnek alınan, uyulan
m. eyle-	m. ol-
muḳaddime (A.): Önde olan	muḳtedī (A.): Örnek alan, uyan
muḳaddis (A. muḳaddes): Mukaddes, kutsal	m. èt-
muḳarrer (A.): Kararlaştırılmış, sabit, kesin	muḳtezā (A.): Lazım gelen, gereken
m. kııl-	m.-yī īmān
m. ol-	munḳariz̄ (A.): Bitmiş, soyu tükenmiş
muḳaşşır (A.): Bir işi yapmaya gücü yeterli yapmayan, eksik yapan	m. ol-
muḳātele (A.): Birbirini öldürme, vuruşma, savaş	munḳatī' (A.): Kesilmiş, arkası gelmeyen
m. èt-	m. ol-
muḳātile (A.muḳātele): Birbirini öldürme, vuruşma, savaş	mū'net (A. me'unet): Ölmeyecek kadar rızık, yiyecek içecek, zahmet, meşakkat, sıkıntı
muḳāvem̄et (A.): Karşı durma, dayanma, direnme	mū'nis (A.): Sıcakkanlı, samimi
m. kııl-	munḳazır (A.): Bekleyen, gözeten
muḳāvim (A.): Karşı duran, dayanan, direnen	m. ol-
m. ol-	munzam (A. munzamm): Sonradan katılan
muḳavvī (A.): Kuvvet veren	m. ol-
muḳayyed (A.): Kayıtlı, bağlı	murabba' (A.): Dörtgen, dört köşe
	murād (A.): Amaç, istek, dilek
	m. edin-
	m. èt-
	m. ol-

- m.-1 şerîf
- murâfa' a (A.):** Mahkeme olma, duruşma
- murdâr (F.):** Murdar, pis, iğrenç
- m. ol-
- muşâb (A.):** Musibete uğramış
- muşâfaḥa (A.):** Görüşme
- muşâhebet (A.):** Sohbet etmek, söyleşmek
- m. et-
- muşâhib (A.):** Birbiriyle sohbet eden, sohbet arkadaşı, dost
- m. edin-
- m. et-
- m. ol-
- muşâhibet (A. muşâhebet):** Sohbet etme, söyleşme, konuşma
- m. et-
- m. eyle-
- m. kıl-
- m.-i ' ilmiyye
- musahḥar (A.):** Hükmü altına alma
- m. et-
- musallaḥ (A.):** Rahat vermeme, sataşma
- m. kıl-
- m. ol-
- musallaḥten (A.):** Hükmü altına almak, himaye etmek
- muşavver (A.):** Tasvirli, tasavvur edilmiş, zihinde oluşturulmuş
- m. ol-
- muşır (A. muşırır):** Israr eden, ısrarcı
- m. ol-
- muşîbet (A.):** Musibet, bela, kötülük
- muşliḥ (A.):** Islah eden, düzelten
- muşḥaf (A.):** Kur'an-ı Kerim, kapak içinde toplanmış sayfalar
- muştucı:** Müjdecı
- muştula-:** Müjdelemek
- muṭâbık (A.):** Birbirine uyan, uygun
- m. ol-
- muṭahhar (A.):** Temizlenmiş, paklanmış
- m. ol-
- mu' tâd (A.):** Adet haline gelmiş, alışılmış, alışkanlık
- m. ol-
- mutaşavvıfa (A.):** Mutasavvıflar, tasavvuf ehli olanlar
- mutavassıṭ (A.):** Aracı, araya giren
- mu' teber (A.):** İtibarlı, kıymetli
- mu' tedil (A.):** Aşırıya kaçmayan, orta halli, ılımlı
- m. ol-
- mu' tekif (A.):** İtikafa giren, bir yere kapanıp kendini ibadete veren

- m. ol-
- mu‘tel (A. mu‘tell):** İletli hasta, sakat
- m. ol-
- mu‘temed (A.):** Güvenilir, itimat edilir
- muṭī‘ (A.):** İtaat eden, baş eğen
- m. ve münkād kıl-
- m. ol-
- muṭlaḳ (A.):** Kayıtsız şartsız, kesin
- muṭmayin (A. muṭma’in):** İçi rahat, şüphesi olmayan, emin
- m. kıl-
- m. ol-
- muttaḳī (A.):** Allah’tan korkan, sakınan
- muṭṭali‘ (A.):** Vakıf, öğrenmiş, haberdar
- m. ol-
- muṭṭali‘ a (A.):** Vakıf, öğrenmiş, haberdar
- m. et-
- muttaşıl (A.):** Aralıksız, sürekli
- m. ol-
- muu’nāt (A.):** Yardımlar
- muvāfaḳat (A.):** Razı olma, uyma
- muvāfiḳ (A.):** Uygun
- m. ol-
- muvāfiḳat (A. muvāfaḳat):** Razı olma, uyma
- muvaḥḥid (A.):** Allah’a inanan, mümin
- muvaḥḥide (A.):** Allah’ın birliğine inanan kadın
- mu‘zam (A.):** Büyütülmüş
- muḫḫik (A.):** Güldüren, güldürücü
- muḫṭar (A. muḫṭarr):** Mecbur olunan, çaresiz
- muḫṭarib (A.):** İztirap çeken, kederli
- m. ol-
- mübālaḡa (A.):** Abartma
- m. ol-
- mübāliḡa (A. mübālaḡa):** Abartma
- m. kıl-
- mübārek (A.):** Mübarek, saygın
- mübāşeret (A.):** Bir işe başlama, girişme
- m. et-
- mübāşir (A.):** Bir işe başlayan
- m. ol-
- mübāşiret (A.):** Bir işe başlama, girişme
- mübeddell (A.):** Değişme, dönüştürme
- m. ol-
- mübtelā (A.):** Belaya uğramış, düşkün, tutulmuş
- m. kıl-
- m. ol-
- mücāhede (A.):** Savaşma, çaba, gayret
- m. eyle-
- m. kıl-

mücāleset (A.): Birlikte oturma, aynı
mecliste olma

m. ét-

mücālise (A.): Birlikte oturma, aynı
mecliste olma

mücāliset (A.): Birlikte oturma, aynı
mecliste olma

m. ét-

mücāma‘at (A.): Cinsi münasebette
bulunma

mücāveret (A.): Komşuluk, yakınlık

m. ét-

mücāvīr (A.): Komşu

m. ét-

m. ol-

mücerreb (A.): Tecrübe edilmiş,
denenmiş

mücerred (A.): Yalnız, tek, halis, saf,
sadece

mücevvef (A.): İçi boş, oyuk

mücrim (A.): Günahkar, suçlu

müctemi‘ (A.): Toplanmış

m. ol-

müdāhene (A.): Dalkavukluk

müdārā (A.): Yüze gülme, dost görünme,
ikiyüzlülük

m. ét-

m. eyle-

m. kııl-

müdāvemmet (A.): Ara vermeden bir işe
devam etme

m. ét-

m. eyle-

müdāvīm (A.): Aralıksız devam eden

m. ol-

müdde‘ī (A.): İddia eden, dava eden

müddet (A.): Müddet, süre

m.-i salṭanat

müdebbir (A.): Tedbirli, her şeyi önceden
düşünen, Allah

m.-i ‘ālem

müdebbirāt (A.): Tedbirliler, önceden
düşünenler

müderris (A.): Ders veren, hoca, müderris

m. ol-

müderrislik (A.+T.): Hocalık, müderrislik

müdevver (A.): Yuvarlak, küre şeklinde
olan

mü‘eddib (A.): İlim ve edep öğretici

m. ol-

mü‘eddī (A.): Sebep olan, meydana
getiren

m. ol-

mü‘ellif (A.): Kitap telif eden, yazar

mü'essir (A.): Tesir eden, eser bırakan

m. ol-

m.-i muṭlaḳ

mü'eyyed (A.): Sağlamlaştırılmış, takviye olunmuş

m. ḳıl-

mü'ezzın (A.): Ezan okuyan, müezzin

müfaraḳat (A.): Fedakarlık etme, uzaklaşma

m. ét-

müfarıḳat (A. müfarakat): Fedakarlık etme, uzaklaşma

m. ét-

m. eyle-

müfid (A.): Faydalı

m. ol-

müflis (A.): İflas etmiş, her şeyini kaybetmiş

m. ét-

m. ol-

müfredāt (A.): Bir konuya ait şeylerin ayrıntıları

m. ol-

müfsid (A.): Araya fesat sokan

müftı̄ (A.): Müftü, fetva veren

m. ol-

m.-yi şaḳaleyn

müheyyā (A.): Hazır, hazırlanmış

m. ét-

mühim (A. mühimm): Mühim, önemli, gerekli

m. ol-

mühimmāt (A.): Önemli şeyler

mühlet (A.): Mühlet, süre

m. vēr-

mühmelāt (A.): Manasız kelimeler

mükāfat, mükāfat (A. mükāfāt): İyilik, karşılık, mükafat

m. ét-

mükāleme (A.): Konuşma

m.-yi aḥbāb

mükātebe (A.): Mektuplaşma

mükātib (A.): Mektuplaşan, yazışan

m. ola-

mükerrem (A.): Saygı gösterilmiş, hürmet gören

mülā'abe (A.): Oynaşma, eğlenme

m. ét-

mülāḥaza (A.): Dikkatle, ayrıntılı düşünme

m. ét-

m. ḳıl-

mülāḳāt (A.): Buluşma, görüşme

m. ét-

- m. ol-
- mülākī (A.):** Kavuşan, görüşen
- m. ol-
- mülāyim (A.):** Yumuşak, uysal
- mülāyimet (A. mülāyemet):** Yumuşaklık, uysallık
- mülāyimetler eyle-
- mülāzemet (A.):** Bir kişiye veya şeye aşırı bağlılık
- m.êt-
- mülāzım (A.):** Tutunup kalan, namzet olma
- m. ol-
- mülāzimet (A. mülāzemet):** Devam etme, aşırı bağlanma, bir işle devamlı uğraşma
- m.êt-
- m. eyle-
- mülhem (A.):** İlham edilmiş, içe doğmuş
- mülk (A.):** Sahip olunan şey
- m. edin-
- mülūk (A.):** Melikler, hükümdarlar
- mülūk-1^ç Acem
- mülūk -1 Sāmāniyye
- mülūk-1 Sāsāniyye
- mülūk -1 Şām
- mülzem (A.):** Susturulmuş, cevap veremez duruma düşen
- m. ol-
- mümāreset (A.):** Maharet elde etme, ustalık kazanma
- mü'min (A.):** Müslüman, iman etmiş
- m.-i muḥakkık
- m.-i mu'ammer
- mümkin (A.):** Mümkün, muhtemel
- mümsik (A.):** Eli sıkı, cimri
- m. ol-
- münācāt (A.):** Allah'a yalvarma
- münādī (A.):** Nida eden, tellal
- m. ol-
- münāfiḳ (A.):** Nifak sokan, ikiyüzlü, Müslüman görüldüğü halde iman etmemiş kişi
- m. ol-
- münāsebet (A.):** Münasiplik, uygunluk
- münāsib (A.):** Münasip, uygun
- m. ol-
- münāsibetsüz (A.+T.):** Uygun olmayan şekilde
- müncezib (A.):** Kapılmış, cezbedilmiş, tutkun
- m. ol-
- müneccim (A.):** Kahin, müneccim
- müneccimīn (A.):** Kahinler, müneccimler
- münevver (A.):** Aydınlatılmış

münezzeh (A.): İhtiyacı olmayan, uzak	mürşid (A.): İrşat eden, yol gösteren,
münfehim (A.): Anlaşılan	mürşit
m. ol-	m.-i kâmil
münhezim (A.): Bozguna uğramış	mürtefi‘ (A.): Yükselmiş
münkād (A.): İtaat eden, boyun eğen,	m. ol-
itaatkar	mürtesim (A.): Görünür, ortaya çıkmış
m. ét-	m. ol-
m. kııl-	mürür (A.): Geçme, çıkma
m. ol-	m. ét-
münker (A.): Kötü şey, yapılması dinen	m. eyle-
yasak olan	mürüvvet (A.): Kahramanlık, yiğitlik,
münkeşif (A.): Açığa çıkmış	insanlık, cömertlik
m. ol-	m.-i zâhire
müntefi‘ (A.): Kazanan, faydalanan	müsâ‘ade (A.): Müsaade, izin
m. ol-	m. ét-
müntekış (A.): Nakşedilmiş	m. eyle-
m. ol-	m. kııl-
münteşir (A.): Yayılmış	müsâfir (A.): Misafir, konuk
m. ol-	m. ol-
münzir (A.): Korkutan	müsâfirhâne (A.+F.): Misafirhane
m.-i fasîh	müsâmaha (A.): Hoşgörü, görmezliğe
mürâca‘at (A.): Danışma, müracaat	gelme
m. kııl-	m. ét-
mürâyî (A. mürâ’î): İkiyüzlü, gösteriş	müsâ’ra‘at (A.): Acele etme, çabuk
yapan	davranma
mürekkeb (A.): Karışmış, karışık, yazı	müsî (A.): Kötülükte bulunan
yazmak için kullanılan boya	müslim (A.): Müslüman

müslimān (A.+F.): Müslüman	müsteḥab (A. müsteḥabb): Yapılması
müslimīn (A.): Müslümanlar	hoşa giden şey
müslümān (A.+F.): Müslüman	müstevdī (A.): Emanet eden, veren
müsrif (A.): İsrif eden, müsrif	müşābih (A.): Benzer, benzeyen
müstaḡnī (A.): İhtiyacı olmayan, çekinen, tenezzül etmeyen	m. ol-
m. ol-	müşāhede (A.): Gözle görme
müstaḡrak (A.): Dalmış, batmış	m. ét-
m. ol-	m. eyle-
müstaḥaḳ (A.): Haketmiş, layık	m. kıl-
müstaḥiḳ (A.): Haketmiş, layık	m. ol-
m. ol-	m.-yi aşḫāb
müstaḥsen (A.): Makbul, güzel	m.-yi ‘ayān
müstaḥsen gör-	müşāhidāt (A. müşāhedāt): Gözle görünün şeyler
müstaḳbil (A.): Kibleye yönelen	müşaḳḳat (A. meşeḳḳat): Sıkıntı, zahmet
m. ol-	müşāreke (A.): Ortaklık
müstaḳil (A.): Bağımsız, kendi başına	müşāreket (A.): Ortaklık
m. ol-	m. ét-
müstecāb (A.): İcabet edilen, cevap verilen	m. eyle-
müstecābü’d-da‘vet	müşāvere (A.): Danışma
müstefīd (A.): Fayda gören, faydalanan	m. ét-
m. ol-	m. kıl-
müstemi‘ (A.): Dinleyen	müşebbeh (A.): Kendisine benzetilen
m. ol-	müşevveş (A.): Belirsiz, düzensiz, karışık
müstemir (A. müstemirr): Sürekli	m. ol-
	müşkil (A.): Güç, zor, çetin
	m. ol-

müşrik (A.): Allah'a ortak koşan

müştemil (A.): Kavramış, içine almış

müşterek (A.): Ortak, el birliği ile

mütāba'at (A.): Uyuma, tabi olma

m. ét-

mütābi'at (A. mütāba'at): Uyuma, tabi olma

m. ét-

müte'accib (A.): Şaşırان, hayret eden

m. oluþtur-

müte'addid (A.): Birden fazla, birkaç, çok

müte'ahħir (A.): Sonra gelen, geriye kalan, geciken

müte'ahħirīn (A.): Sonradan gelenler

müte'allık (A.): Münasebetli, ilgili

m. kııl-

m. ol-

müte'allıkāt (A.): Akraba, hısımlar

müte'allim (A.): İlim öğrenen, öğrenci

mütebahħir (A.): Geniş

m. kııl-

mütebeddil (A.): Değişen, kararsız

m. ol-

müte'ekkid (A.): Kuvvetlendirilmiş, kuvvetli

m. ol-

müte'ekkil (A.): Yemek yiyen

müte'ellim (A.): Elemlı, kederli, mahzun

m. ol-

müte'eşşir (A.): Üzülmüş, üzüntülü

m. ol-

müte'ezzi (A.): Eziyet çeken, incinen

müteferrid (A.): Yalnız kalmış

müteğayyir (A.): Değişmiş, başkalaşmış

m. ol-

müteķaddimīn (A.): Önde bulunanlar, ileri gelenler

müteķāşir (A.): Eksik olan, yetersiz olan

mütekebbir (A.): Kibirli

m. ol-

mütekelim (A.): Söyleyen, konuşan

m. ol-

mütemekkin (A.): Yerleşik

m. ol-

mütenāhiye (A.): Sona eren, nihayet bulan

mütenebbih (A.): Uyanık, akli başında

m. eyle-

müteħammil (A.): Tahammül eden, dayanıklı

m. ol-

müteħakķık (A.): Doğruluğu meydana çıkan, muhakkak

m. ol-

mütehayyir (A.): Şaşmış, şaşırılmış

m. ol-

mütercim (A.): Tercüme eden, çevirmen

müterettib (A.): Sıralanmış, sıraya girmiş

m. kıl-

m. ol-

mütesellî (A.): Teselli olan, avunan

m. ol-

müteşâbih (A.): Birbirine benzer,

benzeyen

m. ol-

müteşaddî (A.): Bir işe girişen, teşebbüs

eden

m. ol-

müteveccih (A.): Yönelen, meyleden, bir

yere gitmeye karar veren

m. ol-

müteveccüh (A. müteveccih): Yönelen,

meyleden, bir yere gitmeye karar veren

mütevekkil (A.): Kadere boyun eğmiş,

tevekkül eden

mütevellid (A.): Doğmuş, meydana

gelmiş

m. ol-

mütevellî (A.): Bir vakfın yönetimi

kendisine verilmiş kimse

m. ol-

müttakî (A.): Günah ve haramdan sakınan

m. ol-

müvāsāt (A.): Eşitlik, denklik

müveddet (A. meveddet): Sevgi, dostluk

müvekkel (A.): Vekil edilmiş

m. ol-

müvekkil (A.): Vekil edilmiş

m. ol-

müyesser (A.): Kolaylıkla elde edilen,

nasip

m. et-

m. eyle-

m. ol-

müzāhim (A.): Zahmet, sıkıntı veren

m. ol-

müzākere (A.): Tartışma, fikir

alışverişinde bulunma

müzāyika (A. müzāyeka): Sıkıntı, güçlük

m. üzre ol-

müzeyyen (A.): Bezenmiş, süslenmiş,

ziynetli

m. kıl-

m. ol-

N

nabz (A.): Nabız

nāciye (A.): Selamete erişen, kurtulan

nādān (F.): Cahil, bilgisiz haddini bilmez,
kaba, ters

nādim (A.): Pişman olan, pişman
n. ol-

nādir (A.): Az bulanana, az, nadir

nafaqa (A.): Geçinmek için gerekli olan
şeyler, nafaka
n. vēr-

n.-y1 ʿayāl

nāfiʿ (A.): Menfaatli, faydalı
n. ol-

nāfile (A.): İslamiyette farz veya vacip
dışında yapılan ibadet
n. namāzlar

nāgāh (F.): Aniden, ansızın

nağamāt (A.): Nağmeler, ezgiler, şarkılar,
güzel sözler
n.-ı tayyibe

nā-ḥaḳ (F.+A.): Haksız, boş

naḥb (A.): Ortaya çıkarmak

naḥivci (A.+T.): Gramerle uğraşan,
gramerci

nāhiye (A.): Civar, bölge, kaza ile köy
arasındaki yerleşim yeri

naḥs (A.): Uğursuz

naḥv, naḥiv (A.): Söz dizimi, gramer

naʿīm (A.): Nimet, bolluk
n.-i ekber

nāḳa (A.): Dişi deve

naḳd, naḳid (A.): Peşin para, para, akçe

nā-kes (F.): Cimri

nāḳış (A.): Eksik

naḳl, naḳil (A.): Hikaye ve rivayet etme,
anlatma, söyleme, aktarma
n. ét-

n. eyle-

n. olun-

naḳş (A.): Noksanlık, eksiklik
n. ét-

naḳş (A.): Süs, bezek, hat, yazı

nā-maʿ kūl (F.+A.): Akla uygun
gelmeyen, akıl dışı

naʿl (A.): Ayakkabı

naʿl-i şerīf: Hz. Muhammed'in
ayakkabısı

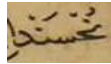
naʿlbend (A.+F.): Nalbant, bazı
hayvanlara nal takan usta

naʿlın (A.naʿleyn): Bir çift ayakkabı
n. ét-

n. kı1-	nāşih (A.): Nasihat eden, öğüt veren
nām (A.): Ad, isim, şöhret, ün	n. ol-
nā-mahrem (F.+A.): Yabancı, mahrem olmayan, nikah düşmeyen	naşihat (A.): Öğüt, tavsiye, nasihat
namāz (F.): Namaz	n. al-
n. kı1-	n. buyur-
namaza 1ur-	n. �t-
namazı tamām �t-	n. kı1-
namazı terk �t-	n. 1aleb �t-
nā-meşru^c (F.+A.): Kanunlara uymayan, şeriate uygun olmayan	nāsur (A.): Basur hastalığı
nā-pāk (A.): Murdar, kirli, pis	nā1ık (A.): Söyleyen, konuşan
nār (A.): Ateş, cehennem	n. ol-
nar1ı (A.): Fiyat, bir mal için idarenin koyduğu azami fiyat	nā-�miz (F.): Ümitsiz, ümidi kalmamış
nās (A.): İnsanlar, halk	nāyiblik/g (A. nā'ib+T.): Vekil
naşāyih (A. naşā'ih): Nasihatler, öğütler, öğüt	nāyibligin kı1-
n. buyur-	nazar (A.): Bakma, bakış, nazar
n. kı1-	n. �t-
naşib (A.): Nasip, hisse, pay, talih, ele kolay geçen	n. eyle-
n. kı1-	n. kı1-
n. ol-	n. olun-
n.-i şeytān	n. �dici ol-
naşibi ol-	n.-1 'afv
naşih (A.): Nasihat eden, öğüt verici	n.-1 başıret
	n.-1 'ibret
	n.-1 ra1met
	n.-1 şa1ih
	n.-1 pāk

nāzır (A.): Nazar eden, bakan, seyreden	n. ol-
gözeten	n. vèr-
n. ol-	
naẓır (A.): Benzer, örnek, eş	necis (A.): Murdar, pis
nāzik/g (F.): Zarif, ince, kibar	nedāmet (A.): Pişmanlık
nāzikāne (F.): Naziklikle, nazik bir	neden: Niçin, neden, nasıl
şekilde	nedīm (A.): Arkadaş, dost
nāzil (A.): İnmiş, vahyolunmuş	n. kıl-
n. èt-	nef' (A.): Yarar, fayda, menfaat
n. kıl-	n. eyle-
n. ol-	nef' i ol-
naẓm (A.): Şiir, nazım	n.-i ehibbā
n. èt-	nefāyis (A. nefā'is): Makbul ve kıymetli
n.-ı laṭīf	şeyler, lezzetli yiyecekler
ne: Ne, nasıl, hangi	nefes (A.): Soluk, nefes
ne 'aceb (T.+ A.): Nasıl	nefis (A.): Çok hoş giden
ne' am (A.): Evet	nef' lü (A.+T.): Yararlı, faydalı
ne aşıl (T.+ A.): Nasıl	nefret (A.): Nefret, iğrenme
nebevī (A.): Peygamberlikle ilgili,	n. èt-
nebiliğe ait, peygamberle ilgili	nefs, nefis (A.): Nefis, beden isteği, kendi
nebeviyye (A.): Peygamberlikle ilgili,	nefy (A.): Ortadan kaldırma, sürme, inkar
nebiliğe ait, peygamberle ilgili	etme
nebī (A.): Peygamber	nefy-i maḥẓ
nebīz (A.): Hurma veya arpadan yapılan	nehār (A.): Gündüz
bir çeşit içki, şarap	nehy (A.): Yasaklama
necāt (A.): Kurtulma, kurtuluş	n. èt-
n. bul-	n. eyle-

nekbet (A.): Talihsizlik, bahtsızlık, felaket	nevm (A.): Uyku
ne ki (T.+F.): Nasıl ki	ne' ūzu billāh (A.): Allah'a sığınırız
nemīme (A.): Koğuculuk, dedikodu yapmak	ne' ūzu billāhi
n. ét-	ne' ūzu billāhi min'eş-şurūr ve'l mażarrāt
nerd-i şīr (F.): Şehname'ye göre Erdeşir-i Babek'in icad ettiği oyun, tavlâ	ne' ūzu billāhi min 'azābihi
nerdibānsız (F.+T.): Merdivensiz	ne' ūzu billāhi min ğāzābihi
nerdübān (F.): Merdiven	ne' ūzu billāh min zālike
nergis (F.): Bir süs çiçeği, nergis	ne' ūzubillāhi min zālike'l-ḥāl
nerm (F.): Yumuşak, mülayim	ne' ūzu billāhi ta' ālā
neşab (A.): Dert, zahmet	ne' ūzu billāhi ta' ālā min ehli'l-cehl
neseb (A.): Nesil, soy	nevrūz (F.): Nevruz
nesil (A.): Nesil, soy	n'eyle-: Ne yapmak, ne aramak
nesillü (A.+T.): Soylu	nez' (A.): Sökme, koparma
nesne: Nesne, şey	nışf, nışf (A.): Yarı, yarım
nesta' in (A.): Yardım dilemek	nice, niçe: Nice, ne kadar, nasıl
neşr (A.): Yayma, herkese duyurma	niçeye: Ne zamana
neşv (A.): Büyüme, boy atma	niçün: Niçin, neden
n. ü nemā bul-	nidā (A.): Seslenme, çağırma
netice (A.): Sonuç	n. ét-
nevādir (A.): Az bulunan, nadir olan	n. eyle-
nevāfil (A.): Farz ve vacip dışında yapılan ibadetler, nafileler	n. olın-
n.-i tã' at	nifāk (A.): Nifak, fitne
nevāhi (A.): Yasak şeyler	nihāyet (A.): Son, bitim
	niḥāyetine eriş-
	niḥrīr (A.): Bilgili, tecrübeli, alim

nikāh (A.): Nikah	n. kı1-
nikāhlan- (A.+T.): Nikahlanmak	niye: Neye, her neye
nikāhlendür- (A.+T.): Nikahlandırmak	niye dek: Ne zamana kadar
niḳmet (A.): Şiddetli ceza	niyyāt (A.): Niyetler
ni‘met (A.): Nimet, lutuf, ihsan	niyyet (A.): Niyet, istek
n. bil-	n. ét-
n. şay-	n.-i şaḥīḥe
n.-i ebediyye	niyyetsüz (A.+T.): Niyetsiz, isteksiz
n.-i Ya‘kūb	n. ol-
nisā (A.): Kadın	nizā‘ (A.): Çekişme, kavga, ihtilaf
nisbet (A.): Kıyaslama, nispet	nizām (A.): Dizi, sıra, düzen, tertip
n. ét-	n. ve intizām üzre ol-
n. olun-	n.-ı ‘ālem
nisyān (A.): Unutma	n'ola: Ne olur
n. getir-	n'oldı: Ne oldu
n. vēr-	noḳşān (A.): Eksik, noksan
nişān (F.): Belirti, iz	 : (?)
n. ol-	nuḳul (A. nuḳl): Meze, çerez
n. vēr-	numūne (A.): Örnek, misal, numune
nişāne (F.): Alamet, belirti	nūr (A.): Nur, ışık, aydınlık, parlaklık, ilim, hayat
n. kı1-	n. ol-
nişāt (A.): Neşe, sevinç	n.-ı zāt
ni‘me‘l-kādir	nūre (A.): Hayvanların ağzına takılan demirden halka, hırızma
nite ki (T.+F.): Nitekim, nasıl ki	
nitekim: Nitekim	
niyāz (F.): Yalvarma, yakarış	
n. ét-	

nūrlandur- (A.+T.): Nurlandırmak, nurlu hale getirmek

nūrly (A.+T.): Nurlu, aydın, mübarek

nuşret (A.): Yardım, üstünlük, sabır

nuḫfe (A.): Döl suyu, meni

n. ol-

nuḫk (A.): Konuşma, söz, lakırtı, kelam

nübüvvet (A.): Peygamberlik

nücüm (A.): Yıldızlar

nüdemā (A.): Nedimler, sohbet ehli insanlar

nüfūs (A.): Halk, insan topluluğu

nühüfte (F.): Gizli, saklı

nüket (A.): Nükteler, herkesin anlayamayacağı ince sözler

n.-i ' avāyid

nüşūr (A.): Ölümden sonraki dirilişler, yeniden ortaya çıkarılma

nüvaḫt (F.): Çalgı çalma

n. eyler-

nüzül (A.): Yukarıdan aşağıya inme

n. êtdür-

O

o: O, Üçüncü teklik şahıs kişi zamiri

ocağ: İçinde ateş yakılan yer, ocak

od: Ateş

o. yandır-

odun: Odun

oğlan: Oğlan, erkek çocuk, çocuk

oğlancık: Oğlan, erkek çocuk

oğlancuk: Oğlan, erkek çocuk

oğul: Erkek evlat

oğ: Ok

o. at-

oğı-: Okumak, söylemek

oğu-: Okumak, söylemem

oğun-: Okunmak, söylenmek

ol: O, üçüncü teklik şahıs kişi zamiri

ol-: olmak

ola yaz-

olibaşla-

oluptur-

olağan: Olan, olacak

olun-: Olunmak, bulunmak, edilmek

on: On

on altıncı

on beşinci

on bir

on birinci

on biş

on dördüncü

onuncu

on ikinci

on sekizinci

on toktuzuncu

on üçüncü

on yedüncü

omurga: Omurga

o. kemügi

orta: Orta, ara yer

ortak: Ortak, eş

oruç (F. rüze): Oruç

o. tut-

ot: Ot

otlak: Otlak

oçun: Odun

otur-: Oturmak, ikamet etmek, yerleşmek, bulunmak

oturak yeri: Vücutun arka tarafı

otuz: Otuz

otuz altıncı

otuz beşinci

otuz birinci

otuz dördüncü

otuzuncu

otuz ikinci

otuz sekizinci

otuz toğuzuncu

otuz üçüncü

otuz yedüncü

oyna-: Oynamak

oyun: Oyun

Ö

ödeş-: Ödeşmek

ög-: Övmek, medhetmek

öğren-: Öğrenmek

öğret-: Öğretmek, bilgi vermek

öğül-: Övülmek, medhedilmek

ökçe: Topuk

öksürük: Öksürük

öl-: Ölmek, vefat etmek

ölçek: Hububat ölçmede kullanılan kap

öli: Ölü, ölmüş olan

ö. tur-

ölüm: Ölüm

‘ömr, ‘ömür (A.): Ömür

‘ö.-i ‘azîz

‘ö.-i ğayr-ı memdūd

‘ömrü (A.+T.): Çok yaşayan, ömrü uzun olan

öñdin: Önceden, evvel

öp-: Öpmek

ör-: Örmek, havlamak

‘örf (A.): Akla aykırı olmayan, dince kötü karşılanmayan davranış, töre, kanun, adet, hüküm

ört-: Örtmek, kapamak, gizlemek

örü: Dik, kalkık

ö. tur-

öt-: Ötmek

öte: Öte, ileri

öyle: O yolda, o tarzda, o surette

özle-: Canı istemek, arzulamak

‘özr, ‘özür (A.): Bağışlanma isteği, kusur, özür, abdest veya diğer ibadetleri bozan ve sürekli olan hal

‘ö. dile-

P

pādiṣāh (F.): Padişah, hükümdar

p. ol-

p.-ı 'ālem

pādiṣāhlik (F.+T.): Padişahlık,
hükümdarlık

pāk (F.): Temiz, saf, pak

p. ét-

p. kııl-

p. ol-

pākize (F.): Temiz, lekesiz

pāklik (F.+T.): Temizlik, saflık

pālude (F.): Şekerle yapılıp soğuk yenen
bir yemek

pamuq: Pamuk

panmuq: Pamuk

pāre (F.): Parça, adet

pāre pāre ét-

pārele- (F.+T.): Parçalamak

pārelen- (F.+T.): Parçalanmak

parmağ: Parmak

parmağ: Parmak

pas: Kir, leke

paş: Kir

paslan-: Kirlenmek, günaha girmek

pek: Sert, katı, sağlam

pencere (F.): Pencere

pençere (F.): Pencere

pençsenbe (F.): Perşembe

perde (F.): Örtü, perde

p.-yi hayā

perhiz (F.) Perhiz, korunma, dinen yasak
olan şeylerden uzak durma

p. ét-

p. eyle-

p. kııl-

p. üzre ol-

perhizkār (F.): Perhiz yapan

perhizkārlik (F.+T.): Perhiz yapmak

perhizkārlik (F.+T.): Perhiz yapmak

pes (F.): Sonra, öylece, şimdi

peşimān (F.): Pişman

ol-

peşimānlik (F.+T.): Pişmanlık

peşimānlik (F.+T.): Pişmanlık

peşimānlik getir-

peydā (F.): Belli, açık

p. ol-: ortaya çıkmak, belirlemek

peygamber (F.): Peygamber

peygāber (F.): Peygamber

peygamberlik (F.+T.): Peygamberlik

peymān (F.): Yemin, and

pīr (F.): Yaşlı, ihtiyar

p. ol

p. olıcağ

p.-i d̄ir̄ine

p̄irlik (F.+T.): İhtiyarlık

put (F. b̄üt.): Put

R

rab (A.): Rab, Tanrı

r.-i ʿizzet

rabbe'l-ʿālemin

rabbü'l-ʿizzet

rabbāniyyūn (A.): Kendisini Allah'a vermiş olan

rabbenā (A.): Rabbimiz

rabbī (A.): Rabbim, Allah'ım

rābiʿ, rābiʿ a (A.): Dördüncü

rabṭ (A.): Bağlama, bağlanma

rāciʿ (A.): Geri dönen, ilgisi bulunan, mukabil

r. ol-

rāciḥ (A.): Daha üstün

r. gel-

raʿd (A.): Gök gürültüsü, şimşek

raḍıya'llāhu (A.): Allah razı olsun

raḍıya'llāhu ʿanhā ve ʿufıye ebihā

raḍıya'llāhu ʿanhu (A.): Allah ondan razı olsun

raḍıya'llāhu ʿanhu ve ʿani's̄ –

şahābeti ecma'ın

raḍıya'llāhu ʿanhumā

raḍıya'llāhu ʿanhumā ve ʿani's̄ –

şahābeti ecma'ın

raḍıya'llāhu ʿanhum ve ʿan sāyireş-şahābeti ecma'ın

raḍıya'llāhu ʿanhu ve kerrema'llāhu vecchehu

raḍıya'llāhu ʿanhu ve raḥmetu'llāhi ʿaleyh raḥmeten ve is'aten

raḍıya'llāhu ʿanhu ve raḥmetu'llāhi ta'ālā ʿaleyh

rāfiʿ (A.): Kaldıran, yükselten

rağbet (A.): Arzulama, isteme, rağbet

r. edici ol-

r. et-

rağbeten (A.): İstekle

rağbetsizlik (A.+T.): İsteksizlik

rāğıb (A.): Arzulu, istekli

r. ol-

rağif (A.): Pide, yufka

rağm (A.): Zıddına hareket etmek

r. et-

rāhat (A.): Rahat, huzur

r. bul-

r. ko-

r. ol-

r. üzre ol-

r.-ı kalb

rāhatlık (A.+T.): Rahatlık, huzurlu olma

rāhatlik: (A.+T.): Rahatlık, huzurlu olma

r. üzre ol-	raḥmetu'llāhi ta'ālā
rāhib (A.): Rahip	raḥmetu'llāhi ta'ālā 'aleyhi
raḥīl (A.): Göç, göçme	raḥmetu'llāhi ta'ālā 'aleyhi
raḥīm (A.): Merhametli, koruyan (Allah)	raḥmeten ve is'aten
raḥimehu'llāh (A.): Allah rahmet eylesin	rā'ī (A.): Gören, görücü
raḥimehā'llāhu	rā'ī (A.): Çoban, idareci
raḥimehu'llāhi	r. ol-
raḥimehu'llāhi ta'ālā	ra'ıyyet (A.): Halk, teba
raḥimehu'llāhu	raḳabe (A.): Boyun
raḥimehu'llāhu ta'ālā	raḳş (A.): Dans, musiki refakatinde
raḥimehumu'llāhi	yapılan düzenli hareket
raḥimehumu'llāhu ta'ālā	r. kıl-
raḥmetu'llāhi 'aleyhi ve 'alā	raḳıbsüz (A.+T.): Rakipsiz, eşsiz
cemi' u'ş-şāliḫā	raḳıḳ (A.): Çok ince, narin, yufka
raḫm (A.): Koruma, acıma	ramazān (A.): Ramazan, Ramazan ayı
r. olun-	ra'nā (A.): Güzel, latif, hoş görünen
raḫm (A.): Döl yatağı, akrabalık	rās (F.): Yol
r.-i mer'e	rāsihīn (A.): Bilgisi çok geniş olanlar
Raḫmān (A.): Acıyan, bağışlayan (Allah)	rāst (F.): Doğru, doğruluk
raḫmet (A.): Acıma, esirgeme, koruma, yarlıgama	r. gel-: Tesadüf etmek
r. èt-	raṭb (A.): Yaş, ıslak
r. eyle-	r. ol-: Gözyaşı dökmek
r. kıl-	rāvī (A.): Hadis hivayet eden, haber veren
raḫmetu'llāh (A.): Allah rahmet eylesin	ravza (A.): Bahçe
raḫmetu'llāhi	r.-yī āşire
raḫmetu'llāhi 'aleyhi	r.-yī cinān
	r.-yī evvel

r.-y1 ḥāmise	r. ét-
r.-y1 ḥādī ^ʿ aşere	r. eyle-
ravzātü'l-işney ^ʿ aşere	r. olun-
r.-y1 rābī ^ʿ a	recil (A.): Yetişkin, insan, ehil, becerikli
ravzātü'r-rābī ^ʿ aşere	recül (A.): Yetişkin, insan, ehil, becerikli
r.-y1 sādise	r.-i şāliḥ
r.-y1 şāmine	r.-i şāliḥa
r.-y1 şāniye	r.-i ḍāl
r.-y1 şelaşe ^ʿ aşere	recüliyyet (A.): Olgunluk, yetişkinlik
r.-y1 şerīf	red (A. redd): Ret, geri verme, kabul
r.-y1 tāsi ^ʿ a	etmeme, geri çevirme
rayihā, rāyiḥa (A.): Koku	r. ét-
r.-y1 ṭayyibe	r. eyle-
rāz (A.): Sır, giz	r. kı1-
r.u esrār	r. olun-
rāzī (A.): Rıza göstermek	reddiye (A.): Reddetme
r. ol-	ref^ʿ (A.): Kaldırma, yüceltme
rāzıyye (A.): Rıza gösteren	r. éd-
r. ol-	r. ét-
re^ʿ āyā (A.): Halk	r. ol-
rebī^ʿ (A.): Bahar	r. olun-
rebī ^ʿ u'l-āḥirin (A.): Son bahar,	r.-i yed
Hicri takvimin dördüncü ayı	r.-i havāyic
rebī ^ʿ u'l-evvel (A.): İlkbahar,	refāhet (A.): Bolluk, rahatlık
Hicri takvimin üçüncü ayı	refāhiyyet (A.): Bolluk, rahatlık
recā, recā' (A.): Ümit, umma, yalvarma,	refī^ʿ (A.): Yüksek, yüce
yakarış, niyaz	r. ol-

- r. tut-
- refī‘u’l-ḳadr ét-
- refīḳ (A.):** Arkadaş, yoldaş
- r. ol-
- rehbeten (A.):** Korkarak
- rek‘at (A.):** Rekat, namaz bölümü
- rencīde (F.):** Üzölmüş, kırılmış
- r. ol-
- rencīde-ḥāṭır ol-: Hatırı kırılmak
- renk (F.):** Renk
- renkli (F.+T.):** Renkli
- re’s (A.):** Ana, baş
- r.-i ḥikmet
- r.-i māl
- re’sü’l-māl
- resm (A.):** Alamet, belirti
- r.-i ‘ubudiyet
- resöl (A.):** Elçi, peygamber
- Resöl (A.):** Hz. Muhammed
- Resölu’llāh (A.):** Resulullah, Hz. Muhammed
- reşakāt (A.):** İltifatlar, makbul sözler
- revā (A.):** Uygun, yerinde, layık
- r. gör-
- r. ḳıl-
- r. ol-
- revāk (A.):** Üstü örtölü, üzeri kapatılmış
- revān (A.):** Koyulmak, hareket etmek
- r. ét-
- revāyiḥ (A.):** Kokular
- re’y (A.):** Görüş, görme, fikir, düşünce
- r. muḥkem
- r.-i şaḥiḥ
- reyāḥīn (A.):** Çiçekler
- reyḥān (A.):** Çiçek, reyhan, fesleğen
- reyis (A.re’is):** Baş, amir, başkan
- r. ol-
- reyisü’l-ḳurrā
- reyislik (A.+T.):** Başkanlık, amirlik
- riḅḅ (A.):** Fayda
- riḍvānu’llāhi ‘aleyhim ecma‘īn (A.):** Allah onlardan razı olsun
- rifḳ (A.):** Yumuşaklık, mülayemet, tatlılık
- r. ét-
- rızā (A.):** Rıza, hoşnutluk
- r. vēr-
- r.-yı Allāh
- rızḳ, rızık (A.):** Rızık, nafaka
- r. vēr-
- r. veril-
- r.-ı keşir
- r.-ı maḳṭū‘
- r.-ı mü’eyyed
- ri‘āyā (A. re‘āyā):** Halk, teba

ri'āyet (A.): Uygun darvrnmak, sayma, saygı, hürmet

r. ét-

r. kııl-

ribā (A.): Faiz

ricāl (A.): İleri gelenler, hükümet erkânı

r. ol-

r.-i ğayb: Veliler, dervişler

ridā (A.): Omuza atılan örtü, şal

rif'at (A.): Yüksek mertebe, yücelik

rîh (A.): Rüzgar

riḳ'at (A.): Küçük kağıt

riḳḳat (A.): İncelik, yufkalık

r. getir-

risāle (A.): Kısa yazılmış kitap, kitapçık

risālet-penāh (A.+F.): Peygamberlik, Hz. Muhammed

rişvet (A.): Rüşvet

rivāyet (A.): Nakletme, haber verme, Hadisi kaynağıyla bildirme

r. ét-

r. eyle-

r. kııl-

r. olun-

riyā (A.): İki yüzlülük, gösteriş

r. ét-

riyāset (A.): Reislik, başkanlık

riyāzet (A.): Nefsi terbiye etme, perhiz yapma

rubā'ī (A.): Dörtlü, Dörtlük. Tam bir anlam ifade eden ve kendine özgü bir ölçüsü olan dört dizelik nazım biçimi.

rubūbiyyet (A.): Tanrılık, uluhiyet

rūh (A.): Ruh, can

rūhı çık-

rūhānī (A.): Ruha mensup, canla ilgili

ruhbān (A.): Rahipler, papazlar

ruḣat (A.): Ruhsat, izin

r. veril-

rūḣsız (A.+T.): Ruhsuz, cansız

Rūḣu'llāh (A.): Hz. İsa peygamberin lakabı

rūşenā (F.): Aydın, münevver

rūy (F.): Yüz

r.-ı zemīn

rūḣān (A.): Üstünlük

rūcū' (A.): Geri dönme, vazgeçme

r. ét-

rūḳ'at (A.): Küçük kağıt

r.-yı ḳaşıre

rūkn (A.): Köşe, bölüm

r.-i yemānī

rūsvāy (F.): Rezil, maskara

r. ol-

rüsvâyılık (F.+T.): Rezillik, maskaralık

r. ol-

rüsvâyilik (F.+T.): Rezillik, maskaralık

rüşd (A.): Doğru yolu bulma, olgunluk,

rüşd

rüşvet (A.): Rüşvet

rü'yâ (A.): Rüya, düş

r.-y1 şâliha

rü'yet (A.): Görme, görüş

S

sa^ç âdet (A.): Saadet, mutluluk, huzur

s.-i ^ç uz m̄ā

sa^ç âdetlü (A.+T.): Mutlu, huzurlu

sā^ç at (A.): Saat

s.-i sa^ç d

şabā (A.): Gündoğusundan esen hafif rüzgar

ş. yēli

şabāḥ (A.): Sabah

şabāḥla- (A.+T.): Sabahlamak, sabaha kadar beklemek

sābīḳ (A.): Geçmiş, geçen, eski

s. ol-

şabī (A.): Küçük çocuk

ş. ol-

sābi^ç (A.): Yedinci

şābit (A.): Sabit, değişmeyen, kesinleşmiş, ispatlanan

ş. ol-

ş. ṭur-

ş. ve muṭmayin kıl-

dāyim ve ş. ét-

şabr, şabır (A.): Sabır

şabır ét-

şabr ét-

ş. eyle-

ş. kıl-

şābun (A.): Sabun

şabur (A.): Sabır

şabūr (A.): Çok sabırlı

şaburlı (A.+T.): Sabırlı

şaç: Saç

şaç-: Saçmak, yaymak

şaç-: Saçmak, ortalığa dağıtmak

sa^ç d (A.): Kutlu, uğurlu

şadā (A.): Ses, avaz

ş. vēr-

şadaḳa (A.): Sadaka, yardım amacıyla karşılıksız verilen şey

ş. ét-

ş. kıl-

ş.-y1 cāriye

şadaḳāt (A.): Sadık olma, içten bağlılık

şadāret (A.): Sadrazamlık

sādāt (A.): Seyyitler, ulular

şaded (A.): Konuşulan asıl konu

sādis, sādise (A.): Altıncı

şadīḳ (A.): Doğru, gerçek, sözünde ve hareketinde doğru kimse

ş. ol-

şādır (A.): Çıkan, meydana gelen, zuhur eden

ş. ol-	s. ol-
şadr, şadır (A.): Göğüs, sine, kalp	şāhib (A.): Sahip, bir şeye malik olan,
ş.-ı meclis	dost
şaf, şāf (A.şaff): Dizi, sıra, saf	ş.-i cimā ^ç
ş. bağla-	ş.-i da ^ç vet
şafā (A.): Gönül rahatlığı, eğlence, zevk	ş.-i dünyā
ş. vēr-	ş.-i edeb
şofer (A.): Ay takviminin ikinci ayı, Sefer ayı	ş.-i ğaybet
şāfī (A.): Saf, temiz, halis	ş.-i hidāye
şafra (A.): Dört ana ögeden biri olan öd maddesi	ş.-i ^ç iyāl
şag: Ölü olmayan, canlı	ş.-i kalem
ş. ol	ş.-i Keşşāf
şag: Sağ, sağ yön	ş.-i mertebe
şag-: Sağmak (Süt veren hayvanları)	ş.-i mezheb
şagāyir (A.şagā'ir): Küçük günahlar	ş.-i nevādir
şagir: Sağır, işitemeyen	ş.-i re'y
ş. kıl-	ş.-i rızk
şagīr (A.): Küçük, ufak	ş.-i seyf
şaglık: Sağlık, sıhhat	ş.-i taşānif
şagri: Sırt, arka	şahife (A.): Zayıf, gevşek
şagu şag-: Süt sağmak	ş.-yi a ^ç māl
şahābe (A.): Sahabe, Hz. Muhammed'in sohbetinde bulunmuş müslümanlar	şahih (A.): Doğru, kusursuz, geçerli, sahih
şahāvet (A.): Cömertlik, el açıklığı	ş. ol-
şahi (A.): Cömert, eli açık	şahihlik (A.+T.): Doğruluk
	şahir (A.): Büyücü
	şahrā (A.): Çöl, ova

- şahre (A.):** Kaya
- sā'î (A.):** Çalışan, çaba sarf eden
s. ol-
- sa'îd (A.):** Mutlu, huzurlu
- şā'ika (A.):** Yıldırım
- saḳal:** Sakal
- şakal:** Sakal
- saḳallu:** Sakallı
- saḳanḳur (A.):** Kum kertenkele
- saḳat:** Sakat, yanlış
- saḳf (A.):** Tavan, çatı, dam
- şakın-:** Sakınmak, uzak olmak, çekinmek
- sāḳit (A.):** Düşmüş, düşen, itibarsız
s. ol-
- şakîl (A.):** Ağır, büyük, sıkıntılı
ş. eyle-
ş. ol-
- saḳîm (A.):** Yanlış, hasta
s. ol-: Hasta olmak
- sākin (A.):** Sakin, durgun, sessiz
s. kııl-
s. ol-
- sākit (A.):** Sükut eden, susmuş
s. ol-
- sākite (A.):** Sükut eden, susmuş
s. ol-
- saḳkā (A.):** Su dağıtan, saka
- sakḳālîk (A.+T.):** Su dağıtıcılığı, sakalık
- şakla-:** Saklamak, muhafaza etmek
- şaklu:** Gizli
- şal-:** Salmak, serbest bırakmak, göndermek, sevk etmek
şalivër-
- şalāḥ (A.):** Rahatlık, ferahlık
ş.-ı mülk
- şalāt (A.):** Namaz, Hz. Muhammed ve ailesi için yapılan dua
- şalavāt (A.):** Hz. Muhammed ve ailesi için yapılan dualar, namazlar, dualar
ş. getir-
ş. vër-
şalavātu'llāhi 'aleyhi ve's-selām
şalavātullāhu ve selāmu 'aleyhim
ecma'în
- şalb (A.):** Asma, idam
ş. ét-
- şalı (?):** Salı, salı günü
- şalın-:** Salınmak, atılmak
- şalış-:** Birlikte saldırmak
- şalih (A.):** Doğru, iyi, dürüst, güvenilir
ş. ol-
- şaliha (A.):** Yaşayışı temiz ve ahlaklı olan kadın, doğru
- şalihāt (A.):** Dindar kadınlar

- şālihīn** (A.): Doğrular, dürüstler
- şālik** (A.): Bir yola giren, bir yolda giden
s. ol-
- şālim** (A.): Sağlam, sakin, huzurlu
s. ol-
- şāliš** (A.): Üçüncü
- şalla'llāhu 'aleyhi ve sellem** (A.): Salat ve selam ona olsun, Salavat sözü
şalla'llāhi 'aleyhi ve sellem
şalla'llāhu 'aleyk ve 'alā bi' ayke
- salṭanat** (A.): Sultanlık, saltanat, hükümdarlık, devlet
salṭanat-intisāb
- salṭanatsız:** Saltanatsız, devletsiz
- sāmi'** (A.): İşiten, duyan
s. ol-
- sāmīne** (A.): Sekizinci
- sāmīt** (A.): Sessiz, susan
ş. ol-
- sāmītlık** (A.+T.): Sessizlik
- sāmītlık** (A.+T.): Sessizlik
- şan-**: Sanmak, zannetmek, düşünmek
- şan'at** (A.): Sanat, hüner, meslek, iş
ş. üzere ol-
ş.-i 'acibe
- şanā'at** (A.): Sanatlar, meslekler
- şanāyi'** (A.): Sanatlar, zanaatlar, meslekler
- sancaḳ:** Sancak
- saṇa:** Sana
- şāni'** (A.): Yapan, yaradan
ş.-i' -i ḥaḳ
- şānī** (A.): İkinci
- şānīnci** (A+T): İkinci
- şāniye** (A.): İkinci
- şar-**: Sarmak, dolamak
şara ḳo-
- şarar-**: Sararmak
- şarāy** (F.): Saray, Hükümdarın ikametgahı
- şarf** (A.): Harcama, gider, sarf
ş. ét-
ş. eyle-
ş. ḳıl-
ş. ol-
ş. olun-
- şarın-**: Sarınmak, örtünmek, bürünmek
- sārī** (A.): Bulaşıcı, bulaşan
- sārīḳ** (A.): Hırsız
- sārīye** (A.): Bulaşıcı, bulaşan
- şarḳ-**: Sarkmak
- şarp** (A.): Zor, çetin
- şarpun** (Rum.): Sandık
- şarrāf** (A.): Kuyumcu

- şaru:** Sarı
- şat-:** Satmak, atmak, rastlamak
 şatın al-
- şataş-:** Rastlamak
- şatıcı:** Satıcı
- şatılık:** Satılık
- şatun:** Satın, bedelini ödeyerek almak
 ş. al-
- şavāb (A.):** Doğruluk, doğru, dürüst
- şavl (A.):** Saldırma, atılma
- şavm (A.):** Oruç
 şavmın aç-
 şavmın boz-
- şavt (A.):** Ses, bağırma, çığlık
 ş.-i ḥasen
 ş.-i laṭīf
- şay-:** Saymak, addetmek, kabul etme
- sa'y (A.):** Çalışmak, çabalamak
 ş. ét-
 ş. kıl-
 s. üzre ol-
- sāybān (F. sāyebān):** Gölgecik
 s. ol-
- şayd (A.):** Avlanma
 ş. ét-
 ş. eyle-
 ş. u şikār
- şayıl-:** Sayılmak, değerlendirilmek, addedilmek
- sāyil (A. sâ'il):** Dilenci, soru soran
- şāyim (A. şā'im):** Oruçlu
 ş. ol-
 şāyimü'd-dehr
- sāyir (A. sâ'ir):** Diğer, başka, sair
- sāyis (A. sâ'is):** İdareci
- şaykal (A.):** Cila
: (?)
- sāz (F.):** Saz, çalgı
- seb'a (A.):** Yedi
- şebāt (A.):** Yerinde durma, sabit olma, sözde durma
 ş.-i zāhire
- sebeb (A.):** Sebep, neden, vesile, artma
 s. ol-
 s.-i izdiyād
 s.-i tebā' ud
 s.-i zāhiri
 s.-i zihk
- sebt (A.):** Cumartesi
- secde (A.):** Secde
 s. ét-
 s. eyle-
 s.-yi şükṛ
- seci' (A.):** Nesirde yapılan kafiye

seçil- : Seçilmek	sekrân (A.) : Sarhoş
sed (A. sedd) : Kapama, tıkama, engel olma	sekrânlik (A.+T.) : Sarhoşluk
s. ét-	s. vër-
s. ol-	seksen : Seksen
sefer (A.) : Yolculuk, sefere gitme	sel (A. seyl) : Sel
s. ét-	selâm (A.) : Selam sözü
s. eyle-	s. al-
s. üzre ol-	s. ét-
sefercel (A.) : Ayva	s. vër-
sefih (A.) : Zevk ve eğlenceye düşkün	selâmet (A.) : Korktuklarından, korkularından emin olma, kurtuluş
segird- : Koşmak, koşturmak	s. bul-
sehâ (A.) : Cömertlik, kerem	s. vër-
s. ét-	s. üzre ol-
s. vër-	selâtin (A.) : Sultanlar, hükümdarlar
sehâb (A.) : Bulut	s.-i mâziyye
seher (A.) : Seher vakti, şafakla güneşin doğuşu arasındaki zaman	s.-i Selçuqiyye
sehl (A.) : Değersiz, basit, kolay	selb (A.) : Kaldırma, giderme
sehlik (A.+T.) : Kolaylık	s. ét-
s. kıl-	şelc (A.) : Kar
sehm (A.) : Ok, hisse, pay	selef (A.) : Geçmiş, eski, önceki, ata
sehm (F.) : Korku, dehşet	s.-i kibâr
sehv (A.) : Yanlış, yanılma	semâ (A.) : Sema, gökyüzü
sekiz : Sekiz	semâ^c (A.) : Musiki dinleme, Mevlevi zikri
sekizinci	sem^c an (A.) : İşiderek
sekr (A.) : Sarhoşluk, mestlik	semavât, semâvât (A.) : Semalar, gökler

semer (Rum.): Hayvanların sırtına konan ağaç iskeletli araç	seşenbe (F.): Salı
şemere (A.): Netice, fayda	setr (A.): Örtme, gizleme
semizlik: Semizlik, şişmanlık	s. ét-
semüz: Yağlı, şişman, etli	s. eyle-
semüzlik: Semizlik, şişmanlık	s. edici
sen: Sen, ikinci teklik şahıs kişi zamiri	se'ül (A.): Çok soru soran
şenā (A.): Övme, methetme, övgü, överek anma	sev-: Sevmek, hoşlanmak
s. ét-	şevāb (A.): Sevap, iyi ve hayırlı fiil
sene (A.): Yıl, sene	s. dile-
sep-: Serpmek, azar azar dökmek	s. ol-
sepe sepe	s. yaz-
ser' asker (F.+A.): Kumandan, başkomutan	s.-ı şadağa
serāperde (F.): Saray perdesi	s.-ı ikrām-ı zayf
serçe: Serçe	şevb (A.): Giyecek şey, giysi
serçecik: Serçe	sevdā (A.): Siyah, simsiyah (mec.) şiddetli sevgi, aşk, hüznün, istek, arzu
sergerdān (F.): Perişan, sersem	sev'et (A.): Kötülük, fenalık
s. ol-	sevgüli: Sevgili, sevilen şey
serī' (A.): Çabuk, hızlı	sevgülü: Sevgili, sevilen şey
serī' ü'l-meşī: hızlı yürüyen	sevil-: Sevilmek, beğenilmek
seriqa (A.): Çalınma, çalınmış şey	sevin-: Sevinmek
s. ét-	seviş-: Birbirini sevmek, birbirine muhabbet beslemek
serhoş (F.): Sarhoş	sevķ (A.): Yollama, ulaştırma
serir (A.): Taht	s. ét-
server (F.): Baş, reis	sevret (A.): Galip gelme
	sevün-: Sevinmek

seydī (A.): İleri gelen, saygıya layık, seyda	şıġa-: Sıvazlamak
seyelān (A.): Akma, akıntı s. eyle-	şıġar (A.): Küçüklük, ufaklık
seyf (A.): Kılıç	şıġın-: Sıġınmak
seyr (A.): Yürüme, seyir s. ét-	şıġıncı-: Sıġınan
seyrān (A.): Gezinme s. ét-	şıġır: Büyükbaş hayvan, sığır
seyyāh (A.): Seyehat eden, gezgin	şıġhat (A.): Doğruluk, sağlık ş. bul-
seyyi'āt (A.): Kötü işler, kötülükler	şıġ-: Sıkmak
seyyid (A.): İleri gelen, baş, bey, efendi	şıġlet (A.): Ağırlık, yük, sıkıntı ş. ét-
seyyi'e (A.): Kötü iş, kötülük	ş. vēr-
şıbyān (A.): Çocuklar	ş.-i rūġ
şıçra-: Sıçramak, birden yerinden kalkmak, yayılmak	şıla (A.): Kavuşma, ulaşma, memleketini ve akrabalarını ziyaret etme, memleket ş.-y1 raġım ş.-y1 raġım ét-
şıdġ (A.): Doğruluk, iç temizliġi ş.-1 mu'āmele	şım-: Maġlup olmak, bozulmak, kırılmak, hezimete uğramak, parçalanmak
şıddīġ (A.): Pek doğru, sözünün eri ş. ol-	şımā'at (A.): Uсталık, maharet
şıfat (A.): Özellik, sıfat, hal	şır (A. şırr): Sır, giz s. aç-
şıfāt (A.): Özellikler, sıfatlar, haller ş.-1 celīle ş.-1 ġamīde ş.-1 şubūtiyye	s. şaġla-
şıfatlu (A.+T.): Özellikli, sıfatlı	şırāt (A.): Kıyametde cehennem üzerinde kuralacak olan dar ve güç geçilir yol, geçit yeri
şıġ-: Sıġmak	شیر: (?)
	sıtma: Sıtma, titremeli bir hastalık

şiyānet (A.): Koruma, muhafaza etme, saklama	siyāset (A.): Hükümet, usulünce yapılan iş veya hareket, kurnazlık
şiyğa (A.): Fiil çekiminde meydana gelen hal	s. ét-
şiyır-: Çıkarmak, kılıcı kınından çıkarmak	s. eyle-
sibā' (A.): Yırtıcı hayvanlar	s. kıl-
sihr (A.): Büyü, büyücülük	siz: Siz, Birinci çokluk kişi zamiri
şıka (A.): İtimat, güven	sofra (A. şufre): Sofra
sil-: Silmek	şoḥbet (A.): Sohbet
silāḥ (A.): Silah, silah gibi kullanılan araç	ş. ét-
silin-: Silinmek, kurulanmak	şoḵ-: Sokmak, daldırmak
simīn (F.): Gümüş gibi beyaz veya saf	şoḵaḵ (A. zuḵāk): Sokak
siḡ-: Hazmolmak, sinmek	şol: Sol, sol taraf
sine (A.): Hafif uyku, uyuklama	şoḡ: Son, netice
siḡek: Sinek	şoḡra: Sonra, daha ileriki bir zamanda
sirāc (A.): Işık, meşale	şor-: Sormak
s.-1 ümmet	şora gel-: Ziyarete gelmek
sirāyet (A.): Geçme, ulaşma, bulaşma	ḡasta şora var-: Hasta ziyaretine gitmek
s. ét-	şovuk: Soğuk
sirbāl (A.): Gömlek, kıyafet	şovuklık: Soğuk olma
sīret (A.): İç, iç güzelliği, ahlak	şoy-: Soymak, çıkarmak
sirke: Sirke	şoyıcı: Soyucu, hırsız
sivri: Sivri	sög-: Sövmek
sivri siḡek: Sivrisinek	söyle-: Söylemek, bahsetmek
siyāḡat (A.): Seyehat, gezinti	söylegen: Çok söyleyen
s. ét-	söylen-: Söylenmek, denmek
	söyleş-: Karşılıklı söylemek
	söyün-: Sönmek

söyündür-: Söndürmek

söz: Söz, laf

s. söyle-

sözli: Sözlü

su: Su

şu: Su

sū' (A.): Kötülük, kötü

s.-i edeb

s.-i fi' l

s.-i hulk

s.-i zan

su'āl (A.): Soru, sual, sorma

s. ét-

s. eyle-

s. kı l-

s. olun-

şubaşı: İnzibat amiri

suç (A.): Suç

şuç: Suç, kabahat

ş. ét-

ş. işle-

ş. kı l-

şuçlara eriş-

şudā' (A.): Baş ağrısı, rahatsızlık

şudā' lı (A.+T.): Baş ağrıyan, rahatsız

şudūr (A.): Meydana çıkmış olma, sadır olma

şūfī (A.): Tasavvuf ehli

şūfīlenmak (A.+T.): Tasavvuf ehli olmak

şūfīlık (A.+T.): Tasavvuf ehilliği

suhūlet (A.): Kolaylık

s. vēr-

sūk (A.): Çarşı

sukūd (A.): Sukud ağacı, bir ağaç türü

sukūt (A.): Düşme, aşağı inme

şulehā (A.): Salihler, güvenilir olanlar, dinin emir ve yasaklarına uyanlar

şulı: Sulu

şulh (A.): Sulh, barış, anlaşma

sultān (A.): Sultan, hükümdar

s.-ı 'ādil

s.-ı cihān

s.-ı zamān

sultānū's-selātīn

şun-: Sunmak, takdim etmek, uzatmak

sūre (A.): Sure

s.-yi Baķara

s.-yi Hūd

s.-yi İhlāş

s.-yi Kūlyā' eyyūhe'l-kāfirūn

s.-yi Raķman

s.-yi Şād

s.-yi ve'ş-şemsi ve'l-leyli

şūret (A.): Biçim, görünüş, resim

- şūreten (A.):** Suret olarak
- şūretlū (A.+T.):** Görünüşlü
- şurūf (A.):** Değişiklikler, deęişmeler
- şuşa-:** Susamak
- şusız:** Susuz
ş. kal-
- susuzlık (A.+T.):** Susuzluk
- şusuzlık/ğ:** Susuzluk
- sust (F.):** Gevşek, tembel
- sustlık:** Gevşeklik, tembellik
- şuvar-:** Su vermek, sulamak
- şūbhānehu (A.):** Allah'ı her türlü eksiklikten tenzih ederim
şūbhānehu ve ta' ālā
sūbhāna'llāhi'l- qadir
- sūcūd (A.):** Secde etme
- sūd:** Süt
s. em-
südden kes-
- sūfehā (A.):** Sefihler, keyif içinde yaşayanlar
- sūkūn (A.):** Sakinlik, huzur
- sūkūt (A.):** Susma, konuşmama
s. ét-
s. eyle-
s. ehli ol-
s. üzre ol-
- sūlūk (A.):** Belli bir yol tutma
s. ét-
s. eyle-
- sūnnet (A.):** Sūnnet, Hz. Muhammed'in davranış ve sözleri
- sūpürge:** Sūpürge
- sūr-:** Sürmek, ovmak, ilave etmek
- sūr' at (A.):** Hız, çabukluk, sūrat
s. ét-
s.-i cevāb
- sūr' atrek (A.+T.):** En hızlı, en sūratlı
- sūri:** Sürü, kalabalık hayvan topluluęu
- sūrme:** Sürme, göz kenarlarını boyama işi
- sūrūr (A.):** Mutluluk, şevinç, keyif
s. ol-
s. vēr-
s.-ı dünyā
s.-ı kāmīl
- sūrū:** Sürü, kalabalık hayvan topluluęu
- sūrūci:** Arkadan süren
- sūvār (A.):** Atlı, binici
s. ol-: Ata binmek

Ş

şāb (A.): Genç, yiğit

şa‘bān (A.): Arap aylarının sekizincisi,
Şaban ayı

şād (F.): Memnun, mutlu, sevinçli
ş. ol-

ş. u ħurrem

şādlık (F.+T.): Sevinç, mutluluk

şādilik (F.+T.): Sevinç, mutluluk

şāfī (A.): Tatmin edici, ikna eden

şāhid (A.): Şahit, tanık

ş. kııl-

ş. ol-

ş.-i şādık

şāhidsiz (A.+T.): Şahitsiz, şahidi olmayan

şahm (A.): Etlar arasındaki yağ
ş. u laħm

şahş (A.): Şahıs, kişi

şā‘ir (A.): Şair

ş. meşhūr

şakī (A.): Haydut, yol kesen, bedbaht

ş. ol-

şākir (A.): Şükreden

ş. ol-

şākird (F.): Talebe, öğrenci, çırak

şākirlik (A.+T.): Şükretme hali

ş. ét-

şamāta (A.): Bağırıp çağırma, şamata,
gürültü

şān (A. şe’n): Ün, şan, şöhret

şarāb (A.): İçecek, şarap
ş.-ı bārid

şark (A.): Doğu

şart (A.): Şart

ş.-ı tekellūf

şaşur-: Şaşırmak

şaṭranc: (A.) Satranç

şavķ (A.): Işık

şāyi‘ (A.): Duyulmuş
ş. eyle-

şebān (A. şūbbān): Gençlik, yiğitlik
ş.-ı şānī

şecā‘ (A. şūcā‘): Yiğit, cesur, bahadır

şecā‘ at (A.): Yiğitlik, yüreklilik,
bahadırılık

şecā‘ atlü (A.+T.): Yürekli, cesur

şecere (A.): Tek ağaç, soy kütüğü
şeceretü’l-ħılāf

şeceretü’l-vifāk

şeci‘ (A.): Yiğit, cesur, yürekli

ş. ol-

şedāyid (A. şedā’id): Şiddetler, eziyetler

ş. ol-

şedîd (A.): Şiddetli, sert, etkili

ş. eyle-

ş. ol-

şefâ'at (A.): Şefaath, ricacı olma, Hz. Muhammed'in ahiretde Müslümanlar için ricacı olması

şefî' (A.): Şefaath eden, aracı, ricacı

ş.-i üryân

şefkat (A.): Şefkath, merhameth, acıma

şefkatlü (A.+T.): Şefkathli, merhamethli

ş. ét-

şehâdet (A.): Şahithlik, tanıklık, Allah'ın birliğine tanıklık etme

ş. ét-

ş. kıll-

shevât (A.): Şehvetler, aşırı istekler

şehîd (A.): Şehith, din ve vatan için ölen

ş. ét-

ş. kıll-

ş. ol-

şehr, şehir (F.): Şehir, kent

şehr be şehr

şehr (A.): Ay, otuz günlük zaman dilimi

ş.-i ramazân

şehvet (A.): Şehvet, cinsel arzu, istek, nefis

ş.-i nefis

şehzâde (F.): Hükümdar oğlu

şek (A. şekk): Şüphe

ş. ét-

ş. eyle-

şekâvet (A.): Kötü hallik, bedbahtlık, huzursuzluk

şeksiz (A.+T.): Şüphesiz

şeksiz ve şübhesiz

şeksüz (A.+T.): Şüphesiz

ş. ol-

şemâtet (A.): Birinin kötü durumuna sevinme

şems (A.): Güneş

şenlik: Şenlik, mutluluk

şer (A. şerr): Kötülük, nifak, kavga

ş. dile-

ş. ü fücür

şer' (A.): Allah'ın emri, ayet, dini emirler

ş.-i şerîf

şer'an (A.): Din kurallarına uygun olarak

şerâr (A.): Şerirlik, fenalık, şer işleme

şerâyi' (A.): Şeriatler, ilahi kanunlar

ş.-i Mustafaviyye

şerâyi't (A. şerâ'it): Şartlar

ş.-i istiḥâre

şerbet (A.): Şerbet, tatlı içecek

şeref (A.): Şeref, ululuk

şerefehâ'llâh	ş.-i zânī
şereh (A.): Oburluk	şeyn (A.): Ayıp, kusur
şerer (A.): Kıvılcım	ş. vër-
şerh (A.): Açıklama, izah etme, anlatma	şeytân (A.): Şeytan
şer'î (A.): Şeriata uygun	şibâb (A.): Yigitlik, mertlik
şerî'at (A.): Din kuralları, şariat	şiddet (A.): Sertlik, katılık, ziyadelik
şerîf (A.): Yüce, ulu, büyük, şerefli	ş.-i baţş
ş. kıl-	ve ş. çek-
şerîk (A.): Ortak, hissedar	şifâ (A.): Hastalıktan kurtulma, sağalma
ş. getir-	ş. bul-
ş. kıl-	ş. koy-
şerîr (A.): Şer işleyen, şerli	şikâr (F.): Av
şerli (A.+T.): Şerli, belalı	şikâra çık-
şerlü (A.+T.): Şerli, belalı	şikâyet (A.): Şikayet
şerrefehâ'llâh (A.): Allah onun şanını	ş. ét-
yüceltsin	ş. eyle-
şerrefehâ'llâhu	ş. gel-
şerrī (A.): Şer işleyen, kötü	ş. kıl-
şetm, şetim (A.): Sövme	şikenbe (F.): İşkembe, karın
şetâret (A.): Şenlik, keyif, neşe	şimâl (A.): Sol, sol taraf
şevk (A.): Şevk, şiddetli arzu, aşırı istek	şimdi: Şimdi
ş. vër-	şimşek: Şimşek
şey, şey' (A. şey'): Şey	şi'r, şi'ir (A.): Şiir
şeyâtîn (A.): Şeytanlar	ş. ét-
şeyb (A.): Saç sakal ağarması, yaşlanma,	ş. ırla-
kocalık	şirâ (A.): Satın alma, satın alınma
şeyh (A.): Yaşlı, ihtiyar, şeyh	şirîn: (F.) Şirin, sevimli

- şirk (A.):** Allaha ortak koşmak
- şirret (A.):** Yaramaz, hırçın
- şol:** Şu
- şöhret (A.):** Şöhret, ün, meşhur olma
- şöyle:** Şöyle, şu şekilde
- şu:** Şu
- şu' arā (A.):** Şairler
ş.-yı ' Arab
- şu' be (A.):** Şube, dal, bölüm
- şuğl (A.):** Meşguliyet, heveslik
- şu' le (A.):** Alev, ateş alevi
- şumlık (F.+T.):** Uğursuzluk
- şümūs (A.):** Güneşler
- şuḡa:** Şuna
- şu' rā (A.):** Bir yemek
- şurb (A.):** İçme
ş.-ı ḡamr
- şurūb (A.):** Şurup, içilen şey
ş.-ı ḡamr
- şübhe (A.):** Şüphe, kuşku
ş. ét-
şüpheye var-
şüpheye şal-
- şübheli (A.+T.):** Şüpheli
- şübheli ol-: Şüphelenmek
- şübhelü (A.+T.):** Şüpheli
- şübhesiz (A.+T.):** Şüphesiz
- şübhesüz (A.+T.):** Şüphesiz
- şücā' (A.):** Yigit, yürekli, bahadır
- şühedā (A.):** Şehitler
- şühūd (A.):** Şahitler
- şühūr (A.):** Aylar
- şükkr, şükir, şükür (A.):** Şükür, hamd etme
ş. eyle-
ş. kı1-
şükkr ét-
şükür ét-
ş. édüben
ş.-i ḡalīm
- şükkrān (A.):** İyilik bilme, teşekkür
- şükkrāne (A.):** İyilik bilme belirtisi, gönül borcu
- şürū' (A.):** Başlama, bir işe girişme
ş. ét-
ş. eyle-
- şürūṭ (A.):** Şartlar
- şūm (A.):** Uğursuz
- şūmlık (A.+T.):** Uğursuzluk
- şūmlık (A.+T.):** Uğursuzluk

T

tā (F): ta ki, -e kadar, nihayet, sonunda,
için

ta' ab (A.): Yorgunluk, zahmet, meşakkat

ta' accüb (A.): Şaşırma, hayret etme

t. èt-

t. eyle-

t. kııl-

t. vèr-

ta' addī (A.): Zulüm, tecavüz, adaletsizlik

t. èt-

ta' akkül (A.): Akıl erdirme, hatıra
getirme

ta' alluḡ (A.): İlgili, ilgisi olan

t. ol-

ta' allül (A.): Bahane bulma, kaçınma

t. èt

ta' allüm (A.): Öğrenme

t. èt-

ta' ām (A.): Yemek, yiyecek şeyler, rızık

t. ilet-

ta' āmlan- (A.+T.): Yemek yemek

tā' at (A.): İtaat, emri yerine getirme,
ibadet, itaat, takva

t. èt-

t. üzerine ol-

tā' aten (A.): İtaat ederek

ta' aṣṣub (A.): Aşırı bağlılık, körü körüne
bağlılık

ṭab' (A.): Huy

ṭabaḡ (A.): Tabak, yemek kabı

ṭabāyi' (A.): Tabiatler, huylar

t.-i iḥtilāf

ṭabıl (A.): Davul

tābi' (A.): Tabi olan, uyan, bağlı

t. ol-

t.-i tābi' in

ṭabīb (A.): Tabip, hekim

tābi' in (A.): Hz. Muhammed'i görmeyip
Sahabelerden sohbetler dinleyenler

ṭabul (A.): Davul

tābūt (A.): Tabut

ṭabī' at (A.): Tabiat, yaratılış, huy, mizaç

t.-i insān

tāc, tāç (A.): Taç, Hükümdar başlığı

ta' cīl (A.): Acele etme, acele ettirme,
çabuklaştırma

t. èt-

t. kııl-

tācir (A.): Ticaretle uğraşan, tüccar

t. ol-

ṭaḡ: Dağ, tepe

- tağannī (A.):** Makamına uygun şarkı söyleme, ırlama, şiir okuma
t. èt-
t. eyle-
- tağayyür (A.):** Değişme, başkalaşma
- tağıl-:** Dağılmak
- tağıt-:** Dağıtmak
- tağlīz (A.):** Kabalaştırma
- tağyīr (A.):** Başkalaştırma, değiştirme, bozma
t. eyle-
- taḥammül (A.):** Tahammül, katlanma
t. èt-
t. eyle-
t. kııl-
t.-i miḥnet
- taḥāret (A.):** Temizlik, temiz olma
- taḥavvül (A.):** Değişme, hal değiştirme
t. èt-
- taḥdīd (A.):** Sınırlandırma, sınır koyma
- taḥfīf (A.):** Hafifletme
t. èt-
taḥfīf eyle-
- taḥḥān (A.):** Değirmenci
- taḥkīk (A.):** Hakiki, gerçek, kesinlikle
t.-i imān
- taḥkīr (A.):** Hor görme, aşağılama, hakaret etme
t. kııl-
- taḥrīf (A.):** Bozma, değiştirme
- taḥşīş (A.):** Özgü kıılma, ayırma
t. eyle-
t. olun-
- taḥt (A.):** Altında, bünyesinde
taḥt-ı melce-yi a‘lām-ı ‘ulemā-yı kāmīlīn
- taḥt (F.):** Hükümdar koltuğu, taht
t.-i ḥilāfet
- taḥta (F.):** Tahta
- taḥtgāh (F.):** Başkent, padişahın oturduğu yer
t.-i pādīşāhī
- taḥrīk (A.):** Herekete getirme, tesir etme
t. èt-
- taḥşīl (A.):** Elde etme, öğrenme
t. èt-
t. eyle-
t. kııl-
t. ol-
t.-i ‘ilm èt-
t.-i kelām èt-
t.-i merātīb
- taḥsīn (A.):** Methetme, alkışlama
t. kııl-

taḥzīr (A.): Sakındırma, men etme

taḥ-: Takmak, geçirmek

taḥaddüm (A.): Önde bulunma, ileride olma

t. èt-

taḥarrüb (A.): Yakınlık, yakınlaşma

t. èt-

tāḳat (A.): Güç, kuvvet, dayanma gücü

t. getir-

t.-i beşeriyye

taḥdīm (A.): Verme, sunma, öne geçirme

t. èt-: Sunmak

t. èt-: Öne geçirme, önde tutma

taḥdīr (A.): Değer verme, takdir, yazgı, kader

t. eyle-

taḥm-: Takmak, geçirmek

taḥḳe (A. taḳḳe): Takke, başlık

taḳlīd (A.) Taklit, benzerini yapma

taḳsīm (A.): Sınıflandırma, bölme, bölüştürme

t. eyle-

t. olun-

taḳşīr (A.): Kısaltma, kusur işleme

t. èt-

taḳşīrāt (A.): Kusurlar, suçlar

taḳşīrlīḳ (A.+T.): Kusur işlemek, hata etmek

t. èt-

taḳşīrlīk (A.+T.): Kusur işlemek, hata etmek

t. èt-

taḳṭī^c (A.): Şiiri bahrine uygun şekilde okuma

t. eyle-

taḳvā (A.): Allah'tan korkma, günahlardan sakınma

taḳvīm (A.): Tarih, eski zamanlar

taḳyīd (A.): Şarta bağlama, kayıt altına alma

t. èt-

taḳ-: Dalmak, girmek

taḳaḳ: Dalak

taḳāḳ (A.): Boşama

t. vèr-

taḳdır-: Daldırmak, batırmak

taḳleb (A.): Talep, istek

t. èt-

t. eyle-

t. kııl-

t. ol-

t. olun-

t.-i ^c ilm

‡.-i zevc	ta' n (A.): Ayıplama, yerme, sövme
‡alebsiz (A.+T.): İsteksiz	‡. eyle-
‡alğın-: Dağıtmak, saçmak	‡ağrı, ‡ağrı: Tanrı
‡âli' atun (A.): Doğmak, doğan	t. êdivêr-
‡âlib (A.): Talep eden, isteyen	T. Ta' âlâ
‡. ol-	T. sübhânehu ve ta' âlâ
‡a' lîm (A.): Öğretme, kavratma	‡apırdur-: Tepinmek (?)
t. êt-	‡ar: Dar, genişliği yetersiz, az, yetersiz
t. eyle-	‡. êt-
t.-i ‡ur'ân	‡. ol-
‡ama' (A.): Aç gözlülük, doyma bilmeme, çok isteme	‡ara-: Taramak, düzeltmek
‡. êt-	‡arab (A.): Şenlik, sevinç
‡. kı1-	‡araba gel-
‡.-i hâzır	‡araf (A.): Taraf, yön, kısım
tamâm (A.): Tamam, eksiksiz	‡arafından: -ınca, aracılığıyla
t. êt-	‡arak: Tarak
t. ol-	‡aran-: Taranmak, düzeltmek
t.-1 bez1	‡arâvet (A.): Tazelik
t.-1 diyânet	‡. vêrici
t.-1 iştihâda	‡arıl-: Darılmak, gönül koymak
t.-1 ‡ur'ân	‡arılt-: Darılmak, küstürmek
t.-1 ni' met	‡a' rîb (A.): Araplaştırma
t.-1 ziyâfet	t.-i ha‡
‡amar: Damar	‡ariğ (A.): Tarih, zaman kaydı
‡a' mîr (A.): Düzeltme, onarma	t.-i Celâli
t. êt-	‡arîğ (A.): Yol, yöntem, taraf
	‡.-1 Hâğ

- ٲ.-1 inŝāf
 ٲ.-1 ref
 ٲ.-1 zühd
ٲariqa (A.): Yol, yöntem
 ٲ.-y1 ʿ Arabiyye
taʿ riẓ (A.): İğneleme, söz dokundurma
 t.  t-
ٲarlık: Zor duruma d ŝmek, yetersizlik,
 g cs zl k, yokluk
ٲar b (A.):  ok neŝeli, pek şen
taŝadduĝ (A.): Sadaka verme
 t.  t-
 t. eyle-
tasalan- (F.+T.): Tasalanmak,
 kederlenmek
taŝ nif (A.): Kitap telif etme, kitap yazma
taŝannuʿ (A.): Bir şeyi olduĝundan daha
 s sl  g sterme, yapmacık
 t. eyle-
taşarruf (A.): Kullanma, harcama, sahip
 olma
 t.  t-
taşavvuf (A.): Allah'a ulaşma bilgisi,
 Kur'an-ı Kerim'de  ĝrenilen ve
 peygamberin  ĝrettiĝi şekilde dini
 yaşama gayreti, tasavvuf
taşavvur (A.): Zihinde canlandırma,
 ŝekillendirme
 t. olun-
taŝd k (A.): Kabul etme, doĝrulama,
 onaylama
 t.  t-
t siʿ a (A.): Dokuzuncu
taŝma: Ayakkabı kayıŝı
taŝn f (A.): Kitap telif etme, kitap yazma
 t.  t-
taş: Taş, kaya
taş-: Taŝmak
taŝı-: Taŝımak
taşra: Dışarı
 ٲ.  ık-
 ٲ. ol-
tat-: Tatmak, tadına bakmak
ta avvuʿ (A.): Nafile ibadet
ta ayy r (A.): K t ye yorma
 t.  t-
ta h r (A.): Temizleme
 t. eyle-
ta lu: Tatlı
 ٲ. dill 
taʿ  il (A.): Tatil
 t. kıl-
 t. kılın-

- t. tuṭ-
- t. êdici
- ṭaṭur-**: Tattırmak
- ṭaṭvīl (A.)**: Uzatma
- ṭaṭyīb (A.)**: Güzelleştirme, hoş etme
- t. êt-
- ṭā'ūn (A.)**: Veba, hastalık
- ṭavāf (A.)**: Etrafında dönme, Hacda kabe etrafında dönme
- t. êt-
- t. eyle-
- ṭavar**: Davar, hayvan
- ṭavāṣī (A.)**: Hadım olan kişi, harem ağası
- ṭavāyif (A. ṭavā'if)**: Zümreler, kavimler, güruh
- t.-i enām
- ṭavīl (A.)**: Uzun
- t. ol-
- t. kelimāt
- ṭavḳ (A.)**: Tasma, halka, boyunduruk
- ṭavḳın êt-
- ṭavṣan**: Tavşan
- ṭavuk**: Tavuk
- ṭay (A. ṭayy)**: Dürüp bükme, sarmak
- t. olun-
- ṭa'y (A.)**: Dua, hayırlı söz
- ṭaya-**: Dayamak, yerleştirmek
- ṭayan-**: Dayanmak, yaslanmak
- ṭa'yīb (A.)**: Ayıplama
- ṭāyife (A. ṭā'ife)**: Bölük, takım, grup, kavim
- t.-yi insān
- t.-yi mutaṣavvıfa
- t.-yi nās
- ṭāyife (A. tā'ife)**: Tavaf edenler
- t.-yi 'özri
- ṭa'yīn (A.)**: Ayırma, belirleme
- t. êt-
- ṭa'yīr (A.)**: Ayıplamak, serzenişte bulunmak
- t. eyle-
- ṭayr (A.)**: Kuş
- ṭayrın-**: Kaymak, sürçmek
- ṭayyib (A.)**: İyi, güzel, hoş
- t. ol-
- ṭayyibe (A.)**: İyi, güzel, hoş
- ṭazarru' (A.)**: Yalvarma, yakarış
- t. kııl-
- tāze (F.)**: Taze, genç, yeni
- ṭa'zīm (A.)**: Saygı gösterme, ululama, tazim
- t. êt-
- t. eyle-
- t. kııl-

ta'ziye (A.): Taziye, teselli verme, başsağlığı dileme t. ét-	t. ét-
tazyî' (A.): Kaybetme, ziyan etme t.-i evkât	t. ét- t. kı1-
te'âhüd (A.): Sözleşme, anlaşma	tecerrüd (A.): Hiçbir şeyle ilgisi olmama
teba'ât (A.): Tabi olanlar, halk, ahali	tecribe (A.): Tecrübe, sinama, deneme t. ét- t. kı1-
tebahhur (A.): Buğulanma, tütsülenme t. ét-	tecribesiz (A.+T.): Tecrübesiz, acemi
tebâ'üd (A.): Uzaklaşma, birbirinden uzak düşme	techiz (A.): Gerekli olan şeyleri tamamlama, donatma
tebdîl (A.): Değiştirme, başka hale sokma t. ét- t. eyle-	tedârik, tedârük (A.): Tedarik, hazırlık t. ét- tedârikin kı1- tedârikinde ol- tedârük kı1- tedârük eyle
tebeddül (A.): Değişme, başka hale girme t.-i ahvâl	tedbîr (A.): Tedbir, önlem, idare etme t. ol t.-i kifâf t.-i aşlî
tebeddülât (A.): Değişimler	tedbîrsiz (A.+T.): Tedbirsiz
tebessüm (A.): Gülümseme t. ét- t. eyle-	tedebbür (A.): Önceden önlem alma, işin sonunu hesaplama
tebrîd (A.): Soğutma, soğutulma	tederrüc (A.): Adım adım ilerleme
tecâvüz (A.): Saldırma, el uzatma, haddi aşma t. ét- t. eyle- t. kı1-	te'dîb (A.): Edeplendirme, terbiye etme t. éd- t. eyle-
tecdîd (A.): Yenileme	tedric (A.): Derece derece, azar azar tedris (A.): Ders verme, okutma

te'ehhül (A.): Evlenme	teftiş (A.): İşin doğrusunu araştırma, muayene, kontrol
te'emmül (A.): Etraflıca düşünme	t. ét-
te'emmülsiz (A.+T.): Düşüncesiz, düşünmeden	t. kı1-
te'enni (A.): Acelesiz ve dikkatli davranma, yavaşlık	tefviz (A.): Sipariş etme, ihale
t. ét-	t. ét-
tefahhur (A.): Övünme	teheccüd (A.): Gece kılanan nafıle namaz, teheccüt namazı
t. ét-	t. ét-
t. eyle-	t. kı1-
tefavüt (A.): İki şeyin birbirinden farklı olması	te'hır (A.): Geciktirme, sona bırakma, tehir
tefe'ül (A.): Hayra yorma, uğur sayma	t. ét-
t. ét-	t. eyle-
t. kı1-	t. ol-
tefekkür (A.): Derin düşünme, zihin yorma	t.-i 'uqûbet
t. ét-	tehniye (A.): Tebrik etme
t. eyle-	tek: Tek, yeter ki, sadece
tefriķ (A.): Ayırma, ayrı koyma, dağıt	tekäsül (A.): Tembellik, üşenme
t. ét-	tekbır (A.): Ululama, yüceltme, Allah'ı "Allahu ekber" diyerek anma
tefriş (A.): Hadden az olma, ortalamanın altında kalma	t. ét-
t. ét-	t. eyle-
tefsir (A.): Açıklama, Kur'an-ı Kerim'i açıklamak amacıyla yazılan eserler	t.-i evveliyye
t.-i şerif	tekebbür (A.): Kibir gösterme, kibirlenme
	t. ét-
	t. eyle-

- tekebbürlik (A.+T.):** Kibir gösterme, kibirlenme hali
- tekellüf (A.):** Zahmetli bir işe katlanma, gösteriş, özenme
t. ét-
t. ol-
- tekellüm (A.):** Konuşma, söyleme
t. ét-
t. eyle-
- tekfîn (A.):** Kefenleme
- teklîf (A.):** Teklif, önerme
t. ét-
- teklik:** Teklik, tek olma
- tekmîl (A.):** Tamamlama, olgunlaştırma
t. ét-
t.-i fezâyil
- tekrâr (A.):** Tekrar
- tekrîm (A.):** Saygı gösterme, yüceltme
t. eyle
- tekzîb (A.):** Yalanlama
t. ét-
- telbîs (A.):** Hile, aldatma
t. ehli ol-
t. eyle-
- telef (A.):** Öldürme, yok etme, bozma, mahvetme
t. edici
- te'lîf (A.):** Yazma, kitap yazma
t. ét-
t. ol-
- temâşâ (F.):** Seyretme, nazar etme, gezme
t. ét-
- temelluğ (A.):** Yaltaklanma, dalkavukluk
t. ét-
- temennâ (A.):** Dileme, dilek, istek
t. ét-
- temennî (A.):** Dileme, dilek, istek
t. ét-
t. eyle-
- temettü' (A.):** Faydalanma, fayda, yarar
t. ét-
- tenağğum (A.):** Şarkı söyleme, ırlama
- tena'um (A.):** Nimet verme, rızıklandırma
t. ét-
t. ehli ol-
- tenbîh (A.):** Uyarma, uyarı
t. ol-
- teneşüy (F.):** Ölü yıkanan kerevet, ölü yıkama yeri
- tennûr (A.):** Fırın, tandır
- tenzîh (A.):** Arıtma, temizleme
t. ét-

- terah** (A.): Keder, acı, gam
- terāzī** (A.): İki kişinin arasını bulma, rızalaştırma, uyuşma
- terāzū** (F.): Terazi
- terbiyet** (A.): Terbiye
t. kıl-
- tercümān** (A.): Vasıta, araç
- tercūme** (A.): Tercūme, çevirme
- tereke** (A. **terike**): Ürün, mahsul
- tergīb** (A.): İsteklendirme, arzu ettirme, gayretlendirme
t. ét-
- terk** (A.): Terk etmek, bırakma, vazgeçme, terk
t. ét-
t. eyle-
terkin ur-: Terk etmek
- terkīb** (A.): Meydana geliş, oluşum, biçim
- termīd** (A.): Düzenleyen, derleyip toparlayan
t.-i eḥādīşin
- ters**: Ters, bir şeyin içe gelen yanı, arkası
- tertīb** (A.): Sıraya, düzene koyma, düzenleme, tertip, düzen
t. olun-
- terzī** (F. **derzī**): Terzi, elbise diken kimse
- tesahḥur** (A.): Oruç tutmak amacıyla gece sahura kalkma
t. ét-
- tesbīḥ** (A.): Allah'ı eksik sıfatlardan arılama, ululama
t. ét-
- tesellī** (A.): Avutma, acısını dindirmeye çalışma, güzel sözlerle gönlünü ferahlatma
t. bul-
t. eyle-
- te'sīr** (A.): İçer işleme, etki, tesir, alamet
t. ét-
t. eyle-
t. kıl-
t.-i ḥaḳīḳī
t.-i zātī
- te'sīrāt** (A.): Tesirler, alametler
- teslīm** (A.): Teslim, bırakma, rıza
t. ét-
t.-i rūḥ eyle-
- tesmiye** (A.): İsimlendirme
t. ét-
t. olun-
- tesvīd** (A.): Siyaha boyama
t. ét-
- tesvīf** (A.): Geciktirme, atlama

teşbîh (A.): Benzetme, kıyaslama	t. étme
t. ét-	t. kııl-
t. ol-	
teşdîd (A.): Kuvvete başvurma	t. ét-
teşebbüh (A.): Kendini benzetmeye	t. kııl-
özenme, birine benzemeye çalışma	t.-yi maqbûl
t. ét-	
teşhîr (A.): Gösterme	ét-
teşrîf (A.): Şerefendirme	t. eyle-
t. eyle-	t.-i küllî
teşvîş (A.): Karıştırma, kuruntu	
teşyî' (A.): Uğurlama	tevekkül (A.): Allah'a güvenme ve dayanma
t. ét-	t. ét-
tetebbu' (A.): Bir şeyi etraflica inceleme, tetkik	t. eyle-
t. ét-	tevḥîd (A.): Allah'ın birliğini kabul etme
tetimme (A.): Bir şeyin tamamlanması	t. eyle-
t.-yi ḥadîş	te'vîl (A.): Bir söz veya hareketi görünen manası dışında yorumlama
tevakku' (A.): Bekleme, arzu etme	t. eyle-
t. ét-	te'yîd (A.): Onaylama, doğrulama
t. eyle-	t. eyle-
tevakḳuf (A.): Durma, bekleme, eylene	tezevvüc (A.): Evlenme, izdivaç
t. ét-	t. ét-
t. kııl-	t. olun-
t. edici	tezlik (F.+T.): Acele davranma, sabırsızlık
tevâriḥ (A.): Tarihler, tarih	
tevâzu' (A.): Alçakgönüllülük, tevazu	

tezvîr (A.): Yalanı süsleyip gerçek diye
yutturma, ara bozma

tezyîn (A.): Süsleme

t. ét-

t. eyle-

tı̄b (A.tı̄bb): Tıp, hekimlik

tı̄fl (A.): Küçük çocuk, sabi

tı̄ka-: Tıkamak, kapatmak

tı̄lā (A.): Sürülen şey, merhem

tı̄rnağ: Tırnak

tı̄yer (A.): Bir şeyden uğursuz mana
çıkarmak

tı̄b (A.): Güzel koku

tı̄cāret (A.): Ticaret, mal alım satımı

t. ét-

t. kııl-

tı̄lāvet (A.): Kur'an'ı güzel ve yüksek
sesle, usulünce okuma

t. ét-

tı̄z (F.): Tez, çabuk, erken

t. ol-

tı̄z tı̄z

tı̄zcek (F.+T.): Acele ile, çabucak,
erkenden

toğ-: Doğmak, dünyaya gelmek, ortaya
çıkma

toğı: Doğru

toğrı: Doğru, gerçek

toğru: Doğru, gerçek, dürüst

t. söyle-

toğur-: Doğurmak

toğım, toğm (F.): Tohum

t. ek-

toğ: Tok, aç olmayan

t. ol-

toğıla: tok iken

toğın-: Dokunmak, değmek

toğlık: Tokluk, tok olma

toğsan: Doksan

toğun-: Dokunmak, değmek

toğuz: Dokuz

toğuzıncı

toğlaş-: Dolaşmak, gezmek

toğdur-: Doldurmak

toğlu: Dolu, boş olmayan

toğmalan: Arap mantarı olarak bilinen bitki

t. yaprağı

toğn: Don, giysi

toğnu: Giysili

toğrak: Toprak

toğtolu: Dopdolu, tam

toğuk: Topuk

toğy-: Doymak

toyla-: Eğlendirmek, ziyafet vermek, neşelendirmek

toyur-: Doyurmak

toz: Toz

töhmət (A.): Birine yüklenen, işlenildiği sanılan ve henüz aydınlatılmamış suç, suçlama

t. ét-

t. ol-

t. olun-

tuğyān (A.): Taşkınlık, serkeşlik, zulüm, baskı

t. ét-

tuhfe (A.): Hediye, armağan

tuhme (A.): Mide dolgunluğu

tuhmelik (A.+T.): Midenin dolgun olması hali

tül (A.): Uzunluk, boyu

t.-1 emel

t.-1 ʿ ömr

t.-1 hayāt

tulūʿ (A.): Doğma, güneşin doğması

tulum (A.): Tulum, yiyecek ve içecek koymaya yarayan hayvan derisinde yapılmış kap

tur-: Durmak, beklemek, doğrulmak

turfanda: Turfanda, mevsiminden önce yetişen meyve ve sebze

turgur-: Durdurmak, ayakta bekletmek

turı: Durgun

tut-: Tutmak, kavramak, yakalamak, elde bulundurmak, yapmak

tutul-: Tutulmak

tuṭak: Dudak

tuṭulı: İşlenmeyen, ihya edilmeyen

t. tur-

tuy-: Duymak

tuyul-: Duyulmak

tuyūr (A.): Kuşlar

tuz: Tuz

tuzak: Tuzak, hile

tuzluluk: Tuzluluk

tüffāḥ (A.): Elma

türāb (A.): Toprak, toz

U

‘**ubbād** (A.): Çok ibadet edenler, ābidler

‘ubbād-ı ehl-i Medīne

‘**ubūdiyyet** (A.): Kulluk

uca: Kuyruk sokumu kemiği

‘**ucb** (A.): Kendini beğenme

‘u. ét-

‘u. eyle-

ucuz: Ucuz, pahası az

ucuzluk: Ucuzluk

ucuzluk: Ucuzluk

uç (-cu): Uç

uç-: Uçmak, kaçmak

uçur-: Kaçırarak

uykusın u.

‘**ūd** (A.): Ud, çalgı aleti

‘**udde** (A.): Mal ve silahtan hazırlayıp

hazır edilen nesnelere, teçhizat

‘**udül** (A.): Sapma, yoldan çıkma

‘u. ét-

ufat- (-d): Ufaltmak, küçültmek

‘**ufūnet** (A.): Pis koku, çürüme

uğra-: Uğramak, yanından, yakınından

geçmek, kötü bir durumla karşılaşmak

uğruluk: Hırsızlık

ét-

uğruluk: Hırsızlık

uğrā (A.): Başka, diğer

uğrevī (A.): Ahirete ait, ahiretle ilgili

uğvvet (A.): Kardeşlik, dostluk

‘**uğalā** (A.): Akıllılar, akıl sahipleri

‘**uğūbet** (A.): Eziyet, ceza, işkence

‘u. ét

‘**uğūl** (A.): Akıllar, zihinler

‘u.-ı beşer

ūlā (A.): İlk, birinci

ulaş-: Ulaşmak, yetişmek

ulaşdur-: Ulaştırmak, yaklaştırmak

ulaşıklık: Yakınlık, irtibat

u. ét-

u. eyle-

‘**ulemā**, ‘**ulemā**’ (A.): Alimler, bilginler

‘u.-y1 a‘lām

‘u.-y1 ‘āmilīn

‘u.-y1 Ḥanifiyye

‘u.-y1 benī İsrāyil

‘u.-y1 ‘izām

‘u.-y1 kāmīlīn

‘u.-y1 Kūfe

‘u.-y1 müteḳaddimīn

‘u.-y1 rabbāniyyūn

‘u.-y1 rāsīhīn

‘u.-y1 şāliḥīn

- ‘u.-y1 selāṭīn
‘u.-y1 selef
‘u.-y1 Şām
- ulu:** Ulu, büyük, yüce, değerli
u. ol-
- ululık:** Ululuk, büyüklük
- ulü’l-‘azm (A.):** Kur’an-ı Kerim’de çok sabırlı ve gayretli olduklarından dolayı, bazı peygamberler için kullanılan bir tabir
- ‘ulūm (A.):** İlimler
‘u.-1 ‘Arabiyye
- ‘ulūv (A. ‘ulūvv):** Büyüklük, yücelik
‘u.-i menzilet
‘u.-i mertebe
- um-:** Ummak, beklemek, temenni
- ‘ummāl (A.):** Amiller, sebepler
- ‘umūm (A.):** Bütün, tüm, kamu, halk
- umūr (A.):** İşler, görevler
u.-1 dünyā
u.-1 dünyeviyye
u.-1 ğayr-1 mütenāhiye
u.-1 müşkile
- un:** Un
- ‘unf (A.):** Şiddet, sertlik
‘u. kıl-
- ‘unfsız (A.+T.):** Şiddet göstermeden
- unud, unut-:** Unutmak
- unudul-:** Unutulmak
- ‘unvān (A.):** Unvan
- ur-:** Vurmak, çarpmak, kesmek, nişan almak, sürmek, takmak, söylemek
- ‘urefā (A.):** Arifler, hatırlı kimseler
- urıl-:** Vurulmak, çarpılmak
- ‘urūc (A.):** Yükselme, yukarı çıkma
‘u. ét-
- urul-:** Vurulmak, çarpılmak
- ‘usr (A.):** Güçlük, zorluk, sıkıntı, darlık
- ‘usret (A.):** Güçlük, zorluk, zahmet
- ‘usretsüz (A.+T.):** Zahmetsiz
- usta (F.üstād):** Usta, bir işte mahir kişi
- uşūl (A.):** Usul, metot, yöntem
- utan-:** Utanmak
- uvan-:** Kırılmak, ufalmak
- uy-:** Uymak, tabi olmak
- uyan-:** Uyanmak
- uyanık:** Uyanık, uyumama
- uyanıklık:** Uyanıklık, uyanık olma hali
- uyanıklık:** Uyanıklık, uyanık olma hali
- uyanla-:** Gem vurmak
- uyar-:** Uyandırmak
- uyku:** Uyku
uykusın uçur-
- uykusuzluk:** Uykusuz olma hali
- uykusuz:** Uykusuz

uyluk: Uyluk, bacağı dizden kalçaya

kadar olan kısmı

uyu-: Uyumak

‘**ūyūb (A.):** Ayıplar

uyut-: Uyumak

uyuz: Uyuz, kaşıntılı bir hastalık, uyuz

hastalığına yakalanmış olan

u. ét-

u. ol-

‘**uyūb (A.):** Ayıplar, kusurlar

uz: Uzak

uzad-, uzat-: Uzatmak, süreyi artırmak

uzak: Uzak

uzın: Uzun

‘**uzlet (A.):** Halktan kaçıp tek başına

yaşama

‘u. ét-

‘**uzmā (A.):** (Daha, en, pek) büyük

uzun: Uzun, fazla, fazla süren

uzunlık: Uzunluk, uzun olma hali

‘**uzy, ‘uzuv (A.):** Organ, parça

Ü

ücret (A.): Ücret, karşılık, bedel

üç: Üç

üçüncü

üç yüz

üdebā (A.): Edepler

üftāde (F.): Düşkün, düşmüş

üfür-: Üflemek

ükülehā dāyimun (A.): Her zaman yemek

üleş-: Paylaşmak, bölüşmek

üleşdür-: Paylaştırmak, bölüştürmek

ülfet (A.): Alışkanlık

üm (A.ümm): Anne

ü. ét-

ümmü'l-kitāb: Fatıha suresi

ümem (A.): Ümmetler, aynı peygambere inananlar, halk

ümerā (A.): Emirler, beyler, amirler

ü.-yı reşīd

ümīd (F.): Ümit, beklenti, umut

ümīz (F.): Ümit, beklenti, umut

ümmet (A.): Ümmet, aynı dine, aynı peygambere inananlar, halk

ü.-i Muḥammed

ümmühāt (A.): Analar

ümrān (A.): Medeniyet

ü.-ı benī İsrāyil

ünegi: İnatçı

ünegülük: İnatçılık

ü. kııl-

üns (A.): Alışkanlık, ülfet

ü. tut-

ü. vēr-

ür-: Seçmek, ayırmak

üre-: Artmak, çoğalmak

‘üryān (A.): Çıplak

şefī‘-i ‘üryān

üslüb (A.): Tarz, yol, biçim, usul, üslup

üst: Üst, üzeri

üstünde olmak: Benzerlerinden daha iyi konumda olmak

üstād (F.): Üstad, öğretici, sanatta maharet sahibi

: (?)

üş-: Üşüşmek

üzengü: Üzengi

üzere: Üzere, üzre

üzeri: Üzeri, üstü, kendisi

üzerine ol-

üzre: Üzere

üzüm: Üzüm

V

va' de, va' ade (A.): Söz verme, önceden belirlenmiş zaman

v. ét-

v. eyle-

v. üzre ol-

va' id (A.): Birini iyiliğe sevk etmek ve kötülükten korumak için korkutma

vā' iz (A.): Vaiz, dini öğütlerde bulunan

v.-i naşih

vācib (A.): Yapılması dinen gerekli olan, gerekli

v. ol-

v.-i idrāk

vāfir (A.): Çok, bol

v. ol-

vaḥdet (A.): Birlik

v.-i Ḥaḳ

vāhid (A.): Tek, bir

vaḥset (A.): Vahset, vahşilik, yabanilik

v. ét-

v. eyle-

v. kııl-

vaḥsetli (A.+T.): Vahşice

vaḥşi (A.): Vahşi, cani

vaḥy (A.): Vahiy, Allah tarafından peygamberlere bildirilen sözler

v. ét-

v. eyle-

v. kııl-

v. ol-

vaḳār (A.): Vakar, ağır başlılık

v. ehli ol-

v.-ı ihtiyār

v.u sūkūn

vaḳārlu (A.+T.): Vakarlı, ağır başlı

vaḳf, vaḳıf (A.): Malını hayır işlerine bağışlama

v. kııl-

vaḳfe (A.): Durma, dikilme, hacıların Arafat'ta durması

vaḳfeye ṭur-

vāḳı' a (A.): Rüya

vāḳıf (A.): Haberdar olan, bilgisi olan

v. ol-

vāḳı' (A.): Ortaya çıkan, meydana gelen, gerçekleşen, olan

v. ol-

vaḳt (A.): Vakit, zaman

v.-i ḥūkm

v.-i mübārek

v.-i zārūret

vakt (A.): Vakit, zaman

vaktā (A.): Ne zaman, ne vakit

vaktā ki (A.+F.): Ne zaman ki, ne vakit ki

vālī (A.): Vali

v. ol-

vālid (A.): Baba

vālideyn (A.): Anne- baba

vallāhi ta'ālā (A.): “Allah’a and olsun, Allah’a yemin ederim” anlamında kullanılan bir söz

vallāhu (A.): “Allah’a and olsun, Allah’a yemin ederim” anlamında kullanılan bir söz

vallāhu a'lem: Allah en iyisini

bilendir

var: Var, mevcut, varlık

var-: Varmak, gitmek, ulaşmak, yönelmek, ziyaret etmek, niyet etmek, karşısına çıkmak

var eyle-

var ol-

varak (A.): Ağaç ve ot yaprağı

varaksuz (A.+T): Yapraksız, yaprağı olmayan

vārid (A.): Gelen, ulaşan

v. ol-

vāriş (A.): Mirasçı

varlık: Var olma, mevcudiyet

varṭa (A.): Tehlike

vaşf (A.): Vasıf, nitelik, tarif etme

v. ét-

v. eyle-

v. ol-

v. olun-

vaşfa gel-

vaşfa kâbil degil

vāşif (A.): Vasfeden

vāşıl (A.): Ulaşan, kavuşan

v. ol-

vāşıta (A.): Aracılık, yardım

vāsi' (A.): Geniş, bol, büyük, çok

v. eyle-

v. kıl-

v. ol-

vaşıyyet (A.): Vasiyet, fikir verme, tenbih

v. ét-

v. eyle-

vaşl (A.): Ulaşma, birleşme, sevdiğine kavuşma

vaṭan (A.) Vatan

v. ét-: Yaşanacak yer yapmak

vaṭy (A.): Cinsel münasebette bulunma

v. eyle-

vāv (A.): Vav harfi

vāy (F.): Eyvah!, yazık!	v. ét-
vāz (F.): Vazgeçmek, terk, feragat etmek	vefālī (A.+T.): Vefalı, sadakatli
v. gel-	vefāt (A.): Vefat, ölme, ölüm
v. ol-	v. ét-
va^ʿz, va^ʿaẓ (A.): Nasihat, öğüt, vaaz	v. eyle-
v. ét-	vehm (A.): Şüpheli, kuşku
v. eyle-	vekīl (A.): Vekil, başkası adına iş gören
v. ve naşīḥat	v. ét-
v.- u naşīḥat	velakin (A.+F.): Fakat
vaz^ʿ, vazī^ʿ (A.): Yerleştirme, koyma	velā (A.): Ve asla, kesinlikle
v. ét-	veled (A.): Çocuk, oğul
v. ol-	v.-i şālih
vazīfe (A.): Vazife, sorumluluk, iş	v.-i velī
ve (A.): Ve	ve'l-hāşıl (A.): Hasılı, sonuç olarak
vebā (A.): Bulaşıcı ve öldürücü bir hastalık, veba	velī (A.): Dost, sahip, Allah dostu
veca^ʿ (A.): Ağrı, sızı, acı	velī^ʿ ahd (A.): Hükümdarın yerine geçecek olan yakını
vecd (A.): Kendini kaybedercesine Allah aşkına dalma	v. ol-
v.-i rūḥ	vemā kata^ʿtu'l-ķalem 'alā'l-ķalem (A.):
vech, vecih (A.): Usul, tarz, yüz, sebep	Kalemi bir başka kalemin üzerinde kestim, sivirttim
v.-i laṭīf	vēr: Vermek, ihsan etmek
vedā^ʿ (A.): Veda, ayrılma	vera^ʿ (A.): Dinin şüpheli saydığı şeylerden kaçınma, haramdan kaçınma, takva, zühd
v. ét-	vērīl-: Verilmek, bağışlanmak
ve daḥī (A.+T.): ve bunun gibi, bundan başka	vesvese (A.): Vesvese, şüpheli, tereddüt
vefā (A.): Sözde durma, sadakat	

ve yā (A.+F.): Veya

veyl (A.): Şiddetli azap

vezīr (A.): Sadrazam, Hükümdarın devlet işlerindeki yardımcısı

v. kıl-

v. ol-

v.-i ‘ālim

v.-i şādık

vezn (A.): Tartma, tartılma

v. olun-

vilāyet (A.): Vilayet, il, ülke, valilik

vildān (A.): Kullar, köleler

vird (A.): Belli aralıklarla okunan dua, ayet ve salavatlar

vişāl (A.): Kavuşma, buluşma

v. ol-

vizāret (A.): Vezirlik

vuḥūş (A.): Vahşiler, yabaniler

vuşūl (A.): Ulaşma, erişme

vü: İki isim soylu kelimeyi bağlayarak kelime grubu yapmaya yarayan gramer birimi

vücūd (A.): Var olma, var oluş

v.-ı Hāḳ: Allah’ın varlığı

vüs‘ at (A.): Genişlik, bolluk, imkan

v.-i rahmet

vüs‘ ate ér-

vüs‘ atlü (A.+T.): Geniş, bol

v. eyle-

vüzerā (A.): Vezirler

Y

ya (F. **yā**) ya, ya da

yā (A.): Ey! Hitap sözü

yā (F.): Ya, ya da

yabān (F. **yābān**): Dışarı, uzak, çöl, ıssız yer

yābis (A.): Kuru, yavan

yādigār (F.): Yadigar, bir kişi veya olayı hatırlatan nesne

yağ: Yağ

yağ-: Yağmak

yağdır-: Yağdırmak

yağdur-: Yağdırmak

yağla-: Yağlamak

yağmur: Yağmur

yaḥūd (F.): Yahut, veya

yāḥūd (F.): Yahut, veya

yaq-: Yakmak

yaqaza (A.): Uyanıklık

yaqın: Yakın, samimi

y. bil-

y. eyle-

y. göster-

y. kıl-

y. ol-

yaqınlık: Yakınlık

y. ét-

yaqınlık: Yakınlık

y. eyle-

yaqın (A.): Kesin bilgi, inanma

yala-: Yalamak

yalan: Yalan

y. ol-

y. söyle-

yalancı: Yalancı

yalıq: Alev

yalıqlan-: Alevlenmek

yalıquz: Yalnız, sadece, tek

y. kal-

yalıquzluk: Yalnızlık

yalıq: Alev

yalıquzluk: Yalnızlık

yalvar-: Yalvarmak

yama: Yama

yamalu: Yamalı

yan-: Yanmak

yan: Yan yan taraf, yakın, cep

yanın toldur-

yanına gel-

yanına gir-

yanına var-

yanında ol-

yandır-: Yandırmak, ısıldatmak

ya'ni (A.): Yani	yardımcı: Yardımcı
yaña: Yana, taraf	yardum: Yardım
yañaq: Yanak	yardum ét-
yanıl-: Yanılmak, aldanmak	yarım: Yarım, eksik
yañlış: Yanlış	yarın: Yarın, gelecekte
yap-: Yapmak, inşa etmek	yarlığa-: Bağışlamak, affetmek
yap-: Kapamak, örtmek	yarlığan-: Bağışlanmak, affedilmek
qapuyı yap-: Kapıyı kapamak	yarı: Yarı, yarım
yapdur-: Yaptırmak, inşa ettirmek	yaşdan-: Yaslanmak, dayanmak
yapıl-: Yapılmak, inşa edilmek	yaşdıqsuz: Yastıksız
yapış-: Yapışmak, tutunmak	yaşduq: Yastık
yapraq: Yaprak	yaş: Yaş
yar-: Yarmak, deşmek	yaş: Gözyaşı
yara: Yara	y. dök-: Ağlamak
yaraq: Hazırlık, teçizat	yaşa-: Yaşamak
y. ét-	yaşlu: Yaşlı, ihtiyar
yaraqıla-: Hazırlamak	yat-: Yatmak, uzanmak
yaraqılan-: Hazırlanmak	yataq: Yatak
yaramaz: Yaramaz, gereksiz, kötü	yatluluk: Kötülük, fenalık
y. ol-: Beğenilmemek	yatsu: Yatsı, yatsı namazı vakti
yaramazlık: Yaramazlık, kötülük	y. namāzı
yarar: Faydalı, lüzumlu	yayaq: Yaya, yaya olarak
yaraş-: Yakışmak	y. ol-
yarat-: Yaratmak, Halk etmek	y. yürü-
yardım: Yardım	y. kıl-
y. ét-	yaz: Yaz, yaz mevsimi
y. olın-	y. günü

y. ISSISİ	yemîn (A.): Yemin, söz
yaz-: Yazmak, kaydetmek	y. ét-
yazdur-: Yazdırmak	yemiş: Meyve, çekirdekli meyve
yazı: Yazı	yeñ: Yen, elbise
yazıl-: Yazılmak	yên-: Yenmek, galip gelmek
yazılı: Yazılı, yazılmış	yêñil-: Yenilmek, malup olmak
yazu: Yazı	yeñi: Yeni
yâr (F.): Dost, sevgili	yeñü: Yeni
yârsuz (F.+T.): Dostsuz, sevgilisiz	yêr: Yer, mekan, bölge, dünya
y. al-	yêrine getir-
yê-: Yemek	yêrlü yêrinde
yed (A.): El, kuvvet, kudret	yêryüzi
y.-i beyzâ	ye's (A.): Ümitsizlik
y.-i adrâ	y. ét-
y.-i udret	yeşil: Yeşil
y.-i sevdâ	yêt-: Yetmek, elvermek
yêdi: Yedi	yetîm (A.): Yetim
yedici: İten, çekerek götüren, kılavuz	yêtiş-: Ulaşmak, varmak
yêdir-: Yedirmek	yêtişdür-: Ulaştırmak, iletmek
yêdür-: Yedirmek, yiyip içirmek	yêtişil-: Ulaşılmak, vasıl olunmak
yêg: İyi, daha iyi	yêtmiş: Yetmiş
yêgrek: Daha iyi, en iyi	yêtür-: Yetiştirmek, ulaştırmak
yekşenbe (F.): Pazar	yêtüş-: Ulaşmak, vasıl olmak
yêl: Yel, rüzgar	yevm (A.): Gün
yêl-: Koşmak, acele yürümek	y.-i aad
yêlle-: Osurmak	y.-i âhîret
yêmek: Yemek	y.-i arefe

y.-i baṭālet	yigirmi sekizinci
y.-i cum'a	yigirmi toḫuzıncı
y.-i Ḥandaḫ	yigirmi üçinci
y.-i ḥaṣır	yigirmi yédinci
y.-i 'īd	yigit: Yiğit, genç, delikanlı
y.-i ḳıyāmet	yigitlik: Yiğitlik
y.-i naḥs-ı müstemir	yine: Yine, tekrar
y.-i nevrūz	yit-: Kaybolmak
y.-i sebt	yitük: Yitik, kayıp
y.-i sefer	yitür-: Kaybetmek
y.-i ta'ṭīl	yoğ: Yok, son
y.-i ticāret	yoğun: Kalın, kaba, sert
yeyni: Hafif	yoğurd: Yoğurt
yıl: Yıl, sene	yohsa: Yoksa
yılan: Yılan	yoḫ: Yok, son
yıllıḫ: Yıllık	yoḫ ol-
yırt-: Yırtmak	yoḫla-: Yoklamak, denemek
yırtıcı: Yırtıcı	yol: Yol
yırtıḫ: Yırtık	yollı yolınca
yigid: Yiğit, genç, delikanlı	yol-: Yolmak
yigirmi: Yirmi	yoldaş: Yol arkadaşı, arkadaş
yigirmi altıncı	yoldaşlıḫ: Yol arkadaşlığı, arkadaşlık
yigirmi beşinci	yolsuz: Yolunu bilmeden giden
yigirmi birinci	yonga: Yonga, sivriltelen şeylerden çıkan
yigirmi dördüncü	küçük talaş
yigirmi ikinci	yorıl-: Yorulmak
yigirminci	yön: Cihet, taraf, yön

yönelin-: Yönelmek, yönelinmek	yüreği ağrı-: Midesi ağrımak
yud-: Yutmak	yürek zahmeti: Mide ağrısı
yufka: Derin olmayan, hisli, ince, şefkat y. ol-	yüri-: Yürümek, yaya olarak gitmek
yufkalık: Yumuşaklık, hislilik, şefkat	yürüyiş: Yürüme
yuşaru: Yukarı, üst	yüsr: Kolaylık, rahat
yum-: Yummak, kapatmak	yüz: yüz, yüz sayısı yüz yigirmi
yumşak: Yumşak y. söz y. ol-	yüz: Yüz, surat, çehre, sima yüzi şuyı
yumuk: Yumulmuş, yumuk	yüz-: Yüzmek
yumurda: Yumurta	yüzsiz: Yüzsüz, haysiyetsiz
yumuşak: Yumuşak	
yun-: Yıkanmak	
yurdu: İğne deliği	
yurt: Mesken, oturulan yer, memleket	
yuva: Yuva	
yuvala-: Yuvarlamak	
yücelik: Yücelik, ululuk	
yük: Yük, zahmet	
yüklen-: Yüklenmek	
yüklet-: Yükletmek	
yüksek: Yüksek, yüksek yer	
yükseklik: Yükseklik, büyük makam	
yümn (A.): Uğur, bereket, nasip	
yüñ: Yün, tüy	
yürek: Yürek, karın, iç, mide, kalp	

Z

zabṭ (A.): Kaydetme, koruma altına alma

z. èt-

za' f, za' af (A.) Eksiklik, zayıflık

z. gel-

z. vèr-

za' f -1 rû'yet

zafer (A.): Zafer, muvaffakiyet

z. bul-

z. vèr-

zahîr (A.): Yardımcı, kılavuz

z. edin-

zâhir (A.): Açık, ortada, görünen, belli, aşikar

z. ol-

zâhirî (A.): Görünüşte, görüldüğü gibi

zahmet (A.): Sıkıntı, meşakkat, ağır

z. çek-

z. gör-

z. ol-

z. vèr-

zahmetlü (A.+T.): Sıkıntılı, meşakkatli

zâhid (A.): Takva sahibi, müttaki

zahr (A.): Arka, sırt

z.-1 gaybet

zahîre (A.): Vakti gelince kullanılmak üzere ayrılan yiyecek, tahıl

z. èt-

z. kıl-

za'îf (A.): Zayıf, güçsüz, çaresiz

z. èt-

z. ol-

za'îfe (A.): Zayıf, aciz

zâlim (A.): Zalim, zulmeden

z. ol-

zam (A. zamm): Ekleme, ilave

z. ol-

zamm eyle-

zamân (A.): Vakit, çağ, mevsim, devir

zaman ol-

zamâne (A.): Yaşanılan zaman

zâmin (A.): Kefil

zamîr (A.): İç, dahil, batın

zan (A. zann): Sanma, sanı, zan, tereddüt

z. èt-

z. eyle-

zâni (A.): Zina eden

zanlu (A.+T.): Düşünceli, fikirli

zâr (F.): Ağlama, inleme

zâr (A. zarr): Zarar

zarâfet (A.): Naziklik, zariflik

zarar (A.): Zarar, ziyan, kayıp

z. eriş-	z. kılın-
z. ét-	z. ol-
z. eyle-	zāyid (A. zā'id): Fazla, lüzumsuz
z. gel-	zāyil (A. zā'il): Yok olan, sona eren
z. kıl-	z. ét-
z. ol-	z. ol-
z. vèr-	z. edici-
z. edici	zecz, zecir (A.): Sıkıntı, zahmet
zararlu (A.+T.): Zararlı	zehārif (A.): Geçici zevkler
zarf (A.): Zarf, kap, kılıf	zehī (F.): Ne iyi, ne güzel, ne mutlu
zarīf (A.): Nazik, letafetli, zarif	zehr (F.): Zehir
zarīfe (A.): Nazik, letafetli, zarif (kadın)	zehrlü (F.+T.): Zehirli
zarūret (A.): Zaruret, ihtiyaç, çaresizlik	zekāt (A.): Zekat
z. vèr-	zekāvet (A.): Zekilik, çabuk anlama ve kavrama
zarūrī (A.): Mecbur, zorunlu, zaruri	zeker (A.): Erkeklik organı
zāt (A.): Kendi, kendisi	zekī (A.): Zeki, zeka sahibi, zeyrek
zāt-ı Hāq	zelīl (A.): Hor, hakir, alçalmış
z.-ı mevcūd	z. bil-
z.-ı rab	z. ét-
zātu'llāh	z. gör-
zātī (A.): Şahsi, hususi	z. kıl-
zayf (A.): Konuk, misafir	z. ol-
zāyi^c (A.): Zayi, yitik, zarar, ziyan, kayıp, boş	zelīlik (A.+T.): Horluk, hakirlik, alçaklık
z. ét-	zem (A. zemm): Kötüleme, ayıplama, çekiştirme
z. eyle-	z. ét-
z. kıl-	

z. eyle-	zındıkiyye (A.): Zındıklık, dinsizlik
zemherir̄ (A.): Kışın en soğuk zamanı, dondurucu kış soğuğu, cehennem soğuğu	zihn (A.): Zihin
zemīn (F.): Yer, arz	zıkr, zikir (A.): Bildirme, hatırlatma, anma, Allah'ı tesbih etme
zemzem (A.): Zemzem	z. èt-
zenb (A.): Günah	z. eyle-
z. ol-	z. ol-
z.-ı hālet	z. olun-
zencir̄ (F.): Zincir	z.-i cemīl
zerd (F.): Sarı	z.-i ekl
zev (A. zev'): Ölümlü dolayısıyla gelen keder, sıkıntı	z.-i nām
zevāl (A.): Son bulma, sona erme	z.-i nisā
zevc (A.): Eş, koca	z.-i nebīz
zevk̄ (A.): Zevk, tatma, beğenme	zıkr̄ ètse
zevraḳ (A.): Kayık, sandal	zıkr̄ kııl-
zeynet (A.): Zinet, süs, bezek	zıkr̄ olun-
zeyt yağı(A.+T.): Zeytinyağı	zıkr̄u'llāh
zıḥk (A.): Gülmek	zı'1-ḥicce: Arap aylarında on ikinci ay, Kurban Bayramı ayı
z. èt-	zillet (A.): Hakirlik, alçaklık, aşağılık
z. eyle-	z. èt-
zıl (A.zıll): Gölge, koruma, himaye	z.-i ma'şiyet
z.-i himāyet	zimām (A.): Yular, ip
zıllinde ol-	zimmet (A.): Sahip çıkma
zındıḳ (A.): Zındık, dinsiz	zinā (A.): Nikahsız ilişki, zina
zındıḳ ol-	z. èt-
zındıḳlık (A.+T.): Zındıklık, dinsizlik	zindān (F.): Zindan, hapis

zindāncı (F.+T.): Zindana atan kimse, hapishane memuru	z. bul- z. èt-
zīnet (A.): Ziyinet, süs, bezek z. kııl- z.-i dünyā	zūlm, zūlüm (A.): Zulüm, eziyet, işkence, haksızlık z. gör- z. èt- z. eyle-
zīr (F.): Alt, aşıağı z.-i dāmen	zūlmet (A.): Karanlık zūlmette al-
zīrā (F.): Zira, ünkü	zūrā (A.): Yellenmek, osurmak
zīrek (F.): Akıllı, zeki z. ol-	zūbān (F. zebān): Dil, lisan
zīrve (A.): En üst nokta, tepe, zirve z.-yi  ibādet	zūhd (A.): Her türlü zevke karşı koyup kendini ibadete verme z. ehli ol- z. üzre ol-
ziyā (A.): Işı, nur, aydınlık	zūhād (A.): Zahitler, kendini ibadete adamıřlar
ziyāde: ok, fazla, artık z. eyle- z. ol-	zūl (A. zūll): Alalma, horluk z.-i  ācil
ziyāfet (A.): Ziyafet, ikram, misafir ağırlamak	zū'l-celāl-i ve'l-ikrām (A.): Ululuk ve cömertlik sahibi olan (Allah)
ziyān (F.): Ziyān, zarar, hūsran z. èt- z. kııl-	zūnūb (A.): Günahlar
ziyāret (A.): Ziyaret, görmeye gitme z. èt- z. eyle- z. olun- ziyārete var-	zūrefā (A.): İnce nūktelerle, hikmetle konuşanlar
zūhūr (A.): Meydana gelme, ortaya ıkma	zūvābe (A. zū'ābe): Perem, kakūl, tepe saı

3.2. ÖZEL ADLAR SÖZLÜĞÜ

A

‘**Abbād bin Ḥavvās**: Yaşadığı dönemin azizlerinden olan Medineli bir âlim ve fazıl kişi.

‘**Abbās bin Mirdās**: Ebu’l Heysem
‘Abbās bin ebī ‘Āmir es-Sülemī. Kahramanlık şiirleriyle de tanınan sahabe. Hz. Osman zamanında vefat etmiştir.

‘**Abbāsīler**: Hz. Muhammed’in amcası Abbas’ın soyundan gelen ve MS. 750-1258 yılları arasında hüküm süren hanedan.

‘**Abdu’l-‘azīz bin Verrād**: Hadis rivayetçilerinden, zahit.

‘**Abdu’l-‘azīz bin ebī Revvād**: Aslen Horasanlı olup, H. 159 yılında vefat etmiş olan ilk dönem mutasavvıflarından.

‘**Abdu’l-ḥamīd**: Son Emevi halifesi Mervan bin Muhammed’in kâtiplerinden biri.

‘**Abdu’llāh**: Herhangi bir şahıs adı, adı bilinmeyen kimse.

‘**Abdu’llāh**: Sahabe

‘**Abdu’llāh bin ‘Abbās**: Tefsir ve fıkıh konularında otorite kabul edilen ve çok hadis rivayet eden sahabelerden biri. Hz. Muhammed’in amca oğlu.

‘**Abdu’llāh bin ‘Amr el-‘Āş**: Sahabe, muhaddis. Hz. Muhammed’den duyduğu hadisleri onun huzurunda yazmasına izin verilen sahabe. Meşhur sahabe komutan Amr Bin As’ın oğlu.

‘**Abdu’llāh bin Āşım**: Basralı âlimlerden. Şeyb bin Şeybe’nin çağdaşı olan zat.

‘**Abdu’llāh bin Ca’fer**: Sahabe, Hz. Ali’nin yeğeni, Habeşistan hicretinde doğan ilk sahabe.

‘**Abdu’llāh-ı Dārānī**: Sahabe

‘Abdu’llāh bin İdrīs: H. 192’de vefat etmiş olan, Kufeli tanınmış muhaddis ve kıraat âlimi.

‘Abdu’llāh bin Merzuḳ: Abbāsiler dönemi halifelerinden Hārūnu’r-reşīd’in veziri. Zühd ve takva ehli bir kişi.

‘Abdu’llāh bin Mes‘ūd: İlk Müslümanlardan, hayattayken cennetle müjdelenen on sahabeden biri. Kufe tefsir ve fıkıh mektebinin kurucusu.

‘Abdu’llāh bin Muḳanna‘: Mutasavvıf ve zahit.

‘Abdu’llāh bin Mübārek: H. 118- 181 yılları arasında yaşamış tebeü’t-tabiiin ileri gelenlerinden. Türk asıllı muhaddis, fakih, zahit kişi.

‘Abdu’llāh bin ‘Ömer: Hz. Ömer’in oğlu, en çok hadis rivayet eden yedi sahabeden biri. İbn-i Ömer lakabıyla meşhurdur.

‘Abdu’llāh bin Revāḩa: Şiirleriyle Hz. Muhammed’i methetmiş Medineli sahabe, şair, kumandan.

‘Abdu’llāh bin Sāyib: ‘Abdu’llāh bin Sā’ib. Kıraat bilgisiyle tanınan Mekkeli sahabe.

‘Abdu’llāh bin Şübrūme: H. 72- 144 yılları arasında yaşamış fıkıh âlimi ve kadı.

‘Abdu’llāh et-Tüsterī: Ebū Muḩammed Sehl bin ‘Abdillāh bin Yūnus bin ‘İsā bin ‘Abdillāh bin Refī‘ et-Tüsterī. H. 283 yılında vefat etmiş olan müfessir ve sufi.

‘Abdu’llāh bin Vehb: İmam Malik’in öğrencilerinden, fıkıh âlimi.

‘Abdu’llāh bin Yezīd bin Hürmüz: Mutasavvıf ve zahitlerden bir kişi.

‘Abdu’llāh bin Zāhir: Şam, Mısır ve Horasan emirliklerinde bulunmuş devlet adamı.

‘Abdu’l-melik: bk. ‘Abdu’l-melik bin Mervān ebū Ümeyye

‘Abdu’l-melik bin Mervān ebū Ümeyye: 685- 705 yılları arasında tahtta kalmış, Emeviler dönemi halifesi.

‘Abdu’l-melik bin Şālih: Abbasi halifesi Hārūnu’r-reşīd zamanında yaşamış komutan.

‘Abdu’l-melik bin ‘Umeyr: Emeviler hanedanı zamanında yaşamış bir zat.

‘Abdu’l-muṭṭalib: Hz. Muhammed’in dedesi

‘Abdu’r-raḥman: Sahabe

‘Abdu’r-raḥman bin ‘Avf: Sahabenin önde gelenlerinden. Hayattayken cennetle müjdelenen on sahabeden biri.

‘Abdu’r-raḥman bin Ebū Bekr: Sahabe. Hz. Ebu Bekir’in oğlu, Hz. Muhammed’in hanımı Hz. Aişe’nin kardeşi.

Abraş: bk. **Abraş-ı Kelbī**

Abraş-ı Kelbī: Emevi halifesi Hişam bin Abdülmelik’in nedimi ve musahibi olan kişi.

A‘cām: Arap olmayanlar, İranlılar

‘Acem: Arap olmayan, Arap’tan başkası, Acem

‘Ād: Kur’an-ı Kerim’de adı geçen ve helak edildiği bildirilen kavimlerden biri.

Ādem peygamber: Ādem peygamber. İlk insan ve ilk peygamber.

‘Adī ibn-i Ertāt: Emeviler dönemi halifesi Ömer bin Abdülaziz’in Basra valisi.

Aḥmed bin ‘Abdu’r-reşīd: Zemaḥşeri’nin hocalarından bir zat.

Aḥmed bin ebī Dāvūd: H. 240 yılında Bağdat’ta vefat eden, Abbasiler döneminde baş kadılık yapmış kişi. Cömertliği ve şairliğiyle de meşhur Mutezile âlimi.

Ahmed bin Hâlid: Abbasiler dönemi halifelerinden Memun'un veziri.

Ahmed bin Hanbel: H. 164- 241 yılları arasında Bağdat'ta yaşamış, Hanbeli mezhebinin kurucusu, muhaddis, fakih ve müçtehit.

Ahmed bin Sehl: İlk dönem sufilerinden muhaddis ve müfessir.

Ahmed ibn-i Tolun: M. 835- 884 yılları arasında yaşamış ve Mısır'da Tolunoğulları hanedanını kurmuş olan Türk kumandan, devlet adamı.

Ahnef: Ahnef bin Kays. H. 67 yılında Kufe'de vefat eden, yumuşak huyluluğu, cesareti ve zekasıyla tanınan, tabiin.

Ahtal: Abbasiler dönemi şairlerinden.

Âl-i Selçuk: Büyük Selçuklu Devleti. M. 1040- 1308 yılları arasında hüküm sürmüş, Türklerin İslami devirde kurdukları en büyük hanedanlardan biri.

Âl-i 'imrân sûresi: Kur'an-ı Kerim'in üçüncü suresi.

‘Alî: bk. **Hzret-i ‘Alî**

‘Alî-yi Belhî: Belhli Muhaddis ve fakih bir zat.

‘Alî bin ‘İsâ bin Hârûn: Horasan valilerinden.

‘Alî bin Rebi‘ a: Tabiin döneminin önde gelenlerinden, hadis rivayetçisi.

‘Alî bin ebî Tâlib: bk. **Hzret-i ‘Alî**

‘Allâf: bk. **Ebû Huzeyl-i ‘Allâf**

Allâh: Allah

Allâhu Ta‘âlâ: Allah

A‘meş: Ebû Muhammed Süleymân b. Mehran el-Esedî. H. 61- 148 yılları arasında yaşamış Kufe âlimlerinden ve hadis rivayetçisi.

‘**Amir bin Kays**: Sahabe

‘**Ammār**: ‘Ammār bin Yāsir. Bedir Savaşı’na da katılmış, sahabenin önde gelenlerinden.

‘**Amr bin ‘Ās**: Harp sanatındaki dehasıyla tanınan Mekkeli meşhur sahabe. Hz. Ömer zamanında Mısır’ı fetheden kumandan ve devlet adamı.

‘**Amr bin Dīnār**: Sahabelerin yanında yetmişmiş, tabiinin önde gelenlerinden, muhaddis.

‘**Amr bin ‘Ubeyd**: H. 1. asırda yaşamış, Mutezile mezhebinin kurucularından ve hadis rivayetçilerinden.

‘**Ankebūt**: Kur’an-ı Kerim’in yirmi dokuzuncu suresi.

‘**Arafāt**: Mekke’nin doğusunda bulunan ve Haccın en önemli rüknünün yapıldığı dağ.

Aristalis: bk. **Aristo**

Aristotalis: bk. **Aristo**

Aristotalis: bk. **Aristo**

Aristo: İslam felsefesi üzerinde mühim etkileri olan ilkçağın en önemli Yunan filozoflarından.

Aristotalis: bk. **Aristo**

‘**Āşiye** : Kadın adı

Aşma‘ī: Ebū Sā‘īd ‘Abdu’l-melik b. Kureyb b. ‘Alī. Aşma‘ī el-Bahilī. H. 122- 216 yılları arasında Basra’da yaşamış, Basra dil mektebinin önde gelen simalarından dil ve edebiyat âlimi, şair.

‘**Aṭā ibn-i ebī Rebāḥ**: Mekke âlimlerinden.

‘**Aṭā-yı Ḥorasānī**: Tabiin devrinin tanınmış Horasanlı hadis ve tefsir âlimlerinden.

‘**Aṭā**: bk. ‘**Aṭā-yı Ḥorasānī**

‘**Attāb ibn-i Üseyd**: ‘Attāb ibn-i Esīd. Hz. Muhammed tarafından genç yaşına

rağmen Mekke kadısı tayin edilen sahabe.

‘Avf bin Mâlik-i Eşca‘î: Kahramanlığı ve şakacılığıyla meşhur Medineli sahabe.

‘Avn: ‘Abdu’llâh bin ‘Avn, veya ‘Avn bin ‘Abdu’llâh. Emeviler döneminde yaşamış hadis âlimlerinden.

Ayâs: bk. **İyâs bin Mu‘âviye**

Ayâs bin Mu‘âviye: bk. **İyâs bin Mu‘âviye**

Âyete’l-kürsî: Kur’an-ı Kerim’in ikinci suresi olan Bakara’nın tevhid akidesini anlatan 255. ayetinin adı.

‘Âyişe (A. A’işe): bk. **Ḥazret-i ‘Âyişe**

Ayaşofıyya: Ayasofya. Bizans devrinde İstanbul’un en büyük kilisesi iken fetihten sonra şehrin baş camii haline getirilen ve etrafında zamanla külliye oluşan mabet.

B

Bâbil: Bugünkü Bağdat’ın güneyinde yer alan ve insanlık tarihi için büyük önem taşıyan şehir.

Bağdâd: Bağdat şehri. İslam dünyasının önemli kültür merkezlerinden biri, bugünkü Irak’ın başkenti.

Başra: Basra şehri. Bugünkü güney Irak’ta Hz. Ömer tarafından kurulan bir şehir.

Baḥlamyus: Miladi II. yüzyılda yaşamış, İslam astronomisi üzerinde önemli etkileri olan İskenderiyeli astronom, matematikçi, coğrafyacı ve müzik bilgini.

Baḥḥâ: Mekke şehri ile Mina arasında bulunan ve Hz. Âdem’in yeryüzüne indirildiğine inanılan yer.

Bâyezîd: bk. **Ebū Yezîd-i Bisṭāmî**

Bâyizîd: bk. **Ebū Yezîd-i Bisṭāmî**

Behlül: Behlül-i Dānā, Ebū Vüheyb bin ‘Amr bin el-Mugīre el-Kūfī. Abbasi halifesi Hārūnu’r-reşīd zamanında yaşamış ve şahsiyeti pek bilinmeyen züht ehli bir kişi.

Behrām: bk. **Behrām bin Hürmüz**

Behrām bin Hürmüz: Sasaniler soyundan İranlı bir hükümdar.

Bekr bin ‘Abdu’llāh: Bekr bin ‘Abdu’llāh el-Müzenī. Tabiin neslinden muhaddis ve fakih.

Belḥ: Bugünkü Afganistan’ın kuzeydoğusunda yer alan ve Türk-İslam tarihinde önemli bir yeri olan şehir.

Belḳīs: Hz. Süleyman zamanında yaşamış ve sonradan tevhit dinini kabul ederek iman ettiği belirtilen Sebe melikesi.

Benī ‘Abbās: bk. **‘Abbāsiler**

Benī İsrāyil: İsrailoğulları, Yahudiler

Benī Muhalleb(?): Abbasiler dönemi vezirlerinden.

Benī Sa‘d: Araplarda bir kabile adı

Benī Sāmānī: Samaniler. M. 819- 1005 yılları arasında Maverāünnehir ve Horasan’da hüküm süren bir İslam hanedanı.

Benī Ümeyye: Emeviler. Hulefa-yı Raşidin (Dört halife) döneminden sonra M. 661- 750 yılları arasında hüküm süren hanedan.

Benī Ṭay: Araplarda bir kabile adı

Benī Yedi: Araplarda bir kabile

Beytu’llāh: Kâbe

Beytü’l-ḥaram: Kâbe

Beytü’l-maḳdis: Müslümanların ilk kiblesi. İslamiyette en kutsal sayılan üç mescidden biri. Mescid-i Aksa

Beytü’l-muḳaddis: bk. **Beytü’l-maḳdis:**

Bilāl: Bilāl-i Hābeşī. Hz. Muhammed'in azatlı hizmetkārı ve ilk müslümanlardan. İslam dininin ilk müezzini.

Bilāl: Hz. Ömer'in kölelerinden birinin adı.

Buḥārā: Maveraünnehir'de bugün Özbekistan sınırları içerisinde bulunan tarihi bir şehir.

Buḥārī : bk. **İmām-ı Buḥārī**

Buḫrāt : Hipokrat. MÖ. III- II. yüzyıllar arasında yaşamış ve tıp alanındaki çalışmalarından dolayı tıbbın babası olarak anılan antik çağ Yunan hekimlerinden.

Bündār: Şair

Büzürcimihir: Sasaniler dönemi hükümdarlarından Nuşirrevan'ın baş veziri.

C

Cābir: bk. **Cābir bin 'Abdu'llāh**

Cābir bin 'Abdu'llāh: Sahabe. En çok hadis rivayet eden sahabelerden biri olarak bilinir.

Ca' fer bin Muḥammed: bk. **Ca' fer-i Ḥuldī**

Ca' fer-i Ḥuldī: H. 252- 348 yılları arasında yaşamış Bağdatlı mutasavvıf. İlk sufilerin menkıbelerini toplayıp yazması ve rivayet etmesiyle de tanınmaktadır.

Ca' fer-i Bermekī: Abbasiler dönemi halifelerinden Hārūnu'r-reşīd'in veziri.

Ca' fer-i Şādık: H. 148 yılında Medine'de vefat eden ve soyu Hz. Ali'ye dayanan fıkıh âlimi.

Cāhız: Arap edebiyatının en ünlü nesir yazarlarından ve Mutezile kelamcılarında biri. Çirkinliğiyle de meşhurdur.

Calinus: Asıl adı Galenos olup doğum ve ölüm tarihleri hakkında kesin bilgi sahibi olunmayan, İslam tıbbının gelişmesinde de büyük tesiri olmuş, Grek tıp bilgini ve filozofu.

Cāmi‘-i Şaḥīḥ: Cāmi‘-i Şaḥīḥ-i Buḥārī ve Cāmi‘-i Şaḥīḥ-i Müslim. Hadis kitapları.

Cāmi‘-i Şaḥīḥ-i Buḥārī: Buhari'nin (ö. H. 256) Kur'an-ı Kerim'den sonra en güvenilir eser kabul edilen, sahih hadisleri bir araya getirdiği ünlü eseri. Kütüb-i Sitte olarak anılan altı önemli hadis kitabından biri.

Cāmi‘-i Şaḥīḥ-i Müslim: Müslim'in (ö. H. 261) Güvenilir hadisleri topladığı eseri. Kütüb-i Sitte olarak anılan altı önemli hadis kitabından biri.

Cāre'llāh, Cāru'llāh: Zemahşeri'nin lakabı, Mekke'ye gidip orada bir müddet kalanlara verilen san.

Cübeyr: bk. Sa'īd bin Cübeyr

Cebrāyil (A. Cebrā'il): bk. **Ḥazret-i Cebrāyil**

Celālū'd-dīn Melikşāh: bk. **Celālū'd-dīn Melikşāh-ı Selçuḳī**

Celālū'd-dīn Melikşāh-ı Selçuḳī: MS. 1072- 1092 yılları arasında tahtta kalan, Büyük Selçuklu Devleti sultanı.

Celālū'd-dīn-i Rūmī: Mevlana Celaleddin-i Rumi adıyla meşhur olan ve H. VII. asırda Konya'da yaşamış âlim. Mevleviyye tarikatının kurucusu mutasavvıf, şair.

Cüneyd-i Bağdādī: H. III. asırda Bağdat'ta doğup orada yaşayan ve ilk devir sufiliğinin en güçlü temsilcilerinden olan meşhur zahit ve mutasavvıf.

Cürcān: Bugün İran sınırları içerisinde, Hazar denizinin güneydoğusunda bulunan tarihi bir şehir ve bu şehrin merkez olduğu eyalet. Özellikle Sasaniler, Abbasiler ve Selçuklular dönemlerinde büyük öneme sahip bir eyalettir.

D

Daḥḥāk: bk. **Daḥḥāk bin Müzāḥim**

Daḥḥāk bin Müzāḥim: Ebu'l-ḳāsim (Ebū Muḥammed) Daḥḥāk bin Müzāḥim el Ḥilālī el-Ḥorāsānī el Belḥī. H. I asırda yaşamış, Horasanlı âlim ve müfessir.

Dārānī: bk. 'Abdu'llāh-ı Dārānī

Darīr: bk. Ebū Muḳātil-i Darīr

Dāru'n-nedve: Hz. Muhammed'in dördüncü kuşaktan dedesi Kusay bin Kilab'ın Mekke'de her türlü kararın burada alınması için yaptırdığı ve Mekke'nin Müslümanlar tarafından fethine kadar bu amaçla kullanılan ev.

Dāvūd peygamber: Kur'an-ı Kerim'de adı geçen, İsrailoğullarına gönderildiği belirtilen ve kendisine Zebur verilen peygamber.

Dāvūd bin Reşīd: Muhaddis ve fıkıh âlimi.

Dāvūd-ı Tāyī: Ebū Süleymān Dāvūd bin Nuşayr et-Tāī. H. II. asırda yaşamış (ö. H. 165) ve Kufe'de İmam-ı Âzam'ın yanında uzun yıllar hadis ve fıkıh okumuş ilk dönem sufilerinden, zahit, âlim.

Def'ī: Abbasiler dönemi halifesi Hārūnu'r-reşīd zamanında yaşamış âlimlerden biri.

Devānī: bk. Mansūr-ı Devānī

Dımaşq: İslam medeniyetinin önemli tarihi merkezlerinden biri olan şehir. Bugünkü Suriye'nin başkenti, Şam.

E

Ebā Bekr: bk. Ḥazret-i Ebū Bekir

Ebā Eyyüb: bk. Ebū Eyyüb-ı Enşārī

Ebā Muḥammed: bk. 'Abdu'llāh et-Tüsterī

Ebā el-Ḥasan: bk. Ebu'l-ḥasan-i Tenūḥī

Ebā'l-aynā: bk. Ebu'l-aynā

Ebî ‘Abdu’llâh-ı Tūnusi: Bugünkü Tunus topraklarında yaşamış, döneminin azizlerinden bir zat.

Ebî Temmām: bk. **Ebū Temmām**

Ebî ‘Āmir-i Eş‘arî: İslamiyetin ilk dönemlerinde Müslüman olan ve şehit edilen kumandan sahabe.

Ebî’l-‘aynā: bk. **Ebu’l-‘aynā**

Ebî’l-ḥāzim: bk. **Ebū Ḥāzim**

Ebū ‘Abdu’llāh: Abbasiler dönemi halifelerinden Mehdi’nin veziri.

Ebū ‘Abdu’llāh-ı Buḥārî: bk. **İmām-ı Buḥārî**

Ebū ‘Alî bin Sīnā: İbni Sina. H. 428 yılında vefat etmiş, Ortaçağ’ın en önemli hekimi.

Ebu’l-‘atāhiyye: H. 130- 210 yılları arasında yaşamış Abbasiler dönemi şairlerinden.

Ebu’l-‘aynā: Abbasiler dönemi halifesi Hārūnu’r-reşīd zamanında yaşamış Arap şairlerinden.

Ebū Bekr: bk. **Ḥāzret-i Ebū Bekir**

Ebū Bekr bin ‘Abbās: Faḍl bin ‘Abbās er-Rāzī. H. III. yüzyılda yaşamış hadis âlimi.

Ebî Bekr-i Ḥārizmî: Ebū Bekr Cemālū’d-dīn Muḥammed bin ‘Abbās et-Taberî el- Ḥārizmî. H. 323- 383 yılları arasında yaşamış Arap edip ve şairi.

Ebū Bekr-i Ḳabbāzî: Fıkıh âlimi, müçtehit

Ebū Bekir Muḥammed bin Aḥmed: Meşhur âlim İmām Ḳudūrî’nin babası.

Ebū Bekir-i Serḫî: Mutasavvıf ve zahit bir zat.

Ebū Bekir-i Şiddîk: bk. **Ḥāzret-i Ebū Bekir**

Ebū Ca'fer-i Neseḫī: H. 414 yılında Türkistan'ın Neseḫ şehrinde vefat etmiş, Hanefi mezhebinin büyük fıkıh âlimlerinden.

Ebū Ca'fer-i Semmāk: H. II- III. asırda Bağdat'ta yaşamış âlim bir zat.

Ebū Cehl: Hz. Muhammed'in ve İslam'ın en azılı düşmanlarından biri. Amr bin Hişam olan lakabı Hz. Muhammed tarafından Ebu Cehil olarak değiştirilmiştir.

Ebū Derdā: Uveymin bin Mālik b. Ḳays b. Ümeyye el-Ensārī el-Hazrecī. H. 32 yılında Şam'da vefat eden, Dört halife zamanında Dımaşk (Şam) valiliği ve Kur'an muallimliği görevlerinde de bulunmuş hadis rivayetçisi ve hafız sahabe.

Ebu'd-derdā: bk. **Ebū Derdā**

Ebū Dücāne: Ebū Dücāne Simāk bin Ḥārāşe. Hz. Muhammed'in fedaisi olarak bilinen ve Hz. Muhammed'le bütün savařlara katılmış, Yemame'de şehit olmuş Medineli sahabe.

Ebū Dülāme: Abbasiler dönemi şairlerinden.

Ebū Esved ed-Düelī: Kur'an-ı Kerim'e hareke sistemini getirmesi ve Arap nahvinin ilk esaslarını tespit etmesiyle tanınan tabiin, âlim ve şair.

Ebū Eyyüb-ı Enşār: bk. **Ebū Eyyüb-ı Enşārī**

Ebū Eyyüb-ı Enşārī: Hz. Muhammed'i Medine'ye hicret ettiklerinde evinde misafir eden sahabe.

Ebu'l-feth-i Büsti: Sonradan Gazneli hükümdarı Sebüktekin'e intisap etmiş ve H. 400'de vefat etmiş olan Arap şairlerinden.

Ebū Ḥafş: Oğlancılığıyla (eşcinsel) bilinen bir kişi.

Ebū Ḥanīfe: bk. **İmām-ı Ebū Ḥanīfe**

Ebū'l-ḥasan: bk. **Ebu'l-ḥasan-i Tenūḫī**

Ebu'l-ḥasan-ı Tenūḫī: Ebu'l-ḥasan Muhammed et-Tenūḫī. H. IV- V. asırda

yaşamış (ö. H. 447) Mutezile âlimi, kadı ve mutasavvıf. Zarif ve güzel espriler yapmasıyla da tanınır.

Ebū Hāşim-i Şevrî: Ebū Hāşim-i Sūfî. Asıl adı Osman bin Şureyk'tir. Süfyan-ı Sevri ile muasır olan Kufeli mutasavvıf ve zahit.

Ebū Ḥayyān: bk. **Ḥazm bin Ḥayyān**

Ebū Ḥāzim: Ebū Ḥāzim el-Kādî, Hanefi fakihî.

Ebū Hureyre: Asıl adı Abdurrahman bin Sahr olan ve hadis rivayeti konusunda müstesna bir yere sahip olan Yemenli sahabe.

Ebū Huzeyl: bk. **Ebū Huzeyl-i 'Allāf**

Ebū Huzeyl: Şair

Ebū Huzeyl-i 'Allāf: H. II.- III. asrın ortalarında yaşamış Mutezile imamlarından.

Ebu'l-ḥüseyin en-Nūrî: H. III. asırda yaşamış (ö. H. 295) ve tasavvufun

gerçek kurucularından sayılan Iraklı mutasavvıf, şair.

Ebū İshāk: Arap şairlerinden

Ebū İshāk-ı Buḥārî: Kelam âlimi, mutasavvıf.

Ebū İshāk-ı Mevşilî: H. 150- 235 yılları arasında yaşamış, Abbasiler dönemi muganni, musikişinas ve şairi.

Ebū İshāk-ı Muşallî: bk. **Ebū İshāk-ı Mevşilî**

Ebū İshāk-ı Şirāzî: H. 393- 476 yılları arasında yaşamış Şafii fakihî.

Ebū İsmā'îl: bk. **Ebū İsmā'îl-i Tuğrāyî**

Ebū İsmā'îl-i Tuğrāyî: Ebū İsmā'îl-i Tuğrā'î. H. 453- 515 yılları arasında yaşamış, Kaşide-yi Lâmiyyetü'l-'Acem adlı kasidesiyle ün salmış Arap şairi, kâtip ve kimya âlimi.

Ebu'l-kāsım: bk. **Ebu'l-kāsım-ı**

Bündār

Ebu'l-kāsim-ı Būndār: Meşhur şairlerden.

Ebu'l-leys: Ebu'l-leys-i Semerkandī. H. III. asırda yaşamış ve Hanefi mezhebinin gelişmesinde önemli katkıları olan fakih ve zahit kişi.

Ebū Manşūr-ı Mātūrīdī: H. IV. asırda yaşamış, Matüridiyye mezhebinin kurucusu, müfessir ve fakih.

Ebū Mukātil-i Darīr: Abbasiler döneminde yaşamış şairlerden.

Ebū Müshir: Şam ulemasından bir zat. Abbasi halifesi Memun zamanında hapsedilmiş ve hapiste ölmüştür.

Ebu'l-müslim: bk. **Ebu'l-müslim-i 'Askerī**

Ebu'l-müslim-i 'Askerī: İran asıllı Müslüman devlet adamı.

Ebū Müslim-i Havlānī: Tabiinden bir kişi

Ebū Naşr-ı Fārābī: Türkistan'ın Farab şehrinde doğan (bugünkü Kazakistan sınırları içerisinde) ve H. 339 yılında vefat etmiş olan İslam felsefesini metod, terminoloji ve problemler açısından değerlendiren ünlü Türk filozofu.

Ebū Rūmiyye: Sahabe

Ebu's-sa'ādāt: bk. **Ebu's-sa'ādāt-ı Sencārī**

Ebu's-sa'ādāt-ı Sencārī: Fıkıh âlimlerinden.

Ebū Şafvān: 'Abdu'llāh bin Şafvān. H. 73 yılında şehit edilen Mekkeli tabiinin büyüklerinden.

Ebū Sa'īd-ü'l-ḥudrī: bk. **Ebū Sa'īd-i Ḥudrī**

Ebū Sa'īd-i Ḥudrī: Çok hadis rivayet eden sahabelerden biri.

Ebū Süleymān: bk. **Ebu Süleyman-ı Dārānī**

Ebū Süleymān-ı Dārānī: H. 215'te vefat etmiş olan, ilk dönem mutasavvıf ve zahidlerinden.

Ebū Süleymānū'd-Dārānī: bk. **Ebū Süleymān-ı Dārānī**

Ebū Ṭalhā-yı Enşārī: Sahabeler arasında yiğitliği cesareti ve özellikle gür sesiyle tanınan Medineli sahabe.

Ebū Ṭālib: M. 535- 619 yılları arasında Mekke'de yaşamış ve çocukluğunda Hz. Muhammed'i himaye etmiş olan kişi. Hz. Muhammed'in amcası, Hz. Ali'nin babası.

Ebū Ṭayyib: Bir Arap şairi.

Ebu't-ṭayyib: bk. **Ebū Ṭayyib**

Ebū Teḥḥām: Şair

Ebū Temmām: H. 190- 231 yılları arasında yaşamış, meşhur Arap şairi ve Hamase müellifi.

Ebū 'Ubeyd: bk. **'Amr bin 'Ubeyd**

Ebū Ümāme: Ebū Ümāme Sudey bin Aclān bin Vehb bin Bāhili. H. 86 yılında vefat eden ve Hz. Muhammed'den hadisler rivayet etmiş olan sahabe.

Ebu'l-yemān: Ebu'l-Yemān el-Hakem bin Nāfi' el-Behrānī. H. 138'de Humus'ta doğmuş olan meşhur hadis âlimi.

Ebū Yezīd-i Bistāmī: Ebū Yezīd Tayfūr bin 'İsā bin Sürüşan. Horasan'ın Bistam kasabasında doğmuş, H. 234 yılında vefat etmiş olan ilk mutasavvıflardan, zahit.

Ebū Yūsuf: İmam-ı Âzam Ebu Hanife'nin öğrencilerinden, fıkıh âlimi, müçtehit.

Ebū Zer (A. Ebū Zerr): bk. **Ebū Zer-i Ğıffārī**

Ebū Zer-i Ğıffārī: Asıl adı Cündüb bin Cünade olan Mekkeli sahabe. İlk Müslümanlardan.

Eflaṭun: Platon, İslam felsefesi üzerinde önemli etkileri olan Atinalı ilkçağ filozofu.

Efrāsiyāb: İran millî destanı Şehname'de İran düşmanı olarak gösterilen, Turan hükümdarı Alp Er-Tunga'ya verilen ad.

Enām: Enam suresi, Kur'an-ı Kerim'in altıncı suresi.

Enes: bk. **Enes bin Mālik**

Enes bin Mālik: Hz. Muhammed'e hizmetkârlığıyla bilinen ve en çok hadis rivayet eden sahabelerden biri.

Enüşirevān: bk. **Nüşirrevān**

Enüşirvān: bk. **Nüşirrevān**

Erdeşir: bk. **Erdeşir bin Bābek** (Aynı adla anılan üç Sasani hükümdarı daha vardır.)

Erdeşir bin Bābek: Sasani Devleti'nin kurucusu ve destan kahramanı olan hükümdar.

Evzā'î: H. 88- 157 yılları arasında yaşamış, Evzaiyye mezhebinin kurucusu hadis ve fıkıh âlimi.

Eyyüb peygamber: Kur'an-ı Kerim'de adı geçen ve sabır kahramanı olduğu belirtilen peygamber.

F

Fāris (A.): Fars milletinden olan, İranlı

Fārisî (A.): Farsça

Farkad: Erkek adı

Fāṭima: Hz. Muhammed'in kızı, Hz. Ali'nin hanımı.

Fātiha sūresi: Fatiha suresi, Kur'an-ı Kerim'in ilk suresi.

Fazl bin Rebi'c: H. 138- 208 yılları arasında yaşamış Abbasiler dönemi vezirlerinden.

Feleşin: Filistin. Akdeniz'in güneydoğusunda bulunan, tarihi öneme sahip bölge.

Ferezdak: H. 20- 114 yılları arasında yaşamış olan, Emeviler döneminin meşhur hiciv şairi.

Firāsetnāme: İlm-i Kıyafet (insanın yüzünden ve dış görünüşünden, iç vasıflarına, iç dünyasına dair hükümler çıkarma bilgisi) üzerine yazılmış bir eser.

Fir‘avn: Firavun, eski Mısır krallarına verilen unvan.

Fir‘avn sūresi: Kasas suresi. Kur’an-ı Kerim’in yirmi sekizinci suresi.

Fisagors: Pisagor. MÖ V. yüzyılda yaşamış, ünlü Grek filozofu, matematikçi ve astronom.

Fisagos: bk. **Fisagors**

Fuḍayl: bk. **Faḏl bin Rebi‘**

Fuḍayl bin Rebi‘: bk. **Faḏl bin Rebi‘**

Fuḍayl ibn-i Mūsā: H. II. asırda yaşamış fıkıh âlimi ve zahit kişi. ‘Abdu’llāh bin Mübārek’in akranıdır.

G

Gāre: Kūfe yakınlarında bir yer adı.

H

Habeşī: Habeşli, Habeş halkından olan.

Hābil: Hz. Âdem ile Hz. Havva’nın ilk çocuklarından. Kardeşi Kâbil tarafından öldürülen kişi.

Haccāc: Ebū Muḥammed el-Haccāc bin Yūsuf bin el-Hakem el-Seḳāfī. H. 143 yılında vefat etmiş, Emeviler dönemi Hicaz ve Basra valilerinden. Zalim lakabıyla meşhurdur.

Haccāc ibn-i Ḳarīb: Mutasavvıf ve âlim bir zat.

Hācer: Hz. İbrahim’in hanımı, Hz. İsmail’in annesi.

Hādīce: Hz. Muhammed’in ilk hanımı, ilk Müslüman kadın.

Hafş: bk. **Hafş bin Muḥammed**

Hafş bin Muhammed: Rasihin ulemasından bir zat.

Hakem bin Matleb: Döneminin şiiri seven ve şairleri koruyan kişilerinden biri.

Haleb: Halep şehri. Bugünkü Suriye topraklarında bulunan, İslam kültür ve medeniyeti açısından büyük önem taşıyan şehir.

Hâlid ibn-i Sinân el-‘Absî: Cahiliye döneminde yaşamış sâlih bir kişi.

Halîl: Yıldızname ilmiyle ilgilenmiş bilgin. Sibeveyh’in hocası.

Halîlu’llâh: Allah’ın dostu anlamına gelen ve Hz. İbrahim için kullanılan sıfat.

Halîme: Sahabe. Hz. Muhammed’in süt annesi.

Hammâd: Ebû İsmâ‘îl Hammâd bin Süleymân Müslim bin Yezîd el-İsfehânî el-Küfî. H. 120 yılında vefat etmiş olan,

döneminin Kufe fakihî. İmam-ı Âzam Ebu Hanife’nin hocasıdır.

Hammâd: İmam-ı Âzam Ebu Hanife’nin oğlu.

Hanifiyye: Hanefiyye, Şazeli tarikatının kollarından biri.

Hâricî: Hakem olayından sonra Hz. Ali’ye karşı çıkanlar.

Hârîr: Şair

Hârîrî: Ebû Muhammed Kâsım bin ‘Alî bin Muhammed el-Hârîrî. H. 516 yılında Basra’da vefat eden, meşhur Maşamât adlı eserin müellifi, şair ve dil âlimi.

Hâriş bin Kelede: Cahiliye ve İslam dönemlerinde yaşamış, devrinin meşhur hekimlerinden.

Hârûn: bk. **Hârûnu’r-reşîd**

Hârûnu’r-reşîd: Abbasiler devletinin beşinci halifesi.

Hārūt: Kur'an-ı Kerim'de adları geçen ve insanlara sihir yapmayı öğrettiklerine inanılan iki melekten birinin adı.

Ḥasan bin 'Alī: bk. **İmām-ı Ḥasan**

Ḥasan-ı Başrī: H. 21- 110 yılları arasında yaşamış, Basralı meşhur tabiin, âlim ve zahit.

Ḥasan bin Zeyd: Hz. Hasan'ın torunu. Abbasiler dönemi Medine ve Taberistan valisi.

Ḥasan bin Ziyād: İmam-ı Âzam Ebu Hanife'nin önde gelen talebelerinden, müçtehit ve âlim.

Ḥaşşāf: Ebū Bekr Aḥmed bin 'Ömer ('Amr) bin Müheyr el-Ḥaşşāf eş-Şeybānī. H. 261 yılında Bağdat'ta vefat eden Hanefi mezhebi âlimi, müçtehit, zahit.

Ḥassān: Ḥassān bin Şābit. Hz. Muhammed'in şairi olarak bilinen Medineli sahabe.

Ḥaşim bin Cemil: Mālik bin Enes (İmam-ı Mālik) zamanında yaşamış ve sohbetlerinde bulunmuş bir zat.

Ḥaşim bin Şālih: Ulemadan zühd ve takva ehli bir zat.

Ḥātim-i Eşam (Eşamm): H. 237 yılında vefat eden, Belh'de yaşamış ünlü âlim ve takva sahibi kişi. Horasan şeyhlerinden.

Ḥātim-i Tay: Cahiliye döneminde yaşamış ve cömertliğiyle şöhret kazanmış şair.

Ḥattān: Erkek adı

Ḥavlānī: Tabiinden bir kişi.

Ḥavvā: Hz. Âdem'in hanımı.

Ḥayber kal'ası: Hayber kalesi. Hz. Muhammed zamanında ele geçirilen, Hicaz'da Medine ile Suriye arasında bir kale.

Ḥazm bin Ḥayyān: Zühd ve takva ehli bir zat.

Ḥazret-i ‘Abdu’llāh bin ‘Abbās: bk.
‘Abdu’llāh bin ‘Abbās

Ḥazret-i Ādem: bk. Ādem peygamber

Ḥazret-i ‘Alī: Dört büyük halifenin
sonuncusu, hayattayken cennetle
müjdelenen on sahabelen biri. Hz.
Muhammed’in damadı.

Ḥazret-i ‘Alī ibn-i ebī Tālib: bk. Ḥazret-
i ‘Alī

Ḥazret-i ‘Āyişe (A. ‘Ā’işe): Hz.
Muhammed’in eşi, Hz. Ebu Bekir’in
kızı.

Ḥazret-i Bāyizīd: bk. Ebū Yezīd-i
Bisṭāmī

Ḥazret-i Buḥārī: bk. İmām-ı Buḥārī

Ḥazret-i Ca‘fer: bk. Ca‘fer-i Ḥulḏī

Ḥazret-i Cebrāyil (A. Cebrā’il): Cebrail.
Dört büyük melekten biri. Vahiy meleği
olarak da bilinir.

Ḥazret-i Cüneyd: bk. Cüneyd-i Bağdadi

Ḥazret-i Dāvūd: bk. Dāvūd peygamber

Ḥazret-i Ebū Bekir: Hz. Ebu Bekir.
Sıddık lakabıyla tanınan, Hz.
Muhammed’in en yakın arkadaşı. İlk
Müslümanlardan ve Hulefa-yı
Raşidin’in birincisi.

Ḥazret-i Ebū Ḥanīfe: bk. İmām-ı
Ebū Ḥanīfe

Ḥazret-i Ebū Hureyre: bk. Ebū Hureyre

Ḥazret-i Ebū Yūsuf: bk. İmām-ı
Ebū Yūsuf

Ḥazret-i Enes: bk. Enes bin Mālīk

Ḥazret-i Enes bin Mālīk: bk. Enes bin
Mālīk

Ḥazret-i Eyyūb: bk. Eyyūb peygamber

Ḥazret-i Ḥabību’llāh: Hz. Muhammed

Ḥazret-i Ḥaḳ: Allahu Taala

Ḥazret-i Ḥasan: bk. İmām-ı Ḥasan

Ḥazret-i Ḥüseyn: Hz. Muhammed'in torunu. Hz. Fatıma ile Hz. Ali'nin Kerbela hadisesinde şehit edilen küçük oğulları.

Ḥazret-i İbn-i 'Abbās: bk. 'Abdu'llāh bin 'Abbās

Ḥazret-i İbn-i 'Ömer: bk. 'Abdu'llāh bin 'Ömer

Ḥazret-i İbrāhīm: bk. İbrāhīm peygamber

Ḥazret-i İdrīs peygamber: bk. İdrīs peygamber

Ḥazret-i İmām-ı Mālik: bk. Mālik bin Enes

Ḥazret-i 'İsā: bk. 'İsā peygamber

Ḥazret-i Loqmān: Lokman Aleyhisselam. Kur'an-ı Kerim'de adı geçen ve kendisine hikmetler verildiği söylenen, peygamber olup olmadığı üzerinde görüş farkları olan din büyüğü.

Ḥazret-i Ma'rūf-ı Kerhī: Ebū Maḥfūz Ma'rūf bin Firuzān. H. II. yüzyılda Bağdat'ta yaşamış mutasavvıf ve zahitliğiyle tanınmış bir kişi.

Ḥazret-i Meryem: Kur'an-ı Kerim'de adı geçen, iffet ve itaat gibi üstün nitelikleri övülen kadın. Hz. İsa'nın annesi.

Ḥazret-i Muḥammed bin 'Alī: bk. Muḥammed bin 'Alī

Ḥazret-i Mūsā: bk. Mūsā peygamber

Ḥazret-i Nebī: Hz. Muhammed

Ḥazret-i Rābi'a: bk. Rābi'a-yı 'Adeviyye

Ḥazret-i Rābi'a-yı 'Adeviyye: bk. Rābi'a-yı 'Adeviyye

Ḥazret-i Raḥmān: Allahu Taala

Ḥazret-i Resūl: Hz. Muhammed

Ḥazret-i Resūlu'llāh: Hz. Muhammed

Ḥazret-i Risālet-penāh: Hz. Muhammed

Ḥazret-i ‘Osmān: Osman bin ‘Affān. Dört büyük halifeden üçüncüsü, hayattayken cennetle müjdelenen on sahabeden biri.

Ḥazret-i ‘Ömer: Hz. Ömer. Dört büyük halifeden ikincisi. Hayattayken cennetle müjdelenen on sahabeden biridir.

Ḥazret-i Süfyān-ı Şevrī: bk. Süfyān-ı Şevrī

Ḥazret-i Süleymān: bk. Süleymān peygamber

Ḥazret-i Şa‘bī: İmam-ı Âzam Ebu Hanife'nin hocalarından. H. 103'te vefat etmiş, tabiin neslinden fıkıh ve hadis âlimi, zahit.

Ḥazret-i Şāfi‘î: bk. İmām-ı Şāfi‘î

Ḥazret-i Şeyḫ Şiblī: Ebū Bekr Dülef bin Ca‘fer bin Yūnus eş-Şiblī. H. 247- 334 yılları arasında yaşamış Türk asıllı ilk sufilerden.

Ḥazret-i Vefīk (?)

Ḥazret-i Vekī‘: bk. Vekī‘ bin Cerrāh

Ḥazret-i Ya‘kūb: bk. Ya‘kūb peygamber

Ḥazret-i Yūsuf: bk. Yūsuf peygamber

Ḥazret-i Zü’n-nūn: bk. Zü’nūn-ı Mıṣrī

Hebneka: Asıl adı Yezīd b. Tervan'dır. Ahmaklığıyla şöhret bulmuş, Arapların Benī Kays b. Seleme kabilesine mensup bir kişi.

Ḥicāz: Hicaz. Mekke ve Medine'yi içine alan bölge.

Hind: Hint

Hişām: bk. Hişām bin ‘Abdu’l-melik bin Mervān

Hişām bin ‘Abdu’l-melik bin Mervān: Emeviler dönemi halifelerinden.

Hişām bin Hüseyin-i Destüvâi: Ebū Bekr Hişām bin ebī ‘ Abdillāh Senber el- Başrī. H. 153 yılında vefat eden ve hafızasının kuvvetiyle meşhur hadis hafızı.

Horāsān: Bugünkü kuzeydoğu İran’da yer alan, Türk- İslam tarihi açısından büyük bir öneme sahip şehir.

Hūd peygamber: Kur’an-ı Kerim’de adı geçen ve –sonradan helak edilen- Ad kavmine gönderildiği bildirilen peygamber.

Hudrī: bk. Ebū Sa‘īd-i Hudrī

Hulāşatü’l-fetāvā: Şeyh Ahmet bin Abdürreşid’in oğlu Tahir’in yazdığı fetvaya dair eser.

Hüsāme’d-dīn-i Sagnāķi: Yaşadığı dönemin fıkıh âlimlerinden.

Huṭaba-yı ‘Āşir: Şair

Hürmüz: Sasaniler devleti hükümdarlarından.

Hürmüz bin Şābūr: Sasaniler Devleti hükümdarlarından.

Hüseyin, Hüseyin: bk. **Ḥazret-i Hüseyin**

Hüseyin bin Fazl: Döneminin önde gelen âlimlerinden bir zat.

Hüsrev-i Perviz: Sasaniler devleti padişahlarından. Hüsrev ü Şirin adlı mesnevideki erkek kahraman, Nuşirevan’ın torunu.

Hüşeng: İran asıllı muhaddis.

I

Irāk (A.): Fırat ve Dicle arasına verilen ad, Irak (ülke)

İ

İbn-i ‘Abbās: ‘Abdu’llāh bin ‘Abbās

İbn-i ‘Abdu’l-ḥakem: H. II. asırda yaşamış ve İmām-ı Mālik’in derslerinde bulunmuş, ulemadan bir kişi.

İbn-i ʿĀmir: bk. **Ebū ʿĀmir el-Eşʿarī**

İbn-i ʿAmmār: bk. **Manşūr ibn-i ʿAmmār**

İbn-i Aʿrābī: bk. **Muḥyiʿd-dīn-i ʿArabī**

İbn-i ʿAynā: bk. **Ebuʿl-ʿaynā**

İbn-i Bayṭār: H. 646 yılında vefat eden, çalışmalarıyla çağlar aşan Endülüslü Müslüman botanikçi ve eczacı.

İbn-i Bevvāb: H. IV. yüzyılda yaşamış ve Aklam-ı Sitte'nin oluşmasında İbn-i Mukle'den sonra en büyük öneme sahip hattat.

İbn-i Cevzī: H. VI. asırda Bağdat'ta yaşamış (ö. H. 597), İslami ilimlerin pek çok alanında eserler verdiği gibi devrin hemen bütün ilim dallarında yaptığı çalışmalarıyla tanınan çok yönlü Hanbeli âlimi.

İbn-i ebī Leylī: H. 74- 148 yılları arasında yaşamış Kufe kadılarından, müçtehit ve muhaddis.

İbn-i Enes: bk. **Mâlik bin Enes**

İbn-i Ḥamdūn: Abbasiler dönemi halifelerinden Mütevekkil'in hizmetinde bulunan bir kişi.

İbn-i Ḥanefiyye: Muḥammed el-Ekber. Hz. Ali'nin Havle bint-i Caʿfer'den olan oğlu.

İbn-i Hübeyre: Emevi dönemi valilerinden.

İbn-i Keşīr: Ebū Maʿbed ʿAbduʿllāh bin Keşīr bin ʿAmr ed-Dārī. H. 120 yılında vefat etmiş olan Mekke kadılarından.

İbn-i Kelede: bk. **Ḥārīş bin Kelede**

İbn-i Kurtī: Sahabe Ammar bin Yasir'in soyundan olan, Maliki mezhebi fakihlerinden.

İbn-i Mes'ūd: bk. 'Abdu'llāh bin Mes'ūd

İbn-i Muḳanna': bk. 'Abdu'llāh bin Muḳanna'

İbn-i Muḳle: H. 272- 328 yılları arasında yaşamış Abbasiler dönemi veziri ve hattat.

İbn-i Mu'tez: H. 247- 296 yılları arasında yaşamış Abbasi halifesi, şair, edip ve münekkit.

İbn-i Muḳalled: Meslem ibn-i Muḳalled. Emeviler döneminde Mısır valiliği de yapmış sahabe.

İbn-i Mübārek: bk. 'Abdu'llāh bin Mübārek

İbn-i Müseyyeb: bk. Sa'īd ibn-i Müseyyeb

İbn-i Nevās: Şair

İbn-i 'Ömer: bk. 'Abdu'llāh bin 'Ömer

İbn-i Rāvendī: Aḫmed b. Yahyā b. İshāḳ Ebu'l-ḫasan Rāvendī. H. III. asırda yaşamış, mülhidce fikirleri yansıtan eserleri ve aşırı Şiiliğiyle tanınan İranlı kelim âlimi ve filozof.

İbn-i Rūmī: Ebu'l-ḫasan 'Alī b. 'Abbās b. Cureye (veya Curcis) er-Rūmī. H. 283 yılında Bağdat'ta vefat eden, Arap edebiyatında en hacimli divana sahip olan şair.

İbn-i Semmāk: bk. Şeyḫ Ebū Ca'fer-i Semmāk

İbn-i Sellām: Basralı edip, şair ve hadis rivayetçisi.

İbn-i Sīnā: bk. Ebū 'Alī bin Sīnā

İbn-i Sīrīn: bk. Muḫammed bin Sīrīn

İbn-i Şūzeb: Ulemadan bir zat.

İbn-i Şübrūme: bk. 'Abdu'llāh bin Şübrūme

İbn-i ‘Uyeyne: bk. **Süfyân bin ‘Uyeyne**

İbn-i Ziyād: Emeviler döneminde Kufe valiliği yapmış devlet adamı.

İbn-i Zübeyr: ‘Abdu’llāh bin Zübeyr bin ‘Avvām. Sahabe, Emevi hanedanlığına karşı halifeliğini ilan eden komutan. Namazdaki ciddiyetiyle anılan zahit.

İbnü’s-Semmāk: bk. **Şeyh Ebū Ca‘fer-i Semmāk**

İbrāhīm bin Beşār: H. II. yüzyılda yaşamış, hadis rivayetçisi.

İbrāhīm bin Edhem: Ebū İshāk İbrāhīm bin Edhem bin Manşūr. H. 161 yılında ölen Horasanlı zahit, mutasavvıf ve muhaddis.

İbrāhīm bin İsmā‘īl: Horasanlı hadis âlimlerinden.

İbrāhīm bin Yezīd bin Şerīk et-Teymī: Züht ve takva sahibi bir zat.

İbrāhīm peygamber: Hz. İbrahim. Üç kutsal dinin (İslamiyet, Hıristiyanlık ve Yahudilik) müştereken kabul ettiği peygamber. Hz. İsmail’in babası, Kâbe’yi tekrar inşa eden kişi.

İbrāhīm-i Muğannī: Abbasiler döneminde yaşamış musikişinas, muganni ve şair.

İbrāhīm-i Müzenī: H. 175- 264 yılları arasında yaşamış, İmam Şafi’nin önde gelen talebelerinden, müçtehit.

İbrāhīm-i Neḥa‘ī: Kufe’de doğmuş, hadis ve fıkıh bilgini.

İblīs: İblis, şeytan

İbrāhīm bin Şālih: Şam, Mısır ve Filistin valiliklerinde bulunmuş devlet adamı.

İbrāhīm-i Şulī: H. 176- 244 yılları arasında yaşamış, Türk asıllı şair. Abbasiler döneminin divan kâtiplerinden.

İdrīs peygamber: Kur'an-ı Kerim'de adı geçen ve özellikle sadakatinden bahsedilen peygamber.

‘İkrime: Ebu Cehil'in sonradan Müslüman olan oğlu.

İmām-ı Buḥārī: Ebū ‘Abdi’llāh Muḥammed bin İsmā’il bin İbrāhīm el-Cu‘fī el-Buḥārī. H. 194- 256 yılları arasında yaşamış ve Kur'an-ı Kerim'den sonra en güvenilir eser olarak kabul edilen Cāmi‘-i Şaḥīh adlı hadis kitabını yazmış olan büyük muhaddis.

İmām-ı Ebū Ḥanīfe: Nu‘mān bin Şābit. H. 80- 150 yılları arasında yaşamış, İslam dünyasında hukuki düşüncenin ve içtihadın gelişmesinde büyük rolü olan âlim. Hanefi mezhebinin kurucusu, İmam-ı Âzam lakabıyla tanınan mezhep imamı.

İmām-ı Ebū Yūsuf: İmam Âzam ebu Hanife'nin önde gelen öğrencisi. Müçtehit ve hukukçu.

İmām-ı ehl-i ‘Arabiyyet: Abbasiler dönemi din adamlarından Kisā’î'nin lakabı.

İmām-ı Ḥasan: Hz. Hasan. Hz. Muhammed'in torunu, Hz. Ali ve Hz. Fatıma'nın Medine'de zehirlenerek şehit edilen büyük oğulları.

İmām-ı Hinduvānī: Ebū Ca‘fer Muḥammed bin ‘Abdi’llāh bin Muḥammed el-Hinduvānī el-Belhī el-Ḥanefī. H. IV. asırda Buhara ve Belh'te yaşamış, hanefi fakih ve müçtehit.

İmām-ı Kudūrī: Ebu'l-ḥüseyn Aḥmed bin Ebī Bekr Muḥammed bin Aḥmed el-Kudūrī. H. 362- 428 yılları arasında yaşamış Hanefi mezhebi âlimlerinden, müçtehit.

İmām-ı Mālik: bk. **Mālik bin Enes**

İmām-ı Meydānī: Hanefi fakih, muhaddis ve mutasavvıf.

İmām-ı Muḥammed bin Ḥasan: Muḥammed bin Ḥasan eş-Şeybānī. H. 189 yılında Rey'de vefat eden, İmam-ı

Âzam Ebu Hanife'nin önde gelen talebesi. Yazdığı eserlerle Hanefi mezhebinin görüşlerini kayıt altına alan fıkıh âlimi ve müçtehit.

İmām-ı Rāzī: Faḥreddīn er- Rāzī. H. VI. asrın ortalarında Büyük Selçuklu Devleti başkenti Rey'de doğan, kelim, felsefe, tefsir, usul-i fıkıh çalışmalarıyla tanınmış Eşari âlimi.

İmām-ı Şafi'î: Ebū 'Abdi'llāh Muḥammed bin İdrīs bin 'Abbās eş-Şāfiî. H. 150- 204 yılları arasında yaşamış Şafi mezhebinin kurucusu, fıkıh âlimi, müçtehit.

İmām-ı Muḥammed: İmam Şafi'nin öğrencisi.

İmrü'l-ḳays: Şiirleri Kâbe'nin duvarına asılmaya layık görülen ve Muallaka şairleri arasında yer alan, Cahiliye döneminin en önemli Arap şairlerinden.

İnnā Enzelnā sūresi: Kur'an-ı Kerim'in doksan yedinci suresi olan Kadir suresi.

'İsā peygamber: Hz. İsa. Kur'an-ı Kerim'de adı geçen ve kendisine İncil verildiği belirtilen Ruhullah lakaplı peygamber.

İşhāk bin Ferve: Latifeleriyle meşhur bir zat.

İşhāk-ı Mevşilî: bk. Ebū İşhāk-ı Mevşilî

İşhāk-ı Muşallî: bk. Ebū İşhāk-ı Mevşilî

İskender: bk. İskender-i Zü'l-ḳarneyn

İskender-i Zü'l-ḳarneyn: Kur'an-ı Kerim'de adı geçen ve kendisine büyük güç ve iktidar bahşedildiği belirtilen tarihi şahsiyet.

İslām: İslam, İslam dini, Müslümanlık

İslāmbol: İstanbul

İsma'îl-i Sāmānî: M. 892- 907 yılları arasında tahtta kalmış, Samaniler Devleti hükümdarı.

İsrāyil (İbr. isrā'il): İsrail, İsrailoğulları, Yahudiler

İyās bin Mu'āviye: H. 46- 122 yılları arasında yaşamış, Emeviler'in Basra kadılarında. Zekiliğiyle meşhur bir kişi.

K

Ka'b bin Mālik: Hz. Muhammed'in meşhur üç şairinden biri olan Medineli sahabe.

Ka'be: Kâbe. İslam inancına göre yeryüzünde inşa edilen ilk mabed. Müslümanların kiblesi.

Ka'betu'llāh: bk. **Kâ'be**

Ka'be-yi müşerrefe: bk. **Kâ'be**

Ka'be-yi şerife: bk. **Kâ'be**

Kâbil: Hz. Âdem ve Hz. Havva'nın ilk çocuklarından. Kardeşi Habil'i öldüren kişi.

Ka'bü'l-ahbār: Ebū İshāq Ka'b bin Mātī' bin Heynū el-Himyērī el-Yemānī. İsrailiyata dair rivayetleriyle de tanınan tabiin.

Ḳāḏihān: Meşhur fetva kitaplarından birinin adı.

Ḳāf sūresi: Kaf suresi, Kur'an-ı Kerim'in ellinci suresi.

Ḳānūn: Farabi'nin eseri.

Ḳārūn: Hz. Musa zamanında yaşamış ve zenginliğiyle meşhur kişi.

Ḳaşıde-yi Lāmiyyetü'l-'Acem: Ebū İsmā'îl-i Tuğrāī'nin meşhur lam kafiyeli kasidesi.

Ḳatāde: Ebū 'Amr Ḳatāde bin Nu'mān bin Zeyd ez-Zaferī. 'Resulullah'ın süvarisi' lakabıyla tanınan ve hadis rivayetleri olan Medineli sahabe.

Ḳaderī: Kaderi mezhebi, Kaderi mezhebine mensup olan

Ḳayser: Arapların Roma ve Bizans imparatorları için kullandıkları unvan.

Ḳazvinī: Kazvinli

Ḳeṣṣāf: Zemahşeri'nin yazdığı tefsirin adı.

Ḳeyhüsrev: Selçuklu Devleti hükümdarından.

Ḳisā'ī, Ḳisāyī: Abbasiler döneminde yaşamış imam-ı ehl-i Arabiyet lakaplı din adamı.

Ḳisrā: Arapların Sasani hükümdarları için kullandıkları unvan.

Ḳudüs-i şerīfe: Kudüs

Ḳūfe: Güney Irak'ta, Hz. Ömer'in emriyle Sad bin Ebu Vakkas tarafından kurulan şehir.

Ḳūfī: Kufeli, Kufe halkından olan

Ḳur'ān: Kur'an-ı Kerim, İslam dininin kutsal kitabı.

Ḳur'ān-ı 'azīm: bk. Ḳur'ān

Ḳureys: Hz. Muhammed'in de mensubu olduğu Arap kabilesi.

Ḳuteybe: Ebū Muḥammed b. 'Abdu'llāh b. Müslim b. Ḳuteybe ed-Dineverī. H. 276 yılında ölen edebiyat, lügat, tefsir, hadis, fıkıh gibi pek çok ilim dalında eserler vermiş Bağdatlı âlim.

Ḳütüb-i Sitte: Çoğunlukla kaynağı sağlam hadislerin içerisine alındığı, güvenilir altı hadis kitabı.

Ḳütüb-i Hind: Eski dönemlerde yazılmış muteber fıkıh kitaplarından biri.

L

Leyş bin Ḥaḳīm: Hekim (?)

Loḳmān: Esmerliğiyle şöhret kazanmış bir kişi.

Loḳmān: bk. Ḥazret-i Loḳmān

M

Maḥmūd: bk. **Maḥmūd bin Sebūktigin**

Maḥmūd bin Sebūktigin: MS. 998-1030 yılları arasında tahtta kalan Gazneli sultanı, Sultan Sebük Tekin'in oğlu.

Maḥmūd-ı Verrāk: Şair

Māide: Kur'an-ı Kerim'in beşinci suresi.

Mālik bin Dīnār: Ebū Yaḥyā Mālik bin Dīnār el-Baṣrī. İslam tasavvufunun oluşmasına katkıda bulunanlardan biri, ilk mutasavvıflardan. H. 139 veya 129 yılında vefat etmiştir.

Mālik bin Enes: H. 179 yılında vefat eden, Maliki mezhebinin imamı. Büyük fakih, müçtehit, muhaddis, İmam-ı Mālik.

Ma'n bin Zāyide (Ma'n bin Zā'ide): Feraseti ve fesahatiyle meşhur kimselerden biri.

Manşūr: bk. **Manşūr-ı Devānīkī**

Manşūr-ı Devānīkī: Ebū Ca'fer el-Manşūr. Abbasiler döneminin M. 754-775 yılları arasında tahtta kalmış ikinci halifesi.

Manşūr ibn-i 'Ammār: H. 225 yılında vefat eden, güzel konuşması ve hitabet gücüyle meşhur zahit.

Ma'rūf-ı Kerhī: bk. **Ḥazret-i Ma'rūf-ı Kerhī**

Mārūt: Kur'an-ı Kerim'de adları geçen ve insanlara sihir yapmayı öğrettiklerine inanılan iki melekten birinin adı.

Māverāü'n-nehr: Türkistan'da Seyhun ve Ceyhun nehirleri arasında kalan tarihi bir bölge.

Medāyini: Âbidlerden bir kişi.

Medeni: Medineli, Medine halkından olan.

Medīne: Medine. Hz. Muhammed'in mescidiyle kabrinin bulunduğu hicret

yurdu. İslam'da iki harem bölgesinden biri.

Mehdî: Abbasi döneminin M. 755- 785 yılları arasında tahtta kalan üçüncü halifesi.

Mekhûl: Döneminin fıkıh âlimlerinden bir zat.

Mekke: Mekke şehri. Kâbe'nin içerisinde bulunduğu şehir. İslam'da iki harem bölgesinden biri.

Mekketu'llâh: bk. **Mekke**

Mekki (A.): Mekkeli, Mekke şehrinden olan

Melikşâh: bk. **Celâlü'd-dîn Melikşâh-ı Selçukî**

Melikşâh-ı Selçukî: bk. **Celâlü'd-dîn Melikşâh-ı Selçukî**

Me'mûn: H. 170- 218 yılları arasında yaşamış Abbasiler dönemi halifesi. Hârûnu'r-reşîd'in oğlu

Menec: Hz. Ömer'in hizmetkârı

Mervân bin Muḥammed: M. 744- 750 yılları arasında tahtta kalmış, Emeviler hanedanının son halifesi.

Mervâniyye: Emevi devletinin Mervan bin Hakem ile başlayan ve yıkılışına kadar devam eden ikinci dönemine verilen ad.

Merve: Mekke'de bir dağ. Hac ve umre sırasında aralarında sa'y yapılan iki tepeden biri.

Meryem: bk. **Ḥazret-i Meryem**

Meryem sûresi: Kur'an-ı Kerim'in on dokuzuncu suresi.

Mesrûk: Ulemadan bir zat

Meşhed-i 'Alî: Irak'ın Necef kentinde Hz. Ali'nin kabri çevresinde gelişen külliye. Ravzatü'l-haydariyye veya Ravzatü'l-mukaddese olarak da anılan mahal.

Mevlānā Ḥudāvendiġār: bk. **Celālū'd-dīn-i Rūmī**

Mevlānā Sa'idū'd-dīn: Şair

Meymūn bin Mihrān: Ebū Eyyūb Meymūn bin Mihrān el-Cezerī. H. 40 – 117 yılları arasında yaşamış, tabiinden âlim ve kadı.

Mışır, Mışr: MıSır

Mikāyil (A. Mikā'il): Kur'an-ı Kerim'de adı geçen dört büyük melekten biri.

Mu'āviye: Mu'āviye bin Ebū Süfyān. Emevi hilafetinin kurucusu, sahabe.

Mu'āviye bin Kırrre: Mu'āviye bin Kırrre. H. 113'te vefat etmiş olan tabiinin büyüklerinden Basralı hadis âlimi.

Mu'āz bin Cebel: Hz. Muhammed'in vahiy kâtipliğini de yapmış Medineli sahabe ve fıkıh bilgini.

Mu'āz bin Enes: Hadis rivayetleri de bulunan sahabe.

Muġire bin Şu'be: Sahabe. Emeviler dönemi devlet adamı.

Muḥammed: Hz. Muhammed. Hatemü'l-enbiya olarak da anılan son peygamber, İslam peygamberi.

Muḥammed bin 'Abdu'l-'azīz el-Mervezī: Mutasavvıf, züht ve takva sahibi bir zat.

Muḥammed bin 'Alī: H. 57- 114 yılları arasında yaşamış, Ebū Ca'fer Muḥammed bin Hüseyin bin 'Alī bin Ebū Tālib. Hz. Ali'nin neslinden, Hz. Hüseyin'in torunu.

Muḥammed bin Faḍl: H. 319 yılında Belh'de vefat etmiş, döneminin büyük velilerinden.

Muḥammed bin İdrīs-i Endesī: Mutasavvıf ve zahit.

Muhammed bin Kays: Harzemşahlar döneminde yaşamış dil âlimi ve fıkıh bilginlerinden.

Muhammed bin Furek: Eşariye kelamcılarında. Muhammed bin Eşari'nin görüşlerini sistemleştirmesiyle tanınan kelim âlimi.

Muhammed Muştafa: bk. Muhammed

Muhammed bin Sa'd el-Müzekki: Hadis rivayetçisi

Muhammed bin Sîrîn: Ebû Bekir b. Muhammed b. Sîrîn el-Başrî. H. 34-110 yılları arasında yaşamış ve rüya tabir etmesiyle tanınan tabiinden hadis rivayetçisi, Basralı âlim ve ravi.

Muhammed bin Şehâb: Hadis rivayetçisi.

Muhammed bin Temâm: Hanbeli fıkıh âlimi ve tarikat şeyhlerinden.

Muhammed bin Tevbe: H. II. asırda Bağdat'ta yaşamış dönemin aziz ve zahitlerinden.

Muhammed bin Vâkıf: Mutasavvıf ve zahitlerdendir.

Muhammed bin Vâsi': H. 123 yılında vefat etmiş, Basralı tabiin, muhaddis ve sufi.

Muhammed bin Vâsîf: Hadis rivayetçisi.

Muhammed bin Yûsuf: Züht ve ibadetiyle meşhur bir kişi.

Muhammed bin Zekeriyâ: Ebû Bekr Muhammed bin Zekeriyâ er-Râzî. H. 313 yılında vefat etmiş ünlü hekim ve filozof.

Muhtâr: Emeviler dönemi devlet adamlarından.

Muhyi'd-dîn-i 'Arabi: H. 560- 638 yılları arasında yaşamış, tasavvuf ve İslami düşünce tarihinde büyük etkileri olan Endülüslü sufi, müellif.

Muhtâtil: bk. Ebû Muhtâtil-i Darîr

Mūsā peygamber: Hz. Musa. İsrailoğullarına gönderildiği belirtilen ve kendisine Tevrat verilen, büyük peygamberlerden.

Muş'ab: Emevi dönemi valilerinden.

Muṭarrif: Âlim bir zat.

Mu' taşım: Abbasiler dönemi halifelerinden.

Mu' taşım Billāh bin Hārūnu'r-reşid: M. 833- 842 yılları arasında tahtta kalan Abbasiler dönemi halifesi.

Mu' tazz: M. 866- 869 yılları arasında tahtta kalmış, Abbasiler döneminin on üçüncü halifesi.

Mu' tezile: İtikadi meselelerin yorumunda akla ve iradeye öncelik veren kelim mezhebi.

Muvarrak: Âbidlerden bir zat.

Muvattā: İmam Malik'in sahih hadisleri derlediği kitabı.

Müfredāt: İbni Baytar'ın yazdığı Ortaçağ'ın en önemli botanik ve farmakoloji kitabı.

Mürçī': İmanı amelden üstün gören, ilahi aşk ve iyiliğe değer veren bir mezhep

Müslim: Cāmi' u'ş-şāhiḥ adlı eseriyle tanınan meşhur hadis bilgini.

Müslim bin Yesār: Tabiinden, zühdü ve takvasıyla tanınmış âlim.

Müstensir: Abbasiler dönemi halifelerinden.

Mücāhid: Muhaddis ve ravi.

Müstāğnī Billāh: Abbasiler dönemi halifelerinden.

Mütenebbī: Ebū Tayyib Aḥmed bin el-Ḥuseyn bin el-Ḥasan bin ' Abdissamed el-Cu' fī el-Kindī el-Mütenebbī. H. 303-354 yılları arasında Kufe'de yaşamış olan Arap şairi.

Mütevekkil: M. 847- 861 yılları arasında tahtta kalmış, Abbasiler dönemi halifesi.

Müzeni: bk. **İbrāhīm -i Müzeni**

N

Nāfi': Abdullah bin Ömer'in azatlı kölesi.

Naḥfī: Şair

Naşārā: Hıristiyanlar

Naşīb: Şair

Naşr bin Seyyār: H. 46- 131 yılları arasında yaşamış, Emeviler döneminin son Horasan valilerinden.

Naşrın Aḥmed: Samani Devleti'nin 914- 943 yılları arasında tahtta bulunan hükümdarı.

Nazzām: İbrāhīm b. Yesār b. Hanī el-Başrī Ebū İshāk en-Nazzām. H. 160- 231 yılları arasında yaşamış, Basra Mutezile ekolünün ileri gelen

kelamcılarından. Nazzamiye kolunun kurucusu, şair.

Necāsī : Habeşistan meliki

Necid: Orta Arabistan'da Hicaz ile Irak arasında bir bölge.

Neḥā'ī: bk. **İbrāhīm-i Neḥā'ī**

Nemrūd: Hz. İbrahim zamanında yaşamış meşhur zâlim hükümdar.

Nevābī' u'l-keḻīm: Zemaḥşeri'nin bir eseri.

Nizāmü'l-mülk: Selçuklu döneminin meşhur veziri.

Nūḥ: Nuh peygamber. Büyük peygamberlerden sayılan ve Kur'an-ı Kerim'de kendisine inanmayan kavminin tufan hadisesiyle helak edildiği bildirilen peygamber.

Nu'mān: bk. **Nu'mān bin 'Ömer bin Rıḳā'a**

Nu‘mān bin ‘Ömer bin Rikā‘a: Zekâsı ve nükteleriyle meşhur bir sahabe.

Nüşirrevān: MS. 531- 579 yılları arasında tahtta kalmış ve adaletiyle meşhur Sasani hükümdarı. Asıl adı Hüsrev’dir.

O

‘Osmān bin ‘Affān: Hz. Osman. Dört büyük halifeden üçüncüsü. Hayattayken cennetle müjdelenen on sahabeden biri.

‘Osmān bin Maz‘ūn: İlk Müslümanlardan. Hz. Muhammed’in süt kardeşi, Hicretten sonra Medine’de vefat eden ilk sahabe.

Ö

‘Ömer bin ‘Abdu’l-‘aziz: Emeviler döneminin sekizinci halifesi. Çok hadis rivayet eden güvenilir bir hadis ravisi, fakih ve kıraat âlimi.

‘Ömer bin Hattāb: bk. Hâzret-i ‘Ömer

‘Ömer ibn-i Hattān: Kısa boylu ve sevimsiz bir kişi.

R

Rābi‘ a -yı ‘Adeviyye: H. 99- 185 yılları arasında yaşamış, Basralı kadın mutasavvıflardan.

Rābi‘ a-yı Kaysiyye: bk. Rābi‘ a-yı ‘Adeviyye

Rāfi‘i: Şiiliğin aşırı kollarından biri.

Ravzatü’l-ahbār el-Müntehab min Rebi‘i’l-ebār: Âşık Çelebi tarafından bu adla Türkçeye tercüme edilen muhazarat (faydalı bilgiler) ve siyasetname eseri.

Rebi‘u’l-Ebrār: Zemaşşeri’nin muhazarat (faydalı bilgiler) ve siyasetname üzerine yazdığı kitabı.

Rebi‘ bin Huseym: H. 65 yılında vefat etmiş Medineli tabiin, muhaddis ve zahit.

Rebi‘ bin el-Huseym: bk. Rebi‘ bin Huseym

Rebī' bin Ziyād: Emeviler döneminde Horasan ve Sicistan valiliği yapmış tabiin.

Reşid: bk. **Hārūnu'r-reşid**

Ristaṭalis: bk. **Aristo**

Ristaṭalis: bk. **Aristo**

Rūm (A.): Anadolulu, Rum

Rūmiyye: Anadolu ve Rumeli'ye mensup, Rum

Ruveym: bk. **Ruveym-i Bağdādī**

Ruveym-i Bağdādī: Bağdat'ta doğup H. 303'te vefat eden ilk dönem İslam mutasavvıflarından ve kıraat âlimi.

S

Şābit-i Būnānī: H. 127 yılında vefat eden Basralı hadis âlimi, âbid ve zahit kişi.

Sa'd bin Mu'āz: Sahabe, Ensar'ın önde gelenlerinden.

Sa'd bin Vaḳḳāş: Sa'd bin ebī Vaḳḳāş. Hayattayken cennetle müjdelenen on sahabeden biri. Kumandan, hadis rivayetçisi.

Şādık: Ulemadan bir zat

Sādık: Erkek adı

Şadre'd-dīn-i Ḳonevī: bk. **Şeyḥ**

Şadre'd-dīn-i Ḳonevī

Şafā: Mekke'de bir dağ. Hac ve umre sırasında aralarında sa'y yapılan iki tepeden biri.

Saffāḥ: Abbasi Halifesi.

Şaġānī: Âlim ve fazıl bir zat.

Şāḥib ibn-i 'Abbād: bk. **Şāḥib bin 'İbād**

şāḥib-i Keşşāf: Keşşaf adlı meşhur hadis kitabının yazarı Zemaḥşerī'nin lakablarından biri.

şāhib-i Hedāya: Zemaḥşerī'nin lâkablarından biri.

Şāhib bin 'Ībād: Ebu'l-Kāsım 'Īsma'īl bin 'Abbāş bin 'Ībād. H. IV. asırda yaşamış, birçok dini eser yanında sosyal konular ve dil ile ilgili eserlerde vermiş âlim ve vezir.

Şā'id: Hanefi mezhebi âlimlerinden Şeyḥ Es'ad bin İshāq'ın oğlu, Zemaḥşerī'nin hocası.

Sa'id bin Cübeyr: H. 94 yılında vefat eden, hadis rivayetleri ve tefsir konusundaki çalışmalarıyla da tanınan Mekkeli tabiin, vali.

Sa'id-i Ḥumeyd: Mutasavvıf

Sa'id ibn-i Müseyyeb: H. 15- 94 yılları arasında Medine'de yaşamış tabiin. Medineli meşhur yedi fıkıh âliminden biri.

Şāḥih-i Buḥārī: bk. Cāmi'-i Şāḥih-i Buḥārī

Şāḥih: Müslim'in eseri

Şāliḥ peygamber: Kur'an-ı Kerim'de adı geçen ve Semud kavmine gönderildiği belirtilen peygamber.

Sālim bin 'Abdu'llāh: Medineli sahabelerden.

Sāmānī: Samani devletinden olan, Samani devletine mensup.

Sāmāniyye: bk. Benī Sāmānī

Şa'sa'a bin Mu'aviye: Âlim ve fazıl bir zat.

Sāsān: bk. Sāsānī

Sāsānī: Sasaniler. MS. 26- 651 yılları arasında hüküm sürmüş olan İran hanedanı.

Sebüktekin: Gazneli devletinin 977- 997 yılları arasında tahtta kalmış olan beşinci hükümdarı.

Sehl bin 'Abdu'llāh: bk. 'Abdu'llāh et-Tüsterī

Sehl bin Sa'd: Hz. Muhammed'in Medine'ye hicretinden önce Müslüman olan Medineli sahabe.

Selçukîyye: Selçuklu, Selçuklu devleti

Seleme bin Ahmed: Ulemadan bir kişi.

Seleme bin Ekva': H. 74 yılında Medine'de vefat etmiş, kahramanlığı ve ok atmadaki maharetiyle bilinen Medineli sahabe. Hadis rivayetleriyle de tanınmaktadır.

Selmân: bk. **Selman-ı Fârisî**

Selmân-ı Fârisî: Sahabe, İslamiyeti kabul eden İran asıllı ilk kişi.

Semerķand: Bugünkü Özbekistan sınırları içerisinde bulunan ve Türk-İslam tarihinde önemli bir yeri bulunan şehir.

Şemûd: Kur'an-ı Kerim'de adı geçen ve Hz. Salih'in tebliğ vazifesinde bulunduğu, sonra da helak edildiği belirtilen kavim.

Semure bin Cündeb: Hadis rivayetleriyle de tanınan sahabe.

Şeniyye-yi Vedâ': Hz. Muhammed Medine'ye hicret ederken Medineli müslümanların onu karşılamak için bekledikleri tepe.

Serî-yi Saķaķî: H. 155- 251 yılları arasında yaşamış, Bağdat'ın ilk mutasavvıflarından.

Şevbân: Hz. Muhammed'in hizmetçiliğini de yapmış, aslen Yemenli olan ve hadis rivayetleriyle de tanınan sahabe.

Şevri: bk. **Süfyân-ı Şevri**

Seyf'üd-devle: bk. **Seyfe'd-düvle-yi Ħamdâni**

Seyfe'd-düvle-yi Ħamdâni: H. 303- 356 yılları arasında yaşamış, Hamdaniler'in Halep kolunun kurucusu ve ilk emiri.

Sîbeveyh: H. 180'de ölen ve Arap dili ve gramerine ait en hacimli eseri yazan,

Basra nahiv mektebinin kurucusu, bilgin.

Sokrat: MÖ. 470- 399 yılları arasında yaşamış ve antik felsefede büyük dönüşümler gerçekleştirmiş Yunan filozofu.

Solon: Atinalı filozof Eflatun'un (Platon) anne tarafından atası olan kişi, eski Yunanlı devlet adamı, asker.

Süfyân: bk. Süfyân bin 'Uyeyne

Süfyân-ı Şevrî: H. 97- 161 yılları arasında yaşamış ve kendi adıyla anılan fıkıh mektebinin imamı, müfessir, muhaddis ve zahit.

Süfyân bin 'Uyeyne: H. 107'de Kufe'de doğmuş, tebeu't-tabiin neslinden hadis âlimi ve hafız.

Süheyl bin 'Abdu'llâh et-Tüsterî: bk. 'Abdu'llâh et-Tüsterî

Süleymân bin 'Abdu'llâh: Mutasavvıf, tarikat ehli sofi bir zat.

Süleymân bin 'Abdu'l-melik: 715- 717 yılları arasında tahtta kalmış, Emeviler dönemi (Mervaniye) halifesi.

Süleymân bin ebî Ca'fer: H. II- III. asırda yaşamış ulemanın büyüklerinden bir zat.

Süleymân han: Kanuni Sultan Süleyman. 1520- 1566 yılları arasında tahtta kalmış Osmanlı padişahı.

Süleymân bin Manşûr: Abbasiler dönemi halifelerinin beşincisi. Halife Hârûnu'r-reşîd'in amcası.

Süleymân bin Melik: Meşhur yedi fıkıh âliminden biri olan tabiin.

Süleymân peygamber: Kur'an-ı Kerim'de İsrailoğullarına gönderildiği belirtilen peygamber. Hz. Davut'un oğlu.

Sünen-i Ebî Dāvūd: Ebū Dāvūd es-Sicistānî'nin (ö. H. 275) yazdığı, Kütüb-i Sitte adı verilen altı güvenilir hadis kitabından biri.

Sünen-i İbn-i Māce: İbni Māce'nin (ö. H. 273) yazdığı, Kütüb-i Sitte adı verilen altı güvenilir hadis kitabından biri.

Sürūr: Abbasi halifesi Hārūnu'r-reşīd'in cariyelerinden biri.

Süveyd: Emeviler döneminde yaşamış şair.

Ş

Şa' bî: bk. **Ḥazret-i Şa' bî**

Şābūr: bk. **Şābūr ibn-i Ḥürmüz**

Şābūr ibn-i Ḥürmüz: Sasani meliklerinden

Şāfi'î: bk. **İmām-ı Şāfi'î**

Şaķīķ bin İbrāhīm: Şaķīķ-i Belhī lakabıyla da tanınan H. 194 yılında vefat etmiş Horasanlı sufi.

Şām: İslam dünyasının önemli merkezlerinden biri, günümüzde Suriye'nin başkenti.

Şemse'd-dīn-i Behāri: Şair

Şemsü'l-ma'ālī: Cürcan ve Taberistan meliki.

Şerh-i Ḥadīş: Sadreddin-i Konevi'nin eseri.

Şeyb bin Şeybe: Özdeyişleriyle ün salmış Basralı fesahat ve belagat ustası, hatip.

Şeybe: Arap şairlerinden bir kişi. Beni Sa' d kabilesine mensup, belagat alanında şöhret bulmuş şair.

Şeyh Ebū Ca' fer-i Semmāk: Ebu'l- 'Abbās Muhammed bin Sabih el-Kūfī (ö. H. 183). Abbasiler döneminde yaşamış vaiz ve zahitlerinden.

Şeyh Şadre'd-dīn-i Konevī: H. 715- 788 yılları arasında yaşamış, Hanefi mezhebi fıkıh âlimlerinden. Şerh-i Hadis adlı eserin yazarı.

Şeyh Şatıbî: Hadis ve kıraat âlimi, devrinin önemli reisü'l-kurrallarından ve meşhur şeyhlerinden.

Şeyh Es'ad bin İshâk: Hanefi mezhebi imamlarından, fıkıh âlimi.

Şeyh Kirmānî: Şafii fıkıh âlimi, mutasavvıf.

şeyh-i Hicāzî: Hicazlı herhangi bir şeyh, âlim.

Şiblî: bk. **Hâzret-i Şeyh Şiblî**

Şirîn, Şîrîn: Hüsrev ü Şîrîn (Ferhâd u Şirin) mesnevisindeki Ermen melikesi Mehin Banu'nun yeğeni olan kadın kahraman.

Şu'ayb: Şuayb peygamber. Kur'an-ı Kerim'de Medyen halkına gönderildiği bildirilen peygamber.

Şu'ayb bin Hârb: Aslen Horasanlı olup H. 199'da Mekke'de vefat eden ve Ahmet Bin Hanbel, Süfyan-ı Sevri gibi devrin önemli âlimlerinden dersler alan muhaddis.

Şüreyh: Ebû Ümeyye el-Ķādî Şüreyh bin el-Hâris bin Ķays el-Kindî el- Kūfî.

Tabiin döneminin ileri gelen fakihlerinden ve Kufe kadısı.

T

ṬabaĶāt-i Şāfi' iyye: Ebû İshâk Şirazî'nin Sahabe'den kendi dönemine kadar gelen (V- XI. yüzyıl arası) meşhur fıkıh âlimlerinin kısa biyografilerini yazdığı ṬabaĶatü'l-fuĶahâ adlı eseri.

Ṭaberistân: İran'ın kuzeyinde bulunan ve günümüzde Mazenderan olarak bilinen yer.

Ṭâ-ha sūresi: Kur'an-ı Kerim'in yirminci suresi.

Ṭâhir: Ḥulâşatü'l-fetāvâ adlı eserin yazarı zat.

ṬalĶa bin Sa'd: Hadis rivayetçisi

Ṭarsūs: Tarsus. Bugün Akdeniz'de Mersin iline bağlı, eskiden önemli bir merkez olan ilçe.

Ṭā-sīn-mīm sūresi: Kasas suresi, Kur'an-ı Kerim'in yirmi sekizinci suresi.

Ṭāvus (Ṭāvūs): Tabiin devri hadis âlimlerinden olup asıl adı Tāvūs bin Keysān'dır.

Temīm-i Dārī: bk. **Temīmü'd-dārī**

Temīmü'd-dārī: Ebū Ruḳayye Temīm bin Evs bin Hārīce (Hārīse) ed-Dārī. H. 40 yılında vefat eden, hadis rivayetleri de olan sahabe.

Temīmī: Şiiliğin kollarından biri.

Tenzīl: Kur'an'da bir sure. Kur'an-ı Kerim'in otuz ikinci suresi olan Secde suresi.

Ṭufeylī: Zürefadan bir kişi.

Tūnus: Tunus. Afrika'nın kuzeyinde bulunan bir yer, bugün Tunus ülkesinin olduğu mahal.

Tūrānşah bin Eyyūb: Eyyubiler'in Yemen kolunun kurucusu ve ilk hükümdarı.

Tuveys: Hz. Muhammed döneminde yaşamış ve çalgıcılığıyla meşhur bir kişi.

Türk: Türk

Türki: Türkçe, Türklere ait, Türklerle ilgili

U

Uḥud taḡı: Medine'de bir dağ. Hz. Muhammed zamanında Uhud Savaşı'nın yapıldığı yer.

‘Uḳāz ‘Uḳāza: Cahiliye döneminde Mekke'de kurulan panayırların en ünlüsü.

‘Urve: bk. **‘Urve bin Zübeyr**

‘Urve bin Zübeyr: H. 23 yılında doğmuş tabiin. Medineli meşhur yedi fıkıh âliminden biri, hadis ve siyer bilgini.

Ü

Ümm-i Eymen: Hz. Muhammed'in dadısı. Habeşistanlı kadın sahabe.

Ümm-i Seleme: Hz. Muhammed'in hanımlarından.

V

Vâkıd: Erkek adı

Vaşıq: Fıkıh âlimi bir zat.

Vehb: bk. 'Abdu'llâh bin Vehb

Vekî' bin Cerrâh: H. II. asırda yaşamış muhaddis ve fakih. İmâm-ı Şafî'nin hocası.

Velîd bin Yezîd bin 'Abdu'l-melik: M. 743- 744 yılları arasında tahtta kalmış Emeviler dönemi halifesi.

Veys el-Çarani: Ebû 'Amr Üveys bin Âmir bir Cez' bin Mâlik el- Çarani. Hz. Muhammed'in kendisine hırkasını gönderdiği tabiin neslinden Yemenli zahit.

Y

Yaḥyâ peygamber: Hz. Yahya. Kur'an-ı Kerim'de adı geçen ve İsrailoğullarına gönderildiği belirtilen peygamber.

Yaḥyâ: Tunus tarafında yaşamış bir bey adı.

Yaḥyâ-yı Bermekî: bk. **Yaḥyâ bin Ḥâlid-i Bermekî**

Yaḥyâ bin Ekşem: Kadılık, kumandanlık, vezirlik gibi görevlerde bulunmuş Abbasiler dönemi devlet adamı.

Yaḥyâ ibn-i Ekşem: bk. **Yaḥyâ bin Ekşem**

Yaḥyâ ibn-i Ḥâlid: bk. **Yaḥyâ bin Ḥâlid-i Bermekî**

Yaḥyâ bin Ḥâlid-i Bermekî: Abbasiler dönemi halifelerinden Hârûnu'r-reşîd'in vezirlerinden.

Yaḥyâ bin Mu'âz: bk. **Yaḥyâ bin Mu'âz-ı Râzî**

Yaḥyā bin Mu‘āz-ı Rāzī: Ebū Zekerıyyā
Yaḥyā bin Mu‘āz er-Rāzī. H. 170- 258
yılları arasında yaşamış ve seyrisüluk
(ruhun manevi yolculuğu)
makamlarından ilk kez bahseden
mutasavvıf.

Yaḥyā bin Ṭalḥā: Döneminin
mutasavvıflarından bir zat.

Ya‘kūb peygamber: Hz. Yakup.
Kur’an-ı Kerim’de adı geçen ve
İsrailoğullarına gönderildiği belirtilen
peygamber. Hz. İbrahim’in torunu, Hz.
Yusuf’un babası.

Ya‘kūb bin ebī Mesleme: Emevi
halifesi ‘Ömer bin ‘Abdu’l-‘azīz
zamanında yaşamış, kızıl benizli lakaplı
Medineli bir zat.

Yākūt: Yākūt el-Müsta‘şımī, H. 698
yılında Bağdat’ta vefat etmiş ve hat
sanatının klasik ölçülerini belirleyerek
bu sanatın gelişmesinde büyük katkıları
olmuş hattat.

Yehūd: bk. **Yehūdī**

Yehūdī: Yahudi, Hz. Musa’nın dinine
mensup olan kimse.

Yemen: Arap yarımadasının
güneybatısında bir mevki.

Yeşrib: Medine’nin Hz. Muhammed’in
hicretinden önceki adlarından biri.

Yezdicerd: M. 651 yılında Merv’de
öldürülen, Sasaniler hanedanının son
hükümdarı.

Yezīd bin Mühelleb: H. 53- 102 yılları
arasında yaşamış ve Emevi halifesi II.
Yezid’e karşı isyan eden vali ve
kumandan.

Yezīd ibn-i Mu‘āviye: M. 680- 683
yılları arasında tahtta kalmış, Emeviler
döneminin ikinci halifesi, Muaviye’nin
oğlu. Hz. Hüseyin’in şehit edildiği
Kerbela hadisesi onun zamanında
olmuştur.

Yezīdī: Abbasiler döneminde yaşamış
Araplardan bir kişi.

Yunān: Yunan

Yūnus bin Mettā: bk. **Yūnus peygamber**

Yūnus-ı Nahvī: Mutasavvıf şair.

Yūnus peygamber: Hz. Yunus. Kur'an-ı Kerim'de adı geçen ve Filistin toprakları civarındaki Ninova (Nineva) halkına gönderildiği belirtilen peygamber.

Yūnus bin 'Ubeyd: H. 139 yılında vefat etmiş tabiinin büyüklerinden, hadis hafızı ve zahit.

Yūsuf bin Esbāt: Ebū Muḥammed künyesiyle de tanınan ve H. 195 yılında Antakya'da vefat eden tebeü't-tabiiinin büyüklerinden hadis, fıkıh ve kıraat âlimi.

Yūsuf peygamber: Hz. Yusuf. Kur'an-ı Kerim'de adı geçen ve İsrailoğullarına gönderildiği belirtilen peygamber. Hz. Yakup'un oğlu.

Yūsuf süresi: Kur'an-ı Kerim'in on ikinci suresi.

Z

Zālim bin Sādık: Hz. Ömer zamanında yaşamış biri.

Zekerıyyā peygamber: Kur'an-ı Kerim'de adı geçen ve İsrailoğullarına gönderildiği belirtilen peygamber.

Zelīhā: Sonradan iman ederek Hz. Yusuf ile evlendiği belirtilen Mağrip melikesi.

Zennūn-ı Mıṣrī: bk. **Zü'nūn-ı Mıṣrī**

Zeyd: bk. **Zeyd bin Hārıṣe**

Zeyd bin 'Alī: Hz. Hüseyin'in torunu, Zeydiyye mezhebinin kurucusu.

Zeyd bin Hārıṣe: Hz. Muhammed'in evlatlığı ve azatlı kölesi. İlk Müslümanlardan.

Zeynep bint-i Caḥş: Hz. Muhammed'in hanımlarından.

Zübeyde: Zübeyde bint-i Ca'fer b. Manşūr. Abbasi halifesi Hārūnu'r-

reşid'in hanımı ve amca kızı. H. 218 yılında Bağdat'ta ölmüştür.

Zekāk: Erkek adı

Zemaḥserī: Ebu'l-kāsım Maḥmūd bin 'Ömer bin Muḥammed el-Ḥarizmī ez-Zemaḥserī. el-Keşşāf adlı tefsiri yanında Arap dili ve edebiyatına dair çalışmalarıyla da tanınan çok yönlü Mutezile âlimi.

Züheyri: Yaşadığı dönemin ulularından biri.

Zühri: Hadis ilmindeki ciddiyetinden dolayı hadisleri Emevi halifesi 'Ömer bin 'Abdu'l-'aziz tarafından resmen kitaplaştırılan tabiin.

Zü'l-fikār: Hz. Muhammed tarafından Hz. Ali'ye hediye edilen çatal ağızlı kılıç.

Zü'nün-ı Mışri: Asıl adı Sevban bin İbrahim olan ilk dönem mutasavvıflarından. H. 245 yılında vefat etmiş, devrinin üstün ilim, edep sahibi kişisi.

KAYNAKÇA

ADAMOVIĆ, Milan (2009). *Floransalı Filippo Argenti'nin Notlarına Göre (1533) 16. Yüzyıl Türkçesi*, (Çev: Aziz Merdan) Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.

AHMET RIFAT (2004). *Lügāt-i Tarihiyye ve Coğrafıyye (Tıpkıbasım)*, Ankara: Keygar Neşriyat.

AHMET VEFİK PAŞA (2000). *Lehçe-i Osmani (Hazırlayan: Prof. Dr. Recep Toparlı)*, Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.

AHTERİ MUSTAFA EFENDİ (2009). *Ahterî-i Kebir, (Hazırlayan: Prof. Dr. H. Ahmet Kırkılıç ve Doç. Dr. Yusuf Sancak)*. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.

AKAY, Hasan (1991). *İslami Terimler Sözlüğü (Üçüncü baskı)*, İstanbul: İşaret Yayınları.

AKKUŞ Muzaffer (2000). “(Eski Anadolu Türkçesinde Kullanılan) Gereklilik Eki Üzerine Bir İnceleme” (*IV Uluslararası Türk Dili Kurultayı Bildirileri I, 24- 19 Eylül 2000*), Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları. s: 67- 84.

ALİ NAZIMA ve FAİK REŞAD (2009). *Mükemmel Osmanlı Lügati (Hazırlayan: Necat Birinci vd.)*, Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.

ARGUNŞAH, Mustafa (1999). *Tuhfe-i Murādî İnceleme- Metin- Dizin*, Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.

ATAR, Fahrettin (1996). *Fıkıh Üsulü (Üçüncü baskı)*, İstanbul: Marmara Üniversitesi İlahiyat Vakfı Yayınları.

ATASOY, İhsan ve diğerleri (1997). *Sahabiler Ansiklopedisi 2 Cilt*, İstanbul: Nesil Yayınları.

AVŞAR, Ziya (2008). Tenkitli Metin Neşrinde İmla Sorunu Üzerine Yeni Düşünce ve Öneriler, Turkish Studies International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic, Volume: 3 Issue: 6 Fall 2008 (son erişim tarihi: 10 Ağustos 2014). http://www.turkishstudies.net/Makaleler/1929638857_4avsar_ziya.pdf

AYDINLI, Abdullah (2012). *Hadis İstılahları Sözlüğü (Altıncı baskı)*. İstanbul: Marmara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Yayınları.

AYVERDİ, İlhan (2006). *Misalli Büyük Türkçe Sözlük (3 C.)*. İstanbul: Kubbealtı Neşriyat.

BAKAR, İsmail (2001). *Sadberk Hanım Müzesi Kütüphanesi Hüseyin Kocabaş Yazmaları Kataloğu*, İstanbul: Vehbi Koç Vakfı.

BANARLI, Nihat Sami (1983). *Resimli Türk Edebiyatı Tarihi, C: 1*, İstanbul: Milli Eğitim Bakanlığı Devlet Kitapları.

BANGUOĞLU, Tahsin (1998). *Türkçenin Grameri*, Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.

BANKIR, Mehmet Malik (2004). *Şerh-i Cezîre-i (Mesnevî (1. Cilt: Metin, 2. Cilt: İnceleme- Sözlük)*. İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü (Yayımlanmamış Doktora Tezi). İstanbul.

BOZ Erdoğan (2000). “İmâdü’l-İslâm’da Ünlü Uyumları”. (*IV Uluslararası Türk Dili Kurultayı Bildirileri I, 24- 29 Eylül 2000*), Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları. s: 217-232.

BOZKURT, Fuat (1995). *Türkiye Türkçesi*, İstanbul: Cem Yayınları.

BURSALI MEHMET TAHİR (2000). *Osmanlı Müellifleri I- II- III (Birleştirilmiş basım)*, Ankara: Bizim Büro Basımevi Yayın Dağıtım Ltd.

BÜYÜK TÜRK KLASİKLERİ (14 Cilt), İstanbul: Ötüken Yayınları.

CLAUSON, Sir Gerard (1972). *An Etymological Dictionary of Pre-Thirteenth Century Turkish*, Oxford: Oxford University Press.

ÇABUK, Vahid (1994). *İslam Ansiklopedisi İndeksi*, Ankara: Türk Tarih Kurumu Yayınları.

ÇAĞBAYIR, Yaşar (2006). *Orhon Yazıtlarından Günümüze Türkiye Türkçesinin Sözcük Varlığı- Ötüken Türkçe Sözlük*, İstanbul: Ötüken Yayınları.

DEMİR, Necati (2004). *Dânişmend-nâme*, Ankara: Akçağ Yayınları.

DENY, Jean (1995). *Türk Dili Gramerinin Temel Kuralları Türkiye Türkçesi (Türkçeye Çeviren: Oytun Şahin)*, Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.

DENY, Jean (2012). *Türk Dil Bilgisi-Modern Türk Dil Bilgisi Çalışmalarının Kapsamlı İlk Örneği*, İstanbul: Kabalcı Yayınları.

DEVELİ, Hayati (1995). *Evliya Çelebi Seyehatnamesine Göre 17. Yüzyıl Osmanlı Türkçesinde Ses Benzeşmesi ve Uyumlar*, Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.

..... (1999). “Osmanlı Türkçesi”, Osmanlı, Ankara: Yeni Türkiye Yayınları s: 456- 462.

DEVELLİOĞLU, Ferit (1995). *Osmanlıca Türkçe Ansiklopedik Lügat (Yayına Hazırlayan: Aydın Sami Güneşal)*, Ankara: Aydın Kitabevi Yayınları.

DİLÇİN, Cem (1983). *Yeni Tarama Sözlüğü*, Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.

DOĞAN, D. Mehmet (2003). *Doğan Büyük Türkçe Sözlük*, Ankara: Vadi Yayınları.

DOĞAN, Şaban (2009). *Terceme-i Akribādīn Sabuncuoğlu Şerefeddin Giriş-İnceleme- Metin- Dizinler (2 cilt)* . Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü (Yayımlanmamış Doktora Tezi). Sakarya.

DUMAN, Musa (1995). *Evliya Çelebi Seyehatnamesine Göre 17. Yüzyılda Ses Değişmeleri*, Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.

----- (2000). *Vasiyyet-name, Birgili Muhammed Efendi*, İstanbul: R Yayınları.

----- (2008). “Bazı Çeviriyazılı Metinlerdeki Çok Şekilli Kelimelerin Değerlendirilmesi”, *Makaleler Eski Türkiye Türkçesinden Osmanlı Türkçesine*, İstanbul: Kesit Yayınları s: 175- 188.

----- (2008). “Klasik Osmanlı Türkçesi Döneminde Dil Uyumuna Aykırı Örnekler Üzerine”, *Makaleler Eski Türkiye Türkçesinden Osmanlı Türkçesine*, İstanbul: Kesit Yayınları s: 75- 79.

----- (2008). “Klasik Osmanlı Türkçesi Döneminde Damak Ünsüzlerinin Gelişmelerine Dair”, *Makaleler Eski Türkiye Türkçesinden Osmanlı Türkçesine*, İstanbul: Kesit Yayınları s: 81- 101.

----- (2008). “Eski Türkiye Türkçesi Dönemine Ait Bazı Metinlerde Dil Uyumuna Aykırı Örnekler Üzerine”, *Makaleler Eski Türkiye Türkçesinden Osmanlı Türkçesine*, İstanbul: Kesit Yayınları s: 11- 20.

----- (2008). “Klasik Osmanlı Türkçesi Döneminde i/e Meselesine Dair”, *Makaleler Eski Türkiye Türkçesinden Osmanlı Türkçesine*, İstanbul: Kesit Yayınları s: 41- 74.

DURSUNOĞLU, Halit (2014). “*Türkiye Türkçesindeki Arapça Sözcükler ve Bu Sözcüklerdeki Ses Olayları*”, Turkish Studies International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic, Volume: 9 Issue: 9, Winter 2014 (son erişim tarihi: 10 Nisan 2015). http://www.turkishstudies.net/Makaleler/2073112641_11DursunogluHalit-edb-145-155.pdf

EDİSKUN, Haydar (1999). *Türk Dilbilgisi (7. Baskı)*, İstanbul: Remzi Kitabevi.

ERASLAN, Kemal (2012). *Eski Uygur Türkçesi Sözlüğü*, Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.

ERCİLASUN, Ahmet Bican (2007). “Osmanlı Türkçesi”. Makaleler Ankara: Akçağ Yayınları. s: 234- 246.

ERCIYES ÜNİVERSİTESİ (2011), Sosyal Bilimler Enstitüsü Lisansüstü Tez Önerisi ve Tez Yazma Yönergesi, Kayseri. <http://sbe.erciyes.edu.tr/mevzuat/TEZ-ONERISI-VE-YAZMA-YONERGESI/Sosyal-Bilimler-Enstitusu/5/25> (son erişim tarihi: 20 Mayıs 2015).

ERDOĞAN, Mehtap (2009). *Osmanlı Türkçesinde Benzer Yazılışlı Kelimeler Sözlüğü*, Ankara: Grafiker Yayınları.

EREN, Hasan (1999). *Türk Dilinin Etimolojik Sözlüğü*, Ankara: Bizim Büro Basım Evi.

ERGİN, Muharrem (1998). *Edebiyat ve Eğitim Fakültelerinin Türk Dili ve Edebiyatı Bölümleri İçin Türk Dil Bilgisi*, İstanbul: Bayrak Yayınları.

ERSOYLU, Halil (2001). *Lokmanî Dede- Menâkıb-ı Mevlâna*, Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.

..... (2007). “Eski Türkiye Türkçesinde Kullanılan Batı Kaynaklı Kelimelerin İmla ve Ses Yapısı ve Bunların Çok Şekilliliği”. (*Uluslararası Eski Türkiye Türkçesi Toplantısı Bildiriler, 03- 04 Aralık 1999*). Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara s: 19- 37.

GENCAN, Tahir Nejat (2001). *Dilbilgisi*, Ankara: Ayraç Yayınları.

GÜLENSOY, Tuncer (2007). *Türkiye Türkçesindeki Türkçe Sözcüklerin Köken Bilgisi Sözlüğü (A-N)*, Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.

..... (2007). *Türkiye Türkçesindeki Türkçe Sözcüklerin Köken Bilgisi Sözlüğü (O-Z)*, Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.

GÜLSEVİN, Güner (1997). *Eski Anadolu Türkçesinde Ekler*, Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.

GÜLSEVİN, Güner- BOZ, Erdoğan (2004). *Eski Anadolu Türkçesi*, Ankara: Gazi Kitabevi.

GÜMÜŞKILIÇ, Mehmet (2008). *Orta Osmanlıcada İmla- Telaffuz İlişkisi*, Turkish Studies International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic, Volume: 3 Issue: 6 Fall 2008 (son erişim tarihi: 10 Ağustos 2014). http://www.turkishstudies.net/Makaleler/1488623710_15gumuskilicmehmet.pdf

HANÇERLİOĞLU (KILIÇ), Filiz (1988). *Aşık Çelebi Divanı (Danışman: Yard. Doç. Dr. Cemal Kurnaz)*, Ankara: Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yüksek Lisans Tezi.

İBRAHİM CŪDĪ EFENDĪ (2006). *Lügat-ı Cūdī (Hazırlayanlar: İsmail Parlatır, Belgin Tezcan, Nicolai Tufar)*, Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.

İBNÜ'L-CEVZĪ (2004). *Ahmak ve Dalgınlar Kitabı (Çeviren: Enver Güneç)*, İstanbul: Şule Yayınları.

İMER, Kamile- KOCAMAN, Ahmet- Özsoy A. Sumru (2011). *Dilbilim Sözlüğü*, İstanbul: Boğaziçi Üniversitesi Yayınevi.

KADRİ, HÜSEYİN KAZIM (1927). *Türk Lügati I- Türk Dillerinin İştikakı ve Edebi Lügatleri*, İstanbul: Maarif Vekaleti.

..... (1928). *Türk Lügati II- Türk Dillerinin İştikakı ve Edebi Lügatleri*, İstanbul: Maarif Vekaleti.

..... (1943). *Türk Lügati III- Türk Dillerinin İştikakı ve Edebi Lügatleri*, İstanbul: Türk Dil Kurumu Yayınları

..... (1945). *Türk Lügati IV- Türk Dillerinin İştikakı ve Edebi Lügatleri*, İstanbul: Türk Dil Kurumu Yayınları.

KARAAĞAÇ, Günay (2010). *Türkçenin Ses Bilgisi*, İstanbul: Kesit Yayınları.

KARTALLIOĞLU, Yavuz (2008). *Osmanlı Türkçesindeki Ekler Dudak Uyumuna Göre Nasıl Okunmalıdır?*, Turkish Studies International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic, Volume: 3 Issue: 6 Fall 2008 (son erişim tarihi: 10 Ağustos 2014).

http://www.turkishstudies.net/Makaleler/1517054195_23kartall%C4%B1o%C4%9Fluyavuz.pdf

..... (2011). *Klasik Osmanlı Türkçesinde Eklerin Ses Düzeni (16, 17, 18. Yüzyıllar)* Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.

KAYA, Ceval (tarihsiz). “Türk Sözlük Sistemi Üzerine İki Not”. (*Uluslararası Sözlük Bilimi Sempozyumu Bildirileri (Hazırlayanlar: Nurettin Demir, Emine Yılmaz)*, 20- 23 Mayıs 1999). Hacettepe Yayıncılık ve Kitapçılık, Ankara s: 83- 89.

KILIÇ, Filiz (1994). *Meşâ‘îrü’ş-şu‘arâ inceleme- tenkitli metin (Danışman: Prof. Dr. Mustafa İsen)*, Ankara: Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Doktora tezi.

..... (2010). *Aşık Çelebi- Meşairü's-şuarā, İnceleme- metin*, İstanbul: İstanbul Araştırmaları Enstitüsü.

KOÇOĞLU, Turgut (2008). *Metin Neşrinde İmla Üzerine Görüşler ve Uygulamalara Dair*, Turkish Studies International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic, Volume: 3 Issue: 6 (son erişim tarihi: 10 Ağustos 2014). (http://www.turkishstudies.net/Makaleler/1408215870_25ko%C3%A7o%C4%9Fluturgut.pdf)

KORKMAZ, Zeynep (2000). *Türkçede Eklerin Kullanılış Şekilleri ve Ek Kalıplaşması Olayları (Dördüncü Baskı)*, Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.

..... (2007a). *Türkiye Türkçesi Grameri Şekil Bilgisi (İkinci Baskı)*, Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.

..... (2007b). *Grammer Terimleri Sözlüğü*, Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.

KÖPRÜLÜ M. FUAT (1965). *'Aşık Çelebi'*. İslam Ansiklopedisi C: 1, İstanbul: Milli Eğitim Bakanlığı.

KÜLTÜRAL, Zuhâl (2008). *Galatât Sözlükleri*, İstanbul: Simurg Yayınları.

MUALLİM NACİ (2009). *Lügat-i Nacî (Hazırlayan: Prof. Dr. Ahmet Kartal)*, Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.

MUTÇALI, Serdar (2012). *Arapça- Türkçe Sözlük (Üçüncü baskı)*. İstanbul: Dağarcık Yayınları.

MÜTERCİM ASİM EFENDİ (2009). *Burhân- ı Katı (Hazırlayan: Prof. Dr. Mürsel Öztürk ve Derya Örs)*, Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.

NİŞANYAN, Sevan (2003). *Sözlerin Soyağacı- Çağdaş Türkçenin Etimolojik Sözlüğü*, İstanbul: Adam Yayınları.

OSMANLICA TIP TERİMLERİ SÖZLÜĞÜ (2004). (Hazırlayanlar: Ekrem Kadri Unat, Ekmeleddin İhsanoğlu, Suat Vural), Ankara: Türk Tarih Kurumu Yayınları.

ÖNLER, Zafer (1999). *Celalüddin Hızır (Hacı Paşa) Müntehab-ı Şifa II- Sözlük*, İstanbul: Simurg Yayınları.

..... (2000). *Revnak-ı Bustan*, Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.

ÖZEĞE, M. Seyfettin (1971). *Eski Harflerle Basılmış Türkçe Eserler Kataloğu 5 Cilt*, İstanbul: Fatih Yayınevi Matbaası.

ÖZEZEN YÜCEOL, Muna (2011). *Gelibolulu Mustafa Ali- Hilyetü'r-Ricâl ve Söz Varlığı*, Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.

ÖZKAN, Mustafa (1993). *Mahmūd b. Kādī-i Manyās- Gülistan Tercümesi (Giriş- İnceleme- Metin- Sözlük)*, Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.

..... (1995). *Türk Dilinin Gelişme Alanları ve Eski Anadolu Türkçesi*, İstanbul: Filiz Kitabevi Yayınları.

ÖZMEN, Mehmet (2001). *Ahmed-i Dā'ī Divanı (Metin- Gramer- Tıpkıbasım)*, Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.

..... (2014). *Türkçede –ken Zarf- Fiil Eki*, Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.

ÖZTUNA, Yılmaz (2005). *Devletler ve Hanedanlar (İlaveli üçüncü baskı.)*, Ankara: TC Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları.

PAKALIN, Mehmet Zeki (1993). *Osmanlı Tarih Deyimleri ve Terimleri Sözlüğü*, İstanbul: Milli Eğitim Yayınları.

PALA, İskender (2005). *Ansiklopedik Divan Şiiri Sözlüğü*. İstanbul: Kapı Yayınları.

SARI, Mevlut (2011). *El-Mevâril Littüllab Arapça- Türkçe Talebe Lugatı (5. Baskı)*, İstanbul: İpek Yayınları.

SARI, Mustafa (2011). “Nüsha Farkı mı Dilde Değişme mi?”, II. Uluslararası Türk Dili ve Edebiyatı Sempozyumu (Dil ve Üslup İncelemeleri), Isparta: 19- 21 Ekim 2011.

..... (2015). *Türkçede Art Zamanlı Değişmeler- Yüz Hadis Yüz Hikaye Örneği*, Ankara: PegemA Yayıncılık.

SEZGİN, Fuat (2007). *İslam’da Bilim ve Teknik (çev: Abdurrahman Aliy, Yayına Hazırlayan: Hayri Kaplan, Abdurrahman Aliy)*, Ankara. Türkiye Bilimler Akademisi ve TC Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları.

ŞEMSEDDİN SAMİ (1996). *Kāmūsü’l- A‘lām- (Tıpkıbasım, 6 Cilt)*, Ankara: Kaşgar Neşriyat.

..... (2010). *Kāmus-ı Türki⁷ (Hazırlayan: Paşa Yavuzarslan)*, Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.

..... (1999). *Kāmus-ı Türki* (Tıpkıbasım 7. baskı) , İstanbul: Çağrı Yayınları.

ŞEYHÜLİSLAM MEHMET ESAT EFENDİ (1999). *Lehçetü’l- Lügat* (Hazırlayan: Doç. Dr. H. Ahmet Kırkılıç), Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.

ŞÜKÜN, Ziya (1984). *Farsça- Türkçe Lügat- Gencinei Güftar Ferhengi Ziya* (3 cilt), Ankara: Devlet Kitapları.

XIII. Yüzyıldan Beri Türkiye Türkçesiyle Yazılmış Kitaplardan Toplanan Tanıklarıyla TARAMA SÖZLÜĞÜ (8 Cilt) (2009). (Hazırlayanlar: Ömer Asım Aksoy ve Dehri Dilçin), Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.

TEKİN, Arslan (2010). *Edebiyatımızda İsimler ve Terimler*, İstanbul: Bilge Oğuz Yayınları.

TEKİN, Talat (1995). *Türk Dilinde Birincil Uzun Ünlüler*, Ankara: TC. Kültür Bakanlığı ve Simurg Yayınları.

TIETZE, Andreas (2002). *Tarihi ve Etimolojik Türkiye Türkçesi Lugatı. C: 1 A-E*, İstanbul-Wien: Simurg Yayınları.

TİKEN, Kāmil (2004). *Eski Türkiye Türkçesinde Edatlar, Bağlaçlar, Ünlemler ve Zarf Fiiller*, Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.

TİMURTAŞ, Faruk Kadri (1994). *Eski Türkiye Türkçesi XV. Yüzyıl Gramer- Metin- Sözlük*, İstanbul: Enderun Kitabevi Yayınları.

TOKATLI, Suzan (2003). *Ahmet Rasim- Yeni Usûl Muallim-i Sarf*, Kayseri: Laçin Yayınları.

..... (2012). *Yiğitbaşı Ahmed Şemsiddin Marmaravî- Risâletü Ravzati'l-Vāsılîn*, Kayseri: Laçin Yayınları.

TOKATLI, Ümit (1996). *Pîr Meḥmed b. Evrenos b. Nüreddîn Zâ'îfî- Kitâb-ı Bostân-ı Naşâyiḥ*, Kayseri: Erciyes Üniversitesi Yayınları.

..... (2008). *Arap Harfli Türk Metinlerinde Hemzeye Dair Notlar*, Turkish Studies International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic, Volume: 3 Issue: 6 Fall 2008 (son erişim tarihi: 10 Ağustos 2014). http://www.turkishstudies.net/Makaleler/275573997_34tokatl%C4%B1%C3%BCmit.pdf

TOPARLI, Recep ve ÇÖĞENLİ, M. Sadi (1990). *Osmanlıcada Kullanılan Arapça ve Farsça Edat, Zarf, Deyim ve Terkipler*, Erzurum: Atatürk Üniversitesi Yayınları.

TULUM, Mertol (2000). *Tarihi Metin Çalışmalarında Usul Menâkıbu'l- Kudsiyye Üzerinde Bir Deneme*, İstanbul: Deniz Kitabevi Yayınları.

..... (2011). *17. Yüzyıl Türkçesi ve Söz Varlığı*, Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.

TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI ANSİKLOPEDİSİ (1986). (Yayına Hazırlayan: Ezel Erverdi, Mustafa Kutlu, İsmail Kara), İstanbul: Dergah Yayınları.

TÜRKÇE SÖZLÜK (11. Baskı). (2011). (Hazırlayanlar: Şükrü Haluk Akalın vd.), Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.

ÜNVER, İsmail (2008), *Çeviriyazıda Yazım Birliği Üzerine Öneriler*, Turkish Studies International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic, Volume: 3 Issue: 6 Fall 2008 (son erişim tarihi: 10 Ağustos 2014). (http://www.turkishstudies.net/Makaleler/1598007360_1unver_ismail.pdf)

..... (2008), *Arap Harfli Türkçe Metinlerin Çevirisinde Karşılaşılan Yanlışlar*, Turkish Studies International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic, Volume: 3 Issue: 6, (son erişim tarihi: 10 Ağustos 2014). (http://www.turkishstudies.net/Makaleler/432286002_2%C3%BCnverismail.pdf)

YAVUZARSLAN, Paşa (2002). *Musā bin Hacı Hüseyin el-İzniki Münebbihü'r-Rākīdin (Uyurları Uyandırucu) Giriş- İnceleme- Tenkitli Metin) I- II*, Ankara Türk Dil Kurumu Yayınları.

YELTEN, Muhammet (1998). *Şirvanlı Mahmud- Tārih-i İbn-i Kesīr Tercümesi (Giriş- İnceleme- Metin- Sözlük)*, Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.

YILDIRIM, Suat (2006). *Kur'ân-ı Hakīm ve Açıklamalı Meali*, İstanbul: Define Yayınları.

YÜCEL, Bilal (2002). *Mahmud Paşa- Adnī Divanı*, Ankara: Akçağ Yayınları.

<http://www.bizimsahife.org/>

<http://ekitap.kulturturizm.gov.tr/Eklenti/10593,asikcelebidivanifilizkili.pdf?0>

<http://katalog.iae.org.tr/yordambt/yordam.php>

<http://www.isam.org.tr/>

<http://www.islamansiklopedisi.info/>

http://www.tded.org.tr/images/logo/x/asik_celebi.pdf

<https://yazmalar.yek.gov.tr/portal/main/login>

www.yazmalar.org.

ÖZ GEÇMİŞ

KİŞİSEL BİLGİLER

Adı, Soyadı: Metin GÜLER

Uyruğu: Türkiye (TC)

Doğum Tarihi ve Yeri: 10 Eylül 1977, Ordu

Medeni Durumu: Evli

Tel: 0 507 153 56 38

email: metin.guler52@gmail.com

Yazışma Adresi: Fatih Mah. Kanuni S. S. Cad. Mekankent Sit. C blok. 2/ 3. Sarımazı- Belen-
HATAY

EĞİTİM

Derece	Kurum	Mezuniyet Tarihi
Yüksek Lisans	Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü	2004
Lisans	Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi Fen- Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü	1999
Lise	Ordu Teknik Lisesi	1995

İŞ DENEYİMLERİ

Yıl	Kurum	Görev
2008- 2015	Mustafa Kemal Üniversitesi	Türk Dili Okutmanı
2015-	İskenderun Teknik Üniversitesi	Türk Dili Okutmanı

YABANCI DİL

İngilizce

YAYINLAR

Makaleler

1. GÜLER, M. (2012). “Türkiye’deki İl ve İlçe Ağızları Üzerine Yapılan Lisansüstü Çalışmalarla İlgili Bir Değerlendirme”, Turkish Studies International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic, Volume: 7/4 Winter 2012, p: 1835-1861.

Bildiriler

1. GÜLER, M. (2008). “*Uzatma ve İnceltme Görevi Yapan (^) İşaretinin Türkiye Türkçesindeki Kullanımları*” (VI. Uluslararası Türk Dili Kurultayı, 20- 25 Ekim 2008, Ankara), VI. Uluslararası Türk Dili Kurultayı Bildirileri Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara c: 2, s: 1937- 1953.

2. GÜLER, M. (2008). “Türkçe İmla Öğretiminde Yaşanan Karmaşada İmla Kılavuzlarından Kaynaklanan Sorunlar” (Türkçe Öğretimi Kongresi, 18- 20 Mayıs 2008, İstanbul), Türkçe Öğretimi Kongresi Kitabı, MEB ve Bahçeşehir Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesi Yayınları, İstanbul, s: 340- 351.